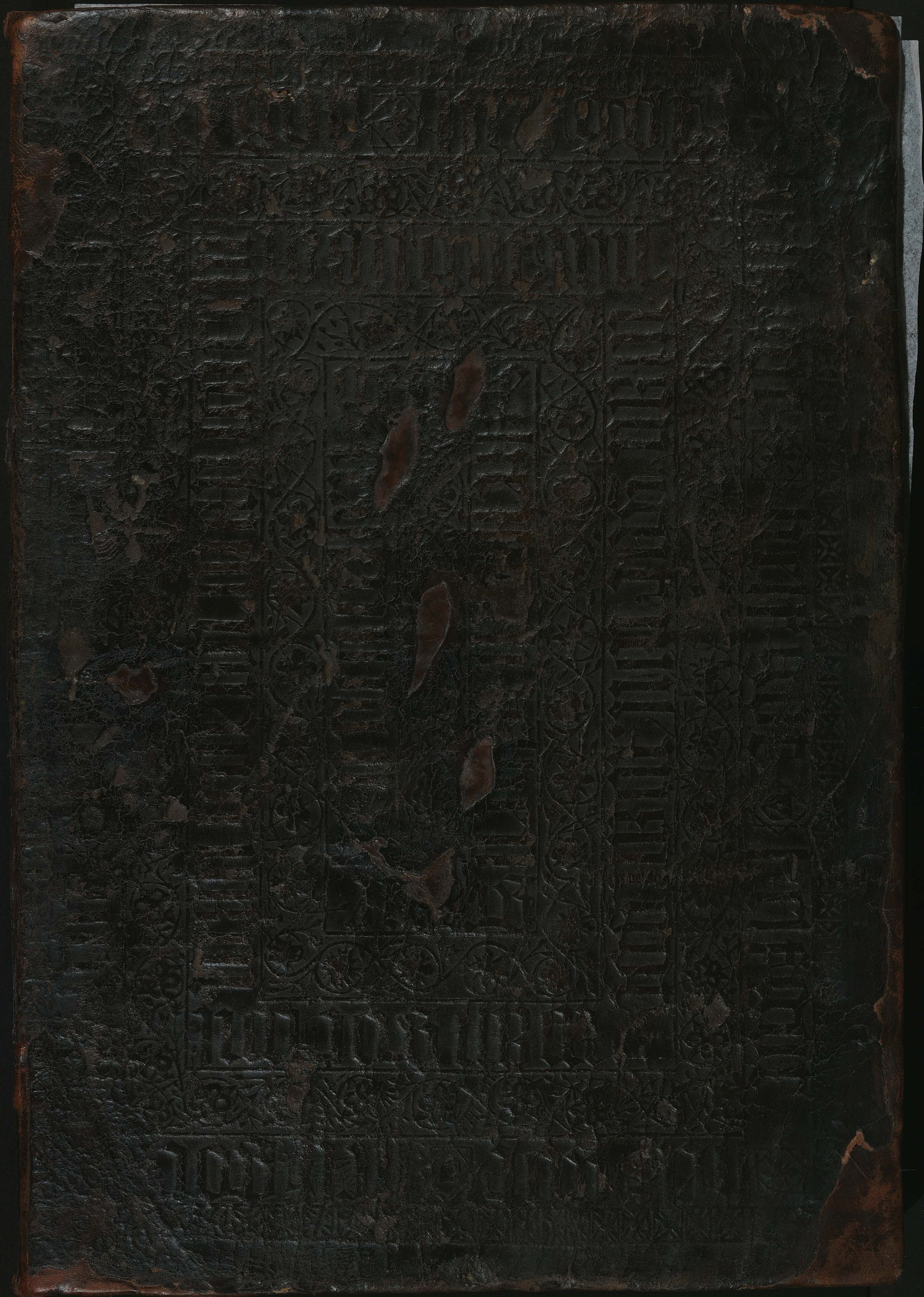

lxviii

do mi ni in se cu la al le lu ia co U l

ti mo fe stiuitatis di em dicebat hiesus qui in

me cre dit flumina de uentre eius fluent

a que uiue hoc autem dixit de spiritu quem

accepturi erant credentes in e um alle luia

alle lu ia Dominica sco pent ad s petrum.

PIRITVS domi ni repleuit orbem

terrarum alle luia Et hoc quod

con tinet omnia scientiam habet

uocis alle luia alle lu ia alle luia ps Exur

gat deus et dissipentur inimici eius et fugiant q

oderunt eum euouae A lleluia

xxxiii
Beata gens

domino laudate et sup exultate eum ...

A lle lu ia S Spi ri

tus do mi ni reple uit or bem

ter ra rum et hoc quod con ti net om

ni a scien ti am habet uo cis

A lle lu ia S Spiri tus

e ius orna uit ce los of In die

sollem co R ps scs FR. VI. an.

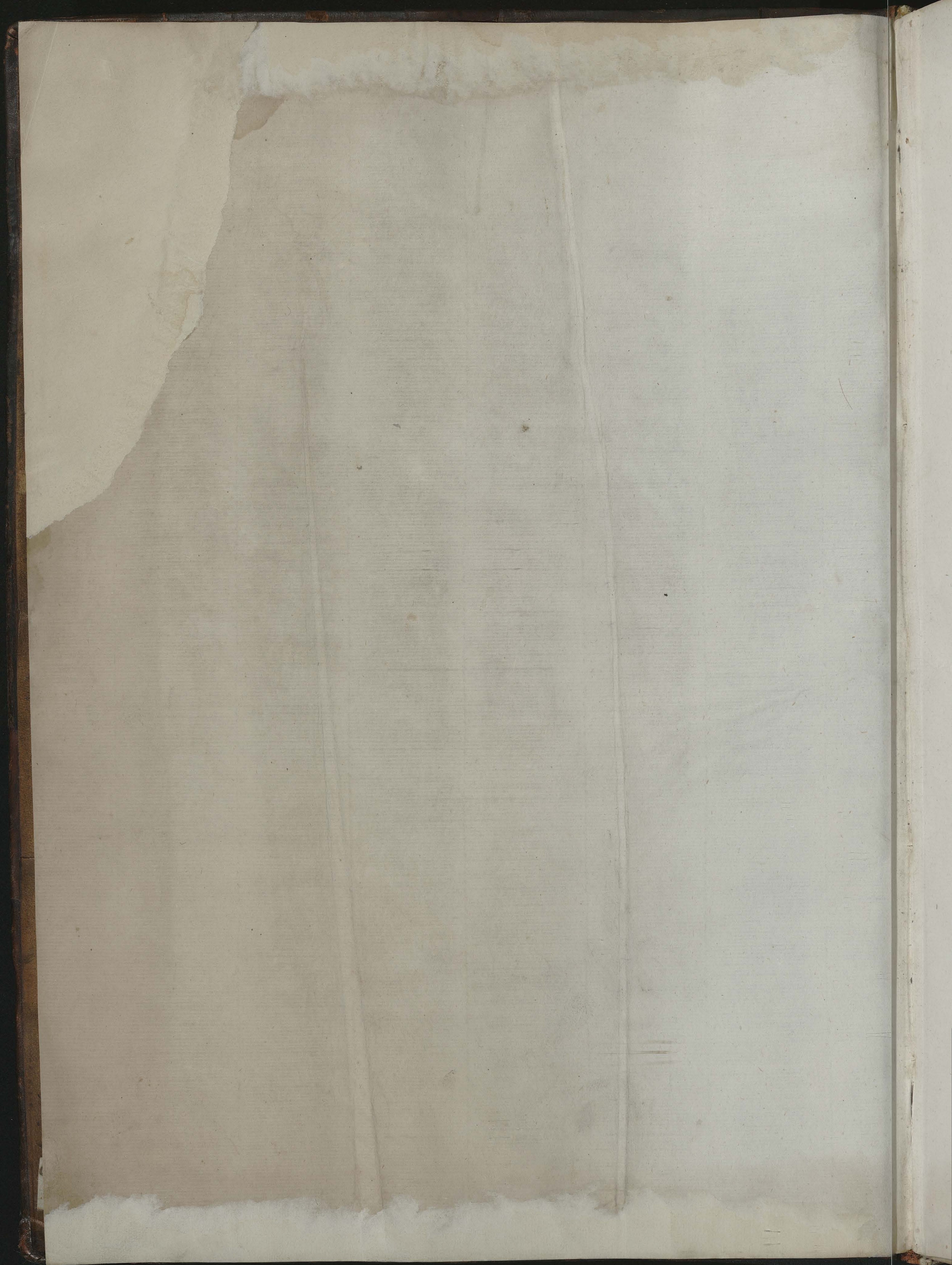

eple atur os meum laude tu a alle

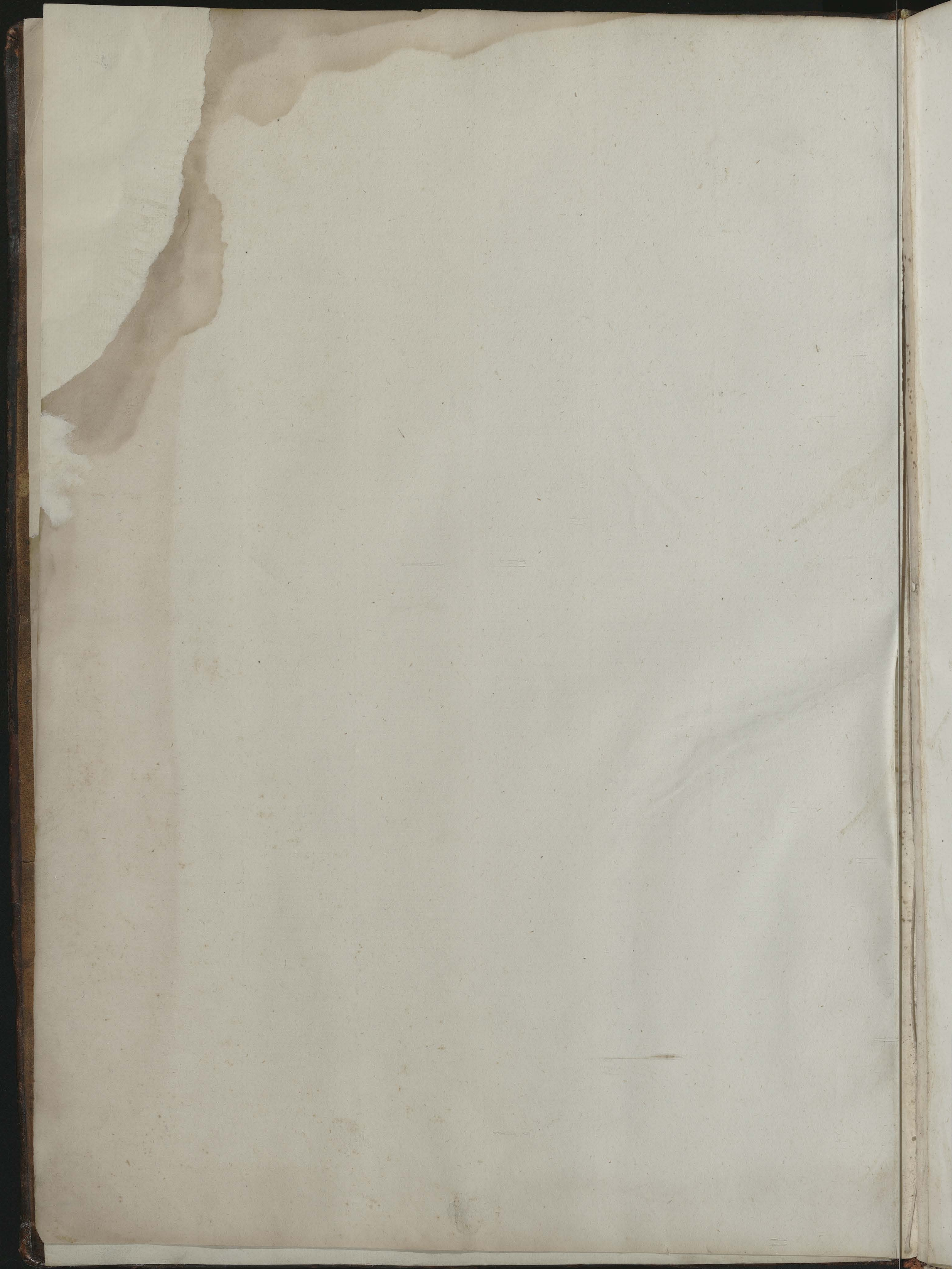
lu ia ut possim canta re alle lu ia gau

debunt labia me a dum cantauero ti bi

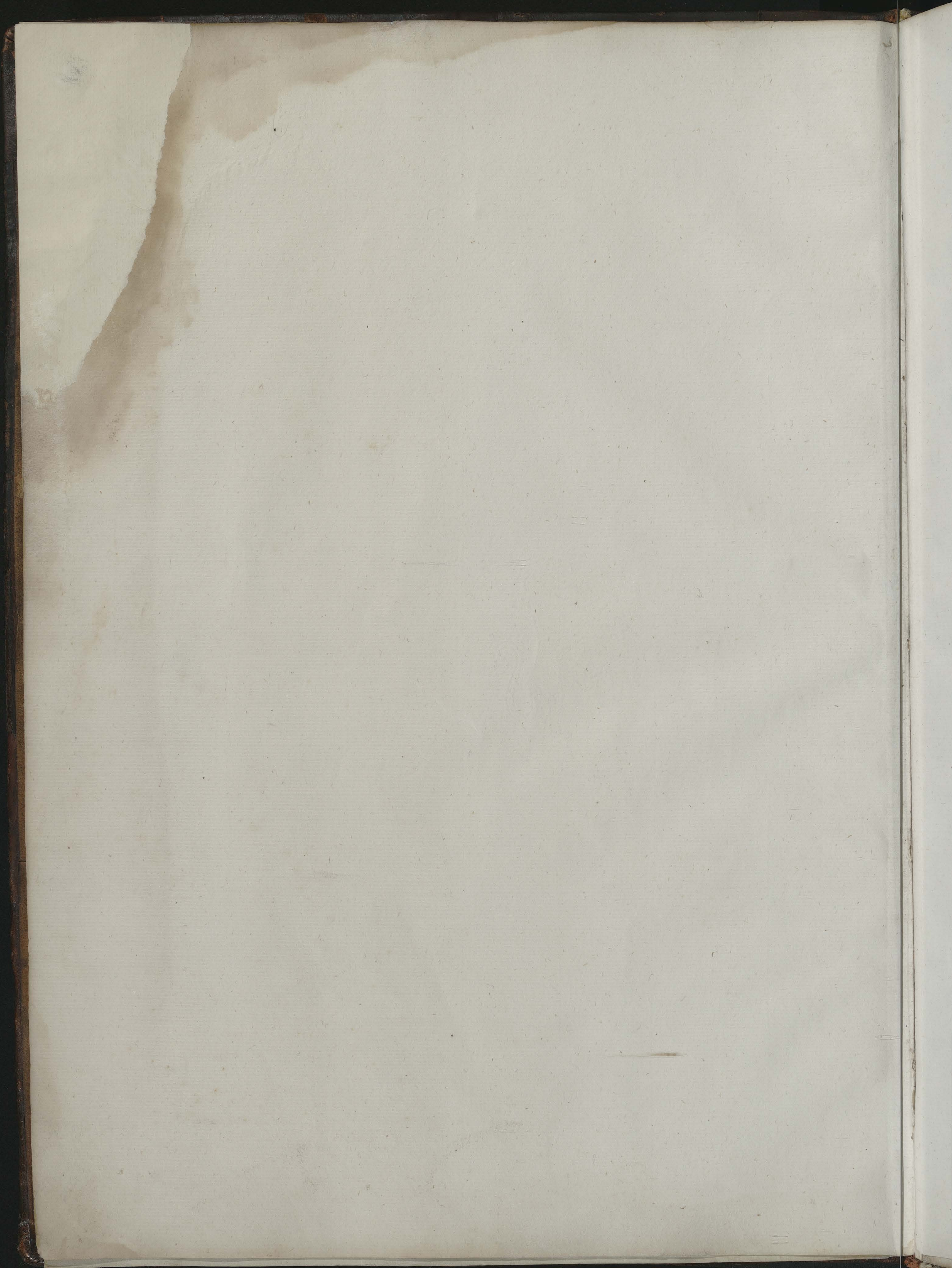
alle lu ia alle luia ps In te domine

Rękopis odrestaurowany przez Jana Hyżę w r. 1942

IV

V

¶ Soluto matrimonio quadmodum dos petatur · Rubrica prima 19 libri ·

Quia hic non est caput libri considerata divisione legis latoris ut j. dicam, ideo obmitto que in aliorum librorum principio ponere consueverunt · s. quid sit subiectum legalis scientie et similia, tamen aliqua ad rubricam descendam ¶ Quero quare hoc volumen appellatur infortiatum quamquam sunt rationes in glo. Prima cum esset antiquitus studium Rome destructum, istud volumen fuit amissum postquam studium incepit bononie, sicut hinc hodie est, ter istud volumen fuit recuperatum rauenne preter quod multa fuerunt addita, que autem deerant, unde inventum fuit magis forte unde dicitur inforciatum · i · valde forciatum, sic j. de libe. et postu. l. gallus. § ille casus Sic in sindone quod habet plus de serico dicitur sindon inforciatum, et hoc puto falsum Nam hoc volumen numquam fuit amissum, semper enim fuit totum volumen pandectarum pisis, et adhuc est. preterea si hoc esset verum iste liber diceretur inforciatus non inforciatum Secunda ratio quia hic sunt fortiores leges quam est et in ff. veteri dicit glo. puto tamen quod hic sunt tex. magis difficiles · s. in ti. de libe. et pos. et ad l. fal. et in ti. de bo. pos. quam in aliqua parte iuris sint, quare hoc potest tollerari Tertia ratio quia dicitur ab Irenitore quod non placet quia nec Justinianus nec aliquis de compilatoribus qui ponuntur in l. ij. de veteri iure enucleando fuit sic vocatus Quarta ratio quia ista sunt nomina magistralia et de hiis non est curandum, quia particularibus delinquuntur ut dicit glo. ar. de consti. pecu. l. ij. l. ad municip. l. fi. Ista enim nomina ponuntur et mutantur ad libitum · C. de iur. no. l. j. et j. ad treb. l. Facta § mandanda, Ideo de hiis non curatur ut j. de le. j. l. Si quis in fundi vocabulo, etiam hec ratio satis placet Et est ar. ad · q. quidam homines expulsi fuerunt homines de perusio, sive contra cives perusinos invenimus aliquem qui vocatus perusinus, an hoc probet eum esse de perusio et videtur quod sic quia idem est dicere perusinus et de perusio ut ex. desp. on. c. j. et de resti. spo. c. significantibus et ad municip. l. assumptio in prin. dixi in l. prouinciarum · j. de verb. sig. Inquirendum est ultimus quia contra est in l. fi. § pe. j. ad municip. Et quia de illis nominibus non est curandum ut dixi non obstantibus contraria, que loquuntur quando illud nomen perusinus ponitur ut nomen appellativum secus si ut proprium ut dixi ex quo habes quod ar. ab ethimologia vocabuli non habet locum in nominibus propriis Unde et est quinta ratio quia dicitur ab inforciasim, quod est disperse, quia valde disponentes hic sunt, et haec tertia dy. quod satis placet Collige igitur quod hoc nomen est magistrale impositum ad placitum, Ratio autem quare nomen imponentes potest esse, que continentur infra et ultima ¶ Secundo quero qualiter dividitur iste liber, glo. in prin. dicit quod in tres partes quia de tribus tractat Tertia dicit magistri Prima complet tractatum matrimonii, usque ad ij. de tutel, Secunda materiam tutelarum usque ad ti. de testamentis et de hiis que continentur in eis usque ad ti. de bo. pos. Tertia de iure et ordine succedendi de iure pretorio, usque ad ij. de suis et legitimis Quinta et ultima tractat materiam successionum ab intestato de iure civili usque ad finem libri Et ista potest esse quedam magistralis divisio licet Imperator aliter dicat in l. ij. § al. C. de vet. iur. enucl. Sed dices tu, sum hoc quare magistralis denominatur ab illis voluminibus quam ab aliis materiis que hic tractantur Respondeo quia illa est minor et posterior pe. ar. C. de sta. ho. l. quicumque, Hiis premissis que generale ad totum librum descendo ad Rubricam continuandam, et exacte prout propria et qualiter exponit glo. continuat duobus modis Prima est mutua apprehensionis Secunda potest sustineri ut potest dici Primo dixit de matrimonio in ti. de spon. et in ti. de ritu nup. Item quia in eis tractatur

dos / non posuit de iure dotium / et de pac.
do. et de fun. do. Item quia constante ma-
trimonio fiunt donationes inter coniuges que non pro-
bantur ideo de eis tractavit. Item quia matrimonium
quandoque dissolui necesse est ut in § nuptiis
aut. de nup. ideo posuit de divortiis et
quia matrimonio soluto dos petitur ideo po-
suit istam rubricam. ¶ Oppo. primo sic
iste liber traditur ad instruendum alios et
sic debuit edi seu tradi a capite / ut ff.
de eden. l. argentarius § edi. sed hic non
est caput libri ut in glo. gl. 2. Sol. sic
fundus dicitur gratia uberioris culture ut ff.
de l. ii. l. gayus et gratia comodioris divi-
sionis iudex de parte unius adiudicat al-
teri ut insti. de offi. iu. § eodem Item de
iudendo illa volumina . ffor. gratia comodioris
lecture / hic istam iam dictum dimiserunt
aliter unus liber esset nimis magnus alius nimis
parvus / adverte quod hic potest dici quod est caput
libri accipiendo librum pro volumine sed accipi-
endo pro istis libris particularibus ut quin-
quaginta libri . ffor. tunc non est caput
libri / ut probatur supra de le. iii. l. librorum
§ in dote. ¶ Sec. oppo. hic dicitur soluto
matrimonio Contra quia etiam constante matrimonio
dos repetitur ut infra e. l. si constante
/ et sic ista rubrica non est congrua ad nig-
rum / Sol. primo generalis est ad omnes l. de
quibus principaliter tractare intendit quia regula
est quod soluto matrimonio dos repetatur licet
hunc fallat ut no. in l. ii. in prin. et in
l. si constante post. sub hoc ti. ut denotat
illam specialitatem ¶ Tertio oppo. / quia et
si nullum matrimonium precessisset tractatur de
dote repetenda in hoc ti. ut infra e. l.
si cum dotem § fi. Sol. ut hic titulo sic
prefatus tractatur de matrimonio precedente
tamen non est proprie dos nec actione de dote
petitur / sed condictione ob causam ut l. i. de
condi. ob cau. et ff. de con. sine cau. l. an
non / dic ut ibi / et de ritu nup. l. qui
con. et supra de adulte. l. si adulterium cum
incestu ¶ Quarto oppo. hic dicitur patrium
etc. Contra quia cum semel fuit data ut
C. de do. cau. l. i. sed dicta repetatur ut l.
l. § elongitur ff. de deposit. et supra de le.
ii. l. cum pater § filie tue et C. de con.
ob cau. l. i. et l. si repetendi et de condic.
indebi. l. repetitio. Sol. glo. huius ti. ex-
ponit patrium i. repetatur sic ff. si cer.
pe. in rubrica / vel dic secundum dy. quod aliquando cum
hec dictio stat proprie / quando dos est data ab alio
vel a nemine / sed a marito constituta sed est
tamen ipsi mulieri donata / et sic ipsa dedisse
videtur ut ff. si cer. pe. l. singularia et ff.
de iure dot. l. licet § i. et sic expositio vera
est vera et propria Item an ipse maritus pos-
sit constituere est dubium / quod dic ut l. i. C. de
donat. ante nup. et C. de dona. prin. ii.
l. si voluntate / vera glo. bene exponit sed
an exponit ex propria significatione / an ex interpretatione
tunc dic quod potest patrium ut generis / pro
qualibet petitione seu repetitione in modo
et ex. ut l. amplius supra rem ra. ha. et
l. si x. cum petatur supra de ver. ob. et tunc
repetitio erit species / et continetur sub suo genere
ex propria significatione ut l. sex. supra de ver. sig. in pr.
et si ita intelligatur est patrium hic / ista expositio
non esset necessaria nisi cum dubitationis tollende
Item potest assumi ut species separata et tunc
procedit quod dicitur quod est ex interpretatione Item de iure
reddendi / nam potest accipi iterum reddi pro
genere . s. pro quolibet actu transferendi dominium
ut iterum dari ut insti. de act. § sic itaque
et de v. ob. l. ubi autem in fi. et tunc iterum
reddendi continet iterum dari proprie / aliquando
potest accipi prout est species distincta ut de eo §
elegantem / et de eo § filie / et tunc est ex in-
terpretatione et istud est utile scire propter statuta
¶ Quero primo hic dicitur soluto matrimonio an
iste ti. habeat locum quocumque modo soluatur matri-
monium / dicit glo. quod sic / facit infra e. l. si quis
stipulatur ¶ Sec. quero qualiter accipitur hec
dictio quemadmodum. Respondeo hic accipitur interrogative
querit enim per quos et a quibus / et quomodo
et quando dos petitur / ut hic in glo. sic ff.
quemadmodum servi amit. in rubrica et supra quemadmo-
dum tes. aperi. et de pac. do. l. si pater § i. quod
potest similitudinarie dici vel per comparationem ut supra
de le. iii. l. iii. § si duobus et ibi glo.
et de acqui. pos. l. quemadmodum ¶ Tertio
quid hic dicitur dos / quid est dos / dicit azo
in summa C. de iur. do. Dos est quod a
muliere vel eius parte marito vel eius par-
ti propter onera matrimonii datur ut premio
sic penes eum / et lex eam probet / hec dif-
finitio non videtur vera / quia etiam si nichil datur
vel traditur a muliere dos constituitur ut in de
bitore liberato cum constitutione dotis ut
ff. de iur. do. l. in promittendo § i. l. iz
in prin. posset responderi quod videtur a muliere data
ut dicit l. licet / preterea si mulier non est donatum
dicitur tradendo fundum dotalem facit ut
ff. de fun. do. l. dotalem § i. Sed expo-
nendo dic quod intellexit dare pro trade-
re. ff. de pos. l. i. in prin. et quod no. supra de
re. iur. l. non videtur data preterea quod diffinitio
azo non sit vera ostendit / sic azo dicit quod ex
quo datur est dos / hoc est falsum quia dos est
quoddam ius incorporale / sicut hereditas
et peculium ut supra de expensis l. quod dicitur et
ibi tex. et glo. quod sit ius incorporale seu
universale probatur sic / fructus et accessiones
non augent res singulares / sed bene au-
gent universalem s. hereditatem ut l. item
veniunt § fructus ff. de pet. here. / ad
quod facit de v. sig. l. hereditatis et l. pe-
cunie § i. et ff. de pecul. l. peculium
Sed accessiones dotem augent et conti-
nentur eiusdem actione ut infra e. l. si ma-
rito § fi. et C. de iur. dot. l. etiam ge-
nerali quod est ius universale / preterea in universalibus
pretium succedit loco rei / secus in particularibus

ut. l. si et rem et preciu de pet. her. dicit et ibi no. et l. imperator in fi. ff. de le. ii°. et par. dy. et Cy. C. de rei vendi. l. ii. Sed in dote parum succedit loco rei ut no. ff. de v. sig. l. labeo et sabinus. § ite sicda ming in prima carta. quia dos est vlis hoc aut quod precium succedat loco rei intellige sm. l. cum dotem et l. res extimate. C. de iure do. Ex his concludo diffinicionem azonis esse falsam. dic ergo sic. dos est ius quod dat in se continens id quod a muliere vel eius parte marito vel eius parti traditum est vel pro tradito habitum. propter onerum matrimonii supportanda. Et predicta sunt multum valida ad practicam. quia dico quod admittitur libellus universalis seu generalis sicut in petit. hered. et similibus. tamen propterea veniunt eadem actiones. ut officio iudicis pro ea que s. dixi et no. de eden. l. i. in i. glo. magna. Sed hic no. ff. l. fi. C. de sen. que sine certa quantitate. Secundo similiter in iudicio universali debent contineri certa res particulariter. sed intelligendo que sunt res particulares que continentur sub universo non valeat ut dicta. l. i. de eden. in glo. magna. Sed in dicta. l. fi. fuit simul petita res . . . . ut etiam declaratur ibi iudex dotem datam esse nec quantitate dotis. Sed si declarant dotem datam licet non continetur valere ut ex predictis patet hoc est probatur in dicta l. fi. ubi libellus admittitur in quo dos petitur licet quantitas non exprimatur. Item dicta declaratio ut titulus non exprimatur. Item dicta declaratio ut titulus. Item quod lege si peculium ff. de pecul. ubi dicitur ipsa corporalia vendicanda. concedo quod quedam est universitas corporum ut grex et ista vlr potest vendicari. et personali actione peti ut l. i. in fi. et l. sed. de rei ven. quedam est universitas corporum et iurium ut peculium et dos et similia. et tunc si personali vel mixta agatur potest vlr peti ut dixi. aut agitur mera reali et tunc sunt corpora vendicanda ut dicta l. si peculium. quia illa iura personalia non possunt vendicari ut l. si ager. de rei ven. et l. quorum bo. l. fi. ¶ Quarto queritur an dos vel contractus dotium sit de iure gen. vel civili. dico quod de iure gen. expressum est C. de capti. domi. l. cum. quia non est de civili exceptuatur. cum ponitur in l. ex hoc. ff. de iusti. et iure. ¶ Ultimo quere an glo. . . . guarnerius videlicet hunc librum. quidam quod non. quod non placet quia hic ponitur quod non. . . . opinio sua ut hic patet in l. ii. § i. alias fi. Et hec sufficiant super ista Rubrica Bartholus de Saxoferrato legum doctor.

Dotis causa:

Semper favore rei publice que vertitur in liberis procreandis dotis causa privilegiata est. h. d. et dividitur in glo. in fine. rex pro duo instrumenta eadem die confecta. et in quo licet contineretur obligatio personalis et ypothecaria unum est. unum est dotis aliud mutui. querit quod preferatur. respondet sed ego respondeo mihi consulendo tibi talem vero glosam dotis esse etc. et ponit vocem regule. et vocem rerum nobilium collige. ¶ Oppositio contra quod privilegium est causa dotis ut l. iii. etiam filius male ergo dicit hic dum dicit dotis causa quia sicut hoc tractatur hic de iure ciui cum debet tractare de dote ut patet ex Rica. huius tenore glo. que est hic dat sex expones ut in ea videtur. sed quidam dampnavit omnes illas. primus quippe et exponit per illam vocem quod si privilegium datur actori vel ipsi dati vel eius ut sine consensu transit ad omnem ad quem transiret actio. seu dos. ut l. omnibus et l. privilegia de reg. iur. et l. i. § permittitur de aqua coti. et esti. Sed hoc non est verum in dote ut l. i. C. de privil. dotis. ergo etc. Ultima respondit dy. dicens quod hic ut respondet l. cavent et quod hoc esset odium potius quam favor ut l. i. C. ut § sum tempus. vero alii ut odofre. exponunt datum est. l. inl. in actione de dote et hoc ve. plurium. j. de privil. credi. l. dabimus in principio. ibi dum dicit. ipsi mulieri etc. ad idem C. de privileg. do. l. i. Sed illud ve. quod tex. C. de rei ux. act. l. i. §. et ut plenius ubi dicit in ipsa act. etc. et sic privilegium datur actori et ut persone. vero dicit dy. privilegium datur actori cum favore persone mulieris erit ut transit ad heredes. idem tex. Cy. in dicto §. et ut plenius cum dicit qualiter expone persone vera dominus respondeat. Nam dos hic multa privilegia ut infra videbitur. quedam est privilegiata tacite ypothece. et illud datum ipsi actioni. de dote ut dicto §. et ut plenius. et favor quod hoc transit ad quemlibet transit actio de dote ut plenius instit. de act. §. fuerat in fi. ubi per dictam. Accursius autem quod similiter quod ypotheca transit ad omnes. ad idem dicto §. et ut plenius. quia ibi est expresse verum est tacita ypotheca et sic competit alii quam ill. erit. Sed istud istud privilegium quod est ypotheca illa sit privilegiata ut preferatur aliis. illud non transit in alium et hoc tex. pe. ut no. Cy. C. de privil. do. l. i. et ja. de arena. ipse est idem Cy. dicit in l. assiduis insti. qui po. in pig. ha. et tunc bene procedit illa expo. dotis est. i. actio. et sic erit causata ut C. pro quibus causis in tot. act. l. i. quedam est privilegium quod datur ipsi doti hoc est rei in dotem date. quam glo. dixerunt esse dotem ut s. dixi in Rica. ut privilegium ne fundus possit alienari

et silr | tnsit ad oem ad qua tnsit ipa dos
quia ipe heres pot uendicare sicut ipa
mlr | nisi ipe vir eet heres ut . l . fundu
dotalem . ff . de fun . do . et . j . de vsufr . l .
cu vir | vl pone exmplm de illo pruilio q hz
dos | ut in dubio p ea fiat interptacio
sm q posui exmpl in hac . l . illud cu da
ipi doti ut te dicit in ambiguis de iure
gen . ut . l . in ambiguis de re iud . cetera
tnsiret ad oem ad que tnsiret dos | no
eni datur ipi mulieri tm | sz etiaz ex pte
viri ut pz in dca . l . in ambiguis | et tunc bn
pcedit sequens expo dotis ca . i . ipa dos
Idem dico de 3a et quarta expoe que
ad idem tendit | qdā ē pruilegiu qd datur
ipi contractui ut de tacita stipulacoe ut . l . i .
in pri . C . de rei ux . act . Idem q sic co-
tractus bo . fi . ut insti . de act . § . fuerat
et ista silr tnseunt ad hedem | et tunc
pcedit quita expo dotis ca . i . titulus vl
contractus | Qdā ē pruiliu qd datur cau-
se seu instancie iudicij ut quia ista
ē fauerabil | io iudex pot abbreuiare di-
lacs ut ca certis firmatur ar . j . de re
iud . l . ij . et qd de iudic . c . dispendiosa
in clem . hoc mo pcedit sexta expo glo . sc .
ob . q dy . dicit q no recitur . l . certum
ymo recitur ut dixi sup . ob . l . ij . C .
ut . j . cer . tempus quia fateor | q istay
huius ee no pit biennio | q hoc ee odi-
uz | sz iudex dat dilacoes breuiores in
fauore mulierf | sic in ca alimentoruz
ut dixi | et hoc tangit . j . e . ti . l . si co-
stante in . iij . q . pri . vl in vj . q . Et
istud pruiliu tnsit ad hedes | vl no
sm qualitate hed . ut dca . l . ij . de re
iudi . | Qdā est pruilegiu | q datr in
psonale | ut pferatur alijs | et istud
datur ipi mlri | et ad hedes no tnsit
ut dca . l . dabimus in pri . et . C . de pruile .
fi . do . l . j . et tunc pcedit | expo odos .
dotf ca . i . inter in act de dot | Qdaz
ē pruilm qd datur actoi mere fauore
mulierf | ut q illa tacita ypotheca sit
pruilegiata | et tunc no tnsit ad suuz
hedem | ut dca . § . fuerat et . l . actionis
et tunc pcedit expo dy . et Cy . quem
sequitur | et sic vides q queliz expo ē
bona et io iur . Cy . cu dicit dotf ca i .
volens ponere vbu generale aptu referri
ad omnia pruilegia | possens dicere hoc
ee fm . Naz tex . qui sequitur solu loqr
de pruilie qd competit mulierib | dicit eni
naz rei pubce interest dotes mulierf
conseruare zc . vn de nouitate dz expom
dotf ca . i . inter in act de dot Rndeo
cuicuz ex pcedatur siue actoi siue co-
tctui siue ipi doti siue ipi mlri | semp
interest mlris interest eni ura hre bo-
nas et pruiliatas actiones | et io tex .

ille no concludit q semp concedatur mlri
pruiliuz | Ex pdictis apparz sc . q . qua fuit
dy . § . eodem . l . post dotem | an mortua
filia pr etiam heat pruiliuz | et ibi
dicam | et dabo regulam ¶ Co oppo .
ad hoc q hic dr semp | ff . j . e . l . mari-
tu huius contrarij tenore dicit glo . q vi-
tus est ista | q regula ē q dos ē pru-
legiata omni tpe | et omi eni carudez
tpm . f . an mrio et eo constante et eo
soluto | de hoc ponit exm fallit tam
dca . l . maritum | io subaudit fere | ad-
uertit ct hanc glo . oz vos vide an bn
dicat in eo q dicit q omi tpe ē pruli-
ata | Co an bona expo ponat textus an
bn contrariuz soluat ¶ Oppo . ad prm et
vr q dos no possit ee pruliata an
mrio cu no possit ee sine mrio
ut . l . iij . ff . de iur . do . Rndeo q pot
secunu mrio dos habet pruiliuz in
eo q sem fuit an mrio vl dic q si
mrio no sequitur hz sponsa in aliq
bus pruiliuz ut . j . de pruil . cre . l . ij .
insi . et . ff . de iur . do . l . si . sponsa
¶ Uenio ad fin . s . ad exm et ē prmo ex
q dos constituitur nudo pacto contra
quia semp fingitur stipulacio ut . ff . de
rei ux . act . § . i . Co . ista glo . loquitur
sm tempa illa ut no in . l . ad exac-
tione . C . de do . pmis . Ite qr . q
istud pruliuz et ex pte viri sz lex |
ura loquitur de pruilio ex pte mulierf
Rndeo q etiam mulierf interest hoc ee
fingere | conueniens dote pmitte | stati qrere
ipi mlri | aliud pruliuz ē quia de bone
pris pmissa creditur ut . l . fi . C . de
do . pmis . | Ro quia pris in offim zc .
q intellige de pre legittimo | secus
de nali tm | ut . j . de le . iij . l . ix . § . pr
nalis ¶ Quero quid de auo glo . ma-
le loquitur in dca . l . fi . dic idem in auo
pruno ut . j . de collat bo . l . dedit do-
tem Quid de matre dic ut . l . neqz mr
C . de iur . do . quid de fre dic ut . l .
plures . § . ple . de adm . tut . et . l . no
omi . C . de adm . tu . Aliud pruliuz ē
de tacita stipulacoe | et tacita ypo-
theca et de hoc et vm dicit . s . de iu-
re hodierno | no sm ista tpa . Sz quid
si minor accepit dotem qd pot ut . l .
minor . j . pri . ff . de iur . do . vr q no po-
sit fingi stipulacio ut . l . i . in pri . j .
de v . ob . quincta . l . quod certe . ff . loca . sz
puto fingi stipulacoez interponi | eu
eo mo quo pt . s . p sm ut dca . l . i . in
pri . de ver . ob . ¶ Aliud ē pruliuz q
dos pot conferri in arbitru pris et
eo defecto remanet pmisso incerta et
valet ut in . § . gener . in . l . cu post |
ff . de iur . do . q intellige in pmissione .

fert per stipulationem ut ibi no. quidam mo-
derni dicunt quod hoc non est speciale in do-
te / quia idem in aliis contractibus ut minori-
tudo possit admitti ratione aditi contrac-
tus / ut in legato / in tutela et incre-
turi / ut in legato ut l. quidam testa-
mento alimentis ut l. quidam teste ff.
de alim. le. l. si cum animum
dele. n. et de alim. le. l. si cum animum
ita dicit Cy. C. de do. pro m. l. i. ego
credo quod glo. bene dicat alias nulla minori-
tudo vitiaret / nam in venditione pre-
tium intelligitur secundum rei qualitatem / idem in loca-
tione / idem in legato / nam intelligitur secundum incre-
ta ut l. licet adiectum C. de pactis quod est
simile ut dicto ff. de gener. et i. de verb. ob.
l. ita stipulatus in prin. et ibi expo. glo.
speciale in dote et alimentis ut dicta l. sicut
et in legato ad refectionem vie ut dicta
l. quidam / quia est favorabile ut
l. ad instructiones C. de sacrosanctis eccl. /
Aliud speciale est C. ad velley. l. si. dicit
ibi aliud coram dele. aut. res que dicitur
ff. ad treb. l. cum quia in prin. sed ista
privilegia nova ¶ Aliud privilegium in l. quod
aut. C. de iur. do. sed ibi nullum est speciale
quia ibi tantum agebatur ut ibi not. glo.
ut l. si quando C. de pac. aliud in l. qui
liberos de ritu nup. quia pater cogitur do-
tare filiam. Sed quero si pater est absens
vel dotare non potest quid fiet iudex con-
stituet eam casus que in nobilis si.
l. perfectissima in prin. de iur. do. ¶ Sed ex
pedita expositione primi temporis ¶ Aliud privile-
gium est in secundo tempore / quia non potest alienari
ut insti. quibus alie. non li. in prin. ita dicit
glo. et sic non tenet quod indistincte res
dotales non possunt alienari sive mobiles
sive immobiles quod est no. ff. de re iud. l. li-
bertas ar. C. de rei ux. act. § et cum
lex ibi licet ibi se non firmat sed sequitur
res mobiles dotales posse alienare / tenet
insti. quibus ali. non li. in prin. et Azo in sum-
ma de fun. do. et ff. / Odof. tenet illam
glo. et siles quia l. que loquitur de fundo do-
tali ponitur gratia exempli. Sed hic no. ff. l. si
res in dote date C. de iur. do. Ja. de are.
tenet opinionem contrariam in dicto § et cum lex per
res distinguunt / licet Cy. aliter cum recitat /
aut res dotales consistunt in pondere nume-
ro vel mensura / et potest alienari ut l. res in do-
tem / aut consistunt in aliis rebus et tunc si
possunt servari / non possunt alienari ut hac
glo. cum similibus fallit fundo libertatis ut
ff. e. l. dotalem cum similibus / aut non possunt
servari / et tunc possunt alienari ar. l. lex
que tutores C. de admi. tu. hec non
placet / quia non est eadem ratio in muliere et
minore ut C. de admi. tu. l. licet alii
ut Ja. de are. dicunt quod interim vir potest
alienare / quia non est prohibitum sed matrimonio
soluto dominium revertitur ad mulierem et
ipsa potest vendicare ar. l. in § sed et
marcellus de in diem adiect. / sicut res que

subiacent restitutioni ut in aut. res que C. com.
de le. et hec per unum ius antiquum tenet
iura aut. dico innovatum in rebus que servari
possunt / et non possint alienari / nisi cum illa
sollempnitate quam ponit aut. sive a me C.
ad velley. et hoc ibi no. in glo. in fi.
Idem tenet in corpore unde sumitur et in aut.
de incesti. § ple. coll. vi. quod est verum per
quia licet dicat quod est cum loquitur de donatione ex
pre mat de immobilibus / tamen cum loquitur de dote
dicit generaliter sive hic dote cum ea quod est
notandum ¶ Aliud privilegium est quod constante
matrimonio potest repeti ut hic dicit glo. sed
dic ut dicam in ff. e. l. si constante / Aliud
est privilegium in tacito tempore quia prefertur in pri-
libus et in ypothecaria ut l. assiduis C.
que po. in pig. ha. de quo dic ut ibi dixi
Aliud privilegium est quod non apponatur compensatio
ut in § taceat de rei ux. act. / quod ibi
no. / verum dic ut dicam ff. e. l. divortio § sol.
donationes et l. rei iudicate per sed glo.
omnia ex predictis procedunt ¶ Nunc ad solu-
tionem matrimonii dicit glo. subaudi servet
dicit dy. immo / non subaudiens / sed dic quod
dicat in l. maritum / et illud idem / quia nec consequitur
actiones turpes et turpia que non tenet non
dantur ut ff. rer. amo. l. i. et ii. et in
et ista actio haberet turpe effectum si compe-
teret ad id quod facere non potest honeste
ut l. filius ff. de condi. insti. idem non compe-
tatur in solidum sed cum Sed contra michi
videtur illa l. falsificatis quia hic est fa-
vor persone mariti et exclusive actoris
de dote que recepit actionem aliam actionem / unde
subaudi servet ut glo. dicit / et preter hoc
ff. ista cum glo. mediante ma. ad q. test.
dixit quod vidit titium possidere per xx. an-
nos / deinde probatur titium fuisse aliquo
tempore absentem / an ex hac teste reddatur
falsus non quod sic / quia dicitur per decennium con-
tinuitatem ut l. gayo § imperator ff. de alimentis
et ci. le. et l. i. § ita ff. de aqu. / et quia
ordo sumitur ex vinculo ut l. si is qui §
verum de rebus dubiis contrarium facit hec
l. que dicit semper / attamen in contrario est
simile ut in aut. ut decer. sit numerus cleri
§ cum vero coll. i. dicit dy. cum non primi eorum
quia potuit fallere aut possidere ut l. i.
de acq. poss. / quod non placet / quia dictum re-
fas non debet intelligi de possessione que consistit
in animo / sed de ea que est facti ut l. stipula-
tionum / sed hoc quoque de verb. ob. / cum similibus
deinde testes quia potest esse quod teste vidit quod
ille semper poterat uti re si volebat licet
quandoque non utatur tamen semper videtur
ut l. § de aqua coti. et estiva vel dic
quod potest esse quod vidit omni anno recederi de
fructibus a colono / quod sufficit ad probandum
continuam possessionem / no. doc. C. de agr. et e.
censi. l. libitus li. x. et sumitur optime
ff. de con. et de. l. si quis ita ligavit / et
hoc quantum ad excusandum testem / alias / aut

qualr pbetur gtinua possio. no p. C. de
pscr. lon. temp. l. p. div. in. l. celsus
j. de vsurp. ¶ Oppo. iiij. dic h q vbiq
perpua est. con. quia solu in fundis y
talicis. s in ista cra ut. C. de rei ue
act. §. et ut plenius. So. si expponis
ubiq. i. indi cau carudet tpm. uel
cu strpne. ul sine. no ob ginz. si expo
nis. i. omi loco. qd ui uiq ar sic ibi ad
ubiit loci. tuc Re q q ibi de lug de que
secus est in fundis ytalicis. q in alys
s ponit sm quorudam opinioe varia
et dubiam. dic g q hic locu in ot ptec
mudi. siue agatur in re. siue in psona
siue ge maritu. siue g aliu. et sic sp
h et vbiq ¶ Opp. iiij. ad ha pte h
dicitur rei pub. con. ymo res pub.
pmitter dotes ut. l. satis notu. C.
qui cr. pi. ta. Con. so. ibi ex una pte
e utilitas publica pic. et alia dos que
est pur puata. hic autem ppria h ex una
pte est dos. ex alia utilitas puata hec
so. vrz. q. l. y. C. de pculys. fil. ubi dos
et fiscus gcurrunt. dic g q in. l. satis
e spale ppt offm pmi pilary. sic et e
spale in. l. fi. C. de pml. dot. Tu uere
pro intellcu huius inc dic. q pubca et p
uata utilitas pot quatuor modis sumi
Pmo e quedam utilitas pubca q sua
utilitate affert in coi. et in quolibet
pticulari. q gsistit in sacris sacdotibus
et magistratibus. na sicut unus pot
inire etiam et orare. ita alius et sic
unus defendi a ingsatu. et alius ut
l. i. §. huius studij. e. de iusti. et iur. So
e quedam utilitas pubca q sua utilitate
affert in gl. et no in ptic. ut quia hec
causa fiscalis. ut. l. utilitas. C. d pml.
fis. fis. Tercia e quedam utilitas puata
pic. tu pubca dr. quia respcu uniusi
utilis quia affert utilitate v. uniusi
et e apta afferre in quolz ptical. ucy
mulieres sint dotite illam nubedo uiro
pariunt filios. qui erunt forte magistrat
ul sacdos ppa ul Imperator. et sic est
apta afferre suam utilitate in qualz
re ptic. et de hac utilit. loq h. Quarta
assumitur utilitas pubca illa que e pic.
puata. h io dr pubca qz affert utilit.
v. uniusi. s in ptic. affert sua utilitate
separati. cuilz p se. ita q uni. et no alteri
. uet e apta afferre in quolz ptic. utilit.
Ex h q hoies sint diuites simpl. loq.
siue adiecto alio re. q h rei pub. re
est ut insti. de hys q s sui ul alie iur.
§. pl. et in aut. ut iudi sine quoq suff.
§. cogitatio de pcuis. l. sm quoq §. pub.
et in illa e ppe puata utilitas. Cu g
queritur an utilitas pubca pferatur p
uate et una pubca ad pubca. dici aut
queri de pma et pfertur omnibus alijs
ut. C. de sac. sanc. ecc. l. scimus et c.

bone ex. de post. et. l. impensa de vel. et
senior simpl. fin. q e nondu ad multa
et illa pferetur dotibus. aut quis de
sa. et est in ista dic. aut querit an pferatur
tertie. ut in cau iure. et dic q no. s
paribus passibus ambulat ut. l. y. de
pml. fis. fallit in. l. satis notu. C. ut
qui ex. pi. ta. ghi. aut p quis an pre
feratur quarte. hoc est utilitati pri
uator. et tunc aut loqr in iure iam
gsito pfeudo et sic pubca pfert. ut
C. de pculys fis. p totu et de pculi g f.
credi. l. pl. aut querit de iure nouo p
pncipem gcedendo. et tunc pnceps p
fertur utilitate puator. ne uideatur aua
rus ut. e. de his inp. l. y. et. C. de ead.
collo. l. unica in fi. Si uero quis de z
et ista pfertur utilitati puate. sicut
hic. et aut res que coia dele. ¶ Quarto
opp. hic dr q rei pubce intest p pter
liberas psonas. cotu liberu corpus no ca
pit extimacoem ut. l. liber ho. e. ad
. l. aquil. et. §. i. §. s cu ho. e. de hys
qui de re ul effu. et sic no e intest
quadam extimacio dapni huius timoe dic
glo. q hic loqr de intee extimabili. et
ponit quadam diuisione intee. qua no
de quo dic ut. l. i. C. de sen. que p coq
intest ¶ Sexto opp. ad ctia pte hic
innuit q sit inte rei pubce mulieres esse
dotatas et ciuitates impleri hoibus s
con. mulieres. possint sine dote nube ut
in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. legitim
coll. vij. Ite ciuitas pot repleri p sp-
rios ut. l. qualis. §. spurios de decur.
huius timore st hic tres glosselle. So.
expone item. i. utile ut exponit una
glosella. in quo aut gsistit utilitas. di
cunt due alie glosselle una incipit ad nu
bendu. alia incipit legitime ¶ De-
inaug ad gones. Et pme de quadore
loq hic dicit glo. tam de pfectitia q de
aduenticia ut. l. pfectitia. e. de iur. do. et
sicut tunc glo. q idem in utraq. quidam
dicunt q illa no e bo lec. glo. qz p hec h.
l. restringitur ad filiosfamil. tm ut. l. fi.
. C. de inoff. test. dic q nome peculij p
fectitiu et aduenticiu solu cadit in filiosfa.
ut ibi tam dos pfectitia q aduenticia
dr etia in ea que e sui iuris. no solu
v. pris. qui emancipat ut. l. pfectitia.
in. fi. e. de iur. do. s etiam in qualz alia
fe sumitur in. l. i. §. et ut plenius
C. de rei ux. act. et in aut. ut ex. act
instando §. illud. et ibi bonus tex. ¶ So
quero de qua ciuitate dic ut in glo ¶ 3o
que quod si mulier sic nupta sit aut dote
aliquos repetat. an hebit hoc pculiu uidet
q no. qz cessat ro huius. l. Ia de arc. con
p. l. nupta in pri. t. e. ubi dicam ¶ Qto
quero quid in muliere sterili an habeat illud
pculiu ut q no. qz cessat ro huius legis
q Ia. de arc. intrat hic inaug. an ex toe

.l. debeat fieri restitucio | quod dicit alibi
ergo dico q hec pmissa et omnes h' tenet
q pbo si sunt plures voces finales
liter vna tollet zpt alteram tn veniat
dispo ut instit de inpet. § affinitat
et no. p de pmis. cre. l. si ueni. § Ibi
et de ex. rei iudi. l. si quis ad exhibend
et no. ff. de hiis qui no. in fa. l. libeor
§ i. et in aut. de nup. § si vero alta co-
li iiij. fac. p de he. insti. l. si vero lex
in doce sit plures voces que ponu. in l.
assiduis | lic; g° tollet vna tn remanet
alie | p q lf ut. p de li. et postu. l. si qs
postumos in pri. Ptea est hic casus dum
dicit maxime | quasi dicit interest rei publice
etiam si liberi non procreentur | et p hoc
vr casus ff. de iure dot. l. ij. vbi ponit
q ro fauore e salu q possit nubere | for-
te | ne alias meretricentur | que ro sp ade
sz si illa sola roez | attende res | illa cer |
vtilitatis pruata | no apta afferri i que
lib; singlari siue pti° | et sic cessaret
illa pmissa ut. dixi. ff. in qsta oppone
quare dicitis q ro e illa | qz hic po' etiaz
in mulieribus sterilibus qd dz attendi na mli-
eris no ipius vicium sp'ale sterilitatis ut dcm
.l. si quis postumos ¶ Volue glo. in-
ducit istam .l. in ar. ad q. que no. C. de
stu. li. ur. ro. l. i. li. x°. q scolares p ur
repelli fabros qui morantur iux° scolas
ut inhibe ei ne cudat zpt publicam
vtilitatem | ut res publica pitis hanimbus
repleatur | sicut hic et in dca. l. r. i fi.
no | eh q no | quia pmissa scolarium dz in-
telligi sine alterius iniuria ut .l. inpubes
p. de adm. tu. et nequid in loco pub. .l.
.ij. § merito | et § si quis a pretore et
C. de emanci. libe. nec auus | sz hic fieret
iniuria fabro g° ic. p. pteng no pot pro-
hibe liberum in arte sua | g° multo
mi° scolaris fabrum ut p. de iure patro.
.l. quero | et de obs. li. l. fi. p. faber in l.
iniucit in alienum g° ic. ut l. sicut § .
aristo. sz ym rey. Ja. de are. distinguit
| aut doctor pueniunt fabrum | et doc. pfe-
rtur ut .l. ij. § si quis .p. nequid in lo. pub.
| aut faber puenit doctorem | et tunc aut
doctor no pot aliquo mo comode alibi stare
et tunc pfertur doc. | quia zpt necessitatem
frangitur dura veneciaa ut .l. omnes .C.
de feriis | aut pot comode alibi scolas
face et tunc secus | eo q puenit ut .l. si
pluribus cum filiis .p. dele. l. Si vero simul
concurrunt | pfertur doctor qz maior p-
fertur minori ut ff. de iudic. l. p. minorez
et C. de ordi. iudic. l. fi. | et melius bo-
no pfertur ut C. de pcur. l. conpedi
et ff. de offi. pcon. et l. le. obseruare §
pficisci | alij hoc ro pphendunt | quia cum sco-
lares sint pindicta sic nili | arg. huius .l.
pferimur | est ei qui prior e tpe | qz pmilia

no considerant. ex tpe ut .l. q quis et .l. pre-
iudicio de pmlegi cre. et C. qui po. in pi.
li. i. l. assiduis | et p hoc rndetur ad omnia
arta gina et sic dicunt doctores et scolares
indistincte pferendos | ego puto q ista
lex nichil faciant | quia lo. qm inuade-
ri sorum generum et. idem | qd ro ma lo.
qui quilz opatur in suo separati alt. ab
altero dico igr. in hac quone q hac totum pe
det ex officio iudicis considerata dispencz
locorum et aptitudine | et antiqua consuetudine contere qz
forte ibi est consuetum sp legi | et ex aliis
circumstanciis iudex pferret doctorem uel
fabrum Idem in duabus scolis ita zpinquis
q se inuicem impediant | ut dca. l. i. C. de stu.
li. ur. no. li. x°. vbi e casus q hoc fiet ul'
iudicis officio ul' conducendo ex illa .l. et in
in ambiguis pfertur doc. fabro | arg.
huius .l. et multo magis qz in doctore vsatur
publica vtilitas in coi et in quoslz ptculari
qz quilz pot audire doc. et addiscere sm
ea que dixi in ijo op. Idem puto si fa-
ber stat iux° domum vnius scolaris ul' duorum
scolarium ar. i. dele. iij. l. legatis § orna-
tibus | et ad hoc zpe facit l. ista | et qz
vsatur hec vtilitas ro. vniusi et e ap-
ta afferre in quoslz pticulari | quia per
sonam efficatur doctor legum | et erit ingra-
tus uel pp ul' cardinalis ut tota die vi
demus et sic ex dicta glo. et ex ista sume
q debitum cum studij | et debitum cum doc. co
currunt cum sunt paria ar. l. assiduis §
exceptis qui po. in pig. ha. et pe notandum :-

Soluto matrimonio.

Diuiditur in duas ptes in
sz ad .l. de diuisione | qua
lo. pmo de iudic' siue vir.
So de ea que e in ptate pris. ha ibi
§ q si patris Je pma subdiuidit in duas
pmo lo. de solutione | sd de pmissione | sz
ibi nec cogitur | et br. h° intendit | solu-
to matrimonio dz dos mulieri reddi | et ab
initio ipi mulieri pmitti | no alij si ma-
rito noceret | hoc dicit in tantis in ista
pticula | Tria queruntur | pmo si dos dari
debeat reddi | So quum tunc cum ¶ Ad ista
rndetur p ordinem q reddi debet qui se-
soluto matrimonio | et cur si mulieri .h. d. et
sicut sunt tria dca itu tres opi. for-
mantur in glo. ad q lib; dcm | vn diuide
glo. in tres ptes. | 2a ibi Jte fallit si
consueue 3a ibi Jte q dicit ¶ Oppo.
ad pm q dos q no debeat reddi ut .l. lu-
cius .p. e. dicit glo. so. hoc pmum fallit
Si culpa mulieris sit solutum matrimonium ut .l.
lucius .p. e. et .l. consen. C. de repu. et di
uor. ii. et ipe maritus deliquerit ut
.l. cum mulier .p. e. So fallit si fuit pcm ap-

poitur de dote lucranda ut in aut. de
sanc. epis. §. si uero constante et hac
nisi maritus deliquerit ut .j. c. l. ex
ab hostibus. §. fi. et nisi matrimonium sit solu
tum superuiuente muliere / quo casu pactum
no operatur ut .l. ij. de pac. do. quod dic ut
ut ibi / 3º fallit regula huius .l. si quis aliquid
potest obici mulieri ut reconciliatio matri
monij uel mora ut .j. c. si mulier / et .l. scie
ndum habes primam partem ¶ Ad secundam par
tem opp. et uidetur quod dos non debeat
reddi mulieri ut C. de rei. ux. act. §.
accedit &c. quod hic dicit quod mulieri reddatur
fallit in duobus casibus si extraneus de
dit et si mulier est in potestate ut in glo.
¶ Ad 3am opp. dicatur hic quod dos debet reddi
soluto matrimonio / h. ymo constante ut .j.
c. l. si constante in prin. glo. dicit hic quod dicitur
quod soluto matrimonio reddatur fallit / in quibus
casibus quos dic ut in glo. ¶ Preterea
est uerus tamen non est proprie uerbum ad hoc
dos destinatur oneribus matrimonij ut .l.
ij. de iure do. et dictum in dicta .l. si con
stante ¶ Sed dicti casus non faciunt ad pro
positum nam .l. quemadmodum loquitur de repetitione
que fit per conditionem ob causam uel sine causa
hic de ea que fit per actionem de dote / primus
et quartus uidentur idem cum primo / primus
casus est cum uir uergit ad inopiam / sed si
maritus deportatur uel dampnatur in
metallum perdit bona et olim et hodie
cum olim ueniebant in fiscum ut .l. depor
tatorum C. de penis hodie dantur quibusdam
dampnatis ut in aut. bona dampna
torum C. de bo. damp. ineite g. dos re
petitur / quia ad summam inopiam dedu
citur et hoc non facit ad q. quod si ma
ritus est exbannitus / quod sit locus re
petitioni dotis de qua dixi plene .j. c. l.
si constante in prima q. principali. ¶ Quo
quod dic ut ibi ¶ Quero an exbannitus
maritus sua sponte possit constante
matrimonio uxori dotem reddere glo. dicit
quod sic in casibus quos ponit .j. c. l. quamuis et
l. se. et ff. de iure do. l. manente. §. i. in
alijs uero non liberatur maritus soluendo nisi
quatenus mulier fuit facta locupletior ut C.
si dos constante ma. so. fu. l. una. tenet dic.
glo. que est notanda / fortius enim una opi. quam Ja
de are. qui dicit quod maritus soluendo extra
extra illos casus constante matrimonio liberatur
/ cit. quod arguit per contrarium ut refert cy. C.
si dos constante ma. so. fu. l. una et sin.
tene quod hic dicit glo. quod maritus non libe
ratur nisi mulier sit facta locupletior / et
tunc liberatio contingit magis iure compen-
sationis uel exceptionis doli quam iure solutionis
ut .l. apud celsum. §. si quis pupillo de
doli exce. et contra hanc partem est expressum in
aut. de impet. §. dotes / et ff. de iure do.

l. si. nec obstat. ff. ad uelley. l. uir uxo
ri / quia intelligo quod illud soluebatur in cam
promisso et predicta uera / quando uir soluit
mulieri ut si habeat / sed si solueret confitendo
se uergentem inopiam / tunc secus licet for
te confessio non esset / dicit .j. c. l. si con
stante in .iiij. q. principali uel quinto quero /
¶ Ultimo quero hic dicitur quod dos debet red
di soluto matrimonio / queritur an statim glo.
hic in prin. dicit quod olim annua bima trima
die hora reddi iubet quod tam in mobili
bus quam immobilibus olim uir habebat istam
dilationem quod est expresse dicit .j. c. l. diuortio
§. in dotibus quod non est uerum ut ibi dicam Bartolus.

Nec cogitur &c. In hoc .§. sunt due
glo. In prima ponit lex. diuise In fa
ctum questio et quod est contra sit / dicitur est .ff.
quod dos debet reddi mulieri / quero an uir co
gatur dotem promittere alia mulier alia red
datur / respondeo ut hec in lra / et legitur duobus
modis / Primo in dote promittendo ab initio
.s. inchoato matrimonio / et hoc probatur per ff. ab ini
tio / quod est in lra / et secundum hoc loquitur de nuda
promissione facta ab initio sine fideiussore
Secundo loquitur de promissione facta ab initio
.s. soluto matrimonio / et secundum hoc loquitur de promissione
facta cum fideiussore ut .l. si constante §. fi.
q. e. / et ad istam lec. nos inducit ut per se
quitur eandem materiam cum prin. .s. soluto matrimonio
Item quidam istarum lecturarum subdiuiduntur in
duas nam secundum primam potest intelligi quando ipse
mulier dat dotem / et hec uera / Item quando extraneus
dat pro muliere et ista non est uera / nam
tunc maritus cogitur extraneo promittere ut
l. i. §. accedit C. de rei ux. act. posset
tamen sustineri ponendo / quod extraneus primo do
tem promiserat simpliciter / postea quando dabat uo
lebat stipulari sibi / tunc non cogitur ma
ritus / quia iam erat quesitum mulieri ut
l. ex morte in fi. C. de pac. conuen. et
no. in dicto §. accedit Item secunda lec. potest in
telligi quando mulier ab initio dedit dotem et ista
est bona Item quando extraneus dedit pro ea / nam
tunc extraneo non prestabitur talis cautio re
quia actio ei competens est stricti iuris et sic ei non
cauetur ut .l. dedi in prin. de con. ob cau.
Ita dicit glo. que est notanda / Nota ex hac glo.
pro quod actio competens extraneo ad repetendam
dotem est stricti iuris / quod est uerum ut dicam .j. c.
l. de diuisione ¶ Sed nota quod quando extraneus
stipulatus est dotem reddi sibi habet dilationem le
galem de qua .l. C. de rei. ux. act. §. ex.
actio / quod patet quia hic queritur an uiceuersa debeat
prestari cautio de qua loquitur .j. c. l. si
constante. §. quotiens Si enim illam dilationem
non haberet de illa cautione non quereretur / Nec
est mirabilis opinio nam licet sit dubium per
l. in omnibus. ff. de iudic. habeat locum in
actionibus stricti iuris de quo glo. ibi dubitat
et se non firmat / tamen firmiter .ff. de
con. ob. cau. l. si pecuniam. §. item si quis

dedit et l. in possessionem ff. ex q. ca. in pos. ca.
et vide tex. in l. si a creditores ff. de pri. cre.
et C. de pa. inter offe. l. dimissa / cum
illa glo. et hic tex. definiant omnia ista /
iura ut ita demum debitor cogatur in actio-
nibus suis mo. / si non est ei laboriosum contra
re fideiussores in actionibus aut hy. si il-
la distinctio sit laboriosa vel non / attendi non
dicitur quod instrumentum non / tamen prima lec. magis
applaudet hic ¶ Hinc lex applicatur et
extricatur primo opp. quod ab initio non cogitur
quis promittere ut C. de act. et ob. l. sicut
solvit glo. quod quidam dicunt quod est spale / vel
dic quod occasione dotis preambule mandat in
hanc necessitatem / et hanc rem dy. ff. l. si quis
sum de act. empt. Et adverte quod secundum hoc
oportet te ponere quod hic precessit questio de dote vel
etiam traditio nulla fuit promissione muli-
eri de dote reddenda et hoc est vis nostri
quod maritus cogitur mulieri promittere / non
autem alias si sibi noceret ut hic Sed si poneres
quod nulla questio de dote precessisset mulier non
cogeretur se dotare nec vir promittere vel
aut. de nup. § sic itaque v. si quis cum et
in aut. qui mo. na. effi. sui § sinam
¶ Secundo oppo. glo. quod non cogitur alius promittere
ut C. de novat. l. i. dicat glo. sed ut ibi
ut C. de novat. l. i. editore
ete magis ob. ff. C. de novat. l. ut editor
glo. ibi dicit quod est hic spale / Pe. dicit
quod glo. dicit vim de rigore sed si intueremur
equitatem esset in quolibet alio idem quod alius co-
gatur promittere si ei nichil noceret ut l.
in creditore ff. de eme. Sed certe ei vis nostre
ex eo quod sit contra voluntatem suam ut C. de usu-
ca. et ha. l. fi. et insti. de act. § Pe. dicit
ergo quod hic est inducere spale / Et ad hunc declara-
dum quando aliquis petit quod sibi prodesset et
michi non noceret / dic aut precessit contractus
de cuius natura est / ut hoc faciam et cogor ut
dicta l. in creditore / aut non precedit / et tunc
aut ille petit ut faciam / quia ex hoc aliquid
lucratur / seu commodum sentiat / vel ut dam-
num evitet / Primo casu non possum cogi ut
dicta l. nec creditoribus et l. fi. ff. de usu. et
habi. et insti. de act. § Pe. fallit favore
ultime voluntatis ut l. cum proponas ff. ad
trebel. Item favore dotis ut hic Secundo casu quando
illud petit a me ut possit reformari
quod causa erat / et cogor ut l. cyrographis
cum glo. de admin. tu. et l. ii. ff. si de vi rip.
cum glo. de aqua plu. ar. / aut vult ut aliquid
de novo faciam et non cogor ut puta
si vult quod vendam sibi viam ad fun-
dum suum aliunde iure non possit / ut ff. de fun-
do ... Item fallit favore religionis
ut ff. l. binas Item fallit favore religionis
ut l. si quis sepulcrum de relig. Et pre-
dicta sunt ad questionem an vassallo ad perfi-
ciendum cogatur alius promittere fidelitatem / de
quo quidam hic hic per la. de are. et pa.
ey in l. i. C. de nova. dic ut ibi ¶ Tertio
oppo. quia hec cautio vere sufficit tantum vel

heat actionem ex stipulatu per te. C. de rei
ux. act. Sed dicit glo. quod hinc est vel quia
habet instrumentum et probatorem non petitur quod te-
neat / et sic non / quod illud quod dicitur cogi cavere
caveri / intelligitur quod de hoc fiat publicum instrumentum
et fiunt ideo quod cum possim debitorem meum
cogere ut michi faciat instrumentum / quod tangit
glo. in dicta l. cyrographis et l. pupilli
de novat. et l. sicut dicta C. de libe. ca. et
l. plures apoc. C. de fide instru. et in
spe. de instru. edit. § postea vero quid si
solvit / et de testi. c. significaverunt per glo.
quod expectam plenissime in l. si fructu
§ eligimus ff. de damp. infe. / quod cum glo.
dixit / quod secundum ista tempora haberet actionem ex stipula-
tu non est verum ut statim dicam ¶ Quero pro
declaratione huius quod in commodum mariti possit
hoc suspectum glo. ponit quatuor / primo si
ille cui vult quod promittatur est uxorio home
Secundo si ille est potentior / quod non tenetur glo.
dicit sibi stipulanti deveniat tamen si do-
lum miriem alle ager in solidum sed mulier
aget in quantum facere possit ut l. mari-
tum ff. e. et l. nesciemus ff. de re iud. quod
non intelligitur quia actio ex stipulatu secundum an-
tiqua iura habebat executionem in solidum
etsi mulier stipularetur ut C. de rei ux.
act. § cum autem / vel in hoc non vi. dubi-
tas / sine mihi / sive cautio promittitur in glo.
ista ut dixi in precedenti questio dicunt quod est
secundum ista tempora mulier habebat actionem ex sti-
pulatu idem in l. si filio ff. e. dico quod hoc
non est verum / quia secundum ista tempora mulier non habet
actionem ex stipulatu sed in d. l. i. C. de rei
ux. act. fit mentio de quadam actione ex
stipulatu quia fuit ante tempora ... non post
cum in nulla parte iuris habemus de illa mentio-
nem nisi ibi habebat / ergo secundum ista tempora habe-
at mulier actionem de dote in quantum vir fa-
cere poterat / quia est alia actio quam de do-
te non datur mulieri contra virum in solidum ut
l. maritum ff. e. ¶ Videamus ergo an si
ex nunc stipularetur dotem / ageret in solidum
glo. hic videtur dicere quod sic / tu vero dic inspicien-
dum qualia verba stipulationis concipiantur ut
non ff. e. l. si prior / vel tamen hanc glo. quod
actio competens ex cautione pro dote / competit in
solidum Sed ad predictam oppo. quia secundum hoc ma-
ritus expectatur quod efficiatur paupe-
ret et tunc hoc deneget cautionem promittere / sed cer-
tum est adversam quod fortunam expecta-
re non debet ut l. nec stipulatione §
sacra ff. de v. ob. generaliter. Sed dicit glo. quod
vir tunc erat non solvendo / vel secus erabitur
efficitur in brevi quia res erat in loco
periculoso / quod declara ut puta si res erant
in ... et sic tunc aquam divertebat / vel
si res erant iuxta flumine / ad predictam facit
l. verum § si quis locupleti ff. de minori

et ista fuerunt ad limitandum l. sacdum (?) § q
sane. co. ponit enim ex[tra] glo. de misto
timore qui subiaceat usuris ul pone q
erat implicatus in causis p[er]iculosis p[er] mare
uel p[er] terram ista omnia iusta causa timoris
ingerunt ut quis efficiatur non soluendo dat
glo. aliud ex[em]pl[u]m ut qui uir non uolt p[ro]mittere
expenso q[uod] uxor non posset postea testari
et sibi relinqueret et hoc r[ati]o p[ro]bat ab
omnibus quia s[ecundu]m hoc semp[er] posset uir
recusare p[ro]mittere al[iu]d q[uod] e[st] q[uo]d nectem
hui[us] l. ¶ P[ro]p[ter] istud non grauet istud i
quomodo s[ed] timet amittere lucrum et non
e par eadem q[uod] ro. r[ati]o ut l. si. C. de co-
dicillis ¶ Quero q[uo]d quo iure petat[ur] ca-
ne glo. dic[it] si dos non e[st] data p[ro]testatione
ut si e[st] data p[er] officium iudic[is] q[uod] plac[et] p[er]
istum tex. qui dicit cogitur / et sic iu-
dic[is] offi[ci]u[m] importat dep[re]c[at]i[on]i l. iiii. de
ali. et ci. l. et plenius in l. i. ff. de con-
ex lege / Et nota[tur] in l. si cum dotem C.
de li. ca. et l. plures ff. de fide. instru.
Ex glo. que qualis debet fieri missio
p[ro] dote restituenda Resp[on]deo de iure co-
m[un]i debet fieri non teneat[ur] ad plus / q[uia]
ad id q[uo]d ad quod tenebat[ur] stipul[ati]o non
fecit ut l. si quis stipulet[ur] .j. e. et l.
cum querebatur .j. de v. sig. / al[ias] si aliquid
nomine p[ro]mitteret pateretur r[e]g[u]lam s[ecundu]m
hanc legem Item d[e]z cauere de dolo loco
culpe et l[egem] lenti ut l. si filio ff. j. p. e. s[ed]
si consuetudo ciuitatis al[iu]d sic h[abe]z in consuetud[inem]
iustitie de dotib[us] restituendis ut est
in quibusdam ciuitatibus / ubi p[ro]mittit[ur]
si matrimonium soluetur sine liberis / uel cum
liberis decedentibus j. pupillarem etatem et
seruanda est consuetudo ut l. si nau[is] ff. i. de
aqua plu. ar. et l. q[uo]d si nolit ff. qui
assidua de edi. edic. ¶ Sed queritur quid
si in ciuitate consueuit[ur] iusta d[iui]sione
Resp[on]d[eo] p[er] tales conuentiones et d[iui]sio[ne]s
redimus ad ius co[mmun]e ut l. nemo ff. p[ro]
leg. et ibi no. ff. e. de re. iu. ¶ Queritur
quid si uir petat q[uod] sibi a muliere cau-
eat[ur] de euictione re[rum] ut tex. et glo. i. l.
non solum ff. de iur. dot. ¶ Ultra h[oc] l.
inducit[ur] ad q[uestionem] In quis teneat[ur] cauere
minime sim de non offendenda desc[ensione]
grup. in l. illicitas ff. i. de offi. p[re]si. Bar[tolus].

¶ Ex his mp[ro]pris. ¶ Hec est s[ecund]a pars
p[ri]ncipalis hui[us] l. et usq[ue] ad §. voluntatem tr-
actat una ma[teri]a et breuit[er] h. d. p[at]ris et
filie est co[mmun]is actio de dote p[ro]fectitia uel alt[er]
in alterius p[re]iudicium pot[est] rem petere uel
delegare. h. d. diui[ditur] / q[uia] p[ri]mo ponit u-
num dictum / s[ecund]o ex eo infert alias illa-
tiones / t[er]cio ponit q[uod] si fuerit o[mni]s[?]
s[ecund]a ibi denique 3o ibi ceterum ¶ Ex. q[uo]d.
q[uo]d acquirit filius s[ecundu]m ista i[ps]a acquirit
p[at]ri et etiam hodie in p[ro]fectitiis ut l.

cu[m] oportet in p[ri]n. de bo. que li. §. sp[eci]ale
est in dote hic q[uod] filia h[abe]bat ius / quod
non querebatur p[at]ri ¶ Oppo. di[citu]r hic q[uod]
dos est co[mmun]is q[uia] p[ri]mo e[st] mariti ut l. de-
te ancillam C. de rei ux. So. expone
hic dos .i. actio de dote s[ecundu]m glo. Opp.
de l. si ut proponis C. de nup. So. glo.
fallit nup[tia]s sit q[uod] voluntate p[at]ris / et est
r[ati]o q[uia] filia non pot[est] contrahere matrimo[niu]m sine
voluntate p[at]ris s[ecundu]m iura nra / q[uod] e[st] h[odie] in-
cantando correctum ut insti. de nup. §. i.
et l. paulus ff. de stu. ho. cum q[uo]d cessere ro
hodie cessabit lex ¶ Oppo. de l. quotiens
j. e. Ubi p[at]r[i] insi[n]uata fuit stipulatio
hic non ¶ Queritur hic lo[quitur] de dote pro-
fectitia quid in aduenticia Resp[on]deo p[at]ri filia
age[re] in ea sine consensu p[at]ris ut C. de coll.
aut[hentica] quod locum s[ecundu]m glo. et bri. ¶ Quero
hic lo[quitur] in filia in p[otes]tate / quid si e[st] ema-
cipata / Guernerius dicit idem. Alii di-
cunt q[uod] Guernerius de iure antiquo
s[ed] dicunt q[uod] hodie corrigit[ur] p[er] §. consuetum
C. de rei ux. act. Verius est illud q[uod]
dicit Jo. / q[uod] si filia est emancipata actio
integra est sua / nam p[er] emancipatione[m]
actio que est co[mmun]is cum p[at]re consolidatur
in filiam ut C. de rei. ux. act. §. vi-
deamus insuper ab initio sua efficat[ur]
ar. l. accepta et l. si p[at]re C. de usuris
et hoc te[ne]z dy. hic et idem Cy. in l. antiqua
C. de iur. dot. non ob. l. p[ro]fectitia ff.
de iur. dot. / quia fateor q[uod] e[st] p[ro]fecti-
tia ut ibi non e[st] co[mmun]is p[at]ris et filie / sed
solius filie / non obstat l. filie j. e. q[uia]
ibi p[at]ri fuit stipulatus / non ob. l. si ab
hostibus j. e. quia ibi erat filia in p[otes]ta-
te iuris fictione ¶ Queritur que fuit
r[ati]o que mouit legislatore[m] ad indu-
cendam istam co[mmun]ionem glo. ponit u-
nam ex p[ar]te p[at]ris ne si filia haberet
actione[m] integra[m] / et eam peteret et p[er]-
deret / p[at]r[e] cogitur eam dotare iterum / alia
r[ati]o e[st] ex p[ar]te filie ne p[at]r[e] ipse accipiens
dotem consumeret et filia remaneret
indotata ut l. si cum dotem ff. eo aut[em] /
tempore j. e. ¶ Demum ad v. ceterum
No[tandum] q[uod] f[a]c[tu]m p[at]ris non nocet filie post
q[uam] fuit emancipata / et sic in t[ermi]n[is] r[ati]o
q[uod] necat. Opp. j. e. l. l. si p[at]r[e] et l. si
cum dotem §. si p[at]r[i] So. glo. intelligit
hanc s[ecundu]m illam / v[idelicet] q[uod] non nocet filie
nisi p[at]r[i] tandem dederit uel relinqueret
sibi ¶ Queritur ne[c] u[trum] p[at]r[e] in t[ermi]n[is] posset
agere glo. dic[it] q[uod] non q[uia] non pot[est] vi-
nere q[uod] f[a]c[tu]m suum certe si p[at]r[e] uellet
age[re] p[er] suo iure v[er]um dicit glo. s[ed] si
uellet age[re] tanq[uam] legitimus administrator
filie / pot[est] ut no. in l. cum dos C. de
pac. do. et hoc §. a. glo. ibi et p[er] q[uo]d
posset etiam filia agere p[at]re volente
¶ Pro quo facit l. p[ro]xima r[ati]o s[ecundu]m et q[uod]

ibi dicam. Ite quero verum pre vivo et
dum aute pria pcare / possit ipsa fi
lia agere pre invito / glo. dicit q sic
si pr est inops / allegans de eo q
que sciun. l. fi. ubi sicut cognicionis
inopia rescindit liberationem compet
ti / ita hic inopia pris rescindit spe
liber. actio / qua vir hebat / pro hoc. l.
placuit. ol. ff. so. m. l. j. dele. i. et. l. pre
mi fi. de do. pre. et. l. Imperator ad
trebel. Nam sicut ibi suspitio pris
facit tunc fideicommissum in filium Ita
et hic suspitio eius pro paupertate
facit tunc actionem de dote in filiam
pro hoc. q. c. l. cum dote. § eo aut tempore
no hanc glo. ¶ Quero pone q ux
or alicuius decessit remanentibus filiis
heredibus et dos remanent apud prem
qui dissipat omnia bona / filii volunt age
contra prem ut dos non consumetur an possit
et vi q non ut. C. de bo. ma. l. i. et
in aut. de nupt. § est quoniam / dicit q
filii possit age sicut ipsa mr posset
so p hanc glo. q equiparat paupertatem
prem emancipacionem / Sed pro eam. C. de sen-
pris emancipacionem / So pro eam. C. de sin
par. l. fi. et. j. ut. l. no. ca. l. si ipsum et
tangitur ista questio in glo. et pona ca
j. e. li. si constante imprim ¶ Deme
ad B. Ite si volutate ex quo non q si
filie non norem pri / se non q sciun filie
tpe pris prans notet sibi fit suum ut
ut. l. et hedi. § penult. B. de par. =
Oppo. q scim filie noret pri ut. l. si
rem. § duo. j. de novat. et. l. si duo
B. de arbitr / ly9 timore dicit glo. q pr
et filius in actione de dote non sunt sicut
duo rei credendi socii / et sic non obstat
que glo. probat / primo pro l. quo homine q
si gener. j. de solucio / Sed quia unus ex
duobus reis credendi socius / agit noie
duobus et sic non agit noie suo et fi
suo tm / hic non pr agit noie suo et fi
lie / dy. est probat. Nam hic spectat per
morte unius consolidacio in alium ut. C. de
rei ux. act. § videam. j. et h / Sz i duo
bus reis credendi socius quibus tunc sunt
ad heredem suum ut. j. ad. l. fal. l. in. l. fal
cidia / hoc observandum et de duobus reis. l.
si reus ¶ Sed oppo. q pr pt age adiu
ncta persona filie contra. de. l. cum dos. §
si vero. B. de par. do. forte contra e glo.
q pot age ut hic / sz exceptione re
pellitur ut ibi / sz hoc nichil est ref
ferri / ul h impo ibi in delegatione / sz
hanc reprehendit dy / q inveniatur & unitas
e delegatio q pactum ut. l. rem. § si
duo. j. de novat. et. l. si unus i prin
B. de pac. vide glo. in l. contra solum / z sue
tam illa solucio vr q tex. dic q / pro dote
quia pot age solus pr / ut cum filiam nil
lam ht eam considerandi ut j. § proximo
et j. e. si cum dote. § i / quia agit sola filia
non adiuncta persona pris ut. C. de coll.

aut. q loca ul pre existente inope ut dyi
B. proximo versus Ite pot age pr adiunc
ta persona filie et hoc duobus modis / pr
ut agit noie suo et noie filie et hoc
e ad voluntate eciam ipsius et filie / et ho
non pot in casu isto / cum filia pro inde teneatur
/ ita lo. l. contra / quia agit pr adiuncta per
sone filie hoc e de voluntate et permissu
eius / non tamen ad eius volutate / et hoc
pr facere pot ut hic probatur et in. l.
filiusfam. § sz si filia. B. de pcur. etiam
vi. sentire Ja. de are. et sm hoc quod
glosella sup. verbo adiuncta que dicit i.
noie suo et filie / non bn dicit / sz dz intel
ligi adiuncta persona filie. i. filia consen
tiente / et ita intelligit glo. magna
hic et prin. et ead in fi. dicit j. prox.
contra ¶ Oppo. si filia non pot age per se
nec per alium ut B. de hedi. insti. l. nec
per simile glo. hic in fi. solvit optime q
filia hic non agit per alium / sz permittit
alii q agit / ex parte hec qualiter dicat
p[illegible] / hoc q pr agit adiuncta persona
filie / ul non adiuncta / qui aut quis possit
permittere alii / q ipse facere non pot tex. sol.
in. l. ff. si fundus. § i. B. de pignor.
Si q pro de eo oppo. ide e facere aliquid /
voluntate alicuius / et mandato alicui ut
j. e. l. post dotem. sm intellectum dy. vide si
pr agat voluntate filie / dz repelli qz
videtur age nomine procuratoris solum in l.
contra ¶ Quero utrum actio competens pri
et filie sint una actio ul plures Jo.
tenet q sit una sola / qua pr intentat
quia solus / quia adiuncta persona filie / quia filia
sola ut dictum e Sz q hoc facit ista lra
que dicit nec eam actionem etc. qz copula
tiva inclusa in dictum negativa / nec o[illegible]
diversitate actionum ee et sic plures dicit
dy. q sicut pluralitate est modum agendi
ita sbam actionis Sed contra hoc facit
quia ex eadem iniuria facta filio nascuntur
plures actiones / ut. l. pr. j. de in. iur glo.
dr aliud in actione iniuriarum / dy. dicit ideo
aliud / qz ex pluralitate personarum inducitur
pluralitas iniuriarum / et per consequens pluralitas
actionum / ut. l. i. § fi. et. l. cum qui. § plc
B. de iur. iur. sz h propter pluralitatem personarum
non inducitur pluralitas doctrinae et sic
pluralitas actionum / Tercio q j. e. fac / na
sicut in duobus reis due sunt actiones ut
l. si reus / de duo. reis / ead. rone h ht
dy. ibi e pluralitas / obligationum inducit secundum
pluralitas actionum / sz h e tm una obs
ut. l. qui hominem. § si gener. j. de solucio
¶ Quarto q hoc moneatur qz pr agens
cavet de rato ut. j. e. l. o. ins. et. l. non
solum. § sz et si de dote. B. de pcur. / sed
si ager noie proprio non caveret / Respondeo
q quis agit noie proprio et alterius consensus
requiritur tunc dz cavere de rato Sz h alterius
consensus requiritur ut. l. pro pte. § quis aut
dicatur h eo nisi prez et filia dicit. j. l. [illegible]

Voluntate. ff. / Filia sane mentis
dicitur velle si patri sit et non contradicit
Idem si est furiosa secus si est absens hic
dicit et habet tres partes ut patet ex litera item
v. facit ad q. scitum est dinoscere aliqua fi-
lie / an preiudicet patri glo. movet in l.
communi. C. de repu. et in l. si dote. C. de
iure do. et ibi cinus tenet idem quod dy. hic
dicit quod patri non preiudicat sed preiudicat sibi
filie premortuo patre hic. §. et in aut.
de nup. § hoc autem personam. C. de divor.
aut si filii / Eo facit filia consentiat ma-
rito alienari fundum in forma l. iubemus et l.
cert. C. ad velley / an preiudicet patri etenim
si preiudicet sibi filie premortuo ut hic
sin dy. facit l. et heredi. §. paul. ff. de pac.
et hoc tenet specu. in ti. de donat. inter
vir. et uxo. v. quod si filia / Oppo. qui tacet
non videtur consentire ut l. qui tac. ff. vetere
ff. de furtis glo. solvit remittendo ad not.
in l. filiusfa. §. Divus. ff. de pecu. quod
ponit in l. minor. C. de pecu. / dy. in c.
qui tacet de re. iur. li. vi. ergo ex animo
plene ff. e. l. que dotis / Oppo. ff. e. l.
tacita. sed ut in glo. / Oppo. ad secundum dictum
ff. loca. l. qui ad certum. §. furiosus non videtur
consentire quia consensus vero requiritur tacitus
vel expressus / ut in l. certa / sed hic nullus con-
sensus requiritur / sed non contradicere per voluntate habetur.
Facit ad hoc quod not. in l. vi. ff. de v. sig.
Oppo. ad 3m dictum nam furiosus equiparatur
absenti in l. ii. §. absenti / et l. iii. §. furi-
osus ff. de procurat. et ff. de codicillis
l. ii. §. furiosus / ergo debet esse idem in absente quod
ff. dixi in furiosa glo. in volum. se. dy.
dicit optime / quia sufficit in absentia
nec requiritur absentis consensus / et tunc
furiosus habetur pro absente ut l. sed si
unius. §. filio. ff. de in. inof. / quia requiritur
consensus absentis / et tunc non habetur pro absente
ut l. ii. §. si. ff. de procur. quia requiritur
presentia et consensus et tunc habetur pro absente
ut l. ii. §. furiosus de iure codicill. / quia
requiritur consensus nec curator tenetur sup-
plere absentis / et tunc autem sane mentis
contradicere potest / et habetur loco dissentientis
ut l. qui ad certum. ff. de loca. / aut non possit
contradicere / et habetur pro consentiente ut hic
vers. tamen illud non est proprie consentire / sed magis
dissentire ut ff. dixi. / Venio ad aliam
glo. hic dicit quod pater cogitur satisdare pro filia
cont. ff. de pecu. l. non solum. §. si pater ff. so-
luto glo. ibi pater agebat actione iniuriarum
que erat sua propria / hic agit actione de dote
que est communis / et una tamen ut ff. primo dixi
Oppo. ad idem / pater est legitimus admi-
nistrator ut l. i. C. de bo. ma. ergo non
cogitur satisdare ut l. si cont. defen-
sorem. C. de admi. tu. glo. format ad-
dubium. C. de bo. que li. l. cum non solum §. ubi
aut. et l. si filius famil. ff. qui satisd. co.
dy. in c. ratum de reg. iur. li. vi. dicitur pater
agit tanquam legitimus administrator filii / et
non cogitur cavere ut in glo. / aut nomine
filie tamquam quilibet extraneus / et cogitur
cavere / est et 3m incidens / aut pater agit
nomine suo et requiritur consensus filie et
filius debet cavere ut hic ita dicit dy. in
dec. §. ubi aut. Querit glo. quid si
omissa sit cautio de rato. dic ut ff. e.
l. si cum dotem. §. si pater / 2o queritur glo.
si mulier moriatur dic ut in glo. Querit glo.
quomodo hoc practicabimus ut doceamus
de filie voluntate / Respondeo si de filie scientia
constat debet ei denuntiari / sed si scit non est
opus denuntiatione ut l. heres meus ff.
de emptione. et l. i. in fi. ff. de act. empt.
Non habent glo. et l. quas allegat glo.
que videntur facere quod ubi venditor scit
litem motam emptori / non debet ei denunti-
are. Idem tenet in l. auctor. C. de evict.
et ibi cy. et dy. in c. cum qui certus de re.
iur. li. vi. contra sentire tenetur / nam quia denun-
tiatio fit ad certificandum aliquem / tunc veri-
ficatur regula et qui certus est certificari
non debet / sed quando denuntiatio / fit ad aliud
tunc etiam scienti debet fieri denuntiatio
ut l. denuntiasse. iure. ff. de adult. Sed
denuntiatio que fit denuntiatori venditori
non fit tantum ut certificetur eum / sed ad citandum
eum quod veniat ad defendendum ut l. emptor
C. de evic. et glo. rei. ven. et l. sive
in. fi. ff. de evict. dixi in dicta l. denun-
tiasse in prin. et in l. non solum. §. si. do-
lo. op. ins. Et in mea prelectione Barto-

Non solum. de dote cuius actio
contra solutos / Facta venia / non preiudi-
cat alteri nisi pecunia in eius commodum
sit conversa. hoc d. cum l. se. Vos habetis
quod qui non potest petere non potest solutionem
recipere / Oppo. ff. de ver. ob. cum qui. §.
quidem et l. qui in adiecto ut ibi quidem
clara ut statim dicam. / Oppo. de l.
hoc iure. ff. de solut. ubi quis potest pe-
tere / non tamen solutionem recipere. sol.
glo. aliud in procur. lit. / dic per declaratione
illorum verum petere / et solutionem recipere
procedunt hiisdem regulis dicitur / aut
quis non potest petere sine voluntate alicuius
quia alieno nomine petit / et tunc illa pro-
cedunt hisdem regulis / vel non sine volun-
tatem eius cuius nomine fit / nam si mandat
utrumque. s. quod petat et quod solutionem re-
cipiat utrumque potest facere / si mandat al-
terum tantum / illud tantum potest facere / et non al-
terum. In adiecto enim tantum solum potest / quia
hoc videtur mandatum ut l. id de solut. /
petere autem non potest / quia hoc mandatum non
est idem in procur. lit. / quia potest petere / cum
hoc mandatum sit / non autem solutionem re-
cipere / quia non est mandatum ut l. hoc iure
de solut. / quia quis vult petere nomine
suo et ad suam utilitatem / tunc autem non
potest petere propter defectum iuris quod habet / et non
potest solutionem recipere / hic est casus hic /

qua illa r. d. respicit uniformiter penes
et solucionem nam quo ad quantitates que est inter
patrem et filiam non potest pater solus petere
eodem modo nec solucionem recipere / quia quando
prohibetur petere quo ad defectum qualitatis persone
quia non potest stare in iudicio / et tunc quando
talis defectus est impotencie quod eodem modo
impedit solucionem recipere / sicut peticionem
ut in pupillo et furioso / qui non potest
petere nec potest solucionem recipere ut l. non
omnis ff. si cer. pe. quia talis defectus /
respicit peticionem tamen propter solempnitatem
iudiciorum non solucionem Exemplum in filiofamilias et
servo / et tunc qui potest petere / potest soluci-
onem recipere / ut l. si unus in prin. ff. de
pac. et l. si servus ff. de pec. / et per hoc
potest determinari questio utrum in casibus in
quibus pater non querit usufructum per fi-
lium / possit solui filio / et videtur quod non / quia
filius non potest agere / ut l. cum non solum §.
ultimo C. de bo. que li. § et. In contrarium d.
dy. quod filius potest alienare et prohibitio a-
lienationis facta est solum in hiis in quibus pater
querit usufructum ut l. fi. § sin autem C. de
bo. que li. ibi dumtaxat etc. Sed recipere solu-
cionem est alienare ut l. qui hominem § si
certum ff. de solut. generaliter etc. P. probatur ex dis-
tinctione precedenti quia ratio que impedit
filium agere non impedit eum solucionem ac-
cipere Oppo. dicitur hic quod dos est communis patri et
filie / contra immo est viri ut l. dotem C. de
rei uen. So. ut in glo. sicut dicitur / quod
dz expam quod idem / cuius actio / filie ff. l.
proxima § quod si in prin. Oppo. de l. fi-
lia de iure dotium ff. ibi re / quia ipsa filia
se dotauit de peculio et ideo pater permit-
tendo / quod se dotet de peculio videtur permittere
quod sibi soluatur oppo. de l. si ab dote § i.
ff. e. So. ibi solutum fuit filie ex iussu
causa Queritur glo. qualiter est communis actio p-
atris et filie / glo. dicit in duobus he-
redibus ut C. famil. herc. l. ea que / pr-
eum habet exactionem patris sui / et patris filie
et hoc sequitur quod non est bona similitudo
/ nam unus ex heredibus non habet exactionem
nisi pro parte sua / ut l. sepe. de re iud.
et l. pro hereditariis C. de her. act. / unde
glo. respondet aliter / quod est communis sicut in duobus
reis / quia quilibet habet actionem in solidum / sed
hic plus habet pater / quia habet exactionem volente
filia / Contra hoc facit / quia et filia
habet exactionem volente patre ut C. de coll.
antiquum quod locum / Sed respondeo in filia requiritur
quod habeat expressum consensum patris In patre enim
sufficit quod filia non contradicit nec causam contradi-
cendi habeat ut ff. l. proxima § voluntate
facit l. filius § sed et filia ff. de pecu.
Sed dy. dicit quod exemplum de duobus reis non
est bonum nam in duobus reis sunt plures
actiones et plures obligationes / ut l. genera-
liter et l. si reus de fideiuss. Sed hic est
una tamen ut ff. l. proxima § item si voluntate

hic dicit glo. in l. qui hominem § generaliter
de solut. qualiter ergo est certo / dicit dy. sicut
in pluribus heredibus eius qui stipulatus est
individuum ut l. ii § ex hiis de ver. ob.
hoc tamen est hic plus quod non potest alter agere sine
alio ratione quo ad speciem consolidationis / que est ut al-
tero moriente consolidetur in altero et
ita intelligit glo. in dicto § generaliter Quero
qualiter fit ista consolidatio / certe ex predictis
apparet / non enim transit actio de uno in alium
quia una est actio tamen ut dictum est / Sed
obstaculum tollitur nam patre mortuo tol-
litur obstaculum quod obstabat filie et
econtra filia mortua et ita sentit hic
in glo. Quero si hoc est quod reis [illegible] con-
tinet actio insolidum / unum est / quod alter cauet
de rato / ut ff. l. proxima / in fi. quod ut
contra l. non solum § si pater de procur. glo.
respondet et bene / quia communis alterius re-
quiritur / sed in duobus reis secus est
ex hoc glo. non primo illud [illegible] tamen
adiciz ad distinctionem glo. et dic ut
dixi ff. l. primo proxima in fi. / So. non quod
unus ex reis credendi potest agere sine
consensu alterius nec tenetur cauere pro eo / Cum
allegat hanc glo. C. de duo. re. auctentica
habita / Sed ego dico quod licet non tene-
atur cauere de rato / secundum hanc glo. tamen /
cauetur de defendendo reum si ab altero
conueniatur tex. est notabilis in l. fideicommissa
§ plerumque in fi. ff. de le. iii. Item tex. in-
ducitur ad quod verum coniuncte persone pos-
sit solui / et hic est casus quod non / nam ista
est magis coniuncta persona quam pater et filius
et tamen ei non potest solui ut hic et l. ii.
ff. ut l. no. tu. / et l. qui hominem § generaliter
ff. de solut. et l. filius ff. e. non in l. non
procuratori ff. de solut. Item inducitur
ad illam questionem utrum procuratori dato ad ex-
igendum possit solui / hic non casus quod non
coniuncto tex. cum glo. in hunc l. ubi dicitur
exigit procurator litis / non tamen ei soluitur
sibi dicit / aut mandatum de exigendo fit
servo / et intelligitur quod exigitur ex mandato
quia in iudicio esse non potest ut l. servo de solut.
Si vero mandatum de exigendo fiat libere
persone et tunc importat quod possit solucionem
recipere secundum Ja. de are. ut C. de novat.
l. non abstulit et l. iudices C. de solut.
dixi in l. hoc iure ff. de solut. / non ista
glo. / quia expone exegit i. peregit / pro[illegible]-
cendo usque ad finem Demo ad
r. Sed si peccunia hic habes quod si peccunia
peruenit ad aliquem alio non consentiente con-
tingit liberatio Oppo. statim cum filio
soluitur peruenit ad patrem / quia quicquid que-
rit filius / querit patri ergo statim liberatur
ut l. i. Si quis aga. fi. ma. soluit dy.
Intellige si ad patrem peruenit realiter et
cum effectu / simile in l. si servus legatus
§ i. ff. de le. i. Oppo. hic dicitur quod tollitur
actio ipso iure ff. l. proxima dicitur quod tollitur
actio ope exceptionis / So. hic loquitur quando

pecunia ad alium pervenit directo. ff. e. l. proxi.
qua ad alterum pervenit per obliquum secundum glo.
Nisi ubi pervenerit / nam patitur hanc
solutionem / dic ergo quod ff. l. proxima de doli
exceptione / intelligas secundum illam intentionem
Sed contra hoc oppono / quia solvitur creditori
creditoris non contingit liberatio ipso iure
sed ope exceptionis sicut ut l. si liber
homo. ff. de neg. ges. et l. si opera ff. de
except. doli. Sol. ibi quando solvitur credi-
tori qui nullo modo est principaliter obligatus
sed quando solvitur illi qui erat obligatus
principaliter / facit l. solutum ff. solutum de
pig. act. Et hoc non intelligit quod hic
in glo. non. s. quod liber solvendo alii domini
pecunia ad creditorem perveniat.

Dedivisione. Supra

dictum est
in actione de dote simpliciter nunc proprie
tractare qualiter fructus ultimi anni / quo ma-
trimonium separatur / dividantur inter virum
et uxorem seu heredes eorum / et hanc prose-
quitur usque ad l. Si ab hostibus / et hoc
dicit ultimus annus a die traditionis
computatur si nuptiae precesserunt. l. h. d.
glo. i. ponit duas lec. una quod matrimonium
duravit pluribus annis / alia quod uno an-
no tantum / vel nunquam duravit / et in alio
non differunt / Nota tamen quod postea non dicitur
dotale nisi post nuptias tradita / sicut ff. de fun-
do do. l. dotalem. § i. Oppo. hic di-
citur quod fructus medii temporis vir lucre-
tur / sed ff. e. l. insulam. § usuras hic
vir sustinuit onera matrimonii ideo fructus
medii temporis lucratur ibi secus ita dicit
glo. prima. Oppo. quod inspiciatur tempus
matrimonii ut ff. l. proxima. Sol. si nuptie
precesserunt inspicitur tempus traditionis
ut hic et si traditio precessisset nuptias
inspicitur tempus nuptiarum ut ff. l. proxima
Ita dicit glo. l. fi. in prin. Oppo. pro decl-
aranda eadem glo. quod marito debean-
tur fructus a tempore more ut l. videas
in prin. ff. de usuris Sol. intellige hoc cum
mora non precessit / alias fructus quod vi-
deatur eos habere a tempore more / cum ista actio
sit bone fidei / ita dicit glo. Quam improbet
cum sibi maritus / si mulierem non interpel-
lavit / habere ergo quod mulier non constituitur
in mora sine interpellatione Sol. hoc
hic quod actio que competit viro est bone fidei
opp. ad primum / cum iste contractus sit ultro
citroque obligatorius statim cum vir implet
contractum ex parte sua sed sustinendo onera
matrimonii mulier dicitur esse in mora re ipsa ut
l. iul. § offerri et § ex vendito ff. de
act. emp. ff. C. de act. emp. l. curabit.
Vel sol. dicit glo. intelligas mulierem non per-
cepisse fructus / alias opinio procederet
vel dicit glo. ipsam obtinuisse et maritum
fuit negligens recipere / et sic non fuit
in mora. Ja. de are. dampnat istam glo. pl.
ff. § fi. C. de iure do. ubi non constituitur mo-
ra nisi per interpellationem vel cursum brevis
Ad quod videbat do. Mino. an. de
pisis quod licet maritus non impleverit contractum ex
parte sua perfecte / quia adhuc mulierem ali-
mentare per totum tempus matrimonii tenetur
quia potest eam repudiare Ista ratio non
placet / quia eodem modo possumus contrahentes
si volunt a contractu venditionis discedere et
in contractu locationis / sed aliquis locasset ad
plures annos / potest in fi. unius anni petere
mercedem / licet non impleverit per toto
tempore / Ita hic / maritus in eo tempore per quod
sustinuit onera matrimonii debet lucrari fru-
ctus Item pe. dicit quod vir vel mulieri donatur
fructus non petendo eos / sed non placet quia
eadem ratione dici potest quod emptor videtur donare
venditori / primo multo fortius cum inter virum
et uxorem donatio sit prohibita / unde teneo opi-
glo. non ob. l. ult. § fi. de iure do. quia hic
loquitur / quando mulier se ipsam dotavit / unde cum
ei implicatur contractus per virum re ipsa mu-
lier est in mora. l. illa loquitur quando fuit pre-
missa ab extraneo / ita ponitur ibi in glo.
prima dum dicit / pro. si quis. dicit glo. s. extraneus
quod etiam patet ex continuatione illius § ad precedentem
cum unde licet uxori maritus prestet alimen-
ta / contractum ad extraneum / nullum contractum implet
cum quo ad eum erat donatio / non extraneus non
est in mora / nisi per interpellationem vel
cursum brevis / et ista vera / sed quando mulier se
dotavit est idem quod in venditore ut l. omnis
et l. sed ff. de act. et ob. et l. apud celsum
§ sed cum lanna ff. de doli except. Recapitulatione
ergo breviter / aut traditio precessit nuptias
et tunc inspicitur tempus nuptiarum ut ff. l.
proxima aut nuptie precesserunt et traditio est se-
cuta / et tunc aut dotavit mulierem extraneus
aut ipsa se ipsam / primo casu annus computa-
bitur a tempore traditionis / nisi mora
precesserit per interpellationem vel cursum
brevem ut dicta l. fi. de iure do. tunc enim
incipit a tempore more / secundo casu quando mulier dota-
vit / et tunc aut vir non sustinuit onera
matrimonii / post nuptias et ab illo tempore non con-
numeratur annus ar. l. insulam § usuras ff.
e. et l. fi. in prin. de doli excep. aut susti-
nuit onera matrimonii / et tunc aut per eum stetit
quo minus fundum reciperet cum fuit inter-
pellatus / et computatur annus a tempore traditio-
nis / ut l. secundum unam solutionem glo. / aut per
eum non stetit / et tunc aut mulier fructus non
percepit / et idem ut l. secundum alciam sol. / aut
mulier percepit fructus et tunc computatur annus
a tempore quo vir cepit onera matrimonii sustinere
quia mulier est in mora re ipsa / sicut in emp-
tore et venditore idem est / Ad secundum quod glo. dicit op.
quod actio ista ex stipulatu sit stricti iuris
ut not. ff. e. l. ii. in ultima glo. magna / Ro
Ja. de are. Fatetur quod glo. non dicat verum
cum solum actio ex stipulatu competit mulieri

sit bone fidei secundum eum ut insti. de act. § in
§ fuerat ve. et C. tenent contra C. de rei
ux. l. i. §. Sed non ignoramus | vult tenere ista
glo. non cum putet quod reputatur quod ex uno con-
tractu actio sit bone fidei ex una parte
et ex altera stricti iuris. Sed intellige quod dicitur §.
fuerat secundum quod dom. Sed non ignoramus |
non obstat glo. l. ii. in prin. ff. e. | quia fa-
teor quod actio ex stipulatu que competit ex-
traneo est stricti iuris. quia illa non reperitur | aut.
actiones bone fidei | Est enim quedam actio
quam extraneus sibi acquirit ex persona stipulan-
tis. C. de rei ux. act. § accedit et de
iure do. l. cum a. | actio vero ex stipulatu que
competit uxori | et est vere | est bone fidei
ut hic glo. et dicto §. Sed non ignoramus
Oppo. de fun. do. l. iiii. Sed aut fidei
non fuerit | et non est dotalis res | Sed si do-
talis ut in glo. in ar. ad quod de amba-
xiatoribus qui transmissi sunt in tempore | an de-
beant habere salarium | pro una die integra
aut pro parte | Si lex facit | quod pro parte ut ff.
de minori. l. iii. § minorem. In contrarium quia
dies cepta habetur pro completa ut l.
in usucap. ff. de divis. et temp. prescript.
et l. qua etate ff. de testa. de et l. i. ff.
de manumiss. | Iste l. modicum faciunt
Sed pro parte iste vir. eius ff. de v. sig. l.
in. et palam dicit quod debent habere integrum salarium

Si ante nuptias

Si traditus precessit di-
es nuptiarum inspiciendum
et fructus ante percepti
augent dotem. h. d.
Oppo. ad hoc ff. de iure do. l. dotis fruc-
tus. et ff. e. l. divortio. § si messes |
Sol. istud quasi est vitandi expressum sive
Sol. iuris. In. de tutelis et ff. de co. quod
in. l. § in. de testam. et ff. ad trebell. l. mu-
tuo. le. i. §. cum eo et ad trebell. l. inter-
§. fi. et de iure. l. si virus § p. | quod hic
dicitur quasi est non diminutionis ut l. postu-
dictum quasi est non diminutionis ut l. postu-
mor. ff. de manu. tes. et l. divortio §.
si fundum ff. e. secundum quod ibi intelligitur dy. et ff.
de usur. l. ea que et l. ii. et ff. e. l. si
cum dotem § fi. secundum Ja. de ra. Queritur
glo. quid si aliquis duxit puellam mino-
rem xii annorum cum qua de iure non pot-
erat matrimonium | et subit onera matrimonii an in-
terim lucretur fructus dicit glo. quod non
per hanc l. et precedentes | quia de ista est
nuptiarum que cum nuptie hic fuerunt. et
hoc de rigore | Sed azo. dicit quod de equi-
tate lucretur | quia cadem ratio in isto que in vero
quia subit onera matrimonii contra dicit. quod ser-
vatur bononie per l. municipale | certe hic
glo. illam equitatem non firmet cum firmatur
in. l. dotis fructum in prin. ff. de iure do. hac
certam opi. ponit spec. in ti. de donat. inter
vi. et ux. § fi. v. sed quid si inter. et hostiensis in

summa de donat. inter vi. et ux. dy. dicit
quod opi. azo. facit l. Iuliana ff. r. q. e. | et io.
distinguit ipse | aut credebat vir matrimonium
tenere et lucretur fructus | aut non et tunc
secus ut dicitur l. i. Iur. insulam ff. § i. l. ubi
sunt verum ut l. dotis fructus. ff. de iure do.
Ista q. iure tangere glo. C. de dona. ante nup.
l. si pro ea Et ibi Cy. dicit idem quod dy. sed eo
addito | quod si tradidit dotem vel donare
fructus ex donatione presumptione aestimatione | quam bene fa-
cienti debemus bene facere ex presumptione
Et ista opi. azo. habet originem ex dictis
eius in summa. C. de iure do. inmihi vir. quod
omnes isti doc. male dicunt | nam pupillaret
si expresse vellet | donatio cum decreto non
posset et non potest dotem constituere ut ff. de
iure. do. l. sine generalis cum l. sed et C. de
admin. tu. l. lex que tutores et de pre. for.
min. l. pro dia | vult dicere quod inciciat prinde
lucrandis fructibus | ut dicit. dy. alias conce-
dendo videatur donatio ut dicit Cy. quod non
procedit | cum si expresse vellet donare non posset
ut dictum est | pro hoc quod sponsus non inveni-
est eius. ff. q. fil. tu. aut. l. vele. et hoc
vir. in pupilla Sed si ponens sponsam esse
minorem tunc procederet quod dicunt doc.
et ita procedit doc. glo. in. l. si pro ea C.
de do. ante nup. et l. in insulam § usur-
as. ff. e. Barthelus legum doctor.

Fructus

Fructus intelligitur
marito et mulieri de-
ductis impensis. h. d. primo
loco quando matrimonium durat uno
anno vel minus | Secundo quando plus
sed ibi ita est Iste prima subdividitur quia
primo ponit dictum. 2o declarat dictum 3o excipit 3a
ibi quod Scevola 3a ibi nam si maritus Oppo-
ff. l. proxima. § nonnumquam incidunt. Sol. ibi ma-
trimonium durat pluribus annis integris
Sed quando est non completus recurrimus ad distinc-
tionem hic. l. Oppo. ff. l. proxima. § ob donatio-
nem hic l. Oppo. ibi in verbo | qui non deducit hic
ff. Sol. ibi in verbo | qui non deducit hic
in uxore secundum quosdam | cum dicit quod matrimonium
ibi duravit in integro quod si sunt unius
anni completus | Queritur de quibus impe-
sis loquitur | dicit glo. de hiis qui sunt fru-
ctuum acquirendorum gratia | Queritur cum matrimonium
duravit pluribus annis | de quibus fructibus
deducuntur impense facte a muliere | de
primis non | quia sunt consumpta | de ultimis non
quia in eis a muliere non est impensum | glo.
dicit quod de ultimis | quia ultima succedunt loco
primorum ar. l. Imperator. § fi. cum l. seq.
de le. ii. pro hac glo. facit primo textus.
hic l. qui hoc probat expresse 2a vero | quia debet
esse quod ultime ut dixi ff. e. supra Rita Sed in illi-
bus una res succedit loco alterius ut
dicta l. Imperator in fi. Et non in l. si certe

et perm. ff. de peti. here. et hoc facit ad q. quam dixi in. l. si fundus. §. qui quaz. i. de le. i. ¶ Queso ex glo. quid si in ullo anno nulli fructus sint percepti dicit Ja. de are. tunc nulla fiet deductio ab aliqua parte sicut enim fructus ulti anni succedunt loco fructuum primi si sunt uberiores ita sunt minores vel nulli pro hoc alle. i. c. l. si fundus. §. fi. contra hoc vi. casus ff. de pet. here. l. si fundus sine fructibus Re. ibi ibi loquitur in possessore hereditatis bone fidei qui non debet pati incommodum nec commodum qr eo restituit qualiter locupletior est hic loquitur in viro et uxore qui patiuntur incommodum et commodum secundum quod casus occurrerit ¶ Quero locat quis colono fundum ad dimidiam partem fructuum colonus vult autem omnia deduci cum sumptibus postea fructus dividere per medium ar. huius l. an possit Ja. de are. dicit quod non quia operas suas et impensas videtur posuisse pro illa medietate fructuum quam lucratur ar. l. cum duobus. §. si in commoda- nda. ff. pro socio et sic sc hic consuetudine que est servanda ut l. cum de lanionis §. a sua de fundi. instruc. et l. eunuchus de ver. sig. ut ob. hec l. dicit Ja. de are. quia hec dicto fructus proferetur ab homine (pro declaratione dicit) aut verbum fructus proferetur a l. et intelligitur deductis impensis ut hic fallit in decimis in c. cum non ex. de decimis et pro hoc vide quod non in l. si apte vel dicto ff. de petit. here. Sive proferatur ab homine tunc aut hec dictio fructus exstantis in fundo seu pendentes et intelligitur de fructibus integris deductione non facta ut l. si pendente in prin. de act. emp. et l. quoties. §. si colono. i. c. ti. et l. fi. §. per l. fr. de his qui in fraudem cre. hic in glo. videatur aliter dicendum et l. in l. §. si fructibus de act. empt. et de usu fr. l. fi. in fi. si non referetur ad fructus futuros colligendos intelligitur deductis impensis ut l. fundi trabatium. i. de usufru. le. et glo. in l. si quis argentum §. i. de donat. et hoc nisi aliud actum esset tacite vel expresse sicut dandum est in colono secundum Ja. de are. h. ra qui nomine fructus indefinitate profertur. Sed si de certe ut x. corbas frumenti ex illo fundo tunc non habet locum hec distinctio. Si si statutum dicat quod de corbe frumenti sic recollecta solvatur tantum nomine gabelle non deducuntur impense secus si dicetur de fructibus ut l. si debitor al. venditor §. reisulte de contrahen. emp. dixi plene in l. in stipulantem §. sacram de v. ob. ¶ Quero an l. ista habeat locum in fundo extimato dato in dotem Re. non ut l. i. §. Sed cum nomissimus C. de rei ux. act. Ratio quia extimatio facit emptionem et res fundus videtur extimatus carior propter fructus ut l. quod si extimatum. i. de le. ii. et l. fi. §. pole de

his que in fraudem cre. ¶ Ulterius est hic quedam glo. supra verbo dicit que intellexit quod mox dicitur fieri quod sit post mensem Et idem videtur in dicto postea et hoc inducit dy ad q. Testator dixerit quod testator instituit heredem titium postea sempronium Queritur utrum uterque erit heres et videtur quod sic quia hec dictio mox et postea denotant intervallum ut hic et l. nam postea ff. de inst. et l. si post diem ff. de l. quinque et l. pro intervalla ff. de iudi. et i. c. l. post dotem In contrarium quia dictio mox et dictio postea potest accipi ingenuum post ut l. i. §. i. de ver. ob. pro hec ex. de elec. c. quia propter Concludit glo. dy. quod verbum est ambiguum quia in dubio ambo intelligantur heredes pro hoc l. si pr. captus. i. de vul. et pu. sub. et in. aut. de nupt. imp. §. vele. i. coll. ii. Bartholus. l. doctor.

Divortio. Si fundus et plenus datur in dotem tempus locationis inspicitur ut sciamus quid percipere tempus medium inspiciatur ut sciamus pro qua parte de pensione vir lucretur Sed si fundus vacuus detur in dote tempus locationis pro nullo inspicitur usque ad §. ob donatur. Primo ponit dominum in genere 2o exemplificatur quando fundus plenus datur in dotem 3o exemplificatur quando fundus vacuus datur in dotem 2a ibi nec enim 3a ibi et ideo Prima pars est clara et glo. primo ponit unum casum in hoc pri. Secunda pars subdividitur quia primo removet quandam falsam opi. 2o illud probat reducendo ad inconveniens 3o concludit et exemplificat 2a ibi alioquin 3a ibi Itaque Tertia pars subdividitur quia primo ponit quando fundus datus fuit vacuus et ex eo maritus nullos fructus percepit Secundo quando maritus percepit aliquos fructus sed non integros 3o ex premissis ponit unam illationem 2a ibi Item si messe 3a ibi apud ¶ Ad primam oppi. quod tempus locationis inspicitur ut patet in secunda parte huius l. Breviter tempus locationis inspicitur ut sciamus quid percipitur ut ab illo illo incipiat annus ut patet in summario glo. ponit in secunda glo. mag. ¶ Queritur glo. quid si matrimonium solvitur morte Responsio idem ut C. de rei ux. act. §. sed ex nomissima Sed queritur glo. quid si uxor est alenda i. an ab heredibus viri glo. dicit quod tunc heredes fructus lucrantur in illo anno ¶ Dico non primo quod si uxor non habet aliud unde aliud debet ali ab heredibus viri ita supponit hic glo. hoc firmat in §. ex ac- tio de rei ux. act. et in l. pe. i. ut in pos. le. et in spe. l. que. fi. fuit. le. §. ist. b. sed nunc dicimus Sed non quod ille anno heredes viri debent lucrari fructus per regulam cum eum sustineant omnibus honerabus et lucrum secundum dy. in l. secundum naturam i. de re. iur.

et c. qui sentit de v. uu. l. vi. ¶ Quero
ex glo. i. illa autem ubi dicit operi intra
ano ibi ubi d3 ali. ut l. sicut imprimer
l ne. i. de op. li. qd intelligit vin lqui
alimenta debent ex dispone a. uetus. q.
ꝯposita. s3 si ex dispone testatoris tunc illud
cessaret ut l. liberts quos. §. i. i. de ali.
et a. le. ¶ Queo quid si uxor non velit
stare in domo cum hedibus vm specul.
in ti. qui fi. sine le. distinguit. a. pot
ibi honeste stare. aut no. cum tex. in l. li-
bertis el. §. §. fi. de ali. et ci. le. vi. dicit
q no imponatur necessitas habitandi cum
hedibus. s3 d3 alibi alimentari. S3 tunc qd
fiet de opis mulieris. Ro quedam sunt mli-
eres quarum nulle sunt ope ut sunt iste dne
magne. que nichil suis manibus operant.
et tunc opar nulla ro hetur ut l. fi. de
ex. i. li. Si autem sunt dne que operentur
tunc de alimentis d3 deduci quantum interest
hedis ipam ꝑ eo operatam fuisse ar. l. si. a.
hedis ... quoties. re. ¶ Queo quid si he-
des expendunt in alimentis mins quam sunt
fructus dotis. dy. formae. q. et no de-
fruatur. credo q hedes illo casu tenet vre
defruncti. nisi cum eo tpe vr. ee in illo
iuries ut l. fi. de bo. mat. Nam sicut si
fructus no sufficeret debent de suo
supple ita si sup hundant debent infri.
¶ Venio ad finem ꝑtem et pncs glo.
magnam que est ita difficilis sicut ali-
qua alia que sit in isto titulo. ¶ Oppo.
di. h. q quarta portio mercedis imite-
tur cum fructibus mercedis. quia primo
tria. quia sca pte anni durante iurcis
Rer glo. quia illa portio seu pensio n
d3 computari antequam debeatur. s3 no debetur
nisi ꝑ tribus mensibus. et sic pro qr-
ta pte anni. ergo illa tunc computatur. Sed
si plus locasset ꝑ maiori tpe compu-
taretur fructus cum ꝑcepti attribuuntur hic
ubi sicut de fructibus naturalibus no fit attri-
butio nisi de ꝑceptis. ita de ciuilibus ut
de pensionibus. no fit contributio nisi q
te ꝑcepte sunt. ¶ Oppo. ad hoc q primo
hoc tpe locationis inspicitur. qd impli-
negantur Rndet glo. tpus locationis inspi-
citur ut sciamus quid petitur. tpus mri-
moni ut sciamus ꝑ quoto tpe anni vir lu-
cratur. et sic si bene computes de tribus
aureis ꝑ tribus mensibus vir hebit vn
vnum. et si dicatur quare ꝑ primo mense
ht aliquis pro pensione. Rer glo. quia ꝑ
illo mense subit onera mrimonii ...
ut regula mea finem ... et q hoc sit
verum appz ex tex. qui vult virum hre
fructum quarte. S3 si aliud diceres hebet so-
lum quartam quarte. ¶ Oppo. et vr. q tota
pensio veniat in contributionem sicut totus fr-
uctus. Ro ibi tractatur de diuisione fructu
um ꝑceptorum tunc. s3 totus fructus e ꝑceptus
hic autem tota pensio qd tota in contributionem
no venit. ¶ Con hc oppo. primo tota pensio
e ꝑcepta ut l. qui aut. q. de r. vi. ... po
plus q fructus. quia ꝑ vna solutione
pensio hetur ut l. si nauis. §. de rei
ven. glo. ... tribus mois. Primo q no
... e de hre id ad quod quis ht actionem
ut l. mi. q. de rei vnis. Ista ratio de
struitur ꝑ eandem rationem quam sta di-
cam. Sc no soluitur hic ideo qz uxor contine-
tur in uno q tenetur stare colono ut
l. si filio. §. pl. q. c. et l. in vendicione
de bo. aut. iu pos. qd cum cessauo fiat
in uxori ex necessitate releuatur malo
ut non contribuat totam pensionem. Jo ex
hoc glo. distinguit aut vir transferet
ad aliquem ex necessitate et cogitur stare colo-
no. aut ex voluntate et tunc secus dicam
plc ii. l. si filio. §. pl. q. c. Tercio mo
soluitur pensio no pot peti de iure nisi
in fi. anni ut no. C. loca. l. edem mei-
te aut tota no contribuitur. Certe similiter illa
solutione. ut ꝑ tribus mensibus contribuentur qz
no pot peti. quia huius rationis glo. Jo. le.
git alr l. istam ... q tota pensio contri-
buatur tria. re. et nonne spe. et sim hoc
oz te ponere q locatum eet fra ꝑ xii aure-
is ita q quolibet mense vnus aureus soluitur.
S3 qualiter ista computatio fiat hoc. si pot
ita obscure. q doc. et scolares ... no
capiunt. dubium e. qz xii debentur ꝑ vno
anno a die locationis. vir no d3 hre nisi
ꝑ vno anno a die mrimonii qui annus non
capit nisi xi menses de tpe locationis
Jo computatio fit tribus mois. primo ut vnus
mensis dethiatur et sic tria contribuantur.
de. et octo. spe. q cum Jo. dicit nonne
decisse vno mense idem e dicere q octo
Sco ex hac expone q vbi utrumque tpus locationis
excedit annum a die mrimonii de illa q excedit
vir nichil d3 hre. ut ob. ꝑ e. r. et ex q
rio et ver. Jt si messes ... qualiter dum
aly computant alr. r3 q tota nonne contri-
buantur. tre. et ne incidas in aliud ab
surdum q fiat computatio ꝑ xiii mensibus
pensio vltimi mensis attribuitur mensibus
precedentibus ut sic ꝑ singulis iiii mensi-
bus debeantur iiii aurei cum dimidio
et sic in octo mensibus debebuntur nonne
¶ Con istam computationem op. quia no est
imputare mea facte q illud q quid d3 ... me-
se sequentis dicit in precedenti. quia ~~...~~ an
dicem nulle agitur. ut l. i. q. quando dy. vsu-
le. de. so. ad hoc euadendum dicebat Jo. hanc
computationem faciendam esse finito anno a tpe
locationis ut sic debitoris in nullo mense
Tunc aut fiat computatio primo ac si prece-
dentibus mensibus ille vltimus aureus eet de-
bitus. ¶ Tercio sustinendo hanc op. Jo.
pot fieri illa computatio ut q. de. in glo.
b3 ut videatur ꝑceptum quando illud nonne
debitoris debent mercedem posse pedi

ut ibi alii q tenear etc. Ista op. i. lo. si
aliquo eet uel / deberet intelli. Sm paz
qputacoem / aut Sm veritatem non e ra op.
q g haue litteram / teneas glo pmam. s. q ca
tum qtribuat. ¶ Ad ycem inopp. duz
dicit pmo oid / q oid videntur pcepta
ut ra nr. qui amoez / Ro hic q tractat
solum de diuidendis fructibus pceptis alio
ro dico glo q ab initio colono dz tom pe-
sionem ut l. si a colono. ff. de fideiuss. Sz
videndum et e cui debeatur Ro p illa pte
anni quo fundus ad virum ptinuit ipse
vir implet qtractum / q patitur colonum
frui / Io ipsi viro vz acquisitum merito in
contribucoe venit / p illa pte anni q fun-
dus ptinuit ad mulierem / vz debita pesie
in effectum ipa ei mulier qtractum impleret
patitur frui merito ipsi debetur ut l.
fructus eius mensis. ff. si de ssp. sucez ibi
dixi quare autem hoc casu non qtribuatur
illud q a muliere pcipitur Sz solum id q
pcipitur a viro / dicam statim in scda
pte op. quacumque op. i. teneas repitur
q vir hetur p ille vltimo anno pte fructu-
um duorum annorum glo. hic in fi. Ratio q non
dr nisi vnius anni / tum ille annus est
fertilior. ¶ Contra hoc op. ex glo. si fu-
dus non eet locatus de fructibus annis se-
quentibus vir nichil hre debet / ut s. l. p(ro)x.
ge eadem rone nec hic / Ro non e eadem
ro Nam si fundus non eet locatus in fruc-
tibus pcipiendis / vir nichil ht iuris Et
io non pot dici q veniat in qtribucoez
tps pceptis / secus si locatur ut dcm
est Ex hoc dico q si illa locatio esset
facta p certa quantitate fructuum / qui pa-
piuntur ex ipso fundo q nil veniet in
qtribucoem Nam illa pmissio dz qtineri
ut l. i. de condit et de io viro nil e qtum
Sz si locatio eet facta p certa quantitate pecunie
soluenda / quolibet mense uel infra annum non
tamen pps venit in qtribucoe Sm forma
huius l. quia licet obo. fit in die / tum dies
cedere / ex viro debetur ut l. cedere dies
de v. sign. ¶ Cir istam pte qrit glo.
qn fundus a muliere vendatur an mulier
posset agere contra colonum sine cessione
glo. defimat q non / Sz vir cogitur cede
in glo. / si tamen vir non eet / uel non repiret
p quod cogi posset tunc hret actionem
vtilem sine cessione ut l. i. C. de act.
et ob. et l. i. C. de usur. ¶ Venio ad
3am ptem. s. ad v. et est ersio / oppone
q lrn sibi qdicit quia illa vba referunt
ad diuisa / Est enim eqtas ad pcedentia / q
sed mulier dedit fundum plenum fructibus
si vacuum / Sz e idem quia et datione fun-
di vacuum hetur ro mercedis ut hic et ibi
etiam hetur ro mercedis ut hic et ibi
Sm glo. et bene Sz ad hoc oppo. quia
s. dispat tamen illam pte pensionis dici

cuius tempus fluxit qstante mrio. hi vero
dicit totam pensione diuid et sic non e ide
Ro q e idem / Sz non p omnia vbi pez cum
pensio qputatur Sz ibi pz / hic tota Ro q
ibi fuit datus fundus plenus / hi vacuus
Sm glo. et bene declarando ut s. dicam
¶ Alii dicunt soluendo q e p omnia ide et
magis ponitur qda sunt accidentia / quod mrs
motiuum Io non placz glo. tamen ut placet
dicit se non intelli. huius. §. / quarta ut
lo. qui in pcess. §. tez q omnia qtribuunt
dicit q e p omnia idem Sz illius op. i. s. re-
pbam tene glo. pmam sed. glo. ¶ Ad huius
declaracoem scias q qn vir fructus pce-
pit nil sibi debetur a muliere de eo
q pcipiendum est Sz qn maritus non pce-
pit tunc debetur ei a mulire de eo q p-
cipiendum est ut s. e. l. §. fundum vi
merito in pcedentia pte marito nil debet
de pensione pcipienda hic sic. Et aduer-
te q intelligo huius. §. q mulier locauit
fundum p xii. hoc respectu ad fructus
qui pcipiuntur. s. anni a die mrio. me-
rito vir de illis dz hre ptem / Et q ips
sit verum apparet ex lra / licet enim vinea
locetur de mense marcii p vno anno p
xii. aureis hic fit ro vnius vindemie
que pcipitur mense octobris et sic. s. a.
uni a die mrionii / Si vero locasset pro
maiori tpe / forte p xxiiii. aureis pro
duobus annis / uel xx. mensibus / et sic ro
fructus duorum annorum vir non debet hre
nisi de pensione / que respicit fructus
illius anni / quo mrionii durauit non
enim p ro vlteriori tpe dz hre ut pz in pre
cedenti tpe pte / Fallit s. v. in vers. si te
si mensem / Sm Dom lec. ut ibi dicam
et eadem roe dico si vir locasset p mulie
annis et pensionem ab initio recepisset
q solum vir dz hre pensionem qz respicit
fructus quos dz hre in illo anno vl sed-
um dz restitue mulieri ¶ Oppo. s. e mi.
fisci. l. si. glo pma / q e hic que mayor
pro rata locatoe etc. dicit alii distinguendo
in pcio venditionis alii locatoe qui hic assi-
gno roem / quia venditio fit ex volunte
et ista restitutio fit ex necessitate ut no.
C. in glo. magna ¶ Oppo. C. de vsufruct. l.
defuncta. dic. glo. aliud in fructuario
aliud in viro / assigna roem vir pcepit
fructus ro oneris mrionii ut l. p oneri-
bus C. de iur. do. vnde p ea pte anni / q
oneri sustinuit lucratur fructus / Sed
fructuarius pcepit fructus appe ius q
ht / non ro ad aliquod aliud onus / vn
ex ipso q pcipit facit eos suos irreuoca-
biles / et si decedit antequam pcipiat pdit
ius pcipiendi totaliter / Io forte eet dicen-
dum in caudice quando decedit eo ide / q in
viro ut fructus pceptos uel pcipiendos

transmittit ad suos successores pro
rata anni / quos stent in conductione non
enim percipit fructus tamen simpliciter fructuarius
sed et onera etiam que sustinet / Canoniste
tamen aliter dicunt quibus in hoc non est
standum. Querit dy. quid si mulier ipsa
locauit / an vir debeat habere aliquid / quidam quod
non quia vir nil percepit / tamen mulier habet actionem
contra dicit tamen dy. ut arguitur ex prin. huius
l. ubi contrarium locatio / in dictis / aut mulier lo-
cauit constante matrimonio / et tunc idem esset /
ac si locasset vir / quia ex bonis viri quasi
sunt mulieris / et sic est viri ut l. quotiens de
donat. inter virum et uxorem / aut locauit ante
matrimonium / et dicit. l. proximo versiculo secundum Franc. lec.
et ibi dicam. Venio ad versiculum iste si me-
sses iste versiculus legitur secundum tres modos / primo secundum
primam glo. et est clara et bona lec. Secundo
secundum 2am glo. et est nobilis lec. licet non
ita clara. Tertio secundum 2am lec. et ista
licet est nobilis licet minus clara prima lec. est cla-
ra ideo inde eam partem. Veniamus ad
secundam lec. ex qua nota quod si mulier ante matrimonium
locauit fundum / et percipit pensionem que
tunc in representatione vir debet habere de fr-
uctibus sequentis anni et sic est casus in
quo ad maritum pertinent fructus ulterioris
anni / quod ultimum / quod non diligenter. Sed si mulier
pensionem non percepisset / tunc viro debe-
retur pensionis ut hoc versiculo precedenti lec.
Tertiam lecturam vide per te. Oppo. si fr-
uctus est perceptus tamen pensio non venit
in distributionem ut ff. e. versiculo. Itaque sed illud
verum si fructus est perceptus totus sed pro
cultura totius anni Et ita ibi habetur
perceptus fructus sed tamen pro parte qua per im-
turus esset / et ideo in contributione venit pen-
sio vindemie. Ultimo dy. ponit vnam
distinctionem hic de fructibus quam Cy.
refert ad l. unam. C. de rei ux. act. § sed
et nouissimum que tamen exercitus ius
ta supple de. ut ex predictis patet vide per te.

Ob donationes. Breuis
est opi. contra petentis dotis non obiicitur
compensatio ut C. de rei ux. act. § sed
nec ob impensas et § sed nec ob res
amotas glo. dicit / quod isti fructus non sunt
dos / licet actio de dote petantur / quod non
est enim verum quod dos est quid uniuersale
ut j. e. l. 1. quod dicitur / quod dixi. ff. e. supra dicitur
verum nec ipsa res data in dotem / nec fr-
uctus ipse sunt dos / licet sunt dotis
ad hunc dic ut dicam j. e. l. rei iudicatae
te § 1. oppo. sed fit compensatio speciei
ad quantitatem / vel speciei ad speciem / contra l.
si convenit ff. de pign. act. glo. soluit
quod res empte et donate desierunt ex-
stare et sic mulier ad quantitatem tenebatur
ipse fructus desierunt exstare et sic
vir tenebatur similiter ad quantitatem / In-
nuit ergo glo. ista / quod quantitatis debite

in debita pecunia ad quantitatem fructuum
non fit compensatio / Contrarium non. C. de
compensat. l. nec sed Ja. de are. dicit
tenendo ultimam opi. positam in glo. l.
contrarie / et sic ista remanebit firma
quia enim compensat / soluit ut l. si de-
bitor qui pom. ff. ha. sed aliud pro
alio inuito creditore solui non potest ut
l. 2. § 1. ff. si cer. pe. ergo nec compensari
secundum Ja. de are. Idem Inno. ex. de mu.
int. c. ad nostram. Oppo. ad istud j. de
auro et ar. le. l. 1. et l. tamen cauere
Ro. vnum genus pro alio solui potest / si sunt
eiusdem naturae / ut si debeo tibi libram
auri possum tibi soluere in pecunia aurea
et econtra Sed sunt diuerse nature ut si ab uno
debeatur pecunia / et ab alio debeatur
frumentum non fit compensatio / ut hic pre-
dicta ratione / aut ex consuetudine aliud inducitur
videmus enim quod pro floreno debito sol-
uitur pecunia numerata argentea
et econtra / quod ex consuetudine prouenit ut l. si quis
argentum in prin. et ibi non. de donat.
C. et l. Imperatores ff. de contrahen. empt.
in l. paulus de solut. Oppo. ad idem
fructus percepti ex pignore extenuant
debitum ut l. 1. et 2. C. de pign. act.
et sic fructus cum pecunia compensantur.
Solu. illud verum si fructus sunt consumpti / Sed
si extant tunc sunt pignori pro debito
et non tollit dubium ut qui ca. pi. rap.
et non contra l. 2. ita intelligit Cy. in l. j. et
contra l. 2. C. de pign. act. Ex predictis non di-
ligens quod cum percipio fructus ex re mea
licet ut maritus / tutor / curator /
et similes personae / consumpti fructibus non te-
nentur ad fructus sed ad extimationem
ut hic cum glo. sua / quod est vtile / quia de tempore
non potest crescere vel decrescere extimatio.

Quod in anno. Quod in anno dicatur
intelligitur de vna cultura siue sementa
tionis siue minoris temporis hic d. ex. ex
solus annus dicitur nisi pro ut j. l. proxima
§ fi. ar. est sub hac. l. sed hic bis terra
colitur ibi semel tamen pro toto anno
Querit glo. quid si fructus vnius se-
mestris temporis sint minores quam alterius se-
mestris temporis sint fructuum / predicta in hac glo.
primo sunt frumenti / propterea in hac glo.
dicit idem / quod vnus annus sit fertilior al-
tero / Si enim annus est fertilior altero / hoc non
to / si enim annus est fertilior altero / hoc non
infirmatur ut non. ff. e. l. in fi. glo. in
magistro in fi. hoc intellectum vel / quando vnus
annus est fertilior alio ex causa / Sed si est
ex necessitate / ut puta ideo seminatur in-
ut in sequenti tempore posset fieri fru-
mentum / quod alias non fieret / tunc puto quod to-
tius temporis dicatur vna cultura et
fructus vtriusque temporis confundantur et pro
rata diuidantur sicut dicimus in messe
et in vindemia ff. e. l. 7. Item si messes
Et sicut dicimus in lana et feno / quae carpuntur.

ex qualibus ut . l . proximo . § . et idem in pos
sessionibus istarum partium in quibus uno an
no seminatur frumentum / in alio nichil
vel alia seges minores valoris / puto te
nendum biennium computari pro una cultura et
inspici pro quota parte biennii matrimonium
duraverit quod nota Bartholus l . d .

Non solum autem . In qualibus
fructu et prediorum urbanorum fit divi
sio sicut in fructibus rusticorum h . d .

Oppo . res mobiles non restituuntur nisi
statim ut . C . de rei . ux . act . § . exactio
exactio vero vir debet sibi illos fructus
lucrari ut . l . si constante . § . quotiens . q . e . di
ffinale quando est dictum in dicto § . quoni
ens bar . Bartholus . legum doctor .

Si fundum Arbores cedue computan
tur in fructibus secus in arboribus
fructiferis et thesauris h . d . Oppo
dicitur hic quasi in alienorum . contra de iure
do . l . in rebus huius tamen dicit glo . quod
hic quasi improprie dicitur denotat . dy . dicit
quod immo denotat similitudinem quia in
ut similis est / id est ut . l . quod ne na . B . de pon .

Contra hoc oppo . instit . de rerum divi . § .
thesauros secundum fictorum quod sit viri ut ibi
sed venerabilis ut hic / quia debet restitui quando
ro si vir inciderit arbores fructiferas
qua actione tenetur dicit glo . actione de dote et
in hoc bene / vel in actione l . aquil . hoc non
placet / quia maritus est dominus fundi dotalis ergo
non tenetur . l . aquilia . Sed si dicamus ut . l . si
mela . § . si . B . ad . l . aquil . non obstat . B .
ad . l . aquil . l . si fundus servum . § . si mari
tus / quia glo . allegat quia ibi uxor dedit
dampnum in rebus mariti et sic in alie
nis / hic maritus in rebus dotalibus / et sic
in propriis Queritur dy . aliquis accepit fundum
in emphyteosim . an possit arbores fru
ctiferas incidere videtur quod sic quod hic valet dic
tum ut . l . i . B . si agis ne pe . Sed in re
ipsa unicuique est moderator et arbi
ter ut . l . in re mandata . C . manda et
B . de peti . here . l . si quid . Ingenium dicit
dy . quod idem sit quod hic dicitur in marito ut
ut . l . in fraude . § . conditionibus . q . de rest .
fi . et . q . de censi . l . forma . § . si vites
B . de usu . et ha . l . si ita . § . fi . idem in va
sallo seu feudatario eadem ratione Barto .

Si vir in fundo lapis qui non
renascitur non est in fructu secus si re
nascitur Idem in creta fodinis et ar
gentifodinis h . d . Oppo . si maritus
fecit fundum preciosiorem debent sibi im
pense restitui ut . l . fi . B . de fundo . do .
de in . rem . de . l . si ex lapidicinis Sed h
in v . et impensam dicit quando hoc timore
dicit glo . quod hic imitatur contra quando mari
tus fecit fundum deteriorem Oppo . hic
nimium quod si marmor est in fructu impen
se debent restitui . d . § . e . l . § . impedia
se . impense facte ad preciosum rei valuatur

ut in inquirendis lapidicinis vertuntur restituen
tur ut hic Sed postquam ceperit incidere impense
que fierent in evellendis lapidibus dice
rentur fieri contra predorum fructum et non venire
in restitutionem ut in glo . Queritur glo . quid si
nihil non proveniret viro actione marmoris
quod cessum est / dicit glo . quod nulla tenetur ad exhiben
dum vel si impensa est facta et marmor non
est exemptum tenetur de dolo . ut . l . si cum michi
B . de dolo . hoc sine reprobatur per Ja . de are .
quia cum maritus sit dominus rei dotalis et
habeat actionem ad exhibendum et innumeras
cessat actio de dolo . ut l . qui pendentem
B . de actio . empt . et hoc verum constante matrimonio
Sed eo etiam soluto haberet maritus actionem
mandati vel negotiorum gestorum ut . C . de rei
ux . act . § . Sed nec ob impensam quo ces
sat actio de dolo . Ulterius pro isto § . videmus
quondam maritus qui fuerat notarius legavit
uxori usufructum omnium bonorum suorum / quero
an illud quod percipitur ex exemplatione /
prothocollorum pertineat ad mulierem / dixi quod
non / illud enim quod solum tantum percipitur et non
renascitur / non dicitur esse in usufructu nichil
Sed redditus prothocollorum est huiusmodi quia
ex quo semel est redditum nunquam amplius
percipietur aliquid cum non sit rescribile / quod percipi
ens per dat fiat dicta l . ex lapidicinis
B . de iur . dotium . Bartholus l . doc .

Interdum Si fundus restituitur
pendentibus fructibus / nihil vero cavetur h
eis percipit et matrimonio soluto post annum ma
ritus nichil restituit / si in eo anno fuit
solutum restituuntur pro rata quod etiam ad
tertium et heredes eius extenditur h . d . et
iste § . ponit preterea eorum que dicta sunt
B . Oppo . quod sine ista res dos debebat
remanere apud virum et restitutio debeat
fieri / annua bima / trima die ut . C . de rei ux .
act . § . ex actione quo non est necesse quod mulier
caveat marito / secundum glo . quod hic loquitur de fruc
tu quinquennali vel quod hic fiat restitutio nomi
ne . Sine quod restitutio fit statim ut dicto § .
exactio et sic tenet ista glo . quod de iure
ista immobilia restituebantur annua bima
trima die / quod dy . et omnis reprehendit primo
per tex . in dicto § . exactio / ibi contra fuerat et
per tex . in . l . cum in fundo . § . si fundus dotalis
do . quod tenet glo . in . l . ii . § . fi . de dote ple . et
ex hoc apparet quod dicimus non ob . quia immobilia
restituebantur statim Sed quero quod
est ratio quod statim immobilia et mobilia post
tempus restituantur dicit Ja . de are . quia quilibet
potest statim immobilia restituere Ideo si vir esset
dives et haberet pecuniam promptam cogetur
statim restituere non expectare quod Idem ex . i
dicto § . exactio et refert in libellus in inde
actione ex stipulatu pro dote / michi videtur quod
hoc sit contra dictum tex . illius § . exactio quod res
se monentes et iura debent restitui post annum
non obstat quod erat finalis restitutio / non est
alia ratio nisi quod principi sic placuit / quod autem
dixi restituenda iura post annum intellige cum

sibi

dec'minarde. l. licet. §. fi. de vg. do. Quid an hec cautio que pstitur a muliere de cat ce cu fideiussore vel sine glo. q sine. k sit argumetu h. j. e. l. si constante. §. quo ticus. Item tex glo. C. de rei ux. act. §. cu aut et q ab ad similes socios. ut l. veru v. cetera. B. de p sotl. vir eni et uxor st socii divine et humane domus. pe. vi tene h quia v bu cautio qui ps ft. a. l. sine civili sine ptoria dz intelligi cu fideiussore ut. j. de ptoria stip. l. ptorie. B. de indic. d. in omnibus qui eta. l. si creditores de pmissis. C. re. Qui vsi ni. l. simi. C. de v. sig. de pcur. l. i. dz possimus dice q illud fallit hic roe sou cratis pdce. Quero nuq maritus eq caveat uteri glo. dicit q sic ut. j. e. l. si filius. §. fi. Quero quid si soluto mri monio fructus fuit colligedi d pxio Ker glo. q tuc no debent restitui nec caveri quia cu de pximo recolligendi st hutur p recollectis vn vir retinet donec rapiat ar. l. si is a quo q it in pos. le. Quero si mulier iter velit relinquere fu du viro et no cave an pellit. Ker glo. q sic p. l. hac edittali. §. mobilium. C. de sec. nup. dy. coi p dictu §. mobiliu et p. l. si constante. §. quot. a. e. p uno glo. melius dice Nam in ptate eius e cave vel restitue ei apud que res dz ee vn in rebus que debent ee apud viru an una vina fua die cu cautioe e in ptate viri an restitue vel retineat et caveat ut dicte. l. in his que debent ee apud uxorem in qtinet in cautioe dz ee in ptate uxoris an dimittat vel rapiat et caveat ut h glo. Quero de quo cau ebat uxor. dic ut in glo. vltio no qa dix in viro hic locu in sotere et eius hedibus q vi g tex. in. l. si vero. §. de viro. j. e. Sed ibi dictum bartolus.

Impendia Impendia fca cu qrendoz fructuu de fructibus deducuntur certa necia et utilia repetitur h. d. oppo. q impensa fca in fu e curande repetat. ncia ut. l. ij. j. t. i. Sol. sim Ja. de are. tes ncia ut. l. ij. j. t. i. So. sim Ja. de are. ibi qn impensa e magna hic qn e pva q no Si cu quo do ubi caum et in in pendo in eo curando siquide impensa modica fuit no repetat sicut ut. cibaria ut. l. in rebus. §. pie. B. quoda. Sed si cet magna ut dca. l. ii. j. t. i. Oppo. l. pter hunc vbis. l. de bo. aut. in poss. Sol. glo. illud io qr creditor no lucratur fructus. Oppo. q instructio nove ville no sit impensa ncia ut. l. impensa d v. sig. So. glo. expone ncia. i. utilis. vel pcedit quia sine illa domo fundus ille pibaret laborari no potuit. Quero quid si i uno anno plus impedit q rapit an posse deduce de fructibus alterius anni glo. argu.

pre et qr fortit et vi. q sic ut. B. e. l. fi. ca. ubi impense pmi ani deducuntur de fru ctibus ulti ani ad idem. l. q si sumptus. B. de pen. hed. alle pro hoc. B. loca. l. si uno. ubi fertilitas unius anni qpensatur cu sterili tate alterius ut. l. si merces. §. vis ma ior. c. ti. In qtinz allat glo. j. ti. i. l. fi. q dy. sic indicat impensa fca gra fructu uz no dz deduci de dote ut. j. a. i. l. fi. et hoc §. si fi. ces ultimu ani st dotis ut. l. si marito in fi. j. e. qe de ipis no de ducatur istum ptem teneat pmo per hunc tex. qua dz deduci de fructibus eiusdem anni ut. j. l. pxima. §. fi. no obstat. l. fructus. B. e. qr fructus ulti mi anni bn qputantur loco fructuum pmi anni quia omis ad viru no ptinebant ut ibi Sz fructus ulti ani no debet com putari loco fructuu pcedentiu anno in quibus integre matrimoni durant cu illoz annoz quodu deat ee viri no ob. l. q si sumptus de pet. he. quia ibi in bo. fi. pos. qui no dz hre dampnu nec ex eo ceptor quecu lucru hic in marito no q uterii spectat quodu et inquodu ne ob. l. si uno. B. loca. eadem roe quia colono exigetur maior merces si v bertas minimu excederet et eodem no sibi fit rep. nullo pe sterilitate vn quodu et in quodu sumpti no e sim ut. dicto §. vis maior sz in viro si in illo anno pcepisset fructus multu uberes totos sibi lucrat sic si est sterelitas dap nu patiatur. Quero qua actio v petan tur impense ncie et utiles. dic ut i gle et bene.

Si fundus Comodu lapidicinaru existentiu iure dotali ptinz ad maritu nisi aliud actu sit h. d. Oppo. B. l. px. §. si vir in fundo. So. qn lapidicine ab ab initio erant hic loqui ista. l. sz quado postea sunt invente hic loqui distinctio t ibi postea q. an lapis renascatur an no.

Quod si vir Impensa fca in vnis fructibus deducuntur de aliis eiusdez anni et eiusdem fundi h. d. intelligit glo. et dy. qn ex eo ex territorio vinis fructus pcipitur alias secus q eni fit cet diversitas annoz multomagis fit cet diversitas rerum. vltio iste. §. p bat q impensa fca in uno ano no dedu catur de fructibus alterius anni ut dyc. B. l. pxima. §. fi. Bartholus.

Si mora Mora mulieris no e re cipiendo fundu dotale facit maritu teneri de dolo. dutaxat et de fructi bus quos pcipit h. d. po poit dnm de re Bo vouez zo poiit illud dom de fru ctibus ea ibi ne facto zo ibi fructus tenue Oppo. q mora mulieris i ista releuet maritu na alias maritus no tene insi de dolo. tm ut. l. si filio. §. ma ritu et. l. si constante. §. si marius. re hinc tinde azo subaudit h max. ut ...

hic in iiij glo. quod glo. nõ placet quia
sm h. hec .l. esset frustra posita ad õniz
ro quia ymo aliās qñ mul. nõ ẽ ĩ mo
ra maritus tẽ de dolo lata culpa et
leui et .ff. e. l. cum .ff. i. C. de iu. do. l. in
rebus et de pac. do. l. pomp. Ita dz
suppleri in .l. allat. Infertur ex hoc sẽ
q ꝑ moram mulieris maritus excu-
satur a culpa leui et hoc innuatur per
hanc .l. ¶ Sz oppo. ad hanc ꝑtẽ d. h.
ne fecit mulier tñ q̃ mul. nil facit sed
cessat recipe sz glo. iiij. nõ facit noc
facit ut .l. qui nõ facit de reg. iur. opp.
ad idem ex glo. q maritus uel alius quãz
debitor nõ tẽ. de negligẽciis exhibicat
non percipiendo fructus etiam añ mo-
ram creditoris ut .l. venditor .ff. de
he. vel act. ven. So. ibi lo. in re nõ
debita que numquam fuit mea h. in re de-
bita que mea fuit cuius quod dicas ple-
nius ut dixi in .l. si sum .ff. i. ff. de v. ob.
¶ Ultimo oppono ad ultimam ꝑtẽ et inde q
maritus lucretur fructus propter suos neglĩ
mulieris nõ petentis ut ff. ad treb. l. mlt.
ff. si heres .so. Ja. de are. h. erat res ꝑpria
mulieris debentis recipere quia res dot
alis soluto matrimonio est mulieris C. de iu.
do. l. in rebus ubi erat res alii debita
Innuit glo. ista sz. q sm istam meam so-
luto matrimonio recusiuerit dominium rei dotalis
in mulierem q nõ ẽ ver. ut .l. i. insti. de
fundo. et .l. quedam de acquir. re. do. et .l.
si dotem C. de iu. do. Et nõ in .l. si ho.
ff. e. in glo. sup illo uerbo quãe soluo
ut precedens quãz q ibi lo. in re debita
que numquam fuit mea uel alcius qui dedit
p nobis ar. ut .l. videamus ff. si act. ff. de
usur. ¶ Queõ quid nisi fuit h. in mora
dicit glo. ꝑma quia res fuit sibi oblata
ut C. de usur. l. si ꝑ ꝑte nõ dico ꝯsignata
quia forte res erat talis que nõ poẽ
ꝯsignari ut equus Ita dicit glo. cõtra glo.
no debuit dicere forte quia tex. clare lo.
in agro qui nõ poẽ ꝯsignari cũ sit ĩmo-
bilis ut C. qñ et qui qr ꝑs debe. l. ij.
lex oblatio solum cadit in rebus mobili-
bus ar. C. de donat. añ nup. cum dos
data glo. tñ illam puto uõndam q tenz
q in istis casibus nõ cadit ꝯsig. Sed
sufficit sola oblatio cum ꝯcordat illa
glo. in .l. acceptam C. de usur. in pa glo.
¶ Queõ quid in pecunia mutata glo. licz ob-
scure dicit idem quo ad quid ff. q suf
ficiat sola oblatio nec requirat sola ꝯ-
signatio quo ad quid secus ut in ꝓbatis
oblatio fiat que nõ teneri nisi de solo d.
ut h. In quantitatibus ũo tẽ de dolo et cul-
pa etiam post oblationem ut .l. qui. x. ꝑpi-
ff. de solut. ita dicit glo. h. ẽ ũũ re ꝗ
in ꝑbus in ꝯtibus de quibus lo. añ moram
creditoris debitor tẽ de dolo lata culpa
et leui oblatio gñ liberat debitorem a
leui et remanet oblig. de dolo et culpa
lata ut hic sz in quantitatibus debitor tenetur
de casu etiam cum fortuito ut .l. secun-
dum C. si cer. pe. et .l. in re .ff. dilige-
ter .ff. ad .l. falc. oblatio gñ debitorem
liberat eum a casu fortuito et remanet
obligatus de dolo lata culpa et leui
ita intellige istam glo. et bñ ¶ Queõ
re oblata postea ꝑempta verum debitor
ipso iure uel ope exceptionis liberatur glo.
remittit ad nõ ut dcã. l. qui x. d. ut di.
¶ Queõ ut h. q hic dicitur de oblatione
sit verum in debito ex illa causa q ex causa
sa dotis glo. vi. dicit q hoc sit verum
in debito in diem post elapsum diem ta-
cite uel expresse et sic post moram debi-
toris alias secus et ut hoc intelligas
scias q ad quedam quis tẽ ex na actus
tus etiam nulla precedente mora et
tñ ab illis quis liberatur añ etiam moram
posset quis offerre ꝯtinue loco et tẽpe et
ita lo. ista .l. nõ cum ponit q uerimo-
ra precesserit ad quedam quis nõ tẽ nisi
precedente mora et tñ fateor ut glo. dicit
q nõ ẽ necessaria oblatio nisi precesserit mora sz
tñ oppo. si mora precessit ut hic intel-
ligit glo. debitor tenetur de casu for-
tuito ergo oblatio nõ facit eum teneri de
dolo dumtaxat sz remanz obligatus de
leui culpa ut ff. dixi in debitore quãtitatis
ro q ymo tenetur de dolo dumtaxat ut
h. sm intellectum glo. et ẽ casus in .l. se-
mel. ff. e. nõ ob. ꝯtrarium quia illud quãdo
tẽ. de casu fortuito ex na ꝯtus seu
rei debite secus si de casu teneretur
ꝑter moram quia oblatio illo casu operatur
duplicem effectum primo q purgatur mora
debitoris et ꝑ ꝯns nõ tenetur de casu
ut .l. xiiij. ff. de condict. fur. Sm effectum
operatur quia creditorem in mora reci-
piendi ꝯstituit ex quo liberatur de leui
ut hic et .l. semel .ff. e. ¶ Queõ nunquid
maritus tẽ de culpa lata post oblationem
glo. dicit q sic quia dolo operatur Fallit
in casibus quos glo. ponit hic clarius in
.l. in actionibus ff. de in lit. iur. dic ut ibi
dixi Et plenius in .l. q nerua ff. de posi-
ti. ¶ Queõ quid si maritus fuit ĩ culpa
leuissima in faciendo glo. dicit q tẽ. ut .l.
in .l. aequil. ff. ad .l. aquiliam ꝑ. dicit
hoc ẽe verum cum maritus fuit in mora
alias nõ tẽ. de leuissima Tu dicas glo.
indubitanter dicere verum sm iura hodierna
sm que dominium rei dotalis soluto matrimonio
est mulieris ut .l. in rebus C. de iur. do.
Et ita maritus tẽ. de leuissima actione
.l. aquil. ut dcã .l. in .l. aquil. et sic
intelligit glo. nõ dico q leuissima culpa
veniat in actione de dote ut dcm ẽ culpa
nõ leuissima in nõ faciendo ut veniat
in actione de dote nec .l. aquilie ut .l.
sicut ff. de usur. et sic culpa in
faciendo ꝑponderat culpe in nõ faciendo
sz si loquitur sm tpa huius .l. sm que non

trasferetur dominium in mulierem ipso iure ut
dictum est / tunc glo. non procedet / quia nec actione
de dote ageret contra maritum / nec actione l.
aquil. / quia non est dominus ut l. item mela.
§. l. ad l. aquil. Hic dy. querit quidam
promisit custodire castrum / velut ad aliquem fi-
nem alio obtulit / et dominus ipsum propterea non
recepit / propterea inimici invaserunt castrum
et destruxerunt ipsum sine dolo custodis
an custos teneatur. videtur quod non / ut hic. sed
michillonus posset salarium petere pugnatum
facit l. item queritur. §. qui impleto. ff.
locati / quia remanendo in castro videtur promisisse
eandem custodiem qualitatem quam prius pre-
terierat ut dicto §. qui impleto / sed postea cen-
sebatur de culpa et presumabatur adesse
ut l. carceri et l. fi. de custo. re. et ideo
in l. Si quis ex argentariis §. pe. ff.
de eden. Ego et inter si illud hic loquitur
cum ubi non obtulisset dominus iste dicit dy.
sed esse hoc quod custos castri remanendo
in castro videtur eodem modo locasse operas
suas non teneo indistincte ut plene dixi
in dicto §. qui impleto. Bartolus. l. d.

Si ab hostibus

Idem iuris est si filia decedat
in potestate vere seu ficte h.
d. ¶ Oppo. quia videtur decedere
sambula hora captivitatis et sic in potesta-
te ut l. lex cornelia de iniu. et pu-
pil. sed illud ficte sed non vere ut hic.
Oppo. in auten. de nupt. §. sed et captivi-
tatis. sed olim solvebatur matrimonium per cap-
tivitatem hodie non ¶ Oppo. ad hoc
ut dos profecticia constituatur / sed ut dos sic
profecticia / et filia in potestate ut l. ii. §. quod si
in prius. ff. e. ti. Sed hic non erat in potestate
Ergo etc. Solvunt quidam quod hic pater patruus
fuit sibi reddi quod est diminutio / alii dicunt
quod hic pater querit iure successionis / et sic
intelligunt istam glo. quod sicut ista moritur filiafamilias
in dote habet heredem / quod an sic verum di-
cam in l. post dotem. q. e. t. est contra sed certe
verum quod hic profecticia l. cor. filia fer vi-
detur decessisse in potestate quod non. Bartolus. l. d.

¶ **Si vir.** Qui occidit uxorem non debet
aliquid ex dote lucrari hoc dicit.

¶ **Item quod eius.** legitur duobus mo-
dis / primo secundum glo. / et bene in muliere quam
subpulata est lucrari donationem propter nuptias
Secundo lo. secundum quosdam quod si mulier oc-
cidit virum non posset repetere dotem quam
culpa eius matrimonium fuit solutum ut l. co-
sensu. C. de repud. quod licet in se sit vin-
ta quantum ad istum l. placet dy. quod glo. lo.
quam vir proinde lucr. / hic mulier meretur dis-
pendium et non esset bona similitudo ¶ Oppo.
ex glo. et videtur quod dos debeat applicari fisco
ut oppo. de l. ei qui mortem. ff. de his quibus
ut indignis. q. de iur. fis. l. cum mortem
so. ia. de are. quod vir hic meretur uxor-
em propter quod redditur lucrum ibi aliquid meretur
sed id perdit vir quia non vindicatur

morte uxoris vel aliquo tempore lucrum est / et sic
ab eo aufertur tamquam ab indigno / et appli-
catur fisco (sed in illo casu est lucrum) si vindicat
ad heredem mulieris Con. hoc facit l. cum res
in fi. ff. de bo. damp. et l. i. §. si duobus ff.
si quis aliquid testa. prohi. et l. ii. §. fi. ff. se-
por. dicit / quod est speciale in isto lucro imperatoribus
ut l. ii. C. de his. imp. vel aliter ut dixi
in dicto l. ei qui mortem ¶ Querit glo. po-
ne quod maritus non interfecit sed mulier erat in-
firma et maritus noluit ducere medicum
vel ducebat virum qui nesciebat vitam liberare
certe dicit glo. quod propter unde indignus est ac si
certe dicit glo. ... quod non ad sinddadam cum in-
occidisset eam / quod non ad sindadam cum in-
tentionem tantum ad repellendum vitam non sit
sufficit vel probare quod medicum non adhibuit sed
debet probare quod medicum potuit adhibere
esset in loco / alias sibi non imputaretur ut videtur
esset in loco / alias sibi non imputaretur ut l. ite
§. post pu. ff. propter sedes in civitatibus et locis
insignibus presumptio est ipso iure quod si copia
peritorum aut q. de excu. tu. l. si duas sequ-
aut / et ex de verb. sig. C. statutum li. vi / quod
pro omnibus casibus in quibus iure aliquam im-
putare quod non fecit propter aliud ut habere medicum
probare ne ut presumptio quod aliud invenieban-
tur quem de facile facere poterat ¶ Quero quero
si maritus interficiat uxorem in adulterio re-
pertam / propter quod debeat perdere dotem / an vir pre-
tium / propter quod debeat perdere dotem / an vir pr-
dat ipsum lucrum / glo. tenet quod sic / quia non habe-
bat sibi interficere / et per hoc dicit quod si ha-
buisset sibi interficere ex statuto vel consuetudine
non perdat dotem ut l. quod ergo §. si hec. f.
de le. i. et l. quin sicut. q. de v. ob. ¶ Ul-
timo non haut l. cum per totam ytaliam sunt
statuta per quod uxore predecedente vir lucratur
statuta per quod uxore predecedente vir lucratur
certam partem dotis ut eam non lucratur si vx-
orem non occidat ut hic Bartholus. l. d.

Si alienam mulieri repetere
dotem non obstat exceptio quin
sic dicta. h. d. ¶ Oppo. ad l. tal-
ut si fuit. ff. quod moda. Ro hic agitur
actione personali ex contractu personali ex contractu
vel ex ceteris dominum non primum ius agentis
in ipso agebatur actione in rem / vel ex parte
dominum primum ius agentis / idem tenet glo. hic
et in dicta l. ita ut si fuit probatur in l. fi.
C. de rei ven. dico ergo per hunc declaratur
ille qui habet causam amittere posset ei referre
aliquem dominium / aut querimus actione in rem aut
actione personali / primo casu potest replicare quod
dominium ut dicta l. fi. C. de rei ven. Et ideo
in dicta l. ita / ut si fuit / fallit in possessione
possessoris violentie ut C. de presc. xxx.
an. l. si quis emptor. §. idem de his vero.
Si quis quod fallit in aut. / illius possessor
est qui po. in pri. ha. Si non queritur actione
personali / tunc aut queritur actione personali
que descendit ex contractu directo / aut ea
descendit ex quadam quasi contractu celebrato ex
eo quod agitur ut condictione indebiti vel ob causam
vel similia po. casu quasi ad similitudinem illius contractus ex quo
agitur / vel queritur quod actor fuit dominus ut in

contractu mutui / et tunc potest obici exceptio dominii. Ratio quia talis exceptio perimit ius agentis ut dixi . ff . in rei . vend . nec per dec. C . si cer . pe . l . ij . § . item . in . l . si a furioso . ff . si cer . pe . et ibi ego dixi quod licet talis exceptio possit obici tamen ille qui excipit debet probare tradentem non fuisse dominum sed presumatur . idem non in fili per glo. de re qu. perimit . l . i . / non obstat predicta . C . nec uni . pert . l . i . et . C . de pign . act . l . inter creditores quia ad producenda pignoraticia actione non requiritur quod ille qui rem dat pignori sit dominus / licet requiratur ad constituendum ius in re / quia non requiritur quod actor contrahens fuit dominus / sed requiritur tamen quod contrahens non sit dominus / ut in deposito locato . commodato . empto . et similibus / potest enim quis vendere rem alienam non tamen contrahunt aut quis obicit exceptionem dominii alieni / et non auditur ut . l . i . ff . Si predo . ff . de pos . et commo . l . ita ut si fur cum similibus / ratio quia per hanc exceptionem non perimitur ius agentis / et ita est casus hic quia obicit quis auctori suo / exceptionem dominii proprii / et tunc potest ut . l . qui rem . ff . de posi . et . l . ei a quo . J . de usu . et . ff . de evictionibus . l . presente rei / ratio quia tunc per hanc exceptionem perimitur ius agentis . Sic contrarium quod intellige secundum distinctionem positam . J . de acquir . poss . l . Si rem aliquam / quia ad substantiam contractus non est necesse quod actor sit dominus ut in casibus in quibus emptio locatio et ceteri contractus super re aliena valent ut . dicta . l . si rem aliquam / et tunc nullo modo potest opponi exceptio dominii proprii vel alieni / ut ibi patet / ratio quia per hoc non infringitur ius agentis / predicta vera cum res ipsa venit restituenda quia extat ut in ea potest fieri executio . Si vero non extaret vel aliquid executione facienda ad extimationem veniret tunc semper potest obici exceptio dominii ut per hoc extimationem posse non res ut . ff . quod met . ca . l . si mulier . § . cum possessione ¶ Secundum predicta cum agitur actione personali descendente ex eo quod agitur / tunc non potest obici exceptio dominii ut si agatur condic. ex . l . ad possessionem . ut . C . loca si quis co- [illegible] / vel si agatur conditione triticiaria ut . l . i . in fi . ff . de tritic . et . l . indebiti § . si numi . ff . de cond . inde . Et per hoc dicebam alias de facto si ecclesia vendidit rem aliquam / non observata sollempnitate potest eam repetere ab emptore condic. ex [illegible] qui / res . C . de sacro . sanc . eccl . et in corpore [illegible] non potest ei subito obici exceptio dominii / Et eodem modo si minor vendidit aliquam rem non observata sollempnitate / quia tradidit possessionem illius rei indebite potest possessionem condicere ut dicta . l . indebiti . § . si numi de cond . inde . Ita intelligo J . de re cor . l . i [illegible] . § . i . ubi est casus ¶ Quero predictam loquitur cum ipse met contrahens obicit exceptionem dominii . Sed quid si contrahens veniat dicens / ego sum dominus / non restituatur huic agenti actione personali / glo . dicit quod verus dominus preferatur ut . l . bona fides . ff . depo. dic bene / quia contrahens veniens contra restitutionem [illegible] sed agendo / et tunc impedit restitutionem fieri ut dicta . l . bona fides nisi ille qui primo agebat habeat tale ius quod preferatur domino ut puta pignoris ut . l . i . § . item pop . ff . nau . cau . stab . Item predicta vera si veniat contrahens agens ante latam sententiam primo / si enim iam esset lata sententia pro primo et veniret ad impediendum executionem dic ut dixi in . l . Si is a quo de rei ven. et . l . pele . ff . de pet . her . dixi in . l . in tantum . § . quot . J . ad trebelli . et . J . de re iudi . l . ad inc. pio . § . si super rebus faciat quod dicam . J . e . l . una / quia contrahens veniat non agendo sed protestando non restituatur et tunc an impediat dic ut . l . pele . C . de pos . et ante ibi posita quod non Bartho.

Maritum. In precedentibus [illegible] tractatur primo [illegible] an competat actio de dote usque ad . l . de divisione postea tractatur de divisione fructuum ultimi anni usque ad hanc . l . except. l . si ab hostibus hic tractat de quadam exceptione que competit marito ut non conveniatur ultra quam facere possit usque ad . l . si mulier et hoc dicit maritus habet beneficium ut non condempnetur nisi in quantum potest facere quod non porrigitur ad heredes licet porrigatur ad defensorem . h . d . ¶ Oppo . quod condempnetur in solidum ut . l . si ret . al . Sed hoc ita J. de re . iudi . Solutio hic convenitur actione de dote ibi ex delicto ¶ Oppo . de . l . nesennius . § . fideiussor . J . de re iudi . Solutio hic loquitur cum maritus convenitur actione personali ibi cum convenitur actione in rem et sic in quibus possessor non ut vir inde non habet beneficium ut . j . e . l . si cum dotem . § . fi . et . l . de pecul. J . de de po[illegible] ut . l . fi . § . fi tangit dy. in . l . filio . el . ij . j . e . et tex. gl. de condi . inde . l . quod nemo . Et pro declaratione huius materie distinguit dy . in rub. de act . § . primo . tamen non bene plene Ego dico aut maritus convenitur actione in rem / et non habet beneficium ut dictum est / aut convenitur actione personali et tunc aut descendit ex maleficio / et non habet beneficium ut . l . si rerum . J . de re . iudi . aut descendit ex contractu / vel quasi / et tunc ex contractu dotis et tunc habet beneficium ut hic et illa de act . § . ite si de dote / nisi illud beneficium perdiderit ut . l . et . § . licet . J . e . aut convenitur alia actione / et tunc siquidem succedit propter negligentiam vel culpam viri et perdit beneficium ut . l . divortio . ff .

de neg. g. Si vero sine culpa sua et non
pdit bnficiu ut .ff. de consti. pecu. l. in
Si vero queritur alia actione pso separa-
ta ab actione de dote / tunc glo. sine questione
Nam hic distinguit / aut querit con-
tinuie inuiolata / aut p9 idem non in .l. ne
tam .ff. de re .iud. alibi glo. non curat de
hoc / quando queritur. Sed quia sunt celebrius
ptibus / sunt gtinue inuiolata / aut p9 idem
non in .l. diuortio de neg. ge. et ita tenz
dy. insti. de act. § ptem / et hoc est verum nec
obstat .l. Sed hoc ita quam glo. hic allegat
quia alio casu loquitur ut indebiti .ff. e. l. ex di-
uerso / Queritur quid est dictum in quantum facere
pot dicit glo. de ducto ne egeat ut .l.
in gdemnationem .ff. de re .iud. Queritur quando
ago gtra maritum an debeo dicere in libello
peto eum gdempnari in quantum facere pot
an sufficiat simpliciter petere Respondeo sufficit
petere ut .l. plt. .C. quod cum eo cotrahitur in .l.
ex diuerso .§. fi. ff. e. et in .l. nesennius de
negl. ut ait sua glo. / Queritur quid si ma-
ritus non est soluendo et mulier est pauper
rima. Ja. de are. sequitur illam .ff. e. l.
si maritus / et dicit mulierem preferendam
quia ordinata caritas incipit a se ipso
ut .l. pres. .C. de fi. et ad hoc quia in pari cau-
sa melior conditio possidentis ut .l. assiduis .§. excepti
.C. qui po. in pi. ha. facit .l. Si quis al-
teris .§. de alimentis .ff. de libe. agnos. /
facit .ff. de mor. l. vea .§. fi. ubi pre-
fertur ille in pari cum qui certat de dam-
no / Jta hic si uenit habeat unde viuat
equis est illi uiri preferri que reperit
sine / quod dicunt lucri / de hac ha plenius
vide pe. et Ja. de are. in .l. si maritus
.ff. e. Queritur dicitur hic quod tale bnficium
.ff. e. Queritur an detur heredi
non datur heredi ex uero / an detur heredi
sine glo. quod sic ut .l. ets .ff. e. et gcordat quia
po. in pi. ha. l. assiduis hoc aut quod dicit
non est intellige ex eis nato / non est necesse /
quod sit similis in parte etc. Bartolus.

Quia tale. Nota quod bnficium personale non transit ad heredem / quod glo. tractat .C. de execu. rei iud. l. sor-
didorum ho. ra. dy. in .c. priuilegium ex. de re-
gulis iuris li. vi. Petrus hic et in .l. i. insti.
.ff. de consti. prin. et dicit sic / aut priui-
legium gceditur a principe / et tunc non transit
ad heredem ut .l. i. insti. .ff. de consti. prin.
et .ff. de aqua coti. et esti. l. i. § permit-
titur. Si non gceditur a .l. tunc dic per idem
tunc. Si non gceditur a .l. tunc dic pe. ide-
quod dy. quia persona est causa priuilegij
et non transit ad heredem ut hic quia per-
sone est proxima causa priuilegij sed lesio uel alia
naturalis causa ut in muliere quam maritus
vellet et tunc transit ad heredem ut .l. non
sola .ff. de mino. res. et .l. heredem .C. ad
velle. hoc est verum / nisi in priuilegio sit /
facta mentio heredibus Si enim fuerit mentio
dicitur ut .ff. dictum / quod hic tu ali. vir distinguendo
/ aut queris ut in priuilegium transeat ad heredes
super hiis rebus / et causis in quibus non incepit
pit defuncto gpetere / et ad heredes non tran-
sit ut .ff. de consti. pri. l. i. insti. et hoc
est generale siue gceditur a principe siue
alias / non enim est dubium quod heres mulieris mi-
noris / non habet bnficium in gtractibus celebra-
tis a se ipso / aut queris verum transeat ad heredes
in hiis que ceperunt defuncto gpetere / et
tunc aut illud priuilegium inducit exceptionem
seu defensionem / aut gcessione aliam rei
uel actionis / primo casu / aut gtinebat ex-
ceptionem non temporalem / et transit ad heredem
postquam incepit gpetere defuncto ut in .§.
.§. quod aut .ff. de quibus que in / et sic intelli-
quod dicitur de muliere et minore qui transmittunt
ad heredes ut dictum est / aut dila-
toriam in tempus / uel uice tempus uite eius
tunc gceditur et non transit ad heredem ut hic
nam illud bnficium ne maritus queritur
nisi in quantum facere pot datur ad tempus hoc est
quo usque ad pinguedinem fortune peruenerit
uel quo ad uixerit / dicitur ut .l. ex diuerso in
fi. .ff. e. merito ad heredem non transit / Se-
cundum quando gtinet gcessionem / tunc quatenus fac-
ta est executio viuo eo cui gceditur transit ad he-
redes / et non in plus Exemplum in usufructu-
arie / nam fructus percepti viuo usufruc-
tuario / transeunt ad heredem non ultra ut
.l. defuncto .ff. de usufru. Sic intelligitur
.l. i. § permittitur .ff. de aque coti. et esti. /
Illud aut quod dicitur priuilegium non transire ad he-
redem / intelligunt quidam nisi ad suum /
ut .l. sordidorum .C. de execu. rei iud. et .l. da-
bimus .§. fi. ff. de priuilegiis cre. et glo.
ibi notat et .l. ex pluribus ad de admi-
tu. quod Ja. de are. reprehendit ut dixi in
dicta .l. dabimus / et dicitur in dicta .l. ex plu-
ribus / et hoc per .l. non solum .§. si puelle
.ff. de ritu. nup. solum enim est speciale militibus
bnficiatis / datur enim propter liberos seu propter matrimo-
nium quod prius fit propter liberos merito transit
ad heredes illius matrimonium tunc / ut .l. ets in
prin. .ff. e. et ibi dicitur Queritur quid
si in priuilegio est dictum / gcedo tibi / et tuis he-
redibus / an transeat ad heredes Et ad que-
re. dicit quia in priuilegio dicitur tibi et tuis
posteris / uel tibi et tuo generi / et tunc
transit ad heredes descendentes per sexum
masculinum ut .l. ij. .ff. de mu. in. quia
tibi et tuis heredibus / et tunc transit ad
omnes heredes ut .l. faciendum .ff. de v. sig.
fallit in casibus ibi notatis / aut dicitur tibi
et tuo heredi / et tunc ad primum herede tan-
tum porrigitur ut .l. antiquitatis .C. de usu-
fru. non placent ista verba Sed dic ut dis-
tingui plene in .l. gallus .§. inter de .l.
.ff. deli. et pos. v. et bene verba se habent
tangitur per Cy. in .l. in arabis .C. de legatis
Queritur verum in dicta gcessio priuilegij intel-
ligitur facta in persona uel in rem sic exami-
ani ple. .ff. de fin. l. .l. plt. dicit ut ibi Bartolus.

Alia. Queo que e de an ditur q non sit ad defensore nec
ad heredem uel fideiussore / nec ad
heredem fi glo. assignat tres rones / pma
ponitur ff. de re iud. l. si cu fideiuss.
uidet q defensor ht regressu qt dnm
sz non heres ista non e ra / quia et fideius
sor ht regressu q dnm / et tamen ad eu
non transit ut l. si cu fideiussor. ff. ad lla
ma sz posset ee talis defensor qui non
hz haberet regressu contra dnm et
tamen indistincte ad eu transit / in glo.
hic ponit duas rones / pme quia defe
nsor conuenit noie mariti et eius
psonam in iudicio repntat / heres aut
et fideiussor conuenitur tnq pp obli
gatus ista e bona ro / tu contra ea oppo de
l. furti ff. si quis alieno. ff. de his qui
non infa. ubi ett heres dr alieno noie
conueniri Sed hoc dcm e alieno noie
conueniri / pot intelli pmo mo large
qu origo actionis fuit in psona alius
et hoc mo ett heres et fideiussor
alieno noie conuenit / ut in dcto / quia
hoc accepimus stricte / et tunc illu dicimus
alieno noie conueniri in quo nullo mo re
sidet obligo sz tantu ex psona alteri
conuenitur et hoc mo lo hic Quid go di
ces de defensore qui suscepit iudicium au
nonaudi uel donandi et sic conuenitur
utili / Rn debemus attende ubi obligatio
aut pmisit in qntu maritus dz / et non
ten nisi inqntu maritus dz in effectu aut
pmisit etiam qntitate expsse et ad illa
tenebitur ar. l. sz et si possor ff. e. assig
nat glo. etiam rone quia hc e pp etiam
/ ne eu pot in plus grauari defensor q
dns in satisdatio Ita et no. ff. pro soc. l. uiii.
ff. i. bartholus legum doctor :-

Eleganter pactu ut maritus
conueniatur uel quo facere pot non ualz qr contra
bonos mores h. d. Oppo. C. de pac.
l. si quis in contrahendo dicit glo. fallit
hic ro quia qt bonos mores / ide go in
omi alii ut l. pcii que q. C. de pac. Opp.
ff. de re iudic. l. si conuenit dicit glo.
et bn / quicumque aliquis hz bnficiu contra ter
renunciatur debitu p et hinc non pot
renunciare / qr eet qt bonos mores / quando
quis ht bnficiu ex na contractus ut in contractu
societatis / tunc pot renunciare ut in dcto
qr non e q bonos mores ut possimus fa
ce contractum put nobis placet Queo
quid ergo an qui ten in solidu possit pa
cisci ut conueniatur in qntu facere pot / glo.
dicit q sic / ut l. si quis crediderit. ff. de
pac. Queo an hinc bnficio possit per
pactu renunciari fcm soluto matrimonio glo.
dicit q non tunc uz fm Ruff. / ar. ff. de re
relig. l. q si nulla / hoc dy tex pp re
liquas pcedentes renunciationes que durante
soluto matrimonio ut l. i. et ii. ff. i. ro. ad amoros
et l. uiiii. ff. finis ff. de questis Ite plac
quia si pactu fit constante matrimonio conser
tur in tpus soluti matrimonij / et tamen non
ualz ut hic / go nec si fiat soluto matrimonio
qr paria sut ut ut l. in tpus ff. de he. insti.
et l. q sponse. C. de donat. an nupt. cuius
de. l. in l. diuortio. ff. de neg. ge. teuet
contrarium et dicit q e casus in dcta l. diuo
rcio ubi actio de dote transferitur in alia
actione soluto matrimonio absque ho bnficio
qr non fieret si eet qt bonos mores p
hoc. ff. de pac. de. l. iz et l. sc. que hic
allegantur in glo. q puto uerum / non obstat
ro dy. / na reliquie renunciatione durante m
atrimonio gesta / au / non mo / q p'cat fit
nec ob q dicit q paria sut aliquid fieri
eo tpe uel fieri in alio ut conferri in
aliud / quia hoc e uerum / nisi eo tpe quo
fit etia similitas renunciatur ut l. si sum
ff. mepiucis l. de hedi. insti. et l. si mi
nor. ff. de his expor. Ita hic loquitur
q tpe quo fit nulla renunciatio sit de
bita Queo quid si sup iste ptis intret
glo. dicit glo. q non confirmetur / et bn
de iure ciuili / et ett de iure canonico qr
regula est q ptum iuratum qt bonos mo
res non obligat ut in c. non e obliga
torium ex. de reg. iur. li. vi. Querit dy.
an pctm fcm / q liceat creditori cape
debitore ualeat et detinat dy. q non p
illu ff. ar. l. in. C. de pig. contra ht cu
oppo. de. l. si tenus. ff. de his expi. et
l. in. C. de pig. Ro ibi fuit pctu de
capiendis rebus / aut de capiendis psi
nis suorum qui hunc loco rerum / qd e hic
de pcto de capiendo libera hoiem q non
ualz dico etiam q si quis iret ad occup
pandu possessionem ex pcto / et ibi inueniret
resistentiam / q non pot eu expellere nec
pctu pot porrigi / ad id q e cu maiori
tumultus ut l. non e singul de re mil.
dipi latius in repetitione l. in. C. de pig.
Item oppo. q dy. de l. ayt ptor ff. si de
bitore ff. de his que in fraudem cre. ubi p
l. pot concedi q capiatur debitori itge et
p pctu ut l. non impossibile ff. de pac. Sed
dic q ista zpo non e ua simpliciter nil etiam
p non concedi p l. que non p non fit p pctu
ut l. nec pig. ff. pruatorum et l. net
ex pdio ff. de re iur. Aliud dy.
indistincte hinc ff. ad q an ualeat pctum
ne liceat debitori cedere bonis ad qd
facit l. nemo carcere C. de ex act. tri
bu. li. xi. Cy. ponit in l. i. in. l. lama
q. C. qui bo. ce. pos. et ibi reatur
tum contrarium Ja. de are. dicebat eni an
istud pctu fuit uellum iur contractu / et
est ualidu / at secus p l. fi. in fi. C. qui
qui bo. ce. po. ad istu ff. uidez q istud
tale pctum non e q bonos mores q debitor

stet in carceribus / donec soluat debitum /
q pz quia . l . qui3 pmittit hoc ut dcam
l . fi . insti . C . qui bo . ce . Ro ad id q sdz
dia q stare in carcerib9 e spet pmitte
ut . l . tutio centu . § . si acio de condic
et de . et . C . de act . et ob . l . obes Ro
q licet stet in carceribus / no ame sui
creditoris sin Ry . nec teneat q petam
no valeat p hoc allsat glo . q e tanc
pmo . § . C . de act et ob . et illud pulto
vm / de . duas limitacoes q hoc fallit
si iste qui vult cede . bonis dissipauit /
omia bo sua in fraude cdito4 ut . l . fi .
in fi . ff . de his que in fraude creditor
q tez dy . insti . de act . § . Ite si quis i
fraude / fallit etiam si debitor tpe q
gtraxit sciebat se no ee soluendo ut
l . pcult . ff . de iur . docium Bartholus .–

Rei iudicate

Oppo . q inspiciat tpus lit
cont ut . l . lius . ff . de neg .
ge . glo . sibandit et q
dicat veru q3 spectatur q hug no plac3
ita tenne Ruez glo / vn glo . con tene
ego tam tene hug ad contrariu Ro qui3
que ee locuplete e cu dande ui denegi
de actionis / et tunc inspiciat tpus litis
cont quo tpe actio in iudiciu deducat
vn tuc oz vide an actione here ut . l .
in pupillo de ep acept et . l . in pupillo ff
solut de donat inf viru et vxore l .
q aut de neg ge . l . lius / qui3 quere ee
locuplete e cu moderande adepitur
et tuc tpis rei iudicate inspiciat ita lr
hic et . l . venu . § . tpus . ff . p socio et . l . si
adiud . § . que tempore . ff . de pecu . h . d .

¶ Heredi heres mariti hic obitte com-
pensare ob res donatas / et amotas /
no ob . mores . h . d . ¶ Oppo . C . de rei vx .
act . § . taceat dicit glo . ibi erat spes
debitu ab alia pon tm / hic vr q opa
tas nl li corrigitur p illam / nl li in here-
ibi in viro / glo . tenz h pma . ff . e . l . i . in glo .
mag . tez q hic corrigitur ut sit in /
actoe de dote no obiciatur gpensacio
punitio eius Sz vitas e que pot hic s .
q res debeantur gtinue ueite gpensacio
punitio eius fit ut pz ep tep . que dicat
gpensacoes quo ad pecuniariaz cum res
pratur ide no modo . § . noceat et . C . de
copen . l . neq / et . l . diuortio . § . ob do-
nationes . ff . e . et . p . e . l . Sz si id . § . fi . et
. l . si cu dote . § . si pr . et . l . si costante
. § . si vxor / et . l . in his . § . i . p . e . iul .
ro gtra phibetur retencio n gpensacio .–

¶ Morum : glo . hic ponit casum
tu pone sic / mulier adulteriu gmisit

q pr quod vir pot eam repelle / et do-
tem lucri no fecit / queritur an heres
eius possit hoc oppone et dote retine
Rn q no si maritus hoc ipsi no oppo-
suit ita legit dy . ¶ Oppo . C . de diuor .
l . consensu . ff . vir pot oppone / Sz si no
opponit vr remitte et her eius no
no pot gqueri ut . l . fi . C . de reuo . don .
¶ Oppo . q nec vir pot retine dotem
ob mores mulieris / ut . C . de rei vx act .
§ . taceat glo . dicit / q iste l hodie cor-
rigitur gtra glo . dic vim si intelligas
in morib9 pudore matrimonij no ledentib9
quia tuc de iure antiquo licebat viro
retine hodie phibetur / Sz si loquitur de
morib9 ledentib9 pudore matrio ut
adulteriu sui eam dy . tuc no corrigit .
hic ita sentit glo . in dco . § . taceat / et cy .
ibi . Et hic habes sta / q pr mores no
ledentes pudore matrio / nec vir nec hes
pot hodie retine / Sz si ledant pudore
matrio pot p hodie vir retine / no aut
hes eius e hic / lez Spec de hoc dubi-
tet in ti . de donat int vir et vx . § . p9
. § . Sz quid si mlr et in ti . de eptep . § .
dicto . § . Ite queritur Ite quere an muliere
mortua possit vir hedib9 eius obicere
de adulterio / resp e in . l . fi . C . de adult .

¶ Socero : Socero ep verz et eciam
mulieri datur hoc bnficium / hoc dic ail .
ff . ¶ Oppo . dr . hic q parentis locu optz
gt mulier no e i ptate soceri Sz pris sui
ut . C . de condit in sertis . l . Si vxorez
et . l . i . in fi . et . l . ij . ff . de iniurijs / so . glo .
in ptate soceri vr ee / quasi dicat quada
fictione / in ptate / tu pris sui et viri est
re / quidam hnt in glo . in sui pris et vi-
ri est ptate / et sic rectum / Alij habent
in sui pris / et re est ptate / quelz pr ee
bona nam in ptate sui pris e re ut dcz
est in ptate pris et mariti est / ita in
ptate pris est quo ad reuerenciam tm
ut h in ptate mariti est quo ad opera
et debitu carnis ut no glo . insti . ad tre .
§ . ij . et . l . Si vxor . C . de gdi . § . in ser .

Ex diuerso

Oppo . de . l .
sicut . ff .
ff . de re . iudi . So . glo . hic tm
agitur gstante matrio . Secus si e solu-
to matrimonio quo casu distinguitur ut . ff .
iur . do . l . penult . ¶ Contra soluto matrio .
dz reddi . dos vn p viru no pot peti a
socero so . glo . q pot peti ep pacto forte
deluerauda vl ex . l . hui stuis p talie . Bar .–

¶ Iterum : oppo . q aut mlr gueniat con-
stante matrimonio et no ht bniciu cu eun
deat ab a viro no pot peti nisi deducto
ne egeat ut . l . si cu dote . § . Si aut mlr
in matrimonio . p . e . aut matrio soluto / et tuc no
pot queniri ep pto deluerando / q ue ht .

locū ea supueniente / ut· l· ij· ff· de pac· do·
so· ptē intelligi inn̄ōs cstante et q̄ mi-
lis volebat dare quid q̄ habebat ß3 quia
illud nō sufficiebat vir volebat eū
incarcerare / ut volebat eū expelle / et h3
bu̅ fuit ne queratur nisi in quantū fac̄
pot̄ / Et pot̄ intelli mrios soluto viuo a-
gente ex ptē delucrando q̄ pot̄ hēre locū
mrionio soluto diuortio / secus si morte
ut dēa· l· ij· d' pac· do· et nō ī· l· i· d' de· ple·

SI IN IUDICIO: Exceptio que non
impugnat sniam pot̄ opponi p̄ sniā3
h· d· oppo· ff· sen· s̄ re· nō pos· le· ꝑemp-
torias / glo· dicit hic spale veritatis est
q̄ nulla ē spalitas nā3 ꝑemptorie ꝓ hi-
bentur opponi p̄ sniam que si opponunt
impugnant sniam / s3 ista nō ē huiusmōi
fateor eiū me ꝯdepnatū et bn̄ s3 peto
nō sit executus nisi in quantū face possi3
silē in· l· nēsēnius in ff· j· de re· iudi· et
l· si fideiussores· ff· idem Rī· j· d' fi-
deiuss / ꝑ Cy· C· de iur· et fa· igl· l· i·
et ꝑ hoc dicebat mar· sill / q̄ excep°
ꝓ uenient hēdi ex que ꝯfecte fuerint
ne queratur ul' vires hēditarias pt̄
opponi post sniam ut· l· nēsēnius in ff·
j· de re· iudi· ¶ Oppo· C· qū ꝓ uo· nō· e·
ne· l· ij· so· dic· glo· q̄ nō fuit exp̄ssus
error in snīa / alias snīa eet nulla / ex
hoc habes q̄ nō eet nēce poi in libello
/ peto viū ꝯdempnari q̄tū face pot̄ si
eiū hoc eet positū nō posset iudex ꝑ-
tende errore ¶ Oppo· ff· de re· l· q̄i
decem· ff· Si rem et de neg· g̅· l· Sin
aut· ff· si· dicit dy· hoc debet intelli /
qn̄ exceptio nō fuit oppōita ī iudicio
alias secus ut· l· ulta· C· de fide instru·
et bn̄ hoc est dicit glo· in· l· nēsēnius
in ff· j· de re· iudi· ꝓbat ꝑ rōem / q2 tūc
si opponer° p̄ sniam impugnare3 sniā3
que eiū natiue ꝯtinuo sup illa excep°
Et ex hoc etē apparet q̄ nō ē nēce q̄ in
libello de hoc fiat mentio / ꝓbat in· l· ij·
ff· q̄ aū eo dixi in· l· maritū ff· c· ꝓ ut eo
tū q̄ est hoc cāu / qū oppo° p̄ sniam
deb3 opponi ne queratur / ul' q̄ face po-
terit tpe sniē ut· l· rei iudicate in prin·
ff· c· ¶ Queo quid si mutus hāt excep°ēe
soluit solidū3 an possit repetere / glo· distin-
guit / aut soluit ante sniam et potest
repetere / aut p̄ / et tūc secus quia tunc
ē exceptio dali odiosa ut in glo ¶ Cont̄
istud fac̄· q̄ ista excep° ē dubia quia for-
te marit⁹ ꝓ ueniet ad pigniore fortu-
nam / et forte nō g° in totū pot̄ repete
ut· l· sufficiat de cond· indebi· ꝯiūg3 li-
teram in· l· nam et si marit⁹ ff· de ꝯdic·
inde· bn̄ dicit dy· / q̄ quedam excep° est
dubia que tollit nālem obligationem ut
in excep° pā / et tūc quocūq3 errorem
soluatur / repetet° ut· l· dēa sufficiat / q̄dā
est exceptio dubia que nō tollit nālem
obl'oēm ut hic / et nō in· l· Vbicūq3 j· de
fideiuss· ꝓbat° ff· ꝓ x· ff· / et tūc si sol°
errore sit repetit ut hāt glo· secus si
errore iuris ut· l· cū quis de iur° et fac·
ig°· ita dicit dy· et ē tenco / q̄ glo· dicit
q̄ ista exceptio p̄ sniam ē odiosa nō ē
veri / quia ista erat illa eadem excep°
que ꝯpetebat ante ut· l· nēsēnius in fi·
de re· iudi· / et q̄ hoc dr° q̄ ē excep° de
li· intellic de illa que succedit in locū
cuius3 excep° / que nō dr° odiosa nec
impedit repetitionem ut nō in· l· qui ex-
ceptione de con· inde· et· l· qui se debe
de condic· oben· Itē q̄ dy· dicit q̄ ista ex-
ceptio ē dubia / nō ē veꝛū ymo est
temporalis / q2· l· ꝓ simit / que ad pig-
niore fortuna ꝓ ueniret ut· l· aut
ff· definiendā j· de iur· et ho· et· l· si
definitiue· C· arbi· au· et hoc tenet
Cy· in· l· cū quis· C· de iur° et fac· ig°·
et ꝯuett et Ia· bu· in· l· nam· et si
maritus· ff· de condic· inde· vn̄ sol-
uens indistincte nō repetit / et hec placz
Consilii eiū q̄ est ꝯtīl' eciam alio respē
quia finit° in vita viri / et ad hēdes
non trāsit ut· l· maritū et· l· se· ff· c·

ETIAM Hec exceptio ꝯtī-
nēt ad filios eius-
dem mrionii· h· d· ¶ Oppo·
ff· c· l· maritū· so· glo· spale ē hic ī
filiis / et idem in re eiū data in em-
phiteosim / vel in feudū que nō trāsit
ad hēdes extraneos / nisi sit actū ut in
glo· ¶ S3 quid si vir relinquat vxori
dotem / nūquid filii hēbunt ꝓ uilegiū vr°
q̄ nō insti· de le· ff· Si uxor / et q̄ ibi
nō / in igitur fiat· l· in ꝯdempnatione exp̄ibi
nō in glo· j· de re· iudi· ꝯtrarium ∻
Queō quid de filiis mariti alteri⁹ mrioni
an trāseat ad eos istud trile bn̄ficiū glo
dicit q̄ sic / Contrariū nō in· l· si ꝑcium
et in· l· secundū j· de re iudic· et insti /
de actē ff· item si de dote et ff· ꝓ socie
l· verū et° prin· glo· sup ubo ceterum
et ille sūt veriores ꝓbat° ꝑ· l· assiduis
ff· excepit· C· qui ꝑo· in· pi· pi· ha
et hoc ibi tenet Cy· Bartholus· l· d·

LICET Dolus a marito ꝯmissus in reb⁹
ꝯtrahendis ꝑdendis / cū bn̄ficiū ꝑdē fiat
si ꝯuenta muliere ꝑ ꝯuincitur in rebus
uero dotalibus aduersus quēcū3 h· d· ꝓ-
ponit vnū dcm̄ qualis dolus et culpa
obligent / Sc̄e po° aliud dcm̄ qualis dol⁹
et culpa faciant hoc bn̄ficiū ꝑdi· 2° /
cū tenue· Itē sa subdiuidunt q2 ꝓ mol°
in dolo ꝯmisso in reb⁹ ꝯtrahendis ꝑ uxoris viri
/ so in dolo ꝯmisso in reb⁹ dotalibus sa-
lic̄ ꝯsimiliter Itē queli3 illarū diuid° ꝑ dcm̄

et limitacoem dcam ut pz ex lra Et ex expo
isto collige pulcram distinctoem pte
Oppo. q ets in re zpa possit qmitti culpa
ut l. ediles. § pondus et l. cum aut. § si
B. de edi. edic. glo. no solvit. dy. dicit q
ibi res subiacebat restoni io possunt
dici aliene spe. et bn hoc pbatur
hic nam in rebus dotalibus licet sint viri ta
men in eos pot qmitti culpa zpe spe
stante mrioi pot qmitti culpa zpe spe
restitucois in rebus no zpus viri sed eq
Oppo. de l. i. in fi. B. de his qui sunt sui
vel alie. iur. glo no solvit dicit dy. q ibi
ex qualitate facti psumebatur dolose agere
q no hic maxime in re comuna ut in sind
ut l. i. ff. de societat et l. si non quia § si
de mi. mr. et l. i. de dolo except. Opp.
de l. cum pator. § illud de his que in fraudem
cre. glo. no solvit dicit dy. q ibi loqr de
dolo debitoris qui e minus culpabilis cum
de vacandis muneribus tractat ar. l. fut
cius. § sed illud ff. ex quibus cau. in po. eat.
hic vo de dolo eius in quem fcam est ali
enatio qui de acquisicoe cum alterius in
iuria qtendit ar. l. fi. § licencia. C.
de iur. deli. Queo quid de aliis aut
habent bnfcm ne queratur nisi in qntum
facere possunt Ro idem ut l. vex. § ptus
B. p socio Queo quid si maritus pdit bn
ficium zpe culpam an pdit hoc bnficium
glo. q sic in dca l. vex. § tempus sequitur
notatur C. de rei vx. act. § cum aut et
istud e vo ex isto tex. de culpa enim tex.
no tn zpeta bnficium pdit Queo qd
de dolo qmisso tempore quo mlr dotem
petit puta si maritus negavit posita
nem mulieris Ro quia maritus nega
bit illud q e causa bnficii ut si nega
ret mrimonium et pmo q pdet bnficium
sicut socius qui negat societatem ut l.
si vinus § fi. B. p socio Et l. sed hoc ita
mis. ff. de re. iudi. et l. si dubitet post
prin. ff. de fideiuss. sicut in libro qui in
petravit ius anulorum aureorum Nam
pdit illud si negat se libertum ut C. de
iur. anu. ure. l. fi. facit q notatur in l.
q facios. C. de legi. et l. nulla. B. de
legi. sed si no negat mrimonium sed negat
dotem datam vel qtitum celebratum
et tunc bnficium no pdit ut l. pcle. cum
sua glo. ff. qui bo. ce. pe. dixi in l. si
dubitetur. de fideiuss. ulue hec l. fac.
ad quidem que magis ptinz ad theolo
gos quam ad nos usurarius omnia bo.
sua dissipavit no tenearis ad restitue
an teneat in foro qscie hic facit ar. q
sit tamen standum est theologis

Si mulier. Si pendente
iudicio illud desinat q e ca
qcedende actionis expirat
iudicium. h. d. ut B. pximo vidistis de una ex

cepcione que competit marito. s. ne qvene
atur nisi in qntum facere pot hic datur
alia que sibi qpetit Si mrimonium fuit re
integratum et ista l. e contra pe. qui dice
bat q excepcio sufficiens pendente iu
dicio no pdest reo ad id ff. e. l. si cum
dotem. § eo aut tpe. dixi plene in l. i. ff. de
except. Oppo. C. de inp. l. si ut pro
ms sed ut in glo. Oppo. de l. plerumque
B. de ri. nupt. sed ut in glo. bartho.

Quamvis si mulieri ex mlr
cius solvatur vel maritus pe
cuniam suis expendit cate
nus dotis actio tollitur. h. d. cum l. se. et
est singularis l. Sitque deme e de nabus
excepcionibus competentibus marito hic
ponitur de tcia excepcione s. solucionis
facte qstante mrimonio Primo no q mlri
pot solvi dos ut eis alieni solvat ut
B. de iur. do. l. ulti. So no q mulieri pot
solvi ut pdicta qmuniat et illud e regulare
qum ex solucione que fit ea dotis mlri fi. me
lior et vir no efficitur pauperior pot si
solui ut l. ita qstante B. de iur. do. 3o
no q pot solvi mlri ut redimat suos fi
lios ab hostibus vel q eos egentes alat ex
quo no q si mulieri solvitur pecunia ut sol
vat vota facta p se vel ut vadat in p
egrinacoe pro aia sua vel alterius eius
qmitti q iuste solvitur et minuitur dote sicut
pmittitur hoc fieri ad liberandam corpora
multo magis ad liberandas aias ut l. sa
cius. C. de sa. sa. eccl. et no in l. i.
B. de pac. Opp. C. si dos constan. ma. l.
una sed speciale e in casibus hic casibus ex
positis Oppo. de l. sequenti ad istam fla
hic dicitur q tollitur ipo iure ubi ope excep
tionis sed hic solvitur ipi mulieri q l. ex a
solvitur alia Oppo. dy. actio de dote no
nascitur constante mrio ut l. si cum a d.
be. damp. et l. n. mpti. ff. de dote ple. di
cum. ff. e. l. si constante § i. ergo no pot tol
li. sed dy. no tollitur actio sed spes actionis
ad idem l. in. § desine B. de usufruct. ex
ad modum caue Sed ad hoc oppo. B. de cor.
fur. l. si filius § bone et l. grege in fi.
B. de pig. sed mulier furem no pot tolli p
sumam quia no pot i dnium dedonare ubi
sed p pcm vel aliu actum sicut ut hic Oppo.
sed p pcm vel aliu actum volutate ea. et sic
dicit hic mlr. mayor si ex volutate ea. et sic
Timet idem si filia no qsentit Sed qr
quia species furti e de alieno largiri ut
l. si filius § i. de donat. huius tamen dic
glo. q quidam dicunt q hic habundat mayor
alii q mlr habuit iram alii dicunt qmulier
cogitur hre ratam tamquam realis gestum ut
l. pomp. solebit si negocium B. de neg. ge. ergo
dico q mayor no supl habundat sed doce dis
tinguit tres casus aut maritus ex pen
dit de voluntate mulieris et hec excepcione
aut absque voluntate mulieris ne tm q voluntate

et idem ut hic colligitur ex dicto maxime
cum sit voluntate et non haberet heredem ut in
l. si. C. de nego. ges. cum similibus / et sic dicitur quando
mulier cogitur habere ratum / cum illud ne-
gocium non sit suum neque re ipsa / neque pro-
gestu neque cura et sollicitudine / Re-
possumus dicere quod est negocium suum re ipsa
si ille redemptus erat talis cui ipsa
succedebat nam hoc non facto predecla-
ratus succedendi ut in aut. Si captivi
C. de epis. et cler. / facit quod non in l. si
pupilli. §. Item queritur et §. si rem
suam de nego. ges. / sed si erat / talis cui mulier
non succedebat / contra nos dicere quod istud est
quoddam genus negotiorum. s. quod est irrationali
ratione / et sic cogitur quis habere ratum
sicut si esset suum re ipsa / dixi in l. si
pupilli. §. Item queritur de nego. ges.
Questio an actio de dote sit bone fidei
hic est casus quod sit ex parte mulieris / Item
ex parte viri ut / habuimus non in l. de
divisione. C. et. secus si competeret ex stipulatu
ut habuimus non in l. ii. C. e.

Siam dotem.

Qui sibi prejudicet in unum casum
alii vendicare vult. h. d.
secundum unam lec. / vel alius casus obmissus
remanet dispositioni iuris communis. h. d. secundum aliam
lec. et in hac l. recepit unusquisque tractare
maximam questionem / que est inter patrem et filiam
in actione de dote / et eam prosequitur
usque ad §. nunc prosequendum. et primo est notandum.
Expo. hic textus tenuit patrem dantem
comparare sibi per pactum actionem de dote dum
dicit / pepegit. quod contra C. de iure do. l. a
ma / et j. e. l. quotiens / hoc tamen est legitur
hec lex duobus modis / primo quod licet in nar-
ratione contingit patrem et extraneum / in rubrica tamen
dicitur de extraneo / quod dicit / pactum patris
nihil operatur. Et hec lec. ponitur in prima glo.
alii dicunt quod verbum pepegit / pro ut refertur
ad patrem / intelligitur per stipulatione et
cessant contraria / pro ut refertur ad extraneum / in-
telligitur sive per pactum sive per stipulationem
et hec lec. ponitur in prin. glo. magne
et hoc satis placet / vel dic tertio quod licet
pater pactus sit pacto nudo / quod non valet ad
acquirendam actionem sibi solidam / tamen valet
quantum ad presumptionem inducendam ut in casu
obmisso videatur velle donare filie ar.
pelt. in prin. j. de leg. i. et sic de pac-
to nudo potest intelligi in persona utriusque
Expo. C. de divor. l. si filia glo. dicit quod
in casu obmisso remanet actio filie nisi
frande gratiam ut ibi et C. de divor.
aut. §. si filii. q. e. l. filie ¶ Expo. et vide
quod si sibi prejudicet in unum casum vel in alium
prejudicet ut l. si extraneus C. de condi. ob
causam glo. dicit quod videtur sibi prejudicare in alium
sibi silentium ut ibi non dubitem ut hic quod

glo. reprehendit et bene dicit glossa quod ibi non
loquitur de actione de dote sed de condi. ob causam
ita tenet dy. hic et Ja. bu. et guill.
in l. contraria / quod est ipsa veritas ut decla-
rabo statim ¶ Expo. C. de posthu. her.
insti. l. si. glo. non solum hic in glo. in
ponit plures sed unam est quod ibi sicut verba
ambigua apta referri ad utrumque
casum hic secus Contra hoc dicit ut dicta
in l. commodissime de lib. et posthu. ¶ Expo.
casus obmissus remanet dispositioni iuris
communis ut l. si vero. §. de viro. r. e. et l.
si extraneus de cond. ob cau. glo. in casu ob-
misso actio erit communis patris et filie ut
l. ii. §. quod si in patris. s. e. huius timore
variantur lec. huius l. quidam enim fatentur
contrarium / et ita intelligunt hic quicumque
placet / Nam cum una determinatio refertur
ad duo debet intelligi ut ea uniformiter
determinat ut l. nam hoc iure in prin. et
l. lucius de mil. et pu. / sed hec verba
cum mulieri actionis referuntur ad patrem
et extraneum dotantem contra in extraneo non est
dubium quod est mulieris dos tota ut in §.
accedit quod sic debet intelligi in patre et hec
lectura reprobata / ponitur in si. glo. hoc re-
peritur tamen in quibusdam additionibus quod dy.
tenuit eam / alie etiam additiones sunt in
quibus tenet aliam et sic in hoc videtur sibi
dixisse / tamen ista non videtur vera / unde alii le-
gunt / ut glo. dicit quod hic filia erat e-
mancipata / quod non placet quia est diminuere
Item secundum hoc inter patrem et extraneum nulla
esset differentia / quia quilibet esset extraneus ut C.
rei uxo. actio. §. extraneum dicendum est hoc quod
in casu obmisso est actio filie integra
et hoc per rationem / quia eligendo unum ca-
sum videtur renunciare alteri ut C. de procura.
l. maritus Ita dicit glo. pro hoc facit quia
provisio hominis tollit provisionem legis ut l. et
hec §. Cum quis. j. de precariis et C. de
dec. pac. quem. l. si. Ista ratio non placet
nam provisio hominis / tollit provisionem legis
contrariam ordinariam ita loquitur iura. s.
allegata / non autem tollit provisionem legis or-
dinariam ut non in l. ii. C. de iure em-
phi. sed quod actio patris et filie sit communis est
ordinario provisio ergo propterea per provisionem
hominis receditur a provisione legis contra idem
est quod est provisio / ut in l. s. allegata non
autem reperitur / quod per provisionem hominis fiat
in uno casu recedatur a provisione legis fiat
in alio casu unde dicta ratio hic non con-
cludit / teneo tamen quod dixi. s. quod actio sit
propria filie / et quod pater eligendo unum casum
videatur alteri renunciare / et hoc per textum
ut illos duos casus uniformiter decla-
ret hic / et per casum in l. iure fortem
§. cum iure de pac. do. quod tenet dy. in e.
quod ob gratiam de reg. iur. li. vi. et Cy.
in l. quod favore C. de legi. / ad contraria tu-
et maxime / ad l. si extraneus de con.
ob. ca. quod cum dos datur pro muliere / et

intentio requir. lex multum fauet mulieri
et pfint donationē et stipulationē mu-
lieris ut in preced. §. accedit Sz qñ ma-
ritus nō sequitur intētio lex fingit do-
nationē in muliere ut l. si ego in prin.
ff. de iur. do. vn in quib. casib. omisso
remanet dispōm iur. cōis verū ē si ille
casus respicit illum euentum quo intētio
nō cōstitit ut dcā. l. si cōuenit sz si re-
spiciat euentum quo intētio cōsistit pfint
donatio in mulierē fauore intentionis ita
ita loq. hic et dcā. l. iur. socer. §. cū inter

Oppo. ex glo. et uī q. in casu obmisso
vir lucratur dotem et nō querat. mu-
lieri ut l. si filia ff. de diuort. et dcā
l. iur. socer. §. cū iur. de pac. do. q.
ē vale stare qñ coīt. pr. ul cōueniens
stipulatur dotem si intētio soluatur
morte mulieris sine liberis Si g° mu-
moritur cū liberis est dubium vtrum re-
maneat apud virum quasi vir eā lucre.
ex tacito pcto. an remaneat apud eum
tm iure hrdibus mulieris et sic intra
videatur ommissa in casu obmisso dy. in
dco. et q. ob. gram et cy. in dcā l. q.
fauore tamen q. querat. marito ex
tacito pcto p. tex. in dco. §. cū iur. In
contrarium est l. que dicit queri mulieri d
dns Ja. de bel. disputauit hanc q. et
determinauit q. in casu obmisso queritur
p hanc l. et p. l. bebius de pac. do.
vbi dicit ēē casum p hoc qua tacita p
stipulatio donandi ē etiā in ipam mulie-
rem ut dcō. §. accedit fiat q. de le-
l. l. suo legato §. si testator et ad l.
si filia ff. de diuort. Ro in eo q. textus d.
q. dimittit ut viri lucr. affirmat intellige
q. fuit expssa actum ut viro quereret mu-
liere decedente ut l. iur. socer in prin.
et l. si pr. in prin. ff. de pac. do. ad l.
iur. socer. §. cū iur. Ro q. dos retine-
batur p maritum p filiis eius qui sunt
heredes matris eorum nō q. iure ipe lucretur
et istam opi. placet p hoc monet l. luas
de hrdibus. cū glo. sua. Si pr. stipulat
filium si decesserit sine liberis in casu q. nō
hret liberos nō vt. liberorum p. iudi. sed
solum filio suo ut faciat q. vult ita q.
in pposito vide. p iudi. filie nō liberis
p hoc qua pstipulatio ē q. pr. plus dilig.
filiam quā tunc hebat q. filios ex ea
postea nasituros in qua nulla videbat
affectio ut nō in l. qui filiabus in prin.
ff. de le. i. ad idem ff. de cōdic. et de. l.
pupillus §. fi. et p hoc si filia erit
sui iuris. poterit de illa dote testari et
facere quod vult dicas tn q. nō sim ista q
poterit retinere p liberis maritus tm pro
hrdibus iuris cū falcidia. istud mere non

habebat hr. dem dictam in l. pi. dote ff. e.

Querit glo. quid si filia ingrediatur
monasterium Ro q. tunc cōmittitur stipulatio
que ē collata in casum mortis ut l. deo no-
bis. C. de epi. et cleri. secus si deportetur
ut l. ex ea pte §. in insulam ff. de v. sig.
ob. Intentionem fiat. ff. p. socr. l. actio §.
publicatorē et de cō. tit. l. i. insti. glo. no
soluit dic q. in ius fcm cuiuslibet reputat
eundem effectum que fcm nale sm dy. et pe-
tru dcā. l. deo nob. q. plene expaio in l.
gallus §. et quid si tm de liberis et postu-

Si post solutum p solutionē fcam
filie pri actio nō tollitur nisi ex iusta cau-
sa soluatur filie nō p ditur h. d. Op-
q. semper pr. videatur velle nisi cōdicat
ut l. ij. §. voluntate ff. e. So. glo. nō ht
illud verum in filia Sz in pre requiritur
expssis cōsensus ut l. fabius filiusfa. ramo
ff. de pecul. dixi in l. nō solum ff. e. Oppo.
quia sine pre nō pōt exigere ut l. ij. §.
q. si in prin. ff. e. So. hic exigit absē-
te soluente dicit glo. oppo. ff. e. l. iij. ista
so. glo. q. hic nō cōsumpsit in rem pris
Quero an pr. possit agere adiuncta psō.
filie glo. dicit q. sic ut in l. ij. §. sed
et iterum ff. e. alij contra p. l. cū dos
§. si vnus ff. de pac. do. nec ob. §. Sz
et verum qua ubi in pmissione hic nisi
lucione Et hoc tenebat hic Ja. de are-
tinis dicit q. precium age adiuncta psona fi-
lie pōt intelli duobus modis vno modo pōt
alio nō ut dixi in dcō §. Sz et iterum
Queso si filia cōsumpsit dotem an pr. tene-
atur eam iterum dotare glo. dicit q. sic
C. de dote pmiss. l. fi. licet quidam cōtra
in quibusdam additionibus reperitur dy.
tenuisse contrarium p l. fidei cōmissa §. Si ge-
dotem ff. de le. iij. p hoc adducto quasi
casum ff. de pcdi. l. si socerus pro filia p-
ito sit dicendum q. si filia p dicit dotē sine
dolo et culpa eius pr. tenetur eam iterum
dotare alias secus ut l. etiam §. licet
ff. e. p hoc ē casus C. de coll. aut. q.
locum ibi nisi filie posset imputari v.
ad l. si socerus p filia Ro q. filius nō ten.
item dotare ut ibi Sz pr. sic ut hic
Queso quid si solutum sit filie ex iusta
et ipa amisit nunquid maritus liberabit.
glo. Ret q. nō qua nec tunc vr. solutum
allegat glo. l. iij. §. Sz si mutua ff. de in
rem ver. et hic exigit tex. q. ex iusta
cā sit solutum et nomen pditur q. puto
verum quando soluitur ex iustis causis volū-
tariis que ponuntur ff. l. pxima et l. cō-
nis Sz si soluisset ex causis necessariis et
distinguo aut mulier pdidit istam pe-
cuniam data opa et sibi pcedit ista glo.
ut l. iii. §. Sz et si accepit ff. de in rem

v. so. nisi pr. in pdendo dolu quisit ut. l.
si a patre. ff. vs. c. ti. aut fuit pdita
ca/ et tunc pr. no pot age ut. l. finis
in prin. de in. rem. vso. et. l. in. ff. Si
mutans. c. ti. ¶ Quero quis dz pbare
an maritus q mulier in usus cas expendi
derit / vel pr. q in no usus / et q m q
pr. ut. l. pelf. C. de excpc. ut. l. si pre
dia. C. de pdi. mi. sincoth. in vr. l. iii.
ff. sz et si mutuata. C. de in rem vso.
/ no ob. drm quia ibi soluebat ancte/
mediate vl mandatu pcessit vlns illud
q. C. dixi q filia que pdidit dote sua
culpa / no dz iteru dotari a patre / fatet q
si pr dat filio / licntm p soluendo gdep
nacione ex forma statuti / q iteri ei
dare vl relinque no teneat ad ide. C.
de coll. aut. q locu et. l. si vi tulis. C.
de peculis. le. Bartholus. l. dot.

Si mulier: delegatio pour's de
bitoris ignorante muliere dot actio
no pimit. h. d. Oppo. C. man. l. in.
causas. ff. abee. So. glo. spale e fauore
dotis / Tu dic q ibi recepit scienter
hic no ignorant ut ibi no que sdest
vera ut. l. sicta stipulacius sii illud
aut aliud. ff. fi. q. de ver. ob. licet glo.
alit dicat in. l. qui fans dare. q. de
fideiuss et ibi dixi. oppo. nouacio to
llit pcedentem obligacionem ipso iure et
etiam delegacio / ut. l. i. et. l. sicerem in
fi. q. de nouat / vn cu hic sit fca dele
gacio no pot agi actioe de dote sz debz
agi de dote ut. C. de tulsact. l. sub p
textu glo. ponit plures so. vna q hic
restituit vel a. l. vel a iudice / q e contr.
lynut tex. qui dicat / q actio dot eius ma
nebit dic g. ut glo. dicit / q est spale fa
uore dot simile in. l. si mulier q me
tu ¶ Querit glo. quid si deligacio e fca
gstante matrimonio dic ut in glo. Quero
quid ergo si maritus accepit a muliere
p dote rem no locupletem / Ro si accepit
ignoranter no imputatur sibi ut. l. ex
imittendo. ff. Si a debitore. C. de in. do.
aut accepit scienter et no valz quia vide
donac ut. l. cu vir. C. de in. do. Bar.

Si pater: legatu vr relictu aio con
pensandi in debitu ncciu. h. d. No cxs
psona quis lucru sentiat eius scm non
dz impbare ut in regl iuris ex qua pr.
¶ So no q legatu in dubio vr relictu
aio copensandi cu debito q intelligit ut
q. dicam. oppo. ad. l. falc. l. pr. que filie
so. glo. qz hic filia hebat vlt faladiam
tm / q sufficit ad dote / q plac co casu
quo filia fuit instituta a patre sed vbi
est ei legatu tm no est curandu de
falcadia / oppo. C. de rei vx. act. ff. sa
cudu / so. hic pr. expssit q est gtentus
alerum / istud est diminuc / vel dic q ibi
loq in viro relinquente / hic in patre ista
e vero / ro / quia vir est debitor spontaneus
vxoris qui in dubio / no psumitur vlui
que aio compensandi ut. dco. ff. sed et
et. l. creditorem. q. dele. ii. Sz hic pr.
erat debitor de necessitate / quia tn. do
tare filiam ut. l. qui liberos de ritu
nup. et. l. fi. C. de dot pmiss in quo
debito ncco legatu in dubio gputat
ut hic / et. l. cu. ff. Si debita. q. de bo.
li. et. C. de inoff. tes. l. qm nouella
vbi legata gputantur in legitima / ad ide
C. vn vir et vxor aut. pr. fm ia. de are
et bu / et p hac plures dixi q legatu
scm ab vxore viro gputatur in por
cione qua vir dz lucri ex forma stat.
ut dcu aut. pr. / q no. Sz contra hac facit
q. ad. l. fal. l. in quarta et. l. id aut et
l. q aut. So. testor instituendo volutate
vr mutae in aliqua obligacione vel ve
rius q fuit dz hre iure hereditario
Nam relinquendo iure legati vr habe
animu q in faladia no gputatur in istho
expimat secus in alijs quarta in quibus
no e nece q vir iure hereditatis heat ut
in trebell. / ut dcu. l. in quarta. q. l. ad
fal. Opp. de. l. huiusmoi. ff. qui siue. q.
dele. i. so. glo. duobus mois dy. tenet
v laina ¶ Oppo. q sit licitu / qz si intr
eet rogata de resti alii sibi no im
putaretur ut. l. mulier. ff. cu pponebat
q. ad treb. So. dicas q hic impe lo
ut in glo. ar. Bartholus :—

Si patri: ppt patris absenciam neces
riam pot solui mulieri cauetum prem
ratu habitur. h. d. Quero que sit cae
ppt quas rome hitare no licet dic
ut in glo. / Quero quid si pr. expiteus
absens contradicit ne soluatur filie in glo.
sut opi. tu dic / aut pr. ht lanam cum
gdicendi / et pcedit pma opinio / aut
non et pcedit scda ut pbat. q. pxe. ff. bar.

Eo tempore: an liberos gtra potest
filia mutare voluntatem Jr ex cu qz
datur actio filio et patri denegatur et
ex. h. d. ¶ oppo. de. l. huiusmoi. ff. simi
q. dele. i. et. l. apud iulianu de opt. le.
so. glo. duobus mois et bene quas. so.
/ no Oppo. q p absenciam non videat
pr. gt dice ut. l. ii. insi. C. e. dic q hic
absens et expsse gdicebat Quero gtra
gsilietur / dicunt quidam q datur aio pr.
nel q filia agit / ista vera q in istis casibus
filia agit ut. l. filius. ff. sz / et si filia. C.
de pcur. et. C. de coll. aut. quod locu
¶ Quero practicam istius nie / Ro aut
pr agit et sufficit filiam pbat scire
ut. l. ii. insi. C. e. / aut nil pbat et ad
mittitur cu cautioe de rato ut ibi dicit
glo. Sz si filia gdicit expsse / dz expaminari
gdiccionis causa et si instanti allat pater
no audietur ut h si i instaz secus ut. l.
dote. q. e. dico et / q si media liqueret prez

ee vilem p[er]sonam ex suo officio posset eu[m]
no[n] admitte[re] ut h[ic] | et p[ro]pt[er] hoc dicebam in
quibusdam ciuitatib[us] e[st] statutu[m] q[uod] mulier no[n]
posset c[on]trahe[re] uel testari sine consilio c[on]iu[n]ct[orum]
ne[c] eo[rum] | q[uod] si c[on]iu[n]ctiores requisiti nolu[n]t con-
sentire q[uod] ad iudicis officium spectat expla-
re eam c[on]ditionis | et similiter e[st] insta-
bili quod. | alias iudex p[er]mittit mulieri
c[on]trahe[re] aut testari ut hic | aut agit sine eo
ipsi p[ar]tis | et tunc si p[at]ris p[ate]r est p[rese]ns
dz dote[m] de p[at]ris consilio ut ff. eo. l. [...]
p[ate]r no[n] pot[est] ee p[rese]ns | et admittentur filia
cu[m] cautione de rato ut ff. [...] p[ro]pio | aut
p[ate]r p[rese]ns sine absens c[on]dicit expresse | et tunc
expectatur eius c[on]ditionis ut hoc [...] dic
expectatur eius c[on]ditionis ut hoc [...]. dic
lacius p[re]terea | aut filias sat et tacet |
aut sat et c[on]dicit | aut sat et [...] c[on]sent[it]
aut dubitatur utru[m] sciat uel no[n] | p[ro]uenit
aut dubitatur utru[m] sciat uel no[n] | si p[rese]ns
sit / an filia e[st] p[rese]ns | aut absens | si p[rese]ns
aut h[abe]t eam c[on]dicendi et p[ro] officio iudicis
supplet[ur] et habetur p[ro] c[on]sentiente ut hic
ff. [...] ne aut[em] aut no[n] h[abe]t eam c[on]dicendi et
ff. [...] ne aut[em] aut no[n] h[abe]t causam c[on]dicendi et
h[ab]etur p[ro] c[on]sentiente ut d[ic]to ff. si volunta-
tem | s[ed] si filia e[st] absens | et tunc aut filia
se absentauerat q[ui]a v[ide]ba[tur] dabat[ur] c[on]dicere
p[at]ri in p[rese]ntia et tunc p[ro] c[on]dicente h[abe]t[ur]
et re expectatur eius c[on]ditionis | an sit iusta
uel iniusta ut hoc ff. [...]. S[ed] si latitet | aut
se no[n] absentauit et h[ab]etur p[ro] c[on]sentiente
ut d[ic]to ff. si voluntatem in fi. q[uo]d intel-
lige nisi h[ab]eat iustam causam c[on]dicendi | q[uo]d
cum si filiam taceat | et eius iudicis app[ar]et
dz iudex filie subuenire ut h[ic] [...]. Nec
non q[uod] pot[est] in absente intelligi si se no[n]
absentauerit usq[ue] ad fi. So eam p[at]ris
q[uo]d expresse c[on]dicat | tunc sine sit p[rese]ns sine
absens dz iudex eam c[on]ditionis expectare
ut hic in v[er]bo re[pu]d[iu]m. Tercio cum q[uo]d con-
sentit tunc no[n] est dubiu[m] | q[uod] p[at]ri dat[ur] ac-
tio nisi filia renocet an[te] lit[em] c[on]t[estatam] ut
in prin. h[uius] ff. Quarto cum q[uo]d dubitat[ur]
an sciat an no[n] tunc e[st] locus cautioni de
rato ita intell[igitu]r ff. iste ut [...] l. [...] in fi. ff.
e. ex hac distinctione collige plene que
ff. dixi | Querit glo. hic de no[n] audi-
endam mulierem | que minus diligit virum
an hic sit distinguendum | an vir meruerit
uel no[n] in glo. [...] opi. | dy. [...] v[ir] tenere
ulcimam. s. q[uod] no[n] curet de merito mari-
ti ut l. iubemus ff. i. C. de sacro sanc-
tis ecc. Alii c[on]tra tenent p[ro]ut hoc v[er]bo insp[ic]ien-
ee et arbitrio iudicis in hoc ff. Bartho.

Si maritus

: Furiosus no[n] pot[est]
uxorem repudiare nec ip[s]e ex hac ca[usa]
repudiari nisi furor sit intollerabilis
h. d. | Oppo. de de. ma[trimonio] . vir[ginis] et ux[oris] l. [...]
glo. no[n] soluit dic q[uod] hic no[n] e[st] delictu[m]
s[ed] infortuniu[m] v[e]l al[iter] q[ui]a dz ee p[re]ceptu[m]
pene infortunii | et no[n] pene delicti
s[ecundu]m dy. v[e]l no[n] tex. q[ui] dicat nulla sper[ar]e
sanitatis sup[er] sit q[uod] si semel aliquis sit

sit excusatus a muneribus p[ro]p[ter] morbu[m] cu[ius]
salutis nulla e[st] spes | q[uod] hoc p[ro]dest semp[er]
ut hic facit ff. de vaca. mu. l. p[ro]le in
prin. Secus si sit excusatus p[ro]p[ter] morbu[m]
simplic[ite]r | q[ui]a pot[est] uno t[em]p[or]e ee morbosus alio
sanus facit l. podegre ff. qui mor. bo. li.
x. et l. spadone[m] ff. q[ui] absoluitur de excu[sationibus] tu[torum].

Si ante in sensu [...]

: Maritus
cogit[ur] uxore[m] furiosam alimentare et si
dotem dissipat | dos sequestrab[itur]. h. d. No[ta]
q[uod] ad penam c[on]iunctioris maritus alim[en]-
tare uxore[m] ar. i. de le. ca. l. ii. et iii. de
ap. l. no[n] tm[n] q[ui] pe. ti. l. iii. No[ta] dote[m]
sequestrari si vir abutatur ea | Oppo.
q[uod] vir dz uxore[m] ale[re] et si nulla dos e[st] vt
l. q[uod] si nulla. C. de v[er]bo ligit se. glo. subaudit
maxime et dy. et hoc. | cum vir cogatur ale[re]
uxore[m] ponit hic aliqua v[er]ba ff. de ac.
plenius que Cy. refert C. de negt. g[es]t. l.
q[uod] in uxore[m] dic[it] ut ibi. Opp. q[uod] dos non
debeat sequestrari ut C. de p[ro]hi. seque. l.
vna glo. dic[it] q[uod] hic est sp[eci]ale. S[ed] ad illud
oppo. quia marito dissipante no[n] debeat
dos sequestrari s[ed] mulieri assignari ut l.
si c[on]stante matri. ff. e. et l. ubi C. de iure
do. ff. s[olu]to ma. C[on]tra loquit[ur] q[uando] vir dissipat bona
sua | hic in bonis suis erat diligens s[ed]
dotem dissipabat | Quero de[s] h[oc] s[ecundu]m
dote[m] c[on]tinetur q[ui]d intelligitur l[ibr]o dic[itur] ff.
de arena s[ecundu]m redditus qui ex dote p[er]ci-
pi p[ot]u[er]it ut l. cu[m] vnus ff. plz. seu fi. de
al. et ci. le. Quero an uxor diues co-
gitur ale[re] maritu[m] inopem | dic dicit q[uod]
sic | ar. l. hunc i. l. et ff. q[uando] vir et uxor aut[em]
ff. q[uod] tex. in sp[eci]e q[ui]a fi. sint le. ff. i. [...]
S[ed] quid si mulier diues | Quero v[tru]m bo[na]
mariti sint obligata p[ro] alime[n]tis q[uo]d a. de are[na]
dictat q[uod] sic. C. de rei ux. act. l. i. ff. S[ed]
ut plenius Nam ex dote debent alimenta
ut hic simul usure debentur q[ui]a ex pe-
cunia ad idem. C. de iure do. l. p[ro] oneribus
s[ed] res obligate p[ro] dote sunt obligate p[ro]
usuris ut l. lucius. ff. qui potiores in pi.
ha. h[oc] ea que sunt obligata p[ro] dote erunt
obligata p[ro] alimentis facit l. lucius ff. de alio
mentis et ci. le. et l. gaius cu[m] sua glo.
ff. de ann. le. Refert tamen | q[uod] quondo de
Siza dixit c[on]tra | et idem determinauit qu[on]-
dam qui vocatus est Jacobus Ru[ffus] s[ecundu]m de
p[ri]ma quia nulla l. causa rep[er]it[ur] ut v[er]um
sit obligata p[ro] alimentis. S[ed] ut videtur s[ecundu]m
Ja. de are. p[ri]mo obligata e[st] sic p[ro] usuris
Queo an d[omi]n[u]s teneatur facere expensam
famulo infirmo R[espondeo] si expensa e[st] mo-
dica dz fieri | alias secus ut l. diuersis ff. in-
pendia. ff. e. quincta l. i. i. tu. i. facit. l. in
rebus ff. possimus. ff. c[om]moda et l. et si
p[ri]mi ff. i. de edi. edicto | et id determinauit Ja.
de are. | Volo ex h[oc] ff. no[n] q[uod] illi cui de-
benetur alimenta sit p[re]standa medicina Gil[bertus]
ff. de ver. sig. l. v[er]bo victus adde l. sic.

in p̄rendia .j. de usufruc̄ ꝙ in ull⁹ allat.

Item pater . pat̄ pot̄ n̄ h̄re ꝓ s̄ceꝝ fi-
lia furiosa ut ꝑea repudiu mitte̅ ly
d. Oppo. ss. ꝯ xmio .§. s̄d. ibi in fc̄ia fin
iur. hic in ea que ē in p̄ris p̄tate quia
pat̄ p̄r mitte̅ libellu̅ repudii / oppo.
furiosa no̅ pot̄ solui ut .l. si b̄inis d̄e
iurs et .l. ꝙ si forte .§. penult̄. j. de
solut̄ / male g̊ dicat hic ꝙ p̄r pe̅nt do-
tem reddi sibi filie ve furiose / so-
dit filie ve / hoc ē sibi noīe filie.

Si soluto . patre furente eiꝰ cu̅
ul' filia agit de dote . Idem in patre
capto .ly. d. No̅ ꝙ p̄re no̅ valente a-
gere agit filia ut .l. filius .§. s̄z si
filia .ss. de p̄eni. Bartholus .d. doctor.

Transgrediamur . hec actio dat̄
cont̄ maritu̅ si ip̄e dotem recepit ꝑ
se vel ꝑ aliu̅ . Item q̄r socer si sibi ul'
eius iussu dos soluta est / alias / alias
de peculio tm̄ tenebit̄ filius in soli
du̅ .h. d. ꝑmo lo. in viro qui ē sui iu-
ris in eo q̄ est p̄ris p̄tate ba ibi Iusti
et iste .§. se ipm̄ ꝯtinuat . No̅ ꝙ re-
fert an michi ul' aliu̅ de mea volu̅
tate soluat̄ . Oppo. glo. ad istud de .l. fi-
gurino .j. de solut̄ dic̄ glo. fallit ibi
et bu̅ re parz ibi in tex. Oppo. C. de
thesau. l. i. §. in alienis li. x° Solu̅
simil̄r fallit ibi reom̄ dic ut ibi oppo.
de .l. cu̅ fundu̅ .§. qu̅m de vi et vi ar-
glo. dic / fallit ibi tm̄ / tu dic ut ibi
et ꝑ dy. ui. c. pot̄ quis ex de re iu̅.
li. vj. Oppo. ꝙ licet p̄r accipiat filius
teneatur ut .l. si pupilli .§. i. d' negt
g̊ ꝯ̄ t quod / glo. hic distinguit an q̄s
dederit ꝯtemplacōe filij tm̄ ul' vtriusq̄
Tu tamē clarius distingue sic / quia
p̄r recepit noīe suo / et ip̄e in solidu̅
tene̅ ut hic filius no̅ / nisi sit heres
p̄ris ut hic in fi. / quia p̄r recepit noīe
filij / tm̄ hoc pacto ꝙ ip̄e no̅ tenet̄ /
et tu̅c solus filius te̅ si ratu̅ h̄t / sic
si solus recepisset ut hic / recepit e̅m
ꝑ aliu̅ quia recepit p̄r noīe suo et filij
ratu̅ h̄nt et tu̅c vterq̄ te̅ ut .l. fi. C.
de do. cau. quia filius ip̄e recepit
et sine p̄ris iussu et tu̅c ip̄e solo te-
neri no̅ pot̄ nisi de peculio ul' de in re̅
uso ut hic / aut recepit p̄ris iussu et
distingue / ut in glo. aut h̄t a̅i̅z ob-
ligandi alteru̅ tm̄ / aut vtriusq̄ Sz si
dubitatur cuiꝰ ꝯtemplacōe dederit
intelligo vtriusq̄ ꝯtemplacōe / ar. .l. in
ambiguis .ss. de re. iu. s̄m Ja. de are.
Oppo. ss. de peculio .l. in bone fidei et
.l. deposi. s̄d ꝙ ibi dic̄ p̄rem tene̅ de
peculio intelligo vbi res dotales ex-
tant Tu̅c e̅m ad oms̄ illas te̅ i̅solid
ut in ꝯ̄trari⁹ et h° ꝓbat̄ in .§. ꝯ x° Que-
ro cu̅ incu̅bit onus ꝓbandi / an cre-
ditori ꝙ filius sit heres / an filio ꝙ /

abstineat glo. dic̄ ꝙ creditori d3 ꝓbare
ut .l. i. C. si ut se ab he̅dit̄ absti. de l̄s
dixi plene in .l. in ꝯ̄ius .j. de acquir.
he̅di. Quero an p̄r cogitur ꝯsentire
filio obligante se et sua ꝓ restitue̅e
dotis / qua̅ filius accepit / vi̅ ꝙ no̅ ut
.l. honores in fi. j. de decur̄ ad mu̅ni-
cip. l. ii. Iurconsultus vi̅ lex qui liberos
ss. de ritu nup. et .C. de dote ꝓmiss.
l. fi. do. d'termiat ꝙ cogitur ꝑ .l. fi. in
fi. j. de suspec. tu. et .l. si quis tres
tres .§. Imperator de excu. tu. aliq̄ ꝯ̄
q3 no̅ reprimꝰ ꝙ p̄r cogatur se oblig-
are ꝑ dote filij / s̄z bu̅ cogitur filio /
assignare donacionez ꝓp̄t nup. ut .l.
fi. C. de do. ꝓmiss. Sz si ad vtrunq3
cogetur eet inconueniens / et hoc puto
vm̄ in illis ꝑtibꝰ vbi fiunt donacio ꝓ̄
nupcias d3 cu̅ eē equalitas ut sit
tanta donacō quanta dos in aut̄ e-
qualitas .C. de donacōn an nup. et
aut̄ dos data Sz in ꝑtibꝰ in quibus
no̅ ē hec ꝯsuetudo / an p̄r cogit̄ pro-
mitte̅ dotem / vi̅ michi distinguendu̅
aut filius accepit ꝑsona̅ vile̅ que si-
bi no̅ congruit / et p̄r no̅ cogitur
ꝓmitte̅ / ꝙ ī ne s̄m ista tm̄ erat iusta
ca̅ exhedacōis ut .l. no̅ tm̄ .§. Sic
manet .j. de ꝯtrabell. Sz si filius
accepit honestam ꝑsona̅ tu̅c cogit̄
p̄r ꝓmitte̅ dotem ut matrimo̅ no̅ im-
pediantur ar. .l. qui liberos de ritu nup.
ꝑtrat et .l. fi. in fi. de suspec. tu. et
.l. si quis in̄ tres .§. Imperator de excu.
tu. max̄ p̄r si consensit matrimo̅ /
ar. .l. honores in fi. de decur̄ et .l.
ij. ad mu̅nicip. Sz queo an sufficiat ꝙ
p̄r ꝯsenciat filio recipienti dote̅ vi̅
ꝙ no̅ quia ꝑ simplicem ꝯsen̅ patr
no̅ te̅ / nisi de peculio ut .l. lucius ti-
cius .§. gayus .j. de adm. tu. No̅.
in .l. i. §. i. ꝙ iussu̅ Ro ꝙ sufficit p̄re̅
simpl̄r ꝯsentire et ꝑ hoc obligat̄
ip̄e et eius bona ꝑ hoc do regulam
ꝙ vbicunq3 p̄r cogitur ꝯsentire et
se obligare ibi simpl̄r ꝯsentiendo se
obligat / ut .l. si filius .j. de iure liber
dec. .l. si quis in̄ tres .§. Imperator.
dic g̊ quia p̄r cogitur ꝯsentire ne̅ cu̅
se obligare / et tu̅c ꝯsens⁹ eu̅ no̅ ob-
ligat ut .l. cu̅ no̅ solu̅ .§. necessitate de
be. q3 li. / quia pot̄ cogi consentire / et
se obligare / tu̅c simplex consens⁹ no̅ eu̅
obligat ut dixi / quia no̅ pot̄ ꝯsentire̅
nec se obligare / tu̅c simplex ꝯsens⁹ no̅
no̅ obligat eu̅ nisi de peculio ut .l.
lucius de adm. tu. No̅ in .l. i. §. i. ss.
quod iussu Quero pone ꝙ filius li-
tigatur dote / an tene̅ eam filius co̅-
tare / dy. dic̄ / an lucretur eam viuo pa-
tre / et d3 conferre fr̄ibus / aut p̄re
mortuo et tu̅c secus in .l. ij. C. fami.
h̄ret et ibi tex. idem ad lr̄am ꝑ h° tex.

in l. dotem ff. de cas. peculii secundum unam
lec. et l. actione § fi. cum l. se. C. pre-
sc. quod michi placet secundum ista constitutio ho-
die puto contra. Nam quod filius lucra-
tur ex dote est adventicium ut C. de bo.
que li. l. i. quod non venit in collationem ut l.
fi. C. de collat. et illud est verissimum.

Si mulier. Uxor privilegiata habet
quasi privilegium in actione de peculio contra
omnes preter dominum et conventum in rebus ex-
tantibus que propter impensas poterunt
retineri h. d. cum l. se. Oppo. hic dicitur
quod res empta de pecunia dotali est quasi
dotalis Contra C. de iure do. l. ita constan-
te. Sol. si maritus esset ut res essent
dotales Sed quia hoc verum non est ideo
dicuntur quasi dotales secundum glo. Oppo. quod non
possit retineri propter impensas C. de rei
ux. act. § sed nec ob impensas dicit glo.
quod hoc corrigitur in dicto § hic in do-
te privilegiata in qua nil corrigitur
ibi in ra. Quero quare dicatur quasi privi-
legium dicit glo. quia non est vere maritus tunc
enim esset vere privilegium Quero quia actione
repetitur ista dos Ro. condictione sine
causa ut l. annuculo de condictione sine
causa. Quero que est ratio quod in rebus ex-
tantibus mulier preferatur domino Ro. quia ille
non sunt peculii ideo dominus de eis non potest
deducere ut l. depositum in prin. ff. de pe-
culio Quero an mulier preferatur quasi dote habeat
ypothecam et privilegiatam glo. dicit quod sic
et in l. ii. in fi. ff. de privilegiis cre. Item
glo. dicit verum quod quando liber homo contraxit matrimonium
non vero ignorante tunc bona sua obligantur
et in hoc mulier habet privilegium ut l. assidu-
is C. qui po. in pi. ha. et quod ibi no. Sed
quando servus accepit uxorem privilegiatam ut
cum l. iure non possimus tractare de ob-
ligatione bonorum quia ipse nichil habet nec bo-
dum potest obligare nec etiam bona peculii
nisi habeat liberam administrationem ut l. si con-
venerit § fi. de pig. act. et sic nota quod
dos privilegiata habet privilegium in personali quasi
dotalis quod est singulare ut hic Item
quod res empta ex pecunia dotis privilegiate
efficiatur quasi dotalis quod est singulare hic
Item habet privilegium in tacita ypotheca Item
queritur non quia habet illam ypothecam
privilegiatam ut dictum est Quero tex. hic dicit
in fi. In rebus que in dotem date sunt glo.
exponit i. constitute ut sic etiam adiaceat
Quid est hoc dictum pre. in l. i. C. ubi fideicommissum
agi oportet ubi glo. dicit idem nescio quid
velit dicere et Cy. ibi refert dy. exponit
etiam adiaceat i. modum tunc persone nullus
eo actus determinacionem continens et illud est
obscurius quam dictum glo. dic clarius
assume illam ordinem res date sunt que
ordo consistit in tribus verbis velit glo.

dicit quod illud verbum sit est certum verbum postremum
in ordine quod dicitur totum illud regitur ex
parte ante et sic finit sunt id est existunt
Sed si aliquid regeretur ex parte post aliud
importaretur Quero pone quod viri sunt
mariti an mulier preferatur omnibus in actione
de peculio glo. dicit quod sic et intelligo
verum omnibus preterquam patri et domino et patet
ex tex. vel non dy. induxit mar. ad q.
Ex vendidi homini tuo boves et volo agere
ad patrem et tu vis defendere quod tibi debet
Sed ego saltem peto boves hic est ar. hic
audiatur quasi species existat Item si mutuam
pecuniam et ex ea empti sunt boves hic
est ar. quod admittatur ad boves Fac. l.
Imperator § fi. i. de le. ii. et l. si venerit
§ in bonis de privilegiis cre. Sed ar. contra
de tributo. i. peni. § Sed si dedit et
§ quod inde non dicitur plus dy. ego dico quod
pro ista ultima parte est casus in l. cum
fundum C. de iure in re sed ad contrarium Re-
nam l. Imperator nisi loquitur in universa-
libus hic in singularibus ut no. in l. si in rem
et pecunia ff. de pen. he. di. ad ista Re-
quirat dos et quasi dos et quid velit ut l. quod
dicitur ff. t. t. et dixi C. e. sin. Etiam me-
rito una res succedit loco alterius vel
potest dici quod hoc est privilegium dotis et quasi
dotis ad l. si venerit § in bonis dico
quod ibi loquitur in privilegio personali sed
dicit preferri omnibus habentibus privilegium
personale ut hic et l. ex facto in prin.
ff. de peculio Bartholus legum doctor.

Si constante [rubric partly illegible] ff. h. l.
quam responderis
sum hec hoc intendit si bona
mariti ad dotem non sufficiunt
constante matrimonio dotis exactione competit
mulieri hoc dicitur dividitur in duas partes
primo contra sco. videtur sed ibi et constitut
casum in rimis pone partem et no. collige
Oppo. primo et videtur quod mulier non debeat
tamen expectare sed posset agere ex quo vir
habet tantum quod potest plene satisfacere ut C. de
iure do. l. ubi. Sol. glo. quod hic marito fa-
cultas non sufficiebat creditoribus et
mulieri sed mulieri bene potest satisfacere ut hic et
ibi no. et hoc est verum probatur per rationem quia
aliter intentio mulieris esset legis consilium cum
in aliis est actio ut ff. de dolo l. naz
hiis Et ex. de resti. spol. c. olim et
de solut. c. odardus hoc placet et sic
intellige hoc quia alias inane esset consilium
non tamen credo quod l. ubi debeat restringi
ad hanc materiam ut s. dictum Sol. oppo.
Facultates hominis dicuntur nulla facta de-
ductione eris alieni ut ff. de iure do. l. sine
generalis et ibi no. et ff. de admi. tu.
l. cum post § i. Sed iste tex requirit facultates

non sufficit et sic videtur quod requiratur quod
bona non sufficiant etiam non deducto ere
alieno / et sic dicta sed non videtur bona / hujus
modi exponit glo. facultates .i. bona
ut sic intelligatur bona ere alieno de-
ducto ut ff. de ver. sig. l. subsignatum
§ bona / et sic e bona sed quando autem intelli-
guntur bona deducta ere alieno / velut
dic ut ff. de v. sig. l. princeps bona / et ibi
dixi / dictam .ff. de bo. pos. l. i. et n. ¶ 2o
oppo. et videtur quod mulier non expectet inopiam
sed agit statim cum vir incipit male uti sub-
stantia sua / ut in auten. de equa. do. § i. §
coll. vii. et hic et C. de iur. do. l. ubi dicit
quod hec iura colliguntur per illam auten. / sed credo
§ illud videtur dicere quod hoc intelligatur secundum
illam et hanc sequitur dy. licet Ja. de are.
sequitur primam ut refert Cy. in dicta l. ubi
in prima / op. inychi autem videtur quod circa hoc sunt
tria iura .s. ius. ff. et hoc providet mulieri
plene / ius C. et hoc providet mulieri
plenius / ius aut. et hoc providet plenis-
sime / et nullum derogat alii / sed modo dictis
bus loquuntur / nam per hec iura ff. mulier
poterat agere cum vir erat in illa extrema mi-
seria quia bona sua non sufficiebant ex
actioni dotis deducto ere alieno / et tamen a-
gere non poterat / et illud erat solum in do-
te. sed per ius Codicis provisum est plenius
quia licet bona mariti sufficiant ex acti-
oni dotis / tamen si maritus laboret inopia / puta
cum sit nobilis homo / et parum in bonis /
tamen habet tantum quod sufficiat creditoribus / et dota
tamen tamen est cum vivere honorifice / omnia ex-
pendit / mulier patitur multas necessita-
tes / secundum illa tempora mulier non poterat agere
hodie potest / per dictam l. ubi / in rebus §.
omnis .c. ti. / et quod de hac inopia debeat
intelligi dictam ff. in questionibus / Jure per ius
autenticorum provisum est plenissime ecce vir habet
tantum quod sufficiat creditoribus et doti et est
dives / et bene potest vivere / tamen est dubium /
ne vergat ad inopiam quia male utitur
substantia sua / secundum illa iura / mulier non poterat
agere / sed hodie provisum est plenius providendo ¶ sibi

¶ Quarto oppo. ex glo. et videtur quod mulier
non possit agere de dote ut hic dicitur / sed
dotem petere dotem sequestrari ut ff. e. l. si cum do-
tem § si vero donec. So. dicunt quidam fa-
teor quod habet utrumque remedium / et illud et
istud / ego dico aliter / aut vir dissipavit
vel dissipat bona sua propter quod dubitatur
de exactione dotis / et tunc procedit istud primum
aut dissipat aut consumit res dotales / et
tunc loquitur l. contra / nec potest sic dici quod sit idem
ius / sive dissipet res suas sive dotales / ex
est con. l. ex. § liter. ff. e. / quod credo verum pos-
set etiam aliter intelligi / quod ibi loquitur quando mulier
est furiosa / vel est talis conditionis quod dissi-
paret / et tunc officium iudicis in actione de
dote / que est bone fidei ex equitate mulieri

non faciat dotem restitui sed ipsum sequestrari quo-
usque et sit vire et uxori consulatur. ¶ Quin-
to oppo. et videtur quod hec l. sit superflua / quia
poterat esse mulieri consultum per remedium l. in
omnibus de iudic. sed in iure nostro nichil
debet esse superfluum ut in prima constitutione C. §
quibus / quod est sed dicit Cy. in ii. op. l. ubi /
melius est habere rem quam cautionem ut l.
iii. § i. ad tre. iuxta de ob. que ex delicto
§ furti / confitetur ipse tamen remedium l.
in omnibus posse habere locum si mulier vellet
hoc intentare / hoc non puto verum nam dicta
l. in omnibus loquitur de cautione cum fideiussore
quod ibi dicit glo. ut ipse idem Cy. tenuit
in l. sancimus C. de v. sig. et ibi bene probatur
per l. si creditores ff. de pign. ac. / aut
quo dives quod dabit fideiussorem de dote con-
servanda / et hoc est aliud per l. ne fideius.
do. de. C. dicit dantur fideiussores de do-
te restituenda et hoc posset procedere secundum
opi. dy. pontam ff. e. l. § quotiens quod ex-
sequitur in dicta l. sed glo. ibi tenet contrarium
quod sequitur Inno. ex. de donat. inter virum et
uxorem c. per vras. quod tenet
dominus Rai. ego puto verius et latissime
dixi in ca. § quotiens cum quo tenet cautio
fideiussoria valeat patet quod remedium l. in om-
nibus hic non potest habere locum ¶ Sexto oppo.
quod dos possit peti soluto matrimonio ut
ff. e. l. ii. in prin. sed speciale est hic et alii
casus speciales quod dicit ut ibi ¶ Veni-
amus ad materiam legis l. iure examinandam
et ut eius facilius et planius habeatur
doctrina hoc ordine procedamus / quia primo
queram tunc personam eius a quo repetitur
propter inopiam / So. circa personam eius qui
repetit Tertio circa modum repetendi
Quarto de repetitionis effectu ¶ Cir-
ca primum quero qualiter probabimus facultates
viri ad dotis exactionem non sufficere / dy. di-
cit hoc probari secundum vulgi opi. per ut notatur
in dicta l. ubi in glo. et decre. § illud de
equali dote. Ista verba videntur innuere
bona ad dotis exactionem non sufficere / et
virum esse inopem / et virum incipere male uti
substantia sua esse idem cum eodem modo dicantur
probari. sed ego per dictam ff. possum ut omissa
ista singulariter examinemus / et quando quod viri
facultates non sufficiunt ad dotis exactionem
non probatur per vulgi opi. sed probatur
hoc modo probando plene per instrumenta vel
per testes virum habere tot debita et assig-
do virum habere tot bona que ad debita non
sufficiunt / tunc si maritus vult probare
esse plura bona / probet ut ff. de probat.
l. cum de le. qe. et ibi notatur / ista enim cum
sit negativa aliter probari non potest / secundum sustinendo
glo. et dy. dicit quod quedam sunt casus
in quibus sinistra lata facit magis prejudicium

ut in istis requiratur plena cognitio et plena
probatio ut C. de iudic. l. iudices / et in
illis si debet probari bona non sufficere ad
debita probabitur eodem modo quo dicitur in dicta
l. cum delege Nam probabit plene tot esse
debita et asseret tot esse bona et plus.
et fiat optime ex. de presumpt. c. consi-
al. c. fi. Quedam sunt cause in quibus
sententia lata fiat modicum preiudicium et in
illis sufficiat semiplena probatio ut ff. de
carbo. edic. l. i. §. cause et ff. ad exhiben.
l. iii. §. Sciendum / et quod ibi notatur et l. i. et
l. si quis a liber. §. Si vel parens de libe.
agnoscen. hoc ex sententia que fertur in hoc iudicio
ipsi marito fiat modicum preiudicium / Nam
dotem esse tantam mulier probabit plene /
Quia si de hoc dubitaretur fieret plenum
preiudicium / alia credita esse tot quod cum dote
bonis computatis bona non sufficiant ad
expeditionem dotis probat per vulgi opi. quia sum-
maria et semiplena probatio per famam vide-
tur ut not. ff. de testi. l. ii. §. eiusdem
queque prioris Nam hoc parum preiudicat
viro cum fructus desinat oneribus matrimonii
ut dicta l. ubi / et ibi dicam / et hoc primo
viro cum agitur contra ipsum virum / sed si agatur
contra extraneum / tunc credo quod debet probari plene
secundum communem glo. dicta l. cum de l. ut. i. dicunt
et ad predicta facit quod habemus in Specul. de
iudic. §. fi. v. v. et vi. / Ex predictis non
quod in omnibus casibus in quibus idem debet probari
sufficere asserere tot bona esse quam vult dicere
plura esse probat / et sic debita vel credita
esse tot in casibus in quibus patitur plenum
preiudicium / debet probari plene in aliis per
vulgi opi. ut hic cum similibus Sed quod predicta
instantie de lege ista ubi evidentissime
i. e. ubi non quod requiratur esse notorium quod
est plus quam plena probatio nam verbum eviden-
tissime notorium denotat ut ff. qui satis
co. l. si vero. §. fi. et ibi notatur Sed ad-
verbium evidentissime / quandoque ponitur pro eo quod
affirmative asseritur ut aliquid esse divite
et sic hic / et tunc bene sumitur pro notorio
ut in contrario / Ista enim bene possunt consistere in
tali notorium ut l. ea quidem. C. de accusa.
et de acc. emp. l. empt. in prin. et quod non
inspect. de notori. et inn. §. sequitur de ma-
nifesto. v. i. et §. iam de notorio per totum
/ quandoque ponitur magis aliquid quod negative asseritur.
nec certo loco vel tempore coartatur ut in contrarium
modo cum istud non cadat in plenam probationem
ut l. actor. in fi. C. de probat. multo magis
non cadit in notorium assumimus hoc evide-
tissime secundum subiectam materiam ut l. si duo
ff. loca et in huius quibus fit plenum preiudi-
cium per plena probatione alias per semiplena
et per vulgi opi. / expone hoc evidentissime
idest evidentissima vulgi opi. / Sed magis predicta
quero quomodo probatur paupertas seu inopia
alicuius glo. in dicta l. ubi dicit eodem modo / per
vulgi opi. Istud tamen dy. et Cy. plus dicit
Ja. de are. indistincte esse verum in quolibet
casu ut ff. de excu. tu. l. paupertas / Contra
hoc videtur quia pauper dicitur qui non habet
in bonis quinquaginta aureos / qui non habet
in bonis nummos centum aureis ut insti. de
succes. lib. §. Sed nostra / et in hoc residet
glo. in aut. de exhi. et intro. re. §. fi. in
glo. quis dicetur pauper coll. vi. alibi autem
glo. accipit pauperem / alio modo / ut non inspect. de
excu. tu. §. si propter paupertatem / et dicta l.
paupertas de excu. tu. / quod dicimus / dico quod
in aliquibus casibus / quandoque l. limitat / qualiter
debeat intelligi pauper et tunc statur dispo-
sitioni l. ut dicta l. non nulli et dicto §. Sed nostra
quandoque lex non limitat / et tunc in casibus in quibus
patitur ex paupertate parvum preiudicium statur
glo. l. ubi ut sufficiat probari per vulgi opi.
per iam dicta In casibus vero in quibus patitur
magnum preiudicium / tunc dico relinquendum ar-
bitrio iudicis glo. hoc tenet in aut. §. C.
unde vir et uxor / arbitrium autem hoc iudicis
diversimode secundum diversitatem personarum et fa-
ctorum / nam unus miles vel nobilis homo ha-
bens in bonis mille est pauper / rusticus ha-
bens minus est dives / ar. de v. sig. l. ne-
pos proculo / et ibi notatur et quod not. i. de
re. iud. l. in condemnatione de iudic. l. sed
et si susceperit. §. i. Item ex qualitate fa-
ctorum consideratur enim omnis sinctum verum
ille sit sufficiens vel non / ut secundum hoc di-
catur pauper vel dives ut dicta l. paupertas
et quod notatur in dicto §. Si propter pauper-
tate et sic omnis hoc probatio remanebit
in arbitrio iudicis et ista scire prodest ad
multa / ubi expedit scire de paupertate
et divitiis ut in testibus et in aliis Ex
predictis hoc dico quod si mulier vult agere in
casu inopie / contra extraneum pignoris possi-
dentem hypothecaria quod potest ut dicta l. ubi quia
fieret magnum preiudicium quod inopia debet
probari plene omnis quo potest / ut arbitrium
iudicis ad hoc moveatur et in hoc non
puto glo. illam bene dicere ¶ Certe querere
quomodo probabitur virum inchoare vita male
substantia sua glo. in dicta aut. de equa. do. §.
illud vero dicit quod probetur per vulgi opi. vel
per consuetudinem loquendi / Aliter videtur notare
quod probet / debet enim probari paupertas per actus ex-
trinsecos / ut quia vendit vel quia dilapi-
dat etc. non determinat nec ab. hiis l. is qui
§. fi. et videtur probari quod decurf. fur. l. i. ego
dico idem quod ff. quod cum agitur contra ma-
ritum ubi fit parvum preiudicium sufficiat vulgi
opi. In aliis ubi fit magnum preiudicium
ut in casibus l. is qui et l. i. decur. fur.

uel in cām̄ ure | conf. contin. dico q ex g-
estis | et aliis actibus considerentur plari
¶ Quarto quero pone q maritus ē diues
homo et incipit facere mercantiam et uex-
mare | sicut q alii in arte in arte illa pe-
riti faciunt | incipit pdere et de paupari
ita q vulgi op. est q vergit ad inopiam
an mulier poterit petere dotem uī q nō ista
l. ista | nō hr locū quia bona adhuc dotī
et creditoribus sufficiant Jt nec le. vbi hz
locū | quia omnibus considerat et est sicut ul-
ti opi. adhuc diues. C. licet tendat ad
inopiam Jt nec ius attenuator | nā ille
requirit virum male vti sba sua | sz hic
nō inchoauit male | cū bn̄ incepit | licet
negociacio malū exitū habuerit ut ff.
de neg. ge. l. sz an viro. § r et l. semi-
ko res dine male geri | qz respcū sumi |
ut dict. l. quis r. finis ut j. de impen-
l. an in toni In contrario gō fauore dotis ne
mulier possit pdere dotem | si vir pueniret
ad pfectam paupertate verūqz ius intellige
sic. vbi vir male inchoat resp. vi. ... sine
mala exitū heat | consulitur mulieri ar.
ff. e. et l. i. de re. iur. l. in ambiguis et
hoc vr̄ sentire glo. in dcā. § illud in q. q.
querit quod si maritus et socer tene at
¶ Quinto quero pone q maritus sit ex
bānitus ppter maleficiū de ciuitate sua vtrū
tunc mulier poterit dotem petere remedio
istorum iuriū | quidā dicunt q sic | qz bānitus
equiparatur deportato ut Jnst. qui mo.
Jus pa. po. sol. § r. elegan et xx. coll. |
iuri. hic finitur lex. cō. in prin. Sz in de
portato est locus repeticioni dotis ut C. ex
repud. l. i. et nō. ff. e. l. n. in prin. gō.
est idem in bānito contra gō nusq bānitus
equipetur deportato ē multum mag.
et diuulgata satis quā cy. tangit. C. de
hu. insti. l. i. et in spec. de instru. edit.
§ compendiose v. quid de bannito | hoc
hic nō est expediō tamē quātū ad psens
spectat | aut ille est talis ex bānitus
qui pdit omīa bona sua | quia publica-
tur | et tunc nō est dubiū q est hr locū
remediū huius l. quia tunc est in pfecta
inopia Jdē credo pter bonorum publicacōa
ut ff. e. l. si marito in prin | Si vero nil
ē de bonis eius publicatū | sz solū ex
ulare iussus est | tunc ē dubiū finaliter
credo | idē p remediū dicte dcē aut. de
equa. do. vbi viro inchoante male ua
sba sua hr locū repeticio Sz ille que
oz pegrinari male uitur quia pegrina-
cio ducat q ad paupertatē | et ad mortez
et in aut. de exhi. reis in prin. et ut
omnes obe. indi. prin. § hoc considerantes ī
fi. et vr̄ tene spec. in ti. de donat. int.
virū et ux. § vltimo v. quid si vir iplo
est dicus ibi q marito alimēta debet uīni

alimēta | quod tenementa ad q fiant. ff. de
iur. dotis l. nimis. § manete et in
aut. de incest. nup. § si vero contigerit
coll. ii. ¶ Sexto iux pdcā quero quid
si ab inicio qn mulier dedit dotem mari-
tus fuit in opia constitutus uel alio ex p-
dictis casibus qui faciunt locū repeticioni
dotis constante matrimonio | an ponit vel hu-
ius istarum l. dy. dicit q nō p. l. si is a
quo § fi. j. ut in pos. l. Cy. vbi in qōm
q. distinguit | aut mulier sciuit | et
pindicat | aut nō | et tunc nō pindicat
ut dcā. l. si is a quo. § fi. et C. de spon.
l. fi. § is quoqz | ego credo q sp heat
mulier hoc beneficium | pmo quia an con-
tractas nupcias | mulier nō pot facere ali-
quod pactum expssum p quod dos longiori
die reddatur | uel dotis condicio fiat
deterior ut ff. de pac. do. l. de die et l.
se. et l. attilicinus | multo magis sibi nō
poterit pindicare p tacitum pctm | quod
vr̄ resultare ex eo q dat dotem marito
inopi | p sūnd pdcā est impaes impediment
nam paup | uel qui male facit ne gocia
sua nō inueniz uxore cū dote | eo q uxores
orēs videbunt istorum iuriū destitutas
auxilio Jsta aūt in ea sūa imp ... e
fauorabilis et iō tenenda ut j. de cō.
et de l. hac iur. et de iur. pat. l. adigere
§ si patris | p hoc iur. canis ex de donat.
int. virum et ux. c. p vris ¶ Septimo
quero quid in socero si ipse recepit dotem
et vergit ad inopiam | uel male vtitur
sba sua vr̄ q h cū nō possit agi Maz
regula est actionē de dote nō dari nisi
soluto matrimonio | ut C. de psc. xxx.
annorum l. cū notissimi. § illud et C. de
iur. de l. in rebus. § omīs | et j. de dote
ple. l. n. in prin et hec regula fallit
in viro vergente inopia | ut hic cū simi-
libus de socero nō habemus expssum | gō sim-
bimus regule ut l. que loquitur in viro
nō extenditur ad socerum ut j. e. l. si
vere. § de viro et ita vr̄ arguere glo.
h et l. ubi C. e. dot. cont. qz eadē est
equitas in socero que in viro gō tenet ut
l. fi. C. ad l. fal. cū silibus | p hoc pbat
dy. alia rone | lucrū ē arguere de re ad
tpus ut j. de re. mili. l. miles ita. §
et quia dixinius | sz in re seu quātitate
dicit. h socerū sicut h virum ut ff. e. l.
rei. § fi. gō | et in tempe | ita dicit dy.
mouens pre glo. ff. e. l. diuor. ca. § me-
diū in fi. § qui bn̄ facit ad rocin siam
in contrariu | et ad. § de viro | qui vr̄ casus
in contrariū | nō tamē sz ex vbis glo. pcitis
hic et ibi colligitur talis soluco hic
extenditur ad socerum | quia eadem est

ro ut hic no Ibi no extenditur ad socer
quia no e eadem ro / Adüte h. vi. flni
flam m. l. si vero. in pri. No q ma-
ritus manumittens de volutate vx-
oris tenetur mandati vel negoc. g. ad q
q ad eu pvenit / eadem ro e in socer
Nam l. vult q quidquid ad aliu ex
mandato meo pvenit dz mi restitui
ut ut. ff. man. l. ex mandato in pri
Ista ro e cois ad viru et ad socer g
ista solutio no est bona / Quid dicemus
dico q glo. l. Si vero in pri q dicit
dari actionem mandati vel neg g. no
e vera nam ille qui e pronus de volu-
tate alteius / no vr ex eo ee locuple-
cior net ppt illud regularit aliq acto
tenet ut ff. de pstq. v. l. nalis. q. fi. et
ibi no de le. i. l. plane. el. fo. q. fi. et
de re. iur. l. nemo pdo. q. p. Sz l. in-
lia de maritandis ordinibus statuit
g viru dari hoc cum spalem actionem
hoc est condictione ex illa. l. cu de co-
nomie actionis no gter / ut deci. l. si
vero. q. dabit et q. ad. l. cor. de fil.
l. filius q. maritus / et de socer / nichil
dicit / Remanz g sub dispone iur cois
ut cont eu actio detur nec sic verum l. ad.
tusiz non specificatam extendere et h
l. loquitur de viro / de socer nil dicit re-
manet g sub dispone iuris cois / q est
ut actio de dote eode mo deciu. iure /
et in tempore ut in socer quo datur contra
ut ff. e. l. rei iudicate. q. fi. et deci. l.
dinorcio. q. in fidu / no g similis nos
qui l. hanc extendimus / Sz alie l. hac
extendunt lz sint sint l. precedentes ille
iur ut in indicimus quod. l. si quis pro
C. de furt / que in pino loq in cau spali
et odiosa p. l. antiquam extenditur ad fili
q. p. l. et cura. q. fi. ff. de pino. cor. hoc
vero dicit glo. in l. quod re. ff. de leg
lex go lege extendit Ite extenditur quz
ppt rom suam ut dicam q. in nona
p hoc q facit etc opi. deci. ubi adhuc
adue. Nam ibi datur bnficiu no tm
g mariaj / sz etiam g exuncos posso-
res go et nil ro magis cont socerum

Octavo qro quid si maritus et socer te-
neantur et alter tu vergat ad inopia
an heant loca ista remedia / dicit glo.
q no fm illa tpa / Sz hodie potest agi
quia negari no pot male cepisse gen-
res p dote asseptus. d. ey. C. e. l. ubi
fa. q. vi dice q tempore hay. l. poterit
agi / quia interest mulieris plures re-
os here ut. l. iiij. q. delibe. le. hoc q d.
dicit ey no credo bn dictu Na talle inte-
ce no daret mulieri actionem ad het. le. re

quirat bona mariti / evidentissime ad do-
tem no sufficit / argument p glo. i. de ver. ob.
l. si quis stipulatus sit. q. fi. cu similibus / Istud
dictu q. fi. similibus / istud dictu glo. michi
vr dubiu Nam aut tu intelligis verum
posse agi g eu qui vergit ad inopiam
et tunc de hoc no e dubiu / aut vel g
aliu ppt inopiam alterius / et tunc si glo.
huit huit responsu vr dubiu / Naz fcm vni
us g. corr no nocet alii ut ff. de usur
l. mora. q. fi. / natura p dy. in c. mora
de reg. iur li. vi. / Adüte aut vir aut
et socer sunt obligati ut duo rei / puto si
hoc e actu tacite vel expresse ut q. de
duobus reis. l. ij. in. Re et. l. reos
q. cu tabulis e. ti. et tunc si sic socer si
vr dubiu / q ppt paupertate vnius posse
agi g aliu. ar. q. de duo. re. l. pte Si
non sic socer dico idem quatu ad hunc
casu na licz regularit fcm vnius no no-
ceat alii / cu fallit quatu ad pertinanda
actionem ut. l. fi. C. de duo. re. et in aut.
habita. C. e. ti. Ite paupertas vnius nocz
alii / quia aufert sibi bnficiu divisionis
ut in aut. de duo. re. et in aut. hoc
ita et habita. C. e. ti. Item in pposito pau-
pertas vnius nocz alii p. ne e dubiu q ca-
sus morosa guerens in pro viri facit
dari actionem g socer / quare ne id in cau
paupertatis alii iniicere / p. hoc videmus
in pluribus heredibus vnius debitoris facti
qui condicionalia pmisit pena / ubi fcm
vnius nocet alii facit actionem dari g alios
ut q. de ver. ob. l. ij. q. Ite si in fc. cu. l.
se. et hoc no sustineo glo. / aut sunt
obligati ambo / ne tamen duo rei / ut in
casu qui no. ff. e. l. Si cu dotem. q. tusg-
diamur / puta qn mulier dedit dotem
viri gtemplacio rensas ubi ambo sunt
obligati / ne tamen duo rei / quia vnus
ne cogitavit de obligatione alterius / et sic ne
e actu tacite vel expresse q sunt duo rei
et tunc no credo q ppt inopia alterius
possit agi g aliu / quia est g omnia
iura Nam fcm cuiusq sui re. ut in
reg. iur fcm / et no dz aliquis alterius odio
pgravari ut in c. no debz ex de reg. iur
li. vi. ro diversitatis / qn sic sunt duo rei
et qn no e quia pmo cau dz imputare
sibi q alterius oblonem pacepavit / vn eius
inopia sibi noceat Eo casu nil pot sibi
imputari vn alterius inopia nil dz no-
ce sibi ut not dy. in c. mora in fi. ex.
de reg. iur. l. vi. Adüte tu q dixi duos
reos posse gstitui in dote intellige pr-
em et filiu / vel plures fr. es patruos
vel nepotes forte sil hitantes quoru
pnunctio no e cu generande pdie in
viro sui iure et sic intelligo. l. fi. C. de.

de do. cau. Si qui ponet in exuen. zrā
et tūc in quātum inuitem / videtur fidem
bene sm opi. azo. eciam notatur in l. vir
vxori. ff. si. ad velley. C. possit dubitari
vtrum teneantur p tn.lls C. ne fideiuss. do.
den. quod relinquo sub dubio ¶ Nono
queo quid si ex nuens recepit doc. et
se obligauit / quod fieri pot ut dicit si l.
ff. C. de do. cau. au. ce. virgente ad inop.
iam / habeat locū remedium huz l. glo. hic
in fine dicit q sic quia eadem equitas
ge re / adiūte quia glo. dicit q ex nuens
recepit dotem re. et sic nō vr fideiu-
bere Si aut recepisset ut obligaret. in
quens / tūc eet dubium / tenet g illa glo.
q lex zplata in vno casu extendatur ad
aliū casū hntem eandem rōem Idem
tenet ff. de rg. iur. l. que zra rōnem
Contrarium vr textus C. de pa. qui fi. dis.
l. ij. dy. in c. mora et c. in ar. de rg.
iur. li. vj. tez istam glo. qū lex simplr
lo. Sz si in l. eet vbū taxatiuū sicut
e in dca l. ij. / quia dicit hoc tm̄ ca-
su / tūc ibi p aliam l. zhibetur extedi
et tūc nō extenditur illud dictū dy. in
vtroqz casū nō vr bonū In primo vr gt.
aut. quas actioēs / et q ibi notatur C. de
sac. sanc. ec. vbi lex simplr loquens nō
extenditur ad casus eandem rōez hntes
uł maiore ut in cunctis re. Rō sic ce-
nes opi. plac. ibi notatum / quā ibi tenz
pe. nō obstat / ymo ł recordat Sz si re-
ncs opi. Jo. que ibi nō / q qui tenet tūc
obstat dicendū e g q ibi tractatur de
correctione l. et ibi lo nō extenditur lex
q nō inuenitur re. ut probimus in fi. C.
de app. in casu uro nō tractamus de cor-
rectione sz de declaratione seu distinctione
Plant. l. azo. que simplr loz / que dic ac-
tem nō dari constante matrimonio intel-
ligitur nisi zra inopia viri ut hic / uł.
ex nuet qui dote accepit zra eande rez
et nūs facilius distinguitur q tollatur
in toto ut dicimus de iure diuino / q
distinguitur nō aut tollatur p hmanū ut
ff. de consti. pri. l. i. in fi. et ibi no. et C.
si cont. ius uł vtilit publict l. fi. et
ibi notatur / Conf. bm inebriū dy. op.
q etsi ubi est dca tm̄ uł dumtaxat fiat
extensio ad casuz hntez eande rōm ut ff.
de pdi. m. ob. cs. / et q ibi no. et J. de
vsur. l. sm note / et ff. de rgt iur. l. co-
trarius in prin. Rō dictio taxatiua im-
pedit l. extendi p hoiem zra lo. dcm dy.
Si p illā l. bn pot extendi nō obstante
dictione taxatiua / ita loquitur zra / Con.
hoc terminus iustatur et vr q p hoc pos-
sit extendi nō obstante dictione taxa-
tiua ut C. de sacr. sanc. ec. l. illud
et q ibi notatur Sic aliquā dictio taxa-
tiua ponitur in l. que zmittit aliquod fa-
uorabile / et piu / et tūc pot extendi ad
casus siles / et dca taxatiua solū casus
dissimiles rōem hntes vr excludere ita
loquitur l. illud cū sua glo. aliqz pot
in l. illud cū sua glo. qz ponitur in l.
que zmittit aliquod odiosuz / cū zra
aliquā rōnem tolleratur ut dca l. ij.
C. de pa. qui fi. dis. et tūc nō extenditur
ad siles casus. ar. quia odia restringi re
Ex hijs g apz dcm dy. nō ee p totū
distinguere g. cū queritur vtrum lex exte-
datur ad casus siles rōne hntes / aut
lex e zplata simplr aut in ea st vba
taxatiua / primo casu / aut p extensioez
inducitur correctio / et nō pot ut
dca aut. quas actioes. et C. de ap. l. p-
cipimus ad fi. aut legum declaratio
siue distinctio et tūc pot fieri ut l.
et rg. que zra rōnem et ibi notatur
aut in ea st vba taxatiua / et tūc /
aut p aliam l. apparz de extensione
et extendimus / ut l. obes. et l. sm ne-
mine et l. gentis pallac / aut p aliam
l. nō apz / et tūc aut lex e zplata in
casu fauorabili et pio et extenditur
ut l. illud C. de sac. sanc. ec. aut in
casu odioso / secus ut l. ij. C. de pa. qui
fi. dis. et q nōt dy. in c. in ar. Ex
pdictis g pz glo. bn dicere hic in q. pro-
posita / q ista l. loquitur simplr nec
est dca taxatiua et si eet lo. in casu
fauorabili et pio g extenditur sm
pdca / uł possumus dicere si volumus la-
queos pdcos effugere q idem sit in ex-
neo / q in viro nec hoc sit ex extensione
hanus zra ydemptitatem rōnis Sz ex
extensione l. que vlt actionem ex sti-
pulatu p dote / zpter et eodem modo dari
si vir / siue alius dotem recepit /
ut C. de rei vx. act. ff. et ut plenius
hoc etiam vr expressuz ut dca l. vbi
slam qr. ex nuens possessores ibi datur
ypothecaria ¶ Decimo et vltimo
circa hanc partem queo quid si maritus
uł socer uult dare mulieri agenti
fideiussores an euitabit exactionem
glo. in l. vbi dicit / q nō idem C. ibi
in. iij. q. et bn dicit ut ibi ¶ Demas
ad sm. s. ad psonam eius qui repetit
dotem zra inopiam uł q nulle rat.
siba sua Et primo quero circa hoc quod
in casu vbi e coīs dos patris et filie / an
filia posse agere patre inuito de hoc
est casus in dco ff. illud in auc. decess.
do. porta. C. de coll. aut. quod locum
que in dote p fectitia distinguitur / aut
dos est zria / aut magna dic ut ibi

adde aliud casum / quod etiam ibi dos est ppria
et pater uxoris est ita pauper quod si dos per-
deretur / non posset eam dotare de nouo
tunc filie eo inuito permittitur agere ut in glo.
l. ii. § tertio. s. e. intelligens quod in illis
casibus in quibus filia potest agere ex forma
illius auth. / non requiritur consensus patris
de quo loquitur l. cum non solum § a auctoritate / ut i.
notatur in glo. magna. ¶ Secundo quero
tu dicis quando dos est magna et profectitia
potest agere inuito patre / quando intelligitur magna uel
parua / Ro. secundum qualitatem personarum ut s. de
iure do. l. quero et l. sine consensu ita notatur
in dec. § illud et dec. auth. quod locum ¶ Ter-
tio quero quid si pater est absens eo casu quo
filia non potest agere sine consensu suo / Ro. quod
tunc filia potest agere ut s. de iudi. l. si
longius § i. et s. de iure iur. l. sed si unus
§ filio et § se. quod etiam pe. in dec. auth.
quod locum quod intelligo cum cautione de
ratum patrem habituros ut s. e. l. ii. in fi.
¶ Quarto quero / quid si mulier non uult
agere sed pater eius / utrum possit / glo. dicit hic
quod sic / quia ad patrem pertinet periculum cum
teneatur de nouo dotare eam ut C. de rei
ux. act. auth. sed quamuis adiuret hoc dictum
intelligo si filia tamen contradicendi non habet
uel consentit ut s. e. l. si cum dotem § eo autem
tempore ut j. in e. l. dotem tunc enim pater potest
potest agere / nam cum una sit actio uno quod
competat patri et filie ut declaratur s. e. l.
ii. § uoluntatem Item si mulieri committitur
actio ut hic dicitur et patri / hec tamen intelligo
quod dos exacta non perueniat ad manum patris
sed oneribus matrimonii deseruiat Item licet alias
per ex actionem patris filia amittebat ius con-
solidationis in ea patre mortuo / ubi ea eman-
cipata ut ar. s. e. l. si marito § si uo-
luntate / et non s. e. l. in insulam in prin.
tamen hoc casu filia tale ius non amittit
ymo ut eam consolidatur et filiabus confert
hoc saluis ... ut dec. § illud et
dec. auth. quod locum ¶ Quinto quero
quid si mulier dedit dotem et stipulata
sit sibi reddi quandocumque soluto matrimonio an
adueniente inopia potest agere glo. licet non
tangit / uidetur quod non quia hunc casum quando agere
constante matrimonio uidetur renunciasse ut s. e. l.
si cum dotem in prin. et C. de pac. conuen.
l. fi. cum similibus / contrarium uidetur s. de eo per-
lo. l. i. et s. de proc. l. si quis a ... / ex-
ceptio hanc q. sic ... Ja de are
dicit uidetur non admitti per ... dicitur
C. ... l. ubi in quinta q. tamen ... mu-
lier admittatur maxime hac ratione / quia
non est ... cum adhuc deseruiat oneribus
matrimonii / ... C. quia si mulier ab ...
... uoluisset expresse hunc pactum renunciare
non potuisset ut jam dixi ... etiam tacite.

pro l. in ... alleg. / non urget Nam l. si
cum dotem secundum unam ... que est uera filia
ab initio tempore quo pater stipulatur debet intelligi quod
casus obmissus remanet dispositioni iuris
communis ut l. si extraneus s. de condi. ob cau.
et ista dotis actio est ibi in casu obmis-
so communis patris et filie / aut intelligit quod pater
in casu obmisso uideatur filie solidam
actionem concessisse quod potest procedere si ponens
eam presentem ar. s. de pac. do. l. ... §
cum ... / et tunc est specialis fauore dotis
talis ... / hic autem certum quod dotem ...
lo hunc intellectum Fe... ... presentem
et absentem / quia ea presente potest cadere
in pactum / quod potest porrigi ad futura ea
absente cadet in simplicem renunciationem que
ad futura non porrigitur ut no. § de C
pac. l. i. Item non obstat l. pel. C. de pac.
conuen. / quia fateor quod promissio hominis tollit
promissionem l. de iure speciali quod est ... in
eodem eodem casu ut ibi / sed in diuerso casu
secus sed iste casus inopie constante matrimonio
fuit in stipulatione omissus / ... quando
autem promissio hominis tollat promissionem l. dic
plene per Cy. C. de iure emphi. l. ii. in
ui. q. ¶ Sexto quero / quid si extraneus
dedit dotem pro muliere et pactus est sibi
dotem reddi an hunc casum inopie / agere
poterit dicit sic glo. / et bene quod non / quia in casu
soluti matrimonii uidetur stipulatus hic ... casu
inopie / renunciauit iuri communi / et sic mulier agere
potest hic fit restitutio in ... ut mulier
se sustentet quod alias quod non potest fieri extraneo
restitueretur ut glo. dicit / et bene sed circa
hoc insurgit dubium qualiter consuluit extraneus
in quo habebit remedia s. in omnibus
s. de iudic. glo. in l. ii. ho. Rufi s. e.
uidetur tenere quod non quia actio extraneo competens
est stricti iuris quo casu non habet cautio dec.
l. in omnibus ar. s. de condi. ob ca. l. de-
di / illam glo. ibi in quolibet ... ...
... in eo quod dicit actionem competentem extraneo
esse stricti iuris / ymo est bone fidei / ut patet C. de
rei ux. act. l. i. § et ut plenius ubi dicitur
actionem ex stipulatu siue ipsa mulier dedit
dotem siue extraneus pro ea prodest in e. l. §
sed non ignoramus dicit dotium actionem ex
stipulatu de qua ibi dixerunt esse bone
fidei quod ibi uidetur tenere pe. pro dec. uidetur
probari inst. de actio. § fuerat non dicit
actionem ex stipulatu esse bone fidei / quod
intelligo quantumcumque / et apud quemcumque sit
non obstat quod in eodem § sequitur proferri au-
tem ymo fiat pro ... aduersaria autem ...
... / ... esse in precedentibus ut j. de
damp. infec. l. hoc amplius § de hiis
autem / in sua glo. et ibi notatur quando ... in
dec. § dixerat est ... omnibus quod non possea se-
quitur proferri autem etc. / illud competit tam
... et de hoc uide aliam glo. s. e. l. de.

dimissione pro hoc facit quod no. dot. ad
finiss. de do. l. p. et C. qui po. in pi. ha.
l. assiduis in ulti. q. S. e in ea q. dicit q
in actoribus sti ius non e locus cautioni
dec. l. in omnibus ibi glo. non firmat sed
in l. dedi. de condi. ob cau. q. hic locum in
actione sti ius. idem tenet . ex quibus
ca. in pos. eatur. l. in l. in possione
et bii pro hoc q. de pri. cre. l. Si cre
ditores ubi est cautio et hoc tenet omn
doc. Concludo ergo q. ipso sufficiunt
pro remedium dec. legis in omnibus facit
pro hoc. C. de pe. impe. off. ymissa et q
ibi no. et pro ey. et pro eiude. C. ut impo.
le. e. l. i. Septimo quero quid si pr
eius stipulatus dotem sibi reddi soluto
matrimonio dico q. sim opi. glo. po. in
l. Si cum dotem in pri. in eam non expresso
pro remunerare et io hoc cum filia sola age
ret Sed si illam glo. e. proxima in p. q. e.
tenui si penitus filiam finisse pute at p
ob imensi ur maneat dispon. iur. cons. et
sit com. actio pri et filie et erit ide q
dem est. b. in iii. q. et pdom ro intelligo
et si pr stipulatus sit sibi in ocm casu
restituende dotis cum casus inopie no sit
tacite dotis restituende nisi in uxor uel
in ea qui cum ea hic actio coem ut ex pre
dicte parz q. e nondum et condie acadit
Octavo quero pr viri uel ipso nomine
dotem recepit et vergit ad inopiam
etiam e q. uxor pot age ut b. dem est
Sed nunquid ipse vir suo noie pot agere
qr ipso nem. uel qr prem si ponamus eum
emancipatum vr q. sic Nam pre mor
tuo eo exheredato hic actione valem
facit hoc ut j. de do. ple. l. ii. § si
aut Et no. j. § proximo in glo. pro
caus. j. de condit. et de l. cum tenz
§ ticio pr his vr sibi pruntre vr quat
que est q. ubi est onus matrimonii ibi de
bebat esse dos ut. b. de iur. do. l. si. ib.
§ i. Juglum vr quia cum ista actio sit in
ducta ob viri ut hic cum filiis non vr
ei competere ut j. de le. i. l. legata inutili
ter. similiter vr dico q. actio personalis
pro dote que competit hoc cum uel ypotheca
ria competit ipsi mulieri ut hac l. et l.
ubi ergo non pont eam intentare vir suo
noie pro hoc vr. cau. j. de le. p. l. sive le
gato. § si testator. et de le. iii. l. fidei
commissa. § incdm nec ob. § ruas quia
illud de equitate q. pr viri sunt inci
ata in legando al secus ut l. cum pr
b. de iur. do. Fateor tamen q. ex r. pen
ta in dem l. si is § i. de iur. do. r similiter
quedam cdic ex l. uel officium iudicis
qd. competit ipsi filie qui sustinet onera

matrimonii ut dos debet esse apud eum quaz
poterit intentare quantaz etiam ex cau
inopie vr aliud impedimentum obstet
pro isto dec. de. glo. no. j. de do. ple. l. ii.
§ Si tm in glo. Sup. isto inde indic
Nono quero uxor decessit ex por
tibus et liberis dos remansit apud prem
pr. ut soluto matrimonio vergit ad
inopiam vertunt filii poterunt age qr.
prem ad dotem pro remedia hanc l. vr
q. sic quia finis dotis ualet ad filios
eiusdem matrimonii ut l. assiduis § ex
cepto et b. e. l. etiam in prin. Juglum
vr § de indit. l. lis nulla et q. de hiis
rebus pot pr facere quicquid vult ut C.
de bo. ma. l. i. ad hoc dico q. remedia
istius l. non hint locum que tn sufficiunt
mulieri constante matrimonio sed ea mortua
e soluto Sed si pr male utitur substa sua
siquidem e cau. talis abusus qui cadit
in prodigalitatem committitur ei curator et
de hoc non e dubium aut non cadat in
prodigalitatem et tunc aut male utitur
dote forte quia fundum dotale vendi
dit et tunc filii non possunt aliquid dere
Sed pre mortuo poterunt vendicare ut
dem l. i. C. de bo. ma. et in aut. de imp.
§ et in coll. iii. erubescat cum l. ac
ut ibi. Sed si dote aliquo modo dissipat
et subuertat ne cum dos sit in quantitate
priorum sunt tunc destruitur q. dos filiis
non sit salua puta eis esse consulendum
ut sum salua habeant ut q. ad treb. l.
Imperator et C. de sen. pat. l. fi. § glo.
ubi vr casus hoc est optime probatur
j. ut l. no. ca. l. fi. et prin. et ibi vr
casus Decimo et ultimo quero
cum hoc uxor hins dotem et filios et
maritum vergentem ad inopiam est exca
tata uel exhabituta ita q. ipse sunt delic
tum non pot age qui repellatur excep
tione filii sin volunt age tam qr pres
ista actione quam ypothecaria qr ex
ncos possessores bonorum cum ista actio sit
favore matris et filiorum ut ex hac
dote sustententur Quero vero possunt
noie eorum uel noie matris uel aliquo alio mo
non insisto in allegationibus pro et contra
multe possunt fieri quia questio e dubia
credo q. filii possunt age contra quecumq
tunc competente persone noie matris nec
repellentur exceptione ex persona sua cum
agant ad eorum utilitatem licet vz fine licet
al. quieta pro non pot age contra voluntatem
quiete ut l. proponitur in. fi. b. de pecu
tu ubi quieta persona prosequitur possunt
ee agere pro quieta et non repellitur excep
tione ut ibi. et l. i. et ii. et iii. j. de le. ca.

ff. de app. l. no tm. ꝑ. ego video q̄ p̄r
agit actione de dote noīe suo et noīe
filie qua ad suaz utilitatem et nō ob-
sibi exceptio / ex psona filie ut C. e. l. ij.
§. Si voluntate etiam si exceptio ꝑcedat
ex delicto filie ut ibi not. dy. et ꝑbatur
in auct. de nupt. §. est quoqz / ꝑ. ꝑterea
in remissa ex psona auctoris a quo non
h̄t causam lucratiuā nō opponit exceptio doli ex-
contractione uel varia ut ff. de doli. except. l.
doli exceptio et l. apud celsum §. de auct.
cum filiis / et nō ꝑ dy. in c. si quis in
ius in ple. q. ex de reg. iur. l. vi. sz co-
tractu ꝑ. licet nō dicatur ꝑpe ꝑueniat
ut ff. iudic. sol. l. iii. §. ꝑmo inst. tu quasi
ꝑuenit nuptie dr ut C. de ꝑcur. l. sz adh.
in prin. et ibi no. / tu ergo h' agant ad suum
comodum / sicut si ꝑtraheret in re sua ut
ff. iniusta / qm̄ opp. sic licet nō h̄nt causam
lucratiuam quia titulo dotis ex parte viri et
filiorum nō e lucratiuus ut ff. de act. et ob.
l. ex ꝑmissione cum filiis ergo ei nō ob-
exceptio / concludo ergo q̄ eius noīe possint
age / nec exceptione repellitur Consulo
tamen in libello dicatur age se ad eorum utili-
tatem. Item dico q̄ pnt age suo ꝑprio noīe
solis utilibus actionibus que mulieri ꝯpetebant
directe hoc ꝑbo video enim q̄ qm̄ ius dat
alicui actionem ad meam utilitatem illo ꝯpe-
dito michi ꝯpetat utilis ut l. i. et ij. de
insti. et inst. / Sz hic cum actio dotium /
mulieri / et est ad utilitatem filiorum suorum
ergo etc. / ꝑ. video q̄ si testator legat alicui
ad meam utilitatem michi ꝯpetit actio
ut ff. de le. i. l. finali / legato. §. si testator le-
de le. iij. l. fideicomissa. §. iudicii et de-
le. le. l. no. solum. §. i. cum filiis / si ergo
in ms. quis ꝑmidet uxori ꝑ se et filiis ex-
ore salem impedita filii agent / ꝑ. ꝑ s-
bus fiat C. de diuort. l. si longius. §. i. cum
sua mā / ꝑ. delictum ꝑuis nō nocet filiis
in hiis que ꝑ filios ipsis nō acquiruntur
ut l. diui frēs de iur. patro. sol. dicis.
de senat. l. et emancipatum ꝑ dy. in c. nō
dz aliquis cet. de re. iur. li. vi. sic ꝑpo-
to cum filii agunt ad eorum ꝑpriam susten-
tatione nō inmeris possunt etiam isti fi-
lii h̄re ferme remedium q̄ ꝑ officium iudicis
petent dotem sequestrari. ut C. e. l. si cum
dotem. §. sin aut in seruitute / quarto.
§. si uero dotem / Si oppone michi q̄
potuerunt age quia ꝑmium / tamen nō sit de ca-
sibus qui ponuntur in d. l. is nulla d' indeꝑ
et si nō pnt / quia ꝑmium / ergo nec contra alios
extraneos possessores / tu dicas ꝑcedere discus-
sio bonorum ꝑus ut ff. dicta Rio ꝑmo est
de casibus cum hic casus ꝑueniat ad alimenta /

pro quibus pot ee lis / sic est simus ꝑ re-
licto in cm̄ alimentorum / pot age dum sunt
q̄ al' nō posset ut ff. de le. i. l. fi. no alias
cum filibus ꝑdcm̄ ra si filii sunt minores
si uero essent maiores ꝯstituetur curator
lis ut nō in dcā l. si longius §. i. et ꝑ-
dcā tene menti ¶ Expedita Expedim
de iis venio ad tertiuz s. ad modum repe-
tendi / Pmo ergo quero qua actione mulier agat
ad illā dotem / Re aut mulier dedit in dotem
res ꝯsistentes pondere numero uel mensura
et nunc mulier potest age actione ꝑsonali de do-
te ut hic ibi dicit auct. re d' minuit l.
sunt dotales de dote. ꝑle. l. ꝑcium et ibi
nō Item potest age ypothecaria ut C. e. l.
ubi / et hoc dicat sm glo. hmoi l. ꝑbatur ꝑ
rem eo ipso defertur ypothecaria quo
ꝑsonalis ut ff. de distrac. pi. l. cum sol-
ue / et qui mo. pi. uel ypo. sol. l. soluit.
§. si ꝑcuratur. Sz hic defertur ꝑsonalis
ergo etc. It si ponunt res emptas ex dotali
pecunia / uel dote ee datā in rebus extimatis
hi extimacione / que faciat emptione
eo enim quo vir nō est soluendo / sic
puto mulierem h̄re vale in re que sibi
eo petet soluto matrimonio ꝑbatur in dcā
l. ubi et l. in rebus in prin. et §. si. ff.
ff. de donac. int. vir. et ux. l. uxor ma-
rito / Si uero mulier dedit marito in dotem
res inextimatas / [illegible] / tunc siquidem vir
vir. ipsas dotales dissipat h̄t locum reme-
dium sequestrationis ut C. e. l. si cum dote
Si vero ipsa sua male utitur / tunc credo
q̄ potest vendicare ab extraneo possessore
et a viro sicut possidere ab extraneo possessore
ut dcā l. ubi et l. in rebus / licz glo. mihi
dubitauit C. de rei ven. l. dote / quia
cum experitur / q̄ sola ypothecaria sibi co-
petit / ipse sim ut not. Cy. in dcā l. ubi
in vi q. / Ego quidem verum et vole age
actione ypotecaria q̄ extraneos debeat ꝑius
ꝑcedere discussio in bonis viri glo. in l.
ubi dicit q̄ sit idem Cy. ibi in xi. q. ide
Spec. in ti. de donac. int. vir et ux. §.
fi. v. Sz quero quo iure quod credo verum
quidam cont. Tercio quero ad quas res mulier
pot age ypotecaria Rie aut querit de rebus
inmobilibus / que sunt ꝑpe viri et tunc nō e
dubium q̄ potest age contra vir et contra extrane-
os ut dcā l. ubi. aut nō erant ꝑpe viri
sz emphiteoticarie uel feudatarie / et tunc
idem / donationis vir durat / al' secus
ut ff. de pign. act. l. ley. uectigalibus / Si
vero queris de rebus mobilibus / tunc aut
sunt merces / uel res cum mercandi habite
et tunc aut h̄t eas maritus et pot agere
aut iam sunt vendite / et nō pot ut ff. de pign.

l. cum tabernam in prin. / Sed si non sunt
inermes tunc potest agere. l. ubi autem non
rex / iam prohibitum. ¶ Quarto queritur pone
quod minor accepit uxorem et dotem / nunquid
in aliquid erunt bona eius tacite obligata ita
quod possit uxor in casum in opie mariti agere
ypothecaria / videtur quod non quia prohibentur
res minoris obligari ut l. i. de rebus eorum
C. de admi. tu. l. lex. quod tutores C. contra vero
quod sic quia lex permittit eius facere iniurias
ut insti. de inof. in prin. ergo et accessorium
scilicet dotem recipere ar. l. minus in prin.
ff. de iur. do. ista questio formatur in glo. C.
de lega. tu. l. fi. et ibi se non firmat dominus
Cy. ibi tenet quod obligentur / quia est obligatio
legalis et hoc per verba roz. predictam et per
l. ham et iii. . de rebus eorum ubi glo.
in silli. q. s. mersum incerta et illata per minorem
rem sunt tacite obligata dicit quod non ut
no. ff. de pac. l. item quia quod sequitur dy. in
de acti. ergo. item sumaria / contradicit cum in dicta
l. item quia dicit sic / aut l. inducit obligationem
seu ypothecam rei precedenti contractui
nullo alio subsecuto / et tunc bona minoris
possunt tacite obligari ut dicta l. fi. de s.
tu. et l. ii. et l. iii. de rebus eorum / aut re-
quiritur quod subsequatur aliud factum et tunc
secus ita loquitur glo. in dicta l. item quia
nam ex solo contractu non obligantur bona
tacite nisi tacite sequatur inductio ut
l. si non inducto ut l. si vero C. in qui.
ca. pi. ca. contra. que verba recitantur
per Cy. C. loca l. fi. in d. in v. q. tam
ergo in re / erunt bona tacite obligata cum
aliud factum non requiratur licet ista verba ff.
sicut pulcra et subtilia / tamen non videntur vera
Nam statim cum vir recipit dotem ipso
iure videtur donatio propter nuptias constituta
ut C. de do. an. nup. aut. dos data sim.
opi. azo. ibi notatam / quam ibi sequitur Ja.
de ar. e. et Cy. / certe ergo si minor accepit
dotem erit ut statim facta donatio propter
nup. equalis esse nec nisi minor vincere
tutore / et decreto ut l. lex quod tutores
in prin. et de pre. mi. l. predia per quam
plura sicut ex parte viri contrahitur taci-
te ypotecaria pro dote restituenda / ita
ex parte uxoris pro dote danda ut l. i. ff.
et ut plenius C. de rei ux. act. / Sed pone
quod uxor minoris permittit dotem erunt
ne bona eius tacite obligata esse non sine
decreto ut ff. de iur. dot. l. tutela et ibi notatur
et C. si adversus dotem l. i. arguitur ergo verba
contra non esse vera / tamen fateor quod si mino-
ri traduntur res estimate in dotem vel ex
dote comparate / quod tunc res cum sua obligatione tran-
seunt ut dicta l. ii. et iii. de rebus eorum non
autem res / que primo minori erunt quite ad l.
minus dicens quod potest recipere dotem dum tamen

recipiat ut legittimo contractu hoc tamen videtur
probatur. nisi eo ipso quod nubit videtur dare omnia
bona sua in dotem tacite / licet mulier dicatur
ut no. ff. de iur. do. l. mulier bona quecumque
Ja. butr. indistincte Sed martinus de fano
tenet cum distinctione scilicet per nuptias dignitatis et
facultates viri fecimus ut s. quero
de iur. do. Ista ergo tacita dotis dictio / que
nullam factum requirit / fit ut per minorem
ut dictum immobilibus sine decreto / esse non
per iura allegata ¶ Consilio ergo quod ille qui
dat dotem minori recipiat obligationem bonorum
expressam cum iuramento per auctoritatem salvam =
¶ Quinto queritur quid in fructibus anni currentis quando
dos repetitur relictis dividendis secundum formam
l. de divi. fide. ff. e. videtur quod sic / ut dicta l.
ubi / nam datur actio sic mariti. solutio
credo quod omnes fructus extimati qui debent
converti in onera matrimonii / debent reddi
mulieri non consumpti nec debet fieri predicta
divisio hoc probatur et ydemptitate rationis
que insurgit in silli causa repetitionis
Nam sicut repetitur dos ut sit penes
uxorem / et ut ea utatur ut dicit v. sua
/ sic sibi fieri restituendo fructuum quam speci-
tant ad eam quibus potest uti ut re sua
quod arguitur ex divisione / predicta non facta / in
in casum non cum dos restituitur ut nisi
fructus in casum matrimonii expendantur dicta
omnis fructus qui in casum matrimonii sunt
expendendi debent restitui mulieri eadem
ratione ¶ Sexto queritur utrum in hoc iu-
dicio requiratur libellus litis contestatio et ple-
naria cognitio sicut in aliis videtur quod sic
ut in auth. offeratur et l. indicere C. de
iudic. In contrarium / quia cum hic versetur contra
maliciosos adhibeatur sumario cognitio
ut . de li. ag. l. si quis a liberis ff.
si vel parentis / per hoc in clemen. de iu-
dic. c. dispendiosam ubi in matrimonii
et ea quamplurimis cum ipsis precedentis sim-
pliciter / et sine strepitu et figura iu-
dicii quod est facta etiam sine libello et aliis
ut in clemen. c. sepe. de ver. sig. et hoc
videtur sentire Ri. glosator auth. q. ff. e.
l. i. siue urbe cum nisi. licet dy. ibi reprobat
Quod dictum suum quod ut dixi cum illa causa agi-
tur coram episcopos / fiat plenum iudicium
quando contra vertitur in eo quod queritur utrum dos sit
data et quanta / fiat plenum iudicium in
alio vero ut vertatur ad inopiam vel male
utitur substantia sua fiat semiplenum iu-
dicium ut dixi / cum ergo aliquid videtur plenum
iudicium dicatur semper libellum et litis contestationem
requiri secundum auth. offeratur / et hoc tenet
Spec. in dicto ti. de donatione inter virum et
ux. §. fi. v. si quo ind. et ibi inde libel-
tum / et forte autem in hiis que plene per iudicem
requiruntur plena / in aliis non plenaria ut s.
iam dictum est / attende ad hoc quod notat Spec.

de offi. iudi. §. fi. v. Quinto dicimus et v.
se / credo enim quod iudex in hac causa quia fa-
vorabilis potest dilationes abbreviare
et erit favor ipsius cause ut ar. l. ii. de
re. iudi. et sic sic volunt intelligere
quidam. C. e. l. i. bene dixit ad. C. dispendi-
osam. Responde ut ibi no. ¶ Septimo
quero quas exceptiones admittet iudex
in hoc iudicio / ad quod dico quod omnes ex-
ceptiones iuridice quod libellum et quod perso-
nas ut quia minor / vel quia agit sine
consensu prius / et causa quo sibi ius non per-
mittat poterunt opponi ut in auct. quod
locum nec video rationes repugnantes. Item
si sibi opponatur quod etiam ipsa male ve-
tur sententia sua quomodo inde expressum habet facta
patet expresse hac l. in in opponit. Sed re-
quiritur de exceptionibus tangentibus negotium
principaliter ad eo taleS regulas / Prima est
omnis exceptio que constante matrimonio
ipso iure minuit hoc casu potest opponi
hoc probatur C. e. l. ceterum et l. sed ubi ut
tenetur ad hoc. ff. ti. i. l. quod dicitur et C. de iure
do. l. quod. dic. Secunda regula est quod omnis exceptio
qua obnixa marito soluto matrimonio non
esset consulta illa potest opponi / hoc patet in
exceptione / ne quis conveniatur nisi in quantum
facere potest et hoc declaravi quod in tractatu
de effectu repetitionis in q. viii. Tercia
regula est negativa est talis / nulla exceptio
pendente ex causa que dote constante matrimonio
potest esse consulta / potest in hac iudicio opponi
hoc probatur in l. ubi in fi. Quero pone ma-
ritum esse penitus de dare lucranda soluto
matrimonio per mortem liberorum extantibus
quod pactum valet ut C. de pac. co. l. ii. si ma-
trimonio repetere dotem / repetere premde ac si
matrimonium esset solutum ut dicitur l. ubi potest
ne vir opponere exceptionem quod ille pacto
/ certe non / quia talis est dotem constante ma-
trimonio non minuit / et viro soluto matrimonio
potest esse consultum ut ibi hoc esset inducitur ad
legem hanc et similem. Sed est enim inducta ut
uxori mulieri consulatur / et viro ne noceret
ut patet ex l. ubi / Sed si mulieri possent
opponi exceptiones que alias ipso iure do-
tem non minuunt / mulieri noceret item
si vir non posset opponere exceptiones quas
non opponit soluto matrimonio sibi non esset
consultum / viro noceret quod esset contra l. predictam
quod esse non debet ut l. sane. §. sufficiat ff. de
excu. tu. facit ff. de le. i. l. legatum debetur
et de condi. et de. l. cum tale §. fin. Ex his
quidem dicitur ad quod mulier in causa inopie repe-
tit dotem consistentem in quantitate vir multe
opponit exceptionem compensationis alicuius
quantitatis sibi debite an possit / et certe
licet / possit inducere si ageret soluto

matrimonio ut no. C. de rei acti. ux. l. i. §.
taceat et B. e. l. divorcio et l. rei iudi-
cate §. i. Sed etiam in casu proposito / compensa-
tio non poterit opponi / quia constante matrimonio
dotem non minuit / et etiam eo soluto
et etiam constante posset vir alio modo esse
consultum / ad quod facit et hoc casu dos repe-
titur quod in casu aliquorum quod non videtur oppo-
nenda compensacio ut C. de compen. l. i. in fi.
hoc probatur alias / nisi offendi quod competit sibi
creditoribus quod per mos agentibus ypothecaria
competit etiam quod mulierem soluto matrimonio
ut C. qui po. in pi. ha. l. cum tibi Sed eo
casu quo agitur constante matrimonio quia agit
propter inopiam quod est talis exceptio non o-
ponitur ut nota sy. in d. cum tibi prealleam
ista enim repetitio non est simplex sed est limi-
tata sive sub effectu / et ideo cum omnis excep-
tio metiatur sua equitate ut ff. de doli. ex-
cept. l. quod exactitur / Con ista non opponi-
tur omnis exceptio que opponitur soluto
matrimonio / quia equitas hic non dictat =
Octavo quero numquid mulier possit sibi consule-
re per viam retentionis / certe sic / contra extraneos
ypothecaria agentes / ut dicitur l. ubi et
contra ipsum virum sed si dotem non solvit
et vir petat cum vergit ad inopiam ut
in. C. per tuas extra. de dona. inter virum et
ux. ¶ Nono quero quid si vir est
contumax vertitur procedatur ad diffinitivam
/ certe non / sed mittatur mulier in possessionem
sicut alias regulariter fit ut l. cum proponas
C. de bo. auc. iudi. pos. de quo in spe.
de dona. inter vir. et ux. §. fi. v. quid si
vir non. ¶ Decimo et ultimo quero possit
tu hoc verum vir spontanea voluntate post-
quam inopiam restituere mulieri quod quod-
sunt licet hic caderet / tamen non posset vir hic tan-
tum / nisi videmus repetitionis effectum / ro-
tari / nisi videmus repetitionis effectum quod quod
eam primo expedita. ¶ Denuo ad quartum scilicet repe-
titionis effectum et quod primo quero / quis sit re-
petitionis effectus Responsio magnus / nam mulier
non poterit amodo de dotes suas pro
viri dilapidatione. Item uxor non potest
alienare item viri credito ex hoc non fit
deterior quod sit ex ea alimentetur Item pre-
dia dotalia remaneant sibi salva inca-
su soluti matrimonii ut dicitur l. ubi et C.
l. Si cum dotem §. Si vero dote / et hoc est
clarum ¶ Secundo quero an mulier hoc casu con-
sequatur dominium rerum sibi assignatarum
pro dote quidam quod sic quod agitur personali
nam rerum dominium insolutum / et mulier
consequitur dominium Ita videtur tenere glo. in dicta
l. ubi in glo. prima / que maior est ideo dicam
vel Aliis ut hinc de bonis tamen dominium quod probatur
ex l. l. ubi nam hic prohibetur alienari
/ dicit ipse gl. non datur sibi insolutum ut tamen

dominium ita no. in spec. in ti. de donat. int.
virum et ux. §. fi. v. Sed numquid poterit
eodem glo. bn dre et no. cay in decr. incipit
de equali do. §. illud ibi sic enim hismma
erat in collacionis reius ppas re res re
Tri in ista ma clarius liqat distinguo aut
mulier agit ypothecaria et tunc emitt
q non consequetur dominium Si pignus innur
decr. vbi aut agit actione in rem et tunc
dominium non consequitur p editione Sed sum ee
ex legis rone declaratur ut decr. l. Tribu
C. de iure do. que agitur p sonalli et dat
sibi res insolidum et consequenter dominium ut
dictum est aut dubitatur ubi graa inte
penit de rebus viri sibi assignari usq
ad dotis quantitate et iudex in suma assig-
nat ius illud vbu assignare e du
pot enim intelli p translacione dominii sic. ff.
de rei ven. l. Ire si vberam §. pen. et de min.
l. lucius ad hoc j. de assign. l. p tam Sed
pot sehre loco pignoris ul loco custodie
ut j. de ven. in poss. mit. l. j. §. cum ple
et dele. in. l. Sed in legato §. int esti fine
tam dic guill. de cu. ff. d penulto l. Si non
obtulit §. i. q bona videntur data causa
custodie et sic loco pignoris no dominium ca. ut
C. ne pro do. mu. bo. ma. aduc. l. i. et de
iur. do. impe. l. i. in fi. In hoc non sto cum
guill. ymo dico q translatum dominium in du-
bio no pcedat cum habit causis ut ff. de
iur. do. l. dotis fructus §. fi. et l. se. et j.
p dote l. i. et medium no obstant iura al
legata Juvenciam quia loquuntur de qda
adiectione que fit mortuo viro que hz
locum vniuersalis successionis que ibi no pot
fieri sed fit in casu spali fauore libertatis
ut insti. de eo qui bo. lib. cu. adit per
tot. et j. de fideic. l. l. cum fine §.
subuentum Sed facit p guill. l. cum pr. §.
pluribus j. dele. ii. vbi vr. dre q in
dubio tradicio vr. facta cum custodie ut
ibi not. glo. Sed ibi no pcedebat aliqua
ca in dubio vnde no psumitur ca donacionis
sed ca custodie hic sensus. ¶ Tercio quero
alii agentes ypotecaria consequitur
omnia bona sua sibi obligata ut pigno-
ra tenebant ut no. de bo. aut iudi. pos.
aut. et qui numquid ergo ypothecaria in-
tentanda p muliere erit huiusmodi ef
fectus Ro no credo nam illa mulier
agit constante matrimonio ut ex spali iure
et agit respectu esse cause ut se suos
q alat ex dote ergo p quantitate dotis agit
ypothecaria simile C. sola dele. l. i.
in fi. Idem not. Cy. in decr. l. vbi e xiiii.
q. ¶ Quarto quero pone q vir constante
matrimonio extra iudicium vxori restituit eius
bona pro dote sua et confessus e se ver-
gente esse ad inopia vel iuramentum co-
ram iudice et sic de plano confessus e

vir vel u. valeat ista restitucio ita q
preiudicet viro et etiam aliis creditoribus
ne possunt hoc renocare sed q dubia
dy. cam tangit et Cy. recitat in l. vbi
in xii. qone et vr tenere q no valeat
talis contractus quia donacionis e instar
ut ibi ipse ponit Ego arbitror istam
q. requirere altiorem indaginem dico
ergo sic aut erat verum q confessus fuerat
s. q vergebat ad inopiam Et hoc const
at et tunc no e dubium talem restitucionem
vale quia cogitur bonam fidem agno
scere ut l. quod §. sic. j. de admin. tu. et
maxime si hoc e manifestum q quasi h3
tur pro sua ut l. emptorem ff. de act.
empt. et ille casu ipse no poterit revo
care nisi quatenus dedisset res maiores
facit que caderent in donacione Credito
res vero no poterunt dicere contra nisi ut
possent facta restitucione p iudicium contenciosum
aut e falsum quia vir no vergit ad inopia
et hoc constat al no pot probari ipm
vergere ad inopiam et tunc sentias q ista
facta adiecta cum a sciente no viciat contractum
ut j. de rei. ob. l. si divorcio ¶ Videndum
e ergo vel u. contractus ille valeat et ad hoc
explanandum do talem regulam omnis contractus ex quo
dotis condicio fit melior et vir no efficitur
paupior e licitus int vir et vx. et hoc
pbatur ff. de iure do. l. ita constante
clarius. c. ca. l. fi. In proposito ergo si vir
assignaret vxori ut haberet loco pig-
noris tunc dotis condicio fit melior et se-
curior esse videtur Et eo q res e pignora-
ta et vir no efficitur paup cum de necessi
tate obligata sed tunc minus h3 ipse mari-
tus q cum istas res administrabat ipse modo
administrat mulier vel u. ergo ppt hoc videatur
condicio viri facta deterior ita q possit re
nocari dico q usq ad quantitate dotis ista
donatio vel assignacio istorum fructuum facta
mulieri valz ultra dotis quantitatem potest
renocari casus e ff. de donat. inter
vir. et vx. l. examinio creditores ergo q
est ultra dotis quantitatem poterunt renocare
q e infra no poterunt nisi q possent resti-
tucione facta ex ra cum in contenciose Ju-
dicio Si aut vir assignaret volens in
eam transferre dominium tunc e dominium Nam
vr. q no possit fieri p tex. C. si dos consta
matr. l. i. et in aut. de in pri. §. dons
et ff. de vsu. et si ins. fi. l. sic p lata
§. i. Contrarium dico q valeat et in vx-
orem transeat dominium quia ista restitutio
no fit ad aliud nisi ut vxor se suos q3
alat ut decr. l. ubi Sed hac ca dos potest
restitui ut l. mulieris § manente ff. de
regl. do. ergo rt hoc non intelligo dotem
fuisse restitutam ut ff. ad velley. l. vir
vxori §. preterea vel pcedens h3 locum quando
dotis ca sit melior et vir no efficiatur
paupior quia fructus deseruiunt oneribus

in donationis / nec res potest alienari / non obstat C. si dos constante matrimonio cum similibus / quia illud verum / quando talis restitutio cadit in donationem puta quia restituitur simpliciter / ut mulier habeat sibi fructus / ne convertat in onera matrimonii / vir enim in fructibus est donator / si non vult etiam restituere vir qui ex pacto dotem debebat lucrari / hoc tamen in hac restitutione agitur etiam tantum ut pena dotalia in suo statu permaneant quod vir non efficiatur pauperior / et donatarius non fit melior / quia vir valet / non quia revocabit vir nisi res ultra valeret / ita credo in donationes / sunt contraria potuerunt revocare / nisi sic possent restitui ex iusta causa / et in contractu medio / addite tamen / quod in restitutionem illam que fit ab eo qui non vergit ad inopiam / et eam que fit ab eo qui vergit ad inopiam est differentia quia periculo dotis actionis rei / ut dicit l. proxima q. Item ad initium quod in omnibus predictis casibus requiritur quod appareat instrumentum dotis confectum / aut constitutionem matrimonii / nam si constante matrimonio conficeretur dotem se recepisse / et per illa data confessata restituentur sua bona sicut unde dos fuisset in rebus immobilibus presumptio est mulieris et de mulieribus quod faciant fraudes et nullo modo preiudicant creditoribus ut C. de donationibus ante nuptias auth. Sed etiam et vide ibi et Cy. an autem ipse vir possit revocare vide plene per Cy. C. de do. causa l. quod de suis

Quinto quero si tales res mulieri restitute fiunt deteriores ad quem pertinet incommodum / Respondeo / aut fuerunt restitute in pignus et per ypothecam / et periculum est viri ut C. de pig. act. l. pignus / aut fuerunt restitute ei in dominium / et tunc siquidem ex vera causa inopie / et tunc periculum erit mulieris / quia illi res perit cuius est in dicta l. pignus / et erit commodum et incommodum sicut in aliis rebus dotalibus ut ff. de iure do. l. in rebus et de verborum obligationibus ff. de iure do. l. plerumque impune / et hoc vult secundum Guill. de cu. in dicta l. Si noxali § i. Si vero fuerint res restitute ex falsa causa inopie / tunc dico quod periculum semper est viri Nam ad dictam restitutionem lex duo requirit s. factum iustam causam ut sic sibi consulat / hic non intervenire ut supra proximo dixi Item ut salventur mulieri non perditure ut patet in dicta l. mutus § manente Sed postquam perdidit mulier quia deteriorata est dos / perditure data est dos ergo restitutionem videtur tenuisse in periculum mulieris preiudicium / Hoc videtur tenere glo. in simili ff. l. Si cum dotem § i in glo. sed nisi commodum vero pertinet ad mulierem cum si res efficiatur melior mulieri non est per directum / et sic erit casus in quo fallit regula iuris nam / nec mirum / quia non est par ratio / et dampni ut notatur dy. in c. qui sentit onus de regulis iuris libro vi.

Sexto quero quid si fructus dotis non sufficiunt uxori ad alimenta utrum vir teneatur dare ultra / et est sic si habet unde quasi esset nulla dote constituta teneatur eam alere ut l. quod si nulla ff. de regulis iuris / et non ff. e. l. Si cum dotem § Si maritus in fine / plene per Cy. de negotiis gestis l. quod in uxorem et in speculum quam habet sunt le. § i. versu. incipit dicimus de uxoris alimentis

Septimo quero quid si fructus sunt tot quod sufficiunt supportatis omnibus oneribus matrimonii Respondeo non restituuntur Nam dotis fructus debent esse viri ut ff. de iure dotium l. dotis fructus Si quis lucretur uxor viri contemplatione fieret deterior quod noluerunt hec iura ut dictum est / praeterea esset donatio que est prohibita inter virum et uxorem / Facit ad hoc optime C. de except. et cle. l. ii.

Octavo quero utrum illa petitio quam uxor facit habet effectum solide exactionis / an solum in quantum vir facere potest glo. ulterius huius primi / ibi tamen cum expressimento tenet quod vir exigatur in quantum facere potest Sed in l. ubi ergo habemus quod exigatur in solidum / assignat rationem / quia non potest exigere / cum alatur a muliere Cy. tenet ibi illam glo. Jo. d. Ray. Si ego intelligo utramque glo. bene dicit et diversis casibus loqui / ad illam declarationem primo quod quando agitur actione in rem contra virum vel alium / qui habet beneficium ne conveniatur nisi in quantum facere potest illud beneficium non habet locum quia tunc agitur contra eum / ut contra quemlibet possessorem causa est q. de re iudi. l. nesennius § Fundum Ita tenet Guill. de cu. in ff. de cond. inde l. quod nomine nec ob. de l. ff. si filio el. ff. et per ibi non per dy. / quia intelligo ibi quando agitur personaliter / et ita intelligebat Ray. / unde secundo dico quod quando mulier agit ypothecaria / sic loquitur l. ubi tunc vir debet condempnari in solidum / quia quando cum agitur realiter ut contra quemlibet possessorem Item non potest exigere ut dicit glo. Item nullus patiatur sibi preiudicium soluto matrimonio non offerendo uxori quod sibi debet cum effectum habuit ratione ne egeat recuperabit ypothecariam suam / et ideo notabiliter dicit ibi glo. hoc tamen etc. quasi dicat quando agitur ypothecaria Sed in tamen l. iure / agitur personaliter et sic tamen contra virum / merito habebit beneficium Nec obstat si dicas / non potest agere cum alter a viro quia dico quod si illud beneficium suum / modo non admittetur / nec possit opponere istam exceptionem fiet sibi preiudicium in futuro soluto matrimonio Nam cum mulier agat personaliter / si daretur res sibi in solidum / et sic adsistet in eum dominium soluto matrimonio agere rei vendicatione per quam vir exequeretur in solidum ut dixi potest quod ista exceptio posset in illo medio quia obmissa soluto matrimonio viro non esset consultum ut dixi ff. impensis artu. in septima q. et hoc eodem dicitur

Nono quero si vir post restitutionem effectus est dives utrum dos sibi restituetur glo. in l. ubi tenet quod non Sed remanet penes uxorem quam glo. ibi approbat Cy. potissime per ff. illius l. ibi siquidem forte postea quesierit etc. ubi nota textum alii sunt qui contra opinionem quod videtur tenere Specul. in dicto § fi. v.

quod si in ff. / et hanc vidi tene quosdam moder nos doc. allegantes pro con leges dicentes quod illud quod fit propter inopia est temporale donec supveniant divitie ut j. de min. et ho. l. cura. §. defunctorum / et de vari et mu. l. hijs oneribus §. quod aut. de mu. et hono. l. semper §. quod negotiatio / ego sustineo glo. hic quod sic per ho. quia tamen supveniens que ab initio impediret actum geri tendit ad eundem effectum cum actu gesto ex supervenienti tamen non tollitur quod est gestum ut j. ad l. fal. l. verbis / et insti. de le. §. ex contrario pro dy. in c. actum legitime insti. extra de re. iur. li. vj. Sed hec restitutio facta est ad securitatem mulieris / et divitie supvenientes tendunt ad effectum .s. ad securitatem mulieris ergo non tollitur / restitutio iam facta pro hoc vide casus .C. qui satis. co. l. sciendum §. si ubi cautio interposita pro securitate a pauper vel a non possidente imobilia / non tollitur supveniente possessione / vel divitiis / ideo quia .s. securitatem / Et pro hoc pz rufus ad contraria .s. ad. §. deficientem cum similibus quia ibi divitie supvenientes tendunt ad contrarium effectum cum actu iam celebrato — Decimo et ultimo quero / nunquid ex istis bonis mulier tenebitur alere non solum virum sed socerum et filios viri ex alio matrimonio / credo quod sic si sint bona omnibus sufficientia / aliter secus de quo dic notatur pro cy. in aucten. l. ubi in x. q. et hec de ista repetitione sufficiant :—

Si exheredato : Iste §. legitur quatuor modis / duobus modis in glo. ista / aliis duobus modis legitur in glo. l. pr. in prin. de dote prele. / et hoc intendit sin lec. quam tenebo Inopia cogente propter exheredationem / incipit esse evidens adire adire hereditatem. h. d. oppo. actio nascatur soluto matrimonio ut l. in rebus .§. omnis .C. de iur. do. et l. cum notissimi .§. illud .C. de pres. xxx. annorum Sed hic durabat matrimonium / ergo actio de dote non est nata huius timore glo. legit hic primo modo / quod post mortem soceri solutum est matrimonium morte vel divortio / que lex vera est in se / sed non congruit lre / que dicit / ex die adite hereditatis etc. tunc enim incipiet actio de dote a die soluti matrimonii nec aditionem hereditatis debemus expectare / Secundo modo legitur sin. Rufus. quod matrimonium durabat sed vir vergebat ad inopiam / et sic actio nascitur constante matrimonio ut s. proxi. hanc reprehendit glo. per rationem in ea positam Sed michi videtur hanc lec. esse bonam / ut j. dicam Tercio modo le. in l. pr. in prin. j. de dote prele. quod dos petatur actione ex testamento non actione de dote quod non placet / quia illud est contra istum tex. qui dicit mulier agit de dote / preterea sumus in materia actionis de dote / non in materia actionis ex testamento / verum in dubio de actione / de dote intelligitur / ut l. Imperator .ff. de iudicium adiect / Quarto alii legunt quarto modo quod hic matrimonium constabat / et actio de dote nascitur constante matrimonio / quia socer mortuus est / et hec tenebat Ja. in. l. pr. in prin. j. de dote prele / hoc etiam tenebat Ja. de are. / quod michi non placet ut statim dicam propter huius ergo declaratione quero / quando nascatur actio de dote .ff. hic dicit quod hic non dicitur / sed dicitur in l. v. in fi. j. de bo. damp. / etiam circa hanc glo. variatur Nam glo. .C. de pac. l. inter gentes §. quotiens primo v. ut puta post divortium / et v. precessit / tenet quod actio de dote nascatur constante matrimonio / pro quo vide casum .C. de iur. do. l. cum / et j. e. l. quotiens et l. quia in fi. j. de bo. damp. probatur per rationem conditio que est omnino extrinseca / non suspendit nativitatem actionis ut l. si pupillus §. sub conditione j. de donat. Sed actio de dote pendet ex ista conditione Si matrimonium solvatur / Sed cum est matrimonium debet solvi ut in aut. de nupt. §. nuptiae ergo etc. / Alia est opi. Jo. in dicta l. pr. §. imprimis quam tenet Ja. de are. .s. quod actio de dote nascatur constante matrimonio / contra heredem soceri contra maritum nisi in casu inopie ut hic per glo. primo per l. istam / secundo per dictam l. pr. in prin. de do. prele. Ratio est quia soceri mortui solutum est matrimonium ut l. cum hic status §. si socer .C. de donat. inter vir. et ux. / ergo contra heredes soceri competit actio / pro hoc vide casum in l. sed si pro dote §. i. j. de l. prestan. Tercia est mea glo. quam indistincte dicit quod actio non nascatur constante matrimonio ut l. cum notissimi §. illud .C. de pres. xxx. an. et ibi glo. et l. in rebus §. omnis .C. de iur. do. Et ibi tex. et glo. idem etiam glo. in l. quia .C. eo. ti. et .C. de pign. act. l. si rem §. omnis et .C. e. l. Si cum dotem §. si mulieris et j. de bo. damp. l. quia / et iste tex. in l. cum tale j. de manumiss. hanc tenet glo. et dy. Ego dico hoc esse verissimum / quia etiam contra heredes soceri mortui non nascatur actio constante matrimonio tex. est in l. ij. in pri. j. de dote prele. Ad contraria respondeo / ad l. quia .C. de iure do. / dic ut ibi / ad l. quotiens j. e. dic ut ibi glo. Ad rationem / quod conditio est omnino extrinseca / dic sin. dy. in l. pr. j. de do. prele. quia potest esse quod solvetur matrimonium contra mulieris et sic non nascatur actio de dote / et sic non est omnino extrinseca / vel dic conditio omnino extrinseca / non impedit nativitatem actionis vera est / si est etiam / an et quando existat ut ipse dy. dicit / in l. si pupillus j. de donat. / sed hic non est etiam an et quando ergo etc. Ex hiis concluditur quod glo. .C. allegata in l. inter gentes .C. de pac. non sit vera / ad rationem Jo. et Ja. de are. Respondeo et primo ad istum tex. quia hoc tres opi. Rufus. .C. prima quod vir ante

pit dotem / et est exheredatus a patre Cer-
te post hanc exheredationem incepit esse
non soluendo / vnde mutari anno de dote in-
cipit computari / Sed quia non est enim exheredati-
onem notitiam nisi adita hereditate cum
tunc simul effectum ut l. filium § sed cum ex-
heredato ff. de condi. tab. et de le. p. et l.
Si quis filium de in offi. te. C. / Ideo tempus
additionis inspicitur quia tunc euidentius
apparebit mariti facultates ad dotem ex-
actam non sufficere / ut requiritur in prin-
cipali. ad l. pri. ff. de do. p(ro)le. dico dicto quod
ibi exegit de fe(u)d(o) / ad rationem cum dicitur quod quo /
ad socerum est solutum matrimonio / dico quod non suf-
ficit ut l. ij. in prin. de dote p(ro)le. ad l. Sed
et si pro dote dico quod ille casus non est consi-
derandum ille tempore. sed cum constante matrimonio
aduersus heredes soceri etc. expone secundum al(ios)
quod quod est vnde vrgente ad inopiam post
mortem soceri in casu huius § Quod autem ma-
ritus ipse possit dotem recipere / glo. dicit
quod sic et bene / Queritur dy. quid si heres in-
stitutus per maliciam differt hereditatem
adire / Respondeo compellitur certo tempore ad ad-
eundum / uel dabitur curator bonis ut l.
Si quis instanciatur ff. de hered. insti. et
l. i. in prin. de suc. edic. et de cu. bo. fu.
l. i. Bartholus legum doctor egregius.

QUOVSQUE: Si pro marito non
satis detur cum possit statim insolidum ex-
penatur sed si non potest medio temporis
in tenditionem deducatur nec mulier possit
voluntatem suam innuere etc. / in glo leges
duobus modis / primam ler. Jo. reprobat vn-
pone casum secundum secundam ler. / Et nota quod ma-
ritus debet satisdare de dote soluenda
quando bona tenua dic dic ut l. in omni-
bus C. de iudic. ut l. vniuersa C. de fa-
mil. offi. / Oppo. quod non debet satisdare
sed cauere ut l. d(i)uortio ff. (sol.) matrimonio C.
Sed ibi in muliere hic in viro secundum dy. quod
ut in contrario. oppo. C. ne fideiuss. do. den-
l. i. Sed glo. quod ibi prohibetur satisdari constante
matrimonio / hic permittit eo soluto In contrario
recitatur / quedam opinio secundum quam soluitur
quod ibi prohibetur satisdatio de dote conseruan-
da nam autem de dote restituenda (deci-
ditur hic / et illam opinionem tenet dy. et ita
dicit se consuluisse / Queritur opi. sit ve-
rior videamus / et pro dy. facit / quia in do-
te possunt constitui duo rei / ut l. fi. C.
de do. cau. / Sed duo rei videntur adiuncti
fideiussoribus ut l. vir vxorem in fi. ff. ad vel-
ley. ergo etc. Preterea paria sunt ubi uno tex.
uel fieri alio ut conferri in illo ut l.
in tempus ff. de hered. insti. et l. quod sponte
donat. cum insp(ici)t. sed matrimonio so-
luto licito potest satisdari de dote resti-
tuenda / ergo eodem modo eo constante cum
conferatur in tempus solutionis matrimonij preterea
probatur per l. cum oportet § non autem / communiter §
fi. emsd. l. fun. sed. quam facit ibi glo. C. de

bo. quod l. li. / Preterea pignora possunt constitui pro do-
te restituenda ut l. quamuis cum manifeste ca-
lipus ff. de solut. secundum dy. Preterea pater potest fide-
iussor filij ut l. cum filius in prin. et l. si filium
in prin. de verb. et § pre(dicto). Sed pater potest obli-
gari pro dote filij ut l. Si cum dotem § transi-
gredimur et ff. l. prima in prin. ergo etc.
Preterea tex. in l. et si fideiussor in prin.
ff. de re. iudi. et l. alia in prin. ff. e. et
quod ibi non inueniuntur est opinio azo. in dicta l. i.
C. ne fideiuss. do. den. et hoc tenet Jno-
cen. preterea rationem ex de donat. inter vir. et
vx. / quod mihi placet per ipsa per l. i. et ij. C.
ne fideiuss. do. den. / quia l. i. prohibet fide-
iussorem dari pro dote conseruanda l. ij. de-
cet / quod amplectatur / l. i. igitur prohibet omnem satis-
dationem constante matrimonio / cum nulla am-
pliatio esset preterea vnde tex. ibi dum dicat nulla
satisdatione fieri et sic veritur signo
vniuersali / quod de sui natura requirit plura
ut notatur in l. re mandata C. manda. prohibet
ergo non solum satisdatione de reseruanda / sed
et de re restituenda / preterea rationem que ponitur
in dicta l. fi. est ne illa contra perfidie damn-
aret virum et uxorem. Et illa ratio habet locum siue
detur fideiussor de dote conseruanda siue
de dote restituenda vniformiter / semper
enim maritus potest dicere mulieri / quod est per-
fidia aduersus eum / cum ab eo fideiussores ex-
igat preterea quod ipse maritus est ipsis fide-
iussoribus obligatus / et est quasi fideiu-
sorum / quia debitor dicitur quodammodo fideiussorum cre-
ditoris ut l. fideicommissa § Si rem ff. de le.
iij. et C. de donat. l. iij. / Preterea constat dy.
est quia fideiussio de dote conseruanda et de
dote restituenda / est idem. Non enim potest
restitui nisi conseruetur ut patet in deposito
quod datur ad conseruandum pro quo ille obligatur
ad restituendum ut l. i. ff. depositi. Sicut
ergo prohibetur dari cautio de dote restituen-
da / ita de ea conseruanda constante matrimonio
Sed eo soluto potest interponi ut hic / ad rationem
dy. dum dicit quod in dote possunt constitui duo
rei / dico quod in dicta l. fi. / non dicitur hoc sed dicitur
quod duo possunt recipere dotem nec adduntur
insolidum / sed si sic intelligeres / quod essent pro se
ne sunt coniuncti / ut pater et filius / uel duo
fratres / et sic ex hoc non potest oriri cum perfidio
constitutum matrimonio ut ff. dicam / Ad aliud quod dicit
glo. per l. metempus / Respondeo per l. cum inter ff. de
fun. ex pon. quia hec lex resistit intro.
ad l. cum oportet § non autem / Respondeo quod ibi loquitur
in pignoribus in quibus non est eadem ratio / que
in fideiussore ut ff. dicam / sed si obligaret
bona alterius / fateor / quod esset idem / ad illud
quod dicit de pign. si vir obligat bona sua
non est eadem ratio / et non valet / ad id quod di-
xi de patre et filio / recipientibus dotem / Respondeo
quod sunt persone ita coniuncte quod propter hoc non
potest oriri cum perfidie / ad l. et si fideiussor
ff. de re. iudi. cum similibus Respondeo quod loquitur in fide-

nissore dato a marito soluto matrimo
at ille l. no pcederet. hoc aut qd dixi
fideiussore no posse dari. gstan. mat.
intellige nisi in casu inopie. qa tuc
secus ut in. C. p. vnas de donat. inter
vir. et vx. ¶ Oppo. qd nullu sit interusuriu
medii temporis ut. C. de rei vx. act.
§. exactio. ubi dr qd vir oms actus fact
dz restitue mulieri. illud e forte qnz
Et qd. tangit in. l. gnalr. et nescit quid
dicat. Dico qd oms fructus qui pcipiu
ex re ul' ptr rem mulieris dz ei restitui
tui ps annu ut dco. §. exactio. et §.
si. et. ff. c. l. si divortio. et no solum
iste casu quod medii tpis est qd illo me
dio tpe ht comoditate illoru sl. uetum
facit. l. iiij. ff. de pac. do. Si ne fructus
pcipiunt ex dote. no tn ex re mulieris
ut puta si dos erat in pecunia. et sic
erat debitu in gne tuc noie usurarum
ps annu maritus ne dz aliquid restitue
incite quod medii tpis cpmatr ita
loqr hic facit. l. si nams. ff. de rei ven.
¶ Venio ad glo. fi. et op. et vr qd
mulie in vita ipa no patiatur hanc
deductione ut. l. si tibi mandaveo in
prin. et §. i. Si man. So. glo. hic
spale in dote ul' solue ut in contrio
¶ Queo quid si vir vult solue absque
deducte comodo medii tpis et mulr gdr.
an debet audiri. vir. quida dicut qd sic
et ita ponut casu. li in ver. Sivero. et hic
e vna lex. ista no e va. lex. qz hec fit ne
tm gra mulieris sz eta viri. que lex
pot ee va si intelligas vir dicere satis
dare no posse. et qd mulr satisdacoez ab
initio recusasset. alias secus. no eni debz
fi ad petitione viri ar. dco. l. si tibi
mandaveo. §. i. ff. man. Alii dicut qd lex
h qui iam e lata sna gtr maritu et sic
e deductio gtr mulierem. qz tuc no posz
mutare volutate. qi dicat se deductione u
ee facta no posz vir ea invita mulre gsequi
ut fiat deductio. ar. l. si iudex cum ne
to. ff. de minor. et. l. Jte illud in fi. ff. de
edi. edic. Sz puto qd eo ipo qd mulr peciit
a viro satisdacoem sibi pstari marito
deferat p. l. hec facultas. qd vel satis
det vel si no posz solvat deducto intu
sorio medii tpis. ut mulr pot volutate
mutare. ut h dr. nec obstat. l. attare.
rescriptu qz loquit in beneficio qd datur
alicui de iure spali. qd invitus tollit ut
l. in oneraijs. et. ff. cu v'bsa. de act. et
oblig. Sz gtra pdca facit qz vr qd sive
velit mulr sive nolit maritus possit
solue aut die ut. l. qd in diem q. de solut.
§. i. Ro si maritus velit statim solue
insolidu nulla facta deductoe posz ut in. l.
gnia. Sz si vult deduce no pot nisi prius
mulr ab eo petat. ipe qd ei deferat gdic
ut ob. ff. c. l. divortio. §. infoz. et qd ibi
no ut et ibi dixi ¶ Queo quo inrepe
tatur hec satisdacio. Ro offico iudicis
Queo qualr fotabit hic libellus. Ro pr
mulier pete sibi satisdari. et adice qd
si p gtumacia ne cusavit. stat gdep
netur insolidu ar. C. vn vi. l. no ob
rem. et. l. conductores. C. puta et qd simpl
petat sibi satisdari. succedit officiu
iudicis ad illud faciendu. sin foz illa
§. vlta glo. sigt ar. ff. de. l. fi. C. qui
bo. ce. pos. dicit dy. solue ut ibi. vel
solue ut colligitur. ff. e. glo. ul' d. tenus. tc.

¶ Sive autem.

Queo qut e
periculu mariti. Ro regularr esse
periculu mulieris qua res perit cui
est ut. l. pignus. C. de pign. act. &ll'
incumbit hic notans in glo. Bartolus

¶ Si vir.

vxori vir tr restitue qd
ht vel hre speraut a libro dotali nisi
aio donandi. ul' gpensandi sibi pmissu
fuit manifeste. h. d. Opp. qd ista gdico
no valeat cu sit pactu de futura suc
cone ut. l. fi. C. de pac. qd glo. solut
notabilr. qd dic ut ple scripsi in. l. stipul.
hoc modo gceptu. ff. de v. ob. Bartolus

¶ Si maritus.

In bono suffiat
maritu ee talem in rebus dotalibus qli
iniustus est secus in malo. h. d. nota
in rebus ppijs culpa no punit. sic. ff.
c. l. ex. §. licet. et de pet. hed. l. sed
possessor. §. si tibi. et. C. man. l. in re
mandata. Op. de hoc. ff. de his qui sut
sui ul alie. iur. l. ij. §. i. So. ibi ex
qualitr facta apprebat dolue. oppo. qd res
dotales no sunt aliene sz ppe ut. l.
dote. C. de rei uen. So. intellige alie
ne. s. spe. tam in faciendo qz in negli
gedo ¶ Queo vtru maritus tr in rebus
dotalibus de levi culpa quida distig
unt. finalr glo. tez qd teneat de levi
culpa. quod e verii. sive in faciendo sive
in obmittedo qd dixi in. l. si mora. ff. e.

¶ Si vxor.

Qui ppe e dolu tr restit
tuere rem. nec gsequitur dilatione ad
eam p quirendu. al' secus. h. d. oppo.
C. de rei vx. act. §. taceat e. §. Sed
nec ob impensas. quida dicut qd lex
corrigitur. Sz verius e illa qd fiat co
pensatio cu gtitas debet. ut ego dixi
in. l. rei iudic. §. i. ff. c. dicitur h qd
compensabat. Queo quid in glo. fi. expi
nam glo. tez qd mulr teneat ad duplum
ul' quadruplu qz furtu gmisit. huis qd
ad simplum tm. et hanc tez dy. nam

soluto matrimonio

constante matrimonio non nascatur actio penalis
que non nasceretur eo soluto nisi de novo con-
traheretur ut l. iii. § rerum amotarum sed hic non
contrahunt ut hic. Queritur quid sit illud quod
datur mulieri in glo. si ex pacto tene quod re-
erat arbitrio iudicis ar. l. iiii ff. de
minoribus dedu. Queritur an eo ipso quod vir non pro-
hibuit videatur permittere glo. videtur dicere quod sic quod
intelligo si vir sciuit et non prohibuit
et sciens ut l. qui vas § vetare ff. de
furtis. Idem si res erat quam vilis mulier
credebat virum permissurum quemadmodum ar. l.
me omnis § rem ff. de furtis et insti. de
ob. que ex delicto nas. § placuit et ibi no.
¶ Ultimo nota quod in obligatione rerum vilium sic
deueniatur ad extimationem re non extante
ut l. in re furtiva cum filibus de cond.
furtiva. Item re non apparente ut hic in tex.
expressius in l. cum res ff. de le. i. Queritur
glo. de quo cauebit et in glo. que incipit
ut inveniat si possit responso. Sed illud quod dicit
vel actionem cedat non est verum quia non liberatur
cedendo actionem quia actionem non tenetur
et quia habet actionem sed ex culpa sua tenetur.

Si bona. Si iudicium tenet pro parte
sufficit pro parte fieri satisdationem. Item in fisco
non tollit instantia iudicis h. d. oppo. quod
iudicium non expiraret sed instantia tolle-
at in fiscum ut l. si cum hominem ff. de fi-
deiussoribus ut l. si fratribus ff. de his quibus non
in fa. et l. i. C. si pen. app. mors interue-
nerit l. si petitor ff. de iudic. So. dic. Ja.
de are. quod ista loquitur in herede sed fiscus
non est heres ut hic et probatur in l. fide-
iussores § fi. ff. de fideiuss. et l. quotiens
ff. de nova. hoc so. non placet. Sufficit enim
quod in aliquem transeant bona rei ut patet in
patre qui occupat bona mortui peculium nisi
cum transfertur instantia ut l. cum ex con-
tractibus ff. de iudic. et l. sed si unus § si
filio ff. de iur. iur. Dic ergo quod speciale est in
fisco ut in eum instantia non cessat. Item sicut
iudices habent ¶ Oppo. quod non sufficiat iudi-
cem condemnare pro parte cum debeat sententiare
super toto ut l. in hoc iudicio ff. famil.
herc. et l. i. C. si aduer. rem iudi. etc. Sol.
pro re sed quando iudicium super toto re sed super toto
debet pronunciari ut in contrariis sed quando tenet
pro parte tantum sufficit pro parte pronunciari vel
pro hac dicebam in q. de fe. petitor pe-
cit rem in sti. appar. quando non possidet
nisi pro parte iudex pro illa parte eum condem-
naret de alia nichil dixit puto sententiam
valere quia pro parte quam non possidebat non valet
iudicium ut l. fi. ff. de rei ven. et l. i. C. de alie-
in. mu. cau. fac. Quid ergo dices si ille qui
habebat actionem ad quinquaginta petit centum
an sufficiat iudicem pronunciare de quinqua-
ginta. Respondeo ut dicta l. i. C. si aduer. re
iudi. quia in toto re iudicium licet non tenetur de

debeatur tex. est in c. abbate sane extra de re-
iu. li. vi. et l. tam punitione sive fruendi.
Queritur dicitur hic quod dos fuit publicata pro parte
qua extat glo. dic. in l. iul. de vi priuata.
Ex hoc nota quod dos fuit publicata soluto
matrimonio quia l. iul. de vi priuata non est
de illis casibus in quibus potest fieri publicatio
dotis constante matrimonio qui ponuntur in l. iii.
§ de bo. damp. Queritur quando l. fuit pub-
licata omnia bona dicit glo. in ver. casibus
qui ponuntur in l. v. ff. de bo. damp. ergo non
hic necesse se restringere ad illos casus quia illa
loquuntur constante matrimonio. Ista de publicatione
que fit soluto matrimonio que tamen hic loquitur
omnis l. quam loquitur de publicatione bonorum ex eo...

Filiusfamilias. In peculio filii videtur
quidquid mulier debet filio
et id illud mulier potest compen-
sare h. d. adde ad tex. ibi
uxori debetur quod dicatur impense res
donate et amore non valebant tamen quod
erat dos et sic totum pater haberet pro compensa-
tionem et residuum adhuc debebitur secundum
Ja. de are. oppo. de rei ux. act. l. i. §
sed nec ob impensas dicit glo. quod ista l.
hodie corrigitur quia prohibita est compensatio
in actione de dote. Item nota ff. c. l. in glo.
magna s. quod compensatio hodie sit pro-
hibita contrarium notatur in multis locis et re-
rum ut dixi ff. c. l. rei iudicate § i. quia
et in actione de dote obiicitur compensatio
sed quidquid sit posito quod compensatio esset pro-
hibita ista l. non corrigitur. Nam com-
pensatio est prohibita opponi contra mulierem
agentem actione de dote hic vero proponitur
mulieri querenti ob res donatas vel amo-
tas vel impensas ut compensationem oppon-
at cum sit in favorem mulieris non debet
intelligi contra eam pro § sed nec ob impensas
ff. allegato cum illud ius sit in favore mulie-
ris et hoc verum si res donate vel amote
sint consumpte a viro. Item quod uxor debetur
quantitas sed si res extarent adhuc mulier
haberet retentionem illarum rerum pro dote pro hac
l. que indistincte loquitur et est speciale favore
mulieris contra regulam positam in l. sub pre-
tex. C. quemadmodum ius queritur ex hac l. quod mulier
contra virum retinet et compensat et in hoc
hodie nulla est facta mutatio et hic tex. Ja.
de are. Queritur an pater cedendo actiones
liberetur. Respondeo quod non quia haberet eam cedere contra
se ipsum quod cum non posset fieri de natura fit
compensatio secundum dy. oppo. quod ille qui habet
actionem de peculio non potest de ea compensationem
opponere ut l. cum fideiussor § fi. ff. si cer. pe.
So. illud est verum quando pater vel dominus agit actione
propria. Secus si peculiari ut hic vel de eo quod
hic contrahebat peculium et soluendo. bar. de.

Maritum. Maritus qui dotem restit-
uit tenetur cavere de dolo et culpa et contra non

restituente marit. mulier. h. d. quando
dicit p istu. ff. actionem de dote ee arbi-
tr[ar]iam / sed no est verum Ideo enim in earu-
ratur in lite quia est bone fidei ut
hic dr in glo. Queo de qua culpa te-
neatur maritus / glo. ponit dupl. v[er]itas
est q tenetur de dolo lata culpa et levi
ut dixi plene in l. si maritum. ff. e. / Qu-
ero exem[plum] in quo vir ponit quantitate cul-
pam / contra ma. / glo. dicit si forte cessa-
verit uti funcionibus / et sic sit amisse
/ hoc no placet. Ja. de are. q vir no pot
alienare servitutes fundo dotali debitas
ut l. lege iulia. ff. de fundo. sed pot sus-
tinere glo. q no pot alienare paciscen-
do sed pot sustinere ut ibi sed no video
sic ut hic glo. no in l. si maritus. ff.
de fund. do. ar. p. de dona. et temp.
pscrip. l. longe et q ibi notat. Nota
hic ut tex. q sin ma[trimo]n[i]o soluto ma[tri]mo[nio]
res dotales fiunt mulieris ibi dum dicit
tex. res mias etc. sed exponit glo. res /
mias spe. sed no re / et sic determinat glo.
q est soluto m[atrimo]nio no sit res dotales
mulieris re. Ja. de are. contra p l. in
rebus. C. de iur. do. sed illud e verum hodie
q istam l. sed ut dixi in l. si morte. ff. e.

Si post divorcium. Post
moram periculum rerum dotalium spectat
ad virum. h. d. Querit glo. / an debeat ad-
hiberi distinctio / an res dotales cert[ae]
eodem mo pereunt penes uxorem vel non
/ et iste tex. facit q no / ibi dum dicit om-
nis etc. In actionibus realibus dic plene
ut no in l. sed si verberavit. ff. si. de
rei ven. In psonali dic ut no in l. cer-
te. ff. si certum pe. dixi in l. nemo rem suam
ff. si. q. de reg. iu. Bartholus l. doc.

Si quis dotalium. Vir te[ne]t[ur]
p[er] servos fugitivos sua culpa sine
impensis hic dno. bartholus. l. doctor.

Si vir. Uxor te[ne]t[ur] stare colono et
pensiones sequentium annorum spectant ad eam
precedentium ad virum. h. d. adde ad tex. ibi
maritus / quocumque sit dic colono. eo q
nulla colonum expellit Ja. de are. contra. C.
loca. l. emptorem et l. nichil. in e[od]em ff.
q. dele. i. sed hic in successore ad quem
cogitur ex necessitate transferre In genus no
transferebatur / ex volutate / hanc sed po-
nit glo. in l. divortio in glo. magna
contra istam sed. oppo. ff. lo. l. si quis domum
ff. i. eo. ibi fructuarius no hebat plena
administrationem hebat. Circa hanc materiam
Ja. de are ponit hic unam distinctionem / et
Cy. ponit aliam in l. emptorem. C. loca. et
neuter eorum plene dicit / dic g[e]n[er]al[ite]r lacius / et s[e]c[un]d[u]m
cum queritur an successor cogitur stare co-
lono / aut loc. in successore vero / et tunc
no e dubium q te[ne]t[ur] et cogitur sic defunctus
ut l. heres. ff. no debeo ut l. hede. i. de
re. iur. / aut de successore singulari et tunc
/ aut conductor e contrarium ius iure et
quilibet successor cogitur stare colono ut
l. i. ff. i. q. de superfic. et l. i. et l. n. ff. si ag.
vect pe. aut eius contractus ius iure et
tunc / aut successor no successit in plenum
ius / ut missus in possessionem / causa rei ser-
vande / et cogitur stare colono ut l. si
vendit. ff. i. de bo. auc. iud. pos. aut
succedit in ius plenum / et tunc aut ex
volutate / et no cogitur stare colono ut
l. emptorem. C. loca. et l. nichil. ff. i. i. de
leg. fallit fundo fiscali ut l. si. ff. si. q.
de iur. fisci / aut ille successor fuit ex
necessitate et tunc aut ille qui locavit
no hebat plenam administrationem ut fruc-
tuarius respectu iuris dominii et successor no
tenetur stare colono ut l. si quis domum
ff. i. ff. loca. aut hebat plenam administrationem
respectu eius cui postea restituit / et successor
tenetur stare colono / ut l. si tutele. i. de
adm. tu. aut hebat plenam administrationem
noie suo / et tunc sibi successor in quem
transfertur ex necessitate cogitur stare colono
ut hic similiter iste. ff. q nulla hic necessitate stare
colono viri / q sane intellige. s. quadam
necessitate quadam quia cavit marito de
indepnitate / et quis de paraenia pstitit
colono caus ex cepit / vel retenuo Nam hoc
no est iure cautum / nec ista. l. dicit hoc
si inspicias eam mille annis. Ultimo
ex precedentibus hec nota q quando aliquis lo-
cat domum vel fundum et p observantia
obligat omnia bona sua q colonus nullo modo
lingat pot dicere se remanere in re quantum
vice pignoris / et sic successor no po-
terit eum expellere / quia habet ius in re
sm distinctionem ponitam Bartholus.

Semel mora. Obligatus
sequens purgat moram pre-
cedentem / ut et eius effectum tollit
h. d. oppo. et ut q no sit mora ubi p[rim]o
vir obtulit / et mulier accipere noluit / re-
q ab initio fuit mora / sed p oblationem p[ost]ea
sequentem purgatur. Queo vero liberetur
maritus intitu p[ro]p[ter] interveniente culpa
sua / glo. ut d[ic]it q no / et intellige ubi p[er]i-
mit decessisse sine dolo et culpa mariti
/ q intellige sine dolo et culpa / lata de
tem cum no te[ne]t[ur] p[ost] oblationem ut l. si mora
ff. e. et ibi dixi / quero verum aliis modis
mora purgetur dic ut in glo. Bar.

Si post divorcium. Licet
psona actoris mutetur / no in
mutatur qualitas actionis re-
centia. h. d. oppo. ff. e. l. si maritus
ff. si mutatur psona ex parte rei mutatur
condicio actionis ex parte actoris ut ibi
sed si mutatur psona ex parte actoris no co-
tingit mutatio ex parte rei / sed bene contingit
mutatio ex parte ipsius actoris / quia heres
conveniens no habet eadem privilegia q

mulier ut l. i. C. de p[ri]uilegio dot[is] et l. assiduis § exceptis qui po. in p[ri].

Facere q[uod] vir ab eius ux-
ore pot[est] exige[re] c[um] eius bo[n]e
[con]ueniat[ur] et illud d[icitu]r posse fa-
ce[re] / et id in hac mulla [com]pensatio obi-
citur mulieri. Queso r[espo]n[deo] indistincte
maritus dicit[ur] posse face[re] tam id ad
quod h[abe]t actio[ne]m / glo. dic[it] q[uod] si debitor est
soluendo / n[on] requiritur q[uod] vir possit
face[re] de iure et de f[ac]to / nam alias ta-
ce[re] de iure et de f[ac]to nam alias ta-
lis est actio / ut l. nam h[uius]m[od]i ff. de dolo
Sed q[uod] dicat q[uod] quantu[m] ad casu[m] h[uius] l. ce-
ssant / que contra viru[m] h[abe]t actio[ne]m sufficat
q[uod] vir sibi ip[s]i semp[er] est soluendo ut l.
cognouit eius § f[in]. ff. de re. iudi. et l. cogne-
batur. j. ad l. falci. Queso g[lo]. / quid si ma-
ritus est obligatus [pro] t[em]pore pure / an
antequa[m] soluat pariter mulieri compe[n]s[ar]e glo
dic[it] q[uod] sic ut l. si quis mandato deneg[a]t[ur]
g[lo]. Ingiuriu[m] fiat quia fideiussor non
repetit anteq[ua]m soluat ut l. iuuig[ue] ff.
mandati. Sed r[ati]o diuisitati p[er] ut l. inde-
bitam ff. de cond. inde. et no. in dicta l.
si quis mandato. Videte Ja. de are in
dicat h[ic] fine in ar. q[uod] fideiussor de
emptione anteq[uam] res eui[n]catur / et si ste-
tit [pro] magnu[m] t[em]p[u]s non pot[est] age[re] ut libe-
retur quia ad h[uc] obligatus n[on] e[st] h[ic] in fi-
nem l. et q[uod] tex. C. m. l. si ex ca. C. man.

Quociens p[ate]r a[d]promittat
sibi filiam actione[m] de dote
si an[te] m[at]rimonii stipulet[ur] vel
post tempore traditionis / aut secus / nisi fi-
lia ei [con]sentiat h. d. op[posit]o. actio d[e] dote
n[on] e[st] nata an[te] m[at]rimonii solutu[m] ut l. si dos
§. i. ff. de iure do. dixi in l. si constante
§. i. ff. e. si n[on] est g[lo]. stipulando n[on] pot[est]
in se t[ra]nsferre dote[m] / dico q[uod] t[ra]nsfert in se
stipulando s[cilicet] spem actionis de dote /
Op[posit]o. C. de iur. do. l. ania. ff. pr. stip-
ulando a[d]p[ro]mittat sibi actione[m] de dote
ut h[ic] secus si pacis[cen]do quia t[un]c ma[n]e-
tine ut ibi vel / ibi p[ro]b[atur] / licet in [con]t[ra]rio
sit secus. Queso h[ic] d[icitu]r p[at]rem debe[re] sti-
pulari in [con]tinenti / qualis d[ebet] intelligi
h[ic] aut dat dote[m] p[ate]r aut ext[ra]neus / p[ri]mo
casu / aut an[te] m[at]rimonii [con]tractu[m] et t[un]c si
d[icitu]r in [con]tinenti siue p[rae]cessit p[ro]missio de
dote danda siue n[on] ut h[ic] in v[ersu] plane
si p[ost] m[at]rimoniu[m] [con]tractu[m] / et t[un]c aut nulla
p[ro]missio p[rae]cessit de dote danda / et t[un]c
d[icitu]r in [con]tinenti t[em]p[o]r[e] traditionis in hac l. in
prin. / aut p[rae]cessit p[ro]missio et t[un]c debet
intelligi in [con]tinenti t[em]p[o]r[e] p[ro]missionis / alias aut
[con]ueniretur iure filie ut C. de rei ux. act.
§. accedit et C. de pac. conue. l. ex mia[n]d[a]to
s[ecundu]m dy. / q[uod] intellige v[er]u[m] si p[ro]missio fuit fa[c]ta
t[em]p[o]r[e] m[at]rimonii / vel post / nam si an[te] to[tu]m
t[em]p[u]s an[te] m[at]rimonii d[icitu]r in [con]tinenti ut ff.
dixi. Si n[on] ext[ra]neus dotat si nulla p[rae]cessit
p[ro]missio / d[icitu]r in [con]tinenti t[em]p[o]r[e] traditionis. C. de rei
ux. act. § accedit / Si vero p[rae]cessit p[ro]mi-
ssio d[icitu]r in [con]tinenti t[em]p[o]r[e] p[ro]missionis / siue fu-
it fa[c]ta an[te] m[at]rimoniu[m] siue p[ost] ut l. ex mo-
re C. de pac. conuen. et no. in d[ic]to § ac-
cedit. Idem puto si t[em]p[o]r[e] p[ro]missionis appo-
natur pactu[m] de p[ro]missione sibi facienda
de dote restituenda ar. l. modestinus
j. de solut. Quero quare e[st] r[ati]o q[uod] pr. an[te]
m[at]rimonii pot[est] a[d]quirere stipulari / licet p[ro]hibit[ur]
an[te] ext[ra]neus non / dic[it] glo. / quia an[te] m[at]ri-
moniu[m] filia nullu[m] ius h[abe]t in dote ut
h[ic] in vlt[ima] glo. / Sed certe illa eade[m] r[ati]o
v[er]s[atur] in ext[ra]neo ut l. si ext[ra]neus ff. de cond.
ob. ca. Sed r[ati]o e[st] / q[uod] pr. an[te] m[at]rimonii [con]tracti
pot[est] sponsalia a muli[er]e [con]tracta dissolue[re]
quod fieri pot[est] ut l. i. C. de spon. / et sic
est in eius p[otes]tate / ne m[at]rimoniu[m] [con]trahat[ur]
/ merito est in eius p[otes]tate stipulari dotem
s[ed] in p[otes]tate ext[ra]nei n[on] e[st] dirime[re] sponsalia
eodem m[od]o / nec stipulari dotem / s[ed] post [con]-
tractu[m] m[at]rimonii in neutrius p[otes]tate est ill[u]d
dissolue[re] inuita muliere ut C. de repudi.
l. dissentientibus / an l. fi. / et haut r[ati]o[ne]m po[ni]t
tex. in l. adoptiuu[m] § i. de iur. do. Et p[er] h[oc]
dicitur / q[uod] si de iure canonico / pr. n[on] potest
dirime[re] sponsalia / q[uod] nec etia[m] pot[est] dote[m]
stipulari inuita filia. Op[posit]o. j. e. l. post
dotem. Istud [con]t[ra]riu[m] e[st] q[uod] illam l. reddit
difficilem. dic ut ibi. Vlterius scias q[uod]
h[ic] n[on] cadit illa op[positi]o / quia quida[m] fa-
ciunt / q[uod] in [con]tinenti dicit[ur] si quis q[uod] fit
constante ma. ut glo. dic[it] q[uod] ple[ne] expla[n]a[tu]r
ut l. in[de] [con]ueniri ff. ut puta si post di-
uortium ff. de pac. h. d. Bartholus.

Si quis. Si ext[ra]neus stipula[tur] dote[m]
soluto f[act]a uxori maritu[m] n[on] liberat h. d.

Nupta. Op[posit]o. C. de diuor. l.
consensu. So. intellige q[uod] diuertit
h[ic] sine culpa sua. Queso an ista mu[lier]
h[ab]eat p[ri]uilegiu[m] actionis de dote. Ja. de are.
dicat simpl[iciter] q[uod] sic ingiuriu[m] fiat ff. e. l. i.
nam p[ro]p[ter] q[uod] sic nupta cessat r[ati]o [con]cede[n]d[i]
p[ri]uilegio[rum] mulieri [con]cedebant[ur] c[um] essent
eam maritanda. So. Ja. de are dicit et
bene q[uod] dos n[on] solu[m] e[st] necessaria ad maritan-
dam mulierem / s[ed] etia[m] ad sustinenda onera
m[at]rimonii p[ro] hac e[st] casus in l. assiduis
§ exceptis C. qui po. in p[ri]. ha. et l. ex his ff.
e. ubi filiy p[ri]mi m[at]rimonii habent p[ri]uilegiu[m]
g[e]n[er]o multo m[a]g[is] ip[s]a mulier quod n[on] bene.

Quociens. n[on] pot[est] quis pete[re] q[uod] ex
actu co[n]s[er]etur reddere s[ed] satis est debitore[m]
liberare h. d. Queso v[er]u[m] maritus possit
soluto m[at]rimonio dote[m] exige[re] ut lucretur
mensurium medy temporis q[uod] olim tene-
batur vestiu[m] a[n]nua bina ex ea dicit hodie
p[ost] a[n]nu[m] / r[ati]o ut dictu[m] j. e. l. si socer
§ h[uius]. Bartholus legu[m] doctor .:—

Si marito p qua ptc bona
mariti publicantur p ea ad dotem
fisco tenetur. h. d. oppo. ille ad
que bona puenerint no tenentur cre-
ditoribus ut l. mihi bona. ff. de iur. do. et
C. de here. vel acti. ven. l. i. et ii. So. hic
bona mulieris puenerunt ad fiscum iure
cuiusdam fictionis iuctorius puenerunt
ex contractu sm dy. ut l. iii. g. cum ex eade.
iur. fis. vel dic q hic bona puenerunt
ad aliquem ad dispone l. in gratis aut ex
dispone hois sunt l. i. de bo. pos. et l. pri-
ceps bona. ff. de v. sig. oppo. de l. si debi-
tor. C. de sen. pass. So. ibi fuit publi-
cata res hic quarta ps bonorum vel me-
lius ibi fuit restitutis ad cetas res hic
in quarta parte bonorum fuit fcta pub-
licatio Queso an dic sic ipso iure libaris
p ea parte que puenit ad fiscum vicas
est q sic ut l. si debitori deporto ff. de
fideius. licz quedam glo. dicat q contra
q exactiam plene in l. ubicumqz ff. de fideius
ubi dic q no te. alias Sed remanet na-
lis Sz in l. fi. ff. de duo re. dubitat Bar

Si pater dote sibi pro remissam
pri no exigit soluto matrimonio h. dic. oppo.
q soluto eius q debetur tollitur omnis ob-
ligatio ut ff. e. l. fi. g. si vir et ff. d. iur.
do. l. vir. ab eo ss. hic fuit remissa pro
ibi acceptilatione que vim solutionis op-
tinet sm dy. et ff. de acc. que ss. an
sit ita dicam in l. fi. g. si vir. ff. e. oppo.
pactum fuit vim transit ad heredem ergo ut l.
pactum de pbat ss. hic pactum fuit pso-
dixit cum ne ab eo peteretur. oppo. q
soluto matrimonio vir no pot petere dotem
ut ff. l. pxima. So. intellige q si matrimonium
gstabat mortuo socero vel si erat so-
lutum fuit inutile pactum de dote licet
dicat sm glo. sz ss. illa ulcia no congruit
huic l. q dicitur illa quoqz pecunia in
dotem erit cum no possit esse dos sine
matrimonio necessario nisi sustinendo dicas
sine matrimonio f. instituta vel pristino Sic gl.
habes q si post matrimonium solutar viro quod
dotem lucri dicatur illa pecunia dotis
fieri ut in dotem sit eam lucri Barthe.

Si voluntatem actio Iudica-
cati post mortem pris gsolidatur i psoz
filie sicut actio de dote h. d. oppo. q
p sinam actio efficiatur transitoria ad he-
redes ut l. quis liberis. g. Sz et sinam
ff. de lib. opis. So. aliud in opis libertorum
ut ibi aliud in dote ut hic dy. assignat
ronem quia ibi vivo pre nulla actio filie
competebat et sic p sinam nichil sibi auf-
ertur hic vivo pre actio de dote erat coīs
cum filia et sic nec sinam nec hes contra in-
pedit in filia gsolidari pre mortuo oppo.

ad hoc ff. de duobus reis. l. ex duobus so-
mus duorum reorum vel hic coe cum ista l. la pr.
et filia no habebitur ut duo rei ut l. ii.
g. Item si voluntate. ff. e. et l. ne sdm
oppo. de l. sicut. g. si ubi qui gsentit de-
bitori vel consentire hedi eius. So. hic
filia que gsentit pri vel gsentire hedi
pris glo no solvit dy. dicit q in eodem
statu est ibi a quocumqz res vendatur vel
ex psona heredis no variatur hic secus q
pr te dotare filiam no heres eius ita
dic. dy. tez So. dy. q heres pris no cog-
itur dotare filiam q no hrim no ipe
idem in l. iuuisilam in prin. ff. e. q est
verius ut dicam ff. e. l. post dote gr. ius
So. solue qui quis vel alii gsentire ex vo-
luntate vel gsentire hedi eius et sic as-
set vo infunde necitat in hede q en
erat in defuncto ut hic **Queso** cur
nec p gstatione nec p sinam puaretur fi-
lie ius gsolidationis cum puniatur p ex-
actionem a pre fcam dy. tangit in dicta l.
iuuisilam et vel attar tex. e. in dicta l.
ii. C. de bo. q li. et l. fi. C. coia vtriusqz
iudi. et dic ut ibi p ey. **Ultio** sane
q est quedam glo. pa. l. fil. l. pr. filia
i pri. q vel hunc tex. gdicit sz dic ut ibi dicat.

Cum pater Quatenus solu-
tum est intra eatenus vir ab hedibus
suis no repetat h. d. oppo. ff. de here.
instit. l. suus quoqz So. intelligitur ista
sm dist. incertoz illius l. oppo. de l. si ma-
ritus ff. famil. hercis. So. intellectus q si
matrimonium erat soluto ibi no **Ultio** iste
g. facit ad questione notam in l. ii. ff.
si ps hede. pe. videz an pendente gdi-
cione ex institutis p pte alii possint in-
terim insolidum agere vel queri et hic vi-
casus q no nisi p parte p qua insti-
tutus est pure q dixi in l. plane g. si
quietum ff. de le. i. Sz quero de tene-
do hoc quis gsuleret vxor pendente
condicione dy. tangit in l. si constitute
g. i. ff. e. q facit dari curatorem bonis
p l. si dm. ff. qui ex ca. in pos. ea et
l. i. de curat. bo. da. et l. si quis insti-
tuatur de hedibus insti. Bartholus

Si fundus Fructus auget dotem
et id q iuris est in dote erit in fructibus
h. dic p istum g. dixi ff. e. sup. Rem q
dos est quid tale quia augetur fructibus
sicut hereditas ut h. pbatur in l. q dicat
ff. h. px. oppo. ff. de posi. l. iiii. So. ibi
qui fructus debent pen officio iudicis
hic aut petuntur prius actio de dote licz
fructus non sint dos ita dic glo. q in-
telligo sicut res hereditate no sunt hedi-
tas ut l. ii. ff. de re. dimi. Ita fructus

non sunt dos / nec aliqua res dotalis
e dos / cum dos sit quid vle ut . C . dixi /
sz fructus sunt dot seu dotales . oppo . ff . de
ver . ob . l . Iuliamis . § . i . dicit glo . in dic
ut ibi Sz illa nil hic facit a3 ista / q2 ibi
lo3 qn dos e soluta pfecte sz in re desic
aliquod mis h qn dos no e pfecte soluta
Et de ista ma habes in . l . no solu . §
elegante . ff . de dolo et p q . C . de exhib
ff . res . l . exhibit / Queo in quid lega-
ta seu fines dotalibus debeant . multa
glo . et dy . dicit q debet inspi nemo co-
templacone sit relictu / et bn / sz quid
in dubio dic ut dixi in . l . addico de at
quid hedi sim dy . q no Bartholus .

Si prior maritus

Qm
pmittit q debet intelligi tu
de debito cum effectu . h . d . Oppo . ff . de pe
in . l . nesennius et de excep doli . l .
pe . § . Si cum glo . solvit mirabilit / aut
maritus pmittit simpl q d3 / et intellir
cum effectu deducto ne egeat uel hic / aut
pmisit certu q d3 / et sic quantitate expressa
et tunc qneniet in solidu ut in qtrie . ar .
l . cum qui § . si mulier . ff . de iur . in . Idem
no in dem . l . nesennius Idem azo in sum
ma soluto matrimo . ut tex . in . l . nemo
§ . aime . ff . de ii . Queit glo . quid si post
hanc pmissione vir effitiat ne solue
do Ro p laicu e marit sm distinctio que
ponitur in . l . si extneus . ff . de iur . do .

Que dotis

: Ista e pulc
. l . et hic materiam cotidiana
et subtile et pessime exami
natam / et h . d . sm let . quam teneo / adhi
bitus ad stipulandu ptem dot / aio do
nandi vr adhibitus / et maritus mulier
hes ei tenebit / et si heditas soluende
no fuit . h . d . pino ponit thema so
rudez ad . q . / 3o rndz cuidam tacite ob
iectioni / ibi nihil locuti 3o ibi nec
ad rem ptinet In tex . ibi qpensasse . l .
actione confundisse . oppo . isti adhibi
ti videntur ut p cau . es ut . l . inter . § . fi .
ff . de iur . do . § no possit illu here
querere quia sicet expartu / et p similit
ut . l . idemqz . § . si cui . ff . mand . / dz go
his teneri tueri se excep doli fuit
glo . rndz q aio donandi fuit et qstat
at psumitur ut p aucto / cum auarissi
sit genus mulieru ut glo . dicit § indecet
incipit / aio donandi ut insti ibi misi et
ibi omitte / et assume ibi / et ibi hez
locum / et illa gtr tenet / Sz cuiuis
est / q michi displicet / quia no e vera
let . dic go / q hic isti fuerit ad stipu
landu ptem dot adhibiti / io videt dona
re singlo ro ad tota dote stipula
dam fuerit adhibiti / io no psumit de

natio Sz pot esse alia psumpcio ut
qui volt alium adhiberi ad totam dotem sti
pulandum / ut ex pte honestate / q2 mulier
no vult assribi in instre ut . l . si pup
illus . § . pupillus . de aut . tu . et . l . op
tima . ff . de zhen . et qnut . stip . Sz qn
ptem stipulatur et ad ptes at adhiber
cessat illa psumpcio honestat cum voluit
stipulari / quia sic pte stipulatur in sua
psona / ita et in totu potuisset ricerta
causa honestat Idem dico si pte non
stipulatur / sz aliu adhibz ad ptem stipu
landam / qr et potuit sine stipulacione
in ptem stare ita e incoto / hoc pbat
l . ii . C . de iur . do . et . l . cum pponas . ff . si
quis alio ul sibi opp . de . l . cum maritus
§ . fi . ff . de par . do . glo . / dic q ibi aio
donandi qstabat dm / istud e diuinac
et displicet michi / Sz ro q ibi fuit ad
hibiti ad stipulandum dote in uno casu
in alio no / io psumitur donatio ut ibi
secus si fuissent adhibiti ad stipula
dum in omez casibz ut . l . mlr . § . fi . ff .
de iur . do . et . l . cum quis decedens . §
in ptanira . ff . de le . iii . Tene go q si
constet q aio donandi eet adhibitus
stamus eo / si no appz tunc ut e adhibitus
ad stipulandum ptem dot / aut totu ut
vidisti et totum assignam / Vlao oppo
poito q adhibitus videat aio donan
di mlr pot ipam donatoem reuocare
sicut . l . seia in fi . de dote ple . h . q sm
timore / glo . dic q pot intelligi iste
q fuit adhibitus cause mortis / q in dub
o psumitur / ut ob . l . seya / quia futuro
q pot reuocari expsse ut ibi fuit / hic
no expsse reuocauit / et sic glo dic
hic / expssius ponit glo istam opi que
fuit azo . in . l . maritus in . fi . ff . de par .
do . go dic / ne bn ista glo . et e ecia
ad . l . istam / nec ad . l . qriam bn dicit q
donatio cum mortis desalcatur ut . l . in
donatione . C . ad . l . falci et . l . i . § . sz et
a mortis . ff . quar . le . si desalcatur go appz
q heres no tenet / ultra vires heditatis
sz hic tex . dicit q ultra vires heditatis
te go ista let no e bona / quare ad hanc
l . q psumatur donatio cum mortis ad . l .
seya . de do . / ple Ro q fuit facta tacente
mortis io psumitur cum mortis Sz q istud
oppo . / et est difficile qtuz de . l . cum ma
ritus iur . ff . de par . do . ubi fuit facta
metente morte / et tamen inter viuos / nescio
quid dicam dic q ibi fuit actu ul ibi
psumitur p duos actus / unus e qui
fuit pca mlr facta sio deinde cum
fuit stipulata secus in uno actu ut dicit
l . seya de dote ple . Sz istud dubitando
dico nam habes q si appz aio donandi

stamus ecto si cā mortis / al' int' vivos et stamus ecto / aut dubitat' et tūc si ē fca
mencio mortis p'sumit' q' cā mortis vi-
hēt nisi duo actus inficiat ut dixi /
aut nō ē fca mencio mortis et tūc pre-
sumitur int' vivos ut l. si attares / oppo.
de l. ꝯ cula . C . de ꝯ bact glo. dicit q' ē vm
nisi rō t'pis aliud inducat et inde glo.
ibi nisi aliud rē / et sic glo. vz / q' sola t'p-
oris rō faciat p'sum donatione / dic' ne
bn ēte / nō quia sufficiat solus cursus tem-
poris ad aliud / rō qr̄ quis attac' simil et
cursuz t'pis / et cū sufficiat dic ut dixi
in l. si ētis aīus . C . de pac. et l. cū de in
rem vsē . ff . de vsuris / vbi tengi de dote et
in q. quā disputam / de illa que intr' ad ma
ritū cū magna dote / aliqū attac' ꝯ q.
temporis qui sufficeret ad p'sūpcōnē tūc /
nō ē dubiū / si nō ē sufficiens / tūc solus
cursus t'poris / nō inducat inp'sūpc' libe-
ralitatis / ut l. libitus . ff . t . j . de alı. le. / fa
llit in debito odiosi lucri ut l. cū post
in prin . ff . de iur. do . et l. cū quidā . ff . t .
ff . de usuris . et . C . de usuris . l . usuras et
ita debes intelligē illā exceptō / Et ad-
uite quia nō cadit ad l. sz ad r'gulā gn̄a-
lē formatā / q' in dubio nō p'sumit' animo
donandi . Oppo . de l . si filius coīs . ff . t . de
donac' int' vir' . et vx' . So . illud ē vm n'i-
si rō sanguinis aliud indicat / et inde ē
glo . ibi / nisi sanguis simile glo . habes in
l . ulē . j . de do . int' vir' . et ux' . dicis ne be-
ne ista glo . ēte nō / quia l . si quis . ff . t . ū
dic' q' rō sanguinis / facit p'sū donac' . sz
dic' q' facit p'sū ꝯtrā / qui inducat dona-
c' . et hoc dic' glo . in l . qui pacc' . ff . ma .
sz in cau l . g're ille ꝯsū in quocūqz
ꝯtu sco facit p'sū donacōem ut l . Tedibus
in fi . j . de donac' / vñ ibi facit rō sanguis
p'sū ꝯtrāz / et sic illa glo . quātū ad l . ista
nō bn̄ dic' / quātū ad istam . l . dic' p'xime
. s . q' rōne sanguinis p'sumat' donac' ut
l . nisi in fi . ff . de iur' do . It' in pr'e non
p'sumitur ut l . cū quis . ff . nuptura . j . de-
le . in . et s'm op' glo . / et ē casus cont'
illam glo . in l . cū maritus in fi . C . de pac .
do . s'm q' glo intellig' et sic glo . istam in-
ale dic' qui vno tn̄ rōe q' bn̄ dic' quia
de ascendēs adhibz aliquē ex descenden-
tibus ut int' filiam / et p'r filiū / et pro
hoc l . donacōe ma . ff . sp̄es . j . de donac' et
l . fi . C . ca . Oppo . de l . si vero nō re-
munerandi . ff . idem / pap' . ff . man . glo .
solut' p' rōem / q' viciss'im p'sumit' donac' .
dic' ne bn̄ ista glo . / et dico q' bn̄ dic' in
duobus casibus ex mis legis / quia in dote
ē sp'ale / quia nō p'sumit' donacō ut si in-
nitri donasti et te adhibeo ut stip'ulet'
ut l . idem ꝯ . ff . si cui . ff . mans . et q' hoc
sic vm̄ ē casus in l . p'sdote . j . c . s'm lec-
dy . Sz ad illam pot' rūderi / q' p'r nō v'
donac' / sz ad l . idem ꝯ . ff . si cui nō v'
dare rūsū . Oppo . de l . rē in p'un . ff .
accedit . C . de rei ux' . act' sc . ibi sua-
doris est q' illa cū respiat pietatē ut
l . cū hiis . ff . p'cl' . ff . de cond' in de / oppo .
de l . et aimo . j . ti . l . So illud ē vm in
modicis / et io dē vnā v' q'z q' dat magis
ut l . vel's . ff . de do . int' vir' et ux' . et v'
q' in dubio nō p'sumit' donacō nisi ex mo
ul' ex ꝯne aliud inducit' ul' p'sumat'
de claro / ex nō incerto i . ex cursu t'pis
ex gesti negocii ut l . ꝯ cula . ff . de p'ba-
cō . et hac l . cū filiis s'm lec . quā no /
et l . falsus . ff . ractum . q . de fals' / et
q' nō in l . qua rōe . ff . fi . de acq'rir' .
re . do . / et q' nō in l . ij . in fi . ff . ad l . ro-
di de iac . Sequit' ul' ex ꝯne pot' duo-
bus modis intelligi / ex ꝯne . s . ut rei
modica ul' ꝯtra ut l . omā et l . q' dicat'
j . c . ti . Item ex ꝯne . s . ē ꝯpē quā datur
nel remittitur ut sicā est / que r'spiat
pietatem / ul' r'spiciat lucrū odiosū / ul'
in aliis causis in glo . sp'ecificatis ut l .
si ego in fi . ff . ad uelley / et sic pot' in-
telligi omēs casus qui p'r' in dcā l .
si vero nō remunerandi . ff . idem pap' .
ff . man . Venio ad aliud glo . dic' hic
q' ad eundo v'r ꝯsentire Cont' . actio
nō hētur p' solutione in commū hē-
dis ut l . vranius . j . de fideiuss . et q'
nō in l . si socer impt' . j . c . Rō q' ista
sutio nō hēt vim solutionis / sz actio hē-
tur ꝯ ꝯfusa et io heres tenet'
ē stipulationibus . Sit . qualz ꝯsueuit
et ꝯ t' hoc melior ē exp'o ja . de are
Si lex . q' glo . tenetur ꝯ l . quas attac'
vr' dic' q' h're vim solucionis q' nō est
vm̄ dic' hic q' te' in soliduū creditoribus
Cont' . de l . i . ff . ib . qui . j . ad trebell .
l . ad l . in rōne . ff . q' vulgo . j . ad l . falc .
ro glo . q' usqz ad vires hereditarias
te' legatariis et creditoribus in solidū sz
ista tempa / hodie distinguit' / aut
fecit inventariū ꝯ aut . Sz cū testator quero an maritus habeat bn̄ficiū ne cō-
uetatur nisi in quantū facē pot' glo .
dic' q' sic . dicas ne bene ēte sic intel-
ligendo q' fuerint adhibiti ad stipu-
landū ꝯtem dotis simplr' / secus si ad
ētam ꝯtem specificant' ut glo . ff . ubo .
suspectū . ff . c . l . ij . et . iij . et . ff . l . ꝯ x' .
in glo . Itē l . qū aliquis sint adhibi-
tus ad stipulandū pone q' stip'lor dari
sibi et nō adhibeo q' stipulet' / an p'su-
metur aīo donandi ul' nō / qr̄ stipu-
lor dari tercio q' nō est meū / nec
est michi debitū / tūc talis questio nō
vz / nec michi / nec sibi acquirer' ut ff .

alteri insti. de inutili. stipulat. et l. stipulatio
ista. § alteri ff. de v. ob. nec potest intelligi
quod stipuletur ut negotiorum gestor quia non est
meum negotium nec tamquam procurator | quia sti-
pulatur alteri quod est meum | vel michi debitum
et tunc in eo casu numquam presumitur donatio
sed tamquam procuratori et adiecto ut l. Iuli-
anus § i. de v. ob. et § si quis alii pre-
instit. de inutili stipulatione et hoc apparet
in l. donationes § pen. ff. de donat. cum
glo. | Fallit racione sanguinis | intelligendo
sicut intellexi | quando unus ex ascendentibus
stipulatur descendenti in casu in quo
potest sibi queri ut l. publia in prin. ff. de
posi. et quod non in l. donationes § i. ff.
de donat. et non est multum tempus | quia
ego attamen in quadam publice et magna
questione de quadam stipulatione | Quero ulterius
pone quod ego stipulor seu emo vel contraho in
nomine tuo an in dubio videar donare
videtur quod sic | iste est publicus punctus | quia
in eo casu non presumitur donatio ut l. ii.
ff. de neg. ge. et per totum titulum nisi certa
causa precesserit | illud est dubium | ut ff. dixi
inter ascendentes et descendentes ut
glo. in l. filie C. fa. her. | dicit quod donatio
presumitur in patre qui habet filium in potestate ex
solo contractu non presumitur animus dona-
di | sed concedendo sibi in peculium sicut
l. ii. C. de castren. pe. et ff. de pe. l. i. ff.
sed si nomine filii emeret | et pater tunc sibi
tradi | tunc presumitur donatio ut l. ii. C.
si quis alteri vel sibi ita debet intelligi l.
filie et C. famil. herc. nec ob. l. prima
de castren. pe. al. de pe. l. in iure | quia
talem filium | non habet in potestate | adverte si-
quidem est talis contractus | qui gerit ex
quo posset queri actio statim presumitur
perfecta donatio | alias secus | ut l. fi. ff. de do-
nat. | nos habemus in l. si fundum per
fideicommissum ff. dele. i. cum considero secundo
donandi vel non | et pone | ego consentio
quod obliges rem meam | et bene inducit
pignus contractus | sed queritur an animo donandi
videatur adhibitus | Respondeo non | sed potest agere ut
luceret ut l. si marito § quod sine ff. quod mod.
et dicit plene in l. fi. C. quod mod. et l. In-
cius ff. man. | procedo ulterius consentio
tibi vendenti rem meam an videor
consentire animo donandi | per illa que dixi
ut l. si fund. per fideicommissum ff. dele. i. Re-
spondeo una distinctione | et videtur l.
quas citabo | quia consensio venditionem
rei mee | et a te michi donare | quia
de alia | si de re michi donata a te pre-
sumitur donatio ut l. si vero § pat. pater
al. post ff. man. Si vero non fuit a te do-
nata | puta siquidem fuit donata ab
auctore tuo | vel ab eo cui heres | vel ab
alio cuius procurator | et tunc | aut ille qui
vendebat erat meus pronus | vel he-
res proni | et presumitur donatio | nisi aliud
appareat ut l. coheredi § in ff. dele. ii. aut

non erat pronus | nec heres proni | et tunc
aut erat mea res et tunc non presumitur animus
donandi ut l. si fundum per fideicommissum
§ i. ff. dele. i. Si vero erat mea spe et
tunc aut ille actus cui consentio erat ta-
lis actus ex quo res ad me perveniret debebat
ut michi preiudicet ut l. cum pater § libertis
ff. dele. ii. et l. mehil § i. ff. dele. i. et l.
quotiens C. de fideicommiss. | aut ille actus
non erat talis actus | exemplum in re mea
michi legata sub aliqua conditione | isto
casu | consentiendo non videatur remittere fidei-
commissum | ut l. si fundum ff. ad l. falc. sed
per dy. in l. cum rogo § duo fratres ff. de ver.
ob. et glo. habemus in l. si a substituto
in prin. ff. dele. i. Si vero non erat dona-
ta nec a te | nec ab auctore tuo | tunc
indistincte contractus non inducit donationem ut
l. si non C. de rei. ven. et quod dixi in l. si
fundum per fideicommissum ff. dele. i. | Tercio
pone quod consentio tibi donanti meam rem
videor donare ut l. si pupillus § i. ff. de
do. int. vir. et ux. et l. ii. cum in C. si ad-
versus do. et l. in diebus § fi. de donat.
Quid si consentio leganti rem meam dic
ut dixi in l. si fundum per fideicommissum patet
Quid si consentio alienationi rei michi obli-
gate | presumitur remissio pignoris | non tamen
de debito presumitur donatio ut l. si pro
venditore de C. de remiss. pign. et l. sicut
ff. qui mo. pi. vel ypo. sol. hec omnia vide
quando quis dicatur consentire | et in ista materia
vide de presente et absente et tacente | et
de subscribente | et sigillante | Et primo quero
an absens et ignorans videatur consentire | et
liberum non in homine sane mentis loquor de
furioso | dixi ff. e. et l. ii. § voluntatem
et quod non videatur consentire absens et ig-
norans sicut notatur in l. quod in eo § fi. ff. de rim-
mir. cum l. se. et l. ii. in fi. ff. e. et l. si
debitore C. de pign. et l. qui vas § ne
ture ff. de furt. ¶ Quero quid de sciente
non tamen presente seu absente in casu | in quo
tangitur consentio | presumitur consentire ut l.
ii. § voluntatem ff. e. et contrarium non presumitur
ut l. in delictis in prin. ff. de noxal. actio.
quid de presente sciente et intelligente | quia
tamen in ignorante non cadat ut l. labeo
ff. de aqua plu. arc. an in presente et sciente
sequitur et in tacente | et sunt hec similia in mar-
gine l. is qui tacet est de reg. iur. li. vi. et
ibi per dy. et glo. in l. gayus ff. de pign.
act. et l. quod. de emen. et l. initus
§ C. de penis. et glo. l. rata § lucia ff.
dele. ii. | et vere loquendo tacere est quoddam
medium | inter consentire et dissentire | quia
qui tacet non vere consentit | nec vere negat
ut in c. is qui tacet de reg. iur. li. vi. dum-
si simus in tali casu | in quo non requiritur nec
scientia | nec ignorantia et nulli applicabitur
ut l. i. § sciam ff. de tributis | Si vero est
necesse | quod applicetur alicui extremorum | et tunc

quoniam quis tacet / pro contumacia / et tunc pre-
sumitur consentire / in allegare in dampnum suum
ut l. de etate. § qui tacuit ff. de inte. act.
/ quando tacet non pro contumacia / et tunc quando actus
qui geritur / est aliquis actus vniformis
ut contractus vel quasi / et tunc siquidem ille ac-
tus qui geritur respicit meum fauorem
quando respicit meum preiudicium / et actionem
personalem / quando respicit preiudicium rei mee
vel usque ad me pertinet et tacendo conniue-
tura et solicitudine / In primo casu presumitur
consentire / ut l. si nemo remunerandi § si
pactus et l. qui patitur ff. mand. / Secundo casu
quando respicit meum preiudicium circa res vel a-
le / tunc aut tacitus meum quod hec in re mea
ut venditur res michi obligata / vel ali-
quis contrahit super re obligata et dic ut dixi
plene in l. ult. C. de remiss. pign. Si [illegible]
ius mei dominii / vel usufructus Et tunc glo.
distinguit / aut erat talis actus / quem
non poteram impedire / contradicendo et non
presumitur consensus ut l. gayus ff. de pign.
act. et l. tutela § tutela ff. de le. ii. et l.
sepe ff. de re iu. / Fallit rec / conuictionis
quia non presumitur / consentire ut l. si pro-
ff. de donat. inter vir. et ux. / et hac glo.
fallit / et est in l. qui patitur ff. man. et is-
tud quod fallit rec conuictionis / intellige ut
sit talis conuictio / que habeat in se veneni
quia tunc faceret presumi dissensum ut l.
i. § que onerande ff. quar. rer. act. non
da. et l. pele. ff. de furt. / Si vero contradicen-
do poteram impedire tunc tacens presumitur
consentire dicit glo. allegat l. si fideius-
sor § pu. ff. de pign. / et ibi glo. et dicta
l. sepe ff. de re iu. Sed an requiratur
quod ipse tacens / dolo vel non / et unus tex.
videtur requirere quod taceat dolo ut l. iii. C. si
alie. res pig. da. sit / et facit l. nemo
minus / al. si sine C. ad velley. / dominus Ja. but.
dicit contra / et istud tenuit / maxime pro textu in
l. sepe / et pro l. si sine ad velley. / quam glo.
inducit pro se / et est contra se / quia l. si
sine requirit quod mulier dolo taceat ut
excludatur auxilio et in aliis rebus non
excluditur / sed hic velley. nisi habeat dolum
quia tunc a velley. excluditur / In casu
autem quando est ius personale / et tunc in dubio
tacens non videtur consentire ut l. filius § in-
terius ff. de pen. / fallit fauore pupill-
orum ut l. filius C. de tutelis et l. ii. C.
administr. / In quarto casu / quando respicit pre-
iudicium rei cuius bona te respiciunt cura
et solicitudine / et tunc non presumitur consentire
ut l. iii. ff. de aut. tu. et ibi tex. et glo.

¶ Quero quid si sum presens et tacens / in
casu difformi / ut cum intras in possessionem
meam / vel accipis de rebus meis tacito
et isto casu siquidem precessit contractus ex cuius
natura tenebor illud pati / et presumitur
consentire ut l. ii. et ibi nota. C. de acqui.
pos. Si talis contractus non precessit / et tunc
siquidem tractatur de magno preiudicio et
tunc videor dissentire ut l. pele. ff. de
furt. non in l. ii. C. de acqui. poss. Si de
modico preiudicio / presumitur consentire ut
l. quam tuberonis § sunt quidam ff. de pe-
cu. et l. sabinus ff. com. diui. / et l. labeo
cum sua glo. ff. de aqua plu. ar. et l. qui
bona § si quis missus ff. de damp. infec.
Predicta vero in facta que sunt preter negocium gesti
Sed si super negotia facta quod post fieri dicit ut
dixi in anno in l. quo cum § ii. ff. rem
ra. ha. Cunctatur in l. si absentia C.
si cer. pe. et ibi dixi tetigi hoc in l. i.
de pena ff. de libe. agno.

¶ Quero quid
de subscribente / et si se subscribat ut
testis non debet consentire / at videtur consentire
subscribendo / nisi erraret ut l. fideiuss.
§ si tibi ff. de pig. et l. sciat § in ver.
ff. qui mo. pi. vel hyp. sol. et l. ult. C.
plus vale. quod agi. et l. sticho § primus
ff. de sta. li. et l. i. § inter filium ff. de fil.
et l. gayus ff. de pig. act.

¶ Quero quid
de sigillante an videatur consentire / et
videtur quod sic ut l. ii. C. de re. non alie. et
dicta l. fideiuss. ff. i. In ma. lec. ff. de pign.
Sed in quibusdam rotulis sigillare habet
vim acceptionis passionis ut l. qui si
nequit ff. de pi. et quo. rei. ven. expo.
ut ibi fallit in vno ut l. ii. § si quid
dolum [illegible] Bartholus legum doctor.

Tertia. Exceptio opposita in 3a
persona cuius interest / obstat et
venit examinanda in iudicio et impe-
dit processum h. d. et est non et plus sub-
tilis l. quam edaret glo. legit hanc l. quod
pr. implorauit primo officium iudicis contra
filiam / petens contumaciam eam in sua
potestate esse / secundo intentauerat actionem de do-
te / contra maritum. Sed ista l. cum non bene con-
gruit litere / nam ordinata est illa prius
sequentes ei debent silere / cum sit pre-
iudicialis ut C. de li. ca. l. ordinata
et insti. de act. § preiudiciales / vnum super
actione de dote non procedatur / sed est officium
iudicis continuare donec pendet causa
patrie potestatis super alia non esse procedendum / et ideo
posui casum / quod pater detinerat libellum
contra maritum et in eo dicebat filiam in
sua potestate esse / et dotem sibi reddi debere
in quo iudicio comparuit filia dicens /
se sui iuris esse / et se nolle agere cum actione
sibi competit esse [illegible] exceptio / examinabi-
tur / at [illegible] filie opponentis [illegible] fac.
l. si suspecta in prin. ff. de in. inoffi. te. et
C. de [illegible] Nunc si heres fac. ff.
de re iudi. l. sepe et ff. ad treb. l. ita
tamen § quod et ibi dixi in l. si is aq.
de rei ven. et de petit. hered. l. pele / et
inequalitas casus dixi contra quod filie incum-
bat onus probandi se sui iuris esse ut l.

cta . C . de pbat. So . hic erat in quasi
possione extitae sin mr. sm glo. =
Quero de qua dote loquatur hic . l . Ro
de dote pfectitia / sm nra attacta et
sm veram opi. Nam aduentitia non pot
petere pr etiam si filia eet in ptate ut
C . de coll. aut. qy locum ¶ Quero quo pro-
babit pr se hre filiam in ptate / Rt
gle nota eo ipo q pbat filiam ee le-
gitimam ut . l . nam cuius de his qui
sunt sui vel alie. iur. et insti. de pa-
pria . in prin. Sz tunc quero / quo pbat
hoc q sit legitima Ro pbando q
sit nata ex legitio mrio. ut dcam . l .
Sz dubitatur vtrum iste articulus possit
pbari coram epo quod vr / Nam qo est
spualis qre dz determinari cora epo ut . C .
de sacro . sanc . eccle . l . omnes monachos
et epos qui si . sunt le . c . cum et de ordi-
cog. et tuam In contrarium qz qlz ma-
dens debet examinari et definiri / cora
Judice eius principaliter ut . C . de iudic . l .
quotiens / Ro quia e dubium vtrum inter prem
et matrem fuit mrimoniu et istud dz exa-
minari coram Judice eccia / quia e causa
spualis ut dicta . l . Sz forte hoc non est
vez in casu pdco / quia de mrio non est
qo int coniuges / sed int alios vel inter
coniuge et alium / vn que mrionium ne trac-
tatur ad illum finem int tales coniuge
Judicetur decideret cum mrionij vel
aliquid faceret ad ee vel non ee mrio-
nij vn cu ceu mrionium in aliquo p hoc
ne ledatur non pot dici / que de re spua-
li . et si secus diceremus sequeretur q Ju-
dex secularis non posset cognoscere de ex-
ceptionis excoicationis Jtem q non pos-
set punire sacrilegum / vel hereticum / qui
incidenter de re spuali queritur / quaz de
mrionio non dubitatur . Sz dubitatur
an ille filius fuit natus ex illo mrionio
/ et illud non e spuale Sz poterit examina-
ri coram Judice seculari ut hic et dicta
l . quotiens / et ita tenet dcusille int cum
p attacto et eodem mo si est qo sup con
tractu qui dr vsurarius / pot hoc eodem
nobis modis / vnomo qz fieret questio
feum tu dubitatur an questio descendens
ex tali fco sit vsurarius / tunc qzillud
e spuale / examinabitur coram epo / quia aut
e qo int pbibitum et cessum . sz si de fco
dubitatur / quia vnus dicit fcm pcessis-
se p vnum modum et alr p contrarium putata
quia creditor dicit se mitasse totum
summam in instro comphensam debito-
dicit / se non recepisse nisi dimidia / vel
aliam dimidiam ee adiectam in fraude
vsurarum Jte dicat venditor q contractus
fuit excogitatus / in fraude vsurarum / q
emptor negat tunc illi casus e questio
de fco / non de aliquo spuali negocio / qz
quiz questio q vsurarius eet si sic eet et tunc
dz examinari coram iudice layco tet im-
mediate q ponat dns paulus deleazar ut . j .
e . ut lite ex . de usuris in clemen. ¶ Volumus
vez in casu q etiam psona admittatur in
Judicio ad pbandum licet non pfessionem
pfessit inecte ut . l . ij . in fi . C . de neg. ge. =
¶ Quero quo pbabit pr filiam sibi consen-
tire / Ro eo ipso q non hz causam contradicendi
ut . l . dotem . j . e . examinam laciens in
l . Si cu dotem . § . eo aut tpe . C . e .

Liberta. liberta que legitime
reddit a ptrono ab eo potest
petere dotem hoc dicit

Siuaritus: Etiam si filius
succedat vxori non pdicit prim-
legium mariti . h . d . cu . l . se .

Dotem: Non vr filiam contradicere
que iustam causam contradicendi non
hz . h . d . Sz filia cparente
et contradicente cu pris examinabitur ut . l .
cum dotem . § . eo aut tpe . oppo . j . de no-
in oppositione . l . imprim . glo . no solum
So . ibi eo ipso q quis contradicit hz iustam causam
contradicendi vel pmissione ¶ So oppo .
C . de pac . conven . l . hac . l . glo . ne solum
dic q ibi mulier sua defendit / et iure
ppa est pro rone voluntas / hic mulier
valebat prem grauare in iure ppo ipius
prius / vel dic q non e pro rone voluntas in
rebus certibus vel in his que alium ledunt / op .
j . ad trebelli . l . quia poterat . So ibi hr
repudiando se exponeret ne iure suo
prinaret sz mulier / aliu grauare volebat
¶ Vltie glo . induuc hanc . l . in ar . contra
eos qui contradicunt electionibus de que . j . de p-
cur . l . Imperator . § . fi . de mu . et ho . l .
venis . § . j . et p dy . in . e . q semel ext . de
re mi . li . vi . Jte pot poni exemplum
Lucius: Sponsalia contracta
p prem / non extinguunt ius pe-
tendi dotem vel retinendi filio
competens culpa mulieris . h . d . ¶ Oppo .
q eo ipso q filius non contradicit vr consentire
sponsalibus / ut . l . cauz et . l . filio . C . de spo .
so . glo . ibi in filia que / secus ne hic in d .
gria glo hoc non applicat et idem pe . et sa
de ave . dic qo q hic loquitur in filio qui igno-
ravit sponsalia contracta ¶ oppo . ex glo q
pr pot remittere iniuriam filij ut . l . Sed
si vnius . § . si filio . j . de in . iur. / potest
si vnius . § . si filio . j . de in . iur. / potest
dici q hoc ideo quia sponsalia non durave-
runt quantum placet / quia iniuria semel extin-
cta non resuscitatur ut . l . si vnus . § . pactu
sa non resuscitantur ut . l . si vnus . § . pactu
ne peteret . C . de pac . / nec pot dici / q
mulieri imputatur / q dissoluit sponsalia
qz hoc licet ut . C . de spon . l . i . et tex . hic
expresse dicit . q mulieri imputatur q dissol-
uit sponsalia quia hoc licet ut . C . de spo .
l . i . et tex . hic expresse dicit q mulieri impu-
tatur culpa in dissoluendo pris mrio
dic qo q hic pr erat turpis psona que
in iniuria filij non pot remittere ut . dcam § . si filio

vel dic quod spirituale est in illis in mutua
actam quieta persona inferant sicut
sic uxor nec a patre remitti non possit
ut hic simile in iniuria patronis vel
ex his donationis facte a matre ut l. patre. i.
prin. C. de inoffi. te. ¶ Oppo. ex eo quod fi-
lius est heres patris cogitur heres ratum
filii persona ut l. ex qua persona. j. de
reg. iur. et C. de rei ven. l. ait a matre glo-
se nobilis / tunc heres cogitur heres tam
factum defuncti / quando illud factum est obligatorium
ex quo contra defunctum competeret actio vel ex-
ceptio sed hic non erit huiusmodi. gl. etc. Istud con-
tinetur plene in l. cum vir. ff. de usufr. et
l. cum rem alienam. C. de pign. act. vel aliter
solvit glo. factum defuncti cogitur quis here
ratum / sicut si ipse fecisset / sed si ipse met
filius consensisset / non preiudicaret sibi quia
sponsalia tamen fuerint contracta non invito [illegible]
etc. hoc ultimum non placet etc. / quia eadem est
ratio in sponsalibus / que in matrimonio / nam contra-
hendo sponsalia videtur approbare mores suos
sicut contrahendo matrimonium tenet igitur precedentem
solutionem ¶ Oppo. C. e. l. rei iudicate ff. he-
di. l. morborum heres mariti non potest opponere
de moribus uxoris si maritus non opposu-
it ut in contrario / sed hic facit idem / idem
maritus bene potest opponere ut hic ¶ Solutio
non quod licet quis conveniatur ut heres potest
uti defensoribus competentibus sibi ut
hic in fi. Bartholus l. doctor.

Viro atque uxore

paria delicta mutua com-
pensatione tolluntur. h. d. glo.
ponit casum quod uxor repe-
tebat dotem vir excipiebat de ad-
ulterio mulier replicabat de lenoci-
nio / vel econtra maritus repetebat
donationem propter nuptias / mulier excipiebat
de lenocinio / maritus replicabat de
adulterio uxoris. Sed tunc oppo. exceptio
lenocinii / non tollit crimen adulterii ut
in l. ii. C. si publico. j. de adult. ergo non
tollit criminalem ut ibi civilem sic
ut hic ¶ Oppo. contra exceptionem doli non
datur replicatio doli ut l. apud celsum
§ marcellus. j. de doli. except. So. quando
aliquis agit et repetit quod dederit et
sic certat de damno vitando / contra excep-
tionem doli datur replicatio doli ut hic
sed quando ille qui agit certat de lucro cap-
tando ut si petit quod sibi promissum est per
dolum contra exceptionem doli / non datur repli-
catio doli ut in contrariis. Ista est vera. Immo
tu alias solvit ex. de rebus ecclesie non alie-
nandis et de adult. c. intelleximus =
¶ Oppo. sine hunc casum hic fuit pronunciatum
super incidenti / quod fieri non debet ut l. i. C. de
ordi. iu. So. fateor quod non erat necesse pronun-

ciare / tamen si fit pronunciatio valet ut [illegible] va-
le. C. de inoff. / inutili tamen videtur quod ista
l. prius et verius possit legi / quod vir prin-
cipaliter agebat contra mulierem petens pro-
nunciari sine culpa divortium esse factum et
eam perdere dotem / et econtra uxor contra maritum
dicens eum debere perdere donationem propter
nuptias / et sic reconveniebat eum / iudex
igitur ex ista conventione et reconventione una
sententia pronunciavit eum repudium dedisse /
utrumque dubitatur an sententia valeat / quia non videtur
pronunciatum super eo quod principaliter petitum. s. an
uxor perdat dotem vel non / et idem in viro
ad quod videtur iura consules quod valeat sententia / et
idem in potentia / sed si iudex pronunciaret
absolvendo utrumque / quia nullus debeat pu-
niri ex l. quam ipse contempsit / cum paria
delicta etc. Not. quod sicut in criminalibus suffi-
cit pronunciari super facto ut l. i. § i. j. ad
turpil. / ita cum agitur de crimine civiliter
ut hic / ita etiam sufficit quando in actione [illegible]
descendente ex contractu ut l. quid tamen
§ i. C. de arbi. et l. si pretor in pri. C. de
iudiciis // Queritur quando de crimine agitur civiliter
an debeat inseri locus et tempus secundum formam
l. libellorum. Respondeo sic ut l. idem exigit. C.
de dolo / et l. pretor edixit in prin. j. de ini.
iur. et ex. in eam inter. l. et ex. de pena
et [illegible] et idem si opponitur exceptio criminis
quod dicit ut dixi in l. i. j. de except. Queritur
glo. utrum hoc sit verum / quod paria delic-
ta mutua compensatione tolluntur sive
est idem factum versetur turpitudo utri-
usque sive est diversa / glo. dicit idem ubique
quod est verum in criminibus [illegible] / quia utrumque
tendit ad eundem finem. s. ad dissolutionem
matrimonii ut in c. intelleximus ex. de adult.
an autem hoc et procedat tangitur in l. cum
mulier. j. e. Quero utrum quis ex bannitus
opponere potest ex bannito ipsum audiendum non
esse / quia ex bannitus ex. tex. facit / quod
non quia paria delicta etc. dictum in l. cum
mulier. j. e. ¶ Ultimo dicit ponit hic unam
distinctionem / quando dolus cum dolo et culpa
cum culpa compensatur / quando possunt in-
ter impares ex. de regulis iur. li. vi. ne
recte Bartholus l. doctor egregius.

Post dotem

ponitur po-
situm usque ibi Siconditio ibi
ponitur versus [illegible] / et [illegible]
distinctione [illegible] / non recipit contrario [illegible]
[illegible] / et ideo pono in unde sine quod litera so-
nat casum in terminis ¶ Oppo. et videtur
quod quando pater stipulatur filie voluntate pos-
sit agere etiam invita filia / sicut stabit in-
ito stipulatio finis ut C. e. l. quotiens
[illegible] huius contrarii tamen est in glo. quoniam
lex. ex. glo. sicut [illegible] / prima quod hic in sti-
pulatione fuit adiecta duo conditio ut in pri.
glo. Contra istam opi. videtur quia sine [illegible]

Filia no posset age ipo iure | qz stipulaco
no e comissa | aut solum vna condicio exstitit
ut . l . Si quis sic stipuletur . ff . de v . ob .
Sc . intellige v . vna aut filia q hic pr vo-
lebat age actoe de dote pmissa | no ex
stipulacoe sua | et io repelliet exceptione
nisi filia consentiat | ul caueat eam ratam
habituram ul ea consentia 2c ut glo . dicit
ex quo appz | q hz dz intelligi | qn agit
actoe ex pmissa | qz si agit ex stipulacoe sua et
cu caucioe no admittetur | quia stipul . e
no e comissa . Item oppo . quia no vr posse
agi donec pendet condicio sequentis stipu-
lacionis nouatur et pmittit | pma ut
l . pecuniam . ff . si cer . pe . Sed illud viz | qn
pot agi nisi consenciente illo | an dz ad int
euentu condicionis | et ita lo . hic | q e non-
du quia e no bilis limitaco | ro pz | quia ibi
debitori soluenti e plene consulat ar . ff hac
l . pure impn . ff . de dol . exc . et q no in alia
l . pecunia in solucoe ciui | ad deini l . pure
Sz contra pdca facit q no de cond . inde . l .
Sz cont pdca facit q no de cond . inde . l .
iulianus in glo . in fi . in v . illud | ano vbi
dicitur q qn idem est stipulacis sub contrariis
condicoibus no pot statim age ... So-
quidam | glo . illam no tenet | sz pcico qz et
vbi ibi nusqz pcessit stipulaco pura | sed
vtraqz fuit condicionalis et neutrius exti-
terat condicio hic vo iam ob . e comissa sed
diuorcio Est ergo va hz lec . in sa . dz ad glm
ad hanc l . hec lec . no placet | qz hz no
fuit ni vna condicio . s . diuorcii | q appz
ex tex . qui dicit si condicio 2c . et sic lo .
in singulari nuo | Item de co q dr si decessit
sine liberis fit mencio in relacione | no i
thete Sed no legitur ista lex . q tn fuit
vna condicio . s . diuorcij ut hic in fi . et si
contra prem | excipiatur tn ipe replicat et
sic no ob . v . cetera | Et adiute quia ista glo .
e corrupta dicit cum pmo et sco eam re-
plicatur ete in pmo cum no e dubiu | q
replicatur ete in pmo cum no e dubium | q
no ob . excepcio | nec e opus replicacioni
Sz ete ergo vult dicere glo . q isto cum 2c . Sz ete
hec lec . no placet | qz in fi . hic dicitur
submouendus erit | sz si replicacoe pris
sed filie voluntate | dz tolle omne obsta-
culu ipo iure | licet pcium tollat oper e-
culu ipo iure | licet ... no petat ... Ca-
plicacionis ut in . ff . pte | no petat Te
no legitur q pr fuit stipulatus simpl
ne exprimendo . sibi ul alij vn vr stipula-
tus sibi et filie sz in . l . contra fuit stipu-
latus simpl . sibi | Contra hoc oppo . in . l . si
ita stipulatus . ff . crisogonus . ff . de v . ob .
glo . no soluit | vn quidam pr illam . l . damp-
nant hanc lec . | tn solue q ibi no mutatur
psona expmisse | i mania vba stipulacionis
conferantur | Sz psona cuius noie stipulaco
fit intellig bn pot submutari ut hz et est

ibi p . lacun . q pz quia liberis se . tede sic .
pcum alieno noie stipulatus | et hoc tex dz .
dic q ibi lo . qn nullus pcessit contractus de
cuius na debetur alicui | hic secus et ideo
limitatur stipulacio | simpl sm naturam
contractus pcedentis . ar . ff . de vsur . l . si
contractus stipulatus et . ff . de le . i . l . Si legatum sine no
stipulatus et . ff . de v . ob . l . qui stipulante impu . et
q ibi no | dico ergo q ista lec . e in se vera
et no bilis | et melior tenenda | tn respond
huic . l . no placet | quia tex . expsse dicit
q fuit stipulatus dari sibi no simpl
et sm dicas tres lec . illa vba filie volu-
tate determinant pcipium stipulacis Quarta
no legitur illa q pr stipulatus e sine fi-
lie voluntate dotem dari sibi . s . facto diuor-
cio voluntate filie | et sic illa vba filie
volunte determinant pcipium facto | et non
ob . vel . cetera | quia hic filia no consensit
pri stipulanti | istam lec . tenz glo . ff . de
iudic . l . iii . ff . Sz vero ut pele . glo . et
est va nisi ista lec . Si ille pmisit per
errore credens se teneri | et ista e except
que competet marito contra eum qui cum stipula-
pulacoe . s . quia per errore pmisit Sz si
sciens pmisisset tunc ipe tenetur | ut ha-
buerit exceptione hic . l . sz et si quis . ff .
si . ff . si quis cau . et de con . inde . l . i . cum
similibus | ut hac materia no pudicaret ut
hic et . ff . c . l . quod et l . ii . ff . q si in prius
ff . c . | adiute ergo | quia iam vidi quosdam
qui nescierint oppone istam excepcionem
et pter hoc pdiderunt causam | tn hec lec . no
placet | quia no continet dubitacionem gr .
l . q . habeo . ff . de cas . edict . Va . no legitur
q pr stipulatus est dotem facto diuorcio
sibi dari filie voluntate | hoc e q filia
tunc voluerit | et ista vba filie voluntate
determinant vbum dari | istam lec . tenz et glo .
in decl . l . iii . ff . Sz vero de iudic . hanc
et tenz petrus Contra hoc oppo . q filia
mortua antea declaret | euanescit sti-
pulaco ut . ff . de ver . ob . l . Si quis stipu-
latus ut . l . centesimus . ff . fi . ut . C . de sp
cimpet . l . fi . Sz hic dicit q pot agi ex sti-
pulacoe . Se spale e in dote quia morie-
do vr velle | sic in vltis voluntatibus ut . ff .
de le . iii . l . fideicommissa . ff . Sic fidei ut l .
vxorem . ff . pte | ar . pr hac spalitate C . de
donat pmissis . l . i . et de iur . do . l . cum post
ff . gener et sic ille casus e no bilis et sin-
gularis nec pot dici | q hic agitur actoe
pmissa no ex stipulacoe | quia hoc e contra tex .
Item op . quia sm hoc filia viua ipo iure
pr no pot age ea viuente quia no exstitit con-
dicio stipulacionis | Sz hic dicit q remouetur
excepcio Sed . dic q in vltimo v . hic pr
agebat actoe pmissa | vel dic q lo . de ex-

ceptione furti vel invectionis. Ista lex
licet in se possit sustineri, tamen hinc l. non
constituit. Et secundum hoc fuerunt due condictiones
et tex. dicit de vim, quod littera violenter
ponitur ex quibus verbis glo. tua remane-
at confusa dicens quod sine istis violentiis
ista lex non videtur posse procedere. Sed non
legitur secundum dy. ut littera sonat, quia pater
primo dedit dotem, demum ex intervallo
post contractas nuptias filia voluit quod
pater stipularetur dotem sibi reddi soluto ma-
trimonio hoc est thema. Ideo ut iacet littera nec
ob. l. cetera, quia ibi pater stipulatur est suo
nomine, hoc filie vero in dubio stipulando
simpliciter ut l. cum dotem § c. et quod dicitur filie
voluntate dicitur l. mandato. Et hanc rem
dy. C. de rei vx. act. l. rem in prin. §.
videamus, et pro hac lege do. tibi casum no-
bilem ff. mandati l. Ideoque § si cum man-
dauero. Ista est nobilis lex. Ex qua habes
duo primo quod idem est facere voluntate alicuius
et mandato alicuius. Secundo quod pater videtur
facere proprio nomine et suo licet non ex-
primat et hoc simpliciter stipulando, ut dy-
dicit secundum hoc lex dy. concordat cum terra
in hoc quod stipulatio fuit simpliciter concepta, sed
in alio discordat quia hic actio est tota fi-
lie cum pater proprio nomine stipulatus
videatur. Ibi vero contra, quia suo nomine videtur
stipulatus. Et sic iste lex videtur hic
sed l. apprebit ff. ¶ Oppo. et vide quod vo-
luntas non sit idem cum mandato et ff.
de exerc. act. l. i. § si is qui navem de tribu.
l. i. § sciam de admi. tu. l. lucius § conjunct.
Sed dic aut negotium spectat principaliter ad eum
cuius voluntate geritur, aut principaliter ad ge-
rentem, aut pertinet ad utrumque pariter per
tinere. Primo casu illa voluntas inducit
mandatum ut l. qui patitur et ibi no. ff.
man. et insti. de man. stip. § si quis
alius et ibi nota quod intelligo. Si interveni-
at alia verba ad inducendum mandatum
§. quod verba sunt paria vel minus vel expressa
interveniat ut no. in l. cum § i. de act.
et oblig. et ita loquitur dicta lex. Secundo
casu voluntas non inducit mandatum ut l.
ii. ff. mand. licet quandoque preiudicium generet
ut dixi ff. c. l. ii. § voluntate. Tercio casu
distingue, aut voluntas est cum negotium in
pacta, quia precedit voluntatem mea propter quam
tu aliquid facis, aut consensus negotiorum est cum
voluntate, ut te faciente aliquid ex tuo
motu, ego volui et consensi. Primo casu
voluntas inducit mandatum ut ff. manda.
l. i. ibi cum dicis sive volo et hic l. similis
lex. et ita visibile est dy. intellexisse
quod patet ex verbis suis. Nam ponendo casum
dicit de inde voluit quod pater stipularetur simi-
lit ergo quod voluntas precessit. Secundo casu talis

voluntas non inducit mandatum ut l. aliud
est vendere § i. de re iud. mi. et sic loquitur ista
lex. hinc l. l. licet autem non inducat mandatum
parat tamen aliud preiudicium secundum ea que ff. dixi
in l. ii. § voluntate. Secundo. inducit etiam ratam
habitionem. Sed eius nomine gereretur dicen-
tium pro totum eius distinctionem, non ratum
ad. l. primam § si is qui navem et ad ali-
as l. que allegantur quodammodo in ibi prece-
dit voluntas et tamen non inducit manda-
tum. Sed ibi precedit voluntas limitata
quod filius contrahat in peculio, quod sibi separa-
tum est, et ideo solum tributaria obli-
gatur. Fallit in nautis de navali ubi ob-
ligatur insolidum ut dicto § si is qui navem
et de tribu. l. i. in prin. et § sciam. Sic
igitur voluntas limitata vel peculii sed
fuit determinata respectu contractus, non etiam re-
tulit sed ad etiam contractum faciendum cum navi
vel cum sempronio. Sed si hac poneres quod
voluntas praesens precedens fuit cum certa et
determinata contractus, tunc bene inducet mandatum
pro dicta mea. Et ff. quod iussu l. i. ad. l.
lucius de admi. tu. Iam est visum quia
illa voluntas non fuit cum illius tutele, sed
econtra illo cum tamen, quoniam pater non videtur mandasse
cum ipse obligetur volendo et consentiendo
dixi ff. c. l. si cum dotem § transigere etiam.
Et istam tene menti, quia iam vidi exami-
nari in q. de facto, et nullus sciebat attare
aliquid boni. Ecce actus dicitur de pueris
filiae et dico, nunc hoc facere de voluntate
sempronii illud puerum et volentem ac videor
articulare pro curatorio nomine et fuit determina-
tum quod non, quia secundum hoc apparet actum non procedit
id est ut l. quintus de rebus dub. et dest-
inatio in se fuit bona et apparet ex dicta doc-
trina, quia negotium pertinet ad utrumque equaliter
pertinere. Ibi oppo. ad hec et vide in dubio
suo nomine stipulatur in dicto § transigentium et
de in rem verso l. si filius et manda. l.
papinianus et de fideius. l. et magis cum similibus.
Sed ut dixi ff. in ista lex et ita sentit
dy. videtur hoc intelligo si intervenerit certa
voluntas seu mandatum fuit habita mentio
ut ff. de iudi. l. si et i. de ann. tu. l. cum
post § si. et sic intelligitur quod no. in l.
post mortem § i. quem ex facto tu. sed si ibi
fuisset facta tunc secus ut q. inde. sol. l.
iii. §. Sed quod de tutore v. sed et si quidem
dein ibi oppo. et iuxta retinendo dicit dy.
Nam aut filia cadit in patre et tunc pater
stipulando filie videtur stipulari sibi ipsi ut l.
dum suo § i. de ver. ob. aut erat emanci-
pata et tunc pro pretium non patitur quam filie
ut C. de ina. do. l. si gener. Sed si ponit
in patre, tunc dico quod hoc casu ipsi filie
potest queri ut l. pomponius filadelfus ff.
famil. herc. et quod no. C. de mortis donatione

l. ii. § ꝑ omnes in emancipata. Idem dico
| quia contra filie veniens in casu isto sine du
bio ut ff. e. l. gayus In aliis casibus | quid
nisi | ut s. dictum | plus dico quod casu filie
emancipate | vel contrarium tamen quia pater certe
sibi credere non posset pater agere et vincit
filia est actio cessione ut l. apud celsum ff.
mandati. ff. de doli except. in glo. i. verum
dic quod contra pacti etc. et de pact. l. iii. cum
ff. fi. | expressius vide s. eodem ꝑ l. si pro-
curens quod tenet mecum. ¶ Ulpianus expo. de
l. dos a patre ff. e. ubi videtur quod ad premissum
indistincte vertatur. Ego intellige in
dote adventicia aut si intelligens
istam l. in dote profecticia | et tunc quod hic
dicit sine liberis subaudi maxime | vel dic quod
ibi loquitur quando filia non est stipulata sibi pro se
vel pro procuratorem ut ibi vel aliud quando
insuper decessit in matrimonio vel an sicut
pater repetat ut heres filie | ut hic ista
sunt verba dy. multum dubia hic vel alibi ex
male examinata. Ego examinabo quinque
tamen adiuncte | quod ista lex non vult verumque
de iure isto filiusfamilias non habebat heredem ut
l. i. et ii. ff. de castren. pecul. ꝑ est quodque
dam retendum ab ista lege ¶ Septimo
ꝑ legitur quod tota hec l. loquitur in filia eman-
cipata et sic potest habere heredem | in aliis
tenentes opi. dy. isti restringunt minus
istam l. | et est quedam diminutio. eclar.
dy. qualiter posset sustineri. i. dicetur.
¶ Vinus post legem lex ista | ut ponamus casum
simpliciter quod lex tacet | et glo. tangit in
glo. magna in fi. ad verbum ceterum | ratione quod tali
constitutio ꝑ induceret filie post mortem eius non
in vita ar. ff. de pac. do. l. ii. quod non placet
quia post mortem filie pater possit agere
sine stipulatione et si illa stipulatio nil
operaretur | dic ergo quod etiam vivente filia pater
potest agere ut in verbo ceterum | et hoc est verum nisi
filia contradicat | et habeat iustam causam
contradicendi et ita debet intelligi ff. e. l. dotem
et l. si cum dotem ff. eo. aut ipse et sic quod
tenent istam legem quod satis michi placet
Quid enim si filia sit divertio mulier nubere
et pater contradicat | quia forte est persona vilis
et ipse cogetur prohibere filiam dotare ut
l. qui liberos ff. de ritu nupt. eadem quod
tate nupt. edictum l. repete ne casum con-
stitueret. licet ergo ex stipulatione actio
sit magis patris | tamen filia habet ius impedi-
endi quod cum ut hic prohibetur ergo sibi fi-
lia contradicendo patri in hoc quod actio que
erat primo communis | nunc est propria patris et
et per hoc prohibetur sibi | quia per dictum ius
consolidationis ut s. e. l. in hiis ff. filia
et s. dictum Item in alio | primo quando actio est
communis ut precium probare filiam fuerit re-
vocato tamen ut l. ii. in fi. ff. e. et hic non
est necesse | nam admittetur filia ignorante
nisi contradicat ex iusta causa ut hic quod est satis

nobile | et hoc per dictum hodie sine dubio cum
ius filie. sic fortificatum est per stipul-
antem ut C. de rei ux. act. § sed cum omnes
et ibi dictum ¶ Expedita lege veniamus
ad q. et primo quero pone quod continetur
in instrumento | quod vir sit confessus se habuisse
et recepisse nullam dotem | pro matrimonio
contracto a tali pro uxore | que promisit sibi
sibi reddere per stipulationem certam | nunc dicit
filia soluto matrimonio | actio est in ea quia
vir fuit confessus se habuisse et re-
cepisse | ista sunt verba presentis temporis | et sic
innuatio processit stipulationem unde dicat si-
bi non esse prohibitum | pater vero patris heredes
dicunt quod solutio et innuatio sunt tempore sti-
pulationis facte | queritur quid iuris in du-
bio | intelligo | quod partes non negant pro-
missionem innuatam esse | vel quia noluerunt vel
quia possunt ja. bu. consimile in l. li. q. et
dicit quod verba presentis temporis apposita in instrumento
est id quod postea fuit interveniisse tempore
confecti instrumenti Illa tunc presentium actum
cittabat. C. de fide instru. et inus. actio fi.
l. i. l. x. et quod ibi notatur in glo. pro hoc quod
contrarium fit hac notarius dicat in instrumento
| tenens dedit vendidit et tradidit | omnia
ista sunt presentis temporis Et tamen constat presentis
temporis quod intelliguntur de illo quo instrumentum
fuit confectum | et sic debet intelligi presentis
tamen in modica protractione | ita quod incontine-
nti | et non ex intervallo dicatur gestum | ego
hoc credo verum | et probatur C. de apoc. publ.
l. fi. ubi subscribunt pecuniam solutam esse
et sic per verba presentis temporis | et tamen de
eodem tempore loquitur ut l. pele. C. de coll.
fund. ad idem quod notatur in l. si in ex-
cautione C. de non nu. pe. ubi nota-
tur quod scribit quod accepit et intelligitur in
presentia | pro hoc expressius de ver. ob. l. si-
cut stipulatus ff. ergo i. s. dy. omnes ubi quis
scribit se accepisse | et per stipulationem
promittit et intelligitur stipulatio incontine-
nti subsecuta ut ex illo tex. clare intel-
ligitur colligi si bene advertatur et
glo. ibi ita intelligit et est expressum s.
si cer. pe. l. certa. in prin. | ad idem quod in
in instr. i. s. et contineri testimonium rei geste
non quod dicat geste temporis presentis pone
¶ Item secundo quero pone quod stipulatio est pro-
missionem verum ex hoc filia in eo casu
dationis mortuo patre | vel ipsa emancipata
tamen Ista quo est multum difficilis | et in ea
variant glo. | et doc. antiqui et mo-
derni | nos autem examinabimus eam tripliciter
modo | Primo quid iuris sit de iure antiquo
ante Iustinianum | Secundo quid iuris sit de iure
C. per Iustinianum. Tertio quid iuris sit de iure
autenticorum ¶ Circa primum. quod dicit

quidam quod filia non potest dicere illud ius habere ex
ferri patrem tenetur dotare filiam ut l. qui
liberos ff. de ritu nup. cum glo. faciat ex
necessitate vi[delicet] quod ne possit aliter vobis ffin
conditionis ut l. vnum ex familia in prin.
ff. de le. ii. et de her. insti. l. si filio
pater legem dicit generaliter mortuo patre vel
filia emancipata ex actione sibi filie com-
petente ut l. ff. c. l. ii. vel quod si in prin. et ff.
l. soceri in prin. ff. eod. ut l. i. ff. et glo.
de le. prestitem. per quod per novationem que fit per stipulationem
non tollitur filie tale ius ut l. marito
ff. si voluntate ff. c. Item etiam per novationem
que fit per stipulationem non tollitur per vi[delicet]
tamen ut l. vxor ff. testo. ff. de le. iii. ut
etiam tamen in hac l. insti. ubi licet pater
sit stipulatus filie voluntate non tamen per
agere ea invita et sic durat ius con-
ditionis. Facit ff. c. l. gaius nec ob. ff. c. l.
plane ff. filia que ubi intervenit factum filie
que consentit delegationi seu novationi ideo
dicitur sibi preiudicare quod in ista lex ubi stipulatus
pater ab invito vel filia voluntate ut ff. ad
treb. l. quidam ff. hoc amplius de re-
iu. l. ferri cum suis similibus. Et in hac opinione fuit
Ja. de bel. alii sunt in contraria opinione patris non
debere esse deterioris conditionis quod ex genere vel
melioris quia nulla facta stipulatione actio
est conditionis ut ff. c. l. ii. ff. vel quod si in prin. sed
stipulatione ex genere in prin. solius est actio
ut in ff. accedit et ff. de condi. ob cau.
l. si ex genere et C. de pac. conven. l. ii. ff. ter.
ff. illud quod est actiones eadem duobus potest
promissionem agentis vni tamen acquiri ut
l. si filius conditionis ff. de stiplo. ser. C. per
quas personas non acquirit l. fi. Item in
proposito pater vero conditionis facit filie competere
illud ius consolidationis ut l. ii. ff. quod si
in prin. ff. c. sed patre stipulante cessat
conditio ut ff. c. l. est quidem sed tamen ex
promissione ut deci. l. quotiens et C. de inoffi.
l. cum et l. cum a socero quae loquuntur etiam
ubi nullum factum filie intervenit et ideo
et hoc verius per dictam ad l. plane ff. filia ff. c.
ubi etiam est casus et ista opinio est ipsa
veritas quam tenet glo. in l. ii. ff. quod si in
prin. ff. c. in glo. si vero filie et ff. c.
l. si cum dotem iure pu. et C. de iure do. si
dotem et azo in summa C. de de rei vx.
act. ff. i. et Rof. insti. de act. et stip.
p. do. ff. per dote Iaco. bal. dy. et Cy.
deci. ff. videamus et omnes. Ego do casus
expressum in l. i. ff. i. ff. de coll. dot. si vero
alii verum tamen enim non cogitur conferre quia
ideo enim non potest. Et non ob. quod officium pa-
tri est dotare filiam quia non cogitur
actionem dotis conditionis proprio iure peruenit sibi

acquirere ut dixi l. non ob. sed quod ille l. de-
bent declarari per alias nec ob. etiam quia
alius est effectus novationis que fit per stipulationem
ut l. fi. C. de usur. rei iudi. et l. i. C.
de iudi. et ibi notatur nec ob. l. vxorem
ff. testa. quia ibi habet ibi pater fuit stipulatus
sibi aut filie et hoc casu favore dotis
filiam videtur adiecta ad obligationem ut l. gaius
ff. c. nec ob. hec l. quia sed dividendo lex
divisa est ratio et sed quid iuris sed sum
ius a. C. per iustinianum vi[delicet] quod filie competat
illud ius consolidationis licet pater fuit stipu-
latus ut l. rem in prin. ff. videamus ubi
loquitur de actione ex stipulatu quod in eadem
l. ff. ille procul dubio videtur esse idem tacite
ex stipulatu tacita vel expressa intelli-
gatur et vi[delicet] tex. expressus C. l. ff. et
hoc ex rei et hoc tenet glo. in dicto ff.
videamus et hoc tenet Ia. de in. l. ff. et
consuluit dominus vbaldinus de malanolte
magister doc. et ad inquirendum bonus et
refert Cy. in dicto ff. videamus et licet
ille textus vrgeant non tamen hoc tenet per
illas l. quia actio ex stipulatu antiqua
de qua fit mentio in illa l. rem in prin.
non est illa que descendit ex stipulatione ex-
pressa de qua hic loquitur sed est quedam que erat
antiquitus iuris prudentia ut dixi ff. c. l. ii.
et Cy. notat in dicto l. i. ff. Cum autem per eum
cessat rei conditionis per stipulationem cessa-
bit ius consolidationis ut dictum est ff. ergo
video sed iura nova et novissima quod
emancipatio impedit patrem actionem querere
per stipulationem ut ff. ex genere et aut. Sed
quamvis etiam in corpore non sint ubi expres-
sius sunt in multorum actionem sibi quesitam non
extinguunt. Si ergo illa ff. intelligis in
stipulatione expressa dic quod fuit stipulatus
simpliciter ut hic sed vna lex vel sibi et filie
et sic est idem quod de iure com. et hoc tenet ibi
Cy. et sic ibi tenet quod sit idem de iure ff.
et C. Ego autem dico hac esse vi[delicet] iuris
individuis casibus si pater habeat alios fi-
lios per quibus dederat dotem vel donationem
propter nuptias nec filie stipulatione et illi
ex aliquo casu non teneantur conferre tunc ne
emergat in equalitate ista filia habeat ius
consolidationis usque ad concurrentem quan-
titatem. Si vero casus est si ex genere sed a patre
heredes instituti tamen est in l. fi. C. communia de
iuris vidi. Nam si dos exacta a patre fi-
lie redditur inter omnes heredes tenetur
et licet in expresso glo. ibi vi[delicet] aliter intelligere
tamen hoc verum est ut tex. ibi sonat et ita
intelligitur azo. in summa de rei vx. act.
cir. fine per me calumpnie et glo. ibi supra
autem. Sed quomodo quod tene menti. Circa eum sed
quid iuris sit de iure autenticorum dicatur

quidam / q[uod] hodie no[n] obstante stipulatio[n]e
iure [con]solidationis est apud filiam / p[er] aut[hent]ic[am]
S[ed] [con]ti[n]ue[n]s · C · de rei ux[orie] act[ione] / et in corpo-
re iuris sumitur / nam ibi d[icitu]r q[uod] p[ate]r re[ver]t[itur] [con]tinuare
eam est sed im[m]ediate / S[ed] quo[n]dam [con]tinuat-
si extra h[e]redes patris / et hoc tenebat Ricar-
ducellus p[er] illam aut[hentic]am / Alii dicunt q[uod] illa
aut[hentic]a nil facit / nam dos t[ra]nsibit ad he-
redes patris cu[m] o[n]ere suo ut ipsi cognoverint /
dotare / et ita sentit ibi Cy[nus] · in s[ecund]a · q[uestione] · sup[er]
illa aut[hentic]a · Alii ut d[omi]n[u]s Ray[nerius] · de · For[livio] · dicunt
q[uod] primo datur actio h[e]r[e]dibus illius testa-
toris daretur filie actio cu[m] onerandi
circuitu / ar[gumentum] · l · d[omi]n[u]s testa[mento] · de cond[ictione] inde-
bit[i] quid dicemus / Certe videt[ur] q[uod] istud op[i]-
pendeat ex hoc an tra[n]seat ad h[e]redes p[at]ris
etiam extraneos dos cu[m] o[n]ere suo Ricar-
[dus] non cognovit ut vidistis · dy[nus] · B · h[ic] variat
nam sup[er] · C · l · Si maritus · § · Si volu[n]ta-
te q[uod] n[on] · sicut · s[upra] · e · l · insulam in prin[cipio] dicit
[con]trariu[m] ut h[abe]tur in suis additionibus / ego
iudex de op[inione] tan[den]t / Nam ad q[uos]cu[m]q[ue] dos
p[er]venerit vadit cu[m] suo onere / ut ex
ea iam docetur filia / ut · l · Si socius · § · fi[nali]
ff · p[ro] socio ubi e[st] casus rotundus et indi-
q[uod] nullus attamen / videndu[m] e[st] g[lossa] q[ue] addit
aut[hentic]a · S[ed] q[ui]a iure dico / q[uod] p[er] dictam · l · Si
socius dos revertebat[ur] ad patrem cu[m] o-
n[er]e suo ut eam dotem s[ecun]do viro dare posset
/ n[on] q[uod] dicat possit / n[on] cu[m] imponit neces-
sitatem · S[ed] si eam n[on] in morie dote pareat
q[uo]mo[do] nube[re] p[ate]r pateat[ur] minime dotem
hodie n[on] recordant[ur] e[st] ad nec[essi]tatem ut
cogatur dare tu[n]c p[er] ut primo viro ded[it]
nec posset diminue[re] · Et ideo dico q[uod] q[ua]n[do] p[ate]r
dat dotem primo viro pot[est] eam sibi sti-
pulari et in hoc nil e[st] sibi i[n]novatu[m] p[er]
aut[hentic]am · S[ed] si ponens dotem semel data[m] p[ri]mo
viro simp[licite]r / p[ro]pterea dote ad patrem reversa
ipse daret / eam s[ecun]do viro sibi expresse stipu-
laretur sine filie voluntate h[ec] sibi non
p[re]iudicaret primo h[ab]eret ius [con]solidationis
sicut primo / sic eam exhuerit bona p[at]ris
ab initio / etiam nu[n]c d[ebe]t esse ut dicit Cy[nus] · in
cor[pore] iuris sumitur / q[uod] p[er] hanc stipulat[i]o[n]e[m] in-
nuitur dos filie / vel saltem ta[citur] / q[uod] esse non
d[ebe]t et hoc sentit glo[ssa] · in dicta aut[hentic]a · Sed
[con]tinue si b[e]n[e] inspiciatur ac hoc solu[m] e[st]
i[n]novatu[m] p[er] aut[hentic]am / Ex p[re]dictis h[ic] colli-
g[itur] / aut p[ate]r est stipulatus simp[licite]r / aut sibi
et filie / aut sibi aut filie / et tu[n]c de
iure antiquo filia h[ab]ebat ius [con]solida-
tionis ut hac · l · s[ecundu]m vulga[tam] · lec[turam] · et · l · ux-
ore · § · ex testa[mento] · de leg[atis] · i · / aut sunt stipu-
latus sibi expresso tu[n]c [con]t[ra]rio no[m]i[n]e / tu[n]c s[ecundu]m
hoc sunt in primo membro filia p[er]dit ius
[con]solidationis / nisi in duob[us] casib[us] ut · l · fi[nali] ·
· C · co[mmunia] utriusq[ue] iudi[cii] · / aut sunt dos s[e]c[un]d[u]m in[iti]u[m]
et tu[n]c aut p[ate]r in primo in[iti]o sunt stipu-
latus eode[m] m[od]o q[ui]a in s[ecun]do / et ide[m] q[uod] s[upr]a

p[ro]xima / aut in primo sunt data dos simp[licite]r
et tu[n]c p[er] stipulatione[m] patris ipsa n[on] p[er]dit ius
[con]solidationis ut · aut[hentic]a · S[ed] [con]ti[n]ue[n]s / et in corpo-
re iuris sumitur ¶ Tertio q[uer]o de dote adve[n]titia
et in hoc n[on] e[st] dubiu[m] q[uod] ipsi filie ea vivu[m]
co[m]petit actio etiam p[at]re invito ut · l · ii · §
q[uod] si in patris · s · e · et ibi n[on] · et · C · de coll[atione] /
aut[hentic]a q[uod] locu[m] h[abe]t glo[ssa] · innuit [con]t[ra]riu[m] · s · e · l ·
t[er]tia / et male / S[ed] ea filia mortua / tu[n]c
e[st] dubiu[m] / nam glo[ssa] · h[ic] · l · v[er]bi · dote q[uod] t[ra]nseat ad
filios t[ame]n ad h[e]redes in eo ap[pa]ret requirit
voluntas eor[um] / et ita est v[erb]a h[ic] sentire dy[nus]
S[ed] tu[n]c v[idetu]r obstare / q[uod] s[ecundu]m ista ipsa filiusfa-
[milias] n[on] h[ab]ebit h[e]redem ab intestato / est in castre[n]-
sibus ut · l · i · et ii · cu[m] similibus · ff · d[e] castre[nsi]
pe[culio] · / et hoc v[idetu]r sentire glo[ssa] · s · e · l · in p[ri]n[cipio]
§ · i · quid dicemus / s[ecundu]m ius autenticoru[m]
illa q[uod] n[on] h[abe]t dubiu[m] / quia alii s[un]t h[e]redes
p[er] aut[hentic]a · de h[e]r[edibus] · ab intestato · § · i · C · de suis
et · l · aut[hentic]a · in successione [con]t[ra] filii de inof[ficioso] · codic[illo]
dico q[ui]m adve[n]titiis ~~filius~~ filius h[abe]t h[e]rede[m]
ut · C · de bo[nis] · q[ue] li[beris] · l · q[uod] sancimus / ubi e[st] n[on] tex[tus]
de hoc · et · l · q[uon]cu[m]q[ue] · e · ti · licet glo[ssa] · ibi ma-
le intelligat / et · C · co[mmunia] de suc[cessionibus] · l · fi[nali] · et
ad trebell[ianum] · l · fi[nali] · ff · de in[officioso] · [te]sta[mento] dico idem
hoc casu / tu[n]c q[uod] filia in dote adve[n]titia habe[t]
h[e]redem ut hac · l · s[ecundu]m glo[ssam] · et dy[num] · et est
expressum in · l · annis in prin[cipio] de inid[onea] · si
bene inspiciatur / nec ob[stat] · quod dicit de
castrensi pecu[lio] q[ui]a filiusfa[milias] n[on] pot[est] h[e]re-
des h[ab]ere descendentes legittimos / qui
n[on] s[un]t nisi p[ote]state patris / vel ab ipso p[at]re ema[n]-
cipati / et sic ipse p[ate]r ipsis descendentib[us]
p[re]fertur · ar[gumentum] · s[upra] · si quis a p[at]re · fi[nali] · ma[ior] · l · i · §
nepos / S[ed] filia pot[est] h[ab]ere posteritate[m] / q[ue] n[on]
e[st] / neq[ue] sunt in p[otes]tate patris ipsius filie ut
Insti[tuta] · de pa[tria] · p[otestate] · in fi[ne] · / nec ob[stat] · q[uod] n[on] · s · e · l ·
in p[ri]n[cipio] · § · i · q[ui]a illud referas ad · l · p[re]cu-
le[ntem] / de dote p[ro]fectitia / secus in adve[n]titia
ut dixi alias male dicit ¶ Quarto q[ue]ro
quid de dote p[ro]fectitia / q[ua]n[do] ipsi filia [con]sti-
pulata p[at]re volente / vel p[ate]r eius no[m]i[n]e
ut in casu h[uius] · l · s[ecundu]m dy[num] · vel alio m[od]o p[ate]r
donavit ipsi filie integra[m] actione[m] de dote
cui[us] erit actio soluto m[atrimoni]o · R[espondeo] vivu[m]
filia n[on] e[st] dubiu[m] q[uod] e[st] ipsius filie ut h[ic] s[ecundu]m
dy[num] · et · § · e · l · Si cu[m] dote / in p[ri]n[cipio] · / Et fami[liari]
h[e]r[ciscunde] · l · p[ro]p[ri]o [n]o[m]i[n]e filiafamilias · / Et not[atur] · C · de
inoff[icioso] · do[te] · l · ii · S[ed] illa mortua v[idetu]r q[uod] t[ra]nse-
at ad filios filie / t[ame]n ad h[e]redes / ut h[ic] s[ecundu]m
lec[turam] dy[ni] · et expresse ipse dy[nus] · dicit rudendo ad ·
l · dos a p[at]re p[ro]fecta ut · s · vidistis s[ed] in [con]t[rariu]m
v[idetu]r q[uod] p[ate]r accipiet iure peculii / ut not[atur]
s · e · l · nupta · § · i · est s[ecundu]m iura hodierna ut
n[on] [con]tra aut[hentic]a · de h[e]r[e]dibus que ab intest[ato] · § · i ·
et azo · dicit expresse in su[m]ma soluto m[atrimoni]o ·
[con]t[ra] · fi[nali] · Veritas e[st] q[uod] filia t[ra]nsmittit ad fili-
os / t[ame]n ad h[e]redes ut hic s[ecundu]m hanc lec[turam] ·

et . ff . de pac . do . l . mr . socer . § . cum mu
ubi est casus / nam ibi in casu omisso pr
vir donare / et quius solius est actio ut
ff . c . l . Si cum dotem in prin et ideo ibi re-
tinetur contra filios tamquam heredes filie
et ita intelligit illum § . odoff . et Ja .
de bel . in quadam disputacione ut dixi
ff . c . l . Si cum dotem in prin / de iure vero
auctenticorum / hoc est expeditum / quia tex
dicit / nam que a filiis patri non conveni-
unt ad eius heredes descendentes
ut dicto § . i . In aut . de hedi que abintes
Sed dos ex donacione tracta vel expressa
acquiritur ipsi filie ita quod pater in ea nil habet
facere ut dictum est / ergo cum sit ad filios aut
heredes / non ob . / quod non in l . iniusta / et per
azo . in summa / quia illud quod pater non dona-
vit filie tacite vel expresse in q . una se-
cus / non ob . quod notatur in dicto § . i . de hedi .
que abintes . / quia unum est / quod et filius
hodie non habet heredem in profectivis s . pe-
culiis / que ipsi filio non queruntur Sed
ipsorum dominum in bonis patris remanet ut C .
fa . heret . l . cum / ¶ Quinto quero quid in
dote profectitia ubi nulla stipulatio inter-
venit sine ius commune / et filia in potestate mor-
tua est in matrimonio superstitibus liberis an
dos debeat ad patrem reverti / Ista questio est
antiqua / et difficilis / et fuit omnium opi-
et hodie Nam martinus antiquus glossator
dicebat dotem non debere remanere apud
patrem / contra per casum l . illam . C . de colla-
tionibus / Ecce racionem / quia in successione / prima
causa est filiorum / et sic filii preferuntur patri
Et istam racionem ponit . C . e . l . dos a patre
Item quod eo vivo casus . ff . de pac . do . l . i . et l .
mr . socer . in prin . et § . cum inter . i . dele .
iii . l . vxorem . § . testo . et . ff . de inoff .
l . iii . § . Sed verum / ubi dicitur quod dos est patrimonium
proprium ipsius filie ergo transmittit ad filios
ut ff . e . l . Si ab hostibus Et hac l . vero
casus a matrimonio contrario sensu / et ista
iura inducuntur hic per glo . pro . mar .
Item quod se inducat casum ut l . no . ca . l . fi . § . i .
Et ibi glo . hoc tangit / Pe . de bel . et quidam
alii moderniores tenent illam opi .
de iure addunt racionem dos datur propter onera ma-
trimonii / ut l . pro oneribus . C . de iure do . et ma-
trimonium est favorabile / propter liberorum pro-
creationem ut ff . e . t . i . Sed omnis liberorum
remanet apud patrem ergo etc . ut l . si ma-
ritus familiae hereticus . et ff . de iure do . l . si
ib . § . i . alii in Bulgarus Jo . et azo . tenent contrariam
opi . / quod indistincte revertatur ad patrem
nisi sit factum contrarium ut l . dos a patre . C . e .
et . C . de pac . do . l . Si pater in prin . C . de colle .
q . l . l . ii . et l . rem ra . ha . l . fi . et de
solut . l . pr . ff . c . l . si ab hostibus . C . de inoff .
te . l . quod in vxorem et ff . de inoff . l . filius
familias . cum similibus notatis in dicto l . dos a .

patre Sed ad omnes illas l . respondetur mar . / quod
distinguit sine precedentibus l . Sed illa non est
bona responsio ut q . probat Item hoc probatur
racionem / sicut in exposuo ut ex . non in dicto l .
dos a patre Item per aliam racionem quare duo
concurrunt et idem illud sed honari de se
quod de alio ut l . Sed de meis . ff . de arbi-
tris . ut l . fi . C . eo duo reus et ff . de
fruct . et l . expen . l . hiis similibus / Sed
patre mortuo consolidatur accio in filia
sub dicta necessitate / ergo idem mortua filia
et hanc racionem ponit et glo . in dicto l .
dos a patre / per quam racionem dicitur tenuit illam
opi . de iure . Sed qui tenet contrarium videtur
quod hoc vult quod in ret . / eadem racio est hic scilicet
Item inducatur hic glo . per casum . C . de rei uxorie act .
l . una . § . sileant ubi videtur expressum Sed
mar . respondet / quod ibi fuit matrimonium solutum
divorcio / et sic filia superstitis inducat et
hoc tenuit ibi tex . dum sequitur quod exactio
et sic tenuit uxor superstes / preter istud
primissimum ne ille retentaciones fiant non
transirent ad heredes / alios vel ad patrem
ut l . i . dicam Item inducatur q . e . l . si dotem
Sed dicit ut ibi Item fuit q . de dote profec .
l . i . in prin . Sed respondet eodem modo Item fuit
contra martin quia sine ulla causa filiusfa-
milias non habebat heredem ut l . ii . § . de castren .
pecu . ergo non transmittit ad filios tamquam ad
heredes Istam racionem facit azo in summa fa-
ma . circa fine / Sed potest respondere / quod pro uno
habet in dote ut dixi . ff . / Item quod mar . in-
ducat Ja . de raven . / filia non potest plus
iuris transferre in suos heredes quam habet
de regulis iuris l . nemo plus iuris / et l . non
hiis . § . non debeo / et l . heredem . e . ti . Sed
ipsa filia erat huius condicionis / quod soluto
matrimonio dos reverteretur ad patrem ergo
idem in filiis ipsius patre quam racionem Ja .
de ra . et Cy . sequendo eum / tenent istam
opi . in l . dos . l . a patre / Sed certe hec racio
non concludit / quia filia habebat hoc ius
quod ea non existente in potestate patris dos non
erat integre sua ut in § . videmus / et
s . e . l . Si socer / Ita ergo in proposito cum filii
ipsius mulieris non sint in potestate patris
nunc in . s . cum eorum consolidetur totum ius
dotis meos / sicut fieret in iure eorum
Quid ergo dicemus / certe michi est dubia questio
in tantum quod Rof . mar . de attes et Ray pro .
dote volunt eligere minorem / et nostri glossa-
tores quod volunt ponere expresse de l . dicto
intellectu dubitacionem / ponit da hac l . ut
no . ff . de leg . l . non possunt / finaliter tamen
tenent opi . tocius maiorum / quod de iure
debeat ad patrem reverti simpliciter / sive ex-
istant liberi sive non / nam per l . attacus
per notas glo . cum simpliciter dicitur ad patrem

r̄uerti / que p̄ nullam aliā .l. distinguunt
hō intelli. q̄ nullo casū dos remaneat ap̄d
maritū .ut .ff. de v. sig. .l. cū quibus / sep̄
§. silat / et p̄ rōm ibi positam / q̄z nulli rōe
pt̄ retinē alē filios / nō īpē dotem / et p̄ h̄
pz r̄usio ad rōm / Pe. 3o p̄ .l. ult. secūm
§. cū aūt nam q̄ vigore tacite r̄ma-
nationis dos sibi remctur at ista .l. eēt
frustra frustra / et in casū nō dubio .ff. .l. q̄
labeo ad tre. bon. ¶ Quarto qūo filia pa-
sistam in dote noī sibi Jta demū sint
sui iuris. effcā ut .C. e. .l. y. §. Jt̄e si vo-
luntate 83 si opi. mar. eēt vā / nocerit
sibi / in alio casū 83 §. si filia decedēe cū
filijs / et sic in isto insufficienter r̄ndisz
q̄ ē nō est dicendū / nō ob. .l. illam .C. de
coll. / quia leḡ ibi in filia sui iur. / q̄ p3 / quia
ibi cōiungit prēm et m̄rem / q̄ cōstat n̄ hīe
in p̄tate / nec ob. q̄ in succōe ē p̄xima cū
filior / quia in hac dote p̄fectitia / que
ē cōis sibi et pr̄i / ipa nō hz hēdem / hō
ē q̄ voluit dic̄e .l. y. de bo. q̄ li. si circa
que dicuntur de aduentitijs alijs / nō haber
locū / ut dare apr̄e datā / nam ob. .l. ult.
so. eorum in prin. Et §. cū aūt / primo fiat p̄
mē p̄ut dixi / nec ob. .l. uxorem .§. testa-
mē quia ibi pr̄ decessat / in. q. ūra vincebat
nec ob. .l. iy. §. 83 verū q̄z nō ē p̄ vim
83 q̄ rōe cōionis sicut ob. .l. si ab hostibus
quia fuit p̄ rūet ob. .l. ut. le. nō. ca. .l. si
§. si. et ibi notat. Concludo hō de iure /
dote r̄uerti ad prēm / 83 de cōsuetudine
dos retineat. / Et talis p̄r̄ mulier / po. atē
filius familias habens filios / ex p̄mo m̄ri
p̄nupsit s̄o viro / et huic dote p̄fectitia
et moritur in s̄o m̄rio sine filijs / c̄te
si de iure ē vā opi. mar. succedunt i dote
filij p̄mi m̄rij / q̄z p̄ma cā ē liberorū
Si de iure nō ē vā tūc secus / nā cū cō-
suetudo dictat q̄ dos remaneat apud
virū p̄p̄ filios eiusdē m̄rij / nō extendat
ad aliū casū ut .l. si vero .§. j. e. Et .l. q̄ nō
de legi. / Et hoc tenuit Ja. de bu. in .l. ff.
coia utrius. iudi. et ibi r̄pitur in repor-
tationibus suis / et hoc puto vm̄ / q̄z eadem
83 filios cōsiste causa ē in .l. ult. vij. .C. de
pac. quen. et .l. de cond. et de .l. cū vn̄.
Jt̄e fuit ad aliud / pone q̄ maritus decessit
p̄mo p̄ea decessit uxor ex tantabus liberis
an pr̄ p̄oīt r̄petere dotē ab ist filijs dy. vi-
hīt dr̄e q̄ nō / q̄ filij hēantur ut hēdes
filie ibi dn̄ dict r̄ndendo ad .l. dos apr̄e
ul' illud qū uxor decessit in m̄rio / si aūt
post repetit ut heres filie ut hīc etiam
sunt v̄ba sua ut videstis / q̄ dicit si filij
extant ipi sc̄ hēdes at pr̄ / ul' forte sunt
motus dy. ad hoc dicēdū / quā q̄z aū m̄rio
nō ē nata actō / et sic filia nō hz q̄ trāsmittat
et id tota actō ē pr̄is / Secus soluto m̄rio
istam repuit flam de iur. / ūa iur cōsolidat

mē prēm et filiam eodē mō hīt soluto
m̄rio aū dote expactōm / sicut cōstante
ut .C. e. .l. si marito §. si volūt. et .j. e. .l. in
sulā in prin. / et sic m̄rio eē soluto nō fac.
illud ius magis eē trāsmissibile ad hēdes / q̄
p̄mo / vm̄ hoc nō ē vm̄ de iure nec etiā h̄
p̄ nō vm̄ de cōsuetud. / q̄z ista cōsuetudo hz locū
uxore decedente in m̄rio ut .l. dos a-
pr̄e et sic porrigitur ad casū / quo vir
p̄decedit et uxor supuiuit / ar. dcā .l.
si vē .§. de viro Et q̄ notant .j. e. .l. si
dotalis et de dote. ple. .l. i. in prin. / et .C.
de pac. do. .l. y. / et cū essem bonoie cam
audiui sic determinatū fuisse bn̄ / p̄ octo
doc. tantē de dcō dy. nullā fecerunt mē
cōne credo hoc eē verū / de iur. / videt
tamē .C. de pac. do. .l. beblius / p̄dca
vera nisi p̄bare. / cōsuetudine eēt eē si
uxor decederet in viduitate extantibus h
liberis / et hoc sim opi. / quia tenemus / 83
si opi. mar. eēt vā de iur. / tūc isti filij
succederent m̄ri ut hēdes / Jt̄e ad aliud.
§. an filij filie cōputent sibi dote m̄ris eorū
in supplementū legitime eis debite i bo-
nis aui / an nō / Et an sīnā ē opi. maritum
de iure ipi habent ut hēdes m̄ris eēt
nō imputant. in legitimā aū tractaret
de successiōne et aui. ut .l. scimus .§. repletiones
Si vero alia opi. eēt verior / isti filij nō
habent hoc / a m̄re eorū / 83 a pr̄e m̄ris
in quo cōsuetudo aufert / et sic videt. cōiunz
hoc mō nō expāndo / r̄talius et subalis
passus est ¶ Sexto. queo vtrum cū pac.
agit de dote sic p̄iudicat sicut filia / et
dic. dy. q̄ vid. q̄ sic / quia pr̄i cōpetit actō
ex stipulatione tacita ut .§. cōueniat et
.§. sed C. rem inpuni. fecit vir. caue. .j. e.
.l. insulā .§. usuras. pugiū qū p̄so fuit
locū p̄iudicio cessante p̄o cessat p̄iudiciz
ut .l. in omnibus et .l. p̄iudiciz .j. de r. iur.
83 p̄iudiciz cōceditur inter hō ic. / vm̄ ipe dis-
tinguit / aut pr̄ agit filia viuente / et tūc
actio p̄iudiciata quia agit ad vtilitatē fi-
lie / aut agit filia mortua et tūc secus
nō ob. .l. insulam .§. usuras .j. e. q̄z ibi
pr̄ fuit stipulatus / nō hab. se hīc / nō q̄ actō
sit bone fidei in pr̄e accessiōes nāles bn̄
hīret eēt sine stipulatiōe ut .l. si mari-
to in fi. .C. e. ita 83 intelli / q̄ nō in .§. fi.
Jt̄e si de dote / at in .§. fuerunt uxor decessit
Et quātū ad sim credo q̄ sic vm̄ q̄ dy. dicit
q̄ actō que trāsit ad prēm nō sit bone
fidei / ego credo q̄ si ad dyabolū infer-
nalem / nō haberet p̄iudiciz / q̄z oīne p̄iudiciz
datū doti q̄ mētur. executiōes a .l. ul' ab
hoīe vtrum iusta trāsit ad quēcumqz vadit
dos / ut dixi in .l. maritū .C. e. si ā r̄sus-
r̄uetis ē p̄sonal' / et in eo q̄ ē fctā expect.
trāsit ad hēde / in eo q̄ nō ē fctā ex causa nō
trāsit / nō actō d' dote inquirit / q̄ ē dos

est priuilegiatam / et sic est sola executio sed priuilegium
p(ro)pter statum cum est dos et sola executio
ad quemcumque transit / Sunt tamen quedam pre-
uilegia que non merentur executionem ut
a. l. licet ab hoc / ut priuilegium personale quod non
habet nisi cum venerit ad conflictum / et quod
est priuilegium tex. dicit C. qui bo. cede. l. fi. in
fine / ubi d(icitur) q(uod) episcopi compositum officium induit pre-
sidente ex illo priuilegio quia non est platus quod
ius sed medio ex officio sue spert / ideo non
transit ad alios mortua muliere / Sim hoc
glo. quidquid dixi tibi in l. i. e. ex priui-
legio ge. bone fidei ad quemcumque transit ut
ff. exitum / ut ff. se. et de re iu. act.
l. rem in pu(n)ct(o) / Sed in isto priuilegio quod non
meretur executionem in muliere transit / ut
ad pre(positum) una filia pone quod in filia q(uod)
inter. cedit actionem de dote alii / tunc sibi
ne necessionarium una muliere cum priuile-
giis suis p(er) te. et cy. in l. i. C. de priuilegiis
de. dicit q(uod) sic / quia pertinet ad utilitatem
mulieris / et alle. l. ult. de priuilegio fisci
et eodem non transit ad prem(issum) dum ego cogi-
tarem q(uod) anno tenui opi. pe. ibi ubi pos.
Sed v(er)o p(ro)p(ter) unam l. que turbauit spiritum me-
um in hoc / ut inaue(nio) / aut ut expertus
Ista duo tur(n) prim. coll. vi. nescio quid
dicam / Finaliter est et sic dicendum / quedam est
cessio / que fit ex necessitate ex verbis pre
quia ille qui cedit cogitur cede(re) / et ille
qui emit cogitur emere / isto casu transit cum
omni sue ut l. fi. C. de priui. fisci et l. si
necessario ex fide et tunc venias ad me /
quedam est cessio que fit ex voluntate / et
isto casu non transit priuilegium ut manifeste ut
act. insti. de. et priui. Ex quo dico dixi
in l. pete. C. de priui. de q(uod) transit priuilegium
necessionarium intelligo si agit ut
dicto nomine cedentis ut glo. probat in ff.
fuerat insti. de actio. / secus si agerent
nomine suo utili / quo ad prem(issum) / Pater pot
agere filie nomine tanquam administrator filie
ut l. fi. de dote ff. ite cum pr. e. e. et l. ii.
ff. ite si voluntate. e. e. et isto casu si agit
dico q(uod) habet priuilegium / Sed si agit nomine suo
et ad suam utilitatem / licet veniat per
obliquum ad filiam / tunc non habet priuilegium et
sic in expedita Sed quero pater dedit dotem
filie / et stipulatus est pro filia / et est mor-
tua sine liberis successit ne pater solus q(uod)
dedit uel pater et iure cum fratribus et fra-
ter interrogatus de hoc et casus est in
l. q(uod) sans. ii. resp. C. de bo. q(ue) li. q(uod) pr.
solus / et ibi est casus singularis ita quod
non alibi. Bartholus legum doctor.

Si pater. dos soluto matrimonio
per actionem de dote r(e)petere. h. d.
Expe. q(uod) agitur condictione indebiti ut
l. si quis fundum. ff. i. b. loca. glo. dicit
solui ibi. pe. dicit q(uod) hoc est speciale fauore
dotis / vel quia actio de dote est com(munis) patri
et filie / sed condictio indebiti est propria pa-
tris solius soluentis indebitum. Ex
quo no(ta) q(uod) actio de dote soluto matrimonio
efficitur propria patris et filie / uel dic alit(er)
sim Ja. de ra. Nam licet matrimonio sit so-
lutum tamen dos adhuc est debita viuente
l. sic socer. ff. lucius i. e. et l. titio ff.
titio de condi. et de. l. et ideo est si solu-
itur soluatur indebitum condicitur facit
q(uod) dixi. e. e. l. si marito ff. i. et q(uod)
ibi nota. in glo. Bartholus. l. d.

In Iulianum. Mors ti-
tulus patris facit actionem de
dote filio esse pro solido. h. d.
Expe. e. e. l. marito. ff. si voluntate
glo. subaudit maxime / vel dic q(uod) non per-
ceperit cum effectum i. non exegerat / Nam
tunc secus / quasi dicat q(uod) ex actionum in-
pedimento consolidatio in filiam non pre-
tatione uel siuam ut in l. contra / et vin-
dicat. C. com. utriusque iudi. l. fi. et C.
de bo. q(ue) li. q(uod) l. ii. addit dy. verum q(uod)
si pater est soluta actio de dote est
extincta et bona transiret ad fiscum
cum omni suo onere l. si marito in prin.
e. e. et l. maritum et ad l. falc. l. cum
fisco ad trebell. l. marcellus / ita dicit
dy. tex. ge. q(uod) omnis dotandi filiam transit
ad heredem contrarium / contrarium dixi in l. si
marito. ff. si voluntate. e. e. et dicam
in l. post dotem. e. e. Bartholus.

Fructus. Vir non lucratur
fructus dotis pertinentes et ti-
net tamen quatenus in uxore con-
sumpsit et quatenus uero uel male impen-
dere. h. d. Expe. dicit hic cum causam li-
beralem / cum quia pendet ea libera-
li vir dicit esse ille ipsam uxorem ut l.
fi. C. de ordi. cog. al. de ordi. iudi.
se. exponit hic autem causam liberalem
ff. finitam / et cessante contraria quod expositum est
ut l. de contro vidi in l. ii. ff. pe. et
hoc inducit Ja. de are. ad q. de testi-
bus quorum unus dicit aliquid fuisse an
guerram non esse contraria sibi / d(icitur) cum
intellexit ante guerram ff. finitam / et post guer-
ram ff. inchoatam / et sic ad idem se
se referunt de quo habes tex. de testi. c. cum
tu fis. e. si cer. pe. l. ii. ff. pe. et eo
q(uod) exponitur ante impensas / et post im-
pensas / et ibi plene hunc articulum exami-
na. Expe. e. e. l. diuortio. ff. impensa
so. ibi. n. r(e)a dote / hic in putatiuo et
sim hoc v(er)itas tex. ge. glo. et dy. in eo
q(uod) notatur e. e. l. si autem impensas ut
in nostro igitur matrimonio putatiuo quis tenetur ad
restitutionem fructuum nisi quatenus consumpsit
in muliere uel in rebus eius Expe. C. de
rei ven. l. certum et ibi lo. in bona fide

35

possessore qui putabat se dominum et sui contemplatione tantum fructus respiciebat, attento usu spem habere non percipiebat fructus ratione ... Quero quo iure maritus illos fructus sibi compensat vel iure compensationis vel iure exceptionis doli, quidam dicunt iure compensationis, nec obstat ff. sed nec ob impensas C. de rei vx. act. quia ibi non prohibetur compensatio ut dixi in l. rei iudicate ff. l. B. e. et posito quod prohiberetur non habet locum in iure ... putative, sed in vere ut l. cum dotem ff. sol. ma. l. se. B. e.

Usuras: debitum hinc inde ex causa usuraria compensatur. Item marito non debentur usure, qui non alit uxorem h. d. Quero an in actione de dote veniant usure ex mora, certe sic quia est actio bone fidei ut habetur in glo. Habes quod actio de dote est primiliata, et mortua filia. Queso quid de iure ... an iste usure debeantur ... passe moram in dando sibi dotem, debentur usure, nisi eam petere ... quod sustinent quidam moderni quod ut usura ... ut in c. saluberrimum extra de usuris, sed mihi placet moram in dote restituenda sibi soluto matrimonio usure non debentur, quia tunc esset usure sine ... et Jo. an. in c. salubriter, licet contrarium dicat in l. l. ff. ex actione C. de rei vx. act. faciunt quod tenet azo in summa de usuris quod ob usure etiam legales sint hodie prohibite et correcte de iure canonico.

Advenit: Reintegrato matrimonio iudicium de dote incepturum per exitum non dissolvitur h. d. Bartolus l. d.

Si maritus: Maritus non tenetur pro restitutione dotis actione de dote cedere si aliud admittitur sufficiens sibi non remanet h. d. glo. dicit nobilis, nisi persona mariti sit talis ut ex sua opera possit sibi querere victum quod tenet menti, omnis glo. tendit ad expositionem huius. Queritur sed Ja. de are. quid si esset mihi non habet unde vivat, certe ... vero dixi in l. maritus re. ... inducat ad q. teneor tibi ad c. volo solvere nomina debitorum an cogaris recipere videtur quod sic ut habetur l. et l. cum querit. ff. de admi. tu. in contrarium contra vero emptio ut l. si dubitet. ff. l. et l. cum hi. de fideiuss. sed neutro ... tus cogitur ... dicit quod non cogitur recipere arg. l. adversus C. si cer. pe. et l. nam et siius ff. de neg. ge. ... videtur quod hec que non sunt vera, nam antequam tenetur ideo quia habet actionem, et tamen cedendo liberatur ut l. quod debitur ff. de pecul. aut ... et tamen non cogitur quis recipere actionem nisi cum debitor aliud non habet ut l. ... et ibi posita C. de solu. Bartholus legum doctor.

Si socer: Queritur socer quam facit genero non perimit filie ius consolidationis h. d. Ex hoc sequitur habet vim solutionis ut l. de fideiuss. l. si debitor. quia perimit filie ius consolidationis ut no. in l. in insulam in pri. B. e. Ex hoc sequitur habet vim solutionis vero succedenti ... non alienus ... azo hoc non est verum ... l. ff. et ff. l. B. de emt. vi. glo. dicit quod habet vim solutionis quantum ad succedentes et fideiussores, et ad ceteras accessiones obligationis qui dicunt, non quantum ad filiam, que quo ad pretium non est accessoria ... debet sibi ... pater, et hoc dicit glo. ii. que equiparat pretium et filium duobus reis ... non sic equiparantur ut l. non solum B. e. et ibi dixi. Dy. vero dicit quod successio habet vim solutionis quantum ad omnes quibus potest solvi, sed pater non potest solvere invita filia ut l. qui hoies ff. si genera de solut. ideo successio non habet vim solutionis quod non placet, Immo cum si filia non habet causam contradicendi, certe ... successio prius habet vim solutionis ... quod istum ... dico quod successio habeat vim solutionis ex quadam fictione, que tunc demum inducitur quando ille qui succedit vult ex hoc ... ut de ... l. si ei de emt. et ... l. si debitori de fideiuss. Secus si ex hoc vellet lucrum consequi ut l. heres a debitore ff. ... de fideiuss. et ideo hic, non cum heres solutione ... hoc pater ... filia iure consolidationis ut de hac dixi in l. si ... qui est in l. ... de fideiuss. b. l. d.

Tacitus: Qui petit illud quod restitutum est alii ... ei a quo petit dolo facere videtur h. d. Primo ponit thema et questionem, secundo rationem, tertio ... audi ... obiectionem in contrarium, quarto probat illud per reductionem ad inconveniens, quinto ... facta fuit una ... ibi ... tertio ibi nec nulla, quarto ibi ... quinto ibi sed et si ex re. No. quod est soluto matrimonio ... deberi marito dixi B. e. l. si pa. Et no. quod est soluto matrimonio mortuo patre actio de dote consolidatur in filiam filie B. e. l. Et marito ... voluntate ... No. quod ... dolo facit habet locum qui illud quod petit quod restitutum est eidem ... si alii. Et ex ... genero non potest imputari ... pretium non queritur ut l. Et ... de iure de ... quod filia non posse ... querere glo. quod ... pater exheredavit filium contemplatione dotis et ideo filio legale videtur et sic ... voluntate patris imputatur marito, quia alias non imputaretur. Ex hac glo. no. quod ... emancipatum ... placiti ... disponens est quo ad actionem, sed contra ... l. emptor ff. si ancilla ... in glo. et ... de doli except. l. si in prin. ... quod non inducat dispositionem quo ad actionem ... ut in contrario ... quia non est ... sed ... ut l. ... fili ... de dole.

8.9

Sed quo ad actionem personalem inducitur dispositio ut l. ii. ff. de coll. dot. et hac glo. licet tamen in seq. hec fuit vera tamen imperito isti sed non placet quia per illam tam testatorem videtur voluisse filie providere non marito ut l. filio legato ff. si testo. q. de le. i. Si quis non providet marito magis non ponitur cum gravare testator ut faciat eum teneri / ubi autem non tenentur ut l. ab eo. C. de fideic. et l. plane at planus ff. fi. q. de le. i. unde glo. solvunt alii quod marito non imputetur cur predicto non conveniat ut infra eo / sed cur non conveniret heredes patris quos convenire poterat ut hic opp. ex glo. hic habet duo primo quod in dolo fact. hic locum in eo quod debet restitui eidem / sed quod non habet locum in eo qui debet restitui alii instrumenti. Ad primam oppo. q. ut sl. ne. ca. l. fi. Re quod ratione debet intelligi quando restituturus est eidem instrumenti secus ex intervallo ut infra eo. Oppo. ad illud de l. ista in fi. nam mulieri debet dos restitui ex intervallo tamen pro parte sua non debet conveniri / simile ff. de cond. ob cau. l. si donaturus in fi. Re quod ibi habet dilationes que miserationis cum indulgentia solutionis / et ista dilatio non impedit quin habet locum ratione ut in contrariis / quando habet dilationem quis / que respicit ipsam obligationem et tunc impedit ratione locum hic ut dicta l. fi. ff. i. in fi. ne s. vo. ca. probatur hec solutio in l. si ai. inter in fi. ff. de compensa. oppo. quia dos potest intra impera parte cuiusdam interusurii medii temporis / nec obstat petenti ratione dolo fact. ut l. i. C. si dos consti. ma. et ff. re amo. l. si mu. ff. rei / sed ea que dixi habent locum in petitione non in repetitione ratione quia ille / qui repetit ex aliqua iusta causa / videtur quodammodo dicere ut tamquam spoliatus restituatur ut l. in fi. dz et quod ibi non in glo. de cond. inde et in in. inter que dicit quod favorabilius est magis repetitioni quam adventitio lucri ut ca. l. i. C. Si constan. ma. dos sol. fuit et l. si inter ff. rei amotarum loquitur in repetitione fuerit ei pro parte interusurium medii temporis licet habet dilationem miserationis causa quod non haberet si prius petentur in hac l. in fi. et dicta l. si donaturus. Oppo. ad ratione de l. i. ff. redigimus q. quorum le. sed quidam dicunt ibi in pro ossore / hic impentore / tu dic quod ibi non erat liquidum an deberet restitui / et ideo non habet locum ratione ar. l. fi. C. de compensa. et notatur de doli. except. q. dolo. Oppo. ad sed ratione quod quando est restituturus alteri / habet locum ratione dolo fact. in l. si donaturus in fi. de cond. ob. ca. sed aut ille qui petit restituturus est alteri

qui restituturus est ei a quo petitur et habet locum ratione ut in contrariis aut ille alius non est restituturus ei a quo petitur / et tunc habet ratione ut hic. Ex predictis distingue breviter / aut opponitur exceptio dolo fact. quod petit quod restituturus est eidem / aut quod restituturus est alii / primo casu aut non est liquidum si non est liquidum / aut est restituturus eidem instrumenti / aut ex intervallo / aut erat dilatio / que respicit obligationem aut illa que miserationis causa / indulgentia solutionis / et hoc secundo casu / aut loquimur in petente / aut repetente / ut ex predictis patet. Secundo casu principaliter quando restituturus est alii et tunc ille alius / aut est restituturus sibi a quo petitur / aut non ut dixi in precedentibus / predicta vera in petitoriis / sed in possessoriis dic ut non pro. dy. in c. dolo. et in c. qui ad agendum extra de reg. iur. li. vi. et l. ii. C. de edic. divi adri. toll. dixi plene in l. naturaliter ff. nihil com. de acquir. poss.

Gaius

Gaius: Ex pacto cum marito dotem dantis soluto matrimonio actio queritur ut hic d.

Nota quod per ascendentes ex linea materna non potest nobis queri actio regulariter. Simile in l. debitor in fi. q. ad trebell.

Secundo nota quod sive stipuletur quis sibi et aut extraneo semper stipulator videtur adiectus ad obligationem / extraneus ad solutionem / ut hic et in l. sed dicendum probatur in l. i. ff. huius fi. venditur in l. i. de stip. servo /

Tertio nota quod favore nuptiarum pro liberam personam extraneam queritur actio inter vivos ex stipulatione ut hic in fi. et advertere diligenter tex. qui dicit maxime pro parte affectionis personarum quasi dicat solus favor nuptiarum sufficit etiam si affectio personarum non esset. Ultimo nota quod favore dantis sed aliquis stipuletur sibi aut nulli / et sic alienatione interest ex inte. actio ut hic fa. l. uxorem ff. testo. q. de le. iii. Oppo. ad primam C. de pactis l. publica nupti. ubi per patrem intercessionem queritur filie sed ibi non ideo queritur filie quia minor ei cessit secundo quia pater fuit in potestate sua sive regia et sic queritur cuilibet extraneo ut l. plerum ff. ad exhibita dixi in l. stipulatio ista ff. si quis insula. q. de ver. ob. = Oppo. ad idem de l. si generum C. de iure do. sed dicit glo. quod ibi pro ascendentes ex linea paterna queritur vel descendentes si non sit in potestate simile in l. iur. iur. ff. si liberi q. de op. li. dixi plene in l. quod dicitur de ver. ob. Ad secundum nota. Oppo. primo quod stipulanti non queritur actio

quia si p[ro]mittit p[er]sona ext[ra]nei p[er]sona sua
v[idetur] adici ad soluto[n]e[m] ergo ei non queritur actio
ut l. cum qui ita. §. cum sibi .ff. de ver. ob.
sed illud qui ei qui p[ri]mo adiect[us] stip[ulator]. posset
queri sed h[ic] filie queri no[n] poterat de rigo-
re[m] merito ip[s]e stip[ulator] videbatur adiec-
tus ad obtione[m] mulier ad solone[m] et ideo co[ntra]
de equitate nitri queri p[otes]t ut in[fra] ~~illa~~
l. illa eadem equitate nitri videbatur ad-
iecta ad obtione[m] stip[ulator] ad solone[m] ¶ Oppo-
sita ad c[ontra]riu[m] no[n] de l. debitor in fi. ff. ad trebell.
sed glo. q[uod] p[ro] ext[ra]neu[m] stipulante p[otes]t q[ue]ri
vobis actio eo casu quo nob[is] queritur stip[ulatio]
non imp[ro]pria sed hic sed hic si annus de-
disset dotem nulla stipula[ti]o[n]e int[er]posita
queritur actio mulieri ut in §. accedit ergo
esset stipula[ti]o[n]e int[er]posita. No[n] hanc sed. Co[ntra]
hoc ut casus in l. s[ervus] stipulatus §. gri-
gorius ff. de ver. ob. ubi l[icet] ex inte[nti]one
sogonius ff. de ver. ob. ubi l[icet] ex intentione
p[otes]t nobis queri actio p[er] aliu[m] nulla int[er]-
posita stipulatio[n]e t[ame]n si stipulatio int[er]pos[ita]
nob[is] non queritur. Item hoc ut c[ontra] tex.
hunc l. qui dicit hac esse favore nuptiarum
et ideo simi[l]la iura no[n] v[idetur] v[er]um d[icit] glo. hodie
aut hoc ut detinam p[er] l. u. §. p[er] quas p[er]-
sonas nob[is] acquir[itur]. ¶ Ad ultimu[m] no[n] oppo-
sitam ut alt[er]natiua posita int[er] p[er]sonas quib[us] ac-
quirit[ur] resolvit[ur] in genitiva et in coni[unctione]
buis ut l. cu[m] quidam .C. de v[erborum] sig. cu[m] ergo
annus stipuletur sibi aut filie d[ebet] h[oc] in-
telligi i. filie et sibi sed simi[l]la iura no[n]
p[ro]cedit c[ontra]riu[m] ut l. p[ro]inde in fi. ca[us]a l. se
de stip. s[er]. hodie p[ro]cedit. Sed t[ame]n hoc sp[eci]ale
favore nuptiar[um] si[mi]l[ite]r in dicta l. uxore §.
testis ff. de le. iii. et p[er] hoc dicebam semel
in .a. de seq[uentibus] ext[ra]neus dedit dote[m] et sti-
pulatus e[st] eam sibi reddi aut ea[m] de iure
debebat e[ss]e ex hac stipulatio[n]e e[st] mag[is]
actio mulieris q[ua]re p[ro]inde e[st] ac si dicat sibi
aut nitri quia nitri e[st] illa an cui de iure
~~debebat~~ debet reddi ut in §. accedit
¶ Sed quid si ext[ra]neus esset stipulat[us] sibi et
nitri. Ro[ndeo] crederem hic actione[m] queri p[ro]
p[ar]te sibi et p[ro] p[ar]te mulieri ut l. si mihi
et ticio ff. de ver. ob. ¶ Quero quid si
ext[ra]neus stipulat[us] est dotem reddi et
non dic[it] sibi vel nitri v[idetur] q[uod] sit stipulat[us]
sibi ut l. stipulato §. si quis ita ff. de v[er]. ob.
Inconveniens facit quia favore dot[is] int[e]l-
ligitur stipulat[us] dotem reddi ei cui de
iure debuit causa e[st] .ff. e. l. post dote[m] sim[ilem]
facias lex glo. et sic ipsi nitri queritur
dic[it] ergo aut ext[ra]neus dedit dotem et no[n]
stipulatur vel pacis[c]itur aliquid de res-
titutione aut sic ea pacisc[it]ur et hoc sp[eci]-
ali casu aut pacisc[it]ur simpl[icite]r reddi sibi aut
simpl[icite]r nitri aut sibi et nitri copula-
tive aut sibi et nitri alt[er]native ut ex
predictis patet et hoc in extraneo
in parte dixi plene in l. post dotem
ff. e. Bartholus legum doctor ext[ra]neus.

Qui dotem: le[ga]tum q[uod] non
p[otes]t capi no[n] p[otes]t in dote[m] c[on]ve[r]-
sari. h. d. Quero ex[em]p[lu]m quo v[ir] ca-
pere no[n] possit glo. ponit cum legatur
vir ea que sunt affixa edibus ut l. ceterum
ff. de le. i. q[uod] non placet quia vir sat[is]
ex p[ro]ximo debetur ut in ea l. §. si duo-
bus unde pone ex[em]p[lu]m p[er] l. apud iulianu[m]
§. fi. ff. de le. i. Bartholus l[egum] doctor.

Si dotali: Appellatio[n]e libero-
rum c[on]tinentur nepotes h. d.
Innuit q[uod] si paterna fuisset in-
terpositus no[n] potuisset retineri p[ro]p[ter]
lib[er]os et sic facit ad .ff. no[n] in l. dos. a
p[at]re .C. e. examinans in l. post dote[m] .ff.
e. It[em] no[n] q[uod] app[ellatio]ne liberor[um] c[on]tinent[ur] ne-
potes quid aut[em] appellatio[n]e filior[um] dixi
plene ut l. libero[rum] de v. sig. It[em] no[n] glo.
que dicit q[uod] hoc p[ac]tum valeat si mulier p[ri]-
us decedat vir et
decedat secus si p[ri]us p[ro]cedat p[ro] decedat vir et
contra hoc v[idetur] q[uod] ex p[ro]p[rio] mat[rimonio] sic r[espon]d[e]o de con-
suetudine no[n] de iure .l. q[uod] filia mor-
tua in matrimonio cu[m] liberis dos retineat[ur]
q[uod] si contingat viru[m] p[ri]mo decedere postea
uxorem viduam cu[m] liberis relictis dote[m]
repetere quia c[on]suetudo lo[quitur] mulier deca-
dente c[on]stante ma[trimonio] sed ergo decedit eo
soluto matrimonio remanet disp[ositi]o in iure
com[muni] q[uod] plene expl[ic]ui .ff. e. l. post dote[m] dor[ante].

Quum mulier: Sive
maritus excipiat de adul-
terio ut dotem lucret[ur] sive
c[ri]minali actu[s] leno[ci]nii exceptio[n]e
repellitur. h. d. no[n] ex h[oc] q[uod] r[eu]s l. et mo[ra]
l. ex idem nota p[ro] dy. ex. de r[e]g[ulis] iur.
l. ubi d. h. v[erbo] ¶ Oppo. ff. de adult. l. i. §.
si publico sed post nomine rei recepti
int[er] reos no[n] repellitur vir exceptio[n]e le-
nocinii ut ibi an sic ut hic ¶ Oppo. re-
plicatio turpitudinis no[n] tollit excep-
tionem turpitudinis ut l. ii. C. de cond. ob
ca. ubi in pari ca[us]a melior e[st] conditio
possidentis. So[lutio] ibi agens illa condictio[n]e
in ip[s]o libello obicit reo turpitudine[m]
reus excepit de pari causa turpitu-
dinis quia sic replicaret illud idem q[uod]
posuit in actione sed hic mulier funda-
bat intentione[m] sua[m] ex contractu dotis sive
ex turpi ca[usa] vir excipiebat de turpi-
tudine viri de qua in actio[n]e nihil cau-
debat ¶ Oppo. de doli excep. l. apud cel-
sum §. marcellus. So[lutio] ibi ille qui exci-
pit erat de luc[ro] sed excep[ti]o doli tollit
p[er] replicatione[m] doli ut hic et l. vir o[mn]i
e[st] secus si de da[m]pno certaret vel nisi
esset in pari ca[us]a ut in c[ontra]rio sim[ile] ja. de
are. et alios doc. Cont[ra] hoc ut C. si ma-
se ma. dixi l. fi. in p[rincipio] ubi minor petit se
r[est]itui q[uod] p[ro]ff[er]t p[otes]t e[ss]e ex p[ar]te luc[ri] si[mu]l
obicitur q[uod] se asseruit maiore[m] et sic de
lo[co] sed p[otes]t replicari p[er] eum q[uod] ad hoc fuit
inductus dolo adu[er]sarii Ro[ndeo] cont[ra] except[ionem]

doli non obviatur replicatio doli sed quando datur
dolum non fuisse. Si enim dolo me induxisti
ut me maiorem dicerem adiuste nullus
dolus est quilibet predicta inducatur ad q.
exbannitus offendit exbannitum offensus
accusat accusatus excipit quod non debeat audiri quia
est exbannitus accusans replicat quod et
ipse est exbannitus unde non potest hoc opponere
an admittetur hec replicatio Ia. de Are-
dis. quod non quia exbannito datur defensio non
aut alterius impugnatio ut l. fi. eius de acci.
pro quo vide cave ex. de exceptione c. dilectus
dicit. ex. magis Sed pro evidentiori intellec-
tu hq. opp. c. sic gl. Ia. de Are. exbanniti
qui possunt impune offendi perdunt omnia
iura civitatis sue ut l. amissione ff. de
capi. di. et non pro Ia. de are. in l. ex facto
§ ad trebell. sed sic cum quilibet cives exbanni-
tus statuta civitatis sue non vendica-
bunt locum in eis. Ratio quod illud statutum quod possit
impune offendi non est in bannitis offenden-
tis sed ~~favor~~ favore rei pub. quodammodo
exbanniti ut l. i. C. qui lic. se sine iudi.
vin. merito exbanniti non patitur aliquo
bannitos ex forma statuta sed dicit quolibet
actus in talem quilibet non est delictum. op.
ad idem for... indue defina. Ia. de
are. est gl. solam quod non dedi quod quando
ille qui excipit certat de lucro exceptio
doli tollitur replicatione doli ut hic sed
exbannitus excipiens excipit ut ipse non
teneatur et sic ut luctur impunitus
delicti et sic per replicationem doli debet
repelli pone clarius in civili exbanni-
to qui agit excipitur quod non potest quia est
exbannitus et sic exbannitus certat de lucro
an ponit replicari quod ipse est exbannitus pu-
to quod non Et sic crede unum dictum Ia. de are-
nam illud quod dicitur quod exceptio doli qui certat
de lucro repellitur doli replicatione est
vide ad iura ca. qui opponitur exceptio doli
ut ff. l. tem. ges. tunc tolletur illa exce-
ptio replicatione ut in c. in. ex. de exc.
et pro hanc l. et l. uno. C. e. Sed quando cir-
ca personam retinetur tunc non est querendum
de lucro hec quando opponitur ad personam non potest
replicari hoc est quia actore ut reum
statim facio te habilem reum quam
cito ad iudicium veneris pro te vel pro ali-
um sed tu non approbas me ut actorem et
ista sunt verba Immo in c. cum inter ex. de
exceptione predicta ubi nisi actor esset fami-
liaris vel domesticus rei ut ex. de accu-
sat. c. licet et ibi pro glo. et Immo ¶ Que-
ro de una q. quam disputavit dominus Ia-
bu. pone quod statuto caveatur quod exbanni-
tus non audiatur nec in agendo nec in def-
endendo exbannitus agit quidam exbannitum
dicit ille tu non potest agere dico ego nec
tu potes a te repellere vetante statuto et Iu-
dex de facto non potest supplere et sic perdit
Iudicium Sed videndum est cum dicitur statutum
valeat l. quod non audiatur nec in agendo

nec in defendendo etc. non quia leges
debent esse iuste in l. in. ff. de legi. et de-
fensio est iuris naturalis quod non potest tolli
ut l. ut vim. ff. de iust. et iur. et in d.
ff. de pac. in c. pastoralis de re iudi-
cata nec potest facere ut iudex te iniuste
condempnet in d. dic. quod quedam est defensio
voluntaria ut quando fit proclamatio si quis
vult talem defendere vel suscipere iudicium
in se etc. tunc ista potest tolli per statutum
Sed defensio naturalis per statutum non videtur
posse tolli et hec Immo in dicto c. cum
inter. non ad propositum exbannitus excipi-
ens contra exbannitum potest facere cum sit
naturalis defensio et non sic non procedit
Iudicium Sed dic quod forte hoc non videtur verum
Sicut enim denegatum est reo excipere
ita denegatum est actori replicare unde
sicut videtur denegatum reo ne excludat
actionem ita videtur denegatum actori ne ex-
cludat exceptionem quo qua ratione tu
dicis quod perdit actor quia denegatur
actori exceptio eadem ratione dicas quod
procedat exceptio quia replicatio deficit
Ratio quod non valet replicatio quia non
venit ad excludendum sed ad detegendum
quia exceptio est nulla seu excipiens
inhabilis sed et eodem dicit reus nam
exceptio venit ad declarandum inhabili-
tatem actoris unde videtur quod iudex simul re-
periat quod nec reus potest excipere nec act-
or agere cum non debeat concedere plus actori
quam reo et sic non perdit iudicium. Queso
de una q. quam disputavit Ia. bu. sta-
tutum est quod solvatur certa gabella de quo-
libet contractu alias ipso iure non valeat con-
tractus Emi unum fundum a te centum et
tu vendidisti non fuit gabella soluta
ab aliqua parte cum tu vendebas dicens
quod non solvi gabellam et ego contra ex-
cipio quia tu non solvisti potest ne hoc
fieri dicit ille doc. determinavit quod ex-
ceptio doli non solum tollitur replicatione
doli quando quilibet est in pari causa ut hic et
in § marcellus Sed quando excipiens certat
de lucro replicans de damno tunc secus
ut hic et ff. de eo est Et ex hoc sequitur
si repetere a te fundum quem possideo ego
certo de lucro et tu excipiens de gab-
ella non soluta certas de damno non
vitando et sic non possum replicare
quod nec tu solvisti sed videtur iniquum cavetur
in l. si. C. de lingu. Sed teneret
op. quam tenuit ille nec ob. l. ult. de
lingu. quia ibi etc. quia ille qui agit non agit
ad commodum suum sed ad commodum alterius s.
illius cuius in cuius se cum eadem res fuit
alienata predicta sunt vera quando obviatur inter
actorem et reum ¶ Quero quid si obicia-
tur inter prenim personam et testem cum ex-
ceptio infamie quia testis tollatur repli-
catione ut si dico tu qui excipis es similiter
infamis ut glo. dicit in l. iii. § Iulia-

.e. de test. q sit sed forte q'm e vin. na
ni famis no pat obice infamia alter
infamu in hijs que in ritem habent fitte
ut. l. in arena. C. de inoffi. test. Sz testes
no fuit aliquid p'ut. p'ti / si adhibetur
ut faciat fidem in dito Sz inde p'p'i
infamiam p'ti no ht maiore fidem
testi. vili. et infamis / et ita dicit Juna.
in sti. in. c. intelligamus. ex de adult.
Sz q' hoc facit. C. de her. et. l. qm sz
iudeo / iudei et heretici st nobis inimici
adiosi iure secte / q odm cessat nisi cos
sz infames / de quibus hic loquitur sunt
tales / q eis no dz adhiberi fides / r'o
ppn delicti / et ppe malitie. que itare
spicit alium infamem et consimile in-
famie sitit no infamie ideo eis no
debz adhiberi fides. Ber-tholus. l. d.

Eum: Maritus no ter
piculo nois si sibi culpa im-
putari no pot. h. d. oppo. q
dole. ij. l. gayus. s. fin. pe. hic tra-
didit instrumenta singulariter. et expsse
se alias in g'nali confessione no re-
curent instrumenta / ut ibi opp. del.
Si nome. s. de her. ven. eo intelligas
q hic nome fuit datum in dote simp'r
secus si extimatum / quia tunc fuisset
emptione et periculum eet viri ut. l.
emptione et periculum eet viri ut. l.
q'ria. oppo. de. l. pmittendo. q. si a-
debitore. s. de iur. do. so. dnt nome
datum / in dotem / et hz lani distinct.
precedens. s. aut datum extimatum
aut simpl'r / si no nome no dat in
dotem / sz delegatum viro / et tunc aut
loq de piculo subsistentis in ppi-
pe delegationis / et distinguitur / vel
vir fuit sciens vel ignorans uti
dote. q. si a debitore aut loquit de
piculo subsequenti inopie / et piculum
tunc e viri simpl'r ut. l. pupillus. q. ij. de
q. de solut. bartholus. l. dot.

Si fundus: Si pdz
extimatum in dote datum sine culpa em-
ptorem non debetur. extimatio intrinsch.
d. et subtilis est. oppo. q dolus pris
non noceat filie ut. l. apud celsum. q.
de auctoris. de doli except. s. glo.
hac io / quia ht causam lucrativa no
hoc / nam hoc licet titulus dotis dicat
ex eo onerosa ut q. de act. et oblig.
l. ex. pmissione / tunc illud intelligitur
ex pte viri / sz ex pte mulieris quasi
das datum / et sic dotem lucr. dicitur
titulus lucrativus / ut. l. si. q. de hijs
que in fraudem cre / et ita intelligit
ista glo. oppo. de iur. dot. l. cum a-
de pat. l. r ceptum. q. si. pat et. s. de
auct. l. videtur / glo. dicit intelligo /

utram sm alias. s. q sit in electione viri /
ut age de de evictione q' heredes soceri
/ vel excipe cont mulierem ut hic / que
plane nris dot. Nam constante matr.
posset agere vir. de evictione / Sz eo soluto
no ageret cum ad commodum mulieris / sz
ipsa no posset agere cum ex lucrativa ha-
beat / ut dctm est / ergo no pot agere
ut. l. aristo. de donat / nec alius p'dece
fuit. s. de cond. ob. ca. l. si donatum
in fi. et ita tenebat Ja. de are. et sic
subinducitur glo. no e bona / opp. dolus
pris no dz nocere filie ut. q. de bo. carbo.
edit. l. ij. et. q. ij. s. ut notatur in. l. dum-
fres. q. de inr. pat. et p' dy. in. c. no
dz aliquis ex. de reg. iur. li. vj. Sed
quantum ad proximum hic dolus pris nocz
filie / sicut dolus cuiuslz ex' nei a quo
quis cz lucrativam haberz ut. l. apud
celsum. q. de auctor. de doli. exc. Circa
dy. quid si constante matrio vir egit de /
evictione / et obtinuit / an tene ad restitue
mulieri / et dicit q sic ut. s. de iur. do.
l. no solum et. l. quotiens / distinxi plene in
l. emptor. q. j. de bo. auc. iu po.

Volo Ja. de are. nota illu tex. qui dicit
aut eam ppetua se no teneri exponit glo.
s. de evictione ut dic. q. no repelliturs
exceptione / et sic no q ille qui exceptione
repellitur dr teneri ad no tenenem pe-
tendum ut. fuit. l. si unus. q. pac. s.
de pat. et. l. ubi pactum. C. de transact. et
p hoc ipse induat ad. q. mulier pot re-
nunciare sm iura ffo. et C. iure y-
pothecarum / ut. l. iubemus et. l. cum. C. ad
velley / sz sm iura aut mulier non pot
obligari p viro / ut in aut. si mulier
C. ad velley. Sz si renunciat obligatur
ad no petendum p viro ergo no q hoc ndra
leat / et hac concedit Ja. de are. q qn
vir no ht alia bona q talis renunciatio
sibi no preiudicet / quia p hoc no impeditur
pete / secus si alia bona haberet q te-
ne menti. Idem tez dy. in. l. si pignus
q. de hijs que in fraudem cre / et Ja. de
bel. in aut. ut immobilia cum impes.
q. fi. et hec sufficiant in isto. q.

Si te rum
extimatis: Fundus ex-
timatus tali extimatione que
no facit empt. pt alienari
mulierem volente. h. dic. Oppo. hel.
vi. loqui est in rebus mobilibus q pazz
dicit dicit que vero no extarent / naz im-
mobilia no possunt de facili no extare
sz mobilia indistincte poterant alienari
isto tpre ut. s. e. l. i. so. Fateor q poterant
alienari Sz soluto matrimonio possit pa-
trem revocari ut. l. in iure. C. de iur.
do. Oppo. hic dicit q res dotalis
possunt dotari volente mre / Nam talis
extimatio no facit desinere rem ee do-
talem ut. l. q si fundus. s. de fun. do

et l. si mr. et l. dotalem. C. de iur. do. et sic est contra. C. de rei. vx. act. l. i. §. Sz cu lex. et insti. qui alie no licz in pri. so. quidam ad tex. qui hic dicit neqz no lente, etc. subaudiut maxime et istaz tz dy. alij dicut q ista extimacio lz no faciat empt. facit ut posset alienari nolente mulie ut l. fi. C. de par. do. et ista tz ye. q est nondu ¶ Oppo. in aut. ut in mobi. an inp. do. §. i. pona Cad nelley aut. sine a me glo. dicit q ibi dos equiparatur donationi ppt nupt. q. ad cetera no quo ad pmittenda alie nationem no cu hodie pmittitur plus q olim ¶ Queso sup. diximus an vir possit alienare nolente uxore. quero an uxor possit alienare fundu dotale volente viro Ja. de are. dicit q sic p l. Si p dm. C. de iur. do. a contrario sensu et ibi p cy. io qua ipe tenet q dos pot sol ui inter gstante m. iterum ut dixi in l. ij. in pri. C. e. vn q vir pmittit mu lieri q vendit vz sibi solutu | sz ete illam opi. rephendi in l. ij. C. e. ad l. si pdmz Ro q ibi no dz sim ar. agrio spu. qz esilearz primus intelleuit.

Extimate Scirpm simat. Quero quid si an matrimoniu res ege timate in dotem date deteriore tur cuius periculo deteriorantur | Ro ut in l. plerumqz. §. Si ante. C. de iur. dot.

Maritus: dos in debite red dita condicitur. h. d. p sequenc hanc l. ut in glo. que bn dicit

Si filio pmo ponit unuz dem com. in pre et filio. hoc filius tm tollit tres dubitatio nes. 3. in pre tm tollit vnu dubiu | q. in filio tm tollit aliud dubiu | sa ibi ut mr est. 3. ibi atqui | q. ibi ut si cu filio ¶ Ex pmia pte no q filius re cipiens dotem tenetur insolidu | pt vd de pe culio ut l. si cu dotem. §. tuisgdiam. C. e. ¶ Oppo. de hac e. l. ubi filius non exigitur insolidz sz tenetur insolidu respon sive obligacois ut hic in prin. Sz co siderata efficacia exactionis no exigitur nisi quatenus facere pot ut in scripti rurs ¶ Venio ad scdam pte. Ex qua no pmo q no interest sive res extet sive non contra. C. de pecul. l. in bone fide. et co moda l. iij. §. si filio So. qu ut conveniatur filius non interest | ut hic scdus | qn conveniatur pr. ut in contrario pz in l. Si cu dote. §. fi. C. e. et illud facit maritus ad q. maritus ha buit dotez domini | queritur an soluto mat. debeat eam restituere si nil aliud habent ut debeat gdepnari | quatenus facere pot dy. dicit q hic vn. casus q debeat gdepnari quatenus facere pot | dn dicit. sive res extent sive no q e vnu sine dubio si maritus conveniretur actione psonali | sz si actione rei

tur est dubiu p l. nesennus. §. pelt. de re iud. et gnl. tez q qn vir conveni tur reali | non habeat bnficiu ut no exigatur | nisi quatenus facere pot. §. qz conveniatur ut qulz gpuens possessor p illam l. nesennus. §. pelt. | ita notat ipe in l. q nove. C. de condict. inde dyxi in l. maritz. C. e. p hoc vn. casus in l. etc. §. licet. ij. filius. C. e. ubi si dolo mariti res dotales interyt tenetur in solidu. Sz paria sunt quem possidere vel dolo desisse possidere g. etc. Quid dicemus Ro siquidem loquimur de alia re vxoris que ad viru pvenit si co nveniatur vir rei vendicatione pcedit opi. gnlt. Si vero loquimur in re doma li tunc sm illa tempora mulier no po terat vendicare | quia in eam no co stabat dnz ut l. Si cu dotem. C. de iur. do. dixi in l. si ingra. C. e. glo. tz in l. si a filio. §. i. C. e. hodie vero mulier pot vendicare p l. in rebus. C. de iur. do. Sz advertendu e q tunc oz agere ut vxor de nativitate hoc hz in indiciu deducere | q vxor fuerit et sic no agit ut qulz gpuens | et sic simile modo dy. hoc casu posset vir hre bnficiu ne exigatur ultra quatenus facere posset p quo est l. no ob. l. etc. §. licet qz ibi ppt dolu gnius pmitur | quam si possideret | nota etc. ex hac scda pte q filius tenetur in quantu facere pot pe culio tenus | ad illud oppo. C. de pecul. l. Si quis cu filio | So. ibi conveniebatur alia actione q actione de dote sm glo. ¶ Venio ad tertiam et ad quartam ptem simul. ex quibus no | q qn pr co nvenitur de peculio deducitur es alienu et q sibi et suis debetur | sz qn filius ipe convenitur nil deducitur. Con hoc oppo. quia hoc nullus effectus e nam pr statim no videbatur filiu gdepnari no adimet | sibi peculiu | et sic pe culiu | et sic nihil nil consequitur ut l. q cuberonus. §. fi. cu l. se. C. de pecul. Rex glo. | q pmo ptinet ad tria pres quia pot pr conveniri actione in factu q prius no poterat | So quia filius factus sui iuris potit ex hac sua co venire | nec exigentur alie probationes q no quia sua gr filiu fa. hr exe cutionez parata gr eandez formam sen tentie Tercio pot dici glo. qz currit vsure centesime post quadrimestre tempus | et hoc vnu si pater adimat sui aut no adimeret | tunc fierz executio in peculio | ut hic dicit Ex hoc vlterius hetur q filius gdepnatur gr executio fit | et sit in peculio | Con. oppo. q filius gdepnetur et exigatur insolidu ut l. si dubitetur. §. si filius. j. de fide ius. So. spalis est casus hic | q filius no tenetur ultra vires peculij | Sale in l. si filius d in dict ¶ Oppo. q executio differri dz in tempus expiratione sm iur.

ut l. Si uxor § si viuus / et l. iij § si utrumque / ibi et quidam etc. et ibi no. C. de inoff. Ego dico sustinendo glo. quod executio non fit in donatione in persona filii durante patria potestate ut ibi sed peculium sit ut hic dictum est quod etiam in persona filii fit executio quod apparet quia potest cedere bonis ut l. pe. C. qui bo. cede. pos. cum ergo nomine filio cessio bonorum iusta possit capi in persona / cum fallare glo. sed vere / et aliis respondit / vocat. nat. ponit ergo fieri executio durante patria potestate et in persona et in peculium ut dictum est. Oppo. quod pater qui tenetur de peculio tenetur ut fideiussor contractus ut l. cum filius in prin. ff. de don. ob. Sed in fideiussore contractus non fit executio ut plene dixi in l. i. iudi. sol. ergo in patrem non poterit fieri executio quod fieret capiendo peculium quare re. dicit quod non faciendo et per modum executionis / sed agendo contra patrem de peculio que est contra istum tex. / Nam tunc pater deduceret quod sibi et suis debetur / dico ergo quod pater non est solum fideiussor contractus / ymmo est ut fideiussor iudicii ut l. iij § idem scribit de pecul. et potest in eum fieri executio ut dicta l. i. ff. iudi. sol. / Item pater et filius tenentur eadem actione ut l. iij § cum agitur C. de peculio. Item oppo. ad glo. quod pater non possit adimere peculium ut l. in summa / in prin. C. de peculio. Sed intellige quod hic bona fide ademit et ita sentit ... de arc. ad ... de executione facienda in peculio facit C. de noxa. l. et si quidem imputatus.

MARITUS: In extimatione quantum quis facere potest non fit deductio eris alieni nisi in donatione h. d. Bartholus l. d.

CUM MULIER viro restituenti dotem debet a muliere caveri de indempnitate h. d.

SI QUIS SIC STIPULETUR: Stipulatio generalis refertur ad dotem causam soluta matrimonio h. d. Oppo. in auth. de nup. § Sed et captiuitate. Sol. hodie per captiuitatem nuptie non dissoluuntur. Oppo. quod mors ciuilis non equiparetur naturali ut l. ex ea parte § in insula ff. de uer. ob. et per dy. in l. Si cum dotem in prin. ff. solu. ma. dixi in l. gallus § et quid si tantum de lib. et postu. ¶ Quero aliquis est stipulatus dotem reddi sibi in omni casu restituende dotis ista stipulatio est generalior quam illa de qua hic dicitur quod potest esse euenire causa restitutionis dotis constante matrimonio ut propter inopiam aut tunc poterit repetere / pro uno quod non / quia propter inopiam non dicitur dos restitui cum remaneat et destinat oneribus matrimonii ut l. ij C. de iur. do. Sed si esset alius casus dotis restituende ut si uxor debet separari a viro propter fornicationem viri / secundum quod dicit inn. canonista / tunc forte illi stipulanti competeret actio ex stipulatu.

USUFRUCTU. Ususfructus in dotem datus in rebus mulieris sibi et heredi restituitur facto diuortio / in rebus vero mariti sibi duntaxat / in aliena res commoditas percipiendi fructus sibi et heredi debet restitui h. d. diuiditur in partes quinque / primo ponit unum dictum in quo simpliciter dicit usumfructum mulieri et heredi eius debere restitui usque ibi / quod autem sit verum ibi secunda in qua quod est dictum de herede reuocat in dubium usque ibi Si autem heredem ibi tertia in qua declaratur quod uxor dedit in dotem usumfructum fundi qui erat mariti usque ibi quod si fundi ibi quarta / in qua ponit illud dictum quod uxor dedit in dotem usumfructum fundi qui erat ipsius mulieris et durante eius uel alienauit usque ibi Si vero alienatus ibi quinta in qua prosequitur duos casus contrarios scilicet quod dedit in dotem usumfructum fundi mulieris / quem non durante eius uel alienauit / uel si dedit in dotem usumfructum ~~in dotem~~ fundi alieni usque ad finem. Et ista ultima pars diuiditur in duas partes primo loquitur de restitutione que fit mulieri / secunda de restitutione que fit heredi eius secunda ibi Nam et finge. Et dubitatus lex quia est specialis in hac ultima parte quia ususfructus non potest cedi / et si cedatur finitur ut l. si usufruc. ff. de usufruc. et in insti. de usufruc. § finitur / et ex hac diuisione habes casum in summa. Clara glo. prima sunt addicio / et ponit casum et in glo. dum non bene dicit ut infra dicam. Recurr. contra primo in glo. Oppo. contra dixi diuidendo quod primo ponitur unum dictum simpliciter quod primo loquitur limitatiue in fundo / qui non erat viri neque uxoris / sed glo. quod non apparet cuius erat fundus tempore dationis in dotem respondeo precisa diuiditur in quatuor casus / secunda pars non habet contra ¶ Venio ad textum et oppo. ei quod est dictum non potest concedi ususfructus / cum res sua nemini seruiat ut l. uti frui. in prin. ff. si usufruc. pe. Resp. apud mulierem erat ususfructus formalis tamen conceditur viro domino proprietatis dicitur esse causalis et cum vir restituat mulieri incipiat de nouo esse ususfructus formalis et inde glo. que incipit si formalis etc. que bene dicit quod statim quod est apud mulierem mutatur de formali in causalem / et hoc facit ad q. Si hiis actio durante prosequatur valere / an possit illa valere inueniatur et dic quod non ar. hoc l. et dixi in l. ij de act. et ob. ¶ Venio ad quartam partem et oppo. quod si mulier est domina sibi non potest restitui ususfructus ut patet.

l. ut fru. re. q̄ in eam nō cōsistit fru. s3 incipiet ee̅ talis. ¶ Neme adquirat
p̄ter / et oppo. et vr. q̄ vsusfructus nō
possit cedi. inf. ut insti. de vsufru. §.
finit. / So. dico q̄ hic nō cedit. et vsus-
fructus s3 commoditas vtendi et fruendi
ad q̄ facit l. uesto. §. fi. de pi. et quo-
rei. rei. Et hoc hēs. ff. de pac. l. si tibi
§. prius ¶ Oppo. q̄ sic alius nomine vsus-
fructus q̄ locet uel vendat uitur vno nummo
ut l. si vsufru. ff. de iur. do. / So. fa-
teor q̄ illud remedium q̄ hic deficit sup-
pletur p illā l. Oppo. ad fi. q̄ nō debeat
restitui hēdi. q̄ vsusfructus morte finit.
ut l. corruptione. C. de vsufru. So.
si mulier finisset vsufructuaria fuisset q̄
ad hēdem / nō trāsiret s3 hic maritus
erat vsufructuarius / cū quia hoc emit
contemplatione mulieris / commodū q̄ percipit
d3 restitui mulieri et hēdi eius = Quid
quid si mulier dedit in dote vsufructū fū-
di qui erat viri s3 eius nō durauit quia
alienauit glo. prima mag. dic. istum
casum ee̅ in tex. et ee̅ idem sicut qū mulier
dedit in dote vsufructū fundi sui q̄ alie-
nauit / quid placet Iste enim casus nō in
tex. ꝯ uer ee̅ ṽa decisio q̄ si mulier dedit
in dote vsufructū dom̄ erat viri et ipa
mulier erat vsufructuaria nō facit fruc-
tuarium vir / vnū ad hēdem mulieris includ
ti sic ut h' in cōa pte l. ¶ Quid autem
licet venditio uel locatio vno nummo. Op-
ponit in l. maritus. C. de pcu. glo. tā-
git in l. s3 si ante. ff. de acquir. poss.
et ibi plene dixi ¶ Vlād ex hac l. col-
lige distinctionem p te / Quid ex glo. res
emphyteoticę fuerunt date viro i dote
et ei ꝯfirmate p dnm̄ quid qualiter
restituantur. saluo iure dn̄i tamē possit fi
alienatio / nisi consenserit dn̄s fiet p re-
medium h9 l. pareatur resti. ꝯ illa
idem forte in rebus occōne dotis
marito concess infeudum.

Seruus dotalis. In
rebus que maleficium commodum
gerunt. consultū ē illius vo-
luntatē exequi ut gestor se a periculo
cōcessionis exoneret h. d. oppo. p illud
remedium nō teneat uxor ut l. hinc
§. plerumque. ff. de peculio / So intelligas
hic qū fuit consequitus contemplatione dotis et
tollitur ex qualitate persone relinquentis
ut l. s3 si plures §. in arrogato ꝯ uul.
et pu. subst. et C. de iur. do. l. cū ali-
quis vbi ex rebus tollitur. Et in dubio pre-
sumitur sic nō in l. adiciō de acquir. hēd.
Oppo. ex glo. dos nō pot restitui constante
matrimonio. ut C. si constante matri. l. 1. Sol.
ē causa specialis q̄ p hoc conditio mulieris

efficitur melior et mariti efficitur deterior
ut l. si constante. ff. de iur. dot. dixi in l.
quamuis. ff. e. Oppo. ex glo. d. l. qui sic
ff. de solut. solut. re. ibi qui soluit ut
statim recipet / nō differt dummodo si cō-
modū aliquod apud recipientē nō re-
manet / secus / si apud recipientē re-
maneat commodū ut hic ¶ Quid q̄ si
mulier interrogata tacet re. q̄ maritus
nō cogitur adire ut l. si xc aur. §. si hij.
ff. manda. quia taciturnitas seruum inte-
tatum cont̄ tacentē ut l. de etate §. qui
tacuit. ff. de interrogat. act. ¶ Quid
quid si mulier est absens adeo q̄ nō pot
sibi denunciari re. vr. q̄ prudentis ē ac si
denunciatum eēt ut l. si ancillam. ff. pro
suo et l. si fideiussor. §. i. ff. man. verius
ē q̄ nō vr. denunciatum / nā dn̄i iura lo-
quuntur q̄ hēat p denunciato quantū ad
exonerandum se ne madat in obliḡ ali-
quā post denunciationem nō factam s3 nō hē-
tur p denunciato ut liberetur ab obligatione
que iam incepit ut l. si tibi mandauero
§. i. ff. mandati ita in p̄posito / maritus iā
erat constitutus ꝯ uls. gerē negotia dotalia
ut l. pete in pri. et l. i. pe. et l. si co-
stante §. si maritus. ff. e. et ita absentia
nō preiudicatur idem in societate.

Hic. Repudium fraudulentum
patri nō preiudicat h. d. pone
casum tenens sm̄ glo. et dy. q̄
pr̄ dederit dotem p filia emancipata
et stipulatus est in casum mortis tantum
¶ Oppo. q̄ patri nullo modo competat actio
cū filia ē emancipata ut C. de rei ux.
act. §. exponeū / So. hic stipulatus est
in vnū casum f. mortis opp. ff. de iur. do.
l. pfectitia So intelligas eodem modo q̄ hic
pr̄ in vnum casum tū stipulatus est vnū ī
alio competebat actio filie et hēdibus
eius ut l. si cū dotem in pri. ff. e. Oppo.
dolus tertij f. viri nō d3 preiudicare mu-
lieri ul' eius hēdibus ut l. eleganter in
pri. ff. de dolo / cuius contrarium hic dr̄. So.
potes dic / q̄ hic mulier participauit de
lu / s3 dinumare est / vr. eius q̄ de iure
cē actio ee̅ hēdi / mulieris tū q̄ viri
dolo factum est / pr̄ q̄ cū hēt regressum
p utilem actionem et si vir nō eēt sol-
uendo agēt pr̄ contra hēdes mulieris
ad quos peruenit in subsidium ut l. ꝯ pla-
ne. §. si rogatus de le. i. et l. fi. de eo
p quē factum est Quid glo. quid si si
filia eēt in ptate tūc dic. glo. secus
quia filia nō haberet hēdem in p̄fecti-
cijs idem nō. ff. e. l. nupta. §. i. et p
azo. in summa de iur. do. contrarium videtur
tenē glo. in l. si cū dotem in pri. ff.
e. s. q̄ in dote filiafamil. potest habere
hēdem sm̄ illa tempora qū actio eēt

sua tota et ibi expectaui Quod querebatur q vir ad hoc misisset repudium et pretium fundarum. Ideo eo ipso q ibi instrumenta repudiauit. Nam ad hoc videtur misisse repudium ut pr. ff. eod. tex. est de reuinc. c. ff. l. vs. et hic videtur de mente huius l. ¶ Ulterius ista l. indicatur mar. ad. q. quas assim. ff. c. l. ij. § ite si voluntate. Bar. l. d.

Si filia: Expensa funeris actium repetitur non expectata dilatione legali h. d. nos g. q mihi cz sepeliui de dote concordantie sunt in glo. Bar. l. d.

Dotalem: Iur. consul. tractat hic vnam materiam de seruo dotali manumisso usqz ad. l. in his et primo loquitur qn vir manumisit uxore consentiente ut hac l. dotalem seruum qn vir manumisit uxore volente animo donandi ut l. q si vir et l. se/ etiam/ qn vir manumisit uxore volente non animo donandi ut l. si vero negotium usqz ad ff. /et hec l. breuiter hoc intendit q vir manumittit uxore consentiente restituit omnia h. d. ¶ Nota q vir potest manumittere seruum dotalem inuita muliere ut hic et l. fi. l. de manumiss. Oppo. seruus dotalis subiacet restitutioni ergo non debet manumissio ut l. seruum sub conditione l. de manumiss. et C. eodem de le. l. fi. § pe. sed Ja. de are. q contrarium loquitur qn subiacet restitutioni ita q ipso iure transferatur dominium q hic non est ista est bo. so. secundum ista exponit dixi in l. Si mora ff. c. hodie non procederet per l. in rebus. C. de iur. dot. ius dicere ut ff. dictum/ vel aliter secundum eundem Ja. de are. q contraria loquitur qn res subiacent restitutioni ita q adueniente conditione retro actum fingatur/ q hic non est/ q non placet quia in legatis conditionalibus non fingitur retro ut l. i. § i. ad sill. et l. si mar. § eandem de exe. rei iud. Teneo ergo primam/ licet ob. hodie l. in rebus nam cum dos detur eo proposito ut perpetuo sit penes virum ut l. ii. ff. de iur. do. fauore libertatis factum q valeat precipue ac si maritus esset dominus irreuocabilis/ Oppo. res dotales alienare possit reuocari in totum ut l. si extimatis ff. c. sol. spale est hic in libertate que reuocari non potest. ¶ Oppo. C. de his qui a non do. ma. l. i. sed ibi maritus erat dominus/ ibi manumittens non erat dominus ¶ Oppo. q est qn a domino manumittitur debeat restitui ut l. in summa § pe. de cond. inde. sed ibi dominus fuit consultum ignoranter hic scienter. Sed contra hoc videtur quia plus debet seruum hoc grauari vir qui sciebat se teneri quam ille qui ignorabat. sed ut dixi ff. hoc facium dic. § fauor

libertatis/ et vera voluntas q est ut perpetuo sit penes virum ¶ Quero qua actione restituitur repetit glo. dicit conditione sine causa/ vel exceptione si prestita est Ja. de are. dicit et melius q istud ius pactum sit credit in locum serui dotalis ut l. talem in fi. ff. de hered. institu. et ideo sicut seruum tenebatur restituere actione de dote ita illud q consequitur ex iure patronatus/ illis vero q consequitur non ut patronus restituit nec oportet indicis deffinicionem actionem de dote que descendit ex illa equitate/ q si seruus non fuisset manumissus totum actum peteretur mulier et exponitur iste tex. sicut totum restitue. Sed ff. merito ius pro actione de dote/ cum istud ius patronatus succedat in locum dominii sui serui et q sequitur alead vero positione dotis iudicio exponitur i. propter equitatem iudicii dotis q est bone fidei q satis placet ¶ Ulterius possit dici q illa muli. agit conditione ex l. iul. de ma. orde qua sit mentio q. e. l. Si vero § dabit et l. si filius in fi. l. de fil. et isto non pr. est intelligi.

Quod si vir: Si vir voluntate mulieris donaturus manumittit nil restituit h. d. ¶ Oppo. l. qua re actio non da. l. i. § que onerande. So intelligas q non fuerunt opere imposita causa onerande libertatis ¶ Oppo. q seruus dotalis est viri ut ff. c. l. seruus dotalis ergo non potest ei donare ut l. propter ab. C. de le. So. potest dici q consistit donatio rei mee que est futura non mea ut l. si rem meam de ner. ob. et de le. i. l. cetera § i. Sed hoc non placet/ quia ibi confertur in tempus quo est futura non mea hic vero donatur tum mea est et ideo in vero q volens tolle hoc contrarium/ dic. q non est proprie donatio sed quodammodo videtur donare in hac q permittitur manumitti hec enim dictio q admodum improprietatem denotat ut l. Si me in varia § de acqui. pos. et l. ij. ret. amo. et l. de liber. et postu. l. i. sine.

Si vero: Si maritus manumittit uxore volente/ eo animo ut eius negotium geratur restituit omnia que ut patronus consequitur mulieri et eius heredi/ secus in eo q consequitur ut quilibet h. d. usqz ad § de viro ¶ Querit glo. quid si maritus manumittit uxore ignorante/ et dicit q uxor videtur consentire Ja. de are. dic. q propter coniunctionem personarum presumitur consentire ut in l. Si sponso de donat. inter vir. et ux. Sed ete illa loquitur in presente et sciente/ sz ignorans videtur consentire est sufficit coniuncta persona ut l. ij. § fi. ff. c. et l. in eo § dande. ff. de vitu. inspic. Sed si esset prius et

et tacens an ppt quittione psonar indu
catur qstius dixi plene in l. que dotis C.
Querit glo. qua actoe repetz uxor illud
a marito | Rer q actoe mandati ul negt
gt. Idem notatur in l. proxima | et sic per
tinseut doc. michi hoc displicuit | quia
si hoc eet vi dcm in ug. ff. c. l. q. de
viro | no pcedet | ut ibi dicam p si ma
numitte suu tua volutate ex ce. qsti
pro iius no teneor tibi ad aliquid | nc ex
hoc videor locupletior ut l. ualis ff. h.
de pscrip. v. et l. plane el. ho. q. i. p. de
le. i. quia q maritus no tenebat man
dati vel negt gt. de iure coi no pude
bat. l. iulia. de mari. ord. q maritus
teneat ut. p. c. l. q. dabit competit q
vir condio ex illa. l. nul. ut dco. q. da
bit et l. filius in fi. i. de fal. pbat in
l. si postulauit. q. fi. i. de adult. posses
dic q illud e contra l. dotalem. C. e. ubi
ad hac competit actio de dote | R ibi
manumisit vxore qdicente | ido de iure
coi tenet restitue quidquid | qsequit ut
l. tenus cu l. que se. B. de act. empti et
ut in dcta l. ualis. q. fi. de pscript. vbis.

Item quidquid: Suam cu
pcedenti | no mn de tamqz | et iudui
ingr. p glo. ad. q. de ambasiatoribus me
diolii quibus fuit fau cuxeniii ab impa
tore vtru debeant restitue coi | et vi
de glo. h et. B. de pcur. l. qui pro. q. i
pcur | et in tercia et l. si plures q. in
arrogato de iuil. et pri. et p Cy. in l.
manifestissimi. C. de furt. et p gutt
de ca. in dco. q. pcurat ut in ceteris
et ibi dic q ambasiatores nullo md de
bent restitue coi ubi expsse eis fuit da
tu ut coi redderent | et pbatur qz
dona que fuit ab Imperatore videntur
fieri qtemplacoe eius cui dat ut in
l. cu multu. C. de bon. q li. | Ego p hoc in
duco l. diuus. q. de bo. damp. ubi pz q
tales ambasiatores qsueuerut r remu
nerari ad id ut pbit le unica l. i. li.
xii. | et p hoc e eius si bii inspiciat p
p sort. l. solu qui uco in fine Bartolus.

Dabit autem: Suam cu pce
denti nota ex hoc. q. q ad petenda
ista que maritus consequit ut pro
lius inductu e prusio l. iulie | et sic
competit condio ex l. ista | no actio
mandati vel negt gt ut B. dixi et bii.

Dabit viro. prusio legis qtra
ius coe no extendimur vlt. illud q
l. exprimitur licet e. sit ro. h. d. dix.
q de viro dz extendi ad socer ut l.
diuortio. q. interdu. B. c. cu eade sit
ro q idem ius | hinc tamen st h due
lre in glo. sin prima ob contrariu | sed

vltr. q no e eadem equitas in socero que
in viro | sz quare no e eadem hoc no dr
vn alii legut q hic deu. talis acto
cont socer et eius hedes | et sic due
negationes hic posito faciut unam
affirmationem q e expsse cont mente
hi. l. dic gt. ut intelligas qn l. pmdz
aliquid cont ius coe illa. l. no exten
ditur nisi quatn in ipa exprimat ut
tex. dic expsse ut l. f. ex mis in fi. C.
de appl. B. de legi. l. q vero | et l. ius sin
gulare B. de iur. coi | Cont. cu qui
manumittit de volutate alterius nulla
actio datur ut l. ualis in fi. de pscrip.
uer. Sz p l. iul. fuit pmsiz cont
vir et cont. hedes viri | de socero nil
fuit additu | io ad eu no extendit
ut hic | Sz si intelliges ut glo dicit
in prin. istius l. et in l. B. pe. s. q
vir teneat act man. vel negt gt et
sic de iure coi te. eadem rone tene
socer | et hic socer cu sepe cu sit q qui
libet ad que aliquid puenit ex ma
dato teneat mandati ut l. ex man
dato. B. ex man. et l. qui pro. q. pro
cur. ut in ceteris. B. de pcur. Coi p
dcta fals q no in l. si qstante in pri.
B. c. dic ut ibi dixi et in hoc app |
intellaie eius cu dr q statuta no re
cipiut interptatione extensiua | quia
hoc verissimu est in statutis que dis
ponut qt ius coe ut hic | sz si statu
tu eet q qt ius coe no disponeret
extdr ad similes casus ut l. de quibus
B. de legi | Querit dy an veniens ad
allegandu eius absentie deat cane de
rato et dic q no quia l. no cauet
et e glo. in l. e. in eo | q. nemo q. de r. iur.

Quod ait: Qu quis te ad qptz
respon spea soluendo spem liberat
hic dec | No q ex istis vbis qnta
pecunia erit dr quis obligari ad qnti
tatem no spem | Et e no q dixi in
simulacro fiat q. de le. i. l. si fundu p
fidei quissu. q. i. et l. nemo q. fi. et
l. quidam testo. q. si tibi. i. de le. i. et q.
de | dol. except. l. fideiussor. ominis et s
hes cauz est. aliud p alio pot solui cdicioni
in viro Bartholus. l. d.

Hec actio: Queo de qua
actione lo. glo. dic mandati
vel negt gt. q r p bani. B. l.
proxima in prin. et. q. de viro ut dic glo.
dic qdicione sine causa | ul ex cautioe
ut. B. c. l. dotalem q no placz qmibi
lo. de actoe de dote que datur deinu so
luto matrio. Vn glo. dr. 3o. q lo. de actoe

de dote et q vir ver gebat ad inopia q lz
in se sit vim an no e de inete. l. dic gl.
q loquit de conditione de. l. in. edat
mar iten ad id q q sequat albertus ut
dixi. s. l. proxima. Bar. l. de.

Lituis. dampnum datum ab
inimicis mariti culpa mariti
datur et id maritus ten. h. d.
Oppo. de. l. incendium. C. si carpe. so-
lut. excepit peculium quia in ea mari
ten. de casu fortuito ut ibi. Quod quid
si aliquis habebat inimicos sine culpa sua
an teneatur de dampno ab eis illato et
vi. q sic ut. l. si mort. § culpa. e. le.
ca q tene ineunt. Contra hoc oppo. s. c.
moda. l. ad eos et. l. in rebus et. s. loca.
l. de dampno et. § de r. iur. l. contractus
ubi violencia inimicorum inter casus fortuitos
ce. dic q qui violenciam adhibet ex te
parte aliqua indignatione q te habitam
culpa tua vel sine tunc dic dampnum datum
tua culpa ut hic et in dicto. § culpe. s. unde
ne contemplatione tua sed sic fecisset cuiuis
quem invenisset ut in depredationibus que fiunt
in strata vel in ruptura civitatis tunc esset
casus fortuitus ut in contrariis.

Servus. facta divertio maritus
vestimenta data servis dotalibus retinet
qualia sunt at compensat in dote. h. d. oppo.
s. de in rem verso. l. iii. § prunde et
l. si res in pu. glo. solvit q hic mari-
tus dedit vestimenta vel quia erat necesse
et sic hoc loco hic sive erat dotales sive
non. Ja. de are. legit q loquatur in servis
qui erant parte mulieris ad quorum dicit q
maritus vocabatur isti servis et quo compensat
vestimenta cum servis. Oppo. C. de rei ux.
act. § sed nec ob impensas gle. solvit
dixi in. l. eo. § sed i. s. c. Sed oppo. q
compensatio non habet locum cum ex altera parte
debeatur species. s. vestimenta. sc. qui vesti-
menta dantur que consumuntur usu pro unde
e ac si daretur pecunia ut hic et s.
de usufruc. ea re que usu consu. per totum

Quid quando vestimenta non restituuntur vel
compensantur pretium q est tunc an quanti co-
stitit ab initio tempore hic ne ap. puto q
tunc pretium quanti est tunc nec potest ei impu-
tari cum vestimenta non restituit le cum
iusta causa non restituendi nec mutuo remane-
ncat. ar. l. si domus § qui consentit. l. de le.
q. a. et l. l. si. § fenerator. s. q merca-
Sed quero ex glo. quid de vestimentis que vir
dat uxori et postea moritur an debeat
esse uxoris an heredis mariti. In hoc reperio
tres opi. Prima q uxor lucretur quasi vir
videatur donasse et donatio morte confir-

matur ut l. cum hic status § i. de do. int.
vir. et ux. et C. int. vir. et ux. l. si filii
et C. hered. famil. l. filie. Secunda opi. fuit
dy. qui dicit q iste vestes non videntur do-
nari quia maritus tenetur alere uxorem vel-
ut cum dotem. § sivaute in secundissimo s.
e. et l. q similia. s. de relig. et sump.
fu. Sed appellatione victus continentur vestime-
ta ut l. verbo victus de v. sig. et l. le-
gatis de ali. et ci. le. cum ergo necesse ha-
beat dare vestimenta non videtur donare
quia nemo in necessitatibus liberalis
existit ut l. rem legatam § i. de adimen.
le. pro hoc videtur casus in l. mort. sive ca.
s. de donat. int. vir. et ux. Certe ex
hoc dicto dy. sequitur q vestes que sunt
ad usum cotidianum non videntur donate sed de-
berent esse heredum viri. Sed vestes
festive et preciose videntur donari quia
eas sibi sponte maritus dedit et sic sic
mulieris que opi. multum convenit intenti-
tatem. Tercia opi. e q vestes coti-
diane quas maritus tenetur dare uxori statim
efficiuntur uxoris ut l. ex facto in prin-
de donat. int. vir. et ux. et sic sine dubio
pertinent ad heredes mulieris vestes vero
preciose non efficiuntur mulieris nec vir
videtur dare animo donandi sed ut se ipsum fiat
ut uxor sua magis ornate vadat ut
l. mortis sive causa in prin. de donat. int.
vir. et ux. et hoc dic. glo. i. ad l. fal.
l. si usufructus et hoc videtur velle lex
q talia ornamenta non sunt uxoris nisi
expresse legaretur ut l. ornamentorum de
aur. et ar. le. et l. hoc legatum cum l.
se. § de le. iii. et hoc michi placet et
plures consului s. q vestes cotidiane sunt
uxoris preciose et festive sunt heredis viri non
ob. l. cum hic status qui ibi constat q dedit
animo donandi hic non ut dixi non ob. l.
filie. C. famil. herc. quia aliud in filia
q in uxore quia in ea non e illa ratio que
e in uxore ut s. dixi. non. ob. l. si filii.
C. de donat. int. vir. et ux. quia ratio
ut ibi no. Ulterius glo. inducat hic
§ in ar. q ornamenta et pedissequas
que tenentur ut dus posset eis re-
tinere vestes ut in glo. que incipit liberti
corrigi q non vult dicere q quedam sunt
vestimenta que dantur servis non ut sint
sua sed ut hiis utantur certo tempore ut cum
sunt dno in mensa et non alias alia e
vestis que datur servitori ut ea utatur
et ad suum usum consumat utrum distinctio
ponitur text. in l. illud vestimentum. s. de pec.
et de pecuniat. Unde primo casu vestis videtur
dari ut quantitas species. Secundo casu vestis videtur
dari ut quantitas ut l. sed et si quid

vestimentorum . ff . de usufruct . et C . de usu-
fruct . ea re que usu . consu . l . si uni isto
quia eam qui vestis datur ut pro eciam sic di-
cas aut famulus recedit ex tali causa ex
qua sibi debet in solidum satis fieri / quia absque
sua culpa et culpa domini / et absque dubio
non potest retineri vestis Sed si non debet fieri
sibi integre secundum hanc distinctionem potuimus
ut l . si vne . § . Item qui cum quidam . ff . loca-
tur tunc debent aufferri et vestimenta si
vult dominus vestiture continuare ut hoc § . ex quo
ff . dixi / sed si quantitate non vult vestiture con-
suetudo inducat ut possint eis vestimenta
reacapi / ratio est quia isti famuli sunt quasi
suspecti et fugitivi ar . l . aut pretor . § . si
debitorem . ff . de his qui in fraudem cre . sed
si non essent suspecti non video de iure quod
possint eis aufferri vestimenta et quod pro
debitum potius quis possit spoliare reum
et sibi ius dicere licet contrarium de consuetudine obs-
uetur . nec ob . § . iste / quia hic illi quibus
vestes erant / date erant sibi / et sic
vestimenta non erant effecta sua nos loquimur
in famulis liberis pro / ut hic dicitur quod dominus
spoliet eos sua auctoritate primo magis timeret . . .

Filia: voluntas de soluendo primo
impedit filie ius consolidationis mortue pa-
tris in ea parte que soluta non non est . h . d . secundum
ff . e . l . Si marito . § . si voluntate contra § .
§ . attamen pro eam / quod qui pater stipulatur do-
tem reddi sibi ius consolidationis in fili-
am extinguitur pro hoc quod dicitur ne permis-
sa novandi actio etc. quod plene exposui
in l . post dotem . ff . e . Bar . l . d .

Mancipia: Si ad maritum spectat
periculum ancillarum ad eum etiam spectat pro-
cas . h . d . fuit ad q . deducta in centum libris
in florenis / hoc pacto quod tibi reddantur
in florenis sub eadem extimatione Queritur
quid importat illud pactum / et ista lex est
mar . quod importet quod si florenus est fortior
detior quod debeam tibi supplere sed hec loquitur
in mancipiis qui possunt crescere in boni-
tate intrinseca / plus enim valet sanus quam
inus quam antiquus / et sanus quam infirmus
quod in florenis quod non cadit nam eius bon-
tatis intrinsece est semper licet eorum extima-
tio varietur / et ideo importat ut semper
floreni sic extimentur prout extimantur
tempore traditionis ut dixi in l . pau-
lus . ff . de solut . Bar . l . d . . .

Mulier: Si maritus per errorem
promisit plus debito non potest exigi nisi
debitum . h . d . ext . de . l . Si donatio . § . de-
ner . ob . sed ibi maritus promisit scienter
hic ignoranter. Quero quid si dictum
promissa essent in dote an per promissionem
tenetur in solidum an in quantum facere potest

quod videtur in l . iii . ff . de con-
pen . Incontrarium quod in solidum ut l . eius
quis . § . Si mulier . ff . de iure iurando glo-
non soluit tamen dicit considerande esse verba pro-
missionis / ut nota in l . Si post maritus . ff . e.

Dotem: dos pro ante matrimonium vel in sequen-
ti matrimonio repetitur licet matrimonium aliud
in medio intervenerit . h . d . fuit . ad quod
disputauit de muliere habente magnum patri-
monium / que assumpsit virum / et post ea cum
possidere illa bona nulla facta consti-
tutione / an videantur bona in dote data
et hic fuit aduersus quod sic / quod dicit ut illa
. q . cum incipit uitam habens etc. Eo fuit
ad . q . quam disputauit Ricardus / mat . vz
quod patrimonium ulterius contractum / cum concubina /
filiis autem nati legitimantur licet matri-
monium / alterius medio tempore interve-
nerit / quod tangit Ia . de are . in l . cum
inuchi . x . § . ii . ff . de solut . et ibi exposui
de hac / nota bene ultimo . § . Bartholus :

Si inter: dos acceptilata potest re-
peti sicut dos data . h . d . extra . ff . e . l .
si marito . § . i . ff . de pac . do . l . fi . in
fine / Sed ubi in pacto hic in acceptilatione
que vim solutionis habet / et hoc est vale
ad . q . occurrentem sepe de facto / mari-
tus fuit confessus se habuisse dotem in-
tegram quam promisit recepisse / et statim
non ob . dictam confessionem pater vel dans
dotem promisit tamen marito illam
dotem soluere / queritur an soluto matrimonio
heredes debeant restituere mulieri dotem
an liberentur cedendo / actionem contra heredes
soceri vel alterius promittentis quod videtur ut
l . si socer . § . fi . unius . ff . e . Incontrarium quod
postquam fuit confessus se habuisse videtur
sibi solutum ut hic et ff . de iure do . l .
vir ab eo et l . dotem quod sine dubio
verum esset in expresso promittente Sed in pre-
sente dubium contra glo . que est in l . dotem . ff .
de iure do . que in pre hoc non tenet
quod videtur probari / nam illa verba quibus con-
fessus est se habuisse videntur emanare spe
future numerationis ut patet ex sequenti pro-
missione / vel illa verba ab initio non in-
ducunt promissionem obligatoriam efficacie
vel possimus dicere / quod non fuit facta prima
promissio spe future numerationis sed spe
future promissionis quia illa cum futura
promissione fuit iste confessus se ha-
buisse / dotem vel illud nomen tamen exti-
masse videtur sicut fuit . C . de restitu-
tionem . l . ex causa / videtur in solidum acce-
pisse illud nomen / et sic periculum ipsius
viri ut dixi in l . nemo in pri . ff . e.
et hoc videtur tenere Ja . de are . Bar . l . d .

Siquis pro qua

Si quis ex qua parte mulier tenetur
solue pro ea parte ad virum non spectat
periculum. h. d. b. l. d.

In partem. Vir tenetur
de dolo et culpa in inquirendo
et confundendo peculio et fruc-
tus peculii spectant ad virum. h. d. Quidam
mulier dedit in dotem viro castrum cum
iurisdictione durante matrimonio contingit postea
quamplura per subditos delicta ex quibus
bona sunt publicata et alie condempnatio-
nes et multe impendite queritur an debe-
ant ista restitui mulieri et videtur quod sic
ut l. iiij. et l. cum in fundo. ff. de iure do.
et ff. c. l. diuortio. § si vir ubi ea que
non renascuntur debent restitui contingit
vi. lex ista quia quando aliquid vbi da-
tur in dotem ut peculium fructus illius per-
tinent ad maritum quidam dicunt quod pe-
cunia et res mobiles propter eorum condep-
natione sunt mariti immobilia resti-
tuuntur uxori alii dicunt quod omnia de-
bent esse mariti tamquam fructus illius
iurisdictionis et hi vnum puto per hanc l.
et per l. Item si fundi § ii. et § autem
pactionem. ff. de usufructu. l. omnia enim
sunt fructus iurisdictionis ut l. cott
que sunt regula. c. i. C. de mo. mult
l. multarum ad contraria rudeo quod illud quod
accessit uxori restitui si tamen non est
in fructu ut hic non ob. quod dicitur quod ea que
nascuntur non sunt in fructu quia numquam
ex aliqua re illud idem nunc quod semel
nascatur pro ea renascatur sed aliud e-
iusdem generis ita in iurisdictione sepe et se-
pius contingit committi delicta propter que
condempnationes multe et bonorum publica-
tiones dicuntur renasci licet non eorundem
bonorum nunc Quero pone quod datur in
dotem grex animalium quod pertinebat ad virum
dico quod omnia que nascuntur sunt ex renat-
dis in locum mortuorum pari et gregem
supplere ut l. uctis sunt. q. cum. l. se. ff. de
usufructu. facit l. diuortio. § non solum
ff. c. Videtur non tex. qui dicit quod vir tenetur
acquirere ut lucra obuenientia non repu-
diare quod intellige sive l. seu for man-
l. sumus dotalis. ff. c. at sequetur quod vir
tenetur ad utiles impensas quod non est
verum ut dicam. J. ti. i. l. i. cum princ.:—

de impensis in rebus dotalibus factis
Rubrica etc.

De impensis in rebus dotalibus facta

Impensarum.
In isto titulo sic procedit
iurisconsultus quia primo ponit di-
uisionem generalem impensarum
absque ibi necessarie ibi tractat
de necessariis usque ad l. quod dicitur § utiles ibi
incipit tractare de utilibus usque ad l. vo-
luntarie ibi de voluntariis usque ad l. va-
lui ibi incipit tractare communiter et per-
mixtim de omnibus ad finem legum totum
simul ponendo casum usque ad l. quod dicitur
Assimo. § nam Nota hic et in l. et in toto
in principio quia necessarie impense sunt quas ma-
ritus hic necesse facere at tenetur contra
maritum non tenetur facere impensas utiles ut
J. e. l. prox. et ff. ti. i. l. fi. gi utiles sunt
necessarie huius tunc est glo. hic posite se in nol-
unt dicitur cum prima glo. quod dicitur intelligitur
de necessitate ex parte rei quia at si non fierent
res periret ut l. impense. q. e. Sed hic est
contra tex. in l. et in toto ubi inspicitur
necessitas ex parte persone est enim necessitas ex
parte rei ut quando domus periret si non reficer-
etur est et necessitas ex parte persone quando
imponit persone necessitate quod faciat et
de qua necessitate loquitur glo. inuenitur nar-
rat hic et in l. et in toto et inde glo.
que incipit. s. a. l. importantem etc. Pro
cuius declaratione quero an vir teneatur
facere utiles impensas ex necessitate quibus
non venit in actione mandati vel negotiorum gestorum
sed in actione ex eo contractu ut l. heredes
§ si unus. ff. fa. her. et l. si cogent de neg.
ge. Sed impense utiles repetuntur a viro
per actionem mandati vel negotiorum gestorum ut l. i. §
Sed nec ob. impensas. C. de rei uxor. act.
quod non dicitur eas viri facere ex necessitate quibus
et hoc est verum non ob. l. pelf. q. e. quia ibi
dicitur quod dicitur res tueri non quod debet augere
Non ob. ff. ti. i. l. fi. quia intelligitur quod dicitur
acquirere non faciendo expensas de no-
uo sed lucra sibi obuenientia agnoscere non
repudiare sive sumi. l. sumus dotalis. ff.
ti. i. et l. si omnes. ff. de neg. ge. unum ad
propositum dico quod impense necessarie dicuntur que
habent necessitatem ex parte rei et ex
parte persone simul numquam enim est necessitas
persone mariti nisi subsit necessitas rei et
ita sentit hug. in l. et in toto in principio
quod est verissimum Predicta vero cum tractatu
de impensis in rebus dotalibus factis Sed
in petitione hereditatis vel in rei vendicatione in
quibus bone fidei possessor non tenetur ad
aliquid solum inspicitur necessitas ex parte
rei ut dicuntur impense necessarie ut dicitur
glo. in l. et in toto et bene Una
obiectio restat de curatore qui repetit
actione neg. ge. et illud teneo et semper
tenui nec umquam reperi contrarium oppo.
J. e. l. impense ff. ut in glo. Demo
ad v. incidere Quidam mulier dedit in
dotem nomina debitorum maritus fecit ex-
pensas in exigendis debitoribus an
ille computentur debitori intra glo. h. non

dicit quod non / quia non est impensa utilis rei
mulieris et ita dicit esse casum / hic / et
inde glo. que incipit in res dotales ibi
conveniri non vel signa casum et nota /
quod singularis est Specu. tractat hanc
q. in ti. de donat. inter virum et ux. § si.
v. illud queritur / et ibi recitat opi. anti-
quorum s. Io. et Guerneri / quia Guernerii
fuit in gl. opi. contra ista glo. facit C. de be-
na. l. i. et de bo. que lib. l. fi. § ubi autem
ubi non causa in contrarium quia si impense
fiant gra. rerum deducuntur de fructibus
ut l. si adno. ff. fa. h. de pe. heredi. et
h. ti. l. fructus et l. divortio § impen-
dia / quod ille impense in exigendis
vel conveniendis debitoribus videntur utiles
quia eis non facit maritus tenetur et si-
militer est periculum ut dixi h. ti. l. i. inciden-
tem / et in hac opi. est Guernerius ut ob.
l. i. de bo. na. / et de bo. que li. l. fi. § ubi
autem / quia ibi pater percipit fructus propter pri-
am patriam non propter aliquod onus / quod ipse
sustineat / quia etsi nullum onus sustin-
eret perciperet merito de illis fructibus
quod facto impensas sed hic vir percipit propter
onera matrimonii / si ergo de illis debet facere im-
pensas inquirendo debitores iam in
duplicem causam computaretur ff. l. quod semel
de compensat. predictam intellige quando ille qui
egit non recuperavit expensas arco
sine sua culpa ut l. fi. C. e. ti. i. alias im-
putaretur sibi / si sua culpa non recupe-
rasset quid dicemus / nunc dico sic / quando datur
in dotem nomen extimatum / et sic periculum
lum est mariti tunc sine dubio non repe-
teret impensas ut l. si nomen ff. de here-
di. vel act. ven. dixi in l. incidentem supra
h. ti. l. / quia vir accipit nomen debitorum
in dote simpliciter / et tunc dico / quod omnis impen-
sa legitime facta / in exigendis nominibus
debitorum est deducenda de dote pro hoc de
glo. / que hic dicit in sili. C. man. l. per
divisas in glo. magna ubi dicitur quod quando
nomen datur videtur dari quantum potest consequi
deducta impensa ¶ venio ad v. proinde
et in eo quod dicit quod prestitit ex stipulatione
damni infecti. infecti intellige si uxori
erat utile magis prestare quam domum pro
debito relinquere ut l. si quis pu-
tavit cum domini Bartholus l. dot.

Vel in valitudine:

oppo. h. ti. l. divortio § impendia / sed intellige hic in im-
pensa magna / ibi in parva quod facit
ad q. quam ibi dixi

Nos autem:

Non regulam
an impensa fit ad perpetuam rei uti-
litatem aut ad valitudinem illius annis

Sed circa hoc querit glo. quid si fit expen-
sa ad utilitatem x. annorum / et respondet quod debet
impensa utilis et reit deducenda quod
non / hoc intellige nisi si post impensas fa-
ctas matrimonium est solutum Sed si matrimonium
durasset per totum illud decennium compensare-
tur cum fructibus ar. l. divortio § expen-
sum in annos h. ti. l. Sed si matrimonium durante
per mediam partem temporis medietas tamen
que respiciat utilitatem futuri temporis
veniret repetenda ar. d. § quod
cum in annos. Bartolus l. d.

Tem totum

Ex prius sumit
regulam que impense dican-
tur utiles que declaravit C. e.
l. i. in prin. ex fine non quod sufficiat ab
initio interesse / licet ex post fieri desi-
erit quod tractat dy. hic et plenius per
cy. in l. ad comparandas C. man. dixi
in l. quod autem § i. h. si quis tamen b. l. d.

Quod dicitur

Ex fine
intuitu in dotem fere minu-
unt dotem / et quantitate in
dotem conventam / non corpora dotalia / sed
tunc si ex dotem fuit facta Item inter
solucionem eius dos crescat h. dic. esse
subtilis et difficilis multum / et dividitur
in quattuor partes / usque ad § si dos / primo
declarat regulam de dote minuenda
propter impensas non porrigi ad corpora et
hoc probat per absurdum et maritus consu-
luit / Secundo declarat regulam primam ad quan-
titatem Tertio declarat regulam non porrigi
ad expensas factas ex dote Quarto declarat
unam q. et ponitur usque ad § si dos fa. ibi
igitur. 2a ibi hac de causa 3a ibi sed si
impensis ¶ Oppo. hic dicitur quod corpora non
minuuntur propter impensas contra de l. si
les § quod dicitur de iure do. huius contrarie solvit
in glo. magna quattuor opi. Prima quod non
minuitur corpus propter impensas facta ab
initio ut hic sed si matrimonio cessat solucio per
ammissum tunc minuitur et in glo. proinde glo.
que incipit universitatis § sed si precium inter
ibi Sed si maritus Ista opi. per non placet
glo. unde dicitur quia ibi in tex. ab initio
minuatur / Vnde alii dicunt quod ipsam mi-
nuitur corpus sed mulier solvente i. eius
fingitur / non esse minutum / que opi. non
est vera / unde in glo. Scevola dicit / aut impen-
se equivalent toti fundo et totus fundus
desinit esse dotalis ut ibi / Sed quando equi-
valent parti vel dicit vnu. alii solum quod
impense equivalent toti fundo / et tunc
fundus totus desinit esse dotalis / aut equi-
valent parti fundi / et pro parte non minuitur
corpus ut hic ista s. est contra tex. huius
l. ubi reputat absurdum diminucionem

fi in totum vel in partem ibi certe li rex &c.
vt alij dicunt quod ibi ponitur opi. scevole hic
vlpiani qui cum inani fecit reprehendit et
ista est vera et vide glo. ibi vel illud quod di-
citur ut hoc examinemus arguo pro
scevola per quod habetur quod debemus .l. legibus
contra dare ut .l. i. de in possi. dot. C. Eo
quia ibi in tex. dicitur desinit sed ibi in tex.
dicitur restituitur quod desinit esse et predicta
est vera quia pars fundi desinit esse dotal.
ne inducitur contra que ratio cessat quod im-
pense equivalent toti fundo et istam
rationem ponit Jo. in summa et hanc opinionem
scevole ut distinguamus in expensis
equivalent toti fundo vel parti tenet glo. C.
de rei vx. act. §. sed nec ob impensas
ut ibi Ja. de are et Cy. et glo. insti. de
act. §. fi. et etiam dy. inquit quod scevola
probatur quia in .l. contra dicitur manifesta in-
quitas &c. Item quia ibi dicitur impleatur
partem non debet esse deterior conditio mulieris quam
alterius ... melior ut .l. i. C. ... Et
si alius expendit in rem meam necessario ...
quod valeat non desinit res esse mea ut .l.
si filius C. de pign. act. ... tex. quia
filius dare debet duo plus quam habeat in pecu-
lio licet corpora desinat esse peculiaria ...
est quod non in .l. peculium §. si heres C. de
pecu. ... scevolam tex. est ... certe
quod iniquum est ... in totum vel in partem
Sed ad hoc vidi ... hoc modo exponendo
sic .v. certe li. &c. desinit esse fundum dota-
lem subaudi s. totum eo casu quo expense
equivalent toti fundo quod est verum sequitur
vel eius partem subaudi s. eo casu que equi-
valet parti fundi quod est absurdum sed hec
expositio est manifeste contra tex. qui dicit verbis
quod absurdum ... contra rationem quia ... tex. est
quare non fit diminutio quia non fit
compensatio spectat ad quantitatem ut probavi.
igitur Teneo quod opinio ulpiani ... opinionem
scevole ad contraria respondeo et dico quod nec
debemus .l. legibus contra dare si possi-
mus sed hic non possumus quia dicit directe contra-
rium non ob. quod ibi dicitur desinit quia ibi loquitur
secundum opinionem scevole reprobatam per ulpianum
non ob. quod dicitur ... quia est impro-
prie locutio sicut verbum reddere ponitur pro dare
ut .l. cum quidam §. ... et .l. verbum red-
dendi de ver. sig. non ob. ... quia non
est illa ratio ne inducitur contra sed illa quia
spectat ad quantitatem non fit compensatio nichilominus
Opp. dicit hic quod diminutio fit ipso iure im-
pensas necessarias cum pecunia est in do-
tem Contra in pecunia non potest fieri ...
intelligitur secundum glo. intellige quod in dote erant
corpus et pecunia secus si pecunia tantum et
vide glo. que dicit quod corpus ...
&c. et sic habes quod quando pecunia seu quan-
titas tantum in dote et tunc non fit dotis dimi-
nutio ipso iure impensas necessarias rei in dote con-
pensis quando est corpus tantum et tunc fit dimi-
nutio tantum dotis ut hic quando est corpus et quan-
titas seu pecunia in dote et tunc ipso iure
impensas necessarias diminuitur pecunia expo-
nit dicit quod vir remaneat in detentione rerum
Cont. de C. rei vx. act. §. sed nec ob im-
pensas secundum quosdam dicitur quod li. retinere ...
hic &c. corrigitur dicit verius quod §.
sed nec ob impensas loquitur de impensis
utilibus sed in necessariis competit retentio ut
hic nec corrigitur quero dicitur hic ut
cum ipso iure ... sed dotis fit dimi-
nutio qui voluit dicere glo. declarat quod dos
est quoddam nomen iuris sicut hereditas peculium
et silva quod nota et declaratur C. de
in rem ... ¶ Queso quid est dicere nomen iuris.
Responsio idem nomen est quod est ius vel dicitur
nomen a iure inductum ... plus plures
Jam autem nomina iuris quedam sunt particularia
ut obligationes fines et similia et de istis
lo. insti. de re. con. et inter .. et l. i. §.
fi. C. de rei vx. ... quedam sunt nomina iuris uni-
versalia et ista quedam continent universi-
tatem personarum ut populus collegium et similia
ut .l. ... C. de ... et l. mo-
rtuo .ff. de fideiuss. quedam sunt nomina uni-
versitatis rerum tantum ut grex quedam sunt
nomina universitatis iurium et rerum ut heredi-
tas peculium dos patrimonium et similia
et de hoc non multum curo Queso quid
si vir velit potius repetere impensas quam
tenere fundum glo. magna hic dicit quod potest
ubi sed si maritus &c. ... quod ista que-
stio fundata sit ... opinione quam C. re-
probavit s. tenendo quod ipso iure impensas equi-
valentes toti fundo fundus desinit esse
dotalis tunc enim est questio quid si vir velit
restituere fundum et repetere expensas sed
sed ut dixi nunquam fundus desinit esse do-
talis nec vir potest retinere mulier vo-
lente solvere secundum opinionem ulpi. ... sic for-
mari quod quid si uxor velit apud virum
dimittere fundum ut impensas non sol-
vere an vir possit contradicere et ... bene
procedit .l. altare in glo. per quod videtur
... et iudicium ... dy. ... de
aqua plu. ar. .l. i. §. cum quo. et .ff. de dampn.
damp. infect. l. ... et .l. et si forte §.
... C. si ... ven. et l. cum fi. ...
C. de usufruc. ... dy. determinat quod sit in
electione viri per .l. i. C. de his que ve-
... et ibi dictum Queso ...
aliquo casu dos videatur de novo dari
propter impensas ... ulterius ...
quod sic si solum fundus esset datus in dote

et impense equivalet tota fundo / et sic
dos esset extincta solvendo g° impensas
vi^s de novo dari / sed hoc non opi · quia tenco non
pot videri dos de novo constitui / sed continua
augetur / aut enim sola quantitas est in dote
et impense necessarie non possunt constitui / aut est
in dote quantitas et corpus / et tunc non pot
dos extingui propter impensas ut dixi nisi
forte ponens quod illud corpus valet pro impensis
augetur g° dos / quando impense redduntur.
Venio ad unum dubium / dos crescat quando
expense redduntur / an tunc habeat locum
aut. sed iam · C · de donat. an nupt. / quod
debeat reddi in rebus immobilibus / sed in
forma dicte aut. cogitabitis · Utiles
dy · querit quid de impensis utilibus / et
vi^s idem quod vir habeat necesse eas facere
ut notatur · ff · c · l · i · in prin · sed illud ubi re
probatur in in expensis utilibus tene quod di
xi in · l · utilium · ff · e · / hec l. inducitur ad
q · de feudo / et fortuite / quod si plures fratres
habent feudum communem / uno decedente / tunc
sit ad alios fratres / secus / si erat feudum
ipsi fratri decedenti concessum et facit · x · coll.
de success. feudi · § · c · i · pone g° quod unus
frater amisit feloniam / et amisit feudum
dominus sibi remisit propter feloniam / an videtur
de novo datum / ut sic non sit commune / an vi
deatur esse illud feudum quod prius erat · ar · quod an
tiquum feudum duret sicut antiqua dos di
durare et crescere / contra hoc · x · coll de /
nascitur decrepite etatis § · i · non de prohi
feu · alie per fre · l · Imperialem · § · insuper /
et ibi glo · definit quod ibi vi^s amittum
Ulti · l · ista definit opinionem que fuit
inter doctores glosatores an compensatio fiat ipso
iure / vel an sit necesse quod opponatur ab homine
de quo · ff · de compensa · l · si quid a fideius
sore et · l · si constat · C · de compensat.
et inst · de act. § · in bone fidei / sed hic
habet casum iuris · hoc de hiis et c. / nam
speciale est in impensis necessariis in dote
factis ut fiat compensatio ipso iure / sed in
dote est quantitas / sed quid de impen
sis circa dotem / certe ipso iure non compensare
nisi opponerentur ab homine / et per hoc est
casus l · § · proxime · var · l · doctor ∴
Si dos: Tota dos soluta sine
deductione impensarum necessariarum indebiti
conditione condicitur · Oppo · de · l · si marita
ff · de condic · inde / glo · dicit · so · ut ff ·
de condi · inde · l · qui exceptionem § · si prius
quasi dicat in · l · si marita / restituebatur
res que erat illius an restituebatur
et sic nullum negocium inter eos gerebatur
ut ibi / sed hic transfertur dominium a restitu
ente in eum cui restituitur / et sic inter
eos negotium geritur / et sic pot oriri condi
tio indebiti / ut dicto § · si prius / sed
contra hoc vi^s quod dos que restituitur est debi
ta et pro impensis vir habet actionem de dote
ut · l · immo · ff · e · ergo vir non habet conditionem
indebiti · ut · ff · de condi · indebi · l · qui
in mutuam ut · ff · n · i · l · Si cum dos impl
que allegantur in glo · pro contra · et tamen
sunt contrarie / sed contraria loquuntur quando compen
satio ut fit ipso iure / sed hic fit ipso iure
in necessariis impensis / merito tamquam inde
bitum repetitur ut notatur in · l · qui in
mutuam / sed tertio instatur quare de hoc
fuit quod inter iure compensatio / si enim est ipso in
indebitum sine dubio conditio indebi
ti competit de rigore / Ro in dote sunt
consideranda duo / primum ipsum ius dotis
prout nomen iuris / et quandam universitatem
et istud ipso iure minuitur propter impen
sas ut in princ · huius · l · Iure sunt corpora
dotalia / et illa non diminuuntur ut · ff ·
dixi / sed quantitates sunt / aut g° solvitur
plus debito quantitas / et tunc repetitur
per conditionem indebiti sine omnibus / aut sol
vitur plus debito ipsum corpus quod so
lum erat in dote / et tunc si ipsum corpus
inspiciatur non haberet locum conditio in
debiti / quia debebatur / sed debet vir repe
tere per actionem ut · l · immo · ff · e · et dicta
l · qui in dotem ut · l · si cum dos / aut
consideramus ipsum ius dotis / quod erat
diminutum / et illo respectu vi^s solutum
plus debito / et sic habet locum conditio
indebiti et ita loquitur hic / et sic in libello
dicam totam dotem solui indebite / vel
alias condi · inde · sine quod dicitur in · l · qui ex
cepti · § · Si quis · ff · de condi · inde ·
tamen primum plus michi placet ∴
Utiles · Istum § · cum · l · sequenti
prosequere ut in glo.
Voluntarie Oppo · quod pic
tura sit utilis impensa ut
ff · e · l · quod si hec · so · verum est
in re · qua quis haberet venalem quia
melius venditur secus in re quam quis
haberet ad usum suum quia eodem mo
utitur sine pictura sicut tamen picta ∴
Talium · Iure consultus hic
incipit tractatus de omnibus im
pensis et sic usque ad finem / et
hoc dicit nulle tamen ad omnes impensas
utiles si eius voluntate facte sunt vel
aliunde restitui possit h · d · Oppo · C · de
rei ux · act · l · i · § · sed nec ob impensas
soluimus quidam quod hodie indistincte coguntur
iste illas expensas restituere et ideo
iura antiqua videntur corrigi per iura
nova · s · quod non possit fieri retentio / sed
in alio non videntur corrigi · s · in petitione
in qua remanet distinctio huius · l · et
intelliguntur ita sine mandato · s · aut sunt facte
impense voluntate mulieris et tenetur / aliter sine
et tunc non pot aliunde solui / et ideo ut in

contrario | aut no pot aliunde solvere
et no tenet ut hic no em tnt videtur
utiles tum no expediebat mulieri
et hanc tenet. dy. Bartholo. l. d.

PRO VOLUNTARIIS.
Mulier dz pati virum tollere
q voluntarie impendit Si viri
quomodo cedat alias secus | et si no pat.
dz solvere h. d. Glo. ibi .§. dmortuo att
Sz ibi ex de contractione usufruc. po-
terit voluntas papi ut .C. n. i. l. b fru
fructu hic ex detractione impensarum vo-
luntariarum no fm dy. Item petit ibi q
sum est ideo sibi restituitur. B. l. d.

IN VOLUNTATE. Nota
istum casum ita qm no recor-
daretur decepit cum glo.
dicat contra ista. l. iusti. de act. § . pete/
et dy. ibi eam reprehendit. B. l. d.

OPINIO. In actione de dote
de impensa modica no cu-
ratur. secus in act. act.
neg. ge. h. d. Quod p declaratione lre
quid vult dire. v. alioqui negotiorum etc. gle.
exponit primo impensa modica no repe-
titur impensa mag. venit in act. neg.
g. | q no placet primo quia no contingit
hic | Sed p ratione impensa neca fit ex ne-
cessitate contractus dotalis ut .C. e. l. et
in totum ge. no venit in act. neg. gest.
ut. l. heredes .§. Si vivus .C. famil. herc.
et. l. Si cois .C. de neg. ge. | et hoc pt
intelligitur de nccriis impens. Sz si
hanc. l. velles intellige in voluntariis
p cederet dca expo. Exponunt ge. alij
primo | et dicunt expense ncce modice
no curantur in actione de dote Si aute
diceres aliter sequetur | q nulla eet dca
inter actionem de dote | et act. neg. ge. nq
curatur de modicis Ista e bona ro | Sz
pe. quia negotiorum ge. ind. luctur in mod-
icam expensam repetit | Sz vir luctur
fructus | no modicas impensas no repetit
hoc eciam no induat | societas viri e
eos | et sic inuitem infesta ee no debent
| Sz ad hoc oppe. modicam de dote no vi.
ad aptari impensas | cum illa actio competit
mulieri | et no viro | et hinc timore qui-
dam dicunt q loqr de impensa facta a
mulie in rebus viri | q est contra mentem
lre Sumus cum in mata de impensis
in rebus dotalibus factis | no in rebus
viri | Ego video q actio de dote e dirc.
.s. directa et contraria fm. Ro. directa da-
tur uxori | contraria datur viro p impensis
sicut in actione pignoraticia depositi | et
silr | Sz glo. dicit q de hac contraria no memi
nerit se legisse | vel intellige indirecte uxori
competere viro p impens. hoc est deductione
nem ex dote | nam uxore agente vir ex-
cipiet | michi placz opi. Ro. q sic actio

de dote contraria primo p casum huius l. se
p ronem | quia ea que fiunt ex natura co-
tractus veniunt in actione ex eo cont
ractu | ut. l. heredes .§. Si vivus .C. fa. her.
et impense necce fiunt ex natura
contractus dotis ut. l. et in totum .C. e. ge. ea
actione repetuntur. pa. | actio de dote e bo-
ne fidei | ex pte viri et uxoris ut dixi
C. ti. i. l. de divisione | ge in ea debet
venire quicquid e equum ut insti. de ac-
ti. § in bone fi. | p no video equitate
quare in hoc contractu no competat viro
contraria de dote | sicut in alijs de quibus
s. dixi | tene ge. q actio de dote est directa
et contraria ut hic in tex. Rndeo ad
primam glo. oppe. q impense etia modice re-
petuntur | ut. l. Si mores .§. fi. C. de do-
ne vir. et ux. Sol. ibi no erant modice
Oppe. d. l. q si vir .C. de donat. inter vir.
et ux. glo. se involuit dic clarius | ce-
cedo q si vir vult donare pot ut rigiro
Sz in dubio si e impensa magna non
presumitur donare | secus si modica ut
hic Quero qualiter dicatur modica dic q
arbitrio iudicis. et ista est bona.

NEC STIPENDIUM q pa-
rit fructus debet tribuere
et collectas solui h. d. Nota
hanc l. Oppe. ff. ad municip. l. lucius
§. ita constitute Sol. illud verum quo ad onus
personale res dotales no dicuntur in bonis
viri | secus quo ad onus reale ut h. et
l. hactenus .C. de usufruc. cum similibus de
mee q impe. p solvis p rebus ut collecta
spectat em ad virum ut in glo. C. d. inu-
stie et in quo. loco. l. i. et hoc tenet Sp.
ce. in ti. de censi. § . mit videndum.

IMPENSE. declarat per
exempla | que dicuntur impense
necessarie | hoc anno considerandum | q quis
conduxerat mulam tercium a coi | que bar.
an conductor tenetur scarpare et purga-
re aggeres | et fossata | et vi. q no de-
beat facere | nec mundare nisi sit actum
ut. l. si. in. l. §. si dns .C. loca | cum quadam
glo. que est ibi in contrarium vi. nanig |
agg. et fossata veniunt in venditione
ut. l. pdia maritima .§. ita legatum .ff.
de fund. instruc. ge. et in locatione cum
eisdem regulatur regula ita vendicio et lo-
catio constituit ut. l. ij. C. loca. bre dico q
hic inspiciatur consuetudo regionis | q2
ea que est consuetudine regionis sunt
veniunt in locatione ut. l. certa .C. loca |
et .C. de agri. et censi. l. dm pdiorum
et. l. Si prius .§. i. ff. de aqua plu. ar.
et l. semper in stipulacionibus .ff. de re. iur.
et. l. q si nolit .§. quia assidua .ff. de edi.
edic. et ideo consule tibi q fiat ob. pro-
tectione de consuetudine | ut in act. apparet.

Si vero non apparet de consuetudine, certum quia debent mundari ad utilitatem perpetuam vel longioris temporis, quam sit tempus conventum, et istud non debet facere colonus ut hic, quia impense sunt necessarie impense, quia vir reputat, et non compensantur cum fructibus, et sic non tenetur facere colonus ut hic quarta l. in § nos autem ff. e. predicta ratio nisi conductor conduxisset pro illo tempore quo debet durare utilitas sumptus impensa ut dixi ff. e. l. iii. § item nos autem. Si vero sunt fossata que annuatim debent refici, et tunc ad colonum pertinet ut hic et l. i. § de eo ff. de aqua plu. ar. et ibi hoc non est dubium quod colonus debet colere fundum ut l. ex conducto § i. sive loca secundum istos agger et fossatum facere est de cultura fundi ut dicta l. i. § de eo cum rei spectant perpetuam utilitatem ut dicit § nos autem hoc colonus debet facere et hoc est verum sive fuerint agger fundi proprii conducti sive communis cum vicinis. Item si proprii alterius est dominus fundi conducti tenetur purgare et quia tenetur ut l. i. § i. et ii. de aqua plu. ar. et ibi dixi pro hoc etiam quod si colonus conduxisset ad longum tempus quod deberet agger et fossatum que respiciunt utilitatem in terminis illius temporis licet non perpetuam tamen per ea que dixi in l. iii. § nos autem ff. e. Bartholus l. d.

Quod dicitur Expense necessarie minuunt dotem si in dotem sunt facte ad perpetuam utilitatem, secus si causa querendorum fructuum vel ad temporalem custodiam rei h. d. cum l. sequenti. Nota quod expense que fiunt ad custodiam rei non repetuntur, et ideo si uxor dedit in dotem castrum expense facte in custodiam castri non repetuntur. Item facit quod si aliquis detinet castrum alterius quia impense facte in custodiam castri compensentur cum fructibus inde perceptis, sunt enim sicut impense facte causa querendorum fructuum ut hic que in omnem casum ab omni possessore debent deduci. Nota etiam quod si iste impense facte in custodiam essent maiores quam fructus quod non debent repeti, debent enim cum fructibus compensari ut hic vides facit quod dixi ff. ti. r. l. divortio § quod in anno ff. l. d.

Rerum amotarum Rubrica

Rerum amotarum licet uxor constante matrimonio furtum faciat, furti non tenetur sed actione rerum amotarum divortio facto quia tenetur nisi post divortium contractaverit h. d. Oppo. de l. si quis uxori que facit furtum non tenetur actione furti quia l. si. § i. C. de furtis Solutio ut ibi. Oppo. qui est dominus non facit furtum ut l. qui ius de furt. Solutio non est dominus nisi quodammodo ut hic dicit textus. que dictio quodammodo denotat improprietatem ut dixi in l. quod si vir ff. ti. ii. et l. si me in vacuam ff. de acquir. poss. et l. gallus et l. i. § ius ff. de li. et postu. Oppo. de l. uxori ff. de furtis Solutio ut in glo. Queritur an inter conveniatur conditione furtiva et glo. approbat et contra et vide glo. que incipit vel ut inst. de ob. ex de ibi. Sed contra hanc sed ff. l. proximo decimat et ponit pro contrarium quod non datur conditio furtiva. Ad istam l. Ro. quod ibi sit casus specialis ad l. viii. Re. ut ibi videbitur. Sed contra istas glo. hec glo. contrariatur in l. cum hic § ii. ff. de solut. Ja. de are. dicit quod illa glo. est falsa, et ista vera potest alia dici quod conditio furtiva non datur marito propter uxorem pro furto facto ipsi marito sed pro furto facto ipsi commodatario potest dari conditio furtiva, et illam marito potest cedere et ita lo. ibi et videbitur ff. proximo §.

Queritur que cognoscatur actionem furti ab actione rerum amotarum. Re. in actione rerum amotarum non fit mentio furti in libello ut ff. l. proxima dicitur, quia non conveniunt cum quod amovit vel expoliavit non autem quod furatur. Idem in conclusione dicatur quia non congruit bone fidei aliquem locupletari cum aliena iactura ideo petit etc. ut dicitur in fi. in l. non solet ff. de dolo. ubi ponitur qualiter cognoscatur actio de dolo ab actione in factum quod non Cy. in l. si sufficit C. de dolo. et hoc secundum quosdam. Ulterius quero an potestas possit mulierem punire licet vir non possit agere, certe ut dixi nota autem est furtum modicum et tunc non potest puniri criminaliter si magnum sit ut l. restituendum § furta domestica ff. de penis, et l. fi. de furtis et l. si libertus co. ti. Queritur an uxor potest facere elemosinam de bonis mariti et iste textus facit quod sit sed ego puto quod sit quod dominus consueverit facere et ipsa possit ut l. vel universorum ff. de pignorat. act. et pro hoc l. fi. ff. quod cum eo. Sed ista l. concludit quod potest facere elemosinam pro domino seu pro anima domini sed videtur ipsa possit potest esse pro anima sua. Breviter concludo quod uxor pro se elemosinas possit facere de bonis mariti ipso permittente quia ipso tamen permittente donatio ut l. si sponsus § concessa et l. fi. C. de donat. inter vir. et ux. Bar. lo. do.

Et ideo si post Item si filius, ex persona alterius ut vir et uxor. datur condictio furtiva h. d. Oppo. quia in pluribus quod detur actio furti. Contra l. de his C.

Rerum amotarum Rubrica

de fur. tac. hmo⁹ gñ. n. timoē | nō signati
in glo. ē fcā glo. que incipit in ver. q3 ca
su tc. que dic. cplr dicat de re q3 in tal
ligās. q. de sol. et 3º et oto. i. nō no l
p̄mo hac ē inpiū ho. d. | Sz con̄ hoc opp.
q3 vtrumq3 est distributiui duor3 tm̄ | s3
q3 nō pot referri ad tria ut nō. in. l. an
no pot referri ad tria ut nō. in. l. an
cille. C. de furt. hmo⁹ timore dicimt
quidam quia nec est in sc̄m dec. con
dicio furtiua ff. l. si mulier. ff. i. q. c. s3
ff. nil fiat ut ibi p3 | dic s3 q dac v.
trumq3 referunt ad istos tres casus sic
ut dec. l. ancille | ul' dic duo illi casus ha
bentur p vno quia in vna orōe ponūt
ul' occ q3. l. Si quis vxori. q. de furtis

Opp. quia condicio furtiua ē turpis
ut. l. honori et. l. p̄tim3. ff. de obseq. s3
turpes actiones nō dant. ut. s. l. p̄xia
s3. tc. sed ut glo. Bar. lo. dec

Item vero hec actio dam. ceaty pro
rebus qsupptis hoc dic. Bartholus.

Si filia hoc dic. usq3 ad. l. q3
filia amonens ipa tenet. insol
lidum pt de peculio et p̄t ad
iuncta filia dotem repetenis ipam te.
defendere insolidum | et ea viua et
mortua te. ad id q ad eū puenit hic
dic. Opp. de. l. in. ff. e. cx cā. s. de pen
lis glo. solū et bene dic | ut in ea. opp.
et vi. q decm̄ actio noxialis ut. l. i. ff.
Si fams. s. de his qui dele. ul' effu. glo.
nā solū s3 illud ē r̄nsiūsno | s3 in filio
delinquēte cessat actio noxialis. Hoc
opp. dicitur q si pr̄ | adiuncta filia tc.
q3 delictū filie nō pot nocere pri ut. l.
q3 delictū filie nō pot nocere pri ut. l.
si filia. s. de diuort. et. l. filie. s. tc. ii. | et
in aut. ii. de inp. et ē p̄ otia. C. de re
pudijs aut. q3. si filij glo. soluit p̄mo
q ibi filia delinquebat in fraudē pat.
hec nō ē bona | quia siue q3 pcm̄ siue
q3 viru delinquerit nō d3 nocē pri ut
l. ii. v. sz cetera. s. tc. iij. et fiunt detiam
l. ii. v. sz cetera. s. tc. iij. et fiunt detiam
p dy. in. l. consensu. C. de repu. et. l. Si
dotem. s. de iur. do. vn̄ soluit glo. cplr
pr̄ adiuncta psona filie agebant | et eā
cam te. defendere | et ista ē va | Sz q̄ro
cū agere adiuncta psona filie possit in
telligi duob3 modis ut dixi in. l. ii. ff. s̄te
si volutate. s. tc. ij. quomō hoc intellig.
Ro si agit adiuncta filia intellige hoc
ē ad volutatē suā et filie secus si agit
noīe suo tm̄ licet de volutate filie q̄.
tūc nō tenet cam defendē ut. l. sim |
quoq3. ff. defendē | et. l. si inīe de p̄ cm̄.
Opp. s. de min. no. l. neq3 sed. ibi lo.
in p̄uicē hic in minor. Opp. q pr̄ nō
debeat satis dare ut. l. fi. ff. defensio
nem de admi. tu. sed. ut. l. fi. ff. ubi ante
de bo. q3 li. et. l. filius qui sat. da. co.
dixi in. l. ii. ff. fi. s. tc. ii. et no. in. l. iij.
e. ti. Queo qua sat dat p̄stabat

hic pr̄ | glo. hic vi. variare in hoc et bi.
intelligere | qm̄3 de sat. dat. de defendē
do | et qm̄3 de satisdatōe de iudicato sol
uendo | ut hic p. l. quas actar et vide
glo. que incipit vn̄ ex delicto ibi et sat.
tc. et glo. in. l. sim̄ quoq3. ff. aut pitr
s. de p̄ cm̄. f intellexit. l. in eam q sat.
det de defendendo p̄ c. dic. q nō rep.
l. cauem q satis detur de defendendo nisi
loquī. de reo qui defendē deb3. Et cy.
intellexit ita in. l. actoē. C. de p̄ cm̄.
q3 quod q3 dicat verius est q pot intell.
de cautione de defendēdo p tex. in. l.
l. C. de sat. da. et ita coīt te. hoc eni
dictat equitas nō iste exceptoes p quib3
sat dare debent opponi an lit. q3. ut
l. pomp. ff. vnct. s. de p̄ cm̄. | nō cū agi
forte nō parat se rep̄ nentiue in q3 me
ti. s3 volo q p̄stes cautionē d' defendē
in cā rq̄uentiōe. Quero cum hic sit
vir quocumq3 nō agit pr̄ ut teneat.
defendē in eā reqnentiones quia sat.
dat Ro ut. s. tetigi | q modis agē
ē dux vno modo ut ago de volutate
filie mee ut. j. filiusfal. ff. S3 et filia
s. de p̄ cm̄. | alius modus ē in. l. Si cū
dotem. ff. ite pr̄. s. tc. ii. vbi nō | sue
et filie agit | et glo. tangit in. l. ii. v.
ceteru. s. tc. ii. vbi nomie sue et filie
agit | et glo tangit in. l. ii. v. ceteru
s. tc. ii. licet ibi male intelligat | nō
q̄ro si dz intelligi q pr̄ simpl. agit | et
nō nisi qm̄ filie noīe | quia qm̄ quis agit.
noīe suo | et volutate filie tūc te. sa
tisdare ut. l. Si quis rē. s. de p̄ cm̄. et
l. sim quoq3. ff. aut p̄ tor | et sic agit pr̄
ad suam vtilitatē | sed nomine suo
et filie ut. s. dixi

Contra quoque
pro rebus que spectant
ad virū nō cpetit soceo hec
actio h. d. Opp. i. c. l. ff. fi. sed dicat
glo. aut erat filius emancipatus et
pot pr̄ agere aut erat tc. ut glo in
cipit nec verū amotarū | Nō casum
l. cū glo. q filius fal. recepit dotē |
prē nō qsenciente nec se obligante
pri nil acquirit. | nec vsufi. ut nec
pri nil acquirit. | nec vsufi. ut nec
aliquid aliud Et sequitur ex hoc q si
filio est dos data | et eam licet pri
fuit dicam | si res est data in dotem
in spē ul' est spēs empta | ex pecunia
dotali | tūc credo q glo. dicat vm̄ s3 si
est pecunia dotalis qsumpta | quia cū ea
emit et vendidit | et mercaret. filius
et tūc credo q pri sit | vsufructus
ut. l. deposui in prin. et. ff. i. s. de pe
culio quia qm̄ spēs datur in dotē nō ef
ficitur peculij p̄ fectiuū ut. l. ex facto
s. de peculio et dcā. l. deposui et. l. cū
dotem. ff. fi. s. tc. ii. S3 si dat. pecunia sim.

ista tempora efficiatur peculij profectiç
ut dem l. ex fcto | et per hanc l. dotem . j. de
castren. peculio et hodie efficitur peculij
aduenticij ut l. j. C. de bo. q. li. et sic
acquiritur iure usufructus patri Sed quid si
emit rem ex pecunia dotali mercando d'
hoc vobis dicam cum Et intellige de spe
empta ex re dotali Bartholus l. d.

Item cum reum: Hec actio datur
contra virum etiam si fuerit filiusfamilias
in preium de peculio h. d. Bartholus.

Si post diuortium Hec actio
datur contra heredem et transsit ad heredem Jtem
heredes viri possunt condicere res amotas ex
mortuo licet iacente hereditate non fiant
sumptus h. d. Oppo. C. e. l. ult. So ut
glo. | Et hanc glo. tene menti ad id quod
dixi in l. i. de c. quod condicio furtiua non
datur contra mulierem | quia si daretur tunc
transiret contra heredem insolidum q. l. ult. C. e. ti.

Mulier: Si maritus et uxor
inuicem agant rerum amotarum
actione possunt compensare h. d.

Sciam dos: Qui soluit quod
debet non prohibetur petere quod sibi debetur
h. d. Oppo. in aut. Sed cum testor
C. ad l. falc. vide glo. que incipit inch-
loimus poterat etc. Et ista fuit ro dubi-
tandi Sed dic quod ibi heres habebat sola
exceptionem seu retentionem | sed hic etiam
habebat actionem Sed per hoc videtur respondere
ad id quod ibi dicitur quod heres soluendo pt
imputat sibi quo ad non soluta dicit q'' cipiti
e spale Solutus oppo. et uidetur quod non possit
repetere per actione rerum amotarum | Sed per
condictionem indebiti ut l. quod dr. s. Si dos
s. ti. i. et inde glo. ibi et videtur quod dic
quia fit compensatio ipso iure et loquitur l. quod dr.
s. Si dos aut non ipso iure et tunc loquitur
hic et uide in l. qui minitem s. de condi. et
inde Opp. tum exceptione fauorabili sol-
uens repetit per condictionem indebiti ut l.
qui exceptionem s. de condi. inde Sed hic cum
tamen exceptione compensationis que extimari
bilis e. s. Sed exceptio compensationis non
respicit actionem | sed magis exceptionem | Sed
l. qui exceptionem loquitur de ea que actionem elidit
hic exceptionem elidit | Et non quod illam
per suppositionem hic | quod licet tibi soluam aliquid
non tamen presumor quod tibi non debeam aliquid
proprio | Sed pone dico quod debeo tibi centum
hic | et debes ducenta | cum videar liberatus
tus ab eo quod est ultra centum et dico quod idem est
tempore in l. ronet C. de plac. dum appo
dicto taxatiua tamen | ut quia debes mihi
centum tantum et videor ostenderi | quod ultra non debes
Sed secus si non opponatur dicto taxatiue ut
ibi non fuit ex. azo. que est vera pbla q. de.

admid lo. l. in s. cum tutio Sed pone quod debitor
dixit creditori | ecce centum que tantum
tibi debeo | et creditor accepit | et nil dixit
videtur quod hoc sit fundata intentio rei et
videtur quod non nisi appareat quod illud recepit animo
transigendi cum est in l. siquidem transactis
C. de transactionibus Bartholus l. doctor.

Sabinus: Continuatur usque ad l. mar-
cellus in hac actione contra non restituentem
imputatur in litem et soluenti extimationem non ca-
uetur de euictione h. d. Nota quod in hac actione
iuratur in litem | sicut in arbitrarijs licet
non sit arbitraria secundum glo. Jtem nota in l. in
actionibus s. fi. de in lit. iur. Ego dico
quod in omni actione in qua quis condempnatur ad res-
titutionem ad preceptum iudicis iuratur in litem pro
ut in l. qui restitue in fi. s. de rei ven.

Nouerim: Oppo. C. de in lit.
iur. l. an tibi So. dic glo. ibi habebat
rem venalem Nota illam So. quod ille
qui denegat restituere rem meam | quam
habebam venalem liberatur dando verum
pretium secundum glo. | et secundum dy. illud ibi contingit
ex necessitate offitij pretoris ut cogitem sed
venditione potest ut ibi dicitur secundum dy. Oppo.
ad l. regz de l. Si donatio C. de do. inter
vir. et ux. So ibi possidens habebat cum
a venditione | secundum glo. | et dy. in c. per pos
sessione extra de re in. h. vi. Ulterius dy.
tractat hic materiam an quis cogatur
inuitus inuendicare res suas quam pro-
sint Dy. in l. i. C. de ex. i. audi. dixi in l.
annona q. ad l. iul. de anno et in l. i. s.
cum tarmo C. de offi. pref. in bib.

Marcellus Tam viro quam ux-
ori competit hec actio hoc dicit.

Quiserium: Conuicto hac
l. potest deferri ius iurandum
nisi alieno nomine conueniatur ut
is cui defertur non potest referre h. d. ac
duabus l. se per declaratione huius l. primo debe-
mus examinare verum in criminalibus sit iu-
randum positionibus | et hic nota tex. quod sit in-
quantum fuit de facto proprio dum volo vobis
dicere clarius istam questionem | an in criminalibus
debeat iurari per credit vel non credit
positionibus | et ad hoc respondeo quod in crimina-
libus non debet iurari per credit et non credit
io | quia meum credere ~~dic et no credit~~
re non facit esse delictum illud quod non esset
ut l. nil omnis s. ratione q. de furt. iusti.
de oblig. que ex delicto s. placuit | et q.
de crim. expil. her. l. fi. Sed de veritate debet
responderi ut hic et q. de quest. l. repe-
ti. et per totum ti. et q. de iur. iur. l. leg
s. hac lege et s. de in. iur. l. in ar.
prim. | quod intelligo si positio fiat de facto
proprio delinquentis at secus ut hic siue de
crimine agatur ciuiliter seu criminaliter ut probat

dicta nera cum aut cu in nego civili ne ex
delicto debeat rnderi poni de facto alieno
glo. C de iure calup. l. ii. §. q obseruari
circa finē dicat q nō per istū tex. Sz nō
facit quia hic loquitur de rñsionibus que
debent fieri de veritate / hic de credulitate
tate / in quibus rñr et si interrogationes
nō pot hre notitia nisi per credulitatē
q pz quia interrogatur quis de etate sua
ut l. de etate in prin. de interrogat. act.
ut dc hoc ut notat per Cy. in dcō §. q
dic de hoc ut nota. per Cy. in dcō §. q
obseruari in ultia q et in Spec. depōit.
§. quito v. et nō / Quantū dixi in summa
§. quito v. et nō / Quantū dixi in summa
tibus sit rndendū positionibus tangit. i spec.
depōit. §. vii. v. xviii. Sed et videndū
cui poni ꝯmeti turpitudinē rnderi
deat rnderi / et videt q sic ut hic
nighm vi. §. de iur. iur. l. eū qui iur.
actis. §. si pt et q ibi notat per glo. et
q notitur §. ꝯde ex cep. rei iudi. l. Sia
te in pñ. per canonistas in c. inquisitionis
ex. de accusat. et c. dudū el. ijo ex. de elect.
per glo. et Innoc. et per Spec. depoit. §.
vii. v. xviii. que §. attam / dic tunc de
quo ponitur si relarertur faceret cūmosum
locupletari cū aliena iactura / et debet
rnderi poni cūmose ut hic et l. quot.
§. ꝑtor de noxalibus / ubi cogitur quis /
rnde / an possideat nl dolo fecerit quo
minus possideret fit in l. nō intelligitur
§. tacita de iur. fisc. ubi dicat glo. per nuāq
ꝯfessione per fc derogatur tantū fidei
ꝯfessione / et hoc ē q dicūt canoniste / q
inusita / et hoc ē q dicūt canoniste / q
qū ē tale crime per quod quis remonetur
a beneficio tūc cogitur rnde quis poni
crimnose / ne indebite bñficiū detineat
ut in c. §. attat. hō in intelligo eē vm
nisi retractaret q semel dentiuz ē sua
ul iur. iurand. et per hō glo. in glo. l. Si
actor in prin. de exc. rei. iudi. et l. cum
qui. §. si pr. iur. iur. Quid ꝫ illud crimen
de quo po. occultaretur / nō faceret quē lu-
crari cū aliena iactura ut dico / ñ pōrbs
age / quia eē infamis uel ꝯtemptus po-
sito q illud crime occultaret nō ꝯtra-
lucraret cū aliena iactura / quia solueret
q deberet / et isto casu nō deberet respō-
deri positionibus crimnosis / et hoc nō loui
tur. c. §. attam / et per hō l. idemqz §. ꝯ
liter. §. mandata et C. de cūsatt. pda
uera / nisi iā illa sint nō et crime ē de
tectū ab alio / et tūc cogitur quis respō
dere ut l. at. §. de iur. iur. / et ibi plene
dixi / et sic dz intelligi glo. que ē in l. i. C.
de postulā. ubi interrogatus adnotatꝯ nisi sit
infamis. s. per sñam / quia si eēt ab alio
detectū per hoc in l. si dcto ꝓ. de susper. tu.
et l. Sz et mt. §. ignomie ꝓ. de excu. tu.

Quare: Oppo. glo. C. de adulter. l. in
adulterij. et de sicariis l. fi. C. dicat. glo.
q ibi depoint ut testis pro uno de alieno

facto nō ē uiū q depoint testis de facto
alieno / sz de suo / sic ut de eo q vidit /
ul alio modo sensu percepit ut l. ꝗ testē
ins. ꝓ. de testi. et l. testiū. C. de testi.
Utrū glo. induat in ar. in poni
de alieno facto quis cogatur rnde / et glo.
que ē. C. de iuram. calumn. l. fi. §. q
obseruari et fi. magne magne glo. dicit
q nō et attat hunc tex. et ibi tangitur
per Cy. tangit et Spec. in §. quito de nota
in Spec. deposit. sz ista lex nil facit quia
hic loquitur de iuramētis veritatis / Sz po-
sitionibus l. ñ detur per cōdic / ul nō credit et
iō in facto alieno credo q positionibus debz
rnderi tamen si dubitat credo q sibi
detur terminus ad deliberandū.

Si quis dilatus: Oppo. C. de iniur.
l. delata / dicat glo. spale ē odio deli-
quentis q possit iuramētū deferre / Sed
ē ꝯtra ꝓ. de iniur. l. lege cornelia. §. har
l. dic ꝯ. sm idē q iō hic nō ē locus rela-
tioni / quia delictū de quo queritur ñ cadit
in scientiam eius cui refertur / sicut in sciam
eius cui ab initio defertur / sz qñ equa-
liter cadet in sciam vtriusqz l. ut cū aliquis est
verberatus ab aliquo / tūc ē locus relationi ut
ut dcta l. delata et l. l. cor. §. har l.

Ideu labeo Iudicatur car-
cari sit arguendū ex ordine ti-
tulorum / et vr q sic ut hic per
hoc q notatur in l. i. §. si cum pe. et ibi
per ꝯmitt / de hoc glo. tua dicit. C. ꝯ ne fide-
ius. ꝓ. de de. le. i. circa fi. magne glo. facit
q nō doc. de C. de ꝯfir. tu. l. i. et ij. et
dicam in l. i. de confir. tu. Bar. l. d.

De rebus: Circa diuisas
res admittitur variatio. h. d.
sic q variatio admittitur de glo.
Oppo. §. de pcur. l. in cāe. glo. nō soluit
dy. dic. q hic nō ē variatio cū idē ut
circa diuisa que habentur loco eiusdē iō per-
mittitur variatio ut l. aurelius. §. plu.
ꝓ. de liberat. lega. et l. Si sterilis. §. fi. de
act. empt. Sz si eēt circa idē et diuisa
que rōne ꝯnexitatis habentur loco eiusdē
nō admittetur varietas ut l. celsus
§. idem celsus ad ꝯphi. et l. legatarius
§. idem quesitū ē de ap. de le. i. et l. ꝑtor. §. idem
infert et dicit. l. in causa de exceptionibus fallit.
in l. nō nunquam ꝓ. de coll. bo. et ꝓ. ad trebel.
l. filij et in eis recedit. vō sm dy. de
hoc plene per eū in c. mutare ꝯsiliū et
in c. q semel eod. de re. iur. li. vi. Sz ol.
circa hoc distinguunt clarius / aut vari-
atio inducit ꝯtrarietatē aut simplicem di-
uisitatem / pmo casu nō admittitur variatio ut
l. Si ita stipulatus in fi. ꝓ. de cap. li. et l. ne
admittitur. §. e. ti. ad hō facit omīs l. que
dicit q allegans ꝯtraria nō auditur. Sō casu qn

inducit simpliciter contrarietatem tunc aut variatio est in hoc quod plures res ab initio separantur / aut in hoc quod voluntas mutatur. Primo casu licita est variatio ut l. cum his. ff. transactionibus. C. de transact. et commoda. l. in commodato ff. duobus et de act. empt. l. et si duo / et hac l. Secundo casu / aut proprietas rei vel vocabuli se habet ad varietatem impediendam aut ad varietatem inducendam aut ad neutrum / primo casu varietas improbatur impediente natura rei / vel vocabuli ut in electione verum legatarius cum statim rei accepte acquiratur dominium ut l. apud aufidium de opt. le. et l. hinc mihi ff. stichum. ff. de le. i. et l. hoc statu liberum ff. stichum ff. de le. ii. Idem si proprietas vocabuli impediret ut stipulor quem voluero ut l. si quis stipulatus fuerit stichum ff. de verb. ob. Secundo casu admittitur variatio sine proprietas rei hoc suadeat / ut in electione legali ut l. cum qui certarum in ff. de verb. ob. et de act. empt. l. si sterilis ff. fi. si nec hoc inducat natura vocabuli ut si stipulor illum aut illum / quem volam ut ff. de verb. ob. l. si quis stipulatus fuit / secundum tertio casu teneo distinctionem dy. Bartholus legum doctor

Nichil: ad hanc actionem non requiritur quod simul habitaverint coniuges h. d. Facit ad quod statutum loquens / quod vir lucretur certam partem dotis uxoris praedefuncte habeat locum etiam si cum ea non habitaverit / si ex verba de presumptione continent fuit ut hic et l. cum hic status ff. si marito de do. inter vir. et ux. cum similibus. Bar. l. d.

Uxor: contra coniugem eius que quis habet in potestate non datur actio furti / secus si emancipatus fuerit h. d.

Ad filium: hec l. legitur pluribus modis / tamen in principio quod ibi dicitur / primo legitur in viro damnato in metallum et eius occasione uxor amovit / tunc tenetur fisco rerum amotarum in simplum / quod non / quia secundum dominum est casus quod hec actio locum habeat si quis amoveat contra spem mutuo in solvendi alieni quam pro divortio / dicam ff. e. l. rerum amotarum quando. Secundo modo potest legi quod michil amoveat cum divortio propterea maritus fuit damnatus in metallum vel deportatus / et ideo dicitur / non cum per deportationem solvitur matrimonium divortium sequatur in l. i. C. de divort.

Quamvis: iste § legitur duobus modis in glo. / tamen est prima lectura vide glo. et supple dicit glo. i. in fisci privilegio incorporato et non tenetur in quadruplum ut C. de iur. fis. l. defensionis facultas lib. x.

Si communia: Iudex nec

quos non est matrimonium vere non habet locum hec actio h. d. Notandum quod licet matrimonium habeat quedam privilegia circa dotem pertinentia ut l. si cum dotem ff. so. ma. non tamen circa alia ut hic.

Res amotas: cum divortii potest amoveri tunc cum fit divortium vel etiam si postea celetur. h. d. Nota tex. quod ex eventu apparet animus cum animus celetur ex eo casu quod facto divortio celat presumitur cum divortii animo amovisse furtive ff. ad macedo. l. ex inficiando ff. quinimo et l. si venit. ff. si. de pig. credi. et solite sunt allegari l. int. ff. cum probus ff. adversus quilibet. Potest apparere quod filius accepit ut in rem patris verteret et dicit ibi quod ex eo quod est postea solutum et sit hoc quod retinet post divortium videtur amovisse Bar. legum doctor.

Non solum: hec actio competit pro rebus extantibus et consumptis h. d. Notandum quod in oblatione rerum per consumptionem precium pro consumpta potest ipsa res primitus peti ut est l. inter stipulantem. ff. pelag. ff. de verb. ob. et C. de condi. fur. l. ii. et l. si bonis ff. bone. e. t. licet glo. in l. in re furtiva in prin. e. ti. licet glo. dicat contrarium. Sed quod debeat peti extimatio et plene dicam in l. stipulationes non dividuntur ff. de verb. ob. Bar. l. d.

Que viro: hic dicit ut declaratio ff. e. l. penultima Bar. l. doc.

Sed et si divortii: dimone dicitur qui dolo causa dat ut alius amoveat h. d. Contra ff. de furt. l. vulgaris vers. et C. de cond. fur. l. ex ca. et l. se. Solutio aliud in condictione furtiva ut ibi aliud in hac actione ut hic secundum glo. et potest esse ratio diversitatis quia aliquis tenetur furti licet non condictione furtiva sed uxor non tenetur furti ideo equum est quod hac ratione que est rei persecutoria teneatur.

Servum: hec actio competit coniugi pro re aliena bona fide possessa h. d. ista l. quando et merito teneo Bartholus l. doc.

Si mulier: In casu quod consta spe mortis amovit valet hec actio datur hoc dicit secundum primam lecturam. Quidam quare non datur rerum amotarum durante glo. / dicit quia hic divortium non fuit secutum quod requiritur ad dictam ut l. rerum amotarum quando ff. e. et secundum hanc lecturam expone tex. ibi dum dicit diverterit i. de domo recesserit et ista lectura est contra tex. / legitur alio modo que amovit cum mortis spera re tenetur hac actione sed postea divortium est secutum h. d. et tunc est ratio quare non datur durante / sed valuit / quia amotio non fuit facta per cum divortii sed cum mortis

Et si in opponis mores non est secuta h. cessante cum re. primum est confirmando, sed non iam confirmando confirmato ut l. si. q. vii. liberi. Sed oppo. quod datur directa sed post divortium celat ut l. si genibina ff. rerum amotarum et c. dicit Ja. de are. quod ibi datur utilis, vel ubi res extabat quam celebantur, hic iam erat consumpta sine eius, tu dic, quamquam est cum quod non amovit cum divortii, tunc licet celat post divortium, non tamen datur directa, sed utilis sed quando est cum quod cum divortii amovit, et tunc datur directa ut in dicta ff. rerum, si divortium intervenerit ut l. rerum amotarum, quidam. ff. e. quando est dubium quod contemplatione amoverit, et tunc si post divortium celet, presumitur contra divortii amovisse, et datur directa ut dicta l. si genibina ff. rerum. Sed quid si divortium intervenerit et uxor amovit cum divortii, vel cum mortis sperate, respondeo tenetur utili, vel in factum ut dicta l. e. l. rerum amotarum. bar. l. d.

Et si servus: Etiam sine amovendo furtum non fiat mulier cum dolo fit amotio tenetur rerum amotarum actione. h. d. Oppo. e. c. l. iii. ff. ite si servus et l. de furt. l. Si quis uxori in prin. So. hic servus non fuit in dolo, ideo furtum hic non committitur ut l. si is ff. Si tu tantum l. de furt. Sed tunc oppo. quod uxor non tenetur si servus non fuit in dolo ut dicta ff. Si tu tantum glo. non solvit hoc, sed in l. Si quis id quod in fi. ff. de iurisdic. om. iudi. videtur solvere, nam furtum est nomen iuris et hoc etiam vocabulo significatur totum illud quod potest indifferenter fieri, si quod non intervenerit dolus facientis non fit furtum. Nec potest quis teneri tamquam mandans fieri furtum, si furtum non est factum ut dicta ff. Si tu tantum. Sed verbum amovere est nomen facti et verificatur in sola amotione de facto, sufficit enim quod servus in veritate amovit, et licet dolus cesset in amovente, merito mulier non potest teneri rerum amotarum actione et dicta l. Si quis id quod ff. pete. et sic facit ad ea que dixi q. de fal. l. Si quis obrepsit, et hoc consilium de facto, in civitate tuderti, quia quidam dixit notario scribe accione facium de istis et bannis dixit verum est et ille fecit sibi de pluribus personis quam ille citaverat dicebatur quod ille si fecit falsum certe fuit dictum quod non est verum, quia falsum fit cum dolo ut l. quid si filii q. de fals. et C. de fal. l. i. Sed notarius non commisit dolum scribendo falsum ergo non est commissum falsum, et sic non poterit puniri tamquam faciens falsum instrumentum, et sic consului et idem dominus Franc. tigrini, sed dixit quod poterat puniri ex alio falso fini l. si quis obrepsit q. de fal.

Actio in dotem: Ex facto suo dotalis mulier tenetur si fuerit sciens, alias liberatur dimittendo pro noxa. h. d.

Querit Ja. de are. qua actione conveniatur mulier. Respondeo aut fuit sciens et tenetur actione in factum ut l. i. in fi. C. de nox. act. Si vero non fuit ignorans tunc probabiliter nulla actione habet contra eam, sed solum retentione ar. C. de edi. edic. l. cum autem ff. ult. et precedenti, quia servus fuit datus in extimatum, at si extimatus et mulier fuit ignorans in nichilo tenetur ut C. de act. empt. l. Julianus ff. i. tunc satis videtur quod mulier tenetur actione de dote contra de qua dixi in l. cum ff. e. ti. Sed vim hoc venit in actione depositi mandati, et similibus eadem ratione in actione de dote ut l. int. in prin. ff. de act. empt. et l. si servus q. de furt., et intellige in actione contra sive ex l. quam posui in l. cum ff. g. l. huic tamen mulier contradicit C. de inof. do. l. i. Sed tu videas quod in quantum dicit tenetur in factum intelligo l. de dote quia tale factum pre C. de rei ux. act. l. i. ff. ut plenius:-

Rerum amotarum: Iste est forte ff. et legitur duobus modis, primo quando fuit amota res dotalis, secundo quando fuit amota res viri, et hec sic colligitur ex glo. ibi non quod interim locus est re. sequens glo. prosequitur utramque lectionem iuxtam. Si res dotalis amoveatur hec locum hec actio licet medio tempore mediis temporis h. d.

Oppo. l. de doli except. l. dolo fecit et l. dolo de rei ven. ob. So. hic vir petens restituendus est non incontinenti, sed ex intervallo. Sed oppo. ff. de condict. ob ca. l. Si donaturus in fi. So. ibi loquitur in petente quod plene dixi in l. si socer ff. maritus ff. so. ma. Sed in aliam lec. hoc intendit, agenti hac actione non potest obiici compensatio et loquitur rerum lucri et damp. in hoc dicit, et incipit hec lec. in glo. ibi non quod interim cum quod loquatur de compensatione, ut circa debet intelligi de res viri amota, si enim amovisset rem uxoris non tractaret de compensatione. Quero exemplum quo hec ratione lucri amissi, glo. ponit multa exempla et quedam contrariant prime lec. quedam secunde primum exemplum est quod extimatione vel pena exortum est solvere, quia rem amotam prestare nequivit, hoc exemplum contrariat prime et secunde lec. Secundum exemplum est quando credidit pecuniam cyrographo a se subtracto probare non potuit illud exemplum contrariat tam secunde, quando res viri est amota. Tertium exemplum est quando vir non lucratus sine operis. Istud exemplum contrariat prime lec. quando res dotalis est subtracta. Quartum exemplum est quando non est lucratus hereditatem sui qua servus amotus erat institutus, hoc exemplum

magis agitur in re ipa viri / quia si dominus esset dotalis acquireret mulieri in dubio ut l. si dotalem . ff. eo. ij. et l. aliam . ff. de acquir. her. di. ¶ Querit glo. an mulier incidat in l. Si quis in tantum / vel mediet. dimi. mare . c. de of. dicit que sic / dy. que non quia ille l. sunt penales quod est contra ut tu s. c.

Hec actio: Hec actio est persecutoria ideo competit h. d. nota que condictio furtiva oritur ex delicto / simile in l. Si ab eo . ff. quod de compensat. quas l. dy. et gl. i. contra profiderunt glo. ivras quia dicunt conditionem furtivam oriri ex variis causarum figuris circa ut l. si pro fure in prin. de act. et oblig. Bar. l. doc.

Uel viro: In actione ex malefic. non est locus beneficio ne quis condemnet. nisi in quantum facere pot. dixi in l. maritum . ff. soluto matrimonio.

Si propter res: licet extimatio non facit emptionem / ideo soluens habet exceptionem et retentionem . h. d. Istam materiam ponit dy. in c. pro possessore d. re. iu. li. vj. et glo. in l. Si culpa . ff. de pro. de rei vend. l. hec si res / intellige quando fuit data extimatio ideo erat prius Et circa hoc an soluens extimationem quam erat dominium rei per dy. in dicto c. pro possessore in iiij. et q. ¶ Quero an uxori soluenti extimationem sit cedenda actio glo. que sic / nisi dolo desierit / possidere de quo vide dy. in dicto c. pro possessore in . iiij. q. Queritur an uxori soluenti extimationem vir debeat cauere de euictione videtur per dy. in dicto c. pro possessore in . i. q. de hoc dixi not. in l. iij. § . pro empt. et l. Filius ex qua . ca. in possess. ea. et l. inde pen. ma. de re iudi.

Si mulier: Si mulier amouit causa mortis que secuta est tenetur pertinet hereditatem et ad exhibendum h. d. glo. ter. forte vtili rerum amotarum quam sit verum dicam statim in l. rerum amotarum . ff. e. Bartholus l. d.

Sed et in intestato: Se ipsum similat / oppo. quod per sum matrimonium sit sublata actio rerum amotarum ut pre. l. ff. so. glo. non fuit sublata in totum sed in mariti cessant bartholus l. doctor.

Ob res amotas: ob res amotas mulier tenetur pluribus actionibus licet altera debet eligi. h. d. oppo. quia in re dotali marito non competit rei vendicatio soluto matrimonio cum sit mulieris ut ff. . iure. de . l. in rebus

lyma ... dicit glo. que res erant extimate ut sunt apud viri vel dic quod interuenit penitus celebrando / sed hoc est diuinare / dicit glo. et omnes se. et prima se. non tollit contrarium / nec sa / quia solutio nisi dicitur quando que lex in rebus loquitur de rebus immobilibus / sed secus in aliis sed ista se. non placet quia illa l. loquitur generaliter / sed soluitur quia sum ista tempora non cesserebat dominium statim in uxorem et ideo viro datur rei vendicatio ut l. cum . ff. de fun. do. et l. in rebus loquitur sum veteram contra et dixi in l. si filio . ff. so. ma. ¶ Quero quare condictio competit viro / dicit glo. condictio furtiva / hoc non est verum / nisi poneres contractionem secutam esse sed diuortio ut dixi in l. iiij. § i. ff. e. dicitur dicit que de cum conditione generali vel sine culpa causa loquitur. Bartholus l. do.

Rerum amotarum: pro rebus amotis secuto diuortio competit hec actio si diuortium non est secutum competit condictio . h. d. ibi in tex. Iure gentium l. iure a quo assumpsit originem ¶ oppo. hodie non pot fieri diuortium de iure canonico / nisi ex causa fornicationis non tamen tollitur / sed separatur / et sic ista actio non pot hodie habere locum / sed si dicas sed dic que cum consanguinitatis dicitur non est verum proprie fuit diuortium quia declaratur matrimonium non fuisse ut l. si concubina . ff. e. dicitur glo. que hodie pot habere locum solum vtilis / quando cum separare mortis amouit et inde glo. que incipit sunt quod re. ad finem / dicit glo. que est ff. e. supra l. rerum / sed hoc non videtur verum per dictam l. si mulier / quam glo. allegat / quia ibi fuit secutum diuortium / dy. dixit fatetur que verba l. deficiunt / tamen possimus dicere que ex mente derivatur et hoc tenebunt omnes . Cy. in l. . ij. C. e. et pro barum per l. ob res sum vltima lec. ff. e. hoc habeo pro verissimo et probo per rationem Sed primus quod istud videtur ff. e. l. quod viuit . ff. sed si morte et l. si post res . ff. si . Item cum ista actio magis competit marito / non quod transit ad heredes eius / vel videtur que habere habet alias actiones vna cum ista / Si dicitur intra quod competit nego quando constante matrimonio pro vero habere actionem infactum ut l. ij. C. e. Nam ipsa et actio rerum amotarum non differunt ut glo. in rubrica ff. ad. l. acquili. l. quemadmodum . § . in ingratibus et l. de pactoribus . C. ad l. acquil. procedo ulterius / nam dicitur hoc mihi generaliter esse verum que actio sit de iure gen. quod l. ij. § . deinde . ff. de orig. iuris post hanc l. vltimo modo dicunt

q est vm q actio e de iur. gen. Sz ista
ma e l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iur.
dicit ecc. ipi. s. Ja. de are. q si similt
illo tpe quo actio no fuit accepisset
multa pecuniaz initio tex. Ret q iic
erat actio | sz maiu regia fiebat ut
l. ij. in prin. ff. de ori. iur. ut fit re
uectis | et apud tartaros | Sz m'ghi
et impatores mc dixerut postea act
iones subtilr inuenitos et hoc dic
l. fi. C. de pscp. lon. tem. ad. illa l. Re
q actiones st de iur. ciuili | et mrw
qsiles arguit q si de iur. gen. quo n
erat actio fiebat ex actu multo magis
hodie cu sit actio et vide glo. q in
prit quia iur. 2c Sz quod dicit iur. gen.
l. nali | cu sint spes opposite et separ
ut l. j. in fi. ff. de iusti. et ius glo. Ret
et inde in glo. ibi. Sz certe ic habes
simile gt. in l. stichu. q. nalis. j. de
solut. et tex. in l. cu amplius cc. fi.
de. re. iuris | gntu vs tene glo. que
de. re. iuris | ctra tene glo. que
ex nali oblone creatur actio in l. si
fideiussor. j. de fideiuss. Sz illa glo.
no dicat vm et intellige ea prout lo
glo. in l. naturalis. j. de act. et oblig.
vel ali. pot Rideri ad ctra. s. de iu
re gen. pot condici | addita in ac
tione de iure ciuili ¶ Vltio dic q
ius gen. vocat ius ciuile | uel expone
ut dixi. sup. tex. j. iur. aquo sup sit
origine ius ciuile | ne ciuo expone |
pnt ius ¶ Jstum l. iudicio in ar. ad.
q. et qsuetu formae iij. l. de quibsago
et peto in libello cu qdepnari sm
forma iur. et statutor | an iste libel
lus pcedat et dicit quida q no | quia
pponit actione de iure co | et condicatez
de iure statutor gt. lege | elige | Sz
gtrm dico quia vba debent ire pcari
sm pferentis in iudicio ut l. si quis
intentione. ff. de iudic. et mo | qu dico
sm ius et forma statutor l. sm sta
sm ius et forma a iure approbata. sm hanc l. sm qua glo.
exponit l. de iure ciuili approbato 2c.
et p hoc vi. casus in iur. canonico | ex
de eo qui mit in pos. ca. rei. s. c. cuz
venisset uel mi pstabitur. l. de qdemp
netur sm ius | et p ceda actio sm for
mam statutor uel intelligit l. sm for
ma no approbata p statuta sm q actori
vtilius visum fuerit. Bar. l. d.

Rerum. Ista actio et psonal
h. d. Querit utru ista qdo
infamet glo. dic. q no ut j.
de act. et oblig. s. cessat q intellige
de iur. sz de fco infamat ut j. de iure
patro. l. si petu et l. Si pveno et l.
Sz parens. j. de obsequiis. Bar. l. d.

Rerum amotarum:
R legitur duobus modis sm prima
lec. h. d. actio ciuil proita
ab vno no differetur ppt actione cri
minale ppositam ab alio. h. d. ¶ Oppo.
C. de adult. l. adulteri glo. dat duplic
s. vna q criminalis et ciuilis ppone
bantur inter eosdem | hic ius diuersos
et ista e vera iur se | uel alr et ista e sta
ler actauis criminalis no pot pcurari
ciuilr. ut mgro | sz vivus et ide pot
agere ciuilr et criminalr ut hic et
re solutionis pot ec ista | qn actit vir | et
agit mulier ciuilr ista st pindiciala
qui si nuls quitur p dit dote in l. qsu
C. de repu. | ne vna impedit alia | Sz act
rer amotar et accusatio adulterii no
st pindiciales | Sz oppo. de l. inconz
j. de publi. iudi. dy. Rt et bu | qn ciui
lis et criminat oritur ex eode facto
no possit simul prom | quia st inuitez
pindiciales | secus si ex diuis ut dixi in
l. ij. j. vi. bo. rap. | Sz contra illud. C. de
ordi. iudi. l. fi. quia no pnt qsse ciuiles
et criales ob hoc quia sint | pindici
ales | Sz quia vna e maior altera ut l.
p minore. ff. de iudic. et l. fi. et ibi glo.
p tener. C. de ordi. iudi. Sz ista ro haber
locu sive ab vno sive a diuis ambe ppo
nantur | et vide absurditate que sequt
si posset fieri q actor ciuile et criale
simul intentaret | sz reus no posset op
pone et sic licet actori q no licet reo
contra l. no debz actori. j. de r. iur. tene
s. primā solutionē et pmam lec.

Si vir: pro re viri subtr
acta competat actio furti ex
fisco cuius iur est licet non
viro. h. d. oppo. C. de furt. l. fi. so.
quia mulr subripit rem viri que est
apud virum et tunc hz locu actio rerum
amotar soluto matrimonio pro isti
titulu eo constante actio in factum ut l.
ij. s. e. quia subripit re viri que est
apud creditorem | et lo. l. ista | quia subri
pit rem creditori | q e apud viru | et ei
hz locu l. fi. in fine. C. de fur. et l. si
concubina in fi. s. e. bar. l. doctor.

Rerum. Inspicitur quanti res
valuit tpe amotionis et pda
quāplurimi fuerit. h. d. Nota
casuz in quo fit furtu | et efficitur e
res furtiua no tamē cpetit actio
furti qd pseqmur glo. in l. sequit.
s. si rem. j. de usur. et ibi plē dixi
et p ey. C. de ser. fu. l. j. et dy. simili
ut isti titulu in l. Sz et si durem
s. e. per distinctione quam posuit
cy. C. e. l. fi. Bar. l. d.

de liberis agnoscendis vel alendis parentibus vel patronis vel liberis rubrica.

Quam soluto. pro . . . rem
tegratam solvitur h. . . . . h.
d. q. intellige ut l. sed rem
grato s. e. Bartholus l. d.

De liberis agnoscendis vel alendis
parentibus vel patronis et liberis

Dictum est s. q. soluto matrimonio quedam
oritur contentio super repetitione dotis et de h.
dixi in titulo s. s. ma. et quemadmodum
dos petatur quedam oritur contentio super impen-
sis in rebus dotalibus factis ideo posuit
ti. de impensis quedam oritur contentio pro-
pter res amotas ideo posuit ti. rerum amotarum
quedam est contentio de liberis et hoc duobus
modis vel quia maritus non vult agnosce-
re illos in suos filios ideo ponitur hic rubrica
de liberis agnoscendis et istam partem
prosequitur in eius usque ad l. Si quis a
liberis quedam oritur contentio de alendis
liberis et istam partem prosequitur a prima l.
Si quis a liberis usque ad dos soler et
quia incipit tractare de alimentis et
contingit interdum ut parentes se pre-
tunt ali a filiis vel subvenire in rubrica
parentibus de quibus etiam dixit a prima l.
Si quis a liberis usque ad s. solent pro
mixtim et quia contingit interdum ut
patroni petunt alimenta a libertis vel e con-
verso ideo annectitur in rubrica vel patronis
vel libertis de quo dicit in . . . s. solet
usque ad fi. l. pro . . . format quasdam q.
ad materiam usque ad fi. totius tituli.

EQUENS divi-
sione . habemus in
rubrica prima pars continetur
de liberis agnoscendis
dividitur quia primo in . . .
ponit in summa quod fuit mens senatus
consulti circa hoc usque Pervenit igitur
ibi ponitur quod fuit mens senatus consul-
ti in quantum spectat ad mulierem cum quibus-
dam declarationibus usque ad maritum ibi
tertia in qua ponitur mens senatus consulti quan-
tum ad maritum spectat usque ubi sed si
maritus ibi quarta in qua tractat
promiscue de marito et uxore contra
venientibus senatus consulto vel obedientibus
usque ad l. Nunc contra s. Quia plautianum
ibi quinta in qua etiam dicit format aliquas
q. usque ad l. Si quis a liberis. Ve-
nio ad primam partem primam et ista est
clara in textu. Oppo. ad primam. quia de
partu falso supposito non tractatur hic
So. licet non ponatur hic ponebatur in
verbis senatus consulti vel aliter licet
non tractatur principaliter cum tractatur
pro consequentiam cum dantur remedia ne
partus possit supponi. Queres quid
tenetur qui partum falso supponit. dic
ut l. i. C. de fal. plene per glo.

Pervenit. Oppo. l. que sen. sine
appel. re. l. i. s. Sed et hoc sed ut ibi no.
quod denuntiatio potest fieri per procuratorem
queritur an requiratur speciale mandatum
et glo. dicit quod sic quia principaliter speciale
ut dicitur ff. solu. ma. glo. habes in l. de
pupillo s. qui procuratorem l. de op. no. nunc.
glo. quedam in hac e. l. videtur dicere
contrarium l. s. proximo super verbo nomine in . . .
maria et allatum l. att. s. de nunc. ex
. . . possumus dicere quod h. glo. loquitur in denun-
tiatione facta ex parte mulieris alia in de-
nuntiatione ex parte viri et licet iste glo.
possint sustineri tamen credo quod procurator
habens generale mandatum possit intimare
ut l. s. att. s. denunt. s. pro . . . et l. i.
in fine cum l. se q. de op. no. nunc. facit
l. Si quis s. i. de usufructu procurator intelligo
quando denuntiatio fit circa id quod spectat
ad administrationem bonorum non est enim de
casibus in quibus requiritur speciale man-
datum qui ponuntur in l. pomp. s. de
procuratore quedam denuntiatio non fit circa ea
que respiciunt ad administrationem bonorum
et tunc quedam sunt que non possunt esse
nisi quatenus a persona principali procedat
ut mulierem esse pregnantem et requ-
ritur speciale mandatum ut hic et secus
ut in glo. contra hac l. proxima. Queritur
nunc idem an hoc mandatum debeat fieri
a patre et filia an sufficiat fieri a filia
tantum dy. dicit quod ab utroque pro hoc quod dicitur
mandatum ab eis est pro eo quod filia sola
posset facere procuratorem quia in eo quod filius
solus posset facere sine patre in eo solus
possit constituere procuratorem ut l. filiusfa.
s. sed et filia s. de procur. ad . . . quando
dicit ab eis . . . quod debet intelligi distinc-
tive sive quod distinctiva oratio precesserat
Scio non quod denuntiare debet fieri in persona
vel ad domum si persone copia haberi non potest
pro hoc dicunt quidam quod citatio ita demum
tenet ad domum si persona reperiri non potest
contrarium tamen dy. hic per l. s. sive de s. de . . .
ti. ubi dicit citationem fieri personaliter
vel ad domum sufficit alterum. Sed ipse idem
dy. in l. in s. pro . . . q. de damp. infec.
tenet quod tunc potest fieri ad domum si non
potest haberi copia persone idem glo. ex. de de-
li. et contu. c. cum . . . de eo qui mit-
titur in poss. cum rei sua . . . quod in-
telligo cum eo qui numquam fuit in iudicio.
secus si semel incepit litigare tunc
enim si non paret in iudicio sufficit quod citetur
ad domum ut l. ab eo C. quo et quando iudex
et quod ibi notatur et in aut. qui semel
ibi posita Consulo . . . quod . . .

scribantur sic dixit se sollempniter per
quisivisse / et quia eum personaliter reperire
non potuit ideo citavit ad domum predicta
ex animo multum late in dicta l. iiii. § .
pretor de damp. infect. ¶ Ceterum ex
h. domum nota. quod denunciatio seu citatio
debet fieri ad domum habitationis non
ad apothecam / vel statione ut hic licet
ad pretorem l. § apud labeonem § qui in
iugi in faciat. l. § sed ibi contr. ¶ Sed quero
si habeat plures domos / in quibus habitet
Ro de hoc est glo. extra de cler. coniug. c.
clericis. dixi in dicto § pretor ¶ Quero an
quis faciat citari ad hospitium in quo hos
pitatur / respondeo hic vero dicit quod sic si in civita
te maneat hoc intelligatur de hospitio
in quo habitat / non de eo in quo peregrinus /
habitatur / illud enim non est habitare ut
l. ff. habitatores. & de his qui dec. vel
effu. / et hoc innuit hic tex. dum dicit in
civitate maneat / hoc est in civitate
habitationem habeat et ex hoc glo. nota
que est hic / quod in civitate dicatur manere
licet non sit presens si tamen ibi retinet fami
liam suam / et dicit hic glo. facit tex. de ma
lia suam / et dicit hic glo. sicut de ma
neat facit de besii. et ha. l. si maritus
et ff. de le. iii. l. quesitum § l. quod allegabat
in ff. de fer. / feriis sunt hic tenaciter quod omnes
habitantes in civitate a die dicti statuti
hinc gesta habent pro civibus contingit
quod illa die quidam erat ex civibus
civitatis / cum domum et familiam suam reti
nebat in civitate et illa die habitare
videbatur ut ex predicto patet / Quero quid
dicam facit hic inreglulis / ut civitatem
villa vel municipium / Respondeo in civitate qui
non habetur domus nisi cum habitandi / ideo
in civitate hospitium pro domo simpliciter accipitur
In villa vero vel municipio habentur domus
quedam cum habitatoribus / quedam cum fructum que
rendorum / et ideo ex presenti / quod debet intelligi de
domo in qua late inceptant seu collavit
domo in qua familiariter habitabat dicam
l. in qua familiariter habitabat dicam
l. l. § qui operis l. de op. no. nunc et
Jo. an. ponit in novella in c. si civitas ex
de re. iudi. li. vi. ¶ Demo ad vos. De
nunciare / ex quo non forma denunciationis
quam mulier debet facere / quia solum debet notificare
se pregnantem / nec debet ulterius instigare virum
ut mittat custodes / ex quo dicit Ja
vir in mittat custodes / ex quo dicit Ja
de are. quod non teneatur quis instruere adversarium
suum. sibi. l. de publici. l. si. § dum. Sed quero
an in denunciatione debeat dicere se pregna
tem / ex eo tex. hic dicit quod sic / Ro tamen quod
sufficiat quod simpliciter dicat se pregnantem et sic
non facit dictam / dicunt quidam ut dicit glo.
quod denunciando quod est pregnans / subintelligitur
ex eo istud non videtur verum / quia denunciatio est
iuncta ut l. denunciasse . q. de adult. / et in
de glo. que incipit l. denunciare et sic
licet in stephene predicta intrusetis non intelli
gatur ut l. si. ita stipulatus. § crisogo
nus . q. de ver. ob. tamen in intimationibus semper
intelligatur persona an intimatur / et probat

est l. stipulatio ista. § qui ita de v. ob. Sed puto
te quod talis intimatio non valeret / probatur hic tex.
et quia intimatio debet esse certa ut dixi &
ut dicta l. denunciasse q. de adult. et ideo pu
to potius aptius esse verum sed quod debeat dicere se
esse ex eo pregnatam. Bar. l. d.

Marito Oppo. C. de inspe. l. prima sed
ut in glo. bartholus legum doctor.

Pena autem Non glo. qui non in
probat probat / que incipit / qui non probat etc.
Sed contra istud ff. de l. quotiens § ii
l. rem ra. ha. sed istud in odium eius / qui
l. rem ra. ha. sed istud in odium eius / qui
gere etc. qui aut quis dicatur improbare si non pur
gere etc. qui aut quis dicatur improbare si non pro
bat dixi in l. si absentem. C. si cer. pe. et
ibi tangit Cy. non quod denunciatio posset fieri
per procuratorem / Quero an requiratur speciale
mandatum et dic ut in glo. / Quero de
qua pena hic loquatur / et dic ut in glo.
Sed puto verum quod arbitrio iudicis ut l. r. §.
expilatores l. de effrac. Quero an ha
beat se probare filium pleno / vel summarie
et glo. est hic contraria q. e. l. § ex his / et
ibi examinabo ¶ Ex glo. quero an hoc
sit verum indistincte / quod quelibet protestatio
tollat protestatione premissam / et hic inde
quod sic et q. quod vi. aut clam. l. aut qui /
aliter. § si quis cum denunciasset In con
trarium videtur quod non tollat / sed confirmet /
ut in citato / qui respondet se nolle ve
nire et tunc est contumax vere ut l. filii
ius. § consi. ex qui. ca. in pos. ca. et in
in l. fi. & de in. inte. resti. Sed quod denun
ciatio fit ad inducendum / consensum tamen tacitum
vel fictum / et tunc secunda protestatio tollit primam
et hic est casus / et l. aut qui aliter § si quis
cum denunciasset q. quod vi. aut clam. / quando
denunciatio fit ad alium finem ut puta quando
declarandum voluntatem meam vel ad constitue
dum quem in mora et tunc prima pro contraria pro
testatione / non tollitur ymo magis esset
contumax / ut notatur & de in. integ. resti. l. fi.
et de hoc per Cy. in l. i. in. vi. q. C. de
lit. cont. ¶ Quero an denunciatio pervenisse
fieri constituat dominum in mora per ea tangit
hic eius dictum refert Cy. C. in qui. ca.
in inte. re. non est ne. l. in minori in ii. q.
et dy. formavit istam q. in l. de pupillo
§ nunciatione l. de op. no. nunc et ibi /
distinguit / pro ut dicit glo. in l. penul. in
prin. & de tribu. dominus and. de pis. po
suit istam q. in repetitione quam fecit
de l. si quis in pu. l. de le. iii. et dominus Jo.
an. posuit in novella in c. in generali
ex de re. iur. li. vi. dixi in dicto § nunciatione
/ et plene in l. non solum § si de
op. no. nunc. in mea protestatione ¶ Vlca
glo. dicta que est hic dicit ideo in l. v. ill.
quod intimatio incipit a intre / quia melius
scit reum / et tene menti / et dicit dy. quod
valet quando defertur iuramentum / quia debet
deferri ei qui melius scit veritatem ut dicit
in l. in bone fidei. C. de iur. iur. et est tex.
l. generaliter. et & h. t. in l. marcellus
declaravi plene in l. admonendi. &
de iur. iur. Bar. l. doctor.

Sed si maritus. Si mulier con
temprit senatusconsultum plancianum pre
iudicat filio / nisi vere probat se filium fal
lit si crearet / vel ex necessitate mulier de
nunciacionem obmisisset hoc dicit usque ad
§ quemadmodum et dividitur usque ad l.
Si quis a liberis primo loco quando mulier contemp
sit senatusconsultum usque ibi quemadmodum
ibi quod non contempsit filium mulier nec vir
usque ad l. quod senatus est in c. § ibi loco quando
maritus contempsit et non mulier usque ad
§ plane ibi redit ad casum quando nec vir
nec mulier contempsit senatusconsultum
usque ad l. sive § quia plane ibi ponit
aliqua dubia / circa materiam usque ad
finem huius paragraphi. Quero primo quando sunt
hii custodes glo. ponit et incipit fo
rte liberos tres etc. dicit ut in glo.
Quero quid si maritus non contemnit istam
penam / sed vult omnino mittere custodes dic
ut in glo. Quero que potest esse iusta cau
sa propter quam mulier excusatur si non denun
ciavit / Respondet glo. quia ignorabat se
pregnantem / et hoc contingit ut dicunt phi
sici / et Rof. refert super hoc titulo ex
multis signis qui debent esse in muli
eribus pregnantibus que quandoque non sunt
Item addit glo. quod excusatur ratione minoris
etatis quod non C. si adv. delic. l. fi. Quero
quis debet alere istum filium interim / etc.
dicit glo. que incipit cum probat etc.
Quero dicitur hic dies xxx. computantur
a die divortii in § primittit dicit quod xxx.
dies computantur post divorcium verum quod
divortii dies quinerunt dicit Ja. de are
quod sic et intelligitur de monito admo
nicioni ut l. i. § bidum et § qui dies et
quod ibi notatur et quod appellatur sic In aliis autem
dilacionibus numquid dies date dilacionis
computentur in dilacione / solet dici in l. i.
Si quis caucionibus et ex. dilac. C. super co ta
gitur per Jo. an. in c. frequenter ex. de
testi. spo. li. vi. et in c. peya extra de
excepcion. li. vi. Bartolus. l. dec.

Eleganter. Non illum tex. quod ex
ce quod xxx. dies statuuntur non habet locum
senatusconsultum in ea quod parit infra xxx.
dies / facit quod si mulier non pepit cura
torem ventri non imputetur sibi si in
fra xxx. dies pepit et sic est decimal
infra ad tertull. l. iii. § si mulier v. quod si in
pregnans Item Ja. de are inducit hunc tex.
quod si statutum est in civitate quod villa debet
denunciare maleficium infra certos dies quod si
aliquis interim accusavit vel inde post in
quisiverit villa excusetur per hoc est l.
edicto § ii. de mu. fis. et l. ad ter
tul. l. iii. § si mulier v. sed si forte absens
Ultimo dicit hic quod si mulier contempsit se
natusconsultum non preiudicat partui si probat
se filium Quero an hoc dicat probari vere
glo. dicit contra ipso tex. quod ideo vere quod [illegible] non
infra l. pe. § ex his et ibi dictum Bar. l. d.

Quemadmodum. Uxor et ma
ritus observant senatusconsultum licet
maritus partum non agnosceret h. d.
Quero quid si maritus mittit custodes
simpliciter glo. hic non bene declarat et in
de causa que incipit repetere negere etc.
ibi et custodes misit / Respondet satis sufficit
per tex. qui hic dicit maxime et s. e. l. §
primittit et tamen s. e. l. v. pena autem
Judi. ecce ad § conduxit rotem ad ter
tuream et ille qui locat tibi rotem /
mittit famulum / an excuseris a custo
dia glo. format istum q. in l. pe. ff.
in fine quemadmodum cave ego si solutis
soliatis dicere quod si do tibi famulum ut te
cum reducat / et tunc negligencia fa
muli excuset te sed delius sume te
excusaret ut l. si ut certo § si me ro
gaveris s. commodati. sed si do famulum ut
eum custodiat / tunc distingue ut l. si ut
certo § si autem perisse s. commodati.

Quod senatusconsultum.
al. c. § Si maritus contempsit
senatusconsultum plancianum /
cogitur partum agnoscere / nisi vere probatur
non filium / si mulier contempsit maritus non
cogitur nisi ille vere probatur filius h. d.

Item per contrarium.
Si maritus contempsit plancianum cogitur
partum agnoscere nisi per illum non filium h. d.
Nota ex practicatio huius § quod non facit
protestacionem seu denunciacionem et similiter
non mittit custodes / est quedam confessio ut
ibi confessio patris etc. Sed quero non quod confessio
patris non facit plenam probacionem sed qualem
probacionem de filiacione / ex. ff. s. de probat.
l. fi. § fi. glo. dicit ibi in confessione
mulieris hic patris tunc dicit quod nec tibi facit
fit plenam probacionem sed qualem qualem
facit hic / Oppone C. de confess. l. i. sed ibi
in confessione que fit in iudicio hic extra
Judicium et inde istam glo. que incipit
l. magna probat examinemus an con
fessio filiacionis facta extra iudicium preiu
dicet / similiter tamen hec tenent pro veritate
in confessione ex. ins. de filiacione quamquam
quis confitetur prius extra se et tunc vide
tur cum in quasi possessione filiacionis / do
net probetur contrarium / ut hic et l. fi. s. de probat.
quamquam asserit suum filium incidenter extra aliud
et tunc indistincte dicunt doc. quod nil pre
iudicat ut l. ex. his s. de testa. me
lius probat l. epta in pri. s. de pac. / doc.
ponunt in l. non nudus C. de probat. In
Judicio vero facit fidem ut dicta l. i. de
confess. / verum ego addo quod si aliquis inci
denter extra aliud appellat aliquem filium
siquidem est talis actus qui competit
nisi filio ut ex hereditario ut l. quidam
cum filium ff. de v. ob. tunc constituitur in quasi
possessione filiacionis / Et ulterius doc. faciunt
quod ista nuda enunciacio non preiudicat
nisi illud quod ulterius ponitur extra quod nomen filium
convenit filio magis quam extraneo / et tunc con

stitiut cum in quasi possessione filiationis vt dicto bene veniat filius meus que volo ut res meas tractet ut l. quinque in pri. ff. de probat. dicto aliud quod quam aliquis tractat cum ut suum filium est si nulla verba interuenerint ponitur eum in quasi possessione filiationis nisi contrarium probetur ut l. i. § i. ff. de quo / et istud facit alibi notare ad hoc ut facias quod vis probare filium ut fiant due articuli / vnus quod talis est vel fuit talis filius secundus quod ille qui dicitur pater eum habuit tenuit et tractauit eum ut filium ex hoc enim presumitur filius nisi probaretur contrarium ut dixi ff.

Idem Iulianus: Oppo. ad l. si quis ex longo. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. filium. Sed azo. in summa de alendis liberis legit quod hic non fit § nec. v. et sit ad precedentia coniungetur et sic non ob. sed concordat / alii dicunt quod est § et ob. contrarium / sed verum ut in glo. / quia nascitur et filius quo ad alimenta et quo ad omnia donec probetur contrarium.

Ex hys: Nota ibi ceterum recusare poterit filium / signa nescio alibi / ad quod sit dictum. i. in. § quia plancianum ex quo habes quod sicut reperitur actio preiudicialis in rem per quam pater dixit aliquem filium suum et filius in suum patrem ut insti. de act. § preiudiciale per quam pater negat filium suum esse ut hic aperte dicit tex. Quod quam mulier contempsit plancianum / filius petit alimenta / an ex quo / probet se verum filium / plene et glo. dicit hic quod sic / quam vide / que incipit si plene probet etc. Contra glo. est in. c. penam in. l. i. ff. c. et incipit siminam etc. Ubi dicit quod mulier quamquam contempsit plancianum et tunc non dicitur filius habere alimenta / nisi re probet se filium ut hic et. ff. e. l. §. sed et si maritus et § item per contrarium maritus quamquam contempsit plancianum et mulier observat / et tunc filius dicitur habere alimenta ut in glo. contra hic in si probetur non esse filium / quamquam neutra observauit / et tunc isto tamen cum alimentorum dicitur simnatum cognoscam et hec glo. quia signauit per contrarium in prius et tex. ibi quadmodum etc. ff. e. l. Queritur casus est quam neutra contempsit / et iste casus non est possibilis / quamquam intimatio dicitur incipere a muliere ut. ff. e. l. i. § illud quoque et si renunciatio venit a muliere et sic contempsit sibi imputetur ut ff. § item per contrarium.

Plane: Sententia lata in causa filiationis inter patrem et filium / facit fidem quo ad omnes h. d. Oppo. et videtur quod hec sententia non preiudicat nisi inter patrem et filium ut in aut. qui mo. effi. le. § fi. si filium / vide glo. que opponit et ne solvit et incipit sit. p. vii. etc. et ibi in § sed si filium dubitatur de illo actu qui venit de nouo in esse

contineat / constat enim quod cum non erat legitimus sed per illum actum efficiebatur legitimus / hic de actu qui in preterito aliquid fuisse declarat ut. p. l. proxima. § si facit ff. de sta. ho. l. ingenuum de hoc quam sententia facit ius dic ple per doc. qui res iudicata nocet l. i. dixi in l. i. de except. re. iudic. et per ex. C. ex qui. ca. in inte. resti. ut est ne. l. i. Bartholus. l. doc.

Siue contra. **Quia plancianum**: Iste § est solempnis / subtilis et singularis et hoc dicit si prius nascitur contempte intimatione et consulte mortem viri / an sit facte uel si de hoc dubitetur / uel si dubitetur an sit uxor preiudicialis in rem redditur et non hic locum / cum expriens in penam hereditatis incident examinatur de filiatione uel ad carbonianum deueniatur et hoc instantia incepta cum patre ad heredem non transit. h. d. hic vii. Rusta et s. simiano non est inita contraria / pona primo casum in terminis precise plassimma declarando / In primo ruso inter consultum vnum supponit. s. quod senatusconsultum plancianum de quo dixi in prin. ti. usque hunc / hic locum ad partus qui post diuortium nascitur / dicit quod aliud senatusconsultum est factum temporibus adriani / quod pertinet ad partus qui nascuntur constante matrimonio

Oppo. ad pri. ff. e. l. i. § eleganter. Sed glo. quod hoc est verum si nascatur post diuortium / et post xxx. dies / quasi dicat secus infra xxx. dies ut in § contra dicit quod quantum ad penam inferendam mulieri contempnenti plancianum non hic locum in partu qui editur infra xxx. dies / ut in contrario / sed quantum ad agnitionem fiendam per patrem / hic locum ut patet in dicto § eleganter

Ad finem quod hic dicitur quod per aliud senatusconsultum agitur de partu agnoscendo / queritur qua actione glo. dicit quod actione in rem preiudiciali qua se vendicabat in filium uel nepotem uel ex. ut insti. de act. § preiudiciales Item lec. ponit Rof. in ti. de actionibus preiudicialibus quam posuit in ma. peticionum / et in ti. de actione preiudi. in re quam posuit in ma. civilium actionum / Contra hoc videtur quod illa actio preiudicialis est pretoria / sed hic dicitur quod agitur ex senatusconsultis. quo. illa actio est civilis. Ite. cum nunc / quod de hoc fieret nouum senatusconsultum / quod in consultus hic videtur velle / Et ideo respondeo quod Rof. legit utrumque § aliter in duobus titulis quos ipse posuit in tractatu senatusconsultorum posuit enim vnum titulum de senatusconsulto facto tempore adriani / de quo loquitur / et hic magis placet / unum per declaratione melius clarius quam ponat Rof. / est aduertendum / quod ex senatusconsulto planciano producitur remedium

filio et etiam patri/ Si enim mulier obseruauit plancianum/ ut vir ostendit partus editus proponit actionem s. conditionem ex dicto senatusconsulto per quam petit patrem cogi ut eum agnoscat in filium/ quo ad omnia donec pater ordinarie agat et probet vere ipsum non esse filium ut ff. e. l. i. § pena et l. ii. in prin. et § i. et § iulianus Si vero mulier contempsit plancianum/ et vir obseruauit/ tunc ordinarie conditio ex illo statuto per quam petit pronunciari ipsum non esse cogendum ad agnoscendum in filium donec ordinarie agat et probet vere se filium/ ut dicta l. i. § pena et l. ii. § item per contrarium ff. e. proxima/ ex illud senatusconsultum non loquebatur nisi de partu/ qui nascitur post diuortium/ secundum est senatusconsultum adrianum quo cauetur ut filius natus constante matrimonio ex hoc solo quod natus est constante matrimonio petit in filium se agnosci/ donec pater ordinarie agat vere et probet eum non esse filium ut et ambe iste actiones que descendunt ex dictis senatusconsultis possunt vocari preiudiciales de partu agnoscendo ut hic dicitur in tex. non quod sit illa de qua loquitur § preiudiciales/ quia illa facit plenum preiudicium ut ff. proximo/ Et si tu dicis quare ista actio vocatur preiudicialis cum preiudicium non faciat/ Exponit Ros. preiudicialis/ hoc est fauorabilis quia ex modica presumptione inducitur presumptio pro filio/ donec vere probetur contrarium que expositio probatur ff. e. l. ii. in prin. ubi magnum preiudicium affert pro filio/ hoc est magnum fauorem/ ideo dicamus hic preiudicialis/ idest fauorabilis filio/ et certe ista senatusconsulta sunt facte suppletiones iuris ciuilis in omnibus rubricis que sequuntur

¶ Hijs vero sic tenendo apparet glo. que intelligit quod agatur preiudiciali in rem/ de qua loquitur § preiudiciales/ queritur in quo differt preiudicialis a rei vendicatione de qua loquitur ff. de rei ven. l. i. § per hanc/ Respondeo quod rei vendicatio competit tantum ascendentibus qui vendicant alios in sua potestate ista preiudicialis competit ascendentibus et descendentibus inuicem ¶ Secundo illa rei vendicatio datur contra possidentem filium/ ista preiudicialis est si a nemine possidetur ¶ Tercio quia illa rei vendicatio est ciuilis/ Ista preiudicialis pretoria ut dicto § preiudiciales ¶ Quarto quia in illa rei vendicatione agitur principaliter de iure patrie potestatis In hac pretoria agitur principaliter de iure filiationis/ ita sentit glo. in dicto § preiudiciales/ et omnes doc. antiqui et moderni/ et ex hoc patet quod hic § non loquitur de actione preiudiciali pretoria de qua loquitur § preiudiciales quia pretor dat actionem suam filius qui non est in potestate sicuti eis qui sunt in potestate et sola filiatione naturale consideratur/ Sed hic ut patet ex fine § non datur eis/ qui non sunt recta linea in potestate/ de alia ergo preiudiciali loquitur Sed contra hoc oppo. quod ad hoc ut quis agnoscatur ut filius quo ad alimenta et cetera onera donec vere probetur non filius competit officium iudicis ut l. si quis a liberis in prin. et per totam l. i. e. ergo non est necessaria prouisio illorum senatusconsultorum/ Respondeo quod quandoque est contentio de filiatione/ et alimentis/ et tunc habent locum remedia senatusconsultorum/ quandoque est contentio de alimentis tantum/ et non de filiatione et tunc habet locum officium iudicis et ita intelligitur l. Si quis a liberis Sed si esset contentio de alimentis et filiatione et cessaret prouisio senatusconsultorum quia forte natus remansit in potestate tunc cognoscetur sumatim in illo officio iudicis quo illa alimenta petuntur ut dicta l. Si quis a liberis § idem rescripsit Idem si alimenta petentur a matre que causat filios non habere in potestate/ Item vertitur opp. glo. quare/ quando illa actio in rem datur preiudicialis/ dicit glo. quia aliis conclusis preiudicat ut l. ordinata ff. de libe. ca. quod modicum est dicere/ dic ergo quod preiudicialis dicitur multis respectibus/ Quandoque respectu contingentie quia una causa se habet ad aliam quod absolutoria lata in una/ parit exceptionem rei iudicate in alia ut l. fundi et l. fundum ff. de excep. et l. i. C. qui accu. non pos. quandoque dicitur preiudicialis respectu antecedentis et pertinentis licet se inuicem non contingant/ tamen plene preiudicant et petitio hereditatis ut l. sigis liberare de peti. here. et l. fi. C. de peti. here. Quandoque dicitur preiudicialis respectu maioritatis/ licet se inuicem nullo modo contingant ut quod ciuilis et criminalis ex eodem facto ut no. in l. fi. C. de ordi. iudi. quod exponitur ff. e. i. l. ii. criminalis actio ab adulterii sine una lex. et l. per minorem ff. de iudiciis/ Quandoque dicitur preiudicialis quia in ea vertitur res magni preiudicii/ vt causa status/ ita loquitur § preiudiciales supra pe. Quandoque dicitur preiudicialis idest fauorabilis ita loquitur hic secundum intellectum Ros. que ff. posui ¶ Venio ad finem rubrice quod glo. intelligit quod actione preiudiciali ex senatusconsulto ~~extenso per iura~~ ciuilia agatur in rem ut ff. / Tu dic quod agitur actione preiudiciali ex senatusconsulto/ extenso per iura ciuilia/ per quam filius qui nascitur mortuo patre infra annum petit se agnosci in filium quo ad omnia donec aliquis ordinarie agat/ et hoc quod dicitur in tex. si ex filio natus probetur intelligo quod probetur eo ipso quod mulier steterit in matrimonio cum defuncto marito et partus est natus infra tempus quo possibile est suum nasci ut l. filium

deliquis qui sunt sui vel alieni iuris. hic autem non habet locum in nepote nato ex filia. tamen non revertitur in potestatem avi ut glo. dicit.
Venio ad 3m rubrum ubi dicitur quod si est dubium quo tempore emancipatus agitur ex senatusconsulto, queritur ex quo senatusconsulto agatur. glo. finaliter concludit quod potest dubitari ex utroque. Non ergo quis quibus probabilius est incertus, potest intentare duplicem actionem ut l. i. § quid autem si per ... l. e. Sed certe ibi loquitur quando incertitudo causatur ex parte convenienti, quod non hic cessat et sic videtur quod debet cogi eligere ex quo senatusconsulto agat in l. quum in hered. de pe. eligere de tribubus. Sed vide ut statim dicam.
Quero ad quid agatur ex senatusconsulto. Et secundum glo. agitur actione preiudiciali. in rem ut in. § preiudiciales. Certe tamen male dicitur tempore ex senatusconsulto, hinc agetur tamen ex edicto pretoris. Iesu cum ea sit plenum preiudicium debet reus reddi certus in libello ut l. i. in prin. de eden. Dic ergo quod agitur ex senatusconsulto ad hunc casum dubitabile potest ergo filius sic dicere me natum ex tali viro et tali domina et dubitatur verum constante matrimonio vel eo soluto, et in quocumque tempore natus fuerim, debere agnosci ut filius per senatusconsultum. Filium te agnosci ut in filium me agnoscas quo ad peto ut in filium me agnoscas quo ad omnia, quo ad ordinarie agas et me nomine esse filium vel quantitas. Erit ergo hic specialis esse filium vel quantitas. Erit ergo hic specialis favore filii, et quia reus est modici favore filii, et quia reus est modici preiudicii ut admittatur libellus sic incertus. Sed quando incertitudo causatur ex fo... incertis, tamen est libellus incertus admittendus, tamen est libellus incertus admittitur in re magna preiudicii quod contenderet in diversis actionibus ut de a. l. i. § quod autem quotiens le. Ita si incertitudo non esset in facto sed in re. Potest exponi doc. vel intelligi consulendum ut l. gallus. § et si cuius.
Vlterius. de libe. et postu. in fi. §. Ulterius dy. inducit istum textum in ar. ad q. de maleficio commisso in confinibus, ita quod non constat in cuius territorio de qua in l. imperatores. § cum omnibus de excusatio.
Venio ad quartum casum dicitur si quod si est contentio an uxor fuit, agitur preiudiciali. hoc intelligitur duobus modis. Primo ut sit quedam actio preiudicialis qua uxor vendicat aliquem in suum filium vel est quod glo. in te non placet. Ex certe textu in l. § sine l. altar hic. § sum ista lex quod an sit vili in se statim dicam, tamen ad plus non placet. Sed dico hic loquitur de quadam actione preiudiciali ex senatusconsulto competente ad istum casum, intendo per iura consulenti ad istum casum, in quo filius dicit sic dico quod ego natus sum ex illo viro, et ex tali uxore constante matrimonio vel eo soluto, et quod de hoc est quod, an illa fuit uxor, quod michi preiudicare non debet, quare peto ut me agnoscas in filium quo ad omnia, donec cum matrimonio primo agatur, et vim matrimonii non esse doceatur. Renovatur ergo in dubium an reputatur preiudicialis per quam quis vendicat aliquam in uxorem vel uxor aliquem in virum. Videtur quod sic quia habens interdictum de uxore exhibenda ut C. de libe. exhi. l. ii. Sed ibi loquitur quando de aliquo detinetur. Sed si ipsa faceret controversiam et diceret se non esse uxorem tamen non habemus expressum in iure. Nisi per redemptionem textus, de iure canonico est expressum in ca. de conver. coniugatorum per totum. et in Spec. de sponsa. §.
Sequitur. Quero quot sunt cause in quibus agatur preiudiciali glo. hic innuat casus in quibus agantur preiudiciali. Sed eos quod pertinet ad istum ti. sum intellecturi sicut alii intellexerunt ut dixi. Quid quando filius nascitur soluto matrimonio morte, vel nupsit vero decimare secreto sicut quando solutum est divortium glo. hic respondit quod non, quod non Ja. de are. dicit quod quando nascitur post mortem viri anno quod est locus decimationi propter eandem rationem quod dicit ut dictum ff. tit. proxi. l. i. § de inspiciendo. Ex predictis patet quod si filius nascatur constante matrimonio, et sic est in possessione filiationis, non potest intentare actionem preiudicialem in rem, tenendo lex. glo. quod puto verum. Idem in qualibet actione que competat pro iuribus incorporalibus que competit ne detur possessori ut. l. si fortius. § si facendum si servi vendi. et l. usufrui. § si usufructus pe.
Venio ad quintum rubrum. f. ad v. illud tenendum quod intelligitur in filio maiore, in filio vero minore si non vult vel bonorum possessio carboniana. al. possit impetrare carbonianam et non agitur petitione hereditatis ut ff. proxi. rubro.
Venio ad v. adeo. Non casus specialis in quo instantia iudicii non transmittitur ad heredes. Contra l. si cum homine ff. de fideius. ubi quod mortuo illo, et eo defuncto actio expirat, fallit l. i. C. si per appellationem mors interveniat. Et hoc dy. inducit ad q. pone quod incepta inquisitione superveniat accusator, an liceat inquirere, et hoc videtur argumentum quod sic de hoc tractatur in l. pelle. ff. de susper. tu. et ad idem ipse in l. si maritus ff. de adulte. dy. hoc posuit in c. actum leccione de re. iur. li. vi. Cy. in l. ea quidem. C. de accu. et ibi dixi et pleno in l. si maritus in pri. ff. de adulte. Item inducit in ar. ad q. accusavit aliquis reum de falso, accusator est mortuus an iudex possit procedere sicut poterat ab initio, potest posset procedere sicut poterat ab initio, certe sic, et dy non allegat l. defuncto sum vnam lex. ubi certus et. C. l. et ii. ex. de collu. dete.
Venio ad ultimum rubrum, et non illud

quod praeiudicialis in rem non habet locum nisi inter eos qui se invicem contingunt per praedictam parentelam / et est valde nobile / tenendo lec. secundum glo. secundum hoc ego non possum petere pronuntiari me esse tuum fratrem / vel cognatum patruum et filia. Immo. Ro. ex de ordi. cog. c. cum dilectus alias c. tua dicit quod pilus et incidenter possum petere me pronuntiari tibi esse coniunctum. Idem in spec. qui fi. sint le. circa prin. Idem. Jo. de blanasco in dicto §. praeiudiciales / Ex. fortius hoc in l. non inducitur. C. de probat. ubi dicitur in glo. quod est dare indicium quasi possessorium filiationis / ergo eadem ratione petitorium / ad ultimum §. non respondeo Ro. tenendo opi. quam exposui in ad praepositum quia loquitur hic de alia praeiudiciali scilicet favorabili que non facit praeiudicium / et hec va / Sed tenendo opi. glo. dicas quod non potest agi praeiudiciali ex intentione senatusconsulti / Sed at sic pro hoc optime facit .ff. de rei vendi. in pos. inst. l. ubicumque et ibi examinabo. Ran.

NECARE. Hic iurisconsultus ponit causam quare introductum est remedium sequentis l. ff. de alendis liberis quia ille qui negabat alimenta videtur necare. Quero qualiter punitur ille qui partum suffocat. glo. dicit l. cornelia tam in primo casu quam in sequentibus doc. dicunt / quod in primo casu qui suffocat punitur l. cornelia / sed qui denegat / alimenta / punitur pena extraordinaria ut l. i. §. pena .ff. e. Idem qui abiicit et qui exponit infantem ad hospitale ut l. ii. C. de infan. expo. sed etiam qui dolo exponeret in aliquo loco ut moreretur teneretur l. cornelia de sicariis ut l. i. §. divus .ff. ad l. cornel. de sicar.

SI QUIS A LIBERIS Continuatio patet ex hiis que dixi s. l. proxima. alimenta liberis a parentibus a liberis a parentibus vel parentibus a liberis debita / iudicis officio inducitur cognoscentis an sit filius vel pater et an de facultatibus quevis possit ali et an sibi petens sufficiat propter res et operas suas vel an subsit causa propter quam possint legitime denegari .h. d. usque ad §. solent / Nota quod iudicis officio alimenta petuntur ex quo causa non subsit obligatio nisi naturalis ut l. i. in fi. ff. de instit. et iur. ergo non datur actio / Bo. dicit quod non datur actio / sed officium iudicis ut l. si quis per collusionem .ff. de act. emp. quod non presupponit obligationem civilem ut l. si res in fi .ff. de le. i. Bar. l. doc.

SED UTRUM: Oppo. si non emptore / non habet locum hoc remedium ut l. sive contra. §. qui a planctum .ff. e. So. hic de alio remedio loquitur / Quero si pater est exheredatus / an filius cogatur eum alere Ro. quod sic ut in auth. de nup. nuptiis. §. si vero contigerit cum sua glo. et l. inrito §. manente .ff. de in off. doc. Bar. l. doctor.

UTRUM: Nota quod hoc officium iudicis descendit ex caritate sanguinis et ex equitate non ex iure patrie potestatis et sic aliud est quam in senatusconsultis ut dixi in l. sive contra. §. qui planctum .ff. e. / Quero utrum pater cogatur filiam iniustam alere glo. dicit si est nata ex dampnato coitu non tenetur eam alere / secus si ex concubina / et hoc est verum de iure civili / sed de iure canonico cogitur quis alere spurium ut est cum haberet / ex de eo qui duxit in matrimonium quam pol. per adul. / Quero an quis cogatur dotare filiam bastardam casus est in l. uxorem §. naturalis .ff. de le. iii. Quero an istud officium iudicis possit implorari ab alio quam a filio / Ro. quod sic quia consanguinei et alii admittuntur ad petendum alimenta pro filio ut l. qui filium ff. ubi pupill. edu. de. / Quero an frater teneatur alere fratrem / glo. arguit pro et contra et videtur inclinare quod teneatur per l. qui filium ubi pupill. edu. de. sed certe ibi loquitur in sorore / que est viro obsequiosior et sic non videtur eadem ratio ut l. cum hi §. imperator .ff. de transac. Verius est quod cogitur alere fratrem / maxime cum ita quod cogitur alere fratrem talem qui inter fortunas legitimum ut .ff. de na. li. auth. licet .ff. se. ma. l. quamvis de hoc per cy. C. de ale. li. l. i. Bar.

SED SI FILIUS hic ponitur de alia causae cognitione scilicet an ille qui petit sibi dari alimenta possit sibi sufficere quia alimenta possit habere quam a patre / Nota quod qui possit se alere / ex operis suis / non potest petere alimenta per istud officium iudicis que verum per hoc in auth. de quest. insti. coll. vi. C. de medi. na. li. l. i. li. xi. Et hoc intellige si honeste potest exercere illam artem / alias secus ut l. nepos proculo .ff. de ver. ob. sin pe.

SI VEL PARENS: In causa alimentorum proceditur summarie et sententia lata non facit praeiudicium in causa filiationis ordinarie procedenda seu exercenda .h. d. oppo. quod causa filiationis agatur per senatusconsultum ut l. sive contra. §. qui a planctum .ff. e. So. hoc intellige in casibus in quibus senatusconsulta deficiunt quia forte filius non est in potestate quod apparet in hoc §. qui filius denegat aliquem suum patrem / quo casu senatusconsulta non providerunt / vel dic quod

remedium istud officij iudicis et remedia senatusconsultorum potest concurrere et in electione eius qui dicit se filium esse quin tenetur. Quero an sententia que datur hic super causa alimentorum sit diffinitiva vel interlocutoria. glo. hic dicit quod est interlocutoria. veritas est quod est diffinitiva ut dicam in p. e. § ex his et ibi est glo. — Queritur an interim donec causa pendet debeat ali filius. glo. dicit quod sic ut l. si neget in p. e. dic ut ibi dicam. Iudicis dij. ad quidem an si iudex pronunciaverit testem falsum sibi preiudicat de quo dicitur ut l. luam in fi. de his qui non testamentum :—

Si quis ex his

Quero an ista sententia sit diffinitiva an interlocutoria. veritas est quod sit diffinitiva ut glo. dicit licet in precedenti § aliud dicat. nam in causis summariis ubi speratur sententia dicitur contestari lis et dari libellus aliter non valet sententia ut in auth. offeratur et hoc tenet Spec. in ti. de offi. iud. § postquam facit l. tigni § fi. ff. ad exhib. nam actio ad exhibendum requirit summariam cognitionem et tamen datur sententia et lis contestatur ut ibi in contrarium facit quod videtur tenere glo. in l. damni preteriti § qui alieno de damp. infec. sed ibi respondetur et hoc verum quando dicitur quod causa expediatur summarie secus si diceretur summarie et de plano sine strepitu et iudicij figura tunc fiat etiam ex ordo. quem ponitur in c. sepe contingit de v. sig. in clemen. Quero tamen de summariis que probatio sufficiat. Responsio quedam est causa summaria que facit plenum preiudicium et tunc requiritur plena probatio licet dilationes dentur breviores ut C. de nau. fe. l. de submersis et in decr. c. sepe. quedam est causa summaria que non parit solum preiudicium sed modicum vel quasi nullum ut in actione ad exhibendum et tunc sufficit probatio per iuramentum ut l. thesaurus ad exhiben. quedam est causa que non parit plenum sed quale quale preiudicium ut causa alimentorum tunc requiritur qualis qualis probatio ut hic et in p. e. l. § solent ut l. in § causa in p. ad carbon. in causis vero ordinariis sine dubio requiritur plena probatio ut l. indices C. de indic. In criminalibus requiruntur probationes luce clariores ut l. sciant C. de probat. :—

Idem iudex

No. quod ex quibus causis potest filius exheredari ex eisdem possunt et alimenta denegari ut hic cum sua glo. que incipit ex qua causa et tenementum. Bar. l. doc. :—

Non tantum

C. ff. e. p. e. l. § parens sed intellige hic de oneribus alimentorum pro se ipso et hic liberis ut in glo. non tamen quod solvat pro filio alendum ut in glo. et vide glo. que dicit ut vestimenta. ista omnia exempla sunt vera in se non tamen conveniunt quia possunt teneri alimentare id est dare et vestimenta et habitationem sed non dicit certa ut in fine glo. ibi et se et suis liberis cum uxore et ista est vera. Bar. l. doc.

Si impubes

Declaratur ut in glo. Bartholus l. doc.

Si mater

Mater alimenta que fecit in filium qui a patre ali debebat a patre repetit h. d. sed in vera lec. C. ff. de l. alimenta C. de neg. ge. sed glo. que est hic distinguit aut expensa est materna aut mulier fuit prodiga vel pia et aut non ut ja. de are. et cy. et testatur in p. in dic. l. alimenta dicit quod in casu huius l. non est necessaria protestatio tunc enim est necessaria quando onus alimentandi spectat ad ipsum filium tunc quia presumptio est quod mater velit donare filio necessaria est protestatio sed quando presumptio omnium alimentorum spectat ad virum non est verisimile quod velit mulier viro donare ideo repetit etiam si non fuit protestata probatur in l. nesennius de neg. ge. et ibi inferius femininum tamen onus alimentorum spectat ad virum ut l. C. de pa. po. quod intellige si mater potest alere filium secus si esset ita pauper quod sine auxilio sustentare non posset tunc spectare ad virum ut in e. l. § i. et in p. e. l. § parens et § ple. et vide glo. que incipit et non modica inferius glo. dic ut ibi plene per cy.

Parens

Solet dubitari quia in l. i. in fi. ff. de iust. et iure et iure natura dicitur quod educatio liberorum est de iure naturali sed quid de educatione parentum hic videtur textus quod sit de iure naturali sed dica vobis ibi quod educatio parentum non est de iure naturali communi omnibus animalibus sed de iure naturali id est naturali ratione quia beneficientibus benefaciamus ut l. sed si l. § consuluit ff. de procur. hic quod apparet quia hominibus naturali adiungitur ratio que non competit aliis animalibus ideo intelligitur ratione naturali. l. de iure gentium facit ff. de iust. et iur. l. omnes ubi naturali ratione i. de iure gentium dicit glo. Quero an valeat pactum ne liceat alimentari ex te ut l. alia § eleganter ff. sol. ma. et Spec. in ti. qui filij sint legitimi § i. Bartholus legum doctor.

Item rescriptum : omnis alime
tandi in subsidium transit ad heredes. h.
d. dicitur hic heres filii / sed contra filiusfa-
milias habet heredem ut . j . de castr. pecul.
l. ij. Sed intelligas hic in filio emancipa-
to / vel in filio / in peculio castren
se pecuali / qui facit testamentum dicit hic heredes
non cogi etc. Et quod de obsequio . l . liberti
et . l . heres. scilicet ibi in herede liberti hic
in herede filii / vel aliter intelligitur ibi
secundum distinctionem hinc / prima pluribus pla
cet / Queo aliquis pro egenis habet heredes
qui tenetur cum alere ut . s . e . l . i . § . i . sed
habet heredes filii comunes ad quos maius
seu pertinet omnis alimitandi / quidam
dicunt quod pertinet ad heredes filii ut hic / et hoc
videtur tenere Cy. C. de neg. ges. l . alimenta
in fine. Sed hic probatur quod omnis alimentorum
potius spectat ad heredes / vel ad inventum
si habet pro isto tex. qui dicit in summa
egestate / vult enim dicere quod nullum ali-
um habet qui debeat ipsum alere / quia enim est
summa necessitas / hoc est ulterius ut . l . ex di
obus . j . de rebus dubiis et . l . cum qui ad
trebell. pro hoc videtur tex. j . e . l . plerique / et
ibi dictum Quero si pater ingreditur mo
nasterium / an monasterium teneatur alere filium
dicit quod sic / pro hoc tex. huius § . et
spec. tit. qui fi. sunt le. § . l . v . quod
si interest. Bartolus . l . d .

Solent : hic incipit tractatus de
tertia parte R. s. de alimentis prestandis
inter liberos et parentes et hoc intendit
ut liberti cogantur alere patronos et eorum
filios / et patres et officio iudicis cognosci
etur / an sit libertus et de facultatibus li
berti et patroni / et an eum habeat recusan
dum di. h. d. usque ad fi. l. Nota quod summa licet
in eo summaria non facit preiudicium si
agatur ordinarie ut . s . e . l . si vel parens
et . j . de re. iudi. l . a divo pio . § . si super
rebus / Nota unam actionem preiudicialem per
quam quis se habet negat libertum quod ut glo.
dicit / facit vendicando in ingenuita
tem ut . l . artem . s . de pena / **Quere**
utrum ista cognitio sit summaria vel semi
plena et dic ut glo. que incipit . s . sum
maria et vera est opinio glo. pro isto tex. quia
si tantum alimentorum cognosceretur plene facere
ret preiudicium in alio / ut . l . pe. et ibi
notatur . s . de his qui sui vel alieni iuris
et . l . i . C . de ordi . iudi. / Contra . C . de iudi.
l . iudices / ubi dicit quod plena debet esse cogni-
tio. Sed fallit hic / Sed tunc quero / an in
hac summaria cognitione sufficiat probare
per iuramentum sicut dicimus in . l . the
saurus . s . e . exhiben. et pe. dicit quod non
et . vii . par . l . eum . § . cum . j . ad carb. pro eius
notitia non tamen quod causa summaria quandoque facit ple
num preiudicium etc. ut plene scripsi . s . e . l .

§ . Si quis quod hic ibi inde Bar. l . d .

Patronum : Querit glo. utrum liberi
liberatorum teneantur alere patronos et verum
patroni teneantur alere filios liberti dic ut
in glo. et bene bartolus

Si quis a liberto : primum
dictum fuit in arti. quod vasallus vasal
li mei non est meus vasallus / de quo est
glo. in . l . de accessionibus . j . de divi. et
temp. prescr. et ibi dedi tibi contra / ad
hoc dictum quero in quo prodatur ius pro
natus / quod quis manumittit ex causa fidei
commissi / et dic ut glo. / tamen intelligas quod
non cogitur alere patronum / nisi sit filius pa
troni ut . l . qui ex causa . C . de op. lib.
Queo quid in eo quod est emptor suis nummis et dic
ut glo. bartholus . l . doctor .

De alimentis : Querit Ja. de
are. quid si non mulier / habet unum maritum
Ro quod tunc condempnatur vir in solidum ar-
gumentum l . et dixi in . l . maritum . s . sol. ma.
Querit Cy. an presbyter esse teneatur alere patronum
et dic si est inops et dicit quod sic si sibi
sive est aliter secus ut hic bartholus . l . d .

Alimenta : Si patronus li
berto denegat alimenta pro
ius patronatus sibi habitus prius
redigitur in servitutem . h . d . Bar. l . d . —

Imperator : Contra . C . de libe. c.
l . solo . Sed dicit glo. dic ut ibi / et bene

Querit glo. dicit hic emptor adire
dominum quid vendiderit et glo. dicit quod liber
tus fuit servus pro ingratitudine et iste
tenet Cy. Sed illa non videtur vera quia tex.
dicit quod apposite / et sit non ipse patronus
quod non esset dubium si esset servus alii dicunt
quod venditur libertus / vel verius / ius pro-
natus / ut et filius venditur / et inde
glo. que incipit vel pro salario ibi sed quid
que opinio est vera / et ultima opinio non videtur
vera / quia tex. supponit quod redigatur
in servitutem / que videntur libertus / preterea tex.
vult ponere quod sit maior pena / et sit
ius liberti videretur esse minor / Qualiter
ergo salvatur ista glo. dic quod salva lectura
glo. procedit secundum primum / quod dicit tex. con-
moneatur / quod hic modo non sunt commoni
atio. quod venditur ius patronatus / si autem
intelligitur quod commoneantur . i . corrigantur
et tunc procedit prima opinio glo. que est quod
redigatur in servitutem / videatur ad
q. an donatarius teneatur alere donatorem
et glo. sunt varie seu contrarie in . l .
ult. C . de revo. do. et . j . de re. iud.
l . in condempnatione. dic ut non pro Cy. i . decem
l . fi. Querit Cy. utrum vasallus teneatur
alere dominum et videtur quod sit ar. huius . l . preterea
vasallus tenetur dominum defendere ut x .

coll. que sit ff. si. c. l. Sz si non possit alimenta vi vetare ut l. vetare. ff. eo. ff. tex. cum alle. glo. tangit in l. solo. C. de li. ca. facit glo. in decre. c. l. que sic ff. si. hoc notat Spec. in Spec. qui fi. sint le. §. l. v. q si dicas Quero an filius emancipatus qui denegat alimenta reneteretur in patrem et Ja. de are. dicit q sic ar. huius. §. et l. i. C. de inge. ... li. et q. de inf. pa. l. magistratus.

Si neget: Ista l. hic tres. legitur et uno modo legit Ja. de are. et recitat Cy. C. e. l. si. q filius petat alimenta a patre et pendente summaria cognitione pater cogitur ale. iuxta pr agit preiudiciali dicens alle. dicens illud non esse filium legitimum cum uxor sui suaalterius et tunc sic non uxorem illa summaria in alimentis preiudicet in filiatione. et ideo. In tex. ibi iterum i. pendente causa super actione preiudiciali in qua dz fieri plena probatio filiationis quia primo fuerat facta summaria causa alimentorum ut dicit Ja. de are. Et no. per Cy. C. e. l. si. et secundum istam lec. no istud q dixi tibi in l. in. §. quia placuit. ff. e. q preveniri preiudicat actio negativa et secundum istam lec. hec q. ista l. nil facit ad illud ad quod allegat glo. hic in l. si quis a liberis. §. si vel parens qui dicit tex. nec decreti iussi interim etc. et sic intelligit ibi glo. q pendente causa alimentorum debeat ali q non est verum pendente preiudiciali causa.

Secundo modo legit eam Dy. q hic erat quo. de matrimonio et filiatione quia negabam uxorem et esse ex me natum interim dz ali. et sic facit per glo. que est in §. si vel parens in l. si quis a liberis. ff. e. videamus istam lec. Dy. quo erat quo. de matrimonio et filiatione et dz te dicere q erat incidens quia petebat filius alimenta ego negabam ipum esse ex me natum et matrem fuisse meam uxorem et tunc cum ponit Dy. questionem in causa filiationis que super est et agitatur in eodem iudicio. Et ne vera ista lec. esse si esset vera tunc sequeretur absurditas quia quilibet ribaldus posset ire ad unum divitem hominem et facere questionem filiationis quia interim debet alimentari et ideo tenet glo. in l. ult. C. e. ut questio cessat iniquitas intellige glo. que est in l. si quis a liberis. §. si vel parens et aliam que est in l. ulti. C. e. et hanc l. secundum istam lec. que potest esse vera in uno casu quando questio est iniqua possessio interim dz ali. alias non ut in l. i. §. genere ius. ff. e. Sz si non est in quasi possessione filiationis tunc non debz ali nisi precedente aliqua cognitione ut

in l. i. §. si ca. q. de ven. impos. iure et l. in. §. ca. q. ad car. bon. Tertio modo legitur ut Dy. tangit q hic erat quo. de matrimonio et de filiatione non principaliter sz an esset legitimus interim tenetur pater cum alere et Dy. intendit hoc impugnare quia si hoc esset verum causa alimentorum non posset subesse quia si pronunciatur esse nutriendum scilicet q sit filius legitimus sz pronunciatur filius cogitur eum alere ut filium et suum sum et sic causa alimentorum non potest subesse sz dicit q Dy. arguit ab insufficienti parum enumerando quia lex non dicit de causa sua vel alterius q si esset causa alterius tunc non cogeretur filium alere sz dicit eius et sic potest procedere et secundum istam lec. habemus nova preiudiciale actio. s. quero te esse uxorem meam et ponit Dy. in §. quia placuit vide Spec. qui ponit in ti. de spon. Ultimo ista l. indicatur in ar. ad q. aliam movetur que de prebenda an interim dz ali quo ca. et tunc sic si in possessione ipsius prebende et pro hoc l. fi. C. de or. cog.

Non quemadmodum: descendentes per lineam masculinam cogimur alere sed ais si per femineam nisi in subsidium. h. d. hic duo esse casus esse q ponitur in l. si quis a liberis. §. idem rescribit. s. an debeam alimentari ab heredibus patris vel ab avo materno et dico q ab avo materno. ratione casus hic et Dy. volens fugere contrarium exponit tex. cum dicat ne suis suprastites etc. sub ancti vel heres eius. Sz iste tex. tunc nil relevat nec est de mente huius li. et hoc voluit tex. in §. qui represent in summa egestate etc. credo q hoc sit verum licet alii dicant per in l. alimenta. Querit Ja. de are. aliquis habet patrem et filium divites a quo petit alimenta alia quo est aliquis habet patrem et avum divites a quo petit alimenta Ja. de are. format hic et in l. i. C. de alen. li. et ubi Cy. cum recitat licet sit aliqualis variatio nam ibi tex. q filii sit electio hic tex. q prius dz petere a patre quam ab avo vel a patre prius quam a filio et hoc puto verius et est ratio q tex. in l. si quis a liberis. ff. e. x. et magis dicit q hec res descendit ab equitate et caritate sanguinis sz q prevalet filium et de iure naturali non aut ut filius prestz alimenta patri ut dixi. ff. e. l. si quis a liberis. §. parens quo equitas naturalis facit ut prius petatur alimenta a patre quam a filio et sic cum pater sit de propinquiori sanguine putarem q prius peterentur alimenta a patre quam ab avo et hoc dicit Ja. de are. et dixi in l. i. et in ff. de iusti. et iure Barthol. legi d.

In bonis: promis. nec habemus in bonis libertatem vel possumus in causa necessitatis h. d. Nota q dicitur de alimentis menstruis et hoc tene menti

Oppo. C. de epi. et cle. l. si quis ad de-
clinandaz ubi dicit q annua / Ja. de are sol-
uit valde solempniter / et dicit q quia
alimenta debentur in pecunia ut pauperi-
bus talis hospitalis / vel fratribus / et tunc
debentur annua / ut in gloria / Sed quia debentur
alimenta ad vitam et tunc menstrua de-
bentur / Sed dices tu nomine alimentorum tene-
tur vestes / an omni mense inducet me
bene hoc intelligo utrum in l. mea / quantum
ad alia / et pro vestes autem debentur dare
cum eget / et hoc tenet glo. in l. firmio
ff. qui dy. le. ce. facit l. nec semel. ff. si
in habitatione c. n. pecunia intelligo verum
nisi pro disponente esset aliter declaratum
quia dixit annuatim / vel diarium / vel quo-
libet mense ut non in dicta l. nec semel.
ff. si in habitatione. fac. l. diarii ff. de alim.
et ci. le. declarantur plene in l. pecunie sor-
tem ff. de alim. et ci. le. Queso an filius
dicatur habere aliquid ius in debito bo-
norum subsidio vivente patre / et quid ha-
beat hic pro dy. additione de hoc glo.
in aut. de he. et fil. ff. si quis autem no-
uit plene / videtur dicere q sic / et pro hoc
l. pa. ff. si quis ff. de inoffi. testa. In
contrarium videtur casus in l. mea / quia pre-
mus nullum ius habet in bonis liberi / et pro
hoc l. ii. ff. si ra pa. quis fuit ma. vin-
cit q vivo patre non debitum pater sed
quasi debitum glo. est expressa C. de inst.
et sub. ig. l. in. facit ff. de colla bo. l.
i. ff. si inpuberem / et q ubi dixi decla-
rabo melius in l. is pot. ff. de acquir.
he. Ultimo quero dicitur hic q
nullum ius habet nisi sit egenus an tunc
haberet ius in bonis liberti / et dico q
non / quia ad quecumque transierit bona tran-
siret onus istud q est contra l. hereo li-
berti ff. de obsequiis / michi quod videtur q sit
onus persone pro rebus q alibi dicitur in l.
i. ff. sed ro in fine de mune. et ho. Bar.

De ventre inspiciendo custodiendo q3 p̄ta. R̄ta

De ventre inspiciendo. R̄

Continuatio satis huius apparet ex pri. l. r.

TEmporibus: hoc
dicit q in novo fac. / con-
silio novo opus est / et ista
est nobilis l. Quero po-
an iste obstetrices / que adhi-
bentur habeant iurare / et glo. dicit for-
te q non / et inde glo. que incipit sic C.
de fideius. tu. Et non istam glo. q medici
qui mittuntur ad videndum vulnus / an sit
an sit mortale / vel an sit remansura
citaturo / et Ja. de are tenet glo. in l. in-
iurandi C. de testi. / dicit ut unum ista glo.
est non / quia dicit q. l. hac edictali ff. is illud
C. de secun. nup. et quod l. cparones C. de
fide instr. Queso testes examinati et
interrogatus quantum precium fuit / dicit cen-
tum florenos / ut in lib. an iste text. videri
hinc dicere tu. / tamen est hic quo quia vi-
deri est testimonium de credulitate non de
veritate et hoc dicit glo. quam glo. le-
gi q illud est testimonium credulitatis non veri-
tatis tamen text. alibi dicit contrarium q tu
est dicere pregnantem videri quantum pregnantem
est ut l. quid tamen ff. si arbi. ce. l. di-
ui. fratres ff. r. p. de libe. ca. et sin illud
glo. hic non bene dicit / quia sin illa
l. glo. testimonium est de veritate et hoc
etiam potest colligi ex ille text. / quia dicit
pregnantem videri / et pregnatem non esse
et sit inefficax utrum illis verbis / quasi
non esset aliud pregnantem videri / et pre-
gnantem esse / Quero ulterius hoc sit verum
q perito in arte sua sit credendum / et
casus est hic q sic / ex quo text. tunc
eo indice dicit / quamvisi tali et tali experti-
mate illa / pro hoc facit q habetur in pro-
hemio. ff. ibi quis amplius et l. i.
B. si me. fal. mo. dix. et de adqui. ve-
do. l. locus / et l. semel. C. de re mili.
li. xii. et in aut. de non alie. ff. quia
coll. ii. / Sed quere debet ne duobus
gruenti / vel uni / ut credatur uni / et resp.
iste requirit / q sint duo / et bene si ci-
vitas habet plures artifices in illa
arte / tunc duobus creditur / sed sine habet
nisi unum tunc illi soli creditur ut dicit
ff. q aut. in aut. de non ali. Ul-
terius hec l. facit in ar. ad q. co-
tidianam / duo testes dicunt de aliquo
negocio q sit unus dic. contrarium an sit
probata intentio actoris / et hic videtur
tamen q non ledit dictum unius / et ista q.
est multum pulchra et cotidiana et tamen
ponit ey. in l. r. ca. fi. C. de indu. vid.
et ibi inde Ulterius non ista l. fac.
pro glo. quam habes in l. dic pro ferre ff. si
plures ff. de arbi. q magis statur de-
uius affirmanti quam duobus vel pluribus
negantibus hic est text. et Ja. de are.
ponit hic et olde. et quandam distinctionem
quam ibi dixi habes hic in l. mea / Quo-
ad testimonium credulitatis sufficiat
vide Ja. de bel. in aut. de he. et fil.
ff. hinc nobis / et posuit post omnia contraria
et bene Item est ar. ac ide de pacto mar-
te sua / et inde plene in spec. in ti. de
probat. ff. fi. Ut hoc quoque Bar. l. d.

Ex hoc rescripto: Iste text. allegatur
an probus de iure isto sit respondendum.
et sol3 attari l. officinis ff. de le. iii.
Sed michi videtur q sit casus hic quia
interrogatur mulier / an sit pregnans et
de3 respondere q si neget tunc mittuntur
obstetrices / si confiteatur exoneratur /
pro tempore aspectione Sed vos scitis q lex

consuetam / dat tria remedia contra
eum / et inceptis vim / et inceptis nichil
deest / an possim aliud remedium intem-
tare / Et dico quod sic tamen videtur hic quod sic di-
cendum dum dicit Quid ergo si non est iuris
facit l. sancimus de iure dotium. vide in
l. consentaneum ubi de hoc dixi / Item quero
l. non aliud / an ille qui denegat tu-
tele teneatur et confesso et sic quo non pre-
medite preteritis cogitur tutele / habes
per Cy. in l. ii. § ple. C. de iure calump.
et j. de confess. l. cum et ff. de confes.
c. ii. li. vi. Item habes hic de bannio et
glo. facit mentionem in l. i. et principio
j. de regul. iur. de iure hodierno non habes
mant quod in nulla civitate. et in c. hic fi-
nem lex. q. c. i. coll. x. Ulterius ista l.
facit / quod assumit aliquis sapiens quibus
quod elige sapientem / vel iudex vel pro
et in x. aliud verum quod iudex dy. dicit
quod patres / sed si discordant / tunc iudex
eligat / ut l. ii. § fi. j. de admi. tu-
te. l. fi. C. de iudi. et l. in vendicare
§ fi. j. de bo. auc. iu. pos. et Spec. in
ti. de requi. consi. § i. v. quid si contigit.
Quero quid de ponte viri videtur
idem per l. insimeandum § si de quali-
tate. C. de iure. au. Ulterius indicatur
hec l. cum glo. que incipit idem si tem-
pus an illis aliquis est sponte bannitus alius
interficit eum / an excuseretur per foriz sta-
tutum sic per istum v. certe et per dy. in l.
ple. j. de adult. et in dubio presumitur
ignorare ut hic dy. dicit et probatur in
v. incensisse j. e. l. Bar. l. d.

Intermisisse: Iun. § allam et
in l. preto. j. vi. bo. rap. et l. quadri-
ennii § fi. C. ad l. acquil. quod dicitur est una
l. non intelligitur pro penitus in alia.

Etiam ventrem: contra dicitur hic
quod ferum matris preiudicat filio / Con-
firmo vero quod ferum matris filio preiudi-
care non debet ut l. i. C. de fals. Ergo in pe-
titorio non preiudicat / in possessorio sic
ff. j. ad carbon. l. iii. § iussum sol-
ve ut ibi et l. ple. c. ti.

De muliere l: Facit ad quod quia
posita in repertorio secundum cathe. in fine

Quod autem edictum: obmissa
modica solemnitate non viciat h. d. fa-
cit ad quod quod obmittitur singularis certius
in inventario quod non vincet / sed sive est
levius solemnitas cuius obmissio nul-
lum vel parvum preiudicium generat uelis et
illa dicitur gravius solemnitas que /
obmissa multum obstat per hec ut l. an
hii. § preter. C. de testa. / Item non quod in
eo quod est gerendum est inspiciendum consuetudo

loci facit ad quod testis quod locus ubi fit de-
nuntia ut l. ii. C. qui te. fa. pos. et
l. ii. que modum testa. aper.

Edicti: Mulier per partem impicianz
excusatur h. d. contra j. ti. ii. l.
l. et l. iii. § contra j. ad carbon.
ff. glo. Nota quod factum matris filio non pre-
iudicat in petitorio / in possessorio sic
Quero quid sit istud edicti ad excepti
carbon. et due expositiones sunt in glo.
et quelibet bona et sanz tenet dy.

Quoniam l: Legitur duo-
bus modis / ad secundum modum qui
substitutus pupillariter / contra
quia sua interest ut C. l. prima / sed quod
interest per / quia si non nascatur non
succedit ergo sua non interest quod est tan-
tum vulgarem / et vide glo. / que inci-
pit directo usque ad fi. / et sic videtur
quod substitutus succedit per tantam vul-
garem / sed hoc est verum / quando haberet cohe-
dem institutum / quia sine hereditatis a-
ditione non valet tanta vulgaris
ut quod si filius j. de car. et hoc non
examino hic / glo. est in lege cornel-
la j. de iul. et pu. sub. et cy. in l. pre-
cibus / et guill. dicit in dicta l. l. corne-
lia bartholus l. doctor.

Is a quo est fideicommissarius
universalis cum conditione defi-
cit per partem necessitate positum)
admittitur ad custodiendum partem h. d.

Si ventris nomine muliere in
possessione missa eadem possessio dolo
malo ad alium translata esse dicatur

Si ventris nomine muliere in
possessionem missa eadem possessio
dolo malo ad alium translata
esse dicatur Rubrica

Continuat dy. istam Ruocam ad precede-
tem / quia continuatur solemniter intantibus / que
ponitur C. ti. i. mulier mittitur in pos-
sessionem causa ventris ut l. i. § venter
Sed quia / quando ad alium dolo malo trans-
fertur ideo ponitur hic. Ruocam istam

Hoc edicto: primo co-
mendat edictum et eius
rationem ponit Secundo ponit
verum edictum Tertio ponit
edictum usque ad fi. Ideo ibi Iudicare 3a
Un. incipit aut / contra j. c. l. § interest glo.
exponit hic per de i. i. iniste acquisitione
recipit / contra glo. glo. op. nove sub nomine
recipit / Contra glo. glo. of. nove sub nomine
citur alio modo est quia per istud edictum s.
per petitionem hereditatis / vel per rei vendi-
cationem / scilicet illa remedia non sufficie-
bant in omni casu / quia potest esse quod pos-
sessio est penes eum cum titulo et penes
hereditatis non datur ergo titulo hereditatis
possidentem ut l. regula C. de peti. he.
Item non per rei vendicationem que varia
ta de quibus non est dominus ut C. de peti.
he. l. et non tamen / ideo preter istud edictum
de necessitate posuit Bar. l. doctor.

Dari. Ista sa pars subdividitur in quatuor. p° dicit actionem dari in mulierem. s° in p[re]t[o]rem. 3° dicit ad quid detur h[ec] co[n]s[titutio]. iiij° dicit dari in expensis. sa ibi non solum. 3a ibi actione. 4a ibi unde.

Oppo. ad p[ri]mum rursus q[uod] debeat dari co[n]dictio ex l. no actio in fa[ctum] ut l. 1 § de condi. ex l. so. ubi ex l. similis hic ex edicto p[re]toris ut in glo. Oppo. et vi[detur] q[uod] p[ro]positore ista actio no[n] datur in mulierem, quia heres h[abe]t actionem in eu[m] q[ue]m est turbata possessio. s[ecundu]m ut s. p[ro]ximo dixi et in fi. in § interest. Solutio oppo. quia erat p[ro]missi p[er] l. p[re]tor in prin. et § est aut[em] p. de bo. aut. iudi. in veritate dubitatio, s[ed] possumus dicere, q[uod] illud edic[tum] h[abe]t locum in creditore misso in posse[ssion]e[m], hic in muliere missa nomine ventris. Sed ista dubitatio facit me dubitare et illud edictum generaliter loquitur, q[uod] quib[us] e[st] missis in possessione et l. 1. ex quacumque p[ro] ea. lo[quitur] et de muliere missa causa nomine ventris possumus enim dicere q[uod] illud tamq[uam] generale habeat locum, et istud causa speciale in hoc casu et ideo vincit p[er] aliud non tollitur. Barthol[us] l. d.

Necessario. Quero quid vult dicere p[ro]cu[ratio]ne vel manu militari. quidam dicunt exponunt p[er] eodem, alij dicunt q[uod] p[re]toria potestas est una pars manus militaris, alia s. p[er] ministros p[re]tor[um] vel ministros ip[s]ius iudicis agentis et vide istam glo. que incipit ministros etc. ad hanc lec. sit declaratio. ex. q[ui]b[us] dicit tex. q[uod] no[n] pot[est] manu militari, con. l. si quis missus i. ne vis fi. et glo. dat duas so[lutiones]. una e[st] q[uod] militaris manus detur expulso hic dico, seu heredi denegatur, et quid vult dicere expulso dicit. i. ei qui an[te]a erat missus vel mitti missus an[te] te modicu[m] s[ed] d[omi]no vel heredi qui tunc i[n]missus non erant, et nullu[m] missi[onem] haberet denegatur manus militaris, s[ed] d[ebet] dari libellus, et ista est bona so[lutio]. Ea. so. est q[uod] h[ic] lo[quitur] in possessore male fidei et ne vera ista so. etc sit, quia illa h[abe]t locum in eo q[ui] venit in eo bona fide. Sed quantum ad hanc l. no[n] h[abe]t locum quia her. l. h[abe]t locum q[uan]do bona fide vel vel dolo sit res penes eu[m] ut s. l. de dolo. Se[cun]do o[pp]o. q[uod] heres possit expellere istum possessorem sua auct[orita]te na[m] mulier missa in possessione non possidet s[ed] detinet, et sic app[are]t q[uod] heres possidet ex[pel]lens g[o] missus in possessione facit violentiam hered[i]. g[o] heredes heres pot[est] eu[m] expellere sua auctoritate, ut l. quadmodu[m] in p[ri]n. s. ad l. aquil. et l. 1. § cu[m] vi. et l. iij. § g[o] cu[m] g[o] de vi. et vi ar. et l. si victum. § qui ad ianua[m], quid vi a[ut] clam. male g[o] d[icitu]r hic q[uod] no[n] pot[est] p[er] se

aut p[er] suos ministros p[er] ut exponitur p[er] ministros agentis. glo. vult solu[tio] et dicit concedo q[uod] verus heres possid[et] et licet ille intromittatur in possessione no[n] p[ri]vatur et no[n] pot[est] illum expellere ut s[upra]. Sed si ponere q[uod] ille tenens vellet expellere heredem et no[n] admittere tunc heres posset repellere p[er] vim et inde ista glo. q[ue] incipit p[er] eodem etc. ibi vel ut p[ri]us etc.] et ibi du[m] dicit no[n] p[re]toria etc. ibi p[re]tor[um] va[lde] o[pp]o. Ist. ibi civili large accipe ut comprehendat edictum p[re]toris mortui et ex iste g[e]n[er]is habes q[uod] ille qui possidet civiliter et na[turaliter] et alius solu[m] detinet tunc in a se possidente, s[ed] ab alio possidens tunc sua auct[orita]te no[n] pot[est] expellere, sed d[ebet] expellere in[ter]dicto uti possidetis ut hic et l. hec aut[em]. § fi. in fi. j. ex qui cau. in pos. ea possumus et intellige q[uod] hic h[e]r[e]s numq[uam] fuit in pos. ut dixi in s[upra] p[re]cedenti g[lo]s[a].

Venio ad sequentem glo. magnam et q[ue]ro, quid sit istud interdictum, p[er] quod pot[est] expellere possessorem glo. i. no[tan]d[um]. Quatuor modis. p[ri]mo modo q[uod] sit interdictum uti possidetis, 2° q[uod] sit interdictum unde vi, 3° q[uod] sit interdictum h[ec] e[st] actio in fa[ctum] descendens ex hoc edicto, 4° q[uod] sit interdictum, ne vis fiat ei. virt[ut]e istor[um] dependet ex p[re]cedentib[us] lec. Si et ponimus q[uod] heres an[te]a possidebat, p[ro]cedit q[uod] d[icitu]r de interdicto uti possidetis et unde vi. Si dicimus q[uod] heres no[n] possidebat p[ro]cedit sequens expo[sitio], tamen ut clarius ista liqueant, ex. ad p[rimu]m d[icitu]r hic q[uod] interdicto uti possidetis, co[m]petit heres, q[ui] q[ua]n[do] facta est missio, no[n] possidebat, nu[m]q[uam] adipiscatur possessionem, ut l. heredes de acquir. pos. i[nterdictum] adipiscendi no[n] pot[est] possessionem, donec e[st] in dubio an partus nascatur ut l. cu[m] quidam. § q[ui] d[icitu]r j. de acquir. he[reditate] et j. t[itulo] v. l. i. i[n] fi. Quo[modo] g[o] q[uod] no[n] possideat an[te]a, p[ri]mo impos[sibi]le erat ipsu[m] possedisse, p[ro]pter h[oc] interdictum uti possidetis c[om]p[e]t[e]re no[n] video. Sol[utio] Rof. in libellis, sic p[er] hoc edicto ponit q[uod] heres p[ri]mo adiverat hereditatem p[ost]ea mulier cepit se p[re]gnantem, et sic nota q[uod] dubiu[m] superveniens no[n] tollit aditionem iam factam, licet impediret faciendam. Ist. te[ne] glo. in l. cu[m] filius. q. de acquir. her. di. ex. solu[tio] alii q[uod] hic interveniebat illa tria[lis] p[er]iculu[m] que no[n] impeditur aditio, licet mulier dicat se p[re]gnantem. s. q[uod] sic erat opi. vulg[aris] et q[uod] no[n] erat p[re]gnans in veritate et ipse heres sic credebat ut dicto § q[uod] d[icitu]r. Se[cun]do oppo. q[uod] mulier licet no[n] possideat inte[n]do aliu[m] p[ri]vari possessione ut l. p[er]egre. § quib[us] et l. iij. § q[uod] si s[er]vus de acquir. pos. et C. de acqui. poss. l. fi., cu[m] g[o] heres no[n]

possideat non habet remedium unde possideat Ros. fatetur oppo. unde ad hoc ut habeat locum remedium unde possidet. oportet te ponere quod mulier expresse egit ut non transferret nisi detentationem quam ipsa habebat ex. non dicat et melius quod mulier per missionem eius non privat heredem possessione / quia non potest transferre plus quam habebat / Ro. quod contra loquitur in te lono / per quem dominus possidet / unde colonus animus domini quiescit in illa possessione coloni mente non transferendo / privat dominum hic lex in muliere per quam heres non possidet / et mul. allegat ex. et dico quod istud est verum / et glo. est in l. i. in fi. ff. usufruc. quemad. ca. et j. de vi. et vi. ar. l. iii. § vii. vi. et istud tene menti.

¶ Tertio exponitur secundum aliam exponentem dicitur quod datur remedium unde vi. Contra / aut heres possidet / et non habet remedium unde vi. ut dicta l. iii. § unde vi. de vi et vi. ar. aut dicitur quod heres desinat possidere / et tunc dicitis quod contra ea que ff. dicta sunt / Ro. fateor quod heres non amisit possessionem per missionem fructuum de illo ut ff. si postquam heres accessit ad possessionem / et ille cum missi eum admisit / ut in illo actu passus est unum ut l. clam possidetur § fi. in l. ff. j. de acquir. pos. et sic oportet te ponere volendo te quod detur remedium unde vi.

¶ Venio ad tertium expositionem secundum quod glo. dicit quod remedium istud intelligitur i. actio in factum ex hoc edicto / istud expositum tenet Ja. de ra. quod mihi placet / quia lex debet intelligi in dubio quod loquitur de actione de qua loquitur titulus / in quo situata est ut l. Imperator ff. de in diem adiec. et no. in l. fi. in prin. C. de condi. inde. et ista lex est vera / et necessario ponendo quod heres eam non possidebat ut dixi potest esse necessaria ista op. i. alio modo potest quod prius est natus ex ventre ille qui per modo admiserat est exclusus per totum qualiter subvenitur huic nato contra possessorem etc. per nullum remedium nisi per istud et hoc hoc sentit Ros. in suis libellis sub hoc titulo ¶ Venio ad questionem principalem hic loquitur de remedio nec vis fiat ei / licet glo. multa circa hoc dicat / tamen hoc remedium non potest habere locum quia competit ei qui est missus vel mitti missus auctoritate iudicis / sed heres non est huiusmodi. contra ut l. Si quis missus j. ne vis fi. ei. Alii dicunt quod mulieri competit hoc remedium / ne vis fiat ei / quo mulier fuit missa mitti in possessionem nomine ventris / sed non placet quia aut ille tamen ingressus est voluntate mulieris / et mulier non potest conqueri / aut contra eius voluntatem / et tunc heret contra eum amplum manus militaris ut l. si quis missum j. ne vis fi. ei quod hic negatur unde ista questio expositio non procedit tenere

tenere contra etiam exponere tamquam magis utilem et magis conformem legi / ¶ Ulterius scias quod dominus ex. in l. i. C. de ali. iudi. mu. ca. fac. tenet quod contra eum in quo est translata possessio dolo potest fieri expensas sine lite contra publice / allegat C. ut le. no. ca. l. circa forma quod dicitur est contrarium tex. fiat mulier de acti. § Item si quis in fraudem quod plene declaravi ut dixi in repetitione l. iii. C. de pigno.

Interest : Quero an a muliere potest heres petere possessionem et fructus et iste tex. facit quod non / quia solum tenetur ad illud quod est mulieri / contra quod petere possit ad illud quod est interest / contraria quod cum petere possit ut l. Pretor § est contraria j. de bonorum aut iudi. pos. succedit enim ista actio que datur contra mulierem in locum actionis que daretur contra eam / si possideat non durat perpetuo ut l. proximo § si aliud diceres oporteret te dicere quod esset annalis ut dicta prima l. i. § hanc autem / et ibi probabo.

Dolo fecit : Non dicit glo. contrarium ut eum qui tradidit et eum qui perdidit ut l. fi. C. de acq. pos. oppo. et nota quod mulieri non imputetur si alius occupat possessionem ut l. si fundum § si quis decipiens j. de damp. infec. et l. Pretor § plerique autem de bo. aut iudi. pos. sed illud verum nisi dolo fecerit ut ibi in creditore misso in possessionem / hic in muliere missa nomine ventris / que plus debet custodire per placitum.

Sed si patris : V. et ideo loquitur duobus modis / primo ut v. preter superius detinuit sequentia. secundo quod determinat precedentia tex. ubi ab eo qui in possessionem alii habet ab ea que est in potestate et ita est colorabilis ¶ Oppo. ad primum C. de curat. l. i. glo. non solum dicit quod ubi actio de custodia non fuit nata contra pupillum ideo non durat pro expensis / hic fuit nata contra principalem ideo contra expensis durat Que de glo. sumptibus loquitur hic / dicunt quidam / quod hic lex per expensis factis in litigando / contra illum missum ut tenenda procedit per mala lex. et tunc iste expense veniunt iuris actionis ut l. iii. § ex quibus ff. de ali. iu. mu. ca. fac. et l. quod falsi tutore l. nominis et j. de le. iii. l. iii. § si rem. Alii dicunt quod hic loquitur de expensis factis in litigando contra mulierem / et tunc pro cedit ha. lex. que detinet precedentia nam tunc expense veniunt officio iudicis cum eum exprimet / actio publice exspirabit cum officium iudicis contra expensas ut l. iii. C. officii iudicis contra expensas ut l. terminato de fructibus et de poenis et l. terminato de fructibus et l. expen. Sed ad primum op. nam videtur quod super li. expen. debuit recuperare a possessore victus quia victus victori condempnatur in expensis / quia victus victori condemnatur in expensis ut l. eam quam § sumptus. C. de expensis ut l. prandium § sumptus C. de iudiciis et l. qui solidum § centum j. de le. ii. sed glo. quod ab illo non potuit recuperare contra ignorantiam / vel contra est contrariam / tenendo primum quod contra ignorantiam

tunc procedit prima lex. s. que definiet sequitur et sic propter expensas durat actio / sed si propter paupertatem recuperare non potest ut C. l. proxima. § interest autem / Si tenens fuit. s. quod propter contumaciam / tunc non durat actio et non recuperat / et tunc procedit alia lex. cum enim ex sua culpa perdiderit non est equum quod ab alia recuperet / ut regula / ius dampnum quod quis sua culpa etc. Ex predictis apparet quod diversitas lecturarum que est hic procedit secundum diversas literas / nam hic contra hunc ex ea que est in potestate debet legere secundum lex. qui loquitur de impensis factis agendo cum muliere / Illi qui habet ab eo qui est in possessione / dicit legem / Secundum lecturam que loquitur de impensis factis agendo cum ipso :-

Si mulier ventris nomine in possessione calumpnie causa fuisse dicetur

Si mulier nomine ventris nomine in possessione calumpnie causa fuisse dicetur Rubrica

Si de possessione:

Iuramentum mulieris excusat eam a calumpnia et per consequens non nocet nec prodest. h. d. Primum dictum fuit quod iuramentum excusat ab expensis dixi in l. qui solidum. § etiam. ff. de le. ii. et l. i. § i. ad turp. Bar. l. de.

Hoc edictum:

Nota quod calumpnia dicitur quando quis vim dicat / et aliud sciat :-

Hanc autem actionem:

Oppo. quod sit perpetua ut C. ti. i. l. i. ff. Glo. d. quod illa intelligitur secundum istam que violat linam alii ut Ia. de are. dicit quod ibi datur de eo quod ad eam pervenit hic de eo quod non pervenit / sed etiam ibi datur etiam de eo quod non pervenit. s. ad expensas ut l. fi. in. fi. C. ti. l. dicit glo. quod quando actio penalis succedit in locum actionis persecutorie tunc est perpetua ut patet in vali rei venditionis que datur contra eum ut qui dolo desiit possidere ita loquitur C. ti. l. l. in fi. et de tabl. exhi. l. ii. § hoc interdicto et l. ne quid in lo. pub. l. ii. § fi. Sed quando actio ex sui natura / et ab ipso initio est penalis et pretoria tunc non datur nisi i. annum / hic loquitur sic nam ab initio datur in penam eius quod calumpnie causa venit in possessionem et sic plenius dixi in l. iii. overarys. ff. de act. et ob. Sed contra hoc facit. l. ite. § fi. cum l. se. de alie. iu. mu. ca. fac. / Respondeo actio ex illo edicto non succedit in locum eius quod veniebat in prima actione / sed loco illius quod est ulterius. Sed C. ti. l. actio ex illo edicto succedit in totum in locum illius quod veniebat in actione prima / Contra primum h9. l. op. C. ti. ii. l. i. § si enim se. ut ibi Iste op. de l. in. § fi. ad car. bon. so. ut ibi ista. l. facit in ar. ad. q. an iuramentum excusat ab expensis / et videtur hic quod sic / quia excusat a calumpnia / ut non in aut. de iudic. § fi. et ex. in aut. generaliter. C. de epi. et

cle. ego sed nobis nomine cau. l. i. § qui pot. s. ad turp. quod illud est theminas alic. calumpnia / iuramentum generaliter excusat a calumpnia ut hic / et l. iii. § i. C. de iure iu. non autem excusat a temeritate / et expresse remittit propter temeritatem ut l. eum qui teme. C. de iudi. et sic non excusatur ab expensis quando aliquis teme litigat :-

Competit:

Facit ad. q. si pater alimentavit quedam ut filium et postea apparet quod non est filius an possit alimenta repetere / et ea distinguitur / aut filii fuit in calumpnia / aut non / et hoc significatum de alimentis repetendis a filio sed an possit repetere a patre / non est dubium quod ipse nil fecit ut aleretur / sicut glo. hic expense facte in muliere pregnante non repetuntur a patre quod non fuit in calumpnia nec ab ipsa / Ita in proposito non repetuntur expense a filio putativo nec a patre eius Tamen cum semel de facto accidet in foro in foro consulere sed si inveniveritis contrarium Bartholus l. doctor :-

Sub pretextu:

In hoc intellige non posse venire extimacionem totius hereditatis / sed propter venire alius successivus est ab hereditate exclusus h. d. opp. per ad carbon. l. septimi glo. solvit quod plene expeni. l. ventre. ff. de acqui. hered. :-

Si substitutus:

Contra mulierem succurrit heredi substituti defuncti et conservatur legata et libertates h. d. Oppo. si mulier solvit precium hereditatis videtur emisse res hereditarias ut l. cum rei de rei ven. et l. cuius extimacio. ff. pro emp. Glo. facit sed non est verum / quia mulier non dedit precium ut emens / sed dedit ut precium sue culpe. Item dedit precium ei qui nil habet facere in hereditate / sed est ab eo exclusus facto mulieris ita intellige per et Ja. de are. Querit glo. quid si non vult vendere / nec dicitur de quo certe hoc intelligitur de lemuris testatoris apud quas heri remanet res / quia compellitur vendere favore libertatis. Ar. C. de sno. con. ma. l. i. ad mulierem autem non pot referri hoc quia solvendo precium nichil acquiritur ut C. dixi. Quero utrum corpo quod non peperit presumatur calumpnia. et Ros. dicit quod non nisi probetur ipsam calumpnie causa fecisse ut l. i. ma. C. de hered. qui nota. in fi. Bartholus. l. doc.

De concubinis

(De concubinis Rubrica

Dy. sup. Rubrica ponit unam distinctionem per quam similat istam materiam de concubinis et filiis natis ex concubina non erit eam scribatis per vos quia contra hec Bartholus legum doctor. exigens

Que in concubi-
natu. an libertam
post patronum relinquere
dicit ut in glo. et illud
expertum quod non potest
relinquere Bartholus. l. d.

In concubinatu.
Ingenua honeste nata
presumitur matrimonium nisi contrarium
probetur secus si fuit liberta vel vilis et
nata. h. d. ¶ Nota ex eo quod quis retinet
liberam mulierem honeste natam presumitur
matrimonium de iure civili, de iure canonico
qualiter probetur dicit ut extra de presump. c.
illud quoque. Quia autem concubinatus si licitus
dicit de iure civili sicut hic de iure
canonico secus ut xxxiiii. q. i. c. i. et c. nemo
et c. dicat quod intellige quantum ad peccatum
spiritualem non quantum ad temporalem alias nati
per subsequens matrimonium non legitimarentur Bar.
Secundum quod statim dicam Queritur ergo glo.
contra intellectum quod concubinatus est legitimus
coitus. dominus Ricar. in mal. in quadam
sua disputatione dicit quod de iure antiquo
primeno omnis coitus erat licitus et
statim cum quis nascebatur erat legitimus.
ut in aut. quibus mo. na. effi. sui. § licet
supervenerunt postea leges que aliquas coniunctiones
approbaverunt expresse ut matrimonium
et tunc filii ex eo nati dicuntur legitimi quedam
coniunctio expresse reprobata ut coitus adulterinus
et incestuosus et similes et tunc
filii nati non dicuntur legitimi filii non
nominantur et tunc per subsequens matrimonium non
legitimantur ut l. paulus. ff. de stat. ho. al.
mapit sumere ex qua fi. sunt le. c. tm
ta qui mo. na. effi. sui. § pl. ff. de na.
li. aut. licet Quedam coniunctio que al. non est
approbata nec reprobata ut coitus concubinarius
ista remanet in puro iure naturali
et ideo filii nati dicuntur naturales et per
subsequens matrimonium legitimantur ut l. ibi
legibus. c. de natu. et in aut. quibus mo.
na. effi. sui. et hoc vult dicere tex. quod concubinatus
assumpsit nomen per l. s. imo
dicitur ideo per l. talis coitus sit approbatus vel
reprobatus sed remanet in puro iure naturali
et propter hoc determinat ipse tale quod clericus in maioribus
ordinibus constitutus retinuit concubinam
et ex ea habuit filios postea duxit in
uxorem an filii legitimentur et determinat
quod non quia coitus concubinarius in clerico
est totaliter reprobatus a lege ut in aut.
de sanct. epi. § clericos et in aut. de
monachis. § si quis autem et c. de epi. et cle.
l. cum qui probabilem unde non possunt dici filii
naturales nec legitimantur per subsequens matrimonium
et Io. an. ponit istam q. in novella
sua super illa ru. sine culpa nisi
subsit causa etc. et facit mentionem de dominis
Ricar. et determinat contrarium. quod quamquam coitus
concubinarius in clerico est totaliter reprobatus de
iure canonico ut est dictum. Sed ad illud veniens
quia verum est quantum ad penam spiritualem non
quantum ad temporalem ¶ Ego dico ipse non est
verum quod de iure naturali omnis coitus sit licitus
hinc statim cum deus fecit masculum et
feminam fecit matrimonium et voluit quod unus
inhereret uni hoc est aliud facit al.
esset incertitudo totaliter. Primum determinet quod
legitimentur per subsequens matrimonium nunc vero
quod illa non facit Nam precedit primum ius
naturale primevum in quo fuit genus humanum
cum peccatum primi parentis quia primum l. naturale
ad dictum statim fuit matrimonium sed postquam
peccatum natura humana corrupta est et sed
illud tempus postquam naturam humanam corruptam
dicitur unde quod iure naturali omnes liberi et legitimi
non nascebantur nec erat aliquis coitus
reprobatus ad q. principale dico quod si clericus
non esset beneficiatus si aliter retinebat concubinam
quod filii tunc nati per subsequens matrimonium
legitimantur quia tunc cum ea retinebat
in concubinam rebus stat se habentibus poterat
esse uxor et ita loquitur determinatio domini Jo.
an. sed si clericus erat beneficiatus et retinebat
concubinam filii tunc nati per subsequens
matrimonium non legitimantur quia tunc cum nati
fuerunt rebus sic se habentibus non poterat
esse uxor hic o tex. in l. si et c. conti. ff.
de inpu. et. ubi filii nati ex ea que poterat
esse uxor contra officium per subsequens matrimonium
non legitimantur ¶ Ulterius hic l. facit
ad q. quam tangit adm. in l. unum et
memini. ff. ubi ab. quod inter duos fratres simul
morantes et ponentes lucrum esse in
dubio presumitur contractus societatis sic etiam
inter virum et uxorem mulierem in dubio
presumitur contractum matrimonium quod dicit ut dixi ibi.

Concubinam. Queritur
quid si aliquis habet unam mulierem
ex domum suam veniens ista dicitur
concubina adeo quia filii nati ex ea
dicantur nati ex concubina tex. quod sic quia
concubina fit ex solius animi destinatione
glo. dicit contrarium. s. quod requiratur habitatio
simul. non est ergo concubina nisi cohabitent
Illud est verum dy. et dicit quod in
concubinatu requiritur indubitata affectio
sicut in uxore cum affectus presumptus
inducatur per cohabitationem quod multum nota
hic ergo filii quos habet ex muliere non retenta
secum in domum vel ex aliqua famula
non legitimantur per subsequens matrimonium Bar. l. d.

¶ Rubrica de tutelis

Rubricam continua ut in glo. et bene etc.

Explicit liber xxv. Incipit liber
xxvi. de tutelis Rubrica.

concubinus Ric

Tutela primo ponit
diffinitione tutele / 2o
ponit diffinitionem
tutoris / 3o ponit allusi
onem seu dirivationem
huius vocabuli tutor / 2a ibi tutores
3a ibi ex quare / Quero quid vult
dicere vis ac potestas glo. dicit .i. violenta
potestas / quia datur invitis invito ut insti.
e. in prin. / et per hoc differt a curatore
qui non datur invitis dicit glo. ista expo
sitio non placet / quia si ista duo sunt copu
lative posita resolvuntur ut unum sit adiec
tivum alterius / quia unum de necessitate inest
alteri ut l. i. ff. de pac. ubi dum dicit pla
citis et consensus .i. placitus consensus / Sed
vis et potestas / unum alteri non inest de neccessitate
sed ista copulatio copule ponitur ut substan
tiva causa ut l. ea tamen adiectio .ff. de le.
ii. / Sed hic tantum hoc non augetur immo
restringitur dicendo violenta potestas quasi
in volente non sit quod est falsum / nam est pro
tutorem / qui datur dumtaxat volentibus / ut
e. insti. qui in le. tu. os. fun. per l. ii.
et quibus in textu / et ante falsum dantur
tutores / qui hoc affectant ut ff. e. l.
nec dicto et ff. de excu. tu. l. tria one
ra / hoc etiam patet in omnibus tutoribus
qui habent excusationem et eam non propo
nit / Item si hec expositio esset vera / inferretur
quod si pupillus volens peteret tutorem
volentem non esset tutor quia non esset vio
lenta potestas quod est falsum / quia potest dari vo
lenti similiter ut ff. l. proxima et ff. de tu.
et cu. da. ab his .l. illud et l. sed. unde glo.
insti. e. in prin. exponit aliter scilicet vis ad
cogendum / potestas ad imperandum / quasi di
cat in tutela est potestas ad imperandum
et vis ad cogendum hoc est ad mandandum
executioni quod imperat / ut denotet quod
non est potestas sola sicut est in quibusdam iu
dicibus qui habent cognitionem et non exe
cutionem ut iudices delegati ut l. a divo
pio in prin. ff. de re iudic. sunt / quidam
ut l. procurator .C. de iurisdic. om. iudi. et
quidam qui habent executionem sine iurisdic
tione et executor ut l. executorem
C. de exe. rei iudi. sed in tutore est utrum
que quia habet vim et potestatem ut in eis dictis
et executionem / et hoc vult dicere et potestas et
quod aliud sit potestas / aliud executio potestatis
videbis in l. tutores ff. de admin. tu.
Sed istud etiam non placet / quia tutor ante
factum inventarium non potest administrare ut l. fi.
C. arbi. tu. et ff. de admin. tu. l. qui rep
torium / Item tutor qui non satis dedit non
potest administrare ut C. de tu. et cu. qui satis
non de. per totum / et insti. qui satis da. co. per
totum / et sic secundum istam expositionem sequeretur
quod tutor non sit tutor antequam possit administrare
quia licet habeat potestatem / tamen non habeat ex
ecutionem / et sic in eum non cadit diffinitio quia
non esset tutor / ut ff. proximo rubro / hoc
autem est falsum / nam tutor est ingruenti
testamentarius ab adita hereditate ut ff. e.
ti. .i. l. si nemo / et l. fi. ff. de excu.
tutor. similiter cum statim moriens deficitur
quia ipsa lex facit eum ut l. lamos ff.
de legi. tu. sed et dativus est tutor sta
tim / cum est datus ut ff. de tu. et cu. da
da ab his per totum / quod est apertum / quia
tutor antequam faciat inventarium potest /
quedam facere que sunt utilia pupillo
ut alienare que sunt tempore peritura ut l.
tutor / qui repertorium in prin. ff. de admi.
tu. et probatur expresse in l. invito .ff.
e. ff. e. eodem modo antequam satisdedit ut C. de
satisdatione tu. l. fi. / ex quibus concludo
quod tutor est antequam satisdet vel inventarium
faciat / Et per hoc concludo ad questionem de facto quod
si est hereditas delata pupillo / et tutor
sit / et pupillus infra annum decedit quod propter
sciam tutoris qui non satisdedit vel inven
tarium non fecit admittit pupillus ius
deliberandi hoc pupillo prodesset / et ius
noceat ut plene dicitur ff. de re. dubi. l.
qui duos in prin. / tamen ista verba sunt aliter
exponenda / Pro autem declaratione
scias quod verbum vis aliquando ponitur pro actu illato
in alium / et tunc idem est quod violentia ut
ff. quod me. ca. l. i. in prin. et ff. l. i. et l. ex
tat et ff. ad l. iul. de vi. pub. et ff. ad
l. iul. de vi. priva. et de vi. et vi. ar. et
C. de insti. et inter. l. ut unum cum solitus
Quandoque ponitur vis pro quadam potentia que est
in persona sive in anima sive in corpore per
ipsi persone inest / non prout in alium inferatur
et tunc vis et potestas idem est ut hic et ff.
proximo rubro et insti. e. in prin. / et sic
dico quod ista duo verba pro eodem ponuntur
Sed tunc instabis / cum duo substantiva
sic se habent ad invicem / quod unum inest alteri
tunc unum resolvitur in adiectivum alterius
et copula subordinatur ut ff. de pac. l. i.
ibi placitis et consensus exponit glo. i.
placitus consensus / tamen verum quod sit vera prima
expositio glo. et vis et potestas .i. violenta
potestas / Rio hoc dico vis non descendit a
verbo volo / hoc est violentus violentius et
virco vires tunc enim potest loquitur expositio
glo. sed descendit a virco vires / et propterea
exponi vis et potestas hoc est virens potestas
hoc est viridis et fructifera non sicca et
mortalis / Sequitur in diffinitione / in ca
pite libero dicit glo. per hoc removetur
filium quod non potest habere tutorem ut ff. e. l. si
arrogator ff. i. insti. in duobus casibus ut
hac l. et in glo. hic / ista expositio non placet

nam prius pnt referri ad psonam in qua exercetur illa psona ponetur in ablatiuo cum ut l. in eos . C . et . ff . de offi-psi . l . iij . et oius . l . que dicit actiones dari aliquos / sz hic ponitur in ablatiuo ut significet psonam in qua exercetur / dico tamen q p hec uba excluditur seruus q non pot ee tutor nisi . qui da . tu . pos in prin . filius fam . aut e liber ho / licz no sit sui iuris uñ pot dari tutor / ut ibi patz

Sequitur in diffinitione constitutum glo . uel doc no exponunt istud ubum / dic tamen q e quedam ptas que i se subsistit / licet no sit psona in qua consistit ut iurisdictio / et io uno iudice mortuo uel remoto / alius dz hre eandem iurisdictionem ut . C . de iudic . l . pponebatur sed tutela e quedam ptas que no e nisi pro ut est in capite libero constituta / aut q sit tutor / no e tutela / et si semel desinit et postea reassunit ipse uel alius no est eadem tutela ut . ff . de suspec . tu . l . iij . q . queri pot

Sequitur ad tuendum p hoc dicit glo remouet prem qui e ppter alios effectus patrie ptatis . s . ut pri queratur ex eius pfectura uel aduentitia usufructus q sibi placz

Sequitur in diffinitione eum / hec dictio no exponitur p glo . uel doc . sz dico q hec pot ut excludat curatorem qui no datur ad tuendum eum . s . psona ex prin . sz ad tuenda bona ut . C . de in pet . l . in copulandis / cuz similibus / unde glo . i . huius l . qui dixit q io fuit positum diffinitionem uis ut excluderet cur . ez no dixit bn nec fuit bona expo sua ut dixi sz hec dictio eum ad hoc ponitur

Sequitur in diffinitione qui ppter etatem suam hoc pot ad dicam curatoris qui datur furioso ad tuendum eum / tam in psona quam in rebus ut . ff . de cur . fur . l . furioso . et l . cum et l . mulieri

Sequitur in diffinitione sponte se defendere hoc pot ad dicam cuiusdam defensionis iuste / que fit paciendo quis ueniet in possessionem ex primo decreto ut . l . bel . ii ex re . ff . de dam . infec . q . quia facit pupillo /

Sequitur in diffinitione iure ciuili data ac pmissa p hoc q dicit iure ciuilis excludit quandam tutelam / hoc e quandam defensionem pmissam de iure gencium de qua fit mentio . in . l . ut uiz . ff . de iusti . et iur . / q dicitur data a pmissa glo . exponit data a lege uel a iudice / pmissa a testatore / uel aliter data psona pmissa uarie rebus uel tacite data a . l . pmissa / dispone iudicis / uel testatorum / qui dicit hec ptas interdum datur a lege . ut . ff . de legi tu . l . lemmos et p totum ti . Interdum pmissione . l . datur a testatore ut . ff . ti . i . l . i . in prin . et p totum ti . Interdum datur a iudice sicut legis pmissione ut . ff . de tu . et cu . da . ab his . l . i . et q . C . l . iniuro . q . tutorum dando et ista expo . p ia . de are . quod placet Rai . . l . d .

Tutores: No . q ille e tutor / in quo cadit diffinitio tutele . s . qui hz eam uim et ptatem etc . Sicut ille e iudex qui hz iurisdictionem ptorem / et ille dicitur ptas qui ht iurisdictionem et similia :—

Ex qua re: No . q tutor dicitur a tutela / ex quo habes q ppria significatio uobuli sumitur ut ex diffinitione / quia ille est tutor cui competit diffinitio tutele sicut . ff . de testa . l . i .

Se no ex uo magis quod significatio ppria uocabuli sumitur ex derminacione seu ex allusione sicut . ff . et derminac . seu ex allusione sicut . ff . si certe pe . l . ij . q . appellam et de u . sig . l . tignum / sz qn allusio uobuli et diffinitio discordarent / preualet diffinitio ut dixi in . l . i . de testa . et in re pententes . l . omnes . ppli . ff . de iusti . et iur . dum tractatum de interpretacione statutorum declaratiua seu expositiua

Mutus: mutus et surdus tutores dari no possunt . h . d .

Oppe . ff . de ad negocia / no tutor / qz pcuratores pot ee ad negocia / no tutor / qz no pot auctorari ex hoc no q in impo nendo auctem requiritur q tutor loquatur si enim no requireretur mutus pot esse tutor de hoc . ff . de aur . tu . l . iij . Et hoc inducto ad q . quam tractatum in . l . geru . ar . ff . i . d . acquire . he . uerum si pupillus habitat in domo defuncti tutore facere iudicatum adimo

Oppe ad sum q surdus pot ee tutor ut . ff . de legi . tu . l . fi . ff . ibi / no erit omo surdus / licz male audiret . oppe . ff . de decur . l . hores . q . l . ff . ubi i muneribus prnomalibus sz in psonalibus / querit glo . an ista uicia si superueniant / extinguant tutelam / iam susceptam Rio q sic et bn / Queo an ista defectus faciant ipm iure no ee tutorem / an sit locus excusationi dic ut in glo . / q ipo iure quo q de eo qui nullo modo audit / sed uidendo motum labiorum intelligit an possit ee tutor / Ro q no / q tex . dicit h' audire dz / hoc e p sensum / audiendi p aures / sz ille q intelligit ad motum labiorum / no audit sz ex motu labiorum dum dicat / q tu uis dicere q no e audire sicut . ff . de his qui notes / delen . l . i . in pri . silem . q . facio / ff . de u . ob . l . tr . i . in prin . Rai . l . dor .

Non est exigendum: No . q no est de iustitia q pupillus petat sibi tutorem cum possit dari etiam abnti ut glo . dicit et bene / Si autem pupillus peteret sibi tutorem / no esset impedimentum / uel si ce- pius ut l . illud . ff . de tu . et cu . da . ab

¶ Sed nō quod ē nrē ꝙ tutor habitet ī eadem domo cū pupillo ut hic cū dicit / uel ad tutorē ꝑtinēt. sm̄ vnā expoz glo / ponit etiam glo. aliā exponentem / ꝙ nō ē nrē ꝙ pupillus vadat ad indicatū. s. tpē quo datur tutor. quere si placet.

Qui habet: Quando concurrunt due cause / vna nāl. alia ciuilis / ꝑnalz nālis. h. d. = ¶ Pʳ hanc l. determinat ꝙ si aliquis ē pupillus et furiosus / dz sibi substitui pupillariter ut pupillo nō exēplar ut furioso / et hoc infra pupillarē etatē dyu. in. l. ex fc̄o. ff. de uul. et pu. ¶ Oppo. ff. de inr̄ do. l. cū pr̄. glo. nō soluit / dic ꝙ ibi cū nālis et ciuilis sunt sibi repugnantes / tūc ꝑualz ciuilis / cū nā alterat. ut. l. i. §. bellas. ff. de postli. / qñ cū ꝑ nālis et ciuilis nō repugnant sz repugnat effectus eaꝝ / nā pōt quis ee pupillus et furiosus sz nō habē tutorē ut pupillus / et curatorem ut furiosus / et ꝑualz cū nālis ut hic pz. ¶ Quāꝝ cū nāl. et accidental. pūt sil̄ concurrere / et eaꝝ effectus se cōpatiuntur. et tūc vna nō ꝑualz alti / et ita loꝗ. dc̄a. l. cū pr̄. et ita vi intelle dy. Queo minor. xxv. annorū ē prodigus an dabitur ei curator ut ꝑdigo uel ut minori ꝗ̄ ē rex ꝙ dabitur ei curator ut minori / hoc michi fuat dubiū / nā ꝑ dacū curatorē / nō ē subuentū ꝑdigalitati / nā ꝑdigo nō obligatur nālr̄ ut. l. huius tn̄ bonis. ff. de v. ob. sz adultus obligatur nālr̄ ut. l. i. ff. de nouat. et. l. pupillū. ff. de vg. ob. et ꝙ ibi no. ꝓpt̄ ꝙ dico / quia duplex ē actꝰ / ꝑmus ꝑ quā bonis interdicit. ut. l. i. et l. inb. ff. de cur. fur. et iste actus celebrat ī minore ꝑdigo postꝙ̄ interdictē nō obligatur et naturalr̄ / Sūs actꝰ ē dare curatorē et dabitur tūc ei curator ut minori nō ut ꝑdigo ut hic. ¶ Querit dy. qme si fuit datus tūc tamꝙ̄ ꝑdigo cū debuerat dari tamꝙ̄ minori / et distinguit ipse / aut fuit expssus error in sn̄ia et nō valet ut. l. si ꝑres / et. l. cū ꝑlatꝰ. ff. de re iudi. ita dicat ipse dicta in. l. seyꝰ cōsule. ff. de tu. et cur. da. ab his hoc dixi in. l. is cui bonis. ff. de v. ob. Bartholus. l. d.

¶ Si pupillus: ꝓpt̄ litē quā quis habiturꝰ est cū tutore uel curatore datur curator / qui nō datur nisi petitꝰ et petenti. h. l. et cogitur quis petē. h. dicit. ¶ Oppo. ꝙ pupillus nō pōt h̄re litē cū tutore ut. C. qui da. tu. po. aut. minores. Sol. glo. intelligo hic de lite in rei venditatione / nō h̄t sup̄ actē ꝑsonali / et sic nō ē debitor uel cōditor tutor / et dy. ita intelligit / qui sōrt hanc oppōne / sz ē ꝯtra ꝓpter litē que est sup̄ rei venditatione quis nō possit ee tutor / ut dcā aut. mino. rꝰ et ibi nōtur alr̄ gͦ glo. intellexit verbū sorcaz ꝯūn sit sm̄ eūndē dy. tutor nō pōt ꝯueniri nisi finita tutela / ut. l. ii. ff. de adm. tu. et. l. si tutor de cu. et ra. dis. sz glo. li nō ꝯuenitur rōne administrationis / sz rei venditatē / ꝙ pōt inceitari etiā durante tutela / qualiter aut durante tutela possit ꝯueniri tutor vide ple ꝑ glo. in. l. iii. C. de adm. tu. ut in glo. plr. ¶ Oppo. et vz ꝙ iste. §. sibi ꝯdicat / nā pō dicit ꝙ his curator nō datur nisi volenti / sz hic dicit ꝙ cogitur ɔ̄c. rñdz ꝙ aut pupillus agit et nō recipit talē curatorem / nisi volens ut in prin. aut conuenitur / et tūc cogitur recipe sed nō hunc uel illū sz erit in electōe sua quē velit / Miror quo ad hoc in ꝯsiliū fuerit inori in ꝑsona pupilli loquor / quid enī pōt ipe puer distīc forte vii. annoꝝ / que hīc s. expediat forte petat quēcūque tutor wlt vū forte equus fuisset dicē / hoc ēē in arbitrio iudicis / vū gͦ miquitatē hīcat ꝯ ꝑinsiz hodie ut. i. dicā. ¶ Queo an tal' curator dabitur inuitis vel nolētibꝰ Ja. de are. dicit ꝙ volens / al' frustra diceretur de petita / alij dicūt ꝙ inuitis ar. ff. de min. et ho. l. minꝯ. §. defensores et §. indicandi / et §. ult. ¶ Sed dico ꝙ volens ꝯstituitur ut hic / sz ꝯtra pōt agi ut dicimꝰ in curatore bonis dando ut. l. ii. §. ite queritur de cur. bo. dan. et de hoc ꝑ cy. C. qui pe. tu. l. i. ¶ Queo quid si datus ē absens an valeat datio vr̄ ꝙ sic. ff. de ꝓcur. l. i. et in pri. l. ii. In ꝯtrariū ꝙ nō quia nō est s'uata forma que hic po. gͦ nō valz ut. l. cū hij. §. ptor. si ꝑ tor. ff. de nūat ꝑ. vbi cōo et limitatio tps̄ requirit ꝯsinꝰ nō suffint vacatiōo ut. l. obligari. §. tutor. ff. de au. tu. et. l. qd gͦ in pn̄ ff. de his ꝗ nota. infa. et hoc notat et tenet Ja. de are sic gͦ tenēꝰ ꝙ in curatore ad litē seruē ponāꝰ ꝙ pūs datur petiti / et petenti. ¶ Queo dicitur ꝙ infanti nō pōt dari tutor quid gͦ faciet tutor Ja. de are. dicit ꝙ differtur actio et quenāo / sz neutra ꝑs currit ꝑscp̄tō ut. l. ii. C. in quib' cā. ff. de indit / ꝯtra ꝑ hoc male ꝑuidetur minori ꝙ vellet sm̄ et io. l. ista recipit hodie in insit limitacōem ꝑ aut minor. C. qui da. tu. pona / aut tutore rat aliquid petiturꝰ a pupillo antꝙ̄ tutelam assumeret / et nō pōt dari / tutor / et si datur ꝑdit ius suū ut dcā aut. minor / et sic nō ē nrē ꝙ detur tutori curator ꝓpt̄ litem quā ipse

tutor iam prodidit. Sed si pendente cur-
la supervenerat .s. ius contra pupillum et
tutor non potest administrare sine admicto
sibi curatore secundum formam dicte auc-
tentice in qua admonitione non requiritur quod pu-
pillus petat et sic cum illo curatore ad-
iuncto potest agere sicut si ab initio fuissent
plures tutores ut .ff. ... l. si plures
et hoc notatur glo. sed si lis esset movenda
a pupillo contra tutorem tunc si ius superve-
nit pupillo pendente tutela est idem
quod supra dixi. ¶ Emanavit ius competebat
pupillo cum tunc ille tutor non debet attendere
ad tutelam nec admissus fuisset sibi
expressisset. Si vero tacuit tamen fraudem
committens in tacendo poterit removeri
ut l. in eos. ... Si quis autem vellet pe-
tere eum removeri habet necesse recurrere ad
remedium huius l. ¶ Quero quid in furi-
oso et in prodigo. Ret. Ja. de are. quod ista
accipiunt curatores ignorant sicut
pupilli tutores quia consentire non pos-
sunt l. furiosi. de re iur. et l. ij. ff. vo-
latine ... et est tex. expressus ...
ta in post. ea l. fulcinius ff. adeo ¶ Con-
trario vero contractus furiosi vel prodigi va-
lidetur iuramento de furioso certum est quod non
quia non habet intellectum de prodigo Ja. de
are. dixit idem quod plene examinavi in l. bis
cum bonis ... de v. ob. ¶ Quero cum pu-
pillus possit citari una voce ad peticio-
nem tutoris et videtur quod sic ut habetur ff. ibi si
agat sive conveniatur et sic videtur quod ipse
erat iam citatus. fac. ... de admi. tu. l. i.
§ sufficit. contra hoc quia pupillus qui non
habet tutorem patitur in mense ex ...
ut l. apud iul. ex quo ... in post. ca. in
contrarium quia non habet legitimam personam standi
in iudicio ut l. i. C. qui legi. pers. ... et ci-
tatio que est fundamentum iudicij ut in ... de
pena teme. l. i. ... et ... de in ius
vo. l. i. non cadit in pupillo. Rñ in contrarium
litigante cum pupillo facior quod potest citari
pupillus contra mea. C. allegata et licet pup-
illus citetur intelligitur quod vetat cum tutore
sed quando tutor litigat cum pupillo sicut erat
huius l. tunc erat citari pupillum ut
ut veniret ad petendum curatorem cum
tutor intendat litigare cum eo ut de
hoc per Cy. in l. i. C. qui pe. tu. Bar.

Quolibet: Quidam hic legunt sic
quolibet loco et tempore habent tutorem ...
et tunc implicat non solum tutorem primo
et curatorem posse dari quolibet loco et
tempore idem probatur .i. de tu. et cur. da.
ab his l. nec mandante ff. dari de fer.
l. ij. ¶ Ad istud quod sibaudie de tutore
op. ita cum detur cum ... ut insti.
de. auc. tuto. in fi. ... non potest dari a pre-
cedente iudice ut l. a precedente C. de

delatis. Sed intelligitur hic quando datur sine inqui-
sitione et ita loquitur contraria quando tu-
tor datur non est necesse quod aliquis citetur
quod qualiter intelligatur dicam .i. de cu. et
cu. da. ab his .l. tutor. si fuit petitus.

Si pupillus: Curator ad litem
simpliciter datus intelligitur datus ad omnes
lites quas pupillus habet cum tutore cum quo
litigaturus intendit h. d. ¶ Fac. ad. q. vel
contra datur ad causam simpliciter videtur datus ad
omnes eius causas presentes et futuras
vel quod ad presentes tantum glo. tangit in l. boni
ff. de procurator. ut in l. dampni ff. si ...
vicinas de dap. infec. et ibi dixi et in spec.
de procur. § ratione quoque forme et ...

Quod dicatur: Non principaliter
ex pri. l. quod contra curatorem simpliciter datum
que ad personas nominatas vel
debet intelligi certe datus quo ad personas
nominatas in illis peruenit. nisi aliud exprimi-
atur et ideo si in principio ... quo aliquis
fecit servum suum procuratorem quod tacuit intelligi
cum et generaliter in omni alia intellectum .s. con-
tinuit ut hic. Est ergo necesse quod exprimatur et
generaliter contra quamcumque personam ut ex isto
tex. intellectum colligitur. non est expresse. pri-
quod pupillus potest contra notatus ad dimissionem
quod intelligo ex eo alias secus ut l. si pu-
pillorum in pri. .i. de re. eorum et ibi dicam
contra decretum. C. de sac. sanct. eccl. l. iubemus et
pri. .s. eo quod dicatur spem dimidum ... ¶ Vlt. non quod
procurator datus simpliciter videtur datus ad agendum
et defendendum ut hic. contra quo fac. quia
defendere tenetur ut l. sum quoque ff.
de procur. C. de procur. ... l. si
quis michi bona ff. inst. et non solum
dic. quod ibi est speciale ut ibi dixi.

Possunt: Expone quando sunt plures tu-
tores non est necesse dependere adhuc cu-
ratorem ut .i. ... l. si plures. Sed contra hoc
forte glo. intelligit hic plurium ... pu-
pillorum quia unus erat cum plurium pu-
pillorum potest esse intelligi plurium .s. tutorum qui
plures tutores unius pupilli erant
habituri causam eandem cum pupillo alias non
esset necesse dependere ad curatorem Expone de l.
... ff. ... solue. vei glo.

Quin semel: In eadem causa
dato uno curatore non potest dari
alius licet datus in una non potest
dari in alia. h. d. ¶ Expone .C. de procur. l.
pluribus et l. si quis cum procuratore ff. si
dicit glo. Sed in ibi nam post litem contestatam non
potest dari alius nisi primo remoto cum lite
contestata eo ipso quod datur alius videtur remotus
primus. Sed contra hoc expone ... dando
unius curatoris videtur removeri alius ut
ut l. neue. ff. i. .i. de tu. et cur. da. ab
his. Rñ verum est in curatore generali ut

ibi nō tamē ex pte vno pōt dari alius
nisi causa cognita ut . l . curatori . § q da-
tur pōst curator ad litē remouet . p
constitutione alterius curatoris sicut in
procure / ne in plures aduersarios distin-
guatur q cū vno contraxit ut . l . nec
plures de pcu ex pcu et decr . l . si cū pcu-
ratore in fi . Oppo . de sequenti ratione /
et si ubi p finem mandati nō tollitur
primus . Ḡ gle . hoc ideo quia ad diuisa / sed
ad illud q dicitur q faciendo aliū pro-
curatorem remouetur . Primo intelligitur
si circa idem fit et inde istam glo . Ex
predictis apparet soluta qo / an plures
curatores ad litē possint dari / et hic
casus nō ē hic in tex . s dic / aut dantur
sl' . uel additur in solidū / et nō vaz
si apponatur ne quis in plures aduer-
sarios distinguatur ut . l . iam / tamen
§ . pcle indi . sol . et l . nemo plures de exc-
eptiōs et q notatur . e . l . pp in pri . aut
additur in solidū et tunc valet sicut
in pluribus procuratoribus ut . l . pluribus . e .
de pcurib . cū eis tales procuratores assiletur
ut dixi / s si detur vnus deinde alius
h̄ locū qd . e . dixi Bar . l . d .

Muto . Muto pōt dari tutor
qui ei poterit auctor . . . / h . d .
Nō q ex pte eius cū pstatur
auctoritas / nō ē necē q loquatur ut
l . s ex pte pstante sicut l . i . in fi . e . e .

Sub conditione . Ī . Audi-
te nō pōt dari tutor sub conditione
et expsso eius q tacite inest dispo-
nem condicionalē non induat . h . d .
Ex . q possit dari sub conditione ut . l . et .
furiosus . ec . nō pōt dari sub conditione
expssa ut hic s bn̄ sub conditione ta-
cita ut in contrario et in alijs casibus
qui h' ponuntur in glo . q satis placet
quātū ad alios casus quātum ad l . furio-
sus dic ut ibi dixim . Oppo . e . de
pcur . l . iij . § . dicit glo . aliud in pcure
et est ro / dicit gl . fauor pupilli / ne
dū conditione existentia expectatur
bona pupilli negligantur et pereant .
Oppo . et vr̄ q possit dari sub conditione
sicut sinā ut . l . i . § . bidiu . ī . qn̄ . app .
sit . sed hec . l . ulr̄ pcedit anullādo
ibi ulr̄ pcedit confirmādo / Circa qd q̄r
habent dy . con . tutorē dy . / quā ipe po-
nit in . c . que contr̄ ius ex . de rēg . iur .
li . vi . et p doc . in . l . nō dubiū . C . de
leg . Oppo . q tutor possit dari sub
conditione ut q . n . i . l . tutor datus / et
insti . qui . da . tu . pos . § . ad certū se . /
glo . vn̄ ē a testatore ut in contrius / nō
a iudice ut hic / s hec ē ro / quidam
dicunt / quia actus iudiciarius non
nō dz pende de futuro ut . l . nō quad
modū de iudic / q nō placz / ut pall
l . i . § . bidiū / alij dicunt q actus legitimus
sz pe . dut / ro ē / quia factū testoris ideo
q deficit h̄r suppleri p iudicē / sed
factū iudic nō dz suppleri nisi . per
iudicē / ideo iniungitur sibi q pure et
pfecte det / et hoc nōt Cy . C . de testa-
tu . sup . Rin . Oppo . dictio si / facit
conditione ut . l . qui pmisit . e . de condi .
inde . et . l . si certū . e . qn̄ dy . l . e . ce . de-
cet glo . fallit hic / ro quia additur
ei quod tacite inerat de necitate ut
l . iij . § . de le . i . Alias nō h q tutor
nunq sancit ē tutor s solū admini-
stratio differtur / dixi . e . e . l . in pri .
Et p hac tex . dic . d . Jo . an . q si in
litis apponatur p iudicas tali de bursa-
rio / si cū ydoneū r pīet / q talia vba
faciunt potius amonitionē q con-
ditionem ut ex . de offi . deleg . c . l .
in clemen . Bar . l . d .

Tutor . Is pōt dare tutorē cui
spalr̄ pmittitur . h . d . vel alr̄ tutele
datio ē mixti impij . h . d . sm glo .
Quero exponē illorum uborū glo
exponit q nō ē meri impij tm ut
iurisdictione tm / s mixti impij olim
hodie competit iure magistratus / B . Ja .
de are . dic . q nō ē impij hoc ē q nō
competit alicui eo ipo q h̄r iuris-
dictionem / s ita demū si hoc spalr̄ lex
concedit . ut l . i . de tu . et cu . da . ab
hijs in glo . magna in pri . ut pbatur
quia psides in pūnia habent merū
impiū ut . l . illicitas . § . qui vniū
sas . e . de offi . psi . et tn̄ lex iulia
actilia spalr̄ concedit eis dari tutorē
ut insti . de at . tu . § . i . qd sumitz sup-
plum is si est iudex tam priuatus nō
dz dare tutorē in testo / quia lex per-
mittitur ei q competit cui pmittitur
lex . uel senatusconsultū uel princeps .
et sic sunt p casibus qui ex pmissio h
istam dignitatē continendi uel eadē
ut faciendi iudices ordinarios qui
hoc facere possunt . Item dicit Ja . de are .
fauor q tutele datio pro ut comitat
priuato nō ē iurisdictionis in gnē et re-
ponitur in spē mixti impij ut h
in glo . q pz quia offō iudic nobili
expeditur ut dixi in . l . imperium
ff . de iurisdic . om . iudi .

Ex causis . Ex causa scitus ē du-
bius nō pōt dari tutor / s debitur
cur bonis . h . d . Nō bonis captiui /
et absentis dari curatorem cū quoquis

poterit litigare ut .C. ex qui. cau. ma. l. ab hostibus in prin. et .ff. ex quib. cau. in pos. ea. l. possiones .§. fi. Bar.

Si filius: Si pater consenserit filius filio tutori dato tenetur in solidum et maiori pro consilio non heret. h. d. Queritur quid si pater est presens et tacens an videatur consentire glo. hic quod sic ex . . . comprehendit quia melius glo. dicit in l. liceat .ff. ad municip. ubi dicit quod est quod dam minime probatur auctoritate et utilitate et tamen principia patris sine condicione heretur cum consilium ut l. liceat .ff. ad municip. Quoddam est minime probatur auctoritate sed non voluntate ut tutela tamen si pater expresse consentiat tenetur ut hic secus si taceat et hoc verum si tutela est dativa si non esset testamentaria tamen etiam si expresse consentiret non teneretur misi tamen etiam si expresse consentiret de peculio ut l. lucius titius gayus .ff. de admi. tu. ... ibi dicta de quo per dor. in l. i. C. quod cum eo. dixi in d. Si tamen dote .§. transgrediamur .ff. so. ma. de hoc qualiter consilium patris obligat eum. Ultimo nota l. mirabile ad comprobandum addiciones hereditatis nam ille adiret hereditatem qui eam agnoscat ut l. gerit .ff. de acquir. her. agnoscere autem videtur sive quis gerat per se sive alio gerente consentiat sive aliquis ex hereditate acquirat ut hic dicit tex. sive dixit hereditatem ad se pertinere ut dicit tex. hic de quo dixi plene in dicta l. gerit de acquir. her. Bar. l. d.

Patronus: Patrono imputatur negligentia et fraus in bonis liberti sicut et procuratori h. d. bar.

Plerosque: Fraus in assumenda tutelam vel in male administrando ex ordine puniatur h. d. Nota istos casus et specialiter istos ultimos quod qui inventario obmittit ponere et bona pupilli puniuntur ex ordine et potest removeri. Item si alienat bona pupilli que non debuerit alienari. Queritur quid si aliquis accepit pro pecuniam glo. quid si aliquis accepit propter causam ut esset tutor respondet glo. quod tutor etiam si pecunia repeteretur pro condicione ob turpem causam quia officium tutoris debet esse gratuitum. Idem notatur in l. i. §. i. .C. ma. vetitas est ista quod tutori potest constitui salarium a iudice ut l. a iudice .ff. fi. .ff. de admi. tu. Item et contutoribus ex causa ut l. ... §. si pupillus .ff. de tu. et ra. distra.

Quum municipes: hec est duplex lectura una est affirmativa secundum quam dicit quod municipes possunt dari tutores municipi hoc est cives cum et sic intelligit secus si non esset civis ad quod ... oppo. C. de vel. excu. tu. l. testes et .ff. ... i. l. queritur sed non municipes non potest dari a iudice ut hic quia in eum non extenditur iurisdictio dantis sed in testamento potest dari non municipes ut in contrarius. Ratio quia non datur vigore iurisdictionis sed auctoritate legis que suam auctoritatem extendit ubique nisi ille datus excusetur ut dicta l. et ista secunda est verior licet glo. aliter senciat in l. non solum .§. q. testes .ff. de excu. quod tangit ex. ubi per tu. l. i. Sed mirum hoc quare quem testator dat non timere in tutorem ... iudex decerneret sibi administraciones dicunt in l. legitimos in prin. .ff. de legi. tu. Alia lectura est hec negativa secundum quam dicit quod non municipes potest dari tutor municipi. Contra hoc est de tu. et cura. da. ab his. l. i. sed non municipes intellige hoc est qui non habitat in municipio sed ex subest tamen iurisdictioni secundum glo. vel secundum Ja. de are. et pe. non municipes. i. qui non subest munera ex aliquo privilegio alias tamen subest iurisdictioni.

Heredibus: exponitur ut eadem l. . . . sub condicione h. sed. ibi fuit datus a iudice hoc est a testatore id est non bona vel dicit in eo de tacita ibi in expressa quod non placet quantum ad casum h. l. nam condicio tacita que est ex voluntate disponentis potest non inesse expressa ut dixi in l. iii. .ff. de le. i. per bar. sed hic in l. unless .§. per parte .ff. de le. ii. Sed hic iudex poterat dando tutorem aliquo tempore mentis dare tutela pure in casibus autem in quibus iudex non potest condicionem admittere tacita ut videtur in dicto .§. sub condicione et addite diligenter quod omnis illi casus loquitur in condicione tacita in qua tutela suspenditur. Fiunt non in ea in qua tutela suspenditur.

Quesitum: Tutores dati in locum absentis durat etiam ille defuncto h. d. expone quod in locum absentis datur curator ut insti. de cur. §. item qui sed expone tutoris idest curatoris vel propter aliquibus potestatem est bo. vel dicit tutor vel propter ... de Harrgbo .ff. l. proxima bar. l. d.

Solet: Curator vel tandem tor datur tutoris per iudicem expositionem vel per ipsum tutorem tamen sectol iudicis h. d. Quero iste curator datus quo tempore durat glo. quod finitur eius officium finita necessitate quod dicit ut C. de pericu. l. necesse quod ut eo modo finiatur officium tutoris in cuius locum datur. Infectorum videtur C. l. proxima et .ff. de tu. et cu. da. ab his l. curet sed quod tutor est absens et in locum absentis est datus tutor et tamen iste tutor est presens et persona et non est primo mortuo durat tutor ut C. l. proxime. Quamquam pupillo datur curator et hic advertendum quod si tutor est presens et non impeditur

curator dari nō pōt ut· l· curatorem
·ſ· de tu· et cur̄· da ab hiis ꝫ ſi abūſ uſ
piliſ et impeditis / tuc pōt ſibi dari
curator / Et modo dendi eſt dupel / q̄ꝫ
uſ dabitur cū tutor tū decto induit ut ī
ho ruſo / Jdem ꝓba² in· l· nec ꝓ· C· d ꝓ·
cur̄ in glo· que ponit vtraqꝫ petitam
et inſti· de cur̄· ſ· ſi / Et illud offiīi finit²
finita neceſitate / uſ ciā finita tutela ꝓ
nō dat² pil̄e / ꝓ ꝑte ſe ꝫ ad ſupplendū
defcm̄ alteriꝰ / ita intelligitur h̄ / et hoc
ꝓbatur hic in tex· dū dicit mag adminiſ-
trator rei ꝙ curator intelligit² / Quiꝫ
datur cur̄ in pubi nullū tutore hn̄n
et ſic nō datur ut ſuppleat defcm̄ alicꝰ
tutorꝯ ꝺeīnati / et tunc durat cura /
toto tꝑe pupillarꝯ etatꝯ ut· dēi· l· cur
cū ·ſ· de cu· et tu· da ab hiis / Nō eſt
quilocū impediti pōt dari cur̄ ſiue /
coadiutor / ut hic / ſiue actor ut· C· de /
act· ſu̅ tud· da· l· i· cuiꝰ materia actorꝯ
plene ꝯtiam in· l· actor· ſ· rem ra· ha·
Vlād hec· l· et ꝑcedens induunt²
ꝙ eiuſdam cpō ꝓꝑ͛ inſirmitate fuit /
datus coadiutor mortuo cpō / queritur
vt̄ʳ adminiſtrao deuoluatur ad cpm̄ capl̄ʳ
uſ an reſideat penes coadiutorē / et vi²
ꝙ penes coadiutorē ut· l· ſpnt̄· C· c· Ju
contrariū vi² de· l· et q· C· dupi / et hoc
eſt vīn eſt ꝓꝑ͛ aliam rōm / quia vbi
ſupuenit adminiſtrr̄ lr̄iꝰ / ceſſat dati-
uus ut· l· ſi tutor· ſ· i· de tu· et ra· diſ·
ſed· captiuo ē adminiſtrr̄ lr̄iꝰ ceſſante
cpō gº ceſſat adminiſtrao datiua conceſ
ſa coadiutori / et de iſto coadiutore h
epi̅ hēō ext͞· de cle· egr̄ c· i· li· vi· :—
Sj arrogati· Si pupillꝯ
tr̄ſit in alterius ptāte uel /
ꝑdit ciuitatem / tutela finit²
ſꝫ ſi tutor remouet² / uel conditio ꝯ-
trario cōtint· h· d· in eo ꝙ dicit ꝙ pu-
pillus ſit deportatꝯ intꝰ ꝙ erat dolī
capax Bartholus· l· d· :
Siquis· Si tutor ē apud
hoſtes ſine mutatōē ſtatꝰ nō
non finit² tutela· h· d· oppo·
ꝙ tr̄ſfuga mutat ſtatum· ſo· ut in
glo· oppo· C· c· l· uuīto· ſ· fi· ſo· ut in glo·—
Tutela· Tutella ē offitiū
virile / et nō tr̄ſit ad he·des
·d· h· Nō tutelā nō tr̄ſire ad
hēdes / Jdem in qualꝫ ꝑlaīa et fidei
cōmiſſaria / dicit glo· ꝙ nota² de hoc
ꝯ· de teſta· c· fi· li· vi· et· l· admita /
in prin de ali et cy· le· in glo· ꝑ· dy· et
ꝑ ja· de bel· in aut· de ecc· ti· ſ· ſi quis
edificium in fi· vltime oppōnis· Nō
etiam illam cōparacōne tutele et fi-
dei cōmiſſarie ſilē / fac̄· glo· in· l· uxoī
ſ· i· ſ· fal· / Nō· ꝙ ad liberos tr̄ſeunt
tutele lr̄iꝰ ꝙ intellē / ꝙ nō ꝙ iſta /
tutela que ē in pte tr̄ſeat ad filios
finita ē morte / ſꝫ quia filius tāqꝫ
ꝓximior ꝯſanguītās capit ee tutor pupilꝰ :—
Femine· Hodie ſecus ut
in aut· ma̅t et auie· C· quādo
mule· tu· offi· fun· po· dictum
ſ· n· i· l· ſi qꝯ ſub condicione bar· l· d·

De teſtamētaria tutela·

De teſtāria tutela
Rubrica·—

Dictum eſt· ſ· de tutelis in gn̄e ſeq²
de tutelis in ſpē vīn quia teſtamentaria
tutela ꝑcedit al̄· io ꝑmittit de teſ-
tamentaria tutela :— :· · :—
Lege· parentes poſ
ſunt dare tutorēs teſto
liberis natis et naſcituriꝯ
qui in alterius ptāte re ca
ſuri nō ſꝰ h· d· Quero
vtrū filiꝯ nālibꝰ poſſit dari tutor /
R̄et glo· ꝙ nō niſi ꝯfirme² ut· l· fi· C·
de confir· tu· Quero an ſꝫ nulo eſt
poſſit dari tutor· intelle̅ glo· quod nō quia
nō dꝫ nōiari filius ut et nō haūt glo·
Quero dr̄ hic ſi liberi ruptum ſit /
teſtū ex eā ꝑteritionē nō ualet
datio tutele / an hoc ſit correctū ꝑ
aut· ex cā glo· dicit ꝙ ſic / ꝙ nō / Nota
ex glo· ꝙ aut· ex cauſa hꝫ locū ī pre-
teritionē ꝑma / de quo dictum in· l· fi·
ꝑ tito· ſ· de ī inſi· rup· te· Nō ex glo hac
ꝙ eſt aut· ex cā hꝫ locū in ꝑteritiōe
poſtumi· vidiſti in· l· ſi quis teſto· ſ·
dele· n· dupi plene in aut· ex cauſa
et dictum in· l· filio de libe· et poſtu· uſ
alibi in materia de liberꝯ et poſtumis
ubi melius occurret / Tercio nota
ꝙ aut· ex cā hꝫ locū nō ſolum in pre-
teritione poſtumi / hoc ē poſt mortem
ſeu teſtū nati / ſed etiam in ꝑtitiōe eiꝰ
qui ꝑ· l· velleyam ſuccedit in locū ꝑmi
defuncti et rupcat ſe ꝑtitum· Bar· l· d· :—
Teſtamento· Teſto vi-
dent² dari qui ſꝰ dari in codic-
illis teſto ꝯfirmꝯ· h· d· oppo·
ꝙ ſemꝑ codicilli videant² teſto ꝯfirmati
ut inſti· de codicil· ſ· nō tū dicit glo·
hoc ē vīn hodie ꝙ intellꝰ / ſi teſtū eſt
fcm̄ / alr̄ ſecus / et² ꝙ inde Cy· in· l· n·
C· c· fac̄· ꝙ nō in· l· ſepe· ſ· ꝑte cū dr̄
ſ· de v· ſig· oppo· nō ſūn dem / et inde²
ꝙ nō requirat² de iuꝰ fcm̄ ut ſ· e· con
iuncti· l· nullū· ſ· fi· glo· nō ſolum / dic
ꝙ ibi in ꝯdicionibꝰ que ſꝰ fcā ꝑ ibi poſita
valꝫ de iml· bar· l· doc·
Patrem· paꝰ dat tutorem
filio inſtituto uſ exhēdato
tūc inſtituto tū et nīt cū inq-
ſicōe ꝯfirꝰ vi²· h· d· Oppo· dr̄ ſꝫ ꝙ irem

potius quam in personam ve. dari ff. e. l. pe.
ubi dicitur dari persone potius quam rebus
dicas glo. quod dicto quasi non interpretetur
quia videtur dari persone. Oppo. de le. ii.
l. pete. § . . . non potest dari . . .
ut ibi tamen confirmabitur cum magistro
ut hic et C. e. l. iii. Et ista magnificat
quando filius instituitur erit modica alias
esset magna ut videbitur infra . . .
iii. Quero quid in causa . . . quod
. . . ut non . . . C. e. l. i. licet . . .
. . . de tutore § . . . quod sit
. . . glo. probatur . . . l. ii. § . . .
et ad . . . ubi lex que loquitur in . . .
quod cogantur petere tutorem filio habet locum
in causa ut . . . § filius autem.

Cum a patre

Tutor datus a patre non legitime confirmatur . . . nisi nova causa supervenerit h. d.

Si quis filiabus

Appellatione filiorum continentur postumi filii, non nepotes, sed appellatione liberorum etiam nepotes continentur, appellatione vero posteriorum omnes descendentes continentur h. d. . . . filiorum continentur postumi . . . ut dixi in l. qui filiabus in prin. ff. de le. i. . . . appellatione filiorum continentur nepotes . . . ut dixi . . . in l. liberorum ff. de v. sig. . . . glo. dicit . . . talis varietas loquendi, an dicatur filias vel liberos non cadit in . . . Quidam exponunt istam glo. quod velit dicere quod distinctio huiusmodi habeat locum quando . . . verba fuissent prolata ab homine . . . Jurista vel alio homine intelligente, alias de . . . secus si . . . aliud vult dicere glo. quasi dicat ista dicendi varietas . . . in . . . sed in vulgari locutione, et ideo non cadit in . . . qui nesciat nisi vulgare puto, tamen quod si in testamento . . . in scriptis . . . reperiuntur ista verba quod debent intelligi secundum interpretationem istorum . . . nam . . . quod notarius in . . . apposuit . . . importaverit voluntatem testatoris et verba . . . intelligenda sunt secundum interpretationem . . . ut notatur C. de . . . l. i. et l. . . . de v. ob. et ista . . . vera ad multa . . . qui dicunt testatum de . . . in vulgari . . . consilium tamen est quod illa que . . . non . . . in vulgari . . . quod prolata sunt . . . l. i. in prin. ff. de . . . Bartolus l. d.

Tutores

Dies tutele cedit ab adita hereditate, et . . . illa . . . a testatore . . . h. d. . . . tutor datur non tempus quo testatur . . .

et sic . . . secundum dy. . . . de duobus . . . reperiuntur in eodem volumine quod volumine . . . uno et eodem tempore confirmatur quod inspiciatur tempus . . . confirmationis de quo . . . C. e. l. ii. dixi plene in l. . . . de . . . et ideo inspicienda est ultima scriptura ex quo . . . ut . . . et hoc tenuit hic dy. . . . nam et ipse heres tutor dari potest . . . tutorem . . . a defuncto non ab herede hoc probat duabus rationibus, prima quia ipse heres tutor dari potest ex quo concluditur quod ab eo non dependet tutoris datio, quia se ipsum dare non potest ut ff. de tu. et cu. da. ab his . . . alia ratio ponit tex. quia post mortem heredis tutor . . . dari potest . . . quod non procedit ab ipso herede, quia ipse non posset ante mortem suam dare. Bartolus legum doctor.

Tutor datus

Oppo. C. de codicillis l. i. et inst. e. § i. . . . hereditas non potest adimi in codicillis. Sol. intellige hic in codicillis . . . testamento confirmatis, vel dic secundum glo. aliud in hereditate . . . tractatur de ademptione aliud in tutela, et istud placet, nam hereditas . . . vires a se ipsa, ideo non potest dari nec adimi in codicillis, cum dependeat ex testamento ut l. . . . ff. de . . . sed tutela pendet ex testamento et . . . aditionem hereditatis ut . . . l. proxima. Opp. ff. de solu. adopt. l. . . . pura . . . non potest esse sub conditione valida, sed . . . testatoris sit ut hic et ibi patet, ut in glo.

Opp. de . . . § si sub conditione ff. . . . ibi in datiua tutela hic in testamentaria.

In tutoris

In tutele datione attenditur etiam novissima scriptura h. d. intellige nisi prima sit derogatoria ut plene dicam in l. si quis in prin. ff. de le. iii. Bartholus l. d.

Si venias

Non valent disposita in testamento nisi adeatur hereditas saltem per unum ex pluribus h. d. Quero a quo tempore cedit dies tutele utrum a die mortis ut in legatis an a die adite hereditatis, et glo. dicit a die adite hereditatis . . . et ideo . . . non habet locum in tutela ff. de regula . . . l. . . . dictum glo. est verum, et melius probatur C. e. l. tutores et ff. de excu. tu. l. si quis . . . § idem . . . sed posito quod tex. non diceret probatur ratione . . . quod que ad heredem non transeunt dies cedit ab adita hereditate non a die mortis ut patet in . . . et in libertate ut l. i. . . . l. . . . et l. i. § . . . C. de cadu. tol. sed tutela non transit ad heredem ut ff. . . . l. tutela . . . Venio

ad quedam in dissolubile positum hic in glo.
pone quod testator pupillum filium solum heredem
instituit et ei tutorem dedit et ex hoc
insurgit perplexitas aut perplexitas quia pu-
pillus non potest adire sine tutoris aucte
ut l. potuit C. de iure deli. et i. de
acqui. he. l. pupillus sed tutor non est
tutor antequam pupillus adeat et sic non
potest auctorari sed contra per ex parte
succurritur per glo. duobus modis primo quod
adeat hereditatem auctoritate iudicis ut l. sin
fam. C. de iure deli. et l. bonorum C. qui
admit. ad bo. pos. po. ¶ Secundo quod datur
curator ad eundem hereditatem ut C. de admi.
tu. l. cum quidam sed hoc non videtur verum quia
curator non potest auctorari pupillo ad ad-
eundem hereditatem ut l. cum in vna ff.
tutor. i. de cap. no. in l. solet C. de ti. r. sed
ob. l. cum quidam quia loquitur in curatore adulti
dissolvitur iste modus dissolutionis alio modo scilicet quod
existens sui heredis confirmet dationem
tutele in insti. de he. que ab. intesta. ff.
postumi. et de hoc he. qua l. ii. hoc enim
ego teneo cum enim hoc ad commodum filii
here tutorem existenti sui heredis hec opera-
net est sublata per beneficium abstinendi
inductum a pretore ut l. si filius qui patri i.
de inst. et pu. et ibi dixi sed si ponis
quod expressa sui heredis non potest operari quod
testator fecisset de suo voluntarium substi-
tuendo vulgariter vel alio modo tunc esset
recurrendum ad remedium scilicet quod detur tutor
ad eundem hereditatem ut ff. l. proxima in pri.
non dico curator ut dicit glo. sed tutor
quod qualis precedat i. dicam ¶ Queritur quod
si non adiit hereditas an hodie valeat
relicta ex testamento Respondeo quod non quia loquitur quando testamentum
rumpitur ex testamento preteritionis vel hereda-
tum vero quando rumpitur propter hereditatem non
aditam ista iura remanent incorrecta
in eum tamen est hodie immutatum scilicet si he-
res non vult adire quia est prohibitus de
falc. falcidiam tunc valent relicta in
testo et propter hereditatem ~~valet~~ vadit ad
personas eius in aut. de he. et fal.
ff. si vero expressius et de hoc ibi per Ja.
de bel. ¶ Queritur quid si filius erit adita
hereditas per aliquem institutum in re certa
an confirmentur alia relicta in testamento
quia heredes universales non adiverunt
Respondeo quod sic arg. huius l. et l. testo i. de
manu. te. verbo per rerum non certum est testa-
torem decedere testatum nam si heredes
reales adiverunt non est dubium si non adiverunt
tunc iste institutus in re certa erit here-
des ut l. i. ff. si ex fundo de he. insti.
quia tunc accrescit totum ei unum est eadem
ratio sicut si adiret vnus ex institutis
vel et dixi in l. ex facto i. de he. insti.

Si hereditas pendente
herede aditione hereditatis potest
dari tutor pupillo h. d. oppo.

donec locus est testamentarie alie tu-
tele cessant ut in aut. nisi et ante
C. qui nu. tu. offi. fun. po. et i. e. l.
si quis sub conditione Sed hic testarius
est confirmatus per existentiam sui heredis
ut dixi C. l. proxima glo. etc. Sed intelligitur
hic quod existentia sui heredis non operabitur
et aditione quod hic dicitur in tempore posse dari
quasi dicat non succedat lenius per tem-
pus testarii sed pervenitur ad dationem
¶ Oppo. d. tutor ad certum articulum dari
non potest ut i. e. l. certum huius contrarie
dicunt quidam quod hic tutor datur simpliciter
non ad eundem hereditatem tantum quia talis datio
non valet ut in contrario sine dubio quod verum prius
per tempus hic dicitur quasi non sit nec
spectetur etc. Sed Ja. de are. intelligit
istud cum speciale esse ut ad unum articulum
detur tutor scilicet ad eundem hereditatem
ut l. impuberi i. de tu. et cu. da. ab his
et quod qualibus esse bona pertineant tamen
diversis casibus aut enim est certum hereditatem
atem esse locupletem et utilem ut datio
tutoris extenditur ad istum articulum
scilicet ad eundem hereditatem ut dicta l. impuberi
aut hoc est dubium et tunc detur tutor
simpliciter quasi nec sit nec spectetur alius
ut hic sed si sequatur aditio incipit esse
locus testamentarie et dativa extinguitur
ut insti. de atil. tu. ff. sed si puto tamen
quod si datus est tutor ad unum articulum
tantum non est necesse facere inventarium sicut
diximus in curatore dato ad litem ut nota
in l. de curatoribus C. quando dixi.

¶ **In tutelis**: attendimus nominationem
scripturam h. d. Oppo. e. e. l. ii. sed hic
quando diverse vere scripture reperiuntur super
datione eiusdem tutoris ibi quando super
datione diversorum quia tunc utrumque
erit sed contra C. de contrahen. l. si quis cum
contrahe. ins. ibi per dationem illam primo
vero viuentis ut hic Tu dic quod licet sint
scripture prime viue pugna alius tacite
eodem tempore confirmantur ideo utrumque datio
utriusque quod ratio cessat ut per eum ut nota per
doc. C. e. l. ii. Bar. l. d.

¶ **Qui filius**: Si nepotes vivo
avo incipit tenere locum sui sicut confir-
testium per l. velley. ita tutele datio
h. d. ¶ Oppo. dicitur hic vivo avo suc-
cessisse contra prius. non habet heredes
ut l. vivo de he. ven. et l. per hec. l. i.
sed dicit glo. et bene in hereditate ali-
cuius quis non succedit eo vivo sed
nepos bene succedit in locum filii ut in-
cipiat tenere prius locum avo vivo et filio
mortuo ita loquitur hic quando dicitur succe-
dere in sui suitate non in hereditate
Oppo. dicitur hic testium sit confirmatum et sic
tamen quod ab initio non valebat contra ar.
ad missionem ut in glo. magna et sol-
ue quod confirmatum est testum non quod ab initio
non valuerit sed valuit cum quod filius fuit

institutus et nepos substitutus quod est prohibitum per l. velleyani ut l. gallus in princ. et sequitur de l. i. de libe. et postu. et de illa confirmatione testamenti hoc est de permissione legis velleyane loquitur hic. Nota tamen ex hac glo. quod si filius primus decedat primo testatore testamentum non confirmatur sicut notatur . i. de reg. cath. l. fi. et vide ad in l. postumos . § idem et etiam . i. de iniusto rupto et ibi dictum filium glo. hic tenet in l. pectinaria . § fi. i. de donat. Oppo. dicta tutele non valuit ab initio quia non confirmatur impediente reg. cath. ut . i. de re. catho. l. i. so. vide cath. non pertinet ad tutelas quia earum dies cedit ab adita hereditate ut videtur . §. l. proxima bar. l. dot.

Si furiosus:

Iuste hic intellige datum tutorem cum fuerit habilis h. d.

Servus:

Servus alienus potest dari tutor sub conditione libertatis et si simpliciter detur in dubio videtur ei data fidei commissaria libertas h. d. Oppo. C. q. dari pos. l. in simili servo non potest dari a iudice ut ibi sed arestatione fit ut hic oppo. instit. c. §. servus ubi dicitur non valet servo ut in glo. Et ceteris hanc materiam distingue sic. sed Ja. de are. aut servus datur tutor a iudice aut a testatore primo casu non valet ut C. qui da. tu. pos. l. in simili servo casu aut testator credit eum liberum et non valet ut i. e. l. si quis tutorem et inst. qui dat tu. pos. § plane et . i. de fideic. li. l. generaliter § si quis tutorem aut scit eum servum et tunc aut est proprius aut alienus si proprius aut expedit de eius libertate et statim illi promissi omnes et . i. e. l. qui tutelam . § pelli servum vero opi. aut non expedit sed simpliciter dedit tutorem et tunc erit liber directe ut C. de necess. ser. he. insti. l. fi. et insti. qui dari pos. tu. § prim. aut ignorat proprium et videtur data fideicommissaria libertas ar. huius §. Aut erat alienus et tunc aut fuit datus tutor cum liber erit et tunc erit tutor ut h. § primo versiculo aut fuit datus pure et tunc fidei commissaria libertas videtur ei data et erit redimendus in manumittendus ut hic servo versiculo et C. e. l. si pupillorum §. Ja. de are. g. et ar. bartholo. l. d. cap. iii.

Si quis sub conditione h.

est valde notatur lex. Sepes testarie fiant cessare legitimam et erit locus dative. Item si testarius desiit esse illius vel contra licet iudice hoc pueri agente quia tunc legitima non succedit ubi aliquis ex testarius superest h. d. primo pos. quod testaria non cepit sed eius spes sub est servo quod cepit et desiit iudice pueri hoc agente Tercio quod cepit et desiit naturaliter vel civiliter iudice pueri hoc non agente ergo quod testamentaria in unius persona cepit et desiit in alterius persona superest sola ubi et si semel quod ubi quod fit tutor quinto versiculo tenuit quod est infra l. ergo ibi plane Ad evidentiam premitte quod ista est quod tutela testaria precedit legitima et legitima precedit dativam ut probatur ex ordine titulorum . ff. de . C. et insti. et C. qui num. ta. offi. sum. po. aut. insti. et cetera et hic in glo. hoc premisso pone casum in textu qui satis clarus est Oppo. de vo. et si semel ad vo. quod si tutor glo. so. in vo. et si semel licet sit excusatus et remotus adhuc supersunt reliquie tutele testarie ideo non habet locum legitima secus quando tutor est mortuus ut in vo. quod si tutor idem notatur . C. e. l. i. in glo. magna Sed contra hoc videtur quod non supersint aliquae reliquiae nam tutela statim finitur cum tutor est remotus ut l. si arrogator §. fi. i. et . i. de susp. tu. l. decto nec apparet in quo iste reliquie remaneant vel dicas decla. intellige reliquias remanere quando remotus a tutela remanet ita habilis quod potest dari tutor sed quando non remanet habilis ut quia mortuus vel deportatus tunc non dicuntur remanere reliquie secundum dy. Idem ex. in decta l. et occ. con. quinimmo non placet quod remotus ut suspectus de cetero illi pupillo tutor non dabitur ut l. iii. § queri pot. . i. de susp. tu. et sic quantum ad illum pupillum nulle remanent reliquie Pe. ex dicto dy. sequitur hoc generaliter pone aliquem excusatum morbo perpetuo ita quod nulla spes sanitatis superest quod pot. esse ut l. si cum dote § si maritus . §. so. ma. et de va. inni. l. plus in princ. certe secundum eum succedet legitima quia nulle supersunt reliquie quod est contra illum textum qui indistincte vult quod quando quis est excusatus perveniatur ad dativam secundum quod ratio est illa quam ponit unus consultus in textu nam primo casu removetur a iudice hoc pupillo agente et ideo iudex cum removeat ut alium det et hoc dicit textus ubi non ideo abiit ut alius datur . . . et . i. de susp. tu. l. iii. § queri pot. ubi est idem textus et erat forte quod in senatusconsulto continebatur de quo hic fit mentio secundum servo versiculo casum tunc desiit esse naturaliter morte vel civiliter deportatione quo tamen iudex hoc non pupillo agebat ut eum removeret et alium daret et sic cessat senatusconsultum Simile invenitur canonice quod si prebenda vacat in curia sed propter aliquem promovente vel removente collatio spectat ad eum non ad ordinarium ut ex. de prebendis c. licet et c. pma. li. vi. et ex hoc sequitur aliqua consequentia pone quod tutor est datus in testamento ad tempus vel ad certam conditionem que evenit certe tutela finitur ut §. e. l. tutor datus Sed an perveniatur ad legitimam videtur quod non secundum dy. quia superest persona habilis et et sic reliquie Sed secus puto secundum rationem insti. consulti quod tunc venire cessat tutela absque aliquo facto iudicis et sic locus est legitime ut hic et hoc insti. qui mo. tu. fi. § i. ubi assimulat tutelam finiri morte et adventu diei vel conditionis Oppo.

ad pri. l. ex glo. si spes testarie faciat ces
sare legitima multo magis datiua. que e
minus potens ut dictum est. Ro. h. non seq.
illam tutele deferuntur per eum modum per quem
hereditas ut. l. i. et ii. diligenter ti. Sed quam
diu spes e testarie successionis cessat le-
gitima ut. l. quamdiu. ff. de acquir. he. et
de re iud. l. quamdiu. et C. com. de suc.
l. antiquam. sed in illo pendet iudex dando
tutatorem bonis vel dando bonorum possessionem
tab. ut. ff. de he. insti. l. si quis institutus
et de re. tu. l. ii. §. Si sub conditione. et
de cur. bo. dan. l. i. ita hic donec e spes
testamentarie cessat legitima. et de ...
ad prouisionem iudicis. Oppo. dicitur hic quod si e
deportatus locus e legitime. ff. per tu. l. i. §.
si apud hostes. So. ibi desiit esse absque spe
iudicis. tamen subest spes quod redeat ad tute-
lam preter positum in deportato secus. sed gl.
quia etiam in deportato subest spes
quod restituatur ut C. de sen. pass. per totum.
So. illa spes e de iure speciali per viam resti-
tutionis ideo non attenditur ut. l. iiii. in
prin. ff. de fideic. li. preterea illa restitutio
non potest concedi nisi ab uno. s. a principe
ergo reputatur impossibile ut. l. apud iulia-
num. ff. de le. i. Oppo. ad finem nam licet unus
testarius tutor decessit videtur esse locus legitimo
secus in hereditate. ubi ex post facto quis potest
decedere pro parte testatus et pro parte intest-
atus ut. l. certa. ff. de inoff. te. sic in
tutela ut habeat unum testarium vel alium le-
gitimum. So. dy. et bar. Tutela e apud
quemlibet in solidum licet administratio diuidatur
ut. l. ubi tutores. ff. de admi. tu. vnde non
potest peruenire ad legitimum. Preterea ergo
per tot. sub stilo datiui. Ex predictis glo. con-
materia huius. l. distingue aut tutor test-
amentarius nunquam fuit sed e eius spes et
locus e datiuo ut hic et insti. de atili
tu. in pri. aut fuit et desiit. et tunc
aut iudice hoc prius agente et locus est
datiuo ut hic. So. Ro. aut desiit ex causa
nali vel ciuili iudice hoc prius agente et
tunc aut desiit in persona unius aliis re-
manentibus et locus e datiuo ut hac. l. i.
ff. aut nullus remansit de testariis et
tunc aut nulla spes e quod reassumat quia
mortuus et tunc succedit legitimus ut l. ii. ff.
quod si tutor. aut superest aliqua spes et tunc
aut superest spes de iure communi ut in capto
ab hostibus et locus est datiuo ut l. i. §.
si apud hostes. ff. tu. ii. aut superest spes
de iure speciali ut in deportato per testum
et tunc succedit legitimus et cessat datiuus
quia illa spes non attenditur ut hic. Fac.
l. iii. §. non tamen. ff. tu. ii. Queo quid si fu-
it unus legitimus et desiit esse. glo. dicit quod suc-
cedit alius sequens legitimus vel peruenitur ad
datiuum in hac que puto distinguendum eodem
modo quo distinxi in testaria sic quando tutor

legitimus non fuit sed eius spes superest. s. primi
legitimi qui alios precedit et tunc non e locus
sequenti legitimo sed datiuo ut. l. non solum
§. si libertus et ibi no. ff. de excu. tu. et l.
si tutor rei publice. §. i. de ad. et re. dis.
quando fuit sed desiit et tunc aut facto iudicis
hoc prius agente et non e locus sequenti le-
gitimo sed datiuo ut. l. iii. §. queri potest. ff. tu.
ii. aut desiit causa nali vel ciuili iudice
hoc non agente et tunc aut superest alius
legitimus eiusdem gradus et non e locus se-
quenti legitimo sed datiuo ut. l. iii. §. sed si
aliquis. ff. tu. ii. et ar. huius. l. in fi. aut
omnes legitimi eiusdem gradus desierunt
esse et tunc aut non superest spes quod reassu-
mant et succedit sequens legitimus ut. ff. tu.
ii. l. iii. §. Sed si omnes. aut superest spes et
tunc aut de iure communi ut in capto ab hos-
tibus et tunc non succedit legitimus sed datiuo
e locus ut. l. i. §. si apud hostes. ff. tu. ii.
aut superest spes de iure speciali ut in de-
portato et succedit sequens legitimus nec
e locus datiuo ut ff. tu. ii. l. iii. §. peltio
Queo quid si datiuus desiit esse glo. dicit
quod peruenitur ad legitimum si e alias peruenitur ad
datiuum ut que ista tex. deficiunt et glo-
bi loquitur. dicit enim quod si deficit datiuus
peruenitur ad legitimum et sic presupponit quod habeat
datiuum quod parat hic legitimum videndum
e ergo quid potuit hoc esse. Ro. primo. quia
legitimus non erat adhuc ydoneus et nunc
glo. precedit clare nam adueniente legitimo
cessat datiuus ut. l. si tutor rei publice
§. i. de ad. et re. dis. et l. non solum §. si
libertus de excu. tu. Item potest esse quod datus
fuit datiuus tutor ei qui poterat habere
legitimum in casu huius. l. s. preter spem testarie
tunc ecce glo. procedit. quod deficiente datiuo
peruenitur ad legitimum quod intellige sicut quando
datiuus deficit spes testarie deficeret
alias si superesset sicut ab initio impediuit
legitimum ita et nunc impediat. Item potest esse
quod fuit deuentum ad datiuum in locum excu-
sati vel remoti et tunc si datiuus desiit esse
morte nali vel ciuili peruenitur ad sequentem
legitimum quod e non ut s. quod deficit aliquis remo-
te vel excusato peruenitur ad datiuum interim
s. pro prima vice secus si postea ille datiuus
nali esse desierit in hac. glo. quod omnes istos
casus comprehendit et hoc etiam dicunt ca-
nonistae nam quando prebenda vacat in curia
papa conferdit sed ille postea mortuo nali
debz fieri collatio per ordinarium et sic pro prima
vice deuoluitur ut de preben. c. li. et e. se-
puli. li. vi. Expedita e glo. per ut prese
ad. l. pertinet. Sed glo. mouet que aliquas
per quas oz nos examinare de tutela que
defertur iure et auie. Auiqua vetma
ad que glo. quando aui iure et auia possit
esse tutrices. Ro. de iure isto non poterit
esse nisi hoc impetrarent a principe ut C.

ti. i. l. fi. / de iure codicis fuit introducta
quedam solempnitas / quod post impetrationem
requirebatur decretum iudicis / et quod cum
iuramento confirmarent / suis impensis / et
hoc locum habebat / si nulli superessent legitimi
ut C. quando mulier tu. offi. fun. po. l. ij.
hodie per ista autenticam est limitatum / primo
quod non requiritur impetratio / a principe
sed hoc eis permittitur. a. l. Secundum est limi-
tatum quia de iure codicis et ff. non fiebat
mentio nisi de matre hodie permittitur avie
et avie solus Tertio est limitatum quod hodie
mater et avia si voluit preferuntur omnibus
legitimis et dativis / exceptis testamentariis cum
olim legitimi preferebantur ut dixi / Quarto
est limitatum quia per iura codicis debebant
cum iuramento renunciare suis impensis quod iu-
ramentum hodie tollitur / sed sufficit si
sine iuramento renunciat suis nuptiis et ve-
lleyano et omni alio legis auxilio / Quinto per istam
attenuatorum debitor et creditor non possunt
assumere tutelam ut C. qui da. tu. po. autenticam
minoris / sed in matre et avia hoc non obstat ut
C. quando mulier tu. offi. fun. po. autenticam matri et
avie supra ex corpore de hered. que ab intestato
§. ex his et in autenticam hac sacratissima et in
autenticam ad hec supra ex corpore in fi. per hi-
ma. debi. et cre. Quero quid in proavia
videtur quod non possit esse tutrix / cum tex. dicit
matri et avie / sed. contrarium credo / Nam proavia
verum est avia. sed ei addita dictio per ut l. te-
cum co. §. ij. de postul. et l. grani aff.
§. de ver. sign. / dicam in l. gallus §. in-
stituens de li. et postu. ¶ Queritur quid
de matre naturali tantum / et avia naturali tantum glo.
in autenticam matri et avie / dicit quod potest esse
et bene ut l. fi. C. quando mulier tu. offi. fun. potest
et in autenticam ut sine prohi. ma. cre. et debi
§. i. Idem videtur de matre spuriis ut non est
§. i. Sed contra videtur quod non potest ut l. fi. C. quando mulier tu. offi. fun. po. Sed potest
tarem distinguendum / utrum matris fuerit
illustris / vel non ut distinguitur in succes-
sione C. ad orfitianum l. si qua illustris = Que-
ro quid si est pater et mater Ro si pater est legitimus
ipse prefertur ut l. ij. in fi. C. quando mulier tu.
offi. fun. po. / Nam tex. qui dicit mater
proferenda legitimis intelligitur. s. a latere
ut tex. exprimit in dicto §. ab his in autenticam
de hered. que ab inte. colla. venientibus / quia in ascen-
dentibus iura antiqua remanent incor-
recta / Sed si esset pater naturalis tantum / puto
matrem esse preferendam ut C. quando mulier
tu. offi. fun. po. l. fi. / sicut et in successione
prefertur ut insti. de suc. cog. §. vulgo
et §. ult. cognati l. hac parte / pater autem
naturalis non succedit autem filio suo ab intestato
nisi forte in duabus unciis sicut filius
patri ut l. ij. C. de na. li. et ibi per azo. In
ma. matri vero succedit simpliciter / Quero quid
si est avus et avia / dicunt quidam ambos ad
mittendos / dico si est avus paternus / et avia

proxima de veritate sequitur quod illa avia est
impeditur / si ponamus eam esse legitimam / Et per consequens
repellitur a tutela / quia impedita / et pre-
fertur avus Idem si ponimus avum maternum
et aviam maternam / Sed si ponimus avum pater-
num et aviam maternam vel e converso et legitimos
tunc procedit quod quidam glo. formant in dicta
autenticam matri et avie / et puto avum preferen-
dum / quia tex. in corpore dicit eos preferri /
legitimis a latere / non ex linea ascendenti
Et si dicis lex. C. que dicebat legitimos pre-
ferri non loquebatur de avia / Fateor /
tamen quod eadem est ratio in avia / quam in matre / Si-
mile ad tertul. l. ij. §. si mater. vero sed filius
Non enim fuit de mente l. facere meliorem
conditionem avie / quam matris / Sed si ponemus
avum et aviam naturales tantum tunc preferetur
avia sicut in successione ut dixi. C.
de matre Quero quid si est mater et avus
dicit glo. in autenticam matri et avie / quod preferen-
tur avus tamquam legitimus / cum sit de ascendentibus /
quod non placet / quia expresse sentitur autenticam
matri et avie vocat eos ad tutelam / sicut
ad hereditatem sed absque dubio in hereditate
dicte preferuntur mater avo ut in autenticam de here-
to et ibi notatur C. ad tertul. Sed avus non est
legitimus quia non succedit ¶ Queritur an sit idem
in cura quod mater et avia possint esse cura-
trices tex. non clare exprimit tamen glo. et
doc. omnes tenent idem in cura quod in tutela
per ydempotitatem rationis ut non in dicta autenticam
matri et avie ¶ Queritur an mater et avia
cogantur suscipere tutelam / Respondeo quod non quia tex.
in corpore et in autenticam matri et avie dicit
permittimus non dicit precipimus et idem
tenet glo. in autenticam matri et avie ¶ Quero
et mater aliqualiter ut glo. magna autenticam
tela que defertur matri et avie sit legitima
vel dativa glo. hic dubitat / videtur quod sit legitima
ut l. eam. C. ad tert. / Ex quo dativa quia
per l. C. legitimi eam precedebant / per l. non fa-
cam tutricem / nisi ipse velit ut dixi unde
glo. in autenticam matri et avie / dicit quod nec est
legitima / nec dativa / sed anormala Idem
spec. in ti. de tutore / dy. dicit mixtam esse
legitimam / primo per tex. dicte l. eam / secundo per l.
ij. §. sin autem / vero quod si pater ad tertul. ergo alio
l. pelt. C. in qui. ca. pig. ta. contra. / et hoc
puto verum. s. quod sit legitima hodie per ista
autenticam quod apparet quod aliis legitimis preferuntur
et non intelligo legitima per l. xij. tabularum
Sed per decius constitutiones sicut dicimus de fi-
duciaria tutela. C. de legi. tu. l. iij. et
ibi per glo. et doc. dicam in l. ij. §. fi.
ff. tu. ij. / non obstat quod decimum volens admittitur
quia per hoc non desinit esse legitima / sicut
videmus in legitimis heredibus / quia quidam
sunt sui et necessarij / quidam voluntarij / ita
legitima tutela quedam est necessaria quedam
voluntaria ¶ Queritur quid si mater vel avia

data est tutori ipso in testo an dicatur testamentaria / glo. hic finaliter dubitat / videtur est quod est testamentaria quia dari potest per auth. matri et avie et erit testamentaria voluntaria / alii dicunt testamentariam necessarium sit ut dicemus in heredibus = c

Queritur preterea aut. requiritur quod matri et avie renunciaverit hiis imperpetuis velleyano / et omni alii l. auxilio / quero si non renunciavit hiis imp. an valeat ista assumpcio tutele / videtur quod sic quia obmissio modo dicte solempnitatis non viciat ut l. i. in fi. ff. de ven. inspi. / et quod nota C. de indict. l. rem non novam / Contrarium est de quia in datione tutoris quocumque modo est erratum non valet datio ut l. tutor si fuit pretinus ff. de tu. et cu. da. ab his / Item quia ista solempnitas potest esse multum preiudicialis quod presumitur ut l. divus ff. de in inte. resti. et l. cum hiis ff. si ptor ff. de transact. / quod autem possit esse multum preiudicialis ostendo / certum est quod illa que habet secundum virum est multum suspecta l. quia lex presumit quod excoriaret filium prioris secundum virum ut C. de admi. tu. l. lex que tutores / et in auth. ad hec C. quando mulier offi. tu. fun. po. sed dicimus in ea / que habet animum / et consilium nubendi sicut de ea que iam nupsit. Similiter in ea que habet animum et consilium divertendi ut l. si concubina ff. i. ff. rerum amotarum et l. qui et aqui. l. sed et si marito [illegible] hic pro hoc exprimit tex. C. de nuptiis l. imperialis § sed si tales / preterea hoc probatur ex tex. in aut. ut fine sine prohi. ma. § et debi. § quia non v. nox. tamen coll. vii. ubi dum dicit secundas concupiscentias etc. et ex illo verbo apparet quod concupiscentia secundarum nuptiarum ita eam reddit inhabilem sicut ipse nuptie iam contracte / preterea de iure antiquo cogebatur hoc iurare alias non admittebatur / hodie vero remonetur iuramentum / sed renunciacio requiritur idem effectus / secundum quod renunciacio / obmissa viciet / preterea iudex qui dedit eam tutricem si cum hiis imp. non renunciaverit fecit hoc ignorans / an illa habet animum nubendi vel non tamen ad istum effectum requiritur renunciacio / ideo errant in re magistri iudicii meritis non fuit tutelam tamen assumpta nec poterit administrare /

Queritur quid si mulier non renunciavit velley. ex. in aut. matri et avie C. allata dicit quod ista renunciacio modicum relevat ex quo sed quemus obmissio non non viciaret / Et cum esset hic semel de facto ista q. fuit in consilio / quidam consilium quod dicebatur esse cuiusdam magni doctoris de bon. aureum / qui vocatus est Fredericus de Senis / qui determinabat / quod ista renunciacio esset modici preiudicii et sic eius obmissio non viciabit. Contrarium puto quia non obmittitur res magni preiudicii ut videtur dicere glo. in dicta aut. matri et avie / pone enim quod mulier debitum pupilli non exiget vel habet contra debitores pro quibus possessio est eam obligari vel constituit actorem et sic esset intermisso vero iuraverit velleyano / vero opus est eius renunciacione / et ideo concludo quod si aliquod istorum obmittitur obmittitur res magni preiudicii / et non erit tamen tutrix hic videtur sentire glo. ex. de appell. c. ex parte et idem videtur sentire Specu. in ti. de tutore et ita consulimus in hac civitate ego et dominus magister Ad[illegible] /

Queritur quid si renunciavit velleyano et hiis imp. nec fuit dictum et omni alii legum auxilio / an valeat et videtur quod sic / quia tex. in aut. matri et avie / non requirit / nisi quod renunciaverit hiis imp. et ad velley. / preterea non videtur quod haberet aliud beneficium et sic adiectio illius generalitatis non videtur necessaria / Contrarium dico quod multe in mulieribus iuvantur / in quibus non iuvaretur masculus / puta in iuris ignorantia / et in pluribus aliis / Et ideo per hanc renunciacionem omnia beneficia mulieri tolluntur / et remanet in eo casu quo esset si esset tutor masculus vero puto quod hoc casu pro tali debito possit ista mulier capi et incarcerari sed al. secus ut C. de offi. diver. iudi. l. i. et aut. ibi posita / et licet talia beneficia alias per renunciacionem non possint tolli / et hic tamen tolluntur l. aute permittit hanc renunciacionem ut patet in velleyano / cum generaliter rerum opi. renunciari non potest ut nota per do. l. fi. C. ad velley. probatur in l. doli. excep. § divus ff. de novat. per si in l. l. si quis in conscribendo C. de epi. et cle. puto tamen quod beneficia que competerent mulieri et si masculus esset ut non [illegible] nisi quarens fuit pater per hanc renunciacionem non tollantur / sed solum beneficia mulieris

Queritur quid si non renunciavit hiis imp. nec velley. specialiter sed generaliter omni beneficio an valeat / Respondeo quod non est necesse / quia exprimitur de velley. specialiter / quia illud est beneficium mulierum et ideo de necessitate concluditur sub generali renunciacione / sed est necesse quod exprimatur de hiis imp. Nam posse consentire ad hec imp. non est beneficium vel privilegium sed est quedam facultas cuilibet competens ideo sub illa renunciacione generali non comprehenditur vero est necesse quod exprimatur ut dictum est /

Queritur si in tutela non obligavit expresse omnia bona sua / quod requiritur ut dicta aut. ut fine prohi. ma. circa et debi. coll. vii. dicunt quidam quod non viciat quia loco eius tacite obligata sunt per administracionem ut l. pro offi. C. de admi. tu. Contrarium puto verum / quod requiratur

expressa obligatio quia multa sunt effectus ypothece expresse vel tacite / ma(xime) in casu l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. et hoc dicit tex. in l. de creationibus in fi. C. de epi. au. ¶ Quero pone quod duo fratres sunt tutores dati in testamento / invicem substituti / et se excusent / an mater erit tutrix / quia et quod non / quia testatoris preferatur ei / glo. in aut. matri et avie / dicit quod utique erit tutor et bene. ¶ Quero si mater est data in testamento quod egeat confirmatione quidam quod sic per l. qui in aliena. § quidam de neg. ges. Cy. dicit quod illa lex loquitur de iure antiquo hodie non non eget confirmatione / sed est necesse quod tutelam agnoscat coram iudice et renunciet illis beneficiis de quibus dictum est supra. tangitur in dicta aut. matri et avie. ¶ Quero quid si datus sit tutor a iudice matre ignorante / an valeat de hoc habes glo. contrarias / dicam in l. tutor si fuerit petitus. i. de cu. et tu. da. ab his. ubi glo. ponit ¶ Quero nunquid quando transit ad secunda vota privatur tutela / quid si alter luxuriatur / glo. dicit idem in aut. de restitut. et ea que pa. § fi. et nota in aut. sacramentum / C. quando mu. tu. off. fun. po. probatur in l. fi. vel illius ti. ubi dicitur quod mulier debet pudiciam suam intactam conservare ¶ Quero mater exclusa a tutela propter transitum ad secunda vota ad quem redit tutela. utrum ad legitimum an ad datiuum / dicit glo. succedit tutela testamentaria sine legitima succedit tutrix hec remotione / ex predictis sed in dicta aut. sacramentum dicit glo. quod vadit ad datiuum ad instar eius removetur ut suspectus. Ista questio fuit semel in civitate ista pro tutela filie barnadini comitis de mantuano et fuit quesita bononie magistris doctoribus et fuit commissa domino Riccardo mat / qui erat ibi tunc vicelegatus / dominus Ja. de bel. dominus Ja. de but. et dominus ray. de for. qui fuerunt concordes / dominus Riccar. et dominus Ja. de bel. dicebant quod erat locus datiuo ut in glo. predicta / dominus Ja. de but. doctor et dominus Ray de for. dicebant quod erat locus legitimo / et probabant hoc dominus Ja. bu. regula est quod donec est legitimus non pervenitur ad datiuum / et sic excludat datiuum ut dictum est / hemus quod dicit contrarium de ad mira quod faciunt in contrarium / quod videntur velle quod sit locus datiuo primo quia hoc facit l. ii. in fi. C. quando mu. tu. off. fun. po. que dicit quod matre exclusa locus est datiuo sed illa loquitur secundum illa iura antiqua / secundum que mater non poterat esse cum tute legitimo / merito ea exclusa pervenitur ad datiuum / quia nullus erat legitimus. Item quod sit locus datiuo videtur per l. i. dictum et l. in rebus. C. ad tertul. et in aut. ea. ex. ti. ca. ha. l. iii. al. post et in aut. de nup. § finaute tutela / coll. iiii. et C. qui po. in. l. maritus / al. maritus / sed

ad omnia ista respondebat Ja. but. quod loquuntur quando non superfuit legitimus finaute legitimus superest tunc remanet regula quod ex parte legitimo datiuus repellitur. pro hoc facit l. qui pe. tu. l. ii. et l. divus. Sed contra istud multum facit / dicta aut. sacramentum et quod ibi notatur in glo. super quando mater removetur ut suspecta et per quos devenitur ad datiuum / et in illo consilio non credo ad istud contrarium / ideo nunc videtur dicendum / quod tres sunt casus (quando) mater nunquam assumit tutelam sed vadat ad iudicem et dicit volo esse tutrix et peto dari tutorem filio meo / et tunc non est dubium quod differtur legitimo si est ut l. ii. § qui pe. tu. quandoque mater assumpsit tutelam sibi / postea desinit esse / hoc potest esse duobus modis / primo quod vadat ipsa ad iudicem et dicat ego intendo transire ad secunda vota date tutorem filio meo tunc puto quod sit locus datiuo ita loquitur glo. in aut. sacramentum / et glo. hic posita nam sua coram iudice manifestatione ista / primo ista ea suspicionis et merito ideo abiit ut alius detur ut tex. dicit in hac l. ideo mater ad manifestandum hoc iudicialiter alius detur. Si vero mater non tunc ante de iudice / nec de filiis / sed simpliciter ad secunda vota transiunt / tunc ipso iure desinit esse tutrix ut dicta aut. sacramentum et hoc iudice nullo modo agente sed a iudice fieri est / sed a. l. merito / devenitur ad legitimum non ad datiuum ut hac l. et. s. dictum est ¶ Quero an statim cum vadit mater ad iudicem / et dicit se velle transire ad secunda vota desinit esse tutrix antequam transeat glo. C. inam. ca. pi. ca. gha. l. propter dicit quod non donec allat. l. dcm et § finaute tutelam expressius insta. eius § in eodem quod mihi non placet nam alioquin non daretur tutrix / nisi renunciaret sibi nuptie ut dicitur est et sit statim cum sequente anno nubere debet incipit esse suspicio quod et cetera. Primo sufficit hoc allare licet postea non nubat / quod est non ar. C. de nup. l. Imperialis § et si tales. et hoc tex. in dicta § finaute tutelam mater de nup. § ibi et volente ad nuptias venire et cetera et ex hoc puto idem in sponsalibus ut contracte sponsalibus statim desinit esse tutrix / quod tangitur supra eodem de tut. § mater dicendum ¶ Quero quod dixi quando mater vadit ad iudicem antequam nubat locus non est datiuo / an iudex debet dare illum quem mater petit glo. in aut. sacramentum dicit quod mater debet petere et sic non velle glo. quod iudex dabit petitum a matre. Alii doctores dicunt quod petitum a matre non dabit de necessitate / et ita consuluit Cy. Fin. de tinatu et consulunt bononie per quendam solempnem doctorem et advocatum quam non iactus est dominus ubaldinus de malanolt. et dominus Ja. de but. in consilio de quo

B. dixi tenet idem pro l. credendum in ff. eg
po. tu. ubi dicitur quod matris consilium non
est sufficiens ad eligendum tutores. et ar.
in illa l. est que dicit quod iudex teneatur
dare petitum a matre sed quod non tenetur
petere et nominare. et in alterius arbitrio iudi
cis erit dare illum vel non. ut C. qui pe
tu. l. mater et ff. ad treb. tutl. l. ii. §. si
matre et omnes alie l. allegate in duabus
precedentibus questionibus. Istud est tenens Jac.
are. ut refert cy. in aut. mat. et aui.
et contrarium habetur in scriptis suis. Sed dominus
Ricar. dominus mal. dicebat quod non erat verum
quod Ja. de are. hoc teneret. tamen contrarium scriptum
dicit. Sed quero quid si mater est minor xxv.
annis. et queratur maior an pubertate filii
an sit locus sequenti legitimo vel datiuo.
et videtur datiuo ut l. non solum §. si libertus
de excu. tu. et l. tutor rei publice §. §.
ff. de tu. et ra. dis. In contrarium facit quia
iam non est legitima tutrix tamen si quam vult mater
ad propositum nos dicimus quod sequens legitimus tol
lit primum. si non est validus de se. secus
si expectaret confirmationem que pendat
ex voluntate alterius. ut si filius in eo est
pertinens ut l. cum in bo. et ibi no. ff. de in
ius. vo. pro. ff. de li. et pos. l. si filius.
qui in potestate. Ita in proposito cum tutela
legitima descendit ex voluntate mulieris
in futura. non impedit alium legitimum. hoc
tamen non pono pro constanti. Quero quid si
proximus legitimus est debitor vel creditor. an
est locus sequenti legitimo vel datiuo. dicit
in l. Si in pubi. ff. de cu. et cu. da. ab
his et multa alia circa hoc. Quero si matre
tutelam ad secunda vota et non a iudice pe
tit dare tutorem filio et datus est ut
supra aiunt que vult esse tutrix. queritur
quis preferatur. Ro. aiunt preferendam. pro
tex. in corpore. qui dicit eam preferri om
nibus ex testamento testariis. Vnde etiam si tene
remus opi. glo. quod debet dari petitum a
matre hoc etiam non procedit. quia non est lo
cus datiuo sed aiunt. que precedit omnem da
tiuum. Quero pone quod pater est exbannitus vel
alias condempnatus ita quod filii efficiuntur sui
iuris. et exeunt tutorem secundum glo. insti. qui
mo. pa. po. sol. §. relegati. an mater possit
esse tutrix tamen sic mixta. Ro. quod sic. quia tex. dicit
quod ob eam renunciare suis iuribus. quasi
dicit ille iure tu ex quibus orti sunt filii
non sunt impedimento quominus esse possit
tutrix. Bartholus l. d.

QUEstionum. Tutor non
potest dari dari certe rei sed
persone vel vniuersitati. h. d. cum
duabus l. se. Oppo. quod valeat datio hic at
si in vniuersitati datus esset. sicut diximus in
hereditate ut ff. de her. insti. l. hereditas Bo.
quidam hoc fatentur. sed hoc est contra l.
et si datus dicit quod aliud in hereditate ut
ibi. aliud in tutela. ut hic et potest esse ratio
quia quando aliquis instituitur maiori re ad quod
habet iure hereditatis merito illud potest ex
tendi ad totam hereditatem. Sed si aliquis datur
tutor ad vnam rem nil habet cuius quod est tut
ele que prouidetur est ius in capite liberi.
et hoc est quod dicit tex. quia persone non rei
certe constituatur ab illi. quia qui habet aliquod
iudicium potest prorogari eius iurisdictio. sed cuius
qui nulla habet. non potest ut l. priuatorum. C. de
iurisdictione om. iudi. et l. i. et ii. de iudic. Sed
ista non est bona ratio ad illum casum quando tutor da
tur deductus rebus. Nam ipsa datio
continet vtrumque. et non valet ut hic. Quero
si quis daret tutorem simpliciter postea ad
hiberet administrare certas res. vtrum valeat
ar. l. plenum §. i. ff. de vsu. et ha. dicendum quod
non. est quia institutio est fauorabilis ex vtra
que parte. et parte testantis ne decedat tes
tatus ex parte instituti ut lucretur tute
la continet onerationem ex parte tutoris. licet
sit fauorabilis ex parte pupilli. et ideo
non fit ita larga interpretatio. Oppo. ff.
ti. i. l. qui habet in fi. sed ibi loquitur in curatore ad
lites. Opp. C. de in litem dan. tu. l. ad litem.
So. ibi ex post tutor est curator. Oppo.
ad. l. quia persone de l. in. ff. et insti. de
excu. tu. §. datus et ff. de admin. tu. l.
cum plures. §. cum tutor. ubi dicitur quod tutor
datur rei. So. So. verum est ibi ratio sed principaliter
datur persone. ut hic ut patet in diffinitione
tutele datur enim ad tuendum eum qui propter
etatem se defendere nequit. Oppo. C. de
nupt. l. in copulandis. So. ibi in cura
tore qui datur pupillaribus rebus. Vltimo
ad. l. vltimam oppo. de l. precedentibus dicit
hic glo. datur cuidam vniuersitati. s. rei
affricane. vel ytalice. Contra hoc videtur
ff. de her. insti. l. ex facto. ubi talis insti
tutus non instituitur ex recta. Vnde dico quod
districto iure esset ista datio non procederet
tamen de consilio admittitur et hoc est quod dicit
in consulens hoc enim mea est vivendi. et cetera. ex quo sim
enim magis hoc probatur. quod ex littera in illa re
et hic vsus potest esse enim. quare tutor simpliciter
datur potest se excusare ab administratione
rerum. que sunt in alia prouincia ut C. de
admini. tu. l. testator. Vnde forte testator sic da
do intellexit. quod esset tutor simpliciter. tamen
administraret tamen bona que essent in illa pro
uincia. pro hoc dicit Ja. de are. quod si aliquis
daret tutorem rebus que sunt in certa villa quod
non valet datio. secus in rebus que sunt in vna
prouincia. secundum dominum Rome. Item hodie si datur
rebus que sunt in vna ciuitate an habeat

hodie territoria et iurisd. distinctas ut
notatur in l. fi. C. de prescr. lon. tempo.
Ultimo li. glo. e ar. ad q. r. liquid tibi
testor quidquid h[abe]t p[ro]p[ri]i / p[ro]pterea sup[er]mine[n]t
multa ibi quesiuit querit[ur] an ad te p[er]
tineant / Et tenemus hanc glo. q[uod] si te re
lictum unum sit / tunc p[er]tinebit ad te. si tunc
r[e]p[er]itur t[em]p[o]re mortis ut dicimus in c[on]ti[n]e[n]te
et in peculio ut l. c[on]ti[n]e[n]te. ff. de le. i. et l.
peculium. ff. de le. ii. Et dicimus q[uod] si te relic
tu[m] e[ss]et ra[ti]o ve[r]o inspiciat[ur] t[em]p[us] t[estamen]ti ut l. fi.
§. i. ff. de le. ii. et l. si ita. ff. de au. et ar.
le. et hoc ibi tetigi iuq. de eo q[uod] r[e]linquit
pro p[ro]p[rie]t[at]e q[uod] h[abe]t in tali villa / tetigi in
l. i. ff. de rebus dubiis. Bar. l. d.

Siquis ita: Indefinita
in singulari vel in plurali p[ro]
lata vel et plurali p[ro]latam
tutelis equivalet vli / non tamen c[om]prehe[n]
dit eos de quibus c[on]stat testatore[m] non se[n]
sisse. h. d. No. q[uod] app[ellatio] filii refertur ad
omnes q[uod] intelligit glo. si non fiat adiecti[o]
p[ro]prii nominis te. etiam ad aliu[m] non extendit[ur]
q[uod] no. idem tex. C. in l. quicu[m]q[ue] in pa. q.
C. de s[er]vis fugit. So no. q[uod] indefinita
equipollet vli q[uo]d dic ut dixi in l. plu
ribus. ff. de le. ii. Tercio no. q[uod] p[er] te[xtum] istius
testatoris qui credebat se aliu[m] filium n[on]
h[abe]re app[ellatio] filiorum ad aliu[m] non extendit[ur]
Et dic. dy. in institutione facta de filiis ut n[on]
c[on]tineatur ille que[m] testator credebat /
mortuum fuisse. ff. de le. et p[ro]. l. tractati pu
et istud facit ad ea que dixi in l. qui fi
liabus in prin. ff. de le. i. Ultimo no.
tex. ibi et si quasi certus sit q[uod] certus est i[d]
qui de aliqua re h[abe]t vehementem opi[nionem] fac.
ff. de aqua. pluui. ar. l. in summa §. ple.
et. fi. s[ecundu]m Ja. de are. et sic fac. q[uod] si testis
dicat interrogatus quod scit sit R[espondi]t quia e
certus non p[ro]bat quia non deponit p[er] se[n]su[m]
corp[or]eu[m] pot enim e[ss]e certus ex vehementia
opi. que pot esse falsa. ut hic p[ate]t fac. ff. de
acqui. h[e]re. l. cum quidam. §. q[uod] dicitur

Testamento: Testamen
tarii non coguntur a iudice satis
dare s[ed] quando p[ossu]nt offerre ut
soli administrent ad q[uod] admittuntur ubi alii
etiam offerant ydonee vel iudici c[on]tinue se[n]
ti aliud videatur q[uod] si plures sil[iter] offer
ant ydoneor eligitur. h. d. ca. l. se. =
Oppo. de v. s[ed] rette ad l. q[uod] si plures
nam ibi dr q[uod] omnes administrant h[ic] q[uod] eli
gitur ydoneor. So. pe. aut prior est
magnum / et lo. v. s[ed] re. / si p[ri]mum h[abe]t lo
cu[m]. l. q[uod] si plene dy. vi. dicere in quadam
addicione p[ro]ximula q[uod] quando plures offerunt
satisdat. et quilibet se dic velle insolidu[m] ad
ministrare / et lo. v. s[ed] re. quando plures offer
unt et dicit se administrare velle. et loq[uitur]
l. q[uod] si plures / vel dic s[ecundu]m Ja. de are.
q[uod] in l. q[uod] si plures omnes offerebant sim[u]l.
in v. s[ed] rette unus p[ri]mo optulit / p[ro]pterea
alius / et ille dic. So. dy. et Ja. s[ecundu]m v[er]itatem
distinguit sic / aut plures tutores p[ro]uo
cant ad satisdacione / aut unus tm̄ / al[ius]
nullus / p[ri]mo casu / aut appet ordo p[ro]
uocantium et tunc s[er]vus p[ro]fertur / cu[m] p[ri]mo
sua p[ro]uocatione / dederit se hanc facultas
tem ut insti. de satisdat. tu. §. p[ro]fe. Si
vero ordo non app[ar]et tunc eligitur ydoneor i[n]
hac. l. q[uod] si plures / Se[cund]o casu q[uando] unus tm̄
p[ro]uocat an contutores / aut acceptant
q[uod] ille solus gerit h[ab]ita cau[s]e cognicione de
qua dr in fine h[uius] l. / aut non acceptant
s[ed] ipsi volunt gerere cu[m] eo sat dat. oblata
et tunc omnes gerent ut v. si res / aut
ipsi soli contutores volunt gerere illo non ad
misso / et audiuntur ut dictum e[st] ut insti.
de satisdat. tu. §. i. Si vero nullus off[er]t
satisdacione[m] s[ed] petit q[uod] unus administrato
deturnatur vel dimidatur et h[abe]t locum q[uod] dr. ff.
de admi. tu. l. iii. Oppo. et. ad l. q[uod] si plu
res de l. in rebus. C. de indict. ubi sen[tenti]a
c[on]mittitur. So. ut no. p[er] doc. C. eod. de le.
l. fi. in prin. / dixi in l. hungmat ff. de le
i. Item oppo. glo. ff. de admi. tu. l. iii. in
fi. s[ed] ex p[re]dictis app[ar]et so. quia ibi non
offerebant satisdacione[m] v. l. d.

Si nemo: Heredes nolentes
satis dare non repellit tuto
res ab administratione. h. d. Ind
ucitur p[er] dy. ad q[uod] si he[re]des vel con
iuncti defuncto dicant se paratos satis
dare de execu[tione] exequenda voluntate de
functi q[uod] p[ro]pter hoc executores dati non re
pellantur ab exequendo / et si non satisdant
an aut teneant[ur] satisdare / et de quo dic
ut dixi in l. diuus. ff. si cui plus q[uam] p[er] l.
falcidiam. Bartholus legu[m] doc.

Hoc edictum: Ad evidencia[m]
sciendum q[uod] tutores dati ex inquisitione n[on]
debent / satisdare ut insti. de satisdat.
tu. §. i. Sed fuit q[uod] duplex e[st] c[as]us unus
p[ro] quando unus tutor p[ro]uocat alium ad
ad satisdat. ut l. testo. C. e. / alia p[er] quam
tutores c[om]mittitur administratione vim exas
vel dimidit ut l. iii. ff. de admi. tu. hoc
p[ri]mus h[ic] dicitur ad ad[m]ictor ex inqui
sitione, p[ro]rigitur v[er]o p[ro]ba h. d. No.
q[uod] soli lit[er]i et dativi sine inquisitione
sat dant / s[ecundu]m glo. i. in l. i. C. de tu. et
cu[r]a. qui sat non de dic / q[uod] hodie omnes
dativus satisdat. Jo. Specu. in ti. de tu
tore s[ed] glo. in aut. ut sine p[ro]hi. ma

ff. si. dicit distinguendus est / aut quis e datus a maiori iudice / aut a minori et istam tenent doc. insti. de tu. et cur. qui satis non de / sup. Ricu dicit glo. hmo. l. ibi. l. iiij. insti. no solum dic. q hic fuit industria psone electa que r. acio ibi cessat Bar. l. d.

Certo: de eo q quis gerit in qua nascitur postumus tur. actus neg. gs. et si post eum natus gerat in actus tutele deuoluitur. h. d.

Tutor incertus: No q non posset dari tutor incertus naz incertitudinis materiam declara ut dixi in. l. cum quidam. ff. de rebus dub. Bar. l. d.

Testamento: Oppo. de filio famil. qui no pot dari tutor et no pot facere testim ut insti. qui. da. tu. po. in pri. / So. dicit tex. cu quo e testi factio / et sic passiue et sic congruit filiofa. non dicitur de eo qui testifactioez hz ab hac / aut l. excipe eos qui spaliter phibent. a. l. ut insti. et minor xxv. annis / cu quibus licet sit testifactio / no tn possunt esse tutores ut. s. ti. i. l. ff. et. j. e. l. que. ff. si. bartholus. legum doc.

Si quis tutorem: Qui r. eliquit tutore filiu quem prinat liberu no vr libertatem dat dixi. s. e. l. hr. ditas ff. i. al. ss.

Tutorita: Incertitudo circa psonas / quibus datur tutor viciat dacione sz dacio certa pot conferri in volutate eius qui dat. h. d. Oppo. ff. de nona. l. si is in fi. Sol. ibi Oppo. C. de v. sig. l. cu quida ubi disiuncta ponuntur psonas / quibus pmoctur resoluntur in copulatiuam sz hic apparz testatorem aliud sensisse / qz quia dicat vtru uter eoz volet / sile in. l. ticio / aut seyo. ff. dele. iij. fin pe. Oppo. dr hic si no eligant no vaz dacio / contra pmo omnibus erit tutor ut. l. si quis ticio in fine et. l. cu quida et. l. unu ex familia. ff. rago. ff. dele. ij. So. aliud in tutela ut hic aliud in legato ut ibi r. o / quia in tutela est onus Oppo. dr hic q pot dari tutor si volet / Con in prin. h9. l. So. ibi erat incertitudo psonaz / quibus datur hic in fi. no Oppo. dispo no pot conferri in volutatem eius qui gravatur ut. l. senatus. ff. legatu. ff. dele. i. de ver. ob. l. centesimis. ff. si. So. ibi loquitur in ob. pecuniaria / sz obligo ad aliquod officiu pot conferri in volutate eius qui grauatur.

ut hic q nota / Sz dices q in tutela quis obligatur ad pecuniam Ro no est veru incomutabiliter et de necessitate quia poterit esse q ita bn no admistrabit q tunc no tenebitur ad pecuniaz / cu ad administrandu attendit ex benignitate et pietate / sed in contrariis ubi obligatur ad pecuniam / incomutabiliter. Bar. l. l.

Si plures: Quero dicitur hic sup. vacuu / quid si fuerit petitus et datus / Ro no valet ut. ff. de tu. et cur. da. ab his. l. cu pupillo sz Ja. de are. Bar. l. d.

Quibus: Excusatus a tutela unius ppt hoc no excusatur a tutela alterius. h. d. vel aliter in separat. de uno ad aliud no infertur. h. d. Queo quid si prio'l e indiuisiz glo. dicat forte ide e ut dicitur C. qui numo tu. l. fi. sz certe illa. l. modicu aut nil facit. Sz Ja. de are. dicat q excusacio nil pderit / quo ad aliud ut. s. quemadmodu. s. cum l. si quis tocm. Pe. contra q ius tutele e indiuiduu / et indiuiduus utile pmi utile viciatur ut. l. i. ff. Jt queritur. ff. e aq. cotti. et cin. non. ob. l. si totm / quia ibi loquitur de iure quesito hic de iure querendo sm cu Sz no placet / quia hic loquitur de iure quesito / iam cu erat tutor / si cu no esset tutor no haberet nece se excusare tenere gl. opi. Ja. de ra.

Lue Mater no pot esse tutrix testamentaria / nec confirmari a iudice. h. d. oppo. ff. de admin. tu. l. quida decedens. ff. pap. So. ibi no dedit eam tutricez sz iussit tutorez gere consilio eiusdem / oppo. ff. ad tertul. l. ij. ff. si mr v. quid tamen sol. ut ibi. volo scias q hec lex corrigitur p aut. matri et aue cedit ut plene tibi dixi in. l. si quis sub condicione. s. e.

Honoris: Non vr tutor honorarius qui ab aliis actiones exigere debz. h. d. Ad euidenciam scias quis dicitur tutor honorarius. glo. in. l. q si forte ff. de solut. dicit q e honor ei qui datur sz etc so est onus / So dic glo q e honor cui datur et istud placz / ut forte unus magnus et potens ho datur tutor no ut gerat / sz ppt honore pupilli ut pupillus magis reuereatur ex hoc alij dicut q dr honorarius datus a ptore / sicuti ius honorariu dicitur ius ptoriu / q no placz / quia tutela e de iure ciuili ut. l. i. s. ti. i. tene gl. pcedente ex quo pz q qn tutor debz recipe / rocs ab alijs non dicitur honorarius simpliciter pmo habz etiaz onus quia debet administrare Bartholus l. doctor

Propter litem: datus tutor in testo de cuius iuribus dubitatur a pretore confirmatur. et interim erit tutor sed quis sit declarabit eventus. h. d. oppo. quod egeat confirmatione. Nam numquam testum recendatur pro quelam re e testum Ro. Idem solo quia filius ipse cui erat datus tutor nolebat age querela. oppo. de aut. ex cum C. de li. pr. s. quod hodie ista l. corri gitur quod non. quia testo rupto per querelam hic locum aut. ex cum. Idem non in l. cum filius in prin. ff. de le. ii. et l. pre. s. si ex cum. C. de inoffi. te. et hoc puto verum per tex. in cor. pe qui dicit ne alij falsis accusationibus condemnentur. et sic locum in expe hedato casus insita. licet falsa. Non ergo quod pro aut. ex causa confirmatur tutele et eam que non possunt dari nisi in testo. Idem non. C. e. l. i. que e contra illud quod dy. dicit in l. i. ff. de mil. et pu. et nulle de qua tex. in cor. pe dicit expresse quod confirmatur dato tutele. ¶ Tertio ex hac glo. non quod pro aut. ex cum confirmatur illud quod relictum filio rupto testo. Nam ei erat datus tutor ut sibi confirmatur. quod est contra glo. in l. maximum vitium. C. de li. pre. et man. sunt disputatione. et ibi C. refert de quo dixi ff. de le. pre. stan. l. filium. s. ordinibus dicit ut ibi. Sed hic non tex. quod tutor confirmatus e datiuus non testamentarius quod dicit ut dicam in l. i. Bar. l. d.

Idem fiet: Ex hac l. non quod licet testum dicitur filius tamen pro eo presumitur adeo quod tutor in eo datus confirmatur. et sic facit contra rescriptum dicatur filius. Judex qui in rescripto dicitur datus de hoc posse cognoscere. sicut si dicatur impetratam tacita veritate ut l. prescriptione. C. si contra ius vel uti. pub. Et quod non. per Inno. de Rescrip. c. pastoralis. Bar. l. d.

Cum autem: propter causam status status recedit a legitimo et locus e datiuo. h. d. hodie ne indistincte propter qualibet litem impeditur e tutor sed in forma auten. minoris. C. qui da. tu. po. dicam in l. pre. lib. f. s. excu. tu.

Qui tutelam. Qui se a tutela excusat pro dicit quod sibi sunt ca contemplatione relictum. h. d. oppo. ff. de le. ii. l. fi. s. scio et l. si tutio et l. ei qui taxe. glo. non solvit dicit quod illis l. erat pro pte relictum in personam remunerandi. hic aut totum erat relictum contemplatione patris ut ff. de mil. et pu. l. si plures. s. in arrogato. quid aut presumitur in dubio dy. tangit in l. si filie. ff. de condit. et de. et ibi dicam Bar. l. d.

Servis: datus tutor non est liber ingenuus sed de eius libertate aliter providetur. h. d. expo. insti. e. s. tutor et C. e. l. si heredibus. s. sed hinc tempore e hic facta tota ista glo. si. hinc quod ille qui tutorem dedit de libertate specialiter providit vel illi standum e sicut supra. et omnes dixi in l. si heres. s. fi. C. e.

Si impuberi: pronus non potest dare liberto tutorem sed confirmatur. h. d.

Ex sententia. Qui sibi ascripsit tutelam in testo non erit tutor. nisi testator subscripsit et excusationem admittit. h. d. ad evidentiam facias quod ponit dy. que l. cornelia punit veluti falsi dolose commissi ut l. ex. C. de fals. et ff. de fals. l. qui sit falsi. ut in omnibus capitis l. cornelia. Item sunt serum senatusconsultus libo mani. quod punit quasi falsum hoc est eum qui sibi ascripsit in testo ut l. divus ff. de fal. et C. de his qui se ascrip. inter. per totum. quod senatusconsultus loquitur de eo qui in testo sibi ascribit quomodo. Si ergo ascribit sibi tutelam que est onus non hic locum ex verbis sed ex sententia nisi testator subscripsit ut ahac lex. ¶ oppo. ex glo. et non quod sit tutor etiam si testator non subscripsit ut l. uxorem. s. i. ff. de fal. Solum Ja. de are. quando testator subscripsit erit tutor testarius ut hic. et ff. ad l. cornel. de fal. l. i. s. et si filius. Sed quando testator non subscripsit non erit tutor testarius ut hac l. in pri. Sed index poterit eum dare si al. e ydoneus ut dicta l. uxori. s. i. ex verbis casu excusatio admittitur hic ut ibi oppo. glo. ff. de lo. in l. cum quis decedens in princ. et non solvit dy. dicit quod hic deprehenditur culpa facientis quia facit id quod sciebat vel scire debebat de iure facere non posse et sic erat eius rationem subiectus erat ut dicta l. uxori s. i. sed in contrario nulla erat delicti suspi. tu dic quod hic non pure commisse meo tiro commisse sub quadam conditione seu quodam respectu qui postea deficit inducto istam l. ad. s. index. Facit notorie aliquid commissum an ipse idem possit eam scribere ut quod non quia non potest sibi ascribere officium ut hic ad idem l. uxori s. i. ff. de fals. Incontrarium facit quod cotidie fit nam scribunt notarij se rogatos a partibus vel a iudice. dico ergo quod si aliam committitur aliquod officium ille idem non potest scribere ut hic. Sed si committitur omnis ratio officij eius ut quod recipiat testes in una causa tunc non est prohibitum quod scribat. sicut non est prohibitum quod scribat quod e rogatum de aliquo actu. Sed si quereretur de toto instrumento ut cum aliquis sit pretor vel capitaneus huius civitatis ipse idem non posse cognoscere quia interesset in eum contra ut. C. ne quis in sua causa

.l. i. s; sup. vna q. p. ot ips. puniare verum sit in. dcp. ut. l. i. in pn. s. si quis in ins. vo. no. ... sic et tutor licet non possit sibi ascribe tutelam / pot tamen conscribere libru. ratiom in quo gtinentur actus pticulares ut ei creditur cum pro se. ut. l. nescennius. s. de neg. g. tutius tamen est q alius notarius scribat vel cum eo subscribat. ¶ Scio facit ad q. q. si aliquis ascribat sibi fideicommissaria vel est pns et acceptans tempore testi. q postea no pot eam pensare ita in ducitur p glo. in dict. l. vxori. s. i. — ¶ Tertio facit q si ego me scribo me tibi certum debere ex aliq. ca. / licet no dicat. ibi q ita pmittam q videor pmittere ut hac. l. in fi. vbi pmisisse videbatur.

Quos certum tutum: Incertitudo psone que dicitur tutor vitiat datione. Nota ibi no ius deficit / sz pbatio ¶ Oppo. de. l. siquis sum. s. si int duos. ff. dele. ij. Sol. ut no. in. l. siquis a filio. s. si quis plures. ff. dele. ij. et p dy. de vyg. in. ... in ... li. vi. dixi in dict. s. si int duos. Oppo. de. l. Itm mela. s. si plures. s. ad. l. arquil. / glo. no soluit / dy. dicit q illud e favore publice vtilit ne malefitia remaneant impunita cum omne deliquisse constat. Idem no. in dict. ... in obsan. de v. ... li. vi. in fi. ¶ Oppo. ff. de admi. te. l. iij. s. si duobus soit ut ibi pz. ¶ Opp. de. l. qui solucde. ff. de he. insti. sz ibi voluit ambos esse liberos / sz vnu tm ee tutore ¶ Queo an incertitate aliquis sit tutor. Ja. de are. q no q2 que no pot apparere habere p nichilo quo ad ius tenu. ut. l. iij. l. s. de ghen. empt. et hoc vult dice ista. l. dum dicit / no ius deficit / sz pbatio. pe. dicit gtrm quia. l. semp e ctu ut. l. cum quidam. s. s; sum he dem. ff. de acq. he. et s. si ps hereditas. ff. e. l. illud. s. de condi. ob ca. l. si pecunia. s. si si. in et io no deficit ius in si deficiat pbatio et ita int velle gle. in dict. s. si int duos et. l. sz si ita de sup. s. ercio. quis possit dari de quo testator senticat Re ppt amicitia qua hebat magis cum vno q cum alio / et ppt illas gecturas ut. l. si filius plurium. ff. dele. i. et iunct. in dict. s. si int duos. Bar. l. d.

Si pater: Tutores dati in testamento rupto debent confirmari / dicit glo. q hodie erunt tutores testamentary p autem ex causa nec egent confirmatione et ide notat in. l. int. nostro. s. fi. et. l. i. s. e.

Quero. In testo pot dari tutor non certus. h. d. Oppo. de. l. et ... l. se. ibi a indice habet ... rone in ibi dixi pone ees rones tex. s.

el. tutor. s. i. Bartho. l. doctor.

Idem paulus: Tutor datus cum notitie testi ut alius. h. d. Que no quod vult dicit accessiones Ro ibi ppt ca q pronomo pupilli accesserunt ut. ff. de adi. le. l. quod s constat / aly habz in litera cessationis et tunc dicit. l. si cessant gere te sic quibz alius sm dy. Bar. l. d.

Lucius: licet expssum differat tutum no differet. h. d. contor. ff. de admi. tu. l. lucius. s. i. et hoc io quia tutum pot eadem in sno sine expsso simule ut. l. si fideiussor impu. ff. dele. i. et q ibi notat q minor xxv. anis no pot ee tutor. Simule. C. dele. tu. l. fi. ro quia cum sic sub cura alcius no dz ipse alium rege sz quero an minus xxv. annis posset dare tutore filius in teste Re q sic casus e. ff. de admi. tu. l. iij. / s. cominus quod tene mente. Bar. l. d.

Tutoribus: Verba pntis tpis / cum aduerbio tunc referuntur mortis. h. d. ¶ Oppo. vbum vuinc e pntis tpis go dz referri ad tempus mortis ut. l. si ita de ann. et ar. le. et. le. fi. ff. dele. ij. Sol. istud e ppt dictione tunc quia significatiue gnotitate tpis / tunc enim adverbium idem importat q illo tpe / hec pot intelligi de pnti / cum hoc pnomen illo sit demonstrativum de longinquo et de hac dictione tunc dixi in. l. si is. s. i. de condit. et de aly dicunt q istud e ppt natura tutele que assumit efficacia a tpe mortis et tamen vba pntis tpis referuntur ad vba testi / tene go pma hec. l. inducitur ad. q. eligunt duo ppositus vnus pro pme alius p scdo / pmus acceptat / et pea moritur vel venire impeditur / an electio devoluatur ad scdm an vero expirauit et expus sit nova electione. Itaque pone. C. x. C. de impu. et al. subsi. l. pcst adum. Ja. de are. ff. de condit. et demon. l. cum sub. hac et ibi dixi Bartholus legum doctor.

Quum codicillis deficiente conditione finalis irritat dispositionem. h. d. Querit glo. quid de datis in codicillis / quida dicunt q illi erunt tutores ut. l. ij. C. e. no enim revocentur tum licet dentur sibi licz aliud sit in pcuratore / Roez dixi in. l. si hereditas. s. i. s. e. aly dicunt q sic dati no sunt tutores ppt defectum ... finalis ut. l. x. l. s. ff. de he. insti. et istam tenet dy. / ne ob. l. ij. s. e. n quia ibi si fuerunt dati simpr. ¶ Vltio facit glo. hic gnale illud an cessante causa cessat effectus q examinat doc. in. l. gnaliter. C. de epis. et cle. et dy. in. l. ij. ff. de donat. et ibi dixi plene de hoc Bartholus legum doctor

De confirmando tutore.

Quia tutores inutiliter dari in testamento veniunt confirmandi, ideo ponitur hic rubrica de conf. tu.

Utcumque: Tutor legitime datus in testamento non eget confirmatione, secus si inutiliter vel ex persona dantis vel eius cui datur vel ex modo dandi. h. d. Nota quod verba de preterito in tutelis non inducunt dispositionem, licet secus sit in legato ut l. viii. ex familia. ff. fi. et de precario. in prin. ff. de le. ii. vel dic quod istud ideo quia verba de preterito referuntur ad generaliter tutelam. l. generali. in prin. de usufruct. leg. et nota. ut fo. dict. l. impu. pero imprin. vel vims hec io quia dixit deputaui curam habere vellem, non dixit personae cui tutor debet dari ut l. quia persone. S. ti. l. Nota quod mater non potest dare tutorem filiis et datus non confirmatur sine inquisitione ratione dicte matris prem et intentum. Pont glo. C. e. l. i. et ibi per cy. Nota quod tutor non potest dari in testamento et tutor sit romponitur. doc. in l. pcls. C. de testa. tut.

Sed ad istud oppo. C. de epi. au. l. de curationibus et de cur. fur. l. ult. Sed aliud in curatore furiosi ut ibi aliud in curatore adulti ut hic. nec ob. i. de curat. fur. quia debet ex pom. i. admissio decerni sine pe. ¶ Quero an impuberi possit dari curator in testamento. Re quod ne ut l. in pubi. i. de adm. tu. ¶ Quero an tutor confirmatus dicatur datiuus vel testamentarius. vi. quod datiuus quia qui confirmat dat ut legem obuenire de v. sig. et in aut. de defen. ciui. ff. si intentum et quod non in l. et quia de iure d. om. inde sed hic index confirmat ergo ratione per hoc vt tex. S. ti. l. l. iiii. inde in fine ut C. e. l. Si ut promis. et l. i. ubi dicit tex datos a iudice per hoc. i. de adm. tu. l. qui negotiatione. ff. in testamento et i. de cur. fur. l. plerique circa prin. In contrarium quod sit testamentarius vi. quia non satisdat ut i. c. l. fi. et in ex prossus. i. c. l. iii. quod est apertius quia preferuntur legitimo ut statim statim dicam dicit. que datiuus tamen sapit naturam testamentarii in hoc quod non satisdat et quod preferuntur legitimo secundum quosdam quod ante sic omni dicta in sequenti. q. probat hoc tex. i. c. l. iii. ubi assimulat tutorem confirmatum ei qui datus est in testamento si similiter ergo non idem ut nota. in l. quod uerna. ff. deposit. Sed quero vtrum talis tutor confirmatus preferatur legitimo glo. infra de iure. circa fi. tenet quod legitimus preferatur quod tangit in l. neque. C. eo ti. Et contra hoc infra tex. S. ti. l. iiii. in fi. et l. se. Sed ad illa posset in dici ut dic. quod illi loci qui est dubium an testamentum valeat sed quod glo. loquitur in certo tamen est. Sed dominus azo. sicut disputando de finiuit quod tutelis confirmatis preferatur legitimo et hoc probatur ex ordine titulorum. Nam inst. et C. primo posuit de testamentariis tut. postea de confirmatione tu. iii. de legi. tu. in quo ostendit prius confirmari preferri. Item probatur inst. de tutelis. ff. fi. ubi dicitur quod omnino debet confirmari per hoc i. c. l. qui a patre ubi assimulatur dato in testamento. Item in hac l. dicitur quod iudex eum confirmet simpliciter sine aliqua inquisitione et sic non inquirit an sufficiens sit legitimus et istam opi. communiter tenent doc. quam puto veram tangitur C. e. l. neque licet preferatur legitimo admittitur tamen datiuus secundum ut l. si ut promis. C. e. et dicto. ff. in testamento. i. de adm. tu. re. quia ipse re datiuus est non secum admittit alium sibi similem.

Mulier: Tutor vel curator datus confirmatur ex inquisitione. h. d. Oppo. de l. pero. ff. ium. i. de le. ii. ubi dano tutori facta a matre non valet. Ad dicitur quod in dano ibi quod non instituit hic sic vel dic secundum quod eum instituit confirmatur cum modica inquisitione in ibi si eum non instituit confirmatur cum magna inquisitione ut hic ita tenet dy.

Qui a patre: Tutor datus a patre in testamento inualido confirmatur sicut si in testamento valido datus esset. h. d. ¶ Nota quod dicitur pro inde et sic non est similitudinis ergo non est idem ut nota. S. e. l. ¶ Oppo. testamentum solempne facit idem inter liberos ut hic et l. hac consultissima. ff. ex imperfecto. C. de testa. S. glo. in l. neque. C. e. dictus has. l. hodie esse correctus per ff. ex imperfecto sed inst. de testa. tu. sup. prima ver. tenax contrarium idem in dicto ff. ex imperfecto et hoc non est vim quia testamentum inter imperfectum valet tamen inter liberos non quo ad extraneos ut dicto ff. ex imperfecto non eum priuilegium filiorum debet extendi ad dampnum extraneorum ut l. impuberi i. de adm. tu. hoc vim nisi ponens vnum ex liberis esse datum tutorem in testamento tunc eum valet hodie per dictum ff. ex imperfecto.

¶ Quero an tutor datus in testamento non solenni teneatur petere se confirmari adeo et sic tutor teneatur de periculo administrationis de facto et hic vi. quod sic quia equiparatur ei dato in testamento legitimo pro hac i. de adm. tu. l. tutores contutores. Contrarium est verum ut i. de adm. tu. l. impubi et quod non in l. pro tutelam inst. C. ti. et est expressum C. e. l. i. et ii. ¶ Quero quid si petat se confirmari et index negligit eum confirmare an possit administrare decreuisse (?) in creditoribus creditorum dicit quod sic ex de supplenda negligentia prelatorum c. i. et per ibi per Inno.

Si patronus: Quilibet potest dare tutorem

in pupill quem instituit | simul hz aliud h. d. ¶ Quero quid si habeat alia bona | Resp. confirmabitur | sine inquisitione et concedetur sibi administratio illorum bonorum in quibus impuberes est institutus | In aliis autem non conceditur administratio sine inquisitione secundum dy. et bene ut l. ult. C. e. et l. fi. C. qui inm. tu. offi. Am. pos. ¶ Volo non resp. ibi quod tutore dato ex quo non ap. quod si quis aliquem elegit ad aliquod beneficium suo officium presumatur ipum habere notum fac. J. fin. adver. vendi. b. ff. pls. Et sic est casus quod canonici qui eligunt aliquem indignum presumatur scisse scienter | et sic puniendus elige di secundum Ja. de are. facit J. de re. iur. l. qui cum alio tene menti. Bar. l. d.

TUTORES: Id magistratus qui tutores confirmant sine inquisitione | et fideiussores non receperunt | et primer periculum ad inistratores h. d. ¶ Oppo. tutor datus cum inquisitione non debet satisdare ut insti. de satis. tu. § pclt. glo. in volunt se veritatis est quod debuerunt recipere fideiussores quando confirmat sine inquisitione et per sequitur quod non per an imp. onerem | dectinz quam per inquisitionem ydoneus presumatur intelligentem vult confirmare per inquisitionem | et fideiussores non recipere ita intelligit dy. ¶ Quid an tutores dati ex inquisitione hodie debeant satisdare | in glo. hic sunt opi. glo. quod est hic et l. i. C. de tut. et curat. qui satis non de. tenet quod hodie omnis datus debet satisdare etiam ex inquisitione datus ut in notatur B. ti. l. l. si nemo § l. et tangitur hz secundum aliam opi. dy. dicit distinguendo aut datur a maioribus iudicibus cum inquisitione et non debet satisdare | aut a minoribus | et tunc sic. ita tenet dy. hic et glo. in auc. ut hic qui ab. ha. se. § fi. Cy. in l. fi. vel sive Rici. C. de tut. et cur. qui non sat. de dipi in dec. l. si nemo § l. ¶ Volumus non diligenter istum tex. quod qui datur tutor ex inquisitione aucto. decimatur sibi tutela debet presumi esse ydoneus.

SI FILIO: Tutor datus a patre sine inquisitione confirmabitur hoc dicit bartholus l. dec.

NATURALI: declarabo istud ad presens in infra proximo § bartholo legum doctor.

SI QUAERATUR: hic ponitur forma quo tutor confirmatur ex inquisitione ¶ Oppo. B. de tutelis l. qui hz § pls. So. ibi quod datur sine inquisitione ¶ Oppo. quod aliud requiratur s. quod cognoscatur de moribus ut l. sive oz § pclt. q. de tut. et cur. da. ab his | sed dicit glo. quod hic debeat per illam suppletur. Tu dic quod si dicitur et cetera detur cuius dandi facultas erit tollit contrarium Nam dicit inquirendum de persona tutoris in quo ventur inquisitione de moribus | hoc quod debet presumi | aucto. imponitur detentus ut B. e. l. tutores § ¶ Volo scias quod dy. posuit hic unam distinctionem pro declaratione huius tex. quam non bene declaravit. Pro cuius declaratione quero an tutor datus in testamento a patre debeat confirmari Rio siquidem datur a patre legitimo et nati filio | in potestate in voluntate solemni non eget confirmatione ut l. i. in pri. B. e. Si vero datur in testamento minus solempni et olim delebat inde instituere confirmari ut B. l. pen. et l. quinque et l. i. hodie debet distinguere | aut est testum nullum ex causa preteritionis vel exheredationis | aut ex defectu solempnitatis | primo casu non eget confirmatione sed vas hodie per auct. ex ca. ut no. B. ti. l. l. i. et l. iur. inde insti. et l. si pr. ex hered. ¶ So casu | aut est datus tutor unius ex liberis et non eget confirmatione hodie ut l. hanc consultissimam § ex imperfecto C. de testa. aut est datus extraneus et tunc eget confirmatione ut dipi. B. e. l. quia a pre. Nos. in dec. § ex imperfecto. Sed advertendum est quod si pater decessit ingratus post testum confirmatur sine inquisitione. Si contra nulla tunc adhibetur inquisitio quedam de qua dicitur p. l. proxima et l. sequenti. Si non pater dat tutorem filio legitimo tunc ut adoptivo tunc de iure veteri variat | idem quam in legitimo | et naturali quia tunc transibat in potestatem adoptantis hodie secus | ut l. cum adoptivus C. de adopt. et io debet adhiberi distinctio illius l. | aut transit in potestatem | aut non secundum dy. Si non det tutorem filio nato tunc hoc potest contingere duobus modis quod quia est filius emancipatus in quo propter emancipationem vinculum civile est sublatum legitimus tamen est tunc datus confirmatur sine inquisitione ut B. e. l. i. quia datur filio naturali ut nato ex concubina | et tunc debet distingui | aut cum non instituit | et non confirmatur sine inquisitione ut hac l. in prin. | aut eum instituit et tunc aut non habeat alia bona et confirmabitur sed in bonis que habuit a testatore detinetur sibi administratio sine inquisitione in aliis aut non detinetur nisi cum inquisitione in aliis aut non detinetur nisi cum inquisitione ut l. fi. C. e. quod notatur per dy. in l. si patronus B. e. Si vero detur filio spurio | non valet datio | nec confirmatur ut no. B. ti. l. l. i. ¶ Quero quid si tutor detur a matre Rio aut mater instituit filium et confirmatur cum modica inquisitione ut l. pere. § mr. q. de le. iii. et ibi per dy. aut non instituit | et confirmatur cum magna inquisitione ut l. ii. B. e. et ibi

p dy. Quero quid si pronus det tu-
torem liberto. Ro distingue eodem mo
quo dixi in pre naturali p eundem .l.
vel eodem mo quo dixi in inst. Que-
ro quid si tutor detur ab epo Ro si
cum instituit vel aliquis confirmatur cum inqui-
sitione al' secus ut .C. e .l. si pro et .l. auctores

IN CONFIRMANDO: licet
pr dederit tutorem filio tamen
inquiri dz cuius pris voluntas
mutata fuerit vel mutari debuerit
maxime si diu post testum factum decessit
h. d. cum duabus .l. se. No q licet quis pro-
betur semel dives vel pauper non psu-
mitur de necessitate hodie talis quam divitie
et augmentum facultatum de facili ob-
veniunt ut hic facit ff. de excutoribus .l. spa-
done .§. qui absolutus et q ibi no. quod
autem eo? an quis psumatur fuisse talis
retro qualis est hodie dicemus ff. de ma-
gis que .l. i .§. si ingratus. No q propter mu-
tationem morum psumitur mutata volun-
tatis eius qui administrationem concedit. et
sic facit q propter ea que hic ponuntur
in persona patris videatur mandatum re-
vocatum pro hac ff. de solut. l. si cum cor-
nelius et ibi dixi. et pro eo ff. de fur. l. falsus
Tertio no q ei qui est implicatus cum fisco
denegatur tutela q qualiter intelligatur
glo. tangit in .l. ple. C. ne tu. vel cura
ne. cond. dic ut ibi. no q propter utilitatem
pupilli receditur a voluntate defuncti
simile in .l. i. ubi p n. cdu. de. et pro hoc
dicebat mar. sim q licet pr prohibuerit
confectionem inventarii q pot in .l. fi. in fi.
C. ar. bi. tu. tamen si iudici videbitur q
pupillo expediat inventarium fieri coget
tutorem ad inventarium faciendum ar. huius
.l. et doc. referunt in dicta .l. fi. C. ar. bi-
tu. facit etiam iste .l. ad id q dixi in .l.
ple. ff. de codicillis q si testator reliquid
multa legata tempore quo non habebat liberos
postea suscepit plures liberos q propter su-
pervenientes filios psumatur recessisse
ab illis legatis tangit in .l. i. de codici-
llis et in autem ex ca. C. de libe. preteri.

QUIDAM: Curator a pre
datus non debet satisdare re
pupilli solum fore sed de fidei-
commisso sibi relicto restituendo si cura
dimiserit hoc dicit ista .l. Bar

De legittimis tutoribus.

De legittimis tutoribus Rubrica.

Post tutores testamentarios et postea
confirmatos venit legitimos vero pomit
hic Rubrica de legittimis tutoribus quidam
tamen habent in Rubrica et curatoribus q non dz

esse quia licet tutela distinguatur inter species
s. legitima testamentaria et dativam tamen cura
non quia dari in testo non pot ut .l. i. in
fine ff. e ti. l. et nulla cura est legitima ni-
si iuris furiosi ut .C. de epi. audi. ff. de
creationibus et ff. de tu. et cur. da. ab
his .l. mulieri et .l. venter .§. prelis
et ff. de excu. tu. l. sz et milites et .l.
amplissimos Bartolus .l. doc.

LEGITTIME: legiti-
ma tutela ex .xii. bus et
conveniente .l. xii. tab. de-
fertur hereditas. Fal-
lit si mulier est in
medio h. d. Oppo. dicit
hic q agnati tantum vocantur ad tutelam
sicut ad successionem. Contra quia hodie vi-
dentur vocari cognati ad tutelam et ad
successionem ut in aut. de here. que abin-
testato .§. ex his glo. fatetur q hodie admittuntur
pariter agnati et cognati et bene quia tex dicit
Puto tamen q in civitatibus in quibus per
statutum est derogatum iuri com. et agnati
preferuntur cognatis in successione q eodem
mo preferentur in tutela per rationem istius .l.
Quero de iure antiquo cum agnati de-
ficientibus venirent cognati ad tutelam sicut
vocabantur ad successionem de iure pretorio
glo. hic videtur dicere q non quia non reperitur
.l. aliqua. Contrarium notatur in glo. non diligenter
et C. e .l. i. et illa verior. pro qua ff. e.
.l. iii. in fi. et ff. e .l. fi. bene verum intellectum
que ibi dictum hodie vero non est dubium ut
dixi. Queo an filius adoptivus tunc
competat legitima tutela glo. hic dicit q
non sed de iure dicit contra pro ratione reddita
in tex. quia hereditas pro .l. defertur adoptivo
ergo et tutela ut ff. de suis et legit. l. i. et
l. ii. §. pen. non ob. iste tex. qui videtur re-
quirere utrumque s. q sit legitimus et naturalis quia
debemus magis considerare rationem
q verba nam ratio limitat et declarat
dictum ut .l. cum pater .§. dulcissimus ff. de
le. ii. fin. enim bar. l. d.

SI APUD HOSTES: Spes postlimini
facit tutelam non devolvi ad se-
quentem sed est opus dativo hac dicit.
Oppo. B. pro. rnsd. s. ibi proximus agna-
tus erat impeditus impedimento perpetuo
quia mulier hic secus sed erat spes q
rediret solve ut .l. iii. §. i. no tamen enim ibi
in deportato nulla erat spes restitutionis
di tutelam de iure com. ratione hoc videtur
in .l. si quis sub conditione .B. tri.

INTERDUM: Inter prodigus pro-
pter delictum privatur ius succeden-
di non privatur onere tutele hac
dicit. Barthalus legum doctor.

Tutela. Tutela legitima toll[itur] capitis diminucione. h. d. Ist[ud] est verum secundum illa tempora. Sed hodie quia sublata est diffe[rentia] emancipationis et iure patronatus quo ad hereditatem eodem modo quo ad tutelam ut in auct. de hered. ab inte. § ex his ita et dy[cit] omnes Bartholus legum doctor.

Tutela. Ex lege dicitur quod ex mente eius colligitur licet p[ro]p[ri]a deficiant. h. d. ar[gumentum] huius l. dicunt doc[tores] moderni quod illud quod ex mente l. e[st] ex l. et competit dir[ect]a actio ex l. illa ut hic hoc ponit in l. i. C. ut pos[sessores] et l. i. C. de contr[ahenda] et obligat[ione]. Advertere tamen quod licet sit ex l. non tamen est ex verbis ut hic patet et ff. de ver. sig. l. nominibus ver[borum] § nec bu[...] ex l. declarabo aliqualiter. i. e. l. § fi. Bartholus l. d.

Sed si hec. Contumax in manumittendo privatur hereditate nisi in totum ius patronatus pro dat[a] h. d. Quero an isto casu ille qui manumisit admittatur ad hereditatem. gl. i. dicit quod non. alia gl. p[ri]ma in[fra] dicit quod sic. que est super[ius] ubi tutorem esse. Sed iste glo. omnibus casibus loquitur. Nam s[ecund]a glo. refert se ad tex. qui[a] primus fuit emptus nummis suis. quinta[m] tibus oculis suis d[omi]ni. p[ri]ma glo. refert ad alium casum qui nummis emptus est. Queritur isto casu quia perdit hereditatem an perdat tutelam. Re[spondet] glo. quod non. quia delictum non tribuit immunitatem pro hac. s. e. l. i. § fi. quod est nota. Facit quod licet proximus agnatus furiosum non administraverit vel tutorem non petierit licet privetur hereditate ut l. Sancimus C. de legi. hered. tamen non privatur tutela s[ecundu]m Ber[tholum] in ti. de tutoribus in illo § in quo tractat de legitima tutela i[n] fine quinimmo huius vol[uminis]. Ist[ud] oppo. quod privetur ex quo furioso tutorem seu tutelam non petiit per l. Sancimus C. de legi. C. de legi. hered. Sed illa oppo. non est bona quantum ad removendum eum a tutela ut hic patet. Sed quantum ad removendum eum a successione tangam in l. tutor qui repertorium i[n] p[ri]n[cipio] de admi. tu. Contra pro dat oppo. glo. de l. decreto ff. de suspect. tu. et l. Sed et militi creditur § Sed ignominia ff. de excu. tu. ubi pena dat immunitatem. Sed solue et non per dy. in dat. l. decreto et in c. quod ob gratiam de reg. iur. in vi. li. vi. Ist[ud] contra hoc que dixi opp. de l. tutelas de cap. di. et s. l. xx. in v. plane ubi ille qui privatur hereditate privatur tutela. So. in primis duabus privatur hereditate et iure agnationis merito privatur tutela in v. sed si plane privatur in totum iure patronatus adeo quod non est patronus. Ist[ud] contra pro dat facit quod dixi s. e. l. i. in prin. ubi postquam agnati privantur hereditate per l. nonas C. et

preferuntur cognati auctoritate gradus privati[s] esset et tutelam et tamen agnati remanent. So. ibi privantur hereditate alias quia sine delicto merito privantur esse onere tutele et predicta tene menti Ber. l. d.

Si duo. Si plures sint patroni proximi omnibus defertur tutela et aliquibus deficientibus remanet apud ceteros omnibus deficientibus vadat ad liberos eorum per eundem modum per que defertur hereditas hoc hoc dicit bar. l. doc.

Quem potest. Si primus legitimus desinat facto inducit hac pri[mus] agentis locus est datiuo non sequenti legitimo secus si desinit causa naturali alias aut in dite hac pri[mus] non agente hoc dict. cum g. se. istam materiam plene declaraui in l. si quis sub conditione. ff. ti. y bl.

Si parens. Pater est legitimus tutor filii emancipati fratris sui emancipati est tutor fiduciarius. h. d. Est advertendum quia in libro inst[itutionum] habemus tres titulos p[ri]m[um] de legi. tu. agnato et de illa habuimus hic usque ad hunc §. Scd[m] de legi. pa. tu. et de illa iste §. Tercium de fiduciaria tutela et de illa loquitur l. sequens quo defuncto. Expo. de iste. § ubi dicit quod est legitimus ad. l. se. ubi dicitur quod est fiduciarius glo. C. e. l. frees dicit quod fratris frater est legitimus tutor et glo. iure in ista materia non habuerunt clarum intellectum doctores dicunt melius sic quedam est tutela legitima que differtur ex mente et ex verb[is] l. xii. tab. ut s. e. l. i. in prin. et insti. de legi. agna. tu. Quedam est tutela legitima ex mente l. xii tab. non est verb[is] ut est illa que defertur patrono ut s. e. l. iii. in prin. Cum enim per l. xii. tabul. deferatur hereditas patrono per quas eius mens fuit de tutela licet verbis non exprimitur que mens colligitur ex ratione l. ut patet s. e. l. i. in prin. et l. iii. in prin. facit ff. de ma. l. inuito. Quedam est tutela legitima non ex verbis nec ex mente l. xii. tabul. sed constitutione impe. consulti et per ydemptitate rationis ut sic pater emancipat filium l. xii. tabul. non vocat eos patrem ad successionem. re. quia non cogitauit de hereditate nec de tutela non ergo ex verbis nec ex mente sed postea supervenerunt senatusconsultum que vocat patrem ad hereditatem filii. unde postea ex hac l. nova iuncta cum ratione l. xii. tabul. in alio consilio vocat patrem ad legitimam tutelam filii ut hac § et insti. de le. pa. tu. et hoc vult dicere tex. vice legitimi tutoris fungitur quasi dicat non per l. xii. ta. sed per exten[sionem] iuris consulta ex ydemptitate rationis. Quedam est alia tutela que vocatur fiduciaria ubi si filius emancipatus est tutor filii in patre retento vel econtra. Iste non est tutor ex verbis

nec ex mente l. xij. tabularum nec ex verbis quia secundum ista tempora non vocabitur ad hereditatem sed quia propter caritatem sanguinis l. multum confidebat de eo ideo vocatur tutor fiduciarius ut hic et insti. de fiduc. tu. Sed hodie frater vocatur ad successionem fratris emancipati ergo etiam ut l. l. xij. tabularum et l. nescientibus C. de legitimis heredibus et ideo potest hodie dici tutor legitimus non ex l. xij. tabularum et isto respectu in l. fi. ff. C. e. ista que hic appellatur tutela fiduciaria ibi appellatur legitima quia ille tunc erat inducta successio ista nondum et de hoc per doc. in dicta l. fi. et Bar. l. doc.

Legitimos. Tutores legitimi committuntur ipso iure l. non tamen possunt administrare nisi satisdent que satisdatio a principio cum cognitione non exigitur h. d. ordinaria glo. cum eo ipso quod tutor datur est aliquis possit accedere ad administrandum glo. dicit quod sic dum tamen primo satisfaciat postea quam incipiat res cum decreto iudicis sicut quod faciat inventarium ista duo probantur in l. fi. C. arbi. tut. Tertio quod necesse est in aut. ut hi. ob. prohi. se. ha. res mi. § fi. collat. vij. Quarto addit glo. quod satisfaciat ut hic vij. Quinto addunt doc. scilicet quod expresse promittat defensionem pro pupillo suscipere ut C. de admi. tu. l. fi. § defensionem et ibi per eos examinemus per ordinem. Primo quero quid quo iure inductum sit hoc decretum glo. ut videtur att. l. fi. C. arbi. tu. glo. dicit imperator quod res accipiat secundum quod conditum et sic se refert ad quandam consuetudinem. Dico quod propter legem istud decretum fuit propter inductum de iure veteri que non poterat administrare tutor nisi sibi decerneretur administratio ut tex. expresse dicit ff. de admi. tu. l. iiij. licet glo. ibi aliter exponat pro hoc ff. de posi. l. cum eorum in prin. et ibi no. C. de tut. et cur. illu. per se. l. i. et C. qui. mu. tu. offi. fun. po. l. ij. et arbi. tu. l. fi. et pact. § fi. et au. ut hij qui ob. ha. se. prohi. res mi.

Quero utrum in quolibet genere tutorum sit necessarium decretum hoc. Respondeo sic ut dicta l. iiij. de admi. tu. et alias l. 6. allegat hoc non potest recipere instantiam in tutore testamentario et si testator ei hoc remisit expresse ut dicta l. fi. arbi. tu. vel testator ipse decreverit sibi administrationem quoniam ipse testator decernit ut tutor sua auctoritate incipiat administrare ut dicta l. cum eorum sit potest contra de legatario licentiam accipiendi possessionem sua auctoritate ut l. nam et § i. et ibi no. l. de le. ij. propter cum istud decretum est prestare tutori quasi possessionem administrationis sicut dicunt canoniste quod licet aliquis sit institutus in beneficio non tamen accedit ad administrandum nisi ponatur in quasi possessione administrationis ut extra de insti. c. ij. in prin. per Inno. de conc. preben. c. proposuit in prima glo.

Quero an istud decretum interpositum ab uno iudice porrigat effectum suum ad res alterius territorii. Videtur quod non ut l. cum unus § pla. ff. de bo. aut. iudic. pos. et 6. de iudic. om. iud. l. 4. contrarium. Pro huius questionis declaratione est videndum que sit forma huius decreti. Respondeo quod iudex decernat sibi administrationem et ipse tutele seu licentiam administrandi et ita utimur ad quem usum se refert l. nam ut C. arbi. tu. l. fi. probatur quod in e. l. § in legitimis ubi tex. dicit decernit tutelam glo. exponit i. administrationem tutele ad idem ff. de admi. tu. l. iiij. non est ergo necesse quod iudex ponat eum in possessione de facto sed data licentia ipse tutor potest res capere et hoc est quod tex. dicit in l. fi. C. ar. in pe. et glo. hic res accipiat per decretum i. precedente decreto. Sunt ad propositum decretum quod interponitur in aliquo actu voluntario non habet coherationem in alium per modum iurisdictionis qui habet personam in patria licet res sit extra territorium ut l. magis puto § illud ff. de re. eorum et no. per doc. C. de prodi. l. si pro. Et ex hoc concludo quod iudex sub quo est pupillo potest interponere istud decretum quod extenditur ad bona ubicumque posita si contradictorem non habet. Sed si contradictor esset ita quod necesse haberet mitti in possessionem per ministros iudicis tunc non sufficeret licentia iudicis sed deberet sibi ibi iudicium sub quo res sunt ut dicta l. cum unus § ulti. ff. de bo. aut. iu. pos.

Quero an quibus istud decretum interponi debet tantum aliis qui sunt vel esse possunt tutores. Respondeo quod istud decretum interponitur administrationi tantum et alii denegantur tunc illi requiruntur cum hoc fiat cum cognitione ut 6. de testa. tu. l. testis et l. se. et ff. de admi. tut. l. iij. § fi. quia istud decretum concederetur administrationi non tamen alii denegarentur tunc siquidem sunt alii qui sunt tutores legitimi vel dativi iam confirmati a lege vel a iudice et illi debent requiri quia non enim hoc fieri nisi cum cognitione ut ff. e. l. § in legitimis et hoc maxime verum est in legitimis quorum interest non unus accedat ad administrationem sine alio propter ipse suscipere ut ff. e. l. § pote. Si vero non sunt tutores sed esse possunt et tunc non est necesse eos requiri quia non de ledimur ar. pro hoc optime C. de confir. tu. l. si ut proponis et ff. de admi. tu. l. qui negotiationem § testis et quod no. per Inno. de conc. preben. c. proposuit in primo glo.

Ultimo scias quod licet glo. ponat istud decretum per primo tamen ultimum est sed cum primo tutor fecisse inventarium et alia quo 6. dixi quia ei

tutele administratio conceditur ut de cu. l. si.
in fi. C. arbi. tu. vel hoc dz si in ipso
actu quo decretum interponitur ut in aut. ut
hii qui ob. zphi. se. ha. res. mi. g. fi. sollus
que requiritur est q faciat inventarium / q
expectabo in l. tutor / qui repertorium
in prin. ff. de admi. tu. / 3us est quod requirit
q iuret se utilia facere / et inutilia se
pretermittere ut dicto g. fi. in aut. ut hii
qui ob. zphi. se. ha. res. mi. q de iure
c. fuit introductum in tutelis furiosi
ut l. de curatoribus C. de epi. audi. /
Sz per dictam aut. est extensum ad omnes
tutores / et curatores debent eam hoc
promittere sub expressa obligatione rerum suarum ut l.
pz / Quo ergo requiritur dicit glo. q satisdet si
in tutore datiuo dic ut dixi. s. ti. i. l.
tutores / in legitimo hec / h in tex. sim
quam omnes debent satisdare excepto patre
lio a quo eam cognita non exigitur Queritur
quid si iudex voluit haut satisdare exi-
gere / vel exegit et est fruita / Ro ut dicit
ff. e. l. g. in legitimis ubi tex. tangit
Queritur si dedit fideiussores pauperes vel
facultatem pupilli / Resp. intellige potest
administrare ut C. de me. do. l. si inter poste-
riores ab hoc removeri sim ea que nota
in l. pauperiores ff. de excu. tu. et ibi di-
ctum Quartum quod requiritur est q expresse promittat
defensionem pupilli ut l. vlti. g. defen-
sionem C. de admi. tu. / et ibi per doc. / et
adverte / quia antiqui non ponebant istud
quartum quod vidi multas tutelas cassari / sed
hodie hoc mys quolibet apponitur et lz de
iure antiquo hoc esset preceptum officium
tutoris s. ipsum pupillum indefensum non
relinquere ut l. tutor pupillum ff. de admi.
tu. tamen lex vult hodie q hoc tutor expresse
promittat ut dicit Valeat satis qz licet
predicta omnia requirantur tamen in hiis que
dilationem non recipiunt vel in hiis q simpliciter
ad commodum pupilli spectarent / valent
gesta / per tutorem / et non ipsum nec tenentur
predictis ut infra de admi. tu. l. tutor
qui repertorium in prin. et C. de tu. et
cura. qui satis non de. l. fi. Bartolus

In legitimis:

Vim ex tuto-
ribus legitimis ex eo pot decerni ad-
ministratio et se minime possunt proponere ad
satisdandum nisi sint patroni. h. d. Ex isto
primo no q isto qui interponebat decretum
administrationis ibi dum dicit tutela decerni /
dicit glo. i. administratio tutele Secundo no
q quando sunt plures tutores tutela non
decernitur uni / nisi ex eo / si alii sunt in
pediti / ut hic in prin. vel si alii procurat
ad satisdandum ut in se ver. / et sic videtur q
debeant requiri ut dixi. s. p x. vel sal-
tem hoc debeat iudicialiter liquere et alias cessaret

in interponendo decreto sim ea que dicuntur
ff. ti. i. l. tutor. si fuit petitus vel tertius
no istam exponem decerni tutela. i. ad-
ministratio tutele que fiat ad q. comparuit
proximior agnatus / et petijt sibi decerni
tutelam pupilli / et iudex decrevit /
expo. q non dz peti sibi decerni sz decla-
ri esse pot sustineri ut intellige decerni
tutela. i. administratio tutele ut hic / sed de
tex. si omnes non satisdederint q expo-
nit glo. i. nullus / Nam nego propositum
signo vel equipollet suo contrario sic ff.
de cap. l. in bello g. i. / Circa hoc querit
glo. quid si aliqui satisdarent aliqui
non dicit glo. q ille non satisdantes ad-
mittitur protectus Sz tunc quero / quid
si omnes satisdederint Sz unus non vult
gerere cum alio concurrendum est ad remedi-
um l. iii. g. fi. cum l. se. ff. de admi. tu.
Ulterius quero quo iure non invenitur se
habeat ad precedentia Ro q est quedam
interpretatio per quam videtur cauda oppo-
nendi dictum est / q ille non satisdantes locus
est per notitiam contra tutores tamen debet
satisdare ut s. proximo Quod ergo procedit
q dicatur de non satisdantibus ad hoc ratio
non invenitur esse. Ex quo videtur non q quartum tutore
qui non satisdedit de iure vel de facto alter
tutor non pot venire nisi ipse offerat
satisdationem sz pupillus vel esset contra non
non pot petere / eum cogi ad satisdandum
vel interdici sibi administrationem ut C. de tu.
et cura. qui non satis. l. i. et per totum illa
ti. Queritur an idem sit in agnatis quod hic
dicitur in proximis glo. / dicit q non et e
contra sim Ja. de are. quia nobis non est ita
delata hereditas agnatorum sicut liberorum:

Si legitimus:

Capitulum di-
minutionem perimit tamen tutele etiam
iam suscepte h. d. Queritur quid de satis-
dantibus an possint esse tutores / videtur quod
ut l. non distinguemus g. satisdationem ff. de
arbi. tex. heremita in aut. presbyteros C. de epi.
et cle. sed q possint esse volentes non in-
coguntur ibi / q dic ut ibi et hoc in cleri-
cis religiosis si enim esset monachus vel canonicus
regularis / tunc indistincte sibi interdicitur
tutela de iure civili aut ut dictum aut.
presbyteros in fine / idem in epo ut ibi pz
Sz quidam canoniste dicunt q de iure ca-
nonico / secus est ut in decretis lxxxvi. di.
C. pervenit et ibi no. et no. in spec. de
tutel. g. quatenus q. ge. excipiuntur q est expressum:

Intestato:

Quam relinquo
tutorem est intestatus quia ad
tutelam et mortuo testamentario
deveniuntur ad legitimos h. d. dicit iste tex.:

Si reliquero:

Cum sunt in
pari gradu agnationis vo-

cautus parit ad tutelam l. h. d. cum l. se. dicit Ja. de are. quod hodie nepos ex alio filio preferetur in tutela sicut preferetur in successione ut in aut. de hered. ab inte. § si igitur quod satis placet.

Agnato proximior agnata non impedit respectu agnati et proximior cognata non impedit sequentem agnatum h. d. ¶ No. h. quod d. de matertera que est soror matris et sit cognata que non impedit filios fratris ipsius matertere, hoc est filios avunculi qui sunt agnati et sit hec causa quod in defectum agnatorum tutela devolvitur ad cognatos d. l. § e. l. in pri. Alii volentes hoc effugere dicunt hoc loqui de filiis fratris ipsius impuberis et hoc nullam haberet dubium quin preferuntur matertere quia agnati sunt matertera non esset in proximiori gradu et sic non correspondet ad id quod in pri. l. dicitur.

c tutores et curatores dati ab his qui ius dandi habent Rubrica.

¶ Qui petunt tutores vel curatores et ubi petantur.

¶ Post tutelam testamentariam et legitimam devenitur ad dativam ideo de ea po. In insti. vero hemus de attiliano tutore ibi tractatur de tutore dativo Item adu. tendum quod hic in rubrica dicitur de tutoribus et curatoribus et merito quia est tutus dativus a judice in precedentibus non est de curatoribus quia solus tutor est legitimus vel testamentarius non curator ut dixi. s. ti. i. sive rubrica. var. l. d.

ive proconsul: is potest dare tutorem cui est concessum et illi qui sunt in mediate sub eo h. d. Oppo. de. hic quod hic gerens presidis potest dare tutorem. Con. datio tutoris est mixti imperii ut s. de tutelis l. tutor § tutoris go. non potest fieri per legatum ut l. i. de offi. eius cui man. est iurisd. dicit glo. intelligo eo casu quo merum et mixtum imperium potest delegari ut preside absente ista so. m. contra casum l. ii. C. de offi. eius qui vices alterius gerit et quod ibi no. Summa de glo. dicit. dy. quod quantum ad cognitiones potest demandari merum imperium ita lo. ista glo. sed non quantum ad executionem ut in contrario tu dic quod ista pot esse vera in delegato seu misso vicario ab ipso preside constituto ut dicta l. i. § i. de offi. eius cui man. est iuris. sed ille cui mandatur a principe ut vice presidis gerat preside mortuo vel etiam absente habet merum et mixtum imperium etiam quo ad executionem ut hic et l. i. § deportatas ad leg. iul.

¶ Oppo. dicitur hic quod ius dandi tutores competit quibusdam qui preest omnibus eis qui habent mixtum imperium cum sit mixti imperii ut de § tutores dicit glo. speciale hic ut non competat nisi specialiter mandetur Item Ja. de are. ut dixi in dicto § tutores. ¶ Queritur de tutoribus qui dantur ab istis iudicibus cartularis habentibus autem a principe vel a comite an principes gessit an valeat glo. dicit quod sic et bene de hoc not. Spec. de tuto. § i. v. quid de his Facit quod no. e. ti. quando ubi et apud quem l. fi. ¶ Queritur tutores et curatores dantur hodie a iudicibus civitatum an procedat datio de iure dicit quod sit per consuetudinem ut C. de eman. lib. l. i. et l. fi. puto quod procedat de iure quia omnibus ingratiabus est permissum ut p. e. l. iii. ¶ Venio ad sum. no. quod et pupillum esse de iurisd. eius qui dat tutorem, quia si esset aliquis pupillo alius tutor deberet dari ei auctoritate sui iudicis non iudicis secularis in casu in quo potest dare tutorem ille qui non habet in sua iurisd. pupillum licet que statim coram eo ut l. fi. § i. C. de admin. tu. quod non quis non tempore si quis dic. eiusdem provincie vel ibi domicilium habet plus quod dicit eius provincie intellige sive origine ut glo. dicit et sic videtur causa quod esse ipso quod dicit me provinciam vel de provincia intellige sive origine quod ex causam l. ad municip. l. i. No. etiam quod pupillus potest habere domicilium quod est mirabile. Nam domicilium primum non transit ad eum ut l. assumptio § fi. l. ad municip. Sed ipse non videtur quod posset constituere domicilium sine tutore cum per hoc obligetur. Go. hic intelligo habeat domicilium s. quam constituit re ipsa s. quia ibi habet maiorem partem fortunarum suarum ut no. in l. heres absens s. de iudic. Vel possumus dicere quod pupillus constituere posset domicilium in loco ad hoc ut posset habere tutorem quod in sententia azo in summa C. ubi pe. tu. ¶ No. ex hac l. quod statuta civitatum que disponunt a certa persona lamanda ad aliquos actus non porriguntur ad eos qui non sunt sive iurisd. sed ad eos tamen qui sunt originarii vel habent domicilium ut hic Secus in statutis que disponunt circa solemnitates aliquorum actuum quod plene expono in l. cunctos populos in repetitione mea ¶ Ulterius querit dy. h. quid si pupillus est in una loco originarius in alio habet domicilium in tertio loco habet bona ubi nullum habet domicilium quis dabit tutorem illi facultatibus vel quo ad illas facultates glo. et doc. tangunt in l. i. C. ubi pe. tu. dicam in l. pupilli ff. e. ut ibi videas

Quinquidam prete

No. ad Statuta civitatis contra forenses non admittendis

abūtiam uel appellationē alioꝝ datur tutor ad tempꝰ. h. d. Opp. a datione tutoris nō appellatur. ut insti. de excu. tu. §. qui aūt et. ff. qñ app. sit. l. i. §. Si quis tutor glo. dicit qꝫ hic loquitur sm̄ iura antiqua. Tu dic qꝫ hic appellatur a snīa reprobante excusationē uel excusationē uel excusationē et sic concordat cū contrariis Bar. l. d.

IUS DANDI: Oppo. insti. de atili. tu. §. Sꝫ hoc iure dic ut in glo. et bn̄ oppo. de l. ete §. de tutelis dic ut ibi.

PRETOR: Pretor nō pot se dare tutorē uel delegare h. d. Quo de intellectu illoꝝ uboꝝ uet compromissarius ut glo. exponit duobꝫ modis / primo qꝫ nō pot facere se arbitrū / q° nō / contra officiales qui cogunt ptes ad cōpmittendū in se de hoc. ff. de arbi. l. sꝫ si in sm̄. §. u. ¶ Seo expoit qꝫ arbiter nō pot se dare tutorē sꝫ de hoc cōpmittatur. Sunt qꝫ q. de tutela posset cōpmitti q° nō placꝫ / q̄ eē maxī mūꝰ ut. l. unico. §. tutoris dato. ff. de tutelis q̄ nō pot cōpmitti ut. l. nō distinguemꝰ. §. mit. et §. se. ff. de arbi. / ꝙ nō cōcedit nisi eis quibꝫ cōceditur spaliter. ff. e. l. i. Pretor nō pot delegari nisi hūit iur. d. ut. ff. e. l. nec mandare q̄ eadem rōne nec cōpmitti. Sꝫ q° dicꝰ ex forma statutoꝝ ambꝫ caueatur qꝫ oēs cause cōpmittantur in arbitros et arbitratores de iure et de facto / an si sit inter duos controuersia de tutela ueniat in compromissū Rō nō qꝫ illud cōpmissuꝫ in arbitratorē ē quedam transactio ut in aut. ut differ. iudi. §. i. et ibi no. / que transactio nō cadit in ista gene / nō eīn pot quis dare pecuniam uel accipe ut sit tutor uel paratur aliū eē tutorē ut. l. in eos. ff. de tutelis Bartholꝰ. l. d.

ILLUD: Absens et nūqꝫ abutēr et furiosus pot dari tutor h. d. Oppo. ff. de tutelis. l. qui hꝫ. §. i. So. ibi in curatore qui datur adultis Oppo. insti. de cura. §. Jtē inuiti So. ibi ibi loquitur in curatore adulti et notū rapf. curatorē furiosus / nisi ad lites / Curator quippe aūt bn̄ datur furiosꝰ et est ignorans ut. l. si. in pri. C. de admi. tu. Est eīn munus publicū et io pot dari furiosꝰ et est ignorans sm̄ dy. ꝓ hoc. ff. de curā. bo. dan. l. ii. §. / Sꝫ an furiosi / et si datur furiosꝰ q̄ et absens ut. l. qui pot furiosꝰ. ff. de re. iur. et. l. iiii. de fideicō. li. glo. Passigt ar. cont. ff. de adopt. l. pꝰ mortē §. fi. et nō soluit dic qꝫ ibi in adoptione

que ē actꝰ priuatꝰ nec cadit inter absentes sicut nec cognatio nālis sꝫ hic est mūnꝰ publicū qꝫ cadit in ignorantia et inuitū ita dicunt doc.

NON TANTUM: Curator pot dari ad actor. audiū inuīte contractu tm̄ h. d. aliud in actore q° dic in. l. certarū. ff. de testa. tu. fallit in casu. l. i pubert. i. e. dixi i. l. si hēditas in prin. ff. de testa. tu.

NEC MANDANTE: Tutele datio nō pot mandari ei qui nō hꝫ iur. d. ti̇ꝫ sꝫ habenti iur. dictionē sic h. d. tex. cū glo.

SI PRETOR: Cui nō intelligitur licet habeat iur. dictionē nō pot eam exercere. h. d. Bar. l. d.

DARI TUTOR: Tutor pot dari est die feriata. h. d. Quero quid de die feriato in honorē dei Ja. de are dic. qꝫ forte illo die pont tn̄ hꝰ spectet ad pietatem ut ex° de feriis. c. fi. C. de feriis. l. fi. que lex facit ad hoc / et hoc nisi fiat cū inquisitione cū tutorem dꝫ fieri iudice sedente pro tribunali ut. l. naturali in fi. ff. e. ti.

IMPUBERI: Sextam sumat. nō qꝫ tutor pot dari ad unum articulū est hoc expressū. s. ad hēditatem ad eundū et hoc ex cā q° declara ut dixi in. l. si hēditas in pri. ff. de testa. tu. Oppo. qꝫ nō sit necesarius tutor adeundam hēditatē ut. C. qui admit. ad bo. po. l. bonoꝝ glo. dicit aliud in bonoꝝ possessione p̄ea subiugit idē utroqꝫ casu et bn̄ / qꝫ sicut bonoꝝ posso pot agnosci auctē matris in defectu tutoris ut ibi / ita pot hēditas adiri ut. l. si infanti in fi. C. de iur. deli. ¶ Quero quid in ꝓfectus tract / Rō idꝫ ut i glo. Quero an solus tutor possit adire sine pupillo glo. dic qꝫ nō si ē maior infante lꝫ bonoꝝ possessionē pot acquirē q̄rū not. in dca. l. bonoꝝ Sꝫ ꝓhibet d° ē uius ut no. in. l. ponatur C. de iur. deli. et ita tenꝫ dy. dicamꝰ in. l. tutor. ff. de bonoꝝ pos. Bartholus.

TUTOR: Si in cū dandi tutorem errauit datio nulla est h. d. prime loquitur in spē se illud ꝓbat ꝑ regulam gnālem ba. ibi Nam et si ¶ Quero quid ulterius dicet erat fuit in facti cā / dicit glo. qꝫ ē debatur nō hre premium / et hēbat in ambꝫ casibꝫ nō pot dari tutor istud istud ē uiii mise sꝫ nō conuenit legi

Nam in prius lo. in casu in quo tutor pe-
terat dari s. propter absentiam alterius ut
l. ij. C. e. et C. de tutelis l. quam | sed non
valuit datio quia licet causa non fuit de-
clarata iudici Istud prosequitur nam si
2º venit ad probationem illius | sed non
est bona probatio ar. de casu in quo
non potest dari tutor | ad casum in quo
dari potest | dic ergo quod hic lo. generaliter quod
cumque modo erretur in petitione tutoris
non dico | de omni errore sed in facti causa
hoc est in eo quod est causa huius facti s.
dationis tutoris | datio nulla est | simile
in additione hereditatis nam omnis error
non impedit | sed sed ille qui est in causa aditio-
nis ut ff. de acquir. her. l. si is ad quem
Exemplum huius regule unum habes in prin. l. quia
causa qualiter poterat dari tutor erat
absentia alterius tutoris | Si tutor fuit da-
tus ex alia causa non valet datio | idem quo-
cumque modo erretur in causa dationis | Exemplum
ad datiuum non peruenitur donec est spes
testarie | in l. si sub conditione C. de testa-
to. Item donec sub est spes proximioris le-
gitimi ut C. e. ti. l. i. § Si apud hostes
et l. non solum ff. de excu. tu. Idem si proximus
est remotus | uel excusatus Item si proximior
est creditor ut l. si impuberi C. e. et ibi
dicam Item si proximus appellauit ut l. ij. C.
e. ti. Iste ergo cause uel aliqua earum debet expri-
mi ut iudici sit notum | Si enim ex alia causa
daretur non valet datio | hic est casus huius
Item aduerte quod solus error in causa facit
dationem nullam si enim erratur in persona
que datur quia dicebatur ydonea cum
non esset dicebatur diues cum non esset | dice-
batur amicus cum esset inimicus | hec non fa-
ciunt dationem nullam ut l. in eos C. de tu-
telis. Sed faciunt eos posse remoueri
ff. de suspect. tu. per totum | Sed contra predicta
videtur multum fortis C. de confir. tu. l. Si ut
proponis ubi ei qui habebat tutorem datum in
testamento inutiliter qui debebat confirmari fu-
it datus tutor a iudice de illo non
facta mentione et tamen ibi dicitur quod valet
ad idem | quod dicitur in aut. matri et auie de
tutore dato non facta mentione de matre ut
ibi notatur. Ego ad illam glo. | dico ut sta-
tim dictum declarando glo. hic post-
tam que est illi contraria | ad l. si ut propo-
nis | dico quod tex. ibi dicit quod tamen fuit e-
rat. intelligo quod iudici notum erat de da-
tione tutoris in testo. sed propter cessationem illius
iudex dedit alium ut probatur in l. qui
negotiationem § testo. ff. de adm. tu.
uel [illegible] et [illegible] | quando datur tu-
tor a iudice ad petitionem alterius loquitur
lex ista et quod C. dixi ut expresse dicitur
hoc tutor si fuerit petitus ut ibi na-
nam et si quocumque modo in petitione erretur
Si autem tutor detur proprio motu iudicis.

Si causa erat in quo poterat dari licet sit
erratum in causa valet datio ut dicta l. Si ut
proponis et hec sunt vera hodie per bart. p. tex.
decretalis de off. ben. c. si motu proprio li. vj.
Simile in iure meo Si liber homo putans
se seruum adit hereditatem motu proprio talis
additio non viciatur propter errorem Secus
si ad petitionem alterius hoc est alio iu-
bente vt ff. de acquir. her. l. qui in
aliena § Si is qui putabat ¶ Sed quid
quid si plures sint cause perueniendi
ad datiuum | et exprimitur una an va-
leat | puto quod sic si illa est sufficiens
ar. ff. de acquir. her. l. Sed et si dubitet
¶ Venio ad 2a glo. | quero quid si da-
tus est tutor a iudice alio petente n-
ulla facta mentione de matre an valeat
datio tutoris glo. hic videtur declinare quod non
ut habes in ea Contrarium huius determinat glo.
in aut. matri et auie | per l. si ut proponis
C. de confir. tu. Spec. tangit in ti. de
tu. § nunc dicendum et quid si potest
dici sed hanc glo. Nam licet aut. innuit
affirmat tutelam non sit tutrix ut in
aut. de hered. que ab inte. § ex his tu
ex quo petit | incipit esse legittima ut ff.
ad tertul. l. ij. § Si mater quod si pre dixi
in l. si quis sub conditione C. de testa-
to. Sed legittimo superueniente repellitur
datus ut l. si tutor rei publice § i. de
tutela [illegible] dis. non. [illegible] l. Si ut proponis quod
confirmatus non habetur loco legitimi |
sed in veritate est datiuus ut dixi in l.
datiuus [illegible] C. de confir. tu. merito
secum compatitur alium datiuum ita dicit
[illegible] ista verba | magis probant ita glo.
male dicit quam bene. Nam concludit quod
iterum valet datio | Sed mater propter petere
tutelam euanescit glo. aut. dicit quod
statim non valet sed ad offi. distinguit
alia | aut mater fuit mora petendi tu-
telam | et tunc perueniatur datum aut non
fuit in mora nec est quod sibi imputa-
tur | et tunc preferetur ipsa ar. ff. de ad-
de adult. l. Si maritus § Si ex pacto
fac. ff. de mi. fis. l. edicto § ij. et iij. et
ff. de adm. tu. l. tutor qui repertorium
in prin. et C. de his qui ut indig. l.
terrorem quod tenet Ja. de are. et pe. et
Cy. in dicta aut. matri et auie | pro hoc
optime tex. ff. ad tertul. l. ij. § sed si mater
& sed si forte. et C. de episco. et cle. in
aut. presbiteros | et ibi innuitur quod tenetur
per iij. menses sit in mora Ista verba
intelligunt quando mater postea venit et vult
tutelam Sed si non petierit mater tutelam
ex eo quod non sit facta mentio de ea vi-
ciatur datio tutoris | hoc est quod dicit glo.
in ea | ad quod dicta verba non vadunt dico
ergo in questione proposita | quod si de matre in petitione
petitione non fiat mentio tutelo datio

e nulla quia errat in ca. ego ut hac l.
io cum pcedit ad datiuum quia mr non
vult sed non alius admittitur ad pete
dum quia non petit mr. dz ergo hoc expmi
Iudici tep. e. t. qui dar. tut. po. l. qd.
dicitur. ¶ Quo an si de iure fiat e men
tio in petitione ipa debeat requiri tep.
in dicta l. q. dicitur. Tenuit q sit quasi
iudex debeat inquirere an hoc sit veru
ut ibi pz qd puto ver si tutor daret
ex inquisicione ut l. nali in fi. C. ti. l.
Sz si iudex vellet dare absqz inquisie
tutorem tunc sufficeret coram ea ee na
rratiz nec enim hz iudex alr inquirere
qd patz quia potest fieri quolibz loco
et tempore ut l. qui hz. § plz. et ibi
notatur. C. de tutel. Sz tunc quero quid
si iudici narratum fuit et tutore sine in
quisitione dederat an mri tutelam
volenti pindicet. Ro teneo hoc casu
distinctione odoff. s. aut mr fuit in
mora aut non ut C. dixi et quod dixi
de iure ex pma ca est in petendo tuto
rem idem vr in tercio ut debeant asserere
iudici quo pximores consanguinei cessat
in petendo tutore cum sint in mora ne ee
erretur in fco ca in q. d. ti. i. l. diuus
§ Si quidem ¶ Quero quid si pupillus
heat tutorem de fco non de iure an cum
petitur alius debeat de hoc fieri mencio
Ro quoniam tutela non vacat neqz de iure
neqz de fco et tunc non e dubium q non pot
dari alius tutor regulariter ut C. inqui
ta. tu. ha. p. tom. Sz in casibus in quibus
pot dari dz ille casus exprimi coram iudi
ce ne erretur in causa ut hic quoniam
tutela non vacat de iure sz de fco ut
q hz tutore qui non administ. et tunc ut
ut hac l. in prin. quoniam tutela vacat
de iure sz non de fco tunc puto q debeat
fieri mencio in peticione ne alr erret
in causa pbo quia tutore habenti re
gularie non datur tutor sz bn pot re
ferri ad ius et ad fcm ut l. stipulas
ista § hii quoqz et § se. de v. ob. ergo
dz declarari pbo sicut testamentum qd est
de iure validum impedit adicionem ab
intestato ita testum q est de fco nec pna
si e fcm cum heres dubitet ut l. cum fam
filius q. de acquir. hered. ita hz p tutore
existentem de fco iudex adducitur ad du
bitacionem an pupillo tutore habeat
ad idem quia si sua e nulla ex cum
existeret ita q iudici manifeste non
liquet non pot deueniri ad sinaz alia
nisi pma cassata ut l. cum querebat
ff. de re iudi. et ibi dixi pro hoc hemus
decretales expssas ex. de elec. de elec.
c. quoniam de cces. pben. c. cum tu nosti
et c. post clamem et c. litis dz ergo hoc
exprimi et pbz fcm fuit hoc iudici no
tum non est iure q de hoc inquirat cum

cum possit dare tutore sine inquisitione ut
dcm est sz licz ista ro naleat in iure hoc
datus non posset sua auctre pelle pmi
qui erat in quasi possoe sz sic hac ad
hibebitur cause cognicione illi fiat iniuria
ar. ff. de aqua co. et est. l. p. lc. et e ex
pssum in sill. de cces. pben. c. licet hiis
quoniam tutela vacat de iure et de fco
quo ante de iure liquet omnibus de fco
ante vacare intelligo et si aliquis ad
ministrat administret non tamen tutor vl
si administrat ut tutor ut in tali casu q
tenetur cum non datur actio tutele ut ff. de
eo qui p tut. l. i. § fi. et § simili mo
et ibi not. cum enim in illum non cadat hoc
nomen pcium ut non pot dici q de
fco gerat ut tutor isto casu non e iure
q fiat mencio de tali administrcoe sz debet
fieri mencio de alio casu § pma causa
e in tutela vl in petitione tutoris ut C.
dixi de iure et similibus Bar. l. d.

Curator p iure tutore
pupillo non pot dari curator
h. d. Oppo. C. de tutel. l. solz
se intelligit glo. hic si est pus et ad
ministre pot ¶ Querit glo nunquid ei qui
nec hz aliquem tutorem pntem vl absntem
possit dari curator dicit glo. q sic
p. l. istam et p. c. l. curatorez qd nota
¶ Queo tamen qui datur pupillo non
hnti tutorem quid pot facere Ro omnia ex
ceptis hiis que solempnitatem iur desi
derant ut l. curatorem ff. d. aut. tu. Se
lempnitatem autem iur desiderant arbi
trio omnium actum p quem pupillus obli
gatur vel alienaret sicut pz in ad
dicione hereditatis in qua non sufficit
auctoritas talis curatoris ut l. an i una
§ i. ff. de appell. et hoc io q p addicio
nem pupillus obligatur ut ff. de acquir.
he. l. more et io non posset ee in mora
nisi cum datur curator ad litem cum tutore
suo ut l. qui hz. § Si pupillus. C. de
tutelis pot ergo interim iste curator ad
ministrare conseruare bona et recolligere
fructus et similia que fca sunt non contra
ea que iuris sunt ¶ Queo quid si talis cur
fuit datus cum tutor eet pns videtur ne
ut hac l. quicta l. pcedenti et notat
Ja. de are. C. de testa. tu. l. Si plures
et ibi dixi Bartholus l. doctor.

Is qui filius pot dari cura
torem patri curatore egenti h.
d. ¶ Querit glo. an iste filius
teneatur reddere rationem patri et dicit q sic
licet secus in pre dicitur in glo.

¶ Diuus prodigo filio ad matris instan
ciam datur cur. et prodigus e qui sumptibus
bus videtur sapiens insaniens h. d.

No. quod ex sermonibus comprehenditur an quis sit sane mentis vel demens. Sic l. ii. quando cum de condi. insti. Secundo quod prodigus cognoscitur ex factis non ex sermonibus. Ex quo nota quod quotiens de aliqua qualitate animi queritur testis debet testificari per actus exteriores quos vidit facit C. de fideiussoribus naviculariorum l. i. in fi. Et quod ibi dixi. Bartolus legum doctor.

Si impuberi. Ista est optima et aurea l. Fingo pupillo in casu quando potest heres cum domino datur tutor qui desinit esse statim cum cepit heres proximi et legitime satisfecerit. h. d. Prima lectura in eo casu est relicta libertas et hereditas per fideicommissum. Secundo in eo casu est relicta libertas directe et hereditas per fideicommissum. Tertio ponitur quedam contrarietate obiectionem. Quarto forte circa precedentem quedam dubia et solvit. Secunda ibi preter. 3a. ibi quamvis. 4a. ibi quid ergo. Prima pars subdividitur in duas. quia primo dicit per senatusconsultum Iuventianum esse impuberi sive et ei tutor detur qui petit heredem institutum cogi adire et illa manumittere et ei restituere hereditatem. Secundo in versu Quinimo iam declarat quanto tempore duret hic datus et dicit quod cum heres institutus manumittit servum incipit esse proximus et propinquus tutor legitimus et sic videtur quod cesset tutela dativa. dicit tamen quod non aufertur primus administratio nisi proximus restituit hereditatem et caveat rem pupilli salvam fore. Opponitur quod servo non detur tutor quia tutela est potestas in capite libero posita ut ff. de tutel. l. i. in prin. et l. si arrogator. § i. sed quod dicitur servum non posse habere tutorem verum est nisi debeat fieri liber continenti ut hic quod nota. Ex quo nota quod aliquid necessario sive de proximo debere deduci necessario paria faciant. ff. de excu. tu. l. non tamen imperio. et C. quo quis sine ma. ad lib. prove. l. ult. vel ala servus non potest habere tutorem nisi in casibus in quibus potest cum domino litigare ita loquitur hic quod tenementum faciat ff. e. l. ei qui et idem forte in filiofamilias qui de statu suo litigat cum patre. ar. de ce. l. ei qui. Volumus non ex hoc primo quod in casibus legitimus non potest esse tutor quia debitor vel creditor propter litem devenienda est ad dativum cuius tutela desinat statim cum ille desierit esse debitor vel creditor ut hic in versu quinimo tutelam statim cum quod proximus desinit esse debitor restituit tutela legitima. Item nota quod illud quod dicitur superveniente legitimo cessat dativus intelligitur postquam legitimus satisdederit rem pupilli salvam fore quod est singulare. hic possis tamen dicere forte hoc est speciale in casu isto sed non video rationem et hoc utilitatem pupillorum concernit et ideo puto hoc generaliter intelligi in quolibet legitimo

et sic desinat. l. si tutor rei publice. § i. ff. de cura. et ra. dis. et l. non solum § si li bertus ff. de excu. tu. Venio ad secundam partem et opponitur quod non sit idem quod in precedenti quia ille cum datur directe libertas est libertus orcinus hoc est familie testatoris ut l. iii. § plane. ff. ti. i. Solutio non est idem domino nisi ponas quod heres institutus sit de familia testatoris secundum Ja. de are. Venio ad tertiam partem et opponitur ff. ti. i. l. i. § quod dicit et l. iii. § plane. Solutio ut in glo.

Inquietum. Curator datur in locum tutoris absentis datur in certam rem h. d. et est bona l. Quero quid vult dicere in certam rem. Respondeo curator qui datur impuberi non habenti tutorem datur in certam rem que sollempnitatem iuris non requirit ut l. curator ff. de aucto. tu. dixi in l. curator. C. e. Sed curator qui datur in locum tutoris absentis datur in certam rem est que sollempnitatem iuris requirit ut hic proprie ad adeundam hereditatem ut l. cum inimica. § i. de appellac.

Et qui. hanc l. declara ut dixi in l. si impuberi. ff. e. Bar.

Ad vl. Cum rectores non sunt inventute. vel dignitas remanet apud priores vel apud ordinem decurionum. h. d. Nota diligenter ultimum casum et sic in civitatibus ubi non est iudex appellationis possunt appellari a suis presidibus ad ordinem decurionum. Item facit quod vacante episcopatu remanet iurisdictio apud capitulum et sic vacante papatu remanet iurisdictio apud collegium cardinalium et que vide Inno. ex. de ma. et obe. c. his. Item nota quod qui ordinarie tutorem potest dare unum ex eis in tutorem pupillo quod nota secundum verum lec.

Ventri. Ventri non datur tutor sed curator hoc dicit Bartholus legum doctor.

Curatorem. Hoc intellige dicit glo. causa cognita debet heres litigare iudicem quod habeat alium curatorem et procedere secundum formam l. curatorem. C. qui dare tu. pos. Valeas glo. que habet notare differentiam inter tutorem et curatorem quod iudex et signa quod in eo quod glo. dicit quod curator est tunc dativus videmus habere aliam glo. contrariam ff. de excu. tu. l. amicissimos. que dicit quod curator est legitimus. Sed hanc textus dy. et omnis et nota in l. de creationibus C. de epis. audi.

At qui non sunt. Nobiles possunt esse tutores precibus et consensu h. d. Opponitur ff. de excu. tu. l. spadonem. § i. sed dy. illi qui sunt in hac dignitate teneantur. sed qui sunt in aliqua dignitate licet minori secus

si in nulla ut in contrario Bartholus.

Idoneus. Si ydoneus tutor in civitate non reperitur, requiritur in civitatibus circumstantibus. h. d. Oppo. et videtur quod iudex possit dare eum qui non est de territorio suo verbo tenus et scribere illi iudici cum iste tutor sit ut eum cogat, sicut mittit loquitoria de mittendo in possessionem rerum que sunt site in alieno territorio ut C. de iud. l. pperandum § sin autem et de bonis auct. iud. po. l. cum unus § is quibus Solvitur Ja. de are. ibi iudex principaliter debuit persone loqui que ei subest sed hic persona eius quem volebat dare tutorem non sibi est principaliter nec accessorie.

Scire oportet. Mulieres non possunt esse curatrices fallit in matre et avia ut l. dic. hic.

Similiter. Cuiusque una via prohibetur alia non dicitur esse permissum quod dicitur in c. cum quid una ex parte de re. iur. li. vi. et dixi de his qui prohibentur testari inde C. si contra ius vel. l. c. Bar. l. doc.

Eos. Absentes causa rei publice non debet dari tutor et si datur removetur. h. dic. Bar. le. doc.

Cum reliquus. Cum tutor datur ex inquisitione requirentur de moribus dandi nec debet dari illi qui se ingerit. h. d. Certe quando ista inquisitio fit debent requiri cognati et amici pupilli ar. l. aut pretor § plane ff. ex quibus causis maiores et quod notatur l. ex quibus causis tu. po. ca. l. fi. quod nota. Immo ex. de tutoribus et cur. l. fi. in fi. Ultimo nota quod qui se ingerit est suspectus facit l. que omnia in pri. ff. de procura. quod facit contra testem qui deponit non citatus de quo dixi ff. de his qui ut indignis l. pro legatum § his.

Curatorem. Curator datus impuberi durat usque ad pubertatem. h. d. quod declaravi ut dixi in l. quesitum l. scilicet ff. de tutelis.

Sexe egresse. Si curator datus sit impuberi et cum non est non valet datio. h. d. Oppo. ff. de re. iur. l. si pr. et l. cum placet. Solvitur gloss. intellige quod hic erat expressus error in sententia alias secus. Idem videtur sentire in l. labeo ff. de usufructu et intelligitur qui non est professi. te. § si prodigus. Idem dixi in l. is cui bonis ff. de ver. ob. ubi gloss. tangit et ex parte auctorem vel indicantem ut ff. de rebus c. l. et si fecimus § si qui potest contrarium dici potest videri gloss. C. quando pro. non est ne. l. ii. et de pen. hered. l. si putas et hoc tenet pe. Ja. de ar. Ja. de ra. et Cy. in dicta l. ii. C. quando pro.

non est ne dicitur quod est casus in l. tutor si fuerit ff. e. et videtur dicere ad dictum dixi et gloss. Respondeo quod quedam est sententia que semel est vera semper et immutabilis est vera et tunc procedit distinctio an sit expressus error in sententia vel non ut dicit ff. l. sed quando sententia non durat semper vera ut dare tutele que extinguitur adveniente pubertate tunc non procedit dicta distinctio ut hic et dicta l. tutor si fuerit hinc ex que solo non placet. Sed sic diversa est inter sententiam et decretum. Nam decretum interpositum ex falsa causa et non expressa est ipso iure nullum ut l. i. § hec verba ne vis fiat ei et l. cum vero § subiicitur de fideic. li. et hic et l. tutor si fuerit ff. e. In sententia vero procedit dicta distinctio quod dicit ut dixi in l. suo tempore § cum pretor ff. ad Tre. In contrarium tamen sunt alique gl. que dicunt videtur. Nam quando datur tutor vel curator ratione etatis tunc tutor si in hoc est errans datio est nulla ipso iure ut hic et dicta l. tutor si fuerit et gloss. que dicunt contrarium non dicunt verum quia datur curator alicui ut prodigo tunc licet in hoc sit errantis tamen valet datio et sic bene loquitur gloss. ff. de usufructu l. labeo et intelligitur qui non est professi. te. § si prodigus vero quia declaratio etatis fit a natura declaratio prodigalitatis spectat ad iudicem unde sit esse pro veritate habetur ex quo iudex declarat ad quod facit quod decernit dicunt doc. in fi. in l. i. § si pater ff. quando fil. tu. aut. Et hanc distinctionem facit gloss. nota C. de cura. fu. l. i. dixi in l. is cui bonis quod dicitur de v. ob.

Pupillo. In loco originis datur tutor a iudice originis alias datur a iudice domicilii si in utroque habeat bona. h. d. Oppo. dicitur hic rerum contrarium quia datur persone non rebus ut l. quia persone de testa. tu. So. hic datur persone principaliter sed rerum limitatur administratio ut ibi. Quid pupillus sortitur hic originem Florentie habet domicilium in certo loco habet bona ubi non sortitur originem neque ratione fori sortitur originis neque ratione domicilii qualiter dabitur tutor illis bonis iudex enim originis vel domicilii non potest ut hic iudex illius tertii loci non potest quia personam non habet in iurisdictione ut l. i. ff. e. dixi in quibus habent ponit in l. i. ff. e. et arguitur pro eis. Cy. refert in l. i. C. ubi pe. tu. ubi tangit gloss. dixi tenet quod iudex domicilii vel originis potest dare tutorem cuius administratio porrigitur ad omnia bona allegat ingressum § illud ff. de re cre. Sed gloss. videtur tenere contrarium

ar. l. non solum. §. qui testamento. ff. de excu.
tu. et male. quia per oppositum dy. et segnatum
est casus expressis. j. de excu. tu. l. competen-
tem §. licet ubi ad universum prohibitum
dicitur dari licet possit se excusare de
bonis que sunt in alia provincia si singu.
hic vult se excusare quod valet datio ut
ff. l. proxima ad hanc. l. rursus. Fateor quod iu-
dex originis potest dare tutorem qui ad-
ministret tantum bona originis et eodem modo
iudex domicilii quia hic est quedam universitas
ut l. si cum testo. ff. de testa. tu. dico etiam
quod iudex loci in quo non habet domicilium
neque originem poterit dare curatorem
illis bonis que sunt in sua iurisdictione cum
curator detur pro rebus non persone ut
§. in copulandis. C. de nup. et hoc vult
dicere tex. in. l. ult. peritos in §. cum
orundus. j. de excu. tu. Bartholus l. d.

ROMANUS: Potest quis da-
ri tutor ei pro quo tenetur h. d. opp.
quod accreaacione tutele non app-
elletur ut l. i. §. Si quis tutor. j. quando app.
sit. so. dicit quod appellant a sua reprobatione
excusationis. ¶ Oppono non hanc l. in qua
est casus quod unus tutor potest esse fideiussor
pro alio quod intelligit dy. si est ydoneus
et soluendo alias secus quia hoc est in
favorem pupillorum quod intelligas [illegible]
hoc quod iudex non possit recipere curato-
rem in fideiussorem sed si recepit paupe-
tas eius non viciaret ut C. de mu. de l.
mulier quod declarabo in l. paupertas
ff. de excu. tu. Et est arg. optimum istius l.
quod plures accusati vel inquisiti vel simul
cum armis inventi possunt invicem fideiubere.

SUPER: Tutoribus datis
dz p. xxx. dies pro inditur incura-
ri. h. d. facit quod dicam j. t. ti.
h. l. quidam decedens. §. fi. Bar. l. d.

¶ Qui petunt tutores

Qui petunt tuto-
res Rubrica.

MATRIS: mater tenetur filiis
impuberibus petere tuto-
res et curatores non ad-
ultis. h. d.

SUMIORES: pupillis pe-
tendi tutores sunt a [illegible] alii pri-
vantur succes. et aliter qui al.
[illegible] alii agnati vel cognati possunt
hoc facere sed si neglexerint non puniuntur
h. d. ¶ Oppone quod etiam agnatis qui sperant suc-
cedere imponatur onus petendi tutores ut
C. diligenter. hic. l. sciant. So. dicit glo. istud
intellige in agnatis illis quibus non defertur
hereditas ab intestato si enim deferatur tunc
puniretur sicut mater ut dicit l. sciat ex hoc

probatur. j. ad tertul. l. ii. §. quod si nepotibus
ubi dicit de avia ita dicit glo. Istud solum est
verum contra istum tex. qui expresse dicit quod hec
necessitas est matri et liberti cum spontaliter
de iure antiquo reperitur quod aliis agnatis
imponeretur hec necessitas expresse. Licet per
locum ratio cum quare matri imponitur hec
necessitas est materna pietas ut l. matris
C. e. que ratio cessat in aliis agnatis. Sed
ob. quod dicitur de avia ideo enim avia est quia ante
matre fuit et ideo durat ratio materne
pietatis et appellatione matris continetur avia licet
appellatione filiorum continentur nepotes in hoc
casu ut dicit l. ii. §. quod si nepotibus. j.
ad tertul. et ideo quod dicitur in l. sciant est l. no-
va facta per Theodosium qui limitat et cor-
rigit ius antiquum in hoc quod hodie sit
necesse agnatis qui sunt successuri ab intesta-
to sub ferma illius l. et illa introductio-
tio est utilis quia cum illa l. sit contra ius
antiquum debet stricte intelligi et non extendi
ad aliud quam ad id quod in ea expressum est ut l.
precipimus in fi. C. de app. quod facit ad mala
que dicam in q. disputata quam ibi stu-
diam. ¶ Oppono ista necessitas imponitur quando pupillus
non habet tutores legitimos ut in hac l. in
prin. sed agnatus ipse vel cognatus hodie est
tutor legittimus qui sperat hereditatem ergo
non habet necesse petere tutores. So. dicit dy. in-
telligas hoc quando datus in testamento erat
remotus vel excusatus ita quod non vocabatur
legitimus sed erat opus datiuo ut l. si quis
sub conditione de testa. tu. vel eo casu quo
proximior erat inhabilis in habilitate
perpetuali vel aliis casibus in quibus locus est
datiuo secundum dy. quod est verum. Sed contra illud oppo.
de l. sciant que loquitur de illo agnato cui in-
cumbebat petendi onus tutoris a tempore
mortis defuncti. dicit enim tex. Sciant illi
qui vocantur ad hereditatem pupilli si mor-
tuo patre infra annum etc. Sed si pupillus habuit
in testamento tutorem qui est vel mortuus vel excusatus
non debuit ei peti a tempore mortis ergo illa con-
stitutio non habet locum nec debet extendi cum sit
contra ius commune ut dixi. Respondeo teneo dy. quod enim dicit
infra annum a morte testatoris subaudi et in tem-
poris necessitatis hoc probatur ex tex. in
sin. in l. iii. §. Si quis heredis. j. de sta. li.
Et adverte quod videtur colligi ex verbis dy. quod
sit successurus ab intestato tamen cor. legitimo
quod est eo casu quo cessat impedimentum quod eo
casu non puniatur. Si tutores non petierit
et sit ut quod si inventarium non faciat et
non administret non puniatur illa constitutione
contrarium credo sicut determinatum est in matre
cui sit devoluta est tutela si non administret
legitime punitur et notatur ad tertul. l. ii. §. Si
matri. ff. quod si pro. cum enim ipse idem sit tutor
legitimus ad eum curam et legitime administrare

gd' si non fuit ꝑmitur ut ad treb' l. ij §.
ydoneus et §. se Nec ob. q diat dy. q
facitur q no ꝑmit' qa no peat sed
qa no legitime admistrunt no ob. q
hoc no dr in l. sancit ut ibi dicit. Certe
nunc hodie defertur legitima tutela ꝑl.
ut in aut. mre et auie. ergo et no ꝑmitt'
si tutores no petierit cum pupillus habet er
legitimam Nec dy. no q mre et auia no co-
guntur esse tutores sed ita demum si volue-
rit ut dicit aut. mre et auie ideo cum nullus sit
legitimus remanet lex antiqua q plazet
ꝑ hoc de fino tex. illum qui diat q mre mi-
nus petere tutores qa no hnt tutores le-
gitimos hodie no potest hre tutores legit-
timos pupillus mre existe aliqua ma-
ter in metra qa ipa ꝑfert omibus le-
gittimis ut dicit aut. mre et auie ꝑmitur
ergo mre si tutores no petierit vel ipa qui
no sit ꝑ morte exclusa no remanentibus
q ꝑmiserunt ad legitimam et hoc ꝑbat de mre
antiquus in dicit. l. ij §. si mre. v. q si p'r. Sz
fin ista tyra eo casu que mr no petierit
esse tutrix legitima excusatur si pupillus ha-
bebat alium legitimum ut hic dicit expsse
tex et glo no. C. ad tert. l. matres ubi punitur
q mre cogitur si no petit eos cogi ad-
ministrare vel facere inventarium qa hujus
cura no ptz ei iuncta Nec ob. q dicit
in dicit. l. ij §. ydoneus et §. se. q committi
ad ꝑmit mrem si tutores pupillis no
petierit ut i. l. ꝑxima et dicit. l. ij §. si
mre. No q diat si ꝑ petierit q e fuerint vel
vel ꝑ tutus subiunctum et sic oz intelligi
cum effectu ut l. i. in fi. C. q quidem mr in
in petendo. ab ea requirit ꝑ plenum effectum ut
dicto §. ydoneos hoc e q petat cum effectu
ut dixi et ita loq. glo. in l. matris. C. e.
Sz qn legitimus subest nulla necessitas
ꝑponitur sibi aliquo iure ergo no oz puniri
no ob. qd notatur glo. in dicto v. q si p'r
in l. ij. j. ad tertull qa ibi loq. qn non
erat locus legitimus ꝑpter voluntatem defun-
cti qui noluit mrem admistrare tutelam
legitimam et sic intellige q ibi no erat
legitimus et idem dicere hodie in alia muli-
ere que succedet ab intestato ut no puni-
atur ꝑ l. sancit Si pupillus ht tutorem
legitimum licet no administret qa nulla
lex ꝑponit. nam l. sancit imponit neces-
sitatem qd faciat ei dare tutorem qn vero
l. facit cum no loq. et idem dicere in sub
stituto pupillari etc. Queo quid si testo
e datus tutor unus solepnis Ro ꝑmit-
tatur eis nisi petierint confirmari confirmari
ut l. credendum in prin. j. e. Quero
quid si sunt duo legittimi eiusdem gradus
an unus excusetur ꝑpter alium Ro sicut
unus eorum gerat et legitime alius excu-
satur arg. l. credendum ij. Ro q. e. q si
utrumqz negligit utrumqz punitur ut l. Si
maritus in prin. j. de adult. Si dicis quo
hoc cum l. sancit loquatur de casu quo no
sunt tutores legitimi hoc no oz extendi ad
illum casum Ro lex nova quaecumqz odiosa
et penalis oz extendi sm vgl. mre. an-
tiqui ut notat in l. qd vero. C. de legit.
Sz lex antiqua tamen est q si ille cui i-
cumbat necessitas hac faciendi negligit
punitur ut dicit l. ij §. ydoneos et si. §.
ergo etc. Sz qn e alius legitimus no ipse pupillo
necessitas sibi nullomodo ipon. Quero pone
excluso a succone ꝑpter negligentiam an-
no incidit necessitas petendi tutorem glo.
hic in fi. diat q non idem no. in l. ne-
potibus. C. e. et dicit l. sancit q e verum ut
declarabo in q. disputata qua p pena
in tuo puncto Quo quid si est substitutus
et mre cui ꝑmo necessitas incidit circa
hoc disputa unam q. qua hic insero ex-
tibo ad verbum Pupillus cui erat conveniens
pupillaris substitutus decessit ꝑus annum a
morte patris nullo ei existente vel pe-
tito tutore a substituto vel mre Que-
ritur an illius hereditas deferatur sub-
stituto vel mre vel venit. Et ꝑmo vide-
tur de ꝑsona substituti et no admi-
ttatur ut casus. C. de legit. he. l. sancit
Et pro ista parte concurrunt no e aliud al-
legandum. Econtra q q ipse conveniens substi-
tutus admittatur ꝑbatur primo q ptz casum
j. de excu. tu. l. amplissimos in prin. ubi
ꝑpter tutelam no administratam no repellitur
ab hereditate sibi delata et substitutione fa-
cit. C. e. ti. l. tutor petitus §. i. casus
inde ꝑ in l. credendum §. Si vero mariti
ubi ꝑpter no petitum tutorem no ꝑdit ad
qd venit ex indito defuncti Ego sic
ille cui incumbit onus petendi tu-
tores tunc tz qn nullus e cui legitima tu-
tela deferatur ut notatur ad. C. ad
tertull. l. matres Sz hic mre e q eum le-
gitimum excludit seu ꝑcedit ut in
aut. mre et auie et in corpore unde sumitur
ergo substitutus excusatur si no petit
tutores Tercio sic qn sunt duo cause quarum
una e naturalis alia accidentalis naturalis
tutelis ꝑfertur ut ff. de tutelis l. qui
hnt in prin. et deli. et pos. l. filio que
prt in prin. Sz hic e mre cui incumbit
onus petendi tutorem ex causa naturali
qa magna ꝑ ictus pietatis fuit ea ad
hoc teneri ut C. e l. mre et l. fi.
Ergo substitutus cui incumbit onus pe-
tendi tutorem ꝑ causis qa substitutus
ut dicit l. sancit ergo mre ei anteponitur
no potest ergo substitutus impunari negli-

ttenna donec eu petat inf. ut l. si. g.
qui admit. ad bo. po. pos. et de suc. edic.
l. i. in prin. cum silibus ¶ Ex sic no tenetur qz
facit q filium no revelaret aliquid ut. S.
si quis in ius vo. no. ut l. ii. in fi.
et de arbi. l. arbit. si lib. et ne. le. ne.
ca. l. hec stipulatio. §. dominus cum silibus
Sz si substitutus pertinet tutorem non
revelare aliquid quia mr in petendo
fuerit adeo q iudex dz dare eum quem
ipsa petat, ut in auc. de impu. §. sig
aut tutelam et glo. hoc tenet in l. si
quis sub conditione ff. de testa. tu. / Sed
videamus de iure et q mr repellitur a suc-
cessione si non petat tutorem sicut casus
videtur l. i. ad tertull. l. ii. §. si mr et qui
pe. tu. l. ii. et C. ad tertull. l. infans et C.
qui pe. tu. l. si mrie et l. fi. et insti. ad
tertull. §. pele / Dicendum quod mr admittatur
ad hereditatem / Primo sic tutor testamentarius
prefertur mri, ut in auc. mri et avie et
in corpore vnde sumitur / ergo eadem ratione substi-
tutus cum incumbit onus petendi tuto-
rem in petendo prefertur mri / cum a testa-
tore sic substitutus ut ee ergo imputandum
mri si non petat / quia nec ad petendum
fuisset admissa / Secundo sic tunc mri impu-
tatur si non petat tutorem filio / qui ipse
habet ius succedendi et in illo iure e prima
ut ff. ad tertull. l. ii. §. Si mr cum silibus
et io dicit l. q eis quorum non e cum prima
et potior in succedendo no imputatur si
tutorem no petierint ut l. ii. §. fi. ad
tertull. et C. qui pe. tu. l. ne potioribus et
notatur in dicta l. sciant Sz in proposito
in succedendo mri substitutus pupillaritur
e prima et potior ergo mri no imputatur
si tutorem no petit ¶ Tertio sic mri im-
putatur si tutorem no petit filiis si qui
filii decesserint intestati ut hic ad tertull.
l. ii. §. si mr ubi intestatorum filiorum etc.
et i. e. l. credendum ubi simpliciter dicit in-
testatorum filiorum Sz qui pupillus habet substi-
tutum pupillarem no potest dici intesta-
tus ergo etc. vi. ergo in dicta l. tamen per mr
cum nullo alio no pupillus possit e
testatus nisi habendo substitutum et sic /
eo casu l. no gravat mrem in peten-
do tutorem ¶ Quarto sic / quando filius
decessit pubes / mri no imputatur si
tutorem no petit / ro. quia tunc filius ipse
potuit sibi providere testando vel pe-
tendo curatorem ut C. ad tertull. l. infans
et C. qui pe. tu. l. mrie in fi. Sz ista e
eadem ro in casu proposito quia prouidit
filio pr testamdo et etiam dando sibi
personam que petat tutorem ergo no e quod
mri imputetur. Quod venit imputatur

pferatur pbatur pmo / quando pluribus in-
cumbit onus petendi tutorem pupillo / si
si neqz negligit vnus no excusatur
pr alium / sz ambo puniuntur ut patz i matre
et liberto / et hoc l. et C. qui pe. tu.
l. ii. ita in proposito substitutus no excusat
propter mrem et sic tamqz negligens / ne
pot succedere per l. sciant C. de legi. here.
Item mr no excusatur propter substitutum
et sic etiam ab ipsa hereditate excludatur
per dictam iura / ergo alii venientes ab intestato
succedunt per dicta iura ¶ Secundo sic regulariter
quando plures tenentur ad aliquid faciendum
vel faciendo vnus propter alium no excusatur
immo vnl prohibet omnes in penam communiter
ut ff. de ver. ob. l. ii. §. i. et §. fi. et l. eadem
§. cartho. et C. de duobus reis l. fi. ita i
proposito nec mr propter substitutum nec substi-
tutus propter mrem excusantur / sz vtreqz cadit
in penam et sic succedunt proximi ¶ Tertio
sic quando pluribus incumbit faciendi ali-
quid licet sit talis conditionis q vnus alteri
preferatur tamen donec vnus / preoccupet
ambo dicuntur in mora ut ff. de adul.
l. Si maritus premit in prin. vbi dicitur
tamen q. infra. lz ergo in petendo tutorem
mr preferatur substituto / et substitutus
mri tamen quilz e in mora / donec ad mi-
tum prouocet et sic vtreqz excludetur et
alii succederent ¶ Quarto sic quando filius
decessit impubes mri incumbit onus
petendi tutorem filio vi. quodam na-
turali propter maternam pietatem ut §.
l. infans / et l. fi. et ibi notatur / sz hec pietas
materna no tollitur licet filius habeat substitu-
tum durat ergo ro. l. et sic durat l. Item sub-
stituto incumbit onus petendi tutorem propter
spem successionis / que spes durat etc. si sic
mr / ergo ergo cum ro. l. durat in vtreqz q
vtreqz excludatur et alii succedant. Sed
quia predicta primo videndum e de persona substi-
tuti etc. quem dico q siquidem quis vellet
eum repellere / quia cum tutor esset testamentarius
vel legitimus / et se excusat et no potest ut p
de excu. tu. l. amitissimos in prin. et l. tu-
tor petitus §. i. e. ti. et iste tamen no primz
ad. q. ivram Si no quis velit substitutum
si substitutum repellere q pupillo no habita
tutorem no petat / et tunc aut propter hoc quis
vult substitutum repellere a substitutione filio
consultaria / et no potest quia alio illud conse-
quitur ut ex bonis testatoris no pupilli
ut ff. e. l. credendum §. Si vero maritus
et ita intelligitur dicta l. sciant C. de
legi. here. aut quis vult substitutum repel-
lere a substitutione directa pupillari et tunc
excludetur. §. §. cum consentiunt ut dicta l. sciant

et hic no. q° intelligo insi excuset ex
aliqua iusta ca. ut dixim9 in mre / ut ff.
ad treb. l. ij. §. si mr et §. sz. et q no.
C. ad tert. l. mres Jte intelligo instaz
tum ee si substitutus ignoraret se substi-
tutu ut C. qui pe. tu. l. cu a mrib9 / et
ar. ff. ad tert. l. ij. §. si mr v. Sz si forte
absens ubi zpt absentia mris mr ex-
cusatur / eode mo zpt ignorantia sb
fiat. ff. de iur. et fac. igt. l. i. et quis
ex ca. in int. re. pos. h. l. ij. in prin. / uel
excusatur substitutus io quia pupillus
instem ht ut ondi rebus porte fuit
q hac l. zte ad excusandu substitutu
no ob. l. amitissimos et l. tutor pe-
titus de excu. tu. et l. credendu ut
ut. C. pz / no ob. ha ro / que dicit sub-
stitutum excusari quia mr e cui lata
tutela defertur / quia illa ro e uer
cognitur. sed ei zmittitur si vult
vn zpt eam no excusat substitutus
qu pete deat / ita determinat dy. h q est
vin no cu spes. cuis qui por p ee ex-
cusat aliquo a petende tutore intim
sufficiat eu / q tuc no het habeat de
fensores ut hac l. tuo ob. iij. ro. ff. q
cu nalis pferetur accidenti / quia illud
vin qu effectus illaz cay se no exparan
tur ad inuicem / sz qu se zparant pma
geuerit cu alia / q patz p omia iura
in quib9 generit ob. nalis et ciuilis
ita hic in zposito nil impedit qu mr
teneatur pete et etiam substitutus sic
tenentur / mr et libtus ut hac l. no
ob. iij. ro. f. q si substitutus petere
nil vinclaret / cu iudex debeat dare
petitu a mre q illud no e vin ut /
dixi sm ext. multo4 iij. l. si quis sub
condicione. C. de testa. mi. Sz posito q fo
eet vin tu zpt hac substitutus no excu-
satur / quia interim donec mr tneat
substitutus dr ee in mora / et ei curit
tempus licet mr remens pferatur
ut ff. de adult. l. Si maritus puenit
prin. qui caus e notal ad hoc ¶ Sz
videns e excluso substituto cu mr
admittatur cu ro ipo et excludat quia
tutore no pecijt / et loquor de mre /
maiore xxv. annis que nullaz ht ex
cusationem de illis que ponuntur in
dca l. ij. C. Si mr. l. ad tert et q no. C.
ad tert. l. mres / solu q° hoc est inuesti
gandu cu ista ca sit excusandi mrem
quia pupillus ht substitutum / et ad h°
videndu zmitte q de iure ffco4 nica
tas petendi tutores incubebat soli mri
et libertis / et nullus alius / zpt non
petitu tutore puabit hedintate insi mr
et cet quia ut expsse dicit tex. et ff. ad.
tertul. l. ij. §. si mr v° filius aut / p aura
v'a C. fuit inducitu ut hec necitas
impendatur venientib9 ab intestato
et substituto / alr puenient heditate ut
C. de le. hdi. l. sciant / licz glo. h' indic-
atur velle intelligi tex ut no gdinant
l. sciant Sz ratio e q dixi ff q olim / alij
alibtt mre et auia no tenebantur pe
te tutores ut hic expsse dicit tex. ut
ro que hebat hic locu in mre hebat lo-
cu in alijs venientib9 ab intestato / na
ro e materna pietas ut C. e. l. mris pietate
et l. fi. et ibi no° / que ro ht locu in mre
et auia / non in alijs / Ex hoc qcludo q
cu dca l. sciant sit antiqua iulys et
sic e q ius coe / dz stricte intelli ut no ex
tendatur ult id q dca l. expssuz e ut
dicit tex. C. de appellat. l. pcipimus in
fi. et de legi. l. q° vero et l. in hijs /
Sciendu e etiam q mri impo° necitas pe-
tendi tutore qfestim p cu primu potit
ita q anu no expectat ut ff. ad tert. l.
ij. §. qfestim Sz alijs succedentib9 ab
intestato et etiam substituto datur annus
ut dca l. sciant / licz quida moderni dicat
q l. sciant dz intelli ut loquat de ano
sm forma dca §. confestim f. q statim
teneatur cu pot licz anu no sit tuc
exude p quib9 fuit tex. dca l. sciant
du dicit sm l. no zcaverit et omib9
re. Ex eo etiam q dicit sm l. inde se re
ferre ad dcm §. qfestim sz hoc ude
bu deu na illud q dicit sm l. referat
ad vbu pcaverit / e q° istius talis s. l. h°
e sm lectura modu / et zmissum eis in
petendo tutores et sic se referre ad
hanc l. inuenit q° ista l. in hoc quia
olim poterant si volebant exprimere
l. hodie imponitur necitas ut si no fece-
rint. f. q eis dca l. zmittit pdaut he-
ditatem / ist statim eis tempus q no
faciant. l. anu uere e inuenit si mr astri
gitur plus q alij venientes ab intesta-
to / quia in ea est dux ro. f. ini na
pietas / ist spes succedendi in venientib9
ab intestato et in substituto e sola spes
succedendi / et ista int pstacio ex bnig°
admittenda est ut l. benignius. C. de legi
maxime cu dca l. sciant sic conf ius
tod et etiam puat hijs zmissis dico mrez
ne teneri si no petierat tutore filio
f. to' illud tpus inf. q substitutus pet
pterit q sic zbo / etiam e q mr excludit
a successione filij totalr et a legitima zpt sub
stitutiones pupillare ut C. de impu. et
al sub. l. pabus et C. de inoff. te. l. q
pap. sz uer impuberi et ex de testa. c. si
sipr. l. i. l. j. Sz si ei qui excluditur per

tertium a sibi debita portione licitum est ob
mittendo facere quid quid per ut ille in
testatus decedat nec inde dolo vel culpa
facere sed iuste dicitur facere et ab omni pena ex
cusatur et istud est nullum approbatum per
iurisconsultos ut ff. de le. ii. l. cum pater § tutor
si quis ob. ca. te. l. excusatur et l. quis
cum § non simpliciter et ibi notatur et § si pro
ximus et de in offi. l. pa. § qui autem qu
ta et etiam argumentum sane preterito potest obmitti
hereditas ex testamento impuberis et sic im
pubes intestatus decedat l. de acquiren. he
re. l. aut et iuxta si pupillus licitum est
ergo matri per illud tempus quo datur substitu
tus ad petendum tutores tacere ut sic sub
stituti excludantur a successione et
pupillus intestatus decedat si enim di
ceres matrem per illud tempus debere petere tu
tores tamen pervenire substitutum et sic
propter tutorem non petitum non excluderentur
a successione ut l. ad tert. l. ii. § si mater
vel quia si forte absens quod esset absurdum et
contra rationem procederet non enim tenere sub
stitutos consimiles sed magis infringeret ac h. fa
stitutos consimiles sed si matre
cunt omnes rationes ex parte matre sed si mater
esset instituta vocabitur pupillaribus in
lamia sua tunc cessaret ratio predicta ut de
l. excusatur et l. quia autem § si proximi
et si proximus substitutus esset talis conditionis
quod impossibile est eum excludi propter cessationem
ut si substitutus est minor ut
positum ut si substitutus est minor ut
nec possibile est eum effici maiorem per pupil
larem etatem eius cum sit e substitutus tunc
cum in matre cessat ratio predicta et si cessa
vit petere tutorem per naturam hereditate pupil
li sed quoquo modo ad eum devolvetur sub
stituto mortuo vel repudiante per dictam
l. si ii § si mater et ad tert. et hic est et C.
e. t. l. ma. et filius nec excusatur mater
propter instituit substitutum hoc enim nulla
l. cavetur licet enim sit substitutus adhuc
sub est materna pietas que facit eam te
neri ut probatur C. in allegatis facit in
tria parte nec obstant rationes facte in C. ad
excusandum matrem non enim ob. prima ratio
que dicit quod substitutus in petitione et pre
ri ratio matris excusari quia potius quod esset
verum substitutum preferri tamen matrem dum
ambo negligunt verum imputatur neglige
ntia ut l. si maritus pervenit in prin. l.
de adulte. Sed an substitutus preferatur per
esse dubium pone matrem et substitutum con
currere in petitione tutoris et petunt di
versos quid faciet iudex Respondeo non tene
tur sequi consilium matris vel substituti ut ff. re
l. fi. et expone plene in l. si quis sub con
ditione C. de testa. tu. sed si vult non pu
to eum errare si preferat substitutum tam
in his qui pertinent ad tutelam preferuntur
his qui preferant succedere licet in contrariis

preferatur mater C. ubi pu. edu. de. l. fi. et
ibi notatur per glo. non obstat ratio secunda quia ista
non procedit in matre nam etiam si non spe
rat succedere materna pietas facit eam
teneri ad petendum tutores ut dictum est
Non obstat tertia ratio quia dec. l. imponit matribus
necessitatem petendi tutores filiis simpliciter
sed tunc pervenit ea succedere filiorum intestatorum
non sufficit ad probandum eum quod ipse qui non
vult succedere filiis repellitur intestatum
et sic facere quod de iure antiquo sunt
esse substitutum non pervenietur illa succedere
quia filius non est intestatus Sed hodie pervenit
per l. sancimus non obstat quarta ratio quia licet cessit
ator providerit filio de herede non tamen
providet de tutore nec de eo qui peteret
tutorem dicendum licet ipsi substitutus necessitatem
imponat petendi tutorem ¶ Tertio
est videndum an aliquo casu excludantur
matres et substitutus et remaneat alius vel
constat quod possibile est substitutum excludi quod
non petierit tutorem matrem vel morte vel
repudiatione Item econtra matrem excludi propter
tutorem non petitum substitutum repudiasse
vel morte et tunc sine dubio veniunt
alii dubium vero est an substitutus vel
matris posse excludi propter non petitum tuto
rem que dubietas non descendit ex eo
quod lex videtur velle quod primo excluso propter non
petitum tutorem non excludantur sequentes
ut l. i. in fi. l. ad tert. et C. qui petunt
tu. l. nepotibus et l. sancimus de legit. he.
et hac l. Sive ergo mater excludatur sive
non ergo potest excludi substitutus sive ex
primo excludatur substitutus non ergo potest
mater excludi Sed ad hoc dicendum est quod de
iure antiquo aliis a matre etiam non
imponebatur necessitas petendi tutores
ut dictum est non matre exclusa sequentes ag
nati non poterant excludi propter neglige
ntiam contra loquitur l. ii. in fi. ad tert. et gl.
C. allegata Sed si esset mater et ambo cum utrique
imponatur necessitas petendi tutorem pu
to ambos posse excludi propter neglige
ntiam per rationes C. facta per tria parte lex
enim necessitatem imponit ambobus nec distinguit
utrum pupillus habeat matrem vel non et eo
tamen quod primus matrem debeat expectare vel
debeat amam propter ista festinatione pervenire
iure ut ff. de mi. Aff. fis. l. edicto et C. de
his qui ut indig. l. tutoris et quod ibi notatur
et C. qui admit. ad bo. pos. pe. l. fi. q.
de adulte. l. si maritus pervenit et quod
C. dictum est Respondeo ad l. illam non immo etiam
vocatur ex eadem causa propter est materna pie
tatem que eum respicit matrem per primus et
amam per possimus et illo ordine incumbit ad
ambo petendi tutorem Sed mater et substi
tutus vocantur ex duabus causis separatis
quarum quolibet habet se ad qualibet per primus
et eis simul incumbit onus petendi tutorem

p pris. s. mri roe matre picarf sub
stituto roe sperare successionis. Ulc.
in decl. l. si maritus pueritur p nota cum
pa ad dolore rone primitus | maritus roe
maritalis affectionis | lz enim hec rone
sit magis intensa ut l. iii. in fi. p. cead.
ulit no tame e p modum poi et ideo
generaliter | et sil currit tpre | de iure an
tiquo | de iure vero. p. l. sciant dico
q illa pena imponit solu illis quos
prima spes successionis e pre mortuo | et
ex tex. huius l. manifeste colligitur. Ois
primo excluditur p no petiuit tutorem
aliis ad quos incipit ptine successionis
spes nam pnabitur ea. si tutore non
petijt | qua l. illa hoc no dicat nec
dz extendi | cu sit contra ius com. ut. C.
primo puncto concessum est et sic glo. T ecl
l. sciant hic lo. Unde ad zpositum dico q
postea est substitutum et mecum sil excludi
di p no petiuit tutorem | ut si e sub
stitutus et iuri in tabulis pupillaribus
e velud legitima | ut dictum e in so puncto
Itē si substitutus est exclusus p ne zpt
non petiuit tutorem et tunc incipit cur
re tpus iuri | cessat enim ea p quam ex
cusabitur. iuri enim omni tpre | quo filius
eget tutore | imponitur necessitas | lz ergo
sive tempore mortis sive postea | ut l. ul
tima ad hoc allegare dicitur mecum primi
lz poribus veniret recte alios no pcae
ret hi si ponis primo mecum excludi
p no petiuit tutorem quia primo ei in
cubet onus | ut impossibile e substitutam
excludi | cum pupillo substituta e in
primo loco | expnens so loco | ut si iuri
excluderetur p no petiuit tutorem ne
excluderetur postea substitutus quia mor
tuo pre | pupilli prima spes successionis
erat talis substituta et sic adeo no per
rigitur ut decl. l. sciant. Bar. l.

Siquidem

Qui liagatur e cuz
pupillo no dz ipse petere tutorem | lz alijs
intimare | quibus isti negligentibus iudici
debet referre. h. d. Nota ibi hoc p xpm
etc. Nota q dz iudici hoc notum fieri quo
illi qui pferuntur in iure petendi | lz
negligunt dixi tibi plene in l. tutor
si fuit petitus. C. t. r. Bar. l. d.

Curatores

Minores petant
sibi tutores p se vel p ptrine. h. d.
Queo qualiter estimatur ee p curatore a
minore glo. variat | ista e varietas
rubricis inter lz lumina p sona standi in
iudicio p se p p se estituit p curatore
nec requirantur tunc vel tutor ita legi
iste tex. facit .j. de in int. l. lz et si una
C. idem ait. et .j. de man. viii. l. etiam
C. alias et .l. re ra. ha. l. iii. C. pele et
q no ibi et p primo. ex de iti. spe. e.
ex p st | Quero an alius possit petere
p minore | cavendo de rato Ro q sic ut
l. minus C. is qui e d' petit q d' ut ibi.

Curatorem

Tutor no
pot petere curatorem pupillo et
qui no legitime patitur tuto
rem p eo legitime. tur. h. d.

Qui qualitercumque

Remotus a tutela no tur aliu petere. h. d.

Decreto

No q priores
possint dare aliquem iudicialem
tutorem hoc dicat hic l. te

Querendum

Ast que
tutore ne potest conferri
vel in loco excusati aliu dari
cu alius no suspect p eis successione fily
ne id q ei debetur ex testamento mariti nec
sibi imputetur | si ut suspectum no pe
tijt remoueri. h. d. in prin. Sm qui
si declaratur p ea que dixi. C. e. l. ij. =

Expo. ad v. Cineris mariti. Ead sen
tia .l. cum et dele. hi. l. sciant glo. so.
rittis | q q iuri debetur ut ab ipso pu
pillo illud pderetur | lz hoc fideicommiss
debebatur ut ex bonis mariti id no
pderetur | quia etia bona mariti iur no
delinquid hm ja. de are. et p e et no
p. cy. in decl. l. sciant | exemplum ut m. q.
dix p utrum. C. e. l. ij. in primo puncto.

Venio ad fi. et quero | iuri petijt
tutorem filio | quem index dedit sine in
quisitione | an valeat Ro q no dicitur enim
hic q datus e a iure | ut confirmetur sine
inquisitione. Contrarium e verum enim iudice
cu inquisitione et sine dare tutorem ut
l. qui hic. C. p lz. C. de tutel | no ob. iste
tex. quia iuri qui petijt tutorem dari in
testato filio et tunc iste ne confirmabit sine
inquisitione ad hoc ut habeat vim tutoris
confirmati | qui p fertur alijs lz minus et
datiuis ut dixi in l. i. de confir. tu.
Oz si iuri petijt tutorem simpliciter et index
confirmat sine inquisitione ut sit tamqs
simplex datiuus | lz ei posset enim et absq
petitione facere tm intelligit glo.—

De administratione et periculo tutorum et curatorum

De administratione et periculo tutoris et curatoris. Rubrica

Continuatio e de se manifesta etc.

Gerere

Tutor cogitur
administrare et ad eius spectat
periculum ex quo scit se da
tum. h. d. Expo. q tutor
non cogatur administrare ut .j. de aut. tu. l.
si tutor. C. o. h lo. i tutore qui nunquam gessit
ibi in eo qui aliqd gessit tm in aliquo actu
no vult auctorari in quo distinguitur ut ibi
vero ut ille qui nunquam gessit incipiat tenere

actione tutele no cogitur. Bo. opp. o. est
ille qui nunq gessit tenet utili ut l. im
ille qui nunq gessit tenet utili ut l. im
aut q gessisse. l. e. sed inter utile et
directam no e diua ut l. actio. ff. de ne
directam no e diua ut l. actio. ff. de ne
gl gl ge non ut ro querelis magis
cogatur qz ille cu gessit aliquid
Ro ille qui gessit pot remoueri pp
latam culpam et leuem ut l. hoc enim
ff. nichil. l. de suspectis Sz qui no gerit
no pot remoueri nisi ppt dolum ut dat
l. hec enim sed et ut e pupilli ut gerat
et ppt hoc compellitur ut hic Sum dyc
alia ro validior qz qui no gerit non
obligatur fideiussor ex promissione re
rem pupilli saluam fore ut l. ut gsi
ff. illud rem. pupil. sal. fo. Itē ut est
pupilli ut instruct et cu bonis mo
ribus informet ut l. sane oz ff. ff.
ti. n. Quero qualis fiat ista auctoritas dicit
glo. tacitus pignoris et ulla in decem ut
l. re. si quis ins. di. no opt. dene. ispe.
l. l. ff. de inspiciendo Queo quomodo
fiat ista auctoritas Rndetur pp officium inducit
ut hic patz ex eo quod dicit cogi solet
et pp ire q no sit necesse libelli necesse
aliquis ordo cu quolibz loco et tempore
expediri possit ut l. qui hic ff. de pet. ff.
de tutel. et l. n. de fact. Sz queo pone
q tutor volt gere et alius no admit
titur qualis pp inde tutori Re sic
contutor ille qui no admittit ex hoc
pot accusari ut suspectus ut l. actus. l.
c. Si uero no est pupillus ul adul
tus tut cogitur cu admittere officium indicit
datur cum timo ut ff. de tu. et cur. da
ab his l. ultima et hoc e q dic competit
res pp decretum iudicis ut l. fi. in fi. ff. Carbo
ni Fact. l. lecimos in prin. et q ibi
dixi dele. ca. venio ad id ex quo que
declara pp gl. p. c. l. quidam dece
dens ff. fi. Bartolus l. d.

Sufficiat Tutor pot defendere pu
pillum p se ul cu defendenti auctori
tate p ut elegerit ipe Sz curator pot
defendere adultum ul p se ul cu defen
dente auctoritate p elegerit actor Itē tutor
et cur. pit agē ul agentibus auctoritatē
pstare ipe elegerit h. d. et solennis et
ingrualis causa diuide. pmo loquitur in pu
pillo conuento secundo in adulto conuento. 3º
in eis agentibus 2ª ibi in causis aut
etiam ibi no denegari Oppo q tutor
sufficit ut l. vulgo. l. c. Si ibi erat
dubium an sit tutor hic no Queo q
que formabitur libellus glo. dicit quod pot
fieri in persona tutoris et in persona pu
pilli tu dicas q in pupillo e electio tu
toris an ipe respondeat tutorio nomine
an pupillo rudenti auctoritatem et ideo

et practicam qua primo citatur tutor et
interrogetur an ipe velit p se pupillum
pupillum defendere an pupillo defendenti
auctoritate ex equitate l. ubicumque. ff.
de interrogat. act. et ff. de pe. h. l. qui
interrogatus et ex eo reddetur actor certus
qualiter formet libellum ul ut puto po
terit formare generaliter libellum et q libz
personam p eo tamen defendente seu in
teruentum et ita admittit consuetudo qz
no e in ptate sui actoris que queuis ut
l. l. ff. q aut quot. le. et l. quid inhereat
ff. eligere ff. de tribut. In adulto uero
no e dubium cum electio sit actoris uni pot
forte ul in ipm curatoris ul in ipm adul
tum uel etiam simpliciter ut dixi ff. in pu
pillo no enim ob hoc leditur adultus si ac
tor dat sibi electionem compendii p se an
auctoritate curatoris ul pcuratoris tm Quero q̄lr
fiat pma citatio an citabuntur minores
uel defensores eorum Nam in adulto est
electio actoris Ro uerum est q in adulto
electio e actoris in pupillo oz fieri cita
tio alternatiue quod compareat p se ul
p legitimam personam ut euidenter dicit
hic tex. qd. est pot fieri in adulto
p ronem qua dixi puto et q si solus
pupillus citetur q valet citatio sicut
enim qui citatur intelligitur q com
pareat p se ul p pcuratorem ut l. l. C. de p
curat. et l. fi. in fine. ff. de pcurat. et
tut. in pupillo intelligitur q compareat
p se uel legitimam personam et q talis citatio
valeat argumentum qua si nemo compareret ad
defendendum pupillum fit missio in
possessionem ex primo decreto licz no e sp
ut l. q ex ea. in poss. ca. l. apud iul. ff.
l. Quero si tutor comparet et petit di
lationem ad exhibendum pupillum an de
beat sibi dari Ro q no ymo abutens
et infra tex. et eodem modo si agitur co
adultum absentem no cogitur curator eum
exhibere Sz tunc actor dictare iudicium
contra ipm curatorem ut hic in v. in
absentibus aut Queo cum quo sit lit.
contestatio Ro ex predictis patz quia uel
cu tutore ul curatore uel cu minoribus
auctoritate ipsorum data electione eis quibus
dixi ff. Queo uerum sit dicta an lis con
testetur cu pupillo ul cu tutore glo. tenuit
q sic Nam si fit cu pupillo auctore tu
toris interrumpit pscriptionem secus si
fieret cu solo tutore et ita tenuit glo.
doc. dicunt q est si fiat cu solo tutore
interrumpitur pscriptio cu eius mora et
culpa noceat pupillo et eius solutio
p dec. ut l. si ex legitima causa. l. de neg. ob.
Ita tenet Ja. de are. et p e. q platz p
l. si quis solum. ff. l. ff. de usur. Queo
quis iurabit de calumpnia glo. dicit in
medietate quod siue pupillus sit in iudicio

No.

Si in pupillo possit citari et [illegible] citari sit forma

cum auctoritate tutoris sine tutore | solus ipse tutor sed imperitia de calumpnia ut l. ii. § quod obseruari. C. de iur. calump. licet aliud olim | aliter hodie obseruaretur quod latius per latere ¶ Quero quando minor suscipit iudicium cum auctoritate tutoris uel sui administratoris | an debeat esse presens in quolibet actu et auctorizare an sufficit una auctoritas pro toto iudicio | et uidetur quod in quolibet actu | alias ille actus non noceret pupillo | seu adulto | ut est clarum. C. de auct. prestan. | non quod potest ratificare unum per omnia | sine tutoris auctoritate auctoritate quod intelligo ut dixi. j. de confess. l. certum est. § Si an ipsos R. Sed in pupillo quero si pupillo suscepit iudicium cum auctoritate tutoris postea tutor uult esse in iudicio pupilli per se an possit | Respondeo quod sic nam omnis iuris competens pupillo exactum | competit tutori | licet generalis istius iuris actiue sit pupillo quando tutor peterit ipsum exercere | non autem cogeretur inuitus ut supra dixi | et ex hoc sequitur quod si pupillus suscepit iudicium auctoritate tutoris | non valeret citacio postea facta de tutore et non esset contumax tutor | sine comparere | licet possit comparere si vellet =

¶ Queritur quid si pupillus compareret sine tutore ab initio uel postquam suscepit iudicium in se cum auctoritate tutoris | Respondeo procedetur contra eum | sicut contra contumacem | quia non legitime comparet ut l. ii. § recte defendi. j. ex quibus cau. in po. ea. et sic non est necesse ad quod citare pupillum | et tutorem | sed sufficit citare quod tutor pupilli | et eius est comparere legitime ut supra dixi | sicut ab initio elegit ¶ Queritur in actu contra factum sententia Respondeo patet ex predictis quia mentio manet formatur libellus in hoc tamen est differentia inter tutorem | et procuratorem | quia valet sententia lata cum tutore licet uerba conferantur in personam pupilli | licet secus esset in alio ut l. i. C. de sen. et interl. om. iu. l. cum quidam. § si actori. C. de conuen. pe. dixi in l. neque ista. ff. Si quis insulam. j. de neg. ob. // Quero lata sententia in quem fiet executio dic ut j. l. proxima. Bartholus. l. d.

Si tutor: Iudicati actio non datur contra tutorem nisi se litis obtulerit | sed contra pupillum nisi ab hereditate eius ea est condempnatus se abstinuerit. h. d. Oppo. C. quando ex facto tu. l. i. glo. ponit hic opp. Tu dic quod actio directa datur tutori | et contra tutorem Sed utilis datur pupillo et contra pupillum ut hac. l. et l. iiii. in prin. j. de re iudi. quod intellige de ipsa condempnatione pupilli. Sed si esset condempnatio facta in expressis | in quem fieret executio dixi in dicta l. iiii. de re. iudi. et legi in l. qui solidum § cert. j. de le. ii. et dixi in l. i. § si procuratorem

vel si quis iussu iudicis non obtemperauerit ¶ Oppo. C. de procur. l. procuratoris. § pro emptore sed aliud in procuratore | aliud in tutore quod an sit uerum | ibi plene dixi ¶ Ulterius querit glo. quid si tutor satisdedit pro pupillo | qui tamen non administrat nec respondet | dic si ex causa sua tenentur fideiussores sicut curatorem uel fideiussorem non tenentur ut j. ut in possessionem leg. l. i. in prin. uers. | et de fideiuss. l. postquam si quis et C. si quis tamen l. sed et si quis. ff. s. f. h. ff. de. Bartholus. l. d.

Si plures: Ex pluribus tutoribus uel curatoribus quilibet potest administrare et unum erat determinanda administratio per iudicem uel si unum erat decreta per testatorem illi stabitur. Oppo. j. de cur. fur. l. cum filio. § pre. et ff. Scilicet admittitur unus | alio non conueniente ut hic secus si alius contradicat ut in contrario ¶ Oppo. de procur. l. pluribus ubi non potest gerere per quilibet insolidum nisi sit datum sed aliud in procuratore ut ibi aliud in tutoribus ut dixi in repetitione l. i. § si plures de exer. ¶ Quero quid in pluribus executoribus testamenti an eos equiparemus tutoribus uel procuratoribus olim erat dubium hodie est casus expressus de testam. c. si. li. vi. :

¶ **S**i parens: Nota ex hoc § ad quid tenentur tutores si non gesserunt | Secundo non fuit huius § quam alia querebatur Ex quo habes quod ex mala conuersatione presumitur quis suspectus :—

¶ **Q**uamuis: Ex causa receditur a uoluntate defuncti etiam quod testator dixit administraret contendit idem in curatore et si testator non expressit unum. aliquis h. d. ¶ Nota ex ibi minor forte xx. quia minor xxv. annis potest filio dare tutorem in testamento et non quod ex causa receditur a voluntate defuncti | similiter in l. confirmando ut l. uelle de confir. tu. fuit. l. ubi pu. contra de l. l. | Nota quod ex conuersatione mala quis est suspectus | Sed de ex primo. § Nota quod faciliter expeditur per unum quam per plures et concor. sunt in glo. Bar. l. d.

¶ **S**i non erit: Tutores possunt unum ex eis administrare committere uel omnes simul gerere uel diuidere. h. d. ¶ Quero quod si unus uelit diuidere | alius non | an unus possit cogi per alium ad diuisionem tex. non apparet | dic quod omnes uolunt committere uni | quando uolunt | et de istis casibus non est dubium | Sed si unus uult diuidere cum omnes alii uolunt administrare tunc fiet diuisio tercia sumptus per officium iudicis ar. ff. fami. herc. l. et primo et C. com. diui. l. com. diuidundo § Si duo fuit quod nota.

ff. Imo. in. c. ex li(bro) ex de p(ro)ba. Et fortius vera quando nullus offert satisdare tunc enim re(cipi)tur etiam ad distinctione l. sup(er)iorem ff. ex. e. de testa. tu. l. testi. et l. se.

ITA AUTEM: dicit sic declaratur secundum suam causam. h. d. No(ta) tex(tus) et ibi est de ponis expressiatur ex quo colligitur quod dixi in summario ista l. facit ad q(uestionem) dicit statutum quod debeant solvi nomine gabelle tot denarii pro qualibet libra / quid si illud super quo (con)trahitur vel quod recolligitur non ascendit librarum sed a(r)g(umentum) quod nulla gaballa debeat solvi

GESSISSE: Iste § venit ad declarandum l. i. in princ. s. e. ubi dicit quod tutor qui non gessit cogitur gerere secus si gessit hic dicitur quibus gessisse dicatur et (ex)pressisse / dicitur etiam qui modicum attingit pro se vel per alium et si cessat ut suspectus poterit accusari qui non gessit tunc utile. h. d. No(ta) quod ex modica administratione modice rei dicitur quis gessisse et obligatur actione directa tutele sicut per administratione modice / rei videtur quis adire ut dixi in l. gerit. ff. de acqui. he(redi). No(ta) quod tutor qui gessit tenetur directa / ille qui non gessit tenetur utili / ex quo apparet quod actio tutele directa oritur ex quasi (con)tractu celebrato gerendo si enim non gerit tenetur utili non directa ut hic patet. No(ta) quod ille qui gerit et postea cessat potest removeri ut suspectus / secus in eo qui nil gerit dixi. s. e. l. i. in prin. No(ta) quod qui per alium gerit videtur gerere ut tenetur directa. An autem ille qui per alium gerit dicatur gerere secundum veritatem vel secundum fictionem dixi plene in l. si vivus. § i. ff. de in in. re. / ad faciam / autem an quis potest per se possit per alium dic ut dixi in c. potest quis et in c. quod per alium de re. iu. li. vi. tangitur ff. Imo de offi. dele. c. fi. glo. tamen ad illud (con)siliale signat queda(m) ar(gumenta) (con)tra / et non solvit vide eam. et tolle solutiones ad l. cum fundum ff. ut ibi patet ad § Ista dic quibusdam absentia vendidisse non videtur secundum presentia ex quo per alium facit et sic contra dy.

Sequitur in glo. s. de adop. l. per in(sin)uatorem. § ii. dic / fallit ubi quia adoptio non est in administratione ut ff. de manumis. l. filius fa(milias). si dixi in rem. quia adoptio imitatur naturam non potest (con)tra per pactum / filiatio naturalis sequitur ut c. de his qui ve(niam) e. l. ii. dic fallit ubi quia venia etatis datur ratione industrie que magis apparet cum per eum per se quam si per alium / secundum dy. Sed l. si paulus ff. ut ibi sed et de curat. l. cum hi. § fi. hoc non est pro / nec contra sequitur et lex liber homo ff. de re(rum) hic est quia ibi necessitas tenetur ut ibi patet quod Bartolus legum doctor egregius

DEBITOR: debitum ex alia causa devolvitur in act(ionem) tutele. h. d. Opp. c. quod dativus potest autem minori. So(lutio) ista inita hodie (con)minantur / quia tutor non potest esse / quia sit debitor vel creditor quod dicit ut dicam in l. (con)tra litem. ff. de excu. tu.

Queritur an tutor teneatur a se exigere debitum utile. glo. hic non declarat. Dic autem illud debitum utile fuit gestum cum administratione et non tenetur illud a se exigere / aliter esset sibi damnosum officium suum absque sua culpa quod esse non debet l. si ego ex signatoribus ff. quemadmodum test. ape. aut fuit (con)tractum ratione administrationis et tenetur a se exigere ar. eius quod dicitur de s(ur)pno in l. actiones in prin. s. de neg. ge. § pe.

ET TUTOR: Tutor finita tutela tenetur admonere minorem ut sibi petat curatorem ut tenebitur. h. d.

Queritur glo. quid si admonuit / et minor non fuit dicit glo. quod tutor est excusatus quod dixi intellige in curatore ad negotia secus si ad litem cum illum cogatur recipere invitus et sic non excusaretur (con)tra solam admonitionem / sed puto quod ipse tutor excusetur / quod enim dicitur quod invitus recipit curatorem ad litem intelligitur ad petitionem tutoris quondam. Bar. de.

POST COMPLETAM: post (com)pletam tutelam vel curam cogitur quis licet exceptum pro se / nisi iustam litis et rationes eius reddiderit. h. d. de hoc hoc sim(iliter) in l. iterum s. ut causa post pubertatem. ff. de ap. l. tutor.

Quero si syndicus fuit constitutus ab aliqua universitate usque ad certum tempus lis fuit contestata / tempus est finitum an syndicus ipse tenetur litem prosequi. Sic dicerem aut tu intelligis rem possit compelli ad causam prosequendam / ab adversario / et dico quod sic nisi syndicus alter aliquam instantiam tamen de hoc quod ponitur in l. post litem. ff. de procu. sed non esse potest revocari in preiudicium adversarii ut ibi dicit intelligitur an possit cogi ab aliqua universitate et quod non tenetur sine expensis / et non potest cogi / nec tenetur nisi forte cessaverit in reddendis iuribus et in reddenda ratione ut hic dicitur in textu.

QUIDAM DECEDENS: Si relinquitur liberatio a reddendis rationibus nichilominus tutor de dolo tenetur qui non potest remitti / secus si de damno quod sua culpa sentiret. h. d. Concordat l. si filius heres. ff. de le. i. et dixi plene in l. aurelio. § i. de libe. le. Opp. c. de pac. l. Si unus. § i. ff. ut ibi Opp. de. l. si quis liber. ff. de libe. le. So(lutio) illa debet intelligi cum legatur liberatio ab administratione preterita an futura tenetur sed si ab administratione futura nullo modo dolus remittitur ita loquitur hic et hoc ut dixi. Bar.

Pare: Si tutor iubetur iterum de co
silio eius cuius qui no pot ee pnceps
officii de honestate / illud requirit sz
non tenetur sequi sicut et qui absolu
tute de funct. recedit h. d. oppo. i
e. l. tutum et incumbit qui poterit q. l. s
ibi fuit assumptus ut consultor ille qui po
tuit ee pnceps officii / h. inl. q ee no
poterat ad plenam explicaui in repeti
cione. l. i. §. Si plures. C. de exec. et
hoc facit ad q. dixit testor q executor
tenetur exequi voluntatem de co
silio alicuius fi. te minoris an expectare
sine eo possit facere ple explicaui in iiij.
libro auctoritatum. Bar. l. doctor. off.

Ex quo: a tempore scie pericu
est tutoris est ignorancia p sciatur
nisi sua pbetur. h. d. No. q sufficiat nu
sare sine prestacione q intellige q pro
testacio sit ad non faciendum tun / ut ille
qui est ctius certioratus no dz ut l.
l. in fi. de act. empt. et dec. iur. c
cu qui ctius / secus si prestacio fieret
ad aliud ut l. denunciatione in prin de ad
ult. dixi in d. l. ij. in fi. Septima. Oppo.
q tuatur tutor a tempore que fuit
missus ut j. e. l. qui missus hujus tamen
posita e quedam distinctio p glo. qua
vide et signa sz in ultimo membro in
quo dicit q tenetur ex die quo missus
dy. dicit q ymo tenetur ex die quo debuit
administracionem arripere et ex quo sciuit se
datum ut. j. si. tu. vel cur. ap. l. i. et ij.
et j. e. l. tutores qui post q tutor datus
oppo. C. de pi. tu. l. Si tutor. Sed ibi tu
tor pbat ignoranciam ex voluntate no
ex necessitate ita dicit glo. vel verius
no ex necessitate sufficit pupillum pbare
famam ex quo psumitur scia nisi p tuto
rem pbetur ignorancia. Idem si denu
ciatum fuit ad domum ut l. contra sile
dixi nobis in l. is pot. j. d. acquirenda hered.

Quero quid si p aliquem denunciatum
e michi q ego sum tutor an sufficiat ex
tunc q sit inventarium quia no debeo
alicui credere ut j. q fal. tu. auc. l. ij. Est
ja modus q ille qui datus e tutor sit
datus testamento vel dicitur a p psonas q
dicunt se vidisse testamentum / adeo / q si ne
credit sit ignorancia supina ut l. si
quis inficiatur. C. de posi. dixi plene
in l. no solum. §. fi. de op. no. nunc. in
materia prestacionis. Bar. l. doc.

Tutor qui repertorium:
cont. tutorem qui no facit
inventarium absque ea iuratur in
litem et antequam faciat / non pot ad
ministrare nisi ea que dilacionem no rapi
piunt. h. d. primo ponit decisionem et excepcionem
secundo effectum decisionis. Secunda ibi Si quis igitur. Prima
subdividitur in duas. s. in decisionem et excep
cionem. Secunda ibi nisi forte. Item secunda subdivi
ditur in quatuor / primo ponit unum effectum
secundo ponit eius practicam quantum ad
modum pbandi / 3o ponit alium effectum / 4o
ab eo excipit. Secunda ibi q in iure iurando
3a ibi nichil itaque. 4a ibi nisi q. Aliqui
ponunt casum in terminis sicut q ut consule
ponit. Pro quo q tutor inventarium
facere tenetur ut l. tutores. C. e. et arbi
tu. l. fi. et l. iij. §. tutores j. de excu.
tu. hoc premisso casus e planus. Examinemus
particulas. Primo hemus unum
q hic p supponitur q tutor tenetur facere in
ventarium concordancias dedi. C. idem
in curatore ut C. de cur. fu. l. fi. C. de
epi. audi. l. de creacionibus. Sed quero q
de auctore / Ro actor gerit nomine suo
tutoris et eius periculo constituitur ut
l. solent. C. de titulis et l. dece. c
et ideo no e necesse q faciat inventarium
sz sufficiat a tutore eo confectum / tamen
cum p se gerit ut l. ita autem §. gessis
se. C. e. Sed tutor qui daretur in loco
absentis vel coadiutor vel quicumque qui
heret auctorem / pro se et periculo primi
tutoris no gereret / tenetur facere inventarium
propter generalitatem hujus l. et consilium. Certe
glo. an tutor honorarius vel cur. nota
rie tenetur facere inventarium / et definiat
q sic propter generalitatem hujus l. Item quia potest
ei solum. Item quia hic cavetur in notari
in glo. Quero utrum tutor datus ad
unum certum ut ad eandem hereditatem tene
facere inventarium. Ja. de are dicit q no
ut l. impubi. C. de tu. et cur. da. ab his
¶ C. cur. qui dari de tu. et qui satis. no. d. l. ult. Sz
dum lec. ita dicit ipse q puto verum / q
inventarium dz fieri solum de corporibus que
inveniuntur in bonis pupilli ut j. d.
cum / sed ante aditam hereditatem nullum
tale reperitur. Glo. re. Tucius tamen est
q inventarium inveniat facta / et in in
ventario ponat solum ius adeundi he
reditatem et ita videtur sentire. Cy. in l. tu
tores. C. e. Quero an tutor datus ad
lites tenetur facere inventarium / Ro no
ut no. C. de epi. au. l. de creacionibus
licet quidam contra p. l. et si ad certas
j. rem. pu. sal. fo. dicit ut ibi. Quero
quando debeat fieri inventarium. Resp. in l.
tutores. C. e. dicit mox quam creati
fuerint / q quidam intelligunt q. ipse
q datur hec dicit quando. j. infra mensem glo.
ibi et hic et etiam omnes doc. intelligunt
mox. i. competenti post facit j. de condi. et
de. l. her. condicio / q si no fecerit dolo

fecisse videtur ut hic. Sed quero quid si neglexerit facere per plura tempora et postea inventarium faciat an admittatur ad agendum. Glo. dicit quod non, primo debet removeri et suspectus ut in tali casu ut l. iii. § inve- res l. de suspec. tu. et C. arbi. tu. l. ult. et hoc videtur tenere Specul. de instru. edi. § si. ver. pu. § ubi dicit quod contra confectum post obitum quod non fuit factum mox cum potuit et debuit. Contrarium puto, nam dicta l. dicunt quod tutor qui non facit debet removeri ut suspectus si inveniatur cum dolo, quia non facit inventarium cum dolo presumptus ut hic. Sed contra tutorem qui nil gessit adeo removendum ut suspectum non potest obici dolus presumptus ut l. hec etiam quia ad nichil § de suspec. tu. [illegible] per glo. et clarius C. de suspec. tut. l. ii. Dico ergo quod si tutor nil administravit licet tardius venerit ad conficiendum inventarium et tardius venerit ad agendum nil potest obici in inventario quia intra est et facere debebat, sed posset accusari ut suspectus ut dictis l.

¶ Quero quale inventarium debeat fieri. Re. tex. in l. tutores C. e. dicit quod in presentia publicarum personarum. Glo. cum ibi intelligit quod sufficiat unus notarius, et ita est hic et ita communiter observatur. ¶ Quero utrum debeat fieri coram iudice. Glo. hic et ibi videtur tenere quod sic arg. l. cyrographus § i. ff. de [illegible] dicitur et bene quod quantum ad tutorem sufficiat fieri extra iudicium, sed quantum ad hoc ut inventarium faciat fidem contra debitores quorum nomina in inventario scribuntur requiritur quod coram iudice fiat ut dicta l. cyrographus. ¶ Quero que res debeant poni in inventario. Tex. in l. tutores dicit quod debeat fieri inventarium rerum omnium et instrumentorum, quod intellige de omnibus corporalibus, et quod dicit instrumentorum intelligo vel intellige instrumentorum incorporalium de quibus apparent instrumenta seu probationes in bonis pupilli. Et ex hoc concludo duo. Primo quod debita a pupillis aliis tutor non tenetur ponere in inventario, quia illius iuris non est res pupilli sed est res creditoris ipsius per hoc text. l. [illegible] C. de ali. pu. prestan. Non tamen inhibeo quin possit ponere si vult. Secundo concludo quod si sint debita aliqua ipsi pupillo de quibus in bonis suis non reperiantur instrumenta, quod tutor non tenetur ponere in inventario aut exigat, quia probo inventarium dicitur quia reperta et inventa in bonis pupilli ibi describuntur ut hic notatur in prima glo. Sed inveniri dicuntur illa proprie que manibus apprehenduntur ut nota de verborum significatione § [illegible] pupilli C. de fideiussoribus l. fideiussorem non [illegible] per doc. in l. licet de acquir. pos. Sed talia debita non inveniuntur nec capi possunt manibus, ergo non possunt scribi in inventario postquam vere cum illa debita exacta potuerint in inventario poni sicut res de

~~novo obvenientes ut l. si [illegible] de~~ cimo fur. ¶ Quero qualiter debent res ascribi inventario. Re. taliter quod tutor in illo inventario possit convinci ut l. si in prim. C. arbi. tu. Ex hoc dico quod res omnes debent scribi per singula per [illegible] sicut si in libello poneretur ut de [illegible] l. Si in rem ff. de rei ven. et l. in actione § de fur. Dico etiam quod tutor debet scribere se invenisse in bonis dicti pupilli ut hic. Sed quod dicta glo. intelligit dicta l. tutores C. e. et per hoc non placet michi prima forma inventarii quam Speculator posuit in dicto ti. de instru. edi. § dicto ubi dicit talis tutor cepit et assumit in bonis dicti pupilli esse in primis talem rem, item talem etc., nam sibi manifestum non dicit se invenisse, sed dicit esse in bonis, quod potest intelligi de re existente etiam apud alium cum hec petitione ut l. rem in bonis de acquir. re. do. Et sic ex hoc inventario tutor non posset convinci ad assignandum rem cum eam se invenisse non asserat, et istam formam Spec. arbitror esse corruptam vitio scriptoris cum in sequentibus formis [illegible] invenisse. ¶ Quero quid si tutor dicat in inventario quod credit tales res esse dicti pupilli et ad eum pertinere, utrum sufficiat. Re. inventarium fieri debet eo quod invenit ut dixi. Si ergo inventarium taliter dicat id quod spectat ad inventionem, ut quod possessionem seu ipsam rem invenit in bonis, satis est, nec puto quod tutor habeat necesse asserere de dominio ipsius rei, cum hoc non subiaceat inventioni de facili [illegible]. ¶ Quero quid si tutor non posuit in inventario omnes res. Re. dolo facere videtur cum omnes debeat ponere ut dicta l. tutores C. e. Non tamen propter hoc removetur ab agendo contra debitores nisi primo removeatur ut suspectus ut § dicitur, tamen contra nisi aliqua iusta causa excusat quia non posuit, ut puta quia ille res erant sibi occulte ut hic, nisi aliqua iusta causa fuit [illegible] quod vi aut clam l. semper § [illegible]. ¶ Queritur an instrumenta in manibus conventi debitorum debeant poni per extensum in inventario. Re. quod sic ut in l. cyrographus § i. ff. et hoc videtur tenere Spec. in [illegible] § [illegible] dicto ubi dicit quod [illegible] inventarium [illegible] quod instrumenta non sunt scripta per extensum in inventario. Puto quod si aliquis vellet quod inventarium probaret contra debitores deberet scribi per extensum ut dicta l. cyrographus, et deberet inventarium esse confectum coram iudice presentibus debitoribus vel citatis legittime ad hoc, alias inventarium non faceret fidem ut in aut. si quis aliquo C. de eden. Et quod dico tutori ad-

ad hoc intelligo clare .s. q compareat
coram iudice ad videndum confectionem inven-
tarii in quo exemplatum tale instrumentum de-
bet / sed enim esse clara citatio ut .l. qui aliter
in prin. quod vi aut clam. et de alie. iudicii mu.
l. de minorasse in prin. Sed quantum ad tuto-
rem volentem gerere sufficit quod sua in-
strumenta ponat inventario licet suo tenore
extensius. ar. .l. sacre leges .C. de legi.
et ita observatur ¶ Venio ad sextam partem
de qua hic nisi forte aliqua nova et insolita
causa attari possit ¶ Queritur quomodo sit illa
causa nova / Respondeo potest esse primo in persona tu-
toris quia morbo senectute impeditur ut
.l. que sunt de re. iu. Potest etiam esse impedimentum
ex parte rei / quia non reperitur adhibita di-
ligentia in inquisitione ut .C. dixi supra .§. de
acquir. poss. .l. iii. § veratius et .ff. de
le. i. l. cum res .§. sed si mathus et .§. ipsi
No. res ¶ Queritur que dicatur causa iustissima / licet
licet non nova Respondeo si testator remisit confec-
tionem inventarii ut .l. fi. in fine .C. ar-
bi. tu. quod intelligo nisi ex causa aliquo indu-
ctus videretur ut .l. confirmiendo / et .l. valem
.C. de confir. tu. et .C. l. proxima .§. usque /
adeo Item si consuetudo esset quod tutores non
facerent inventarium. ar. .C. de legi. de
quibus / et .C. que sit lon. consue. per totum
et hoc tangit Spec. in pattacio. § dicto
Item puto quod etiam index possit ex causa re-
mittere confectionem inventarii / sicut quandoque
expedit pupillo non habere tutorem vel quan-
titatem predii sui non manifestari ut .ff. que-
madmodum .l. ii. § tractari .§. hoc simile et
.C. de ali. pu. prestan. .l. ult. et .C. quando et
quibus quarta pars de. .l. ii. ¶ Venio ad .§.
ii. partem principalem scilicet ad .§. si quis igitur
ex quo quantum attinet ad primum non quod ille qui
non fecit ad id quod fuit vel fare debet sententi-
ros officii sed in dolo presumpto / ut .l. de
custo. re. .l. carcerari et manda. .l. si
procuratorem .§. dolo et .ff. ad .l. fal. l. dolo.
et ex hoc obligatur ad interesse ut supra
¶ Venio ad secundam particulam scilicet adversa-
rio quod ex iure iurando non quod habere presumere dolum sim-
pliciter in litem / et non presumere latam culpam
ut .l. in actionibus .C. de in litem iurando
tamen intelligitur pro dolo vero non presumpto
ut hic / Item quod hic dicatur in litem iurari
quando inventarium non fiat / et aliquas res
non posuit vel obscure posuit itaque de
bonitate earum apparere non potest / pariter enim
sunt non esse / et non apparere ut .l. iii. .ff. de g.
heri. omp. C. fur. .l. cum res .§. Item sive
.ff. de le. i. / non enim videtur latere fecisse si exe-
quenti non potest ut dicitur .l. ult. .C. ar. tu.
et .C. de suspe. tu. .l. nemini / Item hac
verum tamen tutore ipsum contra heredem
aut suum quomodo intelligitur in lege dicitur plene
.C. de in litem iur. per totum ¶ Venio ad tertiam
particulam scilicet ad .§. nichil itaque in quo ha-
bes / quod tutor non debet aliquid gerere ante
factum inventarium et adverte diligenter
quia dicit factum quod reum perfectum sufficit
ut .l. i. in fi. .C. quod quisque iuris
enim perfectum per totum quoniam non suffi-
ceret esse ceptum / et hoc tenet Spec.
in titulo de tutore .§. generaliter .§.
Fiet autem et .§. sequenti et intelligo
perfectum quando ab ipso tutore est subscriptum pro perfecto
ut .l. contractus .C. de fide instru. Queritur
quid si tutor apposuit inventario pro-
testationem / quod si qua apposuit non pone-
bantur pro non appositis et si qua non
apposuit / ponenda partis est apponere
utrum ex hoc inventarium dicatur non
perfectum / Respondeo non / quia quantum est in se tu-
tor habet pro perfecto / quia hec protestatio
nichil operatur / sic enim ar. ea que quis
habet necesse facere / et sic nichil importat
importat ut notatur in .l. aliunde .C. de
neg. ge. dixi plene in .l. non solum .§. fi.
de no. op. nunc. Item adverte quod texto hic dicit
nichil gerere cum oportet .j. expedit et sic
videtur consilium Sed in .l. fi. .C. ar. tu. dec-
larat Imperator quod non audiat ad admi-
nistrationem accedere ante confectum inventa-
rium / et sic imponit necessitatem quod non po-
terit legittime nisi prius fiat inven-
tarium ¶ Queritur quid si tutor agit contra
aliquem an illi petenti debeat fieri co-
pia inventarii / videtur quod sic cum illi ad-
versario non esset ignotum quod agit cum legit-
tima persona quod debet esse sic sicut si agit
cum principali ut .l. ii. § rem defendi quibus
ex causis impos. ca. In contrarium In genere
quod non debeat edi videtur quia facultates
pupilli non debent manifestari alius /
ut dicitur .l. fi. de ali. pu. prestan. et .l.
ii. .C. quando et quibus quarta pars de. et ibi con-
cor. / Respondeo quod inventarii copia debet fieri per
per manum vestram / non tamen ponentur in co-
pia omnes res posite in inventario sed solum
dabitur parti adverse quod sibi sufficiant
et possit per hanc tutorem habere legitimam
personam standi in iudicio pro minore so-
ciata / dicet hoc scilicet hec est copia cuiusdam
inventarii confecti per talem tutorem
cuius tenor talis est et ponet totum ad
res pastea dicet in primis et cetera ¶ Ultimo
ponit laus et publicatio usque ad finem
non enim debet edi nisi illa particula que spectat
ad alium ut .l. argentarius .§. edi .C.
de eden. / Et hoc videtur tenendo opinionem quia
dixi quod instrumentum non viciatur ex eo
quod aliquid sit omissum si enim inciarent
deberet dari copia totius inventarii
ar. non esset maxime adverse parti ¶ Sed quo

quod si adversarius petat copiam tutoris inventarii quia intendit tutorem accusare de suspecto, eo quod omnes res non posuit, verum dicit habere copiam. Idem si sicut quando petit copiam fieri cum die et consule, quia vult redarguere iudicem et consilium de falso ut l. i. § edictis ff. de eden. Secundum est verius forte nam ibi quis copiam petit ut possit redarguere de falso et sequendo sententiam cum ut quia hic est sententia iniusta pronunciata hic non petit copiam tamquam ut expeditum est de suspecto ad utilitatem pupilli non ad suam et ista regnendo determinatum est quis suam iniuriam persequitur non permittitur ut l. neganda C. quorum actionem non po. et ff. de pu. iudi. l. ii. querens maxime cum iste querens sit suspectus quod non fiat cum differendi litem ut l. ii. C. de falsis. ¶ Quero an tutor habeat aliam facultatem ut possit administrare glo. quod sic et ponit illam posita in l. lamos in prin. ff. de legitimis. cum expresse ut ibi dictum. ¶ Hec nota ad ulteriorem particulam ex qua non quod illa que dilationem non recipiunt possunt geri ante confectionem inventarii. Idem puto de hiis que de natura confectionis inventarii non procedunt ut pro sententia interposita rerum hereditariarum ut ff. de acquir. her. l. aristo. et de mi. e. deli. l. aristo. Idem puto de hiis que nullomodo pupillo possunt obesse sed prodesse tamen ut l. fi. C. de con. et emp. qui sanus non de pro. hic dico quod sine tutoris qui non fiunt ea que requiruntur ut possit administrare sufficiunt administrationem iuris deliberandi ut plene dixi in l. qui duos ff. de re. dub. Bar.

¶ **Si tutor.** Summa festinatio vel negligentia tutoris in rebus vendendis puniuntur. h. d.

¶ **Competit.** In emendis rebus tutor non tenetur nisi de dolo et lata culpa h. d. Expo. C. arbi. tu. l. quod ibi etiam tenetur de levi. Sed specialis casus est hic. Secundum quem emit pro predicto non tenetur nisi de lata culpa.

¶ **Si post depositionem.** Hic usque ad finem l. in consultis ad finem tractatur materia de usuris pupillaribus quod glo. summat per e. l. § que ante et ideo usque ad fi. non dabo summarium. Nota quod tutor potest cogi ad emendum et est casus specialis cum regulariter non cogantur auctoritati iudicio ut ff. de emp. tu. l. si tutor. Item quod pro negligentiam in emendo tenetur ad usuras quod forte hodie non est correctum non enim dicitur petere usuras pecunie sed magis quantum ex fructibus percepisset ex predio empto. ¶ Plus ad hac ut tutor committatur in hac negligentia et ideo quod prohibetur quod predia erant venalia que emere poterat preterit, alias negligentia non probaretur in aut. nihil. que ob ha. pi. te. mi. § pelle. fiat per e. l. cum plures § fi. ff. pro socio l. idemque § i.

¶ **Pecunie.** Expo. glo. et sol.

¶ **Si deponi.** Expo. quod et facta depositione currant usure ut ff. e. l. § si post. Eo. deponi possunt usure currere ob moram factam in exigendo ut ibi non ob moram factam in deponendo ut hic. ¶ Quero an iste § sit hodie correctus cum usure hodie non possunt exigi, Azo in summa de usuris dicit teneri quod sic quod intellige nisi quando interesse pretendatur ut dixi in § si post. Puto etiam quod iudex hac non possit prefigere ut post tempus currant usure nec etiam testator ut ff. de admi. tu. l. i. § fi. licet iudex possit aliter multare inobedientem ut C. de mo. mulct. l. multarum et ff. si quis in ius voca. non ob. l. et quod ibi notatur.

Si tutele. Tutor non tenetur restituere pecuniam quam credidit, adversario dicere nisi intendendo potuit sibi culpa imputatur h. d.

Si donaverit. Tutor dicitur fidem si potest ut pupillo queratur directa vel actio utilis queri sufficiat h. d. no. tex. ibi quin re in eius potestate erit quod per te iure tutoris ita queretur utile pupillo sicuti pro ipsum tutorem, quero quo est iste huius ordinis dicit glo. quod melius est inverso ordine, et ideo si stipulatur pupillus habet actionem directam, si stipulatur tutor queritur directa tutori et utilis pupillo unde si pupillus ledetur sine illa directa non posset impetrare restitutionem ita dicit glo. quam vide et signa. No. ex hac glo. quam aliquando exceptio potest obstare directe que non obstat utili pro quo dy. in C. pro possessore in ultima q. ex. de ve. ine. li. vi. dixi in l. Si culpa ff. de rei ven. Ista glo. reprobatur per pe. et Ia. de are. dicentes quod sive agitur directa sive utili potest peti restitutio quia inspecta origine fauore pupilli respicitur propterea quod fuit quod nota in l. non solum in prin. ff. de procur. et § i. ubi cavet de rato ubi ille agit directa sicut ille qui agit utili, ergo dicit vi. eius

in l. i. in fi. C. e. ¶ Quero an iste ordo sit necessarius glo. respondet quod consilii non necessitatis. ¶ Quero qualiter tutor stipuletur que debent concipi verba stipulationis. Respondeo varius modus est quia aliquando stipulatur nomine pupilli et est iste modus bonus et indubitabilis. Ratio tamen etiam in procuratore ut l. hominem in principio et quod ibi notatur ff. de le. i. Secundo quod stipuletur per hec verba promittis pupillo ut l. cum qui § si actori. C. de contra. pe. ita dicit glo. idem notatur ff. de stip. ser. l. i. in principio. Ja. de are. istum secundum modum non approbat dicit ut ibi dixi in l. stipulatio ista § si quis insulam ff. de verborum ob.

¶ **Nequaquam**: debitum ex alia causa in actionem tutele devolvitur si tutor parat et debuit solvere et pupillum invenire qui actione illam devolvitur h. d. // Quero pro declaratione huius quid velit dicere ibi hic et sequentibus glo. variant et secundum Jo. an. exponitur hic. ff. per xiii dem et sequentibus ff. dem in principio § Alii vero rursus non innituntur et hoc tenet dy. contra ff. de nego. ge. l. si mortuo glo. sed ibi debebatur pecunia pecunia pupilla hic vero debebat pupillum liberare. Bar. l. d.

¶ **Item si tempore ali**: ad hunc respondeo oppo. nam actio subrogata debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur ut l. cum qui ? C. si quis cautio. hic culpa tutoris qui a se exigere debuit ita non in dem l. si mortuo. Quero an tutor teneatur a se exigere debitum naturale tex. innuit quod sic et glo. non videtur tenere. Secundo contra hoc quia officium suum sibi damnosum dicunt quidam quod non est quia etiam antea poterat sibi obici compensatio ita tenebat Ja. de are. per contrarium ista omnia distinguit an debitum naturale cepit esse ante tutelam et non tenetur a se exigere alias secus ut dixi C. e. l. ita autem § debitor et ideo videamus quero quid contra si pupillus debet tutori naturaliter an solutum possit sibi solvere glo. innuit quod sic per ea nequeunt adducit quod sic C. de pe. hi. l. si quid possessor § i. ff. de solutionibus l. stichum § aditio et istud idem tenet dy. et est verius. ¶ Ulterius non tex. quod sine actione nemo expertur. C. si tu. ff. de nego. ge. l. si pupilli § videamus.

Sed si sub usuris: Jta l. vi. contra ex contrario minoris C. qui da. tu. po. quod debitor vel creditor non potest esse tutor etiam hoc sit verum in testamentario dixi in l. si quis sub conditione C. de testa. tu. Bar.

¶ **Sicut autem**: Tutor potest sibi et aliis solvere ex eius bona fide agnoscere h. d. non h. ar. quod si tutor contrahere contra ? expensis fiet executio ut est ibi in ??.

deinceps Imperator tenet in l. i. ff. e. et l. qui solidum § et ? de le. ii. Notandum quod tutor debet bona fidem agnoscere non quod interrogatus in iudicio debet ? ritatem licet fiat contra pupillum ut ibi ? dicere verum debet exponit glo. ff. modi de quo plene dixi ? C. de confes. l. i. in xiiii q. dixi plene ff. de confess. l. certum § si an ipsos // Quero an iste § et precedens sit correcti per auct. novi que probet debitores et creditores esse tutores. Respondeo sit in tutore legitimo et dativo in testamento est magna diversitas. dicam in l. ? ff. de excu. tu.

¶ **Non tantum**: Tutor potest a pupillo mutuo accipere et se ipsum debitorem ? h. d. ¶ Notandum quod hac causa sustinet tutor duplicem personam sive mutuantis et eius cui mutuatur. Bar. l. d.

¶ **Constat**: Tutor datus patrimonio sufficienti non tenetur de anteriori sed tenetur de augmento obvenienti h. d.

¶ **Per contrarium**:

Tutor datus super augmento patrimonii non tenetur de anteriori sed tutor prior tenetur de augmento h. d. Ex ? hoc l. similiter arguitur quod si aliquis fundat ecclesiam habet l. et pacto quod ? subsit ? quod ? erit ? ? Ja. de are. Item ? l. ? an si aliquis ad regendum aliquam terram vel castrum que vel quod de novo ad iurisdictionem territorio ? de ? singularis ? quod ? ? ? ? hic in illa terra vel castro in ? quia in illa ? esse et apud plures ? non est ? non ? ? ? ? ut hic ? in ? non possunt esse penes plures ? ut est in domino ? ? quia ? ? ? in l. quod in rerum § i. ff. de le. i. et ibi dixi Bar. l. d.

Generaliter: Tutor qui ? ? fiat ea que fieri quibus se legitime defendens non videtur ? defendere h. d. ¶ Quero dicitur hic si detractat solutionem quomodo solo pertinet ad rem defensionem Respondeo intelligas ? quia ? solvit vel defendit et ? ? quod si solveret non esset ? defensio. Si vero intelligas alternative ut sonat tex. tunc intelligas quod ? ?

soldem. s. sportularum vel salary no-
tariorum et advocatorum contra quod que inpe-
ditur processus. Bar. l. d.

Quero: In rebus emptis pro pu-
pillo cum est invectus suus cur-
ator habet ius detractionis et quare
res empta de pecunia pupilli et pupi-
lli ut l. si pecunia et de rebus cor-
rep. sicut in rebus alienis dum non
habet ius detractionis ut l. si cum contem-
ptu. ff. de se. ma. et lex ex facto. ff. de pe-
culio ita nec in istis licet ius detractionis.

Cum plures: Durante tut-
ela non potest agi actione tute-
le. Circa quod distinguit ple-
ne ut l. i. C. c. at. C. e. Bar. l. dec.

Que bona: Que legittime et bo-
na fide alienata sunt non retractantur. expe-
ditur bona pupilli sumitur h. d. Queso de
quibus rebus intelligitur hic. S. glo. si
quibus rebus intelligitur in rebus que an-
videtur esse subiecte et expensarius pro-
cedentis glo. videntur intelligi simpliciter
in omnibus rebus cuiuscumque conditionis que
si legittime et bona fide alienate sunt
non retractantur de iure com. ut hic. Sed an re-
tractentur per restitutionem in integrum tunc
bene adhibetur distinctio lesionis dampni et
enormis ut hic in glo. et ita intelligitur
dy. Quero an sit vis indistincte
quod intersit an tutor sit pupilli vel di-
ues glo. dicit quod non dicam plene t. l. ff. r. e.

Minimum: Non potest tutor contra te-
pupillum plus expendere suo nomine h. d.

Cum tutor: Circa personam pupi-
lli debet tutor expendere secundum moribus ho-
nestatem et estimationem pupilli congru-
it h. d. Oppo. quod ista munera non
debeat mittere ut l. i. § p. ff. de hic
loquitur de muneribus salutis et consuetis que
ex honestate dimitti non possunt ibi de
muneribus consuetis et que sine honestate
dimitti possunt. Queso hic dicitur quod non da-
bit dotem sorori ex alio patre nate quid
si est nata ex eodem patre an eam dot-
abit si non habet unde se dotet glo dicit
quod sic et bene per l. quint. § ubi pu. con-
de. tangit glo. C. e. l. non omne et l. e.
Ulterius glo. ista facit ad quod an si pater
assignavit filie dotem in testamento videatur
dotata glo. hic tenet quod sic ac plene ex-
ciam in l. tute. § an impuberes d. e. et de-

Tutor non est: Quodque
fiat de suo presumitur quod po-
tuerit fieri de alieno. h. d.
Oppo. ff. de in litem iurando l. inde
Sed tutor in suis et in pupillaribus
eandem diligentiam debet adhibere ut t. t. a.

tueritis. Sed in propria re non compellitur dili-
gens prestari similis subire periculum codem mo-
do nec in pupillaribus ut dicta l. inde hic
autem constabat diligentiam exhibitam in suis
quam debet adhiberi in pupillaribus Bar. dy.
Queso quid si est certum quod pecuniam suam
potuit collocare pupillis non. So. lf. l.
loquitur in causa dubia sed in casu certo non est inesp.
tutor si vindicare suam putulit valitam
pupilli nec ad officium suum sit sibi compro-
missum quod esse non debet. ar. pro hac quod no. in l.
si ut certo § plane ff. comm. ita tenet pe.
Cas. bi. tu. l. quidquid. Ulterius non expressit
§ quod si quis velit arguere aliquem ex negli-
gentia quod pecuniam non invenerit debet
quod probet dicere vel presumptione quod eam inve-
nire potuit. Bar. l. d.

In soluendis: Tutor debet solvere
debita et expensas necessarias facere et
tutores suspectos arguere. Expensas
non que in domesticam caderent facere non
potest h. d. Oppo. ff. l. proxima § ult. glo
solvit et ibi dixi. Queritur glo. quid si
debitum exegit an teneatur restituere
pupillo et detinat quod sic et bene sed contra
hoc facit ff. de pen. h. r. d. l. si possessor §
bone fidei. Co. ut no. de neg. ge. l. si
quis negotia. Bar. l. dec.

Si tutor: Negligentia in
conveniendo debitores et in non
inveniendo pecuniam imputatur
tutori h. d. Bartholus l. d.

In soluendis: Videtur casus
quod si tutor maritavit sororem pupilli et
eidem misit munera imperialia quod non
potest imputare pupillo intellige si se po-
terat abstinere ab istis muneribus sine de-
decore ita loquitur hic. Si vero non
potest abstinere sine dedecore et verecundia
tunc illud debet mittere. Illud enim est munus
solempne de quo loquitur l. proxima § pete
et per hoc etiam mandato l. quotiens et §
de ali. et ci. le. l. petiit. Bar. l. d.

Etiam: Querit glo. de quo tuto-
re loquitur et dicit de dativo
vel tamen non de testamentario quod
non satisdet. Ja. de Are. dicit quod etiam potest
intelligi in testamento et dativo ex inquisi-
tione si ex post facto est factus non solvendo
ut loquitur hic quia que de novo emergunt et
pro hac § e. ti. l. tutores

Cum queritur: Si in
eadem administratione plura no-
mina continentur non potest administrare
administrare debet dominus vel omnia agnoscere
vel omnia repudiare h. d. Oppo. glo. po-
§ rem. ra. ha. l. in debitore nec solvit
d. quod ibi ratihabitio prius valet ad commodum

p curatoris hoc acceptauit secus mente
in quo modum si hoc acceptare uellet ita
le. hic. ¶ Oppo. ff. man. l. Si uero remu
nerandi § idem ait So. ibi heredis n
deferebat condicionem hec est non pote
bat in totum approbare uel totum reprobaret
hic secus. opp. ff. de neg. ge. l. Si quis
aliena So. intelligas ibi quod diuise et sep
arate fuerunt administrationes hic una uel
si intelligeres quod ibi una esset administrationis
dicas quod ibi deficit suppletur per istam
quia si deficeretur condicio debet totum
approbare uel totum reprobare secundum dy. Querit
glo. quid erit eo casu quo pupillo in totum
reprobauit So. tutor tenetur ad usuras cen
tesimas et si pecuniam in usus suos
conuertisset ut in glo. Bar

Qui iussus: Tutor tenetur a prin
cipio iussus est administrare si an
ignorauit. h. d. Oppo. ff. e. t. l.
quidam decedens § fi. cum l. se. glo. so.
ibi uno modo dy. alr ut ibi dixi et dicit
q. e. ti. l. tutor et ibi nota. Barthol.

Qui tutor: Tutela potest
geri et tutor obligari licet in
nullo actu interponat auctoritas
h. d. Jmmo ingerendo hunc. l. est sed per id
quod habuisti in l. ita aut. § gessisse. ff. e.
ubi heredes tenentur directa non gerens
tenetur utili. Bartholus. l.

¶ Ex duobus: opp. glo. de l. si
ex duobus de tu. et ra. dis. glo. solutionem
ponendo quandam distinctionem quam ple-
nius ponit et exponit in l. i. C. de cu.
act. f. dicam in l. quia et l. i. § nunc
tractemus. ff. de tu. et ra. dis. Bar. l.

Actus: Durante administratione
non tenetur quis reddere rationem colli
gere sed cum ad administrationem admi
nistret. h. d. sed an ipso iure cum sit quod si
primus tutor fecit inuentarium alter volens
facere inuentarium non tenetur illud confi
cere uel ei ostendere sed contra hoc posset dubi
tari quoniam plures tutores asserent
se easdem res fuisse separatim So. non
est inconueniens quia res ad eos non uenit
nisi quantum ad curam et custodiam sed cus
todia potest pluribus in solidum pertinere
ut l. Si ut certo § Si duobus. ff. commodati
non ex hoc uiso qualiter contutor cogitur ad-
mittere contutorem qui alias suspectus accusatur
dixi in l. i. in prin. ff. e. ti. Bartholus.

Tutor: Tutor qui succumbit
in excusatione tenetur ex quo de
buit gerere. h. d. oppo. ff. de leg.
iussus quidam dicunt quod dies iuris est illa
qua debuit attendere et sic gereret alij di
cunt et istud tenet dy. quod dies iuris inspicia
tur si scit non procedit ut sic ipsius ut hic

et l. quidam decedens. ff. e. Bartholus

Lualis: Si pater consentit filio
qui ad nutum ut testatur non
obligatur nisi de peculio et
de in rem uerso. h. d. oppo. ff. de tutel.
l. Si filius ubi pater consentiendo obliga-
tur in solidum So. dicit glo. hic in testamento
ibi in datiuo ratio quia non eget ita con
firmatione testarius sicut datiuus
secundum glo. alij dicunt quod ratio est fauor iudi
cium alij ut Ja. de are. quod ratio est quia
testarius non tenetur satisdare uti pater con
sensus cum obligat ac si satisdedisset ut
l. quia. Ego dico quod ratio est quia in tutela
in qua requiritur satisdatio pater potest cum
filio consentire et pro eo se obligare ut
l. si quis nec eos § imperator ff. de ex-
cusat. tu. cum hec possit cogi merito
consensus habetur pro promissione quae ratio
cessat in tutore testario hac plene co
pediam. ff. so. ma. l. Si cum dare § cum
gredian. ¶ Ulud non diligenter qua-
do celebrans contractum cum filio de uoluntate
patris quia siquidem in iussu statur pre
sumitur uel consentiente per hoc pater non obli-
gatur ut hic et non. ff. quod iussu. l. i. §
cum gredian. est hec nota quod pater se
expresse obliget Bartholus

Tutor ad utilitatem:
Quero quid si est dubium an ad
utilitatem pupilli pertineat So.
idem quia potest ut l. nouare § i. ff.
de donat. et ibi notatur per dy. b. l. d.

Aliquo: Tutor non debet cauere de
rato nisi de eius potestate dubitetur
h. d. ¶ Quero quid uult dicere tex.
ibi dum dicit rem in iudicium deductam
esse pupilli in iudicio fuerit prejudicii
sicut si ipse litigaret ff. de exc. rei. iud.
l. si mater § hoc non fit. l. pen. ff.
rem. ra. ha. ¶ Quero quando dubitetur de
mandato quam cautionem prestat tutor quidam
intelligunt de rato alij ut Ja. quod nec est
cautio de rato sed quod ad usus dominus
tabitur quod est idem secundum dy. at si conueniret
de consimilibus aduersarium indefinitum
si apparet eum non esse tutorem ut ff. de damp.
infec. l. preto § qui concessam in qui
bus § i. et est ordinaria in fine haut et cau
tione de rato quia illa de rato committitur
et si non habuit mandatum (ratum) ac supra
dictis ut l. Amplius si sine § cum autem
et § marcellus. ff. rem. ra. ha. sed ista in
illo non committitur sed apparebit cum habere man
datum et probatur hoc dec. in l. i. C. de procurat.
formant qualiter est cauere pro eius de eo
mandato dubitatur. Ego hoc dixi in l.
nec eos § qui alieno. ff. de damp. infec.

ubi glo tangit fm dinsas lec. Nam
ille qui ht voluntarium ut pcuratus cave
et de rato ille qui ht necessarium cavet sub
hac condicione sz nõ apparebit eum esse cu
torem ut hic et hm. Jo. et bene. Quod
de mandato constat plene de revocatione
simplr semiplene an sit locus cau
tioni de rato. doc. dicunt quod hic ē casus
quod sit ibi ul' an dicet tutor de hoc per doc.
in. l. i. C. de pcur. Item facit si actor
probat de credito plene. reus de solu
semiplene quod dicatur res dubia. adeo
adeo quod deferatur ad iuramentum de hoc per
doc. in. l. in bone fidei. C. de re. cre. al.
in. nu. dixi in. l. admonendi. ff. de iur.
iur. Collatio secundum quod Jnno. ex. de offi. dele.
c. coram dicit quod si aliquis ht iustam cau
ex hoc presumitur pcur. ut sit admittendus
tamen cautione de rato bar. l. doc.

Decreto. Ex eo constituitur actor
pro tutore decreto iudicis. h. d.
Nota ex hac. l. quod ad hoc ut con
stituatur actor sufficiat quod necessitas sic
ex parte rei ut in pri. in. Nam si prior
est difficilis necessitas est ex parte rei ut
ex parte persone tutoris. quia pot facere
procuratorem volente pupillo. si fari pot
ut. l. neque. C. de pcur. sed sufficiat si e
necessitas persone ex parte tutoris ut si est
infirmus ul' in dignitate. licet pot fa
pcur. eodem mo tamen pot constitui actor
sz quod est necessitas ex parte pupilli
quia infans ul' absens nõ pot facere p
curatorem tunc de necessitate fit actor ut
hic in fine. quod intelligo ad iudicia cum
ibi nõ possit facere tutor pcur. ut au
litis contes. ut dem. l. neque. sz ad negocia
possit facere procuratorem ut. l. fi. pcur.
ff. i. ff. man. pot autem pro alio exerce
ut. l. ita autem. ff. gessisse. ff. c. Sed quero
an si nulla subest necessitas possit con
stitui actor dy. quod sic pro hanc. l. in prin.
et quod notatur in pri in. C. qui da. tu. pos.
l. curatorem. tunc est si aliqua sub est
necessitas ut dixi quod nõ requiri ut. ff. de
tutelis. l. solent et insti. de cur. ff. fi.
contra. tenetur quod ex voluntate possit fieri actor
pro eo quod C. de pcur. l. neque. Consulens
tamen est quod apponatur aliqua causa quamvis gnalis
potest enim quod pro impedimentum rei fam
liaris ipse pot gerere pro actore ut. l. cum
ff. i. de fideius. Bartholus

Duobus. Unus ex pluribus
tutoribus pot agere. h. d. Oppo. ff. man.
l. creditor. ff. duobus de arbi. l. si cum
de pcur. l. qui pro. ff. fi. et. l. se. Sed
alius in tutoribus eum ius tutele sit indi
viduum. et in solidum apud quemlibet ut. s. e.
l. tutores alius in procuratoribus ut in

contrariis. quia materiam expedimus plene in
repetitione. l. i. ff. si plures. ff. de exer.
Quero si sunt plures tutores et
volunt simul agere nõ pnt intelligere
impedimentum fieri nõ in. Ja. nõ. C. si unus
ex pluribus. l. i. et hoc tenet dy. Contrarium
dicit ibi Cy. et Ja. de are. C. qui neces.
non pot. l. senatus et ibi pro Cy. in vlad
q. et hoc pro rem potiam in. l. ia tamen
ff. pro se. l. indi. sol. dz. ge. postulante reo
eligi unus ex eis qui agat ut dem. l.
secus si reus nõ acquiescit et ista vera quaestio.

Si minores. Auxilium or
dinarium nõ impedit extraordina
rium quod competit contra dinar
sas. Jdem beneficium restitutionis pot in aliis
pro cessione transferri. h. d. primo ponit
unum dem. se. illatione ex dem. tertio una
q. ut pmissa ba ibi et idarco. 2a. ibi
quod tamen sunt. Oppo. quod si egerit
minimus de dem. tunc pot agere implo
ut infra de actl. ff. Si minimus. hoc nõ hz
restitutionem ut. l. in cause. ff. de minor
et hinc tamen hac pn. le. h. duobus modis
primo quod actio tutele fuit pdita simpliciter
indefinite sz in pcessu causa culpa sua
ta male vendita imposuit in. x. cum de
beret ponere in. xx. et sic inspecto libello
fuit actum in totum. sz dicitur actum minoris
inspecta pcessione in contractibus ab ipso
iudice fuit actum in minori quantitate. et
ista est bona lec. Sed oppo. quia ad hue
pot agi pro hiis que nõ e pcessum et si
ex aprictin replicabitur de iure eorum sine
restitutione ut. l. licet. C. de iudic. Ro quod
actio gnalis est pdita si pcessio est
facta in una specie et in alia nõ. tunc loquitur l.
licet. Sed si in una specie est facta pcessio
licet nõ in totum quod debuit. pro residuo
nõ pot de iure. eum nisi petatur restitutio
hic est casus hic. Jtem si fuit obmissum
aliquod accessorium illius speciei in qua facta
est pcessio ut. l. si tu tibi. C. de iudic.
que tene menti. Et sic habes in glo. i
dum dicit in specie vel summa in integrum
restitutio quod summam nõ cessat licet quidam
hicant sine nõ. Sz tunc deberet dicere in
specie vel summa replicatio quod summam ces
sat. Eo mo legitur quod ab ipso sicuto
actum fuit pro specie summa. tamen tutores
fuerunt deceptum in pte. et in pte absolu
tum. Et sic pro pte illa pot petere restitu
tionem. ff. Si minimus. ob. quia ibi pro parte
fuit actum pro alia pte nichil. dicitur nec
in libello nec in sum. Oppo. ubi ht lo
cum ordinarium nõ ht locum extraordina
rium ut. ff. de minor. l. in cause. se. glo.
hoc contrarium dinersas ibi contrarium eiusdem et bn
Contra hec oppo. C. de iudic. l. properandum
in fi. glo. ibi dicit specialem in instancia in
dicii pcess dicit contrarium dicat cum quod eque

pupillo potest esse consultum pro ordinarium
sit ut pro ordinarium / ut quando petitur pe-
cunia / tunc licet competant contra diver-
sos unum tollit aliud ut dicta l. apper-
tissime in fine / sed quando non potest esse equum
eque consultum ut puta quando tutor ven-
didit vineam Seii si ageret contra tu-
torem haberet pecuniam / non potest agere contra
emptorem ut rehabeat rem / ut l.
cum C. si tutor vel curator interveniente. Sed hec sen-
tentia est contra hanc l. ubi agitur adeo ut esse
sicut ad pecuniam / tamen quia contra diver-
sos unum non tollit aliud tene quod solum
glo. quia speciale est ibi in instantia iudicii.
Venio ad secundam partem oppositionis. actio competens
contra tutores que est extincta per sententiam
ut hic est dictum quare non potest cedi hinc no-
te illa pro legitur tribus modis / Primo
quod ab illa sententia qua tutores fuerunt con-
dempnati in minus curatores appella-
verunt / Et hoc videtur dicere tex. hic dum dicit
provocantes etc. Sed sine hoc queritur maxime
cum obiciatur exceptio doli de qua dicitur
hic in tex. Ideo in actione in factum de re
iudicata que proponitur contra tutores
condempnatos. Ista est una lectio. Sed quia
videtur tamen quod si iudex male iudicavit
ut ab eius sententia est appellatum quod
tempore sustinentis appellationis pendente iudex
posset conveniri ad interesse / Sicut si ap-
pellatum non esset / Nam licet hic curato-
res appellaverunt nichilominus fuerunt
convicti / et condempnati ab adulto propter
culpam eorum. Sed ego disputavi hanc questionem
et declinavi contrarium quia iudex non posset
conveniri nisi ad interesse litis tantum ar. l. in prin.
ex his de alie. iudicii mu. ca. fac. et l. si
sine. C. eum autem et § marcellus. q. rem
ra. ha. ad hanc l. Ideo quod hic curatores
appellaverunt vel appellando non pote-
rant perimere actionem competentem minoribus
ipsis. Sed in quo proposita appellante ille qui
non vult agere tamen potuit pro nunc actio-
nem competentem sibi ipsi / quod plene dicitur
in illa disputatione. ¶ Secundo legitur
quod hic fuit appellatum a sententia qua ipsi curatores
fuerunt condempnati / et in illa causa appellationis
opponitur exceptio doli. Sed tunc remanet
contrarium quia potest cedi actio cum sit extinc-
ta. Ideo intellige quod ceditur in integrum
restitutio / et sic species actionis quam
consecutus est pro restitutione / ex quo non
quod in integrum restitutio potest cedi. Similiter
est pro restitutione in l. quod si minor § fi.
ff. de minor. / Sed tunc instatur quod
potest cedi / cum sit beneficium personale / Ideo cum
sit restitutionum ad heredes ut l. non solum in
fi. ff. de minor. restitutio potest per cessionem tran-

sferri ut ff. e. l. ex pluribus ¶ Tertio non
legitur quod hic intelligatur provocantes i.
reclamantes et sic nulla fuit inter-
posita appellatio. Sed ista oppositio ex-
ceptionis doli provocatio vocatur / et sic non
quod omnis modus pro quo aliquis imploret
auxilium iudicis potest dici provocatio sicut
in l. ab arbitris ff. qui satis dare co. sed
diversis lectionibus. ¶ Oppositio exceptio doli est
peremptoria quare non potest opponi post sententiam
ut l. peremptorias C. sen. re. non pos. Ideo
vel dicatis hic fuisse appellatum et sic causa
non est finita vel si datis non fuisse
appellatum. Ideo exceptio cedendarum
actionum non repugnat sententie et sic potest
opponi post sententiam ut l. si fideiussores § fi.
ff. de fideiussoribus et l. ex duobus § fi.
ff. sol. ma. ¶ Venio ad ultimam partem / et
videtur quod post solutionem cessio non posset fi-
eri ut ff. de solut. l. modestinus / dicunt
quidam quod hic fuit actum / alii dicunt quod hic tut-
ores et curatores erant obligati di-
versis generibus obligationis / et sic solutio uni-
us / non tollit obligationem alterius pro ut
notatur in tex. ar. l. Stichum § si mandato
ff. de solut. et l. pap. C. man. ¶ Opposi-
tio actio que est invalida penes cedentem debet
esse invalida penes eum cui ceditur quia
non debet esse melioris conditionis ut l. in
his. § non debeo ff. de re. iudi. et in c.
si quis in ius ex. de re. iud. li. vi. Ideo
hic cum que reddebatur actionem invalidam
per cessionem purgatur merito efficax
valida Simile in l. fi. in prin. C. de inut. do.
al. de iure iur. Bartholus l. doc.

Quum curatore. Oppo.
ff. e. l. actus glo. ponit mul-
tas solutiones breviter dicas / aut
loquitur in prematore / et potest conveniri
durante officio ut hic / licet aliter
notetur et non bene ff. de procurat. l. in
qui proc. § fi. cum l. se. quod dicitur ut ibi /
aut loquitur in procuratore vel in eo qui gesse-
rit tamquam curator / et ille statim potest
conveniri ut hic secundum unam sententiam et l. non
quasi § illud ff. rem pu. sal. fo. aut
loquitur in curatore vero / et tunc aut in curatore
furiosi / et potest conveniri durante ad-
ministratione simpliciter ut l. nisi in § furio-
si ff. de cur. fur. et ita potest intelligi
hic / aut loquitur in curatore adulti et
tunc siquidem loquitur ff. actione qui
oritur aliunde quam ex gestione illa / et
potest conveniri ut hic secundum dictas solutiones
aut loquitur in ea que oritur ex gestione
et tunc aut conveniuntur pro tota illa administratione

et nō pōt ea durante ut· l· actio· C· e·
aut pro pte ius admiss. et pōt querī
ea durante ut hic et no. C· e· l· ij· Si
vero queritur de tutore dic ut notatur
in decr· l· ij· ꝑ glo· et doc· dicunt ut·l·
Si tutor rei publice· ꝗ· fi· j· de ori· crim·
dis· Bartholus legum doctor :-

Tutor: Tutor qui bene fuit/
habetur pro domino· h· d· :-

Tutor: finita tutela finiuntur
satisdationes iudiciales h· d· dē
ut cōpe· C· ut po· pri· ar· ut· l· j·
et· ij· Sed ut in glo· tenet· C· e· l· ita aut
ꝗ· fi· Bartholus legum doctor :-

Tutor: ille ꝑ quo nō constat quo mi-
nus aliqua solvat ad usuras non te-
netur· h· d· Barthol· le· doc·

Tutores: No. ꝙ qñ tutores pro-
mittūt bene et legalit. gere-
re hac ꝑ missione venit ꝑ pupi-
llus indefensus nō relinque ut hic
tamē hodie hac dz expⁱmi in ꝑmissione
ut· C· de admi· tu· l· fi· ꝗ· defensorem :-

Modestinus: Donec plures
gerunt ex officio publico te-
nentur insolidū/ secus cū incipi-
unt gere ex pⁱuato· h· d· fiat ad· ꝗ· an
plures mercatores soci tenean. in
solidū dicatur in· l· j· ꝓ· iunc· tractetur ꝗ·
de tute· et ra· dis· Bartho· le· doc·

Sine herede: Mortuo prin-
cipali sine herede ten. fideius-
sor ad id ad quod prin. tenebatur
h· d· // No. casū in quo durat oblō ac-
cessoria absqz pⁱncipali oblone· Sed ha-
bes in· l· sticū· aut pamphilū et pri-
ꝗ· de solut· tangitur in· l· pestis in pri·
ꝗ· ut· l· no· cu· et· C· de pōt· l· j· ꝗ pomp·
· et ibi glo· et tex· Cy· tangit· C· de· l· 4·
iur pig· l· intellige dixi in dicta· l· stra-
chium in pⁱn ❡ Quero an cont. istum
fideiussorē intentur ut tenet glo· dicit
ꝙ nō quia quemitur actione sua ita ius
❡ Quero an q· he dez tutor ut invenit. in lut·
glo· vi· dice ꝙ sic ꝙ intelligo si ipse est
in dolo ut· C· d· in litem iur. l· fi· et ꝑ ra.

Modestinus: Tutori nō imputatur
dampnum absqz sui culpa contingens/
h· d· Bar· legum doctor·

Tutorem: In reddendo rōne
sufficit cont. tutorē probari
ꝙ fructus bona fide papi ꝑo-
fuerunt licet ꝑcep tos ꝑ eū non ꝓbetur
h· d· ꝙ nō· ut qñ agis ꝙ in faciendo ar-
ticulos non dicas ꝙ ꝑcepit fructus
quia vero posset ꝓbari sz dicas ꝙ tm/
ꝑuenit patrimonio papi et sic coñr ꝑcepit
bartholus legum doctor :-

Interposito: Restituto ad rem
vendita nō dz restitutione ꝑcium/ nisi quatenus
ex eo factus est locupletior nec expen-
sas ordinarias voluntarias sz auferri
ꝑnt· possunt· h· d· ❡ Querit glo· cū
incūbat onus ꝓbandi an minori ꝙ
pecunia sit ꝑdita in adversario ꝙ sit
locupletatus dic ut· l· ꝑdiox· C· de ꝑ-
di· in· et bene ❡ Ultimo· iste ꝗ· fac·
ad· ꝗ· ex vigore pⁱmi iudicij restituendus
fiat restitutio rei ut ibi/ in possione in-
ductus iussus est/ quod declara in· l· qui
ꝓo· ꝗ· ite queritur· C· de ꝓcur· et· l·
ab hostibus ꝗ· sed ꝙ simpliciter· C· ex qui·
cau· ma· ❡ Quero igitur an ex lis. iu-
dicio rescindatur contractus et restituatur
possio sz inde. tex· ꝙ sic et breuit. resti-
tuio id· e· restituit ꝙ lesio abstulit/
ut· l· ꝙ si minor/ restitutio· C· de mīe ꝓ·
nō si minor fuit lesus/ quia vendidit et
nō transtulit possionē/ tunc solū in ven-
dicione restituitur/ nō in possione in qua
fuit at non fuit deceptus/ et hoc ꝓbatur
in decr· l· qui ꝓc· ꝗ· qf queritur· C· de pro-
cur. ❡ Quero minor vendidit et fuit
sibi soluta pecunia quā ꝑdidit e nulla
iusta cā restitutionis i integrum adversus
vendicionē/ et vi. hoc ꝙ sic et istud
habui de facto/ ꝙ dixi ꝙ ista nō erat
iusta causa petendi restitutionē ad-
versus vendicionē seu solucionē/ et
cē qñ formas articulū et qñ petis resti-
tutionē adversus vendicionē/ debes dicē
ꝙ tibi nō expediebat tunc vendē/ sed
cū ꝑdis pecuniam es deceptus in solucione
quia nō fuit facta prout fieri debuit/
et ista ꝓbantur in· l· si res· C· de mi-
do· et· l· siquidem· C· de ꝑdi· in· et/
ista sic tradit conciliata no. et tex· i fine
qui optime declarat que sunt res que pos-
sunt ab edificio separi· s· qñ ꝑ separati-
onē pristina facies edificij nō mutatur :-

Unicus: Consuetudo que respicit
rem sicut ligat maiores ita et minores
h· d· hac expressam in repeticione· l· omē
populi in· ꝗ· illa quos ligent statuta ꝑ
(?)… in· l· de quibus· C· de legi· :-

Tutores: Relegatio nō finitur
tutela sed tutor quieri ñ pt.
h· d· opp· j· de ar· et ra· dis· l· si
tutor ꝗ· fi· Sed intelligas hic de dato/
exiliū· i· relegatio/ secus si fuit deport-
atus ut· l· contraria/ Quero an ex bannitus
desinat ee tutor/ hic vi. casus ꝙ nō iuxta
fiat decr· l· si tutor in fi· de tutor et ra-
dis· coñr tenet aut ꝑ exbannimenta bona
sunt ꝑublicata aut non ut justi qui-
nio· ius po· sol· ꝗ· i· legum et ibi nō. bar-

A tutoribus. Tutor tenetur facere illud quod diligens pater familias facturus esset. h. d.

Officium. Curatoribus constitutis in eos administratio transfertur et officium tutoris finitur. Bar. l. d.

Heredibus. Ius eligendi unum ex reis transit ad heredes. h. d. oppo. i. c. l. ex pluribus. So. illud non est privilegium quod transit ad heredes ibi secus et isto modo intelligas. Bar.

Principalibus. Expense circa personam tutoris non imputantur pupillo nisi per iudicem salarium ei fuit ordinatum h. d. oppo. tutori non potest dari pecunia ut sit tutor ut s. de tutelis l. in ~~eos~~ eos. hunc timentes quidam dicunt quod illud quod hic dicitur non refertur ad primum sed ad sumptus factos in peticione tutela veritas est quod refertur ad primum potest enim iudex ex causa statuere eum salarium ut hic dixi in dicta l. in eos. Oppo. i. de tu. et ra. dis. l. i. §. Si pupillus. So. hic intelligitur quando tutor manet in domo vel in camera propria. Nam si ex recreatione cum alio pensionatus de bonis pupilli deberent fieri expense ut in l. contraria. Bar. l. d.

Ad instruendam. In causa suspecti possunt torqueri servi pupilli. h. d. ubi iudicantur in causa suspecti et rationis reddende secundum Ja. et Azo.

Tutor. Sequens administrationi nominata facta a primo non tenetur recipere suo periculo. h. d. oppo. de l. cum queritur. s. e. So. dicit quidam aliud in tutore ut ibi et aliud in curatore ut hic lege questio quid sit hoc dicere si tutor velit assignare nomina debitorum periculo eorum et mihi non paret. Sed dicit electio an velint omnia nomina acceptare vel velint ab omnibus recedere bar. l. d.

Inter tutores. Hec l. legitur quatuor modis primo modo s. q. fo. secundum quosdam alios de quorum opinione fuit facta mencio in lec. Azonis. Secundo legitur secundum Azo. Quarto secundum hugonem quem sequitur Azo. tamquam veriorem secundum quam sententiam hec dicit divisio qualitercumque facta non impedit quin de re impediente ad administrationem unius quam alterius possit obiici compensacio et dari peticio. h. d. s. c. determinat quod sic pro hac parte tercium secundo ponit unum dictum ex quo potest sumi ar. ad probacionem factorum a iudice sta ibi non divisio secundo ibi nec expiri. Illo quod pro debito unius tutoris obiicitur compensacio alteri tutori. Ita non quod administratio licet sit divisa pro debito unius tutoris potest alter quicumque. Sed procedamus ulterius et oppo. de l. vel in partes s. e. ubi unus non debet se intromittere de persona seu administratione alterius. Illud est contrarium primo. Cuius contrarie sunt hic plures tex. dicit Io. ego intelligo quod hic administratio fuit divisa a iudice et quod in tota hac lex ponitur unus casus de eo quod obiicit compensacionem tunc ad quem factor quia alius non potest se impedire de administracione alterius principaliter agendo sed defendendo seu obiiciendo compensacionem ut hic. Sed contra hanc intellectum littera in fi. dum dicit nec expiri etc. Sed Io. exponit expiri i. compensare et sic est totus unus casus. Item oppo. C. de compen. l. eius ubi ex persona alterius non obiicitur compensacio. So. hic ex parte unius vero quia ambo ~~tu~~ tutores representant personam eiusdem pupilli ibi vero prohibetur opponi ex persona alterius s. compensari. hec l. c. licet nisi sit vera tamen ius eo quod habent l. restringit ut exponat expiri i. compensare non placet quia est contra verborum significacionem nec sub certe quare hoc facere debeamus incerto etc. ut l. non aliter. i. de leg. iii. Prima racio potest tex. ista congruit volenti agere sicut volenti compensare. Unde alii legunt aliter et dicunt divisionem esse factam ab ipsis tutoribus non a testatore vel a iudice et ideo unus de debito ex persona alterius potest obiicere compensacionem sic potest unus quicumque pro debito ex persona alterius et sic in fine expiri pro petere ponitur nec ob. l. vel in partes quia hic fuit divisio facta a se ipsis quod non potest alius prohiberi ut tex. dicit ibi fuit divisio facta a testatore vel a iudice. Similiter in quantum restringit ista l. in divisione facta a se ipsis non est vera cum indistincte loquatur. Azo. legit secundum sed sive divisio sit facta a se ipsis sive a testatore vel iudice quod ex persona unius alter possit obiicere compensacionem et agere alteri nec ob. s. c. l. vel in partes quia fateor quod unus non potest agere de re pertinente ad administracionem alterius ut ibi. Sed quicumque sit ita loquitur hic sed ~~quicumque sit~~ et ista est vera. licet divisio enim quocumque modo facta potest prohibere eos ut non possint agere non tamen cavere ut eis non possint quicumque et hoc sentit tex. dum dicit inter ipsos locum habet pro hoc facit quod ius tutele remanet apud

quemlibet in solidum, ut hic dicit litera ad idem C. de pac. l. pacto successores fac. eadem quod eos alicuius respicit totum pro toto ut l. si fidei commissum § tractatum ff. de iudiciis ad trebell. l. i. § si heres et ff. de hered. instit. l. ex facto. Oppo. ff. e. l. si duo. Solutio: hic alius potest conveniri ex persona alterius seu de re pertinente ad administrationem alterius actione personali non reali; ibi contra illa non datur contra obligatum licet respiciat totum pro toto. Sed dicitur quod est qui habet facultatem rei restituende ut l. officium ff. de rei ven. et ita loquitur l. officium ff. de rei ven. et ita loquitur l. si duo ff. e. Oppo. C. si unus ex pluribus l. ii. ubi expresse dicitur quod si est divisa administratio non potest alter agere vel conveniri ex persona alterius. Solutio Dy. dicit illud intelligo ac quodam actorum quia non habet licet tutare nisi tutore illius regionis, sed si vellet convenire alium posset. Alii dicunt quod ibi loquitur de actione reali secundum Dy. et sic contra. Dicit Cyn. l. si duo [illegible] dicitur quod si tutores qui diviserunt inter se eiusdem fori tunc unus potest conveniri pro alio actione personali ut dixi ut hic. Si vero sunt diversi fori tunc si quidem volo tutorem convenire in foro administrationis sue et possum simpliciter unum pro alio, ita loquitur hic. Si vero volo eum convenire ut illequi est in una regione cogatur ire ad aliam regionem non sue administrationis, et non possum; ita loquitur hic. Oppo. quod et si agendo potest unus se intromittere de hiis que pertinent ad administrationem alterius ut l. tutores qui post § his ita ff. e. Sol. ibi ille qui convenitur erat de regione que spectabat ad administrationem agentis tutoris [illegible] persone debitum pertinebat ad eius administrationem. Solutio perfectius distingue quando est facta divisio, an unus possit se intromittere de hiis que pertinent ad administrationem alterius aut administrando aut agendo contra alium aut defendendo. Si administrando aut agendo contra alium non potest se intromittere, quia divisio inter eos habet effectum ut hic, aut agendo contra alium et tunc aut [illegible] non spectat ad administrationem ipsius ratione bone rei vel ratione persone et repellitur exceptione ut l. ult. in prin. ff. e. Aut pertinet ad eius administrationem ratione persone quando [illegible] potest agere ut l. tutores § heres ff. e.

Tertio casu quando defendendo potest intelligi duobus modis: primo an ipse possit accedere ad defensionem voluntarie. Secundo an si conveniatur teneatur accedere. Ad primum dicitur quod sponte non potest convenire ad defendendum eadem ratione quia non potest agere ut dicta l. vel in prin. et hoc si vult defendere ut tutor. Sed si veniret ut quilibet extraneus non est dubium quod possit. Secundo quando invitus, quia vel pro [illegible] excipitur, vel principaliter convenitur ex persona alterius et tunc aut convenitur reali et non potest ut l. si duo ff. e. aut personali et tunc aut convenitur in foro administrationis sue et potest conveniri ut hic; aut quo vult eum trahere ad aliud [illegible] et non potest ut l. ii. C. si unus ex pluribus. Expedita est lex [illegible] bona et utilis et nota et vera quam teneas.

Quarto nota legem secundum hunc [illegible] in glo. Ex qua nota quod licet durante tutela contra tutorem non possit agi potest tamen compensatio opponi quod tene menti. Est enim hic casus in quo datur civilis et naturalis obligatio et non actio, et tunc potest obici compensatio quod alibi ita expressum non habeo. Venio ad secundam partem. Oppo.

Quero quid vult dicere textus quod divisio tutele non est iuris sed iurisdictionis. Quidam exponunt ut dicit glo. hoc non fieri ipso iure sed iudicis auctoritate quod non placet quia [illegible] intelligo quod [illegible] iure sit facta divisio et accipitur ut dixi. Alii exponunt non est divisio iuris eorum que iuris consistunt que non dividuntur ut debita et credita, que non placet, quia etiam ista dividuntur, saltem credita, cum unus non possit agere de eo quod pertinet ad administrationem alterius ut dicta l. ult. in prin.

Tertio exponunt ut colligitur in glo. in glo. in formatione [illegible] et eius solutione, ut dicamus divisio tutele non est iuris [illegible] magis dictatum [illegible] vel mixti imperii sed est iurisdictionis ff. in fine. Sed contra oppo. ff. de tutelis l. [illegible] § tutor. Solutio dando tutores ibi est mixti imperii ut ibi, sed divisio est iurisdictionis ut hic quod tene menti, et sic [illegible] quod divisio tutele perficitur per modum actionis alias non esset iurisdictionis. Sed hoc est [illegible] officio iudicis perficitur ut l. ii. in fi. ff. e. Sustinendo tamen glo. in hac possumus dicere quod est imperii [illegible] et sic competat cuilibet magistratui et sic possit delegari ut l. cognitio § ut bonorum ff. de offi. eius cui man. est iurisdictio et quod plene dixi in l. imperium ff. de iurisd. om. iudi. Hec tamen expositio huic litere non congruit. Dicit gl. quod hoc vult dicere quod divisio tutele non est iuris, hoc est quod ipsum ius tutele non dividitur cum sic quod non in solidum sed quod pro [illegible] sed est [illegible] dictum hoc est est divisio administrationis et ita intelligit Dy. et quod sequitur [illegible] et ad modum administrationis fiat [illegible] eandem obiectionem que fieri posset quomodo administratio que consistit in facto dividitur.

Ret. quod dividendum est inde admixtionem ... alia sunt plana ut per Dominum Cynum ... dili genter nota in versiculo: quia habemus de feu dis consuetudinem fuit quidam sunt concessum feudum a principe de pluribus castris filij postea diviserunt dictum feudum qui non erat divisa in iure quod non potest dividi, dividi a recipiente ut l. imperialem § praeterea de prohibitione feu. alie. sed est divisa quantum ad exercitium iurisdictionis ut hic et ex hoc sequitur quod si unus ex illis delinquat in territorio alterius non potest ab alio puniri quia tamen iurisdictionem sit communis in partem non habet imperium ... ex hoc sequitur quod propter delictum unius ex eis possidet suspicere ... ex quo iurisdictionem devenit in bonis vel iis quia illa divisio quantum ad exercitium habet locum tamen non quantum ad alium ut hic in repetitione. ¶ Pe... tu etiam per totum et ista declaratio est ex precedentibus quia divisionis legitur ut dixi superius. Bartho. l. doc.

Tutorum. Si variatur conditio personae gerentis vel eius cuius negotia expediuntur gerentium obligationis conditio variatur. h. d. ¶ Primo ponit unam regulam et illam exemplificat per quatuor exempla ibi: sim quia. ¶ Quero utrum primum de cuius tutores persona loquitur glo. dicit de omnibus sive sit liber sive servus sive pupillus sive filius, in eo quod dicit de servo intelligas non tutore, sed alio me negotia gerente tamen tutor esse non possit ut l. si arrogatur. ff. de tutel. et text. per bar. ¶ Oppo. quod durante tutela nullus tutor obligetur ut ff. de tu. et ra. dis. l. si tutor in fi. glo. solvit, sed illa oppositio est vera quod durante tutela oritur obligatio civilis et naturalis sed non actio ut in l. contrarium et hoc tenuit hic in fi. l. ¶ Oppo. ff. de neg. gest. l. pomp. in negotiis dic. glo. so. ut ibi etiam ibi variatur conditio eius cuius negotia gerit ut hic tamen conditio personae gerentis sed hec solo vero quod istum tex. in versiculo hec enim quare dicis quod in gestione que fit ex voluntate habet locum dicta distinctio si aut variatur conditio gerentis aut eius negotia geruntur per totum ibi pono sed in eo qui gerit ex necessitate dicta distinctio non habet locum sed in utriusque persona variatur conditio variatur obligatio ut h. cessat enim ratio istius distinctionis. ¶ Vltimo illud quod dicitur hic quod negotium connexum gestum in pupillum veniet in actione descendente ex negotio gesto ex libertate intellige sim. l. cum actum quod de neg. ge. et per i. non. per gloss.

Si plures. Inter tutores contumaces non gerentes habet locum beneficium divisionis non autem cessionis. h. d. et non primo loquitur de beneficio divisionis secundo de beneficio cessionis ibi: vindicare vendum. ¶ Item in prima parte ponit unum dictum ibi: sed illud expressum unum dubium ibi: liquido. ¶ Oppo. quod non habet beneficium divisionis ut l. i. § tutor (?) item ff. de tu. et ra. dis. sed huius timore pro istud legitur duobus modis: primo modo quod habeant beneficium divisionis, licet olim quando tibi denegatur beneficium cessionis contra con. tamen fi. l. alii ut azo dicunt quod est beneficium divisionis denegatur hiis qui dolose non gesserunt et contumaciter cessaverunt ad istum tex. Ret. actio expressando azo. quod non dicitur quod habeant beneficium divisionis sed quod pupillus non potest unum eligere sed omnes simul debeant conveniri sed hoc est sumenda ... in ... expediendi, aut enim tutor excipit petens actionem dividi et non audietur, aut excipit petens non se solum conveniri sed alios simul cum eo debere conveniri ut audietur hec lex istum concludit quod unum non posse eligi, non videtur vera, quia quod plures tutores et ... non dolosos pupillos habet ius eligendi ut ff. e. l. tutor. ubi ... heredibus C. de adm. tu. l. ... multo magis contra dolosos. ¶ Item in eo quod dicat idem esse in beneficio cessionis et beneficio divisionis non videtur, quia non est eadem ratio, quia beneficium divisionis est mera defensio, beneficium cessionis finaliter tendit ad actionem dandam contra alium sed favorabiliores sumus in defensionibus quam in actionibus ut ... magis favorabiliores et de actionibus et oblig. l. arrianus et ita tenetur doc. in l. i. C. de tut. actis. Tenenda est ergo prima lectio quod hic tutores consequuntur oppositionem beneficium divisionis. Sed hac tamen notabiliter azo. quod opponitur beneficium divisionis procedit libellus si omnes tutores conveniuntur simul primo hoc hec notare facere sim ... quod intelligo si in libello dicimus conveniri omnes in solidum, ita quod una sententia sufficiat et eodem modo fit condemnatio sed in executione fiet divisio si omnes sint solvendo et fieret executio tamen contra illos qui solvendo essent ut hic. facit maur. de divo. re. l. ... § fi. l. ad hanc pertinet oppo. quod actio sit cedenda ut ff. e. l. Si pupillo de tu. et ra. dis. l. i. § nunc tractemus sed ibi in pluribus tutoribus qui conveniuntur ex culpa, hic vero conveniuntur ex gravi culpa et sic ex dolo et maleficio, ita dicit glo. et bar. quod non appellat ... maleficium quod ... dolo ... tangitur C. de

ante fidei. l. i. Ego exponam in l. omne delictum. C. contumax. ff. de re mil.

Quero quando cessio fit pro qua parte debeat fieri. Dic hic dicit pro parte glo. hic singulariter distinguit an est res inter eam beneficium divisionis et cessio fit in solidum alias pro parte quam glo. alibi videtur dicere glo. quod si est res inter eam indistincte non fiat cessio ut l. unde queritur in fi. C. quomodo dari et ibi glo. alibi glo. dicit indistincte cessionem fieri pro parte ut l. i. C. de duo. re. et ff. de solut. l. modestinus. dy. dicit quod distinctio huius l. non habet locum in gratis ut contutoribus. Ratio quia si unus solvit in totum repeteret ab alio pro sua parte ut l. i. C. de duo. reis. non potest ergo impetrare cessionem actionis in solidum contra alium efficaliter quia ille quem conveniret posset excipere si soluissem in totum a te repetere vem pro te. ergo pro ea parte potes agere pro regulam cum dampnatur. Sed in pluribus fideiussoribus potest procedere hec distinctio secundum dy. cum solutionis habeat regressum contra alium fideiussorem ut l. fideiussor. l. de fideiussoribus et C. de fideiusso. l. cum alius. Ego dico quod nec in fideiussoribus procedit procedit ista distinctio non obstat quod creditor tenetur cedere fideiussoribus actiones suas si ergo cedit uni fideiussori cedit illam contra suum eum. unde ipso agente in solidum contra fideiussorem conventus excipiet non debes ergo in solidum quia si in solidum soluerem tibi debes mihi cedere actionem contra te ipsum sic ut teneberis creditori pro parte et sic patet quod est eadem ratio in tutoribus contractis et fideiussoribus pro quanta ergo parte sit facienda cessio. doctores tangunt in l. i. C. de cons. Ego exponam in l. modestinus. ff. de solut. Istud contrarium gl. quod vult dicere ibi quia in ille partes vel teneo ultimam opinionem exponenti azonis Bar. l. d.

Tutor. Ei qui non potest gerere non imputatur periculum sed non debuit sibi esse deteriora. h. d. Querit glo. quid si iste curator erat conuncta persona. Resp. quod tamen tenetur ut ff. de neg. ge. l. si in aut quod non a pre eius dicit quod conuncta persona potest agere pro minore quod tenet Ja. de are. et doc. tractatur C. de peri. l. exigendi.

Curatores: Tutor in bulla datus gerens postquam alius fuerit legitimus datus non tenetur. h. d. Nota quod hic dicitur tutorem datum in testamento patris non valere et debeat exponi curator. i. tutor. ut l. pe. ff. qui test. tut. dare. et de. Et ubi bene exponitur tutor. i. cur. quia cum plus tamen detur persone. et ubi potest sibi ideo quod est minus non autem exponitur curator. i. tutor. cum sic minus ut hic videtur. Expone quod teneatur in solidum pro eo anno, secus alias ut l. si pupilli. ff. fi. & de neg. ge. vel intellige hunc fi. secundum distinctionem illius ff. Ultimo nota quod tutor non datus legitime non potest deserere administrationem nisi alium faciat legitime dari. et faciendo dari alium ipse est liber ab administratione sequentis temporis et sic feci hijs diebus practicavi in civitate tuderti. Nam quidam erat datus tutor ut gereret plures quia erat senex valebat non gerere amplius tamen ego feci ordinari tutelam et inde quod non erat legitime datus et sic feci peti quod daretur alius et redderetur ratio gestorum per istum et non tenebitur amplius ut vidistis.

Heres: Ea que sunt agenda in persona pertinent ad tutorem eius generaliter. Unum est persona et ea que sunt agenda in rebus pertinent ad tutorem eius generaliter ubi sunt res. h. d. Nota quod si pro rectorem marchie publicantur bona alicuius contrahebat querit et provinciam inditam debet pervenire ad thesaurarium curiam ut hic in fi. glo. intrat hic quandam materiam non multum pertinentem ad tractatum nostrum. Prima an aliquis tamen heres heredis institutum possit cogi adire et rendere quod sic in casu. l. non minus. ff. ad trebel. de plenis ut notatur in l. cum proponas C. de fideius. querit secundo quid si detulit substitutionem pro additione an restituere debeat ut in glo.

Adversus: Qui contraxit cum tutore tamquam privata persona potest eum convenire licet pecuniam ad pupillum pervenit. h. d. Oppo. ff. e. l. ii. in fi. Sol. hic contraxit principaliter ut tutore. Ibi contraxit cum creditoribus hereditariis a qua hereditate pupillus abstinuit. hic cum alijs. Quid an pupillus ipse possit conveniri distinctionem contractus lancee sine contractum ut in glo.

Curatores. Sublata est cautionis interponende tollitur effectus etiam cautionis interposite. h. d.

Tutori: Periculum temporis currentis pendente appellatione frustratorie imposita ad periculum tutoris pertinet. h. d. Nota quod appellat frustratorie non est in levi culpa sed in dolo vel lata et ex hoc dicunt doctores quod ille qui succubuit in causa appellationis indistincte est condempnari in expensas quia non potest habere iustam causam litigandi videbitur ex acta prime cause ut sic tenebit in materia licet pro Ia. an. in c. cum iustis Jo. Ravanna expo. de re iu. l. vi. quando sunt appellatio emanavit ex primis pronuntiationibus. sed omnis ex novis probationibus sufficiat.

summaretur testaret no pdcta. Bar. l. d.

Rerum: Tutor unius prouincie non
petit tutorem contutorem ad causam que
in alia prouincia agitur. h. d.

Patruus: Tutor datus certe
regioni amministrat ea que tempore dationis
erant eiusdem regionis. h. d.

Curatores: Curatores tenentur
in solidum ut tutores. h. d. no. quod dixi
in summario. Oppo. C. e. l. omnis So.
hic loquitur in eis qui gesserunt tamquam tutores vel
tamquam curatores et sic ex necessitate vel
utilitate suspicione ibi in eis qui gesserunt
ex voluntate. Ultimo nota hic quod testa-
mentum quod datus in utili oportet postea confir-
mari quod intellige ut dixi. ff. de confir.
tu. l. qui. apud. et in debitis. s. l. pro ximo.

Tutoribus: Iste § loquitur in triplex
tribus modis, tenent illam quod unus habens
non tenetur ex sua persona si non exi-
git heredem alterius tutoris.

Invitum: Primo tenetur heres quatenus
heres et gessit pro neglecto aliis expleto. h. d.

Tutores: Quamuis finita tute-
la cum cepta posset agi pro tutela non
tamen potest agi iudicium pro eo. h. d. iste
§ quem no. Bar. l. d.

Ab eo: Dic casum tutores dam-
pnificauerunt pupillum in tempore postea
pupillus factus maior cepit agere
contra eos et cum vellent litigare de-
derunt ei pupillo quinquaginta et ipse
remisit eis actionem tutele. Postea quer-
itur an teneat remissio. Vo consideratur
remissio ex causa donationis vel transac-
tionis. Quia aliquid est datum et videtur
quod remissio tenet quia facta fuit a ma-
iore. xxx. annis et quod non videtur ex causa do-
nationis sed transactionis. h. d. Oppo.
C. de transact. l. pres. C. de in in. rest. l.
tutor. So. maior factus potest liberare tu-
tores vel curatores sine dubio verum
exemplum minor non possit liberare ex causa
donationis sed transactionis sic si fiet
bona fide ut in contrariis at secus quia
postea restitui pr. C. si aduer. trans.
hodie uero ualet ista remissio cum in-
teruenit pro amicorum sacramentum et no. de
tutore. mo. tu. l. iii. § contrariis.

Periculum: Glo. legit pluri-
bus modis tene quamuis Bar. l. d.

Adolescens: Per actionem propositam
contra tutores non tollitur actio contra
curatores nisi contrarium est exprimitur. h. d.

Tutor: Tutori imputatur neg-
ligentia si heredem contutoris non quesiuit

sicut si contutorem suspectum facere neg-
lexerit. h. d. Bar. l. doctor.

Tutela: Non eget summarie
non dubitationis erat quia actio tute-
le erat non potest intemari nisi fini-
ta tutela hic autem licet esset finita in
persona unius tamen ipse est pro persona alterius
in cuius persona tutela durabat. Vide-
batur non posse agi tutele quod primo mouerit §.

Impuberum: Premittitur
quesitum mulieribus circa testa-
menta intelligitur gessit contra
eorum bona licet ulterius se extendit hic dicto. h. d.
notabilis tamen. Nota primo quod si datus in
testamento non ualet ut gerit necesse confirmari
petit non est quod sibi imputetur secus si sponte
gerit ut. C. l. proxima. § cum. et. Se-
cundo quod preter mulierem dicitur intelligi sine alienatione
non ut. C. de euan. h. l. licet omnis
et. s. nequid in loco publico. l. ii. § meo
et. §. Si quis a principe. Tertio no.
quod preter illa mulieri non extenditur ultra
dispositionem factam super bonis suis et sic
vel casus hic quod preterea gessit hodie
patribus ut possint testari nec liberis
non factam tollere intentio ut. l. hac consul-
tissima. § ex imperfecto. C. de testa. non
habet locum in dando tutores ut non in dicto
§. ex imperfecto dixi. ff. de confir. tu. l.
qui a patre et hanc mater quatenus
se extendat preterea mulieribus in consti-
tuendis testamentis pone Dy. in. l. de testa. mi-
lit. §. Ita dic ut ibi. Ultimo nota
quod tutela data impuberi patre preterit non
uitiatur primo quod dictum est potest dari
tutore nullus qui paginis. Bar.

Cum plures: Duobus modis
principaliter legitur primo sic li-
bertas relicta uni ex tutori-
bus pro testatore qui tutores dabat
et hanc prosequitur glo. Secundo libertas
relicta pro ipsum pupillum factum adultum
et hanc ponit Dy. secundum primam. h. d. licet
enim relicta libertate reddenda pro eum
non prohibetur pupillus alium ex eius
persona querere cum eum suspectum facere
neglexerit. h. d. Op. ad hanc ler. quod
pupillus agens repellitur exceptione
cedendarum actionum quia eas non potest
cedere et sic obstat. s. e. l. Si pupilli
huius tr. more sunt hic tres sententie princi-
pales. Prima quod hec actio potest cedi licet
non in totum cedetur enim in eo quod dolo
fecit vel in reliquiis que remanserunt
apud eum et sic in plus quantum minime
quantum cedatur actio. Secunda videtur

vera quia q' ius e in toto | hoc idest
uz in parte et q' quia parte no pot cede
q' ea no possit age | vnde s' domo q'
hic pupillus no pot cede absq' sol
tio remisit ei testator no ipse pup-
illus Sz q'' hoc fuit | q' p'dum d'ici
ti et pupilli ut eadem p't q' q'da
recedunt ab eo. s'. Sz uideo q' eade
ra' quantum ad obtinend' hereditate | Sz
obla' quia te' tutor no e hereditaria q'.
non e quod prejudicet ipsi pupillo abs
q' eius tuo tutor qui accessit ad ge-
rendum sciebat se h're quitacione eius
liberacio est relicta vn' contemplacoe
illius actionis cedende | no p'mitt' dic
m. l. Si tamen q. de fideiu. et dixi ple
m. l. Si stipulatus e. s'. fi. e. ti. vn' tene
hanc s'. alia s'. e | ut ip no possit
agi nisi caucius | quatenus acto possit
cedi Sz prudens e veritor tenendo
hanc lec' q' pupillo | no possit impu-
tari culpa ut dicam m. l. Si pupillus
q. e. Venio ad s'am lec' dy. sum' q'
h. d. Si pupillus fuit maior libera-
one vni ex tutoribus reliquos q'tutor
poterit conueniri pro eo ad quod illa libe-
racio se no extendit. h. d. Et hinc ma-
git applaudet leci quia ipse pupillo li-
beracione reliquerit dicit eum q'ille
qui h'uit tutores tenent tene redd'
Opp' e. de. l. si pupillus q. e. Sc. ferre
contutore no pot conueniri nisi tene dol'
ul' reliquor' ad q' n' se extendit liberacio
alteri relicta. Bartoly. l. d.

Ex pluribus.

Que no
sunt transmissibilia ad heredes
p' testione no inserunt. h. d. no
q' que no sunt transmissibilia no sunt cessi-
bilia | de quo p' dat C. de pind'. de. l.
l. dixi. i. de uer. ob. l. Si stipulatus
fuerim in p'ris | No q' p'uilegium q' datur
pupillo no transit ad heredes | Opp'.
s. de in integr. r. l. no solum et e. c. l.
a cur[at]oribus. s'. heredibus. So. illa p'uilegia
no dantur mere tene p'sone ut dixi
plene. s. So. ma. l. marium et l. se-
Queso quod e illud p'uilegium q' datur
pupillo Rn' ut in p'sonali creditores pre-
ferantur ut. l. dabimus. s'. i. i. de pri-
ui. Queso an hoc p'uilegium transeat
ad sui heredem h' oc e ex se descendente
Glo. ponit hic opi. in dat. l. dabimus
tenet q' ad sui herede transit | a. de arc-
tenet contrarium p'. l. ple. s'. Si puelle
s. de ritu nupt' ubi est casus Bar.

Cum post mortem.

Ra-
tione d're tutor no pot age
vidisse. s. e. l. tutores qui post

Quamvis esset.

Primo pon'
thema et q° | Sa vna re' q' patiz
2° alia re' pro patrono | 4° determin'
vna q° cir' p'deter. 5° determin' q°
contrariam | Et hec quinta subdiuidit' in
tres partes | q' primo ponit qui curator
nullo iure subuenit' contra adultum | 2°
qui ei subuenitur contra eum qui dote pro-
misit | sa. ibi. quia. 3° ibi monet q'
ibi p'. 4° ibi xii decim' | partes ve ista
vlteriores sunt tres sa ibi Sed is si 3°. ibi
q' si inter Summaria colligit' ex glo.
hic ponit Examinem' p' particule
prima p's in qua pon' thema et q°. no
h' dubitacione Venio ad ad sam
partem in qua fuit argumentac° q' tutores
et fit sic | qui quis p'mittit p'p'o nomine
indubitante te' | sz qui p'mittit alterio
nomine no te' ut. l. ii. s. e. et. l. post mor-
tem. s'. i. i. qui ex fac. tut' Sz hic pro-
misit exp'mendo nomine p'prium | et app-
ellatiuum | et possit p'p'ium | sz p'p'o nomine
p'misisse vid' ut. l. si tutor in prin. s'.
de stipulatore. s. et h' ad hanc rem no
pri'. q. | Sz in vno q' ex eo q' quem e
suy re p'tinere adulta adultero in'
ee contractum curio nomine ut. l. fi. q. qui
ex fac. tut'. dixi m dat. l. et tutoris sumus
ul' alr' posito q' ista argumentacio sit
va q' p'p'o nomine p'misisse videatur no
ob. determinacioni sequenti ut. i. dicam
Erant enim in p'missione alia verba q'
p'misit se daturum et sic hinc cum
obligandi se | non pupillum | ut patz
ex themate | q' qualiter p'cedat. i. decla-
rabo Venio ad tertiam particulam i
qua pon' ar. m p' actor et est cla. = Ve-
nio ad quintam p'ticulam ex qua dil'igent.
no q' ubi tutor ul' curator p'mittit
sciens illud ad q° sit pupillum ul' ad-
ultum no posse conueniri | ipse te' ul' quia
no e dignus | q' sibi subueniat' p'pter
dolum q' pot facere ad indicem Venio ad
quintam p'ticulam | et p'ma eius p's decla-
ra | sine eum p'misit actio demandi sine
sciens sup' iure p'reum sibi n' subuenit'
Venio ad sam p't ulac p't Ex qua
singularit' nota q' qui administrator pro-
mittit dote pro illa cuius negocia ad-
ministrat no videt' p'mittere actio domina'
sz actio repetendi. et sic determinat'. l.
ulcimus et q' ibi no' C. de do. p'mi. fac
q' dixi. l. dele. m. l. uxore. s'. pu. nal'
facit. e. de nego. ge. l. ne secerimus | et
sic eius facere articulum et p'bare quem
ille qui dotem p'misit gerebat negocia
mulieris Quero p' hunc de e'l actione

qualis iste cur. promisit | Ro no pot dici
q promisit tercio nomine | quia nec ipse vir
no tenet | Sz adulta | ut. l. ij. § . c. nec cer
ciprius exceptione nec tamen distribuci
quantum hic v3 fuisse mie. consit | et no
pot dici q promisit ut privata psona aio
donandi qz tunc nullo modo subuenire
sibi | ut in precedenti quoque rursus | dicendum
e igr q promisit noie suo | q appz qz pro
misit se soluturum ut dixi in theumate | Sz
dubium est an videatur promisisse aio
repetendi a muliere | ut no et h' interpta
tur ut consulit q v3 promisisse aio re
petendi | qd collegitur ex eo q curatr ge
stor negociorum suorum ut dixi et tangitur
dat. in. l. fi. C. de do. pm. flo. et h'
q. gratum merer. et eo soluto sub pot
queri | ¶ Venio ad ulteriam ptem et pro
cius declaracio | qre quam mulier non vult
q soluatur quibus ex ir tenencione dicet q
gle. q ipse petat restitucione in integrum
p h. C. si aduis. de. et. l. Si ex causa q in
dare. § . de minor. Sz dicet m. quare pt
ipsa restitui | cum ipsa no teneatur ma
rito tamen tenetur curatori | quia e istius
regressum contra eam | licz hoc cum mari
to actum no fuit | vim defensiones ex per
sona propria fuit ista curatori similem. l.
idem qz. C. generali. § . mari. et de mi
nor. act. l. qui sunt ¶ Quero tenendo
istam lect. an ipse cur. possit petere resti
tucionem | quidam dicit q sic ad instar
fideiussoris minorum inducti dolo | Sz istud
expli no e bonum quia licet manifesti | iste cu
rator no est fideiussor | Alij dicunt idem
et adulta repeticit eande psona nec
hoc placet | quia no tenet tur. promiserat
B. dixi | dic igr q iste cur. no pot petere resti
tucione Sz ista puella hrez repetere nec
petere et sustinere defensione illius cur.
et in illa defensione erit nomine suo ut dictum
l. idemqz. § . generalis. et. l. petit ad ex
hibendum. C. § . i. l. rem rat. ha. | h. lect
interpretatur recte | no placz quia hinc
lice no exigitur | per cum sic tuta defensio
inter cons | ut statim dicetur no hz inter
petere restituendum Rn. igr bo | q tamen cur. | q
puella hz eam exceptione ne queratur
sibi mulier premi | Sz nunc queres | q est
ista exceptio | Ro q mulier constante matrimo.
no pot queri nisi qz facere pot et istud
exceptio quam opponet marito et hoc
tenuit lex | que dicit ipsum cogi a de
nendum de supplenda dote sic effectum fuit
locupletior apparz igr ex predictis q ille tunc
quentus tamqz suo noie | pot mulier compare
et opponere exceptione istam | et tunc | et ob
hoc ille tutor absoluetur pot etiam hoc facere
ipse curator ut glo. dicit | ¶ Oppo. q ipse
iure sit tutus | quam promisit verum interceptio

ut l. sine generali. C. de inst. de. Bo. ut ibi
oppo. q nullo modo iste cur. sit tutus ut l.
si donaturus. § . i. C. de con. ob. ca. glo. dat
plures so. ista e vera q ibi promisit credens
se teneri et sic no aio repetendi a muliere
hic vero promisit aio rehabendi et petendi
di de patrimonio mulieris :–

Quo nominibus:

Qon
noia que sibi a pore admi
nistratore assignantur agnoscat
eorum periculo e astrictus. h. d. oppo. C. c.
l. tutor sive. so. ibi recepit assignacione
facta a. pore aministere | no tamen illa
noia assignata agnouit ut ydonea
qualiter v3 agnoscere | glo ponit no bi liter
agnoscere v3 sm modum. l. si filius. C. de
tutele | sive verbo | sive aliquo actu apparat
q illa noia dixit ydonea esse satis e re
cipiendo re assignacione simpl. no v3
illa noia ut idonea approbare ut. C. c. l.
tutor sive oppo. C. c. l. debitoribus se
de inopia subsistente tunc cum illa noia
acceperunt ut ydonea de periculo vero
inopie subsecute | si sibi pot imputari
culpa | at no ut in contrario :–

¶ Sed si pupillus | Iste § . legitur
in glo. pluribus modis. tene hanc lec
q assignacioe reliquorum acceperunt et
usuras recepit | p q no videtur sine privi
legio renunciare | Et hic in summa dicit q
perceptione usurarum pupillus no perdit
privilegium ¶ Oppo. ff. de priuil. cre. l. nem.
§ . in bonis | so. aliud in priuilio q dat. de
posito | illud enim perditur per receptionem
usurarum egrediatur cum finibus deposita aliud
in priuilio q datur pupillo, ut hic :–

Si pupillus:

Quatenus
unus ex tutoribus e liberatus
facta pupilli ceteros alr conueniri
no pot eius noie. h. d. vel aliter. quantum
cede act. si eam cede no pot ~~exhibere~~
~~h. d. vel ali~~ facto suo repellitur exceptione
cedendarum actionum. h. d. in tex. ibi interpellare
dic q no pot exigi alium actiones
cede q facere dz ut. l. i. § . mit matrimonii
de tu. et ra. dis. et sic repellitur exceptione
cedendarum actionum ibi queritur et libamus
Nam si ex psona liberati velud alterum
quenire nos auditur dy ¶ Oppo. ad
pri. q no posse pupillus liberare quem
rem ut. C. c. l. ~~quatuores~~ tutores q in ps
§ . ab eo | hinc timore factum est hic glo. q
dicens q liberantur resignendo q probat
hic si no donando | ut ibi | So oppo. q unus
tutor pro alio no tenetur si quilibet in solidum
ut l. tutores qui ps § . ut cum. C. c. et
C. de admi. tu. l. i. So. dicit glo. intellige

q hic unus gessit | alius no | vel q abo
no erant solvendo tpe depositi officii
illud no e nece | qua sive sint solvende
sive no | quibz tn insolidu ly hent |
bnficium divisionis ut . l . i . C . de adm . tu .
et . S . c . l . Si plures | et ibi dixi | Si ergo
omiserit divisionis bnficium | sicz est
bnficium cessionis | q post oppom possint
appellari ut . l . Si inuicem . S . c . et l . dis
dendi tores . ff . i . j . de fideiuss . Sz tene de
illam opi . q hic alt no erat solvendo
Oppo qn quis liberat debitore quin
tenet^r efficaciter | no pot repelli excep^e
cedendaru actionu ut . l . quamuis . ff . mar
cellus . S . ad velley . So ibi debitu erat
inefficax in efficacia iuris hic vo de
iure erat efficax . | Sz de facto inefficax
q erat no solvendo Oppo . j . de fideiuss
. l . Si stipulatus . ff . fi . so . ut ibi ple dixi
Oppo . j . de le . i . j . ab omnibus fere uno
glo . no solvit | dy . dicit ibi no liberantur
pro creditoris | Sz parte testoris legatarius
qui unu ex heredibus potuit liberare
et alios insolidu obligare ut . l . eiz .
vel uno . j . de le . ij . q placz | fatetr q dixi
Ve
S . c . l . qui plures sm . lec . glo
uno ad secundam partem dicitur hic q duo
unigratius no hent ut duo rei | vn ho est
dicit glo . quia nq ingratus no tenetur
nisi ex dolo alienus | secus si ex culpa
quemiatur ut de magis . quen . l . an
post hoc no placet | quia ingratius
tenetur ex culpa com . ar . j . ad trebell . l . Im
perator . et de adm . re . ada . ptu . l . di
uus nec ob . l . allegata in glo . quia lo .
qn nec ingratus queniatur ex facto
tutoris vel curatoris | que dedit h lo . qn
quemiatur ex culpa collige | dico go q no
sunt pprie duo rei | quia isti sm hanc tempora
no hebant bnficium divisionis | nisi sic
et illud vult dicere tex . Sz tunc mutatum
tu hodie duo rei hebant bnficium divi
sionis go plures ingratius hent hodie
ut duo rei So no e ita | Nam duo rei hnt
bnficium divisionis | ita demu si quilibet
est presens | et solvende tunc queniatur ut
C . de duo . re . aut . hoc ita | et in corpe
un sumitur | Sz plures ingratius et
plures tutores habent bnficium divi
sionis | et si tunc no quenitur | colligi
no sit solvendo | Si tamen solvendo erat
tempe depositi officii ut . C . de p bat
. l . ex psona Venio ad illam r . u . siz
ex quo no primo q liberantur tpe sibi
est solvenia | q no intelligas | quo ad oia
eu pscrip . no tollat naturalem oblationem solis
sit | Sed quantum ad hec ut possit ob
ici ei cont . que pscriptu est culpa | qi
facto suo | et neglia sua est liberatus | Ideo
est ex hoc r usq ptu ob . excep^e ceden
daru actionu qn actiones sunt sublate
culpa vel facto eius qui cedere dz | ho est
q tex . dicit in fine | hic cum q obiiat pot
citur | Cu^e q distingue de plene in . l .
stipulatus . ff . si . j . de fideiuss . Opp
q no pot tempore distingui actio cont
unu qn extinguatur qr alium | Nam sole
tur si tpe no | quia eode in tpe nascitur
cont unu quo qr alium . Ite si ppetuatur
cont unu ppetuare^r qr alium ut . l . fi .
C . de duo . reis . glo . hmo tunc e dat
duas so . que clare sunt tamen dimi
nacione quenient | dic ho q . l . fi . de duo .
reis re . lo . in duobus reis pprie non tuto
ribus et magistratibus qui no sunt duo rei
ut hic dicitur ut tex . ista e vera | quaz
tene mem pro hoc . j . de solut . l . cu
quis . ff . Si quis p eo | et ibi glo . Sz hic ne
videtur cu pscrip . xxx . anorum hoc tempore no
esset quenienda | ut notatur in . l . qui occidit
ff . i . S . ad . l . aquil . So pot dici q h
lo . de actione tutele que dabatur quenienda
pretem de peculio | et sic p annu ut . l . in
tores . qui . in fi . S . c . et sic esset expedim
cans hmoi . l . vel dicas | q erat | qda pscrip
sm antiqua tempora | de qua mentione
no hemus sciat q no iusti . de ppc . et
temp . acti in prin . & ar . l . de

Vtrius. Si adulti debitores
sint ppetuatio continuatione
videatur cu ut debitore pdoneri
ex causa pambula approbare . h . d .

Sempronium . divisio facta inter
plures tutores a seipsis no facit qn
unus pro alio teneatur aucti pueniatur
ad magistratum | secus in divisione facta
a pluribus rei publice amistratoribus
h . d . Oppo q etiam ingrati teneantur in
solidum | alter pro altero ut . S . l . p xiii
solvit glo . ibi lo . in pluribus ingratibus
qui gerit aliquod bnficium officii cui in
heret iurisdictio sive dignitas | hic qn ad
ministrant bona sue sine aliqua iurisdictione
vel dignitate | sic bona puatorum | h so .
est singularis nec e vera qr . l . imperatores
ut . l . sequentes . j . ad municip . et q ibi
no re . ad contrariu rndeo | ubi simul ge
rebant nulla facta divisione et a seipsis
Sz p misceue faciebant | non unus mode
alt . h inter se diviserant Oppo q idem
sit in tutoribus ut hic sic in ingratibus
dem ut re . l . ff . cu testo . so . ut ibi di
cam | Oppo S . de nego . ge . l . cu alienu so .
ut in glo | oppo . d . l . aufferr . ff . i . j . de
iure fisci . so . glo . q ibi qn agit fiscus
hic qn agit minor cuius bona fuerunt
aministrata | hec so . vere cont . decium . l .
Imperatores | so dicit q . l . illo lo . qn no

fuit facta divisio et sic dz intelli secundum distinctionem no. in dicta l. imparatores que plene dicit ut ibi. Queri que actio dat pupillo contra istos tutores glo. dicit actio negotiorum gestorum et bene. Bar. l. d.

Tutorem. Si tutor fuerit de re pupilli ad id ad quod tenetur liquidatione non ad utilitatem pupilli facere presumitur. h. d. et est casus valde notabilis no. quod dixi in summario declarabo q. l. proxima. § gloss. Bar. l. d.

Quesitum. Finita tutela an solonem currunt usure que prius currebant h. d.

Paulus. Fideiussor tutoris non tenetur ad ea que tutor post pubertatem sponte gessit. h. d. ex quo quod dicit sponte quod nulla necessitate cogente, apparet quod si negocium erat connexum ita quod gessit de necessitate, quod teneatur fideiussor secundum Ja. de are. Iste § facit ad q. si aliquis assumpsit custodiam castri usque ad sex menses et dedit fideiussores, quod sit finitis sex mensibus remansit in custodia et castrum perdidit quod fideiussores non teneantur. Ita dicit Ja. de are. et dicit hanc q. fuisse de facto veram. dy. dicit idem quando illi custodes promiserunt salvare et custodire per certum tempus, et in hoc ceciderunt fideiussores per hanc l. et ff. de admini. re. ad civi. per. l. ii. § pl. et ff. in le. ne. ca. l. i. § bellissime, sed si promiserunt certum castrum restituere quia tunc non restituerunt, adhuc fideiussores tenentur ita dicit dy. Ista q. fuit de facto Florentie et in ea consului quod plene examinavi in l. Ius quesitum § quin ipse loco. Bartolus de tutelis.

Tutele. Apoche tutorum debitoribus date, fidem faciunt contra pupillum licet ipse contra tutorem habeat regressum h. d. No. quod scriptum tutoris probat contra pupillum, sed quero quid continebat ista scriptura i. secundum glo. quod tutor confessus fuerat sibi solutum, quod si verum esset nobile esset, doc. tamen tenent quod confessio tutoris sponte facta non preiudicat pupillo ut ff. de confes. l. certum § an ipsos, et ibi plene dixi et doc. C. de confes. l. i. in xii q. Dico ergo quod scriptura debet continere quod tutor in veritate illam pecuniam recepit, et sic solam confessionem continet non noceret pupillo ut l. ut ff. si quid in fraudem pa. l. i. § Si nummus ubi est tex. no. et hoc est quod dicit si nummos solutos. Respondeo si bene advertatur dicit cum si debitores solvissent etc. ergo dicit non sufficit confessio.

Cum testamento. Si tutor testamentarius et dativus gerunt divisim pro dativo prius conveniatur ad instar magistratum quam ad contutorem, secus si quis esset dativus. h. d. secundum lec. quam teneo quod est singularis casus. **Oppo.** quod hunc tutorem tutor dari non potest ut C. in qui. ca. tu. l. i. **So.** speciali casu est hic. **Oppo.** quod primus debebat conveniri contutor qui ingravavit ut l. i. § tractetur q. de admi. et ra. dic. secundum glo. intelligitur quod hic in pu. fuit divisa administratio per iudicem que tempore pacatur, dic ergo quod § iste tractatur cum plures sunt tutores qui omnes testamentarii vel omnes legitimi vel omnes dativi hic quando sunt divise conditionis, quia unus testamentarius vel legitimus, alius dativus et hanc distinctionem expresse facit tex. nec opus est aliqua cavillatione, hoc est tex. Ja. de are. dicit glo. primo a testatore divisa tutela secundo a iudice secundum Ja. de are. vide glo. Sed ego ubi vel alius intellexit primo non vult facere hanc divisionem sed dicit aliter aliter observabitur quia unus est dativus a iudice, et alius a testatore, et divisa est administratio a iudice ut ibi dixi aliter quando ambo essent dati a iudice. Bartholus l. d.

Tutoribus. Tutor post solutionem recipere non donare vel per modico sine transactione. h. d. iste no. § ...

Titium. Iussus facere cum consilio alterius siquidem est preceptio officii tenetur eum requirere, et secus aliter secus. h. d. **No.** quod ad hoc quod tutor teneatur requirere consilium alterius etiam testatore iubente, duo requiruntur in persona illius sc. quod sit tutor, et preceptio officii. Ita quod ei administratio sit denegata secundum post administrare ut h. dicit tex. ibi si est administratio etc. in illa dicto etiam implicat illa duo sc. quod officium et administratione habeat. **Ad istud** oppo. ff. e. l. quidam decedens § pe. tutelam. Ro. si non esset preceptio officii de verba iure deberet requirere consilium ut in contrario non de necessitate ut hic. **Oppo.** ff. de cond. l. i. § Si plures et mando. l. idem qui § Si ea et j. de acquirenda hereditate l. Si quis michi bona § si servo. Respondeo contraria lex loquitur in eo qui habet potestatem ab homine, ubi si ab homine adiciatur quod faciat cum consilio alicuius valet illa adiectio, et sequendo hic loquitur in tutoribus qui licet sint non a testatore officium non habent a lege ut l. i. in prin. C. de tutelis. Id testator addiciendo quod faciat cum consilio alterius extranei vel contutoris non habentis administrationem non potest officium datum a lege infringere ut hic et dicta l. cum quis in prin. et § i. C. e. et ita dicit ol. in quadam sua disputatione, et eadem ratione dico quod si data esset etiam.

p̄tis a. l. et a. l. adinatur q̄ fiunt
cū p̄silio alic̄ius | quod illud oz de necessi-
tate requiri ut .l. in pluribus inp̄-
uberibus de suspec. tut. et hic ex-
actiuam plene in repetitione .l. §. si
pluries .e. de exact. | Cur. sim. usq̄ ibi
querit glo. an consilium seu arbitrium
istarum mulierum sit sequendum | Cir. q̄
distinguit glo. Si quidē aliquid sunt
relicta ipsi pupillo ut in casu .l. iure
tur. quia hoc spectat ad administratio-
nem tutorum cū habeant plenum officium | et
mulieres | nō possunt re p̄ncipes officij
nō requirere. eorum consilium de neces-
sitate ut de .l. cū quis .§. 1. e. c. Sed
si legata esset aliqua expensis | et sic
non esset de administratione tutorum tūc
illarum arbitrium deberet requiri | et
si male arbitrentur corrigetur per
arbitrium boni viri ut .l. i. § dele. ij.
et .l. si cū dum. p̄ de dum. le. Ja. de
are. dicit q̄ est ab ip̄onmo videtur
relictum arbitrio boni viri | nō ē nece-
sse arbitretur ut de .l. i. j. dele. q̄
q̄ arbitretur ut dicit .l. i. j. dele. ij.
et ibi plene dixi | Contra glo. sigt
ar. cont. vide glo. ibi arbitrio sol.
est speciale favore minoris ut .l. repetita
turpia § i. j. dele. i. Bar.

Tutores

Tutores ad tutelam q̄ndq̄
interea ad administratione alic̄ius p̄tin-
encia p̄mittuntur | p̄terea alia nomi-
natiue et tenebuntur. h. d. Exprimi. §.
circa sua narratione | nō illa v̄ba q̄
p̄mittit solue vbicumq̄ sunt pecuniam co-
ntra paz q̄ vbicumz conueniri debere
certum | et ratione contractus poterit
conueniri ut .j. de actio. et ab. l. con-
traxisse et e. de iudic. l. heres absens
Secus ergo si dixerit se conueniri velle
vbicumq̄ inuentus fuerit quia hinc
p̄missioni parat remissari acc. ut ibi.
ut .l. si conuenerit .e. de iur. dict. om.
iudic. et hoc in spec. de c̄pe. iudi. ad.
§ i. v. quid si pactum | Circa rep. no.
illud q̄ dicit q̄ si nec debitores in
ytalia esset nec eorum p̄dia Ex quo
patet q̄ illa v̄ba p̄mitto me soluturum
vbicumq̄ sunt petitum nō exponit
ut possim sibi ex certorum mea | Si
ibi inuenior personaliter ut si ibi non sunt
bona mea Sz si repiciunt bona mea p̄
offer. ibi a me peti. licet ibi personaliter
nō essem | et hoc probat illa v̄ba vbicumq̄ f
fuit petitum et sit ibi vel contrarium vt
dictum est q̄ tex. Ja. de are. et ē notā-
Valeo nō qm sunt plures administratores
vnus oz alii notificare id quod alic̄ius
administratorum p̄miserat alius punitur :.

Amatur

Amatur. Res nō legittime
venditas post pupillus vendiderit. h. d. :.

Perfectus

Perfectus. Ea que tutor
p̄t facere p̄ pupillo et pro se habere |
faciendo similiter licet facere pro se :.

Iuratus

Iuratus. Dapium subito emergens
in re pignoratam | tutori nō imputatur. h. d. :.

Altero

Altero. Tutor qui ē debitor pu-
pillo in g̅ue | si rem emat suo nomine
nō videtur cōuisse de pecunia pupilli
h. d. sim. dy. | Oppo. et intel. p̄ statim
compendium ut .l. actio. §. si in rem
et .§. morte .e. § sol. ses. glo. hic gessit
negotium p̄rum suo nomine. ibi nomine eā
q̄ quilibet ad .l. contrariam dicendū ē | vnde
glo. in dicto §. Si rem soluit alie plu-
ribus modis licet illa ē vera q̄ ibi loquitur de com-
pendio q̄ p̄uenit ex re eorum | hic loquitur de
compendio q̄ p̄uenit ex alia negotia ge-
sta fco. | So. oppo. glo. de .l. verum
§. si in rem .e. pro socio ses. sunt illi
§. hic duas lec. sim vnam concordat | sim
aliam ē contra Sz solue ut precedens sunt
| Oppo. e. ex glo. q̄ hoc compendium q̄ vide-
atur p̄uenire ex re pupilli | est pu-
pilli ut .e. qui ex fac. tu. l. ij. et .C.
arbi. tu. l. curator Si ergo hic tutor
ex necessitas cōis habuit pecunia illa pecunia
fuit cōis cū pupillo | Item alie merces
empte ex dicta pecunia eadē res sue-
runt cōnes cū pupillo ut dictum .l. ergo
compendium q̄ re cōi v̄z p̄uenisse. Sol. fatetur
q̄ res empta ex pecunia pupilli per
tutorem est pupilli de iure speciali ut
dictum .l. si ecoue. pecunia redacta ex
re pupilli a tutore suo nomine vendere
nō efficeret pupilli ut hoc §. et .l. qui
res .§. si. cū similibus et .l. de furt. Nota
pecuniam de facili confunditur occupatione et in
iniuncione. et ideo voluit .l. tutorem tenere
in genere et illam pecuniam nō effici pupilli
ut sic meum nō liberetur ita v̄z hic dy. et
patet ex summario quē dedit e. et dy
hic. si de pecunia pupilli emerit res suo
nomine et res essent pupilli et sic compē-
dium illius sime emptionis esset pupilli | Sz
si interim vendet tutor et alias eme-
ret haberet locum hic §. ut debeat. vsura
nō compendium hodie vel de iure canonico nō
debetur vsura Sz interesse | Item oppo. se
.l. qui negotiatione in princ. glo. sol. i
pluribus modis | vna est vera q̄ ibi in dicit
vel nomine pupilli fecisse | quia talibus fu-
erunt dati tutores | et sic fuit mandatum
tutoribus et collatum post mortem et sic nō
fuit similium morte sed nouo gessit suo
nomine ut p̄z ex lit. Et sic p̄ hunc declarare
distinguit | qui patrimonius ut si idē q̄ tutor

pupilli negociatur an ad pupillum pertine-
at pro lucri an pertinet simpliciter inspecto quod
aut negotiatur nomine eius aut suo proprio
nomine aut dubitatur. Si eius nomine non est dubium
quod compendium est eius ut dicta l. quia. Sed
suo certum quod nomine proprio tunc aut de pecunia
eius cum pupillo aut de propria aut dubitatur
si de eius tunc quia res empte efficiuntur
eius computabitur compendium ut l. actor
§. si in rem ut ibi notatur ff. pro socio et
dixi ff. Si de pecunia propria est de rebus
talibus redacta que comparantur dixi quod com-
pendium est proprium. Sed pupillo tenetur ad
interesse vel usuras in hoc §. Si dubitatur
de cuius pecunia in dubio presumitur de propria
ut C. arbi. tu. l. Si defuncto nec in
dubio pecunia est subveniendum ad coniecturas
quas glo. tangit in l. cum oportet in prin. de
bonorum li. quia coniecture ille non habent locum
nisi in filio famil. ut ibi vel uxore
ut l. quintus ff. de donat. inter vir. et ux.
vel fratre certe ut C. de epi. et cle. auten.
licentia. Certe enim cum dubitatur an proprio
nomine vel eius fuit negotiatus tunc eius
presumitur quod suo proprio nomine ut l. et magis
ff. de solut. nec persona subintelligatur
extraneus ut l. si stipulatus §. consti-
tutionis ff. de ver. ob. fallit in l. qui
negotia in prin. ff. e. unde est ibi contra
mandantem pro procedens ut ff. dixi
ad quod facit ff. sed mu. l. post dotem
fin. lectura et regulariter est attendendum
quod tutor facit illud ad quod tene-
tur faciat suo nomine videtur facere pro pupillo
ut ff. l. pro pa. §. tutorem negotiatione vero
non videtur facere nisi certo prestitisset primo
tenetur pecunia reficere ut in aut. in
emptione predictorum ut in aut. hoc
qui obser. propter §. quum et ff. e. l. §. ita
aut in prin. et ratio est quod potest licite facere
suo nomine et nomine pupilli simpliciter fa-
ciendo suo proprio nomine intelligitur facere
ut ff. e. l. §. prohibetis in dubio suo proprio
nomine videtur negociatus ut ob. l. quod ex fac-
to l. post mortem et quod ibi notatur quod
illud intelligo quod fuit intencione quod esset
tutor ut ibi dictum. // Queritur quid si pa-
truus vel frater qui negotiatus est non erat
tutor vel curator respondeo licet pecunia fuisset
eius tamen compendium non esset eius si eius nomine
non esset mercatus nam siquidem ille frater
vel frater filius erat maior non est dubium
ut C. eod. verum quod inde l. si patruus fin.
lec. glo. ut ff. pro soc. l. cum duobus §.
si inter fratres. Idem si erat minor quia illud
quod dicitur quod res empta ex pecunia minoris est
minoris verum quando emitur per tutorem vel
curatorem secus si per extraneum nisi fac-

te in subsidium ut l. si filie cum glo. sua
ff. de solut. dictum in l. hii ff. qui ex fac. tu-
tor. certum vero nisi inter eos esset contracta societas
tacite vel expresse qualiter autem contrahatur taci-
te statim dicam. ¶ Queritur dixi de compen-
dio quid de dampno respondeo eo casu quo
tutor et debitor in genere non est du-
bium quod tutoris est dampnum. Sed eo casu quo
pecunia est pupilli sine eius in eius fa-
vorem res empta ex ea pecunia sit
pupilli quo favore non videtur potest si mulier
ar. ff. de iure do. l. Si iudex et ideo
nec tutor pertinet hoc casu cum attare
cum ipse suo nomine fecit ar. C. de tu. (?) fact.
l. tu. fact. Sed si tutor gessisset nomine
eius nisi si tale negotium erat consuetum
a patre pupilli est eius dampnum sicut et
lucrum at lucrum erit eius dampnum solius
tutoris ut ff. de nego. gest. l. qui aliena
ita notatur in aut. ut hii qui ob se ple-
ga. §. quum in glo. quid ergo ¶ Queritur an so-
cietas possit contrahi tacite et qualiter quo-
dam dicunt quod sic nam cum societas contrahatur con-
sensibus potest exprimi verbis et factis ut ff.
de lega. l. de quibus et ideo si contractus
eorum nomine celebretur inter eos videtur esse con-
tracta societas ar. ff. de le. iii. l. pro dus §.
fi. Sic et in dissolvendo ex actibus pre-
sumitur tacite dissoluta societas ut ff.
pro soc. l. itaque pro dem nota nisi aliud sper-
caretur tunc enim non potest videri con-
tracta societas tacite cum non posset con-
pisse ut ff. pro soc. l. in conductionibus. Ita
dicit Ricar. dus mal. hoc est fundatur
ob hiis verbis communis habitacio licet
in unum collacio et cum quod alter super
lucretur non tamen reddita ratio factum
presumitur societatem ar. C. de probat. l. pro-
culpa et ff. de donat. inter vir. et ux. l.
si sponsus et so. ma. l. que dos et quod ibi
notatur et ita tenetur in quibusdam dicta
Ia. de are. Sed contra predicta oppo. ff. pro
soc. l. iii. ubi non quod re sola non potest
videri contracta societas verba Ro fa-
teor quod non constituitur societas re cum
quia non est de contractibus qui re con-
trahuntur sed consensu solo ut ibi notatur
et de act. et de ob. l. consensu. Ille autem
consensus potest esse declaratus verbis et
factis ut ff. probatum est. Ex predicta
tamen dicta materia non est bene declarata ideo
lacius sit dictis in duobus fratribus sive
patruo et nepote aut alter eorum potest
pupillus et non videtur contracta societas
ut ff. pro socio l. in conductionibus et ff.
dixi aut uterque est maior et tunc
aut neuter negociatur aut alter tantum
aut uterque primo casu certum est si in communionem
hereditatem nisi habeant nulla ratione inter eos
contracta societas nisi expresse sit

dictum ut ff. famil. hercis. l. ex parte § filius
¶ Eo casu quo alter tantum negociatur / tunc
idem / quia non potest videri contracta societas
tacite cum altero nisi ponat / ut ff. pro socio l. i.
in fi. nisi aliud esset actum / et ideo contra ab
alio contrahitur ut ff. de co. l. ff. par. inde
cum uterque in nc. et pro socio l. cum
duobus § si inter fratres ¶ Tercio casu quo
uterque negociatur / tunc si hinc inde lucra
convenerint conferre presumo societatem
contractam esse secundum ea que dicta sunt a dictis
doctoribus / hoc est probatur per l. i. C. de concubi
nam. ff. de concubi. / et de ritu nupti.
l. in libro § pro talis actus / nisi tunc actum
nomen societatis celebrari hic potest
societas / vel tacite contracta ar. ff. de ac
quir. her. l. pro herede § per pro. / non
enim potest dici donatio / cum non fiat ex libe
ralitate sic enim tibi confero quia tu
michi confers nec veniunt ista ex natura
hereditatis in simul retente et sic non re
iur in medio famil. herc. / quia illud so
lum ad hereditariam porrigitur / et ad ea
que quis facit ut heres ut ff. fa. herc.
l. ij. et l. vel / et l. et pretio § si dolo
quod non venit in com. dividundo quia illud
datur ad dividendum non ad communicandum
Restat igitur quod dicta cessio sit facta in eis so
cietatis / et sic societas videatur taci
te contracta / Sed de uno restat dubium quod
societas sit contracta / an omnium bonorum
an unius negociationis / ut dicitur secundum
cetus simpliciter contracta / de quibus hic tan
ff. pro socio l. i. et l. cum et l. se. ad quod
dico quod ista est regula quod actus sunt vo
luntarii non extenduntur ultra quam ge
runtur ut C. ne uxor pro marit. l. fi.
dicti actus § p. l. i. § hoc ut de vo.
de neg. ges. l. tutori et C. e. l. tutores
qui post § ij. dicit glossa quod si contraxerint
lucra unius negociationis illius negoci
ationis tantum videtur esse contracta societas
et ideo si unus emisset forte fundum sic
non ve cogeretur fundum conferre secundum ra
tionem prenominatam si ex dicta negociatione
fuisset ut ff. pro socio l. si cum ij §
l. Sed si emptiones fundorum communi nomine
celebrassent tunc etiam huius negociationis
presumitur contracta societas et sic conferre
cogetur secundum ea que dicta sunt et ideo
dico in tempore / Nam ab eo tempore quo
ceperint communicare videtur contracta so
cietas / Item ab eo tempore quo desierant
conferre videtur dissoluta ut dicta l. itaque
ff. pro socio / Secus / si unus quod acquireret /
alter sibi retinebat et socium non re
nunciabat / ut enim superius quod dicit
ff. pro socio l. actione § i. dabimus / licet quod dico
de communione similem facta / non intelligo
de modicis et parvis lucris ar. ff. de
impensis l. omnis et de do. int. vir. et ux.

l. virum ¶ Queritur in ista societate taci
te contracta quem partem intelliguntur
socii? dicebat ex equales ut ff. pro socio
l. si non fuerit quod placet. Bar. l. d.

¶ **Tutor reruum.** Tutor unius
regionis potest solvere creditori al
terius h. d. Bartholus l. doctor.

Liber bonorum. Li
ponit differentiam inter curatorem ven
tris rex una parte et curatorem
prodigi furiosi et pupilli ex altera
dicens quod curatores prodigi furiosi et pu
pilli dicuntur plenam et liberam ad
ministrationem ut colligitur hic ex eo
quod dicit plene quod idem plene ac si di
ceret libere ut C. pro de proc. l. si pro
curatores / et l. i. in prin. ff. de actio.
procur. et quod tenet glo. in l. mandato
ff. de procurat. / Eo nota / quod curator bonorum
et ventris non debent habere liberam.

Ob feruus. Tutor qui non est
solvendo ob negligentiam pu
nitur in corpore h. d. et prode
offi. pro. sci. l. illicitas in fi. glo. non sol
vit hic se. ut ibi et C. de penis l.
pendam. Bar. l. d.

Si res. Causa fortuitu non
imputatur tutori h. d. hoc in
telligo si res pro dote erant in
loco versus tuto. alias teneretur tutor ut
C. de pign. ac. l. si res et ff. de damp.
infect. l. neque et C. e. l. tutor pro pupil
lo in fi. Bar. l. doctor

Si duo. Eodem modo quo unus
tutor tenetur pro alio eodem
modo etiam fideiussor eius h. d.
Pro declaratione quero / a quo fuit di
visa administratio / glo. dicit a iudice / alii
dicunt a testatore / quia tunc tutores
non satisdarent nisi inter se / ita dicit
glo. Sed potest sustineri etiam facta divisione
a testatore / nam licet non teneantur satis
dare si tamen satis dant tenentur ut l. de fide
iuss. l. grece § tutor ¶ Quero quid si
administratio est divisa ab eis / videtur quod fide
iussor non teneatur nisi pro gestione quam
tutor gessit / pro alia vero non sicut nec
tenetur ex non gerente glo. non firmat
Concludo in vero na dividendo administratio
nem realiter alteri vero committere quod administret
et sic quilibet in totum videtur administrare pro
alio ut ff. e. l. tres tutores § non so
lum ¶ Huius declaratio / oppo. quod possit
convenire pro alia administratione ut ff. e.
l. inter tutores. Eo verum est actione personali
licet ubi non reali ut hic ¶ Oppo.
ad fi. quod non sit idem denegatio in genere
nisi in spe. ut ff. de usufru. l. quatenus §
fi. Eo quantum ad inclusionem et ex
clusionem rei tamen valet generalis quamvis

spēaliꝰ ut hat. l. et ff. de le. iij. l. si cuꝫ
in ꝑ viii. et C. de pscri. xxx. an. l. oīs
Sꝫ quantū ad duratione rei innitare
nō ut ibi vō qꝛ ꝑ mutacione desinit
ɔtineri sub appel. spēa. manet tn̄ sub
appel. ɡnāl. Ita dicebat dn̄s ol. ¶ Certe
ad idem. ff. de inoff. l. illud. §. si talis
Ꝯa. ibi requiritᷣ spāle mandatū / quia
sub ɡnāli verisili. nō cōphenditᷣ item
illius l. et nō alijs in quibꝰ exigitur
spēale mandatū Regula ḡ. que dicit ex
tantū ɡnālis quo ad omīa / quantū spāa
lis quo ad quedā Intelligatur in hijs
que sub ɡnāli dispone seu expssione cō
phendunturᷣ / et hoc quo ad ɔphensiōez
tm̄ nam que ad alia multe sᷣ diuͤe /
vna parꝫ in solucione ꝑcedunt ɔrij
alia quia qn̄ relinquitᷣ in ɡnāe vini
legatū ē si spēcificatur sunt plura
Ꝯo quo insurgit q̄ pmo tm̄ nō potest
ꝑ ꝑte agnosa ꝑ parte repudiari / Ꝯo
sic ut ff. de le. ij. l. ij. et l. se. et se
ultimo nō diligent q̄ sicut aliam per
mittū amīstracio oīm bonoꝝ ita et per
mittū / amīstracio vne rei / ul' eciā actꝰ
ut hic in. si. facit ff. de castren. pecu. l.
pe. §. i. et ff. de penis. l. mort' / et c̄io
in repeticōe. l. cictoē ff. lōs. Ego dico
q̄ si ꝑ statutū / minor ul' filius famil.
vel mulier ꝓhibetur aliqd' ɡenus
contractꝰ celebrare / ita porrigitᷣ effēc
vlis iurisdictionis amīstrōe dic ut
ibi dixi. Bartholus. l. d.

Q**uratores.** Hec vim de istis
expensis nupcialibus que fiunt
pro ipa adulta pro alijs vō
consanguineis pupilli ul' adulti / appo
ssunt fieri dic ut. l. tutor seu cū dig
nitatem. §. i. ff. e. Bar. l. d.

Q**uilius.** Ad contutore et ma
gistratū ꝑtinet pupillū tutoꝝ
sui satis nō dedit si ꝑe finite
tutele repetuntur nō soluende. h. d. in tex.
ibi ꝓdonei ꝑmansissent ¶ Nō ꝑmutaa
tione fieri sub condicione quia ē ɔditō
que tangit negociū facit. C. de sen.
l. cū inexp et de re. indi. l. admo. pro
§. in vendicione / et ff. qn̄ app. sit. l.
i. §. biduum. Bar. le. doc.

N**on existimo.** Tutor por
tare ꝑ pecuniam pupilli mu
tua a contutore / ul' a se ipo
palam et bona fide. et nō clam. h. d.
nō distinctione huiꝰ. l. Bar.

T**res tutores.** Ista
lex dividitur diuersimode ꝑ
diuersos doc. ego diuido eā
eam ponendo casuꝫ sm̄ q̄ michi videtᷣ
ꝑcessisse de mente iurisɔsulti / ꝑe ponitᷣ
thema et ɔquīs ad. v. et tutoꝝ et i
hac ꝑte est variacio / qꝛ quidā ponit
q̄ tercius tutor nō gessit ꝑse sꝫ cū a

tutoribus tutelam ɔmisit / alij q̄ ꝫ
nullo nō gessit ¶ Sequitᷣ v. et
tutoꝝ hec est sc̄a pars in qua iurisɔ
iurisɔsultꝰ respondet ad. q. ꝑposita ɔtinu
nat ɡnāle de iure obligis / pluriuꝫ
tutoꝝ et dicit q̄ hec ē r'a. ut pupil
luꝫ sit cōe et oēs teneantur insō
lidū Sꝫ ista regula hꝫ quasdam limi
tacōes vulgares / quas iurisɔ. non
ponit sꝫ ꝑsupponit eas tanq̄ notas
ꝑma q̄ hec vera qn̄ oēs gesserunt
cōir secus si aministrō eet diuisa a
testatore vel iudice ut ff. e. l. si duo sᷣ
est vera si oēs gesserunt / secus si
vnus gessit et alius nō quia tunc pus
ɔueniretur gerens ut ff. e. ¶l. tutores
qui ꝑꝰ. §. in cum ut §. si tutor Item
si oēs sunt finita amīstracōe solue
do diuiditur ꝑiculū inter eos ut ff. e.
l. iulius hijs ḡ ꝑsuppositꝰ / cū r'az
et limitacōes iurisɔsultꝰ in prin. facit
quedam dubia et defimat ex quibꝰ
pꝫ sc̄a. q. ꝑposite. Sequitur. v. plane
hec est tercia ꝑticula in qua facit vnū
dubiū cōtᷣ limitacione illam que dice
bat q̄ qn̄ diuisa ē amīstrō a testatore
ul' iudice ꝑiculū nō ē cōe / et est dubi
tacio talis / quid si nō diuiditur amīst
racō tota / sꝫ aliqua res ut ut puta
pecunia fuit diuisa inter tutores a te
statore vel iudice / Respondetᷣ q̄ v'.
illius pecunie est eoꝝ ꝑiculū diuisum
et quilibꝫ tenetᷣ ꝑ eo q̄ accepit. h. d.
Nō q̄ id. q̄ opatur diuisio totius quo
ad totū / idem opatur diuisio ꝑtis quo
ad ꝑtem. facit. ff. e. l. si dno in fi. et
tene mente istū cāu ¶ Se. v. sed
si ipsi Ista ē quarta ps in qua facitᷣ
vnū dubiū cōtᷣ r'aꝫ / que ē q̄ ꝑiculū
ē cōe et est talis dubitacio Regula
ꝑcedit indubitantᷣ qn̄ hec actio dicitᷣ
ad interē / Sꝫ quia quāz cōtᷣ tutorem
datur actio penalis / que vocatᷣ de
ronibꝰ distrahendis. an illa pena possit
exigi a quolibꝫ insolidū an vero te
neantur oēs cōir / sicut ad interesse
ꝑuidetᷣ q̄ nō possit exigi a quolibet
insolidū sicuti in alijs actiōibꝰ ex de
licto / ymo oēs tenentᷣ cōir / sicut qn̄
agitur ad interē simplū licet secus
sit in actione furti. h. d. ¶ Nō q̄ qn̄
plures ɔueniuntur ex alicꝰ amīstrōe
siue sint amīstracōes publica siue p'uata
non tenentᷣ ad pecuniam soluendam
quilꝫ in solidū / sꝫ inter oēs sufficit v
na sō. ut hic et ff. de pub. l. si mli
et ibi dixi et ad. l. iul. pecul. l. sa
crilegij. §. i. et de iur. fis. l. aufertᷣ
§. fi. q̄ nō / quia sepe accidit q̄ in actione
si ɔueniatur ex amīstracōe illa. Se
cus si ɔueniantur tanq̄ quilꝫ nō tanq̄
aministrator ut stātim dicam / op. ff. de

mis dic cum indi. l. si quis id qd. ff. si cer. l. se. sc. hic ad iustitiam mitigat delictum ut tex. dicit et glo. et ibi bar. in l. fallaci in gl. in sextis ad istud op. C. de his qui non in fa. l. athletas ff. aut pretor ubi licet quis teneat compona et sub pena cautione, teneat man ...pia questuaria non mitigat delictum glo. non soluit, dic quod ibi non contineri ... de administrationis, sed ut quibus tenet manucipia questuaria, preterea erat officium publicum utilitate et auctoritate

Oppo. l. de tu. et ra. dis. l. i. § in tutela uero fateor quod tutor potest committi fur... et tunc non committetur ut tutor sed ut quibus furtum faciens, et tenetur solum coeim naturam actionis furti hic conuenitur actione de ra. dist. et sic ut tamquam tutor

Oppo quod in duplo non iusti se... plum ut l. si pro fure C. de condic. fur. glo. non soluit sed ista est uera quod hic qui conuenitur actione de ra. dist. In qua conuenitur ut tutor, et administratio mitigat delictum ubi qui agitur actione furti

Queritur an quadruplum uel duplum ad quod tenetur tutor acti one furti deuoluatur in actione tutele quasi tutor debuerit a se exigere glo. uidetur tenere quod sic, quod est uerum, quia tunc debitum ex una causa deuoluitur in actione ex administratione, quod est bona administratio ut l. dimorao C. de ne. gest. gl. et C. e. l. quotiens § i. et § se. Sed ista actio furti non est mere penalis, nec continetur pupilli, glo. tamen satis Se... non solum ideo est quia ... in qua ...q. fort. una quod dubitatio et illa limitatione, que dicebat ... periculum esse eos, qui gesserunt omnes, ita qui unus gessit, alius non, et dubitatur qualiter quis intelligitur gerere ad quod ...adg... sed multum nota, siue quis gerat per se siue mandat alii tutelam gerendam et committat actori suo et ab eo ... satisdari, ipse gerere uidetur, nec potest defendi quod non gerens

Se. v. in eo quod Ista est sexta ... in qua ... fort. una dubitatio circa eandem limitationem que dicebat, si unus gessit et alius ... non plus conueniendum esse gerentem, dicitur quod si unus gessit aliqua et alius neglexit, alius omnino non gessit, aut non gessit pueri ordo. Retinemus non nisi esse nisi esset connexa his que gesta sunt, non bene uidetur casum et exemplum que ponitur in glo.

Se. v. quod autem Ista est vii. particula in qua ... q. fort. una dubitationem circa illam limitationem que dicebat Si tutores ... soluendo

Queritur qualiter intelligitur desinere esse soluendo et quod ... ratio clara est et non ... similiter non tex. ibi nam apte ... ubi inde causis quod licet quis ... manifeste ... tamen ualent gesta ... cum nisi ... sibi administratio ... exactam in l. is cui bonis de B. ob. non tex. ibi l. in bona venerint, ex quo colligitur quod qui ... alienus venerunt ad ... cautione ... ... proprio est quod non sit soluendo

Oppo. l. de mag. conuen. l. i. § si magistratus ... dicat glo. aliud in magistratibus, qui excusantur si tutor quem dederit cautionem ab initio soluendo, aliud in ... ita demum excusantur si erant soluendo tempore finite tutele. Dy. dicit quod ... est uerum, qui magistratus dedit tutorem et accepit satisdationem, sed si det satisdationem non accepit, tunc non excusatur nisi soluendo sit tempore finite tutele ut l. ... ...ulius C. e. Ex predictis omnibus apparet ... ... in prin. l. si diligenter aduertatur

Volens tamen istam materiam esse distinguendam quia glo. alibi istam materiam tractauit ff. in l. i. § ... tractauimus de tu. et ra. et dis. et istam l. diligenter non aduertat ideo ibi dicemus. Bar. l. doc.

Tutor rerum

Tutor rerum. Jdem pupilli ... uendita potest tutor sibi licite retinere, si emptor pretium non soluit et ipse tutor de suo pretium in utilitatem pupilli conuertit h. d. et est nota et singularis casus, sunt contra ... emptio facta se auctore Con. l. tu. i. l. pupillus § ... ipse tutor, glo. non soluit se multum ... solutione ... in ... quod tutoris auctoritas fuit ab initio hic ... tamen ... alia fuit facta uenditio ... absque noua auctoritate non soluente emptore potuit tutor sibi retinere palam et bona fide ar. C. e. l. non existimo. Fac. ... l. pr. § xv. non enim uidetur noua emptio sed cuiuscumque emptionis in persona tutoris ... et ... glo. que dicit quod hic emit palam, et bona fide est uera nisi se ... precedens uerior nobilior et singularior Bartolus legum doc.

Cyrographis

Cyrographis. Jmpubes tutori si ex auctoritate inuentario exemplaria potuit conuenire debitores et neglexit h. d. in tex. cyrographis secundum rubr. Jde ibi eos debitores eos qui continuerant, ... priores secundum ... debitores eos qui tutores

Nota quod ex in ... exemplata inuentario probatur debitum contra hoc op. C. de eden. aut. si quis in aliquo glo. dicit quod hoc fuit factum auctore iudice intelligitur et per ... ad confessionem tenentium, ubi autem iudex ... non preiudicaret

ut. l. de duobus quorum de re. iudi. et ff. de
adopt. l. nam ita diuus ita tenet doc-
in dicta aut. ¶ Si quis in aliquo, addit glo.
quod dicit secundum tota maior omnium in in-
uentario, illud est verum ad hoc ut ex in
uentario probetur quia alias non etiam si proba-
illa exemplata non facit fidem
ut ff. de legi. l. in talem. in tex. et in glo.
et ex hoc colligitur veritas quod si instrumenta
que producuntur de verbo ad verbum inserantur
in actis tunc facit fidem pro certo et si
originale producatur ut hic et sic opor-
tet. l. iii. C. de fide instru. Sed si pe-
titur exemplare, secus esset in-
dem est et hoc verum quantum ad hoc ut ex
instro exemplato in inuentario aliquis con-
uincatur quantum autem ad hoc ut tutor pos-
set amittere sufficit si de instro in in-
uentario fiat mentio sicut in edictis-
bus dicit l. de bo. aut. in pos. l. fi. et dixi
in l. tutor qui repertorium in prin. ff.
et tenementa istam glo. ¶ Queso an suf-
ficiat probare instrumentum esse amissum cum
dic ut in glo. ¶ Queso de quibus instrumentis
loquitur hic. Ro. de pub. in principio aut non
procedit, quia non possit fieri comparatio
ut glo. dicit ¶ Queso ex glo. de qua expe-
tencium. Re. de lata, hoc tamen, non de
lem ut l. ii. C. de arbi. tu. Item hic lex
inducitur quod inuentarium tutor debeat fa-
torum iudice, quod est verum quantum ad hoc
ut tutor possit amittere dic ut dixi
in l. tutor qui repertorium ff. e. in prin.
¶ Ego non quod si amisit instrum possit petere
debitorem cogi ad nouam promissionem
faciendam quod si reparatur in simili
i. instrumentum notarium non extensum illud
intelligit Ry. vocans hic quorum com-
petit solemnitatis que requiritur in gestione
alicuius rei requiritur in recuperatione
eiusdem ut C. de impe. l. si ut promis-
sum facit in aut. de tab. ¶ i. coll. iiii. de
hoc probatur ff. de adopt. l. adoptio non
imo fit glo. C. de dignitatibus l. ii. li. xii.
facit quod non in aut. de here. et fal. ¶
i. et ibi per Ia. de bel. et in spec. de in-
stru. edit. ¶ ¶ Sed in aliquo tamen et ve-
re, Sed aduertendum est quod instro amis-
so, quamuis ego peto a notario ut michi faciat
michi nouum instrumentum, quamuis ego peto a parte
ut faciat michi nouam promissionem
quia nec originale nec protocollum in
uenitur et de hoc loquitur hic et isto tamen
qualiter quis cogatur dixi plene ut l.
si finita ¶ eleganter de damp. infec-
ut ff. de eden. l. iiii. ff. iunc de edi.

¶ **Labeo**: Facta appellatione pendente
si appellans succubuit officio iudicis
appellationis in statum pristinum reponitur.
h. d. primo non quod si index primus non re-
cepit appellationem, an sit recipienda uel non
spectat ad iudicem officii iudicis appellationis
ut hic et ff. nil. no. app. pen. l. i. ¶ Eo
rursus. Et ita index primus qui non recepit
dicit expressum causam quare non recepit
ut ff. de app. re. l. sciendum ¶ Eo nota
quod facta pendente appellatione reuocantur in pristi-
num statum per officium iudicis appellationis
ut hic et ita intelligit glo. Idem notatur
in l. fin. ¶ i. ff. de his qui non infa.
Et aduertendum quod ista reuocatio fit
demum secuta victoria in causa appellationis
ut hic ubi appellatio iniusta est. Et ad-
uerte quia reuocantur omnia facta contra par-
tem qui appellauit ut hic si ipse succum-
bit, quod facta per iudicem contra eum si sunt
irritantur ut l. ex causa. ff. de appellatione.
No. etiam quod eadem ratione debent reuocari
alienata lite pendente per te ipsum ut
l. pende. in. Immo. et per l. fi. C. de
litigi. ¶ Ulterius non quod ea a quo fundus
aufertur non restituitur fructus quod fuit
ad eum quod si per inquisitionem heredis pre-
tutus reuocatur alienata per hic tamen
non est restituenda fructus, de quo per glo. in
l. fi. C. ad l. iul. maiestatis ergo dixi ff. de
his que in fraudem credit. l. ex his.

Qui negociationem:
Si tutor faciat id quod testator
iussit presumitur in dubio no-
mine pupilli facere licet non exprimat
h. d. ¶ Expo. ff. e. l. neue ff. alias secundum glo.
multis modis tu. dic quod hoc est pro
procedens mandatum defuncti ut dixi
in dicto ff. alterius. Bar. l. de.

¶ **Ex duobus**: Quod tutor ab alio
exigit nomine sortis uel usurarum, prius
ad eam loco sortis habetur. h. d.

¶ **Testamento**: Tutores dati
in nullo testamento non tenentur de
periculo ante confirmationem contingente. h.
d. facit ff. e. l. impuberi et l. tuto-
res quod pro ff. curatores, et ibi dixi.

¶ **Pupillo**: Tenetur tutor si re-
licta pupillo negligit a fratre suo
petere. h. d. et est no. facit quod si pater
relinquit dotem filie, quod possit statim
ea petere non expectato quod nubilis
consummatum, quod est verum indubitanter si re-
linquit simpliciter non adiciendo pro dote uel
si si relinquit pro dote quod est i. lama
idem quod statim potest petere, cum non capiunt
dilationem ut l. qui in potestate. C. de
offi. re. sed in eo quod est ultimo legitimatur tunc
potest esse contentio quia videtur illud le-
gatum esse purum, ut l. tiro. ¶ an impu.
de condit. et de. et ibi dicam. Tan-
gitur dec. in l. seruus. C. de impu.
et ibi facit q. si statuta dicat quod filia

fecit nō succedit sꝫ dicit dotare verū
posse statim petere dotē dic ut ibi.

Quesitum. Quamuis ad reci-
piendum et soluere hereditate qui abintesto
ꝑ vsuras carent. h. d. Bartholus.

Quum hereditas. Pacti
q tutor fecit cū creditorib
pupilli ter. obseruare a se ipso
h. d. Oppo. q officium suum erat sibi da
mpnosum Contra l. Si quis ex. l. quad-
mod. ꝫ. te. appi. dicit glo. q nō erat
quia hac cogebatur consentire ma-
iori pti. ete istud e vm. qn omnes in
sil. queretur hoc statuissent ut l. maio-
rem. ff. hodie. C. de pac. Sꝫ hac l.
[illegible] q prim fuit factum singulariter
cū quolibꝫ nec dicitur cū maiori pte
vn si nō eet tutor nō cogetur. Dicen-
dum est g° q officium suum nō e sibi dap
nosum Nam si pupillus nō admisisset
nō heret que queniret et sic perderet
creditum Hec nec videtur dampnosum ee
sibi consensus suus quia pro eiusdem
alios vr. velle ee pte contentus facit
l. de doli exceptione l. apud celsum in prin.

Si tutores. In actione tutele
venit q factum est ab herede tu-
toris implente inchoata per
defunctū h. d. Oppo. C. e. l. tutores
qui pest in prin. Sol. glo. q ibi loquitur
de gestis nō inchoatis p defunctū s
fecus. idem intellige de omib gestis
p heredem ad que tenebatur ut veniant
in actione tutele de hiis ad que nō tene-
batur veniant in actione negotiorum gestorum ut
de hr. tut. et l. se. Bar.

Apud aristonem. Pu-
pillus tenetur ex culpa
tutoris quatenus e locupletior
et est intelligendum si tutor e soluendo
sꝫ liberatur cedendo actionem h. d. Primo
ponitur dictum aristonis Sc. circa
illam aucto. l. mouet duo dubia Secundo
dictum aristonis approbat Secundo se ipsum corrigit
dictum de eo q male dubitaverat et dictum
aristonis q simpliciter approbaverat limi-
tat ex quo colligitur so. prime dubitationis
h° soluit hanc dubitationem qua ponit
hic ibi Sꝫ si tutor 3° ibi tu quid putas
ibi Sed quia cf. ibi imprime Opp.
in prin. approbauit dictum aristonis ut l.
Sꝫ quia dicit contrarium Ret glo. Fateor q
corrigit se ipsum Quidam moderni volunt
tenere se ipsum corrigat dicentes q in prin-
loquitur qn culpa tutoris fuit talis ex qua
pupillo nō oritur actio durante tu-
tela et nō liberatur cedendo actione q2
nō pot cede ut rō. sꝫ quia loquitur qn culpa
tutoris fuit talis q durante tutela

oritur actio ut furti vel rapina ut l.
si tutor vel pubes ut ff. de tu. et ra.
dis. merito liberatur cedendo q2 pot cede
Sꝫ certe licꝫ in primo casu cū sic nam actio
pot cedere secundum aricinius ut C. de dona.
et l. secundum. lo eade e eo tene ego sed glo.
q corrigit se ita et dy. et Ja. de are.
oppo. C. de cont. l. illud ne ius ff. et l. i. ff.
hoc eodem cū sulibus Ro q ommis l. que di-
cit pupillum teneri si tutor e nō soluendo
intelligas q liberatur cedendo actionem per
hanc l. Oppo. C. e. l. et plures ff. l. se.
quando tutor aliqua fuit diligenter et tunc
pupillus ter. et si cum bonum exitum nō
habuit ut ibi quando facit aliqua cul-
pabiliter uel dolose tunc tenetur pupil-
lus quatenus ad eum puenit vel ut ce-
dat actionem ut hic de quo plenius dixi
in l. si dolo ff. si quis ob. ca. te. ubi tangi-
tur glo. Bartholus legis doc.

De auctoritate tutoris

De auctoritate tutoris Rubrica.

Quamuis. Quod
nō licet directo licꝫ per
quandam interim quis nō pot
auctorari in negocio
ex quo sibi acquiritur
prius h. d. Oppo. q nō licet directo nec
p obliquum ut C. de hiis que nō in fa.
l. athletas. ff. sine aucto. de donat. int.
vir. et vx. l. si sponsus. ff. i. de li. le.
l. Si is qui duos in prin. Sol. dy. qn aliqd
p se separatim ab alio est phibitum sic
nec sequitur ad portionem alterius per-
missam q nō licꝫ directe licꝫ p quandam nec
et C. de pac. l. si unus. ff. illud de usufr.
l. si aliena. ff. hoc ius. de li. le. l. Si is qui
duos ut ff. de iure. test. l. nō solum ff.
e. q. dicimus de accept. et p ius in
ff. si recemisse. Si vero illud phibitum
nō sequitur nisi ad pmissum nec illud
nec q nō licet directo nō licꝫ p quandam
ut in qstione sꝫ si p pmissum nō pot pte
de sine phibito q nō licꝫ directe licꝫ per
quandam ut l. quotiens. C. de indi. ita dic.
dy. et bene. Querit glo. quod si filius
stipulatur a pupillo in cuius peculio castren-
sis vel quasi patris auctore an valeat
glo. dicit q sic Sꝫ contra facit i. e. l. q
dicimus ff. fi. et C. de inoff. om. indic.
l. qui in iudicio Non enim videtur considerandum
an p filium queratur patri vel nō
sꝫ hoc solum an filius sit in potestate patris
filius nō pot auctori patri licet ipsi fi-
lio nō queratur ut dicit l. quod dicimus
ff. fi. et hoc vr. sine glo. in l. impube-
rem ff. fi. i. de fil. dico q hec glo. dic.
bn. ait enim pater auctoratur filio et tunc
solum inspicimus an p filium queratur patri
ut i. de fil. l. si pater et l. impuberem

§. i. ita dz intelligi q ibi no. p glo. aut filius auctoratur pri et tunc solu pate potestatem insinuamus / ut l. q dicimus §. si. j. eo. et e ro / quia pr pot iube filio / ut quod ad porcionem fiat ·C· de donac. int vir. et vx. l. ij. §. si in eodem / ubi nom p hibetur donacio filio emti in causa / Quero quid si pr auctoritatis filio in ca adventicia dicit glo. q valet quo ad proprietatem / no quo ad usufructum / quia pri queritur. Sz ad quem pertinebit usufructus vr q ad ipm filium qui ht proprietatem / no enim remanebit ad committendum. ar. C. de bo. q3 li. aut. cessante q declara ut dixi in dcta l. impuberem §. i. Quero quid si filius velit donare causa mortis / ipi pri vel suo emis / eo auctorante an valeat vr q no dicit glo. ista q no procedit de iure antiquo sm q pr occupat omnia iure peculii vn no erat sibi utilis donacio ca mortis / Sm iura hodierna procedit quando quo pr ipe succedit / vel succedit cum alio et sic donacio pot sibi ee utilis / et adverte diligenter ex hac glo. q ad hoc ut filius possit donare ca mortis non requiritur pris auctoritas / sed sufficit pris consensus vel permissio ut l. tam is. §. i. de donat ca mort. et l. filiusfa. e. ti. et tamen tenz glo. q pr no pt prestare illum consensum ad sui commodum / q no ad militem / Similiter prohibita statuta / q minores et mulieres no possint ob here sine consensu aliquorum consanguineorum que consensum quis prestare no pot qn de acquirendo sibi directe tractatur ut h3 quit glo. an pr acquirendo possit auctorizare filio volente donare ca mortis sibi suo in potestate existenti / Ret glo. q sic quo ad proprietatem / no quo ad usufructum / q placet quid aut fiet de usufructu dixi s. Nota hanc glo. Bar.

Tutor si invitus: Non valet auctoritas interposita a tutore invito / nec pupilla corpis cui ignoracia h. d. no posse ee probaz sine consensu et sic facit q licet testis dicat quod fuit pns q non sufficiat nisi dicat q vidit et audivit / ad idem q. c. l. no multum et C. de errore advo. l. i. et p Jo. an. ex. de tes. c. presentiu Contrarium probo q sufficiat est textus in l. testium C. de testi. ubi sufficit q testis dicat iniciu est sub eius presencia / q appz / quia ipe no posset deponere de se presentem nisi intellexisset sic C. de arbit. l. diem proferre §. Si coram tio de v. s. l. coram / secus esset si testis dicat alium fore presentem / q no requiritur go intelligentis / quia pot unum spatium ee ita q unus erit separatus ab alio Ita lo. hic et sibi S. qu. l. vel homo iubet aqd fieri eo presente semper intelligitur et eo intelligente ut dcto §. Si coram tio et dcta l. coram / Jt hec lex a. glo. sm. fuit q pupilla tutore tacente et intelligente induit auctorem vide tex. ibi occupatus tacuisset / g si no fuit occupatus licet non loquatur sufficit sm Ja. de are q sic placz ut dictu q. c. l. iij. et ibi vide.

N ulla. Quod s. prima dixit in specie nunc ponit in genere.

E tiam: Sufficit auctore tutore interpoim pte no interrogante h. d. Querit glo. quod si tutor est tacens et pns an videatur auctorantalis q sufficiat / in glo. sint opi. finaliter determinat / q no valz sz requiritur q expresse loquatur. In contrarium facit s. e. l. i. §. fi. a contrario sensu. et hoc vr tenere glo. i. de re iudi. l. ubi no voce et q. c. l. q dicimus §. i. et q ibi no. in contrarium q ista glo. sit vera / appz quia si no requireretur q tutor loqueretur / invitus posset ee tutor et auctorizari eius contrarium dicitur in l. i. §. fi. s. de tutelis Et istam opi. tez dy. in distinctio magna qua ponit s. h. ti. in c. qui tacet ex de re. iur. li. vi. et gnaliter de. con. in l. pr filium s. de adopt. et illud probo pino. no obstat s. e. l. i. insti quia ibi no est sinui argumentum a contrario sensu quia resultaret pinus intellectus.

E t si pluribus. Sufficit unius tutoris auctoritas si pot administrare alias secus h. d. Oppo. q de acquirend hered. l. pupillum Sol. glo. intelligens hic no gestam denegata administracio auctorare / vel a iudice in totum vel in parte / Et si dicis quid differt a fine huius l. ubi loquitur de remoto dic ut in glo. Tu intelligas illa l. ut iacet / tutor enim no pot administrare / nisi sibi decernatur administracio p iudicem vel p testatorem / ut plene dicam in l. legittimas in prin. s. de legi. tu. Et no in l. tutor qui rep. tor. in prin. s. e. ti. i. et C. arbi. tu. l. fi. et q. c. l. tutores Querit glo. an concedendo administracionem uni videatur alii denegare et distinguit aut e cetu q iudex sensit et sic in concedendo uni vr denegare aliis ut s. de iudic. l. cu pretor. iterum glo. intelligo q omnes tutores fuerant pns et causa cognita / sm q ponitur in l. iij. §. fi. s. de adm. tu. et sic decreta admini

uni/tnt uide' alia denegata ut dicit ista glo. Sz si absque cause cognitione ut fieri solet iudex decernit administratione uni no uidetur alijs denegare/ ymo et si alius decreuisset decretu dimicteret/ No eni pot iudex alicuius derogare sine cause cognitione ut l. de uno quoque de re iudi. et de ad ut. l. nam ita diuus/ Ex hijs apparet qualiter intelligi l. pupillum que sunt. ff. alla de contraha/ Nam ibi lo' in pluribus tutoribus qui poterant administrare et hebant decretu iudicis tu unus non administrabat etc bene poterat auctore interponere. Ita loquitur ibi ista. glo. nota:–

Pupillus:

Pupillus tutori auctoritate no pot obligari naturaliter nisi quatenus factus est locupletior. Sz cu auctoritate alterius tutoris poterit h. d. no q pupillus tutori no obligatur naturaliter/ re quia l. resistit obstaculo/ prohibet eni pupillum obligari tutori ut hic. Sed in l. si no sortem in prin. de condi. et de. Sz quo obligaretur/ quia l. no resistit obstaculo licet no assistat ut l. l. in fi. ff. de nouat. qualiter plene dic ut ibi/ Et no q obligatur in quantum factus est locupletior Sz aduertendum/ an obligetur obligatio descendente ex contractu qui geritur an vero obligetur conditione sine causa/ uel ex equitate. l. si. et ine. et tunc ff. si certu pe. ut actione ad exhibendu et similibus iudicijs Ro dic ut no' l. l. in. l. pri. ff. quod eodem:–

Pupillus:

Pupillus in contractu ultro citroque obligatorio sine auctore tutoris non obligatur. Sz alius sibi obligatur h. d. Quero si pupillus agit contra eu qui secu contraxit an illi permittatur agere contra eu/ Ro no sed retentione ht nisi pupillus contractu impleat ex parte sua/ ita no' in sili in l. in cause in prin. et l. q. ff. de mino.= Item aduerte diligenter q istud hz locu qn contractus ab initio contrahitur. Secus si post contractu factu de eo dissoluendo agitur/ quia tunc no intelligitur liberatu pupillus si aduersarius no liberatur ut l. sed q. ff. fi. de resti. ren. pro. ratione cautela Bar. l. doc:–

Item ipse tutor:

No. q inter emencium et uendencium dz esse diuersitas ut ff. de re. prim. l. l. et hoc fuit ad q. si notarius factus persone et scribit instrumentum sua/ et adiciq q permittit sibi ipsi notario stipulanti nomine eorum quorum interest de rata et de iudicato soluendo et similia q no valeat cu inter permittentem et cu eo cui permittitur debet esse diuersitas q plene dixi in l. q. ff. de stip.

ff. No. ex eo ipso q quis emit per interpositam personam presumitur fraus nisi hoc fecerit palam et bona fide ut tex. dicit.

Uno pro declaratione premissorum distingue qn tutor emit rem pupilli sui emit per se aut per aliu/ si per se aut auctore contutoris sui/ aut auctore sua/ aut a certo uendente ut puta creditore/ primo casu aut emit bona fide/ et valet emptio ut hic/ secus si mala fide fiat C. de vendi. pi. agn. l. l. et q ibi no' et de in. rest. l. in. ti. x'. et q ibi no' / aut emit auctoritate sua/ et tunc aut emit rem aliqua legittime venditam/ cu ille pretiu nollet soluere et valz emptio ut ff. ti. l. l. tutor rerum/ aut non fuerat venditam/ et tunc aut emit palam/ et bona fide et tunc valz sm opi. Jo. et glo. ar. ff. ti. l. l. no existimo / Nota in dicta l. tutor r. 4/ No est C. de ghen. emp. l. cum ipse et ff. de ghen. empt. l. Si in empt. no' ff. fi. et poterit hoc cum sibi ipsi auctorari aut emit clam et tacite et non valet ut hoc ff. in prin. / Si vero emit per aliu/ et tunc aut persona sue iuri subiectam/ et no valet pinde/ ac si ipse met emeret ut hoc ff. in fi. aut no erat sue iuri subiecta/ et tunc si apparebat q ipse emebat licet nomine alterius fateret i instrumento ascribi valz ut h in v. sane/ Si vero hoc no apparebat no valz/ eo eni ipso/ q per interpositam personam emit fraus presumitur ut hic in v. / Sz et si per interpositam personam factu fuit. J. de acquir. h'. l. Si is qui bonis et C. de usu. l. in. in fi. et hoc etiam intelligo si emat contutore/ vendente ut dicit tex. Si vero emeret vendente creditore/ valet si bona fide fiat secus si mala ut hic/ in v. sz et si creditor q mala fide presumitur ex modicitate precij uel ex interpositione persone ut ff. di. pi. et predicta intelligas in tutore cui decreta administratio al' pot emere ut contrahens ut p. l. proxima. Bolo. l. d.

Tutores:

Tutores no possunt amministrare decernatur ut tu possint emere ut expressi h. d.

Quod diximus:

hoc principium declarat ut ff. e. l. l. in pri.:– Sj duo diuersitas tutoris auctorizantium no impedit contractus duorum rerum h. d. Quero an solum sufficiat unius auctoritas Ro q sic/ ut ff. e. l. et si plures nisi expresse esset dictu q no posset unus sine alio ut l. tanta. ff. a. r.

Quero quando unus est presens et tacens quando alter auctoratur an videatur ut et alter auctorari. tex. hic videtur quod non. In contrarium facit ff. e. l. nec pupillos. glo. dicit quod hic expediebat quod unus tutor non auctorabatur vel unus tutor ignorabat de alio et sic sumit quod auctoritas possit prestari etiam si tutor non loquatur. Contrarium dic ut in l. [illegible] et melius ut ibi dixi. Bar. l. d.

Si pater. Filius non potest interponere auctoritatem contrahente patre in cuius est potestate. hoc dicit. dy. dicit et ar. quod filius non unus non potest instrumentum conficere in contractu patris et si fecerit non credatur. pro hoc quod tabellio est loco testis ut ff. de testi. l. domitius. sed testis ydoneus non est ut ff. de testi. l. testis ydoneus quem vide. Econtrario quod possit cum sit publicum officium. C. de tabul. l. generali li. x. Sed quo ad munus publicum attinet non tuetur patria potestate ut ff. ad trebell. l. nam quid. et ff. de mune. l. et in prima. Et potest distingui aut sit in potestate patris vel non ut ff. de fal. l. impuberem. § dominus in fi. Ita dicit dy. contra hoc facit quod non ff. e. l. 1. ubi non inspicitur patria potestas. sed an pater queratur. Sed dicendum dic ut ibi. Bar. l. d.

Et si conditionalis. Interpositio auctoritatis est actus legitimus qui conditionem non recipit. h. d. Et est arg. quod si auctoritas interponatur sub hac conditione si. et inquantum de iure possum quod non valeat. Inconveniens facit quod eo dicto que pro tempore respicit non suspendit ut l. cum ad pre. ff. si certum pe. Contra hoc est ff. de acquir. her. l. cum qui ono[illegible] ff. ubi etiam conditio de presenti vitiat actum qui non recipit conditionem in dictio [illegible]

Obligari. Nota quod negotium propositum non [illegible] facit equipollet suo contrario. Extra in l. [illegible] ff. an ge. ff. de legit. tu. Oppone contra l. sibi conditur. Nam primo dicitur quod pupillus potest sibi acquirere et declaratum est quod in contractu ultro citroque obligatorio pupillus non obligatur. sed alium se obligat ut l. pupillus. § pupillus ff. e. proxima. hic subditur contrarium. Nam mutando non obligat sibi alium quia ipse alienare non potest vel cum quod quacumque ipse non alienat alius sibi obligetur. Ro. hic illud illud quod est medium in persona pupilli est immediata causa obligationis alterius. Mutuum cum non contrahitur sine tradendo nisi transeat dominium in alterum non contrahitur mutuum quod est immediata causa obligationis alterius. sed in contractu emptionis et venditionis contrarium contingit et sic quod pupillus obligetur non est immediata causa obligationis alterius. sed consensus illius qui consensus intervenit.

Ad idem oppone de hac l. ne. ff. hereditatem et insti. e. ff. neque. ubi lucrosam hereditatem non potest acquirere. Ro. licet hereditas sit incerta tamen possibile est quod esset sibi damnosa ideo non permittitur sibi adire sine tutoris auctoritate. hoc tangit. dy. in. c. quod ob gratiam extra de regul. iur. li. vi. et Cy. in l. quod favore. C. de legi. vel dic quod licet contrahat hereditatem esse lucrosam cum qua illud acquirere fit per istum actum obligatorium ideo non permittitur. l. quod fiat sine tutoris auctoritate. facit ff. de acquir. her. l. more. Sed ad illud ob. quod est ff. de contractu ble. actio quod obligatio qui valet contractus est pro pupillo non in eo qui est contra eum. Item hoc adito quamvis est pro pupillo non quam est contra eum. Ro. in illo contractu sunt diverse persone. merito non prohibetur in una persona valere in alia non. Sed in isto qui contractus est una persona non est contraheus. s. pupillus quod adit ideo non dividi ut pro parte valeat pro parte non. Contrarie res non sic diverso iure censeri ut l. cum qui [illegible] de usuris. Preterea hereditatis aditio non recipit divisionem in persona eiusdem ut l. i. et ii. de acquir. hered. Preterea si adiret et non obligaretur esset heres et non heres et sic repugnantia. ff. l. ubi repugnantia de re. iur. Distingue ergo ex predictis quod pupillus obligatur tunc et non potest sine tutoris auctoritate ut in prin. l. quando sibi tantum acquirit et in nullo obligatur nec de suo diminuit et alium sibi obligat et tunc hoc potest sine tutore ut in [illegible] quando celebrat aliquem contractum vel quasi in quo vel se obligat vel de suo diminuit et alium sibi obligat vel sibi acquirit et tunc aut ille actus celebratur per se solum et non valet nec ipse obligetur ut hic ff. hereditatem et ff. de acquir. her. l. more. insti. e. § neque. aut ille celebratur cum alio et tunc aut diminutio patrimonii pupilli est causa proxima et immediata obligationis alterius et pupillus sibi non acquirit ut in mutuo et in solutione ut hic iur. Sed credendo aut non est causa proxima et tunc pupillus non obligatur sed alterum sibi obligat ut ff. e. l. pupillo § pupillus de act. emp. l. iul. § si quid a pupillo. facit in l. si id quod ff. si de vestiu. ven. dixi in dicto § quod pupillus fallit in aditione hereditatis similiter contractus qui cum alio celebratur.

no[n] val[et] et inquantu[m] [con]tinet q[uo]modo[libet] pupilli ut hic. R[espondeo] [con]tra repugnantiam que resultaret ut dixi. §. ceterum ad eundem hereditatem. Bar[tolus]. l. d.

¶ **Tutor.** Auctoritas debet interponi. h. d. Statim intelligendo int[er]ponit. h. d. statim intellige non ex intervallo modicum quia illud inquantum p[ro] non interest. modicum quia ibi ingerendo p[ro] non intervenit medio actu contrario ut l. quinimmo de ver[borum] ob[ligationibus] cum similibus. Item hoc intelligo inquantum debet concurrere per intervalla, cum p[ro]cedunt consensus aut per inte[r]venire p[er]sonam item iussus potest p[er]sonam ex intervallo cum procedit ut dixi in l. Si quis mihi bona. §. iussu. et de acquirenda hereditate. Item no[ta] q[uod] cum consensus requiritur certo et determinato tempore sequens ratihabitio nihil operatur ut hic et C. de his qui non in sta. l. quia ut dixi in l. bonorum. C. rem ra. hab. Bar[tolus]. l. d.

¶ **Etiam.** Sufficit tutorem auctorari pupillo p[ro]ut licet at pro sit absens. h. d. Nota quod contractus geritur inter absentes p[er] fictionem quia recipiens consentit.

Tutor. Non imputatur tutori si impeditus non auctoravit. h. d.

Ad pupillum. h. d. et idem in bonorum possessione non potest agnosci sine auctoritate tutoris vel curatoris furiosi qui tenetur si non valuerit auctoratum ista l. est a[d] e[xpressa] ut in glo. Glo. opponit de l. pro. merces §. r. § de inst. Solvit plene ut ibi dixi.

Servus. Si servus communis acquirit p[er]sonam quod dominus non potest queri qui acquiritur alii cui potest h. d.

Impuberes. In contractu qui non celebratur verbis non est necesse pupillum loqui et tamen tutor potest auctorari. h. d. et hanc l. declarat ut in glo. l. iii. C. e. c.

Non multum. dic plene ut C. e. l. r in fine. Bar[tolus]. l. d.

Assumptis. una voce potest interponi auctoritas duobus dominis ad actus h. d. oppo. C. de contrahenda stipulatione l. licet et l. si plures, ubi unus non potest esse p[er]sona agentis et convenientis nec sibi ipsi [con]deputetur vel aliquis absolvatur. huius tunc l. in glo. hec l. fit. q[uo]modo. Pone quod unus erat tutor duorum pupillorum quorum unus [con]veniebatur a secundo pro una re, alius agebat contra eundem p[ro] alia et sic cum fuerit diversa iudicia cessabit dominium p[er] plexitate et bona lex est et vera. Sed nota quod erat tutor unius pupilli tantum qui agebat contra unum et ab eodem conveniebatur et sibi cessat dominium p[er]plexitas quia sunt diversa iudicia. et hoc bene

¶ **Tertio.** Nota lex q[uo]d erat tutor duorum pupillorum quorum unus agit contra alium, et in eodem iudicio non potest interponere auctoritatem agenti et convento. Glo. hic p[ro]bat quia non ponit intentionem de calumnia, sed cum tutor alterum p[ro] sit non facit iustitiam. Sed habet hic oppo. glo. se defendit quod non intelligit tutor, sed pupillus tutore auctore. Ista non est bona quia non potest iurare pupillo ut nota in l. i. §. sufficit. C. n. t. et l. ii. §. quod observari. C. de iure calumnie. Unde dicit glo. alii quod loquitur hic in iure veteri sed iure novo arbitratur de calumnia ut C. familie hercis. l. inter coheredes §. si familie et ff. de. in l. i. C. de iure calump. Ubi glo. Rad. Sed non quod lex iuratur de calumnia potest obmitti tacite vel dic verius quod potest esse casus in quo necesse habet iustam causam litigandi s[ed] ille qui petit et ille qui defendit, s[ed] si vult quod committatur crimen de cuius ut l. neque C. de rei vendi. et de nego. ge. l. at qui natura. §. cum unus ne, sunt et alia apud de deo. §. si plures que cum tutor potest sibimet [con]trarius vel ascribere absolvi. Responde in tex. dicat expressis hic loquitur quod ipsi pupilli sunt inter iudicium tutore auctore nec ipse tutor pro pupillis et sic unus pupillus [con]dempnabitur alteri vel absolvetur ab altero non ipse tutor a se ipso et sic procedit ista lex.

¶ **Velut.** iste §. facit ad q[uestionem] unus contra habebat plures causas coram iudice comparuit et dixit ego p[ro]testor me in quolibet fieri que hic [et] hoc est omnibus causis meis an sufficiat si causa non exprimat. hic tex. mirabilis. facit quod sic ad idem. f. de rer. ab. l. pluribus inspi. et de acce. palat. l. pluribus.

Si tutor. non cogitur tutor contra contrahenti auctorari pupillo. h. d. oppo. C. de adm. tu. l. fi. in prin. Sol. dicit glo. speciale in mediate quia cum pupillus pati damnum si non defendatur p[ro]ter omissione que fit quod non esset generaliter etiam dicitur in omni actu singulari tibi tantum esset pupillum pati damnum sine fieret sit potest intelligi. C. tu. l. l. tutor qui reperitur in. §. Si quis p[ro] defen. ¶ oppo. f. t. l. l. i. in prin. ubi cogitur cum inster. absolutio, quod in admitteret, sed in re actus aut auctorari non cogitur ista lex hic, ex forte distinguo aut petitur quod tutor cogatur cum inster [et] in hac et cum ut l. i. in prin. C. [et] h. l. aut quod cogatur auctorari in contractu et tunc interdicitur et cogitur ut l. fi. in prin. C. de adm. tu. aut expediat et aut non est cum quod si non auctoravit pupillus dap-

aut n[on]

inhcabitur / et cogitur ar. dē. l. nlt.
in prin. C. de admi. tu. et ß. e. ti. l. l.
tutor qui r̄ptorium. §. si quis p9 depe-
sitionē / aut nō ē cū / et nō cogitur nec
et hanc dist. inttēm tetigit dy. C. ti. l.
l. l. in pn̄. et Cy. in dcā. l. si. in prin.
C. de admi. tu. oppo. C. in. qui. cū. in
iure vesti. nō est necesse. l. fi. Sol. arg.
ex p̄dictis / quia ibi cū erat ab initio le-
di et ibi soluitur. p. cy. in p̄ma op. =
Ulno nō ar. pro vectibus cimittū / qui
p̄ores / uel ssules voluit eos impedire
uel cogē ad aliquid faciendū / ut possint
iure dicē / nō potest me cogē / uel hoc
examinare / q̄ r̄suet. cognos / qui sindicatur
qr̄ intelli nisi euidentissime male fece-
rit ex p̄dictis p3 tunc eū cogē pōt / de
hoc ē tex. in aut. ut differ. iudi. §. pn̄.

Potest. Que sunt gerenda
cū alio puer expedire tutore
auctore / secus si cū ipse tutore
tunc eū nec pōt auctoritatē / nec ad id
p̄curatorem face. h. d. Ex p̄ine dicto glo.
colligit / nō cū alienationē imobilium
sine decreto p̄hibuit oīo Imperator ut. l.
l. j. de re. eo. et l. constituimus. C. de ad-
mi. tu. l. lex q3 tutores p̄hibuerit ali-
enationē mobiliū que suari possint
et sic p̄mittat alienatio actionis / arg.
q̄ acto nō cōtinetur. arg. ī imobiliū uel
mobiliū Contra in no. j. de v. sig. l.
moneta glo. distinguit alibi aliter aut
materie / veniunt imobilia / et cōputant
inter imobilia / aut veniunt bona mobi-
lia et cōputant inter bona mobilia
ut in aut. de nō alie. §. i. coll. ii. ista
allat. Cy. C. si aduer. venditio. l. i. C.
de sac. sanc. ecc. l. iubemus. §. i. dy dis-
tinguit / aut ssideramus ipsum ius obli-
gationis / et ipsum ē imobile ita lo. gle.
in dcā. l. moneta / aut ssideramus effectū
descendentem ex ipsa oblone / et tunc
dicit rea iura q̄ actione hēt rem vide-
bitur p̄cedit alie glo. ut distinguamus
aut actio datur ad mobilia / uel ad im-
mobilia et sm̄ hoc uel erit necessariū iudic.
decretū / uel nō / ut ob. hec. l. quia intelli-
ge hic erat debitor alicuius rei mobilis
que sm̄ ista iura poterat alienari sine
decreto ita dicit dy. Et Ja. de are in dcā
l. moneta dicit q̄ ipse loquitur nomē de-
bitorū nō sunt mobilia neq3 imobilia
et sic ē tercia sp̄es declarabo p̄ roma quia
nec occupant locū cū sint incorporalia ge-
ne p̄nt dici mobilia / uel imobilia cū hēc
dicitur. v. loci. et io in rep̄. de noībus
debitorū facit tercium sp̄em in l. a diuo pio.

§ in venditione. j. de re. iudi. et. de penit
l. quamuis veros. §. p̄lr. et qui nō est
nece q̄ ista sp̄es numerat. inter mobilia
uel imobilia r̄tinet tercium speciem p̄se
ut dictum. l. Et qui ē nece q̄ aliquid hoc
attendat tunc hic locū distinctio glo. aut
in actione venit mobile et cōputatur inter
mobilia / aut imobile / et cōputatur in-
ter imobilia / et ita ē hic / Res enim /
moventes mobiles que seruando seruari p̄nt
p̄hibentur alienari hodie quid erit de ac-
tione / ēt e adūtendum erit q̄ in actione venit
ut dcā glo. dicit / pro hoc optime ex.
C. de p̄di. mi. l. si ad resolucionē de hoc
tangit in spec. de ec. §. i. v.
sed quid inde sit q̄ nō in spec.
de fi. in. et in. §. i. v. sed queritur.
Oppo. q̄ tutor nō possit delegare
ut. j. de nouat. l. delegare / glo. so-
hoc intelligitur sm̄ illa / qui p̄ delega-
tionē ēē pupilli sit melior uel fieri
credatur. / at secus ut ibi ¶ Quero vtrum
solus tutor possit delegare tex. vr. q̄
nō. j. ad trebell. l. restitutio. §. i. et ita
hic qd apostillatum hic p̄ dy. sed puto
q̄ possit solus si pupillo expedit ut
ß. ti. i. l. tutor. ad velleia. et dcā
l. delegare. j. de nouat. / nō ob. l. restit.
§. i. quia ibi in restitutione vl. hrdis
que fit ut actiones transeant p̄ trebell.
secus in cessione uel delegatione vnius
actionis tm̄ ¶ Quero utrum si in obliga-
tio sit pecunia possit delegari sine de-
creto Ro q̄ sic pecunia enim dicit. ee inter
res que seruando seruari possunt ut no.
in. l. i. §. sunt questiones. j. ad trebell.
qd arg. ex. l. nomine que p̄mittit
tutorē pecuniam numerare / et ex pe-
cunia p̄dia emere sine decreto ut C. de
admi. tu. l. i. et aut. ibi posita et in
aut. ut hij. qui p̄hi. se. hē. §. p̄lr.
¶ Venio ad sm̄ p̄tem ex qua nō q̄
sindicus secus a capitulo cū auctoritate
superioris nō pōt agē contra superiore
si litiget cū capitulo et eodē modo
sindicus factus a p̄plo cū auctoritate p̄latis
nō pōt agē / contra ipsum p̄latū quia aut
fuit tunc sindicus / qui subditi no-
lunt agē contra superiore dicit Inno.
in. c. edoceri. ex. de rescript. ¶ Oppo. so-
lutum p̄te q̄ creditor uel debitor
pupilli possit ēē tutor. ut aut. mino
C. qui da. tu. pos. So. aliud olim aliud
hodie dicitur in. l. ipse lucē. j. de excu. tu.

Curatorem. Curator
pōt dari pupillo ad agendū

no ad auctorandum. h. d. No. q. impubes
pot dari cur. q. intelligo sine habeat
tutorem sine non, ut notatur C. de tu.
et cur. da. ab his q. l. cur. et p bar. in
l. curatore e. ti. ¶ Quid de potestate istius
curatoris. Bo. tex. hic declarat
ea omnia que possunt fieri per tutorem
circa administrationem in iudicio vel extra
p[ro]ut q. poterit fieri per talem curatorem
Sed in illis que haberet facere pupillus
tutore auctore, tunc auctoritas illius cu-
ratoris nullo modo sufficeret, ita intelli-
go istam l. Bartho. le. doc.

Inter pupillos.

Non est necesse tutore auctorante
divisionem se subscribere hoc dicit.
¶ No. q. non est necessaria subscriptio in auctoritate
loquitur tamen secundum fin. ea que dixi. S. e. l. iij.
¶ So no. q. inter pupillos pot fieri divi-
sio ad hoc ff. de re. eo. l. c. s. i. pupillorum
¶ Oppo. C. de pre. min. l. pen. ubi pu-
pillus non pot dividere nisi per decretum
ad divisionem. So. glo. prima q. hic in hereditate
te non erant nisi mobilia, que so. o. va
sed diminuatione continet. Alij dicunt q. h.
fuerit facta divisio decreto iudicis et auc-
toritate tutorum. Istam tenet Ja. de are. t.
tamen multum no. qm pupillo expedit
ut quia hic fecit repositum vel est ne ex-
pedientem sibi, tunc ipse pot compellere ad
divisionem sine auctoritate iudicis ut hic, sim-
ilem so. et probatur. S. de tutelis l. q.
dic. et hoc suggerit equitas nec secundum
dicta. et hoc suggerit equitas nec secundum
r. iposi cogitaveri. hoc ar. ff. so. l. si co-
venerit, et hoc tangitur per Cy. C. de
sac. sanc. ec. l. iubemus et prin. expl.
q. dicit tex. poterat dividere, alij dicunt q[uan]do
secundus spec. pupillorum maior, eorum pro-
vocavit ad divisionem. Ista so. est no.
q. unus secundum maiorum proponit. Alij indi-
rect. possunt inter se dividere q. tenet inter.

Defenderit.

Petitio restitu-
tionis impedit executionem sine
h. d. ¶ Oppo. q. curator solus non
pot absolvere pupillum, quia hoc requirit
cause cognitionem, ut l. in cause. ff. causa cog-
nita. S. de mino. Due sunt so. Prima
q. pupillus non consueverit se intromittere
quia vel ipse solus sine tutore sum plac.
vel tutor solus sine pupillo. Sum azo.
merito tamen nudis verbis pot abstinere
q. intellige quantum ad hoc ut in eum non
detur actio hereditaria, non ut sibi providere
ut interim fieri inter non possit, quia hoc
requirit tantam solemnitatem sicut aditio
ut l. is pot. ff. de acquir. here. Alij ut
hic dicunt q. hic in tex. non refertur cum
in integrum restitutio fuit petita et cum
cognitione data, et hoc tenet, ex hoc l. hec
notabilis petitio q. cum petit. sententiam ...
executioni inde pot intimare a precepto de
solvendo ut precipio tibi ut solvas, non inse-
quenti quod nati eo per sententiam, vel contra sententiam
sententia non est mandari executioni, ita e-
nim per ut hic sic dicendo fatalis indicta-
fiat ff. de op. no. nunc l. de pupillo ff.
inermis, ibi in nunciatione que fit per pretorem
pot. tales modus, alius modus exceptionis die
ut primo citetur pars ut veniat ad oppo-
nendum quare sententia non debeat executioni
mandari, licet quidam dicunt q. sententia pot
executioni mandari et pars non citata
ut l. executione C. quorum app. non re.
dixi plene in l. admo. pro. dere. indi.
ff. in venditione. So no. q. petere restitui
impedit executionem sine quod intellige
quando cum restitutionis causa emendus
ita q. appellat q. non opponebatur causa
calumnie, et progrediende lis est non impe-
diret executionem, sed procedetur ad exe-
cutionem prestita cautione de restituendo
si minor vinceret in causa restitutionis,
ut ex. dem integri resti. C. audientia fac.
C. de pa. impe. offi. aut. que suppli-
catio. C. de fal. l. in. Bar. l. doc.

Sciendum est.

Actus qui tendit
ad liberationem tutoris non
potest fieri eo auctoritate.
h. d. bartholus legum doctor.

¶ Dum ex facto tutoris vel curatoris
minores agere vel conveniri possunt

Dum ex facto tutoris vel curatoris
minoris agere vel conveniri possunt
sunt Rubrica.

Os dolum.

Quando
pupillus convenitur ex
dolo tutoris non admittitur
probatio per iuramentum in litem
h. d. No. generaliter ubi aliquis
convenitur ex dolo alterius non admittitur
probatio per iuramentum in litem. Et hoc facit
ad. ff. qui decoratis non agit contra deco-
ratores sed contra homines velle ad emendandum
dampnum ut non sufficiat probatio per iuramentum
in litem sic C. vn. vi. l. si. qui ex ex. q.
me. ca. t. ff. que admittitur probatione per
decoratum per iuramentum quia hic locum se
nullum quia agitur contra decoratores, nec ge-
neraliter ut in quibusdam casibus no. per doc. ¶ Fallit
est. q. statutum cavetur q. pater teneatur solvere
pro filio delinquente et filius fuit condempnatus
pro delicto obgenuata, q. hec probatio non
sufficiat contra patrem nisi contra eum vel probetur
crimen. Ja. dicit ex hic, alij vide dicere
ut l. cum filius ff. de v. ob. ob. Ego istam
q. disputavi et scripsi plene in dec. l. cum
filius in pri. ¶ Oppo. S. ti. ij. l. fi. So.
intelligas hanc sum illam s. q. pupillus
liberatur cedendo actionem, hoc tamen
dic plene ut dixi. ff. si quis ob. ca.
testa. l. si dolo. Bartolus legum doctor.

Si tutor: Quod tutor vel curator
acquirat ex pecunia minoris effi-
citur minoris. h. d. Illo ex emitur
ex pecunia minoris efficiatur minoris.
Sic dicit glo. in textu, causa et multa
Idem no. in l. Si ut proponis. C. de rei ven.
expresse. ff. n. ij. l. ratum et melius. ff. all.
Se. fin. dy. illa pecunia non erat minoris
licet fuit redacta ex re minoris set tutor
erat debitor in genere ut ibi dixi expresse
ff. de solut. l. filie. Se. fin. Ja. de are. quod
istud quod hic dicitur quod res empta de pecunia
minoris efficiatur minoris debet intelligi cum
re vel curatore emente. facit C. de peculio
l. ex facto. sed expressa emente servus ut
no. in dicta l. filie. nisi forte in subsidium
Ita debet intelligi dicta l. Si ut proponis C.
de rei vendic. Expresse ad id quod dicitur h. de
stipulatione de l. solutum. ff. pro libera. C. de
pig. act. Se. glo. hic melius in l. gnra
quod dicit ut ibi. Bar. l. doctor.

Dolus: Pupillus non tenetur ex
dolo tutoris nisi quatenus ad
eum pervenit. h. d. dicit plene ut
dixi in l. Si dolo. ff. Si quis. ob. ca. ca.

Post mortem: de eo quod quis
gessit ut amministrator finita ad-
ministratione non tenetur. h. d. In
tellige in administratione necessaria in voluntario
dicit ut l. preterea qui pro emptore. C. de pro
curatoribus Bartholus le. doc.

Tutor: Si tutor simpliciter contrahat in
re pertinente ad pupillum intelligitur tu
torio nomine contrahere. Si in re que pot
ad ipsum et pupillum pertinere pertinens intel-
ligitur nomine proprio contrahere nisi aliud actum
sit. h. d. et iste. ff. hic duas partes distin
tionem idem in eo. Expresse ad primum de bar.
post. ff. i. C. n. ij. quidam dicunt quod debet
intelligi hic quando accepit tutorio nomine set
glo. dicit et bene quod hoc non expedit illa
contrahente simpliciter in re pertinente ad pupillum
intelligitur tutorio nomine ut hic et l. e. l.
fi. non ob. dicta l. cum post. ff. i. quia in
tellige quod ibi expresse voluit proprio nomine
obligare. Expresse. l. de admin. tu. ad eam.
per. l. ij. ff. in cum. Se dicunt quidam quod
expresse fuit actum quod proprio nomine obligaretur
forte volens donare. vel dicit glo. hic
tu dic quod hic et l. e. l. fi. loquitur quan-
do tutor simpliciter permisit. ibi quando permisit
animo novandi ex hoc enim solo animo nov
andi permisit intelligitur se proprio nomine nomine
velle obligare ut ibi patet. Expresse de l.
preterea qui pro emptione. C. de pro emptore
Se. ibi in gestore voluntario hic in necessario.
Hic glo. Ja. de are. alii dicunt ut refert
Cy. C. quod cum eo. l. ei qui. dixi plene in dicta
l. preterea qui pro emptore ut l. si pupilli ff.

l. B. de nego. gestorum. cum gestorem vero necessarium
que est proprio nomine distinguo aut est
certum qualiter se voluit obligare et stamus
(?) aut est dubium quia permisit simpliciter
non dicendo pro se suis vel heredibus et
tunc aut contraxit in re que eundem
pertinet ad pupillum aut in re quod pot
eque pertinere ad eum sicut ad pupillum
primo casu aut contraxit permittendo
animo novandi et ex hoc videtur proprio nomine
permittere ut l. iij. ff. in eius de admin. tu.
ad eam. per. aut permisit non animo no
vandi et tunc aut sciebat tutor pu
pillum ex hoc convenire non posse et ille
qui cum eo contrahebat ignorabat et
tunc propter dolum tutoris ipse met proprio nomine
tenetur ut l. cum post. ff. i. v. p. B. n.
ij. aut in tutore abfuit dolus et tunc
videtur tutorio nomine permittere ut hic
et l. e. l. fi. Se tamen quando contraxit in
re que pot pertinere pertinens ad utrumque
et tunc aut fuit expressum hoc fieri
in causa pertinente ad pupillum et videtur
contrahere tutorio nomine ut hic. ff. in fi. Ex
presse enim esse hic pro unde. at si dicit
tutorio nomine facere idem in pecuniarie
ut l. si pupilli. ff. i. ibi ut pignus
vel debitorem liberet. Idem in institore
ut l. i. ff. in tunc aut. ff. quod si in personis
de exerc. act. Si vero hoc non exprimat
tunc videtur se proprio nomine obligare ut hic.
Bo. Rufo. quod intellige quantum ad actionem
dandam creditori contra eum set sibi tu
tori quod illud convertit in utilitatem pu
pilli dabitur actio contra pupillum et
eodem modo ubicumque dixi. C. tutore te
neri proprio nomine intellige quod recipietur
a pupillo nisi constet quod fecit animo
donandi ut l. cum post. ff. i. v. prudi et
per eas si iis de quo. B. n. ij. Et ex hoc
sequitur quod defensiones pupilli po
terunt hoc casu pertinere tutori qui
proprio nomine tenetur ut dicta l. cum post. ff. i. i.
fi. ff. et de act. et ob. l. qui sunt ipso
casu quod hoc casu si pecunia fuit versa
in utilitatem pupilli competat con-
tinuam nullis actio contra pupillum licet
eius contemplatione non intervenerit ut
l. ei qui in fi. C. quod cum eo. facit l. cum
ff. si cer. pe. quod plene no. in dicta l.
si pupilli. ff. i. Et predicta fuerunt ad q.
quam disputatum temporibus et consilium
arbitrii super habundancia fecerunt
aliquid quod non potuerunt vigore ad eum
officii potuerunt tamen facere vigore arbi-
trii sibi concessi super habundancia. Tunc
ex predicto hoc quod fecerunt vigore arbitrii
sibi concessi an actus valeat dicit ut dicta
inducta disputatione. Quid quando si
tutor aliquid acquirit simpliciter stipula-
do vel emendo. glo. dicit idem tamen intel-

ligatis ut dixi s. c. l. ij. et s. ti. ij. l. tinnij et mentum q alterio. Bar. l. d.

Tutor interposito: Sicut pupillo queritur per tutorem ita per actorem ab eo constitutum. h. d. Bar. l. d.

Tutor qui: Si negotium pro parte spectat ad pupillum pro illa videtur tutorio nomine facere pro alia propria. h. d. in tex. ibi quemitur a legatariis &c.

De suspectis tutoribus rubrica.

De suspectis tutoribus

Hec clausula: procedit per modum similem proponit quis induxit ad tractandum seu tradendum istam materiam. Et ponit que requiruntur ad hoc ut ista materia intelligatur et illa per ordinem tractat per totum istum ti. per tres partes non quia materia conclusiua est inclusiue et subtilius examinanda ut hic et l. legem ff. de l. le. Bartolus legum doctor.

Secundum: Primo quero an accusatio suspecti dicatur publica. glo. dicit hic quod est tamen cum ut dicit quod publicam sed quod sit publicum dicatur ff. eadem l. § consequens hoc examinat ff. de pu. iudi. l. i. Nam quo ad quid est publicum quo ad quid non. ¶ Queo quando ponitur accusatio suspecti verum requiratur forma l. libellorum ff. de accus. glo. hic dicit aut proceditur per viam accusationis ad remotionem et requiritur illa solempnitas aut per viam inquisitionis et tunc secus ut ff. e. l. iij. § pe. de hac examinandum primo est videndum verum accusatio suspecti sit causa civilis vel criminalis et hic tenetur quod sit criminalis ut ff. e. l. § pe. et ff. e. l. § fi. et ff. ad turpill. l. i. § suspecti senatusconsultum quod sit causa civilis apparet quia potest intentare per procuratorem ut l. non solum ff. fi. s. de procu. Veritas est quod si quid agitur ad remotionem solam tunc est causa civilis ut dicta l. non solum in fi. pro hoc per totum quia hic agitur solum ad removendum et quo modo pro natura f. pupilli non ad vindictam publicam ut ita. Pro hoc optime tex. in c. tue extra de procur. Si agitur etiam ad penam imponendam tunc an sit causa civilis vel criminalis et tenetur quod sit criminalis ut ff. e. l. § fi. Et ex hoc apparet apud quem iudicem debet hec actio proponi ut ff. e. § primo § duce dicetur [illegible] est mirandum. Si etiam eo casu quo dixi esse tamen civilis vel accusatio suspecti quia est querela inofficiosi testamenti vocatur actio et tamen est civilis est ut l. postumus ff. de s. de inoff. tes. Secundo videndum est quando civilis ista accusatio verum debeat porrigi libellus secundum formam l. libellorum ff. de accus. quia quando criminaliter intentatur non est dubium quod in actionibus civilibus descendentibus ex delicto siquidem infamant debent poni in libello omnia illa que in criminali ut l. pretor edixit in prin. et ibi dixi ff. de iniur. et s. de dolo l. Ite exigit et ibi dixi et est tex. in c. tue extra de procur. unde si actio proponitur de dolo ita quod inmotus infamaret deberet poni locus et tempus secundum formam l. libellorum alias secus. ¶ Tertio est videndum verum quando iudex procedit per inquisitionem in isto casu verum sit necesse quod inquisitio contineat omnia illa que dixi quod debet continere accusatio. glo. hic ut dixi tenet quod non idem videtur generaliter tenere inno. de pub. iudi. in prin. Idem Inno. de inq. cano. extra de pre. ca. c. fi. Veritas est quod si quando iudex inquirit solum ad removendum non est necesse quod inquisitio contineat [illegible] sufficit quia si iudex dicit hec inquisitio quod fiat talis iudex ad videndum verum tutor bene administravit et si invenerit eum dolose vel culpabiliter gessisse tunc intendit removere. Et de hoc intelligit Innoc. in dicto c. c. fi. extra de preben. ca. et tex. ibi. Sed si inquiret ad eum puniendum tunc ubi inquisitio succedat in loco accusationis debet continere omnia sicut accusatio solum hoc minimus quia non est necessaria solempnitas inscriptionis et de hac solempnitate non servanda loquitur insti. de pub. iudi. in prin. ita tenet Ja. bu. insti. de act. in prin. dixi in l. libellorum ff. de accusat. ¶ Queo an quando aliquis accusat aliquem de suspecto debeat se subscribere ad penam talionis. glo. dicit expresse et erit pena talionis infamia. Jet alie pene quas quis patitur ex criminale dicerentur aut accusatur criminaliter hoc est ut removeatur et puniatur et tunc debent se subscribere quia est causa civilis et non obstat quod glo. dicit de pe. infamie quia pro hac non est locus inscriptioni alias sequeretur quod in qualibet actione civili famosa quis deberet se inscribere quod non reperitur. l. tamen de hoc per dictam in l. fi. C. e. Bar. l. d.

Damus: Causa suspecti potest agitari coram ordinario et coram delegato h. d. Oppo. ff. ad tur. pett. l. i. § suspecti. Sed ibi nomine presidis potest generaliter ut comprehendat delegatos. Alii dicunt quod delegatus potest cognoscere ut hic non primo ut in contrario [illegible] aut semel [illegible] actor et de dy. ut refert Cy. in l. fi. C. e. Veritas est ista aut agitur de suspecto ad remotionem tantum et sic civilis et potest de

hoc agnosci et inditari apud delega
tum ut hic, dicit accusari ut remoue
atur et puniatur, et tunc solum apud
ordinarium ut in l. contra et ibi ple
ne dixi Bar. l. doctor.

Consequenter: Omnes tutores
cuiuscumque conditionis expellant possunt accusari
de suspecto si male gerant h. d. ¶ Oppo.
s. e. l. Si tutor ff. dicit glo. illud est
consilium quam sit ius ibi dictum ¶ Quero
qualiter procedatur remoueri proximo quod non in
famatur dic ut l. fi. C. e. Bar. l. doc.

Consequens: Quilibet admit
titur ad accusandum tutorem de suspecto
et mulier si ex pietate mouetur h. d. ¶ No.
quod publicum est quod omnibus patet quod facit ad iul
ti. ¶ Oppo. quod mulieres non admittantur
ut s. de accu. l. ad crimen. Solutio speciale est
hic. Quero utrum crimen suspecti sit publicum
glo. dicit quod sic ut s. de pu. iudi. l. i. et
instit. e. § consequens et sic reprobatur qui dicit
hoc quasi sit expressum vincit ergo alii in
ellic ut dixi in dicta l. i. s. de pu. iudi.

Si quis ex plebeis: Ob facta
atrocia tutor non solum remouetur sed et
punitur h. d. et hic tractat de ultima
parte eius de quo tractatur, se exceperat
in prin. l. si de pena suspecti ¶ Quero que sit
ista facta atrocia, glo. ponit exempla
quam nota, quia appellat atrocia illa facta
que alibi non reperiuntur innumerata inter
atrocia de quibus ponitur in l. aut si
licuit § de moribus. Bar. l. d.

Tutor: Tutor potest accusare con
tutorem suum suspectum etiam si sint
remotus h. d. No. quod ubi sunt due
regule, una permissiua, alia prohibitiua
potius attendimus prohibitiuam, nam
regula est quod quilibet posset accusare suspec
tum, alia est quod libertus non potest accusare pat
ronum, et ista prevalet hic secundum dy. et Ja. de
are ¶ Quero dicitur hic patronum sum cuius
erat patronus ille in glo. ponitur ratio
expo. et quilibet potest esse bona

Preterea: Tutor potest remo
ueri ex officio iudicis sine accusatione
h. d. ¶ Primo quero qualiter probari potest le
gitime ipsum esse suspectum, glo. respondet du
obus modis, primo incidenter cum super alio
iudex agnosceret videt tutorem fraudulenter
se gerere in causa pupilli ¶ Secundo si iudex
principaliter inquirat ut uideat super hoc
si tutor bene uel male gerat ut s. e. l. fi.
Et primo no. quod tutor potest remoueri ex
cognitione incidenti, quod qualiter intelligatur
dicam s. e. l. in pubertatibus § fi. Et tunc
regula quod de quolibet delicto commisso coram
iudice super alias pu. cognoscente ipse potest
inquirere et punire ut l. nullum C. de testi.
et l. sciant de prebat. dixi plene in l.
ii. § si publico s. de adult. ¶ Secundo no.
quod iudex potest inquirere principaliter super crimen
suspecti. Et aduerte quod hoc speciale fa
uore pupillorum, alias enim non est permissa in
quisitio ad utilitatem priuatam ut hic
patet, quamuis sit speciale est in pupillo quod
inconueniens est ius esse ad utilitatem
etiam publicam licet inquirere secundum ea que
dixi in dicto § si publico. Quero an iste
tam quo aliquis remouetur per inquisitionem
sit infamis glo. dicit quod non quia iudex
et signum ad. dy. ¶ No. quod damnati per
inquisitionem non efficiuntur infames, et ista
glo. non reperitur alibi dicit ipse, immo
reprobatur in l. fi. C. e. et l. i. de iure ~~(illeg.)~~
mulier. de hoc no. in Spec. de sen. §
i. v. quid de his et etiam plene s. de
pu. iudi. l. infamem. Bar. l. doc.

Nunc videamus: Tutor
remouetur ob delictum in tutela commissum
secus si extra tutelam. Item secus si in
alia tutela si est qui cum actore tutele
conueniat h. d. usque ad § Si tutor inimi
cus. No. quod ob crimen commissum alias quam
in tutela non potest quis remoueri ut sus
pectus quod facit ad q. de notario condem
nato de falso ex aliqua causa non pertinen
te ad officium notariatus, ne prohibeatur in
ditutur illud officium sibi de quo dixi ple.
in l. ead. § i. s. ad l. iul. repetundarum.

Quod si quis: No. de chat
dictione quo ad que non habet in se condi
tionem expressam de quo s. ti. i. l. pete de
xi plene in l. i. s. de condit. et de.

Si tutor inimicus: Propter
inimicitiam cum pupillo uel parentibus
remouetur tutor ut suspectus h. d.
Quero quid si est inimicus fratri uel alicui
ex transuersalibus glo. dicit secus. Contra
istam glo. facit C. de exc. tu. l. huma
nitatis ita dicit dy. Item videtur quod ex.
s. de iniur. l. lex cornelia et l. item apud
§ quicumque et § se ubi si fit iniuria so
cio meo fit michi uel eo magis si con
sanguineo, unde puto esse standum arbitrio
iudicis secundum qualitatem et consuetudinem
regionis. In tuscia enim est consuetudo ut
qui inimicatur uel inimicatur unius ex con
sortibus, hoc est descendentibus per lineam
masculinam inimicatur uel inimicatur omnibus
alibi aliter obseruatur et hoc tamen repo
rtatur standum est arbitrio iudicis ut expediar.

Sterrola: Propter res male uen
ditas potest tutor ut suspectus remoueri h. d.

Tutor qui alimenta: Tutor
qui denegat alimenta inde ubi pro

ut suspectus remoueri et exprimitur h. d.

Tutor qui repertorium

Qui no fecit inuentarium ul' pecuniam
ad comparationem no deponit p'tinaci-
ter in vinculis e ponendus nisi fuit
potius in dignitate h. d. No de pena
tutoris qui no fecit inuentarium / No tex.
qui dicit p'tinaciter cum sua glo. Ex q'
hoc q ille dicitur p'tinax resistere
qui iudicii paciencia no obedit / Et sic
facit q ille possit condempnare tamq'
hereticus p'tinax / qui inquisitori aliq'
asserenti non credit / Tercio no q
q humilis homo dr' quilibet dignitate ca-
rens · p hoc ß · c · l · i · § · fi · pro hoc ℭ
ut q nemo · pua · l · i · fin · ja · de aue ·

No tex. ibi vinculis publicis s · cum
glo · que intelligit illud verbum / cum labo-
re inopia / Et sic no q de iure com no dz
poni in carcere / pro debito nisi qui no
ht bona sufficiencia p debito q satis pla-
cet / Si cum p'mo distinctum mobi-
lia q' p'ueniatur ad noua ut l · ad mo-
pro · § in vendicione · q · de re iudi · nisi p
magis omnia ista debent discuti aut
p'ueniatur ad p'sona ff'tatum tamen et
consuetudines curiae statuunt aliter ·

Qui ob segniciem Remoti
p't culpam no e infamis Idem tex
cum aliis ad inistrum · h · d · **Queritur** quo-
dam e int' ista noua glo · dic · / q quasi
idem significant et sic est inculcatio
verborum Sz si quis diligenter inspiciat
diuisa importat **Quid** an remotus
ob latam culpam efficiatur infamis
glo · vi' tenere q no idem notatur in l ·
in actione · de in litem iurando / et ibi dixi /
doc tangitur in l · vlia ℭ · e · ti · Bar · l · d ·

Hec enim · Remotus absq'
dolo no e infamis / et si in
sna ca no exprimitur no intel-
ligitur ex ca famosa dampnatus seu
remotus h · d · **No** enim debet inseri i
sna / Si tamen no inseratur / no vitiat
de quo p Cy · in l · qm rome · § duo sunt
q · de v · ob · p Cy · in l · p'rerandum · § illo
ℭ · de iudic · p canonistas ex de re iu-
di · c · sicut **No** q in dubio no intelligi-
tur famosa **Oppo** sna dz referri ad
acta ut l · fi · ℭ · qm sen · sine scri · quatt
et de exe · rei · iudi · l · si ex testo et l ·
si quis ad exhibendum / et ibi no / glo · dic
distinguendum / aut obicitur culpa
tantum / et obtinet / q dicitur hic / aut ob-
icitur dolus tantum / et ob illam tamen videtur
remotus ut in glo aut obicitur culpa
et dolus et hinc tamen no p'sumi glo ·
et tunc est videtur remotus ob culpam ut
notatur in l · si quis ad exhibendum facit
l · s p'se et l · inexp'tatione q · de penis
Si aut nulla ca exprimebatur i libello

tunc est p'cedit hoc dem glo · ut intelligi-
atur remotus ob culpam tamen q no
Queritur q' eius potest e q nulla ca exprimitur
cum accusatio debeat solepniter p'poni ut ß ·
c · l · i · § · i · ut dicitis q hic p'cedebatur
p inquisitionem ut ibi dixi vel si dicitis q
p accusationem / tamen no est nec q exprimitur
ca qm dolus no obicitur ht enim simili-
dinem cum iudiciis vniuersalibus et sic suffi-
cit dicere / dico q male et no diligenter
administrauit negocia ut hic glo · sicut
sufficit dicere in actione tutele peto q' dabis
roz tue administrationis tutele ·

Suspector · Idem e p'hibe ge-
re et remoueri · h · d · **Oppo** · ß · de admi-
tu · l · iii · § · fi · Et q notatur · ß · ti · ii · l · iii · f
soluit glo · et bene hic p'hibuit cum ge-
re / qui accusabatur ut suspectus / vbi
erat contrarius quis deberet administrare
et sic no q vba sna debent intelligi q'm
possunt ut referuntur ad p'cedentes ·

Qui nichil · Oppo · ℭ · e · l · ii · et
iii · ß · e · tutor qui nil gessit / aut fecit
contumaciter / e inutilis a p'tore / et potest re-
moueri ut in d · iuris / et de admi · tu · l · fi ·
in prin · aut no contumaciter / et tunc aut
scienter aut dolose / et potest remoueri
suspectus ut in d · iuris alias secus ut hic
et io cogitur quis administrare p iudicem
ut fecisse si male gerat posset remo-
ueri ut l · i · in prin · ß · de admi · tu · et p
Cy · in l · ii · ℭ · e · Bartholus · l · d ·

Suspectus · Satisdatio non
impedit quin tutor si male
gerat possit remoueri ut
suspectus · h · d · Barto · l · dec

Impuberibus · Adulti possunt
accusare curatores de suspecto
cum consilio consanguineorum / secus
in pupillo · h · d · Nota cum aliquis dz
facere aliquid cum consilio alicuius ex dispo-
sitione l · dz illud inquirere et sequi nec h'
et nisi · § · e · impuberibus / q intelligitur
ut dixi in repeticione · l · i · § · si plures
ß · de exa · Bartholus · l · d ·

Sed si fraus · Tutor potest remoueri
p't latam culpam h · d · No q lata culpa
equiparatur dolo / q intellige quantum ad re-
mouendum no quantum ad infamandum ut
dixi · ß · e · l · iii · § · fi ·

Preterea · Sola contumacia quis
suspectus efficitur / et ut suspectus
remoueri potest h · d · in tex · caueant · s · sun-
t rei de tenentione / que sufficiunt
in pupillum ut · l · seq · No q p't signum
quis efficitur suspectus / et ista suspicio
sufficit ad condempnationem / quod e singulare
tamen / vbi ipsa suspicio habetur p delicto / Sed

qm fuga ipa habetur pro delicto ut C. de desto. l. i. et sequentibus facit ad predictum C. e. de agro des. l. licitum et h. x. et in aut. de exhi. reis. §. Si vero est quedam coll. i. et ibi per Ja. de pre bel. et l. in bone fidei C. de mu. im. et ibi per guill. et ey. et ff. ad sill. l. lex cornel. §. i. et ibi dixi.

Item si quis: Cadit sub precedenti summario. Oppo. dicitur hic quod raro fine sequentur ut ff. e. l. i. in prin. Sol. dicit dy. postulacio suspecti frequens est ut ibi sed quod hac modo removeatur illud sit raro et loquitur hic. Solvo non d. istam quod qui tutor est contumax et non comparet potest removeri ordo autem remotionis erit quod post contumaciam iudex inquirat an ipse lateat et contra eum removeat. Erit ergo victoria nova actio post contumaciam prima et ita Ja. de are. exposuit. Sed diligentia habita inquisitione super hoc an lateat an absens sit. Puto est quod in ipsis citacionibus prima possit iudex contumari quod si non compareat, postea removebit tamquam suspectum et sic quia ad hoc iudex est citatus non requiritur nova citacio ar. ff. de iudic. quod ad pretorium. et l. se et l. non iniqui et ff. de adm. tu. l. tutor qui. §. iure solent sic. C. et quia et qui iudex l. consentaneum et eodem modo intelligo quod not. ff. e. l. iii. §. pr. et sic qui iudex invenit compellit tutorem fraudulenter administrare antequam removeat eum super hoc debet citari ad hoc ut possit facere suas defensiones hoc enim debet fieri causa cognita ut hic not. per glo. et sic debet intelligi quod not. per glo. C. de adm. tu. l. fi. in prin.

Suspectum: Suspectus tutor dicitur ex moribus non ex diminuta defectu. h. d. Not. hanc l. quia facit ad multa maxime in qui querit an aliquem imputetur quod confidit de aliquo iusto pro eum mittendo potuimus vel aliud vendi. Nec enim ex hoc solo potest contumari quod ille pauper erat. Sed ex moribus precedentibus hoc debet prendi Bar. l. doctor.

Si tutor: Si tutor contumax pro remotione infamatur. melius est sibi curatorem adiungi. h. d. Oppo. ff. e. l. i. §. ostendimus vel legitimus removetur. glo. dicit quod illud est consilium non preceptum et hanc so. approbat in l. contraria alia modo solvit ut distinguitur. an removendus sit propter dolum et tunc cum ex hoc infamaretur non removeatur ut hic. aut propter culpam et tunc quia non infamatur potest removeri ut in contrario et istam tenet dy. Puto sic dici si quidem removendus est propter culpam potest removeri ut dictum est. Si propter dolum tunc stat in arbitrio iudicis quia si quidem reperit dolum et fraudem esse consilium in magna re debebit eum remo

movere. Si vero esset modicum dolus vel circa modicam rem tunc debet ei curator adiungi ut hic et ff. e. l. iii. §. tutor qui alimenta et l. de penis l. et sequentibus fi. tenendum §. furta domestica hoc enim an removeri debeat arbitrio iudicis pertinet ff. e. l. iii. §. tutor si minimus pro hoc facit i. e. i. l. propter hanc in pri. ubi distinguitur an sit lis magna vel parva que est inter tutorem et pupillum et ita qui formatur libello super accusatione suspecti contra aliquem tutorem consanguineum pupilli. Si quidem quis velit eum redarguere de culpa vel negligentia tunc sentencie sequitur concludat quod petit eum removeri. Si vero illi tutori dolum impingeret petito pro predicto si sit concludet petita eum removeri vel curatorem adiungi secundum quod iudici videbitur. Quero verum hunc tutorem consanguineo statim eum postulatur suspectus debet interdici administratio. Sed videtur quod sic ut ff. e. l. eumque iniuste. C. §. Si quis autem. i. de sol. l. quod si forte. §. i. Sed illas l. intelligo in tutore qui venit removendus. Tunc enim pendente lite interdicitur administratio. Secus si removendus non veniat ut not. ex. de offi. dele. c. venerabili dixi in dicta l. quod si forte. §. i. i. de solut. Bartholus l. d.

Decreto: Post remotionem non expectat ad tutorem predicta audire. h. d. hic l. loquitur. postquam quis est remotus glo. videtur intelligere quod a die postulationis est quis suspectus tunc enim ei interdicitur administratio ut insti. e. §. Si quis autem quod intellige fieri per iudicem ut ibi et l. eum quem C. e. quod qui fiat dixi C. l. proxima. Non tamen istam glo. diligenter que tenuit tale iudicium fieri absque more licet non expectata questione super eum suspecti. Eum dicit ex eo ex quo cepit eum suspectum movere. Querit glo. utrum in causa suspecti possit intervenire procurator et videtur quod sic. Et regula sic quod in publicis iudiciis non intervenit procurator. Tu dicere quod siquidem procurator intervenit ex parte rei in accusacio fiebat ad remotionem tantum et tunc est causa civilis merito potest intervenire procurator ut l. non solum §. fi. ff. de procur. Si vero agitur non solum ad removendum sed an imponatur pena relegationis vel infamie et sic potest intervenire procurator vel non ut l. fi. quod ff. publ. ff. de procur. et l. procl. §. ad crimen i. de publ. iudi. Si vero ex parte accusatoris tunc non potest ~~intervenire~~ intervenire procurator. Si agatur civiliter nisi finis quod dicitur in accusationibus pluribus ut l. licet i. de procur. quod autem glo. dicit hic quod istud sit publicum iudicium non est verum simpliciter ut plene exponitur in l. i. de publicis iudi. Ultimo glo. colligit hic not.

quod ex eodem facto quis consequitur penam et primum removetur a tutela quod est pena et consequitur liberationem a primo quod est primum ad istud op. C. de neg. gest. l. sive hereditaria. Dy. tamen hac distinguit hic quod ponit in c. quod ob gratiam ex. de re. iud. li. vi. Bartholus legum doctor.

Post finitam. Finita [illegible] instantia [illegible] Istam l. intellige quando accusabatur ad removendum suspectis si ad primum [illegible] quia tunc remanet instantia [illegible] pena ar. l. utriusque C. de rei ven. et C. si reus vel actor mor. fue. l. fi. et si petit app. mor. intitule l. in. Dy. inducit hanc l. ad quod mulier constante matrimonio recipit actionem [illegible] maritum [illegible] ad [illegible] ante finitam litem finitam est in toto. Queritur an de novo detur causa in ipso contra heredes an possit prosequi super prima instantia. Ad istud [illegible] C. de rei vx. act. [illegible] videtur ff. de his qui non infa. l. si fratris [illegible] dic. l. tam ex contractibus [illegible] ita dicit Dy. [illegible] verius quia actio de dote [illegible] in isto iudicio ut l. si constante in prin. ff. so. ma. actio [illegible] variatur per mortem supervenientem. Sed [illegible] qualitas [illegible] in primo iudicio debat fieri condempnatio non ad plenariam restitutionem cum dos deberet desinire [illegible] ut l. ubi C. de iur. do. Sed in secundo [illegible] ad restitutionem plenariam [illegible] ex eodem act. ut ff. de nox. l. in delictis [illegible] si detr. actio. Ulterius Dy. inducit [illegible] pendente inquisitione supervenit accusatio an debeat sile. inquisitio de quo per eum de in c. [illegible] ex. de re iud. li. vi. et in l. si maritus [illegible] de adult. [illegible] in l. [illegible] C. de accusat. Bar. l. d.

Nec tamen. A fine pupilli pot. inquiri et investigari de fraude tutoris [illegible] hanc l. intelligit glo. in die [illegible] inquirente de fraudibus tutoris [illegible] Bar.

Intercessor. Pater cogitur se obligare pro filio tutore [illegible] que teneas [illegible] Sed contra [illegible] hic Bar. l. doc.

Incipit liber xxvii de excusationibus tutorum Rubrica.

De excusationibus tutorum

Herennius non pot. Querit glo. quid de marito et uxore glo. [illegible] ipso iure non tenetur. Contra hoc oppo. de l. maritus C. de excus. [illegible] in glo. [illegible] aliud est [illegible]

[illegible] diversitatis pro in l. maritus [illegible] illa ratio non est vera quia illa ratio non est [illegible] in [illegible] quod ratio magis est [illegible] quia [illegible] ex voluntate [illegible] Istam rationem reddit ibi [illegible] hic sequitur Dy. et Spec. in ti. de [illegible] et ibi [illegible] una bona [illegible] an possit maritus esse [illegible] ad litem hoc anno solum. Bar. l. d.

Excusantur. Vides [illegible] quod debet esse liberi tempore excusationis [illegible] hac [illegible] l. bello amissi [illegible] ad quod dico quod sufficit sive sint vivi sive [illegible] de quo dic ut in glo. [illegible] hic [illegible] glo. dic. quod sic ad hanc glo. adde quod [illegible] de fer. et [illegible] et [illegible] tex. in l. [illegible] C. de his qui ve. [illegible] Bartholus le. doc.

Non solum. [illegible] hic [illegible] quod [illegible] liberorum [illegible] de tempore quo [illegible] alii moriuntur [illegible] pendente excusatione et [illegible] tex. iste facit ad [illegible] q. vos satis quod [illegible] liberorum excusat a muneribus [illegible] personalibus [illegible] est collata et [illegible] filii moriuntur videtur hic tex. [illegible] excusatio [illegible] pot. ad hunc tex. quod tutela est [illegible] indivisibile [illegible] personale est divisibile et [illegible] collatio [illegible] filii non excusatur. Jo. an. ponit istum [illegible] de re iud. [illegible] Bartolus l. d.

Aulp. Hic [illegible] locum quando [illegible] non excesserint minorem etatem [illegible] infra sex menses.

Optimus. Non bene [illegible] que est nobilis et merito tenenda.

Triavonia. Querit glo. [illegible] quid sit [illegible] ordo [illegible] et [illegible] et glo. [illegible] ista glo. non declarat [illegible] ut [illegible] de filio [illegible] et [illegible] pro eo tenea. [illegible] et que sit [illegible] hac anno.

Si duas. Non istud [illegible] pro aliis officialibus vide glo. quod incipit ordo in fine quia [illegible] Quid in aliis officialibus [illegible] remittit ad id quod [illegible] in l. [illegible] C. de [illegible] tu adde ad illam l. quemadmodum munera indicuntur.

Sed et reprobari. [illegible] hic [illegible] possunt [illegible] immunitate et [illegible]

Athelete. [illegible] in l. [illegible] et l. [illegible] hac adde ad glo. que incipit quia hic [illegible] vide glo. [illegible]

q sicut pcur. no repelluntur. s. si infamis sit / idem in tutore / hoc pbat tex. in l. ii. § equissimum de postul. hoc etiam not. in l. i. C. de infamibus li. x. ubi etiam allegatur iste tex. Item hec hic q inimicitia e ca excusationis nisi pcesserit testum / quia inducit quedam psumptio contra. Ultimo no. hic q si sit lis de statu vel de bonis non excusatur dict. l. si calumpniose no fiat inde q no interest in g. si no odiosus in corpe de testi.

Sed si grauiora: Tu vides hic q respu pene remittitur inimica ad q facit q habetur in l. decreto § de susp. tu. / et q no dy. in c. ppter grauem extra de ve. inc. li. vi. Bar. l. doctor.

Non solum animus: Inducit Ja. de are. q si inutiles soluuntur pmio inhabiator q si no fecerunt rectam viam no dz eis pro tota via solui. Bar. le doctor.

Idem usque. Sunt autem. hic q tm valz etiam scia principio quantum sit illo actu dispensatio eius facit l. quidam qsulebant. § fi. de re. iudi. vlenioz faciunt de hoc magnum festum in l. fi. C. si cont. ius vel uti. pub. ad q est facit l. bonoz qui admit ad bo. po. pos.

Scire oportet. Sufficit: Ibi. eminus / sub audit Ja. de are. s. ssurancie te sz hm q hec se pri intelligit etiam si no sint inimici q etiam tenet g mll. in l. ii. § fi. B. Si quis an tiq. spe. etiam tangit in ti. de app. § iur br. v. quid g. et inde pardy. in c. i. ex de dona. et gtu li. vi. Ego allego te p. ius. cons. que ipi no allegant in c. q2 ppt ex de elect. in fi. Bar.

Oportet: Ad glo no tm sm l. g. videtur q examinatio testum no possit comitti pmentem coram quo eu ventili ur cuius testis examinet licz in ca contra secus ut in cor. de testi. gequm ro et in § illud in aut. ut defunct. se fi. e. Et tamen aduertendz ad id q glo. hic dicit q fit apud alium no coram iudice / q vz coram cont. aut apud C. de fide instru. intellige g. q fit coram iudice subaudi illius ciuitatis / licet fit coram iudice s. alio cm ille index gmisit. Ego facit ad. q. q exceptio pot oppom in scptis et sine eta cu excusatio sit quedam excep. q hoc sit vni tz odos. et Cy. in aut. h. aut. C. de no in. pe. Est tm aduertendum q de vinitate oz apud acta in scptis redigi ut pbatur in c. qm cont. flam ex. de p ~~pbatur in c. qm~~ et glo. et Inno. ad hoc facit q no in corpe aut. de iudic. § pte. sin vna apl. glo.

Spadonem. Qui patri: No tatiz hinc § flam et alubi hec

q qui pcurauit officium no pot pcurationem adversus id excusationem pponere ut l. ex sima. C. de testa. Bar. l. doctor.

Iam autem: No istu. § oppo q tutor oz iurare ut no. in l. lamoos in pri. de legi. tu. Sz iudeus q iurat de pte ewangelia desplu decali pmiraret / g inducit q no admittatur dic q no iurabit p ewangelia sz per formam traditam in c. et si cristus ex de iure iur. / et p no in spec. in ti. de iura calump. Bar.

Sanitatis: No istu. § que ol. solemniter attat in vna q. quam disputauit / et inde gmtt in l. i. et q ibi vlt no noui notaui e. si cer. pe.

Si quis. Si quis: Item statu notat et glo. no. hic th. quo appellatur / et dic ut in glo. q no q alicui iurisditionem denegare / vel est aliud dicere q q impune offendatur ut l. i. § q aut. Bar. legum d.

Non tm. Eos qui: hinc § attat Ja. de are q pmlitz pcurptam / petere sit ne te viij dinitur facit l. si ruz § negociato res de iur. t immunitate et l. hijs one ribus § de inu. et one. No ex prin. h iuy l. q ppe dicatur aliquid ee qui est pe per sex menses quod q glo notat in l. i. de nonacl.

Bello: Inducit dy. in ar. ad. q. si statutum huius ciuitatis dicat equos in bello mortuos debe emendari q deberent emendari illi qui fuerunt vulnerati in bello et postea redeuntes decesserunt. Ingrum destinat. p l. i. § incendio i. de inc. ru. et nau. et l. ita vulneratum ad l. aquil. / ad hanc l. remittit ol. in q. illa agitur de pmlio dando contra ius cos cu ius cos velit hi ppe intim litos et eis viuentibus ut l. ii. § i. B. c. at cont. dispositionem iur. cont. pceriat no go iurem / si lex no velit tm. extende pro ut op y. dy. et ol. et vam no tisi sm cos vem / sz sm illud q teneo q statuta recipiunt interptationem extensiuam licz quidam in hoc teneant / nam ibi ru ors rgitur ad aliud tpus lre p extensionem ut l. hinc scptum ad l. aquilis quod vbu inspectare denotat fut. l. olla § fi. B. de religi. et l. uestimz Si statutum dicat in bello si go equus vulneratus et postea rediens e mortuus Istud e tm de fictione / que fictio et interptatio extensiua in statutis no hz locum sm eos ut no in l. i. de v. sig.

Propter litem: Querit hic glo qui iure hodie tutor vel cur. q2 e creditor vel de

bitor pupilli non sit tutor / an vero debz se excusare hec op. i. e. rar. de qua no. in l. pe. ff. de excus. et in aut. in iure / C. qui da. tu. po. qua op. hic Ja. de are.

Lurisperitos. Cum ori- dus. Si venditur pdm sitz in ciuitate ista et pupillus habeat domiciliu alibi / consiliu est q decretu iudicis in cuius territorio sit pdm / et decretu iudicis originis interuenire debeant / ~~indicat~~ Iudicatur. d. l. fi. pdm C. de pdi. mi. et cy. in l. i. C. de cohen. emp. tui. adde ad q. vim bonu ar. pe in c. pastoralis ex. de priuil. p Inno. / no. sup. glo. quasi dicit et signum quasi fine eius p. l. generaliter B. c. et inde q ibi no. ad q attat istu ff. in d. l. fine ff. p paulati inde q scrpsi in l. magis puto. ff. illud queri pot. q. de re. cre.

Sio qui. Eum qui. iste tex. e. valde p. l. ii. facit. ibi plenius exigentes &c. Rolandus ff. est delus et firmus ip ius tutoris que in dubio psumit. Ja. de are.

Amitissimos. Glo. in pr. hic uelle q prius tutela dicatur legitima dy. eam reprehendit et remittit ad aliam que melius dicit in l. de creationibus / et in l. furiosi inst. de cur. illa vbi pot loqui in furiose et dicto hinc in l. miliens in ff. is aut in glo. et in l. nemo. de reg. et in. ca. ab hys vide q addidit in l. intra. i. declarationem hered. Bar. l. dotter.

Qui testo In hac false cause reddit sinam ipe ine. nullam fauore minoris h. d. dy. vel aliter si obmittitur ca vera in pnunciatione et inseritur fla sina / No. pretz fauore minoris h. d. et est valde no. l. ista. qz / alio tibe in l. si is ad que de acquir. hered. Sz ctr hec l. non pbat / istud siuiariu hz ic no. vaz / quia pot dici error expssa cauz sit lata q. ius ut l. ij. C. qn puo. n. est ne / tn dic ut l. is apud q et ut ibi dixi / Quero in decreto q implaratur iudicis offm / an fla ca hent vitiare in quo no requiritur tante et cognitio / et vz quo valent pbatur in l. cu re. ff. subuentiz / de feren. li. et l. i. ff. hec ita ne inst. at ei / Pbat tex. cu glo. in l. et si prses C. de pdi. mi. vel ob. q. B. dem est nemo in l. et si pses. de pdi. mi. ad pmu fac. l. fulcinius ff. sed et et si quis. i. ex. qui ca. in pos. eat. &c. Bar.

Sicuti ipse. No. q ubi quis pndinarum impeditur pduce ad fine excusacoez / et cessanti simt tempra pot sine noua cu seu instantia / pcedere in excusacioe et de ista l. non

meminerint mo der in in l. p errando z. ff. et siquidem in q. quam ubi glo. facit minus q. sina lata post cuius sit ipe inveni illa vel Ry. eam allegat in l. sane expz ff. consequens in q. Bartolus.

Administrantes. Que cu q tutores multu hent excusaoz qua sine eis agere no possunt / Idem in tpore militie / et in fbuino / et in medico / que tame psone no sunt de iure militiz / de medicis pbat tex. l. abelle. B. ex. qui. et. in.

Si quis. Ista l. ex valde nobil. et miror inuior q Inno. q hic tractatur no facit mencioz de hac l. ut no. p eu in c. non bone expt. de etc. et quali. in medio.

Statura. Ja. de are. dn dicit vel imposit. &c. no. q famulus vel vasallus non pot aliquid impossibile.

Qui in collegiis. Facit iste tex. q qui aliquibus hominibus collegii pcedunt imunitatis / aliqua / intelligitur eis concessa quia pro se artem exercent non aliis fac. l. semper. ff. is de iure imunitatis.

Ubi pupillus educari debeat

Ubi pupillus educari debeat Rubrica.

Soler pretor. Per quem debet adiri pretor glo. hic dicit a quocumque quam non fiat q notatur p e. l. ius alimentorum. Bartolus.

Qui filium. Adde ad hanc l. denam nobilem et qua ponit Ja. de are. in l. alimenta C. de neg. ge. et ibi reassumit Cy. de sororibus que dotantur et pecia cu filiis remanent.

De tutelis et racionibus distrahendis Rubrica

De tutelis et racionibus distrahendis Rubrica.

In omnibus. No. hic p v. bu plerumqz continetur regula ut ibi p le 4. qz &c. q. iuncta glo. Ja. de are. Quero de qua culpa to. hic glo. dicit in q. suspecto inst. de suspec. tu. q de culpa lata leui et leuissima / sz de leuissima no est verum / ut notatur moder. in in l. quicquid C. ar. tu. No. glo. sup. vbo medina tutele / que e valde no. et hz magnu effectu. dn dicit decreto ff. in toiemente / Idem si non meminerit in l. qui filium B. u. t. Bar.

Officio. Ja. de are. intellige q quiz administrator tutor si no fiat rem et no allat aliqua l. expsse inducat l. fi. de li. le. et l. si ita. de ma. te. bartolus

Si pupillus pupillus. No. hunc ff. in fine q vacata tutor hre debet

eni adde q nō in l. denuz §. si tunc to-
rem .C. man. Bartholus .l.d.

Plane. Querit glo quid si simul lus
gessit et ministrat glo. sive agatur utili
sive directa dicat idem q nō fiat cessio ss.
glo in omnibus bn dicat p. t. q. inv. si vero
certa hec inde azo in summa de admi. tu.

Non tantum. Nō q cessio actionis
al. fit an condēpnationē Fallit in ista ces-
sione que post condēpnationē fit

Haud actionem. hinc §. adde
ad glo. Ro. dn. allegat l. ij. dic. l. i. qua. l.
ij. non fiat ad id nō aute concludit ille
tex q contineri illa actio nascitur :-

Nisi finita. In fine huius l. vide
q notatur in l. ambiguitatem C.
de usufr. et v. qd de divisione rei ecclesie :-

Alterius. Restitutio in integrum
minori parat viam in integrum
restitutionis indulgende minori. h. d.
lex ibi dn. dicat al. hoc e valde nobilis
licet nō contineat hinc lre in inse e ven
ut probatur in l. Si quid possessor de peti
hered. et l. si pupilli §. fi. de neg. gest. Ja. de are :-

Non idcirco. Nō hic q actionis ces-
sio ss. petitur fieri m. cessione dupl. in
l. si minor .C. de admi. tu. et l. res obli-
gata p. de le. Bartholus .l.d.

Defensor. Novatio interna nō
impedit p. milius tutele. h. d. In
bonis primis tutor tn obtinet ista.
q de si in bonis defensoris nō et hoc in-
tellige hic sm Ja. de arena :-

Postumo. Nō istum l. contra l.
an pi. .C. de neg. gest. que l. cu
glo quadam que ibi est facit nō idep
huiusmodi in l. qui necnon .C. de neci. utrum
an competat ypotheca dic cont. nō
in l. sive p. de his qui in fraud. cre. et
ibi reprehenditur bartolus le. der

De contrario iudicio tutele

Contrariam. Nota ac-
tionē tutele contrariam esse
pretoriam q alibi notatur
indubie. Querit dy quo
competant et quales actiones contrarie dic
breviter remittendo ad glo. l. consili. p.
de act. et oblig. glo alibi nō reperitur :-

Aut in hoc. Cir. hoc inde q nō tenet
moderni in l. ij. C. de senten. re. nō pos.
et in l. i. C. qn ci act. tri. p. indi. et p. fi-
ne. in c. cum dilectus. ex de ov. cog. :-

Quid ergo. Contrarium
Quamquam hoc sit verum q si tutor fecit
sibi fieri liberacionē a pupillo inter-
veniente sacro an valeat liberacio glo. dic
q sic vide de hac q. ut nō in x. coll. §.
iste sacra in ij. glo. et in vij. q. dubium
erat quia aut. sacra loquitur p se-
quere plene ut ibi .C. ar. Bar. l.d.

De eo qui pro tutore curatore neg. gess.

Pro tutele. Si quis
quasi .C. to. querit hic
an ista actio pro tutele con-
currat cum actione act. gl.
dic ut nostri moderni in l. in litis
C. qui da. tu. vel c. cum vera huius de-
terminacio glo in utili actione pro tutele
nō aut in directa sic intelligitur qd nō in l.
iij. §. hac actione de neg. gest. et hoc pro-
bat arg. in l. quemadmodum ad l. aquil. et
l. si bona §. si ex p. iis p. de damp. infec.
quod nota. Barthol. l. de

Q vero. Nō bn ista l. p. cum lex
eralys.

Quod falso tutore auctore

Quivis edicti ver-
ba autem. Nō q si
venitur falsi et alterius
veri tutoris auctoritas
invenitur q valet ille actus non volunt
reddere convenisse quia actus aministracionis
e actus qui p unum pot expediri in c. cau-
sam de offi. dele. et Jo. an. in c. unic de
re. iud. li. vj. secus in electore ut ibi nota
p. c. cum in ista ex de elec. et rude
ad l. pediis ff de arbi. ut nō p. glo. i
de c. utile voluerint quod dic q iste
§. intellige cum auctoritas fuit interpo-
sita separatim secus si simul cum plus plaz
opi. ver. posita inde. c. cum sic :-

Idem Pomp. Iuvatur iste §. q
si prius contractum a preside p tutor. vz
gesta p eum sz etc. ipsi rn dent q hic loq
de tutore dato a iudice qui hic auctoritatem
et potestatem dandi tutorē sz p cuius
tutorem nō hic potestatem dandi quia debz
dari a p abus ut l. i. C. de p. cur. sper cum
git hoc de vsu. pater §. i. v. ultimo
et in tit. de sindico §. i. moderni in l.
licet C. de p. curis et nil adducit ulterius
ubi est p Ja. de are. primo facit de isto §.
mencione ex de elec. c. nichil. licet
ibi innuat contrarium nota C. de eo qui p pa-
tre. ge. l. fi. ubi dicitur q prius inde p
p invaserit nō valent gesta p eum
mutata glo. cum rep. que dicat s. a iudice
Sz vide q ibi nō p nuntiatur servatum
habitum ymo simpliciter aministracione
innixit inc q e dicta ul pot vide q ibi
inde nō hebat auctoritatem ul potestatem
in tutorem sz apphant cum p tutore
ut ibi in glo. Ide hec de p lato de quo
ibi p moderi nos Ide hec ubi q excepto

De eo qui pro tutore negocia gessit

Quod falso tutore
idem gestum esse
Rubrica :-

De contrario iudicio tutele
Rubrica :-

falsi tutoris por opponi post litem cont ad exemplum falsi procuratoris. Habui q. de facto de ciuitate lucana / quam hic disputaui quidam fuit condempnatus tanquam tutor alicuius ex eo quod negotia male gessisset et fuit iudicatum in eo ex eo quod cum tutore agitur; quidam possessorem bonorum istius tutoris ille opponit quod ille tutor non erat / an illa sententia preiudicet. dixi quod non licet iste sit reuocatur quod fateor. Bartholus.

Nouissime: Istam textum nota ubi dum dicit quod eum faciat ad prima q. quam habui de facto in Florentia de medice / qui non conquerebatur homines sed cum scolari fecerat et tamen ipse fuit confessus / et allegat. l. habitam in ti. quod metus causa / contra cum iste tex. Hinc Ja. de are. quod haberetur in sil. in. l. si quis mandato. C. de negotiis gestis. ubi notat de forma huius condempnationis et illam. l. facio notare valde / quia vero contrariare / cum. l. facti. post C. se. ma. ista glo. verum tamen / quod quando ante falsi tutoris contraxit pupillus et restituitur contheus non tenetur pupillo ad simplum lite.

Fideiussoribus et nominatoribus et heredibus tutorum et curatorum Rubrica.

De fideiussoribus et nominatoribus

Quamuis: Oppone glo. que dicat in medio secus si comprehenditur contra specialem per dy. in. l. y. si. pen. ubi Bar. illam. l. eadem quidam dicunt ibi speciale in contrarius quod non est verum nisi de fundis ibi speciale quia neutrum contrarius et maius periculosum / sed dy. non tenet contra hanc glo. quam nota. non est textum in fi. cum glo. ex quo habes an dolus sit eiusmodi factum. l. i. C. de posi. idem. C. de dolo. quod nota.

Quum ostendimus: Hinc casum premio tenet inuenta / et dicitur hinc. l. precedit / quia fideiussores non obligantur nisi per stipulationem et quia debent primo precedere interrogatio / et sequitur quod fiat optime. ar. ad. ff. quod accusatis de aliquo crimine ut ab eo petitur fideiussor pro condempnatione soluenda / quia si fideiussor fuit presens et scripsit fideiussor / licet contradixerit quod obligatur / quia res publica et minor exequatur ut notatur in l. respublica. C. quando ex. ca. ma. et l. reipublice C. de rei publ. et ibi melius

Heres Nota quod instantia ex parte rei transfertur ad heredem. Bar. l. d.

De magistratibus conueniendis et heredibus eorum Rubrica.

De magistratibus conueniendis

In ordinem: Contra hoc inde. l. quod si maior q. ad mi. et l. aliud. ff. de re. iur. ubi quo ad omnia prejudicatur si maior pars facit. sed quedam sunt que expediuntur per maiorem partem que incumbunt ipsi vniuersitati vero / et sic loquitur dictus. ff. refertur. Quedam sunt que ipsi vniuersitati non incumbunt et de his loquitur hic et hoc placet dy. in dicto. ff. refertur

Magistratibus: Inducit dy. quod quamuis indirecte officio fuerit de expensis condempnatus tamen illud intelligitur si fuerit petitum ut hic. facit. l. vlt. ff. hoc autem de damp. infec. quod hoc dicimus indirecte tenetur si non condempnatur de expensis ut. l. properandum. ff. sin autem. C. de iudic. et l. fi. C. quando [illegible] non est. ne intelligatur si hoc a parte fuit petitum expresse. et hoc tenet hic dy. Item quis dicitur magistratus monere / et tex videtur sentire dum dicit qui numeri mandato non paruerit / et quod a tutore superiore debet amoneri / in dicto contrario. et ita l. loquitur in iure antiqua / hodie magistratus municipales possunt dare tutores ut insti. de atti. tu. ff. si negat. bar. l. doc.

Si inter magistratus Iste ff. allegatur in materia executionis.

Priuilegium Iste ff. non reperitur alibi dy. et verum est hoc quia parte pupillis subuenitur pupillo contra tutorem quia tutor specialiter datur pupillo. magistratus vero non datur specialiter propter ipsum pupillum / sed propter vtilitatem publicam et non ita tenetur cum parte pupillis subuenitur.

Proponebatur: Ista. l. non reperitur alibi dum dicat glo. in se primum 4. in se omnem culpam / istud non est verum quia magistratus tenetur ad instar tutoris / sed tutor non tenetur de leuissima ut dixi in. l. i. C. e. bar. le. doc.

Magistratus In ista ti. debet esse permissione de satisdatione rem pupilli saluam fore que prestatur magistratui et que prestatur tutori de dictis his et eius effectum inde non in. l. si quis cum. ff. ille a rem pupil. fe. bar. l. do

An in magistratibus. Fine huius. l. facit te nota. in. l. cum eadem. ff. de v. sig. vero hic eadem actio que fit eadem / dicunt quidam. ff. utilis tutele / dic et bene / quod eadem. ff. in genere non in specie quod teneatur uali / potuit illos nectare quia glo. quam habuisti hoc animo dicunt quod cum magistratus dat tutorem dicitur reperire alia tamen opinio est vera.

De rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt sine decreto non alienandis Rubrica.

De rebus eorum qui sub tutela

Imperator eg. Posteaquam: Ibi si testo vel codicillo etc. Inducit Ja. de are. ad q. quando testatores concedunt licentiam alienandi per dicta executoribus principes cum tutor et curator eqm

prinitur ut in d. ff. de testa. l. ix. licet glo. sit contra in l. § dum C. de distra. pig. de quo not. j. de ali. et ci. le. l. iij.

Sed et si pecunia. Item queri potest: Iste § in hoc casu allatur per Iaco. de are. quod per emtionem rei iudicate transfertur dominium et si dominus sit possidens et non petat ita dicit ipse in glo. l. exceptio ubi ei glo. allat huic § in l. iij. in glo. mag. ff. de publi. et inducit etiam Ia. quod agendo rei vendicatione transfertur dominium et hic est casus cum sit hic verbum petere quod ad realem attinet ut l. actio in personam de act. et ob. quod in personali iste actio inale declaratur sicut alia quo declam per modernos ut glo. dixi in l. pomp. de acquir. pos. moder. in tangit in l. ij. C. de rem. vend. in. Bar. l. doc.

Magis puto. **Si fundus:** hic probatur in hoc casu quod rei hered. non transit dominium ipso iure.

Fundum. Istum § allegamus in l. hinc filii. j. de le. j. Bartholus legum doctor.

Non passum: Nota hic quod aliud est concedi liberum arbitrium et aliud arbitrium hic est tex. quinto ff. huius. l. dum dicit praetor etc.

Si res: hic est tex. quod cum cognita est creditor instituit et petit sibi solui aut est usurarium debitum et dz ei solui al non. Not. tex. qui dicit primo vendi nomina et de aliis bonis solui contra ordinem executionis rei iudicate in l. stipendia C. de exe. rei iudi. Ia. de are.

Idem pomp.: Nota istum tex. per glo. que est post l. iij. qui dicit quod opus non est quod executor possit vendere quecumque contra rationem que glo. per hunc tex. et per bar. facit glo. l. si residuum C. de distra. pig. Item nota quod qui aliquis legitur possessio immobilis et res mobiles facit l. uxorem § legaverat j. de le. iij. Item nota quod hic dicit tex. quod deberent requiri consanguinei vel amici et ideo tu qui interponis decretum scias quid facere.

Illud queri: Nota sup. hoc dz fieri sine interlocutoria. Item nota quod hinc venditionem facere per viatorem dz credi alias facit quod dicitur de hac. § nunquam credendum unde quod non per modernos in l. eam quem C. qui actu. non pos. facit l. ff. de offi. praefect. vi. maxime quia officiali iurato creditur in eo quod refert et ad hoc facit l. Imperatores de exact. tribu. et glo. in C. cum pridem extra. de app. et ibi allat istum tex. facit tex. retinendus in C. ad audientiam extra. de praesc. Nota etiam quod hic [illegible].

vers. praetor interponat decretum super alienatione fundi praeminat ut tex. in l. predium C. de praedi. mi. moder. in nota in l. i. C. de quib. cius. et dicit illi quod sit vitium utrumque praesidis decretum in l. Imperator. § cum omnibus C. de admi. tu. ad quod facit quod nota Inno. in alienatione rerum ecclesiasticarum ubi dicit expresse quod dz interuenire utrumque modo decretum et ipse dicit in c. pastoralis extra. de privil. sed cum liquet cum quis imp. et sat quod res sua vendi in casu permisso an debeat interponere decretum iudex sub quo constitutus est quis an illius sub cuius territorio est res et dicit illius sub quo quis constitutus est ut l. j. et ij. et ibi tex. C. ubi de mi. pro hoc cum agitur personali sed cum agitur reali inde l. cum unus in ff. de bo. auc. iud. pos.

Si pupillorum: Querit glo. quomodo in cura cum possit dimissionem facere. glo. dicit hic quod sit quasi statutor concedit in permutatione ut in auth. Item nunc C. de sacro sanct. ecc. et quod est verum dicit inter minore et eam quod cura licet habeatur loco minoris et quod plus est loco pupilli tamen cura est semper eiusdem status ac minor licet impediat cum minor. etas tamen non sit impedimentum praetorium sicut esset in cura non est tamen quod leges quo possit dimissione. Sed inquam minor possit permutare vide glo. que dicit secus etc. tu tex. vel tex. dicere quod non sit speciale in cura pro quo facit § eo allatum ibi cum allat a fortiori quod potius expedit re illa carere qui refert in l. ij. C. si adver. transact.

Si quid. Ia. de are. inducit ad quod ex isto § quod decretum istud circa ea que permittuntur a iure possit ex permutatione et alienatione proferri secus in hiis que contra ius cen. et tunc subalienatione non vz. ad hoc ipse inducit unam glo. in c. latores extra. de cler. excom. minis. nam si aliquis excommunicatione vel absolutione certum est quod non valet. Bar. l. doc.

Liciate. Ius venditori quesitum quandocumque post venditionem ipsi emptori prodest. h. d.

Paulus: per testium quantumcumque parentum probatur voluntas testatoris ut hic et l. qui a patre ff. de fidei. tu.

De curatoribus furiosi etc.

De cura furiosi [illegible] expl. ymno [illegible] (margin)

De excusationibus tutorum [illegible] (margin)

Lege xii tab. Sed inquam in alienatione an uxoris ex pacto subveniatur et quomodo et dicit quod sit etiam adde ad ultimum glo. quam nullus allegat ut l. patri pro filio et finem iuncta glo. cum tex. ff. de mor. Bartholus legum doctor.

Curator. Ita in l. non quia neo / cattar. ymo i. dy. in quodam sic quasi.

Consilio eum decreuerit. Qui modo ex causa vel inditate cur/atore primo remoto datur. hic / di furiosi replicatio quia e sim curez / qui compnari facit primum et exerci/tum datus replicatio ipsi primo quia sunt / querela perenna in utilitate dementis / que potest ei vo. quare iste suo loco age/re tamen cum curatore primo remoto cum condemna/tus fuerit ad perennam si curatoris / quod probat tex. ibi quam ex condemnato et / uti veniret quod iste primo remotus vel et ex/ceptione vel inditate ad hoc velut glo. / dicere quod iste primus cum sunt in parte condem/natus in parte absolutus et ex hic in/nuit et ideo sic veritus exceptio vel inde/competit ipsi curatori remoto et si / dicas quod non prodest condemnato solum vel cau/dentur de except. rei iudi. et no. in l. 1. ff. / si plu. vna sua ad quod dico quod imperfect / sua condemnato et solueret sicut abso/luto ut no. in l. ex morte ad l. acquil. / et l. si quis cum totum ff. si plus de except. / rei iudi. Barthalus. l. dat.

Quesitum. Cur vero unius alterius / de vultu h. d. So habeo limitatione / l. 1. ff. si vinus et l. de excepto ff. de adm. / tu. f. quod tunc hebant a institutione i soli/dum quam alius concedit. Item monetum per / Ja. de are. et dy. ad hoc sic vnus con/stituit et alius porcionem afficetur et / alius negat hoc verbum sibi non nocet et / probat sic quod aliquis obstare pretulit / hetur per modo at si pretulit id quod sibi / nocet ut l. de etate ff. qui tamen ff. / de inofficio acti et quia eius respondet per se / dum. Ista quo sunt eo. antiquitus et com/muniter m. l. i. ff. de confess. et ibi per / dy. et mto. mat. et inde quod non per Jean. / m. c. si duo ex de procu. li. vi. et vide / quod no. in q. 1. c. ait tunc in glo. quia ipse pro

Et mulieri. Vide quod not. spec. / in ti. de act. ff. sed ut et ex ha/betur in l. si quis cum fact. l. ff. empte.

Ab hinc usque ad titulum de testibus exclu/sive sunt dom. nicoli de neapoli hic / imposita quia dns Bertolfus modi/cum scripsit super hoc libro ut superius / eius condicere apparet.

De excusationibus tutorum.

Sive Rubrica dixit et quinta ad per/dentia sic sup. dixit et a quibus tutores / possunt constitui vero quia constituti excusan/tur interdum ideo ponit hunc ti. et / istam materiam vide in practica in spe/culo de tutore ff. sinautem v. tuta/autem Barthalus legum doctor / excellentissimus.

Herennius. hanc / l. unde in aree pro / in prima ponit quedam / tractans quare de greco / in latinum intendit sim / in pre sectione translacionis. In 2o agg. dicit / aptius sum. Sed ibi Faciam tota ibi odium / et usque ad ff. non potest h. d. Tutor vel cu/rator liberto dari nisi in subsidium in/genuus prohibetur. datus autem se excu/sare debet vel ad eorum reddicione se obli/gat. Libertus vero non potest se a dicto / onere excusare h. d. pri. h in l. hic duas / let. sed est secundum ray. et dicitur dicta in/ verbo in grecorum ubi expediam. prima glo. / ibi tibi. s. ignatio de extro ibi Faciam non / ibi quo hic simile lacum ibi deleere f. de / iniquo. ibi ingrecem glo. exponit duobus / modis e in glo. 1. secundum az. dy. ut videbis / sicut in apostilla sequenti et ea seq. / tota glo. et glo. que incipit latina et / dente ff. in prin. ibi vote l. ex greca lin/gua in latinum sim dy. ibi verba subaudi ex/ponam et dicam in greco ibi eorum verborum / grecorum s. originalium ibi odium hic incipi/at eum tu inueniens ibi curatores neque / ob. de tutet l. pronus ut dicit se dixisse / Ray. in glo. ibi. so. quibus in prono hic in / alio ibi penuria. No. quod propter penuria per/sonarum nobiles inducuntur ad ignobilium ob/sequia coartantur. Sic ergo ignobiles et in/fames ad dignitatum obsequia propter penu/riam personarum admittuntur ut ff. l. de tutel. / l. generaliter ff. si mros ut ff. eos et de / mune et ho. l. honor. sim Ja. de are et / ex hoc habetur per pe. c. qui et adnet quas / l. 1. et ibi sinautem v. ibi ibi dabitur apud / tutor vel curator ingenuus libertino cum / potius dari libertinus ex eodem loco et / propterea hunc v. melius inger ff. ad v. liber/tinus pupillus obiuisse v. libertinus / cum quia leges post illud **Glo.** oppo. / duobus modis et querit de vna q. primo / oppo. de l. 1. ex ordine p. c. et soluit ut in / glo. dicit quod ibi tamen ingenui habebantur / ut c. de mu. mu. et ff. 3. c. ti. per tota Jf. / oppo. quod glo. male dicat quod leges fuerunt / translate de greco in latinum. Sed contrarium / inde quod non ut institu. de iure natu. ff. non ele/gantia. So. ut in glo. de hoc ut ti. 1. sunt / tamen in latino prius quam in greco dicitur / no. de ori. iur. l. 1j. ff. 1 in prin. Et per ray. / in consistorio ff. in prin. et plenius per ipsum / in aut. de non alie. ff. hoc igitur v. alien/aciones coll. 11. **Querit** glo. qui iste in/genuus erit datus numquid erit tutor de / facto vel de iure. So. dicit quod ymo de iure quia / dari potest sed hic se excusare ut pz. p. c. l. cum ex / ordine sim dnm Ray. nam verum est quod potest / dari sed excusare. hic. iur. de Neapol.

Non poterit. Ibi curator generalis sed

De excusationibus tutorum

De cura furiosi et aliis extra minores dandis

spalis sic ut no in spec. de cur. § int aut
v. § inquid ¶ Glo. opp. tribus mo
primo de l. amplissimum et l. licet C. et ti.
se. ut in glo. ¶ Glo. opp. de inferiori gratia
act. § tenet. Item oppo. glo. de l. maritus
C. de procur. se glo. et rem sassigit glo.
in l. maritum C. de excusa. tu. et insti. e.
ti. § fi. quia pro effectione remittimus
rem ipsi curatori dic sic ete eadem ratio
hic locum in procuratore quia inter pro affectum
sibi reddiderit rationem et intraret. Et ad
dicunt aliqui quod maius periculum est in cura
tore et tutore quod sic in procuratore quia
a tutore non potest exigi ratio tutela durante
a procuratore sic ut l. de ra. ad dis. l. si quis
ut C. de admi. tu. l. tenes. q. procuratore vero
potest exigi quandocumque ut patet in l. quia ipso § fi.
B. de procur. sed hec ratio tangit tum tutore
tum a curatore possint exigi rationes tutela
durante ut patet in l. ii. et l. rees. C. de ad
mi. tu. quare dicunt alii quod ratio est quia
magis tenet adultus curatorem suum quam
timet dominus procuratorem quia curator dato
est adulto ut l. si fundum § si tutor ipse
empt. et de fide l. inter omnes § qui tute
lam dum ille lex loquitur in tutore et
non in curatore de quo non tinemus licet
per hec att. et l. quod vi. aut clam l. si is qui
in pupillum § qui tutores et in aute ut
hii qui obli. § l. coll. v. de tutore aut
nec est aliquod dubium quia tutor non
potest dari pupille ita quod sic maritus suus
quia non potest per ipsam mulierem ut insti.
de nup. in prin. et ro dic quod ro est quia
revocatio procuratoris pendet ex mero
et libero arbitrio ipsius domini ut insti. ma
§ recte sed tutoris vel curatoris officium non fi
nitur nisi certis modis ut insti. qui.
mo. tut. offi. fi. per totum quare ergo et licet
aliquis tutor revocetur revocatur tamen non ex
timatione et fidei ex ut B. ii. per primo
et sic scandalum oriretur i. m. quod ex non
debet ar. C. ne fideiuss. do. deu. l. ii. et hec
verba sunt old. licet Ray. attribuat sibi in
dicta l. maritum de hoc etiam dixi insti. e.
ti. § fi. de hoc habes in spe. e. ti. § si vir
nicolaus de neapoli

Excusatur. Etas lxx.
annorum probata laxino tempore
creationis per factum tribuit ex
cusationem a tutela vel cura testamentaria
vel dativa. h. d. ibi excusantur quam causa
delegari non potest q. e. l. scire oportet.
§ oz licet excusantur tenetur vel in eadem de
ligentur ut ibi not. glo. et eam preterie
tenetis cordi ubi legitimus. Salnus al
primus inventus ¶ Glo. oppo. fal et querit
de quatuor quonibus primo oppo. glo. de
l. fi. C. qui eta. l. i. x. et respondet glo.
Sed quero a te de ratione quare est ratio quod al ad
excusationem muneris personalis auctoritate et uti
litate sufficiunt quinquaginta anni et

in dicta l. fi. Sed ad excusationem muneris
publici auctoritate sed valitudine per nati requi
runtur lxx. anni ut hic dic per pe. Iudi
cat omnibus quod ista iter ista et hoc inducit
pe. mar. leges dicunt excusari senes
a testibus ut l. in mer. B. de testi. quales
senes intelligantur ille qui est lxx. annorum
cum incubat sibi omnis pauperi se quod nemo
negocio sicut et in tutore et hoc not.
C. de hiis qui non imple. m. l. i. li. x.
Sed glo. circa hoc qualis quis dicatur
senex aliquantulum variat ut de hoc
aliqualiter tangitur s. et per glo. in l. in
fanti C. de in. deli. et dicam s. ad
l. falc. l. hi. dicas sed quo ad reddendum
testimonium quod requiratur etas lxx. an
norum quo ad excusatus tu habes glo. in
dicta l. fi. Oppo. glo. de l. si nemo
in fi. dic ut l. ii. infra de testi. tu. et
l. iii. et glo. refert quam oppo. de l. iii. §
qui potest et responde ut glo. et recte
diversitatis dixi insti. qui. da. tu. pos. §.
ad certum et de actis an. in prin. et dixi
B. de titu. lib. l. initio § i. ¶ Querit
glo. quod inspicimus tempus adite hereditatis
et responde ut glo. dicit et hec glo. Ray.
est plana in nostris institutis tunc tamen
inter aditionem et mortem nullum sit
medium ut l. si post mortem i. de le. i.
In here de nero quod tutore dato procedit si
ponas ipsum factum heredem post mortem
sine aliquo medio non alias sin dicas sed
hoc non potest esse quia sic aliquot tamen me
dium tum vivente herede hereditas adiri
non potest ut l. de acqui. hered. l. nec
nemini sed demum quod adeant post mor
tem et sic inter additionem et mortem
oz quod aliquod medium est quantum ad ceu
lum ut l. qui filie § fi. s. de he. insti. sed
ut glo. que possunt esse latitue per probationes
in etate et sic Rs ut in glo. Et non
quod etas possit probari per testes et instru
silem glo. hec tie in l. ii. § per sonas de
hiis qui ve. eta. impe. et B. de probatio
l. etiam inde et glo. notat contra C.
si mi. se ma. dixi in l. si alumus quam glo.
est fla. ut ibi per Ray. sed ipse ray. tenet
contrarium in ii. l. fi. C. de hiis qui ve. eta.
impe. et male ut dixi in auten. quin
mo. na. effi. le. de hoc in spec. de proba
ti. § qui aut x. Sed cum tu dehe dicas
Ray. se dixisse in l. an ter de probatione
in glo. l. si minorem de in. inte. resti.
licet ut dicit hic in reportatione sua de quo
nichil ibi dixit sed dicit in dicta l. si alius
Item querit glo. utrumquid possit instrumentum admi
tti per teste in probatione etatis et videtur
ut in glo. dic verum est cum non facit pro
bationem quam faceret alius testes ut
notatur in dicta l. et insti. ¶ Querit
glo. de q. vulgari utrum ex istis natali
bus fiat probatio plena glo. dicit quod
non dic et fin hoc quod dicit aut ex aliis
2°. non ponas disiunctive sed copulative

aut probet / vel dicas quod ponatur pro eo et
ex solis naturalibus fiat plena probatio
et est ratio quia presumptio facit plenam
probationem in hiis que sunt contra ve-
ritatem sive naturam ut no. C. de testa.
l. iij. § i. secundum Ja. de are. et secundum man
ut ut qui minor fiat maior ut l. iiij.
C. de in inte. rest. § 20 secundum old. Ro.
ad glo. et sequitur in glo. quod due pre-
sumptiones faciunt plenam probationem
cum aliis indiciis ad declarationem huius
glo. quam totus mundus allegat / ego
quero quid indicium glo. in l. cum probatio
de probat. tenet quod indicium sit minus
quam semiplena probatio glo. vero secundum
contrarium j. de q. l. maritus contrariendo glo.
l. i. de testi. que dicit quod indicium fit per
testem familiarem et probat sunt ista indi-
cia quod si essent plures testes familiares
deponentes quod iudex sequendo ipsum dictum
debeat ferre sententiam ita quod ex pluribus
indiciis sequatur plena probatio ut
in glo. in l. iij. § eiusdem de testi. quod
teneas contrarium di. quia non invenitur alibi secundum
Ray. in dec. l. i. ¶ Viso quid sit indicium
et quid operentur indicia videamus an
glo. nostra sit vera que dicit quod due pre-
sumptiones non inducunt plenam probationem
absque aliis indiciis / dy. dicit quod est glo.
vera in criminalibus in quibus iudex est hodie
maximum contrarium ut C. de probat. l.
sciant et de pe. l. qui sententiam qui criminalibus
due semiplene probationes facerent ple-
nam sine indiciis ar. eius quod no. in l.
iij. § sicut simpliciter de testi. cum h. ber-
geri. ex. de testi. c. veniens / contra opp.
dy. oppo. de l. secundone ff. qui iura. f.
c. et de eo quod no. C. qui mo. tutele l.
i. due secundum probationes diversi generis non de-
bent facere probationem plenam sicut due
excusationes diversi generis non faciunt unam
plenam secundum dy. ibi est simile favore
pupillorum / vel dicas quod due semiplene
faciunt unam plenam / sed ista glo. dicit
quod absque aliis indiciis non faciant / et sic
non discordat / sed hoc non est verum dy. qui
dicit quod in civilibus sufficiunt tamen due
semiplene dicit Ray. quod in criminalibus dy.
dy. probat bene dicit sed in civilibus non etiam
probationibus diversi generis In probationibus
eiusdem generis secus per ff. qui mutuum probare
attemptum ut § fi. j. e. et ibi no. ratio est
quia in [illegible] favor est [illegible] et con-
iunctio ut l. si unus § pactus de pactis
et l. in rem § quemcumque de rei vendi.
et de accep. l. an inutilis § acceptum / et
quod ibi notatur / Et ita dicit Ray. se consu-
luisse contrarie de fide. l. quod fama et unus
testis non faciunt plenam probationem etiam in
civilibus de hoc allegat ipse quod no. et quod
ibi dixit C. de probat. l. sperantes et de
quo. quod l. fi. et de iure iu. l. in bone
fidei in quibus non reperio ultra quod hic dixe-
rit de hoc hostien. in spec. de teste. ver.
§ fama vero fama / et vero sed licet Ray.
dicat dy. male locum in probationibus
diversi generis tamen salva reverentia per
ut refert ol. illa fuerunt verba dy. f.
quod illud quod dixerat in civilibus sufficere
duas semiplenas probationes / deberet
intelligi in probationibus eiusdem generis se-
cus in probationibus diversorum generum. ar. dd.
§ qui mutua. et l. i. j. de iure iu. quod
tamen damnat old. et revelatur esse dam-
natam opi. Ray. Unus enim testis facit
semiplenam probationem ut no. in l. iij.
C. de re. cre. et ad hoc allegat l. theo-
dosius. de do. ple. / et nota ubi sunt /
testes duo qui sunt probatores non solum
eiusdem generis sed eiusdem speciei non pro-
bant si sunt singulares in dictis eorum
ut not. in dec. l. i. C. qui mo. tute. et
probatur per c. bone memorie ex. de
testi. ne ob. ista glo. que non loquitur in se-
miplenis probationibus sed de duabus pre-
sumptionibus ut est que est magna differentia cum
presumptio sit quid probabile et probatur / cum
ipsa debeat plene probari / et cum plene
probatum probat aliquid semiplene / ut est
infamia / et fuga rei / et in aliis de quibus
notatur in dec. l. iij. de re. cre. sed scriptura
probatio est quod semiplene probant / cum
sit quidam modus probandi et semiple-
na probatio est ut unus testis / et scrip-
tura privata / et sic non aut probat per
aliquid aliud extrinsecus a scriptura. secundum ol.
in semiplenis probationibus non possent
procedere quia aut non essent singulares in
dictis eorum / et tunc plene probarent ut
l. ubi numerus § de testi. si sunt singulares
repelluntur [illegible] ut vero dicit in dec.
l. i. et sic ex quo requiruntur semiple-
nas probationes eiusdem generis in eis non
potest procedere teneas tamen istam glo. [illegible]
[illegible] quam contra allegat totus mundus
¶ Ulterius ista lit. [illegible] de pla-
te clerici qui tempore electionis erat xxiiij an-
norum et pendente causa fuit effectus xxv
annorum an confirmatio quod non debeat confirm-
ari / cum tempore electionis inspici / et in
episcopo requiritur tempus xxv annorum ut
ne C. de epi. et cleri. l. nulla et aut.
presbyteros et per hoc facit § in nullis j. e. hac
l. facit l. debitor in prin. j. de le. ij.
melius j. e. l. tutor petitus in prin. et quod
ibi no. / et de hoc argumentum habes per Ray.
j. e. l. et per hoc alle. ipse l. operam j. de
opt. le. et ex. de elec. c. cum in cunctis
et hac ar. est hic secundum Ja. de are. sed contra
hanc determinationem facit l. si is qui tres

i. e. in prin. ubi si nominatus ad tutelam
excusatur a prin. et postea. i. qua
legitima excusacio desinit sibi compet.
ex aliqua supervenienti causa quod probatur inde est
ac si ipsi num. competivissent. Sed illud fal-
sum est pupillorum facit l. divus in prin. i. e.
et quod ibi notatur ad quod facit l. cum ex ora-
tione et l. plane et l. cum ipse i. e. ti. con-
siliorum declinatione ob. l. mulieres in fi.
de re mili. cogitabit ad illud contrarium
quia difficile. Nyco. de neapol.

Remittit: prefatis numerus filiorum le-
gitimorum et naturalium superstitum
ex excusatione tutele prestat, et in hoc ca-
su computantur nepotes qui supersunt ex pre-
mortuis filiis, pluribus tamen ex uno
patre relictis loco unius computandis
h. d. usque ad § amplius ibi in patris
nepotes ob. l. tria onera i. e. et ibi dicam
Glo. oppo. tribus modis opp. de § sed
pro milit. e. ti. et solvit ut in glo. Item
oppo. de § sed hodie de adoptionibus inst. et
solvit ut glo. Item oppo. de l. ii. C. qui muo-
tu. l. x. et solvit ut in glo. Ex quia notatur
unum valde nobile, quod filii qui sunt capti
ab hostibus non prosunt patri quere sed non
prodesse prius tamen esset dificile alibi re-
perire et est multum nobile. Item oppo. de
l. in bello i. e. et solvit ut glo. Nyco. de neap.

Qui autem: Iste § est brevis et non
eget summario quia eum summavi ibi
in eundibus. Exponit hanc literam duobus
modis et utraque bona. Oppo. glo. de l. ii.
de minu. ro. vim. et solvit ut glo. Querit
glo. an prodesset ei qui est in ventre quod
habetur proinde ac si esset natus et videtur
ut glo. nec ob. l. i. de li. et postu. l. sta-
tim. et de tutis. ru. et ubi rii. testa. l.
m. in prin. ubi tractatur de quo de eo
eius est in ventre et tunc non habetur pre
natus quia illud speciale fuit de alimentorum
et testamentorum, ut notatur ibi glo. questio
nobiles. Ulti. ult. § facit ad quod nota pro
gratia e. de statu. l. l. qui in utero si quis
si proverit baptizati, quod pro quibus lupis quem
quis ceperit debeat habere x. quod si aliquis
caperet lupam que habet lupos in ventre quod
debeat habere tantum. x. quia qui est in ventre
quod habeatur pro nato est verum quo ad commo-
dum suum non quo ad commodum aliorum, facit
ad id quod dicam i. de et ex. ti. l. qui liberum
§ pretexte. Nyco. de neapolis.

Non solum: Istam § et summam
ibi extendunt. Nota quod appellatione librorum conti-
nentur nepotes licet ob. e. de testa. tu. l.
quod si nepotes et i. e. l. sed et mulieres
in prin. quia id locum in appellatione filiorum quo
cum refert verum probatur ab homine vel
a l. et dixi. mili. qui da. tu. pos. § quod
si nepotes probatur ff. de arc. et pe. et dictum
in l. quod si nepotes et in l. Gallus in
prin. Querit glo. de uno quod est inter
declinatus in filiis et solvit ut in glo. Le-
ro quod in provinciis multis virtutibus pa-
lis, inquiunt sic id est quod in ytalia, quod sufficiant
quatuor filii, dicit quod non, ideo re-
quiruntur quinque, sicut in provinciis et mili.
de excu. tu. in prin. nec ob. l. i. et l. si
de censi. quia ibi loquitur in rebus realibus
ut mili. e. ti. in prin. et pro hoc credo
facit glo. que est C. qui nu. li. l. iii. l.
x. que dicit quod tres filii excusant a mu-
neribus aliis personalibus in provinciis habita-
tivis ytalie, sicut in ipsa ytalia, quod credo
falsum pro dictum predictum. mili. de excu. tu. et quod
ibi dixi.

Numerum: hunc § summa-
vi ibi generaliter fuit. sup. hac e. l.
ii. solvit ibi non inter eius et hoc fac.
ad q. quod ibi dixi ibi auxiliantur non
ob. ex. de re. iudi. c. abbate sane li. vi.
et ibi no. per Jo. mo. Contra hunc § opp.
quod debeant sibi auxiliari filii nati pro
trinitate et sic oppo. de l. ii. C. de conser-
vandis et de eo quod not. e. ex. per cum
l. pomp. C. vali. Sed secundum Ray. aut ex-
cep. ad dilatoriam supervenit potest
et tunc aut favore adversarii et tunc
post litem contestatam opponi ut in glo. aut
absque favore adversarii supervenit, et non sic
ut hic, et remittit ad id quod dixit Ray.
C. man. aut pater, sed ratio tertia est falsa
quia dicitur attare de fideius., et tenetur
inventum ista nisi s. id quod dicimus, quod exceptio
superveniens etc. Nyco. de neap. p. d.

Numerus: Numerus trium tutelarum
vel curarum simplicium non mixtarum pupillorum
diversorum preveniunt, habitant non ex parte iu-
stum excusandi facultatem probat a contra-
rio h. d. ibi curarum. i. tres vel curas et
curas, quod habet duas curas et unam tu-
telam vel etiam ibi minoribus nec propter ex-
cessum expectantibus per sex menses ut l. non
tan. i. e. ti. secundum dy. ibi nobilis vere fecit non
originis secundum Ray. qui dicit se dixisse C.
de postu. l. providendum sed facit illa i. e. quod
efficitur nobilis ex scientia vel ratione scientiam ad
hoc facit ex nunc quod no. e. per se l. si se-
cretarius sed quicquid dicat d. Ray. dico quod
ultramontani sunt nobiles vere originis
ut haberetur i. de censi. l. i. in prin. et
non quod hic appellatur eum nobilis, et i. e. l. de-
xiiii. appellatur eum nobilissimum. Ex quo
no. quod sufficiunt et potentia in eius pro se-
cuntur facit i. de r. ob. ubi aut non
appellatur. Nyco. de neapol.

Tria onera: Istud continu-
atur ibi onera, Iurandum unum
omnis sufficiat ut l. si ii. qui tutores

re. in pri. ibi tutelarum non delatarum one-
rib. ea. ut ff. e. l. spadonem § cinitatis
v. Sz neq3 sm dy. Sz contra hoc uidetur fac.
l. Si quis tutor. ff. de rit. nup. dicitur
indeo. § cinitatis ibi excusatur. pro hoc
posset dici q3 quarta nominatio ipso iure no
valz adeo ut no teneatur tutor se excu
sare. Facit ad hoc l. legittimos ff. de
le. tu. et hoc tenet glo. que incipit
quarta in pri. se. l. Sz melius. Nota in pri.
glo. oportet i. pupillorum i. in omnib. eorum
personis rebus. Glo. in § amplius oppo.
de l. i. C. qui nu. tu. et de l. spadonem
§ finali q. e. ti. et soluitur ut in glo. Et dic ple-
ne ut not. in dicta l. i. Facit quod dixi in prin.
huius l. ii. l. tria onera. Glo. oppo. de
l. i. C. qui nu. tu. et soluitur ut glo. Item oppo.
glo. de l. spadonem § fi. s. e. et soluitur ut
glo. et eodem modo vnde ad l. si quis tres
§ fi. e. ti. in glo. que incipit sex nat
glo. dicit sic generaliter sz dic generaliter
Tolio hec l. tria onera intelligun-
tur ad q. tres erant fratres habitan-
tes in eadem domo impositum est onus pa-
ritarum de expensis quod debant habere uini
expensum tamen si tenent minorum indiuisi
si diuisim q. deant habere tria sm Ray.
q. e. vn. in omni imposito vel regimine. Secus
in omnib. persona nisi imposito vel persone. quia
tunc indistincte debent habere tria ut
C. de cinitatis l. licet in xo. et quod ibi de
xi hec inge. Nyco. de neap.

Proximus: ad tria tutela uel
quartam vocem appellationes interposita et
ea pendente ad aliam vocari nequaquam
sz tunc illius appellationis expectatur ut inca
sucumbens quartam repellit eius aut victo
illa admittet nisi de iure illa fuit re-
cusata. h. d. ibi probabatur. i. uidabatur.
ibi et fuit. i. potest se excusare a quarta
propter etiam a qua appellauit. ibi appel
lans et sic non teneat inter excusa-
tio ipso iure ibi excusatione. i. appellatione inter-
posita supra ea ibi illius. inde quia hic hec
quandam glo. et dic dic non tenet et
sm hoc habetur futurus i. tunc futurus
et non habet expectare in tex. ibi tunc
habebis prelati tunc futurum non tamen futu-
ibi vocem vel hac satis bene est scilicet si
eum. i. e. ibi susceperit. s. pendente appellatione
supra inter. ibi clauit i. perea expectet ibi legem
que noluit quamuis subeat onus quatuor
tutelarum. Glo. op. quatuor nondum pro
opponit de § qui aut uidetur. e. et soluitur
ut glo. et que sic uo quod a tue nominatione
tutele non potest appellari sza nominationibus
aliorum publicorum munerum sic ut l. i. § si
quis i. qua appell. sic et not. per glo. C.
de temp. appell. l. i. et per similiter in l. hys
qui ad ciuilia. C. de appel. et dicam § e.

l. scire in prin. oppo. glo. de l. si ius quis
tres in fine s. e. et soluitur ut glo. oppo. gene-
glo. quod non ipso iure sz excusatione opposita
ut dicta l. si is qui in tres in prin. sed ibi
se excusat quia non erant inuenies alius
hys alius erat inuenius quod habebat tunc
ac in ea supra appellatione interposita actum dua
one tutele. Facit ad hoc l. iam tamen §
nedi. sol. et ff. de expat. l. ne in plures
et ista inducitur ad ar. ad q. gene. glo.
que est in l. edita. que dicat quod pendente
iudicio admittitur cumulare actionis si tal
est sua petitio quod lata sua absolutoria tamen
non obstat exceptio rei iudi. in alia at
secus esset per l. fundi. Et l. fundi et l.
sed si ante. ff. de except. Nam video hic
quod licet finita supra tria tutela tunc voc-
are ad quartam sz ea pendente et ita de-
mum pretium fit appellatione pendente. que possunt
fieri in medio per principali ut l. post
§ impr. ff. ut le. no. ca. et no. et tene
menum hac generale dicitur Ray. in recollect.
dicit contrarium dy. propter quod prehendit eum
et ad istum tex. Rndet quod ibi prima q. est
preiudicialis ad sam quia si metam vincetur
excusatur a quarta ut hic in tex. et
sic non solent simul admitti ut dicta
l. sz si ante. secus si nullo modo possit
esset facere preiudicium sed ut dicta l. fundi et
dicta l. sz si ante et hoc sc. verba dy. licet
Ray. ipsum reprehendat per ea ut ipse fa-
tetur in additionibus antiquis et de hoc
habes plene p. dy. ex de re. iud. c. nullus
pluribus si. vi. et redeas ad glo. et
oppo. de l. nominationes. C. de appell. et va
ta glo. que incipit l. i. generaliter hic. l. qui
dicit. Not. fi. vnum vel cum tutum alicuius
et facit pro glo. l. instet. Leugmentes ff. de
i. iur. sm Ja. de are. Et aduerte quia
supra verbo faciet. hec quadam glo. que
dicit quasi dicit excusat me modo quod
iuuetur per lonius ne faciat te citare
et to melius diceret se re. Nycol. de ci.

Si pater: Tria onera tutelarum
penes eosdem quis si in eadem potestate vel ipse
in potestate habitam excusat ab alys tute-
lis excusat nisi per me vel earum altera ac-
cepta fuerunt absque voluntate patris. h.
d. ibi filius in potestate ibi vexabitur de
quarta tutela uel curam. ibi patri decerni
voluntate habuit filius ac secus ut s.
l. xxx. ibi domini. l. priorum ibi nobil-
lissimus. dicitur ff. e. l. y. in fine appare-
quod appellat eum nobilem. Sequitur l. tria
onera que computantur ibi sufficit i. que
ad omnes unius priorum excusantur. ibi
prodesse nec patri nec sibi ibi recipiunt quod
periculum ad patrem non pertinet sm dy. cla.
in ista § si pater. Oppo. de l. xxx. so. ut glo.

¶ Querit glo. qualiter intelligitur. unum
omnibus inter positum uni domui / et R. ut
glo. et allegat pro glo. ff. de are. l. filio ff. de
le. i. et l. i. de muner. et ho. Indicatur
mar. q. qn unus de domo sustinet onera
quod omnes de domo videntur sustinere ut l.
tria onera ¶ Glo. oppo. duobus modis et
querit de duobus. et primo oppo. de l.
si filius de tutelis / et R. ut glo. Item
oppo. glo. de l. sponsione ff. si certum
pe. et / R. ut glo ¶ Tertio querit glo.
et adverte quia est falsa / dicit ipsa nunquam
pupillus poterit statim conveniri / et R. ut glo.
et habes ex ista glo. nota quod pupillus qui quer-
itur pro munere suscepto pro filio potest queri
ri / antequam ipse filius / glo. est falsa ff. l. i. C.
de decurio. li. x. et quod ibi no. Sed pater
ibi dicit quod ibi loquitur ubi pupillus tenebatur rei
publice quo casu oportet quod conveniatur ante
pupillus / hoc est de iure antiquo / et est speciale
in pre ut v. no. glo. quod est falsum / quia idem
est in quolibet intercedente penes rem pub-
licam ut l. iii. in fi. de admi. tu. l. re.
ad eum pertin. / et ibi glo. hic autem loquitur ubi
pupillus tenebatur privato et sic intererat
penes privatum / inter que est differentia de iure illo
ut no. glo. ff. de admi. tu. l. rem ad commune
pertin. l. iiii. in fi. et l. si filius et ex con-
tractu in l. mortuo ff. de mu. fi. licet
glo. nota contra et male in l. imperatores
ff. idem responderunt ff. ad munic. Sed
quidquid teneas ista glo. remaneat
vera cum hic pupillus interesset penes rem
publicam / et ideo de antiquo poterat contra
fideiussor filii / qui conveniretur ex contractu.
ut l. cum filius ff. de ver. ob. hodie non oportet
posse conveniri antequam principalis ut l. non recte
C. de fideiussoribus / et quare aliud alias
iure publico contra aliis / ideo no. in dicta l. i.
et sic secundum istam habes / quod pupillus qui obligatur
pro filio penes rem publicam posset con-
veniri antequam filius ff. de are. tex. contra
in l. secundum ff. cum filius ff. de v. ob. et
dixi in aut. de fideius. § i. et vide glo.
C. de fideiuss. l. sicut quod glo. teneas contra et
propter hoc est falsa glo. se. dum de pupillo qui dicit
quod pupillus conveniebatur ex contractu filii ipsius
tutor et ideo poterat conveniri. Nota de neap.

SIMILITER habemus duas tute-
las si due deferantur diversis tem-
poribus prior posteriori pre
fertur. Si vero simul deferantur erit
illi assumpta quo deferens declaraverit
h. d. ibi etsi quasi dicat / hic dico enim ex-
cusari a qualitate / et sic Imperator tc. per versum
que sequitur et contra tc. et expone etsi pro
quamvis / et hic incipit R. secundum dy. et glo. i.
Imperatoris constituti cum tutore ibi ad aliam
h. nec ubi constat de ordine / Si autem non constat

sequitur similiter tc. in creatis i. in diversitate
cuius de persone creationibus ut est die. ff. tuto-
ribus / et sic intelliges in pre / et in fi.
queratur in patre quorum tutele sibi pro-
sint ad utrumque ibi eius ff. catum et nota
quod in ambiguis melior eligitur / ad quod facit
ff. de re iu. l. in ambiguis et de iure dot.
l. in ambiguis. et de iure fis. l. non puto
secundum ja. de are. / et facit quod notatur in spec.
de legatis § nunc videndum v. quid si pr.
¶ Glo. oppo. duobus modis / et querit de
uno et inducit mar. ad unum ¶ Oppo-
nit glo. et non solvit et ordo non spectetur ff. de
solut. l. nec cum dy. in fi. se. et eius ita
recitabo in fi. se. olim cum se concordat
se. qua ponit cy. in dicta l. nec enim
unde tamen membro adverte et omnibus se. im-
pertis sit dicas quod aut loquitur de ordine quo
ad scriptum et tunc sufficit ordinem quia
inordinatum nichil tc. in aut. de her. ve.
et fal. § in ordinatum / aut loquitur de ordine
ad aliud et tunc distinguo quia aut quaritur
unde ordo obmissus viciet rem de qua
agitur / et tunc aut est ordo necessarius et
ordo obmissus viciat ut l. ii. § primo
de inul. et pu. et de her. in insti. l. ut de-
bitum / aut est simplex institutio ordina-
de voluntatis et tunc non viciat ff. de precari.
l. quamdiu et insti. de le. § cum heredis a.
est dubium et tunc idem / quod non viciet quia
censetur tamen simplex institutio ut C. de testa.
l. ambiguitatem et l. proxima aut queritur
an ex ordine resultet ius / et tunc aut dis-
po. l. vel hominis voluntas / est certa et ex ordine
ius non resultat nec circa ius de ordine
ut dicta l. nec enim et dicta l. quamdiu et
in § ante et de le. ii. l. cum pater § fidei
tue / aut est incerta / et tunc ordinem sequimur
ut l. generaliter § quod generaliter ff. de fideius. et l.
gallus § et si ff. de li. et posthu. et de her. in-
sti. l. qui solvendo et dicta l. cum pro
§ ante ff. de le. ii. et de usufru. ac. l.
quotiens / modo habes se. omnia secundum dy. Sed
dy. ponit ista ultima membra de hac
se. habes pro ja. de are. in dicta l. quotiens de
usufructu l. et ray. in dicta l. nec enim
ff. de solut. Item oppo. glo. de l. si in plu-
res ff. de excep. et Sed oppo. et de omnibus
l. allatis in glo. et R. ut glo. et ibi glo.
dicit quod committitur sorti intelligas ut no.
in l. i. C. ma. pos. in fi. magne glo. quod est
nota. Querit glo. pone quod tutela et quar-
ta tutela est data a diversis iudicibus que dicatur
preferri / et R. ut glo. quod intelligitur quod iudex.
ut iusque incola est et originarius tunc talia
incola tunc de lone fert a iudice incolarum
incola preferatur ut no. glo. C. de incol.
l. cives li. x. / et facit l. libertus § f. pre-
script. ff. ad munic. secundum Ray. et sunt
verba dy. Sed certe l. cives contra nudum sensum

uel deferrin a medicab(us) uel meditac(ionibus) uel
originis / quia dicit esse in clave vocan
adminus uel ad omnes hic possit accipi e-
quod nimis vult et old. dicit debeat ad
superiorem reverti / et forte illud est verum
quod respondeatur sibi declarata tutela
que nimis omnes h(abe)t ar. illius glo. ne
ob. l. sacius de re. mili. quia ibi forte
erat debitum id quod continebatur in summa
mensa ac plus quod deputantur / et sicut non de-
per aliam summam debitor liberatur / et ad su-
periorem reverterunt ar. ff. de re. mil. l. c-
quorundam insti. et ar. ff. de inst. et rele-
l. relegatur. Sed hic non erat obligatus
ad aliquam tutelam ante / et requirimus intell.
sicut in adnotatione minores nec ob.
sicut pot dici quod hic est speciale favore pu-
pillorum et intelligatur de minori tute-
la / quia idem favor favor est in pupillo
habente parvam tutelam sicut in habente
magnam ... C. de tutor. l.
non solum / Item glo. le. ... dicit lex
in minore pubes quod est in favorem favore
rei publice / que est magis favorabilis quam
pupillus / ar. eius quod not. C. de temp.
appel. l. i. de hac aliquantum tangit per dy.
ff. de le. i. l. qui duos / et sum est quod dixi
ne ob. l. m. in fine de excus. illius de qua
Ray. oppo. et non solvit / quia sum est
que dixi concordat et de ista q. non
gen. C. de sacro. sanc. ec. l. nemi-
nem ... calumpnia ¶ Ultimo dicit glo. ista l.
facit ad id quod not. C. de codi. diu. adri-
anti l. i. ff. quod conveniunt due testa / et testa-
quod fuit primus uel postmus quod revertemus
ad medietatem et medietatem confirmat qui aliquis
vult sed dicit non est verum / quia sed glo. in dicta
l. i. non firmet persone sui veritas
est quod necesse est hic ut in glo. et melius ff.
de bo. pos. sum tabellis l. i. in prin. et ibi-
dictum ¶ Quero ex glo. ponit quod iudex
non elegit quod tutelam suscipere licet tantum
ubi medietatem revocatur cum ad duas unumquemque
ponit pendente isto dubio revocari ad
aliam dicit quod non sum Ja. de are. ff. e. l.
diximus ¶ Querit dominus mar. / ponit quod
legatus contulit duobus eandem prebendam
nec apparet cui prius / et cui potius an
debeat esse electio legati cui vult eam con-
firmare de hoc habes casum sum extra
de rescriptis c. duobus ¶ Ultimo praestat
iste ... quod mandatum seu rescriptum prin-
cipis accipiat vigorem a tempore presen-
tationis ... / facit ad hoc l. si sponsus
in prin. C. de donat. inter vir. et uxor. fac.
l. qui absenti in prin. ff. de acquir. pos-
ses. ob. C. de repud. l. licet ut not. glo.
in dicta l. qui absenti et sic praestat ... quod
si aliquis erat excommunicatus et fuit abso-
lutus per papam eo absente / quod absolutus non praestat

sibi nisi absolutio pervenit ad noticiam suam
ut solet notari in dicta l. qui absenti / et not.
Jo. thewtonicus xi. q. iii. c. i. Nycolo. de neapoli.

¶ Grammatica. Grammatica rectores
et medici et sophiste a tutelis excusa-
antur maxime medici infra designati ubi sophi-
histe i. dialetice id est qui s. medicina ubi nu-
merus que sunt publice invicte et vali-
et intelligas in personalibus ubi ex hiis ob.
ab hiis quos sunt quod idem quod diminuto neque
s. faciunt hiis in summa et not. ex de
rescriptis c. prima per ac. dy. et de re. mili. c.
xi. l. xi. sum Ray. ubi manifestum id est manife-
tatum uel manifestandum sum dy. ubi uni-
verse / Non principem romanum esse dominum to-
tius orbis / et ita testatur testatur m. l.
deprecatio ff. ad l. Ro. de iac. nec ob. C.
de sum. tri. l. cunctos ubi videtur dicere quod sunt
alii non subiecti ut de emunt. l. si. et p.
liber non quia ibi loquitur de facto dicit de facto a-
licui provincie non sunt subiecte sed de iure
omnes sibi subiecte sunt / et ita dicitur pe. in
dicta l. i. C. de sum. tri. quod crede verum nisi
per aliquod tempus sit servata per scriptio ut ego
dixi plene per andream de ysern. in procemium
usum feudorum libri quinti / tenet der. in l.
tempus in si. C. de presc. xxx. annorum / per
hoc non videtur verum / tunc cum francia ab eius
domino sit abstracta et Rex Francie sit
exemptus ut hec inst. de pa. po. in fi.
sed glo. contra notat in l. hac edictali de
se. nup. sit plene dic ut dixi in dicto
procemium usum feudorum et dixi etiam in ti. de pa-
po. iura / Credo cum regem Francie sub-
iectum esse imperio non ob. in l. si notum
C. de offi. prefec. preto. affri. quia illa
fuit prius ut dixi in illo ti. de pa. po.
totius mundi attacita l. pro illa parte sed
veritas est in contrarium ut dixi in dicto
ti. ubi medietas facit ff. ad orfi. l. i.
et quod ibi not. ibi medietas qui conveniunt
pro civitate ubi numerum x. medicorum et
v. sophistarum ubi sophistas s. unius vii. medicorum
et iiii. grammaticorum et sub om. dec. in. &c.
et ibi declarat que sunt maiores civitates
et que minores de quibus s. fuerit mentio-
ne ibi etc. s. unius x. medicorum et quinque
sophistarum et repetere decet vii. maiores
civitates habentes cum metropolitanum dicuntur
maiores civitates / hinc forum causarum et loca
iudicum dicuntur maiores / sed dicuntur minores
que conveniunt iste ubi licet s. civitatibus i.
numeribus a. in funere solvuntur numera
quod reconduxerit in lesione eorum sed non pos-
sunt venire / Glo. oppo. c. d. unde merito et quo-
rit de x. q. i. primo oppo. de l. annuam de
iustis et re. ut in glo. ibi oppo. de l. pro
abolam C. de epis. et cle. et re. ut in glo.

Et notum quod notam habet medium etc. Querit
quare debeant esse in vestra doctrina nunquid in
materia debent esse maiores / et maiores sophiste
an debeant esse inferiores vel vestri / Re. quod quare
in qualibet doctrina noveritis dominum ex ista glo.
ar. in statutis singulis cavetur quod non possit
pro ... sententiis vel lectoribus abs...
per ... x. di. a quolibet dicatur ... x. ... ab
omnibus una decretum tamen domini ista glo. ...
... quod a quolibet dicatur ... in solidum hoc
de hac in auth. de iudi. / §. neque autem labor
coll. vi. Facit id quod dixi per Ja. de bel. et
nota bene hanc glo. deinde querit glo. quare dic
antur maiores civitates / et Re. ut in glo. Note
ex glo. quod maiores civitates vocantur metro
politane / que habent archiepiscopum metropolitanum
cum archiepiscopus dicatur ut probatur in auth. quomodo
epi. et de sanc. episc. coll. i. Et per hanc
glo. dampnat Ja. de bel. glo. que est in
auth. de defen. civi. §. et iudicare coll.
ii. dum vocat maiorem civitatem Florentie
et ita dampnabat sequendo eum Et certe ...
non est verum quantum ad civitatem Florentie
quia illa habet tamen episcopum / et non vocat eam ma
iorem / sed vocat eam maiorem / quia civitas est
... quia scio quod ibi est forum et redditur in-
dicium in eo auth. quod glo. dicit de civitate
Pistorii quod sit minor / glo. posset intelligi dici
quia hodie non est verum / ymmo maior est diocesis quibus
est forum et redditur iudicium. Querit glo.
que est differentia inter rectores et sophistas
et Re. ut glo. Querit glo. que vocatur
civitas metropolitana / et Re. ut glo.
Querit quid est differentia inter forum curiarum et loco
iudicaorum / et Re. ut glo. quia ... ...
quod forum dicitur ubi cognoscitur de causis
criminalibus / locus autem iudicaorum ubi de civi
libus. Querit glo. quid est impositionis ...
et Re. ut glo. Et nota quod ex hac l. ...
... quod de iure ... non potest ... facere
contra ... l. filius et ... l. ... in
glo. Querit glo. nunquid maiores civitates
possunt immunitatem concedere ... istis
... in preiudicium sunt ... quod sic preiudi-
cant omnibus sibi concedentibus ... in preiu
dicium publicum ita intelligas hanc tex. sic ...
§. de in ... l. ... qui ... hac glo.
nota C. de decurio. l. ... li. x. / ...
... si princeps concessit aliam immu
nitatem ... preiudicet sibi vel civitati dicit
§. de le. i. l. ab omnibus et C. de epis. et cl.
... li. x. ... monitur
ad ... per Ja. de are ... ...
... immunitatem taxam ... ...
in illa ... ... taxam ...
quod tal. gaudebit privilegio ... Iste
tex. oppositione ... non ...

Et philosophos. Vel philosoph-
antes ex tunc ... a ...
et ... Secus si ... et ... in alio
publico / per que immunitas eis admoni-
catur et ... ... vel alio fa-
mulatu ... et ab emptione ...
... et ... administrare medici
... semel approbatus ... ...
h. d. ... de neapolis.

Sed et reprobari.

... lex ... et ... ...
... §. causa ... ...
... et ... ... de ... ab ...
... l. quod semel et no. ... ...
§. reprobari ... de muneri et ho. ...
... ... ab. ... de ... l. ...
... et ibi no. et facit illud ... quod
fuit semel ... in regno ... ...
... qui omnes de istis ... ...
... volunt ... ... in civita-
te neapolitana / et quia plures ... ...
... ... / ... dubius quod ... ...
... ibi constitutis ... quod debeant esse in
... civitate / et no. tex. ... ...
ibi philosophantes ... ... tex. ad
... quod ... per glo. ... de muneri et ho.
l. ... li. x. ubi dicit quod doctor le-
gum minor xxv. ... ...
... ... est ... ...
... ...
... ... / et doc. ...
... ... / ... ... glo. quod ...
... nobilis ... ibi ... ab
eo ... ibi legati ... quod ... ...
... non appellantur ... le ...
... / ... ... de ... ...
l. i. et ad municipal. l. i. ... et ...
... appellentur ... ... legationis
... l. ... §. legati ... de ... et
ho. et l. ... §. ordine de legatis hec
glo. ordinariam in l. si quis decurio
C. de decurio. / glo. in §. et philosophos
oppo. ... de ... §. qui ...
de ... et de l. ... C. de ...
et medi. et Re. ut in glo. / In l. Sed et
reprobari / glo. oppo. ... et ... de
... oppo. de §. semel ... ...
... et Re. ut glo. / deinde oppo. de l.
iudex de re iudi. et Re. ut glo. Item
oppo. de l. si ab arbitro C. qui ... ...
Re. ut glo. et ut melius ... ...
... quod hic ... ...
... de l. ... de ... ab. ... l. ...
semel et plene ... ... de re ... ...
... semel placuit ... oppo. de l. ...
... C. de muneri. Re. ut glo. oppo. de l. ...

m

§ causa . ff. de arbi. et R. ut glo. cur
rit glo. quare isti nō monstrant se ee
philosophos / et R. ut glo. / et ubi al
legat . C. de pfess. et medi. ꝫ attare
de mu. pa. Querit glo. quid ē gymna
sium / et R. ut glo. dic uł expone ut
ff. l. C. de nati et de mu. et ho. l. sepe
in pris. Con̄ hūt tex. ex glo. opporꝫ
male apponatur ubū alium cū dicitur
nā sit mꝫ habere ad prudentia ut ff. de
re. dn. l. quidam relegauit. Hoc impli
cat qꝫ ee nulla sit simulacrum / quod est
falsum ut pꝫ ff. de mili. te. l. i. § fi. glo.
in l. nō solū § querit. ff. de pena qꝫ
hec dictio aliud nō implicet quia simile
haꝫ ubi crucifixus fuit xpc et alij duo
latrones ut nō in dcto. § queritur
in aut. ut defunc. seu fu. in pri. coll.
ij. sim an. de pſh / Ray. inducit hūc
tex. pro imperatore nō coronato / et nō
dicat plus / videlicet qꝫ priuilia ab eo concessa
valeant et teneant . cū dicat hic tex. in
gredientis max principatū etc. de hac
q. habes plene p Ja. de are in l. beneficio
ne . C. de quadri pscript. Ray. tenꝫ
qꝫ possit priuilia concedere / quia hodie est
reuoluta impij electio ad manus sedis
aplice ut ex. de elect. c. aplice l. vi.
sicut populus Romanus olim elegit
Imperatorem absque aliqua confirmatione ut
ff. de const. prin. l. i. Ita hodie suffi
ciet eius confirmatio glo. tenꝫ contrarium
dicit l. bn̄ a Zenone / pro qua facit qꝫ elect
nō tribuit ius electo . C. de mūd. om
nium l. pinatorū / nisi tn̄ quo ad hoc
ut reuocari non possit electio p eligentes
ut in aut. de coll. § ad hec coll. nij.
et ibi habes glo. et ibi dixi de hac ma.
et si ius tenē opi. Ray. potes facere
ad contrarium / quia ibi loquitur in dignitatibus
inferioribus ubi electio nō tribuit ius quo
ad omnia / sꝫ hic et in superiori . v. expresse
electio ius tribuit ut pꝫ in l. pelt. in fi.
C. decur. li. x. / et p ea que dicam in l.
ex eo de iniuti. te. et inde in Spec. de
hac q. de elect. posita prima . § Roue
igitur. ubi Ite qꝫ obtinuit et p ardyn extra
de elect. c. ad aplice / Vlio tex. l. ſ
et reprobari in pn̄. facit in arg. p glo.
nō qua habes in x. coll. fi. de inuesti. inf.
do. et valet lib. ori. c. i. qꝫ populus /
Romanus qui solet approbare Imperatorem
possit eum reprobare et degradare contra
pont. de hac ff. de le. l. nō ambigitur.
et dixi in dicto c. i. vel eo . de neapol.

Amplius. doctoris gymnasium vel

uel curans in ipsa patria habꝫ excusationem
in illa secus si docet in patria aliena nisi
sint valde disciplinati / quia tunc ubique de
centes ex eo iurij excusationem consequuntur
idem in philosophantibus in ciuitate Roma
et legum doctoribus siue cū salario siue sine
salario doceant . h. d. ibi huiusmodi iurij
pont. ff. l. xxx. § i. ibi Romanos . i. de
Romana exponit glo. quam allat . d. sup.
novellus qꝫ nō ē dicere paduanus quando de
padua qꝫ facit q. idꝫ ꝫ nō Ja. de are
C. de adopt. l. i. de quo dixi in l. pontuales
de v. sig. ibi iurij . tradit ff. l. proxima
§ i. ibi in aliena patria . Nō qꝫ voc mag.
sic fuant in anno duo spatia . sꝫ qꝫ habeat
priuilia in patria aliena / et ult. iurꝫ facit qꝫ
nō instit. c. §. Item voc in fi. glo. ibi /
patrie allat hunc tex. . dudre . de pſh qꝫ
capellani cardinalium qui stant cum eo
possint retinere bnficia sua cū quo ad /
clericos cum eo teneantur patria coll. ibi
habeat neque in sua neque in alie. et inde
qꝫ nō in in. de excu. tu. § ite rome ibi /
reuertimur qui sunt isti nō Iuno in phere
l. vi. Quod in scolaribus studentibus lime
l. vi. Ray. remittit ad id qꝫ dicat Jo. mo
tinis . Ray. remittit ad id qꝫ dicat Jo. mo.
ubi ipse notet ego nescio / sꝫ de hac q. habes
glo. ordinariam in l. i. et ij. C. qui etta. uł
pſes . qꝫ usque ad xxv. an. habeant scolares
immunitatem a muneribus psonalibus / sꝫ a pnt
intellꝫ in glo. studium nichil operatur ut /
excusetur usque ad tm̄ tpus / volo te tn̄ scire
qꝫ simil. C. de sacro sanc. ec. l. nemini vi.
incolu alr. illas . l. quam intelligit eas glo.
quia dicat studium nichil operari quo ad immu
nitatem / qꝫ tn̄ ē falsum ut plene dixi in dicta
l. ij. et ibi uideas / bn̄ cū uerum est qꝫ scolares
existentes in studio a tutela uł cura cū
ualeant excusari nō ꝫ tn̄ istud sit munus
psonale ut dixi plene in dicta l. ij. glo.
oppo. uno modo et querit de quo . Loquitur de
l. meditas . C. de pſes. et medi. Go. ut
glo. et plene dic ut nota in dicta l. medi
cos et ibi dixi / Querit glo. quare ē qꝫ le
gum doctores nō excusant ubi nō docent /
Et R. ut glo. et sic hac voc attenuata do
ctores iuris sunt peioris conditionis quam medici
qui possunt ubique legere ubique / sꝫ legum doc
tores nō excusant nisi legentes in ciuitate
Roma / quia nō dicitur docere uera sciam sed
adulterinam et sic nō quod studia lubar
die qꝫ nō hūt priuilia quia in eis dicitur docere
adulterina scia / dicat tamen Ja. de are qꝫ si
princeps senserit legi in dictis studijs et
tacuerit / qꝫ uideatur tacite consensisse ut
ff. de quibus . C. de leg. et sic hodie p pscriptionem
poterit legi in eis . Querit glo. nunquid
possit legi alibi quam in ciuitate Roma et
R. ut glo. facit qꝫ nō in pheo ff. . 4.
§ cū quidam / subicit glo. qꝫ nō possit
legi ex ciuitate vetere bon. l. ex appellam /

No ex ista glo. valde fm signorellum
q pmlium contiguum civitati no extenditur
ad villas appositas. tm e qm e in illis
villis bon. etc. Sed q Ja. de bel. fort
istam q. in aut. qui. mo. offi. sin. §. si
quis igitur coll. vii. et disputavit ibi
dnm attat p se. l. v. §. cum urbe ff. de offi.
p. ve. et pro hoc facit glo. no. ff. de posti.
l. ex ea. et q no. in dec. §. si quis igitur q.
dicit q contiguo civitatis astringit villam
vel vestigit ita q collata civit. apposita
ad castra extenditur fac. etc. per. Ja. de
bel. q no. glo. C. de pig. act. l. si que
vir. et C. de sta. ho. l. in genitum et
q no. doc. ff. de inu. et fac. igno. l. et
et Ray. in. l. si fundum. §. ex hoc edicto
de damp. infect. de quibus de quibus. q.
dictum. l. dele. iij. l. pons. §. nunc dice
bam dnm in dec. §. si quis igitur. arch. glo.
q plurimum tali roe urbs et civitas idem
sunt ut p ba. ex. l. p spem et l. singu
lar. C. de edi. p. ma. Sz certum e q appel. ur
bis no continetur castra. nec ville ut. l.
de prec. le. l. nam quod liquide §. fi. que in
appellatione civitatis. no ob. q potest dici q in
pmlio fit larga interpretatio. ff. de qsti. pri.
l. fi. q illud vin. no in qt. l. C. de offi.
test. l. si quis. no enim e verisile q velit Im
perator minuere nam et sigficatione verbor
unsi hec exprimat p dictum l. fi. quia poe et
in legatis fit plena interpretatio. p. de re
mis. l. in testis. et tu legatum femi de co
q e in urbe no extendit ad castra ut in
p allegato §. fi. que etc. no. l. si quis quia ibi
fuerit verba intelpreta magis statu do
etc. p. gnll. al. inmittit ista glo. in. l. si
quis ut ibi dixi. non ob. l. l. §. cum urbe
de offi. p. ve. quia illa no e contra na
post copula et. quod inde sume et concludo
q apparet urbs no continebuntur ea q ex cm
tiniz cum eadem et ponatur inter divisa ut
C. p quibus p so. no. acqui. l. fi. et no. ff. de
inu. et fac. igno. in Rita et hz indutie re
petitione succedunt ut. l. gayo. §. seyo
de finn. instrum. et instru. le. Credere
distinguend. q aut dicat pmlium contiguo
do civitati paduane et tunc extenditur
ad contiguam edificia. aut dicat contiguo
civitati inter muros habebit pmlium ar
dere l. nam q liquidet fi. ut. d. necap.

Athlete: Athlete et psides et
instigatus dum sunt in ingressu a
turelis et cuius que sz civilia mu
nera excusantur. h. d. usque ad. §. dat ibi
excusationem de quibus aut athletis intel
ligatur statim sequitur. hz qui etc. i certum
sacrum illic. §. fm dy. i certaminibus et cum
assecuti sunt victoriam et gloriam at no
C. de athlet. l. i. li. x. fm dy. Glo. opp.
duobus modis pmo opp. de l. sine hec dictio
contra. l. ij. infi. de his qui no infa.
et Ro ut glo. et intelligit de certaminibus
ad delectationem principis ut pz in dict.
l. i. Ite op. de dict. l. i. in prin. et Re
ut in glo. et intelligatur de illis qui e
tunt vetitum contra no corruptela conver
sarij et p hoc dicebam in dict. l. i. fm
d. andre. q doctores esset p corruptz
doctor no videantur doc. iste tex alle.
in ar. p Ja. de are. q caput no coronatur
in signum honoris q fuit ad biretum q
conventuali impo q dz eis dz imponi q
vincentibus i certamine et vi tex. e casse
semel in examine pvato et semel i publico
et semel qui conventuar. ut dixi per
dor. andre. de pis. in dict. l. i. ff. ut.

Geminum: Non hic summa
ubi quo. l. quousque. Glo. oppo. duobus
modis et querit de uno. oppo. de insti.
C. in prin. Re ut glo. Et no q tutela
e munus publicum autem ex utilitate pri
vatim et facit ro. glo. ad ea que dixi
ff. so. ma. l. i. Glo. op. de l. fi. in pri.
C. de mu. et ho. Re. ut glo. deinde op.
de l. atiuvibus §. fi. de adm. tu. et
Re ut glo. Valeat iste tex. p stat. ar.
ad id. q no. glo. in. l. honore sustinen
de inu. et ho. q officiales com. dum sunt
in officio ut sunt quedam civitatis no te
neatur solvere gabellas. Contra not glo.
C. de ex. act. tri. li. l. actor. lib. x. qui
forte habet q in. l. venimus. C. de sale.
similiter etc. et dic q onera ordinaria
tenentur subire cum nemo ab eis excu
setur. extraordinaria subire no tenetur p
l. i. C. de vaca. mu. q aut sz sit ordin
aria plene no. C. de sup. indict. i Ray.
C. de ca. tol. l. i. et in dict. l. actor. ut.

Tutela: Summam cum p ve. ibi
muninis. quo ad valorem principale ibi
p tinet atque ut q e inter. i principale
l. pro anale ut d. principale ex eo q
sunt principales sunt qui solvunt tri
buta de pronis eorum. Glo. oppo. insti.
de his qui sui vel alie. iur. §. pte et
Re ut glo. et facit p eo q dixi. ff. so.
ma. l. i. oppo. de l. fi. ff. de inu. et ho.
Re ut glo. Quero glo. quid no primo
hac hen onus ad impensam et Re ut
glo. Quero ate iudex q tutor ne dz
facere expensam pupillo q ex in quo
pupillo debet facere tutor expensas dicas
hoc q no p. l. p aut p eis. l. e. et quia si pu
pillus tenetur facere expensas tutori ne
cesse ulla excusatione ne oporteat laborare
tutorem p e victum suum q hoc facit insti.
§. ite p e paupertate et plene dixi.

insti. de tutelis in prin. ityo. de nea.

Dat remissionem

: primo ponit regulam et exceptionem post exceptione exaprit ut p3 in lra | et inde p intellectu huius § ca quenō et que dixi supra e. insti. e. § inimicitias. glo. querit de quib3 p mo qrit ac) p te pro- uenit hec culpa | Et vide ut glo. et idem sentit glo. sequens | qd' satis vide. equm Et se3 pe. in dcō. §. ut supra lit3 aliq̄ sentiat glo. ibi | querit glo. q̄ esse dubitatis | a. v. ubi pt | et Re ut glo. ide- nerite tu | glo. distinguit | aut fuerit magna inimicitia | uel offensa | aut fuit modica | q3 magnam | nō vi̇d. ut in eth. modicam sic. ar. j. de adi. le. l. iii. i pri. et in fi. et l. iiij. et hec est ex glo. nō q nibil uel | ponit exceptione ul' ponit exponitur | Querit glo quali pot exer- fuere q efficiatur debitor | et Re ut glo. | deinde q̄ro pone q testor accusa- uerit istu de tali crimine ex quo vincebat publicanda eīa pro bonoz | ul' maior pa3 ut quia due ptes inquid dicitur ista capitalis inimicitia | ita q possit se ex- cusare a tutela filij | Queda . glo. dc q excusatio maior p.t bonoz nō continet inimicitiam capitale | ita tes in l. ista q dem insti. b. q ine. en. iij. hec glo contra in §. si uero odiosum in aucten. de testi. coll. vij. et C. de re. pe. le. le. x. q sunt ut p. l. fi. C. de re. do. facit quod nōt glo. insequenti §. ityo. de neapolis.

Amplius

: Ibi fide et sic si ab- facere uel sciret se debitore ul' credi- tore pupilli ad hoc ut habeat excusatione ab omne fecit se fieri | q nō p sua. se ex- cusabitur l3 demu si bona fide hoc faciat fm Ja. de are. Oppo. glo. de §. Item ty is insti. e. et Re ut glo. | de- inde ille §. facit ar. ad. q. qua nōt glo. in dcō. §. Si uero odiosum i aut. de testi. q si tempe quo aliquis reddi- dit testimonium contra me erat inimicus meus lit3 tpe aptione nō sit inimicus tū nō vz dcū quia inspicimus tpus dati te- stimonij sicut hoc tpus quo datur tutor qre facit ar. ad aliud q si hoc ques- tione cū aliquo de statu q ille nō pot re- dde testimonium contra me ut e. ete q et cū.

Desiit

: Ibi hiatibus er in ictu hic3 in ista ma sicut in. l. hiis le. C. de inces. nup. ar. eius q nō insti. de pn. iudi. § ij. tū quo q̄ar. insti. de in- iur. § atrox Glo. oppo. duobus modis et qrit de una. q. oppo. dol. tn. in f. de modis et de. l. ij. de pos. Re ut glo. quia illa concordant | oppo. de §. si mulier | et Re ut glo. Item oppo. de l. si rem | et incipit ponit. j. de re. iur. In glo. nō soluit | sed solue q ibi Jud.

erat litatus . licet in cū illo texta q du- bitauit de fet et mū q rursu itaret ex illo secus si eet omo illitatus . ita le. lex. cū secus hic aut le. in tutore a quo nō exigitur q sit litatus | s3 tamen exigitur experiencia factoz sicut dicimus in pater ul' rectore ut nōt. in dcā. l. cetera et sic illa nō haberet tunc hic excusare. Querit glo. inquid in rusticis distinguemus vtrm sit sagax ul' nō et Re ut glo.

Paupertas

. Ibi imparem in oprum intollerabile ut nota C. de decur. l. ad subeunda et de iur. et ho. l. cunct. § inopes fm dy et aduerte q3 fm Ja. de are. illa l. de- struit glo. potum in l. ij. et l. cū de- l. de p bac. nō dicatis et melius et nō in l. si ub p q de p nato § quia p ver qlit b. qui sat. co. fue ad h. b. de h. aff. l. fi. q3 paupertas p bacur p fama | q3 alr p- bari nō posset ar. j. de fun. l. i. et fun- num | fm d. Ja. de arena fue q nō tun C. de man. l. si pro ea | et in aut. de e- quali do. § illud coll. viij | et plene dixi in repetitione l. si constante | quia h. Ja. de are. le. imperfec q̄ll ad intellectu h9. l. Glo. oppo. rnonie et querit de uno p mo ap. de p i tut. l. i. | et Re ut glo. et ibi dixit glo. t le3 . § subaudias p- cumptre . de quo le. hec l. et facit ad hoc insti. de excu. tu. § iij. Item op. glo. de l. suspectus et l. suspectu b. t. i. So. ut glo. et facit insti. e. § ite ppt paupertatem | Querit glo. que dicatur impar oneri iniuncto | et Re ut in glo. ityo.

Sed et mulieres

. Ibi q- uerit q3 fuerunt socij i honore mulieres . ibi aduersus Nō q qui plurib9 iuribus pot uti uno exclusio | ex alio nō uocatur . Ite nō q remoto p illo nō manet quis in iure tn ut j. de adulte. l. miles . § sepagintia | et l. administrare . § fi. et l. ppt § i. et j. de mil. et pu. l. filius . § si p linee fm Ja. de are fac. C. de adulte. l. uxore mariti et l. auxilium R. de mo et fac. l. quotiens j. de re. iur. l. cū reliquis subaudi q nepotes al'e inlra reliqui vo | qui cū reliquis et nō hec uere subaudie Glo. oppo. rnonie et querit de una . q. et inducit inat. ad unu oppo. de l. i. § Item de q. glo nō soluit Sed ut ibi notatur . Ad alias l. de quib9 q. opponit quia illud e ppt delictu sine ex quo nō d3 consequi premiu | Querit glo. que e honesta missio Re ut glo. Et inducat glo. in ar. q appeo filij nō continuantur nepotes et est ro q3 ista l. indulget contra ius | et io nō extenditur. fm Ja. de are. j. de v. sig. l. librorū de quo plene dixi q. deli. et post. l. gallus et institueris habeo quadam glo. q est sup vbo forcior que e intellectu obscura | et

ideo enim dicit ex vna dampnum dicas s.
indicatum al' indicatum quia cogitur
esse tutor filij consulcionis vel dicas ex
vna dapnum s. ex pte pupilli et ex se.
in glo. ex alia p te dicas s. vnlius q
vitat laborem quia no cogitur esse tu-
tor nisi an filior quulitonis et sicut
quulicie est fortior qua eius vnlicie sf
tex. fuit p ro eo q no quitt. e. de excus.
et ba. aut p bide. s. q pbr. oz ee tu-
tor filior q ter s. c xij. ibi cont. ad
hanc Rt q hic in milicia seculari l
in milicia spuali fuit aut gazareos c.
de hret Nam et tunc ex capiane agnat
ut pz in aut pbros ge maliis secus
Quero tn an usqz ad gradum appellatur
esse tutores agnatorum suor quitt in aut
p bros tenet q usq ad quartum gradum
exptum in aut de ex. n. et hec glo. or-
dinaria inst. de excu. tu. s. idem in
milite hyce de neapolis.

Qui ignominiose: al' incipit q
mum ibi p milia qz hnt p no milita
tibus qz ignominiose missi sr ibi filij qz
hnt p milia in hoc ut alij milites tu
tores deinde qz p milia in filiis istor
militaciam ignominiose cessabit et hc rex
vult. glo. oppo. vno mo et querit de
vno ps oppo. de hac s. e. l. ignomina
Re. ut glo. Querit glo. numquid filij
milit dimissi absqz ignomina hent
excusacionem a tutelis et Re ut glo.
vl' dicas q ei filij hnt premi vnu tes
sue patre et tunc transit ad eos p milia
ut in glo ar. C. de ex. et cl. l. ij. insi.
vl' dicas q etiam vincere pres aut filij
recepit tutelam pre no consenciente et
tunc et tunc ex psona pris no excusat
aut ex voluntate pria et tunc pris in
debat. vnnicie p milia suo et sic
nullo casu excusabit. sm Ja. de are
ds ge ipse q hic oz intelli de filijs illor
ignominiose missor ut dixi supra tex. de
an p milia pris transit ad filios hec
p quitt in aut. l. ij. C. de ex. et cl.
et dixi C. de p fes et medi l. medicos lx.

Qui olim: Ibi damn filius pina-
torum ibi obligauit si excusacionem ex
petens no zfonat Glo oppo. vno mo
de l. i. s. sui aut C. e. et Re ut glo. ijs.

Quandoqz tempus: Ibi tepus
ad q fuerit assiptus quia hnt tunc ex
cusacionem ppetuam ut dan e ibi milia
lez fuit assumptus in maius tpus xx an.
Querit glo. de vno q e cras q no habz
immunitatem nisi p v. annos et Re
ut glo. q no vi vij quia hre tunc
maius tpus ille qui e mea absolutus p
quinqz annos q ille qui e absolutus post v.
an. l. ecce. qui hc cu vnu ut in v
aut post sm. andre. de pis et hc sum

habes in tex. sicut ipse habuit vz q
s p' quinquennium anni excusacionem haber

Qui autem: s. dictu e de hijs
qui militant ex eius Roma hic de hijs
qui in eius Roma est custodes deinde
ibi militauit in toto tpe quo fuerat
electus sm dy. ibi immissionez cst. si eo
p leuerit tpus ad q fuerat assiptus
sm dy. ibi veteranos ij tpis ibi credit
ut p hoc heat excusacione ibi legiona
rius l. qui leuie militauit ibi absolut.
s. militis ibi tutor s. aliis qui in ead.
legione militauit oppo. glo. vno
mo et querit de vno oppo. dic ge pla
ne ut Re ut glo. Querit glo. nuqz
sit licitum Rome morari qui e immissus
cu ignomina et Re ut i glo. dom. nyce.

Jam autem: Ibi restant hoc
e q sequitur ibi sed ignomina eodem
corpale ab tutelis l. a tutelis que in
iungitur in urbe ibi militauit fiunto
tpe milicie ad q fuit assiptus per
ea p fectum significat de adult l. ij. s.
p fecisse et q. de v sig. l. verbum fumma
s. p nectare Glo. oppo. iiij. mois e
querit de vno p mo oppo q impube
detur tutor et no curator ut s. de
tutelis l. i. Re ut glo. que incipit ad
lite et sic et pubes appellat tam ma
ior xiiij. an. tam maior xxv. i. de cur.
fur. l. pl. et q ibi notur fuit s. e. l.
no sola s. libertus et q ibi no posses
tu Rude ad gram glo. q tunc posset
dari impuberi ut s. de tutelis l. se
lent oppo. glo. ad v. sz ignomina c.
de hijs qui no imple. stip. l. i. Re ut
in glo oppo. glo. de fine hi. dicta d'ness
hc et solue ut glo. de hac dicas ut hec
p dy. s. de suspect tu. l. decreto et ibi di
tum oppo. glo. de l. qui olim s. qui
aut s. e. et Re. ut glo que incipit hi no
vel dicas et melius q ille s. loquit
de eo qui fuit electus usqz ad certu tpus ad
milicia et complete tpe hz immunitate
ppetua q compleuit tpus pz p ibi
q p fectum significat ut dixi supra tex. spa
cium se glo. no procedit quia no plus dz
operari fictio q veritas s. de l. et postu.
l. filio s. si e. pe. l. si filius sz illi qui
sunt absentes no consentiunt excusacionem
ppetuam an xx. an. ut i. s. qui aut hc
fiet illi ad s. qui aut Ras q ibi i notatur
tunc hic in omnibus sm ea que pert
ibi dy. vl' dicas et verius quia ibi lo.
ubi an tpus fuerat contraz missionem
an tpus p fecerat Querit glo. quare pe
no e legitimus tutor illius filij emancipati et
Re ut glo. inde ge q glo no firmat pe
des vel pu notificat cura legitima filij
puberis sicut notificatur tutela impuberis
glo. s. e. l. anulis s. luius tez q inum
cessat cura legitima gram tz glo insti. de

fidu. tu. in prin. et de excu. tu. in prin. et §. de tu. et curis da. ab his. l. decre. et inst. de curat. furios. fin. et illud vij. ut s. pe. in dec. ti. de fidu. tu. et dd. in dec. §. ivnius. Nyco. de neapol.

Quesitum; Ibi et semel s. tm. ibi quesitum l. finita. ibi rursus q. quasi dicat fortificabitur. p. nullis ut ad nullam tutelam vocentur. sm Ja. de are. ibi. qui curam et tutelas et administrationes deposuerint ibi absoluantur et sic finite ibi statim si no administrant sm dy. vel alio qui administratione no suscepit ibi aut qui est deum in tutela ibi emancipati ar. q. preter non sit tutor filij emancipati et dixi. c. d. pro. §. et l. amplissimus sm Ja. de are. iste enim tex. no bn ad cuius pot referri / qz cur no est legitimus tutor eius inst. de legi. pa. tu. in prin. / et no. j. e. l. si q. de legi. pa. tu. in prin. / et no. j. e. l. si q. inter omnes glo. sunt expositive nisi q. glo. duobus Querit glo. inquit compellitur plures simul suscipere / et re ut glo. / sed quid pone q. suscipit una tutela compellitur ad aliam re ut glo.

Pupillari. Ibi mortuus no erat in actu sm dy. pupillari mortuum post renuntiatione. Contra glo. de l. officialem. C. de epi. et cle. et re ut glo.

Tribunus: Ibi militavit. contra ne. l. xxxiiij. in prin. ut glo. Glo. contra vno mo. de l. c. xxxiiij. sed ut glo. hyp.

Non solum: Ibi fuerint no quicqz abesse. C. ut et pub. hz hic ant. p. renuntiatione ut ad tutelas no vocentur ut hic et in inst. e. §. qui aut ibi deposuerint q. in militia fuerint sm dy. ibi debent / no q. ad quod contingendum q. fuit q. no p. fuit q. tamen ut hic sic eis. j. e. l. spadone. §. j. sm Ja. de are. et j. l. prox. ibi tenz s. no. contra bernarios et apparitores qui accipiunt certum p. quolz militari q. si certi eant certi cant militi et no videant p. viam vtrum sm q. debent / quia no debent hre salarium p. via qua faciunt / sz p. ea quam facere debent sm Ja. de arare. fac. ad hoc. C. de naufra. l. fi. et §. si q. curat. l. ij. §. pre.

Sunt etiam alij. Ibi distinguere tene inter istum tex. Glo. contra duobus modis de contra. de l. pr. C. de §. iudic. et inde. sed ibi tribulit ppo motu / h. ex concessione Imperatoris / sic contra. c. de l. relegati de re. dub. et recita glo. ad pl. v. ide sunt secundum tibi alij hz implicite ut l. quod sequitur in glo. qz plurib. modis potest implicare ut glo. Querit glo. utrum sit pretium utrumqz Re. et bn. Ex isto tex. no. q. si princeps concedat aliquid ex certa scientia licet no dicat / non obstante l. tamen / tu hec ex glo. in l. fi. C. si contra ius vel uti. pub. hec confirmi isti dicto §. aque duc. l. e. l. x.

et ibi dixi Iste preterea illa. l. ar. sm iun. C. de epi. aud. l. ff. si cui q. si aliquis esse monachus et fuit translatus ad dignitatem episcopalem q. liberetur ab aliis monachatus q. est bm. in onore secus in honore ut j. e. municipales. l. muneris. Iste indicatur in ar. ad q. cotidianam. s. q. delinquens factus clericus pro delicto q. ceat queri coram iudice ecclesiastico. Nam videtur hic q. translatus fuit nullum princeps excusatur a tutela iam suscepta ad hoc facit de vaca. mune. l. pretor. dic vel si quis sacerdotium &c. et in §. si post et l. hijs ancibus. §. ancipites C. e. ti. et §. si quis curat. l. qui ante C. e. l. in p. et l. spadone facit C. de arbi. l. no distinguemus. §. sacerdotio facit ad hoc. j. e. l. si post susceptam et §. de le. ag. l. sine. §. plautianum. Iudicium facit. l. cum quid. C. de iur. om. iudi. et C. de indict. l. si quis p. et §. c. l. ij. in pri. et j. e. l. tutor petitus. dic sm dy. aut est certum q. ipse facit p. delictum et tunc no dz excusari p. l. hos accusare in prin. §. de accusat. de bo. co. l. fi. in fi. et l. j. et de adult. l. si maritus. §. legis fraudi. / aut est certum q. no fecit ad eum mundi omen et tunc dic. excusari ita intellige primo allatum / facit l. accusare. §. hoc bn. fecit de accusat. / aut est dubium et tunc aut ipse facit p. q. quia ipse incepit inquiri contra eum p. inquiri contra eum / p. inquisitionem seu accusationem et psumitur fecisse in fraudem ut decr. l. fi. de bo. co. / aut incepit accusatio / qui ipse se fecit clericum ex tunc no psumitur fecisse in fraudem ut decr. l. fi. de hac. q. hec p. canon. in decr. in c. j. de obli. ad reg. et dixi fuerint oppy. sm Jo. an. tenz q. sive sit criminalis sive civilis si sit in psona districto eum dz cognoscere ecclesiasticus iudex / ro quia etiam q. si pe clericus vellet no posset renuntiare privilegio suo / adeo / q. capiens eum no excusatur / si vero sit civilis / nisi criminalis et districto sit in psona / ut coram seculari / et hoc verum / nisi prius fuisset facta districtio in psona / qz cum tractatum et placita fecit clericus quia tunc no valeret / nec p. desset sibi aliquid qz pulimus clericus p. dest sibi in eo casu in quo incepit eum &c. et isti oppy. Jo. an. intellexit eo vilissima / ultimo ctiam iste tex. q. si aliquis doctor p. receptum collectam fuit vocatus a principe q. possit lecturam dimittere et collectam retinere / et facit q. no p. Ray. C. de con. dic. col. l. i. §. ne aut.

Quod ad quod est necessarium nuntius principis in translatione dotalis cum quilibet posset dissolvere dotalium ppo libito ut l. lib. tus. §. j. j. ad mun. et l. assumpto. C. ti. dicit Ja. de are. q. nuntius principis est necessarius ut habeat excusare a tutela alieghi pupilli spectat ut enz. Nyco. de neap.

Scire oportet: Ibi aut. sup. q. no habeat iure renuntiare a datione ibi tutoribus differunt enim

viii. q. habes no. in l. venientibus de tu. et
cur. da. ab his. et sic no. quod viii dicuntur
parum dicam in l. i. § hoc autem quod adsit
ibi auferentur l. appellantes secundum dy. glo.
oppo. ex his verbis / oppo. de § qui autem instru-
e. so. ut glo. Item op. de l. i. C. de confir.
tu. so. ut glo. Item oppo. de l. i. § si quis
et de l. novationes et l. veteribus ac
ueratius so. ut glo. Queritur a te que est
qua datione tutele vel cure / non potest quis
appellare / glo. r. odictum provinciale ma quod
continet tutores qui sunt legitimi / et si di-
cerem tutores appellare posse ad actione appel-
laretur a datione legis quod non potest fieri ut
l. pole. q. de ver. sig. / per ... tutores
sive testamentarii / et appellare est que corrigit pars
sinistra ... de appellat. l. i. § si diceremus appellari
a datore sequeretur quod appellaretur a sinistra pri-
vatorum. Si vero a iudice est vero ut facilius
consulatur ... quia proponet tutor ex-
cusationes coram illo qui dedit eum tutorem
et sic facilius confirmabitur. ar. C. qui et
adver. quos l. si. Facit quod no. in aut.
de testi. § qui vero quibus cum affirmet
ut illud quod fecit per ... de hac re
ol. tangit ... in l. hii qui ad tutela C.
de app. ubi ponit illa ratio qua videtur dare co-
tra ... ut probatur per glo. C. de temp. app.
l. i. et habes per doc. in dicta l. hii qui / et /
plene dixi / et no. per pe. insti. e. § quoniam
et licet hec ratio ol. sit satis bona tamen
plenius dixi in dicto § qui enim.

Infra eum: Ibi accedens dicit glo. re-
dit simile habes insti. qui mo. tu. pa. po-
sol. § p. ibi excusabitur et excusationes pro-
ponit prosequitur tamen ... non debet in-
numerandos a die notationis et continuis
i. e. l. quinquaginta secundum Ja. de are. et dy.
ibi non fecerunt excusationes ... quinquaginta
dies ibi qui autem si ... ibi cognovit si fu-
as a. et ... hos facias ... ibi hos
... dies datos per quibus libet xx miliari-
bus ubi sunt quasi dicat / non solum le-
gitime et dantur datur ... tempus sed est
testamentarie secundum dy. Querit glo. de vicina-
que ... incipiant isti dies so. ut glo. iiii.

Oportet: Ibi manifestum / no. quod
cum aliquis vocatur ad aliquod omnis
debet sibi denuntiari / ut hic et C. de decurio.
l. ii. secundum Ja. de are. ibi ad domum no. quod hic
potest alternative igitur sufficiat ... ex-
tiretur ad domum vel personaliter / prout dixi
de iu. agno. l. i. in prin. Glo. oppo. de l.
quidam relegatus de re. dnt. et ... per
glo. que incipit / sic lo. et istud contrarium videtur
ad ... hos / licet istum v. legem in ...
§ et dic ut glo. Item ad domum v. ex-
hac / oppo. de l. ... i. e. ti. so. ut in glo.
No. ex illa glo. quod ille qui fuit confirmatus
potest se excusare. Contra hoc oppo. de l. in-
pitos i. e. dic secundum Ja. de are. quod aut fuit
confirmatus sententia et non potest se postea
excusare aut non / et potest ut l. non
feminis i. e. secundum Ja. de are. istam intellectum
glo. que videntur contradicere C. de confir.
tu. l. ii. et l. si. et glo. ibi. ... hic
q. i dicta l. ... et i dicta l. ne feminis.

Aliud autem: ibi eius non v. i. et
quod dicto aut. a. pro exclusiue ut i. di-
cam ib. C. et sexaginta post princi-
pium et dic rex ex eo sexaginta / vult
No. quod quis quotiens ex verbis simpli-
citer intellectis resultat iniquitas tacite
a verbis recedimus et sumimus mentem
ibi vel tutores / dicit glo. re. No. ista
glo. ibi in una a. in dilatione data cautum
... vel dic in una § i. per ... sed dy.
/ Glo. oppo. uno modo de l. prospexit
q. qui et a quibus so. per hoc ... loquitur
ad actum est mens contra ... / ubi
non erat mens sed ita ut habes C. de le-
gi. l. non dubium / vel solve ut habes plene
per doc. C. que sit lon. consue. l. i. et inde
quod dixi per pe. insti. e. § qui autem. Item
de de a. inde quod no. ... C. de impu.
l. a caligatis. ... de neapol.

Consequens: Ibi curatus que
non est subiecta nisi dicam dante secundum
dy. et secundum expone glo. que est verior
ibi excusationem post lecturam tempus ibi
diminuitur per sinistram. No. § singulare
i mundo / in ... sua ex ... lata con-
tra litigatores non expressa credere in
... non ... ipso iure sed hoc est favore
minorum etatis ut statim dicam / Glo. oppo.
... verbis / et querit de uno et primo ...
... / qui melius reputatur ... Et eo quod
qualis ... tutor fuit excusatus so. ut
glo. oppo. glo. de l. ... § cum
... ad ... et istud contrarium respondet
... exponere et ... ut glo. / et dic / scias
in alia ... quod ista et ... est favor mi-
noris etatis et habes glo. C. si ex fal.
all. l. si. et l. ii. si ex fal. instru. Item
oppo. glo. de l. si. C. de fide instru. al.
si ex fal. instru. dic quod istud contrarium respi-
cit ex ponens ... vel qui ab ...
Et ... ut glo. Ista glo. est ... et nullus
tangit sententiam / quod si disputatum est
de falso in primo iudicio / quod non possit ...
... / sed hic non est ... in ...
... / et habes glo. loquentem verius C.
si ex fal. all. l. ii. et dictum glo. procedit
in aliis casibus / ex quo intelligitur quod ubi
fuit de falso questitum non possit ...
retractari in aliis casibus sed de falso
posset actare secundum glo. C. ad l. aquil.
ex morte inde quod no. C. de adult. l. ad-

uel s. l. adulterium et de ordi. iudi. l. petit R.
ad glo. Ultimo oppo. s. de re iudi. l. si
d unus § si aut queritur an ista sententia sit lata
et c. et tunc istam glo. intelligas sm io. q.
hec non in l. s. si pretor § marcellus ff. de
hec non in l. s. si pretor § marcellus et
iudi. et inde q dictum in l. sicut § cum p
tor q. ad trebell. Item oppo. glo. de l. sicut
§ cum pretor q. ad trebell. sed ut glo. et
non glo. esse dic q hunc glo. sunt locuta
bii tn non facit aliq ad propositum sz hic q ref.
fecit ad propositum dum iste tex. facit pro oppo. po-
sita in glo. C. de iudi. l. properandum in prin.
ubi dz q sententia lata post terminum non valet
ipo iure. quam glo. tangit ibi Ray. pro isto
tex. et ff. de tu. et cur. da. ab his l. sepe
expresse et intellige illam glo. ubi apparet
error ex sententia alias secus ut ibi dictum
Item facit iste tex. sm dy. pro eo q non glo.
in l. sig. natura vz q rescriptus q esset pri q
dixerimus non valz ille ipo iure licz aliqui exp.
erint contrarium tamen esset lata q ius litigatoris
q. que sen sine app. ristrin. l. i. § ite an gerin
q. que sen sine app. r. l. i. § ite an qrim
factum dum non intelligit istam glo. in l. suf-
facta q§ pretor ar. q si partes dz ex forma
statuta finire infra duos menses causas et
fieri postea q sententia non vz ipo iure q incidit
in dca l. properandum et facit s. iudi. sol.
l. ii. porrit dum instantia et sic dicit libro
l. ii. et non post contestata sz si lis non est contestata non potest
sententia ut C. de sen. et inter. om. iudi. l. pla-
tum Item q argumentum de tempore ad locum de
mulier l. inter et q. sicut p. l. utraz
sz si aliquo permittitur uno tempore vel prohibi-
tum sequenti tempore de iudi. cum pretor de sta. h.
l. statu. l. § medium cum ergo permittitur in
dictare q. duos menses vel tacite prohibi-
tus postea et pro inde ac si esset prohibitum ex
presse et non valeret sententia ut ff. de iudic.
l. iudicium solui q. et c. Intercedentis facit
ut omnis tamen r. quam inde in l. si. in fi. et
de edifi. priua. l. si. et est infra de op. no-
ui nunc. Quale Ray. respondeo dum dico q pos
sit dicit q aut tempus statuitur pro lite aut in-
dici aut actori primo tamen non potest fieri aliquid
post tempus sine illud tempus sit certum constitutum ad
minus ut hinc ad duos menses sine q certum
ad finem ut usque ad hec gst ut ff. de iudic.
l. sup. est et l. ii. § biduum quam approbatur sic et
et C. de iudic. l. properandum in prin. et
de ap. aut hodie ut C. de excep. l. si.
quod et sen. re. non pos. l. penultimam
Sed tamen aut statuitur tempus iudici et iudicio
aut iudici tantum primo tamen post tempus non potest sententia
ferri ut l. ii. § si iudex et l. iudex ff. de
iudi. et arbi. l. non distinguemus § ex comp-
romisso aut est statutum iudici tantum et tunc
post tempus ferri potest ita intelligas certum
tum l. si. ut omnis tamen q inde et

dcta l. si. de edi. q nunc In scdo tamen et ultimo
aut perimitur tantum vel perpetuatur actionis vel
instantiam iudicii primo tamen non potest fie-
ri sine dicit instantia sine non C. de
dolo l. si. et de assi. l. i. et l. ii. § si. ut de
statu de secundo tamen potest sententia ferri post tempus
unde oportebit fieri alia instantia de
nouo cum illa perierit ut l. ii. iudi. sol. re-
mansit tamen actio ut in auctentica sed cum rector C.
ad l. fal. § illud quoque et C. de nauf. l.
l. ii. li. xi. sm an. de pis. cuius verba ponit
h Ray. et in dca l. si. et omnis tamen cum q
cui. facit q non in spe. de iudi. dele. § t
restat vero quid si in statuto. Nycol. de neap.

Suffitiat: Ibi nota q quia si dz expen-
satio non proponitur q. quinquaginta dies sm dy. nota
prualeret exp. ibi instantia[m] instituta q. q sit
instituta ex illis instituta quamdiu et sic in-
deo q non facit ista lra ad id. ad q alleg. per
quosdam q probatio causa formata fiat tunc
pro instantia q illud non est verum primo dz ut probari
pro instantia. ff. de probat. l. in exceptione § i. et s. de reiu.
C. de probat. l. in exceptione § i. et s. de re iu.
l. iii. § ad diem et l. quoniam et si quis
l. iii. § ad diem et l. quoniam et si quis
caut. l. ii. § q dictum sm ja. de are. contra
tex. igitur C. si quis cautionem l. ii. § si quis Ray.
non firmat hic se in aliquo sz audiui tamen
dicentes q aut quis volebat se per causam for-
tuitum excusari ab eo ad q tenebatur ex contractu
tu et non per hec glo. C. de o fide instru.
l. si. aut non tenebatur ex contractu et tunc
sufficiat satum dixi de hoc C. de naufragiis
l. si. li. xi. facit q dixi pro ja. de bel. in auct.
ut nulli iudi. § qui non facit sm Ray. q
non in spe. de app. § hic in vel sz quod q
et q non Inno. ex. de pre. ius. credi. C. cum oli
Et pro Jo. mo. ex. de cler. e. cupientes li.
vi. et pro archi. ex. de dolo et contu. c. i. Fac.
q notatum lxxxii. dy. C. c. proposuisti et x
viii. dy. c. placuit sm ja. de are. inde et
nota q si ille qui dz citatus mutuit q tamen
non peruenit ad notitiam sua q debet credi
iuramento suo et non debet procedi contra eum et
dictum de hoc q. de re con. l. magistratus pro
et istud sit satis notabile Nicol. de neap.

Sare: dum glo. non facit hic § sz ego
facio ut melius intelligatur ibi permissione
q. excusatione sm dy. ibi nouare intellige
hoc infra x. dies et post illud tempus non
audietur ibi nouauit vide Jo. mo. ex. de elect.
c. quamuis li. vi. et ar. dy. ex. de vi spir. c. cum
in multis li. vi. geminet § quo ad pre[ce]ssum
non quo ad in causam Glo. oppo. et ibi ueniet
et queritur de uno primo oppo. de l. vestip-
tum de hiis qui ut indigni et recita glo. que
Incipit quo ad nouationem et c. Et sic non sm
intellectum illum q si aliquo appellantis ab omnibus
grauaminibus illatis sibi per iudicem in aliqua causa

q no posset prosequi nisi illa continuatio ad quam
impone non est elapsum decendii i. x. dies
qui dantur ad appellandum ut in auth. hodie.
C. de app. auth. hanc tex. Redeo ad glo. que
oppo. de l. maiores de inoffi. te. §. ut
glo. vel dic quod ibi dicitur in actore amplius
ampliari contra non pot. sed respondere tenetur
i. q. in his de §. eligere de ebu. hic in reo q
pot plures excusationes proponere contra ius
sed oppo. de l. pret. litte. § re. ti. et dic
ut ibi nos clarius Item iste tex allegatur
in ar. quod si aliquis est pubes in iudicio et non
vult contestari litem sed semper cum fiat prestitur
quod non fiat ad contestandi litem quod iudex pot.
sibi ipsi prefinire infra quod contestetur aliaquin
procedit contra eum tamquam contumacem ut auth. he-
betur lis pro contestata quia potest sed non venire
et nihil minus respondere ut hic vides et hec
fuit oppo. Ja. de are. contumax oppi. contra de
quo hec pro ex. et glo. C. quando et quibus iudex
aut qui sol. et dupl. §. de li. ag. l. i. §. ex
hoc responso Et hoc etiam tangit Ja. de are
Item nota ex isto tex. quod si iudex dederit
tum reo ad videndum libello q. x. dies et
ipse venit i. x. dies et non redit sed petit
dilationes ad ad exceptiones proponendas
quod debeat condemnari ad expensas et licet
venerit die statuta tamen non venire facit
id quod sibi iniuste fuit facit ad hoc ad dec. ad opt.
le. l. mancipiorum. sim. Jo. et ex. Item allegatur
pro mar. de fe. quod si aliquis fuit contestatum
litem salvis omnibus exceptionibus suis que
iudicatur propter ea exceptione proposuisse ite
ar. ar. sim. old. quod si iudex statuit
tum pro tum in fi. que debet proponere exceptiones
dilatorias ipse qui una proponit dicit alias
sibi salvas propter hoc non remanent sibi sal-
vo nisi exprimit eas et hoc not. ex de
except. c. pastoral. et de probat. c. qui
cont. Alan. pro old. tamen quicumque glo.
querit de ~~uno~~ uno quis tenetur probare veri
tatem se ignorasse et remittit ad l. qui
dam decedens et l. se. ubi heres certi quod
pupillus pot. obl. et l. i. §. obl. 1. o. v. obl.

Oportet. Ibi testari quasi dicit non
solum pot. proponi viva voce sed libello in
script. et sic est casus expressus quod est in arbitro
tutoris sim. dy. Glo. simplex tex. quod in script.
insti. de excu. tu. §. qui aut. ibi dum quod
illa dz mitti sim. istum tribunal i. iudice
sedente pro tribunali illam aut coram delega-
to quod causa cognitionem requirit quod delegari
non pot. ut hic hec pro glo. in fi. sed hic pro-
vint dy. intelligas quod hic vult dicere legis
lator numquam excusatio debet proponi in script.
vel coram testibus et dic quod in script. vel etiam
sine coram testibus sed ol. pu. et vim ponit

sim dy. in v. aliter quam numquam possit depones
testium denuntiare coram alio quod coram iudice
sedente pro tribunali ita quod possit delegari
sed sub memorationibus i. testium proventibus
seu depositis quia testis pars sunt excusationis
ut §. dupl. ibi libellos i. scriptura que excu-
sationem continet. Glo. oppo. duobus modis pro
oppo. de l. nec quicquam §. i. de offi. pro consul.
et l. so. ut glo. no. ex ista glo. quod in cau-
sa que non est delegabilis ut est excusatio
ut hic in fi. ponit glo. pot. delegari ut
ut excusatio et receptio testium. An aut
in aliis causis criminalibus et civilibus possit
examinatio et receptio testium committi dic ut
in auth. ut definit. sen. fi. §. illud de te-
sti. §. quia et §. se. et C. de fide instr. auth.
apud eloquentissimum et §. de testi. l. in §.
diuius et §. se. Sed quero a te an possit de-
legari receptio munimenti testium cum hec
glo. no. C. de testi. l. consultissima in glo. at
l. hac consultissima §. si depones et inde
quod no. de ar. br. l. nec ex omnibus et ar. dy.
ex. de testi. c. primum l. ii. et cum commissio
examinationis et receptionis testium inde q
no. Immo ex. de re. iudi. § c. cum Bertoldus
et ex. de testi. c. cum causam Redeo ad glo.
est et aliud quod no committi pot. Item oppo.
glo. de l. actore in et Re ut glo. dy.
iste tex allegatur pro singulari in mundo sim
andr. de pis. quod in electione rei est proponere
exceptionem in script. vel sine script. quod
~~cum~~ concordat etiam dy. et Ja. de are in
auth. habet aut quelam C. de non nu. pe.
ad istum tex. l. nota quod ibi excipiens propone
bat intentionem suam sine exceptionibus pro modo
agendi volo te scire quod Ja. de ra. forte illam
q. insti. de excu. tu. §. in quo excusationes debet
proponi in scriptis vel sine script. ipse ibi no
solutum q. nec est re. quam reicit suam dem
in auth. habet aut quelam deletur ut dixi
supra tu hec glo. no. fortius illa q. in
l. edilis §. item sciendum de edi. edic. quia
tamen quod possit script. et hec tamen glo. ff. de
eden. l. i. in pri. quam tene cordi et hoc
faciat quod pro testibus pot. fieri sine script.
Cum quod sciendum sim. an. de pis. sic dicitis quod
aut loquitur in actore aut in reo Si in actore
et tunc debet fieri in script. C. de an. excep.
l. ut prefertur et in reo quia sufficit in loca
tione pri. in qua hic nec libellum inscriptis
dare nec in aut offeratur C. de lit. cont.
§. subrogatum debet esse eius nature ut §. si
quis tamen i. si cum §. qui iniuriarum et
de nau. fe. l. ii. aut pro testium actorum
tali cum in eis non habet necesse age et tunc pot
fieri script. aut a spali sic omnibus casibus specialibus
in quibus scriptura requiritur ut illi quo
in l. generaliter de pro. or de pac. l. pactum

m

Sz iste no e de illis de illis g° et' vl'a l'
inpco / et tūt v'gulat' potat seꝑtura ul'
sine seꝑtima ut hic fallit in aut' hac
aut' querelam et e ro quia ibi relenat'
saltem in vno .s. q no teneat ex ꝑma co
fessione / na innt g° q grauat' in alio
ut debeat in seꝑt ꝑpone ar .l. cū qui
in ꝑnc. de in' inp'. d'nd'. de pis / ad aut'
hanc aut' querelam inde ut dixi s'upra
q ibi ꝑ mod' agendi tā de his dic' et
excusationē ꝑponendam ibi subiecti et
no h' se nece excusare q ipo iure no
datur. Ibi ex gra no q illud q gtinet'
ex gra trahitur ex omi gra ad omē
s'tile / facit ad hoc de dampno infect .l.
dampnum et .l. si stipulato et .l. ij. ꝟ in
old' / et facit .l. i. § q vulgo q. de vi et
vi ar. et .l. actionum .§. infactū de act'
et oblig' et .j. de condic' et de .l. si in
dotem in diem et insti. de except. §.
hec exceptio / Jte no q sufficiat / q sub
iectatur tm vnu' ex°ll / et sic facit q de
pluribus .l. sufficiat allegare vna ut hic
et .j. ad .l. cor. de fal. .l. si quis obrepsit
ꝟm d'nd'. de pis ibi superatis / .i. quē no
gtinuos supponi uel separati / al' sonbi
taretur h'ret nece ꝑpone excusacoēz
ut .s. de remedi .l. si quis ex aliena
ut si quis in insi vo. no icret .l. ij. /
ꝟm dy. ibi Jurdla .s. illius ciuitatis vn
o ille qui creatur tutore Querit glo
de vna .q. dic' cū ipa parte q admistret
ille qui no e datus de iur. nisi noceat
ul' quid iur'. Re ut in glo. Nyco. d' neap.

Libertinum: Contra glo.
et dic' fallit in casu ut .j. hac
e .l. § .fi. ꝟm Ja. de are. ibi pa
tronj .i. qui sunt liberi a quo tutela
seme pot excusare libertus / ꝟm dy.
ibi nepotes inde q dixi .j. de li. et pos.
.l. gallus § quidam rec ꝟm d'nd'. de
pis ibi ordine igitur gpellit' susape
tutelam filior ꝑroni et alior descen
dentium nisi potest se excusare a tutela
ꝟm dy. glo. oppo. de .l. liuet § pro d.
.j. de v. si. so. ut glo. dic' et e ro ꝑpt in'.
ꝑ stipulatione que e in .l. ꝟ .i. separo sovn li.
et .l. nam et si pro inus .s. de moffi. testa.
Jtem oppo. de .l. cū ex rone .j. e. so. ut glo.
Jf oppo glo. de .l. nec quicquā .j. e. so.
ut glo quā inde. Nyco. de neapol.

Et plures: Oppo. glo. de .l. nec
senator .s. e. ti. et so. ut glo. dm hac
so. tez dy. litz glo. al'. notet i ꝑm.

Spadonem: Querit glo.
de quo spadone lo' hic / et so.
ut glo. et dic' sine sit ex accide
ti sine iūlit castratus.

Qui patri; Ibi ꝑ t. s. ꝑ pupillor

ali excusacione gcor. dat .s. de testa. tu. l.
ex sua / et intelligatur q habeat excu
sionem a iure cōi. Nyco. de neapol.

Sacre oportet: Ibi fuerit
.s. in ꝑ titu. / s. in ꝑnci. administracione de
ꝑonit ut no ob .v. sinant .i. e. ibi liberi
.s. ꝑupilli i nyanna ꝑpt dign tate sint sen
toriam superueniente ꝟm dy. .l. erant
senatores alij hnt senatores et ita hnt
glo. si hnt senatores / No q ꝑpilli ꝑnt
ee senatores oppo. de glo athlete ciz
sililibus .s. e. so. ut glo. / So oppo. glo.
de .l. fi. C. de inꝑcijs / et no solum dic
q illud h' locū in inr'ionio q est medicā
gnicio ꝟm an. de pis ad .l. tutor. fac.
q illud est spale ul' ubi superuenit ꝑmlinz
ad impetrationē ꝑ inis / hic vero no ad
postulacionē sua Querit glo. nūquid
intelligatur q ista sit acq digntate so. ut
glo. et bn q sit / Contr hac oppo. de .l.
in dando et .l. qui no sinit .s. de tu. et
cur. dand. ab his ꝟ illa intelligatur / ꝟm ista
ut patz in dict .l. qui no sinit ꝟm and'.
de pis et ibi dixi.

Neque: Ibi ronarios magistri ar
ronales regni hnt excusacōez a tutela
ex eo q succedunt in locū senator et hnt
administracōez ar. .s. e. .l. athlete § ꝑnuntiat.

Jam autem: Ibi no uideat ex
ponit glo. .4. ꝑ primior / et sic ꝟm istam
exponem / hec expresse .q. .l. ff. 4 fuerit
facte ꝑ aduentū xpi in virgine / tn
hec glo. gtrariam in .l. tria § fi. .j. de /
aut et ar. le. et .l. i. et ff. de insti. et
et iur. in ꝑ'cia / et ibi ꝑlo ꝑ grm dicā
in dict .l. tria § fi. ibi cultus .s. ipozu
mideor ut patz ex vbo sine molestia .s.
ꝑpoito licz glo alr intelligat et male
ut ꝑz ꝑ .l. gnalit. § fi. .j. de. decur. so.
ut glo. et sic inde' ista glo sentire q
h pena' nisi nomī adictū agnilatoribus
ut in'gl q no e vn. licz glo. .j. vū di
cat / q aliud erat de iur' antiquo aliud
de nono quātū in casu ꝑ glo. ꝑposito h
tex. vl' dce alr intellig' ut .s. dixi

Rationarii: Expone ut
in glo. et facit q ꝑmo quis debet ꝑstare
interitū q expiri / facit ad hoc q dixi .j. de
condic' et de .l. quam iis ibi ūuum vn sūt
i inunes a tutelis / ꝟm dy. tu vo dicis
no q ꝑ iuitetur ꝑ vna tutela ut h' siunt
tex. et bn Nycol'. de Neapol

Liberti: Ibi hoc .s. q excusatur
a tutelis alior administratores rer ꝑpor
senator Nycol. de neap

Qui ciuitatis: Ibi fuit qua
de dec nullas tutores ut pz .q. d' excu.

tu. pot to tu ibi tutelis s. pro oblatione qua
gnrexit quia malos tutores q mcunt ibi
videlicet enim subaudi p dicti sllant hiis
qui honore sc q nō sllianc al no vicas
tutis ad l. fi. quib tutor. c. de pap. aq.
quicto. v. qncadmo in pu. et cognitali
tr ibi tutores qui appellant honorarii
ut l. q si forte de solut. No hic q ma
gistratus municipal dr. pnceps et allat
q magistratus possit venditat in mag nulle
inducant et hec intell. ex tex. et io
dic de eo pnceps ut indisti et pnceps
nō pot ee iudex in causa ca ut dixi s. de
h. dr. l. et h. tyberius et s. de his
que ut delen. l. xxi ? et insti. de iud.
de sub. in fi. glo. oppo. de l. tria one
ra et de l. ii. c. e. glo. ? mittit ad id
q nō ibi et idem videt et bene.

Qui vectigalia. Co. de l. i. ne
tu. ul cu gon. sc. ut ibi glo. dicit
secus ul cont. dic q tutor no pot gou
ce vectigalia licz ipe qui gduxit vecti
galia possit dari tutor p intu rep. vu
fla opp. qua tenet Kay. C de excu. tu.
l. colon ubi tenet gductor pon ?. no
ut dic aut loquet in gductore vecti
galis civitatis et tuc hz locu iste s. al.
loquet in gductore vectigalis fiscal.
et hz locu fiin ut ille excuset. se
cus si gduceret p dicz ut pbatur in
isto tex. et dca l. colon. ? de neap.

Qui in ter. no que no p sint sin
gula nec cu multa innant hec ob. C.
cod. l. excusatur s. i. et s. petr. et l.
tenes. c. ti. quia ibi loquitur de pluribz
impsuis que erant de od eodem gnre et
unicu q pot erat p se sufficere si fini sz
p ta et sic simul no p sint signa nec
multu imant ita intelligat isti s. et
C qui mo. tute. l. una. et e re qua i
hutibus simbolu facilor est ?
l. in rem. s. si quotiens de rei vend.

Qui accepit: Glo. oppo. q
debeat hre excusacionē de l. athlete
s. tutele. c. e. so. ut glo. dic ad illa no
omia sz tm ad psonalia sz ad realia
ext. ordinaria ul ad realia ordinaria
ut in s. de mu. pro in l. et s. de mu.
et ho. l. si. cum inunct. et de va. ca. mu.
l. hiis oneribus et sic no sm dy quod
gnalis imunitas no p dester ei ad mu
nus publ. aut e ? et psonali.
sz ad realia ordinaria. Fe ad glo. q
dicit sz hic erat tm ? p ? dic
q principalit sz fario est ? publ.
ut dca l. athlete s. tutela.

Qui absolutus: Ibi alemus
et etiam eumdem pupilli et adde q
no. s. de va. mu. l. i. s. i. no ex isto tex.
q quis no pot vn dexpaintu fuerit i una

ca in aliatoris q oppo. de l. etate de
minor ubi lata sia sup etate facta
ius inf omnes. sc. intelligas hinc tex. in
eo q pot imitari cursu temporis sed
secus in eo q cursu tpis imitari non
posset puta quia pbaut se lxx. an. ee
sufficiat sibi in alia ca. Id hoc oppo.
de l. is apud que et q ibi notat s. de
eodem. sc. dicas aut id q e pbatu se
mel sequitur nunc verum et in futu
rum vel de iure ul de psumptione iuris.
et tunc acta in una ca psunt in alia
puta pbavi me maiorem vel pbavi
me divitem et tunc habent locu contra
de arb. l. plr. in fi. de testi. l. fi. Si
vero non sequitur q sit vm in futurum
id q pbatu erat in ptitu ut hic lo
cum id q dic s. in. et s. de va. mu.
l. ii. s. i. fm dy. in hoc gcor. omis et
hec habent locu int easdem psonas
secus si int diversas et ita pot intell.
ge hinc s. et l. is apud que fatet q
no. C. de li. ca. l. inbemus et videas p
q. aut acta in una ca psunt in alia
m. l. sine pronis C quo et qn iudex.

Si non extiterint: Ibi ?
et no habeat alias excusationes ?

Est autem: Ibi p missiouib et
no pot se excusare ibi patronum i. eius
pupilli qui ht modicum patronum sm
quosdam tu dicas q tutor modicu
patronum hebat licet dy sequatur pmā
expone ibi factus in eius adiunstratione
ne gravetur ibi indet ita q no pdeit
sibi excusacionem no sm eius intel
lectu q quanz tutor psumitur affectasse
tutelam et sic si quis pantz tutelaz
in officio psumitur officiu affectasse sz
illud q acquisivit no psumat hab
ex officio ut pz in l. si defuncti. C. arbi.
tu. de quo ple dic ut ex. de postu. prel.

Si quis inter tres: Ibi ?
telas tria onera tutelaz ibi
in iiii tres tutelaz ut excuset a
quarta. Quarta glo. qualit heat se
tutelam filii sui et Ket et bene allac.
insti. de pe. cu. ut. e. delegi. tu. l. tam. s. fi.

Si quis in per: S. et confir
matione att. est s. al. e. l. et ab isto
s. usqz ad fi. m habet. C. qui mo. pi. ul
ypo. solu l. arbit. et l. fi. ubi habes
istas l. gcor. de vbo ad vbu et ideo
dicit glo. q sunt vive secr. et sic pot
gcorde hinc ibi psueverant s. pt. hoc
faciebat dolose quia pupilli no dice
bant aliu ydoneum et sic nom est cor.
l. ii. ti. ad mu. al no p cedet q hic
dic ut p se dixi. C. sc. mur. l. si ai doce
s. transgediamus et facit mar. iste s. ad
q. quia dixi ibi. s. q pr cogantur ?

dotem p filio(s) quem habet in potestate de hoc
etiam habes p dy. de suspec. tu. l. si ple
dixi in § ingrediantur ibi appellatione
captare pignoribus vel mulcta in dicta. sum
dy. in glo. Querit glo. quare dz appe
lli. Re ut glo. in § ait ptor. vide q
ibi q nota. Nycol. de neap.

Gayus: Ibi recusauerit id q
ponit hic dy. hec p glo. d' ubo
ad ubum et inde q non in l. libro. ee. et
q tenz ibi glo. q ubi habet aliquis pben
dam in aliqua ecclia q teneatur subire
onera illius illius eccle ibi nota. s. tang
cius ibi affirmatus. i. cum de eo affirma
do tractatur. ita ponit glo. in l. nec semus
i. e. glo. oppo. de l. libertus. e. t. so. ut
glo. Item oppo. de l. spadone. § i. e. de
alliare. l. sane oz. § i. so. ut in glo. no
q si tutor uel cur dans inutile p missi
se affirmare q postea non pot se excus
are. gen. glo. i. c. l. nec semus. Contra
no glo. in dicta. l. sane oz. § i. e. c. et idixi

Non tamen: Ibi nam et
v. e. p dixi. e. i. gene. mit dicari spe.

Pupillorum: Ibi iure Nota q dto
iure denatur intervallum sex mensium sicut
l. operandum. § et siquidem. C. de iudic.
et p hoc gaudet de ar. §. de mi. l.
qui intrasse in prin. v. pbat glo. alibi
potam. s. in l. i. in fine de nouat. et
de re. iudi. l. pupillum et insti. de ob
l. ex delic. in fi. et de tutali. sup. § q
dicimus que dicit q xxiiii pubertas
de ille qui est in x. anno cum dimidio sic
videt q deberet dici in illa tale p proximus
pubertatis de qui e in xiii. anno cum dimidio
In veritate que est xii. anno. dy. est sciendum
op y. gaudet in l. i. de noua hoc so. g.
ex eo quia glo. considerat tempus q pu
pillus est doli capax ad hoc ut possit
obligari ex contractibus et delictis in l. una
considerauit quo ad finienda tutela sicut
ut in aut ut ex iusta. de. § fi. coll. ii.
aliter etiam saluat glo. Re est ad illud quod
tex. q non tollit quin possit e proximus
pubertati ille qui est in x. anno cum dimidio
s. ad viii. anni semper de proximus pu
bertati q cum plures est minor tamen est ut
l. pele. de in lite iur. et sic denotat ac
cidentiam facti et non misterium iuris Et
exprimo gaudet p bat ex de spon. in pu
. c. continebatur et dixi in dic. § fi. ibi g
gaudet iure pubertatem. Nyco.

Nihilominus: Ibi no q aliqui iure
nobilitatis gaudeant immunitatis ut hic ibi
Rome q forte descenderunt a Romanis
vel alias a quibus Romani et sicut qd.
non fay. C. de mu. de l. est de quo dicit
p dele. in l. p cius § tito Et ingenid

si est gestum pusillanimi causa videatur gestum
villis sibi subiectis dicit ut dictum in certo
§ tito oppo. glo. de l. i. infi. ad mun. so.
ut in glo. Nyco. de neap.

Eos: Ibi pmissis i. intr. p cibus s. aspbans
ibi immunitatem a muneribus que sunt
publica auctoritate et utilitate et in hoc differt
a v. contra ibi excusatos i. vecto qui non sunt
de corpore fabrorum ibi aucto no q p priui
legium paupertatis tenetur aucti facultatibus
fiant p hoc. i. de va. im. l. huius mu
neribus. § aucti. et de mu. in nim. l. semper
§ negociatores et ar. in l. si defuncto. et
i. de im. et ho. l. circa sim Ja. de are ibi
fuerit et negociatur non est aucta at ex
cusaretur ut l. semper § nego. fallacis
Glo. oppo. de l. semper § pte. i. de mu. de
nunti. so. ut glo. Item oppo. glo. de hac
q. e. l. § hiliensibus so. ut glo. ite oppo.
de l. semper § negotiatores et § pete so.
ut glo. et dixi supra tex. Item oppo. de
l. spadone § qui accepit so. ut ibi quia
tutela e immunis publicis auctoritate ut ibi no.

Non omnia: Tamen primitur in
penalibus que sunt publica auctoritate et
utilitate ibi priuilegium i. durare admin.
gestum sunt priuilegium p hunc versum
Glo. oppo. de l. semper § negotiatores so.
ut in glo. Nyco. de neap.

Is qui: Glo. querit quis dicitur fugi
edilitate et Rnde ut glo. sic. s. d'oppon.
l. ideo et facit q. e. l. messores. Nycol. neap.

Sane: Ibi vacantes aucti. i. excu
satione habentes ibi eos i. habentes hono
rem ibi tutele. nove non veteris sim dy.
ibi vocati. i. excusationem habentes ibi non
est similis honor intelligitur p t. que non
impediatur tutele administratio vel bene
excusaretur ut l. spadone § sunt aut
e. c. et l. iure migraui et ibi not. glo.
exponit de l. spadone § sane e. c. so. ut glo.

Domini: Ibi navium i. navigantes
p vtilitate publica sim dy. Glo. oppo. de
l. hii qui dese. expr. im. so. ut in glo. Nyco.

Inquilini: Ibi a tutelis s. expone
cuz et ut intelligatur glo. expone duo
uno inquilini i. aduenientes morantes in castris
non ponendi ad tutelas eorum qui non sunt
de eodem castro ubi habitant vel dic q p in
quilini castrorum sunt hii qui erant deputati
ati p imperatore ad tutelam alicuius castri
et hii non impediuntur suscipere tutelam
illorum qui non sunt de illo loco ad hoc ut
non impediantur ad custodiam seu
curam castri sibi deputati et assignati
licet glo. hanc reprobet. Nyco.

Bello amissi: Item. l. facit ad
ad pulcherrima q ait scitum dictum
ibi reyns Nota q uxor pot abe cum tei

publice. Idem in pupillo propter ubi ml' certem quod statim sequitur. facit ad hoc l. si postliminium in fi. insti. de cap. ibi hi qui fuerint in acie mortui non autem hi qui per cursum fuerint. Ex quo nota quod eum causa non recipit naturam sui effectus. facit j. de fundo instruc. l. fi. Incontrarium facit de adnot. di. in l. fieri sed potest videri ad istum tex. quod sit specialis favore pupillorum ut statim dicam in q. ex glo. Querit glo. numquid istud habeat locum in filiis in potestate an in emancipatis Responde in glo. Querit glo. in medio hic quod filii amissi in bello prosunt patri ad excusationem Sed numquid prosunt quo ad alia et Respondeo et bene quod sic subiicit glo. Item prosunt inter quo ad hoc ne possit adoptare et allegat insti. de adop. § femine. Ista l. inducitur ad q. vulgarem statutum e boni quod equi mortui in bello debeant emendari stipendiariis contingit quod equus stipendiarii est vulneratus in bello et postea mortuus in domo certe non debet emendari Sed eum quod sit mortuus in acie ad hoc ut patri consequatur pupillus. Incontrarium facit j. de test. interim. nav. l. i. § ex incendio et de damp. infect. l. dampni § sabinus et ff. ad l. aq. l. hunc servum et l. qui occidit § in hac actione et l. ita et l. vitiatus in fin. silibus et hoc verum non de iure Sed cum statuta civitatis non recipiunt interpretationem dici posset quod non debeat emendari Non non est de propria significatione vocabuli ut illud excusative amissum quod actione aliquis vel est amissus et hanc partem fuit secutus hic dominus dy. vel. l. de bubio tenuit consilium pro quodam domino de sabaudia qui erat [illegible] pretis huius civitatis pro mea fallata ad j. istam posset Respondere quod hic tractatur de pupillo Incontrarium agitur de iure communi quod fortius est quod speciale ius et ideo magis extenditur ut in autentica de non alie. § quia vero [illegible] et ad nettey l. antiqua vel dic quod hic inductum est ius speciale si quod amissus in bello intelligatur primus ergo non potest inducere aliud ut censeantur amissi qui sunt percussi et in domo mortui ut ff. de iure de. l. cum post § generaliter et j. de con. et de lege nec et C. de donat. ante nupt. l. i. que visiones non placent mihi sed idem tue mein. in q. mea quia non debet emendari et eqm de iure com. sed tantum ex forma statuti Rubr. ad istum tex. fin. au. de pub. si quod hic speciale favore pupillorum ut habeant plures quam sint tutores eorum facit j. de no. op. nunc. l. nam inde est et hanc opinionem tenet hic Ray. et hanc sequitur dy. in dicto § ex medio licet hic aliter et eam sequitur de lainus silenciarius l. fi. C. li. xii et ibi dixi de hoc dixi insti. de excu. tu. § si qui in bello.

Illud. Ibi visitatum non quod arguitur ex contrario facit l. de spon. l. ij. ibi hic subaudi tutoribus et curatoribus

Sed pupillus. Ibi petatur demum tutor suus ubi co. si suspectus sin dy. ib a curatela et vo. e. q. l. proxima in prin. ibi utraque. i. co. ut suspecto remoto ibi expeditur cum autentica alias causa de novo statuto de neapol.

Propter. Ibi licet que rat augustum darcom tutor incipiunt et pupillum ibi parte eorum facit pro eo quod di. ex. de rest. spol. c. frequens li. vi. sed quod sicut spoliatus omnibus bonis non potest actari antequam restituatur ita si sit spoliatus maiori parte bonorum et nota quod not. Jo. mo. in dicto c. frequens et de electi. c. i. et in auten. ut hi qui oblig. habet autem qui est potens. Certe darire autem interest et Re ut glo. dicit expr. isto. hic tex. dy. et hanc sequitur Ray. licet glo. non bene fit. mee prodes in autentica inter et hoc tenuit in hac q. quam disputaverunt boni quia si hoc autem ut hi qui ob. non tenent aliam penam nisi ut pro debito ad hoc est facit l. eaque alias ea sequente. C. si man. ita fi. alii opinio hug. tenet glo. l. pu. C. de penis quam sequitur Ja. de bel. in dicta autentica et in eo § hoc autem ut ibi dixi in l. neque tutor remanebit etc. et hanc secutus Ja. de are. que videtur vera per istum tex. querit glo. quod augetur statim Responde ut glo.

Quinque. Ibi de quibusdam contra ibi utili tempore scilicet quinquaginta dierum a tempore cognitionis et confirmationis computandorum ut ff. e. l. sive eius § quinquaginta secus si utilia tempora et hoc tollit hinc. Glo. contra hoc oppo. de l. sive ff. e. sed ut in glo. sed sed e verior est oppo. de l. et si suspecterit ff. de iudic. sed ut glo. et bene licet ibi datus intelligatur in dubio ibi princeps tamen eum non excusatur licet sit ultra centesimum milliare et pro hoc determinat Ja. de are. c. statuimus extra de rescr. quod dicit quod ubi iudex est delegatus inter clericos quod non possunt trahi clericos ultra duas dietas et debet istud intelligi ex principium in qua est delegatus. Nam si princeps potest est ultra duas dietas trahi ut h et ibi et co. vi et dicit quod redit ad prin. § non autem refert se ad proxima expositio ibi illarum quarum administratores fuerint excusatio ff. au. de pub. ibi eius pupillus pupilla ubi sunt bona ff. dy. ibi dat. sed alius tutor. Glo. oppo. de l. non solum § qui testa. ff. e. sed ut glo. vel non ibi tenere cum quam hic videlicet quod hic in simpliciter dato distinguit utrum sunt datus a testatore vel a iudice ut primo casu habeat necesse habeat se excusare secundo casu non nisi fuit datus ab imperatore vel eius iussu licet non expresse exponitur.

prio(r)is quia dat tm in ea p(ro)uincia / vn(de) est
nec no(n) h(abe)t se necte excusare et ita lo.
co(m)m(un)i. fuit q(uod) no(ta)t. B. de tu. l. qui hic
pro ista. glo. et de te. tut. l. ex(tr)a
et. l. sep(ar)et sic si te(n)eres illa(m) glo. tu(n)c
nec fuceret ad id q(uod) no(ta)t hic Ja. de are. qui
istam glo. se(quitur) de sup(er)flci(e) / ad glo. q(uo)d
intelligatur in iudice originis ut do-
micilij et facit gº glo. q(uod) iudex p(otes)t fac(er)e
sincim / et de rebus alibi existentibus de
in rem act. l. fi. de p(re)scrip. lon. temp.
l. fi. Jte(m) quia ex quo (com)mittit(ur) alicui p(er)
sona et res (com)mitti. C. ne fide. do-
de. l. ij. et de p(er)iculis. l. fi. Juconueni(en)s fuit
B. de tu. et cu. da. ab his. l. pupillo et.
p(er) e. l. nu(m) p(ro)tores. C. i. et de ho. aut inpo.
l. cu(m) vnus. C. is qui / indicat(ur) est q(uod) no(n) i(n)dex
l. no(n) solu(m). C. qui testa. 6. e. ut dixi / Jn-
telligit tamen Ja. de are. q(uod) no(n) fuerit
mentione p(ro)uincie ut h(abe)t p(er) in tex. et glo.
q(uo)d ubi fecisset mentione p(ro)uincie tunc est
secus ut in glo. allegat et ita possis est
distinguere glo. que e(st) in dca. C. qui testa-
ta ista / haut sequit(ur) est Ray. qui dicit
e(ss)e valde no(ta)n. Ad p(ri)mum tu(m) sat(is) ob. l. p(ri)mo
C. illud p(er) de re cor. Et p(otes)t videri q(ui)bi
l(ibet). in decto inp(o)situ. supple et p(otes)t fieri
sicut p(otes)t fi(er)i sima p(ro) rebus existentibus alibi
ut indec. C. is qui et ibi no. Et tunc no(n)
vi(detur) posse dari p(ro) rebus alibi existentibus quia
q(uia) iudex dat decretu(m) administr(andi) tutori
vi(detur) (con)tra(ri)e quia(m) aut adminis(tra)t quod p(otes)t
in alia p(ro)uincia ut dco. C. is qui ut dic
q(uod) ibi no(n) ex p(ro)uincie q(uod) p(rae)tor dederit eu(m)
tutore(m) in rebus ytalie et p(ro)uincialibus
Et verumq(ue) forte iudex dedit / sicut fuit
in. C. cu(m) ordinis / s(ecundu)m a(n). de p(ro)b. glo. oppo.
insti. e. ca. C. dat et inficiunt qui da. tu.
p(er) o. C. certe sed ut in glo. Jte(m) oppo. de
l. uerum. C. que pe. ca. et insti. de mil.
C. in fo(r)o. sed ut glo. ut h(abe)t sp(eci)ale / ut t(ex)t(us) glo.
in l. p(ro)pe dic ut ibi no(n) in facta situ.

Geometri. l. Geometri. Au-
tela seu curatore remissores
excusatione no(n) habet Et sectus in p(ro)cu-
ratore p(r)incipis durante eius officio t(em)p(or)e
fuando. h. d. ibi geomet. id est mensuratores
s(ecundu)m dy. id est in eis qui docent geomet(ri)am ast-
rologiam musicam et arismetricam / ut no.
glo. insti. e. C. Jtem Rome in doctores legu(m)
dic ut ibi no(n) et B. e. l. sed et reprobari C.
si geomet. dicit glo. ut paderimus qui fuit
magnus in illa arte s(ci)e(n)tie.

Propter. Jbi Bn(us) di. sibi audi quia
officiu(m) eo(rum) no(n) h(ab)ebat impedire ad-
ministrare tutele s(ecundu)m dy. glo. oppo. de l.
athlete. B. e. sed ut glo. Jte(m) oppo. de l. ij.
C. si quis administ(r)alis si excusatur a p(er)-
sonali onere hic no(n) excusatur a publico onere
pupillorum fauore / ut dic q(uod) ibi erat instituta eu(m)
impediment(a) hic no(n) est instituta ad ministrare
cura(n)de / quia nichilo(minus) p(otes)t administrare s(ecundu)m
an. de p(ro)b. ut dic q(uod) illud ibi ut excusetur
a p(er)sona / hic no(n) excusatur a tutela s(ecundu)m dy.

Jn castris: Jbi abeo s(upra)a b(e)a(to)
no(n) sub iudice ibi excusationes dic q(uod) in p(re)se(n)-
dicit excusationes / q(uia) ip(s)o iure no(n) tenent s(ecundu)m
Ja. de are. et dy. Jte(m) oppo. de l. p(ri)mo tu(m)
C. fi. B. e. sed ut glo. / So. oppo. de C. ide(m) et
in milite insti. e. sed ut glo. ibi C. p(ri)mo
dic ut q(uod) no(n) v(ide)tur dato ut hic sentit glo. i.
fi. si intelligas in milite du(m) est tantu(m)
militare. C. de legi. l. administrare et l. agnati
ti. C. qui da. in pos. no(n) ob. l. fi. et in libro
B. e. / quia ibi lo(quitu)r tre(n)tenarius / et sic mili-
tes no(n) erunt tutores filiorum (com)militonis
s(ecundu)m Ja. de are. et ita intelligit glo. istam
C. ut dco C. idem et in milite. s. q(uod) legit(ur)
in milite existe(n)te in actu militie

Nequaquam. glo. opponit
de l. libertatem. B. e. sed ut in glo. q
Querit glo. quod dicit fere / et so-
ut glo. ibi. l. is qui dicit ut e. de tutis no(n) et
statim sequit(ur) in glo. sed Querit glo. in
quo iste qui p(ro)mittit fideicommissaria(m) libertate(m)
succedit liberto / glo. s(ecundu)m q(uod) sic / et no(n) ex ista
glo. q(uod) ille qui p(ro)mittit fideicommissaria(m) libertate(m) suc-
cedit liberto p(ro) hoc h(ab)es tex. i. de succ. et leg.
gm. l. ab intestato C. i. licet glo. no(ta)t (con)tra
et male. B. et de tu. et cu. da. ab his. l.
libertas et l. si pupilli. C. fi. in glo. magna
s(ecundu)m illa glo. possent h(ab)ere bonu(m) respectu(m) ut
ibi dicimus / q(uia) referunt se ad alia iura
p(ro)nuntiatis ad succ(ession)e(m) ut ibi dicimus.

Excusare: glo. ponit casu(m) sex
modis teneas s(ecundu)m let. qua(m) sequit(ur)
dy. ibi libellos idem iudices dele-
gatos qui dicit q(uod) cognitio excusationis no(n)
possit delegari s(ecundu)m dy. p(ro)posset ea(m) sequi
p(ri)ma(m) let. s(ecundu)m Ray. Ad p(ri)ma(m) let. oppo.
de(n)o(mi)n(ati)o / et ad secu(n)d(u)m duobus mo(dis) / et pro
ba let. quia ex p(re)cedenti in an. et in tex. fuit
q(uod) no(n) p(ro)ce(de)re ri(te) inte(rim). et l. om(n)ia que(cumque) et h(abe)t
est let. sequit(ur) glo. B. e. l. sane C. ope(ra) et C.
t(ri)bunal in fi. Venio ad tertiam let. qua(m)
reprobat ut glo. allegat l. p(ro) aulo et hanc
tertiam let. tenet glo. C. de p(ro)ba. in-
l. in inuo(rum) / Contra que oppo. glo. de l. ista aut
C. gessisse. C. de admi. tu. glo. no(n) soluit Ray.
dicit q(uod) p(ro) e(st) illud (con)tra debemus hanc tra-
latam dimittere / et si vis eam tenere / potes
dicere / q(uod) illud g(e)n(er)ale istud sp(eci)ale fauore pu-
pillorum s(ecundu)m an. de p(ro)b. / p(ro)p(ter)ea qui p(ro) aliu(m) fuit
no(n) uere (con)tra dicitur fecisse factu(m) p(ro) se ip(su)m s(ecundu)m inte-
p(re)tatione ut no(n) in l. iij. C. de eo q(ui)s d(e)cesse debi-
et vi. ar. et licet Ray. dicat q(uod) ad ista(m)
tertiam let. debes inuenire glo. p(ro) (con)t(ra)rio

al' no intelligeres glo. dicat q istā sexta lec. est et no hēs nisi tam intēe cū ista / et te
nendo istam lec. etiam / ista .l. facit ad .q. quia
ibi hēs notā p Cy. s. quidam misit p̄ōn co-
rem ad imperatorē fredericū p legittimādo
filiū suū naturalem / nunq valeat illa tal' legi-
timatio / ille rex facit q no. facit ad .ff. de
de adoptione .l. post mortē .§. fi. et .l.
se. et C. de his qui ue. eta. impe. l. ij. In
contrariū .q. de ma. viij .l. ett .§. alius lec.
pot dici ex regula gnali que ē in .l. re. g. /
vnde p̄tinū q possit fieri p p̄cur' tñm
edictū de p̄cur est p̄hibitorū ut dicto
§. vsus si istud no in. ce p̄hibitū gl' et. fin
ff. Cy. et hanc .q. habes p Ray. in dcā .l. ij. /
Cin sentit idem q sy p̄ rones suas licz dicat
Ja. but. tene contrariū p dcam .l. post mortē
et .l. se. ad quae Ray. rndz q ibi legit' matri
in quo requirit p bario citat' que no pot fi
nisi p assem ut .l. iuter. xxx. annis ex assig.
ff. de moribus hic in alio actu / ista sd ē fla
quia pot p bari etiā p testes et instra
vidisti .C. c. l. ij. in pn. et q ibi dixi / demū
siū credere vim .f. q legittimare possit fi
p p̄curatore / nā lamatio fit p instr'ūm ut
in aut. de nocc. imp. §. dubitatū et /
instrumētū pot fieri p p̄curatorē ut .l.
mulierē .ff. de riti. nup. gl' ic. ad .l. post
mortē Rt q ibi lo. matri ad optionis / per
quē efficitur filius ille qui est in potē alie-
nus / et sic .l. disponit ibi circa sutam q
pura lo. in lamatō in qua addit. quali-
tas / quia de filio illegittimo efficitur
legitimus q facilius lex concedit ar. C. ins q
no. in aut. iuri et anie .§. hec aut dispo-
sitio coll. vj. et ibi glo. pulcherrima et no-
tanda que illud p bat et facit q not. i
de le. i. l. talis scriptura in fi. Contra quarta
lec. oppo. glo. de .l. sane. oz. §. oz. .d. e. et
So. ut glo. Contra sextā lec. glo. oppo. de .l.
si duo .ff. de admi. tu. dic istud gīm non /
tangit p̄ma lec. nec tam / sz p̄t istud Ray.
p̄hendit istam lec. / Itē oppo. glo. de .l. ett
.§. alius .q. de ma. viij. / Non obstat illa .l.
sm vim intellā / quia ibi lo. in p̄curatore
hic sm vim intellā lo. in indice dele-
gato et sic non ob. Nyco. de neapoli ∴

MESSORES: Ibi frumentarios
.i. illos qui sunt deputati ad men-
surandū frumenta sm dy. qui tēz
hanc exponem. glo. oppo. de .l. his oneri-
bus .§. corpus .q. de excu. mu. et sō. ut glo.
Querit glo. qui sunt messores / et
rndz ut in glo ∴

LEGATARIUS: Aduite ad p̄m
tariū ibi fideicomissa .i. ex p sona
fideicommissarij an legatā erat vsmoiedz
ibi consequit. et p̄ea restituit fideicō-
missario / nam penes se no remanet / facit
ad hoc .l. si fidei .q. de le. iij. ibi simul nep
oia / sz solū ut legatū remanet penes here-
des legatū p tinet ad fideicommissariū h' ad
fiscū ut sentit glo. et bū / q ē vīj meū
vbi no ee' te rogatus alij restitue al'
crederem gīm ar. l. si fidei .ff. de le. iij.
Oppo. glo. de .l. pete .C. de le. sō. ut glo.
Item oppo. de .l. att. C. de his qui ut indig.
quitto p̄mo rndz et soluit glo. quia no
ē p omnia idem / ut dixi / fu. rex. Querit
glo. quis no di. obtine. et sō. ut glo. ibi
§. meminisse / oz pone q rex portauit
summam ?? et appellauit app̄es pendente
vel penite nunquid dz hre legatū / dicq
sic p̄inde ac si penitez in p̄tcō'' sm glo.
l6. .ff. de inoffi. testa. l. pape .§. meminisse gl' ic.

TUTOR: Aduerte pulchrū casum
ibi p̄uilegiū ut quia ē factus
de corpe fabrorum qui habet excu-
sationes ut .ff. e. l. non tantū .§. eos uł im-
petunt p̄uilegiū gnale ut in casibus qui
notantur .ff. de muor. l. rex .§. extra ne
hita mentione huius tutele sicut sunt p
ator gessit p̄uilegiū gl' hanc tutelam
et tūc excusaretur ut .l. qui aut. .ff. sig.
tant et quid ibi notatur sm Ja. de are ibi
poterit facit hac pn. ad .q. qua exp. .ff.
.e. l. ij. in pn. quam hic inde Oppo de
de .l. qui aut. si quis tenet sō. dicit
ibi et in .§. si post .de .l. p̄ter allata i glo.
quod p̄uilegiū fuit gessitz ad h illud hic
gnale / secus si spale ut .ff. e. l. et si .§.
sunt et alij sm an. de pis Itē oppo de
fabrorum .§. sinitur .ff. e. sō. sm Ray ibi
ibi fuit datū p̄uilegiū absq p̄ estilactiō
hic secus sm cū uł dic q hic ē spale
in illa dignitate facit .i. C. n. l. iur. p̄ures
et .ff. de muor. l. viij. §. si ex fer Item
oppo. de .l. no tm .§. varies .ff. e. / sz dic
q ibi no ēgr ut ibi expositū / Itē oppo.
de .l. his oneribus .§. an quis de mu.
et ho. dic dez allegatē de vacat' muer'
sō. ibi lo. in p̄uilio p amp̄l'r quod ē spa-
le ut .c. n. l. cū al' cura Itē oppo. de .l.
p tor .c. n. sō. ut dixi in contrario de .l. q
aut sm dy. uel dic sm ot. quod hic aliunt
p̄uilegiū p in corpore aliquo corporis p̄uo
fabrorum ut .ff. e. l. no tm .§. i. et .§. hij qui
sō rnsō rnsō sm ot. se. sm ea que notat'
.ff. de iudic. l. si quis p̄ea sm dy. uidet
q sicut ibi ex supuenientia tm tollit' bñfm
lite pendente ita et hic debet tolli one
sz no differentia / e quia ibi bñfm erat quesi-
tū zpt p amp̄l'tate qua sublata dz bñfm
auferri ar. ff. e. l. geometri sō rnsō et
.l. athlethe .§. i. et q hic tutor appellat'
no est ex defectu p̄uilij / sz erat timore
q timebat ad tutelam oppelli / quia adhuc

no deficiat sed an. de pis. | et ista e meli-
or solutio Nico. de neapoli. :-

Que tutoribus: Ibi co-
nens sed heredes tenentur dare filio
cui testator prodesse voluit ut C. de
leg. l. si legatum in sed Ja. de are. al'
non erat dare . Ruffinus ad illam l. | Item
al' Rnderi non potest ibi filius fuit ex-
iste | quod donatum a patre filio videatur in
dubio donatum | non ut extraneo ab mari-
to collatum | et hoc sentit glo. C. de coll.
all. l. si donatis in fine | contra ff. de l.
necessariis ff. si. e. e. so. ut glo. | Ite
oppo. glo. de l. cum filius ff. no vir. j.
dele. ij. so. ut glo. Valde glo. idem
hic tex. mar. de dote tamen ut in glo. in
§. qui duos de quo dicit ut ibi et C. se-
na. l. si vero §. quod ad. Nycolaus de neap.

Tutorem: Ibi non oportet s.
imperitum | contra legem sequentem. :

Plane: Ibi in exilium s. imperitum
ut ibi . ibi contumacie s. susp-
ectis et inde hic tex. et intelligit glo.
duobus modis | ibi non potuit | postquam
erat in exilio imperito et ignoraverit ex
genitore suspectum | et ut intelligas dif-
ficultatem glo. Cyn. de pis. intelligens
istum tex. in tutore qui erat exul. erat
tunc | et eo facilius eius ignorantia tol-
leratur comune malo | qui non erat exul. | quia
melius non potest scire cum genitore esse sus-
pectum quam ille qui est exul. ut patet
simus | et quod dicit tex. non potuit sub audi
commode de adm. tu. l. decre. §. si. sed an.
de pis. | affert hoc dicit ipse ex eo | quia ipse
ibi tenet | quod suspectus possit removeri per
patrem ut ibi dicam glo. in §. tuto-
rem oppo. de l. si quis sub conditione §.
l. de testa. tu. so. ut in glo. | queritur glo.
in l. plane an iste potuit accusare con-
tutorem suum per parentem | et facit ut glo.
que dicit et inde quod sit et. ut dicit et. ut
in glo. | et hic advertere | quia ista pars est val-
de nobilis Ex qua non quod tutor suspectus
non potest excusari per parentem Ray. dicit
habet q. se humile de facto bon. et enim
inutile habet parentem s. quod excusandum non
admittatur per parentem in causa suspecti
hoc ob. quod non e capitalis | quia in ea vincit
eo fine quia et. per ea que notantur per
eum in l. pote. §. adiunc. de public. iudi-
cis | Subiit ipse quod fuit ab eo questio de
ratione diversitatis s. quare ad defendendum
potest dari parentem in causa suspecti et non ad
excusandum | ipse Rnd. per l. cum appellari
l. de appellari ante sed cum quia appellare fa-
cit glo. notat contrarium quod ad excusandum
datur parens ut decr. l. non solum in fine
§. de parentibus | sed vera lec. per an. de pis.

in l. decreto de suspect. ubi dicit glo. que iste
tex. est alr. intellig. s. quod non erat tutor supe-
rius et. Subiicit glo. hic quod excusatur ex pre-
sumptum. Nota ex ista glo. quod si ille qui debet
petere tutorem filio pupillo ut petere ipsum
removeri | tamquam suspectum alr. repellitur
ab hereditate quod si sit in exilio excusatur
ab vidua petitione et. Nico.

Iurisperitos: Ibi excus-
ando s. imperitum et ad hoc sequitur
lo qui et. ibi latus Nota quod consili-
arii dicunt sedere et latus principis non
ad pedes facit l. si. C. de inoffi. testa. sed
Ray. dicit et C. de domest. et protect. l. i. li.
xii. Sed cum ipsa dicunt consiliarii sedere ad
pedes | arguitur eius quod ibi notatur et non sub
hic tex. cum se. ibi hic | Nota quod illud quod
hic cum fine dicitur et imperitum per hoc facit
l. sufficiat q. de condict. indebit. quod facit
ad q. qua stati dicam sed Ja. de are. | quia
glo. quare non hic fine cum loca ut tempore
et solve ut glo. j. de decur. l. si quis | inde
quod ibi notatur quia idem dicit glo. in ambaxia-
tore | Finis huius principii allatur per Ja.
de are. ad q. cum est quod si delegatus assu-
mit aliquem vicem suam et sit subde-
legatus | quod si removeant ibi aliquid | quod appellatur
ad eum si nihil appos. ad principem ex de offi.
dele. c. super q. nos delegatus a papa dele-
gavit alium quod dicitur sibi placuit | deinde
appellatur ab ille subdelegato | queritur an de-
beat appellari ad principem | an ad istum delegatum
iste tex. facit quod ad principem quia cum non
posuerit cum fine non imperito commisisse
et in totum ex quo non removeant sibi simi-
lem et sic si esset equal cum imperatore non
haberet excusationem sed si esset imperito sic
ut l. tutor. §. si. cum. l. se. §. e. in dubio
presumitur quod iste imperito ut hic per hoc fac.
§. de iudic. l. iudicium solvitur | et hoc tenet
Ja. de are. ex hoc ne contingat absurdum
quod ille qui imperitus iudice delegatus
habeat iudicem quem volt cum in causa principali
quam in causa appellationis | sed contrarium sue
memorie licet contrarium sed Ja. de are. quod de-
bes tenere cum debeamus vitare stilum
curie ut §. de iudic. l. observandum et ibi
notatur Nico. de neapol.

Cum oriundus: Ibi patre
qui habebat domicilium roe nicolaus | Item erat
in iurisdictione provincie ratione originis et
erat civis utriusque iurisdictionis | sed dy. et fuit
dictum presidis utriusque | ratione l. quia erat in
provincia ut C. qui pe. tut. l. i. quod dicitur
notatur in constat. vide quod notatur consil. C. de sum-
trin. l. i. in sa colupna et dictum. p. dele. ij.
l. item legatio et inde quod dixi q. de hic. instituit

l. ex facto et quod ibi notatur ibi suscepit s. in provincia et Rome et in hoc dubitabatur utrum videatur administrasse curas duas vel unam secundum dy. et ad hoc sequitur racio legis glo. oppo. de l. si eum ff. ad iulianum de inulis testa. glo. non solvit que dicit quia loquitur in miliete quia pot hic bo dupli a iur. hic in pagano in quo secus. ¶ Cur glo. ad quid sunt necessaria ut scimus nam sunt due cure vel non et secundum glo. Item iste s. allegatur ad duas q. primo ad questionem talem duo fuerunt electi arbitri unus clericus et alter laycus ipsi non concordant duo tercium debent eligere et si non eligunt clerici debent iudici ut l. item et l. sicut ff. de arbi. nunc est questio utrum secularis vel ecclesiasticus debeat eligere iste s. facit in arbitrio quod neutrum iste facit. arbitrio. Item quod commissum est maleficium in confinio duorum civitatum et dubitatur in cuius territorio sit commissum iste s. facit in arbitrio quod utriusque iudex debet cognoscere sicut de li. ag. l. si parens s. quid ergo et quorum le. l. i. s. quid autem cum filius vel tamen debebit ille preferri coram quo lis est contestata quia de eodem delicto eiusdem hominis non debet amplius queri ut ff. nam cum sta. l. pref. et i. de act. l. senatus fac. ff. de offi. consul. et l. ii. secundum ari. de pri. contra dy. ut l. pupillus ff. i. de v. sig. Item prestat ar. s. statutum est secundum in civitate quod pretor non debeat cognoscere de ~~mal~~ maleficiis perpetratis extra pretorium precedens sed tamen de perpetratis extra officium suum contingit quod quidam extra unus perfecit vulneratus et extra alienus est mortuus quod tunc dubium sub potestas possit cognoscere de hoc hos per dy. in l. si urbana familia ff. fi. i. de v. sig. Item prestat ar. ad q. non per dy. in l. adeo s. insula i. de acquir. re. do. quod si aliquis est in confinio duarum prochiarum quod teneatur prochianus utriusque sed de hac q. dic et melius ut dixi ff. de agri. et censi. l. omnes lic. xx. ubi de hoc in glo. Nota de

¶ **Qui privilegium:** Non quod coram secundum glo. oppo. de l. libros ff. e. n. ff. ut glo. que glo. nunquam sit idem in precer R. ut glo. signo de neapol

¶ **Patronus:** Ibi excusari si aliquam excusacionem habeat secundum dy. ibi confirmatur s. ante ut ponere decreti proponenda est contra dy. glo. oppo. de l. gaius in pri. ff. e. et ff. de testa. tu. l. i. s. ut glo. vel dic ex glo. quod aut confirmatur volens et debet scire ante excusare aut confirmatur invitus et tunc pot ante excusare ut dicit l. gaius et i. c. l. admonitos secundum Ja. de are. et ff. e. l. scire oportet.

Si quis tres: Ista l. usque ad s. cum dividitur in iiii partes primo ponitur thema etiam et secundum questionis et durat usque ibi neque me ibi ponitur contraria obiectionis remocio et durat usque ibi idem eveniet ibi ponitur secunda excusatio et durat usque ibi illa quoque ibi ponitur quedam diversa inter tutelas et durat usque ad s. cum et sunt h. d. ex duabus curis testatoris vel dativis tres tutele habita delatas ante excusacione ex tribus una finita statim recurrit ad aliam que loco tertie subrogatur. ¶ quia non quarte loco quarte succedit infra tempus licitum excusationis ad gestionem pervenit sustinebitur praxea nec ipsum veniet h. d. Ray. dixit quod istud principium est valde difficile sed in re satis facile ut videbitur ibi idemque iudicans ibi potuit per unum trium tutelarum quas habebat sibi excusari s. a quarta quam postea imponi coniunxit dato et de hoc dixi ff. e. l. tria onera ibi pupillus sibi bis aut quis ut statim sequitur ibi decessit i. ipsa durante excusationis ante creatum a datore duarum tutelarum alias non esset dubium non obstante pendentia in pri. ut dixi ff. e. l. ii. i. prin. ibi statim i. cum est finita illa tutela tertia succedit in locum tercie secundum dy. ibi tutori secundum quod ipso iure est tutela et quarta aliquis excusetur secundum Ja. de are. tu expresse contradicit tex. dic ergo quod cum Ja. intelligatur in illis quartam datam tenet licet ponitur veniente alium pupilli excusari verum nescio quid vole ibi excusatum h. possum legere v. nec me movet qui e. i. ibi potuit v. et hi vadit ad quartam tutelam quod ut equitas hic possit coniungi v. illa quoque ibi nec me movet. Iste v. reddit ad tertiam tutelam que ante erat quarta ibi mereri. Hic rudes tacite obiectam hoc modo hic videtur quod tutela finita per mortem pupilli debeat ab excusare perficere tamen teneatur adhuc ratione reddere ipse quia ab ista administratione non cessat ad quod respondetur quod s. erat finita cum non habeat pupillum ut dicit et ita dicitur e. s. quod illa tutela que succedit in locum tercie excusat et quarta tutela que succedit in locum tercie excusat et quia tutela finita non prodest videbatur quartam quia neglecta computatur s. et finita tamen secus est ut sequitur ibi tutela habenda in cuius administratione est cessatum ibi idem v. ibi dagi est unus illorum quorum tutelam administrabat tutela finita ibi administratione non ob. C. de excep. oris appellat. l. fi. s. illud et ibi per glo. ubi illius tertie ibi datus non expectatorie per tercio x. dierum ¶ Glo. oppo. i. de hac eadem l. s. fi. s. ut in glo. iste s. allegatur in arbitrio ad q. talem in aliquo collegio erant xx iuvati mortuus est unus de collegio quod debeat admitti ut supra notatum amplius

m

loco incertam et illam ·s· allegamus ·l· ijn·
in civitate bon(oniensi) me(moratis) scolares et doctores
qui scolares volebant ponere quendam
doctorem in collegio suo· ad hoc ·C· de offi·
pre· ·l· nemo et insti· de bo· pos· § et
cum testamento et ·C· de proxima sacro· scri·
·l· nemo ·li· xij· de hoc dixi sup(ra) ·C· de
sacro· sanct· ecc· ·l· iubemus plures Nic·

Cum ·s· tutore habet tres tu-
telas cuius predicta sunt dicta quarta aut
non excusatur cum una de tribus sit finita
per abstensionem pupilli ibi illa ·i· illius pu-
pilli tutela qua abstinuit ab hereditate
materna ibi certum Sed nota casum super ex-
pressissimus ibi crediderit ·s· ad excusa-
tionem tutele proficiat sed dy· ibi crederet
sufficit ad ·q· que dixi ·ff· ·e· ·l· ea onera

Neminem Hoc princi-
pium dividas in tres partes per ver(sus)
Themate in quo thematice ponit aliud
·q· ut· pr(in)cipium thema sed ibi et quidem 3·
ibi et cum aliquid tertia sed per dividas in tres
partes sed ibi nunc tria ibi qui nobis nomi-
ne· excepit ·s· testamento ibi placuit et re-
manebit illud legatum penes eum cum
onere ut ·ff· ·e· ·l· tutor petitus ·§· ·1· et ·§·
de fideicomiss· ·li· ·l· m(ulier)e ·§· seyo et ibi per Ray·
videre ad ·q· formam iuris et quidem non
secundum hic habet ·c· in ·l· ex hijs ibi eodem
ut dicat glo· et bene ibi idem et qui decli-
nat formam ·q· sed dy· ibi similiter modo
habet ad· sum ·q· ibi tutores quibus re-
liquid aliquid tutele contemplatione sibi
recusat ·s· tutelam ibi debere non quod
qui non sentiat propter vim defuncti non dz
habere commodum ab eo facit ·C· de fideich· ·li·
·l· si· sed Ja· de are· quod si tutor relinquit
aliquid executori in testamento et ille nolit
esse tutor non compellitur pro hac re ut ·s· de le·
·ij· ·l· ·1· et ibi dicam et quod debeat privari le-
gato cum intelligatur sed determinatio ·§· se-
quentis et ·l· sequentis quod est verum nisi expresse
contraret contrarium de voluntate testantis vel
nisi posset visitare plenum de ipsa per ·l· in-
tutor petitus ·ff· ·e· Querit glo· qualiter
intelligitur quod debeat excusare se confirmatus
et sed ut glo· et facit ad id quod dixi per Ja·
de are· ·ff· ·e· ·l· scire oportet ·§· ·1· ubi est glo·
contra Ext(ra) glo· quero pone tutor in testa-
mento accepit legatum utrumque appellatur excusa-
tor vid(etur) quod sic per ·l· si cum ·q· de ap· et de·
fac· ·q· de iur· parto· ·l· iij· quod appellatur
re· casus expressus in ·l· post legatum
·§· admittere de hijs qui ut indignis sed dy·

Palito contra ·ff· ·e· si ex ·pe· ·l· cum quid al·
legat hic tex· quod si vero scolari vel docen-
ti de scolis recedens ipsum sapientem dedit
aliquid in feudum quod si appareat proinde ipsum
esse ignarum legum quod possit eum privare de
feudo ·ar· ·li· iiij ex· et hoc haberet locum
ubi expresse dixisset quod dederat sibi feudum
ut advocaret pro eo secus si non ex-
pressisset ut ibi per eum ∴

Non semper Iste ·§· cum ·l·
se non continuat alibi sed dy· et addite
quod in ·§· isto ponitur veritas videlicet quod con-
tinuat precedentia sed dy· ibi aliquin ·a· il·
esset datum utrumque ·l· legatum sine
tutela ibi potuit subtilius considerando
et in dubio ibi propria et sic pro uno relinquitur
legatum cum consistunt cum tutore sed dy·
ibi sed hic ·r· sed dic ·s· subsequitur lega-
tum tutela vel contra ut ibi expresse vel
sit restituto ex coniectura sed dy· sup(ra) ·l· tu·
tor petitus ·§· ·1· ·ff· ·e· Nic(olaus) de neapolis·

Sed hic minimum Hec ·l·
continuatur ibi enim ·s· legatarium
qui non erat datus in testamento sed cum pro-
tore ibi inducitur ·s· excusando secundo
non per credendi legatum sed dy· ibi tutorem
·s· legatarium et ibi possimus aliud quod
non possimus credere hominem credere nisi id
quod dicat facit ·q· de alien· ·li· cat· dedi·
le· ·l· liberto ·§· pe· sed Ja· de are·
facit· ·q· de suis et le· ·l· labeo et ·C· de indi·
tol· ·l· una ·§· sive desinentis et ·l· si spo·
so ·§· si quis sub regiam de donat· int·
virum et ux· et ibi per Ray· Nico· de nea·

Ex hijs Hec ·l· continuatur ibi
excusaverit vide et hoc quod non·
·ff· de testa· tu· ·l· qui tutelam ibi queritur
·s· vacatione tutele tutela finita sed
dy· ibi excusavit ·s· excusaverit eo
ipso quod a tutela abstinuit ibi a tutela
solo quod qui aliquis removetur ab officio
pro se· autem sua quod debeat perdere salarium
·ff· ·e· autem sua quod debeat proc· salarium
sed Ja· de are· Et non ·q· de offi· asses· ·l·
de cum finito facit ·q· de alim· le· ·l· me-
la ·§· si et ·C· de contra· ·l· ordinariorum
le· xij· et facit sed Ray· quod non per Jo·
vio· ex de re· iudi· ·c· ·r· ·li· vj· et addi·
ex de resc· ·c· ex nos· Nico· de neapolis

Amitissimos Non procul·
casum ibi honorem legati Nota
quod honor est alicui habere legatum facit ad
hoc ·q· de bo· pos· ·l· iij· ibi honor est et
et sic facit ad quod dixi in aut· ut cum
de app· cogn· ·§· aliud quoque collatio vim
et quod non Jaco· de bel· in aut· de trien· et
semiss· ·§· ·1· collat· iij· vz quod ideo filius dz
habere quartam iure institutionis et non leg·
ati quia honor est institutum esse cum heredem
et hoc est non glo· ·s· de le· ·1· ·l· filium ·§· si
legata quod tene cordi Nam inde si cum
quod honor est habere legatum et sic non vide-
tur bona ratio sed respondeas quod maior ho-
nor est esse institutum heredem et ideo bene dic·

pferam ibi inde unde lr. l. cu scripto cuz
alibi ibi si cu zponatur et hi incipias
casuz ibi substituunt. Nō q substituitur
pupillo in testamento potest sibi dari tutor
q e nō sm Ja. de are. et nō bn h mit
tam | qz forte nō reperies alibi nō obstat
l. i. J. ti. ii. et C. ubi. pu. con. de. ti.
| qua ibi a iudice | hic a testatore | tm
tamē subit. Ray. q ille pupillus non
dz alr. penes substitutuz ut habes. C.
de rei. uxorie in scribendo. l. qui veneri te
neas gnaliter menti q substituitur pupillo pot
sibi dari ut hic pz ibi ce cum. s. quis et
locus substitucionis pupillo mortuo
in pupillari etate etc. Nō ibi q iterum
admittitur tutelam etc. de quo forte dix
istis contrarium. Glo. oppo. de. s. tutor pe
titus. C. e. ti. ut not. in glo. :-

Lucius titius: Iste. s. nō in
uenitur alibi sm dy. ibi cuz hoc intel
ligo. ut notatur infra. e. ti. in princ. ubi
facit aduersus quos e dicta cautione
vn̄ versus (cui natura negat nemo fa
liare audet) pōt. tamē sibi ut s.
dēm est sm dy. Clarū cum ex isto. s.
q filius emancipatus post patri ad e
mancipatione contra seipm alr videt
scriuere Ja. de are. Nam ipse ut secuare
q pr etc. Glo. in d. isto tex. ad vniz
s. q licet pt nascatur tutelam filii sui
que emancipauit nō tamē aliis etc. ut
in glo. Glo. oppo. de. s. i. in autentica hii
qui ob. etc. Sed ut glo. dic glo. nōc com
mun. de fidu. ti. in prin. de hoc ple
dixi. C. in prin. glo. nōt contra mi. de.
fidu. ti. in prin. de hoc plene dixi
C. in prin. glo. tamē nō q tutela la
ma nō sit in bonis adulterii ut C.
de tu. et tutor. da. ab his. l. ventri s. i.
ubi de hoc tangitur. Hoc Ja. de are.
clarat de isto tex. q filius emancipatus
quintum in uno contra seipm et sic
alr q intelligit glo. que incipit. i.
se excusat. licet ex argumento q p[illegible]
clarat videatur sentire Glo. opp. et dy.
q ar. e tale q ubi p statuto villa dap
nū passa dēt emēdare dampnū q si
imponatur collecta p emenda facienda
q cap inī passus si est de villa debeat
conferre sicut alii | ad hoc optime. q. de le.
i. l. ab omnibus s. Prius ubi de hoc
dixi | ubi contrarium facit. q. de tu. et ra
dis. l. imparatores sm Ja. de are. Item pot
ex isto. s. colligi sm Ray. q prinsio
q quis ht pret alim nō vocatur q cū | Na
pro prinsio q ht pret filios nō vocatur.
contra eos et si videt q sentit opy. Ja. de
are q nō possit se excusare ad istud nō

facit. C. de iudic. l. si iudex competenti q.
aliquando imo ille ex causa p'sona ht pre
inssimz vel potest prinsio ar. s. de conf. tabel.
l. si post mortem. s. fi. facit de tempore in
inte. res. l. fi. hoc etf facit ad quandā
q. quā audiui formari de bertario de
papia melius vz pone q statutum e ciui
tate q quilibz debeat vorare vxore sua
dnam | quid si in aliquo uiles debeat vori
uxorem sua dnam contra tex. sm expec
dy. facit q sic pro contrarium facit dm ex
ponem dm Ja. de are. et est optime fac.
facit iste tex. et recordor q allam si
bi istū tex. sinto de neap. :-

Qui testamento: decā
iudicis i iustiz seu nullū tuto
rem testamentarium nō excusat in admi
stracōe sed cessans errare excusatū
secus si id p fraudem et maliciā ob
mittitur. h. d. sm Ray. diuisa e bona
l. et practicabil | et inducitur ad illa
ar. ut statim in debuit ibi habere etc.
erat uiij de sco | et erat licita excusa
de iure sm ot. ubi dicta glo. dicit q
hic erat datus in testo solepni | ut est
nō solepni dic si tutor debeat cfirmari
sz tū nō excluditur datus a iudice eius con
datarius et nō testamentarius ut nō. C. de
admi. tu. l. qui negatiaconē. s. teste | et
C. de cfir. tu. l. si ut proponis sm dy. istā
opy. dy. i. replicatur sm Ray. in. l. neqz de
cfir. tu. dicam ple. de cfir. tu. l. i. Sz
an ille qui e in testo i uali datus et
cfirmatur a iudice | sic testamentarius
ut datiuus dicam in eo. l. i. ubi decēnt
et male ibi p mutacionē. qua stans
causam cōmuni sm dy. facit q
nō in spec. de sentent. s. qualit. v. q
si iudex et in spec. de arbit. s. sequitur
v. sz nūquid ammeabiles sm Ray. :-

Item quero: nō casum pul
cherrimū ex quo nō q si fuerat alla
te due excusaciones | et una fuit iusta
et alia nō et iudex in sñia fuit p secu
tus in iustam | q sñia nō valeat q est
nō. Glo. oppo. de l. i. s. biduū. i. qui app.
sit et. s. ut glo. ibi in. s. si dic | nō q
falsa causa erra in sñia reddit sñiam
ipso iure nulla gn etc. Contra ij oppo. de
l. sino i uno. s. cū p'tor. i. ad trebell. et
l. omnis q. de re iud. et de l. si ut ag
quod q. de acq. iure. hic q simulata p'
fica allacio nō valeat | sz si remediar.
ope restitutionis old. dit q nō exp. de off.
ex di. c. ex pte et ex de vnnct. c. i pu
ria refert q ista causa allata in sñia
fuit falsa in sco et iure sz fuit i sta
tim | ut i iure cū hic cum pupillus nō hebat

patruu | et sic fuit falsa de facto, quia fuit
illegitima de iure qz potuit q erat verum
q̃ confirmauit iudex quia iste heres primus
fuit tutela testamentaria nõ excluderetur a
lama | sz econtra C. de testa. tu. l. si quis
sub condicione | sz si esset lata p falsas allegationes
contra patruum | secus si contra alium ar. ff.
de testa. l. si quis ab reprobauerit et sic q ego
intellexi. l. hanc p iuno. potest intelligi
ge in g. semel. insti. quis et a quo. ca. ma-
non po. uel dic ad sim contrarium de l. di-
uus cu similibus q hic fuit expressus er-
ror in sna | ibi nõ | uel dic q hic specialiter
fauore pupillorum | et ita intelligitur q si-
milia. e. facit C. si ex fal. alle. l. i. et ii.
et ly ea dy. et hoc habetur p glo. in l. si is ad
quem de acquir. her. et potuit sna sus-
pendi p appellationem ubi iudex tulit
sniam p errorem | expressa falsa causa | est causa
nõ probata sz si causa fuit probata tunc
est impossibile q nõ sit probata est falsa
si causa erat falsa et sic sna valebit i
aliis casibus et rescinderetur p testatorem ita
intelligatur. C. si ex fal. p totum et l.
diuus p totum. ff. de re. iudi. et tangit
glo. in dicta l. si is quem ... de acquirenda hered.
sim ot. ut de hoc dictum | de ista tutela
tu habes in spec. de sen. § qui vero
et p guill. de cu. in l. si pretor. § marcellus.
C. de iudic. tangitur i. ad treb.
ell. l. s. uo minuto. § cu pretor dicat tamen
Ja. de are. q hic sit specialiter fauore pu-
pillorum ut ipse iure nõ teneatur allegat
ad hoc ff. e. l. sane oz. § excusationes et
ff. de except. l. qui agunt. ¶ Querit
glo. de qua iuli actione hic loquitur et re-
sponsio | glo. Ex glo habes ex ista l. no-
tare | q etiam iusta causa fornans nõ
obtinet | si in sna sit erratum quia habes
nõ q subueniatur alterum si illud quod est quo-
ius facit errore nõ malicia quia ex
isto tex. potest oppositum colligi | quia sniam
iudex nõ tenet exprimere causam | Nam si ex-
primat falsam causam sna est nulla | sz si
tulit simpliciter tunc creditur tulisse sniam
recta iustitia cu hoc plene p Ray. in
l. qui Rome. § duo fratres. ff. de v. ob.
et p an. de pis. de susper. tu. l. hec
cum et | Subiungit tamen Ja. de are. q in
terdum iudex debeat addere causam q mo-
uit eum ad sniam proferenda. C. de iudic.
l. p curandum. § ille pro uel. dubio et C.
de euict. l. sz si remisis et si huius cu
bus iudex causam nõ expressit i sna
reincuremus ad cum ut dicat causam quis eum
mouet ad sniam proferenda cu nullus
alius possit causam scire | facit ad hoc C.
si ex fal. all. l. si quis decurio et p. de
app. l. de contumace | et de hoc ibi notatur
facit q notatur de testa. l. heredes palam

in primo. ut. C. de fam. her. exp. l. re. l.
ii. et creditur sibi solis sic et ad edit.
vm testi. C. de fam. hercis. l. quicumque sz sim
Ja. de are | Item nota ex l. ista q potest
tutor dicere | dationem nullam | et si esset
aliqua | proponere excusationem | et sic pre-
stat ar. q quis possit dicere iudicem nõ su-
um et si esset suus nõ recusat eum tamen sus-
pectum | facit. ff. e. l. p. t. licium. § i. sim Ja.
de are. Item prestat ar. q ille contra quem est
lata sna possit dicere sniam nullam | et si
qua sit appellatur p hoc facit q nõ dy.
ff. de le. iii. l. cum filius. § varis et ff. e.
l. sane oz in prin. | et l. p. licium. § i. sim
Ja. de are. et hoc dicit est verum in toto in
reo | secus est in actore | ut not. dy. ibidem
§ varus | Nam loquitur in reo q patet
qz tutor excusans se fungitur vice rei
quia ipse proponit plures exceptiones est similis
ut prauus. e. qz aut et ff. e. l. sane oz.
de hoc habetur p Ray. C. qui pone. nõ est
nec. l. i. ymo tez indistincte q teneat
talis appellatio uel ut exp. de integrum
resti. e. cu de statu. et in spec. de appel.
§ iusta. v. § in quod libellus et ista |
expresse approbatur de consue. et habes p Robert.
ff. de ap. l. i. ¶ Querit Jacobus de arena
quid si tamen iure | l. poterat iste tutor se
excusare | et post decimi sniam est causa
att. l. diebus | cum haberet iustam causam ipse
tz q sit | Nam ille qui nõ potest se excusare
nisi tempus audiatur | et propter tempus | ut ff. e.
l. si cum ipse. sed ista fuit i iusta ignorantia
quia ut habuisse iustam causam ar. C. de caliq.
l. annus | et hoc tamen dicitur querere de validi-
tate sne et nõ currit sibi tempus in excu-
satione proposita ar. C. de inoffi. testa. l.
contra maiores ar. C. de inoffi. testa. l.
si maiores potest cum una via cognosca cum
alia | illa quam ipse elegerit ar. ff. de
in offi. tes. l. pap. § si quis.

Quinquaginta. Excusati
quinquaginta dierum | ad proponendas in
iudicio excusationis tutoribus | et cura
toribus est statutum | sz quatuor mensibus
continuum a die nominationis | et sunt ad istam
causam finiendam | nisi precedentes cognoscunt
aut facti aduersarii sui impedita hic dic
cum l. se. sim Ray. ibi pagendo i ad fine
producendo quia deo pro | de nocte p faciendum
ut l. urbana familia. § p nocturne
ff. de v. sig. et l. ii. in prin. de adult.
q facit ad id q notatur p guill. de susa.
in dicta l. ii. | Sed hebat q. anni initium
qz vicissim una pars petebat ab alia ver-
nulia flor. | fecerunt fuit compromissum inter eos
qui et de sic. qui tunc fuit inita sed post
i insto ita fere de concordia patrum q
si intra menses causa infra tres causas suas infra
tres menses | nõ pregerint sibi cadunt
a causa contingit q ambe partes fuerunt li-
tem contestare infra tres menses proximos

laps(us) glo. opp(onun)t q(uod) Bonon(ienses) no(n) poterant
amplius pete(re) qua(m) ca(usa)s suas no(n) finierunt
infra tres menses q(uod) debebant face(re) p(ro)p(ter)
v(er)bu(m) p(ro)poteru(n)t in iure p(ro)bat(ur) ar. ff. l.
et dicto. l. ij. Et bonon(ienses) volebant opp(o)
(ne)re iudicibus q(uod) ip(s)i no(n) poterant
age(re) ad q(uod) ipse r(espon)d(it) q(uod) actio eor(um) erat
salva / qua ag(er)e dicitur quis u(e)l (con)tes-
tando ut. l. amplius (et) (con)ven. ra. ha(bere) et
ita exp(o)n(itur) (con)tra. a. odof. et teneas cor-
di q(uod) q(uan)do faceres aliqua(m) (con)cor(dia)m / tu potes
face(re) istam h(ab)e. an(te) q(uo)d fecit glo. de siza.
ibi nominavit subaudi et cognoscer(e) / oppo.
glo. et p(ri)mo oppo. (con)ducendo hunc tex. ad
absurdu(m) / et veniat glo. que incipit sed
si illi et dic ut glo. s(ecundu)m azo. dic est
sunt p(ro) hoc. ff. e. l. scire o(mn)es. §. quinquaginta
s(ecundu)m dy. glo. s(e)c(un)da alijs duobus mo(dis) / sed
p(ri)ma v(er)a / It(em) oppo. d(e) aut(henticis) q(uod) semel. C. qui
et q(uan)do iudex s(ed). ut glo. / qua sp(eci)ale e(st) / et
oppo. de. l. p(ro)pone p(ro)perandu(m) de iudi(ciis) et
dic q(uod) ibi ca(usa) durat triennio / hic iiijor me-
sibus tantu(m) s(ed) no(n) e(st) v(eru)m q(uod) sit sp(eci)ale q(ui)a
hic istud t(em)pu(s) e(st) (com)po(s)itu(m) iuri (com)petenti
p(ro)p(ter) ubi e(st) (com)pon(en)d(um) instancie ¶ Querit
glo. a quo t(em)p(or)e currunt isti quinquaginta
dies et r(espondet) ut glo. Nyco. d(e) neapol(i).

Si autem ipse

Si autem ipse: d(icit) In(fra) Ista. l. est
bona et cotidie allegat(ur) ibi
ipse. s(cilicet) tutor petivit ibi (con)ve(n)t(u)s dare per
iudicem que excedebat iiijor me(n)ses. (con)tra
de arc. ibi p(ro)bari nec ob. ff. ex quib(us) cau-
sis. l. aut p(re)tor. §. si. cu(m). l. s(e)c(un)d(a). q(ui)a ista in-
telligu(ntu)r s(ecundu)m illa(m) ar. ff. de actionib(us) pri-
l. i. n(isi) dic de tempore actionis / hic de
tempore instantie / ar. eius (con)di(tio)n(is). c. ti.
l. s(ed) si p(ro) p(re)torem in prin. liberali no(n)
ff. de do. l. arbit(er). §. dolo et ista glo. est
satis no(ta)bi(lis) / que dicit q(uod) et si no(n) stat p(ro) ad-
versariis quo minus ca(usa) finiat(ur) ibi t(em)p(u)s
q(uod) nichilo(min)us et t(em)pus currit s(ed) contra
eu(m) datur restitutio et hoc in ca(usa) p(ri)n(cipa)li
in ca(usa) app(ellati)o(nis) datur actio de dolo. C. de iu-
dic(iis). l. p(ro)perandu(m). §. sin aut(em) et in aut(hentica)
de app. §. audient / et in aut(hentica) ut spon-
sal(itia). §. hec que s(ecundu)m Ray. dic ista (con)tra-
riu(m) Ja. de are s(ed) pone stetit p(ro) iudice
quo minus ca(usa) finiretur iste t(em)p(u)s / an currat
istud t(em)pu(s). de hoc ple(ne) dixi in dic(to). §. au-
dient in aut(hentica) de app. coll(atione) iiij. et tangit
Ray. in aut(hentica). Ite(m) si app(ellati)o. C. de temp(oribus) app.
¶ Glo. querit v(er)ti(ca)li iste tex. h(ab)eat locu(m) ut
decet(ur) est p(ro)batu(m) est post iiijor menses
glo. dicit q(uod) sic nec ob. C. de iudi(ciis). l.
p(ro)perandu(m) ubi semp(er) finit(ur) instantia ex
c(aus)a qualitercu(m)q(ue) fe(cerit) labat(ur) q(ui)a h(ic) cu(m)
cu(m) suis temp(or)ib(us) p(re)mit(tit)ur actor ibi re-
su(m)at et p(ro)s(equ)atur s(ecundu)m ol. ista. l. allegat(ur)
p(ro) dy. in ar. q(uod) si statutu(m) e(st) in civitate

q(uod) o(mn)es ca(usae) debeant decidi i(nfra) tres me(n)ses
et adv(er)sarius petit dilatione(m) que est
ult(ra) tres menses p(ro)p(ter) testes qui sunt
in longinquis p(ar)tib(us) q(uod) no(n) obstante
statuto post tres menses possit de
causa cognosci et eode(m) m(od)o definiat(ur) (et)
q(uod) ponit hic Ray. et Cy. in. l. fi. C.
de adult(eriis). s(ed) q(uod) si est statutu(m) q(uod) actor p(ro)-
ducat intra i(n)fra. i. me(n)sem q(uod) si fuit im-
peditus p(ro)p(ter) dilatione(m) datam adv(er)sario
q(uod) et possit post p(ro)ducere. (con)t(ra) iudicatur
in ar. ii / (con)t(r)a est q(uod) v(er)e (con)tumax no(n) app(ellat)
nisi veniat iudice sedente p(ro) tribunali
et. C. de in int(egrum). rest. l. divus / quando
fuit (con)tumax v(er)e / et lata fuit s(ente)n(ti)a cont(ra)
eum / iste venit ad banchu(m) iudic(is) et
statim cu(m) iudex vidit eu(m) / recessit a ba(n)-
cho nu(n)quid audiat(ur) petens appellans iste
tex. tex. fuit in ar. q(uod) sic / qua n(on) stetit
p(ro) eu(m) fuit. ff. de iudi. l. no(n) mi(nus) / quida(m)
vero distingu(u)nt q(uod) aut iudex recessit
an(te) vesp(er)as / et tu(n)c d(eb)eat audiri / aut
post vesp(er)as / secus ar. ff. de eri(gen)d(is) ma(gistratibus)
l. ii. §. et qua in vesp(er)is et in aut(hentica) de
iudic. §. sedebunt coll(atione) vj. tu(m) tamen v(ide) h(ic)
q(ui) in. l. ij. §. dies. i(nfra) q(uan)do app. sit / et tan-
git(ur). i. de app. l. ij. Scias tamen q(uod) h(ic)
no(n) formatur nulle hic p(ro) Ray. in recollec(tis)
et cu(m) qui h(abe)t ea(m) videt audiat(ur) (et)
ita est et fuit iste tex. q(ui). ac. q(uod) no(n) in
spec. de lit. (con)t(est). §. q(ui) r(espondet). s(ed) nu(n)quid
semp(er) et in spec(ulo) de teste. §. i. v(ersiculo) sed
nu(n)quid si testis Nyco.

Post susceptam

Post susceptam: defectu
visus auditus sermonis ucm
tellantis egestas in tollerabi(li)s
et p(re)cetera valitudo est suscepti exau-
sacionem tribuit impedit. h. d. s(ecundu)m
Ray. ibi post subaudi et dic remove(tur)
s(ecundu)m quosdam / et a(ll)egat q(uod) no(n). ff. de tu.
l. i. §. si. glo. q(uod) no(n) est v(eru)m ut ibi dici-
tur. l. qua(m) plura. c. ti. et ad dictam glo.
p(ro)bit sufficit p(ro) suppletione qua(m) ibi (dicit) ha-
bo Glo. oppo. de. l. i. §. i. ff. de tute.
ubi dic(itur) q(uod) secus no(n) possit dari tutor
et solve ut glo. dic(it) / s(ed) pone q(uod) fuis-
set datus / nu(m) poterit se excusare ea(m)
post susceptam tutelam ut no(ta)t(ur) in. l.
iij. C. si ex fal(sis) att. q(uod) teneas b(e)n(e) me(mori)a
(con)t(ra) oppo. de. l. fi. C. e. s(e)c(un)da. ut glo. (con)tra
oppo. de. l. no(n) solu(m). §. si quis. ff. e. s(e)c(un)da. ut
glo. n(isi) dic q(uod) hic tex. intelligi(tur) s(ecundu)m illa(m)
et nulla(m) com(m)unibus (con)tra oppo. de. l. s(ed)
in hoc / c(on)t(r)a est. l. idem ulp(ianus). et habes b(e)n(e)
eandem ratione(m) qua(m) in preced(en)ti co(ntin)e(tu)r
¶ Ultimo dic(it) h(ec) glo. adde q(uod) no(ta)t(ur). ff. de
muner(ibus). l. viij. §. ex facto dic ut ibi nota-
tu(r) ubi quis potest dimittere tutelam sus-
ceptam u(e)l acceptam nisi quas sic isti
ultimo cont(ra) istud v(er)o dic(it) glo. i. d(e) remi(ssione).
l. ubi. s(cilicet) q(uod) ille infir(mi)tas no(n) impedi-
at tutelam iam acceptam / s(ed) ut solutio

istam glo. dicit

istam glo. dicens quod illud verum est quod desinat esse tutor ipso iure sed verum excusatur ita loquitur et potest esse verum quod dixi . C . tex. supra . non potest.

Paupertas: Ibi impare et intollerabilem secundum dy. et glo. l. paupertas . ff . e . ti . ubi glo. inducit et dicit ut ibi :–

Administrantes: procurator principis et alias dignitate collocatus prefecti quod iungit illum et annone a tutelis et curis etiam susceptis excusantur . prouisio sunt submissi assessores preses seu consiliarios in iure absunt qui causa rei publice absunt a tutelis nomine excusantur sed veteres non deponunt . h . d . secundum Ray . ibi non ultra dicit glo. 2o statim expediam eam post preter primum gerunt . Et ideo oppo. de . l . cathele . ff . generali . ff . e . quod non debeant excusari et sol. ut glo. dicit et secundum hoc habebis intellectum multum declare quod sequitur glo. C . de excu. mu . l . i . li . x . et inde quod ibi dixi per Cy. de barilo . aliter est in tex. de lata et tunc est alius intellectus . s . quod tempore administrationis excusetur a tutela et cura de lata illo tempore . Nycol. de .

Etiam: Ibi preteritis . s . de proximo ibi susceptam secus in contrario pupilli . ff . e . l . non solum . ff . si int. secundum unum intellectum . Ray . in addicionibus antiquis quevit de hoc dubitat et non solum tenditas quod vero est officium principali et dignius et sic eius collo habet maius principium arg. ff . de albo scri. l . i . ff . et . C . bo . quod li . l . cum multa . Oppo. glo. de . l . si duas . ff . minime . ff . e . sol. ut glo. Item oppo. de . l . interrogatum . ff . e . sol. ut glo. et sic imperare et reparare sed ad medium sit paria facit . ff . de pollici . l . i . ff . cepisse ut solue gerunt quod ibi in ciuitate Roma . sed in castro uel villa . ut ibi in gerunt non Item oppo. de . ff . Item qui uel publice imperat et . sol. ut glo. et sic nota quod principium datum aliam non extendit ad eius collegam et sic facit quod id quod dixi per Ja. de are . ff . e . l . non solum . ff . qui principium Item oppo. de . l . spadone . ff . similiter . ff . e . sol. ut glo. et dicit glo. sed ar. dicit . s . ut non excusetur a tutela iam suscepta sed excusatur ad suscipienda Item oppo. de . l . sed in hoc . ff . similiter . ff . e . et sol. ut glo. et melius dicit ut non . in . l . viii . ff . ex facto . ff . de muner. et . h . Nycol. d :–

Qui corporis: In collegio seu corpore licito consistunt excusantur ab extraneorum tutela . filiorum non nec collegarum tutores . I . centesimum militare cogunt esse sed excusantur utrumque vero sit immunes quam spiale prouisio sit immunia . h . d . cum . l . se secundum Ray . ibi collegarum . Nota quod pupillus de collegio potest esse sic et alius pupillus potest committere tale quod post quod deportetur . ut . ff . de ca. l . arrogata . secundum Ja. de are . ibi filiorum facit quod non . I . ad . quod non per committ. e.

de exis. et th. l . probet . de qua dixi . C . e . l . sed et milites in pri. veri vide quod iste tex. facit quod licet alii probe excusetur a tutela filiorum comprobi non excusantur de quo dicit ut dixi in . l . amplius . ff . e . continua . l . sequentem :–

Plane: Hec . l . continuatur cum . ff . quod corporis . Querit glo. qui sunt illi qui gaudent speciali ut non teneantur suscipere tutelam et sol. ut glo. Ultimo . ff . qui corporis facit ad id quod dixi . C . e . l . ammistico . ff . fi . s . ubi quis habet principium post alias quod non utitur priuilegio contra ipsum ut dixi quod tene cordi :–

Libertus: Senatori libertus filiorum tutelam eius cum alio administrans a tutelis aliorum excusationem principium non sortitur hoc dicit . ibi administrans . s . cum alio et sic non ob. contrarium de l . neque senatorum secundum Ray . Glo. oppo. de . l . nam senatus . ff . e . ti . sol. ut glo. uel dicit quod ille qui gerit negotia filiorum facit . ff . e . l . libertos secundum Ja. de are :–

Quin ex oratione: Ingenuus uel libertus amicorum antecessorum uel minimarum excusans se potest a tutela seu cura licet insit esset eodem iure sit tutoris illius esse tutelam uel curam eorum principis excusationis suscipere compellitur . h . d . secundum Ray . ibi liberto non habet ius amicorum aliter secus esset ut in . v . glo. ibi datus . s . tutor uel curator ibi potestas facit ad . ff . l . i . ff . i . I . de nata. mu . ibi amici qui est cum eis absentibus ut . ff . e . l . non solum ibi dari non obstante quod sunt excusari ibi prone . s . senator pro eorum negotia . Glo. oppo. de . l . libertus . ff . sed et si . ff . e . sol. ut glo. Item oppo. ad . ff . fi . de . C . l . libertus et sol. ut in glo. et dicit quod istud principium competit liberto sed ille perdit nomen liberti ex quo impetrat ius amicorum aureorum et sic uel tacite principio renunciare facit de iure anuli aure . l . ii . et . I . de acquir. he . l . si duo . Nam amisit nomen et effectum nominis amisisse vero . C . de fera . I . anulo . Ubi allatum lex quod rusticus qui emit preter castri ab . r . de sribus . cum cum omni suo iure quod si committat maleficium debet comes cognoscere sicut cognoscat si ille qui vendidit commisisset delictum non autem debeant alii duo duo fratres non vendentes sed cum tu facit contra an. ante . l . i . ff . ple. et . ff . de iure no . l . sed si hoc . l . ff . fi . et . l . paulo post preter per contrarium . ff . fi . i . de acquir. hered. et ita inueniuntur in perpetuis dy. nec tu habet bonum intellectum neque ad . l . istam potest bene adaptari sed in . l . ol. respondet dy. aliter dixisse et sic erant fratres qui habebant castrum et ibi habebant rusticos suos in quos habebant iurisdictionem puniendi in corpore unus fratrum vendidit partem suam quendam rusticum competitur non an ille

rusticus ciuium sit exemptus a muneribus aliorum duorum ff. iii qui non vendiderit predia sua et an iste acquisierit muneribus quam alios rusticos / et hec est pulcherrima questio / et cum hec l. facit optime ad istam questionem et dy. dicit quod iste non est exemptus a muneribus aliorum duorum dierum / sed in aliis aliis rusticis bene quesiuit muneribus / arg. eius quod hic dicitur in tex. et g. le. quia imperatus ius annulorum aureorum hec. rescriptum quo ad extraneos non quo ad dominos facit ad hoc l. ff. c. ti. et l. si is qui ff. de adult. et ad sit. l. filius ex hr. dati et ver. casus ff. de iure patro. l. gayus et ita dicitur stare in istis terminis .:.

Quamuis: libertus senator ipsius patroni excusare potest se ab aliorum tutelis nisi ius annulorum aureorum a principe sit donatus .h. d. secundum Ray.

Titius: dimidias habet l. in duas partes principales / in prima parte fuit excusatus qui iam desiit esse tutor ipso iure ibi sed si ita / et sensus hoc dicit Titius testamentarius rei publice causa absens veram tutelam excusatus principio causa presumpta assumere post reuersionem post reditum administrationis prioris temporis quem adeo cessante nisi in dispositione testatoris expresse fuit absolutus a posterioris temporis administratione et absentiae principio se excusat post hereditatem aditione / seu euentu conditionis quibus in testamento fuit constitutus .h. d. Ray. ibi que ad l. donec ibi nisi ea l. durante absentia / cum rei publice ibi et id dicit pro tempore sequenti ibi tempus absentia et post reuersionem ibi posse id quod prima tutela non fuit finita ipso iure pro absentia sed pro excusationem secus si ex dispositione testatoris expressa finita ipso iure fuit ut in ff. se. facit l. quod dicitur ff. de milite secundum Ray. / sed ad hunc non bene constat declarata vox ideo dicitur quod vox est / quia verbum que ad appositum supius habet in se reuolutionem temporis ut dicitur pro eo ff. de suspec. tu. l. iii. ff. queri potest et aduerte quia Ray. dicit se legisse in foraria quicquam ambo aucte intelligeret istam l. et dicit quod iste casus primus videtur esse contrarius ff. se. de verbo ad verbum et responde ut ibi dicam / glo. oppo. de l. tutor ff. si quis affuturus ff. i. t. et l. si tutor ff. de tu. et ra. dis. so. ut glo. dicit secundum dy. quod aut est facta diuisio administrationis tamen et censetur una tutela est finita administratione pars ut in pri. huius l. et l. iii. ff. querit post de suspec. tu. aut non est facta diuisio administrationis sed tube tutele / et tunc censentur plures et ita lo. ff. sed et si ita in dubio vero facta diuisio administrationis non sibe. ff. de tu. et cura. da. ab. his l. nec

ille Querit glo. infra quanto tempore debeat excusari et respondet ut glo. istud primo allegatur ad q. aequum promiserit in aliquem ut proferret summum usque ad annum et dederit fideiussores uel pignora de parendo sine et cum fuerit spatium anni ipsi prorogauerit promissum ad alium annum / queritur utrum fideiussores ipsi uel pignora teneantur istud primum pro istat arg. quod sit / quia verum idem promissum sicut hic eadem tutela ad hoc facit l. de pecu. l. sed si manente et ff. so. ma. l. petit ff. mulier et ff. loca. l. item queritur ff. qui impleto quinquennium facit ff. si ita. l. e. quasi uideatur aliud promissum sicut et ibi est alia tutela. facit ff. de adm. tu. l. lucius ff. si paulus / casus tamen est quod fideiussores teneantur ff. de arbi. l. labeo ff. si et l. se in pignoribus distingue / quia aut erant constituta tenentur / et tenentur quando ex tractatu quando aut aliorum / et ideo tenentur ar. dicti ff. qui impleto / uba sit hic dy. sed Ray. appos et sibi illa uba / et vos habetis pro dy. et Ray. in dicta l. uit. ff. mulier ff. so. ma. finito de neapolis.

Sed si ita: Ibi uideamus utrum debeat proponere uel non / et certum est quod deest ut ibi patet pro dy. ibi / ex ipso facto i. ex testatoris verbis ibi tutor cum separat absens causa rei publice / et dicit hic ipso iure sed in casu precedenti pro excusatione ex l. dispositione ut ff. e. l. si is quis tres imprimis et ideo ex eius dispositione statim resumit tutelam post reditum / secundum Ray. ibi potest quod iure noua de lata ne aut veteris continuatam / glo. oppo. insti. de satis. tu. i. primo et ff. e. l. tutor so. ut glo. / item oppo. de l. quesitum ff. e. so. ut glo. / ex ista glo. non et inueni textum quod expresse dicit ille qui hec inchoat et ad hoc allegat eum Ja. de are.

Sed a pretore: Curator datus a iudice inuenta capto uiuto seu uenit se excusare potest pro laboriosum iure h. d. ibi licet inde quod notatur ff. de tu. et cur. da. ab his l. neutri / et quod ibi dicam / glo. queritur propter quos liberos excusatur et respondet ut glo.

Rome: Tutores a magistratibus romanis / seu dati in tutela Rome constituto uel eius suburbanis intra unum miliare in urbe constituta .h. d. secundum Ray. ibi Rome in quo consuetudine dicte ciuitatis quod spectant secundum Ja. de are. et dixi pro Ray. de ven. insp. l. i. in fi. et pro dot. C. de sic. tu. l. i. insti. ibi ceteros quod pro deest propterea id quod habes insti. de excu. tu. in pri. glo. et de v. sig. l. ii. et so. ut glo. Colligitur non ex isto tex. quod licet in contractibus consideremus locum in quo est factum ipsius contractus dirigatur ut ibi est factus spontanea ut l. grauiuscule ceterum et ob. tutum ultimus voluntate quod consideramus locum ubi est

ferri testum verba cum contraxerit ad bla[n]as
voluntate non tenetur . ff. de v. sig. l. verba
et pro hoc pz Rufus ad l. gessisse sum. an-
te pris et hoc teneas bene cordi

Si tamen: adversa valitudine cor-
poris seu mentis super gerendis negociis
impeditus a tutela propter curas aliorum libe-
rorum de iure eorum se poterit excusare . h. d. sum.
Ray. ubi impossibilitas tamen sanitati quia
ad illud non tenetur ut hic et ff. de
penis . l. minor et . C. de neg. ges. l. si
pupilli infi. sum Ja. de ar. et probatur
ff. de ex. tu. l. eius artifici et l. licet expe
et l. infirmitate . Nycol.

Qui in collegiis: permissi
in collegio in levamine inunguntur
h. p. oportunitate pro se ipsos excu-
sentur a tutelis et cura eorum collegarum
urbanorum excusari possunt et in loco ubi
dant se domicilium non habere . h. d. ubi col-
legiati sunt ipse tex. ad quod id quod nota per
glo. qui consimilibus viris in quantum secundum observ.
excepti, ante quod comites et barones ipse
qui sunt in exercitu non possunt ab aliquo co-
geri nec ipsi nec officiales eorum et non
quia demum habeant privilegium sed ipsi neces-
sarie necessarii non si alios ibi constituunt
eorum nomine ubi l. nimis nota quod illi tamen gau-
deant privilegio qui sunt de numero ut hic
et . C. eo . administrantes . ff. j. et C. de
sac. sanc. eccl. . l. non plures sunt quod no
in auct. ut fratres sic ... cle . inf. et
quod ibi dixi pro Ja. de bel. et in auct. de
refer. coll. iii . ubi dicit a testore ut
C. e. l. non solum . ff. et qui testat et dixi
C. e. l. ... ff. licet expr. glo. de l. i.
C. qui. ... et ff. de coll. illicit. l.
... hic debeant privilegia se ut glo.
expr. est de l. ita autem . ff. gessisse de
adm. tu. et l. tres tutores . C. t. glo. non
sol. et id dic ut no. C. de penis l. i.
in fi. quod illud regulare istud speciale sz
dy. et ple. pro eundem dy. in . c. quod aliam de
r. iur. l. vi . expre. C. de l. huius aliis . se ut glo.

Ubi pupillus educari vel morari debeat et de alimentis pupillo prestandis Rubrica

Ubi pupillus educari vel mo-
rari debeat et de alimentis &c.

Ad eundem huius titulum premitte quod nota re-
l. fi. in glo. magna et habet Rubricam
continua ad precedenciam quia mediante pu-
pillum multa consistit administratio tutoris adeo quod
...pt cessatione vel mediante aliquid venone
aliquid permittitur ut . C. de admi. tu. l. tutor
ff. ipse solet et de suspec. tu. l. iii . ff. ff. tutor
et l. in pluribus ff. fi. et ff. e. l. fi. et iō
precedentes ti. ponit ultimum sum dy.
Nycol. de Neapolis

Solet pretor: Pupillus educari ac
morari debeat apud vir[um]
ydoneum ex propinquis pa-
tribus ex persone conditione
ac ipse pretoris arbitrio
eligendus exclusis ipsius substitutis licet
in testamento pro ... expresse contrarium caveatur
h. d. sum Ray. ibi ubi q. in quo loco et
apud quam personam ubi in postumo de agho
non eam nec ubi alerentur ibi pueri sine ma-
teribus femine ut no. ff. e. l. fi. in fine
sum Ray. et non inique . i. aliquem ubi extimi-
atur apud aliquem propinquum vel apud ex-
traneum si omnes propinqui sint suspecti ar. C.
de fund. l. iii . ff. fi. sum dy. ibi educaret
et no. ob. l. amicissimos in prin. e. ti.
j. et de ven. insp. l. qui ventri ut ibi
dixi. sum Ray. non istum casum quia satis expo-
sites istum contrarium Querit glo. qualiter exti-
mabit preses istud ... ut glo.

Quamvis: liberi parentes commina-
verunt pupillorum affines educationis presta-
re sustinere a pretore coguntur ex ... non
excusaverunt acceperit hoc omnis ... privatis
hereditates ac legata in testamento patris pupilli
sibi relictis nisi alias sunt sibi relictum
h. d. sum Ray. ubi ... educationem
sustinere et super hoc verbo dicit glo. licet
preter . re. super verbo elementari dic r. a pu[n]de sc
pervenit educari pupillum ibi placuit si
denegari petierit r. liberorum sum dy. ibi
server quod sum dy ibi denegabitur contra
allac . l. qui tutelam et inde quod ubi notatur
est istum man... ibi statuit pro statuit iste tex.
ar. ad id quod nota pro dy . j. de le. ii . l. i . ff. quod
executor testamentarius non compellatur r. ape
executorem pro se sed causa ... sic h. sum
Ray. et de hoc tetigit . j. de le. i. l. hom...
in pri. et plene hic . C. de epis. et cler.
l. nulli in prima q. et dixi pro Ja. de bel.
in auct. de eccl. ti. ff. si quis aut prox.
de ... coll. ix. et dixi ... j. de le. ii.

Officio: Tutor a pupillo tutele
actione conveniri super malimus
ac disciplinis eius facte ab illo sum viros
facultates eius sibi ponit in testamento vel a pa-
tre imputare non ... et si moderata
taxio facta fuit in testamento vel a patre . h. d. ubi
officio meretenario ... acerri bone fi-
dei describuntur et ... sunt ut C.
de ... emptum l. qui pro collusione . ff. fi.
et de posi. l. iii . ubi videtur dicit glo. sup-
erior . l. dicit ibi dicitur quia alendus ... ...
sunt ex eius bonis ... quantum expendi
debeat ut no. et melius j. e. l. fi. ibi an
si arbitrio tutoris est deviata ubi fiat ...
... redditum ut C. de do. inter vi. et ux.

l. ex ano et j. l. pxima et ad l. falc. l. di
nus et ff. de libe. ag. l. si quis a liberis.
§. alimenta. Ex quo no. ar. contra illu qui
obtinuit in ca ut no possit petere expe
sas quas fecit nisi q facere deberet. Sm
Ja. de are. Item ca iudex taxat illas expe
sas ut pz in aut. de iudi. § oz coll. vj.
et hec de hoc glo. in l. generali. C. de epis.
et cle. quam teneas cordi ibi hoc amplius
v. ibi sz si v. no. q pro facultatibus tm fa
ciendi sint sumptus contra. st in glo. tn
glo. allat vna l. q opte et clare dicit
in aut. ut decim. sit ims cleri et prin.
opere glo. de l. si pris. C. de inofficiosis
in glo. no soluit sz dic q illud in inuito
inquo volutis pris dz suari ut C. de n
nupt. l. si ut proponis et ff. de stu ho. l. pau
lus alr iuxta cu qui sm dy. al sm an
de pi. dicit q in l. si pris est regula et
in l. iua e casualis et contra ff. e. l. i. dicit
tex. no inuito a pris volutate contra quasi
dicit i. aliqn ut ibi et sic sentit q regla
sit contra id fac. ff. de admi. tu. l. iij. §.
cum ius sm an. de pis. et sic no casus i
quo no suatur volutas testat. sile ff. de
admi. gu. l. quidam decedens in prin. et §.
fi. et j. de hi. insti. l. pa. facimus et ibi
not. et l. quid j. pu. glo. j. de con. institu. glo.

Ius alimentorum.

Preter ad expensas et ad alimenta sine
inter [?] minorum cuiuscumque sexus inspectis
manafris deputat ad vsu eorum mercedi
bus ab eis debitis eorum etatis vestibus
atque tecto sm vires patrimonii eorum de quo
sibi constat ex inditio ul pro questionem
iudicialem inter tutore et eu qui postu
lat alimenta decerni huiusmodi ab ex. cu
pino aquo reddit anno reseruato tempus
debit eorum pecunia apud tutorem constituta
in hoc ab eo pouenda in usus necessarios
et pt continuata seu mediatam pouende
sm Ray. ibi no inuicem no. prelocu tex.
et cotidie allatum ibi decernat fiat in
cunct. in consili. q. pete coll. iij. ibi superest
dicit dy. maledicitur qui fecit l. hanc et
sic no. q dy fuit multu liberalis nescis Ray
noldus dicit pino videtur ibi decernatur
fiat j. de ali. et a. le. al. de lib. et eorum
li. l. cu vnus. § fi. et j. ad l. fal. l. heredi
ibi amplius no bn huic tex. in aut. ut dif.
decim. sic inci. cle. pro duas columpnas post
prin. ibi exhibitionem et in alimentis no.
q qui marito legat alimenta vxori sue ita
debent dari quadmodum dicit ista l. Nyco.

Sed si contrat:

Ibi compelli
Sz nunquid contra pupillo decat prestare alim
ta tutori dic ut no. ff. de admi. tu. l. cu
tor. illis § pu. et not. Ja. de ar. j. a. l. l.
§. si pupillo fac. q no. Ray. j. de suspec.
tu. l. impuberibus § fi. de hac. q. dixi
ff. ti. i. l. paupertatis ibi expressum no.
q idem opponitur oppositum in opposito et
propositum in proposito sile. j. de le. iij. l. qm fm.
et ff. de fun. ut pdi. l. tria pdia et j.
de mil. et pu. l. et si contra et C. de sen
pos. l. fi. huic tex. allat Ja. de ar. q
qui relicta sunt alimenta vxori q iudex
debet inquirere patrimonium et eius redditus et
iuxta illud facere alimenta decerni qr hec
ex ista tex. q iudex pot imponere penam
mandati ut ibi committitur et pro hoc
facit in aut. de fen. et sc. § studium
et C. de admi. tu. l. tutor qui repertorium
§ si preceptum et C. de summa trini. in
epla. contra j. de fideico. li. l. in. §.
diui. al. § adim. sm Ja. de ar. Item pstat
an iudex possit imponere pena litiganti
qui debz rndere positionibus q si falsum
confitebitur ul dicit q debeat soluere
centum ul si no dicit q habebit casupla
pro confessato sm Ja. de are. si tu fortean
iudex posuit tale pena imponere et eam
exigere Item tex. facit q sit ad hoc fac. l.
j. C. qd. ge. ff. de ven. insp. l. et ff. si que
uis di. no ob. temp. l. j. in prin. Incon
trarium facit C. contra epis. in fiica l. j.
tu teneas q possit exigere no ob. ff. co
in. ex. quia ibi loquitur in difficilia que ex
igit plene cause cognitione ut C. quando
l. iudices hic in interlocutoria. Item
quero pone q iudex dicit pti faciatis
talle quid sub pene centum ducentorum trecentorum
nunquid pot omnes penas exigere sm dy.
no quia iudex no pot multiplicare mul
ter. C. de mo. mult. l. j. al. l. eos fac.
q no in spec. § j. v. qm si iudex et ind.
de gnte § nunc dicemus v. si petitum et in
de sen. § j. v. si nunquid iudex Ray.
istam tu que dixi defensatum sm ea que
dixi j. de le. i. l. filiusfa. § diui. per
hoc habet locum ubi precepta iudicis fuer
unt certa alioquin si esset sine ea no valeret
ut ibi dixi Item quero pone tutor alit
pupillum de suo proprio quia pupillus nil ha
bebat postea puenit ad pinguiore for
tunam an poterit tutor repetere a pupillo
iste tex. facit q no qr expense debent fieri
pro modo patrimonii alioqn no repetuntur ut ff.
e. l. proxima in prin. In contrarium e veritas
ut ff. de contrario iudi. tu. l. iij. q pos
sit repetere. Nicol. de neapol.

Sz si tutor:

Tutor pupillos
egentes de suo alere no tenetur et si
post alimentorum decretum ad capitum sit deduc
ti debent alimenta decreta diminui
si no ad pinguiore fortunam puenerunt
sm angelum h. d. Nicol. de neapl. l. d.

ubi pupillus

Quid si filius. Tutor ad expensas et disciplinas liberalium artium de bonis pupilli heredis a patre scripti ab eo fratris certa decentia pro rebus sorori ex hereditate in patris nomine testamento dotis relicte | eodem puberi et ipsius substitutis accrescere tutele directa quenitur etiam dote illius mulieri soluta de iure potest imputare. h. d. secundum Ray. et adverte ad pulchram causam que non invenitur alibi secundum Ray. prout ipse dicit C. de neg. ges. l. alimenta § sed licet certa. l. cum unus § fi. de ali. et ci. l. secundum intellectum [illegible] que de fructibus istum tex. ibi instituentur dicit glo. vero quia hoc dicat stam videbitur in fine glo. Nota ex ista l. pulcherrimum casum | quod si pater filio herede instituto in testamento reliquid filie dote quod frater tenentur interim alere sororem de suo nec potest sibi imputare in relicta dote de hoc per doc. in l. alimenta C. de neg. ges. in ultima q. et ibi per Ray. Glo. oppo. insti. de ex here. li. in prin. se. ut glo. et ibi ubi dicit et exheredamur eam dicit sicut fecit j. de ali. et ci. l. cum unus § fi. dicit glo. vel instituit eam in aliquo et ideo non valet. Sed si instituit eam in dote aut valeat dic ut plene no. de minor. l. denique § sed verum secundum dy. Item oppo. de l. i. § sciendum de posses. et recita glo. que magis si forte et se. ut dicit glo. dic quod est hoc non necat § sciendum quando videtur possit continuatam adesse licet dicitur quod non ne possint postulare. ¶ Ultimo glo. allegat istam l. quod frater tenetur alere fratrem inopem et pater et haut. Glo. allegatur contra istam l. et de hoc dixi C. de libe. agno. l. si quis a liberis in prin. fac. C. de admi. tu. l. tutor secundum dignitatem § fi. et quod teneatur alere eam od. Nam si laicus tenetur alere valet in aut. que in ma. et na. effi. sed in § sicut multo fortius tenetur alere laicum ∴

Si disceptetur. Controversia de alendo pupillo presidis iudicio et ordinanda illius ex eius quos fovet in solidum eius facere in preiudicium. h. d. secundum Ray. l. Impuberis. Collige hic argumentum quod non cogitur stare in preiudicium suis ne iudex qualis iste colligat istud ex hac l. hic non sit glo. Iste tex. allegatur per dy. quod pendente iudicio vel inde possessionis ut uti possidetis quod possessor debet sequestrari | ut hic. Sed a index quod hic index potest statuere et de possessione quem pupillo alatur | ita quod non alatur per suspectum | pro hoc facit l. in § sinautem de li. exhi. quod ibi permittitur sequestratio persone quod iusto fortius vero C. de sacro sancte eccl. l. sancimus et in l. iii. residere dy. dicunt secundum Ray. in additionibus antiquus et cum sit causa in quibus sequestratio permissa C. de prohi. se. l. prima et quibus notatur et iste non est de illis. Glo. vero et hoc ultimum est de vim [illegible] sequestratio in iudice [illegible] vero planum per dignos testes et habes glo. no. C. ut. posses. l. i. in glo. Sed qualiter quam tenendo cordi que est vera ubi nescimus quis eum perveniet ad iudicium aliquid et ille fungatur [illegible] et alius vice rei | alius debet ex causa ut l. qui accusare C. de eden. et ex. de pen. c. licet ubi de hoc inde per Inno.

Si absens. Tutor absens voluntate contrax in alendo pupillo in iudicio requiritur affinibus vel cognatis eius | vel ut suspectus cum cognita removebitur ex tunc vel idem tutor generalis et procurator ab eo adiungetur. Non vero absens [illegible] in officio remanet specialiter tutore ad prestationem alimentorum duntaxat sibi adiuncto. h. d. secundum Ray. In [illegible] dicat glo. vocandos amicos [illegible] et no. glo. et allegat [illegible] ex quibus causis ma. dit melius ut no. ex qui. ca. ma. possessio l. hi autem § i. quam glo. videas ad declarationem huius hec per Inno. C. de bo. auc. iudi. pos. cum proponas [illegible] ista glo. est [illegible] | quia hic est speciale in isto casu. Item facit tex. pro hoc quod no. glo. j. de bo. pos. l. tutor | quod glo. tene cordi. Sed ubi pupillus remittat bo. per pos. non videat [illegible] in penam affinium et cognatorum suorum quod teneant cordi. Glo. oppo. de l. pete C. de pa. po. advertere quod iste oppo. totum titulum [illegible] et solvit glo. in l. pla. dicit de hoc ut dixi de li. ag. l. si quis a liberis § si mater et hec per doc. C. de neg. ges. l. alimenta. ¶ Item oppo. de l. i. et aut. Ibi posita C. de diver. [illegible] se. ut glo. ¶ Querit glo. utrumque pupillo debeat ali. de bonis tutoris | et sic ut glo. et allegat l. impuberibus [illegible] et inde [illegible] no. et dy. allegat istum tex. quod ubi tractatur de tali re. [illegible] ex quo venit imponenda pena relegationis | vel [illegible] quod licet non contestata fuerit. Sed dicit ipse et sic facit per op. [illegible] de penis [illegible] et non plus ipse dicit | dic ut ibi [illegible] hec non de hoc | sed hec glo. no. j. de penis l. absentes que est glo. valde nota et menti tenenda | et ista l. videtur [illegible] dicit quod tutor qui est absens potest removeri ut suspectus | et potest iudex cum putare ex ordinario C. de tute. l. in eo et de offi. presi. [illegible] l. prima § solet et vero ex ordinarium

inditus est usque ad relegationem ut plene . ff . de effrac . et ex pila . l . i . § . fi . Sed quid qui in absentem potest imponi pena relegationis ut hic et lite non contestata . dicit . C . de penis . l . absentem tenet contra quod si in civili non fertur sententia lite non contestata ut . l . properandum . nec in criminalibus in quibus pena corporalis irrogatur . ut . l . in fine . ff . de penis . et opinio istorum sequitur glossa valde singularis et nota . C . de dign . l . quotiens lib . xii . Ray . C . quo et quando iudex . l . i . et in dicta . l . absentem tenet prima opinio quod possit fieri etiam lite non contestata . nec obstat . ar . dicit quod non potest in civili fieri quia in civili habes remedium missionis in possessionem ut . ff . ex quibus causis in possessionem eatur per totum quod remedium non habes in criminali ut insti . de inter . act . § . i . Item non obstat quod in criminalibus excedentibus relegationem non fertur sententia lite non contestata et hoc diffinitive quia ibi actor habet remedium adnotationis . C . de requir . reis . per totum quod cessat in criminalibus in quibus cessat pena relegationis ut . ff . quod . e . valde nota . quidquid dicat . l . ista quam allegat dy . non facit quia hic loquitur de remotione tantum non de impositione pene (preter suspecto curatore) prout est notum sententia ex isto textu et intellectu . cum ut ipse intelligit sequeretur quod etiam in criminalibus excedentibus relegationem posset procedi lite non contestata quia in medio pena extraordinaria potest esse usque ad penam capitis ut habes glossa nota insti . de in ius vo . § . in summa quam teneas cordi quamvis sit contra dicit ut ibi dixi Nicol . de neapoli :-

De tut̃ et rat̃ dist̃ et utili in ea act̃ Rubrica :-

De tutele et rationibus distrahendis

Continua ad precedentem et sic quia reddere administrationis quam faciunt tutores de quibus est dictum supra ius obligantur certis diversis actionibus ideo ponit istam rubricam . Querit glossa quare tractatur hic actio tutele . Responde ut glossa quia in ea venit rationes dic spatio . ff . l . i . C . de tu . et rationibus et . l . se . et habes de hoc per azo . in summa huius ti . et ponetur et libellum formabis in ista materia ut videtur supra . de induc . § . generalia de actione quando nascatur hec actio de rationibus distrahendis ut . ff . e . l . tutor . et . l . ii . § . fi . Querit glossa contraria que actio datur de rationibus distrahendis . Responde ut glossa ibi . § . distrahendi dic de hac actione ut plenius notatur . C . de admi . tu . l . tres tutores . Item querit glossa quare que datur ista actio tutele de qua dicitur in fine rubrice et unde ut glossa . Et videtur istam mariam ut habes per glossam insti . de attilia . tu . in . fi . et quod ibi dixi . Querit ista glossa quare appellatur ista actio de rationibus distrahendis . Responde quia distrahere idem est quod alienare vel avertere a patrimonio ut si tutor rem quam bona fide administrat ut ad pupilli utilitatem administrare debet distrahit et ad alium usum convertat tunc actione hac actio ideo appellatur de rationibus distrahendis . Querit glossa quando hic locum actio de ra . dist . et quando tutele et quando furti ipse distinguit tres casus . Nam aliquando contrectat tutor tamquam tutor et ratione administrationis ad se pertinentis et hoc constat . quandoque constat quod contrectat mala fide tamquam expoliens quando dubitatur quia contractat . In primo casu tenetur solummodo actione tutele non de rationibus dist . nec furti et ideo tenetur actione tutele quia in ea venit damnum commissum dolo vel lata culpa vel levi ipsius tutoris ut . C . ar . tu . l . quidquid et . ff . de re . iu . l . contractus et . ff . l . i . in principio . et in hoc casu actione furti non tenetur quia datur pro vero dolo tantum ut notatur . ff . de furtis . l . an furti . § . r . o . e . et . l . inter omnes . § . recte . Sed in primo casu non est nec dolus nec culpa sed bona fides . unde non tenetur de rationibus dist . quia in ea requiritur dolus personalis ut est perfidia . Sed hoc constat de bona fide . In secundo casu ibi fecit mala fide . et tamquam expoliens et tunc tenetur certis actionibus . tenetur enim actione tutele ratione male administrationis quia venit ut venit . Item tenetur actione de rationibus dist . quod competit propter personalem dolum . Item actione furti que competit propter verum dolum ut . ff . de . § . ratione . facit . ff . e . l . i . § . hec autem . In tertio casu quando dubitatur tunc datur propriam actionem de rationibus dist . nam nescimus verum fecerit tamquam tutor vel tamquam expoliens lex presumit quod propter perfidiam contraxit et sic propter istam presumptam perfidiam datur actio de rationibus dist . Furti autem actio non competit quia ista exigit verum dolum ut dixi . et habes et in hoc casu repertum contra . nam sive expoliens et tutor rem non sive expoliens nisi presumitur quod tutor propter velamen administrationis fecit ad hoc . l . tres tutores . ff . r . e . de admi . tu . secundum dy . Nyco . de neapoli .

In omnibus : l

Tutor pupillo actione tutele dicit de gestis ac neglectis per dolum seu culpam levem et de auctoritate sibi prestita in donanda causa mortis seu inter vivos tenetur reddere rem licet talis donatio sit idem tamquam testificatio . Nota contra hoc dicit secundum Ray . Dominus advertatis bene istam materiam quia est cottidiana et de facile querendo . secundum quod Ray . ibi tutor tenetur administratione et sic non obstat . l . neque . ff . de re . iu . et inde quod ibi notatur ibi in dicto . ff . actione tutele contra unum . aliquando dicit secundum dy . ibi tutela culpam latam et levem ut . l . quidquid . C . arbi . tu . ibi donatione quam fecit per traditionem nam illo modo perficitur ut . l . inter mortis . ff . de donationibus causa mortis et sic pupillus facit expensas ad recuperandum per quibus agitur contra

tutore s'm Ja. de are. Item agit ad illa
dampna ut l. si. C. si tut' uel cur' ubi
teneatur ad id quod int' est pupilli
no donasse s'm dy. ubi pmittende et
de volutate pris sui s'm Ray. q. de do-
ca mortis l. cu hys et dixi q. de testi.
l. qui in ptate et hoc e multu pulcrum
dem ubi plerumq l. regulariter fallit tn
qnq et hoc sequitur s'm dy. et sic no p
libo plerumq s3 e casus contrary except
facit. C. quomodo l. si in ea. ff. comodati et
C. de tutelis l. curela et l. plerumq s'm
the. de fer. Et no hic tex quicumque
allegatur ad vbu sepe fiunt contra hos
casus speciales l. q in dic. ff. fino q. de
condict et de s'm dy. ubi quibusdam
ut ecce casus cst quos dixi C. plerumq
ubi interveniente subaudi maxime q2 idem
e sine eo q. tu. i. l. qui filium s'm dy ubi
alios sunt nisi haberet dote penes se
ut dca l. qui filium s3 Ray. dicit q ista
l. videtur dice contra sic q etiam si heat
dote soror nichilominus tenet ca ale ubi
dicit ubi officium no q si int' est alicuius
roe affectiones q pot age. facit. C. ma
l. cu s'mus et hoc facit ad id q no. q. de
C. ob. l. liber homo de qua dixi insti. de
inuti. stip. ff. alia glo. oppo. in aut. ytem
qui ob. ff. si. coll. vt q teneatur immo ut
se. illud est de minore q dic in glo.

Querit glo. que e ro q donaco ca
mortis pmittitur s' a pupillo R'e et bn
ui l. omnis de h. ca. fallit q2 filius
fam no pot testari et de volutate
pris s3 pot donare ca mortis de con
sen pris ut l. cu hys q. de condic ca
mortis Sz ete ista magis equiparatur
contractui int' vivos ut no glo. q. de de-
p le. l. y. ff. si. quare glo. bn dicat quia
loquitur in illa volutate s'm quosdam
dic s3 tunc restabit q ro nn no erit bo
quia vult redde rone quare al' no pmit-
titur pupillo donare ca mort. Item
querit glo. ad quid tenet. substitutionis
tamen ipi pupillo tutor si donacio ista
no valuit et R'e ut glo. in l. si. si tu. uel
cur. dic q in electione pupilli e vrum uelit
venditare uel dice donacoem vale et p
hoc contra tutore age ad interesse sum stam
quorum contractus e ipe int' nullus sumde
actus ille pot dice confirm vale ut l.
si res. ff. l. de mi. coll et no. C. de dolo.
l. elegant in pri. tenebitur tn hoc casu
pupillus redd actor tutor s' illa donatiuz
ar. q. de re. co4. l. illicite et C. de adm
tu. l. tutores qui. ff. pietulo s'm Ja. d are.
glo. querit numquid tal' donaco valeat cu
decreto R'e ut glo. Ex glo. no. p plenitudine
lyy p rim. q duo singularia distinctione pot-
ta copulantur pluraliter ut ibi a' substitut
eo qrere ut fact l. d acquir h'r. d. l. pri. ff. l.

Sed no nullos: Tutor alicuius
prelata de pupilli facultatibus nullo' amplius
diminuat eius inua uel sorori ex eius pot in
putare decreto indiget sibi uel ipius substitutis
et p negligencia istud amittens eis tutele
actione tenetur secus si minus eide miserit
nuptiale. h. d. ubi diminuendum est intro-
uces ubi decreto s. indiget ubi interuenient decre
sine eo ut C. e. l. si filiu ubi sorori pu
pille ubi ei. l. eo mortuo ubi querenlure
i. conquerentur. Ny. col'. de.

Officio: Tutor liber4 ronu afficiare
ut redde pupillo nu al' tutele indiciio
obligatur. h. d. s'm Ray. ubi officio et eius
formam inde in spec. de instru. edic. ff.
edicto v. porro an aut sic credens hic
libro ronu in expensis dicant expense
sunt magne et tn no crede sibi autem
modice et tn credit q p ea que no in
inspecta de. ff. v. quid si expectatur lectio
Ray. in l. si. ff. in computacione de int' deli.
debebit tunc hoc casu adhiberi sacrum
tutor ar. eius q no. q. si cui plus q p
l. falc. l. omnis. C. de donac l. si quis
p redempcione quietagio. que e. ff. de
fal. l. uxori que equiparat secundum insertum
et tutore neq3 ob. l. lucius. ff. tutelis. C.
de adm. tu. ubi ut' stari ronibus tutoris
inomibus q2 ibi qt cu s' Ray. ly perm.
sumere q'iu C. de ep. et cle. l. id q pau-
pibus vbi de hac p Ray. ubi et pupillo
no solu quatum ad calculum imponendum s3 et
ad reddendum ipm volume cartarum rone
ar. l. cu s'mus q. de edi. et delr. s'm old'
et p hoc facit C. de adm. tu. l. lucius ff.
tutelis et ita est in quolibz administratore
qui tenet redde rones ut ueccat ipm
redde libru ronu dne fatetur de li. le. l.
si. ff. int' cetera et q. de natu. test. imfuit
ubi no q tex. et siquide no reddit de-
nebitur ad interesse declarandum p iura'm in
litem. C. de adm. tu. l. tutor q repor-
torium et si petit ronu a tutore ut a pro-
curatore tue ipe tamen no tenet ad hanc
s. recem redde s3 est ipm liber4 ronu id
est volume cartarum tu tibi restitue alioquin
intrat contra eu in litem ut C. dixi q lm
teneas inenta mlfe sz ronibus no facit
et no exhibit ole oppo. ad contra tn' de ede-
endo et se ut glo. et no glo. an heres
pille in l. i. C. de eden. et l. que dal et de
eden. uel dic clarius circa istam materiam
s'm dy. q aut rone petitur exhiberi ha-
bet incidenter gra alicuius iudicii inchoati
et tunc sine persequitur conuentus eius occasione af-
ferre sunt rones pot hre locum officium iu-
dicis q locum hic ubi eadem actio ordinario
locum hic cu no imploretur principaliter
s3 incidenter ut C. de rei uen. l. no solum
et de edi. edic. l. ediles ff. ut sciendum et
l. q si noluit ff. culpam. C. t. facit q no.

C. de posit. l. iiii. et de inoff. l. i. aut pe-
tuntur rationes exhiberi principaliter / aut
aut ex illo contractu vel quasi ex quo pe-
tuntur eorum rationes / et tunc ordinaria aliqua actio
ordinaria tunc agitur illa actione ut hic
que descendit ex illo contractu vel quasi
ut l. quedam / ff. de eden. / aut non precessit
contractus et tunc imploratur officium iudicis
et non exhibitis rationibus agitur ad interesse
actione in factum / vel per officium iudicis petitur
fieri condemnatio ad interesse ut l. si quis
ex argentariis. § ex hoc edicto. ff. de eden.
ex quolibet enim edicto oritur actio in factum /
infra de inofficioso § si. et non inutiliter de actio-
nibus § alie / quod est notandum. et ibi dixi et no. ff.
nam. cau. sta. l. i. in fi. secundum dy. et per hoc
patet solutio ad contrarium et l. quedam ad idem § quotiens
illis ex contractu vel quasi nascitur actio
ordinaria / preterea ubi loquitur in argentariis licet
intercedat mandatum / tamen actio ordinaria non
nascitur quia mandatum non fit contractum quod
est contra ut ff. mandati. l. i. sed fit ratione publici
officii / et sic in illo casu habet locum solum officium
iudicis arg. ff. si mensor fal. mo. dix. l. i.
§ i. et infra de vari. et extra. cog. l. iii. §.
i. et hoc contra glossam nostram dicit l. quedam et C.
de eden. l. edita in prin. et tenendum bene
cordi. Item querit glo. et adiunte bene qua
et non. et singulis casibus numquid contutores
non edentur rationem invicem in lite et hic ut
glo. et non glo. que est valde notanda. et fortius
non reperies sibi similem / que dicat quod contu-
tutore non edente rationes / vel non reddentes
illas seu restituentes intrantur in litem sic
quod dixi in tex. et Ja. de are. l. rursus ubi /
pupillo ubi allegat ad hoc. l. tutor qui re-
pertorium in prin. quibus l. quidam respondet
quod ille loquitur in inventario per glo. tamen facit
ff. man. l. dolo. ut l. preterea § dolo. et in
et § se. ubi equiparatur inventarium cum libro
rationum / et hanc glo. tenet Ray. per l. i. C. de i
litem iur. contra glo. sua. et per l. alio. C.
tu. ubi de hac per eum et ita dicit ipse sibi
sequisivisse in autem cavit Flor. hoc eam
tenet Ja. de are. ut dixi. sed contra tex.

Deserius: Inventarium et librum
rationum pupillo exhibere tutore cessante sed
negotia gerentes / possunt interrogari simpliciter
et cum tormentis et sine tormentis / nec si fratres
in stipendiis ne rationibus per tutores ipsi impu-
tentur. h. d. secundum Ray. ibi de servis ff. pupilli
ibi interrogationes / si sine tormentis ibi
et questiones. ff. cum tormentis ut infra de inmi. l.
ita lab. cone. § questione secundum Ray. ibi vo-
lubilia non hic equiparari inventarium et
librum rationum / quod facit quod eo quod dixi. ff.
pro primo. § ibi habes rationes probare a servis
non quod vero conscripta a tutore faciat aliquid
fidem / quod faciat pro eo quod non. C. de cond. et
de eli. lex. l. si. et quod ibi dixi et facit pro eo.
quod not. ff. de rebus. l. iii. § eiusdem.

Preterea: Hinc § possess con-
tinuare ad § sed non nullas. ff. ex. id
repetat secundum dy. ibi modo facit ad questionem que
non. C. de prescr. lon. temp. l. si numerus
et C. de mora. de. l. i. nisi quod finitus
non appellatur dotare nocentem / si vel inri-
bere / fuerit ad hoc. ff. de adm. tu. l. tu-
tor secundum distinctionem glo. Contra de l. tutor
plures de adm. tu. sed ut glo. et dicit
quod hic erat unius consilium sed non impubere

Si pupillus: Ibi per que arti-
culus expone. quod pretermittit et postpone
et dicit per eam contra et tunc est tota plana
littera / ibi notanda quod habet notanda rerum
pupillorum. secundum dy. ibi prestandi hoc intel-
ligitur quantum interest propter quod pupilli habere
contutorem quod admitti eius excusatione quia
habebat propter paupertatem secundum Ja. de are. et
sic non ob. l. paupertas de excu. tu. ibi /
sumptus facto fide bona a tutore in lite
ferens si lis non est iuste mota. arg. l.
querit. § si nunc. ff. de adm. tu. secundum dy.
facit. l. si bona fides. C. e. ti. et idem est
secundum Ray. si fecit expensas in defendendo
officium suum / quia dicebatur non iure datus
vel suspectus. arg. l. fi. C. de ord. co. et l.
ii. C. de nego. ge. secundum Ray. et tene mentem
quia si tutor esset remotus tamquam suspectus
et ipse fecit multas expensas propter defen-
dendum se in ista lite / in qua fuit accusatus
de suspecto quod possit eas repetere a pupillo.
ibi per facta hec tamen dicat secundum determinationem
glo. l. idemque. § idem. ff. man. vel si
esset quidam rusticus / et vellet ire equester
vel si esset aliis / et esset ipse et vellet ire
equester istas expensas non contra solvendo pupillo
ut ibi not. Querit glo. numquid iste liberatus
contra alii ab isto pupillo esset si non esset tutor / et
respondet ut glo. Querit glo. numquid alius
tutor qui libertus debeat habere alimenta si egeret
at a pupillo / ipse tenet quod sic per l. ut rebus
§ possunt. ff. quomodo. et per l. a tutoribus
§ fi. C. de adm. tu. de hac questione habes per
glo. que allegat ad hoc istum tex. de hoc
infra dictum. et dixi. C. de excu. tu. l. pro aucto-
ritate et per pe. inter. de tutele § tutores
secundum contra Nicol. de neap.

Nunc tractemus: Ibi
fideiussor et hoc si contraxerant solvendo
alii secus ut sequitur. sed si contra In qua ante
hoc iure est secus / quia tunc non dominus
dicitur esse si fuerit solvendo ut l. si convenit
C. loca / et C. locati l. cum apparebit secundum Ja. de
are. licet hodie sit secus / per autem de duobus
reis in prin. coll. viii. que est posita. C.
de duobus reis. autem hoc ita ibi querere /
videlicet quibus per quantitate pro qua est solvendo
in totum secundum dy. ibi gestum et ex omni culpa /

ff. in dicto ibi contra ab omnibus tutoribus contra quinto ibi querens .l. in primo delicti illud dampnum fuit ad quod querit non glo. C. ad .l. iul. de vi publica .l. qui (?) in glo. si capiat at maritus corpus filie. Materia ibi querit glo. pone quod aliquis volebat invadere tuum / ipse venit ad me / quod ego invaderem eum / et promisit per stipulacionem satisfacere et resarcire omnia dampna que ego possem consequi propter delictum illud et ego sum contentus / modo queritur an ego possim actione mandati agere vel ex stipulatione ad dampnum quod filio consequimus dic ut ibi notatur et tene mentem istam glo. Glo. oppo. de .l. tutores § mem. ff. de adm. tu. solutio glo. ff oppo. de .l. ut fideiussor .C. de fideiuss. so. ut glo. quod illud in fideiussoribus istud in tutoribus sed tunc quero de ratione diversitatis et glo. in .l. ut fideiussor assignat duplicem rationem / prima est quia tutores accipiunt officium necessitate fideiussores voluntate et propterea facilius subvenitur tutoribus ar. de procur. .l. qui pro emptore / et quod ibi notatur et ff. qui satisda. co. .l. fideiussor § fi. et hec ratio est falsa / quia duo rei obligantur ex voluntate / et tamen si unus eorum solvat habet actionem contra sine cessione ut ff. de duo. re. .l. i. et quod ibi no. / secundam rationem assignat glo. quod fideiussor habet regressum contra reum principalem non habet regressum contra confideiussorem sed tutor vel magistratus non habet regressum contra alium et ideo indiget actione concedi sibi contra alium tutorem / hec est ratio falsa tamen de ma. que .l. quod si tutor sed solutione obligat contutor vel fideiussor reo contra eum obl. et propterea non habet actionem contra alium fideiuss. Jn. de prob. ter. secundum rez (?) ff. rogatum / ad .l. quod si tutor allegatum per glo. Ricardus quod ubi non considerat casus singulares sed refert se ad ea que frequenter accidunt alleg. .l. nam ad ea ff. de leg. hec dicta non est bonum quia ubi [illegible] habet locum ratio / debet habere locum dictum / et econtra ut ff. de leg. .l. non dubium et quod ibi no. / contrarium [illegible] de hac ratione habetis per glo. ff. de [illegible] .l. i. ubi ipsa tangit precedentes rationes / propterea addit aliam rationem / quia tutor gerit generaliter pupilli negotia contutoris sed fideiussor non gerit pupilli negotium confideiussoris sed negocium rei et propterea non habet actionem contra confideiussorem nisi cessam / quia [illegible] quod pupilli sit non negotium ut ff. de aut. tu. .l. i. in pri. et de aqua cotidie (?) est. .l. i. § aqua / [illegible] rationem tangit glo. ff. de neg. ge. .l. ex facto secundum Ja. de are. et in dicta .l. ut fideiussor ¶ Querit glo. quid [illegible] tutores sint solvendo vel non / et respondet ut glo. ¶ Querit glo. pone quod nullus gessit ita quod alter eorum est

condempnatus nunquid erit idem quod in isto ultimo casu Respondet ut glo. ¶ Querit glo. et adverte / quia ista glo. est valde notabilis et omni die potest contingere de facto / pone quod tutores gesserunt de facto dolo / nunquid habeant saltem beneficium divisionis glo. primo distinguit et dic ut in glo. Ex quo ergo quod beneficium divisionis conceditur tutoribus dolosis licet beneficium cessionis non habeant per azo. facit .l. proxima in fi. de neg. ge. sed mag. que. opinio est tamen falsa ut no. in .l. .i. § si plures ff. de adm. tu. secundum Ray. aliter ipse dicit .C. de dividen. tu. .l. i. ubi delictum habetis per glo. tamen op. .l. azo. sed glo. de tu. bo. dam. .l. ij. § fi. doc. C. de divi. .l. i. tenet contrarium glo. ista licet non concedatur in tex. beneficium cessionis / quod est maius tamen conceditur beneficium divisionis quod est minus / nam divisio proficitur per exceptionem et cessio petitur per actionem et facilius conceditur exceptio quam actio ut .l. i. § quod aut pro socio (?) [illegible] et pro actis et ob .l. arianus / contra hoc oppo. de .l. si contendat .ff. de fideiuss. vel dic secundum Ray. quod aut beneficium divisionis petitur per modum agendi et est in casu .l. si contendat / et tunc sit vera op. azo. aut per modum accipiendi et sic vera op. glo. ¶ Ultimo circa istum § distinguit d. quod aut convenit gerentes officium publicum quietate et utilitate privatum aut verum (?) [illegible] privatum / primo casu qui gesserunt omnes soli / et tenentur quilibet in solidum et eis exclusis perveniunt ad [illegible] ut .C. quo quisque (?) [illegible] .l. fi. [illegible] aut gesserunt omnes divisim et tunc aut erat facta divisio a se ipsis aut a iudice / et prosequantur ut plene no. in isto § ad [illegible] .l. i. [illegible] et .C. de quo. fi. de .l. qui. Jn 2o casu dic ut hic plene habes no. per glo. et § sequenti / et .C. de divid. tu. .l. i. et insti. de satisdat. § fi. et .l. ij. C. de adm. tu. Jn tercio casu dic ut habes ff. man. .l. creditor § duobus et de procur. .l. plurium que nom.

¶ Vel ab uno. Glo. videlicet intelligit istum tex. [illegible] / [illegible] tum administrat / et ex isto intellectu haberet notare quod illa sunt contraria tutelam non esse divisam per aliquem et esse divisam a tutoribus inter se secundum op. glo. Ja. de are. contrarium / quia primo casu queritur prius gerens quam non gerens quia videtur gessisse per collegam alleg. .l. tres tutores § fi. solutio de adm. tu. pro ipso facit est 4. ratio de ma. que. sed glo. magis propter medium aliter intelligat illam / Secundo intellectu glo. quod omnes gesserunt tum divisa fuit administratio a testatore vel iudice et propterea isto casu prius convenitur magistratus quam tutor. Jste d. iste secundum intellectus est falsus / quia non est divisa a testatore vel a iudice propterea convenitur magistratus quam tutor est in illis casibus marcelli. ut

ut C. de adm. tu. l. lucius. §. et teste/ et
sentit glo. magna indistincte ibi si unus
gessit alius non etc. secundum dy. licet Ray. asserat
sibi/ teneas glo. primam per rationem quod unus tantum
administrauit ibi quod tamen uis. Et aduerte quod
iste uis. intelligitur duobus modis secundum glo.
uno modo secundum quod hoc in tex. non ita quod non su-
perhabundat et iste fuit intellectus Jo. alio
modo quod superhabundat et iste fuit intellectus
bul. marcellus dicebat prius conueniri tut-
orem non gerentem/ quod interim eis decretum est
uerum in duobus casibus s. quando potest imputari
tutori non tutori quod fecit eum suspectum uel
quod satisdationem non exegit a tutore administrante
Imperator dicebat eis s. prius conueniri magistra-
tum quam tutorem non gerentem/ et eius decretum
solum est uerum/ fallit tamen in duobus casibus in
quibus prius conuenitur non gerens quam magistra-
tus est quando potest facere suspectum et non fecit
alius est quando potuisset sibi non gerenti impu-
tari quia non exegit satisdationem a gerente
et sic patet sine teneas intellectum Jo. sine bul-
quidem est intellectus in effectu/ et si licet glo.
mittet se/ tamen non veritate isti intellectus
differunt in effectu/ ibi contutor s. qui non
administrant secundum dy. voluit et in casibus iste non
gerens conuenit/ antequam magistratus secundum utrumque
intellectum ¶ Glo. op. et hec glo. magnam
plenius distinguendo quod alia que sit in corpo-
ribus et bene nota et oppo. de l. r. in pri. de mag.
conue. et so. ut glo. // Modio accipio glo.//
magnam et oppo. de l. si tutor de adm. tu.
glo. so. et distinguit ut glo. et quod allegat/
l. ii. C. de adm. tu. dic et hoc est uerum si con-
ueniuntur pro factis. Si uero de neglectis
et tunc aut erant quedam gesta et tunc
erit idem quod in gestis/ aut erant separata
et tunc non gerens tenetur prius quam gerente
ut l. tutores/ qui post ff. C. de adm. tu.
et l. tres tutores. §. Ite e. ti. et ita intel-
ligas istum tex. secundum dy. qui multum declarat
istam materiam et ibi glo. allegat. l. decere
magistratus conue./ dic si omnes sunt eiusdem generis
sextus si diuisi. C. de adm. tu. l. lucius §. in
teste ubi de hoc dicitur et ubi allegat. l. lu-
cius. §. petit. dic et pro hoc est facta prima
glo. ut ibi dixi ibi inter. In aliis autem casi-
bus multo magis conueniuntur/ It oppo. de l.
I. de ma. conue. et recitat glo. ibi. §. hiis
autem urbis. No. quod insipientium illud quod est in
aptitudine/ et non est id quod est in actu/ et ad
hoc conditione allegatur ista glo. hic et in. §.
hiis urbis et I. de aqua. coti. et esti. l. i.
§. aqua et insti. de act. §. preiudiciales
et in prohemio insti. in prin. et ibi dixi sat
inf. de an. et ar. le. l. et si non sint. §. qd
gr. et I. de condi. et de. l. hec conditio/ et
teneas ultimam glo. uerum/ que est satis
plena/ in ma. sua et tamen tu intelligas glo. que
est C. de adm. tu. l. ii. et C. de eu. satis. l. i. et
insti. de sat. tu. §. fi. et hec plene istam
materiam/ Solue glo. allegat pro contrario l. iii. de
conue. ff. debi. et l. ad munera. l. Impera-
tores/ dic ut in qualibet casu plene notatur
quantum est in officio publico auctoritate et uigilanti-
te glo. et similes quas allegant sumptis
loquuntur in officio publico auctoritate.

Haut actionem: Glo. oppo.
C. de her. tu. pro totum so. ut glo. et hoc
est uerum ubi heres tutoris conuenitur ex eius
persona. Secus autem si conueniatur ex propria perso-
na quia tenetur de leui culpa/ glo. dicit quod
sic in l. potuerit de neg. gest. glo. tenet
contrarium in l. cum oportet dimi. §. I. de fidu. tu.
ubi de hoc dicitur et non bene istam glo.
Item oppo. de l. ex pluribus de adm. tu. so.
ut in glo.

Non tantum: Ibi actiones inter
rimedia licet hic tutor s. dimissionis et
cessionis et utilis actionis et alterius ac-
tionis prius fiende/ secundum Ja. de are. glo.
oppo. de l. pro emptoriae C. sen. rescin-
dam pos. so. ut glo. et glo. indicat solu-
tionem hic querere et dic et est ratio pro ista glo. quia
exceptio non tollit iniquitatem sine etc. et sic
dicitur posse post sententiam opponi. contra
que non in dec. l. i. pro Ray.

De rationibus: Ibi de ra-
tionibus cuius regulam plene indi. pro dy. et
ress. in ti. de ratt. dist. secundum Ray. et unde
pro dy. C. e. in rubrica et ibi dixi nobis/
unde ista actio et actio furti et similes
sumunt originem ibi nuptiae uidebuntur
testamentores testamentarii/ et inqui-
sitione datam non in hac actione/ cum ista
actio dacam pro fidei ratione psiste ut dixi
C. e. in rubrica secundum in iste cessat pro fidia cum
fides eorum et industria sunt approbate
hoc tamen non est uerum pro hiis. §. secundum dy. quia
approbatio tollit presumptionem ut C. quod me.
ca. l. non est. l. non est uisibile ibi crimen
ibi cessabunt cum ista actio non detur donec
gerit ut ff. e. l. fi. secundum dy. et nota.

Considerandum: Ibi actio
de ratt. dist. que datur in duplum ibi inter-
sit singulariter ut etiam ibi extim-
ationes dicit glo. secundum quod in actione furti
inquit dubitetur furtum rei uel intere-
sse ut notatur I. de furt. l. si quis. §.
I. et l. in furti in principio Marco.

Ista in tutela: Ista §. est
aliquantulum difficilis/ pro rebus que red-
duntur in eo. ut pre. no. aduerte ibi actio
et interesse solum praestitum quod uenit secundum actionem
tutele ibi non potest esse et quatenus est
plus in ea ibi est de qua est actum actione
de ratt. dist. et est ratio quia procedit ex ad-

ministratione pro fide gesta. sm Ia. de are.
et sic ex vna qualitate sunt ibi hebat actio-
nem ex ratt dist. ubi furti hoc est raro
quia diuisitas puenit originis, sicut
uideri diuisa et pro quibus est oblones qui
ex diuis fact descendentes. ¶ Glo. oppo.
de le. ii. ff. de re. rap. et de. l. qui sum
in ff. de ob. actt et oblig. so. ut glo. in
solutione ubi nam hoc. i. de ratt dist et
ubi dicit ista dic. s. furti et ita expones
glo. totum in ff. glo. dic et sic licet iste
actiones descendant ex eodem facto tamen oriun-
ex diuis qualitatibus eiusdem facti nam iste tutor
diuis respectibus vno modo est tutor, alio
modo obligatur ut quilibet rem alienam sur-
ripiens, et inde obligatur actione furti, sicut
dicimus in milite uendente arma qui tenetur
ut miles et tenetur ut quilibet ut. l. qui enim
q. de test. ad. de penis, contra quia hinc
diuisis originem admittuntur iste plures
actiones ex diuis qualitatibus eiusdem facti descen-
dentes, sicut comparatur se ubi ex diuisis
factis descendunt ut. i. de pri. delic. l.
nunquam. Sed tamen quod Roffredus in ista non
tenet in libellis suis sup. ista actione
actio de ratt dist furti et tutele tolli-
tur admittitur in eo quod continetur sed in eo quod
est plus in vna quam in alia non tollitur quod
sentio, sm alios, et dy. pro hoc tex. Querit
glo. nunquid possit agi ad penam licet sunt
actum actione tutele et dicit ut glo. et pz. p.
l. xxi. et ibi uideas, dum, rones istorum
tantum consistunt multum in intellectu cuius
aduertas bene Et quero primo de eo quod
actio tutele tollet pro actionem de ratt dist
et eius tex. vi. assignare rationem, quia descendit
ex oblone Contra quod oppo. sm dy. cum ibi
apparet sibi Ray. actio tutele descendet
ex quasi contractu illa de ra. dist. des-
cendit ex maleficio ut. l. ex maleficiis
§. tutele de actione et oblig. et. l. tres tu-
tores in prin. de adm. tu. so. sm dy. non
concurrunt vna obligatio, quia descendit ex
vna qualitate. s. ff. ex intercessione non dolosa
ut ff. dixi, Item quero vnde procedit istud,
miraculum quod actio furti et actio de ratt dist
que sunt penales non tollunt se ad inuicem
contra regulam omnium de. l. de nundo, sed dic quod ratio
est, quia hinc diuis originibus, nam actio furti
nascitur ex intercessione dolosa, et sic licet
idem sint in effectu censentur diuisa quia ex
diuisis originibus ¶ Contra quod oppo. de l.
statuis §. quod ex fraude, ubi dicitur quod ex
dolosa competit actio de ratt dist et sic hinc
ibi eandem originem, so. sm dy. nos debemus
inspicere principalem naturam actionis de ratt
dist que sunt ex contractione non dolosa nec-
essaria, ubi competit ex dolosa sicut ff. de aut.

tu. l. i. in prin. // Quero quare res quando condictio
furtiua tollit se ad inuicem cum actione de
ratt dist ut l. statim sequenti, dic quod ratio est
quia postquam sunt actum contra condictione furtiua in-
illonium remanet actio furti ff. de condict.
furt. l. ii. et sic cum sic coniunctim ista agentur
primo ad rem, quia hoc est condictio furtiua
sed ad penam quia hinc eam actione furti non
competit sibi actio de ratt dist, sed hoc videtur
falsum, quia est pro istam actionem, ubi est actum
actione furti, deberet plenarie ab actione de
ratt dist que restat sola ad rem petendam
ad quod dico quod ibi non tollitur quia actio de ratt
dist remanet est ad rem et eam non ad penam
Contra quod oppo. de. l. cum in causa. ff. de eo
quod est. le. quia ubi quis potest agere ad rem et
penam et accipit rem solam nichillominus
agit ad penam licet hinc licet agatur actione
furti ad rem, debet posse agi actione de
ratt dist, ad penam ad quod respondet dy. quod illud
enim quod remanet contra rem, quia potest agi
actione furti contra eum, tollit contrarium ista,
omnia sunt verba dy. licet Ray. apparet sibi ista
ipsa in recollectis Item oppo. sm Ray. quod condictio
furtiua non tollit penale ut. l. ii. ff. de
cond. furt. et l. si pignora. §. cum fur.
de fur. so. ibi loquitur in furti contra eo qui in-
tutore cum quo minus agitur ut ff. de ad-
min. tu. l. tutores ubi dicit dicit quod ista non est vere
penalis ar. de re. l. ii. et ibi loquitur in uere
penali. facit ff. nau. ca. l. ii. §. fi. so. pro ea
que ff. dixi pro dy. quod istud est in actione furti,
contrarium intellectum facit quod non pro Ray. i. de
publicit. l. i. §. inde queritur in fine. glo.
ego obmisi verum ibi dicit, dicit glo. quod actio
tutele, et actio de ratt dist. 2o dixi quod vos
tenetis contrarium ar. i. ff. de bo. rap. l. i. ad. ii. dic
quod illud non est verum, quia illud hoc locum ubi
sunt actiones diuise 2o. Sicut.

¶ **Haut actionem:** Ibi pro bonorum
s. bonorum possessoribus, et aliis successoribus
pupillo sm dy. et hic glo. que est contra
ria de iure ciuili ut insti. de pro. et
temp. actt in prin. sm Ray, glo. oppo.
de §. hanc actionem ut in h. de. ff. hac
l. so. ff. ut glo. Querit glo. nunquid ali-
quo casu datur in heredem et soluit neglegen-
dit forte in simplum non dabitur contra heredem
tum habeat actiones tutele. ar. ff. de calump.
l. hec actio sm Ia. de are. sicut.

¶ **Actione:** Ibi continuo quod ex facto po-
terit probari cum in dubio non presumatur
animus furandi in tutore. ff. de admi. tu.
l. tres tutores, et ibi non ibi non tollent
alii hinc sine non et male sm dy. et bis
medius. s. de ra. dist. ¶ Glo. oppo. de. l. qui
sum de actt et oblig. so. ut glo. et dic

ut dixi ff. e. l. i. § in tutela. Querit glo. utrum quid habeat locum actio de rationibus distrahendis ubi factum est aliquid non dolo et respondet ut glo. Ex quo non quod suppositis rebus illa actione sit nomine ff. e. l. i. § in tutela in glo. ibi sic glo. tenet contrarium instit. de actionibus in § fi. Sed ista glo. est falsa ut ibi dixi per pe. et teneas bene menti quia Ray. non fuit inconveniens. Rico. de neapol.:-

Si tutele: Ista l. intelligitur duobus modis et utroque intelligatur et plenius et utroque est in glo. ibi neg. gestorum l. contrariam secundum Hamlet. quam tenet dy. ibi absit at ab furiosi sicut absentes vel pro eo quod obligantur et in hoc intellectu pro eo quod glo. dicit et sit de aliquo suppleas et dicas secundum hoc quod debet cavere a tutore vel pro curatore vel similibus glo. expedivit sine tex. Nycol. de neapol.:-

Nisi furiata: Ibi agi ex hoc principio intelligendo ipsum cum glo. per quam allegatur quarum una est sine Rimalia in l. si adhuc per ea que offert dicta cautio quia non dicitur nam actio que potest tempore quod tamen est falsum ut patet in obligatione in diem et plene habes in l. cum qui pro reis § petit. de verborum oblig. ista l. non obligatio male allegatur per glo. quia licet non possit agi non tamen sequitur quod non sit nata quia non est nata actio ut habet per dy. de hoc plene videatis in l. tutor qui tutelam ff. de admini. tu. glo. tenet contrarium ubique quod non nata durante tutela. ¶ Querit glo. utrum actione contraria tutele possit agi cum furioso et respondet ut glo. Rico.:-

¶ **Filium:** Ibi teneri et in solidum glo. oppo. de l. si filio § filiusfamilias iure de act. et oblig. et solvitur ut glo. non autem tenetur in solidum ut l. si filio i. e.

¶ **Si ad hunc:** Ibi continetur glo. querit an habeat locum idem et respondet ut glo.:-

¶ **Cum furiosi:** Ibi neg. gestorum generalis per tota administratione et nota ff. de adm. tu. l. ii. ibi in hac autem fine neg. ge. glo. de l. rovers C. de admini. tu. et secundum glo. dicit contrarium non secundum aliquos in l. si tu curator i. e. licet ibi dicatur. Querit glo. et advertere ad eam et est valde non querit ipsa que est ratio diversitatis et solvitur ut glo. dicit hec ratio non vera nam cum impuberes potestatem conveniri et administratione durante et eum est cum eo tutela propter pubertatem finiri ut habet glo. in l. nam et secundum § cum negocia de neg. ge. si illa glo. esset vera crederem istam rationem esse falsam et sic dico curatorem impuberes non posse conveniri administratione durante ge-

neralis actione neg. ge. si convenire furiosum ex stipulatu rem pu. sal. fo. ut habetur in l. si adhuc § i. i. e. et sic ratione glo. restat vera et eadem ratione credere curatorem datum bonis absentis quod fieri potest ut statim dictum in l. si pupillus § tutori i. e. posse conveniri quandocumque et durante administratione tamen nesciamus quando administratio finiatur quod crede et teneamus istud bertrandum cordi quod est notandum.

¶ Contra istum § oppo. de l. iii. § non tamen ff. de suspectis tu. ubi dicitur curatorem furiosi posse accusari de suspectis et tamen certe quod accusatio suspecti non competat quam tutorem et curatorem possunt conveniri actione alia ut e. l. § queri potest. Quere quod § non tamen debet intelligi quod non habeat curatorem quamquam eum de facto licet de iure posse conveniri et sic competit actio suspecti que competit pluribus personis ante quam competat actio per administrationem et tene bene menti. Nicol. de neapol.:-

Si tutor: Ibi ut reddat expositione ut glo. vel dic plenius ff. quod ut reddat pecuniam depositam vel commodatam et sic eam petebat ab eo pupillus secundum dy. Sed videtur oppo. id quod statim sequitur in tex. ibi condicionem posse etc. et est ratio quia tunc pupillus accepta etc. propter quam crede quod intellectus dy. non est bonus glo. allegat per contrarium l. fi. de condictione ob turpem cau. dicit ut ibi notatur secundum est autem in actione ex stipulatu vel ex testamento ut dicta l. fi. et ratio ibi notatur quia ratio non placuit in contractum ex testamento quam huiusmodi bone fidei ut l. in minori C. ex quibus cau. in. inte. rest. non est verum posset esse ratio quia magis frangit quis fidem ubi contraxit cum eo vel prodesset inveniens cum quo res fuit inter eadem persona ut in aut. de non mi. ame. § imprimis quia ubi contraxit aliquis et addit bene istud. Glo. querit utrum quod agatur actio contraria quamdam contra actione tutele. Respondet ut glo. dicit et probatur est tamen quia in ista actione sunt obligati fideiussores ut l. quotiens § i. de admini. tu.:-

Si filius: Ibi nomine per eo dolo quem post emancipationem admisit etc. Nota ex hac l. quod fideiussio qua tenetur pater pro filio monetur ff. l. ii. i. admini. et C. de fi. fa. et quemadmodum ff. a. l. ii. l. iiii. Finitur cum filius effectus est sui iuris quod est verum secundum Ia. de ar. quod intelligitur pro tempore sequenti non precedenti secundum istum tex. dicit tamen ob hoc quod illud non exprimit quod teneatur in solidum et secundum carte teneatur de peculio secundum in hoc casu l. e. l. filius et teneas menti:-

Si pupillus: Glo. oppo. de aut. ut hoc quod ob. § i. coll. vi. § hec in aut. minor C. qui ami. tu.

offi[ci]um. po. glo. r[espo]ndeo q[uod] repelletur. dic q[uod]
no[n] repellitur sed de sibi adiungi cur[atorem] ut
p[ate]t in de[cre]t[ali]. §. r. et in. §. s[ed] et si quis. e. ti.
et. no. C. de cur. fur. l. i. facit. C. de excu.
tu. l. ex. fi. sec[undum] dy. et Ray. et sic glo. e[st]
falsa secundum eos / vel dic q[uod] glo. loq[ui]t[ur] respec[tu]
ubi pupilli succedebant aliq[ui]s heres tuto-
rem / et sic ipsa tutele declarate incertum
iam creditor ipsius tutoris vel salua reue-
rentia eius glo. m[ihi] n[on] vera et pot[est] saluari

Si tutor: Ubi fideiussores accipe
re conuenimus quia c. q. ibi teneatur
h[abe]re e[st] casus pro eo q[uod] pro dy. dixi. i. in l. no-
ta. l. postq[uam] u[nde] q[uod] ibi consulatur legatarijs
pro fauorem dat[ur] bonis capti ab hostib[us]
nec ob. illa. l. postq[uam] / ad istam. l. ubi dic[itur]
q[uod] fideiussores capti ab hostib[us] queri
no[n] p[otes]t ipso extante in captiuitate / q[uia]
ibi obligatio cepit pre[sen]s conditionis eius
eo tempore / quia ille erat iam captus et sic
cum no[n] possit h[abe]re intentionem contra ipsum principale[m]
no[n] pot[est] h[abe]re contra fideiussores ut. l. de fi-
deiuss. l. fideiussor in prin. sed h[ic] oblig[ati]o
erat cepta eo tempore quo erat captus / talem
l[icet] p[ost]ea exi[sti]matur de medio et inutilis
fideiussores ex[cep]t[i]o remanet obligati ar. C. de
admi. tu. l. siue h[ere]des in prin. et no. i. l.
hactenus. C. de cons[tituta] pecu. ubi tempore quo ille
e[st] captus / pot[est] constitui ab alio q[uia] oblig[ati]o
constitui no[n] e[st] accessoria sed p[ri]ncipalis ar. e. ti. l.
sed et si ulterior. et q[uod] ibi no[tatur] vel ibi oblig[ati]o
effectum suspenderat eo tempore quo captus erat
tantum ut. C. dixi in l. postq[uam] et teneas
bene cordi / q[uia] q[uod] n[on] e[st] aliq[uo]t[ie]n[s] difficile ibi
sit satis ad id. ad q[uod] no[tatur] C. de tutel. l. imi-
to. §. fi. et ex qua ca. ma. l. ab hostib[us]
in prin. q[uod] curator possit dari bonis cap-
tiuorum et pro hoc tenuit dat[ur] bened[icto] capua-
n[o]. q. gregorij de bon[is] q[uod] possit dari cur[ator]
bonis sine si ignorabatur utrum esset viuus
vel mortuus facit de ff. de mi. et h[ic] o. l. i.
§. i. ibi quenerit fac[it] q[uod] no[tatur] i. rem pu-
pil. sal. fo. l. no[n] quasi §. si tutor / ubi glo.
allegat istam. l. l[ice]t allegat male ti. q[uia] all[egare]
de tu. et cur. da. ab his. Querit glo.
nunq[ui]d e[st] v[er]um illud q[uod] detur cur[ator] / bonis illius
capti et facit ut glo. Nycol[aus] de neap[oli].

Quamuis: hec. l. qualiter
cum p[re]cedenti ubi tutela dic alias
tutela p[ri]stina possit integrari et ita
habet. d. dyn[us].

Si tutor: Ubi absens et sic re-
assumit tutelam ubi datus e[st]
iudex q[uod] no[n]. e. de tutelis. l. ita quesitum
et inde ad quod alleg[a]t h[ic] lex. in sin prin.
C. de tu. et cur. da. ab his. l. si pecuni-
arum bonis tutoris abutitur cum rei publice /

possit dari tutor. Item pro isto tex. ubi exp[re]ssa
glo. que e[st]. C. de tu. et cur. da. ab his. l.
curatorem ut p[rius] dictum. Querit glo. q[uid] accid[it]
tutor querit / et r[espo]n[de]t ut glo. alle[gat] pro eo ar.
l. iij. §. queri. C. de suspec. tu. et [con]tra allegat
§. si quis a furiosis. Nyco. de neap[oli].

Si duobus: Iste casus e[st] ualde
no[tabilis] et eius i[n]telligit[ur] alibi / et teneas cordi[bus].
recederit. i. qui p[ost]ea ad legitimam etatem p[er]ue-
nerit xxv. annorum sec[undum] dy. ibi ueratius aut
dic q[uod] datiua cedit legitime sec[undum] dy. Querit
glo. q[uo]m[od]o pot[est] esse q[uod] ipsi fuerint sub eadem
tutela et p[ost]ea reperit tutor esse uni
/ et r[espo]n[de]t ut glo. q[uod] optime pot[est] fieri et ibi glo.
allegat. §. si maior in sua r[ati]o[n]e / dic q[uod] pro no
nec alius poterat alius tutor esse minor
xxv. annis ut C. de admi. tu. l. quero. §.
lucius et. C. de ex. tu. ti. l. no[n] solum. §. libitus
/ et sic prima sol[uti]o e[st] verior sec[undum] dy. et omnes. Que-
rit q[uidem] glo. pone q[uod] ille qui e[st] agnatus
proximior sit minor / ita q[uod] alius minor fuerat
admissus / nunq[ui]d incipiente ille maior esse
etatis legitime ille alius desinat esse tutor /
glo. r[espo]ndit ad. no[n]. in. l. no[n] solum / dic pro
quod glo. ibi ponitur colligitur expresse q[uod] quod
contra no[n] procedat / q[uia] no[n] admittitur sequens
agnatus / ex quo e[st] alius proximior / licet
sit minor sed datur interim cur[ator] quousque
proximior agnatus fuerit maior ut. C. de
legi. tu. l. i. §. si apud hostes et d[i]c[t]a. l.
no[n] solum. §. si libertatis et q[uod] ibi no[tatur] de excu.
tu. proximior cum semper e[st] preferendus de. l.
tu. l. si plures. Querit glo. pone q[uod]
testator reliquit duos tutores in testamen-
to et unus fuit excusatus no[n] apparet ita
q[uod] in loco eius fuit datus alius in[teri]m
loco defuncti est datus alius nunq[ui]d de-
scendente tutore testamentario desinat esse con-
tutor / et admittatur legitimus / et r[espo]n[de]t ut glo.
dicas q[uod] in primo casu qui e[st] datus in locum
excusati legitimus no[n] admittitur q[uia] superest
adhuc testamentarius tutores reliqui et sic est
vera op[inio] i. hu. Sed ubi e[st] datus in locum de-
functi legitimus admittitur et datiuus repel-
litur quia no[n] sunt veluti testamentarij / ut. l.
si quis sub conditione de testa. tu. et h[ec] com-
munis vera op[inio] az. Sed quidam alij habent
contra in apostilla dy. et male de hoc per
ray. e. e. l. si tutores. v. s[ed] pone et §. i. in
ut diceremus. v. sed pone

Si testo: Ubi ex inquisitione sub-
audi datus a iudice ubi tutelis subaudi
a iudice contra tutore datum ubi desinit. sed da-
tus a quadam extante q[uod] dixit testamentarij sec[undum]
dy. uel dic q[uod] fuit tempore desinat esse tutor
et habeat locum actio tutele. sec[undum] Ray. ubi tu-
tor ut prima quia e[st] datus sub conditione uel
in diem et postea uel ad conditionem ins[tituta].

ad dicm sim dy. ibi quereudus e hoc non
mderur ee veru cu datus usq ad dien
ul condicione male gesserit et pcea no
remaneat tutor cu ipse no debeat remo
neri ut suspectus quia qui semel re. ut
ff. de suspec. tu. l. iii. § queri et § quia
aut et sic no oz ee aut ut hic di. dicimus
qbit fuit testamus et venit ex datoe se
quen. ibi cui ee. s. tutele actoe p sua ad
mistratoe sim dy. glo. oppo. de l. catt. dec.
iur. sed a iudice no pot acceptatoe sic roe
diuisitat dixi ut sic. de tute. § ad eundem
et dixi. ff. de tute. l. iiiito § si subdidute.

Si tutori: Ibi qstituitur i. ex causa
qcapiuatoris ex qua sequit qstitutio
bonoz et no ex isto tex. q si tutor ba
ruatur qfiscantur bona q sit finita
tutela et possit agi actoe tutele ita
potes intelli. l. ex sextante de solut sm
ia. de are. facit p hoc l. sine hede § fi.
ff. de admi. tu. sm vna lec. vbi qtinz
dicitur q aut fuerit bona sua fiscata p
bannu et hic tutela finatur. et ita intel
ligatur p ma dca aut no et nic no et ita
intelligatur sm dcm l. sine hede § i. ff. de
admi. tu. sim dy. Cetit glo. quoniam pot
ipse remoue remanere tutor postq fuerat
cusatus de fuit suspecto et sic ut glo.
ibi l. cu in fi. glo. no exista glo. q ubi
ex agnatus e accusatus tuq suspectus
et condempnatus de suspecto ita q e ad
mittitur sibi cura q no queit actoe tutele
nihilo9 durante tutela tex ibi ptex no
dca ptex. po. exclusive de quo. ff. de pig.
act. l. i. p der sim ia. decaro. et p le p
dyni. C. de agen. in reb. l. agentes lex sf.
omnia. l. ibi quaut pudic tutele glo. i.
§ tecare qrit nuquid actio tutele sicuta
ta interim et pude ut glo. dic et sic ma
q actio no nascat tutela durante qrim no
et male. C. de satis. l. tandiu et no. ff.
de adm. tu. l. tutore qui tutela et q ibi
dixi querit glo. quid in actio de rat di
str. et sic ut glo. Ex qua nota q actio
de rat distr no nascitur durante tutela
glo. in l. si no datur qrit p que pont
incertare istius actioes et sic ut glo. Cetit
glo. qre iste actoes peant morte tutor
et sic ut glo. sy. casl. c.

Si filius: Ite face pot exe
dicto. ff. q cu eo. l. i. et ii. ibi actoe
i. cum ad e finite tutele inchoament et
hic sequitur gamma. l. sequentem.

Alius: Ibi age. s. de pecalio
et adde ad glo. que pont cas.
ibi ab eo. s. q no exigat prem Glo. oppo.

de l. pro. in neg. ff. de neg. ge. sed ut
glo. in l. tutorem ul dic et melius
et no in l. si id. q § filius. ff. p soci.
Querit glo. que e ratio q iste cu uis q
competat contra prem no incepit nisi
a tpe finite tutele sic ut glo.

Si tutor: Ibi no pot i. q est
fi est p9 finita tutela no ob.
ondimus in prin. de fideiuss. tu. ut ibi
dicta p Ray. ibi pdia de pecunia pup.
et eius note ibi qpuiabitur flo q illa
que no est cocessa que administrat tutor
p9 finitam tutela no venit in actoe tu
tele sm glo. dicit q hic casus. C. qu ex
fac. tu. l. pelt. cu isto cui tutor. glo. C.
arbi. tu. l. tutor. Possetis dice q glo que
e in l. pete lo. in queixit et ut glo. est
no. et dat mulu intellecu legis ista q
dicit q p quexis agi actoe tutele est
vin q agit actoe tutele vel ut iude
time ista glo. Ille cu tex no bene
patit istu intellectu quia dicit p dca
qpauerit et sic admistratio fuit con
cessa. p. l. dicit simpliciter dari actionem
tutele p quexis. ut hic in prin. glo.
debemus intellige de actoe directa ar. si.
aliq. neces. in prin. et in fi. pterea glo.
dic expresse q datur directa. i. ti. so. l. iii.
§ in dicto. ibi etc. v. pmactoe sed a
sunt separata no ut ff.

Si vero: Ibi negocia no con
cessa ibi dcl denalia simult adiungi
et e sibi utile et sic no obstat. C. ix.
si no et uel. s. i. pp. sim dy. ibi depigat
f. debitu ibi datus volens no intromittere
C. de admi. tu. l. cur. et no. ff. tu. h. l.
gratus sm Ray. ul dic q lo. hic ubi
to qui sz fuerit tutor no pot se excu
sare a cura ut l. liberos de excu. tu.
ibi posse p tpe p9 finita tutela et
p officio si hoc expediat pupillo no al
ut ff. dixi. glo. oppo. de l. tutor. C. arbi.
tu. et sic ut glo. ite oppo. ff. l. dinorato
§ tertiu de neg. ge. ff. ut glo.

Si post. In versissimo no. q
in ora l. unissimi tpis induit di
scre ptinaciam manus. In contrarium facit l.
si quis ita de con. et de. dic q hic pendi
cat quo ad impediendu qtinuatione ibi
vero pendicat quo ad aliud ibi qtemnt
et concesso sim glo. hic ptatem licet infra
glo. contrarium. C. ar. tu. l. si pater et ma
le sm Ray. glo. opp. de l. p xi. in pri.
et recita pma glo. et dic ut in ea qrit
oppo. de l. statim. ff. p xi. in fine solue
ut glo. et ibi dixi p dy.:-

SI ex duobus. Ibi alterum
in excepto ut in eo Ruff. hinc
l. nec ob. l. pupillus. ff. de admi. tu.
quia hic in tutoribus culpos et ibi quia
ille hic beneficium cessionis / ut l. indebiti
et videas illam glo. de l. si pupillus
que semper declarat istam l. ibi per salse
s. totum quod erat debitum secundum dy. ibi satisfac
s. ut alii liberentur / et inde quod no. ff. de
admi. tu. l. qui tutor. § fi. et C. de cur.
l. nec intentio / vide ibi notam glo. quod
tutor vel curator tenentur omnes una
actione et una obligatione / non pluribus. Glo. oppo.
de l. si sup. de fideius. so. ut glo. dic. de hoc
ut dicitur in dicta l. si pupillus / quia illud
est difficile contrarium. Nicol. de neap.

SI autem. Ibi tutore quo animo officium
administrat ad hoc secundum dy. § l. excep.
de le. non quasi rem pu. sal. fo. et fi. C.
ut glo. Item oppo. de l. adversus. C. de admi.
tu. et l. actio. e. ti. et fi. ut glo. in
dicta glo. so. pluribus modis / sed prima
so. est vera et dic ut no. in pallam l.
adversus et inde quod dixi. ff. e. l. y. § fi.

LItigatores. Ibi lex Fuil.
per hoc ff. de posti. l. hii qui
secundum Ja. de are. submitti ista l. probat
ar. quod abbas non tenetur ministrare expensas
monacho litiganti contra eum / de hoc nota
glo. in l. si suspecta in fi. de inoffi. tes.
ubi glo. tenet contrarium per quam fuit per ut in
pos. le. l. pelt. / nec ob. ista l. ut statim
dicam in contrario solone. Glo. oppo. de
l. si suspecta § fi. ff. de inoffi. tes. dic quod
illud est in favorem alimentorum / quod ibi obtinui
erat in prin. et sit pone illius probat
et rote promittit debent submitti /
suspensis que rotes hic cessant. Item oppo.
de l. fi. C. de ordi. cog. glo. non so. sed
dic quod ibi erat quod de bonis de quibus contendit
reus ille agens et iam vincerat in causa
prin. / unde ex illo bonis debet habere suppeditari
victum / hic erat quod de quodam debito
particulari / secundum an. de per. vel dic / quod ibi
erat quod status et bonorum omnium / nec he-
bat unde posset se alere aliunde / hic non
sit secundum dy. / vel dic quod hic erat prelacio
per illo qui petit sibi administrari suspensione
possessionis vel quasi liberatur ut ibi probatur
que rones hic cessant / et per istam patet
responsio ad l. istam in q. de monacho / quia
monachus non alebatur a monasterio quia non
habebat aliunde se aleret. Nota.

QUum tutor. Glo. ponit
casum duobus modis sed tenendum
primam lecturam ibi illa. secundo neg. glo.
querit que actio datur pupillo et que
creditoribus / et fi. ut per in ma. glo. Item
Querit glo. in quibus creditores habebunt
pupillum obligatum ex eo quod cepit contra
tutores actione tutele / et fi. ut glo. ibi
ut l. cum y. C. arbi. tu. dic et hoc fuit
ad q. ibi non per doc. s. quod si filius absti-
nuit se ab hereditate paterna et aliquid
accepit ab contractoribus patris / quod non possit
conveniri a creditoribus / per quod illud quod accepit
de hoc q. plene dic per dy. in l. quesitum
q. de sepul. vio. / facit ff. de acquir. he.
l. pro herede § si quis et l. pos. Ray. l.
l. cum dicat quod hoc habet locum ubi statutum
dicit quod contractores debeant habere pro acceptum ab
heredibus offensi tunc cum filius accepit
aliquid ab contractoribus vel hereditatem adire certo

SI probatum. Quia per nomen
debitoris minus ydoneo ex re
pupilli a tutore quoque contra ipsum absolvit
sequens ad probationem tenetur h. d. secundum Ray.
Glo. op. de l. tutor de admi. tu. solve
ut ibi non in l. qui potius quod oppo.
de l. si minores de admi. tu. et fi. ut
glo. et bene. Ultimo.

ALterius. Minoribus in inte-
grum instituit contra maiorem
sibi restituitur et actio contra eum minoris
beneficio liberatum secundum duo secundum primam lecturam
quod secundum aliam dicitur quod minori plus solve-
ri potius quam illis de iure speciali restituto
contra dicitur contra illum eius beneficio liberatum
tum ni subsidium propter inopiam illius /
cum per dicta so. facta fuit h. d. secundum Ray
secundum secundam lecturam vide glo. que ponit ibi ca-
sum et bene ibi maiorem no. quod minor qui
debet restitui debet allegare et probare cum quo-
re petit restitutionem fac. per hoc q. de
min. et ar. le. l. tunc et de minori l. minor
et ff. de mi. mi. l. item et preca. § si
minor secundum Ja. de are. ibi solvitur cui ista
lex intelligitur duobus modis / ut in glo. ibi prin-
cipalis actionem restituuntur / et per restitutiones in
integrum sibi factam glo. intelligit / primo quod
ille adultus factus iam maior restituatur
quod cum contractu alio modo quod hic maior
cuius morum restituatur contra contractu
qui fuit contemptus in maiori petitio
primis causis est vera quod secundum intellectum no
patitur lex / unde ut prius causis est vera ut
per lo. quod alibi non in sit ut ff. de pen. he-
dis l. si qui prior / et de neg. g. l. si
pupilli. § i. secundum Ja. de ra. et Ja. de are.

NOn idcirco. Commento minore
nomine illius quod que per in integrum re-
stitui postulari illius in beneficio contrario
hoc dicit contradictum secundum Ray. ibi actio l. beneficium
restitutionis in integrum / quod restituit actionem

ibi sumt sed si ex pacto non sunt fcti et l. se.
sequitur ibi mo(n)itum si non solverint ex
condempnatione ibi except. proueniat in ea
appellacionis sm glo. nisi adversus execucionem
sive ar. ff. e. l. i. § . nonnum sm Ray. ibi
actione l. b(e)n(e)ficium restitucionis in integrum quod
restituit actionem tutele et utilem sm Ray.
glo. ponit casum pro l. si minore. C. de
admi. tu. pro ea subiit incipiat communi
actione et c. ut in glo. dic et ubi ideo
pones post ubi reddit / et ita debes
intelligere et ordinare istam lr(am) alias non
posses eam intelligere ¶ Glo. querit in
quid sine cessione habet utilem actionem / et fit
ut glo. et dn(us) allat. l. ii. dic / hoc non est
verum quia ex persona pupilli non potest eam
solvere quia statim quod solvit eius sublata est
actio quod tutorem et sic pupillus iam factus
maior non petit restitucionem in integrum contra
tutorem / nec aliquis eius nomine / sed ex sua
persona non potest agere / quia ipse non vr(ite) sol-
visse pro tutore / sed debitum solvere suum ut
l. cum dividendo ff. divisi. C. com. divi. et C.
man. l. pomp. et quod ibi non / pro isti tutores
videntur condempnari ob eorum dolum et sic sine
cessione non dicitur posse agere ut l. si
plures de admi. tu. Idem est si ob neglige(n)-
ciam ut de cti l. ii. de contrario iudi. tutele
sm an. de pis. non ob. l. contraria / quia loquitur
collegis ut liberent Idem non ob. prima l.
in re / quia loquitur in eo quod que petunt restitucio-
nem in integrum sm Ray. / Et adhuc videtur obstare
quia si iste autem condempnatur racione proprii doli
vel culpe non debet posse petere cessionem ut l.
l. § . inter tractemus C. in glo. que mar-
qui administraverit / que nulle dicitur hic quod
possit fieri cessio sm an. de pis. ibi
loquitur quando plures conveniuntur racione proprie culpe .·.

Cum pupillus: Cessione
actionis tutele a pupillo facta contra
collegam morti in solidum condempnato
secutam solvere debita non excusatur. h. d.
sm Ray. hec l. habet duas lec. / prima ha-
bet pro parte dic ut glo. ¶ Glo. inducit
inducit hanc l. in ar. quod quicunque uno de
eorum conveniatur in solidum quod debeat fieri cessio
pro parte / et non insolidum allat. C. de ad-
mi. tu. l. si plures dic ut ibi non glo.
alias distinguendo / sed cum ista solucione glo.
concordat quod fiat cessio tantum pro parte sine
aliqua distinctione ut ff. de fideiuss.
l. modestinus / et de duo. reis l. i. et /
hanc glo. lege dy. in dicta l. si plures sciendum
enim est / quod tutor condempnatum potest petere
partem suam ab alio per actionem neg. gestorum ut
in dicto § . inter tractemus in l. i. C. e. sed
in duobus reis est idem / quia unus habet
actionem neg. ge. contra alium ut l. i. C. de duo.
reis . ge. si habet actionem si ipse solvisset in-
te for(m)a(m) eius excepcione ut ff. de ven re. in.

l. in re . § . cum dampnum et de sing. fut l. i. § .
quod autem / distinctio autem quam facit glo. in l.
si plures hic locum in fideiuss. / quamvis
unus non possit agere contra alium ut C. de
fideiuss. l. cum alter sm dy. in l. si plures
dum est in fideiuss. non potest hic locum quia
si ipse conveniretur opponeretur quod alium b(e)n(e)fi-
cium cessionis / ut l. si pupillus C. de
admi. tu. et l. ultimam aut quando habitum
§ . si creditor ff. de solut. et ita potest
optime fideiussor si agat quod cum insolidum
sit, poterit contra creditorem sed ipse non per
sibi cedere cessionem actionum / quia est liberatus ge-
neraliter agere insolidum nec ob. quod possit dici
quod excepcio que ob. cedenti / non obstaret ei cui
facta est cessio ex causa onerosa / quia illud
est verum ubi excepcio non obstaret ei cui
facta est cessio ut ff. e. l. § . si de lama. sed
an. de pis. Circa hoc autem an debeat fieri cessio
in coreis insolidum / an non / dic quod aut de-
bitum insolidum ad quemcumque spectabat et
nunc actio non debebit cedi in alio aut
spectabat non quem insolidum / et tunc debet
cedi insolidum / aut spectabat ad utrumque
et tunc debet cedi pro parte ut ff. ad macedo.
l. si mili. § . i. et de in rem verso l. si pro
parte § . i. et C. quando l. Idem quando / et hoc
ingreditur in tutoribus vero / et cum queritur an
cessio fiat insolidum / dic quod aut est condempnatus
quod racione proprium dolum suum / et tunc non fit ces-
sio ut l. si plures de admi. tu. et l. i.
§ . inter tractemus C. e. / aut propter culpam
suam / et non debebit sibi cedi actio et
in § . inter tractemus / aut propter culpam
collige et tunc insolidum debebit cedi
pro parte ar. dicte l. si plures et dicto § .
inter tractemus et l. si ab initio tutore in
fi. ff. de le. i. quod tene cordi. et hoc dico
non repetimus in l. si plures .·.

Defensori pupilli tute-
le pupillo competens non permit-
tenda nomine propria sed sumptus condempnacionis
in tutores pro media competere. h. d.
ibi pupillus dic ut glo. quod habeat personalem
actionem tutele ut l. pro officio C. de admi.
tu. et ff. de pupill. et c. l. debimus Glo. oppo-
de l. alia ff. de novacio. sol. ut glo. de hoc
hec plene in l. per errandum C. de inditis
Glo. querit que contractus fuit iste ad-
ministrator cum pupillo et respondet ut glo.

Quoniam: Ibi convenire et
et non ex pacto / alias secus esset
ut C. e. l. si ex duobus ubi curatorem
negligentem in convencione tutoris hoc dic
Glo. oppo. de l. alia § . fi. C. e. so. ut glo.

Postumo: Tutor datus po-
stumo nato eo nato utili tute-
le negotiorum gestorum actione convenitur. h. d.
sm Ray. Glo. querit que actio utilis
competat isti et respondet ut glo.
Guido de neapoli. l. d.

Non solum: In bonis tutorum curatorum et curatorum minores et furiosi pro missum sequitur. h. d. Ray. ibi datur pupillo / glo. de. l. ex pluribus de admi. tu. Re ut glo. dic. Sed numquid heredes suus pupilli habeat pro missum / glo. non dicit quod sit in l. dabimus de pri. ex. que sunt est Ald pro l. non solum. § fi. ff. de reintegr. que cum est pulcherrimus et singularis glo. de hoc habetur in l. si ex pluribus. ff. de admi. tu. ❡ Glo. querit quod pro missum est istud Responde ut glo. ❡ Querit glo. numquid habeat tacitam ypothecam pro bonis tutoris / Responde ut glo. / allegat glo. l. pro officio. dic ut in dicta l. dabimus § fi. et l. se. dominus Nycolaus de napoli.

[...] contrario iudicio tutele et utili actione [...] tutelam

❡ De contrario iudicio tutele et utili actione

❡ Continua istam rubricam quia ff. dictum est de actione que datur pupillo / nunc de actione que est contraria que datur tutori ❡ Ad evidentiam actionum premittam post Io. dy. quod quedam nomina contractuum non sunt distincta ut est videre in societate / quia quilibet vocatur socius / nunc nec habebit locum actio contraria aut sunt nomina distincta / et hoc aut utrumque secundum nec accipit generaliter contraria alius / et tunc nec habet locum actio contraria ut in empt. et ven. ut ff. de act. empt. l. ex empto. vel alterius accipit contraria alius / et tunc datur contraria ut est videre hic / et in mandato et in similibus actionibus / et de hoc habes glo. Nota quod non tenetur alibi secundum dy. ff. de actionibus et obligationibus l. ex consensu quam glo. tene bene menti.

Contrarium: pupillus obligatur tutori actione in rem suam / et pro expensis ab eo factis circa administrationem suam ibi pro tutore. Nota quod actio tutele est pro toribus / et est bone fidei secundum dy. tenent contrarium § actionum inst. de act. pupillaris actio tutele est de iure civili ut inst. de tutelis in prin. ex quo ibi non / facit quod non contineret in l. ex hac in fine de inst. et iure et dixi in dicto. ti. inst. de iure naturali Nam omnes qui contractus sunt de iure civili ut inst. de obligationibus ex quasi contractu nas. et sic glo. que dicit quod spale in tutela non bene dicit ut dixi. inst. ti. inst. de tutelis in prin. Ibi propterea inde rationum in Rica huius ti. et ibi pone rationem quare ista est pro toribus / et alia civilis ibi administrationes. i. ad impediendum in rebus quas administrant / Nam actiones ad administrationem compellitur ut ff. de admi. tu. l. i. in prin. secundum dy. ibi quod dicit quod ibi Ret tantu obiectioni / que posset fieri quod ista actio non habet locum cum pupillus non possit obligari tutori sua auctoritate et pupillus sine tutore obligari non potest / et hoc sequitur secundum Ric. secundum dy. Ibi obligaretur et sic dicitur quod sit spale in actione in actione tutele contraria / quod non videtur verum / quia idem videtur in actione directa / Nam si tutor emit rem pupilli palam et bona fide obligatur pupillus civiliter et naturaliter ut l. tutor rem. ff. de admi. tu. / Sed si fecit clam et mala fide / non obligat illum pupillum ut l. non existimo. ff. de admi. tu. et l. cum res. C. de contr. empt. et l. iii. § sane. ff. de admi. tu. et l. si in emptione § fi. ff. de contr. empt. ita est et in actione tutele contraria / Nam ita demum tutor repetit sumptus / si fecit eos bona fide ut § e. l. iii. in prin. et in. § indicio secundum dy. cum constat tutorem gessisse bona fide vel mala fide / et nullum est spale in actione ista nunc dubitatur et tunc pupillus est locupletior et nihil est spale ut per l. iii. et l. pupillus. ff. de aut. tu. Nam in necessariis tantum pupillus tenetur in quantum in qua est pupillus locupletior / Sed si dubitatur an fuit negocium male gestum inchoatum / et tunc est spale in ista actione pupillus cum tenetur aliis actionibus / et in ista tenetur ut l. si pupilli in prin. de neg. gest. et pro e. l. iii. § sufficiat secundum dy. / et facit quod dicit ibi pergentibus ❡ Glo. querit numquid tenebitur etiam naturaliter hoc casu et Re ut glo. ibi. l. pupillus nolle et ibi ff. de novat. ff. de aut. tu. de hoc dicit ut non ff. de verb. l. pupillus nolle et ff. de novatio l. i. et C. de inutil. stip. l. i. et l. si emo in prin. ff. ad trebell. ubi tangitur de hoc et ibi dixi.

❡ **Hec actio**: vide glo. primam que dicitur dic quasi velit dicere glo. actio in genere / et non in specie ibi probandum secundum quod habeat contrariam actionem neg. gest. secundum dy. ubi finito officio tutele ibi actio contraria tutele secundum dy. ibi durat dicit glo. post offi. / et dic ut in glo. et ista glo. ponit ubi casum in isto § ibi in ipsis pro tutorem vel curatorem vel defendi singula singulis reddendo. de. l. iii. C. de admi. tu. dic ut ibi.

❡ **Preterea**: Ibi queritur pro contutore secundum dy. ibi sumptus non ob. l. ex quibus ff. de condict. inde / quia pro sed est qui ibi non quia ibi datur exemptio sola hic exemptio et actio ibi pro Sed an iste poterit opponere nisi modum exceptionis quando agitur contra eum actione indicati videtur quod non ex quo fuit semel reddita de exceptione ar. l. fi. C. de fideiussoribus et ff. de except. rei iudic. l. duobus secundum Ja. de are et inde quod non pro Ray. C. sen. rescin. non posse l. pro empte ibi resarcire ex quo fuit tam pensare pro reprobantem Nycol.

❡ **Aut in hoc iudicio**: Ibi contrarium

p hoc inducitur male dux glo· in eo q
ipa· no· j·e· l· quid gs· s· indicio et j·
dictum ibi p bando· s· q consequatur in
depnitate de hoc q debebatur sibi ex
contractu priuo dy·:—

Hanc actionem: Ibi actionis
s· contraria Nicolaus de neapoli l·d·

Longe: Glo· querit quare est
q datur maior grm iudicium in
tele ubi interuenit actio de ra· dist· q
ubi no· interuenitur actio de ra· dist· et sol·
Responde ut glo· Nico· l·d·

Quid ergo: No· bu· hunt
prin· ho l· quo quoniam posset
esse q tutor expendit plus in rebus
pupilli q heat p pupillus in facultati-
bus· dic q pot ee qz erat mora ipsi
pupillo q status et sic ducitur expe-
sit utile et fuit· bo· et priorum pupilli
quia libertas est inextimabil· j· de r· iur·
l· libertas et· C· de hiis qui de re· uel
essu· l· si sim an· de reb· uel dic q pot
esse q tutor incepit negotium ualiar
s postea hunt malum effcum Nam et sit
recuperat ut in hac l· s· suffit·

Contrarium: Ibi liberatio· s·
generale Ibi liberatio sz si pupillus
nollet agere tunc dabitur remedium tu-
tori q in hes· C· de us pu· l· in· ubi
habes de hac bonum glo· Itm ponit im-
plorari iudicis officium ut· l· si contendas
de fideiuss et l· aurelius de libe· l· sz
bul· ibi petit p actionem tutele ytrarium
ibi petitur pupillaris sim dy· ibi se
uerare sz no· seueranit ubi soluit· s·
ipse tutor de sua ppa pecunia Glo· oppo·
de· l· cos· s· sup· C· de us· so· ut glo· Jt
oppo· de dcn· l· cos· s· ceter so· ut glo· Glo·
querit pone q tutor fecit sibi liberationem
fieri a pupillo cu iuramento numquid ualeat
talis liberatio Et adde ad istam glo· no·
q totus mundus allat eam et solu de
ut glo· ibi in aut· sacra dic uo· sim dy·
illius aut· q hoc no· procedat qz illa
aut· lo· in contractu et contractu e ppe
ille ex quo hunc inde nascitur oblo ut
l· labeo· s· contractus· j· de ver· sig· sz hic no·
e contractus sz distractus ergo no· oz ad illum extendi
cu illa aut· sit odiosa qz pnarimone
restitutionis bnfic· q est fauorabile ut· C·
de inoff· l· 1· ergo no· est extendendum ut
l· cu quidam j· de li· et postu· dic sim
dy· so illa aut hic hic locum quia tractatur
de liberatione alicuius et sic de actu fauo-
rabili et sumus fauorabiles in liberatione
ut· l· arrianus de act· et oblig· pt quo
quis liberat aliquis salua uale ad no· pe-
tendum rone illius ual obtow et so pot
dic· q aut· sacram vedicur sibi locum· fiet
· C· de pact· l· si minus· s· pactus ne petet

et q ibi no· sim dy· et de hac habes p dec·
et ray· in dcn aut· sacra tu· si· et ibi
p rose· et de hoc est no· p doc· i dcn
l· si quis· C· de usuris et ibi inde:·

Usuras: Ibi sterilis aduerte q
tuta experime practicauit istam· s· Nam
isti non pmittunt stare pecunias suas
mortuas lubardi uero sic qz illas
habent saluas p omnes suis al· dic ee
pecunia ociosa ut· C· de admi· tu· l· cut
ores· qui post· s· r· ibi pmuat· a· om dc·
Glo· oppo· de· l· si p imprudentiam· C·
de cmt· so· ut in ea dm iste· s· fuat
ad q talem tu sas q dn filius fuit· e
in ptate prua q no· currit com eu pre-
scriptio ut· C· de annali exce· l· r· in sic
ergo ponamus q filiusfamilias hebat res
aliquas in quibus pr no· hebat usufru-
ctum p quibus no· pot agere absque consensu
priuo ut glo· no· C· quo· l· in· s· si filio
que est no· ut dixi· j· qui di· l· ec· l·
usus· s· si ita· Quero numquid eo cum
currat sibi prescriptio du e in ptate dnus
Ray· dicit p hunc tex· q cum ipse resistit
prem q decet sibi pstare auctorem in
iudicio et no· ponit exponere et tu oz
excusari ita q no· currat contra eum
prescriptio dum no· potest et tunc intrat
aut tex· huius· l· et in aut· de equa· de·
s· illud um suitur aut· qd locum· C· de
coll· et ex· de elect· q· c· si· sim cu sz
dm hoc no· procedit quia filius potest
petere ut pr· compellatur ad pstandum
auc ut hes· C· de bo· q l· cu no· solu
s· nichil q no· pot fuerit hic tutor qz
no· pot p tore compelle hunc e q mar-
sili· indistincte tenet q in eo casu prescriptio
contra filium currat ar· C· ex qui· ca· ma·
l· ait pror· s· r· Nico· de neapol

Sufficit: Ibi diligentiam i· uer-
iter sz no· ueto et hic locum hac in tu-
tore sicut in alio gestore uoluntario
ut no· in l· pupilli in prin· de neg·
ge· sim dy· et ibi de hac p contra et
p hoc pz regulariter ee fallam· glo· q est
in· l· ex pte in prin· C· si· in· h··
que no· inuenitur alibi et dicit illa glo·
q si aliquis cepit me defendere i iudicio
male lz r portauit simul gi· ca tu pot
repetere sumptus sz hoc e falsum quia e gestor
uoluntarius p hoc facit · l· iii· C· in hac
j· iudi· sol· et· C· man· l· et et ibi pe-
tenet illam glo·:—

Judicio: Ibi ante tutelam· s·
finitam ibi post tutelam finitam Querit
glo· uel distinguatur an fuit gestum
uel no· ubi est expssu cum tutelam fuerit
et bn dic ut in ea· So querit que est
ro quare magis e diuisz in hac cum lz

in alio casu ut glo. dic contra istam glo. videtur ff. ex. b. e. l. i. § in hoc modico se-
potes dicere quod ibi loquitur ubi debitum des-
cendit ex persona patris. hic ex per-
sona illius pupilli ut dic et melius
quod hic non exegit a pupillo / sino ex-
spectatur / ex eo quod tutor erat / etiam
exegit a pupillo ut dicit in § in hoc.

A tutela: Contra oppo. infra
qui mo. tu. faciu. i. pri. et ff.
decreto de suspec. tu. sed ut glo. Item
oppo. glo. de l. si tutor. ff. pt. b. t. i. et
so. ut glo. Ista l. allegatur per dy. in ar. ad
quod tale quod plerumque impendit aliquid de
bonis suis vel alius administrator / et postea
remotus est ab administratione aliquid
possit repetere sumptus factos in ipsa ad
ministratione / ista l. probat ar. optimum contra
incontinentium facit in aut. quod res in dotis
C. de sac. sanc. ec. secundum dy. dic so. ibi
deliquid in eadem re et ideo repetantur. hic
aliquid posuit in illa et ideo repetit ar.
ff. de his qui in dig. f. l. vestri in. b. notatur:

H Eredem: Ibi contrariam
non ob. l. iii. § fi. b. e. ut ibi
dixi per dy. et in l. cum ordinum in prin.
de fideiuss. in. et adverte / quia illa l.
iii. § fi. facit multum contra sed dictam in
dicta l. cum ordinum de fideiuss. tut. sed

S i tutor: Ibi actionem ubi sal
vatur vel cautio de indempni
tate praestitur ut in l. si tutele. b. t. i.
secundum Ray. vel dic est ut liberetur ar. l. si
quis mandato de neg. g. / Qualiter autem
ista sine liberationis mandetur ex eam
dem dic ut dicta l. si quis / quia captis
pignoribus etc. ut ibi p. ibi solvatur
dummodo sit finitum officium b. e. l. i. § finito
glo. oppo. de l. si per ea C. mandati sed
ut glo. Querit glo. que est differentia
inter fideiussorem et tutorem / glo. remit
tit ad l. si quis mandato. b. de neg.
g. et allegatio quae est corrupta / quia
aliquando habetur in glo. mandati sed dicere
debet de neg. g. Nico. de neap. l. d.

De eo qui pro tutore vel curatore neg. gestit Rubrica

De eo quod pro tutore vel cura. ne. ges.

Super ista Rubrica dicit glo. quod pro tutore
est unum nomen etc. et dic ut glo. et dicunt
inter istum titulum et sequentem vide ibi sup
Rubrica ut ibi dicam. Nico. de neap.

P Ro tutele: Ibi videtur quod
casum tractat glo. et dic
ut in ea / dic contra hanc
glo. facit C. e. l. fi. l. Bo-
num sed dicit quod ibi sponte gessit

Nam tamquam tutor licet sciret se non esse
secundum an. de pis. ibi gessit. s. tamquam tutor l.
pro tutore vide quod notat Roff. in n. si ali
quis crediderit se tutorem et in ti. sed
ibi tutorem cum non sit in veritate ibi egre
rit. i. administraverit negotia pupilli. sed
dy. ibi mutale i. actionem pro tutele secundum
glo. et dy. Querit glo. quam habebit dominum
actionem pro tutele et Respondet ut glo. et adverte quod
ista est alusptulum obscura / ideo adverte ut glo.
dicit alias pro tamen distinctis tutele dic vel
tutore non est ut ibi sanit teneatur actione
tutele non ignoravit / teneatur actione pro
tutele / et sic glo. refert se ad te quod dixi
b. t. subiunt glo. aliter tamen inducitur / sed
ut in eo qui non erat tutor Responde ad glo.
que dicit vel tu tenearis secundum sed. et dic /
ut in glo. Querit glo. quae actio detur
contra illum qui fingit se esse tutorem / cum
in veritate non sit et Respondet ut glo. in l. iii.
C. de testa. tu. dic nec ob. l. i. sed Rubrica e.
ti. quia ibi sponte gessit tamquam tutor / sed ut
alius licet autem gessit ut tutor licet sci-
ret se non esse tutorem secundum Ja. de are.
Querit glo. que actio dabitur contra istum
secundum gerentis tutelam / et Respondet ut glo.
et secundum Contra istum ti. oppo. dy. quod ista actio sit
sui natura / quia autem gerit ut tutor /
cum in veritate non sit sciat aut sciens
et tenebitur actione negotiorum gestorum dicta
ut l. iii. sed pueto. C. de testa. tu. / aut cre-
didit se tutorem et tunc habebit locum
salva veritate actione negotiorum gestorum / Ad hoc Respondet
dy. quod ista actio fuit inventa in favore
pupillorum / ex eo quod est magis primaria sed
actio negotiorum gestorum / nam ut primarium inter
reales et personales / et primarius reale
et personale habes in ff. q. de primus cre. l.
dabimus. § i. secundum in actione negotiorum gestorum
ut p. e. ti. l. primus § i. et l. si ventri
secundum dy. dic primo in actione negotiorum gestorum
ut p. e. ti. l. primus § i. et l. si ventri
secundum dy. dic primo in actione negotiorum gestorum
pupillus habet primarium in personali ut l.
Si negotium e. ti. licet in reali non habeat
ut ibi not. et l. ventri in prin. e. ti. et
sic dicit an. de pis. / quod credidit fuisse cre-
ditorem sibi venit per addy. dy. p. g. quod ista
actio inducit qualitatem et primarium reale
sed rationem primarii realis dicit pro tutor. ipsam ne
gotium ut hac l. i. in prin. non est visibile
so dictum ipsum esse qualem dicas g. secundum an.
de pis. quod iusta dicit ex eo / quod actio tutele est
priata prout personalis / et C. de nup. cl. l. mer
pulandis et insti. quibus al. in. pos. § i. et
propterea cessat actio neg. g. que respicit rerum
administrationem de neg. g. l. i. Querit dy. si
aliquid actio pro tutele et contraria tu-
tele de quo dictum est. b. ti. proxime sit bonae fidei

vel strictum ius / et mo quod sint bone fidei qz in actione stricti iuris non veniunt usure absque vinculo stipulacionis / sed in actione bone fidei usure veniunt ex sola mora ut l. cum quis C. de usur. / Sz in istis duabus actionibus usure veniunt ex mora ut pz in l. que C. contra. C. n. i. et j. hoc e. l. iij. Item tutele. que sint bone fidei Jo. tamen in actione actionem ponit istas actiones inter actiones stricti iuris. et pro se allegat dy. qz non inveniuntur enumerate inter actiones bone fidei / que sit ponitur d'att quod actionem que sit stricti iuris ut ibi notatur. Omnes enim actiones que dicuntur bone fidei sint stricti iuris ut ibi no. / Ad contrarium rndeas / quod lz usure veniant / non tamen sequitur quod sit bone fidei / nam in materia ex testamento veniant usure ex mora. j. de le. ij. l. cum a fisco usuras / et C. de usur. et fr. ut l. pro tutela / et tamen constat ipsam esse stricti iuris ut C. de in lit. iur. l. i. et sic habent naturam bone fidei lz sit stricti iuris. Glo. oppo. Insti. de actione § actionum et tenet quod contraria actione tutele sit bone fidei et allegat rones suas / pro eo allegatur / qz equalitas in utroque e servanda. C. de pos. sacro. sa. l. fi. li. xij. et de inibet pu. l. jam hoc iure. cum ergo actio tutele sit bone fidei / que datur pupillo ut in glo. § actionum / ergo et contraria / et invenias quasi dy. in allamus illa glo quia est no.

Cum eo: Ibi pro tutore i. qui tutor cum in veritate non e sive sciebat sive non credit se esse tutorem i pro se et contraria pro tutele datur pro tutori in pupillus est ante pubertatem j. e. l. fi. et ibi nota que ita facit C. n. i. l. i. § sive ibi / pro tutore i. tamquam tutor cum in veritate non esset sicut dy. ibi dictum dicit glo quod hoc esset expressum vitans ut dixi de hac dictione. C. se ma. l. si ante.

Si quis Ibi quasi istud est diminute scriptum glo. oppo. d'co qd hinc sit C. hac l. v. pro inde / et hoc e difficile consilium ut se. ut glo. ut in ultima se. quod dicit qz hoc e speciale favore pupillorum / dic quod potest ex eo quia ibi iur. pro inde generaliter negociorum impuberis et e similiter in eo quod dixi. C. qz actio pro tutele e magis similis quam sit actio neg. ges. ut dixi ibi in princ. et inde hic quod no. glo. et hoc C. de neg. ges. l. iii. § hec actio / ad hoc posset rnderi quod ibi non erat similiter militia / scias tamen quod glo. C. e. ti. l. i. Querit de ista rone diversitatis et non rndz glo. querit quod actio neg. ges. dabitur in casu ubi fuerunt administrata bona / rn. ut glo. nyco. de Neapolis :-

Curator: Ibi gesserit s. tamquam cur. ibi cum / et non quod tutor. Querit glo. que actio dabitur in primo casu ipsi curatori / et rn. ut glo. Querit glo. utrum actio pro tutele generat actione neg. ges. in casu / ubi tutor e compulsus administrare / cum vere tutor non esset et rn. ut glo. / et ubi allegat l. iij. § hanc actionem de neg. ges. / dic et hoc verum e. s. cum non generat actionem directam et ita potest intelligi l. iij. § hanc actionem de neg. ges. / sed cum utili actione pro tutele bene generat / qz utilis cum utili non impedit se ad invicem / cum ambe sint quasi extraordinaria / et una non excludit aliud ut l. ex pe[illegible] C. ad l. aql. et C. ad l. aquil. l. quemadmodum § magistratus et no. glo. de damp. infec. l. qui bona § si quis operis fam. Ja. de are. / et habes pro pe. C. qui da. tu. pos. l. a iure.

In protutele: Ibi attingat i. non administrat ibi gessit / et quod negligenter glo. op. de l. si pupil. § fi. et illa maz

Sis qui: Ibi non enim. Item non credit tamen ibi tamquam s. pro cur. ibi pupilli qz contraria actio istius pro cur. tenetur non tez in prejudiciam pupilli sed in prejudicium convenientis solum si restituendum pro se ut j. n. i. l. i. in princ. et ibi pro dy. ibi admissio. Non tutore videte tamen non audietur pupillus et restituetur si vendente pro tutore audietur pupillus ut h. pz / Item ubi gravavit tutor iniquum re. quoniam sit pupillo vel non / lz convenire pro tutore sit secus ut j. n. i. l. si pupilli fan dy. et dic ut ibi / oppo. glo. de l. bone fidei j. de acquir. re. do. et se. ut glo. Item oppo. glo. quod res pupilli usucapiuntur ut l. apud celsum § si quis re tutor j. de do. exce. se. ut glo. et bn / et glo. allegat pro contrario l. neqz j. de re. cons. dic ut ibi :-

Quero: Ibi tutor. i. tamquam verus tutor teneatur actione tutele Ibi tutore id e ut verus tutore fan. dy. ibi salve dz fac. j. de acquir. her. l. si is ad quem fam. Ja. de are. ibi infi. l. facit quod no. j. e. l. i. in prin. et allegat ij. p. l. pro gnal. C. de offi. pro l. observare in fi. qz si index delegatus ignorat se esse delegatum et ferat sententiam / que talis sententia non valet tamquam privati / qz oz quod sciat se iudicem ar. hij. l. Querit glo. quod actio dabitur et rn. ut glo. :-

Qui pro tutore: Querit glo. quam diligenciam teneatur prestare tutor et rn. ut glo. et allegat l. a tutoribus in prin. et dic ut ibi. Nico. d'Neap

Eo qui. querit qui dubium. ille audienti contium. Rem ut glo. hic finitur dicta ordo digestorum iij. de neapoli

De testamentis

Glo. continuat Rubricam duobus modis primo ad proximum. dictum est de curatelis que dantur in testamentis et hic ponitur de testamento. Secundo sic volumen ff. veteris sic diuisa in vij partes habuimus ergo hic incipit quinta quia sit ut C. de veteri iur. enu. l. ij. § i. primus. Querit glo. quare inter consultus quare incipit a diffinitione dic ut in ea que cla est.

Testamentum. hic ponitur diffinitio testamenti. Et primo. legatum est sua voluntatis iusta de eo quod quis post mortem suam fieri voluit ut l. legatum est testamentum quia aut geminatur diffinitum et diffinitum ut l. i. § si. l. b. de dolo et l. omnis diffinitio de re. iur. sed hic est contra ut l. si idem cum non idem. C. de codicill. ergo ista diffinitio non est bona. hinc Jo. quidam dicunt quod hic debet subaudiri de eo sicut inuisso consensu comprehendit glo. nam testamentum est etiam si quis instituit ut et ita ut l. i. § b. ex fundo de hered. instit. Et potest esse fidei commissum vel vel donatio causa mortis vel et tamen non est testamentum. Ideo dicit glo. ut testamentum omnia contraria subaudiatur h. cum institutione hered. dicit dominus vi. in quod iurisconsultus neminit diffinire testamentum et quod ista diffinitio careat ista substantiali subaudiendo. Ideo dicit diffinitio perfectam sine subauditione aliqua et tenetur constare contrariam. Ideo pro ea declaranda sciendum est quod diffinitio debet ponere substantialia rei diffinite et pro hoc debet contineri genus sub quo est res diffinita. Item debet continere differentia ut per hoc appareat quod differt ab aliis speciebus generis sub illo contentis ut ff. in omnibus. l. in quibus diffinitio ponitur tale genus. Sententia est genus omnium deliberationum voluntatem contractus rei deliberatam voluntatem. Ideo dicitur sententia inditis in re de sententi. quia consilium deliberauit dicitur sententia. l. ut l. ex sententia de testa. m. dicitur sententia heredis et si tacite appareat de sua voluntate ut l. in publicis § pro. b. de suspect. tu. Dicitur sententia hic est deliberatio. et dicitur testamenti ut hic ponitur pro genere prout in differentia voluntatis hoc refertur ad dicendum illius dispositionis que est ex causa non voluntaria seu disposita de quo plene dixi in l. ex hac scriptura § i. de donat. Prout in diffinitione iure hoc est ordo qui sunt liberi et ciues Romani. nam subditi alteri potestati non cives non possunt facere testamentum ut l. s. c. l. iiij. et ibi notatur et l. ij. in prin. eius. Solius ponitur est in diffinitione iusta. Et ista vbi pluribus modis dicuntur vno modo iusta hoc est solempnis ad differentiam voluntatis non solempnis que non dicitur testamentum ut insti. de hered. que ab intestato in prin. Item iusta hoc est legitima a iure permissa non improbata. Si enim quis instituerit non capacem vel in persona non disponeret non esset testamentum ut l. quidam de condi. insti. et l. mem. de condit. et de et C. de hered. instit. l. i. et hoc est dicit glo. Item etiam dicitur iusta etiam hoc est perfectus ut l. de le. iij. l. qui filio § si. propter hoc ergo dico quod iurisconsultus posuit hic diffinitionem perfectam ut de hered. insti. pure intellexit non est enim dispositio perfecta nisi heres instituatur cui non sit dispositum et quod nascantur aucto. nec quis sit ille qui persona defuncti quasi representet omnes alie voluntates principium de iure dicitur imperfecte. nec pro se potest stare et sic non est necessaria subauditio glo. ponitur in diffinitione de eo quod quis post mortem suam fieri voluit. hoc quod dicit post mortem suam ponitur ad differentiam dispositionum inter viuos. apparet ergo quod hic diffinitio est bona et perfecta. Contra quod alii diffiniatur insti. e. in pri. vbi dicitur quod testamentum est testatio mentis sed ibi non ponitur diffinitio sed allusio seu dictio ex origine vocabuli que non potest substantiam rei et ista allusio comprehendit codicillum qui vere non est testamentum ut l. si idem C. de codicill. Et ex hoc dico quod si queratur que est propria significatio vocabuli. Si allusio repugnat diffinitioni propria significatio sumitur ex diffinitione quam ex allusione ut dixi in l. tutorem propter locum in ima in prestationibus statutorum. Queritur quid si in testamento filius sit preteritus exheredatus an ipsum sit testamentum glo. dicit hic quod si ita expugnaretur propter querelam quam mouet. Si loquitur de iure illo sine dubio glo. dicit verum ut ff. de inof. et per l. nisi sine. Sed si loquitur secundum iura noua tunc si filius est preteritus vel exheredatus causa non inserta vel inserta sed non legitima tunc omnes concordant quod ipso iure testamentum est nullum ut C. de libe. preteritis non licet. et autem ex causa et ibi notatur. ff. de in offi. test. l. in. § i. et ibi notatur. Sed an intestatum possit dici aliquid donec

dicitur nullum dicitur in l. filio preterito de in ius. test. Si autem ponimus quod sit facta ex heredatio iusta cum legitima non tamen valet fuit opi. quod mar. dicit quod testamentum est nullum ipso iure si non datur querela hoc ius tamen non habet ut no. in dicta auten. ex causa et l. iij de inof. test. Contra alie glosatores tenuerunt generaliter dominus mo dernus usque ad dominum Ja. de bel. qui tenebant opi. mar. Nota tex. in corpore ubi primo dicitur quod debent instituti ante lite postea quod debent heredes probari. prima se. quod si predicta observata non fuerint quantum ad heredis institutionem evacuato testamento ut est quod hic negative proponitur que facit equipollere suo contrario ut l. lumos ff. an de legat. iii. et l. obligari in pri. ff. de auc. tu. si ergo predicta non observantur est nullum ipso iure et sic si heres non probat eum esse verum testamentum est nullum nec est opus querela et ita tenebat etiam d. Ray. pars glosatorum dicunt unum respice per textum in corpore ubi dicitur quod cum debeat heredem probari per ergo quod debeat admitti heredibus ad hoc ut sit heres quia aliter non posset probari heredem si ergo dicitur testamentum non valet nisi de eius viribus dubitari non posset adiri ut l. sed si de sua ff. de acquir. her. Item probo per talis ergo in corpore ut cum app. ca. ubi dicit testamentum remanet ergo appa quod an erat validum et hoc est quod voluit dicere glo. in ¶ aliud quoque capitulum ubi dicit quod debet irritum per querelam alias quod fieri vult dicere quod cum adiri hereditate ex heredatis non potest conqueri ut l. filium ff. sed tamen exheredatio de contra tabulis et sic est necesse quod cum omnia hereditatis adeantur ad tex. qui dicit si predicta observata non fuerit quantum ad heredis instituendum evacuato testamento ut intelligo evacuato ipso iure ut. s. quod cum eius non est iusta vel non legitima et evacuando per querelam quod est legitima et iusta et sic ubi scilicet primum dicunt modis sumitur probo per textum in termino qui l. dicit aliquid non vale propter aliquod obmissum quod debeat fieri post dispositionem factum illud non vitiat ipso iure ut l. vuini sa C. de p. h. iure. offi. Sed si dicitur non valet propter aliquid obmissum quod fieri debebat tunc intelligitur non vale ipso iure ut C. de lega. l. non dubium si insuper missis si non exprimatur causa vel non legitima cum illud esset fiendum ipse testamentum inutilis evacuatio ipso iure si obmittitur probare per heredem cum illud debet fieri post factum testamentum primo post mortem testatoris debet inutili eva

cuato non ipso iure sed ex quod evacuatur per querelam ¶ Venio ad alias glo. et videtur quod hic non sit bona continuatio cum sit eius de pluralitate ad singularitatem contra l. plautius de auc. et ar. le. Ja. de are. expo. quam s. mem. al. ver. quasi uelit dicere non est mala continuatio sed post pluralitatem sequitur distributivum singularitatis et hoc est unum ¶ Quaero de hoc per mortem de quod mortem intelligitur dicit glo. de naturali non de ciuili quod puto uerum nisi ciuilis habet eundem effectum omnino non sit naturalis Et per hoc dico si aliquis fecit testamentum et instituit aliquem heredem et se monstrum in quod ingressurus erat instituitur in recta si ponimus quod sit nullum institutum et postea ingreditur monasterium quod professione que est mors ciuilis ut l. deo nobis in prin. C. de epi. et cle. testamentum non confirmatur et ista pars non tangitur in auten. si qua mulier C. de sanc. sanct. ecc. et in auten. de monachis ¶ illud et in auten. de sanc. epis. ¶ si qua mulier et in spe. de sta. mo. ¶ i. v. quinquagesimo et v. quinquagesimo primo quod puto uerum si ingrediatur religionem que per hoc habet per in cor. non eum tunc equiparatur mors ciuilis naturali quo ad omnia quod apparet quia potest succedere ut dicitur l. deo nobis ¶ i. Item potest quandoque distribuere non filios ut dicta auten. si qua mulier et forte potest unoquoque testamentum ex uis religiosus ut l. deo et si mors de dona. in vi. et ix. Sed si ingrederetur ordinem fratrum minorum qui nil habere possunt in speciali vel com. tunc puto testamentum tale morte ciuili confirmari quia in omnibus est eiusdem effectus sicut naturalis ut dicta l. deo nobis in prin. ¶ Quo autem testamentum possit ab aliis differre aze. dicit quod sit et diffinit Testamentum est quedam solemnis ordinatio cum institutione heredis non curo de hac diffinitione quia diffinitio magistri consulta est perfectissima ¶ Quo ut testamentum sit aliquid corporale vel incorporale Ro. quod incorporale est et intellectuale dicit glo. quod apparet quia unum potest fieri in duobus codicibus ut l. unum ff. e. contra hoc facit ff. quod res app. in rubro et nigro. C. de edit. diui. adria. l. fi. ad idem ff. de fal. l. paulo Re. speciali loquendo est quid intellectuale uel huiusmodi et apparet ex diffinitione que dicit quod testamentum est sententia voluntatis nostre licet uelgo appellemus testamentum scripturam testamenti ut C. communis Ex predictis apparet quod est in statu testamentum

ponit pro sua voluntate interpretari que quid est sit contra eo quod est intellectuale exemplum de quolibet testamento solvatur tamen gabella contra te si ex uno testamento fiunt centum vel mille scripture unum testamentum est et una gabella debet solvi quia refert se ad testamentum per quod est sua voluntas interpretanda aliud est statutum quod eo quod notarius de quolibet testamento scripto per eum accipiat tot sine cum etiam si mille urbibus scribere debet sibi solum tamen quia refert se ad ipsum corpus scripture testamentum

Mente. Tempore testamenti requiritur sanitas mentis non requiritur sanitas corporis .h.d. facit .C. e. l. senium et l. furiosum et .C. de insanis l. sanum et hinc infertur quod non requiritur ponit in testamento talis sanus mente et intellectu licet corpore languens = Oppo. dicit hic inspiciuntur tempus quo testamentum fit Contra primo tempore mortis ut instit. de hered. qual. et diff. § in extraneis dicit glo. illud in herede hoc in testatore Contra quia in testamento requiritur utrumque tempus ut l. qui ex liberis .ff. testamento q. de bonis tutis Dy. dicit Sol. ut no. ff. e. l. l. cornelia in glo. que incipit ut agnatum tu dic ut d. l. § excepto. ff. de bo. pos. secundum tabul. Si enim in testamento superveniat defectus absque eius delicto quia post factum testamentum est factus furiosus nunquam sanus et similia testamentum non vitiatur ut ff. e. l. q. in potestate § l. secus si ex delicto suo superveniat secus ut ff. e. l. eius qui. § 1. et no. in eo. § exigit ¶ Quero quando si dubitetur an aliquis infirmitate sit alienatus mente exemplum tangitur in l. senium .C. e. et dicit recurrendum est ad medicos peritos in arte illa ar. l. si semel .C. de re mi. li. l. x. et l. 1. § 1. de ven. inspici. potest etiam probari per alios etiam ex actibus et verbis prolatis an sit mente alienatus vel non ut l. hunc qui .ff. l. B. de cu. et cur. da. ab his et l. quidem de condi. insti. Bartholus l. doctor.

Testamentum. Breviter est et exigit declarationem per pertinentiis in ista glo. primo exemplificat in persona testantis 2o an ipse testetur 3o in persona heredis instituti Examinemus itaque primum de persona testantis glo. ponit duo exempla primum in filio vel servo an non potest permittere testamentum facere vel domino vel patre debet enim permittere a.l. Cum sit publicus ius ut pacti permutari Et legitur in obsidibus ad primum oppo. in hunc que publicum ius sit non curatur privata pactis ut l. filium de his qui sui sunt vel alie. iur. et l. nam. ad in prin. ff. ad tre. Solvitur ex. in l. senium .C. e. et dicit quod in his que sunt publici iuris in quibus respicitur persona publica non curatur privata pactis ut in aliis potest enim filius nisi index et tutor et similia contra illud quod gerit facit ut index et ut tutor et similia non ut persona. Sed testamenti factio licet sit publici iuris non fit ut persona publica sed ut privata et ideo in eo curatur privata pactis vel alias hinc quod est publici iuris acquisita ex causis non curatur privata pactis Sed in hunc que sunt publici iuris concedendi causa tamen privata pactis quia lex concedit concedit hoc cum est sui iuris quod non concedit filio et pater non potest ei concedere quia est ius publicum ita tenet ¶ Ad secundum de obsidibus oppo. de l. si quis in prin. § milites ff. de le. iii. et de testamento mili. l. ex militari ubi testamenti factio conceditur alius quam principe vel lex Solvitur in magis fuerat testamenti factionem quod de novo concedit vel est sicut index legem concedentem aut permittentem et sic ipsa lex facit etc. an autem per statutum possit concedi ut possit testamentum facere quod de iure est intestabilis dicam infra l. per ea Tertio exemplificat glo. hanc l. in ipso testatore et primo contra substantiam testamenti secundo contra formam et sollempnitatem ¶ Circa primum non quod tale pactum permittitur te facere heredem non per quod intelligere et si fuit iuratum quia est contra bonos mores quod aufert liberam testamenti factionem ut l. stipulatio hoc modo ff. de ver. obl. et ibi plene dixi quod ex pacto non potest tolli sollempnitas testamenti ¶ Quero an per statutum possit minui sollempnitas testamenti Ja. de are. dicit hic non ar. quia res communis vel statutum de minuendis sollempnitatibus testamenti cum statutum sit quedam quedam civium et ista q. disputatur per Ja. de are. quam pono in ii. parte. l. omnes populi .C. de summa tri. et fi. ca. et dic ut ibi Tertio principaliter legitur in persona heredis instituti ut ut pactum factum de instituendo non capiat nullius sit momenti glo. oppo. quod ex contractu non potest inmutari ius publicum ut l. i. ff. si convenerit .ff. de posi. glo. sol. aliter in gratuitis ut ibi aliud in testamento ut hic quod est unum ex actualia quibus sunt contractu socialia ut l. pacta ff. de cont. emp. et ff. de transac. l. cum per curio. Idem in omnibus que respiciunt sollempnitatem actus

ut l. ius publicum ff. de pac. Quam
in l. nemo pot(est) § de lega. i. Quod autem
statutum possit fieri ut ille qui non est cap-
ax de iure possit institui Respondeo quidam
non sunt capaces propter condempnationem de cri-
mine ut deportatus et similes et
in hiis siquidem pena est irrogata cri-
mine iure civile tunc statutum non potest
dispensare ut l. i. § de qua ff. de postu.
Sed si pena esset irrogata ex forma alicuius
statuti tunc sine dubio ipsa civitas
posset dispensare nemo enim prohibetur l. sua
e qua non liceat recedere ut l. si quis
in prin. § de le. iii. aliqui sunt non capa-
ces absque aliquo suo delicto ut spurii
tunc an per statutum possit fieri quod spu-
rius possit patri succedere fuit semel
hec questio multum ardua Reperio quod doctores p(er)-
de tocientes disputaverunt hanc questionem et de-
terminaverunt quod per statutum fieri non potest per
l. ff. de usu vesti. Item reperio quod dominus
Cy. consuluit et determinavit idem pa-
tet au. in aut. qui. mo. na. effi. sui. §
§ ple. ubi dicit quod spurius nullum habet iu-
s in eadem constitutione dicitur est ff. de legitima-
tione que fit per oblationem curie quantum
ergo apparet expresse prohibitum quod per ordina-
cionem civitatis possit legitimari ut ef-
ficiatur capax Item quesitum disputaverunt domini
temporibus de suo nominato et determina-
verunt idem quod non potest legitimari per statu-
tum nec valeat statutum quo caveatur
quod succedat quia est contra ius divinum quoniam
erit heres filius ancille cum filio libere
xxxii. q. iiii. c. dicit aliquis et q. ii.
c. non omnis et xxxv. q. vii. c. quod est
per quod patet quod ista pena imposita primo
a lege generali non potest tolli per statutum ut
dicit l. i. § de qua ff. de postul. Bar.

Si queramus. Primo que-
rendum est de persona testantis
secundo de solempnitate testamenti h. d. Potest intelligi
primo ut intelligatur aliquando ad
notitiam volentis investigare an testamentum
valeat inter se ex iudicium Secundo potest
intelligi ut loquatur in iudiciis ut si in
aliqua causa aliquis fecisse testamentum dicitur
et per adversarium opponatur quod non potuerit
facere testamentum tunc omnia debent dare dilationem
sive hoc iudex ad probandum utrum ille po-
sset facere testamentum vel non et si hoc const-
abit quod testamentum facere potuit tunc debet
tunc ad probandum de testamento et eius
solempnitate h. d. hec lex per litteram ex-
presse C. de pen. heredem l. liber sit debet
intelligi § de iure codicill. l. quidem re-
ferunt oppo. ad hanc legem Ista exceptio
est perempcionis et debet examinari post litem
non contestatam ut l. peremptorias C. sen. re. non

Non ita intelligas et l. liber quod post litem
contestatam hoc examinatur sed contra l. que dicit an
omnia inquirendum de persona intelligitur
tunc ante litem contestatam ut C. qui accu. non pos.
l. non ignorat et C. de procur. l. ita demum
et C. de procur. l. pen. § i. Sed ideo sic
Respondeo de persona eius in quem debet substi-
tui iudicium tunc queritur de persona an-
te litem contestatam Sed de persona alterius ut testat-
oris tunc post litem contestatam hoc venit examinandum
ut hic Item ante alia ut dicit l. sil. homo
Item nota de glo. hic ut C. de con. dum
ad ve. l. iii. Sed pondera hoc quod prius de-
tur tempus ad probandum sive exceptio non
quod sit probata intentio actoris Contra
C. de probat. l. exceptionem et de exceptio.
l. si quidem ff. Ille l. loquitur quando opponitur
aliqua exceptio iuris ut si fit quando non potest
esse exceptio nisi sit actio hic vero opponitur
exceptio cuiusdam rei per modum articuli
peremptorie persona porro quod invenitur act-
oris non esse va. tunc illa debet prius examinari
ut dicitur l. ad idem ff. C. de adul. l.
quam alexandrum Quero quid si iste or-
do obmittitur Respondeo non vitiatur iudicium
quia non est de substantialibus que ponuntur per
glo. in l. placuit C. de sen. ad idem quia licet
sive cum legitime debeat procurari tamen si
obmittatur sententia propter hoc non dicitur nulla
ut l. ait pretor § permittitur ff. de minor. et
ad idem quia ordo est regularis ut
prius detur tempus actori quam reo ut l. ex-
ceptionem C. de probat. cum si utrique datur
simul videlicet ut in c. licet ex. de probat. et ex.
de testi. speci. c. de testibus et specu. in
ti. de teste § contrarium vero licet si proponitur

Nemo ad glo. Quero que sunt ille persone
que habent testamenti factionem in activa significatione
hoc est que possunt facere testamentum licet glo. quod
libet persona que non reperitur expresse prohibi-
ta prohibitas personas enumerat inde glo.
et sequitur Ja. de are. Jacobus causam omnem
reducit ad quatuor quidam enim quibus prohibetur
testari propter defectum sue potestatis ut filius
familias monachus et obsides quidam propter
defectum mentis ut impuberes furiosi
mente capti et prodigi quidam propter
defectum sensualitatis ut cecus et surdus
et mutus quidam vero penalitatis ut
dampnati ad mortem deportati dam-
nati de crimine quo efficiuntur intestabiles
vel dampnatus de crimine quo post mortem
potest accusari ut hereticus quidam vero dubieta-
tis ut quia dubitatur de statu ut pro.
l. de statu ar. primo § de prohibit vero
defectu sue potestatis Quero quid de captivo
ego dico et bene potest testari intestatis persone

ut l. ij. C. in qui ex coll. et consi. li. xx.
et ibi nota. ad ide. in spec. de instru.
edi. §. expediose. v. quid d. assessio.
Quero quid de noie alieno ut si vasalli
qui in p'tibus istis veniunt hoies alieni
re ut in spec. defendo §. qui v. xix.
Quero quid de aliis regularibus ut a
ternentis et filiis re ide q. i mechis
ut in aut. ingressi. Quero an ex istam
regulam possit dispensare statutum ut
qui no e sui p'tatis possit face testa
Ro quoad quis no e sui p'tatis d'in'e m
nore et tunc sine dubio statutum no pt
dispensare ut ex. de consti. c. ecclia sce
marie quoad quis no e sui p'tatis de
iure gentium ut obsides sui et silee et
tunc idem quia talia iura no pnt mut
ari p statuta in insti. de iur. na. §.
sed na'lia q'oz quoad quis no e sui pta
tis de iure civili ut filiusfa. et tunc
p'uto q' ar. hoc possit dispensari per
statutum q' appar3 sumo ex regula vsi ut
l. omis p'pli de insti. et iur. ho quia per
statutum pot dari in'dare alicui qui m'
potuit auctem sine emancipo et sic pt
dispone. tu. primum pettus. Sa re. e q'd
quedam p'hibentur testari p'pt defectum intel
ut impuberes furiosi mete capti p'digi
Cir. ista q'o an statutum possit dispensare
Ro in quibusdam e defectus mentis ut ut
in furioso et mente capto et tunc non
pot ar. hoc dispensari q' in eo no cadit
illud qd e spale testi. s. iudicium et sina
voluntas sine ut. ff. e. l. j. in quibusdam
e defectus mentis p'sumptive ut i impubere
et p'digo cum e interdictum bonis tunc q3
ista p'sumptio e iur. civil. statutum posset
dispensare q' tunc cum valet statutum si
dicit q' p'mum p'ubertat. possit face testa
vel q' interdicto sui bonis no p'r'ge inte
ad testam pot cum tolle ea que iur. alic
sr ut dem e. Tercia re. e q' quidam p
hibentur testari p'pt defectum sensualitatis
ut cecus mutus surdus an statutum pot i
hoc dispensare dicendum dicerem sic an cecus p3
testabit l3 cum maiori solepnitate ut l.
hac consultissima. C. qui te fa. po. i muto et
surdo p'uto q' no q3 imperator in h. expresse
dispensasse ut i. e. l. si mutus sit dicimus i
arrogare que pot fieri cum auctore pretor
et in credenda venia etatis et silebis
Quarta re. e q' multa impediunt
testari rone penalitatis ut deportata ad
morte deportatu h'enti et silee tunc
istam q'o quid de excoicato. Specu.
gat in dec. § compendiose v. quid de
excoicato dicit Ja. de bel. disputavit ist
am q'o multa solepniter et posuit i auc.
de sanc. epi. §. omis dicit Jo. an. posuit

eum de sen. exco. c. decernimus li. vi. et
in antiqua glo. ne decernatur hodie
in novella decernat q' possit face testam
p' hoc op'tice facit. c. de he'ticis aut. cre
dentes et in corpore viii. sumtur de testa
gratia q'r. liber eccl. §. credentes ubi
nal3 testam excoicatum p'pt suspitione c
nis heresis q' al' excoicatus pot face
testam quod p'uto veru du tamen p'lemus
hodie ut in dec. c. decernimus p Jo. an.
Quero quid de banito ut in ipis di
cum. j. e. l. is cui quid de infamie dia
j. e. l. is cui alia regula e clara certe
oportet examinare Bartholus l. d.

Quaetate pubes pnt face testam et quanta ad hoc dicta cap tur h'etur pro complete l. d. opposite l. iij. §. in de re3. ff. de iniur. Se. ut ibi queritur glo. quare citius pot testari fe mina q' masculus dicit ut in glo. Quero quid vult dicere tex. plus arbitror et glo. r'ndet tene p'pt ratione ubi ibi tenetur et qua tenet dominus

Qui in potestate filiusfamil. no pot testari et pt p'mittente h. d. Oppo. §. qui te fa. po. l. i. et ff. ad l. plan in fi. Se. illud veri in castrensi vel quasi castrensi al's secus Oppo. j. de dona. l. tam is. §. i. ad fi. Se. donare pot causa mortis pre per mittente ut ibi no testari nichil S3 que e ro glo. dic. q3 testi face est publici iur. ut l. iij. ff. e. r'tio ista re magis facit contrarium dic glo. ide q3 do nare causa mortis e magis contractus q' ultima voluntas ut no. j. de dot. ple. l. ij. in. prin. et ultima volutas no d3 pende ex alieno arbitrio ut l. illa in stitutio j. de he'd. insti. Contrarium no pnt in alicuius arbitrio conferri ideo ne pot filiusfa. testari etiam p're p'mittente ne videatur pende ex p'missione pris d. xi. in dat. l. tam is. dot. tangitur in l. scimus §. p'. C. e. Queritur glo. an hodie in adventiciis in quibus in glo. pri no queritur usufructus filiusfa. possit testari v'r q' sic ut C. de bo. q. li. l. fi. §. filii aut fa. glo. determinat contrarium hic et l. i. C. in filii p'ad thell. et d' expressum in l. i. C. qui te. fa. pos. Et h' tenet dy. et Cy. illa non ob. q' in filii qua ibi no d3 sua acq's acquisitio sicu q3 r'sultarz p'mus rel lans in uno cum rep'io q' filius pot dispone. s. in eligendo sibi sepulturam ut in. c. licet de sepul. li. vi. possumus et p'babilius dice q' in illis adventiciis in quibus pri no querit usufructus fili usfa. possit face testam ad pias causas

volente patre ita vi. contra hac tex. in dec. c.
licet in fi. a contrario sensu pro bo. pro rom. Re
quiae filius prohibetur testari nolente pa-
tre ne testum videatur pendere ex alio
arbitrio ut dixi c. Sed ista ro non habet locum
in testamento que fiunt ad pias causas pre-
cipue pendens ex alieno arbitrio in c. cum
tibi extra de testa. gre. re.

Surdus Surdus et mu-
tus non possunt testari sine permissione
principis sed hoc vitium supervenien-
te non rumpit h. d. oppo. c. qui testa-
ta. l. discretis so. ut in glo. oppo. j.
de le. iii. l. iiiii. in pri. so. ut ibi dixi

Eius Testamentum quod quis erat fa-
cturus apud hostes non valet h. h. oppo. quod recuperatur
fingitur in civitate fuisse ut l. retro
q. de capt. so. illud verum quantum ad ca
fira que habebat ante ipse captivitatis
et sic fictio ad aliud non porrigitur
cum desinat esse. oppo. de l. in
bello q. codicilli de capt. so. ibi codic-
illi dependent ex testamento quod fuerat ante
captivitatem. Ad hoc oppo. de l. quidam
q. de iure codicill. so. ibi in captivitate
decessit hic est re versus Betholus.

Eiam Dampnatio que perdit
vitam libertatis vel civitatis impedit
testamentum fieri et rumpit iam factum. Sed
in dampnatione pro qua fama tantum leditur
h. d. oppo. quod bona illorum non publican-
tur ut in aut. bona dampnatorum
C. de bo. damp. et in corpore vi. sunt.
glo. dicit quod quantum ad publicationem ho-
die ista l. corrigitur. Dy. vero dicit quod
illa aut. loquitur in hiis qui possunt
ne debet surrumi et sic rex opy. ol.
i no quod plene expediam in l. i. j. de bo.
damp. tamen quidquid sit de hoc dicit glo.
quod quantum ad testifactionem hec iura non cor-
riguntur et bu. quia pro istis penas
salvum predicit ea que mater civil. sunt
ut l. quidam. j. de penis. quo testari
non possunt. Queo quid de iis qui
dampnantur ad mortem hodie in civita-
tibus, So. testamentum eorum non valet, quia dapna
tus ad mortem statim efficitur servus pene
ut hic et l. qui ultimo. j. de penis et
ibi notatur. Nec ob. aut. sed hodie po
sita. C. de donat. inter vi. et ux. quia
illa loquitur in dampnatis qui vivi re
manent ut in deportatis ita Dy. et
omnes. Queo an exbanniti vel rebelles po
ssunt testari, quidam hic distinguunt hic
formant per Dy. et distinguunt aut
exbanniti de crimine propter quod perdit bona
aut non ut glo. insti. quibus non est per-
missum fa. tes. g. relegati. doctores tangunt
in l. i. C. de here. insti. Ego disputa-
vi unam q. quam mater lucane civitatis si aliquis

et ibi determinavi quod non poterat facere testamentum sim
pliciter et in ea contra civitatis pro ut ne
exbannitus non aut perdit testifactionem de
iure communi et dicit plenius ut ibi hoc sed ja. de
are. in l. ex facto. quod ex fa. ad trebell.
Queo nunquid relegatus potest facere testamentum sed
omnis relegatus sit infamis ut l. ex
iustitia quod minuunt. l. donatis et ex oc.
ges. dicam. i. c. l. iii. cum

Siquis Pendente professione
... non impeditur quominus fi
at testamentum hoc d. bar.

Quinimmo Qui non habet
manum potest testari h. d. Queo
aliquem cui amputata sit manus per
sonam ut hic. vel an possit testari et
vi. quod sit ut hic quia vim nisi sua esset
ex tali causa que auferret testi-
factionem ut dicam in l. iii. an. j. e. spec.
tangit in ti. de insti. ii. edit. quod compe
dios. e. quid de exoculatis.

Obsides Queo de quibus ob
sidibus intelligatur hic dicit ut
in glo. Queo quid de obsidibus da
tis ab una civitate alteri civitati dicit
Dy. quod non amittunt testifactionem ut l.
si quis ingenuam. quo fi. de capti. et re-
l. qui a latronibus. Queo an hoc possit
fieri quod dantur obsides ab una civitate
alteri glo. in l. ii. C. de pa. qui fili. dis.
tra. dicit quod non sed vituperatum est contrarium
Idem azo in summa huius ti. C. quod vide
C. ex responso ex. de iure iu.

Lex Testatore decedente
apud hostes testamentum eius factum per l.
corneliam confirmatur h. d. primo ponit
dominus So. ponit duas intelligentias fa
ibi quere. Secundo fictionem l. cornelie que fingit
in captivitate mortuum precessisse
pro ambula captivitatis hora et sic tum
quando in potestatem hostium pervenisse fuit
l. in omnibus de capti. et l. lege cor
nel. de vul. et pu. et ex hoc sequitur
quod decendens filius habet heredem. oppo.
ad d. ii. sig. l. iii. insti. cum desinat. l.
filius so. ut ibi hic eam est per fictionem l.
cornel. oppo. captivus ab hostibus
capite minuitur. Quo testamentum irritatur nec
confirmatur absque novo iudicio ut l. q.
ex liber. quo testamento desinit so. ut glo.
vel dic hoc contingit per fictionem l. cornel.
oppo. insti. de here. a. ab inte. quod ut dicit
glo. so. vel dic sim. Dy. quod ibi loquitur in eam
eius, quod filius redit ab hostibus post
mortem patris et ne habet locum fictio hic
ubi pater decessit apud hostes vii. l.
cornelia enim fingit eum mortuum prima

hora captiuitatis intestatus filius suus est
Oppo. i. de captiuis. l. in bello § et ibi quid
de hered. quia et diff. al. de hered. q ab
intestato. § sin. solutio facior q suus est s
de iure postliminii hic tantum abstinendi
ut in contrariis Bartholus. l. d.

Qui a latronibus capti a latronibus et legati a
pud exteros possunt facere testamentum h. d.
Oppo. ff. e. l. eius in prin. So. ibi in capto
ab hostibus qui efficitur seruus hic
a latrunculis qui remanet liberi. Ex hoc
pot dubitari an isti qui capiuntur in ex
bello indicto per fideles romanorum uel
per legatos pape efficiantur serui et sic
bellum indicitur per papam uel principem
non est dubium quod capti efficiuntur serui ut
l. hostes de capti. Si non per inferiores
tunc uero dic. Jnno. in c. olim ex. de
rest. spoli. q non efficiuntur serui Sed hec
uidentur contra quandam constitutionem henrici
Jmperatoris editam pisis in qua declara
tur q quicumque rebellant principi et
eius officialibus sit hostis Jmperii quod
declaraui ut dixi plene in dicta l. hostes
Oppo. de. l. qui in carcerem q inc. ar.
gl. dic. solo q in carcere pot fieri testz
nisi hic non continetur cum quolibet ut in cone.
dy. dicit bene q idem est in contractibus
et testamentis quia sicut non pot contrahere
ad uoluntatem eius eius qui detinet eum
in carcerem ita nec testari per hoc facit
C. si quis alt. te. prohi. l. i. et l. ij. Sed ac
uoluntatem aliorum sicut pot contrahere ita
pot testari ut ibi Et per dictam uera in
eo qui in carcere detinetur iniuste Sed
si detinetur iuste tunc est ad quemodum
detinetur pot contrahere et testari ut l.
non est uisibile in prin. B. q inc. ca. Ita
tenet Ja. de are. i. de uer. sig. l. qui
neg. et dicit Ja. bu. in dicta l. qui
carcerem Oppo. dicit hic q liberi ma
nent et sic sunt q omnis liber qui
dampnatur de crimine capitali si sicut in
uit hodie sunt liberi et tamen non possunt
facere testamentum ut B. e. qui in potestate et ibi
qui. § i. se. glo. Jntellige hic remanet
liberi et retinet dominium bonorum ple
sibandi et omnia que sunt iuris ciuilis. Et
hoc cessat contraria de dampnatis quia nec
dicitur uerum nec ea que sunt iuris ciuilis
retinent ut dixi in dicta l. eius qui § i.
Oppo. C. glo. de libe. So. hic oppo. nullius
ualoris est quia uerum est libertum posse facere
testamentum ut C. de bo. pos. contra. in. et
i. de bo. li. per totum ti. Eius qui apud hostes
exteros dicit ut in glo. Eius qui in legatione est
apud hostes quibus testa
batur uero q secundum consuetudinem loci ubi
fit testamentum ut l. si fundus de eui. et C.

quemadmodum test. ap. l. ij. Jnq. ii. an illi sint
hostes populi Romani Et sic possidet
ea que iuris ciuilis sunt non possunt facere testamentum
secundum consuetudinem ipsorum cum testifactio sit iuris
ciuilis ut B. e. l. iij. Et hoc puto uerum uero
ob. contrarium quia illud uerum quando fieret in solo
romano uel in loco qui est subditus populo
Romano quia tunc debet facere secundum eorum consuetudinem
quia consuetudines uel statuta alicuius
loci sunt approbata a iure Romano Sed
quando fit apud alios exteros ut apud ho
stes tunc non debet fieri secundum statuta illorum
sed secundum consuetudinem sue ciuitatis quia debet
fieri iuxta iura et solepnitate iure
per hanc. l. q tene menti

Si quis Valet testamentum decedentis
appellatione pendente h. d. Oppo. e. B.
l. eius qui § i. Solutio non fuit appellatum
hic sit uero appellatio extinxit per mortem
ut l. in fi. C. ad turp. Oppo. per ad
minor. l. liberis. § in quibus dicit glo.
illud uero quia etsi infames de facto non
admittuntur ad dignitates ut l. ij. C.
de dignit. Et non q accusatus de crimine
famoso pendente iudicio dicitur infamis de
facto fac. de uerbis. reis l. fi. et ista est
ratio quare processu pendente non admittitur
ad dignitatem ut l. reus de in. et ho.
et C. de rei. postu. l. i. li. x. uel pot
dari alia solutio quia ad nouos honores
ibi non aspirat iure antiquitus ha
bita retinet ut hic Oppo. i. de accusat.
l. ex iudiciorum glo. dicit q hic dicit fallit in
duobus casibus. s. si fuit dampnatus
crimine lese maiestatis uel repetundarum
ut ibi et inde que infi. sit uero Est
ne uerum q testamentum non ualeat etiam non sed
intellige q testamentum ualeat ibi commortuo
ka seruum sine poena dicit q iterum non ualeat
ut insti. de hered. ab inte. § per contrarium probatur
in l. donationes in fi. i. de donat. Oppo.
i. ad l. iul. peculat. l. fi. § fi. glo. sicut fallit
in dictis duobus casibus ita fallit in aliis
septem qui non ex dicta l. iudiciorum et idem
§ per contrarium licet quidam dicant q fallit in dictis
duobus casibus tantum in primo est uerius ut
non in dictis duobus casibus glo. ultimus
Oppo. de i. de in iustis inst. te. l. si quis
exheredato § eius qui se fallit in his
qui sibi mortem consciuerint ut ibi et
l. ij. C. qui te. fa. po. et l. i. de bo. eorum
qui si mor. consci. Alii dicunt q non est uerum q
fallat nisi in l. iul. repet. et l. iul. ma
iest. et qui sibi mortem consciuerint Contrarium
glo. in dicta § per contrarium et in l. dona
tiones ubi in donationibus ibi. de donat.
Oppo. C. si reus uel acc. mor. fu. l. fi. glo.
hic dicit intellige quando bona fuerint ademptio
expressa et inde illam glo. et allat. l. iij.

C. si pen. appell. mors interue. et l. fi. ff. si
reus uel ac. mor. fu. Hec hic casum
q in criminibus in quibus sequitur bonorum
ademptio tracte in capitali crimine q si
pendente iudicio fiat bonorum ademptio durat
cum eorum post mortem et sic aliquid operatur
ut hic. Et istud est contra ff. de pe. fi. l. iij
§. Si quis condempnatus et q ibi notatur
i. de te. iiii. pro hac glo. contra ff. de pe. vi. cum
l. si pen. app. et l. i. sed responso quod dicen
mus dico q bonorum ademptio venit tanquam
in quantum ad penam capitalem nam siquidem
iudex expressit hoc nunc cum publicatione bo
norum ademptio et nunc nil operatur ar. de
l. iij. et q ibi notatur et l. iiij. §. si quis con
dempnatus et q ibi notatur aut expressit
aliter scilicet condempno te et tua bona adimo
et nunc dicit unum ista glo. et l. iij. Si pen.
app. mors interue. ¶ Ultimo glo. q est
hic querit quid interim. Si pen. app.
et bona sit expresse ad exemplum glo. dicit
q interim est impendendum sed miror q
facit ista glo. sed contra sentencie nil dicit dominus in
non placet primo quia interim nec est impe
dienda primo quo cito interim ut ff. pe
gravami B. allate et dicta l. in donacionibus
in fine plus dico q secuta sententia condep
natoria testamentum non irritatur sed bonis aufe
rentur proba si bona respiciunt post sententiam du
rat quod verum est et ideo cum hec sententia circa
bona defuncti nil disponat ipsum intes
tabile fuisse non prejudicat in hoc et
hoc colligitur ex l. ij. C. si pen. appel
latio ubi ab heredibus auferuntur bona
nec ob. §. pro gravamine quia ibi eius memoria
dampnatur qui fuit testatus sed quando post
mortem non remanet quod quia condempnatur
sua memoria nunc testamentum valet et istud
vale fuit pro substitucionibus pupillaribus
et dacionibus tutorum et multa alia que
non tangunt in fiscum publicatis bonis
ita intelligo ¶ Querit dy. an ex
bannitus appellans possit interim offe
ndi et dicit ipse q non pro hanc l. et l.
i. nil. no. app. pende. Sed quid si pendente
se rebannitum pro alia iura quam pro viam
appellacionis an possit interim offendi dic
ut dixi in l. iij. §. si finis ff. de acquir.
poss.

Quicumque Ista l. ponit casum
quem sumitur l. sequens ponit su
marium eius Bartholus

Deceatu. Quero quid si aliq
uis dubitat an sit de civita
te vel comitatu an possit testari et
dic q sic quia hoc debet intelligi de eo qui
dubitat et in aliquo casu est intesta
bilis secus si omni casu est testabilis de
quo dubitat ut l. heres instituitur in
fi. cum l. seque. ff. de acquir. here.
Quero que est differentia inter ignoranciam
errorem et dubitacionem dic ut glo.
Sicut glo. C. in Rubrica. C. de iur. et fac.
ignor. Bartholus

Filiusfamilias. Cum non habeat
testamentifactionem activam ab se sed sin
delicto potest habere testificacionem pas
sive. h. d. No. q nota verbalia possunt
intelligi active et passive et in hoc
non pro ad idem q notatur in l. ij.
de duo. re. et sic sis cautus infor
mando libellum et articulum ut clare ex
primas ne si forte invenies esse am
bigua et dampnum tecum sit. Ea interpre
tetur contra te ut est de pactis ut ibi
C. in prima et facit ad §. de teste de
ponente quod eam cognovit vio
lenter. Et istud est dubium an mulier
violenciam intulerit an vir cum istud
verbum violenter utrumque significet
et ideo non probat cum dicat de natura
concludendum ut dicitur C. in prima. No. quid
illud queritur ignorantium querit. fuit
ostensum in l. cum pro. §. Si non ff. de le. ij.
oppo. de l. si quis in de condit. insti.
So. Fateor q nunc demum querit in
irrevocabiliter cum agnovit sed cum querit.
ignorantium licet revocabiliter quia
potest repudiare

In adversa. Alienatione
mentis pro infirmitate non
potest facere testamentum. h. d. Secus esset si esset
infirmus corpore licet mente sanus
ut C. e. l. ij. q dicit ut ibi

Lbeau. Ista est bona l. interdicto
cum bonis a iudice impeditur
testamentum fieri et testes testificari et iam
facere non incipit. h. d. Quero ex isto textu
cum bonis interdictus a l. quidam ponunt
in heredem ut C. de here. l. manichee
vel in hiis qui interdixerit in l. iul. ma
ies. ut C. ad l. iul. maies. l. fi. quod
glo. reprobat quia illorum testamentum causa
aucta facit irritetur quare non locum de
istis unum glo. ponit in eo cum est inter
dictum bonis a iudice legis auctoritate et
ista est vera sed huic Alqualis obviat
quod hic dicit q non potest esse testis sed non
contra quia est expressum in h. C. §. testes
¶ Quero utrum si est prodigus manifestus
videatur interdictum sibi bonis a l. quidam
dicit q sic sed si est dubium tunc pro iudi
cem. Ita sentit hic glo. quia nota con
trarium notatur in l. is cui bonis de ver.
ob. et illa vera ut dixi in l. si quis cum
faceret pro emptore et est tex. ff. de ad

m

militis ut. l. tutores insti. Quid autem si qui in expedito sit idem in furioso / Re sit et quod ad hoc nulla est dicta iuris gl. tamen hic corrupta est tamen idem sit in utroque ut s. e. l. filiusfa. nec in hoc est dicta iuris furiosi et prodigi ut insti. e. § testes et insti. quibus non est per fa. te. § ite prodigus bar. l. doctor

Glauis obtar uen

Quid an talis possit tempore ex teste dicti inter gl. Quid an infamis ex alio crimine possit facere testum vel quod non quia in famibus sunt interdicti actus legitimi ut. l. i. at. n. C. de dignit. li. xii. et ex de testi. c. l. ex quodam et c. in famibus ex de re. iu. li. vi. probat ista lex. et antiquiores C. de he. inst. se. dic quod relegatus potest infamis facere testum ut l. ii. C. de his qui. et l. eius qui § fi. s. e. quia relegatus potest qui sit infamiae ut l. cognitionum § minuitur ff. de varis et extraord. cog. fallit tamen hoc l. et antiquiores credentes ad illud quod privati actibus legitimis sed quod non est verum de omnibus quia privantur illis qui respiciunt utilitatem privatam ut insti. de excep. tutor in fine.

Filiusfa

Testum quod habitando vel ex defuncti testamentum In primis constante non confirmatur h. d. simile in l. i. § i. ff. de le. iii. et vi. iste tex. gl. Jo. an. i. c. quidquid ex. de usuris. Sed ipse limitant istam suam gl. Sed de hoc nolo dicere sed dicam in l. filio preterito ff. de ii. et in l. qui vertimus C. de pro. impe. offe. et illud quod dicit quod filius non potest facere testum fallit in castrensi ut videmus s. e. l. qui in potestate fallit in sepultura quam sibi potest eligere ut c. permissum ex. de sepul. li. vi. Et de ista materia vide ex. in c. non firmatur quod de reg. iur. li. vi.

Qui testamento

Heres et in potestate testatoris constitutus non potest esse testis in testamento secus in legatario et pater et frater in militis testamento possunt adhiberi ut testes. h. d. usque ad § nec furiosus obmisso v. quemque oppo. quod legatarius non possit esse testis quia res sua agitur ut C. de testi. l. omnibus / dicit gl. hic adhibentur testes pro solemnitate magis quam pro veritate hoc non concludit quia eadem esset in herede vel solvit gl. insti. e. § legatarius / quod legatarius potest esse testis quo ad quod heredem non ad quod dicitur / sed nota hec. l. finis. nolo dimittere quia de eo nullum est dubium vel gl. in dicta l. omnibus et s. de testi. l. nullus et ff. de vet. dubiis. l. si quis tamen dicit quod legatarius non adhibetur ut testis an sit sibi legatum quod nota in eo puncto adhibetur sed an talis sit fecit testum vel de toto testamento interrogatus non principalis testificatur pro se. Oppo. quod tutor non potest esse testis pro pupillo ut l. fi. ff. de test. gl. dicit quod non erit testis pro pupillo sed in causa alterius sed adverte dum quia hoc quod tutor non possit esse testis pro pupillo ratio vero tamen tutor habeatur loco domini sed dy. ut l. qui fundum. § si tutor ff. pro. empt. et ff. quod vi aut clam l. is qui. Jte quia tractat de calumnia ut l. iii. § quod observari C. de iura. calum. Dubitatur tamen quid si in testamento pupillus est institutus dicunt quidam hoc intelligendum in pupillo exheredato. Sed Ja. de are. dicit quod potest esse testis pro pupillo si ipse tamen non agit secus si ipse agit tamen quia tunc non potest pro deus venet etiam est mens istius textus. Idem tamen sentit in sili tamlo de teste. § i. v. Sed in quo tutor. Quid quod si tutor comittat actorem suo periculo sed secundum fectinam l. decreto de ad. mi. tu. Et C. de pro. l. neque autem tutor potest esse testis in causa pupilli. Jmo. potest hoc quod in sili ut c. fi. ex. de testi. et erat olim contra gl. ut hodie est reprobata ex. de testi. li. vi. et ponit in abbate quod fecit procuratorem et dicit quod abbas non potest esse testis secus si abbas cum capitulo facit vel capitulum cum consensu abbatis ut dicit c. pruna et c. i. ex. de testi. li. vi. Jdem dicit in tutore ut si ipse dedit auctorem quod non possit esse testis secus si index eo nolente ipsi constituit tunc enim possit esse testis ar. hiusmodi littere

Per contrarium

dicitur h. quod pater potest esse testis. oppo. insti. e. § sed si filius gl. solvit hic ante missionem ibi post rationem assignat. oppo. C. de testi. l. v. gl. sol. quod hic est speciale favore militantis sed in l. contra dicit quod non est testis filii si heredis quod non videtur dicendum quia secundum hoc possit esse testis post missionem ipse contra § Sed si filius insti. e. teste. gl. prima sed antiquiores declarabant ff. e. proximo Bar. l. doc.

Quecumque: Hic v. difficilis est et legitur in glo. duobus duobus modis principaliter. primo ut non referatur ad proxima dicta v. pro contrarium sed ad precedentia ubi filius prohibetur esse testis patri. Secundo legitur quod referatur ad proxima secundum ubi in glo. secundum quidam dicunt referri ad proxima secundum sicut filius non potest esse testis in testamento patris ita nec in aliquo negotio pro quod pater aliquid acquiratur. h. d. secundum primam lectionem quidam hic habent in littera prohibendis quidam prohibendis pertinentibus in littera prohibendis. Opponitur quia hic tractatur de testibus prohibendis. Secundo intellige prohibendis vel non et sic in aliquo casu permittitur scilicet cum patri nil queritur aliquo casu prohibetur scilicet cum patri aliquid queritur et sic quelibet littera est bona. Opponitur insti. e. § si filius. Secundo ibi loquitur in patre qui non potest esse testis filio non distincte quereretur vel non sed in filio qui potest esse testis in causa patris secundum predictam distinctionem et simpliciter repelleretur pater pro filio quam filius pro patre quia plus diligit ut dicit glo. et bene. Sed ad illud oppono quia. s. proxima. dicitur est de patre testificante pro filio ergo eo casu loquitur iste v. Respondeo refertur ad precedentia non ad proxima sed quia non videtur congruum ideo alii legunt secundo modo scilicet quod ad proxima referatur. Venio ad istam secundam lectionem et sic subaudiuntur in textu verba ibi in glo. vel secundum Jo. tria ibi vel sic quod dicitur Ultimo prima parte secundum quod refertur ad proximos casus non expressos in textu sed subaudiuntur nam s. dictum est quod potest esse testis pro filio militante ergo a contrario sensu pro alio esse non potest et ad illud refertur iste v. scilicet quod dictum est de prohibendo teste patris pro filio non militante intelligitur in omnibus causis in quibus patri aliquid queritur prohibeantur patris testimonium. Oppono s. proxima dictum est de teste patris erga filium permittendo non prohibendo scilicet sic refertur ad casus subaudiendum non expressos. Secundo oppono de eo quod dicitur testimonium contra i. pro eo. Tertio oppono quod indistincte pater non potest esse testis pro filio sive queratur sive non ut insti. e. § si filius. Secundo quod hic dicitur pro quanto quod acquiratur subaudi maxime secundum azo. Sed Jo. visum fuit incongruum quod hic illud maxime subaudiatur ideo retenta ista ii. lectione legitur secundo modo scilicet quod sic intelligatur pro quod aut queritur filio et est talis casus quod dictum est s. de prohibendo patrem testificari pro filio non militante intelligas in omnibus

causis in quibus filio aliquid acquiritur et quia glo. Jo. est obscura posita ideo modo eam et secundum Jo. subaudi ubi filio nostro sive negotium geratur pro quod acquiratur ipse filio pater non erit testis ut ibi etc. dicit scilicet quod in illo v. quecumque in quo nisi pro ipsum casum et id quod sequitur ne de cetero huius v. dicit glo. scilicet sive pro quod queratur sive non queratur pater filius non testificabitur etc. dicitur. inde mediate contrarium id quod dictum est pro glo. contra primam lectionem. Sed qualiter debeat intelligi ibi declarabo. Secundo in glo. et sic pro aucthenticam admittitur ad testimonium filii et ubi non subaudiunt maxime. Cum dicit non videtur quod ista illatio colligatur ex textu secundum primam penes primo magis in minori contrarium. Nam si prohibetur testificari pater qui filio acquiratur ergo vice promissum cum non acquiritur et sic aliquo casu potest esse testis nisi dicas sustinendo hanc lectionem quod cum filio nil queritur non debet testificari filio et ideo remanet vera regula quod nunquam filio testificatur quod qualiter intelligatur inferius declarabo. Sed quia ista lectio non refertur ad casus expressos sed subaudiuntur ideo alii legunt tertio modo scilicet quod referatur ad casus expressos hoc modo dictum est s. quod pater potest testificari in testamento filii militantis nunc dicitur quod omnia que dicta sunt s. habent locum in omnibus causis in quibus filio militanti aliquid queritur ut pater possit pro eo ferre testimonium. h. d. ista lectio procederet si haberetur in textu prohibendis. hoc est permittendis tractatur enim de permittendo ~~teste~~ teste. Sed quia glosator habebat in textu prohibendis non placuit sibi ista lectio licet sustinendo posset dici prohibendis scilicet quibusdam casibus et quibusdam non tamen quia prima lectio secundum quam non refertur ad proxima est clarior ideo glosator tenet illam. Pro declaranda materia huius §. quero an filius possit esse testis patri. Respondeo glo. in testamento non potest esse in testamento testis indistincte. In aliis distingue aut queritur aliquid patri vel ipsi filio et tunc non potest esse testis aut nichil queritur et tunc potest esse testis ut in principio glo. alleg. et ibi. Quod quid vult dicere glo. in aliis negotiis ex quibus nec patri nec filio acquiritur. Si intelligas de contractibus celebratis per patrem non videtur bene dictum quia pro testimonium patris nil queritur patri ff. de verborum obligationibus l. parentes. C. de testibus. ubi indistincte non potest esse testis patri ut l. lege. iul. C. de testibus. Quid vult ergo dicere

in aliis bar. Ja. de are. ut arbitror in-
telligat hoc in aliis negociis non pertine-
ntibus ad patrem ut cum agit pater procu-
ratorio nomine alterius et tunc distinguendum
aut patri aliquid queritur et filius
non potest esse testis. Si nichil queritur
potest ut hic. Si negocium est patris et
ad patrem pertinens filius indistincte
non potest esse testis sive per illud patri
aliquid queratur sive non queratur ut l.
parentes et l. lege c. allat. ¶ Queritur an
hec sint vera tantum in filio in potestate posi-
to quam in filio emancipato et videtur quod non
procedat in filio emancipato ut l. imp-
uberes § 1 de fil. et l. de eo et hic
non loquitur nisi de hiis filiis qui sunt
in potestate. Item facit quod notat Dy. in l. quo-
niam de aut. ei. ubi filius ema-
ncipatus potest esse testis patris. Contrarium
credo verum et ita notat glo. in l. pa-
rentes C. de test. et probatur quia eman-
cipatus licet remiserit patri ut l. li-
bertis § de obseq. ¶ Ad quintum dico quod aliud est
in notario scribente et aliud est scribere
et aliud est testificari ut p. e. l. domus
al. definitur. Et inde venerunt notarii
qui scribunt adhibentur ut persona publica
ad scribendum de voluntate utriusque partis
ut quibus hic auctores et ne cessat sus-
picio. Nam etsi utraque pars vellet quod
filius testificaretur valet testimonium
eius ut l. si quis testibus C. de test.
Item propter auctoritatem publicam quam hic ab eo qui con-
gressit ei notarius officium vero eius
persona approbata in hoc ut l. 1. de offi-
cio pret. et tunc testis vero testificatur ut
probatum. ¶ Queritur an pater potest esse testis
pro filio et videtur quod sic ibi. Item facit hoc
et ad idem lex Jo. ibi ponitur. Ex hoc
sequitur quod si filius est procurator alterius quod
pater in illa causa non potest esse testis. Omnino ergo
in hoc loquitur illa distinctio sit pater
procurator vel non ut dictum est et hoc dicitur
quod pater indistincte non erit testis. Sed
concluditur quod non potest esse testis in causa in
qua filius est procurator et hoc innuit lex
Jo. nec sub audiendo maxime ad tex-
tum dicemus quidam dicunt quod pater non
potest esse testis ubi de re filii queratur
ar. l. quoniam de inoff. test. no. et l. licet
§ 1 de obseq. Sed quando de re filii non
queritur licet filius esset in potestate pater
possit esse testis ar. j. e. l. ad testium
in prin. et C. de test. l. 1. pater sit et dicitur
inter patrem et filium quia filius potest esse
testis in causa qua pater agit procuratorio nomine
alterius sive queratur de re patris si-
ve non. Et tamen patri nichil queritur. Et pater non

potest esse testis pro filio etiam in causa qua agitur
procuratorio nomine si tamen de re filii que-
ratur et sic est intelligenda lex Jo. ¶ Se-
cundo queritur an pater possit esse testis filio ema-
ncipato. Videtur quod non ut l. impubere § 1
de filiis. Contrarium credo ut l. parentes
C. de test. et hoc facit ff. ex eo ubi
nisi militet filius in castrensi non potest
esse testis. Item quia post emancipationem
durat affectio paterna. Item maior est
ratio in patre quam in persona domestica que
repellitur ut l. iii. C. de test. Ad contrarium
dico quod loquitur in scribente ut dixi s.
¶ Queritur quid in matre glo. hic dicit quod mater non
potest esse testis pro filio et istud est verum
ut dicta l. parentes nisi in causa status
ut l. ult. ff. de probat. et l. ulti. C. eo. quod
dicit ut ibi et nisi in teste militis ut s.
ex eo § ¶ Quero an socer possit esse
testis genero et econtra. Dic ut notat glo.
in l. testis ydoneus ff. de testibus. ¶ Ter-
tio queritur quid in fratre an possit esse testis
pro fratre. Glo. in l. parentes dicit quod sic nisi
sint in eadem potestate. In contrarium videtur glo.
in l. Julia C. de test. Responde in dicta l. l.
Julia quedam persone prohibentur quod vene-
rentiae non possunt esse testes licet in illis
dicit verum illa glo. scilicet quod non cogantur esse te-
stes pro ut liberis pro patrono et filius
emancipatus pro patre et similes. Sunt
quedam persone que non coguntur esse
testes contra aliquem ratione favoris eius con-
ponuntur ut quod frater non testificaretur contra
fratrem et similes et tunc non dicit verum illa
glo. l. parentes quia volens admittatur
nolens non cogitur ut dicta l. lege Julia
et est ratio ne quod favore introductum est
retorqueatur in odium ut C. de l. l. quod fa-
vore. Item dicebat d. Ja. de bar. favere-
tur quod propter fraternitatem non facit omnino tamen
fidem quantum facit contingens sicut dicit
de matre in dicta l. testes de probat. Sed quero
quid in causis criminalibus. Responde ut indistin-
cte non admittitur coniunctus per quinto et
illos gradus qui ponuntur in dicta l. lege
Julia et hoc glo. voluit tangere in l. pa-
rentes C. de test. probatur in simili in l. l. cor-
nelia j. de iniur. fac. ff. de iniur. dicit om-
nino l. qui iniuriam. Responde quia propinquam
sanguinis coniunctionem videtur fieri aliqua iniuria
vel saltem in causa criminali sunt suspecti ut dicta
l. l. cornelia et ibi no. ¶ Queritur utrum
coniunctus inter civiles coniunctos admittatur
et in criminali et vero sic inter duos fratres
Responde quod sic quia propter consanguinitatem cessat
suspicio ut l. nec solum § 1 ff. de ritu nup.
et l. eunuco § 1. j. de eq. et hoc probat C.
de quin. l. quod placet in fine ubi frater
interrogatur inter duces duos. Queritur quid de
viro et uxore dic ut insti. C. § testes

et vide ar. p(ro)dicti in spe. de teste § i. v(ersiculo)
si p(ro)b(atur) et v(ersiculo) se et glo. et ex(tra). C. de testi. l.
parentes ubi h(oc) longe plenius dixi

Nec furiosus Qui non
pot(est) esse testis in iudicio nec pot(est) esse testis
in testa(mento) Ite(m) mulier nec pot(est) esse testis in
testa(mento). In aliis pot(est) nisi sit infamis. h.
h. dic(it). dy. no(ta). ar. de iudiciis ad vlt(imam)
voluntates. Contra. de l. q(uam) C. de h(ereticis) nec
dicit glo. fallit ibi. Alij dicu(n)t q(uod) ibi no(n)
p(ro)hibetur testimoniu(m) ferre in iudicio de
his que fa(ct)a sunt ext(ra) iudiciu(m) s(ed) de his
que fa(ct)a sunt i(n) iudicio sic alij dicu(n)t q(uod) il-
la lex e(st) hodie correcta cu(m) nec possit
h(er)eticus testari ut l. i. in fi. C. de summa
tri. Queritur an mulier possit esse testis
in codicill(is) glo. dicit q(uod) sic cu(m) no(n) rep(er)ia-
tur p(ro)hibitu(m) ut l. fi. in fi. de codicill.
et q(uod) hic d(icitu)r de testa(men)to s(ed) intelli(gitur) stricte
de eo cu(m) congruat diffi(niti)o testamenti
possim ut l. i. C. e.

Servus nec pot(est) esse testis i(n) testa(mento)
h. d. Quero ex glo. q(uod) si est dubiu(m) an
sit liber vel no(n) dic ut l. i. §. eo. Barth.

Et veteres Testes d(e)b(e)nt rogando
vel testa(men)tu(m) p(ro)b(a)nt et d(e)b(e)nt testificari de
eo q(uod) sensu p(er)cipit h. d. Contra ad p(rim)u(m) de
l. cu(m) inquitis C. e. so. Fallit ibi p(ro)p(ter)
nu(n)cupatio(n)e ut ibi d(icitu)r Contra § i. l. p(enultima)
in prin. et C. e. l. hac consultissima §.
p(er) nu(n)cupatio(n)e(m) solu(m) h(ic) loquit(ur) i(n) testa(mento)
in scriptis ubi no(n) e(st) nec(esse) q(uod) testes audi-
ant vel sciant q(uod) scriptu(m) est et du(m) dicit
glo. nec ipse intelligat q(uod) forte clau-
sura p(er) dicat(ur) Contra loquit(ur) i(n) testa(mento)
nu(n)cupato Contra C. e. l. fi. dicit glo.
illud e(st) ver(um) in rustico in quo lic(et) testam(entum)
fiat in scriptis tu(n)c no(n) ta(men) d(e)b(e)nt scire q(ue)
in eo continetur et addit glo. q(uod) i(n) teste
rustico q(uia) requirit(ur) scriptura s(ed) cont(ra)
notatur ibi q(uod) scriptura no(n) requiritur s(ed)
intellige ita(m) s(ecundu)m illam et de teste
rustico dic ut dixi i. de codicill. l. con-
cinnitur § i. Ultimo no(ta) q(uod) testes d(e)b(e)nt
testificari de eo q(uod) p(er)cipit sensu ut h(ic)
ibi si vel sensu p(er)cipiat et sic re testes
sens(us) d(e)b(e)nt reddi p(ro) illud q(uod) ips(is) aliquo sensu
corp(or)is p(er)cipit ar. idem l. i. in prin. de
his que in testa. dele. et in aut. de h(eredibus)
et fal. § si vero absint et C. de testi-
bus l. testiu(m) et ex hoc dic Inno. et
Spec. q(uod) si testes interrogati an valu-
sit dicu(n)t et dic(unt) q(uod) sic et no(n) sunt interro-
gati de ca(usa) an valeat et dicit q(uod) no(n)
quia dom(us) no(n) pot(est) sensu p(er)cipi et sic in-
dicat testes nec deponit q(uod) sensu p(er)cipit
Sed quid hic dic(itu)r dic q(uod) emit a tali et q(uo)d
audivit eu(m) hic dicit Et hoc dic Inno.
ex. de testi. c. cum et Spec. spe. de teste.

q(ui) sunt tractandu(m) v(ersiculo) officiu(m) et ver.
Quid ergo si quis et hoc allegari ad q(uestionem)
de facto testes fuerunt testificari q(uod) tales
fuerunt negligentes in capiendo male-
factore ego dixi q(uod) no(n) p(ro)babant aliq(ui)d
quia negligentia no(n) e(st) quid potuit
q(uod) sensu p(er)cipiatur et sic testes dicto modo
deponendo no(n) testificantur s(ed) indicant
quia debebat depone(re) q(uod) tunc fuit
in tali loco et q(uod) talis interficeat tale(m)
et sic si voluissent h(ab)ere talem tunc
potuissent capere malefactorem ex q(uo)
sequitur si no(n) fecerunt negligentia(m)
commiserunt

Heredes palam In te-
sta(mento) in scriptis heredes debent scribi i(n)
testa(mento) nu(n)cupato debent pala(m) nominari
ut testes exaudiant h. d. Contra
et videtur q(uod) alt(er) assumat(ur) palam
ut l. palam ff. de ritu nup. Sed fa-
teor q(uod) alt(er) ibi alt(er) hic re q(uia) ibi legis-
matur qui h(abe)t cum succ(ess)iva h(ic) in
actu qui h(abe)t cum momentanea et ex
hoc collige d(iffer)e(nti)a(m) int(er) manifestu(m) et
notoriu(m) quia manifestu(m) e(st) illud q(uod) co(ram)
testib(us) pluribus actu(m) notoriu(m) e(st) illud
q(uod) e(st) publicu(m) et omnib(us) patet ut hic
colligit(ur) et glo. in l. cives C. de appel.
fuit que et q(uod) iudex aut q(ui)s sol-
du(m) dicit decisi(one) aut eodem et not(atur)
p(er) Jo. An. et Wil. Durante specula. in ti.
de noto. cri(minibus) § sed de manifesto cir-
ca prin. Veniens ad q(uestionem) et assumo p(ri)mo
q(uod) potuit in fi. glo. magne an testa(mentum)
nu(n)cupatum p(ro)betur p(er) instru(mentum) in quo
sunt scripti vii testes dic ista q(uae)stio fuit
int(er) Jo. et Azo. disputata in l. ple. ac
fi. C. de fide instr. in ut dicamus p(ro)ba
fatio una cum pro et alia c(ontra) Et p(ri)-
mo q(uia) instru(mentu)m publicu(m) facit fidem
et p(ro)bat ut l. fi. C. ar. bi. et l. cu(m) pa-
tribus C. de p(ro)bat. Secundo q(uia) instru(mentu)m
equivalet dicto duo(rum) testiu(m) ut l. in exer-
cendis C. de fide instru. Sed testa(mentum) no(n) pot(est)
p(ro)bari p(er) duos testes ergo etc. glo. h(ic) et
utrius tenet opi. Jo. de consue(tudine) s(cilicet) q(uod) p(er) te-
stam(entu)m p(ro)betur testa(mentum) de rigore iur(is) s(ed)
opi. azo. dy. hic dicit q(uod) opi. Jo. e(st) ve-
ra de rigore quia video q(uod) in actib(us)
in quibus quinq(ue) testes requirunt(ur) tu(n)c
ille actus pot(est) p(ro)bari p(er) publicu(m) in-
stru(mentu)m ut l. fi. et aut. ibi posita C. si
cer. pe. et p(ro) hac l. testiu(m) C. de testi.
et p(er) hoc q(uod) videbis notat in l. ii. circa
prin. i. Jacobus de ra. ad co(ntra) azo-
ne al(leg)at q(uod) sic p(ro)ba(tu)r ut tollam illud
q(uod) dictu(m) e(st) in l. in exercendis et fateor
q(uod) instru(mentu)m equivalet dicto duo(rum) testiu(m)
quia duo p(ro)bantes co(mmun)iter efficiunt ut
instru(mentu)m no(n) fecit et si mille esse(n)t ibi

scripta / sed nullo probante contrarium tot tes-
tibus equivalet instrumentum quot ibi sunt
scripti vel saltem primo. in c. cum Jo. Xpi.
de fide instru. in fine. ¶ Quero cir-
ca ad primam q. glo. ponit quod in in-
stru. publico facto coram duobus vel
tribus testibus quandoque / quandoque fiat
instrumentum testamenti coram vii testibus an per
hoc testamentum probetur / quidam per hoc quidam
contra ut in glo. quam vide / que incipit
alii ponunt ibi et non erit. Pro
intellectione huius q. est advertendum
an instrumentum dicat quod quis fecit testamentum
coram vii testibus et illi scripti tes-
tes sunt scripti in instru. et tunc esset eadem
q. cum precedenti quam determinavi / sed si illi
vii testes in instru. non sunt scripti tunc
veniendum in q. quam glo. ponit in
l. ii. C. de bo. po. secundum tabell. / et sunt
distinguendum quod si est contentio de voluntate vel
de solemnitate quod per tale instrumentum non
probetur testamentum quia instrumentum equivalet
tot testibus quot / ibi sunt scripti sed duo-
bus sunt asserentibus contra. Sed si esset contentio
que longatur confitetur testamentum sit
de solemnitate tunc ut quia ille contra
que longatur confitetur fuit testamentum sic factum
fuisse / in negat autem factum cum solemnitate
tunc tale instrumentum probat solemnitatem
sicut posset probari solemnitas per duos
testes ut not. in l. ii. C. de bo. po. secundum
tabell. Advertendum tamen est quia quando ius so-
lemnitatis probatur per testes vel instrumentum
sit deinde referri ad dispositionem factam eodem
loco et tempore tamen quod de illa de necessitate
concludat vel constaret quod semel cum illa
dispositione facta fuit aut posset intelligi de
alia et sic probatio non concludet ut ex.
de fide instru. c. cum Johannes. Et sic
intelligo oppositum in l. ii. C. de bo.
po. secundum tabell. Querit glo. an testamentum
in scriptis possit fieri sine legatario dic-
ut in glo. Ultimo hec l. fuerat ad-
dicas. q. primo vi. ex. per glo. q. est
in l. diem proferre. §. si plures. C. de
arbi. scilicet quoniam magis statur uni affirman-
ti quam mille negantibus ut hic dicit
dicit solemniter nam sufficit exaudi-
ut si mille dicerent nos non audivimus
vel ad presentem. Sed hoc intellige Ja. de
are. et old. ex vii / quando testes depo-
nunt contrarium de quo queritur non habet
contradictionem quia dicunt simpliciter se
nescire. Et hoc modo bene dicit illa glo.
Sed si asserunt contrarium eius quod alii dicunt
ut puta nos fuimus presentes et non po-
tuisset dicere quin audivissemus tunc
statur dicto maioris partis secundum glo. l.
ob carmen. ff. de testi. et l. i. § i. ff.
de ven. inspi. Eo fiat ad q. si tes-
tator dixit nolo quod sciat fiat omnibus con-

contineri in cedula quam dedi tali presbi-
tero an hec dispositio valeat sed videtur quod non quia videtur
debere esse palam notare / nec dico modo
dictum fore in l. Si ita ass. primo. ff.
de condict. et de dem. anno in l. quod
ubi C. de fideicom. Quero quomodo si te-
stator non nominat heredem propria nomine sed
notariis exprimit an valeat Ja. de
are. videtur hic dicere quod non valeat glo.
et doc. dicunt contrarium in l. iubemus C.
C. Et illud observatur per glo. in l. decem in
l. pamphilo. ff. i. Bar.

Sed quid post. In mutando
vel al. admendo requiritur eadem solep-
nitas que in constitutione fienda mo-
tiande. h. d. et est non omnis oppositum est
quod sine solepnitate possit mutari vel
si in scriptis per dele. i. sc. cum testamentum perfectum
post ut ibi per nomine ut hic ¶ Oppo. ista
de adempt. l. ff. i. ubi relicta in testamento
possunt admi in codicillis et sic non requi-
ritur solepnitas ff. de q. sed intelligi-
ur instrumentum hic cum plac. intelligebat
contrarium / quod relicta in codicillis primis
adimebantur in codicillis sic. Oppo. Jo.
de verior ut in dictum ¶ Relicto oppo.
de l. aliquine ff. i. i. de adime. le. Sed
ut glo. ¶ Queritur utrum legata relicta
in testamento possint in codicillis revocari
plac. quod non per hanc l. Jo. contrarium tenet
per multas rationes inquit quia legata
possunt revocari nuda voluntate ff. et C. de her.
ut in glo. dy. vero tenet tenet oppositum plac.
quod cum dicitur quod legata possunt revocari volu-
ntate nuda intelligitur si illa voluntas ple-
ne et solepniter probetur quod multa non
requiritur cum secundum dy. iure v. testium
vel vii ad probandum fiunt nuncias per
quas inducitur tacita revocatio vel
aliquid tale quod dicitur de expressa voluntate
facta in codicillis dicit dy. / aut codicilli
fuerunt testamentum et tunc per scripturam testium
vel sunt revocatio et de eis non queritur vel
sunt confirmati et procedit opinio plac.
Item si codicilli sequuntur qui videntur ta-
cite confirmari ut l. ante tabl. de iure
codicill. et quod ibi non in. vero quod inter Jo.
et plac. non fuit disputatio de cum
l. / vel non est dubium quod relicta in testamento
possunt voluntate nuda solepnes possunt re-
vocari ut ope expectamus non debeantur
ut l. inutiliter codicill. ff. revocamus i.
de testa. mili. Sed dubium est an possint
revocari vel ipso iure non debeantur. Et
ad hoc tendit opinio plac. vero cum quod re-
licta in testamento non possint adimi per codi-
cillos ipso iure nisi sint expresse confirma-

q moct gl. teně in l. si un sit scriptu
.j. de le. i. in eo q dicit. ope exceptionis
contrarium tenz in l. fideicommissi. C. de
fideic. et uitiu ē ista quia quantum ad le-
gatum codicillus ē solepnis voluntas
ut inst. de adempt. le. §. i. quod g.
hic dicitur omnia ex integro faciendo sic
intelligas non omnia que facta fuerunt
sed omnia que de necessitate fieri debuerunt
ab initio illa de necessitate debent fieri
in mutatione. Quid enim si intestato primo
fuissent xx. testes requireretur ne ter
in sequenti testamento quod mutatur. Plus dicere
ne ita ad ademptionem legatorum suffi-
cit codicillus qui ab initio sufficeret
ad dandum legatum. ¶ Oppo. ad predicta de
.j. hereditatis. C. de his qui ut indig.
Ro ibi hereditas non adimitur sed heres
indignus declaratur remo ad se. gl.
Quero in voluntate declaranda quot testes
requirantur gl. dicit quod duo. Contra in
ut non quod requirantur. ff. C. de codic.
ill. l. i. et .j. de bo. po. fin. ca. l. qui
ex liberis. §. teste. dy. reducit ad con
cordantiam aut tractamus de confir-
matione in uult et habent locum gl. con-
trarie. Tunc enim qui confirmat ut de
nouo dare ut l. asse. de he. inst. et
.j. l. obueniet .j. de v. sig. Tunc quod sole-
mnitas requiritur ab initio in dando
illa requiritur in isto confirmando. Sed
si tractamus de declarando relicti valide
quod testator postea probaret posse etiam
le tunc sufficiunt duo testes. Nec enim
ab initio deficiebat ius sed probatio ut
l. duo sunt tity de testa. ca. Ja. dicit
dy. hoc est expresse dicit illa gl.
Cum distinguit aut fuit creatum iure
et tunc sufficiunt duo testes etiam in volun-
tate declarata quia ab initio ualebat
aut fuit creatum in corpore et tunc
requiritur solepnis numerus testium quia ab
initio non ualebat et de errore corporis
fuit mentione gl. de materia q
uelegauit est de estam. et Jacob. Jmmo
tenent dicta in l. i. C. de codicill. de
claro aliquali tacitus in l. qui ex li-
beris. §. teste. C. de bo. po. fin. ca. Sed
ad predictam oppo. de ra. Sed si nota vel.
Nam si quantitas non est expressa ne relictum
relictum ut l. cum post. §. gener. de
iur. dotium et tum sufficit declaratio
coram duobus testibus et sic volun-
tas ī uult sine solepnitate confirma-
tur. Ro. ra. sed si notum intelligo quod
reliquid legatum non expressa quantitate
de cum quo legatum est ut predicto dicitur vel
ad viam refinendam ut l. quidam testa-
ta. de cond. et de. le. Quid enim index
posset declarare summam sua gl. dicit
hic et ar. quod sit quod declarata ut plene
dixi in l. qui ab executione in prin.
.j. de appellat. vide illud. §. indiciunt
ad q. ros sunt quod testes repetunt dicta
sua ut in corpore de testi. §. qui nec
et l. repeten. .j. de quest. an requiruntur
notum interim quod index repent tes
tes ut dicta eorum observentur declarent
et hic est ar. quod non ne dico inde plus

In testamentis. In testamentis
debent esse testes rogati hoc est
certiorati quod ad hoc sunt adhibiti
h. d. ¶ Oppo. C. de codicill. l. fi. sed
aliud in codicill. ut ibi aliud in testamento
ut hic ¶ Oppo. de l. ad fidem ff. de
testibus. Sol. hic ē in omnibus in quibus
debent esse testes rogati sed regulariter
quod ut in aut. nisi rogati. C. de testi.
¶ Quod quale debent intellige rogati
intellige rogati ad hoc specialiter ad
hibiti ut hic et l. nulla. ff. de diuer.
¶ Ulterius nota quod testes debent esse
notati et rogati ad hoc ne notarii suf-
ficiunt testibus ad vocatos et rogatos sed
quaero quid si de testibus rogatis vel
addit ad hoc an sufficiat primo confir-
mare ut l. ij. §. heredes .j. lib. bo. rap. ubi
coadunatis in omnibus presumitur ad hoc
fuit ff. ad muneri .j. l. sed et insi. §. prude-
dentia .j. de v. sig. l. sciendum ¶ Quo
quid si in testamento dicitur testibus primo vel
fuit ad certum vocatos non rogati dy.
dicit quod ne valet quia ne presumuntur ro-
gati quia ē solepnitas extrinseca quo
ne presumitur ut l. quoniam inst. C. de
publica hoc tenz cy. in l. hac consul-
tissima. C. e. et spec. de testi. §. i. v.
Sed quod in fortiori et vero se quaeca cum
habent adducere dy. in l. sciendum
de ver. oblig. ubi vero tenet contrarium sed
quod hic dicitur vero verius ut dixi in dicta
l. sciendum. Sed quid in notario. Sine stare
in instrumento se fuisse rogatum quidam
presumitur quod fuit rogatus ut in aut.
de tabel. §. quod aut. et ibi notatur.
Jmmo vero tenet contrarium ex. de fide instru.
c. ij. et spec. tenent enim licet ne alle-
git. de fide instru. ad de instru. edit.
§. i. v. et nota dictum contrarium primum
ut dixi ple. in l. sciendum .j. de
ver. ob. Bartho.

Et unio uno contextu debz
fieri testamentum h. d. oppo. C. e. l. cum

et l. cum antiquitas § fallit ibi per
intitatem ut oppo. C. e. l. testium § sibi
habundans cautela ut non noret quod
qui sit actus ut alicui arceste dicit cause
firme tere et sigillandi et sibi a ¶ Tercio
quid si in teste dico dono vel do tibi ta
lem rem presentibus et in consentit an va
leat glo. dicit quod sic ut l. assignare ff. de
assign. l. non generaliter quod in testis potest fieri et
tractus et quibus actus qui transit in
formam contractus hoc tenet dy. in c.
quod semel placuit extra de re iudi. li. vi.
et C. in l. cum antiquitas § c. tene
mentum hanc glo.

Ad testium conditionem

Tempore testium inspicitur cuius con
ditionis sit testis. h. d. ¶ Oppo. C. e. l.
l. so. ibi non erat ydoneus tempore testamenti sed
putabatur ab omnibus eo sufficit quod cond.
statum qui exigitur circa personam testis in
initio scilicet non procedit exceptio in casu si
dicis quod tempore instrumenti confecti erat infa
mis vel servus vel aliquid tale sed decep
dicit et sic habebatur et reputabatur
a cognoscentibus eum Ita probat tex. in
dicta l. i. Et no. in l. cum l. fe. ¶ Oppo.
dicit hic quod si quid postea accedit cum
noceret contra presentem facere ipsum preca
essam esse servum vel infamem ut poterit
deponere in iudicio in l. qui liberi C. de
testi. et l. iij. § cum. ff. ad carbon.
generaliter testium ut non potest probari glo. dicit
fateor quod non potest deponere tamen
testium remanet firmum sed etc modi
cum revelaret testium esse si non posset
probari per instrumentum publicum unde contrahi
tenendo opi. Jo. quod testium possit proba
ri per instrumentum ut dixi preterea. C. l. proxima
in prin. Item potest esse quod adversarius contrahe
bat testium falsum vel foret testes erunt
examinati antequam talis causa supervenisset
Sed azo. in summa de insi. de testis
ordinandis in fi. dicit quod qui testis absque
suo delicto notam obvenit quod non potest
testificari ut quia est detectum eius ser
vitus que prius latebat tunc non im
peditur ferre testimonium ut dicit l. i. C.
de testi. etiam limitat l. qui liberi C.
de testi. dy. etc. et Ja. de are videntur
indistincte tenere quod quando aliquis adhibe
tur testis ad solempnitatem alicuius instru
menti superveniens quantumcumque suo delic
to non impedit eum testificari Item in
telligunt hunc tex. qui generaliter loquitur
secundum si adhibetur ad testificandum
super alio facto sibi noto ad quod non fuisset
adhibitum ut ad solempnitatem

Ita loquitur l. iij. § cum. ff. ad carbon.
quod nota et sic fatetur quod notarius con
depnatus de falso potest conficere instrum.
de quibus ante fuerat rogatus non
enim ob delictum suum nocere aliis qui
eum ante adhibuerunt. Oppo. quod non in
spicitur conditio testis tempore facti
celebrati sed tempore quo deponit ut l.
notione § instrumentorum de ver. sig. Sol. hic
loquitur cum testis adhibetur ad solep
nitatem actus ut in teste vel alio in
str. Sed ille § loquitur qui non adhibetur
ad solepnitatem actus sed aliter occurrit
testium testem aliquid vidisse vel au
divisse et tunc inspicitur tempus quo
deponit per hoc dicit glo. quod impubes
factus puber potest testificari de eo quod
vidit in pupillari etate nisi sit ac
tus in quo requireretur quod testes ad
hiberentur ad solempnitatem Ita nota
in dicta l. notione § instrumentorum et C. l.
iij. § l. B. de testi. hoc tamen intellige
si tunc cum vidit erat impubes ta
lis etatis quod poterat cognoscere
quod gerebatur ut l. exceptione § i. ff.
ad silla. Et hoc tenebat Ja. but. et
d. Ray. ¶ Queo aliquis vidit aliquid
postea effectus est cecus an possit red
dere testimonium de eo quod ante viderat Dico
sic eadem ratione nisi sit defectus mentis
et hoc videtur sentire Spec. in ti.
de teste § i. v. Sed numquid factus pubes
¶ Queo quid si medio tempore incurrit et
deponendi venit impedimentum dicit
in Spec. de teste § i. v. Sed quid si
testis. Bartholus l. dot.

Si ab ipso

Testis potest sigillare anulo testatoris vel alterius h.
d. Spec. dicit quod cum quis alieno si
gillo sigillat de hoc debet facere ex
pressam mentionem ut in Spec. de pba.
§ videndum v. et no. et ibi unde de
fide sigilli per contrarium. C. de probat. l.
Si contra. extra de epis. et cleri
procur. c. i. et l. Si qua per calumpni
am et per Jnno. de elect. procur. c. i.
et extra de fide instru. c. ij. in tex.
in l. Si publicanus § i. ff. de publicanis

Si unica

Si testator etiam
it signa ut verum signatum h. d. glo.
intelligit et illud cum presentium testium
secus si post et lex. illa est valde nota
ale. no. in l. iij. § ne solum ff. ad
… le. de quo per cy. C. e. l. …

Si autem ex testibus

Requiritur signare et subscribere

alterū sine altero nō valz. h. d. Nō
ar. q si notarius nō apposuit signū
suū in instro q nō vz hm̄ Ja. de ar.
& hoc in aut. de fide instru. §. si. si
in instro et de quem fit. debi. l. ij.
et de alis. l. si. fiat. l. si in stipulacōn
§. cr. e sectionis. ff. de v. ob. Sz pu-
tarez de hc standū ɔsuetudini ut nō
in aut. ut pro. nō. impe. in prin.
et in spec. de instr. n. edit. §. videnō
ff. illud etc. ¶ Vltimo nō est ar. q
in apoc. nō mirantur nō sufficiat
si suo sigillo sigillauit nisi se sub
scripserit arg. q cogitetur etc.

¶ Signum

Signari potā anulo vel sigillo vel quouis alio sig-
naterio. h. d. Illud q dicit̄ anu
lo intelligit̄ & eo q sigillū cōe ap
pellamus ut nō. in spec. de instr.
edi. §. sciendū ff. illud etc.

¶ Posse

Circa hoc q dicat de
notis inde & dec. in l. nō incerte
c. de curatiarum et l. more. ff. de fer.

¶ Signatas

Nō q signare
tabule dicuntur si est signatū illud
q eis abebat adheret. glo. del. sz si a
aliud. §. notamus q vi aut clauss
se. illud in funib; quo ad illud
intendū quo ad finale eoz separa
tionem nā qui destinati sūt ad separa
nes habent̄ & separat Ja. de bel.
oppo. sz & sec. l. nam sesius se. hic
in coherentibus ibi in separat.

Si testator

Si testm̄ vt fam
iam sufficiant noua sigilla
cū subscriptoribus ꝑmis. h. d. oppo
ff. l. & xima §. si quis ex testibus ubi re
quirit̄ q signet et subscribant so.
ibi loquitur in testo cū ꝑ vnquā fuit
facta subscripcio hic in testo qui semel
semel fuit factū et ꝑea rehabitū
et sic nō q subscripcio trahitur ad tpa
quo quis sigillat et hoc voluit for
te glo. dicit q sicutius renascantur
res quā nascantur de nouo et nota
istud quod dixi q pot ꝑdesse ad
multa. Si cū quis scribit cedulam
vel apodixam et sigillat postea alia
die se subscribit et dicit actū tali die
qua subscribit / dicit̄ nē verū / certe
sic omnia cū referentur ad illū actū
qui ultimo gestus est. Bar. l. d.

Quum testamentum

Quum testm̄ pot publicari in
pluribus cartis. h. d. ex hac l. patz q
testm̄ est quid intellectuale / ut nō ff. e.
l. i. quod dic ut ibi Barthol. l. d.

Si is qui testamentum

Si is qui testamentum
Ex testamento nō cōpleto vel de-
serto. h. d. oppo. et videt̄ q testm̄ va-
leat in ꝑdictis ut C. e. l. inter
ius glo. dat plures sc. vna est q hic
nō potuit plures ueniare ibi voluit
institutū tenet Ja. de are. oppo. cū q no-
luit ei impone fine testo sua volu-
ntate ar. l. ad. in verb §. ij. ff. de le. i.
Sz illa sc. est vera nisi ut pz ex fine
l. tamē spām ad. l. contrariū nō vi suf-
ficiens quia ibi nolebat alios noia
re tamē sollēpnitate nō seruant. Sa
sc. est hoc obmisit scam ibi institutiones
illa explebatur ibi in fine Tercia so-
dat ibi glo. quā oy. sequit̄ hic quia
ibi constabat quos alios nolebat noi-
are / hic nō / Et hanc sc. tenz oy. Istaz
rōni incidunt hic in se ut Sinn mich
vn sc. vera est q hic cepit fine testz
et nō ꝑficit ut dicit̄ rex. in l. contra
cepit et ꝑficit tamē in ꝑte hēdis nō
adhibuit debitā solempnitatē vn hic
nichil videt̄ fecisse qui ꝑte indiuiduū
fecit ut l. furiosū. c. qui te fi. po.
Sz in l. inter eos tom ꝑficit hoc tenet
mar. sy. Ja. de are. Ja. de ra. Ja. bu.
oy. et omnes oppo. de. l. hac consultiss.
§. ex imperfecto c. e. ubi valz testm̄ imꝑ
fectū int̄ liberos Sc. dicit quidam
q illa dispo nō erat int̄ liberos vel
dicit glo. ibi expone ex imꝑfecto. i. nō
solempni quod nō tenet ge. glo. q
§. ex imꝑfecto hic loquit̄ solū in testo in
ꝑfecto rōe solēpnitatis obmisse secus
si sit imꝑfectū rōne voluntatis nō cō-
plete ut hic istam tenz et ꝑbat
ꝑ dictum. l. furiosū ibi om̄ dic ꝑ nichilo
et tenz ueniū seruz et colliḡ
ex glo. ibi vel expone. i. nō solēpni etc.
Sz aut si sit imꝑfectū rōe ꝑtinentis
tangantur ꝑ cr. i. l. si filius qui in ꝑtā
te oppo. de. l. in testo. i. de fide ig̃ li.
sc. eod. in quia ibi in testo rōne
obmisse solēpnitatis hic nō rōe imꝑ
fectionis voluntatis erat imꝑfectū

¶ Sed quod

qui dicitur voluntas seu testm̄ ꝑfectū
sc. qui tota voluntas fuit declarata
et testator habuit totā voluntatē suaz
ꝑ declaratā sicut dicimus in contractu qui
habet̄ ꝑ ꝑfecto et absoluto ut l. con
tractus. c. de fide instr. & et ꝑ illud
dico q si reperitur instrm̄ seu ꝑthocollū
nō tamen imꝑfectū et apparebit quod
nolebat plus scribere q tale instrm̄
nulla fidem facit Ex quo repit̄ sic

tenus vendidit talem fundum Seyo
pro precio centum hiis pactis appositis vz
nec rescindi possit et non fiat fide
quia ipse notarius non habuit tale instrum
pro completo et absoluto ut hic et dicit
pro et glo. quarto de fide instrum. et b. de leg. i.
l. in emilie et que ibi notavi nec ob. quod
dixi in l. gallus § i. ff. i. qui in
prothocollo reperitur etc. quia tunc constat
quod notarius habuit illud prothocollum pro
completo et absoluto nec in prothocol
lo valebat plus scribere sed intelligebat
at sub illa etc. omnia alia contractum
Jure non obstante C. de testa. l. contractus quod
aliud quod est notarium extrahere aliud in
strum instrum dimittere quam an aliqua
particula instrum exemplarium dic ut de
dixi. i. de op. no. nunc. l. sine sum.
Quid quod si testator scripsit in cedula cer
tam voluntatem suam non tamen publicavit
eam coram testibus et notario et mo
ritur an illud dicatur testam. testium
et sunt dico quod est testam. testium vere
voluntatis sue declarare in tota scrip
turam et ideo valet hodie inter liberos
sed de iure scriptum vere obmisse solempnitatis
et ideo omnia nil poterunt peti ut l.
ex ea. C. et l. fideicommissa § i. de leg. iii.
Quero quid in legatis an legata de
beantur ex tali voluntate imperfecta et
glo. ar. concludit et praeterea determinat contrarium
quod nec legata nec fideicommissa valeant ut
l. cum quis C. de fideicommissis. tex. est. C. et l.
ex eo. et in glo. distinguitur tres casus
ut in ea. § autem est voluntas perfecta et non
scripta et loquitur l. si. i. de codicillis
nec est perfecta nec scripta et loquitur l. ultima
aut est perfecta et scripta sed de est heres
esto et loquitur l. extrahere C. C. sed est quartus
casus quod voluntas est scripta et non perfecta
et isto casu non valet ar. l. fideicommissa
§ i. i. de leg. iii. et C. C. l. ex una ca.
Quero pone quod isti instrumendi non no
minati erant non capaces aut vacua
bitur testium vel quod non ut l. si duobus
§ i. i. de leg. i. Sed dicit glo. quod hec l.
videtur velle contrarium et dicit tenet quod
non valeat testium ar. l. plane in prin.
i. de leg. i. et l. legatum in prin. i. de
adimen. le. sum dic. Sed dicit an. de pis.
dicit quod dicte l. alliate pro dic. concludunt
quod testator noluit alium nominare et adi
mit a primo ar. l. quidam et l. si nisi
ferant de adimen. le. Sed hec glo. pre
supponit quod volebat alios nominare ut
coheredes primis et ideo etiam si certe non
an aliis primis accrescerent et ideo
de tali omissione non est curandum sum
eius quia indubitanter illis primo nominatis
accrescerent ut C. in primo et § ff. pro.
C. de cad. tol. sed ut procedat ista glo.
dic quod hii erant indigni et fiscus
auferebant ab eis non aut accres
cebat primis Sed quicquid ipse dic
at tu dic et tene glo. et dic simpliciter
quia vel hinc tex. est quod testium non est
perfectum nec curatur an sint capa
ces vel non.

Privilegio

Privilegium intestab.
importat ne quis possit fa
cere testium nec esse testis in testamento nec
ei testamentum dici. h. d. C. Oppo. de he
redi. i. qui ubi heredes qui est intesta
bilis dicitur testamentum sed huius contrarium dicunt
quidam quod male putavit alii dicunt
quod eius testamentum non dicitur sed truffa est alii
quod in testamento non dicitur testamentum quia non potest
illud facere et in aliis sic et ista
vel alia quod nullo modo dicatur eius testa
mentum nec eius testium nec in testamento cir
cumscribitur civitatem vel libertatem sed si
quis civitatem perdidit et libertatem
retinuit per sibi dicatur testamentum cum pos
set condere ut l. quidam. i. de penis
dicetur ut l. si deportato. i. de leg.
iii. dicam forte in dicta l. qui oppo.
§ C. le. qui in testamento et l. si filius
Ge. ubi intestabilis erat imperator
sed filius dicitur non posse testari ut
glo. Plane quid an infamis
possit esse testis in testamento et dicit glo.
quod sit nisi sit ita infamis quod prohibet
apud omnes et inde glo. et signa in
fine et ista glo. dicit vim et pro ca
hec casu C. C. l. i. no. ob. § C. l. adr
testium § i. quia ibi erat notorie
infamis quoad omnes et ibi dixi
qualiter debent fieri exceptiones contra testes
infames assumptos in testamento et inde C.
parum. C. de testa. l. vi.

Domicius

Scriptor testamenti
non prohibetur esse testis in testamento
h. d. No. rusticum iussum ad inter
rogata quoniam quare debet respondere ut
C. de resti. l. ut rusticus vide quod
dixi de hoc et C. de impu. et al.
subst. l. precibus dicunt quidam ibi vi
det Imperator qui est tamquam nobilis
hic interrogatus quia pro se scientiam erat
inflatus et superbus forte erat
quamvis rusticus sed esse imperator aliqui di
cunt rustice respondet ut l. mercenarius
C. de condi. ob tur. ca. Sed ibi necesse
ratione talem responsionem alii dicunt quod
hic respondebatur non consulto vel ca
dus erat facere quia [cum] indubitabile
bremi puto quod male et inmoralis fecit

Celsus hic r(espon)d(it) labeoni qui aut
magnus valde in scien(tia) ut no(tatur) in l.
ii. § post hinc. ff. de or(igine) iur(is) nam v(er)si
onis sic p(ri)ma p(ar)s est v(er)a quia no(n)
intelligebat q(ui)a ne cum dubitabat la
beo an ille qui esset adhibitus ad scri
bendum possit adhiberi ut testis quia
ridicula esset q(uo)d s(ed) dubitat erat enim
q(uo)d ille qui fuit adhibitus ad scriben
dum et sic fuit rogatus ut scriberet
ne fuit rogatus ut esset testis an hoc
sufficiat ut sit testis ydoneus in testa
mento ex hoc q(uod) ip(su)m rogo ut scribat
videor ip(su)m rogare ut sit testis et hoc
voluit q. labeonis quia (er)go celsus
no(n) videbat ad q. ¶ Quo quid ne
p(ro)uo q(uod) videat(ur) testis rogatus nam
ne rogari dicuntur fortuiti et ex
cinitee Ite ille qui adhibitus est
ad confectione(m) testa(menti) non e(st) ne(cess)e q(uo)d dicat(ur)
ip(su)m ee adhibitum ut testis sufficit enim
q(uod) sit adhibitus ad testa(mentum) ut l. heredes
palam. § pl(us). ff. e. et in aut(entica) rogatu
c. de testa. ad quod facit q(uod) d(icitu)r q(uod) notarius
p(re)sumitur rogatus ut in aut(entica) de tab(ellionibus)
col. § q(uod) aut(em) q(uod) (er)go d(icitu)r q(uod) testis no(n) pre
sumitur rogatus intelligere nisi scrib
s(er)vit ut hic expressione enim arg(umento) q(uod)
no(n) fuit fortuitus et vilicus s(ed) q(uod) fuit
adhibitus ad hoc ¶ Queo an notarius
connumeret(ur) in nu(mer)o testium glo(sa) arguit q(uod)
sic p(ri)mo p(er) hanc l. et c. qui te fa pa.
l. hac consultissima. ff. S(ed) quia negatur
facit in aut(entica) de fide instru. § s(ed) si in
stru(mentum) et in hoc resedet et dicit in alibi
p(ro)dictis et sp(eci)ale dy. dic(it) q(uod) in(tellig)i q(uod) tum
no(n) (com)paratur tu(n)c q(uod) tabellio (com)putetur
in nu(mer)o testium nam hic no(n) quia scrib(er)e
no(n) erat tabellio nec e(st) ne(cess)e ut in p(ri)ma
glo. nec in § S(ed) quia q(uando) ibi no(n) erat
tabellio nec requirit(ur) s(ed) nu(meru)s testium
solus no(n) ob. in aut(entica) de instru. cau.
et fide. § oz ut ibi notatur v(er)u(m) ipse
distinguit sic aut ad solempnitatem
requiritur certus nu(meru)s testium et tabellio
et tunc tabellio no(n) (com)putat(ur) in nu(mer)o
testium ut in aut(entica) de instru. cau. et
fid. § S(ed) si instru(mentum) S(ed) si p(ro)baretur
p(er) testes dicat ipse q(uod) credit q(uod) tabellio
possit ee testis ut alii S(ed) ubi sufficit
ad solempnitatem scripture certus nu(meru)s testium
nec requiritur tabellio tunc (com)putat(ur)
tabellio in nu(mer)o testium ut hic / ista d(icitu)r
dy. glo. formant hanc q. in l. hac co(n)
sultissima. c. qui te. fa. po. et ibi re
citat opi(nionem) baudini antiqui doctoris
et glosatoris que e(st) vera et t(e)n(etur) ab
omnibus et p(er) dy. in distinctione illa
nam in omni instru(mento) publico requiritur
tabellio et solempnis nu(meru)s testium ad h(oc)
ut instru(mentum) p(ro)bet ut d(i)c(t)o. § s(ed) si instru(mentum)
v(er)u(m) si quis intebat(ur) p(ro)bare testium uterus

non posse se inscribere ut testem et ut
notarius S(ed) si vellet quis p(ro)bare p(er) instru(mentum)
s(ed) p(er) testes tunc tabellio posset ee testis
ut hic s(ecundu)m om(nes) et adverte q(uod) dixi q(uod) licet
sit notarius rogatus tamen ad scriben
tum potest ee testis et dicitur loco testis ro
gati ut hac l. ¶ Querit glo. an sit nec(essarium)
q(uod) rogetur et glo. dicat q(uod) no(n) et dic(it) ve
ritatem quia qui e(st) rogatus / ad scriben
dum tamen no(n) ad publicandum ne (er)go rogat
quia no(n) facit fidem suum instru(mentum) scrib(er)e
si ad publicandum Barthol(omeus) l. d.

Servus

Contra. c. de tabul(ariis) l. generali. s(ecundu)m glo. hic no(n) scribit
ut notarius est contrarie p(ro)uanti scripturam
et illam scripturam sigillabit(ur) et postea
aperietur et publicat(ur) s(ecundu)m q(uod) dicit(ur) i. q(uod)
admodum test(amenta) ap(er)i. l. ii. § i. et q(uod) h(oc) sit scrip
tura p(ri)vata arg(umento) ex voce qua addit
glo. cum et ipse testis scribere possit itaque
ut glo. qua(m) nota ¶ Pro declaratione ista glo.
forma ii. quest. p(ri)ma q(uod) in monacho
vel alio sacerdote an no(n) possint ee no
tarii h(ab)emus hodie tex. ex. de h(oc)n(es)t(ate) cle(ricorum)
suum li. vi. facit ext. ne cle. vel mo. c. ii.
et c. sequente. Idem q(uod) no(n) possint in n(ostr)a de
sti. mo. § i. v(er)sus xxvii. vel xxxvii. s(ed) dic(it)
q(uod) s(ecundu)m iura antiqua pot(erat) p(ro)bari S(ed) iura
ista loquuntur in monachis quid in aliis
clericis vide in lect. B. allans Secundo queo
an notarius possit sua manu suum testam(entum)
scribere vel publicare Ista glo. v(idetu)r velle q(uo)d
sine ... no(n) pot(est) nec ipse posset et h(oc)
voluit glo. h(oc) nescio / crede q(uod) posset q(ui)a
no(n) video q(uo)d repugnet p(er) l. si consul. ff.
de adopt. et p(er) l. apud. ff. de manu vind.
S(ed) si esset aliqua repugnantia ipse met
no(n) posset ut q(ui)a ipse met notarius stabilit
instrumentum p(ro)mittentis b(e)n(e) valet / nisi in cau
sa de rato iniqua no(n) pot(est) a se ipso stipu
latione de rato interponere ut cum apud
se ip(su)m no(n) possit se obligare ut l. ii. ff. de
stip. ser. s(ed) p(ro)bare mandatum b(e)n(e) p(ro)babitur
p(er) illam scripturam ut l. licet. § si p(ro)curat(or)
ff. de p(ro)curat(oribus) Bar. l. decter.

Ex ea scriptura

Ex ea scri
ptura no(n) lecta vel publicata co
ram testibus no(n) p(ro)batur testam(entum) Sic
habetis in l. fideic(ommissa). § i. ff. de le. iii. dixi
in l. si is qui. ff. e. Barthol(omeus)

Ex hiis verbis

Verba sine
valent nu(llum). testam(entum) etc. Important ut debe
ant(ur) relicta a venientibus ab intestato
h. d. Queo que fuerunt ista verba et
dic ut in glo. Queo an virtute istorum
verborum tota hereditas remaneat restituenda
institutis si testam(entum) no(n) val(et) glo. h(oc) videt(ur)
dicere q(uod) sic quia no(n) de hoc e(st) tex. i. de tes
ta. mili. l. querebat(ur) v(ersu) ve(rum) aut(em) dixi ple

An Notarius connumeretur in numero testium.

No(ta).

hanc intentionem de inst. eod. instit. l. i.

Singulos hic ponitur forma qualiter testis debet se subscribere. primo enim quilibet testis debet se subscribere et se vocari ab uno alio, quamvis omnibus committitur. Secundo debet subscribere nomen suum. Tertio debet subscribere se et debet subscriptio continere nomen testatoris, dicet ergo sic: Ego talis dico et assero me esse adhibitum in testem in presenti testamento facto per talem, et propria manu me subscripsi, et in eo sigillo sigillavi, ut hic et s. e. l. ad testium. § si quis ex testibus scilicet quando pluribus committitur aliquid sine quo non possit illud expediri per unum de voluntate alicuius. Item notatur s. de arbi. l. si unus. ¶ C. e. de testa. l. fi. dicit glo. ibi speciale est in teste, videlicet vel vetitus ubi loquitur in teste intercapatio hic de teste in [illegible]

Eius vota. verba prolata et iactantiae non inducunt dispositionem. ly. d. C. e. quia verba sunt que in teste inducunt dispositionem, ut l. pamphi lii. § apponi. ff. de le. iii. Sed ibi fuerunt verba prolata solempniter attestantibus, et quorum testamenti hic fuerunt prolata per modum iactantiae, facit l. consensu de acti. et obli. et l. ablenum ff. ea. ce. n. Quero quid si dico volam ut in futurum tale heredem adhibitis vii testibus vel dico quod velle esse heredem tuum dic ut l. fideicommissa § i. ff. de le. iii. Barthelus l. doctor.

¶ De liberis et postumis

Liberi et postumi hic instituendi vel exheredandi [illegible]

Quid sit. Jm. l. i. et ij. po. quid sit nominatim exheredare scilicet quod non est necesse ponere proprium nomen in instituto alicuius, quod intelligere si erat suo nomine tale de quo nulla poterat esse dubitatio, ut in gallo per illo. at secus ut c. qui. te. fa. po. l. hac consultissima et ibi non. et s. de testa. in l. duo sunt titii et l. heredes pa lam § sed si nomen. s. e. t. i. C. e. s. de institut. l. tali § si pater glo. non solum dicit quod ibi omittebantur aliquid ex solempnitatibus hic non erat nisi quod poneret nisi nomen suum quod ex illo redditur certa persona. Quid dicatur in nomine proprio et cognomine dic ut in glo. hic et C. de testa. l. si quis in nomine et insti. e. § suas per glo. Barthelus.

Nominatim. Cum nomine appellatione cognitione autem non est quod pollet non ipso. Sed si pluribus h. d. et est bonus casus et notabilis facit ad l. id quod dixi in l. si quis in principio te sti. ff. de le. iii. scilicet quod testator revocat omne aliud testamentum suum per eum et non fecerat nisi unum testamentum quod dixit de illo nominatim et specialiter penitentiam. Item facit ad id quod dixi hic in l. ferma de tensi. ubi queritur si dicitur in pallatio predicto quod non poterit alibi confirmari dicitur in l. de inofficioso testa. ff. de e. et de C. e. de l. si quis s. de testa. in. Sed ibi loquitur de favore hic de odio et sic intelligo quod in hiis que continet odium indefinita non equipollet universali. Nam cum dico filium eum meum exheredo indefinita erit est ut plene dixi in l. si pluribus. ff. de le. iii. Barthe.

Et si pepererit adiectum cum iuris que faciunt videri nominatim exheredatum et adiectum conditionem exheredationem non vitiat. h. d. scilicet quod sufficit ad declarationem seu demonstrationem aliquam adiectam nomine iuris, sicut patris scilicet quod ista verba lac. gladiator fuit et licet proferantur a genere nec speciem tam maleficii continent iniuriosa verba sunt, et sic facit per statuto puniente verba iniuriosa. Item non quod ista verba spurius natus ex adulterio et similia verba sunt verba iniuriosa dixi in l. turpia in prin. ff. de le. i. dixi plene in l. Item apud labeonem § quamvis ff. de iniur. C. e. ad carbon. l. i. § idem ait sed ut in glo. Item C. e. de l. si postumus in fi. et c. sed intellige illa similia. Item C. e. de l. i. l. turpia. Sed ut in glo. sed tantum est dic ut ibi quia ista verba exheredatione non sunt in probatum. In legato sic ut ibi. Bartholus legum doctor.

¶ **Pure** C. e. de insti. et subst. l. si pater. Sed ibi erat institutum sub conditione non potest sub contraria conditione exheredari. C. e. de l. i. §. Sed et si inutiliter ff. de vul. impos. inst. sed ut ibi notatur, et ista est vera quia ibi in institutione hic in exheredatione et ita solutio probatur in l. cum postumus et l. postumus ff. e.

¶ **Filius** Iste § est subtilis et notabilis, et breviter hoc dicit clausula posita inter gradum ad illum tantum refertur, sed posita inter plura capitula vel ante omnia vel post omnia ad omnia refertur. Item exheredatio certa persona facta vel sub conditione non vitiat. h. d. usque ad §. Sed in dubio dividit istum § quia primo loquitur quando exheredatio est facta in gradum. Secundo quando certa persona. Tertio quando post gradum adita hereditate. Quarto quando omnibus gradibus. Quinto quando inter gradus. Sexto quando post gradum et inter gradum. Sed ibi nisi fecero. Tertio ibi quod ad modum. Quarto ibi quando heredem. Quinto ibi sed et si inter. Sexto ibi in eo. Et de preconventione ista intellige prout dixi in l. talis scriptura ff. de le. i. scilicet quod ad omnia referatur nisi sit ratio quare plus ad unum quam ad aliud ut l. i. C. de li. pre. Et non intelligatis an ea que sunt dicta in precedentibus intelligantur

repertu in sequentibus de quo dicam i. l.
liber. ff. de le. i. et an condicio et qualitas
adiecta in uno capite porrigatur ad alia
sed hic est aliud quia hic est clausula per se
an referatur ad omnia de quo dedi re-
missionem ad sequentem in l. de inutu. edit.
§. inter incendii. Item quod precedentia
ibi tractat de vulgari et pupillari. ff. eo.
l. i. l. plerique. sed ad omnes gradus ibi non
porriguntur sed ad illum tantum qui est posita
porriguntur ex prin. hius §. alio quod clausula
posita inter unum capitulum ad illud tantum re-
fertur non ad aliud ut dicta l. plerique. ff. a. i.
Et adverte diligenter quia unum capitulum
dicitur quando causa idem disponitur, ita quod ille
dispositiones causa illud possunt simul concurrere ut
plures instituere heredes in primo gradu
Sed quando sunt plures dispositiones que non possunt
simul concurrere sed una in defectum alterius te-
detur diversa capitula et diversi gradus
ut institutio et substitutio quod facit ad intel-
lectum multorum. Premie ad v. nisi ex quo patet
quod non valet exheredare, a certa persona sed
quod absolute quia exheredatio est privatio ab
hereditate ideo non debet fieri a persona certa sed
ab ipsa hereditate. Quid quando si fiat simpliciter
dicendo filium meum exhereda, Per hoc ve. vi.
exheredatus ut glo. dicit potest esse alia
ratio quia exheredatus a persona reperitur
per tamen a gradu, ideo tamen primus rupit
testamentum et idem venit cum prima. Veni
ad tertiam particulam ex qua nota quod exheredati-
one hec quicumque mihi heres erit filium ex-
heredo non valet quia hec verba quicumque
mihi heres erit faciunt conditionem
ut l. qui liberis. ff. hec verba de uul. et
pu. Sed exheredatio debet fieri pure ut. b.
per §. quarto. Est alia ratio quia ante
aditam hereditatem reperitur primus gradus tamen
est irritum, et rumpitur et hanc com. tamen
tex. Opposito ad illud exprimi contra que in
certe institutis non vitiat ut l. iiii. ff. de le. i.
Sed tamen in est ut exheredatio assimilat
effectum aditionis hereditatis ut l. filium. ff. Sed
cum exheredatio gradus tamen glo. videtur uno
verbo, expressa nocent que non expressa non
nocent ut in tex. innuit quod hic expressum
per alium modum quod per eum per que tamen testa-
ur dictum plenius in l. iiii. ff. de le. i. Venio
ad quartam particulam ex qua nota quod clausula
posita in prin. refertur ad omnia capitula
Idem ponderatur in fine vel in medio si
plura capitula ut hic et c. e. l. i. et inter hec
si non sit aliqua ratio contra quia magis debeat
referri ad unum capitulum quam ad aliud ut dicta
tex. in dicta l. i. C. e. et hec una in clausula
aliqua que per se subsistit et potest refe-
ri ad plura sicut quando in una dispositione ad
iectum aliquid per modum conditionis vel
alterius modificationis tamen an illud por-

rigatur ad alia capitula. dicit ut dixi
in l. liber. ff. de le. i. tenetur in l. cum
sexta. ff. si. c. te. Opposito. b. c. §. i prin.
se. ibi clausula fuit apposita inter gradum et
sic inter unum capitulum vel inter gradus
hic vero post omnem gradum, vel inter
gradus et sic loquuntur sequentia
sed. Ultimus glo. notat quia quod sit
ulta ad exheredatione, quod inde et sequitur
Ultimo ex hoc §. potest colligi
quando in l. vel instituto dicatur dicta §.
vel lra. grossa. Nam ex hoc §. intelli-
gitur quod dicitur unum capitulum vel plura
si enim est unum capitulum tunc inter illud non
est. §. dum inceperit aliud tunc potest esse
inter unum capitulum possunt esse. ut in
pri. hius §. per. Sed an in dubio presu-
matur esse facta exheredatione a persona
et dicitur ut in glo. quod non Et not. an
contra ultimam presumptionem admittatur
probatio negatur glo. c. e. l. i. tenet quod
non, Doctores tenent contrarium per l. plane §. sed
si non corpus. ff. de le. i. et l. in hius in
prin. ff. de condi. et de. ubi non est ali-
qua presumptio in testatore contra quam non adm-
ittitur probatio in contrarium. Bartho.

Si ita testatus

Si non
valet institutio testamentum incipit a sub-
stitutione. h. d. Quere ex iii et dicit ut
glo. ii. quando fuit inter gradum institutorum
expresse Opposito. ff. a. i. l. Nam et si sub
conditione. ff. si. sec. glo. ibi in postu-
mo primo hic iam nato et est ratio
quia quando postumus fuit primus ab in-
itio valuit institutio et sic cepit sub-
stitutio dependere ab ea inde ratione
institutione per nullitatem substitutio vi-
tiatur sed in filio iam nato nunquam valuit
ex inde glo. que incipit iam natum et
tene mentem istam rationem que est ratio
tex. et in l. contraria, et per ea facit
id quod habes in l. si homo mortuus
et l. in illa stipulatione. ff. de v. ob. in
sed. illarum dicta l. Opposito ad hanc se.
C. de caducis toll. §. pen. in primo. ibi
legata per non scriptam non debentur sed doc-
tamen ibi in §. per hoc Nam hic legatur
in substitutione que potest per se subsistere
et assumere vires a seipsa sed legata vel
fideicommissa non possunt relinqui nisi ali-
quid relinquatur ei qui gravatur ut
l. ab eo. C. de fideic. et l. plane el. so
inst. de le. i. et per rationem solemnis peruenit
soluitur contrarium de l. in illa stipulatione
et l. si homo mortuus. ff. de ver. ob. et
ibi dixi. Opposito. de l. non putavit. ff.
i. ff. de cont. tut. sat. ut ibi dicitur et
quod ibi loquitur in emancipato preter-
eunte patre ab initio non rumpit testamentum
sed in ista iure, et ideo est eadem ratio quare

in postumo. ¶ Ultimo hes nõie inni in fis q substituit vulgar' sed p si hes nõ erit porrigit' ad duos casus s. si heres ee noluerit nl'i nõ ponit ut C. de hẽdi. insti. l. cũ proponas q dam si nõ potuit / quod intelligitur et dic q quecunq3 mõ nõ possit nõ possit sim ex p te testi sit vitiũ ut hic sine p te vitiũ p sone instituti / quia spurius / ut. l. ij. C. de hẽ. insti. sive p te c̃sterni p sone instituti quia nõ ẽ natus insti tutus ut. l. fi. C. de insti. et subsi. vel quia mortuus antequam adeat ut. l. ab ombus. C. cũ quidam. j. de le. i.

Placet. Iuste postumi trahit' ad omes postumũ et ex illa ux ore natũ. h. d. oppo. q intelligatur tm de p ximo postumo ut. l. bone. q hor himone. j. de v. sig. et. l. cũ p ro. C. hẽdita tem. j. de le. ij. So. hic spale fauore insti tutionis et testi confirmandi et in eodem p titulis / dic glo. in eo q dic spale fa uore testi confirmandi dic bñ in eo q fau ore institutionis spale nõ dic bñ sed licet in exhedatione ut glo. subd. in. l. iij. j. ti. j. t. a. i. Et aduerte q hic dic simplr locũ ht qñ appellatio postũ simplr infert' / secus si astringat ad postumũ nasciturũ ex tali sua uxore / nã nõ por rigetur ad aliũ nisi si r stringet se ad certũ tps ut filiũ nasciturũ ex ventre uxoris mee que pregnãs ẽ nõ enim por rigitur ad alios postumos nascituros ex alia impregnate ut. l. filius. q si quis e. l. quod dixissime. j. e. ¶ Aduerte hanc. l. al legari p dic in q. de fra. quidã instit fiel hospitale in domibus suis et illud hedez instituit postea supueniens domos ill as alienauit et alias emit dico q lz illa vba restarit in domibus suis refe rant' ad tps ut. l. si quis ita de aur. et ar. le. tamẽ fauore institutionis et testi c̃firmandi referuntur ad domos p sta empta p hanc. l. Bartholus

Sed et queritur. Quãm pedimẽ c̃trarie p pt accidens nõ impedimẽ postumũ institutiõe secus si a na. h. d. oppo. i. e. l. Si quis post mos s. ut dixi in sumario

Si filius. Testm ex q. impedie hẽditate adiri de iure ciuili p nnj testm nõ rumpit. h. d. oppo. et videt q p ius rumpatur ut. l. hac c̃sultissima. C. si quis aut. C. de testa. so. dicũt qui dam q ista intelligit' sm illam s. q p pr nõ rumpitur nisi qñ in eo. instituetur scilicet venientes ab intestato alii dicũt q illa loquitur qñ sm testm est imp fcm rõe solepnitatis obmisse ut quia nõ fuit vii testes / secus si fuit impfcm ex cã p rite rius ut hic quia tũc nõ loquitur ille s. et

in hoc resider glo. et bñ quã nõ q? est optima limitatio ad illã s. contra hac vo tex. in. l. Si duobus. s. si primus. j. de c̃tr. tabl. Sz ibi dz intelli de testo imp fcõ rõne solepnitatis in quo fuit p titus filius emancipatus et alii ve nientes ab intestato institutu nam cuz filius emancipatus nõ rumpat ipe in q app3 q sm in quo s. instituti veni entes ab intestato valet et rupit p mu ut dco. s. si quis aut et illud sm p ba ruptum p q ra. a. tabl. petitis a filio emancipato p tito et hec vera intel lige illius. s. idem si testm sit impfcm rõe imp fcõ volunt' ut. s. n. l. i. l. si is qui testm et ibi notat'. Oppo. insti. qui mo. te. in fir. l. posteriore. So dic glo. ibi post' erat audita hẽditate cũ so lẽ testo / hic nõ ideo plus nõ vitiat'. Oppo. j. n. i. l. postumus in prin. so. ibi im pfectũ p tito nõ ẽ post' aditus q? eo nõ nato et ideo p mũ rupitur ¶ Oppo. ex testo ubi filius iam natus e p tito post ẽ aditũ ipo approbante testm ut j. filio. j. n. i. u'me dicit dy. h fuit filius morte preuentus ideo nõ fuit post. Sed istud nõ ẽ aliquid dce / quia nõ querimus an adierit sz an adiri potuit so. glo. q hic in testo q de iure ciuili nõ valz ideo nõ rupit p mũ ubi valz de iure pre torio / nõ cũ rupit p mũ ut hic / et ibi et glo. in. l. cũ in fo. j. n. i. et. l. si quis s. i. j. de vul. et pup. subsi. Tu dic q mihi ẽ possibile adire hẽditatẽ de iure ciuili Nam filio approbante poterit petere bonorum possionẽ sm tabl non adiret dca. j. filio et nota' in. l. r. d' pe. hẽd. et. l. cum z. C. vnde legi.

Si a primo. Filius iã natus rupit spem cuius gradus a quo p titus est incontinenti postumus nõ statim nascitur. h. d. oppo. exhedatio facta a p sona nõ valz ut. l. iij. s. filius. s. e. Sz hic fuit exhedatus a p mo hede s. so. intelligas nõ ee exhedatum a p sona / sz in gradu q in dubio p sim hic et expone a p mo hede. i. a p mo gradu institutorum. Oppo. q nõ ẽ nõ pot rumpi ut. l. Nam et si sub condic. j. n. i. sz substitutio pendente condicõe nõ ht effcm. s. so. q nõ ẽ re vera spe. nõ pot rumpi / ut in contrario / sz q ẽ spe. pot rump ut. l. iij. s. i. vbi fuit quadmodũ tunc. et j. de usufr. l. legat sempronius attalus / et substitutio est aliqud spe. s. rupi pot. ¶ Oppo. hic dicit' ide in postumo. C. on. j. e. t. i. postumus in prin. So. intellige post humũ natũ viue pre et decessisse eo.

mortuo ut in glo. ¶ Oppo. q postumus
rumpat in quantum sunt iam natus quia
pro nato habetur ut l. qui in utero de sta-
ho. dic glo. non habetur pro nato simpliciter
testis sz non est nato dico quia antequam nascan-
tur non est in potestate patris ut l. fi. de
his qui sui vel alieni iur. ergo non possunt rumpere. Oppo. C. e. l.
iij. in fi. ubi fit dicta institutio postumi etiam
natum. sed quod fit a primo exheredatus a
secundo primo non est dicta institutio iam natum et
postumum ut hic. sz quod primo fit a
primo exheredato a secundo tunc est dicitur
in contrario. Bartholus

Siquis postumos ne-
quis postumum ut suum institue-
que non licet habere impediente natura
vel iure. secus si habere potest licet cum diffi-
cultate. h. d. prin. huius l. cum § fi.
¶ Oppo. dicitur hic posse institui postu-
mum que habere non potest contra C. l. Sede
quesitum § sponsione et § sz si institutus
se. glo. triplex una est non potest. s. de falsi
Secunda magis intelligitur qui instituit postumum
que habere potest per adoptionem et hec est magis
nota. quelibet tamen potest esse bona. Et inde glo.
que incipit facile etc. ¶ Oppo. ad ul-
timas solutiones de tex. qui dicit quos
habere etc. Ret glo. q quos sunt simpli-
tem relationem non ad id de quo agitur
Oppo. j. de le. ij. l. Si in quibus § fi. et j.
fideicommissum j. de condi. et de. Ubi appellatio
filij in dubio intelligitur de naturali. So.
glo. q illud id ne rumpatur testum et glo-
bu dicit quia illud testator vel volunte
cum de alio postumo cogitavit non po-
tuerit cum naturalem cum habere non poterat
propter impedimentum actualis ut dum est ¶ Oppo.
j. e. l. § fi. se. glo. hic loquitur quando est im-
pedimentum nature. ibi est impedimentum in ac-
tualis tamen dic q hic expectatur ad ali-
quem desinit esse impeditum est turpe. ibi non est
expectandum ut l. inter stipulantem §
sacram j. de v. ob. Sz in fi. huius expec-
tare q emanciparetur non est turpe ¶ Op-
po. j. e. l. Si filius § fi. se. ubi instituitur
talem qui poterit nasci ex ea quam con-
tra nostris poterat esse uxor ¶ Solue
debes scire q illam l. induxi in ar.
B. so. ma. l. j. An inst. filius heat pu-
llum et inde glo. que incipit facit et
incipit consciendo § generalis etc. et illud
q ibi dixi et istud q dicitur hic est
verum q magis inspicimus natura q aliquod
impedimentum accidentale ut quia ex ali-
quo actum non generat. Secus si a natura
impediretur ut l. Sz est quum § sz si
castratus B. e. et no. glo. in l. simz
§ sponsione. B. de vulg. et pu. ita in proposito
si inter eos ita arta q non posset contrahe-
re non habere prohibitum ut l. quero
§ si ita arta B. de edi. edic. vide glo. q

incipit ut sum ubi sunt hodie corrigitur
etc. Ista non est bona expo. quia aliorum
potest institui ut j. de le. j. l. pet.

¶ Si filium] Iste § est subtilissimus
et h. d. filio exheredato a querela exclu-
so morte vel repudiatione nepos ex eo
q ipse mortuus primum locum non tenuit pri-
mus testum non rumpit alias secus si institutus
eis repudiantibus potest succedere ut l. sumus
h. d. et quattuor casus hic ut evidenter
patet ex tex. Ad primum casum oppo. et vi-
detur q nepos primus rumpat testum ipse in
mortuo patre ut l. postum § j. j. in. j. se.
ubi est mortuus patre nepos vivo avo et
sic nepos incipit tenere locum primum avo
vivo. hic vero decessit filius post mor-
tem patris. Oppo. q iste filius possit
rumpere per querelam ut l. si quis filium ex-
heredatus in fi. C. de inoff. test. So. non potest
rumpere dicendo nullum tempus sinnus q ipse
mortuus non tenebat primum locum ut hic
sz ex persona patris potest intentare que-
relam et per eam rumpere ut in l. quum
¶ Venio ad § diversam et oppo. de
precedenti versu se. hic filius exheredatus
erat apud hostes et ibi decessit unde
fingitur mortuus prima hora captivitatis
et sic vivo patre tum nepos ipse mortuus
tenet primum locum merito rumpit ¶ Vero
ad § q si moriente oppo. dicitur morien-
te est parentum punctum temporis et quis mo-
ritur vivens ut l. Si quis duos j. de
ma. te. et hic dicitur q moriente repudi-
avit. Contra l. si quis § illud C. de inoffi.
te. So. intelligatur hic per querelam re-
pudiatam post mortem et expone morien-
te j. mortuo ut in glo. Oppo. q
ille nepos habet querelam ex persona sua
ut l. iij. § si emancipatus j. de bo. pos.
contra tab. et glo. non solvit unde assit(?)
q ille nepos non possit habere querelam tamquam
a patre repudiatam et sic intrat illud
difficile dubium utrum in querela inofficioso
si testus sit locus successorio edicto de
quo per glo. in l. pri. filium de inoffi. test.
et l. si is C. e. et per dy. in c. non debet
aliquis ex de re. iu. li. vi. Et per eum
l. Si quis filium C. de inof. tes. verius
est q nepos habet querelam ex persona sua
ut dicit § si emancipatus et dicit l. si
is non ex persona patris quia repudiatam
per eum ita loquitur ista glo. et sic dicit
que primus habet querelam glo. in palliata(?)
l. pri. exponit querelam j. con. tab. Ego
dico q stat utrumque dicto Labeo in l. suus. j. e.
¶ Solue ad § Sz si heres. Oppo. de pre-
cedenti versu ubi requiritur q teneat primum
locum ipse mortuus se. unum est quantum ad rump-
endum. secus quantum ad ius succedendi ab

intestato quia tunc sufficit quod teneat primum locum ex tempore quo testamentum destituitur. oppo. ad istud quod est quo ad successionem debet esse proximior tempore mortis ut institutus heredis abi testamento. § ita demum ff. tex. inst. de leg. ag. succ. § proximus et hic solvit contrarium quia decedens testatus primum locum tempore mortis aut decedit condito testamento et sic sufficit quod teneat primum locum tempore quo testamentum destituitur ut ff. et glo. notat in l. fi. § de condic. insti.

Oppo. ad hunc tex. qualitas adiecta verbo institutionis sumit tempus verbi ut l. in delicti § si extraneus ff. de noxa. et l. si ita de testa. mili. sed verba l. xii tab. dicebant quod succedebant proximior cum intestatus moritur. ista verba intestatus moritur sumunt tempus quo non vivit tunc cum moritur sed tunc cum post mortem testamentum destituitur. ideo ad illud tempus refertur et sufficit quod illo tempore sit proximior hoc vult dicere tex. Barth.

Quomodolibet. Quamvis incidet in uno casu in alio vel obmittit sed provisio simplex porrigitur ad omnes casus h. d. oppo. C. e. l. fi. ff. glo. insti. moris hic et ibi et illam puto veram quod si testator premeditabat se moriturum in continenti, forte stabat in periculo mortis sum, casus qui ponitur in l. iii. cum l. sequenti de donat. causa mor. ideo si nascatur eo vivo non videtur preterisse quia voluntatem habebat instituendi eum, et hoc facit tex. l. quare in fine ubi dicit, ne penitus paciatur preteritionis qui filios non preterit. Oppo. C. de institu. ex ubi in pluribus ubi conditio preteritis ... remanet institutio pura. solvit hic tex. non solum ff. quedam est conditio que apponitur institutioni facte de persona incerta et sic habet non solum unum conditionem sed demonstrationem et tunc ea deficiente talis persona sub conditione non videtur instituta immo nullo modo est instituta ut hic l. insti. et pro hoc dicebatur in C. de statu. testator instituit filiam que sibi nascetur, et interim contrahet in mille illa non que sibi nascatur. et nostrum ingreditur in quaestiones, contigit quod inter natam professa est religionem fuit eius ordinis sororum sancti Francisci et sic nec nubere nec monasterium ingredi, dicebat ipsa puella et testamentum ruptum fuerit partim ipsa dicit instituta sub conditione, ideo nullo modo est instituta ut hic et ita de facto obtinuit. Oppo. e. l. si quis in sene ff. de con. ob. causam ff. ut ... ff. sol. ma. l. si cum dotem in prin. Oppo. e. l. filio in fi. glo. non solum quod ibi dispositio fuit facta simpliciter. Oppo. insti. quod fecit § illud glo. non solvit ... et ff. de arc. dicit quod ibi exprimebatur tunc casus in quo concludebatur obmissus ex ista expressi dicit in l. gallus § et quid si tan. ff. e. oppo. ex glo. d. insti.

et pro l. iam hoc iure in prin. ubi dispositio facta in unum casum porrigitur ad alium ff. ut ibi dicam et in d. § et quid si tan.

Nisi in suos heredes de continuari dominium non nova hereditas obvenire sed possunt exheredari. Et scias quod audivi bis istum librum sine alia lectura et numquam audivi istam l. et ... et decet et scripsi ... hic in vi. non posset iste titulus ... sine ista l. dico primo ponit unum dictum secundo illud declarat. 3o. id probat ex contrario sensu loquendi. Ibi concludit primum dictum ex unico de eo quod predicit ponit unum illationem. Ibi videtur cuidam obiectioni. sed ibi quia 3o. ibi videtur quo ibi itaque 4o. ibi ex causa 6o. ibi nec ob. Primum dictum est quod suos heredes de continuari dominium non nova hereditas obvenire, ex hoc dicto procedit quod in suis heredibus non habet locum titulus pro herede ut l. michil. C. pro herede ideo sed suis extraneis heredibus ad probationem ... tantum alius titulus concedere. Secundum dictum in quo probatur primum est filius et vivente suo patre dicitur quodammodo dominus. Causa quod efficiuntur heredes non potuit dici habere dominium novum cum ipsi antea haberent. Tertium dictum probat illud quod dicit ff. c. hoc modo sicut accipitur in modo pro simili ut l. nam quod § si. ... trebell. et l. continuatur de v. sig. ff in usu loquendi et est in modo de ... ff. filiusfamilias. et ideo pater familias sicut et filius ipsius familias dicitur et sic similia aliquid habent, verum equalia sed pro hoc nomine pater et filius distinguitur generator a genito. Quintum dictum est quod ex predictis concludit ita ex predictis sequitur unum dictum quod nova hereditas non dicitur obvenire filio sed magis continuatur illa quam non habebat. Quintum dictum est ut ... nat illationem ex predictis quod licet filii non sint instituti tamen ab intestato dominium sunt ex continuatione dominii. Sext. videtur quedam obiectioni hoc modo si filius est dominus vivo patre ergo pater non potest eum exheredare et sic est contra illam tertiam causam ad quod videtur non est mirandum si pater licet eum exheredare et privare bonis quia enim licebat etiam occidere h. d. Oppo. quod duo non possunt esse in solidum ut l. si ut certo § si duobus vehiculum ff. quemadmodum. sed dicitur filius dominus ipso vivo patre ut patet ex tex. qui dicit quodammodo et hoc est quod dicit glo. quod hoc dominium consistit in modo et primo intellectum quod dicit magis est imaginarium quam veritate. sicut dicit glo. in viro et uxore quod licet vir dicatur dominus, tamen uxor est domina ut in l. in rebus C. de iure dotium. Sed ista equiparatio non est vera quia in uxore dicitur transmittere dominium in filium dicitur continuari ut hic. Oppo. l. de acquir. pos.

l. cum heres glo. hic dicit quod in filio suo
hic inducitur continuari possessio sive dominium quod
vivo est ut notatur in l. cum miles extra-
nea. Non obstat l. ii. § filium ff. pro herede
quia fateor quod nova nullus possessionis
non videtur obvenire filio ut d. nichil ff.
pro herede tamen nova possessio et nova ap-
prehensio est necessaria. Oppo. Instit. de heredibus
qui sunt alieni mente sui vel alieni. ubi § h.
Ro. olim licebat omnibus hodie non et
sic in integrum est patris potestas imponitur sive aff-
ecti in bonis quia hodie non licet exheredare
abrogatur quod olim simpliciter licebat ut hic et
l. iiii. § sin autem heres. B. c. Queritur que
est ratio quod filius suus primo rumpit testamentum
ipso iure. Ratio ad hoc facit est ista l. quia suo
heredi non dicitur hereditas obvenire de novo
sed dicitur continuari dominium ut hic. Cum ergo
dominium continuatur in filium non potest pater
in alium transferre dominium et alium heredem
facere nisi premoneat eum ut hic et h. dicit ex.
in. § hac ex causa quia si non instituatur
vel exheredetur dominium remanet ¶ Queritur que
est ratio quod preterito nova habetur pro exheredato.
Ro. quia cum dominium a persona mortui non
continuetur in filium cui non sit suus non est
necesse quod exheredetur filius. i. ergo dominium ponit
sed si eum preterierit facit contra officium pie-
tatis ideo datur querela ¶ Queritur utrum in
querela inofficiosi si testator habeat locum suc-
cessorum edicti glo. in l. si quis post
mortem § i. B. c. vel dicitur quod non continuetur
ut notatur in l. preterea filium de inoff. test. et l.
si is. c. n. Et hoc tamen de. ut ibi non debet
aliquibus esse de re. im. l. ii. vi. probatur in l.
iii. § si emancipatus filius de contra tab.
per glo. et C. de inoff. test. l. si quis filius
Recitata illa op. Oppo. nepos qui erat
in potestate non fuit exheredatus nec per ex-
heredato hinc ergo non habebat querelam sed
rumpit testamentum ipso iure ut l. non putavit
§ i. ff. de contra tab. et l. i. C. de inoff. test.
et l. maximum C. de libe. pre. Si ergo filius
est exheredatus nepote ex eo in potestate
relicto filio excluso a querela ex sinis-
tro edicto non potest nepos venire per
querelam sed per contra tab. vel dicendo ut tum
Ro. glo. in dicta l. preterea filium. B. de inoff.
test. hinc tamen expont querela i. contra
tab. quod contra omnes sequitur. Michi autem
displicet sed cum enim quod suus premisso
dicitur nullum vel venit per contra tab. qui est
talis conditionis quod in eum continuatur
dominium ut quia tenebat primum locum sed
in q. proposita filius exheredatus precede-
bat nepotem unde in nepote non continuatur
dominium illius ergo nepotis preterito non facit
testamentum nullum sic ut preterito matris dicitur
ergo venire per querelam in qua filius ex-
heredatus precedit eum sed filio excluso venit
nepos sibi per querelam ut l. si quis filium

C. de inoff. test. ita intelligo istam materiam

Quod dicitur ¶ Et aliqui ex se-
cto ventre filiis fratrem testamentum
rumpit h. d. ¶ Queritur qui dicitur natus secundum
perfectum ventrem non est ex ventre. Si enim ne
dictus corporibus venit ex ventre et vi-
tam ut sepe contingit non dicitur natus
tex. est in l. pe. C. e. Queritur quis dicitur
natus vivus. Ro. qui natus voce emittit
vel etiam non emittit sed apparet eum esse vivum
licet monstro ut dicitur l. pe. C. e. et ibi
sunt glo. quod intelligere si natus habet
formam hominis ut ibi. Queritur quid sic secunda
tur vivere et postea moritur an rumpat
testamentum idem est quod in l. ult. C. e. Et ista
q. fecit unum in privato examine et non
bene respondit Barthol.

Si ita scripta conditio sub vera
in qua scriptus porrigitur
ad eosdem casus sibi coniunctos. h. d. Oppo.
B. e. l. quod ultime. Ad hoc ibi respondit dominus
eum quod hic respondit in duobus casibus
separatis ideo si venit sibi coniuncti ex presumpta
voluntate defuncti dispositio trahitur ad
illum casum dicitur in l. Gallus § et quid si
tantum q. e. et hoc facit ad q. quam disputavit
Bon. dominus Ia. Alderini dominus ff. a quesitum
legato quod possit legitimare filios natos ex
adulterio et filios natos ex incestu contin-
git quod quidam erat natus ex coitu
adulterino et incestuoso et sic sibi con-
iungebantur in eo querebatur an legitimatus
possit legitime hec l. facit quod sic per vera fa-
cie sed si vere inspiciatur contrarium facit dicit
eum quod sum iuris rigore conditio facit in ca-
sibus separatis non porrigitur regulariter ad
eos simul coniunctos dixi quod ego examinatum
in l. ii. in prin. ff. de v. ob. ¶ Utrum no.
ex hac l. quod quando quis vocatur ad quot
testibus adversarius si non sum autem quod si sed
si et filiis tunc vocatur nolle quod uno con-
currente non habeat locum dispositio sed in alio
ut hic quod facit ad multa dixi in l.
in repetitione ff. de le. iii. Barthelus

Regula Cum sint duo quorum unum
sine alio esse non potest unum non potest sine
alio tolli sed sublatum virtute remanet
potentiam h. d. et iste est unus casus
§ pro artistis et theologis theologorum
an qualitas possit separari a substantia oppo.
v. quod libertas potest tolli a legato et econtra
ut l. Sempronius § idem si servus ff. de le. i.
et l. si servus ff. de adimen. le. Ro. quod ista
l. loquitur in his quorum unum non potest consistere sine
alio ut in hereditate vel libertate oppo. de
l. si eterum § si eodem ff. de re. mili. ex
fallit in milite cuius testamentum non astringi-
tur iure ut ibi et ideo est quia miles

pot sine hereditate dare libertatem. Videtur quod
quod voluntas testatoris est servanda ut l. in con-
ditionibus de condi. et de. Sed ego sic in-
telligo nisi appareat testatorem aliud vo-
luisse sed intelligit ff. quod ista voluntas sit
solempnis alias admitti non possit sine liber-
tate sed qui est solus heres scriptus et illud
vero probat in l. sed et si in condicione ff. si. quis de
her. insti. hoc tenet glo. in l. Si unus
ff. de pactis. C. de pac. vel ob. l. ita in
sc. trebell. ff. ad trebell. et l. si ser. ff. de
bo. aut. indicum. po. Prilevs dicebat
l. intelligi ubi evidens voluntas de-
functi appareat quod intelligo scilicet quod adi-
mendo unum voluit utrumque adimere arg.
ff. illud et l. ne tamen ff. heres de acquir.
her. hoc autem intelligo si ista ademptio
fiat in voluntate valida ut dixi plene
in l. si ma. ff. de le. iii. Quero quid si
si filius habeat coheredem. Respondeo tunc testat-
ur huius ff. ro. pot. cum tunc relinquitur here-
ditas sine hereditate quia et additione co-
heredis confirmatur testamentum ut l. sed
si condicionem ff. de her. insti. quod tenet
glo. in l. Si pluces ff. i. C. de pac.
Quero quid valebit istud filio tu heres
in testamento solempni postea adimit libertatem
et hereditatem quod est ista voluntas sit testamen-
tum non quia non est heredis institutio codicilli
non quia in codicillis non potest directe ad-
imi hereditas Quid ergo erit excusabitur

Testamentum. Exheredatio
sine per aditionem confirmata non potest in
vita exheredati ipse inde est nulla. h. d. op-
po. quod testamentum valeat quia filius fuit ex-
heredatus secundum formam l. i. et ii. C. Sed
glo. hic non quia exheredatio non tenet nisi
addita hereditate Ja. de are. dicit quod attenta
illa ratione nunquam valeret testamentum in quo
quis sub condicione esset heres institutus
et filius exheredatus quod est contra l. nam
et si sub condicione in prin. ff. e. t. quare
dicitur quod exheredatio post mortem est frust-
ratoria quia impossibile est eam per aditionem con-
firmari filio vivo secus si institutus
esset sub condicione que filio vivo po-
sset expleri oppo. de l. fi. ff. de cond. insti.
Sed glo. et bene quia habuit ibi coheredem
cuius aditione exheredatio potuit confirmari
in vita oppo. institutio facta ad tempus videtur
pura ut l. hereditas ff. de her. insti. glo.
Sed non ibi in institutione facta ad tempus certum
hic in institutione facta ad tempus incertum vide
in l. ab omnibus ff. cum quidam ff. de le. i. et
dicam in dicta l. hereditas de her. insti.

Si postumus. Postumus pre-
teritus rumpit spem eius gradus
a quo est preteritus in comment. cum nascitur
nec confirmatur gradus ille sed natus
ante decedat quam eius gradus veniat
et si rumpitur prius testamentum totum rumpitur
h. d. usque ad ff. quod vulgo. Nota primo
hic secundum ibi ita tantum ibi vero et cum duo-
bus oppo. quod non est ruptum non potest in
l. nam et sub condicione ff. post defun.
ff. ti. i. Sed non rumpitur gradus sed spes
eius dixi secundum dy. in l. si a primo. C. e.
oppo. quod postumus exheredari non possit
ut l. si quis in suo C. de in offi. te. Sed
hodie non potest exheredari quia in exhere-
datione requiritur causa olim poterat oppo.
ad secundum rursus quod debet valere certus gradus
ex quo postumus est exheredatus ut l. iii.
in fi. C. e. Sed hic in postumo preterito ibi
in iam nato et hic ibi ponitur in glo. op-
po. quod inter postumum et iam natum non
sit differentia ut l. si a primo C. e. Sed ut ibi dixi
Venio ad textum v. et istum excusabo
et dicam rationem eius in l. pelt. ff. in i.
Oppo. de l. pelt. ff. ti. i. prima glo. dicit
quod postumus hic excluditur ut heres insti-
tutus sed admittitur ut legitimus ut dicit secundum
dy. quod in tex. dicitur excludi intelligo per
mortem ipsius postumi sed si viveret
ad totam hereditatem admitteretur et sic
non casum mirabile quod cum intestatum tra-
hit ad se causam testati contra quod inde
l. i. ff. si ex fundo ff. de her. insti. Sed
ut dicam in l. pelt. ff. in i. rationem ibi
debitus et inde glo. que incipit quamvis
sunt etc. et dy. dicit ibi et de ab intes-
tato fuit vacat Oppo. si postumus
moritur ergo testamentum confirmatur ut l. po-
stumus in prin. ff. ti. i. Sed ibi loquitur quando
postumus decessit vivo testatore hic
quando post eius mortem Barthol.

Quod vulgo. Filius in-
stitutus in primo gradu in causa vel
in parte sed sit preteritus In secundo testamentum
non rumpit h. d. Ro. hinc ff. est quod per
secundum gradum filio instituto in primo
nulla fit iniuria non enim admittitur
nisi ipso volente et hoc quando est institutus
solus Idem si est institutus pro parte sufficit
enim quod pater eum instituat in legitima
sua ut sic non possit conqueri Item quando
filius est institutus cum servo est ratio quod
dando testator coheredem filio fuit de
sua voluntate ut l. apud iulianum
ff. de iulianus ff. ad trebell. dicitur ff. e.
l. si filius item dando substitutum vulg-
ariter fuit contra voluntatem ut l. pa. ff.
ff. quarta C. de inoffi. test. Barth.

Si unus ita. Exheredatione

factu cu ar que r'spiciat filiacom
si in falsa probetur testim rui propter h.
d. nolo q in cogitares et dum q ego
ne cogitatum nec hic nec ff. ti. i. l. i.
et ista l. r'o causa s opi mar. q ex
hedatio fca instra fla ca fciunt testim
ipse me nullu quod tu r'probam in l.
l. ff. de testa. Sz rndeo q fla causa
circa filiatione vertat exhredatione
ipa ius ut l. si p'o et l. nec causa c.
de hed) insti. Et ita loquitur hi dixi in
l. demonstr'o §. quod aut de condi. et
de. Secus si fla causa aliud r'spiceret
q filiatione vel affinitate / oppo. Bny
glo. dr hic q pbat se filiu con/ no
dz admitti pbatio que fca vel r'levat
sz hic e huius. quia si pbet'. filius
ex h'datio e nulla ut hic in tex. sed
si no e filius Bitr e nulla ut l. qui
dam cu filiu de r'. ob. glo. sol. dicit q
melius q ista pbatio fca aliq r'le
vat Nam si pbetur filius succederet
ab intestato si no eet filius succederet
alij licet utroqz casu exh'edatio eet
nulla oppo. de l. iiij. §. causa. t. adan
bitj. So. illud vim e quatu quatu ad
carbon So. illud vim e quatu ad car
bon bonor possione nam ad aliud
oppo. de l. si institutu §. r. ff. d' testa.
test. so. ut ibi ¶ Quero an tenebat
hoc omis pbandi / Credo q filio qr
r'bu p'ris est contra eu quod tenet in
tu hoc tam no placet dy. qz r'bu
p'ris no fuit filiu nec ee in possd co
filiationis / nisi mulier qui p'bit pla
nam ut l. i. §. ulciany. ff. de libe. agn.
et l. i. §. Si quis. i. ad car. tene g'o
p'ma so. hic in glo. inde glo. q inci
pit p se filiu ibi. §. semel so. ibi n
est error qr ca e r'a licet i insta ut
ibi notatur. Jtem ibi. l. si filij so. ut
ibi Bm intellem ista Jte ibi. §. i. dic
ut ibi Bartolus. l. cet.

Si filius heres. Ista
est valde difficil'. l. qui filio da
tus est substitutus vulgaris exclua
sui hedis no operatur admissionem
al. Secus. h. d. Bm veru intellem et glo
ne moderni vidisse illud q e dubiu
et multu infricavit eam / cu omodo illa
Bm divisione qua p'nco neru in duas
ptes / p'mo lo'. qu filius institutum fuit
pure dato sibi substituto nepote vul
garit' Sc loquitur qu filius instit
utus est sub condicione potestativa que
pot impleri ultimo vite spu nullo dato
substituto So ibi q si nemo Jt So sub
dividit quia p'mo ponit dcm / Sc exem
plificat So ibi sic. eueniet p decla'.

l. quero in quo differt p'rs a So rndo /
hunc tamen hoc p'rin. legis certis modis
p'mo q hi filius fuit institutum pure in
So vero sub condicione et ideo eez dy.
Sz ad h' oppo. qr filius institutus pure
q' statim fuit hes suus et necessarius ut
insti. de hed) qua. et diff. §. sui et l. ne
cessarius i. de acquir' hed) male g'o dicit
tex. cum dicit nepotem ee hedem sui cum
hunc tamen dicit quida nepote ee hede
cum ne dicere sz p mediam psona p'ris
sui / et hoc tangit glo. que incipit avo
ex testo eir. fi. qd glo. no tenet / et ine
rito quia tex. dicit nepote sui hedez
tam p'ri q avo / sz Bm haue lec. ne
eet suus heres nisi per cum r'u alijre
cedit al. hec lec. / et dicit q in p'ri fuit
institutum filius sub condicione potestativa /
que pot impleri ultimo vite spu / in So
vero fuit institutum sub condicione que
no pot impleri ultimo vite spu ista lec.
pot sustineri Sz no e nova ut p. dicam
contra legem totu econtra q in p'ri fuit
institutum filius sub condicione que no pot
impleri ultimo vite spu / in So vero que
in ea pot impleri / ista lec. no e r'a sta
Bm nullo mo quenit q loquatur de ea
que pot impleri ultimo vite spu Nam
tunc qu iste moritur no eet cui nemi
nem ex testo hed) fore / tunc ad hunc
posset impleri condicio usqz ad ulti
mum spu quod e contra tex. hi) l. in So
vero Jtem no quenit p'ro quod loquitur
de condicione que no pot impleri ultio
mo vite spu / quia tunc eo primo certu
eet condicionem defice et sic posset hre
locum exclua sui hedis et r' manet opy.
p'ma. p. tex. voluit facere solu ista dra
r'u filio fuit datus substitutum / vel
no tenet g'o p'mam. s. q filius fuit
institutus pure eo ipso no fuit hes p'ris
quia p' sibi vulgarit' substituit p'
quod fuit de mero voluntario ut l. p'o
§. quarta de inoffi. te. et h' e causa qd
declam in l. ius ins. i. si ob. ca. tes.
posses eca intellige tota ista l. i filio
institutum sub condicione potestativa q no
pot impleri ultio vite spu / sz in p'mo
casu huic substitum in So no io in p'mo
cum no fuit hes p'ris in So sic / facit
ad pdcta l. ulta. i. de condit' instr. ad
id aut quod dixi q substitutio vulga
ris impedit exclusivam sui hedis dicunt
in l. Si filius qui p'ri de vul. et pu. et
dcta l. ius. si ob. ca. te. Quid dr h' in p'ri
Si intermij moriatur Quid velit dicere in
terim glo. rndz ante aditam hereditatem
et ista vera / qua tenet dy. et oms / r'o
quia cu heret substitutum vulgare r'qui
reatur e bat' aditio cu tunc no. sit suus

ut dixi alii exponunt interim .i. vivo
testatore / et male / quia si filius decessit
vivo avo intestatus tunc sui ista causa
non haberet heredem ut l. ii. de castren. pecu.
si vero filius decessit testatus forte an
aliquem suo peculio / tunc potest habere heredem
sed non suum / quia tunc non habet filium in
potestate / licet sit miles ut l. filius a
patre ff. e. et ex hoc dicit varietas
suum heredem futurum / vel certe dicit
interim .i. pendente conditione ut glo.
dicit. Sed ut dixi primo loquitur quod filius
fuit institutus pure non potest intelligi
quod sub conditione fuit institutum ut pre-
cedet hec le. ¶ Venio ad secundam partem ubi
hic ipse filius institutus pro herede ex
istit queritur de quo filio loquatur an de
nepote an de filio primo / quidam dicunt
quod de nepote / et in hoc videtur residere
glo. Sed ad hoc oppono quomodo potest de ne-
pote suus heres utrique cum pater eum precessit
tempore mortis avi ut insti. de here. que
ab intestato ff. ita demum / glo. dicit quod si
avus decessit testatus / et sic sufficit quod
nepos sit proximior tempore quo testamentum destitu-
tum ut insti. de lege. ag. suc. ff. proximus vi-
detur in l. si quis posthumos ff. si filium
in fi. ff. Venio ad istud an sit verum excep-
to. expunca sive heredis operatur potestate
omnem hereditatis non adire ut l. hereditatem
ff. filius .i. de castren. pecul. maxime in suis
ut l. i. C. qui an appel. ca. cum glo. iste fuerit
primus non potest nepos avo heres avo di-
rect quia per nepotes fuit primus / pro dicto
tex. certum et incipit 2° sed hoc est falsum quia
quamvis heres filii ex persona filii defuncti
potest hereditatem non adire non agnoscere
ut dicta l. i. / ergo non erit certum ut dicit
tex. primo est dubium quia posset repudi-
are si vellet ut l. si quis filium .i. de
acquir. her. Item hoc in conditione pote-
stativa que potest impleri ultimo vite momen-
to non potest procedere quia non est certum moriti
donec vivat Sed post mortem ut l. sump-
tum de her. insti. et l. fi. .i. de condi.
insti. Ego hoc concludo quod hec lex non
procedit Intellige glo. secundum Ja. de are. qui
in v. quo si nemo fuit institutum sub con-
ditione potestativa que ultimo vite spiritu non potest
impleri unde istam opi. pro Ro. hic in fi.
glo. et sic loquitur de filio primo qui erit
heres patris et nepos dicitur est heres patri
et avo per medium persona patris sui et
hoc modo procedit iste v. Cogitabam si
posset salvari sine ista declaratione
quod erit dubium ut cum posthumus nascetur
et sic rumperetur testamentum et sic conditio ...
operatur et hoc modo non possum dicere pro l. cum
quidam ff. quod dicit insti. ff. de acquir.
her. Sed tunc oppo. de v. sit sed dico quod v. sit
ponitur exemplificative non similitudinarie
secundum Ja. de are. secundum lex. quam teneo ut dicitur

quod accedit inv. sicut quod nepos non ex
stabit habes .l. difficilem non modo aliter
posset misere si scires audire libenter
et in toto informatio non videtur michi
obscurior lex Bartholus .l. de.

Multi. Exheredati secundum quosdam
bonum h. d. ¶ Queritur an ista l.
sit contra ff. ii. de her. que ab inte. ff.
illud quod vult quod filius instituatur et
dicit glo. tangit ut l. cum ex filio avo
pii. .i. de vul. et pu. et tamen tene quod ho-
die sic corrigatur aliter non contra tene glo.
in l. suum ff. de re. pro le. et ff. si e. de
inoffi. testa. tene glo. in dicta l. cum
ex filio et ibi latius dictum.

Cum quidam. odia re-
stringi favores queri amplia.
h. d. unde glo. que incipit non similio-
rem ibi contrarium dicit ut non pro dy. i. c.
odia extrave. in v. li. vi. ¶ Que est ratio
quod cum filius est exheredatus actu pre non
raz sed quia tunc ab illa parte ingrati non
est exheredatus mente quare dicimus et sic
decedet pro parte intestatum quod non potest
ut l. ius nostrum .i. de re. iur. et l. in su-
is ff. e. Secus si admodum cum exhe-
daret / cum erit solum dimidium ab intes-
tato heredibus tunc valeret quia in alia non
communicatur dimidium et sic cessaret ra. l. in
suis ff. e. Bartholus l. de.

Sub conditione. requiris
sit suus heres patri requiritur quod non
sit in potestate alterius tempore mortis et con-
ditionis existentis h. d. ¶ Oppo ad hoc ut
quis sit suus sufficit quod sit in potestate
tempore mortis ut insti. de her. qua. et dif.
ff. sui dicit glo. hic dedit se ad arro-
gandum in vita testatoris sed non est verum quod
tunc erit adoptio non arrogatio alii di-
cunt hic locum in filio emancipato non
est verum quia non desinit esse suus propter
adoptionem sed propter emancipationem dic
glo. quod requiritur quod sit primus tempore mortis
ut ibi et quod non sit in potestate alterius tempore
existentis conditionis ut hic glo. solvit et
unde eam que incipit in vita testatoris
et glo. assignat aliam rationem quia unde in
ea et ff. alterius quia ~~...~~ glo. allatur
nil facit quia ibi loquitur in acquisitione
hereditatis cum acquiritur hic tractatur an
iste sit suus glo. tene / et bene dicit per
illam l. oppo. contra habet l. de l. pater
filio de her. insti. ubi tunc institutum
tempore mortis secundum ibi loquitur in suo hic in filio
vivente avo / quod si suus alienatur ante
sua causa et dicitur potest suo conditiones
opponere ut l. suus .h. ad l. .i. de man.
vin. et l. i. et ii. C. qui ad l. pro ta. non
licet sed hic loquitur in filio cum testator non potest

imponere l. ut hic ¶ Contra ad l. ampl. ff. de
de her. insti. ubi in prio instituat² tp'us
conditionis no mort. sed ibi filius
instituatur statim ex dispone l. hic
hois volutate mutatur et ita no in
contr. et tene mentem distinctionem pt et
inde glo. ubi et facit l. si filius ff. l.
glo. allegat pro concordancia Sed dicitur ibi no

Quinquagesimum. Sufficit tempore
natiuitatis filius institutum se
reperiat h. d. Contra de l. postumo ff.
e. sed ut ibi Queritur de qua conditione lo
quatur glo. hic dicit quod de potestatiua aut
sali vel mixta in eo quod dicit de potestatiua
no videtur vim quia postumus no potest im
plere conditionem anteque nascatur nisi di
ceres de potestatiua dependente in parte
alterius non postumi et ideo dicit de mix
ta Sed quod dicitur in casuali procedit sine du
bio quia potest existere antequam postumus
nascatur et hanc tenet dy. Berthold

Filio. Qui vitalis et fuerit tendit
ad eundem finem vitalis pnalz finam
h. d. no ex hac l. quod vertimus pnalz fir
tam Sed no de filio huius ibi reditus
l. retro datus de hoc dyc. c. sed ma
in re contra de l. no preuenit ff. si quis
emancipatum ff. de cont. tab. sed ibi in con
nec exheredato qui fuit postea arro
gatus hic in filio vero quia in eorum
exheredato ab initio fuit incepit iuris
licet emancipato Secus ff. extraneus ad
optatus incipit esse nouus filius fictus
quod in filio emancipato no procedit nihil
Sed contra h. l. ff. primo sed ibi in institutione
que ita congruunt in persona eorum sicut
in persona filij et ex hoc hec intellectum
sequitur ff. que inde pro te Item op. de
l. si quis postumos ff. si quis filium b.
c. dicebat dominus Ray. quod erat contra fictio
ne postumi in qua est equitas naturalis ut
l. postumi Sed verius est quod in omni fictione
est equitas naturalis dicit glo. quod quamuis vi
talis et fictio tendunt ad idem et vitalis equiva
let vitali ut hic quamuis vitalis et fictio
tendunt finem ad diuersa tamen pnalz fic
tio ut l. si quis postumus ff. l. vero diuisa
et c. de cap. et postli. reuer. pro toto
et tota mira loquitur de postumo et
non fictum Quid est adoptio dicitur
in glo. et nota eam et est diffinitio
azo. in summa de adoptione et eam ex sit
gratia de ca. in l. l. b. de adoptione dicit ut
ibi per eum Bartholus

Postumus. Si tempore natiuitatis
filius non reperitur scilicet insti
tutus testamentum rumpitur. h. d. Bar.

Titius. Qui exheredat filios
videtur nominatim exheredare vel
uti quis exheredare filius quos ignorat
se habere h. d. ¶ Contra inst. de her. insti.
prin. et l. ff. C. e. et l. l. C. e. sed glo. quod
expresse et nominatim debet fieri qui filios
exheredat Secus si dicit liberos 2o mens glo.
que incipit Secus si dicat 2o no ge q
exprimit nomen speciei vel nominatim facere ten
gam in l. turpia ff. si. de leg. l. et horest
male facere ad intra specialiter pro vna glo.
quia remittat casum fortuitorum no venit
nisi expresse remittatur ut l. si et si quis
ff. quesitum ff. si quis caut. et l. opus
b. loca Sed quod si dicit fitsapio omnes
casus fortuitos 2o glo. dicit quod satis videtur
exprimere et istam l. inducit ad aliam quinque
in se casus in quibus requiritur in persona specia
le mandatum ut no in l. pomp. de procur.
an sufficiat quod dicit ad petendum restitu
tionem in integrum quotiens opus erit an sit ex
pressum quod dicat in talibus casibus et videtur quod suffi
ciat si dicit quotiens opus erit contra
vero in l. si quis mihi bona ff. de iussu. l.
de acquir. her. Et hoc tenet doc. et
cy. et alij in l. l. C. et pro pauperibus sed in
terest dicam in hoc c. iussum plenius
l. filius fa. ff. l. de donat. Queritur quid
si exheredat filios an et postumus videtur
exheredare et videtur quod sic dicit glo. Sed contrarium
puto verum nisi in aliqua parte testamenti fa
ceret mentionem de postumo ut l. qui
filiabus q. de leg. l. no ob. l. quia glo. al
legat quia ibi est fauor tutele dixit
dicta l. qui filiabus

Lucius. Fauore testamenti et propter igno
rantiam testatoris natus habetur pro
non nato h. d. Secundum glo. vel aliter pro mis
sio facta in vnum casum porrigitur ad alium in
quem testator si de eo cogi
tasset h. d. et est no. casus ¶ Contra de
l. nomen filiarum ff. de v. sig. et l. quidam
filiabus de testa. tu. cum l. sed ubi apperto
positum non continetur iam natus sed in eo
glo. ¶ Ulterius iste tex. facit ad quod dicit
statutum quod pone duplicentur de nocte
aliquod maleficium de facto fuisse
de sero vel dic quod fuit de mane repen
te recordare quod dixi de hac q. in pluribus
locis Sed sunt de declaratione clara l. hec
verba ff. de v. sig. dicit quod aut dies est
aut nox non nox quid est dicit non est aliud
nisi priuatio lucis et dies nihil aliud
est quam presencia lucis et idem probatur i. c.
consuluit ex. de offi. dele. ideo ad proposi
tum dic de sero non est facta nox sed fuit te
nebre no tamen adhuc est nox hoc probo
per l. si quis duos ff. de marit. rc. ubi in
ueniuntur mortui et invenitur in l. si quis
filio ff. e. Ita dicta qui dicit de mane tunc
celo albescente est dies ut hic et l.

C. de cond. ob ca. / quia cum nox succedit
seruedit est dies. Istam q. disputauit d.
Ide. de Cuneo et Bartholus

Filius filiusfa. miles pot ex
heredari sicut paganus. h. d.

Postumum h. d. ut in p. l. et vi
ff. et in p. et l. placet ut l. se

Filius. Si exheredatus sit in con
ditionis defectu non pot confirmari
aditione testamentum est nullum et filius pri
ab intestato succedit / secus si pot confirmari
h. d. Et istud est bonum principium et alias
satis difficile. Et diuidi in duas partes
primo loquitur in instituto sub conditione pote
statiua seu casuali / nec habet coheredem uel
substitutum. Secundo cum habet coheredem seu sub
heredem cum. Circa primam partem quero sub
qua conditione fuit institutus filius. Respondeo
secundum glo. / dicit quidam quod fuit institutus
sub conditione potestatiua que non poterat
impleri uiuo patre secundum alii dicit quod fu
it conditio casualis / prima lex est uera se
cundum oportet te ponere quod nullum habet substi
tutum et lex dy. quod habetur quod hic ha
buit filiusfamilias substitutum tunc non proce
deret quia si filius est exheredatus in defe
ctum conditionis succederet substitutus ideo
sic non est exheredatus quia moriatur post eum
stetisse quare non impleuit attendo se
ad ultimum uite spiritum ut l. sinus ff. Sed si fi
lio de her. inst. et de cond. inst. l. fi.
alia lex. est quod hic loquitur de conditione
casuali et uerior et hoc saluat liter sub
conditione que non est in eius potestate etc. Sed
tunc contra. C. de inst. et subst. l. Si pater
et l. sinus in prin. ff. de her. inst. heredes
Sed respondeo quod ibi habebat substitutum uel
coheredem in cuius additione poterat confirmari
exheredatio heres suus. ¶ Sed tunc contra. confirmatio
que fit post mortem filii non sufficit
ut l. si ita ff. si. b. e. Respondeo illud est uerum quando
est impossibile adiri hereditatem eo uiuo quia po
terat conditio eo uiuo deficere tunc potest
confirmari per aditionem que fit post mor
tem ut l. si postumus ff. si filius b. e. et
dixi in dicta l. Si ita ff. si. b. e. tangetur
in l. Gallus ff. in omnibus q. e. opi. glo.
dy. que hic tenet quod filius habet substi
tutum non procedit ¶ Venio ad secundam partem
in qua glo. ponit casum ut habetur in
¶ contra glo. iste coheres fuit institutus
ad tempus et sic uidetur institutus pure ut
l. heredes de her. inst. secundo hic fuit in
stitutus ad tempus incertum quod fieri pot
sed non ad tempus certum probatur in l. si certi
fine b. e. et l. dele. r. l. ab omnibus ff.
quidam et C. de her. inst. l. exponens
Solo contra. b. e. l. Si ita ff. fi. ubi si hedi
tas non pot adiri in uita filii non suf
ficit ad confirmationem exheredationis glo.

ponendo casum uitat solutio / quia post mortem
pot adiri / sed non est bona solutio / quia cum
tex. dicit post mortem requirimus quod perfecte
sit mortuus et sic talis aditio non con
firmat exheredationem ut in l. contraria
ut glo. solue de hic istud contrarium legum
isti R. alio modo s. quod hic filius fuit in
stitutus pro parte sub conditione / nec fuit
eius defectu exheredatus et ei fuit datus
coheres post mortem secundum azo. et differt
a prima lex. quia secundum primam lex. filius fuit
in defectu conditionis exheredatus. ista
lex. posset esse uera ponendo quod filius fuit
institutus sub conditione potestatiua que pot
impleri uiuo patre secundum quo casu si est
institutus exheredatus ut l. sinus ff. sed si fi
lio ff. de her. inst. et de condit. inst.
l. fi. Sed si ponemus eum institutum sub con
ditione casuali non ualet testamentum nisi in
eius defectu exheredaretur ut l. si pater
C. de inst. et subst. et l. sinus quoque
de her. inst. secundo contra glo. alio modo quod hic
in filius instituit se exheredant post
mortem / hic eo uiuo hec lex. non uidetur
procedere cum tex. hic dicit post mortem
nisi substituendo hanc lex. ponens casum
alio modo secundum Ja. de are. s. quod filius fuit
institutus pro parte sub conditione casuali et
in eius defectum exheredatus et fuit sibi
datus pro una parte coheres pure
et pro alia parte alius coheres post mortem
et ualet testamentum quia per aditionem illius co
heredis dari pot confirmari exheredatio
h. d. et tunc exponit tex. sic dicit tex. scrip
to. subaudi et alia pure quod statim adi
ui dicit tex. pot ut habeat aliam
partem incerti temporis

¶ **Filius**. Qui mortem cum remanet
in potestate patris si cum rescinditur institutum
testamentum non rumpitur. h. d. primo pot quero et
arguitur primo pro tercia pro alia parte
determinatur. q. quarto formatur illa quo ordine
cadit. secundo ibi non quidem tertio ibi si cum
quarto ibi sed si heres. Nota ibi tex. in quo
ponitur sufficientie casus in quibus filius
post testamentum rumpit testamentum. s. si de nouo
nascitur si de nouo adoptatur si subo
nito primo incipit teneri locum primi et si
mortuo quo incipit teneri locum primus contra
C. de postu. her. inst. sicut Pium et tan
gam q. l. proxima in prin. contra quod testamentum
militis non rumpitur pretione filii ut
l. si ut cum / at si decreto et l. Si cum uel
in uacuo C. de testa. mili. so. hic sol. tex.
tex. contrarium quia loquitur in milite
qui militare desiit

¶ **Si quis eo** pot quis insti
tuere postumum ex eo quod hic solutiore eo
non pot si heredis spes est quod ee posset h. d.

Gallus Re. et satis difficilis
est. her. l. et glo. ult. hinc l.

dicit q est difficilior alia que e tex.
ius et mest pte sua materia explicat
et dividitur tota pri in tres ptes sm dy.
et omnes pmo ponit consiliu galli cu
rephensionibus et supplenonibus scevole usq
ad § init delege. Sco ponitur pmisio .s.
velleye in duobus capitulis usq ad §
ille casus. Tercio ponit pmisio iuliani
cum difficili usq ad finem. Et prima subdi
vidit in quas ptes sm dy. primo ponit
consiliu galli usq ad § quid recte. Scdo po-
nitur rephensiones et supplenones sceno
le usq ad § init vulcius. Tercio sbiu
ordinario textu usq ad § sicuius. Quarto
quedam dubitabit q usq ad § Omni
bus quia et ultimo ponitur quedam regule
generales usq ad § init .s. glo continuat
hanc .l. ad precedentia quod tangam .j. in
medibus. ¶ Ad euidentiam huius .l. debes sci
re q de iure antiquo cum itaque .l. post
mus alienus no poterat heres institui
ut insti. de he. po. § postumus et pe. l.
§ ille casus et ibi videbis. Sed gallus
aquilius introduxit in casum q post
mus alienus posset institui heres et ad
hoc fuit initia pmisio galli. Sed debes
scire q postumus pprie e ille qui nascitur
post mortem. Alii dicunt impprie postumi ut
notatur § de hered. insti. sup rubrica et dicitur
.j. ¶ Hoc pmisso venio ad casum i. huius
in prin. cum postumus alienus .s. qui pmi
loco no teneret tpe testi no posset insti
tui de iure antiquo eueniebat q nepo
tes qui nascebantur ex filiis decedebat
se pntes et testm rumpebant. Io fuit
petitu consiliu a gallo aquilio qualit
sup hoc posset pvideri. Ipse tradit tm
consiliu et pmisiu no est sm mea auct
que induxit et de nouo statuit post
umos et nepotes posse institui eo mo
qui po. hic prin. hec e clara. Tercio scia
bnt q consiliu galli ht locu tm in
nepote nato post mortem pris et aui. Sed
pmisio velleye et iuliani in aliis differ
ti ht locu nepote nato viuo auo. Oppo.
dicit hic sic posse et sic gallus posuit
in pdicte no in vniuersitate contra .l. postumorum
§ .j. l. ii. Sed glo facit quod et supplet
posse et vnde e ne rupat testm dor §
hanc. glo dicit q no e vniuersitas psona
sed causatiua .i. si vult ne testm rupat
sic faciat. Ext glo oppo. q vbum pot
importet vniuersitatem psonam ut .l. nemo
pot .j. de le. i. et .l. nemo .j. de furt. So.
quando vbum pot ponitur in dispone ne
gatiua et nc indicat vniuersitatem psonaz
quia pduat potentiam ut in contrariis. Et
et ext. de re. iur. c. i. li. vi. et ibi p Jo.
an. Si no ponitur affirmatiue in legibus
rescriptis uel in contractibus tunc rpter
q importat vniuersitatem psonam sed cautiua

nota de vbo potest an importet ... psonam vel causatiuum

sic faciat .l. si ubi mandauero § si .B. ma
et .l. sepe .§. de offi. psi. et hic e tex. in
illud vo voluntatibus inde q vbum pot in
ducit vniuersitatem ut glo. in dict. l. sepe dis
tinguendo ad que verba dirigantur ut .l.
pceo in pri. .j. de le. ij. Et q ibi notatur
et hoc e verum qn vbum pot ponitur i certa
dispositione pse principaliter. Sed si ponitur
incidenter p modum conditionis uel cause
quando importet dicam .j. ti .i. ubi glo. al
legat. So oppo. et vr q gallus dederit
malu consiliu nam no dicit filium insti
tuendum et sic testm eet nullu p ptitione
filii ut .j. e. l. init. certe glo. soluit q g
allus habuit p constanti q filius fuit
institutus licet ob q dicat instituat quia
expone .i. substituat quia omnis substitu
tio est institutio ut in glo. et .l. coherede § cu
filio .j. de vul. et pu. et .l. in extr. § quod
vulgo .j. ad .l. falc. et vm dicit ista glo.
q ita sentit gallus pmo tum q et si
filius no eet institutus sic testo sm co
siliu galli testm valet p .l. si quis hic
instituatur .j. de hered. insti. ubi pmittitur .l.
sic testari si ille qui successurus e ab inte
stato nolit ee heres talis sic heres ita h. eade
ratione si filius meus me viuo morietur
et sic no pot in heres ee. Nepos ex
eo sic heres nulla cum timeat sic filio
et sic eius ptitione testm no rumpitur
et erit hic casus in quo ille qui successu
rus est ab intestato pferitur et qui
succedere pot ex testo. Fateor tum q mens
p galli fuit illa qua glo. dicit. Sed con
hoc oppo. de .l. si ita § si .B. c. Ro filius
ibi erat exheredatus et sic ex natura vo
luntatis defuncti no veniebat ab intestato
h secus faciat .j. de ino. te. l. constituit
in pri. et § i. ¶ Ite contra p eo facit .j.
e. l. § in omnibus. So. dico q filius vide
tur institutus eo q testator vult eu ab in
testato succedere et pferri nepoti ut dicta
l. constituitur. ¶ Oppo. 2o ad .l. de hic
postumos nepotes 2c. Cum isti nepo
tes no sunt postumi ut .l. quid si nepotes
§. de testa. mili. al. de testa. tu. So q pos
tumi sunt re vno respectu quia p9 mor
tem pris et aui nascuntur in casu isto
sm consiliu galli sed alio respectu impprie
dicuntur postumi quia subducto pre de
medio incipiunt tenere pmu locum ut .B. l.
pxim § i. Et ex hoc glo colligit con
iunctionem legis. Sed hoc rarissima .j. q. oby
¶ No. gr ex hac glo. q pprie postumus e
qui nascitur p9 mortem et ie de postumus
qui po ... omnes alii dicuntur
postumi impprie ut no. C. de postu. he.
insti. sup rubrica. et hoc in glo. et e utile
scire si in statuto fieret mentio postumi
tu statutum debeat intelligi sm pprie sig
nificatum ¶ Oppo. q postumus seu nepos natus

in vita eius nō rumpat testm ut .s. e. l. § ult. de l. glo. fatetur tñ q nō rumperet nam in vita si testm fieri sine consilium .l. velleye sz gallus nō prouidet in hoc. et inde glo. q incipit esse ostiliu usqz ibi ite nō / si oppe. q prouisio galli fuerit sufficiens / ita pro inptam sed in uniu casuz se extendit ad alium ut in substitutione vulgari que porrigatur ad pupillarem et econtra ut .l. iam hoc / iure. de vul. et pu. et de inpu. et al. subti. .l. heredem et .l. quibus et de uis. et substi. .l. si. ergo prouisio galli sed in uniu casu porrigetur ad alium sed pro puto q prouisio .l. velleye fuerit necessaria / quod enim de prouisio sed in unum porrigetur ad aliu ver. e si nulla testator posset prouidere / sz hic an distinctionem .l. velleye testor nō poterat prouidere instituendo postumu alienum nisi solu in cam inductam p gallum et in aliis omnibus remanebat regula antiqua q postumum alienum instituere nō poterat videbitur q. o. .l. q. ille causa. Q. illud q dicitur q substitutio sed in unum casum porrigetur ad aliu / intellige ad alium casuz qui sit de nā substitutionis et respiciat psonam eius cui facta e substitutio / nō aut si respiceret psona substituti / si enim est substitutus ille qui nascatur post morte / nō pot intelligi substitutus ille qui nascitur in vita ut .s. e. l. commodissime / q intellige nisi testor pcaruisset de utroqz casu ut dixi in dicta .l. commodissime et probat. s. e. l. in eius. Op. de .l. si. c. c. so. quida fatetur p .l. illam / q prouisio galli et porrigatur ad nepotes qui nascerentur / in vita seo nō e verum ut dixi q prouisio galli est communis et sic nō porrigetur ultra casum qui in ipsa exprimitur ut .l. postumus nisi. s. de iniu. Iste prouisio testoris sed sine consilium galli nō porrigetur ad casuz quo postumus nascetur in vita sine q galli / q illo tpe hoc testor nō poterat / sz hodie autem testor hoc possit porrigere / ad eum qui in vita nasceretur si testator putaret se de utroqz incurrere .s. sine q. s. prox. dixi / sz an testor est saluus et filius saluus nec cogitaso poterat eē quod filius moreretur ad illu casum porrigetur ut si vita nascatur. Q. Oppo. q gallus maledixit / q scevola eum reprehendit de superfluitate et insufficiencia ut .s. e. l. § quida recte. et s. se. glo. fatetur contra q scevola reprehendit et addit hoc ideo quia quatuor inuenies tantum p similitudines sine psonam =

Oppo. q talis nepos potuerit preteriri in insti. de hered. .l. in si. so. hic de nepote ex filio sed ibi de nepote ex filia. Oppo. dē hic q gallus reprehenditur de superfluitate et insufficiencia. Contra ista sunt repugnantia / et sic nō prout simul eē ut .l. ubi repugnantia .s. de re. iur. so. ista sunt contra diversa / nō circa idem nam in quibusdaz

dixit superflue et in quibusdam insufficienter ut .s. patebit. Venio ad .q. Quero qualis .l. ista continetur et dic ut prima lex .ij. et sequentem. Ultimo concludit q e necessaria continuatio .s. ad .l. q nō. Quero an mensis quo quis moritur dicatur completus et glo. ma. dicit q sic et bene. Quero quid si nepos natus fuit p .ij. dies post x. dies menses an dicatur legitimus / et glo. dicit q sic secundum quosdam philosophos et inde glo. illam que incipit p xi. et c. Idem nō .m. § si. in aut. de resti. et ea que parit. Sz in .l. septimo .s. de sta. ho. glo. dicit contrarium p omnino declarare sciendum quod triplex e tempus partum pariendi / primo e tempus vij mensium / et e partus legitimus ut dicta .l. septimo et .l. intellegimus si. q. de suis et le. Secundo e tempus nouem mensium et in isto concordant omnes. Tertio e tempus x. mensium et in hoc etiam concordant omnes. Sz in excessu glo. discordant duo ey. dum scribebat super .l. septimo de statu ho. consuluit super hoc magistrum gentilem qui respondet sibi per multa verba et finaliter conclusit q etiam post x. menses p paucos dies pot eē legitimus partus ponebat et aliud mirabile / q in ea nā nō admittat q in xij et in xiij mensibus contingit quibus / sed rare q mulier pariat sz hoc physicis relinquendum e. Quero pone q mulier post duos dies post mortem prioris viri accepit secundum virum et peperit in nono mense in secundo viro et q partus possit eē prioris viri / pot etiam eē secundi / pot enim parere in septimo / et in nono et in decimo mense aut dicitur illegitimus. Quidam dicunt distinguendum in cuius domo nascitur ut .l. si vicinus .s. de inspi. et .l. filium .s. de his qui sunt sui vel alie. iur. Alij dicunt standum testimonio matris ut .l. etiam .s. de probat. et .l. uxore .s. de man. te. sz hoc nō credo bene dictum quia mater pot decipi ut .l. i. § mulier de lib. ag. et .l. i. § p calumpnia .s. si ventre. no. dnus Ja. de bel. disputando et posuit in .l. i. de bo. pos. sine ca. et dicit ipse q primo dz inspici cui assimiletur arg. .l. q si nolit. § si mancipia .s. de edi. edic. Si nō appareat cui assimiletur inspiciendum dz cuius in eo cuius domo natus e ut dicta .l. si vicinus et .l. filium / al' nullius filius dicetur arg. .l. liberorum § .l. .s. de his qui no. infa. Sz hoc q dicit de assimilatione nō placet quia ex cogitatione mulieris tpe conceptionis contingit p fa alteri assimulari ut .l. quer[i]t aliquis / et ibi notatur de v. sig. et .l. nō sunt liberi .s. de sta. ho. puto ergo q primus inspicienda sunt signa conceptionis que ponit Rof. in libello .s. ti. de edic. si mulier ne in pos. mis. sit. Si ista signa nō apparent / tunc standum est consuetudini mulieris in quanto tpe consueuit

nō de triplici tpe partus

parte ar. l. no omnes § ab arbitr. ff. de re-
milit. et l. nel (?) vnius ... C. de neg. ges. et
l. i. § bestias ff. de pe. ostit. Sed si ista no
apparent tunc est committendum medicis
vel obstetricibus peritis in arte illa ut
l. i. § i. ff. de ven. inspic. ex qualitate cum
persone prout medico hoc persuadet q si illud
no appet recurrendum est ad illud q frequenter
accidit. Bartholus legum doctor

Quidam recte h. principio
usque prohemio Sceuole contra Gallum de sup-
stituere usque ad § Idem credendum ubi gl.
pro in qua ponitur prohemio de in suf-
ficientia ar. nimis personarum usque ad § Et
quid si tantum ibi terza in qua ponitur
prohemio ar. cum usque ad § Instituens
legamus ... et ponamus clade casus
in terminis quia summarum genere no capit
quia verba testi hic clare no ponitur. Circa
per declarare § quales verba testi suscepta
fuerunt glo. ponit v. modos et quilibet
est bonus. Primo modo est q dicit sic
Si quis in nepos post mortem meam nas-
citur heres esto hec lex approbat hic
quia no facit mentionem de morte filii
Sed aduertendum est quia nisi conclusio Gal-
li fuisset testamentum tale no valeret quia
instituebatur postumus alienus ut dixi
in prin. l. itaque ergo responsum Gallus
q postq induxit postumos nepotes
posse institui in modo instituendi non
fuit mutata tot verba. Secundus modus est quod
dicat filium et nepotem qui ex eo in nas-
cetur post mortem meam heredes instituo
iste est bonus contrarius tamen hic dubium an
filius et nepos videantur insimul insti-
tuti vel ordine successiuo de quo infra dicam.
Tertius modus est ut dicam sic si filius
heres no erit nepos qui ex eo nascetur
substituto et ista est bona. Ex qua nota
q substitutio vulgaris hic locum in instituto
decedente in vita testatoris. Quartus modus
est ut dicat filium instituo et nepotem
substituo et est bona quam no referunt
cum ad casum qui colligitur ex verbis Galli
Sed ex verbis Galli colligitur substitutio
vulgaris Si filius instituitur viuo testa-
re moriatur etc. et sic appz hic casus bz
illam lex, q illa verba tantum instituo et se-
quentium substituo inducitur substitutiones
vulgarem de quo dicam in mea substitutionibus
et etiam in mea compendiose. Quintus modus
est ut dicat filium et nepotem ex eo substituo
ubi nepos videbitur institutus in casu q
colligitur ex verbis Galli q vltimum nota
§ q substitutio facta de filio et nepote co-
pulatiue intelligitur ordine successiuo
et sic copulatiua resoluitur in disiunctiuam
facit l. cum pater § pelex ff. de le. ii. Copu-
latiua copulatiue est ut omnes simul veniant
ut l. i. § siquis ita de cadu. tollen.
C. et l. si duobus ff. de le. ii. ac ... hoc fa-
cit natura, quia testator sic hebat natu-
raliter ne testator rumparetur ut in prin. l. vl-
dicit q hoc fiat ordinata caritatis ut
ibi dicam. Querit glo. pone q quidam
instituatur filium et nepotem in nam (?) an ad-
mittantur ordine successiuo glo. tenet
q sic per l. pero (?) § fi. ff. de le. ii. et l. cum
pater § pelex C. ti. et per hunc § Ja. de are-
te (?) tenuit contrarium q simul admittantur per preceptum
l. assaris (?) in glo. no ob. primo iste, quia sic est
intelligitur de natura alias institutio no valeret
quia postumus alienus no potest institui
in casu introducto per Gallum dans ... de pro
tenebat opi. glo., q est nepos in nam hic
natura institutio ne testator rumpatur filio
subducto de medio ar. per hoc ff. de vsufr.
l. Si stipulatus sum hoc rem ad contrarium
l. si mulieri C. de usufr. acc. quia legatur
in legato in quo no erat illa natura
ad aliud l. vna ut in glo. no ob. l. pero
§ fi. ubi loquitur in legato et tamen intelligitur
ordine successiuo quia ibi persone no fuerunt
uerate (?) copulatiue sed fuit positum verbum
familie, q hebat illam significationem
q admittantur ordine successiuo ut l. fi.
C. de v. sig. no ob. l. cum pater § pelex ff. de le.
ii. quia ibi testator usus est verbis alterna-
tiuis no copulatiuis, ego dicam potiam
ubi testator no habet hoc natura facere per illa
copulatiua est inter personas inter quas
cadit affectio ordinata intelligitur or-
dine successiue sic hic probatur et in l.
generali de insti. et subst. et C. de hered.
insti. l. liberis, sic cum affectio resoluitur
in coniunctum tali cade vone (?) quieta in dis-
iunctiuam, et appello ordinatam caritatem qui
ab intestato successuri erant ut hic pz
Sed q predicta fiunt ff. de impu. et al. subst.
l. i. glo. preter q ibi erant personis extra-
nea pater et filius et sic no erat caritas or-
dinata et hec vera sunt vnde Sed no est vera
ad istam l. et verius dicitur q ibi testator
dixit vna l. simul cum filiis suis etc. et sic
et sic expressa fuit voluntas testatoris quod
simul succedant no ob. l. mulieri et tunc
quia ibi dixit mulieri cum liberis non loq-
uitur qui dixit mulieri et liberis et
sic fuit dicam in ea et cum Et si ... di-
cas hoc est contra l. cum § michi ff. de le. i. precedit
contrarium ad inducendum coniunctionem no est ordinata
ut et et cum ut ibi Sed utrum ista coniunctio
intelligitur simul an ordine successiuo
est dicendum quia, cum, denotat quandam solemnitatem
similiter Sed dic, et potest esse magis contin-
uatiua, nec requirit de natura quam si
verissimum sed verificatur in quolibet copulatiue
ut l. ca. ti. ff. de le. iii. Hoc ergo expedit
q siue testator dicat nostrum filius siue
simul cum filius siue vno cum filius admittitur.

equalis. Sz si dico tuo et filijs tuis est
distinguendum ut iij. inter eos cadat affec
tio ordinata vel non ut hac l. Sz contra hoc facit
l. si quis tuo fun vna lex. B. de usufr. accr.
S. ibi erat ponit exemplum et sicut non vide
bat inter eos affectio ordinata. Quero
quid si testator dicat relinquo tuo et
filijs suis. Rndeo intelligitur coniunctim in
distincte institutio ut l. verum in prin.
ff. de her. inst. quod ergo hic dicit de ordi
successiuo hoc locum quando relinquitur sibi et
filijs eius. Queritur quid testator coniunctim or
dine et dicat nepote meum et titium patrem
eius instituo. Credo quod nil ad rem quia
dz intelligi secundum ordinem instituit nepotem
est simpliciter ut l. talem in prin. ff. de her. insti
tuit. Queritur quid si testator dicat substi
tuo talem et eius filios et heredes. Rndeo
ex eo quod dixit heredes apparet quod post mortem
illius intellexit et sic ordine successio
cum aut respiciatur quod sit filius et heres
vel sufficiat quod sit filius tantum vel heres
tantum dicam ut in c. l. ff. unde de l. Queritur
quid in contractibus aliquis emit rem pro se
filijs et nepotibus vel alio titulo recepit
an intelligitur ordinate quia primo pater
deinde filij et quidam dicunt quod ordinate
pro ea que notantur in l. Si non sortem ff. li
berum de condic. inde ego dico quod de hoc
est glo. B. de pac. l. si tibi ff. si pactum
ubi dicitur quod cum pater paciscitur filio si
aliud non apparet intelligitur pacisci et ut
heredi. Ex quo sequitur quod ordine successio
cum nunquam non habeat hereditatem sed eos filius in
potestate placitum alia ratione nam cum pater ac
quirat ex sua promissione eos perfectum quod
filio queretur per ipsum filium acquiretur
patri etiam hodie ut l. cum ordo fiunt de acquis. ad
uertendum tamen est quod glo. dicat si aliud non
apparet ut notatur in dicto ff. si pactum io est
distinguendum inter res quia quandoque etiam
~~ponit~~ pena ut ponitur super rebus que
de sui natura non transeant nisi ad fi
lios et tunc videretur stipulari filijs ut
filijs non ut heredibus pro hoc volo quod post
mortem patris filij admittantur omnes pro
virilibus portionibus non pro hereditarijs
portionibus. ut l. inter mater ff. si liberi
et l. si opus ff. de op. li. Ex hoc sequitur
quod si pater recipit fundum in emphiteo
sim pro se et filijs licet filij non sint heredes
in equali habent fundum quia emphiteosis
non transit ad omnes heredes sed solum ad fili
os ut in aut. de non alie. ff. ex hijs et con
tingit in l. libertis libertabusque C. de op. li. Ego
dixi in dicta l. inter mater ff. si liberi Et certe
pena apponitur super rebus que de sui natura non
eunt ad heredes vel pacisci pater filijs ut here
dibus et sic pro virili admittuntur pro heredit
arijs portionibus ut l. si tibi ff. Si primus

B. de pact. et ibi dixi hec exemplum quod dicit
filium instituo et nepotem substituo in
alia positione fuerat ad publicam quod que
fuit disputata bon. filium instituo alia
substitutio queritur an ista substitutio
sit vulgaris vel compendiosa vel que est
et fuit determinatum bon. quod erat compendi
osa pro l. precibus dominus Ray. in tractatu
suo de materia substitutionibus in fine dicit quod
est vulgaris et bene et casus est hic licet
nullus allegat l. illam clam enim est hic
sed illam lex in glo. ubi vel sic filium
instituo nepotem substituo quia trahitur
ad casum substitutionis galli que fuit
vulgaris ut ff. in glo. post. de substitutione
vulgari. Queritur quando dat inuitare a
uniuersibus pater et filius vel promptus per concedit
prouinciam pater et filius habent non filij in
munitatem vino patre vel post eius mortem
et ea que dicta sunt faciunt quod non in vita
patris Sz post mortem intrum et illud est
veritate ut habeant viuente patre ut ff. de
muneribus l. i. et ij. et C. de in. ind. l.
fi. et C. de epis. et cler. l. ij. Eadem que
dicta sunt debent intelligi in his que primum
sil et semel est plurium ut diuina verum
Sz inmunitas et priuilegium patris est semel.
plurium ut in carnibus. Vlcio l. ulta in
dnatim in arg. quod in libello ponitur
inuentata causa que ex verbis potest colli
gi. sicut hic in dubio vero fuit institu
to que colligi potest ex verbis galli de quo
pro dec. in l. edicta C. de edendo dixi in
l. ij. B. de eden. dy. et inducit istum ff.
in argumentum in duo statuta contraria in
eodem volumine repertum quod inspicitur ultimum
sicut hic licet pater et filius sunt simul in
ut tamen inspicitur ordo de quo C. de
testa. tit. l. ij. et ibi pro ey. dixi in l. omnes
ff. de inst. et subst.

Idem a roldandus. hic ponitur
reprehensio scevole contra gallum circa per
sonas et diuiditur in tres partes usque ad
ff. et quid si tantum. Primo loquitur quando solus
nepos viuit Sz ibi quando solus filius Tertio
quando vtrumque Sz ibi Sed et si vno tantum ibi uita
et filius. Nota quod reprehensione sceuole contra
gallum de insufficientia circa personas
pronepotis. Sed non quod apparet nepotis non con
tinetur pronepos Si enim contineretur gallus
non reprehenderetur per sceuolam hoc autem
qualiter debet intelligi. de stabo. pro e. l. ff.
instituens. Certe non de hoc dicere ex
que inducat rem prouenire omni verborum
dictorum in precedenti oppo. quia sceuola
inuadit in verum sunt fluitatis de quo re
prehendit gallum. Rndeo non inuadit sz ratio
cinatur galli qui dicit enim si teneris
verba galli illa sunt insufficientia cir
ca personas. Sed oppo. ad ff. de his quod in de

nuum procedit si nepos prius moriatur. contra cum utrique confirmatus institutus ut dictum est in prin. l. nichil ad propositum quis decedat prius cum utrique sim- stantum respiciat huius modi glosa legitur duobus modis primo quod hic quilibet fuit institutus et quod hic dicitur si prius nepos decedat subaudi maxime. Secundo quod filius fuit institutus et nepos filius/ tunc littera stat per contrarium/ quia nunc est nepotem prius mori. Sed dicas talis est contra quod dixit in prin. l. dixi enim testium precedere. et si filius non erat institutus nepos primus/ et per nepos substitutus ipse filio instituto unde nec pos non erat institutus expresse/ nec tacite ab intestato vocabatur ideo ipse nepos rumpit sed in prin. filius quamquam non institutus vocabatur ab intestato et ista fuit habebat sibi in media per institutionem nepotis. Ultimo ubi ff. meo quod dicitur et quod nunc ad ff. si in prothocollo reperitur instituentibus impressum et in fine notarius dixit et quid illud importe dy. dicit ff. eod. tit. de l. Sper. in ca. de instit. eod. ff. com. ve. Sed numquid in breviatura ego dico sicut quod in prothocollo hec dicta et per reperitur duplicatum unum est et quod scribitur breve et post in fine ceteris indeterminate qua non reperitur ab alio rem ut inde hic in tex. Et est alius et quod ponitur in ordine determinate ut C. e. expressum et l. ad trebel. l. ita quod ff. si quis compulsus de primo dicat dy. sub ille et continentur illa que sunt de natura contractus hoc in non probatur in l. Sed dico quod sub ille et comprehenditur illud quod deficit in illo sermone secundum consuetudinem loquendi in illa materia de qua loquimur. ut in simili hoc probatur. hic et in l. Item vendit ff. minor. de l. ita et illud et comprehenduntur testamenti verba posita per gallum sive instituatur filius/ et substituatur nepos/ ut dixit gallus/ sic in simili si instituatur nepos et substituatur pronepos ut hic et per hoc dico quod si per testam instrumentum emptionis occasionis et sequatur instrumentum locationis similiter per hanc dictionem et quid alie clausule que sunt debite ad instrumentum emptionis et locationis intelligentur repetere per hanc dictionem et sunt enim similes his contractus ut l. i. et ii. ff. loca. Sed hic est advertendum an notarius qui sunt instrumentum ex illa abbreviatura de hac extendere spectum debet ff. com. v. Sed numquid in breviatura dicit quod sit Ego dico quod si quid est contractus vel actus qui debet celebrari in scriptis et tunc nichil sed addi totum enim extrinsecum debet prius scribi ut l. contractus C. de fide instru. Et ideo erant notarii qui dicunt se rogatos de appellationibus vel similibus/ nisi primo totum sit scriptum Quod sunt instrumenta non

celebranda in scriptis sed in sequentibus vel dicta et tunc dico quod per notarium non est extendi quid enim continetur sub illo verbo et est dubium et est in extimatione iudicis expedientibus et sequentibus ut l. si finis plurium ff. si p. dele. n. et l. voluntatis C. de fideic. Sed hic notarius habet exemplare per inlaret et sic venitur quod notarius non extra dat. Sed non in libro prothocollorum procedens instrumentum extensum ad quod visibile debet referri illud verbum et. Sed notarius de illo facit copiam vel cum illa pars et contrahens sequentibus in breviatura qua ad illa refe- ratur ut videtur hic illud et referri ad prin. ubi sunt verba extensa merito facienda est copia ut l. si quis ex argentariis ff. Sed si nunc C. de edendo. et licet dubium quid imperatur sub hoc et expediret potest posse compelli ad refaciendum instrumentum de novo ut no. in l. cyrographis ff. de admi. tu. Et enim secundum et quod scribitur longum et hoc more non ubi unum reperitur/ tunc si illud et referuntur ad aliquod prius determinate ad illud reducitur et secundum illud determinatur ut l. nam quod ff. si is qui compulsus ff. ut l. ad trebell. et l. ita ff. quod ad trebell. ff. loca. l. Item queritur ff. extra Sed non habet certam limitationem tunc comprehendit omnia que sunt de natura contractus/ vel rei super qua apponitur in l. cererarum f. de ver. sig. et l. si duo prem. ff. si quis et de in ius voca. pro hoc ex. de libel. oblatis. C. ulla quinto. C. exhibita ex. de iudic. Sed quid si non dixit et sed dixi et reliqua quod et et Re idem est dictum et reliqua quod et ut dicit l. certorum de v. sig. Quero quid si dixit et c. Re significatio huius est quod scribens intendit obmittere aliqua que erant in medio et assumere aliquid quod erat in textu. ff. ad l. aquilia et per quasi in omnibus decretalibus unde non habet illam significationem quia habet dictum et nolo illud quod obmittere per dictionem et, in significatio illius quod nolo obmittere Bartholus doctor

Et quid si tam Iste est subtilis ff. et est textus per in qua per scevola respondet gallus de insufficientia casus et prosequor usque ad ff. quid sic et hic dicit per insio factum in uno casu porrigitur ad alios sibi similes l. h. d. casus in quibus est clarus Nota diligenter quod substitutio vulgaris concepta in uno casu porrigitur ad omnes sibi similes facit de C. de insti. et subst. l. si. Ergo quod male dixerunt hic post responsionem gallum casus primo et responsio contra scevola ipse enim posuit casum de nepote et pro nepote ut gallus huius modi glosa legitur ista ff. et hoc modo/ primo legitur est quod hic ponatur

tres opiniones contra scevolam nec contra
gallum et sic faciunt quartam et hec fuit
opi. petri et glo. non tenet et merito
quia non est verisimile quod scevola seipsum ma-
nifeste reprehenderit seu correxerit ut l.
nam ad ea . ff. de condi. et de. ut legitur
[illegible] quod sit reprehensio scevole contra gal-
lum sed ad quartam non videtur [illegible] lex
ergo hic fiat reprehensio contra omnia [illegible]
dem et sic contra gallum et contra scevo-
lam et ista est vera nec ob. si dicatur quod sed
hoc scevola reprehendit seipsum quia non
est verum dicere enim gallus deficit in persona
ut dixi petrus quod persona per se conventa
ut ego supplevi tamen deficit in casibus
quia non enumeravit omnes casus et hoc
scevola supplet opposite quod per comprehensionem
factam in uno casu alius videtur obmissus
non autem videtur in alio comprehensus ut l. quo-
tiens distincte ff. e. huius contrarium hic dicit glo.
2a huius tamen glo. in magna legitur
hinc tamen duobus modis primo ut fiat
argumentum contrarium s. quod comprehensio facta in uno
casu non extenditur ad alium sed quod testator
potest si vult in istis aliis casibus comprehende-
re sicut in casu mortis et hoc dicit ista l. sed
haud lex glo. non tenet istam solam pre-
cedentem [illegible] consulatur dicit quod testator hoc
exprimat hic non dicit quod huius casus ad-
mittitur ex [illegible] l. [illegible]
nec est [illegible] quod testator hoc exprimat et
ista est vera comprehensio enim facta in uno casu
extenditur ad alium sibi simile quia non
refert quid ex equipollentibus fiat ut l.
[illegible] in pri. ff. ad trebell. et l. [illegible] c. de
insti. et subst. ad contrarium Ro. quod non
porrigitur ad alium casum s. dissimilem ita
dicit glo. et bene Contra hoc opposite for-
tius isti casus fuerunt expressi per modum
conditionis s. si morietur 2a Sed con-
ditiones debent impleri in forma spe-
cifica non per simile ut l. cum hered. in prin.
et l. Mevius de condi. inde non porri-
guntur ad casum similem / [illegible] hec
narrantur dicunt quedam est conditio nuda ad
ipsum actum / quedam est conditio nuda ad
effectum actus / quedam est conditio volunta-
ria in primis duobus casibus procedit
quod non refert quid ex equipollentibus
fiat [illegible] in conditione nuda ad ipsum ac-
tum [illegible] nuda / ad hoc ut substitutio
vulgaris habeat locum est necesse quod institu-
tus non sit heres Si [illegible] non exprimitur
[illegible] casus per quem non potest esse heres
porrigitur ad alium simile Exemplum de sed
s. de conditione nuda ad actum si [illegible]
filiofamilias ad hoc ut ipse [illegible]
[illegible] requiritur quod [illegible] sine [illegible]
exprimitur unus casus per quem sine [illegible]
[illegible] porriguntur ad alium sibi
simile ut l. si [illegible] et l. [illegible] pallat.
Sed cum apponatur conditio voluntaria [illegible]

debet impleri in forma specifica ut l.
cum hered. et l. Mevius ff. allegat. / Sed
quia in primis testator cogitavit de
effectu In hac ultima cogitavit de
forma [illegible] quia voluntarie apposuit
huiusmodi formam per declarationem [illegible] cum
[illegible] comprehensio fit in uno casu
porrigitur ad alium / et verum sit [illegible]
hoc generale non refert quod ex equipol-
lentibus fiat / dic aut comprehensio facta
sit in uno casu per modum dispositionis vel
per modum conditionis / primo casu aut
ex virtute expressi casus obmissus per-
mitteretur et ad illud porrigitur ut insti.
[illegible] illud dixi [illegible] ut l. quotiens dis-
tincte ff. e. [illegible] quartam / aut
ex virtute expressi non permitteretur et
tunc aut illud potest constare de voluntate
disponentis volentis porrigi ad alium
casum obmissum et ad illud porrigitur
ut l. [illegible] ff. [illegible] et l. [illegible] sed
[illegible] que dedi in l. quotiens distincte
ff. e. aut de mente non potest [illegible] constare
et tunc aut casus sunt penitus obmissi
aut fuerunt expressi duo casus / qui ob-
venerunt quintum / primo casu / aut casus
obmissus est similis expresso et habet eundem
effectum et ad illum extenditur ut l. [illegible] in [illegible]
ff. man. Secundo casu qui fuerunt expressi
duo casus qui obvenerunt quintum et
tunc loquimur in materia in qua debet fieri in-
terpretatio plena ut in testamentis et ad illud por-
rigitur ut l. si ita in prin. ff. e. et quod
ibi dixi / aut loquimur in materia non fa-
vorabili in qua non debet fieri plena interpre-
tatio / et ad illud non porrigitur ut l.
[illegible] ff. [illegible] de adult. et colligitur ex tex. in [illegible] l.
si ita ff. e. fallit favore [illegible] con-
[illegible] ut l. ii. cum sua glo. [illegible] ob.
et ibi dixi Si vero comprehensio fit in uno ca-
su per modum conditionis / aut tunc casus
obmissus est dissimilis expresso et ad illum
non porrigitur ut l. Si cum dotem in prin.
ff. so. ma. et l. si ita quis ff. [illegible] dele-
ga. et l. i. C. de his qui [illegible] ca-
pe. et l. quotiens distincte ff. e. aut casus
obmissus est similis expresso et tunc aut
loquimur in conditione nuda ex parte actus
ut ex parte effectus / et tunc ad illud por-
rigitur nec refert quid ex equipolle-
ntibus fiat ut h. et l. [illegible] in pri.
ff. ad trebell. et l. si [illegible] c. de insti. et
sub. cum similibus Si vero loquimur de conditione
voluntaria tunc debet impleri in forma speci-
fica nec porrigitur ad alium casum
non expressum ut l. cum hered. et l. Mevius
in prin. ff. de condi. et de. [illegible]
[illegible] de hac l. in prin. ubi comprehensio
facta de nepote nascituro post mortem
non porrigitur ad casum qui nascitur in
vita et tamen est nuda conditio que

de uanitate dz atroni ut in prin. hui9 l.
q aut no sub intelligitur zz qr gallus
sup lenit p nellen Ro q ic no subint
elligatur quia ec contra l. cu postumus
alienus no poterat institui sui her qui
hodie nero cu possit institui post esse
q subintelligitur ut dixi in in. p. ii. l.
Item ad idem oppo. de l. quoduisime
B. c. Ro ibi instituebatur postumus qui
post institui sumpsit. vii ista conditio
que sunt adiecta voluntarie adiciunt. ut ibi
zz uel dic q ibi exprimit. una conditio
que no pertinet ad aliu casu dissi
milem / longe eni dissilis casus e nasci
in uita ul post mortem ¶ Redeo ad
glo. dr hic filiu subductum de medio p
emancipationem no succede. contra l. si cu
preno. § 1. de bo. pos. Sz no succedit de
iure ciuili ut hic sz de iure pretorio / sic
ut in contrario ita dicit glo. ¶ Ad illud
oppo. fertur nos intelligimus hic filium
institutum ex teste ita succedit emanci
patus sicut suus (Nam quilz expressus
succedit de iure ciuili / po. hic uidetur
casus in. abil q emancipatio faciat
locu substitutioni vulgari quod e contra
casuz inst. de hered. inst. § si nero Ro
ista substitutio de qua lo. lex. ista n e
tm in hereditate tm qm in sanitate hec
e in tenendo locu primu sui hered statim
eni cu filius primo emancipatur desinit e
suus et nepos incipit tene primu locu
merito e locus substitutioni ut hic Sz licet
substitutioni coueniens tm p emancipationez
no excluderetur filius / nec admitteretur
substitutum vulgaris ut in contrario / Sed
qr dato substitutio vulgari coniuncta sui
heredis nel oparaui ut l. si ft filius hic
be. et notatur in l. pap. § marcia de
inoff. te. go statim / cu nepos e substitu
tus filius desinit ee suus et nepos ad
initium Ro p substitutionem desinit e
suus si velit ul aliu et subtilius / hic
substituitur filius in vnu casuz. s. si vi
uo testore moriretur / et sic no pouit
in ptate sua utru velit ee hres ul no
vnu p substitutionem no desinit exuna sui
hedis Sz cum id licet substitutioni con
cipiatur in vnu casuz / continet tamen ali
os casus sibi silens / ut hoc § sine go
non sit hres quia noluit / siue quia no
possit ve sibi datus substitutum / Ro
esse q hic sit substitutio vulgaris tantu n
fuit de uno voluntatez sz solu expressa
sa ut in casuz expressuz q par / quia lz
filio sit substitutum pupillaris in qua
substitutio continet tacita cu vulgaris
ex una sui heredis oparatur / et p ipsam
ee hres manet tabul tabule pupillares
ut l. si filius qui pri de iur. et pri. ci
l. ius. de acquir. hi. et l. pr. de pupil.
aed ¶ Redeo ad glo. oppo. et uidetur

q emancipatus nel opeatur hodie ut manet
de hered que ab inte. impu. et § ista
glo. dicit / no illu § non corrigi quia
continet lo. qui nullu e sine testam sed
teste sic v manear dicta emancipa
tionis et patre ptate huic conuer
glo. in aut ex cu. C. de li. pri. et in l.
si emancipan C. de coll. / et azo. in summa
illius ti. et al. in l. si filius ff. de inoff.
Jd dicit Rof. in ti. de bo. po. con. tab. et
Juriorum sunt omnes glo. q dicit q titulus
de com. cu eman. ul e correctus in l.
in prin. i. de qui. cu eman. et l. si po
nas de inoff. tes. et aut. in succ. C. de
suis et le. et in aut. de hered. que ab inte.
§ 1. et § c. l. ult. ad declaratione predicti
dubii pone quedaz que de sic sunt h pr
filiu emancipatum instituit nepote ex eo in
ptate retentu preteriit an testim valeat
ul possit dici nullu / ul rumpi p con tab.
p nepote glo. ordinaria hic ut uidetur
tenet q sit nullu p qua fac lex. Iam
de hered. que ab inte. le. cum tm / cu ema
ncipatus filius concurrit cu ascendentibus
ul descendentibus ab ano no asc / illud
tm qui contendit cu descendentibus asc
nec v pfice in illo ti. quod no imitatum
quasi statim prohibetur Cont illi renuz et te
neo q in pposito ista glo. male dicat et
q testum sit ualeat et no possit rumpi
dico de hoc ee casuz de iure codicis C. de
leg l. meminim § 1. ubi dicit filiu emancipa
tuz succede ad filiorum suorum Et go q
tu ad successionem no potest ius sui hereds ne
pos no admittitur ¶ P. lex. in corpore
in § nulla dicit nulla ee differentia eman
cipatus et patre ptate est quantum
ad successionem. ne e curandum siue sit factum
testum siue no / P. porro q loquitur tm
ab intestato p hoc idem qui vnu bn sum
datur ex contemplatione alterius si vnu
tollitur. et aliud ut l. filio § in. de adi
inte. le. Sz cu querela datur querela ul contra
tab. ul ius dicendi nullu e / quia filio
sit iniuria si exheredatur / ul preterit. et
sibi no relinquitur legitima sua ut l. pap.
§ quarta C. de inoff. tes. sz ille nepos ab
intestato nihil dz habere sum omnes go p
preteritio sibi nulla fit iniuria go non
pot dici nullu ut ff. e. l. si postumus
§ ult. P. ille qui decedit intestatus
vr relinquere venientibus ab intestato
ut l. consiliuntur de iur. codicil Sug
pterea relinquit expresse illud quod videtur
tamen relinquisse decedens intestatus ex
dispone l. no uideo in quo sit culpanda
et sic quantum ad ppositum no teneo illaz
glo. ad glo. contrarias Ro nec eas dap
no naz fateor q eo casu / quo emancipa
tus poterat rumpere rumpit eo modo quo rump
batur olim / ita intelli. glo. in aut. ex

cum et l. si emancipati sint liberis / sed quidam sunt qui olim poterant restitui hodie non sunt ut nepotes ex filio emancipato ut dixi sed si contingat restitui in integrum pendi non est aliquid innovandum ut dicit gl. Sed in titulo de coniung. cum eman. li. an sit correctum in l. i. de coniung. cum eman. li. Ro ad glo. quero quid si iste filius emancipatus readoptetur an noceat nepoti / glo. dicit quod non ut l. i. de coniung. cum eman. li. Ro ad glo. quero quid si iste filius emancipatus readoptatur an noceat nepoti glo. dicit quod non in l. i. § si quis filium si tabu. te nulle ext. Sed contra hoc videtur l. non putamus § si quis emancipatus i. de contra tab. et l. filio ff. e. de quo dicit intellige glo. quando filius readoptatur simpliciter secus si readoptetur in locum patris illius nepotem ut notatur in dicto § si quis filium suum de. Sed contra hoc videtur l. filio in prin. ff. e. Sed in filio exheredato non est curandum quod readoptetur ut ibi sed in filio instituto bene est dicendum ut hic / ratio quia exheredatus quocumque modo exclusus est institutum vero nisi veniat ut simus talis quod precedat nepotem / nepotem non excludit ¶ Redeo ad glo. quero quid si filius deportatus restituatur an noceat nepoti glo. quod sic ut l. i. de contra tab. l. i. § si nisi testatur post mortem cum fiet in glo. que dicit glo. primo quod testatur deportatus factum in vita avi / noceret nepoti Sed contra quod ff. proximo dictum est de arrogatione que est quedam restitutio ut ff. e. l. filius in prin. / Ro iste est in fictione status respectu ut l. quod si minor § restitutio ff. de minor. et l. i. C. de sen. pass. et sic iste restitutus in locum patris merito nepotem excludit sed arrogatus non est dicendum restitutus immo Sed contra hoc videtur i. ad municip. l. ordine et quod notatur C. de his qui non in fa. l. quid ergo § pena gravior et i. de falsis § ordine ubi restitutus non recipit et locum quem tenuit plenum Ro hoc est verum nisi ille qui occupat locum succedat in locum suum ut erat hic sed in contrarium tenebat locum deportati suo iure / Eundem dicendum est quod restitutio post mortem avi non preiudicat nepoti qui iam est heres Et quomodo quod in integrum restitutio facta a principe non aufert ius alterius et sic et limitatur l. i. ii. et iii. C. de sen. pass. que dicunt quod restitutus recipit bona que dicunt intellige que non sunt in alium translata facit et si sine § Sed quod ff. e. ff. de minor. et C. de re. pu. he. l. ii. et facit l. quod si minor § scevola ff. de minor. Contra istam glo. oppo. de l. si quis exhered. § sed si pater i. n. i. facit ubi loquitur in facto postumi

que retro trahitur et fingitur quod iam natus esset tempore mortis sed restitutio non fingitur retro ideo non aufert ius alterius / ad dic. oppo. in dicta § ad q. aliquis est exbannitus bonis publicatis et restitutus per eum recuperat ne bona ut patet in glo. hec quod bona recuperat nisi in alium sint translata quia tunc non recuperaret bona ut hic et sic hec determinatio i. re. et alia C. de sen. pass. quod quis recuperat bona. Iudicio ad q. solempnitate aliquis natus vel spurius fuit legitimatus post mortem patris an auferat bona aliis qui sunt electi ab intestato et si esset legitimatus in vita patris non esset dubium quod preferretur aliis Sed post mortem est dubium sed videtur quod debeat recuperare bona sicut postumus qui nascitur post mortem ut l. si quis postumos ff. e. et l. cum quidam ff. de lib. et post. heredem non videtur quod fingitur esse ac si esset susceptus ab hostibus ut l. si quis ex heredato § si pater i. n. i. In contrarium videtur quia legitimatio est quedam restitutio natalium quia omnes liberi et legitimi nascebantur ut in aut. qui mo. na. effi. sui. § et si quidem § illud Sed hodie alteri quesitum per restitutionem non tollitur ut in glo. / ergo ut per declaratione hinc est in dicta an legitimatio trahatur retro / et videtur quod sic quia medio quo fingitur non fuisse spurium nec illegitimum ut l. fi. i. de natu. resti. et sic dominus medius quidam ¶ Michi videtur quod potius quod retrotrahatur cum ius alteri quesitum non tollitur sicut fit in postumus non tollit iura alteri quesita per usucapionem nisi per beneficium restitutionis tollatur ut l. i. ff. ex quibus cau. ma. hereditatem non recuperat quia donec pendet an aliquis revertatur ab hostibus alius non potest adire ut l. nec nos C. de capti. vel quod ius suus reperit bona sua vacantia Sed videtur quod y. aliorum s. per legitimationem factam post mortem possit recuperare bona quod videtur ad iudicium quod sequeretur quod illegitimi facerent se post mortem patris legitimari et auferrent bona aliis / Ro ad hoc est intendendum verum quod ante legitimationem aliquorum intestati sunt excitandi pro quibus pater fecit legitimum filium in vita sua et tunc alii non sunt excitandi quia hoc pertinet principi qui potest disponere de bonis suis quod vult ut l. et ad adoptione C. de adoptionibus quidam ipse filius petit se legitimari et tunc si pater disposuit hoc in testamento quod voluit legitimare filium tunc filius sive alius requirentibus post ipsam legitimationem patris ut in aut. quibus mo. na. effi. sui. § si quis C. vii. l. cum corpore.

vna sicut quia pater nichil pro filio dispos
uit in hoc testo et uit in preiudicium
eorum in quibus iam ius quesitum est non
posset limitari illis irrequisitis presertim plus
quam rationabiliter continens eorum ut l. potest §
de uarum [illegible] posset tamen princeps
si uellet etiam eis irrequisitis ut l. ij.
in fi. ff. de ua. testi. Quod autem iste
casus qui ponitur in isto § pertineat
ad gallum uel ad l. uelley. vide quod ad
similem l. uelleye ut tenuit tex. et glo.
dicit quod pertinet ad similem galli et uelley
et istud est verum gallus enim prouidit de his
qui extinebantur sui post mortem testatoris
et isto respectu pertineat ad eam uelleia
prouidit de omnibus casibus per quos quis
de medio subducitur et isto respectu per-
tinet ad uelley. Vltimo ex hiis que s.
dixi in materia substitutionis pupillaris
incidit unus casus nouus regula est quod pu-
pillo non potest substitui nisi sit institu-
tus uel exheredatus ut l. ij. circa prin. de
uul. et pu. Sed ex predictis docetur
quod potest fieri post emancipatum filium
nepote ex eo in potestate retento quem
preterii et preterito substitui pupillariter
dico quod ualet testamentum et substitutio quia ni-
chil est quod repugnet cum talis nepos
non debeat institui ut declaratum est dicta in
materia substitutionis pupillaris

QUIDAM. Hic ponitur noua
reprehensio contra gallum et contra Cassia-
num [illegible] partes per se et declarabimus ex se
quentibus dicit tex. rediret moreretur
ipse filius Oppo. et uidetur quod iste casus
pertineat ad l. uelley quia tex. dicit ut
viuus si quis nepos nascatur viuo vel est
s. auo et patre prouidet l. uelley ut j.
e. l. § [illegible] de l. hiis tamen glo. expli-
exponit sicut ubi deinde tenet tertiam
expositionem ut exponas illis viuus i. illo
viuo et sic pertinet ad consultum galli
secundum duas primas lecturas pertinet ad prin-
cipium uelley quod est contra tex. qui dicit
nam hic casus ad l. uelley non pertinet
tamen glo. ultima circa fi. tenere contra textum
quod uidetur contra tex. ut dixi Sed glo. que est
j. e. l. § si enim declarat quod quintus
dicit a principio usque ad § [illegible] de l. pertinet
ad consultum galli vnum teneo declarans secundum
expositionem duas primas glo. posite inferius
s. tendunt ad primum casum [illegible]

Quero an iste casus qui ponitur hic sit in
[illegible] et supplendo ad similitudinem galli
uel est casus similis expressus et dicit ut ult.
glo. in principio et illa est vera quod sit casus
similis expressus sicut dictum est in precedenti §.

et illam teneo. Vltimo dico. Signa hanc l. dicit
Nos ar. ad q. de nepote ex filio spurio
de qua de [illegible] nescio unde dicunt noluerunt
[illegible] istud [illegible] ergo dico quod dy. [illegible]
dicit sicut filio subducto de medio potest
institui nepos ita nepos ex filio spurio
qui nunquam uidetur fuisse in medio et ex huius
declaratione quia hic § loquitur quando est dubium an
filius sit in medio hoc est an reuertatur
ab hostibus pone q. quidam de [illegible] habuit
quidem habebat filium spurium et ex eo
nepotem quem filium spurium fecerat le-
gitimari a quodam comite dubitabatur
an illa legitimatio ualeret propter quod quesitum
ad pisis obmisso propter illud dubium [illegible]
[illegible] consilium qualiter posset testari dixi
quod testator sic Talem meum filium ut heredem
instituo et si ipse capere non posset ex ali-
qua causa tunc instituo heredem talem nepotem
meum ex contra quod ad preceptum eius nil posset
pertinere etiam ex causa usufructus et in illo
fecit testamentum si legitimatio ualet non est du-
bium quod testamentum ualet et filius est heres Si
legitimatio non ualet dico quod testamentum ualet
et istam formam ponit tex. in l. iij. §
de hered. insti. Non ergo vitiatur testamentum
per formam Solum ergo remaneat dubium
an nepos ex filio spurio sit institu-
bilis quod querit dy. hic nec plus dicit
glo. querit idem in l. fi. C. de na. li. in
nepote enim ex filio naturali est tex. ibi in ne-
pote ex filio spurio Querit glo. idem
et glo. antiqua ibi non [illegible] debat ps
ea fuit fratris adiuto francisci qui dicit [illegible]
in nepote ex spurio quod posset institui
dicit dy. refert odof. dixisse non posse
nepotem institui sed non est verum ut patet in lec.
odof. ymo reliquit sub dubio Rof. dis-
putauit hanc q. et determinauit sic
[illegible] an iste nepos est magnus in adulte-
rio quod aliqua [illegible] medium [illegible]
[illegible] et sic uidetur [illegible] complere [illegible]
[illegible] et ualet institutio aut [illegible]
[illegible] et [illegible] institutione
[illegible] et [illegible] non enim aliter [illegible]
complere [illegible] habebat ut l. Sed et si plures § [illegible]
[illegible] de uul. et pu. et l. quod si [illegible]
[illegible] de [illegible] Cum ergo complere filij
spurij [illegible] institutio non ualet
et sic uidetur institutio spurio [illegible]
[illegible] ut l. i. C. de na. li. Spec. in
ti. de [illegible] § i. ponit [illegible]
Roffr. do. Ja. de Bel. disputauit q. [illegible]
in [illegible] et eam ponit in l. i. C.
na. li. Et soluit [illegible] et determinat quod
[illegible] institui ut l. fi. C. de na.
li. et non prohibetur nisi filius spurius
institui et non [illegible] prohibitum de alio
[illegible] quod [illegible] in glo. in [illegible] que incipit na.

m

contra si. C. si in si. contra hoc quod filius spurius pot a fratre consequi ut l. Si is qui ff. de vul. et pu. Ego respondeo istud quo ad tres casus primo quando constat quod nepotem non instituit contemplacione filii ut in testo contenti sim forma quam supra posui. Secundo quando constat quod instituit nepotem contemplacione filii. Tercio quando est dubium. Primo casu valeret institutio sine dubio et hoc constans patris ita demum nocet filio in hiis que ex persona patris descendunt non in hiis que filius aliunde habet ut l. iii. de inof. et vele. Sed hic nepos succedit auo ex persona sua ex institucione facta de se non ex persona patris sui. Contrario sensu. Preterea filius deportatus non pot capere sicut si mortuus et tamen non nocet nepoti ut s. proximo §. et l. i. §. plus ff. de coniec. tut. Preterea filius hereticus non nocet filio ortodoxo et fideli ex eo nato ut l. cognominus C. de hereticis et ma. idem in nestorianis. Preterea culpa patris propter quam est exheredatus non nocet nepoti ut l. iii. §. Si emancipatum de coniunc. cum et C. de inoffi. te. l. si quis filium et pro dy. ut contingit de aliquis C. de reg. iur. l. vi. et l. si vis s. e. Preterea macula patris non nocet filio si hiis que per filium prius non acquiruntur ut l. di in fraudem et l. qui cum l. i. de in. pat. et l. queritur ff. de bo. liber. Sed in casu proposito pro hunc nepotem non queritur prius ut patz ex verbis testatoris ergo macula patris sibi nocet. Preterea quando testator expresse loquitur non potest inde fraude committi ut l. Si quis locuplex ff. de manumiss. test. Sed in proposito testator expresse dixit quod nolebat ad filium aliquid pertinere ergo etc. Et pro hoc venit ad verum Rof. qui dicit quod vir institutus contemplacione patris quod ubi meritum professorum [illegible] quod non est institutus contemplacione patris ut dixi vel alio aliquo instinctu contemplacione alterius pot intellige dupliciter primo ut aliquid acquiratur ei et si illa est proxima cum institutus ut l. si plures §. in arrogato ff. de vul. et pu. Secundo non potest intelli contemplacione alterius hoc est quod alius sit occasio remota ut si propter te habui noticiam cum amico tuo et ei sic offensus amicus et illum instituo certe tu fuisti cum remota amicicie et pro quo institutionis ut pro hoc tibi non acquiritur ut l. sciant qui in fi. s. consider. Sic in proposito filius filius est cum remota institucionis nepotis non quod pro hoc sibi filio aliquid acquiratur. Preterea contra Rof. est in iustitie non requiritur noticia heredis scripti ut l. ex incerto C. de here. insti. l. ergo heredis noticiam et dilectum nepote propter filium vel ad contemplationem intelligitur posset instituere. Concludo ergo quod iste nepos debet heres esse et ita fuit consultum per omnes mag. nos doc. istarum

si produxit Ja. bu. et pro d. Ray. de forti ad quos fuit missa q. decidenda etiam fuit indicatum. Sed casus est quando constat quod contemplacione filii spurii nepotem instituit et sibi acquiratur et tunc certe est quod non valet ut l. i. C. de na. li. Tercius casus est quando dubitatur quidquid dicat Rof. credo nepos intelligitur institutus nomine suo non patris. Primo pro regula quod quis non presumitur delinquere ut l. merito §. pro socio. Secundo pro tex. in l. si. pri. ff. de hiis qui ut indigni. Sed quero quid si instituit nepotem simpliciter nec dixit quod ad patrem spurium non pertineat aliquid an institucio valeat salte in usufructu qui acquiritur patri per filium que habet in potestate et videtur quod intersit per glo. in l. i. in fi. C. de aut. ti. et per glo. in l. impuberi §. i. ff. de fil. decimar. in l. i. in fi. C. de aut. ti. Sed circa in [illegible] nadit ad illud quod ex eo quod usufructum non pot queri patri directo nec per obliquum ut l. quod condicionibus ff. de donat. cau. mortis et l. si is ff. de vul. et pu. quod remaneat apud nepotem institutum qui habet contrariam dicam forte in l. i. in fi. C. de aut. tu.

Institutus hic incipit tractatus probat hunc primo contra magna pot hunc ordinare testamentum ad q. Sicut est primo pot ordinare testamentum generaliter quo ad omnes casus specialis quo ad personas. Secundo potest hunc ordinare testamentum generaliter quo ad casus et quo ad personas sin intellectum primo glo. fil. ibi casus certi tantum in tantum est clarus. Oppositum est videtur quod hunc non posset institui sub condicione ut l. hunc quoque in princ. ff. de here. insti. Secundo non pot institui sub condicione que habet suspendere institucionem. Ista condicio hic non suspendit ut ibi loquitur in fine ita nisi qui non pot institui sub condicione nisi tamen pot institui sub condicione si tamen post mortem eius institucio non suspenditur ut §. e. l. cum postumus et l. postuma. Sed hic post mortem eius non suspenditur etc. Oppositum quod hec institucio non valet quia heres non nominatur ut l. quotiens §. heredes ff. de here. insti. et l. nubes C. de testa. Solucio licet hic non nominetur tamen tamen demonstratur aliquo certo signo s. qui sibi nascetur et hoc sufficit ut dicit l. quotiens. Oppositum quod male dicit Scevola ista ipse in princ. cum incidit in ... de quo respondit generaliter quia in principio ex. insufficiens loquitur quo ad personas dixi enim de nepote tunc dicit. Solucio patz hoc vole dicere quia ex certa scientia dixit nolebat enim loqui generaliter quo ad personas quod patz quia postea statim declarat in hoc casu et posuit ordinare generalis quo ad personas

et tunc. Ex hoc colligunt doc. in l. nec
d. dil. de pig. et om. filii. postea quod
appellatione nepotis non continetur pronepos
nisi exprimatur et hoc videtur tenere glo. hic
in fi. fin. cum dicit quod prima refertur
ad nepotem tantum contra hoc videtur quod facit C.
e. l. § idem credendum. Item colligunt ex hac
l. tota quod appellatione filii non continetur
nepos etiam in dispositionibus favorabilibus
quod patet quia filio instituto nepos qui
succederet rumpet testamentum nisi esset ipse
institutus ut patet a prin. l. usque ad §
nunc de l. Et primo dico contra quod appellatione
nepotis continetur pronepos vel abnepos et
similes. Nam vel quando est nepos et solum
additur proprie ut declaratur primo aspectu
et ab ulteriori ut l. an eorum § plus C. de
postu. ubi tex. declarat et § fi. de verb. sig.
l. mutus et l. socer et l. generi et
hic est casus in tex. § rec. intelligendo
unde dividit sic proprie nepos verbis ordi-
natur testi generalis quo ad personas so-
lum verbum determinat dicens primum in-
stitutus esse generalem quo ad casus cum po-
terat esse dubium utrum possit esse dubium
generalis quo ad personas et inde ar. sicut
esset quibusdam verbis generalibus que du-
bitationem non habent et hanc lex. videtur tenere
glo. ff. contra ff. ubi aequaliter et in verbo
etiam. Pono casum an ista verba compre-
hendant omnes casus et sic non est nominibus
sed expresse procedit non obstat C. e. l. § idem
credendum quia ibi dixit nepotem qui ex
filio nascetur merito non comprehendit
nepotem qui non nascetur ex eo filio
immediate hic non instituit nepotem
simpliciter probatur ... l. proxima § si quis ex
... ad aliud quod dicitur an appellatione filii
continetur nepos et dico quod non ut C. de
testam. tn. l. quod si nepotes et l. si quis in
§ i. c. ... et ibi notatur per glo. et quare
appellatione nepotis continetur pronepos di-
co quod in verbo continetur in alio contra reciproce
nominis licet cum quadam adiectione et
illa nota que additur denotat ordinem
et pro ista habeo ar. in l. in suis C. e. et
pro hoc glo. in simili l. nulla § pueri ... de
verb. sig. sed filius et nepos sunt nomina
... expressa et inde est quod dicitur C.
de testa. tn. alio enim nomine ... de sing.
eorum quod ex hac l. probatur quod nepos con-
tinetur appellatione filii dico quod ipsi dicuntur
... mediatum quod nunquam ... hoc
nec quia ista l. non probat aliquid an
appellatione filii continetur nepos nunc enim habet
locum quando simpliciter profertur filius non vero
... persone filii sed ista l. tota loquitur
quando filius fuit institutus nominatim ut si
dico istum filium meum quia tunc non est du-
bium quod ad alium non extenditur ut glo. in l.
si quis ita § ... de testa. et ... expressum
... in l. liberorum ... de verb. sig. ... ad

... a capite l. usque ad fi. notat certam
personam filii nec simpliciter post et sic non est
... nepos sed an alius non dico hic
quia esset una litera dicitur in l. quod si nep-
otes C. de testa. tn. an appellatione ... continer-
atur quia dico quod sic contra reciproce
nominis ... l. quas assum C. in reciproce nominis.
Gallus. Hic incipit quarta pars
prime partis in qua ponitur quedam dubitatio
... usque ad § in omnibus et primo legitur
usque ad § forsitan 2o ponit unam q. ...
alia 2o declarat ... ibi quod crederemus ...
... cum testamentum. In textu casus est clarus et
probatur ex sequentibus. Non ad illud nolo plus
... sapere quam oportet sapere de ... C. i. li. vi.
non quod postea homo ... l. non est
...
quod talis nepos non rumpit testamentum et ...
... ut l. si quis exheredatum in prin. ...
l. et l. si quis postumos § i. C. e. ...
... postumus si non esset exheredatus
rumperet ut hic de nepote capto ab hos-
tibus redeunte secus si ibi decederet
Item hic decessit primus filius qui nepos
et sic ipso mortis ... tenet locum primi
in l. si quis exheredatus secus quod filius
erat in medio. Oppo. dicitur hic in fine
quod excluditur et non rumpit contra quia
potest rumpere testamentum non adimendo de ...
... glo. ... quod non rumpit ex causa
... sed per rumpere non adimendo ut
in prin. glo. magne nos habemus hic
duas glo. magnas pro declaratione prime
... in dubium de intellectu ... quod
querendum ... quidam legunt ...
... filio ... nepos et testator in
... pronepote ex eo quod natus est
apud hostes ... et ... est
... ut sic quod ... filio
et nepote dicit hic de nepote et pro
nepote et istam ... et clara lex. alii
ut ... et Jo. hic in tex. nepote ut si
hic pronepote dicit quod ... habu-
... et ponit nepote ...
... filio ... glo. Ista lex. non
... quod si filius esset mortuus nepos
nasciturus ex eo esset postumus ...
testamentum et sic posset institui ... l. xii. tab.
... querendum utrum ... ad
consilium galli et nelley. **Venio**
ad has glo. magnas et ... dubitationem
... in tex. que non solvitur quo
... illud sustineatur vel per gallum
vel per nelley. Et primo argumentum quod non
habet locum ... galli ... quod non habet locum
... nelley ... quod utrumque locum habeat
... ponit ... et declarat quod ...
... ad argumentum ... ibi vel
... ibi ... utrumque
... ibi ... quidam dicunt quia ibi nec
ob. Examinemus ... partes ... est

clara solutio est nota quod ex actionis illud cum quod [illegible]. Item ius postliminii etc. quod declarat lex cornelia fingit captivum esse mortuum primo illa hora captivitatis ut l. lege cornelia [illegible] de vul. et pu. et l. l. cornel. ff. de testa. cum ergo fingitur mortuus tunc [illegible] captivitatis fingitur natus quia alias non potest mori et sic non pertinet ad gallum. Ex hac parte habes quod provisio galli non habet locum nisi in eo qui nascitur post mortem testatoris.

Venio ad secundam partem et ista est clara. Ex hac parte habes in quibus casibus loquitur lex velleya quod dixi comprehendit in primo dicto et qualiter intelligatur dicam [illegible] e. l. § iunt de lege. Venio ad tertiam partem que similiter clara est et idem inde pro te. Venio ad quartam partem quam inde et nota quod omnia que apponuntur usque ad § iunt de lege pertinent ad consilium galli ex quo patet quod multe opp. ponuntur in precedenti glo. et est in secunda non est vere. Item ibi ubi glo. dicit pater mortuus est vivente avo et sequitur et hic primum nepos mortuus est etc. et hoc in quibusdam libris deficit et bene quia nihil est dicere [illegible] dicatur. Et hic primum natus est etc. licet ficte potest dici non natus cum sit apud hostes. Item ibi dicit Item et [illegible] heredes nepotis habet locum gallus ex inspecto quod nascatur post mortem testatoris nepos etc. Istud procedit secundum opy. Jo. et py. quam b. in precedenti glo. explanat et nunc talis postumus potest institui secundum l. xii tabularum nec est necessaria provisio galli. Preterea dicit tex. dy. quod gallus providit in eo qui fecit testamentum vivo filio. Sed secundum hunc casum testamentum esset factum post mortem filii et sic non haberet locum provisio galli nec est ergo bona illa littera quod [illegible] in tex. nepotem.

Venio ad quintam partem et primo dico ad primum quod licet etc. vivo avo sit natus tamen non in [illegible] quia pater erat apud hostes et sic [illegible] et sic pro nichilo reputatur ut l. quod attinet ff. de reg. iur. [illegible] ipse quo post mortem redijt et sic pertinet ad gallum. Sed hunc ob. secundum ar. quod probat filium fingi natum post hoc captivitatis per l. cornelia sicut fingit mortuum ad quod respondetur ficte non potest fingi illud quod est impossibile de natura ut l. si pater in ff. de adopt. et l. qui ad certum ff. locati. Sed impossibile est eum qui erat in ventre esse natum ante ergo non fingitur per l. cornelia. Sed ille qui erat natus bene potest fingi mortuus quia erat impossibile [illegible] glo. inde etc. hoc autem an ficte possit fingi impossibile et qualiter dixi in l. si is qui pompei. de usuc.

Preterea in glo. non loquimur in capto ab hostibus redeunte si redijt habet locum ficte postliminij ut semper fingatur fuisse in civitate ergo fingitur natus vivo patre et avo et sic non habet locum gallus. Sed dicit glo. in nato apud hostes [illegible] non habet locum ficte postliminij qui redijt cum patre vel matre vel solus. Sed hic cum [illegible] redijt ergo etc. et istud non est verum in eo qui tempore quo fuit captus erant in ventre conceptus. Sed in eo qui fuit apud hostes conceptus et natus ut l. i. ff. de capt. et ff. ex qui [illegible] l. ab hostibus ff. in omnibus et ibi nota etc. probatur hoc. ff. et sic [illegible] non spectaret ad consilium galli [illegible] glo. [illegible] alii secundum vivianum [illegible] post mortem qui redijt secundum hunc [illegible] ad gallum quod sufficit ad confirmationem testamenti non ergo debemus inspicere [illegible] ut ff. e. l. filio vel dicitis quia pater et avus mortuus est tempore quo reverteretur non fingitur in eorum potestate fuisse tempore quo vivebat quia extrema [illegible] non [illegible] habilia ut dicitur l. si is cui [illegible] et l. [illegible] ff. de [illegible] ex qui [illegible]. Sed fingitur [illegible] post mortem. Sequitur in glo. Item potest esse quod etc. decessit post mortem patris et avi etc. [illegible] illud decessit [illegible] dicitur natus sit [illegible] nichil est dicere. Sed contra [illegible] consilium galli habet locum in eo qui nascatur post mortem [illegible] x mensibus [illegible] quod redijt ille ab hostibus post mortem per plures annos et sic non pertinebat ad consilium galli. Sed pertinet ad consilium galli suppletum per scevola ff. in § instituens in omni casu quo nati post mortem efficiuntur sui.

Plane glo. nota ex isto § quod ius galli appellatur ius antiquum l. velley. appellatur ius novum et facit ad intellectum l. fi. [illegible] de [illegible] quo non habet locum ad l. novas. Item ad intellectum l. pene. ff. de condi. l. que habet locum in l. nova facit etiam iste § ad [illegible] in pluribus partibus iuris reperitur [illegible] competit. Sed dubitatur quare [illegible] non exprimitur [illegible] sufficit [illegible] loquitur [illegible] quod competat actio [illegible] et per hoc regula quod quelibet [illegible] dubitationis tenendum ad eandem finem [illegible] de illa dubitatione [illegible] quod si dubitetur [illegible] de actionibus [illegible] et ibi dixi et l. de statu ff. [illegible]

Forsitan. l. Hic ponuntur alio dubitabiles [illegible] et prima loquitur in pronepote nato post mortem nepotis et patris sui usque ibi ergo. Ibi in pronepote nato apud hostes vivo patre suo qui tamen redijt post mortem patris et [illegible] usque ibi [illegible] ibi de eo qui adoptatus est [illegible] apud hostes qui post mortem omnium reverterat usque ad § in omnibus. Ex qua divisione [illegible] casus huius § in prima parte glo. ponit [illegible] clare quam inde dicit tex. ergo et si [illegible]

est plana al' est dec̄ si n̄t expone · si pr̄
certe in semꝑ vna conditio posset poni
ꝑ alia qm̄ expedit ut · l · eas causas et
ibi not' de cond et de · ¶ Decima ad
sim ꝑte quod ait hic in tex · moriuo pr̄
de inde anno nascatur et hec ē vo ira
sim q̄ posui casum et diuisim tran
alii hic in his que viuo pr̄ de inde
anno nascatur · et n̄ iste · s · dz diuid
in is ꝑtes sca ibi atq̄ si ec · Et in tercia
sima pte ponitur iste tex · casus quem
dixi ponit in dec̄ · s · et si ꝑ nepos ut
ibi est nonus casus sz conclusio ad pr̄
¶ Expo · q iste q iste casus n̄ ꝑtineat
ad galli / Ro dicit quod ꝑtinere ad l ·
uelley · q est cont̄ id quod determinat ē
· s · ꝑ ximo · s · in glo · magna qua quod
quid dr̄ · usq̄ ad · s · nunc de l · ꝑtinz ad
galli / dico g̃ q ꝑ g̃ / dz intelligi
de ꝑ nepote nato viuo pr̄ natu apud
hostes reuerso p9 mortem aui ¶ Expo
q iste ꝑ nepos n̄ posset succedere
qz nepos pr̄ eius fuit ꝑximus · Ro
intelligo istum ꝑtinet decessisse antequā
filius ut · s · e · s · credendum · v · sta et
si filius et ibi declarat iste tex · Expo ·
hic dr̄ q adoptiuum succedit contra
naturalia conditione instituti variatur
institutio ut · l · si alienum · s · in extraneos
· ff · de here inst · Ro · ibi variatur condi
instituti de capace in n̄ capacem
h' de capace viuo conditionis incapacem
parem alteius condicione · Et con̄ hoc
expo · s · e · l · s · et quid si tm̄ ubi si suus
emancipatum instituitur variatur · Ro · ibi
quia substituitur ē suus et sit fuit ibi
fit substitutus in sinarte magis quā ex
hereditate ut ibi dixi ¶ Expo · sim dy · q
est in extraneo variatur quibus n̄ nocet ut
· l · Ez et si in conditione · s · solennis de her
de · inst · Ro · ibi contingit variatio
in ꝑte mes que n̄ nocet h' in ea que
que contingit tpe mortis ul' aditione he
reditatis ¶ Expo · ego teneo q iste fuit
adoptatus exns apud hostes Cont̄
ab ins adoptari n̄ pot ut · l · post
mortem in fi · s · de adopt Ro · dicitis q
fuit adoptatus ꝑ rescriptum principis
hic expresse conceditur qua cum re n̄
pot fieri legatum rei que ē apud hos
tes ut · l · id quod · ꝑ · delet · eade re n̄
pot fieri adoptio pincipe ꝑmittente
pro hoc · C · de eman · li · l · iubemus Quod
iure ꝑ dcm̄ dns Imperator concessit michi
pridie ꝑ · is / dum ibi legeremus offitiis fi
geret ꝑ cum ꝑusi q possim ego meisqz
descendentes quos contingeret esse
legum doctores licite scolares auditoris
mei quos ꝑ ager et illarum natus
ex quocumqz ꝯplexu nec ꝑ hario ul' illic
ito ¶ Quod unum pr̄ tulis scolaris

possit a me pete ꝑ ꝑ̄m · tone ut filium
suum licitum · et sic queritur an h° possit fi
in absentia pris et idem quero de filio
et vr̄ q n̄ ut dcm̄ · l · iubemus · C · de eman ·
li · et · l · post mortem in fi · s · de adopt · et
· C · de his qui ne · em · impe · l · omnes pro
hoc · C · de ma · vij · l · nec mulierem q̄ in
credo q tam ex ꝑte ꝑtris q̄ ex ꝑte filii
possit fieri ꝑ̄m · tone primo ꝑ regulam
· l · i · s · usus · s · de ꝑ cur · so ꝑ alia regulam
rescriptum pot impetrari a quocumqz et n̄
refert a quo ut · l · vnica · C · de pre impe ·
off · Ez · l · dicit q ista licitatio fit per
impetrationem principis seu rescriptum auctoritatem
qui · n̄c · na · effi · sui · s · Et qui g̃ regu
que incipit quali fiat te · coll · vi · Item
ꝑ hac ꝑ aut · Item si q̄ s · C · de dona ·
li · vbi sufficiat q filius ostendat volun
tatem pris / nec ē n̄ec q pr̄ sit pns Item
ex ꝑte filii n̄ requiritur q sit pns sz suf
ficit q non habeat ut in aut · qui · mo ·
na · effi · sui · s · naturales et · s · generaliter coll
vii · ad quid rō n̄ ob · l · iubemus et · l ·
post mortem et · l · nec mulierem / qz in licitatio
pr̄ nil disponit / sz princeps ul' hunc auctorita
tem ab eo disponeunt / consentit n̄ enim ipse
pr̄ licitat sz princeps auctoritate legitimo
locutus qm̄ pr̄ ipse disponit qz
pr̄ emancipat ul' absoluit filium et iudex
auctoritat · Item pr̄ adoptat Item quod in a
numittit et p̄ cum sunt in administratione
priorum n̄ ꝑit fieri ꝑ ꝑ̄m · tone ad · l ·
omnes · C · de his qui ne · em · impe · Ro · q
ibi requiritur presentia ꝑsone ad cognitione
que sine ea fieri n̄ pot sz h' n̄ requiri
tur ad cognitiones sz ad executiones g̃
pot fieri in absentia ꝑtis ut · l · sim queqz
s · publ' · ꝫ · de ꝑ cur · Et ex hoc pot col
ligi determinate illius q · an filiatio spiria
lis seu cognitiones possit ꝯhi ꝑ ꝑcuratorē
et vr̄ q n̄ quia ipse pr̄ spiritualis aliquid
disponit / et aliquid agit n̄ simpliciter
consentit g̃ te · ut · l · post mortem in
fi · s · de adopt · et ita dicunt canoniste ·
¶ Inominibus · h' ē quinta et vltima
ꝑs ꝑincipalis ꝑtis in qua ponuntur tres
regule generales contra consilium galli et
est clara ¶ Expo · hoc quod dicitur q dz
institui filius ē contra consilium galli
qui de institutione filii n̄ fecit mentionem
so glo · in prin · l · dicit q gallus posuit
pro constituti q filius instituebatur ego
dixi vobis q dz institui expresse ul' tacite
exhered[at]ari n̄ pot / quia exheredaretur
p9 mortem suam ut hic · Expo · ꝑ · e · l · in fi ·
glo · soluit q verbum dumtaxat tollit contrarium
quia lo3 de filio primi gradus ¶ Expo · et
vr̄ q filius ꝑtinus n̄ rumpit ipse inire

sed venit contra tit. ut l. de contrahen. tut. et contra et l. si contra tam. se. glo. ibi in emancipato patre hic in suo. ¶ Oppo. quod est emancipatum patrem rumpat ipse iure ut C. de inof. test. auc. ut liceat et in corpore ut cum de appellat. coll. § aliud huius contrarie glo. variant. Nam quidam dicunt quod superstite filio emancipato in l. contra tamen ut no. C. e. auc. ex causa et l. maxime et l. si ii ff. de inof. test. et hic alibi glo. tenet contra in auc. de her. et fal. § exheredatos ubi dicit quod in emancipato dicitur insti. et ad testamentum esset nullum ipso iure. Idem tenebat azo. in summa de inoffi. tes. § effectus et in tit. de libe. pre. C. e. auc. effectus. Idem tenet dy. in dub. magna quod ponunt insti. huius l. et dy. in auc. ex causa hoc puto verum quod tex. in corpore ut cum de appellat. cognos. loquitur tamen in filio suo quod in emancipato. Oppo. quod si dicitur quod exheredatio filii non valz post mortem contra quia non exheredatur post mortem sed simpliciter. Ista exheredatio non potest fieri simpliciter quia cum institutio de nepote fiat si nascatur post mortem filii non potest contra eius aditionem exheredare si nascatur filio vivo. glo. non valz ut l. si ita in fi. ff. e. ¶ Oppo. quod in filio qui est apud hostes sit nominatim exheredando ut l. si quis exheredare § si sed si pr. i. n. i. so. illud est verum si redierit si non redit. Oppo. quod nepos et pronepos debeant exheredari ut i. ti. i. l. posthumorum. So. inspecto primo statu quod alium precedit nos non est necesse quod exheredetur ita loquitur. Sed inspecto eo quod evenire potest si quod filius primi gradus ante decedat et sequentes incipiunt tenere locum primi (est nominatim exheredando ut in contrario probatur. so. c. l. § idem credendum est sed si filius

¶ Gallus de lege: l. Hic man hec secunda principalis l. et consuevit reputari difficilis et durat usque ad § ille casus. Et dividitur in tres partes principales. Primo continuat se et ponit mentem utriusque capituli l. velleye. Secundo declarat primum capitulum. Tercio declarat secundum ibi et videtur. Tercia ibi est si prius. Et secunda subdividitur in quatuor particula. Primo ponit mentem primi capituli l. velleye. Secundo illud declarat ponendo exemplum. Tercio ostendit quod addat l. velleya ad illud quod erat permissum per l. xii. tabell. Quarto probat dictum per casum l. mente velley et verum per verum. quarto probat et verum verba l. velleye. Secunda ibi scilicet. Tercia ibi non solum. Quarta ibi quod enim quarta ibi nam et si. Tex. in principio. quarta filium dat glo. duas lec. tene primam pre versa in tex. ibi non solum forma. casus o. inspe similiter verba l. velleya

sumeret de nepote quia per l. xii. tabell. poterat institui posthumus qui esset suus si post testamentum nasceretur dicit hic addit l. velleya ut si mortuo filio vel vivo filio nasceretur tamen mortuo filio institui posset in tex. ibi non sit quod potest fieri per l. xii. tab. Item ibi vivo patre suo primus quo casu ad eum est autem dicit tex. si nascatur nepos instituendus in vita filii tamen non cum nascatur erat moriturus filius suo vivo lex et hoc non licebat ante l. velleyam quia post testamentum non erat institutus suus ibi quodcumque. Formaliter addit l. velleya quod qui est suus post testamentum possit institui. Oppo. quod in quibus casibus providit l. velleya glo. i. dicat optime ut patet in ea alia glo. ff. e. § si eius in glo. super verbo quod querendus tenet quod est primum caput lex velleye habet locum et si nepos nascatur vivo patre et avo quod dy. ibi respondit et est secunda glo. magna illius § in principio illud non tenet sed recordatur secundum glo. hanc illa aut opinio processit ex quadam opinione azo. et hugo. quam recitabo in versu non solum quo dicebant quod in primo capitulo l. velleye continetur mentis secundi capituli quod unde verum ut i. dicam. Item advertendum est quod primum membrum primi capituli l. velleye quo cavetur quod nepos nasciturus possit institui filio tamen mortuo non fuit iure hoc enim erat permissum per l. xii. tabell. non post testamentum talis nepos nasciturus erat suus ut insti. de le. § posthumi de he. pos. § posthumo. ¶ Venio ad secundam partem et prima eius particula clara est.

¶ Venio ad versum quarto si sup. verbo nascatur. est dix. lec. tene primam que clara est in ea glo. et differt prima alia quia secundum primam loquitur de filio et nepote secundum aliam loquitur in filio et pronepote. ¶ Oppo. hic non dicitur quod filius fuit institutus quarto testamentum est nullum. So. et presupponat filium institutum secundum glo. quod intelligatur quod dixi. ff. e. l. in pri. ¶ Venio ad versum non solum et oppo. quod ibi est nulla quarta non relatum etiam excipitur ab eo verbo conti. l. planctus de am. et an. le. hoc tenet dicit glo. quod hic non est de dictis quintus si sed hoc quod subaudit glo. verum aliud est si et sic relatum etiam ab eodem verbo non regitur ut in glo. le. So. oppo. secundum hoc primum caput l. velleye continet duo scilicet quando nepos nasciturus instituitur filio emancipato iam mortuo. Item quando instituitur eo vivo et nascatur filio mortuo et sic deberet dici tria capita l. velleye huius non. re dicit glo. quod primum caput l. velleye continet unum casum expressum scilicet quando testamentum sit filio iam mortuo et illud per interpretationem extendit ad casum quando testamentum sit filio vivo vide glo. hanc opinionem posuit azo. in

simua de libe. pti. que opi. no e va na
si vspit tex. in B. nam et si un ubi pe
nitur vba. l. velleye expsse pmittit
q possit institui omnibus qui hiatu ade
simus no gc requirebatur q nasciturus
simus eet tpe testi et hoc declarat in
prin. huius. §. et in h. v. si eum. l. vellya
de novo pinxalit hoc induxisse de in
c[?]ulo nos simuliter. Nam p l. xii. tab
lucebat tale postumum instituti qui tpe
testi nasciturus erat suus duo q con
tinet nec p hoc debent dici duo capi
ta quia sub eadem conceptione vbor illa
duo cplectitur ut p in v. na et si
ita ¶ Oppo. et vr qpiste tex. sibi contra
dicat Nam primo dicit de eo qui nasciturus
est suus postea dicit q loquitur de nepo
te qui nascitur vivo pre sed vivo pre
nascitur non nascitur suus ergo non p[?]
ad. l. velleyam huius timoris h tex. legitur
dupliciter primo ut exponatur vivo pre
s. su pris qui e avus quo ad eum et ista
est vera quam teneo legendo litteram alii
ut azo. et hug. exponunt vivo pre ipsius
nepotis et hoc ponit glo. magna hic
post et sequens glo. pmula sup vbo
pre et illa glo. magna in v. nam et
si et ad contrarium q fit ergo intelligitur est
sibi contrarius Ro. Non e vim nam i po
capite ginetur sua capit in sma et sic
fecit h mentione de sco capite. l. velleye
Et sim opi. istam ista ubi est si parente
non erit §. Sz opi. hec reprobatur p dy.
quia si pmum capit gineret sim s[?]ult
sim finisset factum et sic velleyus reprobetur
de sup fluitate p. leg. hec non p cedit
sine violentia lo cum hic tex. qui nasci
tur suus iis reve prima que ibi est si
parente sit §. et exponatur ibi sim ca
pud. l. velleye ¶ Venio ad v. quid
enim si in quo sit forma casus Queo
quid movit velleyum ad hoc statuendum R.
q sim. l. xii. tabell. decet insupin tpe
testi vere postumus qui instituebatur
nasciturus erat suus qd velleyo visu
iniquum e non ex equitate cle qd enim dz insupin
tpe testi an sufficiat insupin tpe quo
nascitur hd ¶ Sz oppo. in hede insti
tuere dz insupin tpe testi ut l. si alicui
§. in expnes q. de hed. inst. So. ibi in
institutione pura Istud e vim in institutione
gdicionali Istud non e vim ut l. de re c
ca. l. ple. ut alie fitur q dz insupin
tpe testi et quia illud insupinendo
testum non valebat quia postumus alie
nus non p erat instituti non pendit vel
leyus ut hoc casu postumus alienus possit
institui et sic utroq tpe insupte testin
dz lz varietur conditio postumi instituti
¶ Venio ad v. Nam et si eum ibi expone
nam et si pte Oppo. h de omni virilis
sexus q quia est postuma nuper testi
a. postuma. B. c. et no gc alius e p instit

sua fecit mentione de nepote et nepte
ut hac. l. in prin. sc. glo. vndz expone
omni virilis sexus fadens tectum et sit
illa vba vsitentur ad testamentum non admi
strantur in muliere cum non e necessarium p insti
h. l. quia cuius frat p exhedatione hed
ut inst. de exh. li. §. mas. ut expone
omnis virilis sexus. l. omnis natus ex virili
sexu. Oppo. e. c. aut licet et in cor p ei
cu de app tt cog. q aliud quoq capitu
So. fateor q hodie in p[?] iuris est
i nuitatem quod in ea dz inseri cu ale testi
e ipo iure nullum et hoc tez dy. in distinctione
sua magna quam ponit sup. ista. l. Su
expedicio de glo. Queo utrum p ligiatur
aliquis nepos possit esse suus post
mortem filii Ro q sic ut. B. de adopt. l.
quod si adoptionem. §. non solum fac. C. de
na. li. aut Item si quis ubi mortuo pre
por filii legitimari eadem roe nepos ex his
¶ Sz queo quare scevola qui omnes casus
p[?]indit non fecit mentione de illo casu
legitimatione Ro quia ille casus non poterat
contingere insi principe mandante et
sic vr quodam modo impedito ut. l. apud iul.
sic. §. dei. i. no. de hoc non fecit. l. ut
l. nam ad ea. B. de legit. Fateor tamen q
ille modus legitimandi p principem erat extrinsecus
ille tpe qd. l. quia in p[?]ima de ratio. imp.
alii modi legitimandi erant ingeniti sz sunt
introducti p imp. C. in a. de na. li. et in
aut. qui ino. effi. sui. et qui ino. effi. le.
de quibus cum non centu rationum illo tpe si
scevola mentione non fecit sibi imputari
dum non est quod h dz et. inducitur p
dy. ma. ad inf[?]ationem ipsius impre
thecollo quod ple declaram. B. c. l. §. ide
accedendum dicit ut ib. Bartholo. l. d.

¶ Gallus parente Quidam
dicunt q hic non dz e §. alii faciunt
§. et bene ut in p cedentibus dixi et
capit hic tercia ps sie p[?] in qua in
nsultis p sequitur sim capit l. velleye
usq ad §. ille casus et dividitur in duas
ptes principales primo declarat intel
lectum secundi capit. l. velleye. So illud ex
tendit ad novum casum. Ha ibi. in §. inde
dum p sequor illam non prima q subdividit
in. iiii. ptes primo ponit intellectum l. velleye
So illud declarat p ex. 3o. qncedat. l. et
So illud declarat ubi declarando ad quos aliquis
pont eius vba declarando ad quos aug
porrigitur. So collit vnam dubitacionem
circa p missa Ha. ibi. et ita in §. tamen
3o. ibi et bene q. ibi nec solum ¶ Oppo.
q hic casus fuit p missus. B. p x. §. et
si vivo patre. So. quidam faciunt quod
reprobant et ibi dz expon vivo pre. s. su
pris ¶ Oppo. ad sim pte dr h vivo me
p[?] nondum convenit quia illud gphendi ex
verbis. l. no gc e necesse intelligitur So.

hic assumitur ut per textum l. declarans Bald. in l. ij. §. Si quis ex asse j. ad trebell. et C. de op. lib. l. j. ¶ Venio ad § et bene

¶ Oppo. vivens non habet heredem ut l. j. j. de her. de. / Ergo aliquo vivente quis non potest desinere esse suus heres pro filii sui dicuntur sui heredes etiam in vita patris sicut in vita patris dicuntur domini ut l. in suis ff. e. Idem enim est heres quod est dominus Facit j. de her. insti. l. huius verbis in prin. ¶ Queritur quando dicitur aliquis tacito et suis heredibus veniunt ista verba suis heredibus debeant intelligi de filiis tantum quod videtur per textum huius l. ubi dicitur Si quis ex suis heredibus quod ad eos tantum qui tenent primum locum referuntur usque verum quod et heredes quosque extraneos alterius appellamus suos heredes ut C. de leg. l. in annalibus de v. sig. l. sciendum Circa quod dicitur quandoque illa verba suis heredibus referuntur ad tempus vite eius de quo loquitur et tunc semper intelliguntur de illis liberis qui tenent primum locum nec hic nam in vita non habet quis heredem ut dictum est quandoque illa verba referuntur post mortem eius de quo loquitur et tunc quandoque illa verba proferuntur circa illud quod de sui natura non transit nisi ad filios et tunc ea intelligi suos heredes .i. filios .x. coll. de sucess. feu. c. i. et not. in l. ex facto §. si .j. ad trebell. et per dy. in l. in quientionibus de v. sig. et pe. et Ja. de ra. alii dicunt et male in quadam questione posuit in l. liberis libertisque C. de op. l. Sive illa verba referuntur ad ea que de sui natura transeunt post ad quoslibet heredes tunc quandoque illa verba exprimuntur a re accidente quandoque a contrario et tunc non intelliguntur etiam de heredibus extraneis ut l. supra ista §. si quis ita de v. ob. fur. ff. de ex. her. l. pater cum filiis Secundo cum quandoque accidente ut persona testatoris vel alius accidentis suadet intelligendo verbum de heredibus ressultaret iniquitas et ius incertus quandoque est et cautas suos heredibus .i. liberos ut l. ex facto §. si .j. ad trebell. Si non illam iniquitas non resultaret tunc pro re ut omnes heredes comprehenduntur extranei etiam ut in l. in annalibus et continetur distinctione nam ibi loquitur in legatis annuis quod de sui natura non transit ad heredes ergo debet intelligi heredibus .i. filiis. Pro verbo meo dicitur aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmissibili ad heredes vel non in l. in annalibus res que legabatur vel quantum de sui natura erat transmissibilis ad heredes sed ratione impediebat conditio que est in legatis annuis non natura vel legatum tamen ergo proferuntur super re de sui natura transmissibili ad heredes ¶ Quero unus predicti testatoris instituitur filium hoc modo et ei substituitur si decesserit sine liberis succedat ad nomen et

eius heredes ¶ Queritur utrum heredes extranei admittuntur ad fideicommissum videtur quod sic ut dicitur l. in annalibus C. de legat. Contrarium videtur quod debeat intelligi de filiis quia vel resultaret iniquitas et contra mentem testatoris sicut enim predilexit filium primum non ita heredes filii predilexit vel heredes maxime si contingeret quod heredes filii essent de agnatione testatoris heredes tamen extra genus quod non est presumendum testatorem voluisse ar. j. de condit. et demon. l. publius in fine et ideo hoc casu intelligitur substitutio tacita et eius heredes .s. filii et ita videtur sentire Ray. ut in quadam sua disputatione Ex hoc apparet .s. q. quod finalem ff. e. l. quidam re quod si testator dicit substituto tacito et eius filios et heredes sui vicecomitorum debeat intelligi filios tantum vel heredes tamen Nam hec copulativa cadit inter duo adiectiva vel respectivum sibi ergo ut l. ea tamen ad dictam j. de le. iij. hoc tamen est verum nisi resultaret solus iniquitas et contra mentem testatoris ut dixi ¶ Queritur illud an verbis ingeniis dixi comprehendi heredes extraneos an intelligantur de primo herede tantum an de omnibus in infinitum / quidam dicunt aut dixi alicuius heredes et intelligantur de primo ut l. antiquitas C. de usufruct. aut dixit tuisque heredibus et intelliguntur omnes ut l. Sciendum de v. sig. nec distinctio valet l. cont. l. Si pluribus j. de le. ij. / et j. de le. iij. l. Si plures ubi non est dictum verum nec heredes proferatur in singulari an in plurali dicunt ergo / aut hec appellatio adiicitur rem que de sui natura ad heredem non transit et tunc de primo intelligitur ut dicta l. antiquitas aut super re de sui natura transitoria ad heredes et omnes comprehenduntur ut l. sciendum de v. sig. et C. de le. l. in annalibus intelligendo cum ut dixi supra Ex contrario predictum facit ff. de usufruct. l. si quis tacito Ex intelligo quod ibi de mente testatoris apparebat sicut quod dicitur in l. ex facto §. si .j. ad trebell. ¶ Queritur circa istam partem quia ista verba sunt defectiva si quis ex suis ex heredibus suis defecerit quod quidam dicebant videtur in l. nelleque de suppler si quis ex suis exheredibus suis esse defecerit succedentes in locum suorum institutum testatorem non excipiunt ut j. §. precedenti vel dicitur si quis ex suis heredibus suis esse defecerit nec ob id minus ratum sit testamentum quod in locum primum succedit ut probatur j. e. l. §. ille casus ¶ Venio ad §. nec solum et videtur quod non sit necesse quod postumus instituatur vel exheredetur ut dixi ff. e. l. §. idem accedere pro natura et filius et ff. eodem §. in omnibus Bartholus de Saxo

Sed verendum hic scevola caput l. velleye extendit ad nonum casum et est textus clarus dicit tex. ne rumpat et ete ne rumpit per verbes que sequitur dic tex. sic si ceciderit quo incipiat ee suus ergo nec nos debemus distinguere dicit tex. ut quibus placet a. licitum e et ideo obmitte hic. et l. in fi. g. Oppo. contra scevola de superfluitate quia in verbis l. velleye omnis casus comprehendimus ut b. proxi. g. male ergo dicit scevola q ille casus captivitatis sit ex interpretatione sc. in l. velley / qua tamen omnis casus / in quibus desit esse suus sine spe reassumendi illum ergo dicendum in capite e spes reassumendi. Oppo. q hic sunt superflua verba dum dicit liberi eius / et ceteri quia appellatione liberorum omnes continentur ut b. e. l. i. in instituens et de testa. in l. qui nepos sc. hic. appellatione liberorum sc. hic appellatione liberorum ponitur stricte filius vel alio appellatione liberorum que porrigitur tamen ceteri appellantur posteriores ut l. de gradi gradu l. uxor consul. g. parentes Oppo. b. e. l. g. si eius sc. ubi de nato apud hostes hic de nato in civitate Oppo. si ille filius moriatur post mortem sequentes ne incipit ee suus ut l. si quis postumos g. i. b. e. et l. si quis exheredato in prin. a. ti. i. sc. re morit post mortem Sed pro sententia l. coriet fingitur mortuus in vita id nepos de succede in locum suum Contra hoc facit q ne b. e. l. g. et quod si pater in fi. e[..] l. magne sc. ibi loquitur de restitutione per mortem sequens tec quia pro factum succedit ut ibi dixi Oppo. q ille g. ne sit nimius pertinet enim hic casus ad l. xii. tab. vel ad primum caput l. velley Nam tempore testi tenebat primum locum iste nepos ergo sciu caput l. velley ne habet locum sc. futurus q tenebat primum locum tempore testi sed ne erat spes q filius qui erat apud hostes reverteretur et iste nepos ne esset suus / et ita spes habetur pro veritate ut pro modo sit at si iste nepos tamen tempus ne successor suus heres esset qua hec spes importat eundem effectum que veritas quia nepos qui remansit in civitate dicetur filius e apud hostes ne potest se intrusere heredum ut l. pl. p. de suis et le. et l. nec nos c. de capt. h. nato pertinet ad sciu caput l. velleye pro interpretationem et extensione scevole ista inducto in arg. ad q. statuta huius civitatis cavetur q qui rem suam immobile

vendiderit forensi vel vendendi consit punitur certa pena / pene q ego habebam aliquem pro solutione ad rem vel debeat michi post statim pro fideicommissum ego censebar vendere ee tam que poterat impedire vel ex forma mea vel statuti an puniar re q ne qz re res ne sit nec sit mea licet spes subsit ut l. statui liberi a. in prin. a. de stat. li. In contrarium quia per illam spem poteram impedire sicut si ee mea res / ergo spes et veritas importent eundem effectum qui res in l. illud a. qui ad leg. falc. ne lz l. co q de spem habet pro veritate e ex interpretatione extensiva ut hic ibi pro interpretatione inducitur Ex ista interpretatione ne habet locum institutus ergo etc. Bar.

Ille casus dividitur in duas partes primo ponit pro missio Iuliani in a casu difficili. 2o q. scevole et consilium vel. sa. ibi querimus querimus Iter prima subdividitur in tres partes primo ponit dubitatio ut 2o vero dubitationis ratio de casu. ba ibi non enim. 3a ibi iulianus dic. tex. decedat dubitatur an talis nepos rumpat vel succedat et videtur q rumpat ne etiam pertinet ad primum vel secundum caput l. velley. dy. dicit tex. ne enim ista pars subdividitur in tres primo premittit quare ille casus no pertinet ad primum vel 2m caput l. velley 2o illud clarius declarat tercio facit unam rationem concludentem testum rumpi ba ibi deinde tertia ibi porro dicit tex tempore quo nascitur certo no habet locum primum caput l. velley. et dicit tex. iam natus erat tempore testamenti sed illo no erat natus tempore testi ergo ne pertinet ad 2m caput Oppo. q ille casus sit superfluus quia primum erat pro l. vel leiis in primo capite in v. ne solum ibi vivo patre et sc. expone vivo patre. s. patris sui hore e avo et sit vel. facit ad illum g. ut ibi dixi Oppo. dicitur in v. de liug q ne permittit institui h. b. e. l. g. est huius timore sunt in c[..]lo. impr. ex pones Prima quia ne permittit in stitui s. nasciturus 2a quia ne permittit / quia natus e expresse sz natus 3a q ne permittitur pro mittit quia natus quartum quod ne permittit si ne vult testum rumpi et ista est vera / procemus declaratione scias q nepotem iam natum ex filio vivo possumus substituere filio emancipato pro l. xii. tab. quia ne postumus sed iam natus vn. lex velley ne providit de permissione institutionis sz declaravit q ex eo q nepos incipiat ee suus et sit incipiat habere aliam conditionem q[..] haberet tempore testi testamentum ne rumpatur vn scilicet caput vel lex velley ne pertinet

ad huiusmodi casum ¶ Oppo(nitur) inst(itutione) de bo(norum) po(ssessione) in
prin(cipio) ibi q(uod) hic dicit(ur) q(uod) postumus alienus
nullo iure posset institui .§. civili sed
de iure pretorio poterat ut in eodem textu /
Oppo(nitur) .i. de le(gatis) et .l. pl(acet) glo(sa) sol(vit) ibi q(uod)
postumus alienus non poterat institui
de iure antiquissimo sed de iure novo et
ipsorum sic q(uod) v(erbum) contr(arium) .C. de p(re)terito / sed pro
huius declaracione scias q(uod) sim(iliter) .l. xii. tab(ularum) non po-
terat institui postumus / qui erat futurus
suus si nasceretur tempore testamenti ut inst(itutione)
de le(gatis) .§. postumo in pri(ncipio) et de bo(norum) po(ssessione) in
prin(cipio). postumus vero alienus hic est
qui nasceretur suus / si non nasceretur ex
testamento non poterat institui Supervenit le-
allus et providit / q(uod) postumus qui non erat
suus tempore mortis sed nasceretur suus post
mortem posset institui ut hac .l. in prin(cipio)
ita loquitur .l. pl(acet) .i. de le(gatis) .i. qui casus
fuit suppletus et extensus per scevolam
ut .B. vidistis supervenit postea .l. velley(ana)
et providit q(uod) posset institui postumus
alienus tempore testamenti qui tamen nasceretur suus
et providit etiam de iam nato / qui suc-
cedendo in locum primum incipit esse suus Sup-
venit consultum Iuliani in casu difficili q(uod)
posset institui postumus alienus tempore
testamenti qui non nascitur suus tamen postea
succedendo in locum primi suus efficitur
ut in hoc .§. Supervenerunt postea pre-
tores et inceperunt q(uod) hoc erat iniquum
q(uod) postumus alienus non posset institui
sed providerunt q(uod) si instituatur admittatur
per bonorum possessionem de iure pretorio ut in
in(st). de bo(norum) po(ssessione) in prin(cipio). Supervenerunt po-
stea imperatores et inceperunt q(uod) eodem iure
erat equum se(cundum) ar(gumentum) hoc fecerunt constitu-
tiones per quas omnis postumus alienus
posset institui licet nunquam efficiatur suus
quas constitutiones non habemus / sed earum mentio
reperitur inst(itutione) de leg(atis) .§. postumo et de
bo(norum) po(ssessione) in prin(cipio) ex predictis apparet q(uod) quedam
glo(sa) que est .B. e(odem) .l. §. si eius que dicit q(uod)
q(uod) consultum Iuliani hic locum quando fuit
testamentum filio mortuo / male dicit ¶ Oppo(nitur)
hic dicit q(uod) iulianus coniunxerit hic duo
capita .l. velleyane / q(uod) non videtur bona con-
iunctio / quia inter multa sunt diversa quantum
ad casum propositum / quia in prima capite
loquitur quando nascitur post mortem q(uod) hic
non est / secundum caput loquitur / quando quis natus
est tempore testamenti quod hic non est. / Re(spondeo)
fateor q(uod) ista duo capita non sufficerent
ut magistri in interpretacione ille casus
possit decidi sed iulianus erat iurisconsultus
unde quia habebat condendi .l. hoc
introduxit favore testamenti confirmandi Et ergo
casus est res nulla cum que in precedentibus
cum tempore testamenti inspicitur non debet ut .B. e(odem) .l. §.

nunc de .l. v(elleiana). quod enim / dicens in secunda
e re ge(sta) in interpretacione integrari potui-
sset ille casus decidi ut .l. possunt .C. de lega(tis).
Ro(?) extendere legem ex percimportione eius
non postumus quam pro hoc inducitur .l.
correcta / non enim una per aliam tollitur
nisi quatenus exprimitur ut .l. precipimus
in fine .C. de app(ellationibus). Sed de hac materia
venit contra .l. xii. tab(ularum). ic fuit
nimia provisio Iuliani in casu illo non
ex hac .l. per doctoribus qui argumentum
ex quinque verbis dicunt ut tunc legem ¶ Oppo(nitur)
q(uod) ille casus pertineat ad primum caput
.l. velleyane nam iste nepos nascitur
in preterite ge(neratione) nascitur suus / Re(spondeo) / non sed
quia non est suus / quando alius eum precedit
ut inst(itutione) de here(dibus) qua. et diff. .§. sui /
¶ Ulterius nos incedit hic q(uod) dicit Iur(isconsultus) ponit
pro valde [illegible] declarare dicit q(uod) dic-
itur. quos verbis interponit cum alia dic-
tiones simplices non expediunt / primo enim quasi
componitur cum verbo sine [illegible] est / ut simul
inesse / et tunc significat quandam communi-
onem ut .B. si cer(tum) pe(tatur). l. lecta .§. dicebat
ibi pena intermixta apponere in esse Se-
cundo componitur cum alio verbo tunc quasi Iu(risconsultus) po-
pro valde ut hic cum similibus quas ponit
Iu. pro [illegible] ut .C. de testi(bus) .l. hac consul-
tissima .§. ex imperfecto / et in aut(hentica) de here(dibus)
et fal(cidia) .§. in ordinatam / et hoc sim(iliter) q(uod)
magister post [illegible] adaptare [illegible]
[illegible] consuetudine .C. [illegible] et
ibi glo(sa). Sed cum quando [illegible] simplex
non componitur / et tunc aut additur no-
mini significanti locum / aut tempus / aut
nomini aliorum primo enim aut additur
ablativo et [illegible] in loco ut .l. i. §. in
flumine .i. de flu(minibus) Si additur accusativo
[illegible] locum ut .l. [illegible] .l. [illegible]
ubi exponitur [illegible] vel iuxta
fallit [illegible] contrarium de [illegible] ut .l.
si statua .i. de [illegible] Et illud fuit in
ar(gumentum) ad q(uestionem) [illegible] testes dixit q(uod) fuit in
domo / alius iuxta domum cum illi testes
probant / videtur q(uod) sit quia testes reducuntur
ad concordiam non sunt contrarii / ut ex
de testi(bus) .c. cum tu .dixi in .l. in statua
§. .i. .B. [illegible] exponatur [illegible] in domo .i.
iuxta domum ut dicitur .l. si statua / dicitur
in canonistis ut Ber. et Inno. q(uod) illa
concordia tunc debet fieri / quando testes se-
parentur secus si ex aliqua parte sint
[illegible] quia tunc non debet stari ut ex
de offi. dele. c. cum contingat et ibi
per Inno. (Se. / cum quando additur nomini signi-
ficanti tempus / et tunc aut additur ablativo et debet
tempus intelligi ut .l. i. [illegible] .i. de suc-
edit. et .l. cum fuit .i. de [illegible] Si
ponitur cum acc(usativo) et [illegible] tempus .s. annos.

proximos ut l. si maiores et l. non put
abant ff. de con. et de. dixi plene in l.
si cui legetur ff. de le. i. dic ut ibi
certo cum quam additur non quod non signifi
at locum neque tempus et tunc aut adicit
actus et post in ff. con. ut l. non dubi
um C. de leg. et C. de epi. audi. l. rap
tores et de here. inst. l. manumissos et de
tribu. l. in heredem in prin. et omnis l.
que dicunt actores dari in here. si non
additur ablativo tunc significat materiam de
qua agitur ut l. in pecuariis ff. de
fer. et l. indebitum ff. Iustinianus C. de
usur. et de acti. ff. in bone fidei cum similibus
s. librus lecti de nea. et tertia signi. cum
cumque ultra praecedens in ipso ponitur alia quaerit po
qui praecedit ut l. si stipulatus fuero a Titio
ff. de solut. secundum unam lec. quaerere super
pro cum ut l. nullo ff. in his ff. de fidei.
ss. et ibi glo. quaerere post in praead ut l.
cum antea in fi. C. de arbi. et de his non
post dari certa doctrina quae iste continetur
et pronomen saepe ponitur una pro alia
quod expedit ut non in l. eas causas ff.
de condi. et de. Bartolus le. doc

Quaerebatur hic scaevola po
nit unam q. et consilium Iulianum et est casus
clarus. Oppo. iste casus videtur contra ff. et
quod si tamen ff. e. l. ubi pater emancipa.
filium desinit expresse esse heres ex testamento pa.
ibi habebat substitutum in sua secunda non
oppo. de. l. si alienum ff. in ex. nec ff.
de hered. inst. Solutio fac est intitulatio de capta
tione in non captione ut ibi hic de captione
in captatione alterius solutionis dixi ff. e. l.
ff. forsitan. ultimo glo. dicit quod iste
difficilior l. que sit in corpore iuris et
sua materia melius explicavit et ego
declaravi nota melius est iuris quod unus
fuit declarata dist. magna dy. quod ponit
non resero quia modicae utilitatis est et
postquam ille gallus est fuit numquam fuit ali
tunc ut hoc anno fecit Bartolus

Inter cetera filio in potestate
praeterito ipso iure est ipse iure invalidum hoc dicit
in praeteritione filii emancipati quod iure sit
indistincte ff. e. l. gallus ff. in omnibus iure
ita an hec l. quo ad legatum sit hodie in
mutatum dicit ff. s. l. filio Bar. l. d.

Cum apud filius apud ho
stes praeteritus non rumpit si non redit
h. d. hoc intellige ut ff. e. l. gallus ff.
in omnibus.

Si filio ab intestato sinus et
emancipatus successerint aequaliter
h. d. vel aliter exheredatus non habet contra
tabulas bonorum possessionem alterius patris h. d. hec l.
legitur duobus modis primo quod loquitur
in duobus filiis et tunc est plana. Solutio quod

loquitur in filio emancipato et nepote et
ex eo in potestate retento qui venerat per
eorum de coniungendis cum emancipatis li. eius quod
editum est correctum dicit glo. communiter glo.
hermes ut dixi in l. gallus ff. et quod sint
ff. e. dicunt latinus in l. i. de coniungendis cum
eman. li. et pro eis C. de suis et le. auc.
in successione dicit glo. et l. si exheredatus
exheredatus de quo dicit ut dixi ff. de v.
sub. al. de sitt. le. l. labeo et pro dy.
ex. d. v. in e. C. quod aliam lectionem vide ut

De iniusto rupto irrito testamento

Dictum est supra de testamentis. Nunc quia quaerere
efficitur testamentum iniustum idem post hoc ponitur rica.

Testamentum glo.
dividit hanc l. in v.
particulas sicut ponit v.
modos nullitatis dicit et
melius in textu. Sed quod
de tribus tangit rubrica. Scilicet de iniusto 2o.
de irrito testamento. Sed ibi aut rumpitur 3a
aut irritatur. Et est primum ponit duos casus
et secundum alios duos. Et tunc unum tantum et
sic post sententia glo. que dicit quod ponit
v. modos rumpendi. Oppo. quod male ponat
ubi in q. duos casus qui iniustum vel
exheredatio est de solemnitate necessaria ut ff. n.
i. in e. certa glo. fuerunt contrarium et tu dic
quod hic sunt duo casus et tamen testamentum et
differunt in hoc quia primus casus respicit
solemnitatem eorum quae in quolibet testamento requiruntur
secundus casus respicit sollemnitatem quae quaerit non
requiruntur ut in eo qui non habet liberos.
Oppo. hic dicit quod solemnitas debet servari ff.
C. de formul. l. i. glo. non solvit. Dy.
dicit quod hic loquitur de solemnitate nimia
ubi de forma et similiter. Oppo.
de l. codicill. ff. h. ff. de le. ii. Solutio non
valet ut testamentum sed ut codicillus quia sunt in
sufficientes solemnitates quo ad codicillos
Oppo. ad hoc quod praeteritio non rumpat
ut l. i. de quod certum. Solutio hic in praeteritione fi
lii in potestate emancipatum quod prius contrarium
nunc in hoc quia cum debet inseri ut dixi
in l. gallus ff. in omnibus ff. n. i. Oppo. quod
testamentum secundum non tollat primum ut l. querela
de test. mili. Solutio hic in pagano ibi simi
liter qui potest decedere duobus conditis testamentis.
Oppo. de l. si filius qui in potestate ff. n.
i. Solutio ibi in secundo testamento non ponitur condi
hereditatis de iure civili ut ibi dixi dicitur
in l. cum in secundo ff. e. Oppo. C. l. in ff. si
gestante. Solutio quod textus hic dicit ex quo heres
existere potuit debet intelligi id est posset fuit et
ita fuit in l. contraria aliquis cum posset here
ditatem adire nec tamen quod hec dicit potest intel
ligi. 4. potest est Oppo. quod decedere potest repre
sentare ut ff. n. i. l. gallus in prin. Solutio

dictio pot(est) ponere in ordine principale(m) p(ar)t(em)
se tenet quid importat / dic ut ibi hic po(tes)t
inde(n)t p(ar)t(em) aliud quo casu intelligitur
pot(est) i(d est) possi(bi)le e(st). Sz contra cont(ra) ut ph(ilosophu)s
dicto pot(est) requirit cu(m) potentia actu(m)
ut l(ege) iiii §. Si quis sic accepit de stipul(atione) s(er)u(orum)
pro hui(us) s(olutione). dic aut(em) v(er)bu(m) pot(est) positu(m)
in ordine no(n) refertur ad actu(m) certe p(er)sone
et tu(n)c significat possibilitate(m) naturale(m)
hic dicat e(ni)m ex testo ex quo pot(est) adiri h(er)e-
ditas nec curat p(er) que(m) qua(n)do refert(ur) ad ac-
tu(m) certe p(er)sone et tu(n)c aut ille actus cu(m)
explicatur continet commodu(m) certe p(er)sone aut
no(n) p(ri)mo casu aut ille ad que(m) refertur
exhat potentia(m) [illegible] et requirit(ur)
potentia cu(m) actu ut l(ege) iiii §. si quis sic ac-
cepit i(nfra) de stip(ulatione) s(er)u(orum) aut exhat potentia(m)
vult aliquis cu(m) [illegible] et intelligitur
q(uod) h(ab)eat potentia(m) et commoditate(m) deducend(i)
ad actu(m) ut l(ege) nepos proculo ff. de ver-
b(orum) sig(nificatione). Se(cun)do casu qu(ando) actus explicandus n(on) respi-
cit commodu(m) certe p(er)sone tu(n)c requirit(ur) po-
tentia deducendi ad actu(m) illius p(er)sone
nec sufficeret possibilitas p(er)sone ut l(ege) ite(m)
illam i(nfra) de v(erborum) sig(nificatione). fallit cu(m) apponeretur
d(omi)n(u)s potest q(uia) requireretur potentia cu(m)
actu s(e)c(un)d(u)m leg(em) qu(am) posui in d(ict)a l(ege) [illegible]
illa. Co(ntra) p(ro)dest op(pone) de l(ege) q(uod) si unus de adi-
[illegible] casu se. hic loquitur quid importet dictio
pot(est) posita inde(n)t p(ar)t(em) aliud affirmative
ibi no(n) loquitur quid importet dictio pot(est)
negative hoc e(st) q(uando) deficit illa potentia
et sic e(st) m(ater)ia p(er) se quia dicit(ur) in l(ege) si unus
[illegible] §. ple(ne) de h(e)r(e)d(ibus) instit(uendis). Secus contra [illegible]
dicto pot(est) l(e)x quand(o) invenitur [illegible]
ut l(ege) si quis ita in prin(cipio) i(nfra) de le(gatis) i. ¶ Quero
quid si ex testo e(st) possi(bi)le adire h(er)editate(m)
p(er) restitutione(m) factam a principe. Se(d) p(ri)m(o)
n(on) rumpetur p(ro)p(ter) hanc possibilitate(m) ar-
g(umentum) l(ege) iii in prin(cipio) et §. i. et ii. ff. de fideic(ommissariis)
li(bertatibus). ubi d(icitu)r q(uod) no(n) d(icitu)r posse fieri et sic vi-
de ad quid inadit / q(uia) donec e(st) locu(s) sin(e)
cessione ex testo no(n) pot(est) adiri ab inte-
stato / Oppo(no) de l(ege) quidam i(nfra) de his q(ui) ut
indig(nis). Se(d) ibi potuit adiri h(er)editas
sz erat indignus ut l(ege) ex facto §. ult(imo) i(nfra)
de vul(gari) et pu(pillari). Ultimo oppo(no) instit(utionibus) qui(bus)
mo(dis) te(stamenta) infir(mantur) §. alio(?) dic ut in glo(sa).

Tunc autem. Ista l(ex) declarat
quod supra dicerit de testo rup-
to p(er) aliud p(osterius) aliud testa(mentum). ¶ Oppo(no) q(uod) h(ic)
d(icitu)r de veniendo ab intestato sp(eci)ali(ter)
voluntate imp(er)fecta indicat(ur) p(ro) instituti(s)
ut l(ege) hac consultissima. §. si quis aut(em)
C. de testa(mentis) / Se(d) h(ic) fuit aditu(m) a coptu-
toribus non aut(em) / [illegible] in l(ege) si duobus §.
fi(nali) de h(er)e(dibus) in(stituendis). Oppo(no) de l(ege) Seius ff. de
testa(mentis). Se(d) ibi sunt plura s(ed) testa(menta)

et [illegible] Quid quid si in testo
imp(er)fecto apponatur cl(ausul)a codicillaris et re-
[illegible] ?c. Re(spondeo) ut dixi in l(ege) si inter i(nfra) de
le(gatis) iii. Quero quid si in codicill(is) sint
instituti venientes ab intestato c(odicilli) [illegible]
p(ro)p(ter) [illegible] testi(um) [illegible] Re(spondeo) quod sic p(er)
hanc l(egem) et p(er) d(ictu)m §. Si quis aut(em)
Sz dicte illa l(ex) loquitur q(ua)n(do) voluit
testari si no(n) valeat se(cun)d(u)m [illegible] in
[illegible] exp(re)ssit q(uod) volebat codicilla-
ri Re(spondeo) ex quo a l(ege) p(re)sumitur [illegible]
te in [illegible] instituti venientes ab intest-
ato [illegible] eas [illegible] in codicill(is)
ut l(ege) miles de codicill(is) [illegible] et
l(ege) miles de te(stamento) mi(litis). Quero quid si test(amentum)
in quo sint instituti venientes ab in-
testato e(st) nullu(m) ex cu(m) [illegible] dicunt
dixi in l(ege) filius qui in p(otes)tate ff. ti(tulo) i.

Postumu(m). Postumi sunt nomina-
tim exh(ere)dandi et postumi
dicuntur qui post ho(mi)n(em) nascuntur
vel po(st) testa(mentum) agnoscuntur h(ic) d(icitur). No(ta)
q(uod) postumus p(ro)p(ri)e sic qui natus e(st) post
morte(m) alii imp(ro)p(ri)e dicuntur postumi re-
sp(ec)tu patris et glo(sa) dicat dixi in l(ege) Gallus
in p(rincipio) ff. ti(tulo) i. medios aut(em) quib(us) quia
dicuntur postumi habui in l(ege) filius
a p(at)re §. i. sup(ra) ti(tulo) i. Et no(ta) C. de postu-
h(eredibus) inst(ituendis) [illegible] q(uod) p(ro)p(ter) p(ri)mum testa(mentum)
no(n) [illegible] rupt(um) ut l(ege) [illegible]
Se(d) hoc e(st) rupt(um) agnatione postumi ex
sic possi(bi)le fuit h(er)editate(m) adiri in l(ege) co(ntra)
[illegible] nullo possibile fuit.

Nominatim. de re q(uod) no(n) h(abe)t nome(n)
p(ro)p(riu)m d(icitu)r nominatim [illegible] si sub nomi(ne)
suo [illegible] notat(ur) h(ic) d(icitur). No(ta) q(uod) fines testa-
menti [illegible] trahitur ad iam natu(m) ibi
de postumo exh(ere)d(ando) [illegible] ut h(ic) et ff. ti(tulo)
i. l. placet. Bartolus l. d.

Licet autem. Postumus rumpit
gradu(m) vel sp(e)m eius gradus a quo
[illegible] et q(uod) dependet [illegible]
[illegible] no(n) consistit re nec spe rumpi no(n)
pot(est) h(ic) d(icitur) [illegible] ¶ No(ta) q(uod) no(n) e(st) nec [illegible]
spe tolli no(n) pot(est) / No(ta) q(uod) sublato uno [illegible]
[illegible] illud q(uod) ex eo dependet [illegible] illud
q(uod) p(er) se subsistit ¶ Oppo(no) [illegible] Se(d) glo(sa)
[illegible] magis(?) azo. legat [illegible]
[illegible] e(st) bonus casus [illegible] ¶ Oppo(no) [illegible]
dente [illegible] p(ri)mus gradus nullus e(st) [illegible]
no(n) pot(est) ab eo dependere et sic nec rumpi
tur ut l(ege) iii [illegible] et l(ege) si [illegible]
i(nfra) de [illegible] Re(spondeo) p(ro)pter [illegible]
p(ri)mus gradus no(n) d(icitu)r [illegible] re sz spe et p(ro)p(ter)
illud q(uod) e(st) spe de [illegible] gradus dependet
ex eo [illegible] l(ege) cu(m) vero in p(rincipio) de fideic(ommissis)
li(bertatibus). ubi illud quod e(st) spe h(ab)etur p(ro)inde
ac si e(ss)et re [illegible] e(st) ut dixi [illegible]
[illegible] l(ege) Gallus §. [illegible] q(uia) h(ic) spes h(abe)t

eundē effcm̄ sicut si eēt rō nā ita im
pediuit substitutus andrē adiue pen
dente conditione institutis / sicut si
institutus eēt pura et hres deliberasset
fuit · j · qui ad lib · ꝑtela · nō s · l · pēc
ꝑ · de acquir · hr̄ed · l · ꝗ diu ¶ ex · de v̄
post defectū ad pūcipium lect · Sed h
nō constitebat rō nec spē in vij · l · con
sistebat spē · vlt̄o glo · que ē h signat
vim ozt̄ḡ cōrm̄ et nō solum dic̄ glo
que ad te ap̄l · l · iij · ꝗ · i · Sed ut nō ꝑde
r̄gt nis · l · nō poē in ff · d · alia con
traria solue ut in eis notat̄

Si quis filio filio exhēdato
nepos ꝑpōnis ita demum rūpit
si tpē mortē aui eē filius · nō ꝑdit
vere ul̄ fictē / s ab intestato succedit
ut suus si tpē quo testm̄ destituit ꝑpēs
rūpitur si in vita aui fuit conceptus
hoc dicit ad · ꝗ · siue aut̄ · Nō istm̄ ex
q ad hoc ut quis admittat ad rūp
endū requirit q sit suus tpē mortē
ad hoc ut succedat tpē sue abintest
tato sufficit q repiat ꝑxim̄ tpē q
testm̄ destituit · glo · ff · ti · i · l · si quis
postumos ¶ Sed nō nepotē conceptus
post mortē aui nichil attinuerat / et ideo
nō posse succedere quod intellige ex
ꝑsona sua ut · l · i · ꝗ · quis ꝑximior · vn
agna · Sz ex ꝑsona pris sui si ei fu
isset delata hēditas posset succedere
ꝑ ti · de his qui aute ap · tab · ita cz
dy · in distinccē magna quā ponit
in · l · gallus in ff · Et ex ponit in
dcā · l · i · de his qui ant ap tab · et · l ·
si quis filiū de inoffi · te · et · l · qui se
prīs ē inde libe · hoc ēam limito als
nō quia nō hēbatur ut nepos que
ad aui successione ut · l · ꝑaulus ꝑpon
lus de bo · lib · Bar · l · doc ·

¶ Siue autem nepos apud
hostem ul̄ in ciuitate ceptus sit ꝑn
tus rūpiunt testm̄ rūpit nisi postumus
institutus ul̄ exhēdatus · h · d ·

¶ Irritū eius qui ꝑ dē libertatē
ul̄ ciuitatē ul̄ vitā ꝑ sinam testm̄
rūpitur / fallit in milite si ei hē per
sinam a iudice rēsnet · h · d · usq ad
ꝗ · eius · Nō q sinā trahit secū execu
cionē / sinā eni cū quis dampnat ad
mortē efficitur suus pene antē mor
tem · Jm̄ dicūt canoniste in sinā ex
coīs de quo nota · in · l · ff · C · Si aūe
cpetem · in · et in · C · pastoral ext de
ap · Queō an istud hodie sit corē tm̄
glo · dicit q sic q nō ē vim in his q
statim debent mori / sinā in eis nulē
minutum ut nō · in aut hodie · C · de
dona · int̄ vi · et vx · et · l · qui ultimo · ꝑ
de penis dixi in · l · eius · ff · de testa · d ·
h in v̄ · qua rōe quod si miles volunt
valē ꝑmū testm̄ valet Queō quidsi
nō declarauit licz miles · nō detinet m̄
credo q eo q ꝑmissum ē sibi testari
q si nil dic̄ testm̄ ē validū et ꝑ m̄ qua
rēpbant similium casus qui sequit̄ nō hī
ꝯpari q tollatur testm̄ ut · j · dicam
j · e · l · plē Bartholus

¶ Eius qui Si dampnatio
suspendit ꝑ reseruatione ꝑncipi fauum certz
nō rūpitur eciā si reus decedat nisi
ꝯmissā ēmit se occiderit · h · d · Nō q bō
militē qui nō hī successorē ab intesta
to debentur legioni in qua militabat
et sic ē ar̄m q deficientibus ꝯsāgnieis
clia bona sua deserant ad eccām ut
ē · de ꝑ · ep̄i · et cle · l · si quis pbrēs in
fuit q si artifex alicuius artis moriat̄
q deficientibus omnibus p̄ns admittit̄
collegium illius artis q fiscus fac · c ·
de hē · de cr · ꝑtoriū ti · Queō dic̄ h q
quidam plē se occiderit iactatione cū
dic̄ · glo · ut fecit ꝑollonet / in quo cō
sistit illa iactatio ꝑc cū illam̄ firbdim
ē mors ut ostendit se ferre / et de illa
re timē ideo se occidit Sz iste actus
nō ē strenuosus quia ad hoc ut fortitu
do sit vera requirit q tendat ad de
bitum finē qd̄ hic nō est

¶ Hij autem · Testm̄ dampna
torum nō rūpitur si ē appellatum siue
appellatō fuit recepta siue nō si cū per
appellationem executio nō differt̄ · h · d ·
Nō q qū appellat a diffinitiua hz ꝑ indi
tem appellatē nō recipiat cū executi
nō cz differri Sed nō casum in quo ꝑ us
index punit deinde rescribit pincipi ·

¶ Quod si quis Sinā nulla
testificationem nō tollit hoc dic̄ ul̄ aliter
Sinā q ē rescindenda alio mō ꝗ ꝑ apps
nisi sit ipso iure nulla inter testificat̄
tollit hoc d · expo · et vō q sinā reuo
cat ut · l · q omis et · ꝗ · iste fere · j · de
penis Sed intelligatis q hic fuit exp
ressus error in sinā ut ibi plene dixi

¶ Hic lātē dy · in · l · iij · ꝗ · si finis · j · de acq̄r
poss · Formar · q · an ille qui perit cam
cassari ex alia causa ꝗ ex cā apps pos
sit interim occidi et dic̄ ipē q sic ꝑ iudicm̄
allegō istm̄ tex · dic ut ibi dixi ·

¶ Quatenus Remissi ab hostibus
rēstitutā ꝑ ꝑncipē testm̄ qualescumq h ·
d · Nō dic̄ Ja · de are · q rēstitutus pria
pris et postumini equiparant̄ / de quod
oppo · de · l · gallus · ꝗ · et quid si tm̄ i ff ·
glo · ff · ti · i · et ibi ꝑ dy · sed equiparantur

quantum ad confirmationem testamenti ut valeat
ex conditione ff. a die restitutionis non antere
tur scilicet testamentum sicut postumi ut ibi
dixi et probatur in glossa in l. ff. C. de sen-
tentiis pass. ¶ Quod hic dicit quod testamentum reconvalescat
an hoc fiat ipso iure vel si pater non quod eius
non declaret se nolle glossa dicit quod ipso iure
ut l. i. § conficitur ff. de bo. pos. secundum tab. et
quod est verum nisi qui ex liberis § testator ex quo
et ff. de le. iii. l. i. § filius fiunt quod nota
unum quod non te. infir. § non tamen et
in hoc verbo reside dicit quod credo non in
re verso ab hostibus nec dubium quod testamentum
convalescat ipso iure per fictionem postliminii
eadem ratione idem in restitutione que ei comi
paratur ut hic § dicit tex. convalescat et
sic tenuit quod ipso iure absque alio homine fac-
to contrario sed quando aliquis mutat statum
volens ut quia dat se ad arrogandum
tunc si recuperat pristinum statum testamentum non
reconvalescat sine nova voluntate ut in
contrarius quia mutat quis statum invitus
tunc si illum recuperat reconvalescit testamentum
absque nova voluntate ut hic ratio
quia quando invitus non videtur mutare volunta-
tem secus si volens ut l. fideicommissa
§ si rem ff. de le. iii. et l. rem legatam
de adimen. le. et probatur hoc argumento ff. quando
ademp. sta. e. l. § ire ff. quod vulgo dicitur
pueris vero persistere in eadem voluntate
expresse non confirmat quia tamen mutavit statum

¶ **Filii.** Mutatione status in medio
testamentum non rumpitur h. d. Bartolus.

Naviculles [illegible] Ruptio per
agnationem quando natus in potestate sui quod
dependet ex eo non rumpitur h. d. Oppo.
e. l. nam et si sub conditione et quando
in l. iii. in fi. ff. ti. i. So. hic primo quod
tenuit de iure speciali tamen ibi de iure com-
muni ratione conditionis pendentis dicit in aut. ex causa
in vi. ar. et ego dixi in prima oppositione

Certum agnationem filii cum liberis
rumpitur testamentum h. d. Bartolus.

¶ **Filia** per curam filii vel nepotis eman-
cipati testamentum non rumpitur h. d. dicit tex.
rumpat si preterantur et hic ipso iure quod con-
tra secus ¶ Queritur quid velit dicere tex.
una emancipatus dicit ut in glossa. Quid
de quo nepote loquatur hic. Respondeo loquitur de ne-
pote ex filio nepos enim ex filia non est
in potestate ideo non requiritur emancipatio vel exheredatio.

Si pater per reversionem testatoris
ab hostibus vel filii institutum testamentum
non rumpitur h. d. Bartholus l. doc.

Si vivo per scindas tabulas vana
ab primo non rumpitur h. d.
Bartholus legum doctor.

Postumus Testamentum ruptum
postumi agnatione eo decedente vi-
vo testatore reconvalescat de iure pretorio
idem si filius iam natus preteritus vivo
testatore decedat vel impedimentum capitis
diminutionis ipse mortis cessavit h. d. cre
nobis l. pos. si postumus nascitur et vi-
vo testatore moritur testamentum in quo est
preteritus reconvalescat. Item non quod ubi filius
est preteritus et vivo testatore decederet
venientes ab intestato si instituti quod
reconvalescat. Oppo. de pos. he. insti. l. ii.
§ ibi pater post mortem defuncti deces-
sit postumus hic in vita ergo quando quis
decedit vivo testatore testator presu-
mitur decedere durante eadem volunta-
te propterea quod testamentum reconvalescat que presump-
tio non potest adesse si postumus supervixit pa-
tri quia tunc patris voluntas erat iniusta.
¶ Oppo. ff. eo. l. quando uxore § ibi decessit
post mortem etiam fictam et sic ratio est eadem
sicut qui decessit post mortem veram et hoc
quod dico de decedente postumo post
mortem intelligere quando decessit in tali et
ate quod testamentum post mortem approbare non pos-
sit enim posset approbare et approbaret esset
idem quod in filio iam nato de quo
infra dicam et plenius in l. filio preterito ff. e.
Oppo. insti. de exhere. l. in prin. ubi dicitur
quod testamentum non reconvalescat filio decedente
in vita testatoris so. hic dicit glossa quibus
loquitur in filio iam nato preterito hic in postumo
sed contra habet so. in vi. causis in h. ar. l. v.
Item et etiam ubi loquitur de testamento iniusto quando
ff. de nullitate intelligere de testamento iniusto
ratione preteritionis iam nati vel si esset
iniustum ratione solennitatis obmisse tunc tale
defectus cessare non posset nisi de novo fi-
eret ut l. heredes palam ff. de testa-
mentis tamen ore glossa in te. quod videtur et
arg. loquatur de filio iam nato preterito
qui decessit post mortem testatoris et textus
non dixit nullius vel sed confirmavit supra
l. filio preterito ff. e. ut hic patet in glossa p-
enultima supra verbo initio et alia glossa supra
verbo dari tenuit contra glossa quod filio iam nato
decedente in vita testatoris testamentum non re-
convalescat sed eo mortuo sit idem non in
l. si heredes § cum filium ff. de testa. mi-
li. et ff. de dona. l. ad cit. § luciis C. q. de
re. mi. l. cum fere. Hoc non videtur verum sta-
tim ista lex videtur loqui de impedimento
cessante in vita testatoris alias non bene sequeretur
idem et casus. Respondeo contra hanc glossam in l. fi.
ff. de re. ar. unde dico sicut quod in postumo
preterito defuncto vivo testatore non est
dubium quod reconvalescat de iure pretorio ut hic
in prin. in filio vero iam nato vivo testatore

defuncto patre / sicut in testamento fuit insti-
tuti / venientes ab intestato post filium
vel cum ipso filio tunc testamentum confirmatur de
iure pretorio / hic est casus huius ita
intelligit l. si fr. de vi. ar. Si non essent
instituti alii tunc eo mortuo in inte-
stato non confirmaretur testamentum ut insti.
de exh. li. in prin. et ibi loquitur glo.
per hanc partem allegata. Sed si decedit post mor-
tem testatoris quid iuris sit dicit in l. si
q. e. ad predictam distinctionem sunt insti-
tuti venientes ab intestato vel non sunt
C. de testa. l. hac consultissima § Si igitur
autem et l. si duobus § Si prius q. e. de
gra. tab. et tex. hic probatur expresse / vado
ad intelligendum me ut vadam ad quendam
dominum Bar. de Saxoferrato. ¶ Oppo.
ad id quod dicit irritum quod intelligit
glo. capitis diminutione ut si ille defectus
cesset et restor pristinum statum recuperet
testamentum revalescat de iure pretorio ut
insti. quibus mo. te. infir. § non tamen
et tex. innuit contra hoc est verum demum si sit
institutum venientes ab intestato / Con-
trario si sint instituti extranei testamentum re-
valescat ut ff. e. l. si quis exheredato
§ quatenus pretor locutus de institutio …
… illa verba si bonorum possessio data
fuit / intelliguntur pluribus modis / primo
quod intelligantur de bo. po. contra tabulas
que datur filio pretorito cum eum noluit /
et secundum hoc exponitur si / pro cum et
illa verba referuntur tantum ad id quod dixit
in …tum / non ad id quod dixit irritum / et
hec lectura posita in glo. … dato in pri…
et … illius … verba si
bonorum possessio … ad … casum tantum re-
ferantur / … alii dicunt quod referuntur ad
utrumque / ad contrarium respondent / quamvis
… hic maxime … dicat idem
si essent extranei instituti Illud vero dico
… subaudiatur … hic …
ponunt verba sine ministerio / dicit glo. quamquam …
mutat statum sine sua voluntate / nunc
si cum recuperat testamentum revalescat absque
nove voluntatis iudicio ut dixi § …
et ibi dixi / quamquam quis mutat statum
sua voluntate / nunc si cum recuperat testamentum
non revalescat absque nove voluntatis
iudicio ut l. qui ex liberis ff. testa. de sin
tab. ut insti. quibus mo. te. i. a. fir. § non
tamen tantum quod fallit si … essent scripti
venientes ab intestato / nunc enim absque
nove voluntatis iudicio confirmatur hic est
casus hic / quod est notandum ¶ Oppo. hic
… legitima valet contra … de l. si quis
testa. q. dele. ii. Sec. ibi testamentum nullo iure
valebat / hic valebat de iure pretorio
¶ Oppo. … glo. de lec. qua …
idem et … de l. Si filius qui in patre …

ar. Sed ubi precedebat testamentum validum de iure
civili te subsequens testamentum non potuit con-
firmari / hic vero intelligitur quod nullum aliud
testamentum precedebat Ita intelligit glo. in l.
Si quis cum … de vul. et pu. …
l. contra tamen … in l. … dominus …
quod illud non fuit verum in … l. … / quia in
hoc testamento sunt scripti venientes ab intesta-
to et sic primum rumpitur ut l. Si duobus §
Si prius q. de con. tab. Sed l. contraria
loquitur quando venientes ab intestato non
erant instituti et ista est vera ¶ Queritur
dixit hic quod testamentum revalescat an ex hoc
possit adiri hereditas de iure civili / Et an
sit contraria bonorum possessio secundum tabulas de iure
pretorio quod est valere … adito here-
ditatis potest fieri … et ubique bonorum
possessio l. … et … iudice … C.
qui admit. ad bo. po. l. i. et vero quod bonorum
possit fieri … bonorum possessio secundum tab.
… tex. ibi bonorum possessionem secundum tab-
… scriptis … et vero quod possit
adiri de iure civili … id quod …
in tex. hereditatem quia obtinebit / ut divus
Adrianus Imperator … et sic …
de iure civili ex rescripto Imperatoris Con-
… quod hic est casus in quo bonorum
possessio est … quod … glo. in l. … C.
… leg. et … azo in summa … glo.
in l. qui uxorem q. e. et l. si quis cum de
vul. et pu. et ff. de pen. he. l. i. Idem
… Rof. in … de bo. poss. secundum tab. …
in l. gallus in … magna Idem
Cy. in … l. … ad hunc tex. …
noverit possessio … ex rescripto principis
… principis … quod … bo. poss. et
sic obtineatur hereditas / et hec erit bonorum
possessio extraordinaria de qua loquitur …
ex le. et se. … bonorum poss. … Et
… in testamento … postea
postea confirmato per mortem postumi …
testatore ¶ Queritur quid de testamento in …
… et per eius mortem confir-
mato secundum lec. qua … in … et …
an sit … bonorum po. vel possit adiri de
iure civili … quod possit adiri / … scripti
venientes ab intestato ut l. hac consult-
issima § si quis autem C. de testa. Sed ibi
loquitur de testamento imperfecto … solempni-
tate obmissa / secus si … ut
l. si filius qui in patre … dicit glo. quod
hic … venire … bonorum possessionem
secundum tab. dicit clarius in l. filio … ¶ Cir-
ca ad quod dicit irritum an sit … bo-
po. secundum tab. glo. in … l. … C. … de
Et Cy. idem et Rof. videtur tenere quod …
hec … bonorum poss. secundum tab. ut dixi …
… insti. quibus mo. te. infir. et dicam l.
qui ex liberis ff. testa. de sin tab. Sed contra

hoc v. e. c. l. Si quis exheredato. § quamvis. Sed ubi in primo casu testamentum confirmatur per
filium postumum, ut Corneliae, quod est
de iure civili. Sed casu confirmatur per restitutionem
factam a principe, quae est similis de iure civili. Si
vero fuit factum irritum testamentum capitis diminutione
quia se dedit ad arrogandum et rescripto
in statu suo per mortem patris adoptantis
vel per emancipationem absque aliquo principis
facto, ideo testamentum convalescat de iure pretorio
et non de iure civili. sup. eo tit. Iterum quaero quid si
fuit factum testamentum sine scriptis. Respondeo non est nisi
bo. po. secundum tabulas nuncupativas, ut l. ii. e.
de bo. po. secundum tab. Bartolus. l. dec.

¶ Si paganus. Testamentum primus confirmatum per secundum valet iure codicillorum. h.
d. Oppo. et videtur quod primum valeat iure directo
quasi per quo confirmatur prius illud fecisse videatur, ut l. si quis exheredato. § qua
ratione. s. e. et sic videtur institutus dicto
ille qui est institutus in primo et ille qui est
institutus in secundo solemni testamento. Sed dic quod
lex in pagano qui vult facere testamentum contra
quod potest nec potest decedere duobus cum testamentis. Item in illo secundo heres in primo scripto
non fuit nominatus secundum quod requiritur in l. he-
redes palam. ff. de testa. et l. iubemus. C.
de testa. ¶ No. glo. ex predictis quod si testamentum primus
confirmatur per secundum, omnia quae ibi sunt scripta
quae possunt valere sine heredis institutione sunt
confirmata, illa quae heredis institutionem requirunt
referuntur ad fideicommissa, ut hic. No-
ta quod in hoc fideicommisso venit heres in-
stitutus et sic fuit ad illam q. vero illa
clausula si non valet iure testamenti valeat iure
codicillorum refertur ad heredem institutum,
dixi in l. i. de iure codicillorum et in l.
codicillis. § fi. ff. de le. ii. Quaero ex quo testamento agetur utrum ex confirmato aut
ex confirmante. Dy. dicit quod ex confirmante, ut l. Si quis priore. ff. ad Treb.

Postumorum. Filio sublato de
medio nepos tenet locum suum et
testamentum rumpitur si non reperitur institutus
vel exheredatus. h. d. Oppo. et videtur quod talis
nepos non rumpit testamentum, ut l. Si quis ex-
heredato in prin. s. e. Sed hic supervixit
post mortem ibi ante. ¶ Oppo. de e. l. § si
pater. Sed ibi pater supervixit existens apud hostes. ¶ Oppo. de l. pater filium. ff. de test. et
ubi ille qui assumpsit primum locum post mortem
testatoris rumpit testamentum. Glo. dicit aliud in
ascendentibus, ut hic. Vel dic quod ibi tenebat
eundem gradum, licet esset diversi ordinis, quia
primus erat de ascendentibus, alius vero de
descendentibus. Iste est difficilis passus, et tex.
intrat in illa q. an successorium edictum habeat locum in quaerela, de quo dixi in l. in

suis. ff. e. t. Tamen quantum ad propositum di-
co quod in l. pater filium, pater qui incepit tenere
primum locum post mortem filii non dicitur
nullum nec venit per consuetudinem. Sed verum
per quaerelam, quia eius praeteritio per exheredationem heres. Et idem in nepote si filius
fuisset exheredatus, ut l. si avus filium
de test. ut dixi in l. in suis. ff. e. t.
et plenius in dicta l. pater filium. ¶ Sed quod an
hec l. sit correcta eo casu quo filius
de medio subducitur per emancipationem, dic
ut dixi in l. Gallus. § et quid si tantum.

Si ita. Legitime duobus modis po-
si exheredaui masculum et natus
est masculus non rumpit testamentum. Item si ex-
heredaui feminam et nata est femina et sic
dissimiliter intelliguntur. ¶ Secundo legitur
quod testator exheredavit per haec verba Si filius
masculus natus non sit, sed illud
non accipitur per et est et verba nate testamentum
non rumpitur. Oppo. de l. iii. § i. Solutio
in glo. Oppo. de l. i. § quare q. de bo.
po. contra tab. Solutio ut in glo.

Quum uxorem. Si cum postumo nascitur etiam post unus apud
hostes testamentum rumpitur, nec postea convalescit filio interim decedente. h. d.
Oppo. s. e. l. Si quis exheredato. § irritum autem semel est ruptum per captivitatem, non ibi amplius rumpi non potest,
ut l. sed et si. § post defectum. s. e. Sed
propter spem postumi speciali confirmatur,
ut l. si quis exheredato. § quamvis. s. e.
Ideo quia in spe consistebat rumpitur per postumum natum. ¶ Oppo. cum postumus decedat
vivo testatore testamentum confirmatur de iure pre-
torio, ut s. e. l. postumus in prin. Sed hic
decessit filius post captivitatem patris et
sic post suam mortem et ideo quia non potest
pretor potuisse velle, ideo non confirmatur.
Item non potest confirmari istud testamentum quia
non posset adiri, ut l. nec enim. ff. de
capti. Bertholus legum doctor excel.

Quum in secundo per secundum
testamentum in quo heres est institutus per
iure vel sub conditione primus rumpitur nisi
conditio sit talis per quam secundum testamentum sta-
tim nullum redderetur. h. d. et primo po-
nit dictum. Secundo facit replicationem mediam
sed et simulat. Item sed subdividit ut en-
dent partes ex litera. ¶ Oppo. ex textu
quo filius iam natus est praeteritus, post sunt
heredes cum adire, ut l. i. l. proxima, cum pro illo
testamentum primus non collitur, ut l. si filius qui
in potestate. ff. e. t. male est dicit hic testamentum
primum tolli per secundum ex quo heres potest capere
glo. solvit. No. hoc unum quod ex scriptis potest
adiri hereditas de iure civili secus si de
iure pretorio tantum post bonorum possessionem pet.

ut in ḡrus quā glo. iude et signa ḡoc
nētur in. l. si quis eū p̄ de inst. et pu. q̄
dor tenet q̄uali aut intelligat̄. dictum
statim in fi. l. Oppo. de. l. de inema. p̄.
ti. ii. se. ut in glo. et dictum ingressu oppo.
de. l. si uni quis. p̄. dele. ii. So. ibi ē u̇bū
pot̄ q̄ licet sit puri tēpis/ nō ē extensiuū
ut ibi patet. Oppo. de. l. cū tale. §. p̄te.
j. de. q. et de. So. ibi erat condic̄o de fu-
turo/ licet implicet aliquid de p̄nti
ut ibi dicit et glo. hic cō. fi. dic̄ aliqua
uba que sūt corrupte sc̄pta/ et adde
cū allat l. cū tale. §. fi. uult dicē. §. p̄te.
dicit glo. ibi nō ē ad ea/ hec glo. ē cor-
rupta usqz ad fi. et dz dicē nō de ea que
implicet condicionē/ que p̄ p̄te ē d̄ p̄nti
et p̄ p̄te de futuro. Glo. ueniē ad ultimū
u̇. q̄ro si condic̄o impossibilis adiciat̄
in fine testo/ an p̄ h' rumpatur. Ja. dic̄ q̄
sit alij cont. et hec p̄ ut hec in glo.
uel dic̄ p̄mū nō rūpi/ q̄ ē ua lēra/ si enī
dicit/ uel dic̄ rūpi nō ēet noua opi. a
precedenti/ sz idem dicit. Videamus ḡ q̄
sit ua opi. Ja. de are. renzulinaz. s. q̄ p̄us
nō rumpatur. quia testm̄ in quo quis in
stituit̄ sub cōdic̄oe impo^li uz ut exēō tm̄ de
iure p̄torio possit pēn. bo. possessio. l. fi.
§. q. si in danda. q̄ ad a. et sic p̄mū
nō rūpitur. ut nō. B. e. l. fin. Ja. et sic
r̄phendit Jo. ex dictis suis p̄ma opi.
Jo. ē uerum. s. q̄ p̄mū rūpat̄. pro
cuius declaraē scias q̄ quedā ē condic̄o
impo^l. quo reiicitur de iure ciuili q̄
dam que reicitur de iure p̄torio ut l.
condiciones de. q. et de. eo casu quo re
icitur condic̄o a p̄tore tm̄ solū pot̄ pe
ti bonoz possio p̄ ut dcē. §. q̄ si in danda
sz q̄n condic̄o reicitur a iure ciuili nō
modo q̄ r̄pugnet/ q̄n de iure ciuili pos
sit adiri hereditas/ et isto casu indubi
tanter ē ua opi. Jo. scilicet q̄ p̄mū tollitur
p̄ sm̄ quia ex sc̄do pot̄ adiri hereditas de
iure ciuili. Jte eo casu quo condic̄o r̄icitur
de iure p̄torio et sic nō pot̄ adiri he
reditas de iure ciuili/ sz ē unica bonorum
possessio ad hic opi. Jo. ē ua/ nec obstat
ei q̄ dic̄. B. e. l. in ii. glo. nā qualitz id p̄t
quod testm̄ confirmat̄ de iure p̄torio sup
ueniat p̄ mortem testatoris et tñ p̄p̄ter
illud p̄mū nō rūpitur. R̄o quia p̄mū iā
erat morte confirmatū in l. sz. l. si filius
qui in p̄tate. B. et. i. cum in. l. filio. q̄. e. cessa
tur. cum confirmā testm̄ p̄ agnationem filij
post mortem qualitz id q̄ ē ad confirmandū
testm̄ de iure p̄torio superueniat uiuo
testatore/ tūc p̄ tale testm̄ tollit̄ p̄us ut hec
l. in fi. sm̄ opi. Jo. p̄ bo. p̄ ro̅m sz p̄ bonoz
possessionē cont. tab. quere de iure p̄torio/ et

cont. uoluntatem defuncti aufert̄ hereditas
heredi scripto in testo. maior p̄ bonoz possessionē
sm̄ tab. que licz sit de iure p̄torio est tñ
ex uoluntate defuncti et sm̄ hec glo. in l.
Si quis eū in fi. de inst. et pu. nō ē usqz
quaqz ua ut ibi dictum. Bartolus l. dec.

Filio preterito. Jnuc seleg
imus. l. et eius in ea mulcā exp̄min
Et tunc hec intendit filio p̄terito ueleat in
testo nō debent̄ inst. filius inst. sum
obmisit. h. d. p̄mo. l. q̄n filius p̄teritus
nō obmisit inst. sum. sc̄do q̄n obmisit su
ibi q̄ si bonis. Ex p̄ma p̄te nō q̄ rupto
testo ex cā p̄tericōis nō debent̄ legata
nec fideicommissa nec libertates uñ ar̄ h'
p̄s nō^le heinis exclare q̄ in h'. si inim
tum p̄ aut. ex cā. Sc̄do nō modū quo a
cat filius p̄teritus qui uult dicē testm̄ nullz
ua pot̄ hereditatē ab intestato ut si p̄terit
a fr̄ibus p̄ eum heredinus adiret et
sit nō q̄ ins dicendi nullū nō sit indiuis
p̄s sc̄patā a petitione hereditatis adh'. quod
nō. C. de ordine iudi. l. i. et cū simil' nō^le
heinis exclare sm̄ s. q̄uali rupat̄ testz
ex cā p̄tericōis uel exheredacōis p̄ quem
modū et quid in hoc sit innouatū et h'
cū p̄ma p̄te. Ex s̄a p̄te nō q̄ filius p̄
teritus pot̄ approbare testm̄ et ita q̄ de equi
tate ualebit et ista ē ua p̄p̄a et singul̄
hic quā exclabimus et sic heinis hic nos
mās. Oppo. ad p̄mū. j. dele. p̄stan. l. i.
sc̄. ibi in filio emancipato p̄terito qui de
iure ciuili nō admittebatur ad rumpendū
uñ cū p̄tor eos admittat p̄ bonoz possessionē
contra tab. et sic g̃nat legatarios sua eq
tate confirmat legata certis p̄sonis p̄stita
ti. hic uero loquit̄ in filio p̄terito. Sz q̄
hec oppo. de. l. Si duo dele. p̄stan. So. ibi
qui filius p̄teritus nō dixit nullū. sz pet
p̄ con. tab. uñ alius filius institutus p̄stat
legata sm̄ distinctionem illius l. Oppo.
z. C. de libe. et postu. aut. ex cā glo. dic̄
hic q̄ hec l. hodie corrigit̄. Nam rup
to testo ex cā p̄tericōis uel exheredacōis
debent̄ legata et fideicommissa et libertates
Jllud quod dicit de aut. ex cā uelt
examinandū p̄ multis. q. p̄mo ut̄ testo
rupto p̄tericōe filij iam iam legata
cetera q̄ fuerunt p̄ aut. ex causa et dic̄
glo. hic q̄sit/ et sic omnis. l. antiq hinc
similes corrigunt̄/ pro hoc facit/ q̄z
aut. ex cā loquit̄ ḡnali/ et in corpore
ui sumitur. §. talis ubi tractat de testo
facto filio/ qui p̄terijt uel exheredauit
parentes/ sic ḡnale l. et glo. tenet hac
opi. hic et in. l. uxore de man. te. in alia
glo. et in dcē. §. Si talis et in. l. i. C. de
codicillis/ et in omnibus glo. quas allegat
legabo cū loquitur de p̄tericōe parentū

m

eadem est ratio in preteritione que est exheredatione
nam sicut ex causa preteritionis rumpitur
testamentum ipso iure ita ex causa exheredationis rumpitur
non iusta secundum omnes alios sunt in contrarium
opinionem quod hec l. non corrigitur et quia autem
ex causa non habebat locum in preteritione facta aperte
sed dicit intelligi in preteritione in tanta que
habetur pro exheredatione ita ter glossa. Tamen
ut C. de appellationibus cogn. § aliud quoque capitu-
lum Azo in summa de li. preteri. Dy. nero
distinctione magna quam ponit in l. gallus
non dicat mirum autem in hec correctione d.
Ja. bu. in cursu textus videbatur idem tenere
et hoc probatur in corpore infra sicut dictum
autem § sin autem hec observatum non fuerit
nullum exheredatis liberis etc. de preteritione
mentione fiant et mira autem non
intelligunt correctione pro nova nisi quod
exprimatur ut l. precipimus infra C. de
app. § quando nos novum ius introducimus in fi-
nem filii hic nullus est timor filii quod
est odium quando tenebitur ad legitimam ad
quam tamen non tenebatur glossa etc. Quod autem sit
in timore filii probatur in dicto § sin
autem ibi ne filii falsis accusationibus condepre-
hendantur etc. et hoc tenebat pre. Et dicit
Cy. fuit in glossa opinionem non tamen credidit ad
dictas rationes fuit in glossa nec eas posuit
dicto quod passus dubius est pro opinione tertia
et hic passus et alii quos tangit in hac
materia egent declaratione Imperialis Circa
tamen pro declaratione istius § sit dicendum
quod exheredatio potest triplex assumi uno
modo stricte et sic exheredatio est ab he-
reditate exclusio expressa et solempnis
facta cum lo. ii. de liberis preteritis in
§ ii. pro § requiritur enim quod sit facta exhe-
redatio nominatim et quod inficiant alia
que ponuntur in l. iii. § si filius § ii.
i. Alio modo assumitur exheredatio large
et tunc exheredatio est ab hereditate hereditate
exclusio facta tacite vel expresse secundum vo-
luntatem testatoris et hoc tamen nomine ex-
heredatio comprehendit preteritionem factam a te-
statore sciente filium se habere probatur in l.
pactum in princ. de bo. li. et l. paulo
§ fi. eo. ti. et l. sicut certi et l. si qui
vel in utero C. de testa. mi. Ille enim
qui dat hereditatem suam alteri et de filio
mentionem non facit exheredat eum tacite
et si diceres dicta l. loquitur in similitudine
in qua est speciale quod preteritio habeatur pro
exheredatione Ideo quia est speciale in hac quod ex-
heredatio per eum tamen valeat sicut exheredatio
que expresse facta est a pagano non valet
secundum ius testamentum testatoris ut § tamen exhe-
dat ¶ Tertio modo dicitur exheredatio lar-
gissime omnis ab hereditate exclusio
et hec comprehendit preteritionem factam a testatore

sciente vel ignorante se filium habere que
preteritio pro exheredatione est ut l. cum institu-
tum infra eadem l. sed § de inoffi. te. Et
si dicas ibi speciale in milite cuius preteritio pro
exheredatione habetur secundum contrario quod pro ex-
heredatione valida habetur ita quod ex operibus
est querele secundum in alio habetur pro exheredatione
invalida tamen quia licet verba excludunt in
lem filium ab hereditate tamen iuste testato-
ris non sunt Sic igitur est triplex exhereda-
tio una largissima quam ex verbis testatoris
excludatur non tamen ex mente testatoris
tacita vel expressa secundum largam alia non ex-
cludit expresse secundum verba sed tacite secundum
mentem quam assumitur stricte et que est
quam ab hereditate excludit expresse secundum
verba testatoris et secundum voluntatem Nunc
ad propositum dico quod autem ex causa hic lo-
cum in exheredatione largo modo sumpta
non dico largissime que exheredatio comprehen-
dit preteritionem factam a sciente non non ab
ignorante et sic distinguo aut filius
est pretermissus a testatore sciente se illum filium
habere et hic locum autem ex causa et corrigitur
hec l. Si vero preteritio fiat a testatore
ignorante et tunc mira autem remanent
necessaria et legitima debebitur
et hanc distinctionem probo primo in corpore
infra sicut dictum autem § sin autem hoc ob-
servatum non fuerit ibi cum autem ea
ne filii falsis accusationibus condepriment etc.
que verba referuntur ad filium preteritum vel ex-
heredatum nisi aliqua causa licet non sit
et sit a testatore sciente deinde sequitur
alia ratio nec contradictionem aliquam in parte
in substantiam paratur etc. Circumstantie
et proelium aliquid decepere ut l. i. § de in
inte. resti. et ibi nota de restitutione que re-
feruntur ad preteritionem factam a testatore
sciente quia si ignorasset nulla contradi-
ctione possumus ponere et sic tenet l. ii.
ut ad apparet ex verbis glossa ut apertis
quod verbum exheredatis comprehendit preteritionem
factam a sciente hoc est probatum in § si
tales agimus et in § sin autem hec ob-
servata non fuerint verbis generalibus loquitur
nec de exheredatione vel preteritione facit
mentionem hoc etiam probatur in § et
hec siquidem quam ibi sequitur ubi ex-
dicit et hec siquidem exheredationis vel
preteritionis pene quantum etc. est et sic
de preteritione et ita § de. Sola est
cum iure terrenum inventio ex parentibus
et liberis iniuriam preteritionis vel exhe-
redationis aut autem et sic locus est de
preteritione sicut quod est visibile Imperatorem in-
tellexisse in precedentibus § Ex post
apertis responsio ad illas l. quas allavi
in contrarium § quod in corpore non fit mentio

de preteritione cum fit mentio exhereden
f. dixi et est ratio quia ubi exheredan-
dis continet mentio preteritionis facta a
sciente merito in hoc ius antiquum
corrigitur. Non ob. quod dicitur quod ius novum
introductum est in favorem filiorum quia
favor filii est in hoc quod exheredatione
vel preteritione dicitur iniuste cum contra favorem
testantis est quod testamentum irritatur in totum
sed remanet validum quo ad antiqua capi
tula ut probatur in corpore unde sumitur
dictum aut. ubi rex. dicit hoc aut dis-
ponimus ut parentes et filios a recto
tenore liberemus et i. e. quod sequitur
unde constat ad veniendum contra inhumanitatem
crudelem parentum scilicet fuisse probatum et
sic in favorem veniendum dicitur materia fuisse
introducta | et sum hic medium glo. que
dicit iura antiqua fore revocata dicit
intus verum Sed si amplexus exheredationem
largissime et comprehenderet preteritionem
factam etiam ab ignorantibus iura antiqua
non corrigerentur Nam rex in corpore
intellexit de preteritione facta a sciente ut
ostendi. hic quod probe sicut hodie rup-
to testamento ex causa preteritionis confirmantur
cetera capitula ita olim confirmabantur contra
testamentum militis non obstante preteritione
sed in militis adhibeatur illa distinctio
vel quod aliquos preterierit scienter vel ignorans
... ut l. sicut etiam | et l. si in ...
C. de testam. milit. et ideo cum est vera opinio
illorum qui dicunt iura antiqua non corrigi
Sed est videndum in aut. ex causa
habeat locum rupto testamento ex causa preteritionis
postumi | quidam dicunt quod sic et per hoc
corrigitur l. i. C. de postu. here. insti.
et ff. de le. ii. l. Si quis filio testato et
de fidei commiss. ii. l. Si pater in pri. et
hec opi. fuit placentini | et probat quod illa aut.
loquitur generaliter. Rationem dicit. Preterea iura
antiqua loquuntur in postumo 4 par-
ficatur postumum et iam natum ut l.
maximum. in fi. C. de li. pre. tum in iam
natis determinatum est .s. quod corriguntur
generaliter. preterea sicut olim rupto testamento
contra tabulas debebantur legata et personis
ita hodie debentur omnibus Sed in favorem
iuris antiquo quod non fiebat distinctio
in postumum et iam natum ut .l. i. in
prin. de le. prestan. bo. po. contra tabulas pe-
tita et ff. i. l. i. § de conte. tabul. generalibus
alii dicunt et dicitur quod fuit opi. azo. ut
septem antiqua referuntur | quod iura antiqua
referunt in hoc non corriguntur | sed illa
loquuntur in postumo preterito | aut. ex causa
loquitur in iam nato quod fundatur pluribus

rationibus | primo quia in corpore non fit mentio
de postumo generaliter. | Preterea quis natus
preteritus testamentum est statim irritum | si non adi
stituerit | et legata nunquam reperiat de-
pendente de ex testamento Sed quando pre-
teritus postumus natus ab initio valuit testamentum
et legata ab eo dependentia reperiuntur in iure
rupta institutione vitiantur legata ut
l. nam et si. § fi. ff. de ... tenorem ... l.
... § fi. ff. a. i. et qua. de ane. et d. ...
tenet ... opi. ... quod ille consti... et ...
corriguntur et hoc allegant pro se glo.
in l. generaliter § ex testamento ff. de fideicommiss. li.
ego allo pluries ut glo. f. in l. ... § fi.
de cap. et l. si pater in prin. de fideicommiss. li.
et l. i. ff. de testa. mi. et l. siquis testamento
4 de le. ii. et C. de codicillis l. i. et an-
dum Ray. tenere hanc opi. Sed d. Ja-
bu. cum legeret aut. ex causa | me audi-
ente tenuit quod aut. ex causa loquitur in preterito
facto ex causa que non cadit in postumo ut
l. si quis in suo § leg. C. de inoffi. te-
sta. Ego dico distinguendo eo modo
.s. aut preteritio postumi est facta ab eo
qui sciebat se habere uxorem pregnantem
et est vera opi. prima | quod iura antiqua sunt
correcta quod probatur ex corpore ut s.
dixi et licet ibi non fiat mentio de postumo
in lo. generaliter de quibuscumque preteritis | aut preteritio
est facta ab eo qui ignorabat uxorem habere
pregnantem et iura antiqua non corriguntur
quia textus in corpore de hoc non lo. ut s.
ondi | ... in ... C. de tes. mili. et
l. qui in re militari ff. de testa. mili.
Preterea est quod donatio inter virum et uxorem
maiori firmitate quam legatum fit et
quod donatio inter vivos ...
liberos de quibus testator non cogitavit re-
vocatur ut l. si unquam C. de re. do. ...
magis legatum sicut l. tale pactum § fi.
de pac. preterea hoc persuadet equitas pone
aliquem non habentem filios fecisse magna
legata consanguineis | et causa quare non
est verisimile fecisse si de filiis cogitasset
non cum ex post natos prohibuissent sibi ...
ut l. cum avus ff. de condi. et de. et l.
cum avunculum C. de fideicommiss. | et eodem modo
si haberet aliquos filios tempore testamenti ...
supervenissent alii de quibus non cogit-
avit | non est verisimile quod tot legata reliquis-
set ut l. plerumque in fi. C. de iur. codicillorum
et sic uno casu est vera opi. azo. et cum se-
quentem respondeamus ad quasdam rationes
quas fecit placentinus. Quarum ... concludit
contra azo. ... ad illam rationem quam fecit

de ii. de le. pstan. dic ibi q nulla e ora
nec postumu et iã nati / et nec pñ
cone factum a no faciete / sua ignorate
al's ic. cu no ostuat pter legata p
illa q. qua fiat iniria legatariis
dando qd puis eis qui no vocabantur
de iure cuili que vo hat locu siue qd
tat deinc iam nato / siue postumo / sci
ptitie faciente siue ignorante hoc co
firmant legata zpt uerendã volutate
defuncti que volutas defuncti cessat
qn ptitio e fca ab ignorante Ro ad
rones fcas p azo. qd plac / no obstat
quod dicit ja. bu. s q aut ex cã legit
in ptitice fca ex cã quod aliu pucta
uam ut dixi loquit generalr in om p
titione fca sciente p qua filius conse
bitur et rex. qui dicit ex cã ptericoit
zr. expone i. ex ipa ptitice / et sic
intaustitue legitur bile in. l. ro de
condic inde. ul dic q vba posim tan
ex causa sz vba generaliu in corpe
alie iacent ¶ Ex con opi. qua pono
tum in iam nato qm postumo Oppo.
de. l. si. i. de hi. insti. / vbi qn ptitio
e fca ab ignorante / institutio incatur
et legata firma remanet. Sol. ibi legit
qn ptitus e aliquis cuius ptitio testm
nõ rumpebat s; institutio rumpit. zpt.
defectu cause qua testator adeo putabat
bat que cã rumpebat institutionem
solam no legatam merito legata firma
remanet / quia in eis no e defacis volu
tatis s; in pnti secus ut dixi. Con hc
est fortius oppo. de. l. si mater. ß. de i
offi. te. / vbi vr q debeat distingui tem
econtra ad id quod dixi. s. aut ptitio e
fca a sciente / et sic re et cosilio et nec
legata no debeant aut ab ignoran
te et nec debeant. iã ut nota glo.
ibi pona Ro q opy. glo. no e vera per
rones quas dixi. s. vn teneas opi
azo. ibi ponitur q dicit in prin. legis
corrigantur p id quod sequitur et tunc
fiunt p illa opi. qua teneo q satis pla
cet ul dic q qn nec ptierit filiu que
p no credebat se hre / et aliu instituit
filius hrs duplice via quod dicit insti
tutoem inualida zpt defectum cause / q3 nec
to instituit extraneu quia putabat se
no hre filiu et nec instituto vicant no
legata ut. l. si. de hed insti. aut inuli
irritato inter ap ptitus et venire
p quedam olim ul ad hodie dd. nullu
ape nis et nec legata tenetur no valebit
ita los firmis dic. l. cu uxe / et quod. s.
dixi Tercio e videndu vtrũ illa aut. heat
locu in ptitice postumi hoc e cuius q
subducto ptio de medio iniis tenet
locu sui p. l. velley. vtrũ si p ptitice
preterione talis postum testum rumpat
illa aut. locu heat glo. s. de testa. tu
l. i. tenet q sic In contrariu vr q talis
postumi no fiunt p machinatione
ptitio / na testator sc cu no instituit
qua aliue cu pcedebat et sic hinc
fcnt tenet glo. ¶ Ad con ius de Ro q
hic machinatio vr quia no e vsus
consilio l. velley. ut. s. n. l. gallus
s. nunc de l. et p. o. l. postumo / sic
cu ille qui hr vxore pregnante / et
ventre no instituit Ita qui hr nepo
te et de eo mentione no facit fm
cosilium l. velley. consulbit cu re ipa
et hinc opy. consonat volutas defun
cti si enim filiu sui exhereditat legatis
multo magis e psumed q exhere
nepote / qui erat in ulteriori gradu
¶ Quarto e videndu vtrũ aut. ex cã heat
locu rupto testo p contra. nota ptitio fi
lio emancipato glo. in. l. i. C. de bo. po.
s. ta. tenet q sic / idé. s. de usuf
l. si ex nco pxeli facit / quia sublata
e hodie dria emancipationis et ptie
ptatis Alibi glo. vr tene contra / et sic in
ptio emancipati nil innoc ut no. in. l.
si filius. s. de inoff / p que facit q sub
lata e dria emancipatinis / et ptie ptatis
qn nulla e facta testum singlo. ut no.
in. l. gallus. s. et quid si tm. s. de li. et
l. si emancipati. C. de coll. et dicit aut.
ex cã Ja. de are. lic sic d ill qui tenet
q in filio suo ptito iura antiqua no st
correcta tn in filio emancipato tenz q
iura antiqua corrigantur Nam tex. i capi
ut cã de app. cogn. s. causas v. si quidz
ex portis loquitur de liberis qui postumi ab
intestato succede Si quantu ad successioz
ab intestato nulla e dria emancipationis
et patrie ptatis ut in aut. de hi. q ab
inte. s. nulla qd. ic. p hoc addit ipe cont
qua e fauor filij emancipati / dic cu
ipe nis nullu / et hr uere venire p g
tit et stare dubio lic / de hc. vtrũ di
cat nullu ul veniat qd. nos. dixi. s.
n. i. l. gallus s. in omnibus et eius si
tamen illa opi. puto vera Si pemius
ptitione factum ee a sciente se filiu hre
secus si ab ignorante et sic intellig
glo. dca. l. i. C. de bo. po. cont. oib nec
obstat pdicta i. de l. iii. l. n. q los dele
gatis rlictis a ptito que no valent si de
legatis que leguntur ab intestato quo
confirmant rupto testo ex cã ptitionis
ut dixi in dca. l. n. Quinto e videndu

verum aut. ex ca. habeat locum v(e)l ttr v(e)l falso
p(er) querelam contra eam est a filio exheredato
vel p(er) exheredato hinc in hoc s(ed) ualete
opi. Nam mar. dicebat q(uod) hodie non
habuit locum querela et sic non p(re)dicta
et legatum remanet firma p(ro) dampnum aut.
cuius opi. reprobant in. l. i. c. de testa. alij
dicunt q(uod) habet locum querela est hodie cum
licet de iure antiquo testo. v(e)l falso p(er) quere-
lam legata non deberent. vere debentur
p(er) aut. ex ca. et hoc tenet glo. in. l.
papinianus. § si ex ca. ff. de inoffi. te. et
l. nam hinc § i. c. a. et l. inter uiro. §
fi. ff. de testa. tu. et q. delen. l. cum filio
in prin. Tercij dicunt cum ista fuit opi.
azo. in summa q(uod) aliud est testum esse nullum
ipso iure q(uo)d est cum ca. non est iniusta in exhe-
datione ut. s. dixi et nunc habet locum aut.
ex ca. aut ca. fuit iniusta et tunc q(ui)a omne testum
rescindatur p(er) querelam s(ecundu)m eandem opi. legata
etiam rescinduntur et iura antiqua non cor-
riguntur hoc probat p(er) textum quia quando est
testum nullum legatum non habet dependenciam
ab institutione S(ed) quando est aliquod s(ed) rescindi-
tur p(er) querelam secus ut dicitur in sil. in. l.
nam et si sub condicione. c. e. l. in. i. ff.
de li. et postu. Quarta ut huius tenet
istam opi. tamen non eis displicuit infra
eo q(uo)d dicitur quando testum est nullum legatum va-
lent est contra. l. iii. quia in prin. in prin.
de le. ff. tamen. inde q(uod) dicitur q(uod) quando testum irri-
tatur p(er) querelam legata rescinduntur propter
dependenciam est contra. l. Si miles. ff. e. si
frater de opi. azo. dic q(uod). l. ii. quando sp(eci)ale
non ob. l(oqui)t(ur) enim s(ecundu)m iura antiqua s(ecundu)m q(uae) le-
gata non poterant ualere a se nisi ex testo
adiret. hereditas hodie secus in casu
autentice ut. s. dictum non ob. l. si mi-
les q(ui)a ibi testum ab inicio ualuit unde
sp(eci)ali non est in ibi dixi et sic ratio azo.
adhuc durat huius opi. assignat aliam
rationem quia ubi testator inseruit causam de-
linquendi in duobus. s. in exheredando et in
scribendo falsam causam S(ed) quando causam non
inseruit delinquendi in uno tantum ideo minus
punitur et sic quo ad institutionem tantum testum
irritetur Ista ratio reprobatur p(er) doc. quia enim
si inseruit causam veram et p(ro)bandam non p(ro)-
batur est in nullo deliquit et tamen tantum
testum irritatum s(ecundu)m eos cum fuit
quinta opi. Ja. de are. quia tenet hanc opi. p(ro)
aliam rationem s(cilicet) q(uod) tex. in aut. ex ca. dicit ut
rescissum sit testum in corpore autem sint enarre-
natione et sic intelligitur quando irritum ipso
iure sicut opi. non placet cum ibi non irritum
non est in corpore S(ed) in uno. § dicit enar-
rato testo etc. In alio dicit rescisso
et glo. intelligit ibi enarrato. s. p(er) simile
et sic agebatur querela que p(er) causam in
ablatum absolute vel solvitur in quantum
ut. l. a(d) restitutionem de condi. i. et de Quod
§ dicit enarrato testo. 4. sic testum p(ro)-
mittetur et hoc declarat in alio §
ubi dicit vel falso debet enim fieri q(uod) aut.
ex ca. sumitur ex duobus §§ in uno loco
quando p(ro)p(ter) p(re)terit filium In alio quando filius
preterit parentem et in uno dicit enarra-
to et in alio dicit vel falso ut dictum est
unum fuit vide opi. querenda qui tenet
p(ro)p(ter) primam opi. et adducit rationem quia quando testum
irritatur p(er) querelam irritatur testum quando
deme[illegible] et sic legata non debentur
ut. l. circa. ff. de inoffi. te. et in hac opi.
videbatur inclinare dominus Ja. bu. dum legeret
dictum. l. papi. papi. § si ex ca. p(ro)pter quod
audiui cum legeret aut. ex ca. nichil fir-
mauit ideo istud non probatur nam licet
olim testum rescinderetur p(er) querelam q(uasi) sub
colore dementie ut. l. hoc colore de in-
offi. te. tamen ille color hodie non que-
ritur S(ed) irritatur in toto ita dicit ipse
q(uod) [illegible] colligitur in corpore unum sunt
dicta aut. quando ca. iniusta non fuerit vera
non enim potest dici [illegible] dementem qui exhe-
redavit filium ex iusta ca. quam probabat
veram s(ed) p(ro)pter non reperitur. Va(lde) ul(tra) non
probaretur et hoc tenet Ja. de are. mallo
magis s(ecundu)m alio pacto unum fuit viij. opi.
dy. qui tenet rationem eius a p(re)cedenti opi.
dicit enim aut causa [illegible] est iniusta et ex p(ro)-
pter hoc non reprobatam et habet locum aut. ex
ca. aut ca. non est iniusta in exheredatione et
tunc testum irritatur in toto dicit ipse
q(uod) colligitur in corpore unde sunt dicta
aut. d. cy. scribit in dicta aut. et audiui
ipsum dicentem q(uod) plures respexit corpore
et nesciuit illud colligere dicebat autem
q(uod) multos interrogauerat qui dicebant
idem. s. q(uod) nesciebant hoc colligere ex corpore
in. ver. q(uod) dy. hoc colligat ex alio de
duobus lectura p(ri)mo ex § sumunt h(ec) obs(eruata)
non fuerint ubi ne filij falsis accu-
sationibus circumveniantur te. Nam non dicitur
falsa accusatione quando causam in ingratitudinis inserit
quae vera non probatur ut ipse colligit
ex § sumunt. hec obseruata non fuerit
in fi. in v. in aliquo aut negotio dis-
ceptatur etc. ubi non hoc expresse dicit
s(ed) bene insinuatur Ista opi. non placet
tamen nam s(ed) sic una ratio in corpore ne filij
accusationibus circumveniantur q(ui)a oportet
exheredat ca. iniusta Secunda tamen ibi
annectitur alia ut ne aliqua circumventione
in parentibus subiacentur etc. q(uo)d et vero
contigerit exheredatione sine ca. et eciam p(ro)pter
a sacerdote ut. ff. de xxi. § tex. dicit Sim
aut hec obseruata non fuerit et sic legat.

generalis. si non fuit observatum illud quod p-
cepit de institutione certe | sive non fuerit
observatum illud quod precepit de probatione
cause. non ob. tex. in § in aliquo autem
negatur contra. Nam ibi Imperator sic pronunci-
avit quod rumpit testamentum ex falsitate dolo et
machinatione quadam | ibi dominus dicit quia
dolo et machinatione quadam fuisse con-
positum comperimus etc. Unde magis hic pre-
nunciavit ex causa falsitatis quam preteritionis vel
exheredationis | Preterea licet tex. ibi hoc diceret
expresse | tamen ibi fuit pronunciatio principis
cuiusque fuit hec constitutio | unde sicut autem
ex causa unde tunc pronunciavit Impera-
tor iure antiquo | que pronunciatio esset
hodie iusta secundum illam constitutionem. Teneo
ergo cum glo. simpliciter quod rupto testamento simpliciter
vel alio quocumque modo ex causa preteritionis le-
gata et fideicommissa remanent firma
per autem. ex causa quia hoc est facta a sciente testato-
re et sic bene hic loquitur iste tex. ut dicitur
in precedentibus dubiis | hoc tenet glo. in
quamque locis que sunt allegata. ¶ Sed contra
predicta oppono. ex testamento ex quo non aditur
hereditas | non possunt deberi legata ut
ff. si nemo de testa. iii. et de re. iur.
l. si nemo sic contra loquitur. quando testamentum
non irritatur ex causa preteritionis vel exhere-
dationis facte a sciente re potest esse | quia quando
ex alia causa hereditas non aditur. vadat ad
illos contra preter spem et voluntatem testa-
toris unde eos testator servare et non existi-
mavit. Sed quando irritatur ex causa preteritionis
vel exheredationis facte scienter tunc testator
cogitavit servare eum | quem exheredavit
vel preteriit scienter illi ut potuit. Sed
cum eum privabat tota hereditate que sibi
debebantur | ideo magis presumitur quod vo-
luerit eum servare legata id legatum ad
fuit ¶ Ultimo est videndum de in dicta autem
quod testamentum rumpitur quantum ad heredis institutionem
tota firma permanet quando continentur
apposita cetera | sic substitutiones directe
per quos non succeditur defuncto | sed pupillo
vel forte filio mente capto | quod dicitur ut
dixi in l. i. § fi. de vul. et pu. subs. glo. et
dy. tangit. Item fideicommissa et alia lega-
ta et fideicommissa particularia tutele
dationes nec expresse dicitur in corpore unde
dicta autem sumitur | ex quo apparet quod non est
contra opy. dy. quam ipse ponit in l. i. de vul.
et pup. dum dicit quod ea que non sunt reli-
qua nisi in testamento non remanent valida per
illam autem | nam tutele datio non potest
relinqui nisi in testamento ut l. i. C. de testa.
tu. et tamen remanet valida. Item ex hoc
dicto quod continentur exceptiones remanet
firma eadem ratione sicut institutio. Item
illud quod est remissum in vi. modi remane-
ret firmum ac vim legati vel ob-
tineat ut l. fi. C. de his que sub modo
Item ea que sunt relicta in vi. conditionis
remanent in eadem tamen | in quo certum
per dictam autem. an autem id quod debebat
dari heredi instituto | cum conditionis im-
plende causa dari filio filio preterito vel
vel exheredato apud quem remanet heredi-
tas dicitur ut colligitur ex l. is cui q.
de con. inde. et l. quod conditionis de con-
con. morte et l. qui heredi. § i. de con.
et de. Item si erat gravatus hic sub con-
ditione si decesserit sine liberis an filius
preteritus ad quem vadit hereditas manebit
gravatus si decesserit sine liberis vel
cum decesserit heres suppono | dicit ut dixi
in l. peculium § fi. i. de le. ii. Item an
institutus ex re certa censeatur dicit ut
dixi in l. ex facto de her. insti. Item si ad
erat relictum filio exheredato vel preterito
quod rumpit testamentum an illud censeatur
dixi in l. maximum C. de libe. preter.
Oy. ponit in autem ex causa multi sibi dis-
putavit et tenuit quod ei non debetur ut ey.
refert quia opy. ego teneo pro rationes
suas | pro hoc videtur casus l. si quis ob-
la. de le. i. Si non solus ff. ubi legata
que censeatur exhibita si quis ob. ca-
re ne censeatur. et que vis est testam.
impugnare ex pluribus vel casibus ut de le.
pi. s. l. filius | et istud puto verum ¶ Sed
est videndum qua actione petuntur legata
et fideicommissa ex isto testamento rupto ex
causa preteritionis vel exheredationis | quidam
dicunt actione ex testamento | alii dicunt actione
ex l. illa et ista fuit opi. hug. que cor-
rigitur in autem ex causa in verbo glo. oy.
tenet contra quod probatur | quia quando illud quod
per se est inutile confirmatur agitur ex
confirmante | non ex confirmato ut l. po-
stumus § fi. B. e. fac. ad tre. l. si quis po-
stea § de her. insti. l. ast | hoc tenebat
pe. et dy. | alii dicunt quod agitur actione
ex testamento quod tenent ja. de ar. et ja. bu.
et hoc puto verissimum. Nam tex. in
corpore unde sumitur dicta autem dicit tantum
non rescissio id obtineat testamentum | et sic
apparet quod testamentum ipsum sit validum quo ad
legata ut sic non nascatur conditio ex
l. contra testamentum. Sed ex testamento ipso roborato
l. ut l. obtinente hereditatem de nego. gest.

et ff. de pac. l. legitima ubi dicitur quod contra-
ctus l. roborantur / oritur actio ex ipso
contractu / pro hoc vide eius expressum
in l. fi. § de her. inst. Et ex hiis colligitur
de ermanno q. dicit statutum quod testa. man-
dentur executioni sicut diffinitive sine
ino peremitur legata ex teste rupto ex
causa preteritionis vel exheredationis / sicut quidem
pereunt condicione ex l. non habet locum
statutum quod dicit quod testa. mandentur ex-
ecutioni si petitur actio ex teste nec
habet locum statutum et moreantur execu-
tioni et ita fuit pronunciatum per dominum thadeum
de pepolis nec dominum ben. ¶ Ultimo
est videndum / quod testum remanens validum
quo ad legata si in teste est apposita
ista clausula si non valet iure testi / valeat iure
codicillorum an dicta clausula non operetur aliquid
quod glo. tangit et dicit in dicta auct.
ex causa et videtur quod non quia valet iure testi / quod
ad alia sed dic ut expone plene de iure co-
dicill. l. i. sinum expedita de prima parte
¶ Demum ad secundam partem dicitur hic sup-
tinere a filiabus avocaverit ¶ Quero
quid si coniuncti essent secundum glo. dicit idem
per eandem rationem / quia testum est nullum licet
sit aditum. glo. ff. c. l. postumus. ff. de iniusto rupto
Sed bene intellectum que ibi dedi non est glo.
Sed contra glo. videndum est an coniunctis
institutis institutis potest esse idem nam
hic avocavit a filiabus prelibatis coniuncti
debent avocare tertium quod invicem succedit
Sed intelligas hic coniunctis l. fratribus similiter
emancipatis / aliter fateor quod contra adver-
aret ¶ Quero quo iure testum irritatur
ex causa preteritionis et exheredationis secundum ar.
hoc sunt secundum opinionem quia quidam dicunt
hodie non habere locum querelam quod re-
batum ff. de testa. l. i. alii dicunt quod in pre-
teritione inofficiosa nichil innovatur quod re-
probatur ff. c. l. omnibus unde obmissis ul-
timis articulis secundum opinionem quam teneo distinguendo
nota per tres casus Primo quando querimus
de descendentibus preteritis vel exheredatis
Secundo quando de ascendentibus Tertio quando de
collateralibus Circa primum dic aut fuit
preteritus vel exheredatus a patre vel eius linea
ut avo paterno et similibus / aut a matre
vel eius linea ¶ Primo casu aut erat fi-
lius in potestate aut emancipatus Si in
potestate / et tunc aut est preteritus et testum est
nullum ipso iure / et potest petere contra tabulas ut ff.
maximum vitium de libe. et post. quod intelli-
ge Si tenebat primum locum ut dixi in l.
gallus § et quid Si tamen ff. c. l. Si vero
fuit exheredatus tunc aut fuit iusta causa
legitima et ideo causa venire per querelam inoffi-
ciosi testi et si quidem causa probabitur omnino
repellitur ut in auct. de her. et fal.
§. exheredationis / alias testum rescinditur quo
ad institutionem tantum ut ff. dixi Si non causa
non fuit iusta et tunc potest dicere nullum
ut in auct. ut cum de app. cog. § aliud
vero causae inspectio est hodie de subtilitate ut nota
ff. de testa. l. i. Si vero queritur de filio eman-
cipato et tunc aut fuit exheredatus et
tunc idem quod in filio emancipato in potestate
ut ff. dixi / quia aut cum causa vel sine causa Si
fuit preteritus sine causa / et tunc idem quod in filio
in potestate constituto quia dicit nullum
et potest venire contra tabulas. aut fuit pre-
teritus causa adiecta et in hoc differt e-
mancipatus a suo filio cum dicat nullum
et petere querere contra tabulas ut dixi Eman-
cipatus non habet iure venire contra tabulas ut
dixi in auct. de her. et fal. § exheredationis
et ibi glo. Secundo casu quando exheredatus fit
a matre vel eius linea exheredatum aut
eius preterito per exheredationem est / aut generaliter
preteritus vel exheredatus cum causa / et ideo causa veni-
re per querelam ut inst. de her. di. l. § inst.
aut sine causa et dicit nullum / quia testum de-
ficit in suis subtilitatibus / cum causa inspectio sit
de subtilitate ut ff. dixi / et hoc in filio iam nato
In postumo vero non potest inferri causa ut l.
si quis in suo § legata. C. de inoff. test. et
sic secundum dicit nullum Contra per causam fac. ff. de
inoffi. test. l. si maritus similis ubi si per
tertio fit causa / hoc locum querela secundum
ibi loquitur in exheredatione et ibi dicit glo.
quod patet quia ibi dicit competere querelam que
causa inrediendi nullum non competit ut l. in
aux. C. de lib. pre. et inst. de inoffi. test.
causa aut Ex pedito ergo in eodem quod antiquum per iure
antiqua testum rumpebatur ipso iure et per
iura nova vel innovatur Sed quando filius ha-
beat iure venire per querelam vel contra tabulas
tunc est hodie aditum in favorem filiorum
quod per priorem inseratur causa legitima vel testum
est nullum Et potest quantum ad modum rumpen-
di / quantum ad preteritionem legatorum dicit ut ff.
dixi Circa secundum principale scilicet quando querimus de ascen-
dentibus preteritis vel exheredatis / dic aut loquimur
de matre vel eius linea / aut de patre vel eius linea
Primo casu aut preteritur / vel exheredatur sine
causa et testum est nullum quia deficit in subtilita-
tibus ut dixi. ff. dixi causa causa et tunc sine pre-
teritur sine exheredatur idem est quod sunt heredes
necessarii interveniente querelam causa talis preterito pro
exheredatione habetur ut inst. de her. di. § .
mater. et licet ibi loquatur in descendentibus
preteritis Idem in ascendentibus ut C. de inoffi.
te. l. i. Si non queritur de patre vel eius linea
et tunc aut pater vel avus est preteritus vel exhe-
redatus a filio emancipato aut a filio in potestate
constituto Primo casu aut sine causa et
testum est nullum / quia deficit in subtilitatibus.

ut s. dixi aut arz eam et tunc aut e priuz
et hr qr tab. ut l. si a pre quis firma.
l. i. aut est exheredans et hr quedam
ut l. i. C. de in offi. te. et l. pe. filium arz
filibus Si uero e pteritus a filio in ptate
constituto et tunc aut testator testatur ex
castrensi uel quasi et non potest dici sit testam
te nullum ex defectu psone testantis ut
ff. de testa. l. qui in ptate et C. qui te.
fa. po. l. pe. Si uero testator inciuile est
uel quasi quod potest glo. variant uia quia di
cunt quod tale testam nullo modo pot re
trattari ita non in aut. ex cam C. de inoffi.
te. l. de inofficioso et ff. de inoffi. testa.
l. i. quia dicunt glo. quod testam non rupitur
sed agitur ad laniatam querele ex d. ut
no. C. de epi. et cle. aut. plr. cz. et C. n.
l. cum lege. et in aut. de sanc. epi. §.
pbitec quia glo. dicunt quod inua auctem
corriguntur in hoc quia hodie testam si
ly sit castrensi uel quasi subiacet quere
le ut no. C. de inoffi. te. l. si. et C. ad cam
ll. aut. in testo. et ff. de inoffi. te. l.
pap. §. pap. et l. si a pa. quis sa. uu.
merita et hanc opi. tenz Ja. de are. q
mi placet pbatur ex corpe vn sumt
aut. ex cam na lex lo. in filio fa. in cam
in quo pot testari sed non pot testari
nisi in castrensi uel quasi que in illo
cam lo. dic q. aut filius in ptate preterit
uel exheredat prem sine cam et testam est
nullum ipso iure quia deficit in solemnibus
ut s. dixi aut cum cam et tunc aut preterit
et dicit nullum aut exheredat et e locum
querela ut s. dixi in filio pteto ¶ Cir
tam pnle. s. an queramus de solemnitatibus
tunc aut de his et sicut aut de uolun
tatibus pmo cam aut de veteris ini
et nullo modo admittum. ut C. de inoffi.
te. l. si et imp. in. aut de consanguineis uel
veteris quia tunc sine sint pteriti sine
exheredati ueniunt pe querelam duobus concur
ribus s. quod turpis psona sit instituta et
quod cum ingratitudinis essent que pomis
in corpe de imp. et §. ingratitudinem
pbatur ut dicit l. si. C. de in offi. te.

¶ Quid ex ponis modo quod testam in ualidatur
uel per querelam uel per contrariam uel per inualidum
nullum practicam quere hunc C. iur. de
inoffi. te. pterita bo. po. pot per contrab.
huiusmodi ut ti. de bo. po. contra tab. et ex ea i
l. i. §. si cum cognita de bo. po. de iur ne
dicendi nullum non huiusmodi specialem ti.

¶ Quid ergo quando pponatur querela. dicimus
apte quod ne sit necesse facere mentionem de nul
litate testi sed simple petit hereditatem ab
intestato et si excipietur de testo re

plicabitur de nullitate uel si dum dicit
Si pteritus a filiis aduenerunt re. vide
tex. expressum C. de ordi. iudi. l. i. et hec
est bona practica cum enim ipso iure sit
nullum non e necesse quod a iudice postuletur
ut l. que sub condicione insti. de q. inutili.
possz tamen si quis uellet prius petere dcl
testam pnunciari nullum et hec fierz
per officium iudicis ut expo ple in dict. l. que
sub condicione insti. dic ut ibi ¶ Expedi
ta q. sa pte remanet ad tria pte
hic dicit si filius pteritus non uult dicere
nullum quod testam non confirmatur expo.
in hoc testo sunt instituti alii heredes et
sit uolentes ab intestato sine q. pri
mus approbat testam sine non ista voluntas
oz confir. ut l. hac consultissima §. si
quis aut et §. ex impfco C. de testa.
sed ubi lex inutile impfcto vero solep
mutatis hic in testo impfco vero pteri
tus fuerit non ff. de v. l. i. l. si is qui testam
et l. si filius qui in ptate dicit quod dic
ut dixi i. de q. tabul. l. si duobus §. si
pnus ¶ Sed oppo in aut. ut cum de app.
cog. §. sine q. ubi dicit quod si hoc obs
uata non fuerint filii liberi cana
lonice vocentur et quod lo. de pnulis
pteritis dicit exheredatis uenit adueniu
tes ab intestato ex hoc arguitur quod filio
pterito testam rupitur et lex preuidit
uel dispendio de hereditate vn applic.
filii pteriti nichil ut quod possit opari
contra dispone l. xx. hoc Ja. de bel. hodie
dicit istam l. non hre locum liberis expsta
tibus quia lex pnudit eis Ez pmo
contra in ua e. ut cum de app. cog. non vetat
ad impugnandum testam pteritis sed ad
iuuandum et ualidandum iustum pot dici
q. quod illa aut. limitatur per istam l. si
quod ex cam pteritionis uel exheredationis testz
irritetur nisi fuit approbatum per istam
l. ut C. de leg. l. uia et posteriores et
qui sacrosan. eccl. l. sacrosanctam quiete aute.
offeratur et istud com. tenet glo. ut
colligitur ex glo. quas ibi allego ¶ Op.
insti. de he. l. impl. sed illud quod dicitur
ibi testam non ualet in quo e filius p
teritus vero e si uelit testam dicere nullum
et inde istam glo. et signa que inap
uel de pponens ze. ibi non si semp ta
ceat re. continuit ista glo. quod filius de
clarat oz mentionem sua si uult dicere testz
nullum cum inueri est aliquid ex pssmo
in glo. C. de bo. po. contra tab. l. ii. facit
quod no. ff. de testa. l. i. et hac glo. rez cy.
in l. callus inducitur magna

moderni aut dicut q(uod) p(er) cau(sam) l. fi.
tutis. et iulle. ex eo. l. i. in fi. et ff. e(odem) ti.
l. i. fi. in quibus d(icitu)r q(uod) p(ro) uno filio p(ri)ndo
alii filii statim p(ot)est venire ab intesta-
to / q(uia) inter(dum) testam(en)tu(m) no(n) e(st) aliquod q(ui)a
q(ui)s dum e(st) locus testario successionis no(n) e(st)
locus succ(essi)oni ab intestato et h(ic) i(n)fert
c(ontra). C. de bo. po. h(oc). i(n)stit. l. ii. Tenet
e(rgo) ist(i) q(uod) e(x)animat(ur) q(uod) filius p(ri)etu(s) ex-
p(re)sse app(ro)bet nec sufficiat siletat
Ego dico sic qu(od) filius app(ro)bat exp(re)sse
et tu(n)c no(n) e(st) dubiu(m) q(uod) testam(en)tu(m) (con)firmat(ur)
ut hat. l. app(ro)bac(i)o aut(em) exp(re)sse e(st) facie(n)s
aliq(ue)m actu(m) p(er) que(m) inducit(ur) absten(tio)
ab he(re)ditate p(ate)rna ut tex. hic exp(re)sse
dicit q(uod) si de bonis p(at)ris abstineat
(et)c. qu(an)q(uam) filius app(ro)bat testam(en)tu(m) tacite
ut quia facit aliq(ue)m actu(m) qui no(n) poss(et)
p(ro)cede(re) nisi testam(en)tu(m) valeret ut peten(d)o
q(uod) tut. no(n) cu(m) p(otes)t testam(en)tu(m) (con)tendi(tur)
q(uod) tut. nisi p(re)supponat(ur) valere et tu(n)c
v(ide)t(ur) illud app(ro)bare t(ame)n testam(en)tu(m) sic factu(m)
/ no(n) t(ame)n b(e)n(e)f(ic)iu(m) sit dictu(m) in dic(t)o app-
ellante a s(e)n(tentia) falsi (con)tra. ut l. iii. (ff.)
falsus. t(e)s(tamen)to. ra. ha. et hoc q(uod) dico de
filio p(ro)batur. ff. de q(ui). tut. l. is qui in
p(otes)tate et l. si duo facit q(uod) no(n). C. de
bo. po. (contra) tab. l. ii. et de le. p(rest)a. l. max
im(e) Idem si legatu(m) ex test(amen)to accep-
taret ul(tra) aliquid sil(ite)r faceret ut l. pl(ac)e(t).
ff. de inoffi. te. qu(an)q(uam) filius no(n) app(ro)b-
at exp(re)sse nec tacite p(er) aliq(ue)m actu(m) s(ed)
solu(m) tacet et tu(n)c an p(ro)ter taciturnitate(m)
inducatur app(ro)bac(i)o testam(en)ti sit op(ini)o ut
dixi dico siq(ui)de(m) filius tacet tame(n)
facit aliq(ue)m actu(m) p(er) que(m) inducat(ur) adi-
cio ul(tra) i(m)mixtio in he(re)ditate p(ate)rna tu(n)c
exp(re)sse no(n) dic(itu)r inutilu(m) / ut hic d(ictu)m dic(itu)r
si p(re)ter he(re)ditate(m) adueniu(n)t Id(e)m puto
si b(onorum) he(re)ditario possident eade(m) r(ati)one
q(uia) h(oc) dic(itu)r Si bonis se p(at)ris abstineat
s(ed) q(uan)do se i(m)miscent secus / si vero nulli
tale(m) actu(m) faciu(n)t tu(n)c siq(ui)de(m) tacet
tantu(m) t(em)p(or)e q(uo) p(re)scribatur ius adeu(n)di
ul(tra) i(m)miscendi de iure ciuili infra .xxx.
annos no(n) e(ss)et dubiu(m) quia p(ro)ria sit
que(m) excludi repudiat(ur) ul(tra) q(uod) ut
l. ii. (ff.) expectandi. i. de bo. po. s(ecundu)m tab.
Si nec tacet tanto t(em)p(or)e tu(n)c glo. uide(tur)
uelle q(uod) si p(er) tantu(m) taceat p(er) annu(m) q(uod) ex
tali test(amen)to detur bonoru(m) poss(essio) s(ecundu)m tab.
tex. est et glo. i. de carbo. edic. l. si
impubes. (ff.) fi. (con)t(ra) ibi aut(em) no(n) accip-
iu(n)t (con)t(ra) h(oc) q(uod). tab. ul(tra) ab intestato bo-
noru(m) poss(essi)o(n)e(m) s(ecundu)m tab. et ita intelligit
ibi glo. q(uod) m(ihi) r(ati)onabile uid(etur) ex hoc c(ontra)
sic app(ro)bato detur bo(noru)m possess(io) s(ecundu)m tab.

no(n) aut(em) adierit he(re)ditas de iure ciuili
i. dictum / s(ed) p(re)tor tacere(m) p(er) annu(m) h(abe)t p(ro)
obmittente merito succedit edictu(m) pre-
tor(is) ut det bonoru(m) posso (contra) tab. p(ro)ba(tur)
in dic(t)a l. ii. (ff.) expectandi. i. de bo. po.
s(ecundu)m tab. Cont(ra) hoc in(fra). C. de iure deli.
l. sin(e) at (secundum) eu(m) ubi ille qui r(e)pudiat bo-
noru(m) posso de iure p(re)torio no(n) p(ro)hibe(tur)
succede(re) de iure ciuili ab intestato q(uam)
istam glo. r(e)p(ro)bant Et si ius ea(n)d(em) sust-
ine(re) no(n) in e(o) q(ui)a ibi lo(quitu)r qu(an)do aliq(ui)s r(e)pu-
diat de iure p(re)torio ex test(amen)to nec e(st) ali(u)s
qui posset ex test(amen)to succede(re) / hic vero
e(st) aliquis qui p(otes)t succede(re) ex test(amen)to ut
dic(t)a l. si impubes. (ff.) fi. ¶ Opp(ositio). C. de posthu-
h(eredibus). insti. l. ii. glo. dicit ibi in postu-
hic in iam nato (con)tra et no(n) ui(detur) b(e)n(e) quia
si filius (con)firmat(ur) testam(en)tu(m) ruptu(m) nati(uitate)
ul(tra) agnatione postum(i) qua(m) ruptu(m) p(er) ag(nationem)
filii iam nati ut ff. e. l. postumus i(n) p(rin)-
cipio (con)t(ra) q(uod) in l. (con)tra impubes decessit
in tali statu in nil intelligebat ru(m)pi
p(otes)t sibi imputari app(ro)bacio ul(tra) r(e)p(ro)bacio
sic d(ebet) intelligi / q(uod) no(n) ff. e. l. qui ne(c) dic(itu)r
¶ Opp(ositio) testam(en)tu(m) no(n) p(otes)t pende(re) ex alterius
uoluntate ut l. illa instituc(i)o de he(redibus). insti.
e(rgo) no(n) p(otes)t (con)firmari ex uoluntate filii
s(ed) no(n) p(otes)t (con)firmari in alterius uolu-
ntate a testatore ut ibi s(ed) a. l. sicut hic
¶ Quero ad q(ui)d. q(uan)t(um) ista p(er)te(ns) q(uod) p(ri)mo
uenit ex isto testam(en)to sic app(ro)bato possit ad-
iri he(re)ditas de iure ciuili uel e(st) uia
q(uod) petatur bo(noru)m posso s(ecundu)m tab. de iure
p(re)torio ut ff. l. p(ro)xima in ii. glo. et i(n)f(ra) de
(contra) tab. l. quod uulgo. C. de q(ui). tab.
l. ii. et ff. de pen. he(red). l. i. ubi glo. h(oc)
firmat Ingeniu(m) q(uod) possit adiri de
iure ciuili tenuit glo. i. de le(gatis). p(re)s. l. si
duo. in glo. p(ri)ncipali / d(ictu)m dicit / s(ed) adit
ul(tra) bo(noru)m poss(essio) petit et C. de insti. et
l. si p(ate)r q(uod) p(ri)us / quia glo. in l. cu(m) ius. Cyn(us)
lega(ti)s ponit o(mn)ibus casus in quibus hodie e(st)
nec(essari)a bonoru(m) poss(essio) s(ecundu)m tab. / nec ponit
istu(m) (con)tra. in dictinctione magna quam
ponit in l. gallus et dic(it) q(uod) h(oc) test(amentum)
uallet de equitate nec declar(at) p(re)t(or) ul(tra)
ciuili s(ed) in quadam sua disputacione
determinauit q(uod) de equitate p(re)toria per
bonoru(m) p(ro)ditam iii glo. ff. l. p(ro)xi Id(e)m tenet
Roff. in ti. de bo. pos. s(ecundu)m tab. Id(e)m Cy-
n(us). in l. cu(m). C. u(n)de legi(tim)i et istud r(e)p(ro)bo noru(m)
p(er) bonoru(m) posso(ssio)n(em). ff. l. p(ro)xi quia si hoc testa(mentu)m
vale(t) de iure ciuili / p(ri)mu(m) rumpe(re)tur q(uod) e(st)
(con)tra l. si filius qui in p(otes)tate. ff. eo. t(itulo). q(uod)
no(n) q(ui)a eu(m) sit nec(essariu)m q(uod) agnoscat bo(norum) poss(essionem).
ora(tione) inducere i. annu(m) ul(tra) centu(m) dies ut
l. fi. C. qui admitti ad bo. po. ¶ Quero

quod si testamentum non habet solemnitatem iuris testamentum an possit approbari per venientes ab intestato dico quod non ut C. de test. l. non dubium / et facit cum approbatio filii fratrem qui testamentum rumpitur eius favore quia per tinus ut habet sed solemnitas non est inducta favore institutorum sed iuris publici ut dixi in l. nemo potest ff. de le. i. nam approbatio non potest validare testamentum. ¶ Quero si testamentum habet solemnitatem defectum tamen in eo sunt ministrum nominantes ab intestato sed contra talem defectum succurritur per l. hac consultissima § si quis autem C. de testa. Et ibi defectus praetereuntis an potest approbari forte sic ut dicit l. si duobus § si plures. Quod si loquitur in filio praeterito quod in aliis liberis praeteritis forte idem ut ff. de le. pr. l. 184 in princ. et § si duo et l. maximum et C. de libe. pr. l. maximum. ¶ Quero quid si praeteritus approbavit an testamentum convalescat equitate huius l. iste per alium non potest esse cognitus isto modo quod pater prae teritis non dicebat nullum sed dicebat per tus non dicebat nullum ut dixi in distinctione praecedenti per vim accepta equitate huius l. testamentum confirmari eadem ratione nihil cum expresso expressum. ¶ Quero si filius praeteritus non vult dici nullum an ab his factis praeteritis potest nullum dici / sicut dicimus in quarta ut l. si post mortem in fi. § de quarta falc. dic ut ibi dixi. ¶ Item quando usurarius facit testamentum / et aliquis facit ut in ipso testamento non praestitit cautionem de restituendo usuras per formam extra de quasi de usur. li. vi. postea praestat idoneam cautionem / an testamentum convalescat. Io. an. quod glosavit vi. librum dixit quod si postea videns quod multa reprobabant opinionem suam per l. i § filius ff. de le. iii et ff. de testa. l. si filius / quam glosavit cle. in t. de sepul. dixit quod testamentum convalescat quo ad sepulturam et ita intellexit dictam suam in dec. c. quasi de usur. li. vi. dominus P. de martellis antiqui fuerunt iste glo. disputavit hanc q. et determinavit quod testamentum convalescit et ne tollantur omnia contra dixit sic / quia testamentum ab initio non valet / quia ille qui facit est intestabilis et ex post facto non convalescat ut l. i. § si filius ff. de le. iii et de her. insti. l. filio quia testamentum non valet ab initio propter defectum heredis instituti et non idem quod dicit in l. si alienum § in extraneis de hered. insti. quia defuit ab initio ratio solemnitatis et nunc idem quod non convalescat unico contextu debent adhiberi solemnitates ut C. de testa. l. antiquitatis et ff.

de testa. l. heredes palam in fi. ¶ Est quintus casus in quo testamentum non deficit propter defectum personae testantis vel heredis instituti vel solemnitatis sed deficit propter creditores qui fraudantur / ut quando ille qui non est solvendo instituit servos / nam ille testamentum potuit convalescere / si postea incipiat esse solvendo ut C. de nece. servis her. insti. l. i. et ff. de her. insti. l. qui solvendo non erat plus et. ¶ Item ad propositum c. quasi ex de usur. li. vi. non faciunt usurarium intestabilem / sed prohibent esse personas tali testamento dum dicit nullus esse personis tali testamento dum dicit nullus vel notarius testamentum interesse Item praestatio cautionis non est de solemnitate testamenti quod patet quia potest praestari caution ante testamentum per plures dies ut dec. c. quamvis. Sed cum certe de solemnitatibus debent fieri uno contextu ut dictum est determinatur expresse testamentum confirmetur cautione postea praestita C. de pri. impe. off. l. universa prolixe optime equitas illius l. ut ff. l. i. § item et hoc rationale quod hoc postea Io. an. posuit in novella super sexto ut dec. c. quasi. Bartholus l. d.

Si quis heres

Si quis heres institutus moriatur et sunt instituti non victus h. d. Op. glo. C. de his quibus ut indig. l. nec pertinet § si quis cum autem dicatur aliud in exheredatione quo excipiatur in extraneo ut l. quidam est res inepta in extraneo ut l. quidam cum filium ff. de v. ob. aliud in institutione quae est res apta in extraneo ut dixi in l. si filio § fi. ff. ti. l. Bartholus l. d.

Si ego

Si ego [illegible] ea testamentum non est facta de cum intestatus si testator prohibuit h. d. secus si non prohibuit h. d. ¶ Divide primo loquitur quando testator duos instituit et cuilibet extraneus substituit secundo quando eos invicem substituit tertio circa primum casum decet quale possit adiri hereditas sed ubi si ego tertio ibi in prima. ¶ Et declarare text. quod non uno casu glo. dicit in primo casu testamentum rumpitur in secundo quia rumpitur persona substituta a quo postumus est praeteritus In secundo casu non rumpitur quia non rumpitur persona a qua non sit exheredatus postumus / hoc videtur colligitur ex ista glo. per illa / infra in fi. pre. l. sup. vbe pure / hoc vero non placet dy. cum exheredatio non posset fieri a persona sed a gradu ut ff. eo. t. l. in § filius / dicit ergo dy. quod ratio est / quia in secundo casu non rumpitur alius substitutus qui me concurrente repellat in primo casu sic et sic hoc cum aliaz praeteritis habet me accrescendi non me substituimus Item dum declaro quando testator dedit substitutionem extraneum non prohibuisse ius accrescendi

vel instituti cum substitutionibus [illegible] ut C. de fideicommissis auth. hoc amplius et ff. de bo. pos. secundum tab. l. ii. § si duo [illegible] in l. qui pr. ff. de acquirenda hereditate. Nec in uno mortuo vel repudiante alio coherede non habet locum ius accrescendi et [illegible] prohibitum testatoris tacite substitutum [illegible] habet quia eius gradus rumpitur et quia testator non potest decedere pro parte testatus et pro parte intestatus. Totum testamentum est ruptum et hoc est ratio prime partis ut ff. a. t. l. si postumus [illegible] et [illegible] duobus [illegible] qui sunt instituti plures et invicem substituti per substitutionem testator voluit tollere ius accrescendi, non enim voluit tollere ius coheredum immo augere et sic habet utrumque ius ut ff. de acquirenda hereditate l. si quis heres et ibi no. et C. de impu. et aliis substi. l. testator et ibi no. [illegible] quod uno deficiente vadit in alium pro ius accrescendi et ista ratio secunde partis. In tertia parte ratio patet non enim unus potest adire an alium quia si adiret cum dubitatur de viribus testamenti [illegible] l. si de [illegible] ff. de acquirenda hereditate. Huius premisse op. ex glo. Causa textus [illegible] ad se [illegible] in testamento ut l. i. § si ex fun do ff. [illegible] sed illud verum nisi testator prohibuisset quod hoc fecisset [illegible] sub stitutum ut dixi Idem si al' prohibuisset ex presse ut l. quotiens § si duo ff. [illegible] et [illegible] habetur ex predictis quod testator potest prohibere ius accrescendi tacite vel expresse quod [illegible] l. domini § i. ff. de usufr. [illegible] et predictis facit ad intelligendum illa verba in [illegible] substitutio talis [illegible] re et [illegible] plus petere vel habere non potest de quo dictum in dicta l. quotiens § si duo [illegible] predicta op. [illegible] de l. quidam testator ff. de vul. et pu. ubi substituto deficiente redit portio ad coheredem pro ius accrescendi. Responsio quia substitutio vitiatur alio modo quam ex [illegible] petitionibus predictis l. ista [illegible] cum [illegible] rumpitur ut sibi locum faciat ut l. nam et si sub conditione ins. ff. e. [illegible] non autem rumpit ut ad alios vacat. Nunc redeo ad glo. op. ad pri. quod videatur exheredatus ab omnibus gradibus ut l. iii. § filius ff. a. t. l. [illegible] ut in glo.

Op. [illegible] quia substitutus non nocetur nisi ambobus institutis exclusis C. de impu. et al' substi. l. ple. [illegible] ibi sunt [illegible] substituti [illegible] hic singulariter. Op. quod potest decedere pro parte testatus et pro parte intestatus ut l. [illegible] de mili. testa. [illegible] quando testamentum rumpitur nascitur postumus qui [illegible] rumpit ut sibi locum faciat ut dixi et sic in [illegible] ibi quando rumpitur pro quadam et sic [illegible] in [illegible] non rumpitur vel quando [illegible]

hoc tangatur in [illegible] glo. in l. antiqua [illegible] hered. [illegible] Op. quod admittitur institutus nam si unus vincentur te [illegible] [illegible] instituti [illegible] postumum qui est exheredatus et postumus [illegible] substitutum [illegible] institutum [illegible] et substitutum ad eo quod ex eius persona testamentum rumpitur ut l. de [illegible] ff. de [illegible] et temp. [illegible] glo. quod fallit illa regula [illegible] de hoc ut ibi dixi et C. in auth. [illegible] C. de natu. liber.

Op. de [illegible] codicill. l. [illegible] quidam [illegible] qui [illegible] sunt [illegible] ibi [illegible] filii et [illegible] Iterum [illegible] [illegible] in [illegible] dicitur ut ibi dicitur.

Unus

Testamentum [illegible] testatore non [illegible] non [illegible] hoc dicit Bartolo de Saxoferrato.

De his que in testamento delentur.

Que in testamento

Primo ponit unum [illegible] Secundo exponit quod [illegible] [illegible] casum [illegible] [illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut [illegible] debuit [illegible] legi. hic exponitur verbum legi. Est non quod legi intelligitur [illegible] oculis que scripta sunt et sic [illegible] quod [illegible] non dicuntur lecta [illegible] l. ii. C. de [illegible] [illegible] nisi que [illegible] oculis [illegible] [illegible] Sed non de eo quod dixi in l. qui testa. § [illegible] ff. de testa. quod [illegible] debet dis ponere de sensu corporis non de eo quod intel [illegible] [illegible] hoc optime [illegible] [illegible] [illegible] intelliga [illegible] oculis [illegible] [illegible] [illegible] est hic quod [illegible] publica [illegible] [illegible] sicut sunt [illegible] [illegible] habebat [illegible] quod [illegible] [illegible] se habuisse dotem et [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] petebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] C. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] non potest legi [illegible] scripta in [illegible] [illegible] intelligere [illegible] et [illegible] [illegible] Illud instrumentum [illegible] facit l. si duo [illegible] § marcellus ff. de [illegible] Bar. l. d.

Sed inductis

hic expo nit verbum inductis [illegible] [illegible] [illegible] inductum [illegible] et [illegible] dicitur [illegible] in l. si quis [illegible] ff. de [illegible] hered. [illegible] verbo [illegible] et C. de [illegible] l. inductis et [illegible] [illegible] in principio Bartoli doctoris excellentis

Et ideo. hic format unam questionem circa premissa non tamen verba ad ea que notarius apposuit totum dic infine instrumentorum. sed ea que scripta sunt et addita inca contra manum scripti et addidi quia per hoc tollitur suspectio in instrumento non tamen quia scriptura non vel alicuius nisi solum ad ea que continentur sunt suspecta. ut hic bene facit notarius ponere quod suspectum est. sed in tali vel in alia parte set si esset suspectio in una parte tamen non esset instrumentum quia ad illam tantum referretur ut l. i. de libe. et postu. **Quid** quid si apparent plures suspectiones et notarius dixit simpliciter que suspecta sunt an omnia confirmantur que suspecta continentur. Dico sic nisi fraudis liberaas ut ff. l. proxima. § fi. Bar.

Sed et si legi. hic format aliam questionem circa premissa Bartholus. l. d.

Sed consulto. hic facit unam questionem circa id quod proxime dixerat. op. ad s. hunc de precedenti § qui aliquid delere. ita quod post delationem legi non potest aut hoc fit ante consumationem testamenti et tunc est presumptio testatoris quod si testator noluisset deleri aperte fecisset vel scribi ut in precedenti responso. Sed quia post consumationem testamenti hic locum distinctio huius §. aut est deletum consulto aut inconsulto

Et si quidem. hic incipit exponere verba posita in prin. l. ibi consulto

Si vero. hic exponit id quod in prin. dictum est ibi id vero quod non iussu Bartholus legum doctor.

Et hereditatis: iste versus refertur ad totum dictum. **Contra** quod hereditas semel data non potest adimi ipso iure per deletionem ut l. heredes palam. § ff. l. s. de testa. dicit glo. quod hic debet exponi non iure data sed efficaciter. Tu dic quod postquam perfectum testamentum deletur non iure data ut hic sed post aut deletur quia voluit decedere intestatus et ipso iure tollitur et applicatur venientibus ab intestato ut s. l. proxima aut deletur quia heredes reputantur indigni et non tollitur ipso iure. sed heredes sunt ut fiscus ab eis adimat ut s. e. l. ple. no. ob. l. heredes palam. §. i. quia ibi deveniunt ad actum ubi et sic requiritur sollempnitas sed deveniunt ad actum facti per hec opi. facit quod nota. doc. C. de testa. l. in eam et l. hereditas C. de his qui ut indig. **Ultra** glo. dicit quod ex tali teste licet posset adiri hereditas de iure civili non tamen potest peti bo. pos. sim tabulas ut in glo. Per quod patet quod si aliquis habuit instrumentum quod postea perdidit vel postea est deletum quod licet debuit posse petere

pro modum libelli non tamen potest peti executio instrumenti ex forma statuti de quo dixi s.

Cancellaverat. In dubio cancellatio vel inductio ad rem ipsi cancellatori adiecta h. d. no. quod quando sunt plures condempnati in una condempnatione et unus solvit illius tantum nomine debet cancellari. **Contra** non quod tota condempnatione cancellaretur uno solvente nichillominus condempnatio vel maneret valida in personis aliorum vel restringitur cum cancellatio ad eum cancellatorum. unde in una condempnatione et plures condempnatos et quod duo solverunt condempnationem totam cancellavit non advertit de uno qui non solvit an possit fieri in non solvente executio et dic sic quia cancellatio ad illos duos tantum refertur. Unde glo. que incipit Sed non solvit etc. quidam dicunt quod solvente ibi in ambiguo. Sed veritas est contrarium quia hic loquitur quando est dubium. sed quando est certum lex potest. et ibi solvetur. **Quid** quando sit dictum inductum et cancellatum et quando cancellare est prius vel inmodum crucis. Inducere est per medium ducere sicut ponitur per glo. in l. si quis liberum in glo. sup. ubi inducantur. C. de pen. his et l. inductum C. de solut. **Contra** C. l. xxi. Bo. ut glo. que distinguit tres casus et in eo quod dicit in dubio idem in l. in eam C. de testa. sed op. ibi et dy. s. reprobant quia nemo est indignus nisi appareat ut l. cum quidam. § i. eod. s. de le. ii. **Contra** l. pro. solvere ibi cancellavit omnes tabulas.

Proxime. No. quod imperator est iudex in causa imperii et in causa fisci adversus. s. t. i. l. et hec est contra multos in dicunt dicto. quod magni iudicantur in civitatibus que non recognoscunt superiorem sunt iudices in causis propriis de quo C. ne quis in sua causa. l. i. l. per Ju. et de eleg. C. nostri. et et de iudic. C. cum venisset. not. C. h. glo. hic super ubi notatur quod iudex non debet habere consilium cum advocatis litis et inprosive dictis contra quia solis iudex quod intellegunt consilium ut eis credentur cum sunt suspecti ut l. prior de in. di. omn. iudi. et l. fi. s. de testa. Sed collationem bene potest habere cum eis non ut eis credatur nisi quatenus iudici videbitur. Credo tamen quod advocatus non possit cogi ut consulat in causa in qua advocatus est sed alii cogi possunt ut C. de advo. div. iudi. l. i. in fine et quod no. C. de pro. sacro. scri. l. ii. li. xii. Bartolus

Noven. No. quod si fraudis liberatis

est quod in dubio inductum presumatur
mgsiltes gl. nigrum est ius coe et quod
de in libertate ideo puto in relicto ad pi
as causas eade ratione quod e insanabile

Pluribus ff. de code fco
sunt plura instra unius cancel
lacio alterius vires no tollit nisi de ute
consteter h. d. notarius instrm scripsit pe
in bastardello primo deinde illud ext
ense posuit in libro suo et in bastarde
llo cancellauit certe ista cancellatio no
nocet instro scripto in libro et hoc facit
quia cancellatio limitatur scdm causam
cancellationis ut ff. e. l. cancellauerat
scz causa cancellationis scdm more notarior
est ut id cancellet in bastardello quia
compleuit quod inscriptum est in libro gl. cc. Eade
facit si creditor reddat debitori instrm
cancellatum licet in libro notarii app
areat instrm incorruptum tamen quod
inceus sunt quod a toto debito recedere
ut l. qui cyrographum de probat et can
cellationes unius videtur totum instrm can
cellatum quia tales sunt inceus ut hac
l. fo riuso. Bartolus l. d.

De heredibus instituendis

De hedis instituendis Rubrica

Qui testatur
ff. de testa. l. hac
consultissima. scr
ipta est sic ff. ut
ne vitiat. Jf ff. C.
de consti. pecu. aut
scz qui so. in personali
tas ex parte eius qui obligatur vitiat
dispositionem ut ibi ex parte eius cui obligatur
queritur ut qui disponit ad sui quid
no vitiat ut hic et l. sup. ista. g. si qs
ita de v. obli. subintelligitur ena persona
na loquentis et ideo cum testator dicat aulis
heres esto intelligitur scilicet michi et propter hoc credo
quod si notarius dicat rogamus scripsisse
quod si notarius dz intelligi a partibus
vel a testatore Bar. l. doctor.

Si ex fundo ff. C. de hered. in
sti. l. quotiens. ibi erat alius heres in
stitutus vniuersalis hic no Contra gl.
si testator dixit tantum institutio in fundo
et quod plus petere no possit dicit i. e. l.
quotiens. § si duo. Bar. l. d.

Cum autem Questio an vitiat
testum si dicat liceat plat. quod sit p
l. errorem C. de testa. et exponebat
in pr valde gl. gl. quia hic sunt tres
negationes et iz due faciunt unam affirmationem
ut l. duobus i. de v. sig. tamen tres fa
ciunt oronem negatiuam. fac. l. i. §.
de tuta. pr inn. et p ff. C. de hui. fi.
l. ista. l. fiat ad. q. iudex in sua
dixit tantum absoluo et in expensis victum
victori nolo et successoribus victis tenere
rasura quibat vnum iudicabat. Facta
condepnatio expensarum quia deficiat verbum
condepno vel nde repetiuit ex prece
dentibus et ut qua. C. de sen. l. preses. Jng.
facit hec l. maxime in fine sin licet eiz
no sit verbum condepno tamen dz intelli
no obstat quod sum dz feri sin scripturam quia
hic lo intellecto quod sit instrm et hoc puto
verum licet contrarium fuerit iudicatum

Quia defunt conditionibus de prito
vel de pnti viciat institutionem
Sz si de futuro pertinebat si ex facto
testoris dependet h. d. sm dy ff. ep.
de l. qui hedi. insti. i. de con. et de. so.
hic loquitur in conditione de futuro que
dependet ex voluntate testoris vnde testatore
no inserendo cum ut permisisse ibi
quod contra dependet ex facto alterius vel
ex fortuna ita dicit dy. hic et no. gl.
in l. si quis ita scripsit hered. re. ff. ep.
de l. stichus qui meus erit i. de l. i. i.
eo quod ibi dicit de velatino quis vel qui
so. ut ibi ff. de l. si michi mem
i. e. so. ibi erat conditio impossibilia
que numquam fuit nec esse potuit ideo eius
defectus no vitiat hic autem fuit condi
tio de prito que esse potuit. Bar.

Seruus Si seruum an
institutione ut adiectam condictione
vocatur libertatem hic dicit. ff. de l.
dimus primo i. de ma. te so. ut ibi
ff. de l. quidam. C. de nec. heredibus so.
ut gl. et ibi plene

Si quis ita de adiectione alicuius
alterius pt agitur condicta hoc dicit Bal.

Qui sub certa condicione vel iz
vis institutionibus no iniunctur tamen quod
liceat adiunctionis mutari potest h. d. ff. ep.
de l. si seruum § si quis i. de acquir. hered.
so. pot desine esse heres si vult quo ad
effectum ut ibi tamen semper remanz heres
nomine ut h. et l. nome eius qui solueudo
q. e. ff. e. quod heres cum ita poruerit
dat libertatem ut l. quum ex familia in
prin. i. de le. ii. et l. sed si cum ad trebel.
gl. no soluit dicit quod ideo potest dari ante
quia nemini prindicatur ibi no potest resti
tuere hereditatem ante quia alii priudi
caret ut no. in l. post mortem. C. de
fideic. e. l. filiusfa. § diuus seuerus
i. de le. i. et l. cum pater § filia. i. de l. ii.
i. de le. i.

Aperture legitur in gl. multis
modis et satis clare et variatur lex
est contra l. si sub condicione de libe. et po
sthu. vide gl. pr te. vide gl. in § sine
quod filius impubes cc. quidam hic intra
impubes si vult cum pubes dicat gl.
sin distinctionem casum qui scripsit erit vel
non erit neque intra impubes Sz pr
in dubio intellige erit neque pro declaratione
istius lex distinguo autem quis dat se

se ipsi testator in arrogationem, quia tunc exiens
potestate eius aut ante testamentum vel post certe
potestate eius aut reperitur in arrogatione tempore
mortis patris et erit suus heres patri. Sed
si queratur an sit suus heres impuberi
cui est substitutum distingue: aut reperi-
tur tempore mortis impuberis et erit
suus, aut reperitur in arrogatione alterius
et non erit suus. Si vero tempore mortis te-
statoris non reperitur in potestate, neutri erit
suus ut ff. eodem lex et l. si subordinatione
de iniusto rupto. Ego autem qui post testamentum
se dedit ad arrogandum tunc si reperitur
in arrogatione tempore mortis efficitur suus;
utrum autem sit suus impuberi, distingue
ut notatur quo ff. dicam est ut ff. de libe. et
posthu. l. si filio § fi. et l. si quis heres
de inoff. test. et notatur hic in iij. lect. Ego
autem principaliter qui quis dat se in arroga-
tione eo tempore aut tempore quo dedit di-
cas substitutionis pupillaris reperitur suus
impuberi vel non ut ff. dicam est et patet hic nulla lect.

Suus quoque. Suus heres
potest sub omni conditione institui.
Filius vero sub potestativa tamen qui si non
paruerit ab hereditate exclu-
ditur et coheredes statim possunt adire nec
expectatur quod impleat conditionem. h. d. pro-
ponit dicam. Ponit exemplum a dicto. Tertio
format unam questionem premissa. Secundo illam
sol. ibi Sed si expectamus. Tertio ibi Et utrum
quarto ibi et idem. ¶ Opp. quod suus non potest
institui sub omni conditione ut C. de instit.
et subst. l. si pater. Sed intelligatur hic de suo
herede qui de eo qui potest esse suus ut nepos
et pronepos, et similes ita intellige per
glo. h. pone ita dicimus in l. xx. § i. ¶ Sed
opp. quod filius potest institui sub conditione casua-
li ut ff. dicam l. si pater de insti. et subst. So-
lutio est si in defectum conditionis exheredetur
ut ibi et secus ut hic, et est ratio quia si
conditio deficit semper fuit exheredatus.
Si extiterit semper fuit institutus et
est ratio quare retrotrahitur ut l. heres qui de
acquir. hered. Sed si non esset exheredatus
in defectum conditionis aliquo casu posset
se reperire preteritum scilicet deficiente conditione
et sic testamentum esset nullum. ¶ Tertio opp. de
l. iij. § si sub ea et de conditionibus. Solutio ibi in
filio emancipato qui potest institui sub omni
conditione hic in suo. Sed que est ratio quare
filius suus interim dicitur nullus, emancipatus
non habet contra tab. scilicet pendente
conditione. Oppo. in dicta l. si pater queritur
non solum dic quod ratio est quia pendente con-
ditione institutus habet bonorum possessionem secun-
dum tab. ut l. iij. § si sub conditione de contra
tab. merito pretor denegat ei contra tab.
Sed filius emancipatus non potuit alter
venire quam per contra tab. ge. ze. Sed filius su-
us dicitur nullus ipso iure nec habet necesse pe-
tere a pretore, unde pretor non potest ei denega-
re beneficium quod habet al. illud vero quod habet
a pretore potest denegare. ¶ Opp. quod filius
instituitur sub conditione potestativa que non

non potest impleri vivo patre tamen debe-
bat exheredari ne inveniat se preteritum
in vivo patre, et sic testamentum nullum ut
l. inventa de li. et pos. Hinc timere di-
citur quidam eum deberi exheredari. Ingenuum
tunc verius ut l. si liberis vel existimo. ff.
de bo. li. nec obstat quod reperiatur preteritus
quia hoc fit suo contingit quod casualiter
vivo patre debuit implere. Sed hic ad
ad commentum domini Pauli de Neapoli.
¶ Revertor ad glo. et opp. et notatur quod si insti-
tuatur sub conditione casuali non irritatur
testamentum nam in littera non institutum pu-
re subdicto omni generaliter ut l. quam in
prioribus C. de inoffi. testa. glo. fuit
contra et sic dicit hanc l. esse correctam
[illegible] de are. et gemi. tenet contra, etiam
dicitur quod quia institutum adiectam conditionem
que facit testamentum subiacere quale et vir
illa reperitur conditionem qua fiat testamentum
ita loquitur l. quam conditio erat pote-
stativa et per eam filius institutus minus
gravabatur, quia adiecta conditione
que reddit testamentum nullum ut conditio
casualis nihil innuitur de ille immi-
nam eum esset favor filii quod aliquid mi-
nueretur. Primo esset contra legem; teneo istam
glo. et plures tenent consulendo et
est tex. in l. filius § cum aut. C. de in-
offi. tes. ubi aliquis fuit rogatus resti-
tuere filio post mortem suam scilicet ipsius ro-
gati constat quod ista est conditio casualis;
potuit enim filius decedere ante institu-
tum et sic dies fideicommissi non cederet
et tamen illa dies vel conditio subditur.
Dominus Ray. de Forli nunc de Padua istam
non [illegible] respondendo michi
ad illam l. quod ibi filius non erat in-
stitutus [illegible] vel ad propositum. ¶ Refert
[illegible] quecumque [illegible] titulo filium heredem
[illegible] excludebatur a respondendo ut
l. omnimodo in prin. de inoffi. tes. et in
aut. de triente et semisse § i. ideo nihil
ad propositum an esset institutus vel non, sed
[illegible] hoc est adiciendum [illegible] adiecta con-
ditione casualis sit retinenda vel
non. Ego videbar contra ille [illegible] correctam
per aut. ex causa et in corpore unde
sumitur. Pro hac glo. ubi hoc non teneat
tamen pro [illegible] quod sit verum [illegible]
in hoc quod filius sit heres [illegible] institutionis
nec sufficit relinqui aliquo titulo [illegible]
eo quod dicit conditionem casualem [illegible]
endum ab eo quod relinquitur filio in
illam [illegible] patre. Est glo. ibi [illegible]
sus per glo. in [illegible] ¶ Opp. de [illegible] esse impli-
citur idem in contrario ut l. inquietudinem
C. de epi. et cle. et l. cum pro ecclesia § i. et
si [illegible] vel auth. [illegible] l. [illegible] hic
dicatur esse si conditioni non paruerit
submotum esse. Timet quod esse si paruerit
est submotum huius contra [illegible] glo. loquitur
tribus modis. ¶ Primo quod habundat con-
ditio esse et est clara, secundo quod est verum quod

tenuit idem in contrario tamen intellige
certum si paruerit esse submotum s. a
testamento rumpendo / et sic procedat oz te po
nunc quod filius habebat coheredem / cuius ad
dicione testamentum confirmatur. et si non
pareat conditioni potest etiam intelligi quod
solus institutus sive paruerit con
dicioni testamentum est validum sive non paru
erit / tamen adhuc testamentum dicitur validum
quo ad prestationem legatorum ad que tenetur
quasi voluntarie obmiserit / ex causa
testamenti et admiserit ab intestato per ti.
si quis ob. ca. te. et hoc tenuit secundum
dominus allar. l. illius ti. ¶ Nemo adeo.
Et ideo dicit hic quod potest statim adire / nec
tenetur expectare conditionem eve
ntum. Contra dubitatur de mentibus testa
tum potest hereditatem adiri ut l. si et si.
de sua. q. de acquir. her. Sed hic est
dubium an pater decedat testatus / vel non
quo ad hoc ut ff. ti. ii. l. plu. hinc nore
sunt hic tres lec. Primo quod hic mox oz
et si prem intret causa et loquitur quando
filius est institutus sub condicione
casuali vel mixta / tunc enim ceteris in
stitutis coheres statim potest adire filio
exheredante testamentum per l. filio ff. ti. ii. si
certe ibi non aditur de medio ~~causa~~ causa
sed de medio prestito pertinet bonorum posse.
Secunda intelligitur iste ve. cum et si prem
hoc modo si causa predicta est neque [illegible] du
bitaretur de mentibus testamenti et hoc seq
retur illa conclusio quod expectandum debet
et ista est bona lec. Tertia lec. est ut
loquatur cum filius non habuit cohere
dem ad quod glo. sic vel dicitur fecerit / cum
non habuit coheredem / vel substitutum
Et hec tertia lec. dicit glo. et dicit ex
spectare debet filius ut possit suc
cedere ab intestato dicit glo. usque ad
finem vite ipsius cum non potest impleri
ultimo vite spatio / quidam habent in glo. tes
tator de si debet esse natus dicit glo.
vel post mortem cum potest impleri ultimo
vite spatio ¶ Quid quid si filius est insti
tutus sub condicione multa glo. sic
verbo constat / ponit exemplum. verum est quod
testamentum est nullum secundum istam [illegible] esse quod filius
instituitur sub conditione que non est in
eius potestate ut l. si pater. C. de insti. et
subst. ¶ Quid quid si erat institutus
sub conditione potestativa tamen morte pre
ventus non potuit implere. Re. satis
est quod conditio necessario fuit potestativa
ut l. c. l. ff. sed et si filio hodie necessario
ut dixi omnis gravamine subducitur
ut l. quoniam et l. omnimodo et l. scimus ff.
cum aut. C. de inoffi. te. et si fuerit
ei relictum minus legitima illud suppletur
ut dicta l. hodie vero dicitur hinc intus
institutionibus ut in aut. ut cum de app.
cog. ff. aliud quoque capitulum ¶ Quid quid

si pater instituat filium in aliqua re que non
extabat Exemplum instituo filio meo quod
invenit de Semproni / cum Sempronius invenire
nihil debet / Re. testamentum est nullum quia in nihilo
est institutus ut l. sed si ff. i. de le. i. quinta
ta l. omnimodo. C. de inoffi. te. ita sentit
glo. in l. iii. ff. sed utrum in fi. ff. de min.
¶ Item quid quando si instituatur in
re que extat tempore testamenti Sed postea con
sumitur / vel esse desinit desiit ¶ Pone in
re que postea emitur hominem cum in
l. scimus ff. i. de in offi. te. et ibi guill.
addit vel res est aliena illo tamen re
linquitur a patre filio / aut ergo pater sciebat
et valet legatum / aut ignorabat
et idem / cum relinquitur coniuncte persone
ut l. cum alienam. C. de lega. ¶ Sed possit
esse tertius casus scilicet quod testator credebat
rem esse suam et voluit heredem vel insti
tutum non teneri de emptione tamen l. sti
mus indistincte dicit testamentum esse validum
et filio deberi legitimam quia ab initio re
lictum erat aliquid Ex hoc apparet responsio
sum ad id quod querebatur de re que esse
desiit ¶ Quid si filio relinquatur vel
institueris certa quantitas / et filius dicit
se nolle illam quantitatem sed dicit se velle
quantum est valor ipsius in bonis defuncti
an audiatur guill. in dicta l. scimus de
finit quod sic per ff. repletam in e. l. et
et per aut. de trien. et se. ff. i. colt. in
tamen non possit dicere se nolle tantum
partem in qualibet re / sed de hereditate in aliqua
re arbitrio boni viri ut C. quando et quibus
quarta pars de. l. iii. et l. non amplius ff. si cui
l. se. q. de le. i. Alia circa materiam l. intre
dicit ut l. si pater C. de insti. et subst.
per glo. et per doc. Bartoly l. doc.

¶ **Puto**. Conditio dicitur potestativa vel
non sed id quod frequentius accidit h. d.
¶ Queritur que est ista generalis conditio
diffinitio. Re. illa que frequentius accidit
ut in glo. Bartholomeus l. doc.

¶ **Sed et si filio**. Sub condi
cione potestativa que potest impleri ultimo
vite spatio vivo filio non admittitur sub
stitutus nisi in ea dies fuit adiecta
Secus si in ultimo vite spatio impleri non
potest h. d. cum pu. l. se. Op. ex glo. de
l. si filius a patre ff. de li. et postu. ff.
ut ibi dixi ¶ Sed oppo. quod licet conditio pote
stativa possit impleri ultimo vite spatio
tamen substitutus potest admitti in vita
via scilicet cum certum tempus heredi. scilicet quod
si non implet heredis per defectum ut l.
si quis instituatur i. e. Bleramon fare
tur generaliter ut ex. ponit in l. si pater C.
de insti. et subst. quod nec contra istum exp.
ibi dicit substitutum non posse adire
in vita filii [illegible] quod dico quod ad pen
ces substitutum vel sequentium [illegible]

pot statim certius sumus filio ut l. ij. § ad petitionem creditorum sit in integro fac. l. i. § sane j. de succ. edic. unde gl. ex hac l. q illud et illud q pot quis uel dicit desinere posse nisi cum moritur hec gl. tractare uult quando dicatur desinere posse / quando autem posse dicatur dixi s. l. gallus in prin. et l. i. de in inst. re. ad quam declarationem est sciendum q posse desinit quis multis modis / quandoque ex persona eius qui debet facere / quandoque ex tpe in quo debet fieri / quandoque ex ma ex quo debet fieri / quandoque ex persona eius in que debet impleri / pro si desit quis posse ex persona eius quidem facere et tunc procedit distinctio huius l. aut est conditio practima que pot impleri ultimo uite spu et non desinit posse in uita sed demum post mortem / aut non pot impleri ultimo uite spu et desinit posse in uita sed tunc cum est in articulo mortis et sic in hac l. non considerat aliud pro quod desinat posse nisi persona que dicitur debet implere Sed desinit posse quandoque ex ex tpe in quo debet impleri Si enim est limitatum tpus eciam ab homine ut l. a. l. illo elapso desinit posse fieri quod limitatur ab homine est expressum in hac l. sed si in conditione in prin. et de uer. ob. l. in illa cum stilibus / cum autem tpus posse exponi cum dice dixi s. in precedenti gl. uo adire an aut a lege intelli. tpus hic adire / quandoque conditio practima adiunctur in ultima uolunta te quandoque in dispone inter uiuos / pro continent adiunctur institucioni heredis / et ultra hic tpus limitatum ut hic id exspectatur tpus mortis nisi pro uidere aliud statim ut dixi aut adiunctur legato et tunc hic tpus limitatum in quod compleatur enim primum pot / at est defectum conditionis ut l. si hec condicio de con. et de. et istud dicitur inter institucionem et legatum ponit glo. in l. si quis institutus j. e. et ibi dicam in contractibus uero inter uiuos dic quandoque incipit a precedenti dispone / et tunc intelligitur tpus ~~limita~~ limitatum si illud non fecerit quo ad constituatur in mora faciendi si non hic precedente dispone intelligitur quo ad desierit posse fieri / ut l. in stipulatus de uer. ob. ¶ Iux. pocius quo quod si in similia inducit uel institutive dicitur q decipietur pro tale delictum incomnes et si soluere non potuerit / uel si non solue rit dampnetur sibi pos / quod dicitur illa condicio impleta si solue non potuerit uel si non soluerit ut ad a praxibus legibus que loquuntur de contractibus / an legibus que loquuntur de ultimis uoluntatibus cogitabit / ad pocius facit cap. de resp. c. satis tamen ubi illa clausula si alius adeo non potest intelli. s. tunc cum cum agitur et sic hic tpus limitatum a. l. ¶ Certe dixi q posse desinit ex ma ex qua debet aliquid

fieri Iux. quod est aduertendum / q quandoque ma / ex qua debet aliquid fieri indisposita alicui statuit ut l. si seruus s. de con. ob cau. / ubi debet intelligi quod pot re peti / donec matrimonium pot contrahi ex eisdem sponsalibus / ecce ma incerta et sic innu ciorum contingente hoc est illis sponsalibus dissolutis desinit posse fieri et datur repeticio cautum est in l. cum ipse et l. seque. et licet s. de in di. quandoque assimilatur ut quo ad actus exercitium merito tunc desinit posse fieri merito cum species impetrata defecerit ut in aut. cum uel licitum c. de indict. uidu. et in corpore in similiter Si non ma ex qua esset generalissima ut si x. dederit in crastinum ex parte matre non pot desinere pos se quia genus perire non pot ut l. incendium c. si cer. pe. et l. in rebus c. morte s. ad l. fal. ¶ Quo dixi q quandoque desinit posse fieri ex persona eius ad quem debet impleri / ut si x. titio dederis licet enim ex parte sua non posset de fice in uita / nec ex parte uiuere quia incertum / tamen ex parte tui pot defice quia pot quando mori ut l. ita de con. et de. et s. § proximo Ideo gl. lex solum respexit an desinat posse fieri ex parte eius qui debet facere Ber. l. d.

Sed si in conditione. nepotes

liberi sequentes gradus ut filii nati post ab aui condicione inspiciuntur h. d. ¶ Quo an hec l. intelligatur si tpe quo sit statutum testamentum filius precedat ne potem / an etiam si nepos teneat similem locum tunc q loquitur in expresso nepote quem filius precedat tex. s. l. pro x. in prin. inu. facit dictam inter filium et nepotem azo. in summa c. de insti. et subst. tunc idem q hec glo. et ey. in l. si pro. c. a. tunc idem in glo. inducitur j. de suis et le. l. i. § sacerdo et ibi hec est glo. Item tenet in l. in § si sub ca. de g. tunc cum incerta q hic dicit glo. / est equius et doc. tenet ideo uos teneatis.

Solennis Incapacitas medii tpis nihil non uiciat h. d. h. intelligit pro dicit ciuitatis non non liberorum seruis si liberati ut quia dampnati in metallum ut l. in mortem uertendis j. de g. et de. et ibi dicam Bartho. l. d.

Seruus. Ex l. est precedentis summariis / cap. q institutus uincatur q deuenit ad eum cuius aquo non pot capere ut l. l. ij. c. de con. insti. s. tene ulanz so. zo. que est uera

Si seruum Si seruus cum libertate institutus remaneat in uita testatoris efficitur necessarius seruus si post mortem h. d. ¶ ex. c. de cor. s. ma. l. i. Eo hodie esse aliud cum q distinguit ut g. glo.

Si statum Si seruus solus cum libertate instituatur libertatem recipit a se ipso

no pot hic. d ¶ Quo quid e hoc dicere
q libtate ht a se ipo Ro hoc est q lib
tas data qfirmat adicione simplici
nec expectat adicione alterius post
etiam dic q libertas no e ordinaria
io no dicitur cam a se accessio sed
hoc no plac3 ubi quad3 q licet libertas
no sit ipse in hereditate nec in bonis
testoris e tn occasionalis q pot testor
dare libtatem sicut usufructu formatus
no e in bonis dni tamen pot qstituere
alteri ¶ Et quo quid e hoc dom q a se
adimi no pot sicut a se sibi legari no
pot ¶ Ro ademptio requirit qfirmacionem
p adicione hereditatis sicut legatum Sed
si dicerem istam ademptione nale non
posse adiri hereditas q sinis pronus no
posse esse hres sine libertate io ademptio
nale no pot ut l. si un. § regula com.
et p adim. et ex hoc oz intelli q si sinis
erat institut salius sine herede al adi
cione coheredis posset qfirmai adempta
et nalet ut C. de con. sine. ma. l. si. et
ita intelli hic glo. et istud indirecte
bam ad illam clausula que intellig
pos cassans et irritans omne aliud
testm etc. q oz p illa clausula qfirmet
adicione ex illo testo vnde si no pot ad
iri illa clausula nichil opatur ut dixi
in l. si un. ff. de le. in ¶ Op. herdi no
pot legari a se ipso ut l. legatum § i. ff.
de le. i. g. nec libtas dari sibi ipi a se ipo
glo. hic in fine dicit aliud in legato
quia hereditas et legatum se inuicem no
qpaciuntur aliud in libtate et si quer
quare hoc Rndet glo. quia libertas n
est res hereditaria declaro qui ht he
reditate ht omnia que sunt hereditatis io
legari no pot sibi illud q iam ht nec
pot obligari ipse sibi met sed libertas no
est in hereditate ideo no repugnat q e
ego relinqua hereditate et libtate cum
libtas sit in dno occasionalis ¶ Op. de
l. senatus ff. de le. i. Sol. ibi no hebat a
se ipso Bartholus .l. doctor.

Si servus In pma pte pe
glo. ponit casum So dubitatur q
fuit ille hres qui sinum alienauit post
mortem glo. dicit ille qui erat hres si
hec condicio deficeret hoc no placet
quia pendente condicione et sic e spes
institutionis alicui substitutum ut ab intestato
veniens nemine. no pot ut l. quidam
de acqui. hered. et C. de et sue. l.
intestatum vnde glo. subdit hic q fuit
coheres Istud intellige in coherede qui in
terim est hres in solidum qui erat con
iunctus re tantum ut no. in l. ij. § si pars
hereditatis pe. dixi in l. plane § si qui
ff. de le. i. et alienare no posset

Duo corej Si hereditas dela
ta adduobus dominis cedet dies
sinis utriusque nauus erit hoc dicit
Bartholus etc.

Procuratus .l. tota principalis di
uiditur in duas ptes prima tractatur
de forma instituentis Sc de instituendo
effectu Sa. ibi heredes etc. pma subdiuidi q
pmo ponit qui fuit erratum in corpore Sc
in signatura 3o qui in ipsa institucione 4o qui
e erratum in appositione psone exnistat
5o qui dubitat de instituendo instituendis
Sa ibi si no margine tercia ibi vnde quarta
ibi sed an pmum quinta ibi Si quis nomine
Error in corpore viciat institutionem et leg
atum hoc dicit ¶ Opp. si appello si enim in
enim qui no est no viciat. diffe ut pe. l.
nemo. § qui sit glo. hic distinguit et
bene quam sig. dixi in l. demonstrationes
de con. et de. Bar. le. doc.

¶ **Sed hoc si non in corpore**
Error in quantitate qtinua nl discre
ta dispositione no viciat et q e dictum pre
ualet ei q e scriptum. h. d. de quantitate
qtinua loquitur usque ad §. sed si quis p
ceterum ut plura tercia quarta quinta et sexta
¶ De quantitate discreta lo. §. si quis p
e. q omnis nus e qtinue discreta ¶ No
ex pmus hic § quo p hac error scripture
s. si alio fuit dictum alio reperiatur scriptum
So no q erat qui idem e ille qui dicat
dicit et ille qui scribit dom pnale scriptio
q est no ¶ Tercio lex ponit optimum
ar.m ad excusatorem notorum ut si primum fuit
dictum p qherentes vl ipm notarium dum uba
tenitarum ponebantur et alr repiatur
scriptum no p sumitur factum falso sed erroe
nisi ex aliis cituminis aliud appareat
¶ Plane no q ille note significacione
im positione i instrue Instrum no viciant
contra hoc in ff. de bo. pos. l. sed cum pro
no. § si. et C. de testa. auct. q sine et
in corpore vnde scitur et in pma qnt
ff. § plr. et in fa qtrie C. cum si. et
B. de nerii iur. emnet. l. ij. § plr. Ro q
dam sunt note que no sunt inusitata q
dam lre qnglutinate insil quibus vnt
tur quidam notarij p cor signis sicut
sicut faciunt amanuenses qui ponunt q
dam lras in quibus qtinet nomine dicta
no pnt legi nisi a scienibus et ille lre
nichil pbant ut l. si cum pterio in fi. de
bo. pos. quedam sunt lre et note que
sunt in cum usu ut v. q quinque et x. p
decem et silies et hec lre pbant nisi
§ fallit in casibus in quibus l. spale
disponit ut scatum expresse et non
p signis lrarum ut in l. §. inquirimus allatis
¶ Notas aut significantes uiz ponit
hugutio sub lra d. quibus quibusdam
tamen ex illis no uiitur. Bar. l. doc.

¶ **Euitandum** Error in condicione
quia quis destinauit inserere ut nomini
tur. h. d. in § sed si condit si heres hres
nollet dicens q uiuit cum uaz dirum legat

qui nolens adde conditionem non addidit
hic qui nolens adde addidit ¶ C. de
insti. et subst. l. plis. et ff. de le. ij. l. cum
pr. § fi. gl. dat plures ra. prima quod
non habetur pro institutio sub quod distinguitur
alij dicit quod ibi destinavit dum in animo
hic expresse dixit quod erit institutus non
pure licet sub quod scriptum est secundum quod testator
destinavit. Tu dicas quandoque quis desti
navit adicere conditionem et hoc expressit quando
autem venit ad actum perficiendi testamentum per
errorem illud obmisit non institutio vi
tiatur hic est casus hic similem in rationibus
ut viues iam stipulatio inpris. et ibi
dixi ff. de ver. ob. quandoque testator non dixit
se expressurum conditionem non cum institutionem disse
non iurauit ut l. plis. C. de insti. et sub
sti. et l. cum pr. § fi. ff. de le. ij. et l. ij. §.
C. de appar. quod in prima cum destinavit
facere conditionalem institutionem quod non fecerat
postea et sic errauit in subita institutione
ut l. i. § si quis simplic. ff. de ver. ob. in
hoc cum non destinavit facere institutionem condi
tionalem et sic in subita institutionis non
errauit. Sed in ¶ Idem tractat tex. opp.
dy. quod intellige substitutionis sub quod testator
dixit non sub quod nominis scripsit non enim
errauit testator sed scribens et error scri
bentis non vitiat testamentum in aliquo ut C.
de testa. l. in errore ¶ Vltra non singu
lariter quod error probatur qui incertam
definiendo testamentum uel contractum aliquid
exprimitur postea aliud est factum. nam
intelligitur per errorem ut hic dicto qui
destinavit conditionem inserere quod de intim
tione intellige ante cum de testamento faciendo
tractatur. proponitur sequitur et non addidit
si aut cum testamentum finiebat. Idem probatur
§ ex quo intellige ut dixi in l. si quis
in fundi vocabulo ff. de le. i. plenius in
l. ita stipulatus § cri. ff. de ver.
ob. Bartolus. l. doctor.

¶ **Sed cum plures** persona institui
adiecta per errorem heres non erit h. d.
non id quod dixi imprudentia § quod si mi
ortam unum est deliberavit et aliud plura
ferunt presumitur per errorem et in filiate

¶ **Si quis ita** Sufficit
heredem demonstrari aliter quam nomine. Et
hoc dicit Bartholus

¶ **Si quis ita dixerit** Sufficit
personas et etiam licet distributio porti
onis ex futuro eventu dependeat h. d.

¶ **Heredes** hic incipit secunda pars que
tractat de institutionis effectu per institutionem
factam de iure definitur et plures et
dubio intelligitur equaliter institui h. d.

¶ **Si duo** plures institui in re
certa dicitur sibi heredi una equaliter nisi
testator manifestissime aliud voluit h.
d. pri. huius § declarabo. ff. l. & lo. fine tibi
dicitur si nunc voluntas proposita maxime

festissime non refragatur. Ex quo dico
quod si testator instituit te heredem et ad
iecit quod plus de suis bonis petere non
possis quod sic non sit alius heres institu
tus mittetur tamen non eris in solidum
institutus quia voluntas testatoris tibi
manifestissime refragatur ut hic, sed re
ducetur res ea ad cum intestatum quod probo
primo per hunc tex. Sed per rationem qui ex verbis
testatoris colligitur perplexitas seu repug
nantia nisi inducatur ut l. si arius
de condi. insti. sed hic est huiusmodi vo
luit enim ipsum te heredem in fundo et
non habere plus quod est impossibile nullo
alio existente herede quia ius ipsum non pa
titur ut l. ius nostrum de reg. iur.
¶ Sicut institutio facta in fundo pre
sumitur simpliciter institutio cum libertate ut
l. cum quidam ff. de h. vel. hered. insti.
Sed si testator expressit contrarium quod eum insti
tuerit sine libertate non erit liber ut
not. ff. e. l. § fi. det institut de hered. insti.
impri. et vitiabitur institutio vel quia
re. ff. de condi. insti. ita in proposito qui
adicit quod plus petere non possit non videtur
institutus in totum et institutio vitiabitur
probatur et ff. l. pen. ff. de iniusto re et
de libe. et posth. l. posthumus v. nam et si
duobus nam ibi testator dando substi
tutum in parte non ius accrescendi ut
not. in l. dum § quotiens ff. de usufructu re
stat videre ad ea que pro alleganti
contrarium. Et primo contra hoc videtur casus ff. e. l.
si ita quis heres institutus fuerit excep
to fundo ubi exceptio nihil operatur nam
illa verba et plus petere non possis nil
de operari et ad istum tex. pro videri
ut sit proprius quod duo instituti sint he
redes equis partibus nisi voluntas testato
ris manifestissime refragetur. Ergo cum
qui voluntas testatoris refragatur esset
heredes ex disparibus partibus non ergo quod
res deducatur ad cum intestatum. Re
spondeo iste intellectus non est bonus nam
inconvenienter probant non est nimia manife
stata voluntas definiti sufficere enim
qualitercumque de mente appareat ex si in
testamento aliter sit scriptum ut ff. e. l. § i. Sed
hic requiritur manifestissima voluntas
definiti ad hoc quod res deducantur
ad cum intestatum et hic est probatum
ff. alijs rationibus ad l. si ita quis Re
ibi dixit quod sit heres excepto fundo qui
dicat oia alia tibi do excepto fundo
que non do que ista importat ut ex
expressa conditione definiti non habeat quam
non accrescit sibi hoc non prohibuit testator
manifeste nec dat ibi precesserit institutio
simplex et secundum illud excepto fundo quod
generet ademptione fundi sed ibi ipsa
se ipse adimi non potest ut ff. e. l. Sed si
in conditione nisi quod. etc. Sed in q. contra

mixti dedit insti verm tam | et phibuit eis plus pete vel hre | Sed obstat dicto decimaco q nemo pot fac q legee no habeat locu in suo teste ut l. nemo p q. dele. i. Ro quedam sut que dependet ex volutate defuncti expssa vel psup ta et in his pot fac testor q vult expmendo sua volutate ut s. phariy est in iur accrescendi et in libertate que tacite sequit hui instituti et phacu . de con. et de l. iugdicte inprin. et . i. ubi legee dicit q condio que tacite e nichil operat pcedit nisi de volutate defuncti aliud appareat hoc est phac in hs . et ita loquit lex nra Sz in sol lepuncatalis et aliis que no dependet ex volutate defuncti ut nemo potest fac q legee no habeat locu in suo teste Certe obstat qua dicta vba et plus pete no possit re videnc adiecta favore institutin ge alio instituto no co tte aut opanit ut l. pete in prin. q ele. n. Ro. q cp dim le. solu qu instituit unu mre era et aliu velut hrede nam facit ait eni illa vba plus pete no possit re videnc adiecta favore veniet ab in intestato ut dicta l. pete . ide dicimus | Si aut aliu hredem instituisset qui decessisset quod ut sic dicam use quibus qoibus Que testor instituit queda in fundo ac adiceat q plus pete no possit | aliu instituit velit qui tpe testi erat mortuus licet testor crederet eu vivere vel decessit postea | an qua adiret | an ille institutus ex fundo sit hres insolidu | vel q no | q alio instituto velit haberet loco legatarius ut l. quotiens . c. c. et no s. c. l. i. . si ex fundo p. licet ille sit mortuus tunc q testor putabat eu vivere Sz hic pvide ac sibi neret ut l. quo loco . i. c. Conueni credo q ille heat totu iure accrescendi no licet testor dederit aliu hredem velit no e manifestissima voluntas q plus pete no possit si posterio illus deficiat ge hebit ar. l. si miles detemile et lex. ex militari . ff. fi. ca. l. se. e. ti. Et hoc tenet guill. de cu. s. de condi. inde. l. fiuus Sz con pea fuit . de t ins. tes. l. pule. ubi no fuit manifestissima testatoris voluntas solu eni phibet accrescere dando substitutu sicut hic dando cohredem tunc ibi no accrescit Sz totu redouat ad cam intestatu Ro ibi substitutus rupit ex ea principis et volutas l. e manifestissima ut ideo postius rupat ut sibi locu facat et sibi re reducat ad cam intestatu ut l. nam et si insti. s. de t insto. te. dixi in dca. l. plus Sz quo quid si testor adiecisset quod talis institutus ex fundo plus pete vel habere no possit an hoc casu . s. hrede instituto deficiente sibi accresceat Ro dca vba q plus pete vel hre no possit medetur referri . s. sibus sic se hntibus prout testor disposuit ar. l. q filius . s. de con. ob. cam et l. fi. . que quesit. s. de go mde inde l. paulo calimacho . fi. i. de le. iii Sz si hredis institutis defueret dicta vba no medet operari ut dca l. paulo calimacho . i. Et ro e adiiciens q quo in suo ex re etia testor adiecat dca verba et q plus pete vel hre non possit et nullu aliu fecit hredem velit et tunc sine dubio ut dixisse dca vba favore venientiu ab intestato ut certi est et sic res reduceret ad cam intestata quia testor pvidet sibi instituendo hredem velit de eo qui hui cogitatione def iuncti in oez casus poterat ee hres ut instituendo hoiem tam natu et tunc favore institutin | dicta verba ista videant ut dca. l. pete inpn. q. dele. n. et intellegas sic plus pete vel hre no possit institu to codente ut dca l. paulo calimacho . . i. Cuius testor sibi pvideat de cadue qui est hui cogitatione sua hre no potuit ee in vno casu vni ut qua instituit venire uxoris sue si pregnans erat et si ad lucem pvenerit et eo casu quo pregnans no erat | et ad lucem no pvenerit nichil disposuit tunc dca vba dicuntur dicta favore institutin si erit si no erit favore venientiu ab intestato ut dca l. pete in pri. v. Idem dicemus maxime qn testor sibi mixit q vult volutatem sua vale et iure codicill et sic ce pvidit venientibus ab intestato. B.

Siquis ita . dico postea non impedit diem hreditatis et libertatis sic. trecede. h. d. | no q dico postea no signt de necessitate intervallu tpis et sic facit ad q. notatur p cy. c. sd. mar. l. fecit Et possemus dice q li no e nunc q. dethauit dico postea | nam e quoda or do tpis et quida ordo nature ordo tpis pz de ordine nature do exm ut pz e igitur postea talor | no ordine tpis sz nature ita in pposito | pmo filius est liber | postea hres | no ordine tpis sed ordine nature quia pmo pdnicz ee habilis qua sit hres ut l. si qua ing . s. de testa de iur. codicill l. quod referunt q erit no cumulus dicit q dethauit posca . s. quo ad ordine tpis quia simul et semel tpe cedit utrumq Sz hui ordine nature seu intellectus pcedit libertas . Bar. l. dor.

Si servus pro pmit q. bo deficiat duas alias q. tuo r assumit pmia ba ibi et si quidem Terna ibi Sed et si pure Opp. de vere . . fiuus l. cu quidam . ibi lo. qu nulla mentionem

facit de lib. causa l. sic // Ulterius dic. l. quod quando est alienatus vel manumissus potest esse heres coñ. j. de acquir. hered. l. placet et l. cum proponas . j. e. § . quidam dicit quod cum heredem existente loquitur quando fuit manumissus vel dicit alium esse heredem per ipsum fuit / dic tamen quod heres est nomine ista est vera / Et inde gloss. que incipit voluntaria ubi vel dic etiam nec manumissus loquitur . dum dec . dicit glossa in l. cum proponas . C . e . Sed eos . deponere istud rex . ut plene scripsi in l. cum filio ff. de leg. j. Bartholus doc. leg.

Si alterius . Plures institutis ex diversis rebus admittuntur equaliter ut insimul . h . d . hoc intellige quantum ad hereditatem Sed in fundo habebunt partes non natas ut l. ex facto el. g. . . . j. e. et ita est intelligendum ff. l. xxx . § . si duo ¶ Op. j. l. xxx . so. ut glo. ibi et hic al. dicit.

Titius Coniunctim instituti ex re certa habentur pro uno quo ad divisionem hereditatis succedentis cum alio institutio . h . d . ¶ Op. j. l. xx . so. illud procedit quantum ad duos in eadem re ut no. ff. l. xx . ¶ Volumus scias quod ulterior intelligitur dico quod testator hic apposuit copulam dicendo titius fundi corneliani heres esto et duo titii illius insimul heredes sunto quod quamvis habet rationem / quia omnes essent coniuncti verbis et ita dicit Cy. in l. si . C . de impu. et al. substit. in prima op. quod non est verum nec copula que cadit inter diversas orationes non inducit coniunctionem verbalem ut . C . qui me . usufruct. amitt. l. sicut in quos / dictum j. e . l. quam quod sabinus dixi in l. recontentu j. ele. iij.

Si inequalibus . Etiam in distinctione parti ultimo dictum prevalet . h . dicit.

Interdum Due eque fiant ut coniuncti ad distinct. equaliter admittuntur . h . d . Nota diligenter de virtute huius dictionis eque et equus portionibus . So. no. quod coniuncti per nostrum collatum sunt plus coniuncti quam illi qui coniunguntur per copulam in eadem oratione / ut hic primus et secundus filii in eadem oratione per copulam sunt coniuncti / tamen quia illi filii sunt coniuncti per nomen collativum habentur loco unius nisi esset dictum eque ¶ Not. quod res est divisibilis in infinitas partes ut ibi quarto non sunt ad idem l. si ar. de fiu. ¶ Item no. quod res in dubio intelligitur divisa in xij partes et per hoc sic causa in libello et similis Si enim petas duas partes dicas de tribus rei tuae Si enim petis simpliciter duas partes in dubio intellige duas partes . s . de xij . ut hic nisi aliud appareret et sic dicit hic loquitur in hereditate etc / eodem modo quamvis fundus dividatur ut l. quoties § si duo

ff. e . et . C . de lega. l. cum quo . Sed si dixisset pro duas tertias vel duas quartas illud est indubitabile ut j. e . § . fi . B.

¶ **Primus** . h . primo loquitur quando testator legavit unum partem / et alii partem Secundo quando legavit unum totum et alii partem Tercio quando unum totum et alii totum ¶ Quarto quando pluribus totum et alii partem / Sed ibi sed si sex asserit tertiam ubi sed si duos quartam illius usque ibi sed si duos . ¶ Op. ne . B . sed et si excesserit de l. cum quo . C . de leg. / multa dicuntur pro solutione huius contrarietatis et quod hic intelligitur quod si constat quod testator voluit minuere ad dispendium quod apparet si testator dixisset unum institutio in xij unciis / in aliis sex institutio semunciam / ex hoc quod dixit in aliis apparet quod voluit ad dispendium minuere sed hoc intellige . ubi non declarent distinguere quoniam testator relinquit unum partem alii partem quam assem . et loquitur hic § inprincipio quamvis relinquit unum totum alii totum et non est dubium quod conveniunt ut hic l. § . sed et si duos / quamvis relinquit unum totum alii partem / Et tunc aut constat quod illud quod dabat secundo voluit adimere a primo et secundum certo aut non constat quod voluit adimere et loquitur B . sed et si et tunc est distinguendum aut primo relinquit partem secundo totum / aut primo totum secundo partem ut no. l. cum quo . C . de leg. facit quod dictum j. ad tre. l. marcellus et l. quadrage[s]ima inde glo. que incipit excessisse institutionis loquitur dic quod non quando ad substantiam rei hereditarie quia in quibus una erit tunc de substantia hereditatis / quando erit primo sed habent pannos unicos

Si quis ita . Op. ff. l. xx . ubi illa verba tertia quarta et sexta significant modum portionum non ordinem So. hic propter precedentia verba . s . prima et secunda que sunt nota significativa ordinis secus si illa non essent apposita sed alia tunc essent modificativa ut ff. l. xxiiii inf. Bar.

Lucius . Relatum quando vel cum in dubio fiat vera relatione nec simpliciter . h . d . Not. quod dixi in simulato facit l. amplius de negotiis ge. ¶ Op. quod facit dimi. C . de tutoribus et l. iii de neg. ge. So. de sua natura fiat verum ut hic sed ubi resultaret iniquitas dicitur intelligi quod fiat simpliciter relationem ut in generibus et in sacra scriptura multi dampnantur que salvantur quod non quia fiat ad salvandum dictum testamenti ¶ Plene no. in glo. sup. ubo pro ins. glo. Tu dic quod orta ambiguitate ex primis relinquitur unius / sed plus quod hoc l. hodie non est correctum ut no. per glo. in dicta l. cum quo . C . de lega. Bartolus l. dec.

Liteuis q. sabinus. hic incipit tractat' aliam materiaz q̄ aliquis ē institutum sine parte

Duodecim. Ista l. ē fortis cum. ē quod quosdam instituit ex xij vn cijs et duos sine ꝑtibus illa vncias h̄ebunt illi qui sunt scripti sine ꝑtibus et si vnus ex eis repudiat semiuncia omnibus accrescit. h. d. ¶ Op. q. ille solus sine ꝑte scriptus et illa semiuncia vacante admittatur. ut. l. i. §. si ne quidam ex his. C. de cadu. tol. Sed dicit glo. intelligas q. hij duo in stitu sine ꝑtibus non erant verbis co niuncti ponendo ē ꝑ q. hic qui erant instituti induxit cohedibus. Ḡ h. op. de. l. si ita quis h̄edez q. e. glo. solvit hic optime Sed hoc op. licz isti non sunt coniuncti iuris ut dicu ē sunt tamen coniuncti re quia ad porcionem vocantur. glo. dicit hector qd sunt coniuncti re ut se et sunt re coniuncti cum aliis insti tutis ex xi. et sic omnes admitteretur ut hic inter glo. quam inde istiue q. alij sunt coniuncti re / ē manifeste falsa non distinctio partis facit cessare coniunctionem realem ut. l. re coniuncti. ff. de le. iij. Sed hij dicitur distinctim assignavit xi. vncias alij instituti sine ꝑtibus vocantur ad vn ciam vacantem et sic non sunt coniuncti re pe. in dicto. §. si ne quidaz. de cadu. tol. dicit q. hic non erant coniuncti re sed omnibus verbis et intelligebat q. inter institutos fuerit de illis qui sunt instituti in xi. vncijs et institutos fuerint sine ꝑtibus est copula ex qua resultaret coniunctio verbalis q. ē falsum manifestissime nam coniunctio que cadit inter ꝑsonas non inducit coniunctionez verbalem ut. §. qui mo. usu. amit. l. sicut in annis. §. i. et. C. de cadu. toll. l. i. §. ubi autem ibi similis unitas etc. et ff. de le. ij. l. nemo inprin. et ibi dixi. Verum igitur ē hoc q. omnibus accrescit. Sed debes intelligere q. hij non sunt coniuncti libere ut dixi. Item non sunt coniuncti re cum primis institutis in xi. vncijs ut dixi nec verbis licz cum vocentur ad eandem vnciam hoc non sufficit ad inducendam coniunctionez realem Sed ita demum dicuntur re coniuncti qui ad eandem porcionem vocantur in so lidum ex p[er]sona dispositione definiti. ut. l. i. in fi. et. l. ij. cum sua glo. et. l. inde neratius inde in prin. ff. de usufructu accre. Sed isti non vocantur ex expressa vo luntate definiti quia coe instituunt sine ꝑtibus / et sic non sunt re nec verbis coniuncti unde ad ius accrescendi et hoc vult dicere tex. si bene adverteretur. Sed quia porcio hereditatis dicitur deficere accres cit institutis ie accrescit omnibus hoc vult dicere tex. l. dum dicit non quoniaz ad ius accrescendi accrescit omnibus

¶ Sed et si ex non q. ille qui

relinquitur reliqua / si nichil reꝑtum nil h̄ebit Bartolus. le. doc.

Sabinus. Instituunt sine parte h̄t q. de est ad disposicionem. h. h.

Ex facto verba enunciativa con dicionalis ꝑlata non inducunt dis posicionem. h. d. dixi pleno in. l. ex hac scriptura ff. de dona. hic ē duplex littera. una que non instituerat alia que instituerat / et sunt verba testatoris et ferunt illa posita antz sumitur ad quam op. de. l. ex hac scriptura. ff. de donat. se. ibi verba enunciativa ꝑfere bant porcio. ꝑ se h̄ inducunt ꝑ aliud qz condicionalis ¶ Ego debes scire q. hec l. legitur duobus modis quidaz forma q. cum servus qui dicebatur institutus ad mittatur et videbantur q. non et ferunt illam posita sumitorum / alij ponunt q. si cut qd in sub institu / et illam reꝑbat glo. primo dicit substitutum admitti ad hoc op. condicio de p[re]terito facta innuat in stitutum ut. l. ij. §. e. glo. hec substitutio non ez nale se. dicit q. h̄ conditio erit de futuro ff. si heres non erit / licz implicet aliquod ꝑ teritum ff. q. cum instituerat. sic. in. l. at tale. §. pli. de con. et de. ad id op. q. illa verba si heres non erit debeat intelligi de eo qui potest esse ut. l. pri. seuerinus in prin. de condi. et de. Sed h̄ ille qui dice batur institutus non potest admitti ꝑ nec substitutus se. ut dixi magistro. Bar.

Quo loco ¶ Si iam mortuo Verba testatoris debent intelligi ꝑ inde ut si esset illud q. testator putavit h. d. pulcher casus casus ē non ꝑ glo. in l. fino. ff. de condi. inde. Et non illud q. dicit glo. q. verba debent intelligi ꝑ ut testator ꝑ innuit ꝑ ut ibi dixi nota in. l. quotiens. ff. si duo. ff. e.

Precarius. op. de. hic quereret libere liber et heres / Contra ff. de lib. et pu. l. quam liberis. ff. sub conditione se. ut glo. m. dic q. ista condicio depēdz ex facto testatoris unde non faciendo inde tur ꝑmisisse Bar. le. doc.

Si quis instituatur. Est difficilis lex. Et diuiditur in duas ꝑtes principales. Primo ponit quid potest facere heres institutus in condi cionaliz vel incertus Secundo quid potest facere In dex Secunda ibi Sed si bonorum possessio missus in possessionem pendente condicione potest omnia facere que curator datus possset. h. d. sum neratim let. ¶ op. bonorum possessio que petitur pendente condicione non tribuit ius seu iuris effectum ut. l. ij. §. si sub con dicione. ff. de bo. po. sum. tab. si non trib uit ius / ꝑ inter non potest alienare glo. dicit q. illud ꝑmittit alienare referetur ad eum qui institutus ē in die certum et sic h̄etur ut pure institutus Sed hoc ē contra

niente . l . aue de uetrog pit lo. dic ff.
sm Ja . de are . et melius q bono4 po
ssio interi no tribuit iub . s . et reddit
residens in psona h'dis h interim
pot alienab ut cui' ait bonis et h'
purone4 p . l . i . q de inb . deli . Oz q
hoc facit tex . qui dicit distihi tamq
h'es et code nis pot a creditore queri
ri sm eund Ja . Nd est diligent q bo4
posso que datur pendente gditione
tribuit amistratoem illam que gpetit
curatori bonor | Op . quib pot uedere
rem alienu ut . l . rem alienu de ghen
emp . Ro . pot alienare et dimiz tiffic
ut hic q no e in alio alienante re ali
enam | Vlcius op . q uendat re aliez
ut . l . ii . § . si sub conditione q . de bm tutsd
ibi in omes eueniut hitum erat filius
h no erat heres hitum tez euetu

Si sub bonor h' lo. quod habeat
fake iudex aliquo instituto subgdiar
et subdidit | quia pmo lo. de instituto
sub gditie prima | ho de instituto sub
gditoe eruali ha ibi ut si conditionem Si
instituti differt conditionem premisa in
ple et ad hoc p indice quo statuetur
h . d | Op . et nu q no sit nece q iudex
statuat tpus quia lex statuit q ipleat
qui pmu pot ut . l . hec conditio de con
et de . glo . So . nobile illud in lega
h in instone h'edibus ita certu q in instone
h'dis e maius piculu ro h'es no est
ita grauadus et hanc tez pe . et q .
C . de insti . et sub . l . i . dixi in . l . suus qq
ff . h . s . e . | Quo quid uult dic tex . q
pter inuitetur edictu sm glo . dicat q
no hemus Oz credo q hetnio iud opor
cis ad petendu bo4 posso pter indul
getia tenuit dies desdendenabo quo
de illo edicto lo. h q pter ez inutui
statuendo statu tamen tpus q'ti per
illud edictu statuit et no minus q no
inulm pbat m . l . ii . § . de inb . deli . et . l .
g . largius de suce . edic . q e indi tenue
eu | q assessores in hoc inulti erraut
statuendo minus tpus ad deliberandu
an uellit uelit adire ul no Et sic no
q si iudex faciat aliquo ceturi ut sciat
simile ee h'es ul no oz dare tantu
tpus qu'tu datur ad repetendu bonor
poss . et no pot minus tpus statuere
q . fallat et p hoc mille pcessus de
instabuntur | Quo quid erit elapso
anno dato a iudice Ro uidebitur defecta
conditio ut hic uet e locus illi dicitur
que fit in . l . qua diu de acquir . h'ed
no enim pot hic uideri adire cu nodu
erat purificata insti sile in . l . si suus
ff . de bo . aut . in pos . | Vlro no q in
stituto sub conditione premissa no solu

pot statui tpus ut impleat gditio
h etiam pot statui tpus infra qd ade
atur h'editas ut hic dicit tex . quod
p tanto est aduertendu quia statuatur
tpus eo tpe quo id no pot fieri ut pos
sit implendo gditionem ideo hoc fit .

Item si conditioni pmo
ponit unu dubiu | ho unu . q . circa
illud ha ibi si sub conditione pendente
conditione casuali iudex statuet tim
q . que si no petitur bo4 poss . uel
h'editas adeatur creditores in possioz
mittentur et cur . bonis gmittentur
h . d | Nd quid debent facere creditores
pendente conditione instituis | Quo
qn creditores uolut age gt bo h'edi
taria cu no repiatur h'es | an suffi
ciat gnalis pclamaus quis uelit
ee h'es gpareat rr . sm forma . l . si
ee tpe de ? inst . pie . an e nece q a
tentur aliqui nominatim Ro nominatim
citari debe illos qui pmu gradu ob
tinent et ad ques h'editas ptinet
ut tunc hec tex . l . que inle at
ari institutu sub conditione p hoc . s .
de suce . edic . l . s . § . i . et . § . largius
et expssius in . l . plt . de uen . inspic
| Quo quid uult dicere tex . nisi infra
certu tpus h'editas obtigerit adimens
sint | Ro gdicat h'editas obtigerit
intellige q bo4 poss . sm curatur sit
posita h'es a creditoribus queiri tip
tur . datis bonis ut hec . l . in prin .
sm Ja . de are . et quod sequitur adi
ta q3 fuit intellige post expletez con
ditiones | Quo dicat tex . et interim
rr . quid de quo tpe intelligatur illud
interim . Ro pot intelligi . i . iur par
dilatoem datum h'edi ut l . aut pter
de iur . deli . ul pot intelli interi . i .
postq creditores in possioe fuerit
q . anq h'editas adeatur cu . l . si dm .
q . ex qui tuli inpo . cu . Bal .

Si sub conditione . diuidit
in duas ptes pma formal una
q . et pdeut et eam declinat ho cr
sua declinatores tollit una dubitatez
ha ibi et ic In pma pte sic ponit
casu dem e . s . q p pcuratorez uedu
que si qpe pirare | Quo an p pcur
atores possint uendi res no pmine
ut sufficiant creditoribus Ro q sit si
est grane cs aliena ut quia debez
sub pena ul debent rei publice q
tota die molestat sicut dicimus in
cure dato uentri . Bal .

Et ideo . iste § . legitur h in glo
tribus modis de pmis duobus no curo
assumo tertiu ibi uel melius sm glo .

Sm̄ quod h. d. adiicit̄ ſta p tale curāz
nō r̄ſtituit̄ pupillo ſʒ abſtī uł alr̄
impeditur. h. d. ¶ Oppo. ſ. de minorib
l. in integrū ſc. glo. pupillus nō r̄ſti
tuitur ut ibi ſʒ abſtītes et impedit
ſic ut hic et l. i. inſi. ſ. ex quib ca.
ma. et l. in poſſeſſione. § cū dīs ꝗ ex quib
ca. ma. in poſſ. ea. et ſm̄ hanc lec. ꝓ
ſui ſuadent. Iſta nō placet in ꝗ l. in
integrū quod glo. facit mentionē dum
loquitur de pupillo qui nō r̄ſtituitur
de eo ꝙ ē factū an aditam h̄editā
tem aut iuterim aut nō ſtetit con
pupillum ſʒ q̄ h̄editate que iuterim
r̄ſpiciat ꝓ bona defuncti maiores et ea
dem rōne uīꝫ ꝙ nō decet ſubueniri
abſentibus uł impeditis de eo ꝙ añ aditā
h̄editatē fieret et l. hic ꝑ allegatē in glo.
loquitur de eo ꝙ fit in bonis eorū abſē
tiū uł alr̄ impeditorū Sꝫ mō legit̄
alibi in glo. i. ex qui. ca. ma. ca. l.
ſi dū Sm̄ quod rōne ſit cauſa dīc. ſ.
ꝙ ſit uenditio ut ſatiſfiat creditorib
ſʒ añ ꝙ debeat differri et debeat
expectari ¶ Addi. uīꝫ magiſtr̄ et
dic ꝙ illud ꝙ dī de dilatōe ē uerū
in illis qui ſūt abſentes ex cā iuſta uł
iuſtā cā impediti Sʒ ſ. procedit lo
in pactis qui detractiunt rem ꝓ bonorū
poſſ. h. d. Tercio mō legit Ia. de are.
hec mō cum ē ſ. ꝙ bona uendunt̄
ꝓ curatores datū bonis Contrariū mīr̄
ꝙ ꝑ ipſos creditores dꝫ ſi uenditio bo
norū ut l. ſi ultimus. § i. qui ex ca. i
poſ. ea. Rō ꝑ creditores pot̄ fieri
uenditio q̄ debitore latitante Sʒ
añ debitor nō latitat ſʒ ē abſtīs uł
iuſte impeditus tūc fit uenditio per
curatorez eū ex. h. d. ¶ Quid quid
uult dicē tex. ſine dilatōe dic ut in glo.
¶ Quo uerū eger et impeditꝰ tenetur
mittē ꝓcuratorez glo. nō dicē ꝙ ſit uel
pactū miſſioni uel uenditioez ꝙ dic
de mittendo ꝓcuratorez dic plene ꝑ q. e.
de teſt. mil. l. i. dixi in l. i. de diuer.
et temp. pſcr. ꝙ ꝑ actū uenditiōez
intellige ꝓcuratorē datū bonis ut l.
in poſſeſſione § ſi. i. qui ex ca. in poſ. ea.
¶ Per quarto mō legi dictū ē ſ. ꝓcurator
pot̄ uende quero utrū eo tpē quo cur.
uendit erit neceſſ. decretū iudicis uł
poſſit ſine decreto uende Ret magiſtri
in ꝑ imis dictis ſ. ē uerē ꝙ ſit cā cauſe
cognitio et decretū iudicis ut in pupil
lo et in aliis abſentibus et iſta lec. ꝓ
batur in l. aut ꝓtor et l. ii. de mi. deli.
¶ Nolentio tene uerū ꝙ quando bona con
bona defuncti agitur ſm̄ decretiz
hec mō deat in ꝓōm ꝙ detur cur.
bonis qui uendat ut hac l. ꝓbatꝫ

Siquis

nō ꝙ ſubiecto uulg
aris ſit uerb affirmatiuis ꝙ
dic ut dixi in l. i. de uul. et pu. Sꝫ
nō ꝙ eo mō ſit ſubiecta in legatis ſicut
in hereditate Bartholus l. d.

Item ſolus

Si ꝑima inſtitutio
eſt plura ſʒ in eodē teſtō ſcriptū
nichil operatur eidem ubi ſub plurib
conditionibus diſiunctiue relinquitur h. d.
¶ Op. ꝙ ultima inſtitutio dꝫ ualē dic glo.
et nō aliud in inſtitutionibus in quibus pre
ualet ultima ꝑ leniter ut hic aliud in
legatis in quibus preualet ultima uoluntas
¶ Op. l. c. l. ſi quis ita ſcripſit ſc. dicit
glo. ibi hēbat coh̄edem hic nō Tu dic
ꝙ ibi lo. quando ꝑ pte inſtr. pure ꝑ pte ſub
conditione hic qm̄ ꝑ toto pure ſo ſub con
ditione ¶ Op. de l. ſi h̄edi plures de
condi. inſti. ſc. glo. intelligit h̄ con
ditione ex ꝑ tituum ſepati mō copulatiue.

Si itaquis

uarietas ordinis
inſtitu non uiciat. h. d. Bar.

Hoc articulo

Nomē quiſq
ꝑ ſe ē collectiuū ſʒ fauore in
ſtitutionis ut diſtributiuū aſſumitur. h. d. diui
ditur in tres ꝑ tes ꝑ ima ponit ultra
ꝓ priam ſignificationē ſo dicit uerbū ſi
uandam Tercio ponit qualis uerbis
indubio ꝓ ſumatur ſa ibi in quo ꝑ uiro
ſcā ibi ſʒ humana Et ē aduertendum
quod quidam hūt hic quiſqz et iſta
ē bona lr̄a alii hūt quibuſquis et iſta
nō ē bona quia dē quibuſquis ē uere
diſtributiua ut ꝑ dictum ¶ Op. et in
ꝙ hec inſtitutio nō ualeat ut l. i. i. de
his que ꝑ nō ſcr. dicit glo. ꝙ hīc uerba
ſcriptū habuit et ꝯferunt̄ in ꝑ tito ibi
in futuro. et ibi io nō ualet quia ꝯfer
untur in alicuiꝰ arbitriū Cōtra uerbū
habuit r̄ſpicitur in ꝑ tito in ꝑ tito et
in futuro ſubiectū ſʒ in ultis uolun
tatibus tale uerbū ꝙ r̄ſpicitur in ꝑ tito
et in futuro dꝫ intelli in futuro ut
l. ſi ita ſcriptum ſūt et l. ſolemus de cōdi.
et de. ſc. dꝫ intelliga in futuro niſi diſ
poſitio uitiaretur ut hic ar. l. quoniā
decet omnibus. et l. quotiens de uerbo.
dure oīs hoc ē cont̄. l. i. inſti. de his
que ꝑ nō ſcr. ſc. ibi ſubaudit̄ per
glo. ſcriptum habuit. i. in tabulis quas
fecit et ſit de neceſſitate ad futurū
referitur Et iſta ſūt utilia ad q.
teſtor legauit ancillis ſue filie que
uidua fuit tempꝰ quo itur an ad le
gatū admittuntur ille que nubē
erant tpē teſti an ille quas poſtea
contingit uiduari ¶ Et expedit ꝓz ꝙ
indubio in ultis uoluntatibus uerbū ſi
erit dꝫ intelli in futuro ſubiectū
¶ Op. et hic ꝙ ſi omnis ſcripſit erit h̄s
com. e. de impu. et al. ſubſti. l. ꝓ imus
ſc. glo. ꝙ ibi eſt equalitas tollit ꝓ um
uel dic ꝙ ille l. nil ad ꝓ poſitū non

cum di(citur) ibi q(uod) si in p(er)sona unius venit
et in p(er)sona alterius no(n) substitutio ad
mittitur ut dic(it) q(uod) ibi sunt ora(tio) copu
lative concepta q(uod) sic requiritur concursu
utriusq(ue) hic sunt dic(tiones) quilibet que as
sumitur distributive ¶ Op(ponitur) C. de impub(eribus)
et al(iis) subst(itutionibus) l. cum quidam sc(ilicet) ut in
glo. ut dic(it) q(uod) fuit filio(rum) ibi illam
in p(er)sonam admittit. Sed certe idem
est in quolibet casu unde cessat re
glo. ut l. heredes mei ff. cum ita pa(ter) ro
ret. Et ic solve quia ibi sunt verbis
tester ubere collective h(ic) autem q(uod)
similitudine h(abe)t cum distributivo ¶ Quid
glo. an iste filius habebit totum h(ere)di
tatem dic(it) ut in glo. ¶ Quid glo. quod
si utraq(ue) s(ub)s(tituti)t h(ere)dem similiter dic(it) ut in glo.
¶ Op(ponitur) et n(ot)a q(uod) differant quilibet et o(mn)is
ut l. si pluribus in pluribus in prin. ff. de
le. ij. sc(ilicet) ibi lo(quitur) in distributivo quilibet q(uod)
differt a dic(tione) omnis et d(icitu)r in hoc
nam quilibet att(ri)buit cuilibet insolidum o(mn)is
att(ri)buit simul et collective ut l. si plu
ribus in pri. de le. ij. et (con)tra hoc l. no
distinguemus ff. cum plures B. de arbi.
quod intellige verum si (con)feratur in plu
rali ut omnes homines ferunt lapidem s(ed)
si in singulari ut o(mn)is homo fert lapi
dem tunc e(st) distributivum sicut quilibet ut
no(ta)t B. de sta. ho. l. in. et c. cunctos C. de im
pu(beribus) l. mochus et ibi no(tat) ¶ Op(ponitur) de l. si c(er)
tis et quod ibi no(tat) C. de pat. Sol.
ibi lo(quitur) in dic(tione) quisquis que e(st) id(em) q(uod)
quilibet hic in dic(tione) quisquis que e(st) idem
q(uod) quilibet hic in dic(tione) quilibet que e(st) id(em) q(uod)
omnis ¶ Op(ponitur) ff. de l. qui liberis ff. hec verba
ff. de vul. et pu. sc(ilicet) ibi lo(quitur) in dic(tione) quis
quis que distributiva ut ibi et l. fi.
C. de impu. et al. subst. h(ic) lo(quitur) in dic(tione)
quilibet que est collectiva ut hic et l.
si nemo ff. si certum C. de pig. ac. Et
adverte ne quedam glo. que e(st) in dicto
in ff. si certum te decipiat quia glo.
ibi n(on) dic(it) in dic(tione) quisquis q(uod) no(n) est
verum quia tex. dicit quisquis sit incol
lectiva quilibet ¶ Op(ponitur) de l. si nemo ff.
si certum ubi statim contra significatione
colla(tiva) sc(ilicet) hic favore institutionis s(ed) hic
ad in(ter)p(re)tationem significationem sc(ilicet) ibi si trac
taretur de odio ut ibi vel igitur ista
ma(teri)a liqueat scias q(uod) quedam sunt no
mina collectiva quedam distributiva
¶ Collectiva ut omnis quilibet o(mn)is e(st) collec
tivum ut dic(it) l. no distinguemus ff. cum
plures Et no(ta) in l. si pluribus ff. de le.
ij. et hic dic(tio) quilibet est e(st) collectiva s(ecundu)m
p(ro)p(ri)am significationem tamen ubi tractatur
de favore institutionis sumitur in(ter)p(re)tative ne
pereat ut hic Sed quare magis sumitur
in(ter)p(re)tative dic(tio) quilibet q(ua)m dic(tio) omnis Sol.
hoc e(st) p(ro)pter vicinitatem quam h(abe)t cum dic(tione)
quisquis et cum dic(tione) quilibet et cum aliis
distributivis ¶ Distributivorum vero quedam
sunt distributiva simplicia quedam dupli

cia simplicia sunt ut quilibet et quis
q(ue). Quare appellantur simplicia q(uia)
unum verbum tantum requirunt et res cui
libet att(ri)buunt insolidum hoc e(st) verum
nisi natura rei repugnaret ut si di
cam quilibet unum michi h(ab)e(t) esse nam
cum quilibet unum michi h(ab)e(t) non
ne possunt esse insolidum arg(umentum) l. i. ff.
Item est natura istorum distributivorum ut
requiratur concursus omnium ad quos re
fertur ut est fl(avi)a ora(tio) ut dic(it) l. ne
distinguemus ff. cum plures et l. si credi
tores C. de pac. et no(tat) in dic(tione) l. si plu
ribus ff. de le. ij. Quedam sunt distribut
iva duplicia ut quibusquibus si quis
et quicumq(ue) Ista semper requirunt duo
verba ut p(ro)bant infra que ff. allegant
alia Item ista att(ri)buunt rem cuilibet
insolidum sicut precedentia ut l. cum
filiabus ff. i. ff. de le. i. tamen in hoc
differunt quia no(n) requirunt concursum
omnium sicut precedentia s(ed) verificatur
in uno ut et in omnibus ut p(ro)batur
ex p(ro)posito in distributivo si quis in dic(to)
l. necnon ff. si certum ius ff. (con)trahatur
in distributivo quisquis in dic(to) l. qui li
beris ff. hec verba et l. ex duobus ff.
de ff. ti. i. p(ro)batur in dic(tione) quicumq(ue)
l. i. de edicto imp(er)i. et l. aut divus de
in fis ¶ Quod nolo dic(ere) dic(tiones) quis
quis et quicumq(ue) verificantur in uno
et in omnibus ut si dico quisquis et
quicumq(ue) verificantur unum audit est
si unus audit verificatur Item si omnes
audiunt verificantur ¶ Sed contra omnibus
op(ponitur) de l. ab omnibus in pri. ff. de le. i.
et l. si quis in fundi vocabulo e. ti.
Sol. ista verba distributiva duplicia
si actum primi ubi insolidum distribuunt
vel actum s(ecund)i ut dic(to) l. secus si primi
verbi actum distribuunt in solidum tunc
enim distribuunt actum s(ecund)i insolidum ut l.
cum filiabus ff. fi. ff. de le. i. Item habe
mus relativum quis vel cum quod aliquan
do ponitur distributive ut cum cuius e(st) tam
totus et tunc quis vel cum quam ponitur
distributive att(ri)buunt insolidum et unum
requirunt et no(n) plura ut l. si sunt
ff. de rev. dat. hoc e(st) verum nisi de me
te disponentis aliud appareret ut l.
ex duobus impu. de vul. et pup. et
l. cum duos de re. dub. nam q(uia) in h(ere)
ditate ulla decedentis debent p(er)veniri
h(er)editatis p(er)inde ac in ambobus morien
tibus ut verificatur illa ora(tio) ex
p(re)sumpta voluntate defuncti ¶ Item
ar. q. de pluribus incertantibus sit
rerum quod ex. formatur in l. cum filiabus
ff. i. ff. de le. i. Et ja. de are. in ff.
nec aut in(ter)p(re)tatione ff. ? an omnes de
beant h(abe)re p(ro)p(r)ium et in ista q. habes
considerare p(ro)pter que ubi lo(quitur) ut si dicat
quisquis vel si quis vel quicumq(ue) p(ri)mo

ingressus sunt habeat centum et cetera si
omnes simul ingrediuntur videtur omnes
in ut in prima questione ff. d. § discipli
et ideo quia actio precium ubi competit cuilibet
in solidum quilibet habebit centum insolidum
ut l. qui filiabus § i. ff. de le. i. et iste
non esset dubium sed premium consistit in
re que pluribus potest dari insolidum ut
competitus sed si pluribus dari non posset
insolidum ut talis equus qui fuerit
preter pro omnibus sed uero sunt statu
tum sed premium pro distributum quibus aliquis
ut quis dixit quibus vel qui primo in
traverit tunc ex ipsa significatione
nullus debet habere ut l. si fuit pro re
dub. sed ex mente disponentis est aliud
ut l. semper § ne ex oratione ff. de in
tium. C. de pallat. l. fi. li. xii. et
ita sentit Ja. de are. in prima questione
ff. d. Sed nisi hoc ergo in civitate pi
sarum tempore conflictus civitatis luce
ne quo tempore ibi actu legebam fecim
fuit unum statutum quod quicumque cepit
vexillum florentinorum habere centum duo
ceperunt nec apparebat quis primo
et dominus Franciscus erat de antiqu
anciani et consuluit michi et ego rudi
quod ista non est similis precedenti quia plu
res possunt ingredi castrum et necesse est quod
libet eorum ingressorum est sed istius cap
iendi banderiam non competit cuilibet
insolidum sed pluribus simul et ista verba
quicumque cepit vexillum debent intel
ligi in prima captura ut l. bonorum
§ hoc sermone ff. de ver. sig. et sic
debet attribui omnibus ut in pluribus per
tinentibus trahe. ff. ad l. aquil. l. item mul
neratus insti. et sic debebunt illi duo
habere totum simul non quilibet insolidum ar
gumento l. iiii. ff. de le. i. et hic de distributione
universalibus. Sunt etiam quedam distri
butiva particularia ut alicui uxor et filia
et decem personis distribuit inter duos sicut
dico quilibet non requiritur conversim uniusque
et cuilibet rem attribuit insolidum ut no.
in aut. de nup. § hoc aut coll. iiii. et
de re. § neque coll. vi. et ff. de excu. tu.
l. si quis duas § est aut pro hoc tex.
in l. et quidem C. de impu. et al. sub
sti. et per decem vera sunt vera hec (?)
quicumque impuberi sustituo (?) pro alio ut l. sic
tit. § si pro. ff. de pac. et l. fi. § cum
aut. C. de bo. que li. de decem alii alii
de decem alteri et de decem inter de
quod iste verificantur in aliquo tantum et
dictum in hiis colligere pro eo quod no. ff.
de le. i. l. si ex toto § i. et ff. de fer. l.
l. insti. et l. uter ex fratribus ff. de condi.
insti. et C. e. l. tutius de dictione utro
libet dic ut l. arbor. § si de vestitu le
ff. com. divi. de pluribus aliis possimus
dicere ut quicumque et dictum in l. basti
l. ad treb. et insti. videbis ff. de condi. et de.

Illa institutio: ultima volun
tas non debet ex alieno arbitrio
pendere h. d. Op. de l. si fideicommissa
ria ff. de fideicom. li. sed ut in glo. circa
fi. Op. de l. i. impu. ff. de le. ii. sed ut
ibi modebitur (?). Quidquidam facit testa
et dicit quod ut sunt ad sensum sapientis
fiat glo. distinguit aut sub alia colli
conferre in personam sapientis et non valet
sed testis si non sub alia velit ut glo. dicit.
Non ergo quod sub alia velit ut per in alterius
arbitrium conferri sed dictamen sapientis sic
et Ja. de are. procedit ultra glo. Si credo quod
potest iste sapiens facere et dicit quod si
testis testum in quo fuerit illa dero
gatoria potest sapiens addere non obstan
te illo testo inquo talia verba et cetera Item
si reliquit aliquid filie potest addere sap
iens iure institutionis quod de solempnitate et
cetera non valeat sic dicebat plus Ja. de
are. Ry. mat. disputavit istam questionem quidam
reliquit filie centum ad sensum sapientis
an possit addere iure institutionis et pro opi.
Ja. arguit quod sic quia ubi relinquo certum
ad institutionem ut l. hiis verbis in prin.
ff. e. et in aut. de her. et fal. § si vero
nulla et sic sapiens nil addit sed declarat
quod verba continebant et quod testator voluit
apparet quod voluit quod de iure valeret. Pro modo
quod l. quicumque substituitur sit institutionem et l.
iii. C. de inoffi. te. et l. fi. per te. ii. si hoc
factum lex ergo hoc potest facere homo pro sola
dicere ista verba nil operentur ut l. sicut
ff. de le. i. et al. ii. Item in dubio debemus
interpretari ut res magis valeat quam pereat.
Invenimus quod sapiens non possit sup
plere illa institutio non potest valere que non est
verbis sicut in aliis articulis expressa ut l.
iubemus C. de testa. et l. heredes palam
ff. de testa. sed testator non expressit hanc
institutionem ergo non potest valere. pro. aut dicitur ista
institutio in testo expressa et dicit filium quia lecto
testo ibi non reperitur ut l. uxorem ff. de
man. te. et l. fideicommissa ingratum ff. de
fideicom. et l. tres tutores ff. de le. i. et
l. fi. C. de in. iur. Sed dices non requiritur
in testo per se sed per relationem ad aliud ut
l. asse et l. si quis ff. e. ti. et l. institu
tus ff. de condi. insti. Sed hic non potest dici
quod verum est quod potest conveniri in testo per rela
tionem ad aliud scilicet explicandum per ipsum tes
tatorem Item ad aliud explicatum iam ut l.
hoc articulo ff. e. Sed per relationem fa
ciendam ad aliud de futuro ex voluntate
alterius non potest ut l. si quis ita ff. e. et
et l. i. ff. de hiis que pro non scrip. Item si
dicas ut continetur in testo et si diceret
arbitrio talis intelligitur arbitrio bo
ni viri per l. i. ff. de le. ii. non potest illud di
ci quia sine hoc l. que est in aut. ut
cum de app. cog. § aliud quoque capitum
frustra esset quia semper intelligeretur. Con
cludo ergo quod sapiens in testore talis arbitrium

no possit suppl. sed illud quod omisit in testo pro ubi relinquo quod e vim quia do refertur ad vinussimum. Sz quiad rem etiam refertur mihi trahitur ad institutez ut l. nam quod et l. cegn ff. ad treb. et ibi hoc tenet dy. et ibi dictum et l. omne ubi C. com dele. Et hoc concludit q sapiens hoc non possit facere Quid dicemus dico dum Ricar. di ce iuniorem qui in testo est aliquis de fectus per quem testm e ipo iur. nullu qz no pot testor testm inutile mi ex integro omnia solepnit. sicut ut l. hrdes § si si notaz. ff. de testa. Si ergo ipe met testor no pot quo possz sapiens pocat sit nera i institutione hrdi

Quero quid intelligatur Credo si pot apparere de mente testoris ex dicto sapientis illa verba implicita possent explicari ar. pro illo hoc l. i. § i. de le. ij. et cuius q dictum dicitur in contractibus et ar. hinc glo.

Quero quid operetur supradicta verba in contractibus et glo. in l. si mandato meo ff. man. in. dicit q possit sapiens declarare ea que sunt iuris, ut puta ea q sunt de natura contractus Item pro hoc quia illud de iure dez inesse ut no in l. in stipulante impu. j. de uer. ob. et l. emptione totius insti. ff. de ac. emp. et ff. de usuris l. si stipulatus Item pot sapiens suppl. vigore arbitrii ea que sunt de consuetudine ponendi ut l. ex ea parte in prin. ff. de uer. ob. ubi est tex. et glo. sim uim. lec. et l. q si nolit § qui assidua ff. de edi. edic. et l. si prius § i. ff. de aqua plu. arc. et pro spe. in ti. de emp. et ven. § Sciendum est v. Sz quid si inscio

Sz quid iuxta predicta premissa notarius hr arbitrium concedi sim arbitrio sapientis dz ne ponere sub eode die et consule, sub quo e factum testm illud quod sapiens dicit nl sub eodez die sub quo dicit sapiens Ego in facto valde arduo dixi si sapiens nult mutare verba pot sub eode die notarius ponere ut l. actorum ff. de re. iudi. Sz si sapiens vellet aliquid ambiguum declarare nl aliquid addere in hiis que pot debet notarius scribere sub die in quo dicit sapiens ut l. hrdes pala. § fi. de si notaz cum glo. ff. de testa. ubi declaratio que fit dz per duos testes probari sicut dicimus in quolibz arbitratore ut contrahimus sociatatem arbitrio uerue, naz fit arbitramentum sub illa die ut l. si societatem § arbitrorum ff. pro soc. Sz dices nonne omnia ista no valent qui in arbitrium tercii mera conferuntur ut l. si mercis in prin. ff. loca. et glo. tangit in l. si mandato tuo ff. man. Sol. illud q e de substantia mera ut contractus no pot no consistere in arbitrium tertii mera ut dicta l. si mercedis. Sz illud q e de via et qualitate contractus, bene pot committi esse in arbitrium

ghentis ut l. hoc vendito de contrahen. emp. et l. ex ea parte in prin. § de uer. ob.

Quero utrum possit committi in aliquos conferant similiter ad consilium sapientis et glo. dicit q sic, et est hic ar. et de illis q. dicit ut inspe. de arbi. § sequitur v. sz quid dicitur declarari utrumq. in repertis l. i. § si plures ff. de exercit.

Ulterius quero in testamento que fiunt certa die de institutio pauperum xpi quos ceterum elegerit no est contra illam l. illa institutio C. in l. captatorias C. de testa. mili. dicit q ibi nullet institutio qz no sibi aut institutus conferitur in alterius arbitrium Sz postme clare, allegari ad hoc l. fidei commissaria insti. j. de fideic. l. Sz hic non electio ponitur collata in persona tertii sicut in q. illa. Credo q illa institutio valeat ut ipe dicit quia committitur electio certe personis, et tamen certe institutum § pauperum et ro est quia sunt omnes instituti illo no eligente ut l. si quis ducentum et l. cum quidam j. de le. ij. Sz in casu legis ine institutio quos ceteros voluit ipe no eligente no esset aliquis i situatus

Quero quid si dicat quis institutio pauperes xpi quos tales elegerint

Quero an quicumque meremur aliquis elegerit pauperes sed ille fideicommissarius hebit loco hrdis pro l. si quis ad declaranda contra l. nulli C. de epi. et cle. et hoc tenet Ro. fi. de de arte ex testo, et inspect de institu. edit. § nisi aliqua dixi ple in q. quando dispinuim que inter filium institutur

Quero an illud q dicit ff. de. ac. de are. sep. si fecerit uolumus derogatoria q sapiens ponat adde no obstante tali testo an sit uerum Ro no naz quando precessit uoluntas derogatoria dz q in sequentibus testorem illius specialis petat ut l. si quis in prin. testo j. de le. iij. Sz dico q testm dicitur cum consilio sapientis no e illius uoluntatis specialiter permisse premo generale et subinde gener. ar. pre quo facit q. ff. dictum e q institutio debet specialiter exprimi Bar. tolo. l. d.

Is qui captivus ab hostibus sinius eius pot instituere pro te spem postlim. h. d.

Si quis ita scripserit.

Non expectatur conditio cuius nichil operatur eventus h. d.

Op. j. quod di. le. et l. hinoi vide que inter insti. incondicionali ibi hinoi. et ar. dic ut ibi et per cy. C. de insti. et subst. l. si pr. in prin. q

Quero glo. quid si hres cohredem institutum subgdure an inuenit sit hres insolidum glo. remittit ad no in l. ij. ff. si pars hrd. pe. et inde glo. q maz quid ergo si alius et dy. hic tenet opp. q. pro maz roez, quia si semel est hres no pot desinere ee hres in l. qui semel de insti. j. e. hec ro no ht locum in legatis

et io ille l. quo loquntur in legat. no
urgent et ita tenui not. in l. planc ff.
si quis . j. de le. i. teneg in l. maritus
ff. si pr. s. so ma. ad illud q dicit dy.
pro q in qualiter vid. do. hrs. Sz pcdet
ex euentu conditionis quia si conditio de
ficiet sz dz insolidum si extitit no ut
l. quedam . j. de re. k. dub. et l. si res
j. de solut. quorum tamen totam hereditate
tenebit Sz an erit heres insolidum
pendebit ex euentu ut dixi. Bar.

Hereditas ex die

op. de l. miles ita et l. in fraude
j. de testa. mi. so. ibi spale in mili.
op. de l. qui filio et l. interpit j.
e. et l. filius apre impu. s. de liber
posth. ubi expectatur dies so. h. le.
de die certo Sz in die incerti pot heres
institui ut l. ab omnibus ff. an quedam
j. de le. i. et no in l. si ita ff. si. s. de
liber. et posth. Op. ad istud d. l. ex
fac. in pri. j. ad treb. So. fateor q pot
institui quis in die incertu hoc e ut
cum ceperit incipiat ee hrs. No qui pot
institui ut cum ceperit desinat ee hrs di
recte Sz p fideicommissum sic ut dicit l.
ex facto et l. filius d. ut quis heredem
j. de le. i. et l. si miles j. de testa. mili.
Op. ff. e. l. ex facto ubi est quod e dies
incertus subduat in tempore de medio
so. ibi fuit dies incert mortis institui
et sic certum e ipso in uete diem cedere
nec ergo expectatur dies quod s. dix.
de die incerta intelligit mortis tamen Ita
q dubium e an institutum an decedat ipse
non et p hoc audivi aliquos doctores
dicentes q si certa vel in ostium aliquod
instituatur p mortem alicuius q statim
erit hrs quia ipse ostium vel certa non
pot mori et sic certum erit diem cede
quod michi no placet quia p supra
est q ipse ostium vel certa j. xxx. annos
capite minuetur vel forte extinguetur
ut l. hereditate d. sic denique ad l. fal.
Op. glo. de l. actus legitimi j. de reg. iur.
ubi nulla fit mentio institutionis So q
ibi deficit supplebitur p istam l. Ego
que e differentia vere inter diem certum et in
certum seu conditionem So. fm dy. q condi
tio vel dies incertus quandocumque existens
retrotrahitur ut l. quod dicitur de testa.
mili. et sic indebitum ille semper decess
sisse testatoris secus in die certa q retro
trahitur et sic videtur quis decedere pro
pter tempus testatoris et p pre intestatus
ita dicit dy. in c. actus legitimi de reg.
iur. li. vi. Ja. de are. signat aliam rationem
nam natura diei certe e ut no suspendat
iuris effectum sz executionem ut l. cedere
diem de v. sig. sz natura conditionis
est ut suspendat totum effectum iuris ut
ibidem Si ergo dices institutum in die no
posse adire tunc dies operatur contra suam
naturam Sz conditio operatur suum effectum

et aditione impedit. Ulterius pono quod quis
est institutus ex semisse usque ad pascha
alius in eadem semisse e institutus post pascha
alius in alio semisse simpliciter valebit in
stitutio certe fm rom dy. sic quia no res
pectu p pre tempus testatoris propter intesta
tus et sic cessat ro l. et sic tempus non
subducitur de medio q tamen contrarius in l.
ex facto. e. e. Sm rom Ja. de are. incertum
tempus subducitur de medio et sic quilibet
videbitur institutus pure ut hac l. q
plures nemus p hoc l. filius apre so
rato cum sua glo. s. de libe. et posth.
Quid quid si testator dixit instituo incer
tum heredem usque ad pascha et q nullo
modo possit ulterius hrs ee tunc dico q in
stitutio vitiatur in totum quia continet iuris
repugnantiam sicut an herede institutio
iure certo cum fuit dictum q plus petere no
possit ut dixi in l. quotiens ff. si duo s.
e. ar. de l. miles ita impu. j. de test. mili.

Ex facto

Institutus plurimum ex
rebus certis valet et sunt he
redes equales et res illas tamquam ple
galis accipiunt Item ibi dicitur ee res
ubi preceptio dz ee no ubi e ad tempus he
dicit tota ista l. dividitur in quatuor ex po
ponit thema et q. usque ibi dicebam so
declarat quandam dubitationem p inde
ad materiam q. ponitur usque ibi cum he sunt
ibi determinat veritatem q. collig. ex themate
usque ibi rex cum ibi ponit quedam dif
ferentia ad determinationem alicuius q. que
ex themate colligit et iterum ex pressa fuit
usque ibi que res in preceptione ibi illa q.
determinant usque ad fi. Nota q institutio
valet ex rebus certis et dicitur ee ex
equali institutum. Item no q ibi res dicit
ee ubi preceptio dz ee. Op. q institutus
in re certa habetur loco legatarii ut l.
quotiens c. e. glo. ibi erat alius institutus
vbi hic no vel dic q heres institutus in
re certa vere est hrs sz habetur loco leg
atarii quo ad hoc ut gravetur actio
nibus hereditariis hec est sa. so. glo. et
no illam apparent sibi contradictionem erat
tenent Ja. de ra. et pe. et cy. in dicta l.
quotiens et probant sic institutus ex re certa
hz ius accrescendi ut l. i. ff. si ex fundo
et l. quotiens ff. si duo s. e. Si no esset hrs
nec haberet illud ius quia inter heredes et
legatarios no e ius accrescendi ut l.
si nemo de testa. in. et l. si nemo de
re. iur. et hoc e q voluerunt intrans ne
ua q filius haberet ius institutionis quia
vere est heres quo ad omnia preter quam
quo ad actiones ita dicit ipse Sz glo.
in l. si quis priore ad treb. dicit q heres
loco heredis quo ad exonerandam quelaz
tamen quo ad alia loco legatarii ha
betur inde dicunt ide. Examinemus modo et

primo dico quod opi. ultimorum que tangitur in
glo. non est vera / dicit enim quod sunt heredes quo
ad omnia preterquam quo ad actiones quod est falsum
quia heres non detrahit falcidiam a coherede
de eo quod capit iure hereditario ut l. in singu
los ad l. falc. sed hic detrahit ex insti
tuto ex re certa ergo non habetur quo ad
omnia ut heres / ut hic et l. quotiens C. fa
mil. hercis. preterea si tu dicis quod sint heredes / quero
pro qua parte / Si dicis quod pro nulla / certum
est hoc esse impossibile Si dicis quod pro aliqua parte
stante eo quod omnis alius sit institutus
in solidum ergo iste in nichilum et respectu
huius rei nulla est pars hereditatis cum here
dicas sit ius ut hic dicit in tex. / quia nulla
pars assignata etc. Vm mar. sylt. et Ja. bu.
sequentes eum dicit autem institutum est filius
ex re certa Et nec est vera opi. ultimorum
quod habetur loco heredis ut in § aliud capi
capitulum in auth. ut cum de appel. cog. exer
ceris vero loco legatarii ut l. quotiens C.
e. ti. quia filius habet illam rem loco legiti
me / hoc est loco iure quarte / et si deficit
suppletur sibi ergo / non institutus in quarta
incerto habetur loco heredis Istud displicet
ut plus / non legitima filii est / quarta bonorum
deducto ere alieno et funeris impensa
ut l. pap. § quarta ff. de inoff. te. sed
quarta bonorum / ere alieno deducto non est
pars hereditatis ut l. non amplius § fi.
ff. de l. i. et l. si quis fundum § fi. cum l. se.
ff. de l. ii. ergo non habetur loco heredis quid
ergo diceremus Ego heres institutus ex re certa
non est heres verus nec est legatarius Sed est
una tertia species per se que vocatur heres ex
re certa que partim sapit de natura instituti
partim de natura legatarii / Sicut dicimus in ger
mania de precario quod partim capit nomen
partim rei recipit enim hic institutus ex
re certa quod habebat ius accrescendi et pu
to quod sua auctore post capere rem in qua insti
tutus est / sicut heres alterius universalis here
dare et pro ista voluit lex filium institui
et ex re certa ut dicitur § aliud quoque capitulum
a legatario non accipit quod non tenetur creditoribus
et quod pro falcidiam defalcet ut hic Ex
predictis infero ad determinationem quarundam
questionum / prima utrum heres institutus in re certa
decedens ante agnitionem illius rei illa
transmittat vel quod non ut C. de iur. deli.
al. de h. te. l. qui se patrem / ubi tex. dicit
si aliquo hereditatis finisset vel lictum / dico
quod vel ipsum transmittatur sicut transmittit le
gatarius quia quo ad rem talis institutus
sapit naturam legatarii / sed illos effectus
quos capit ab institutore vel s. quod habeat
ius accrescendi illud non agnitum non
transmittit quia est aliud hereditatis ?
hereditarium ¶ Secundo ? pro ante ex cum rupto
testamento ex causa preteritionis vel exheredationis
rumpitur institutiones et certa firma per
manet / an instituti sunt ex re certa remaneat
firma Ego in quantum sapit naturam legatarii
remanet firma in quantum capit ab institu

uti / vocatur ut ex predictis patet Secundo
quero / certum est quod unus ex institutis adeunte
totum testamentum confirmatur ut l. si nemo ff. de
testa. tu. et § i. de inoffi. te. l. cum te et l.
cum liberi in fi. C. eo. ¶ Cum herede instituto ex
re certa agnoscente institutionem testamentum confir
metur Ro sit non vero quare uno adeun
te testamentum confirmatur / est quia omnes sive
alii repudiant sive agnoscant testamentum
valuerit est / quia uno adeunte totum accrescit
sed hec eadem ratio est in instituto ex re certa
ergo etc. nisi esset dicendum quod plus petere non po
sset ut dixi in l. quotiens C. Si duo ff. e.
Quo et heredibus institutis datur remedi
um l. unica C. de edic. divi adri. tol.
Quo an heredibus institutis ex re certa
competit illud remedium glo. videtur
dicere quod non / quia quantum est in re habetur
loco legatariorum Sed legatario non di
buitur illud l. ergo etc. Contrarium forte est ve
rius scilicet institutus ex re certa non ex
spectat aditionem aliorum de institutis Sed
agnitione sua totum testamentum confirmatur ergo
ut quod illi competit beneficium illius l. quia
quantum ad hoc loco heredis est ¶ Expo. de
l. heredes § fi. famil. hercis. Sed ibi in dua
bus universitatibus que continuant diversa
patrimonia ¶ Ex. de l. nestinus § ad l. fal.
Sed ut ibi dicam ¶ Ulterius vero pone si filius
inducatur ad duas quod prima ut legata
rius seu confirmatus videatur habere dominium
ibi ubi confirmatus est / et hic ut causa
quod non de quo dicit ut l. cum quis in fi. ff.
ad muni. Sed fatetur si pater relegat filium
ex certo loco quod ex hoc non mutat de
pena cap. per hunc tex. et per ex. in l. i.
C. de pena. cum ceteris

Si quis ita defectus condicionis
que dependet ex facto testatoris in
stitutum non vitiat h. d. ¶ Op. ff. de inoff.
tes. l. cum in secundo. So. hic in condicione de fu
turo que dependet ex facto testatoris
rem dixi C. e. l. ii. glo. distinguit hic
quando inde pretendit ¶ Ulterius vide glo. ibi et non
dicit glo. et condicio non est quia hec pro
pria cum testatorem pretermisse videatur
ut ff. e. l. ii. et ibi de hoc distinguitur
per dy. dicit glo. l. qui plures Sed ibi scrip
tura erat imperfecta circa personas que
a iure supplentur hic circa portiones
que a iure supplentur ut ff. e. l. Item
quod sabinus secundum dy. Bartolus l. d.

Quum testatoris non admittitur co
heres instituto et substituto h.
d. Oppo. quod non valeat institutio quia filius
non fuit institutus glo. so. intelligo filium
hic institutum quod dicit ut dixi in l. gallus
in prin. ff. de li. et pos. Sed contra hoc facit
l. si quis cum insti. § fi. l. fin. vide lex. Sed
illa non teneo

Hec verba Copula ulterius loco po
sita est ut precedentes solum portiones ut
appositam h. d. et hoc patet est copula ibi

et grayo quida habent sive / et ut hoc
dixit solum resolvitur in quirtam h. d.
fal. ff. de expo. ti. l. vii. in qui duos
§ ii. et l. cu delamonie § cu quida. ff.
de fundo instru. dixi de mater huius
§ in l. re quieti ff. de l. iii.

Quitres In re finium non est
prehendit eius de quo sensu est premissa h. d.

Qui filio post mortem legatarum
post finis legatarius here institui h. d.
opp. de l. heredis § c. Se. ubi fuit heres
institutus ex die certa que subdivit
hic in fine et ut ibi dixi. Dicit glo.
post mortem legatarum consistit legatum
si solus filius est heres institutus / et dicit
glo. quod non advertens in principio dicit l. qui
filius est exheredatus / que non procedit
quia si solus filius est institutus post mortem
filii requireretur filius exheredatum post
mortem ergo testamentum nullum ut l. filius quod
§. Et si filius § e. et l. si ita insti. deli.
et pos. In 2o casu qui filius est legatarius
expresso et institutus solus post mortem
procedit quod si ponitur ipsum institutum cum li-
bertate alias non procedit sim hoc ipsum ut insti-
e. in prim. Bar. legum doc.

Servus Conditio tacite here-di-
tate adiecta non pot in codicill. admi.
h. d. et ro huius est quia si posset admi
in codicill. videtur hereditatis directe dari
in codicill. quod non potest esse. Quod verum si
te filius fuit institutus solus vel hab-
uit coheredem glo. 1. dicat quod solus et
bene non quia si haberet coheredem possent
~~codicillaris~~ codicilli confirmari per additi-
one coheredis et per quem deberetur liber-
tas ex vigore codicillorum et sic libertas ec-
sit pot ee heres. Quod dicit hic quod erit
liber ex codicill. Quod an erit heres dicit
hic quod sit sui voluntatis. Et contra hoc oppo.
de l. cum quidem § e. de nec. et su. here. insti.
Ubi eo ipso quod instituitur relinquit li-
bertatem et erit suus et necessarius. Ro. ibi
cum testator nil de libertate disposuit
hic servus / ut non hic et § e. l. quod
§ fi. et insti. e. in prim. Et tunc oppo.
cum cum sit cum heredem futurum in omnes
casus ad quid exspectatur condicio quod
l. si quis ita scripserit § e. Ro. ad hoc
ut sciatur an sit voluntarius vel ~~necessarius~~ necessarius
Item. tex. hic pot procede si ponimus
servum habuisse coheredem ut § dixi. Et
si ponimus eum solum institutum non proce-
dit alias sequeretur quod hereditas pot dari
directe in codicill. Teneamus ergo quod ex
codicill. erit liber tamen et non heres sim Jo.
Sed contra hoc oppo. si non aditur hereditas
relicta non valent ut l. si nemo de
testa. mi. et C. de fideicom. l. cum quam
quidam dicit quod haberet coheredem. Et ibi
reprehendit sim Jo. dicendo est ergo quod hic
codicilli fuerint confirmati ab intesta-
to / et sim hoc non obstat l. i. C. de co-

dicillis ubi dicit quod hoc ipsum nisi codicill. sit
ab intestato confirmatum. Ibi in textu relicta
in codicill. requirunt confirmationem per adi-
tionem hereditatis ab intestato glo. hic vero
quod sit de hoc tex. ff. de fideicom. li. l. iii. et
insti. de co. § bona adit. lib. et § ita aut
intendunt et C. de manu. te. l. si aut prin.

Si quis Iste est subtilis § h. d.
Sublata cum vivo testatore per quam con-
dicio vim rei adiectam aliam intelligimus
repente cessat repetitio condicionis pen-
dente servus si iam est h. d. Oppo. de
2o responso ad primum sindicalis glo. quod in prin-
cipium alienando vel cum penitentisse quod dicitur
Et contra hoc oppo. l. § r. § ubi
voluntate ... fuit non pot testator permisse
condicionibus tacite adiecte hereditate. Ro.
hic testator nichil disposuit circa condicionem
sed solum circa condicionem per formam sui alie-
nandi vel manutenendi. Et ipsa lex dispo-
suit circa dispositionem condicionis / illa causa
quas condicio inest hereditati / est mixta
ab qua non pot ee heres sine libertate
ut l. si filius ff. n. ii. que cum mutatur de-
ficit vivo testatore et per quem vel institu-
tio pura sed in pendente § non poterat cum
deficit vivo testatore / quia libertatem de-
dit in codicillis et predicta sunt multum
notabilia. Scias enim quod si institutio est conditio-
nalis omnia legata tacite habent illam con-
dicionem ut l. si tamo § fi. ff. quando dies le.
ce. et l. si dies § fi. e. ti. Pone ergo quod
institutio heredis est viciata pendente condicione
vivo testatore ex cum preterito vel ex he-
datione ut l. ita et si. § de minis. te-
nere legata debebuntur pure per auctoritatem
quod cum ita viciata cum que intelligebatur
repetita condicionis repetens viciatur ad
2m dictum op. hic dicit sed alienat pro con-
dicionis effectum non restauratur ... quod
si vivo testatore cessat defectus propter que non
vz testum restum revalescat ut l. postumus
in prin. de in insto. tes. So. hic defectus
sequitur voluntate testatoris pone enim insti-
tutionem pure si volebat qui defectus si cessat
non revalescat testum nisi appareat no-
vae voluntatis indicium ut l. qui liber. § .
testum ff. de his qui. Et hic nullum indi-
cium nove voluntatis apparet ergo etc.

Cum venditor Quomodo post
venditionem venditor acquirit mediate
sive vendito restituit creditori vel eius
heredi h. d. Bartholus le. doct.

Si pater familias propter repug-
nanciam iuris et rationis admit-
tunt diversis institutum et substitutum h.
d. de hac materia habemus 3 leges. l. istam
et C. e. l. cum proponas et insti. de vul. et
pu. sub. insti. Dicit glo. quid de alio
sensisse et dicit ut in glo. Ex. § e. l. cum
in testo. in prin. ubi non admittitur in
~~...~~ institutionis et substitutionis per
repugnantiam iuris et rationis scilicet ista est

decasio p hunc modum magis ex voluntate pri
apis quam ex subtilitate verborum ¶ Extra. C. e. l.
cum proponas sed ibi loquitur in casu dubio
¶ Quesierit glo. quid ergo si instituit liberum quam
punitam sint glo. insti. de inu. et pu. substi.
dicit quod quesierit. G. Ja. de are. dicit quod idem
est in casu isto quod in casu huius l. quod statim
iussio quam illum modum quia eadem est ro. voluit
enim quod alium faceret heredem ubi conditionem
mutaret Sed hic non est mutata conditio
ergo ve. Teneo glo. quam l. lib. ho. de acq. re.
do. quam hec quia si remisisset eum liberum multo
magis instituisset eum ar. l. barbarius
de offi. pre. quere ro. cessat in casu huius l.
euido instituit quedam in premissa qui
erat filiusfamilias an sit idem quod in casu huius
l. Ja. de are. dicit aliud in filius aliud
in servo ro. quia in filio remanet nomen
heredis licet hereditas transeat ad patrem ut
l. cum filio de le. i. Sed in servo secus est Sed
illud reprehendi in dicta l. cum filio Sed hemi
glo. que dicit est idem in filio quod in servo
ut l. si quis filium de acqui. here. et ibi
etiam tenet ¶ Ultimo non dilegentissime nam
substitutionis vulgaris que est si heres non
erit vel alium heredem non fecit ex quo in
materia substitutionis vulgaris vulgaris elicio
multas conclusiones s. quod heres institutus
ad quem transit ius deliberandi pro ferre
substitutio vulgari quia licet institutus non
fuit tamen alium heredem fecit in gl. in fac.
tex. hic qui dicit mutata conditione Sed
videas quod satis mutatur conditio per mortem
vel melius hic dicit in ro. constat ex quo non de illud
de quo minus videbatur innuere quia posset
dubitari si efficiatur de libero suus an volu
erit testator excludi substitutum per ommi
et declaret in ro. quod sit multo magis si
nulla conditionem mutatur conditionis eveniunt

Et hoc ita tiberius Nota quod
an cum ipsa princeps est iudex sed
dico in qualibet qui cognoscat superiorem
sit in l. pe. s. de his que in tes. delen.
et ibi dixi et per doctores in l. i. C. ne
quis in sua causa iu.

Qui solvendo defectu cogni
tionis si ipse aperire tabulam
testat testamenti reconvalescat. h. d. mirabil.
casus contra C. e. l. pignori et hic sunt quod
si revixerit ipse testator non prestat conditionis
si etiam prestat precii cum mortem testamenti reconva
lescat per illam l. dixi in l. filio pri
to in ulti. pen. C. de inof. te. et ibi de
clarat ¶ Oppo. quod inspiciatur tempus mortis
non tempus aperire tabulas ut C. de condi.
tol. C. Sed tu amplius et §. cum nominativum
se. glo. quod hoc ro. quia sine hoc mora non
poterant adiri hereditas nisi apertis tabulis
quod non placet quia in sine et uno sine hoc
ipsa inspiciebatur tempus mortis ut l. post
mortem in prin. et l. quintus in prin. de de.
l. volunt ergo dicit hec lex quod inspici debet
tempus quo incipit agi de viribus instrumenti

et si nunc non est nisi unius sunt de viribus
dicere quod ille est primum de viribus autem instrumenti
omnis cum agitur quod tabule aperiuntur ergo id
tempus inspicitur sicut quod dicunt doctores
in l. i. C. de insti. et substi. l. fi. insti. ubi
notatur excludit etiam substitutiones si ipsa
vivit eo tempore quo de viribus instrumenti in
cipit agi ¶ Oppo. de l. si sunt de rebus
dubiis s. hic instituitur erat reconvalet ad
tantundem. op. de re. catho. Sed glo. dic
melius in l. peniil. s. de re. catho.

Patrisfa Ex facto alterius alius po
test heredari non dicitur h. d. hec istam l. pro
difficili op. quod alias qui admittit non tenetur
ad implendum conditionem in totum ut l. qui cum im
legantur s. fi. et l. cum tale in fi. et l. pre.
s. de con. et de. s. ibi conditionem que potest
dividi hic in ea que non potest dividi ¶ Op.
quod facto unius alius potest privari hereditate
ut l. cancellaverat. s. ii. i. Sed sine glo. ibi
pervenit ad actum cancellando testamentum hic
ad actum ubi quod diligenter nota ad quod fac.
quod notant doc. in l. ultima C. de testa.
¶ Oppo. quod voluntas testatoris debet servari ut l.
in conditionibus de condi. et de. Sed hic per
unum voluit privari omnes ergo ve. Sed hec
voluntas illam ¶ Oppo. ex glo. s. de inim.
te. l. Si ita sunt ubi potest unius privari per
alium non implente conditionem Sed dic quod
quod hic hereditas fuit data pure acceptio
sunt facta sub conditione quod non potest sed ex
facto alterius ibi ipsa datio non fuit sub con
ditione verum propter unum non implente potest tes
tator alia non dare non autem potest datum ad
imere vel dimiss. quod ibi lo. in legatis hic
in institutionibus ¶ Ex. quod exheredatio sit verbis
incepta in contextu ut l. quidam cum filium
de ver. ob. Sed in contextu non institutio
procedit contra Sed extunc institutio potest
exheredari ut hic Et non per glo. in l.
si certum s. si eod. s. de testa. mili. Cum
si testator aliquem heredem instituit et eum
sub conditione exheredavit in eod. testo. verum
exheredatio valeat et videtur quod non quia ex
heredatio sunt effectum per adimere hereditatem
nisi ut l. filium s. Sed cum heredatio s. de
gre. tab. Et per aditus eiusdem non posset con
firmari exheredatio sua et est repug
nantia et alius non est qui adeat ergo ex
heredatio nulla contrarium puto nam qui exhere
dat sub conditione sub contrarie dicitur in
stitue videtur ut l. aliquem de condi. et de
ista ergo heredatio non adire conditionem instituti
quod potest fieri in eod. testo. nec obstat quod
exheredatum debet confirmari per aditionem quia
illud in exheredatione filii Cum pone quod
pater instituit in alia voluntate sunt certa
sexta testatoris exherede simpliciter an valeat
talis exheredatio dico quod non si sit expug
natio secus si sit cumulatio ut s. de testa.
mili. l. si certum s. si eod. sine eodem tem
pore per eum heres instituitur capit hereditatem
tam accipio ergo non potest sibi adimi accipe.

ut l. si et si subconditione ff. si. ta. e. Sed
quid esset si heres coheredem ut ibi no. ad
idem quia institutum expressus non potest ex
heredari sine iusta causa ut hic | sed si ex
heredat simpliciter nulla adiecta causa non valet
et hoc sub dubio ponam non si exheredat
constat aut tempore hereditatis quesite. Sed
quid si constat post tempus hereditatis quesite
sive | ut puta talem instituo et si uxorem
meam molestaverit in tali relicto privetur
hereditate / Certe istud privari hereditate
potest si ex iusta causa non ex iniusta ut l.
uxorem ff. de here. insti. et ibi dixi. Sed
ista satis est iusta causa si eam molestavit
debite dico tamen quod non privatur heredit
ate directe quia qui semel est heres numquam potest
desinere esse heres ut l. et qui solvendo ff.
e. et l. miles ita de testamento mili. et l. ne
mo potest ff. de leg. i. / et sic valet in hoc
ut teneatur illam hereditatem restituere iure
fidei commissi ut dicta l. uxorem ff. de hered.
Sed tamen quero si testator dixit quod privatur
hereditate nec adiecit ad quem pertineat
tunc dicatur restitui / Respondeo persona ve nominatis
in aut. hoc amplius | quia testator non
dixit ad quem deveniat sed dixit sit pri
vatus hereditate mea. Sed arbitror non
esse bene dictum quod illius restituatur quia ibi loquitur
quod quis privatur aliter ex voluntate testatoris
sed adveniente hoc deveniret ad substitutum
si haberet alias advenientes ab intestato tex.
est non. in aut. de imperfectis persta aut. et
hoc. Ja. de Rel. tamen sentire aurerum cum
eclesiam C. de inde. vidu. dixi plene
in dicta ff. heredes. Bar. l. d.

Si invicta. Conditio que de presen
te fuit imposita tamen h. d. vide
bitur in l. multa ff. si. i. de condi. et de.
h. d. videbitur in l. iuuat ff. si. dixi
plene in l. i. de condi. insti.

Quidam cum filium. Sin
gulares et condiant casus est
ex teste non potest queri quia a defuncto
gravatus non probatur Sed quesit
ex mandato quod suscepisse probatur h. d. no.
tex. ibi prius offensam vereretur hoc est prius
turbationem / offensa gl. dicit quidquid ali
is ad turbationem iuste adduxit quod exami
na quod dixi in l. lucius ff. quod illicite. i.
de de publicis. No. quod aliquis instituit
aliquem secularem quod det aliam monasterio
sit quod contra talem institutum potest agi actione
mandati ut hic quod est verum si fuit adhibi
tus ab ipso monacho. Sed quid si fuit
adhibitus ab ipso testatore / ut verum quod mo
nachus potest agere actione nego. ge. quia videtur
gessisse negotia sua / possit etiam agi
ex testamento quia tantum fide assumpsit de resti
tuendo ut l. si. C. de fideicom. sin vina. lex.

Si ita scriptum. dicit primo potest
correctione h. d. // opp. de l.
consilium C. ff. quibus / Glo. dicit ali
ter potest ibi aliter ponitur hic Contra per plenam
declarationem dicit quandoque dictio primo potest esse co
pula et vel etiam et tunc hic unum copulatur
nec potest correctione ut dicta ff. quibus et
l. iiii. generaliter ff. quippimo sit de par. sed
vina lex. quandoque dicit primo potest simpliciter erat
si preferatur ab homine ponitur correctione
ut hic et l. Stichus primo de manu. testam.
quandoque preferatur ff. l. et tunc sequitur per trans
ita inseparabilia potest correctione ut l. si
vehenda in prin. et ff. i. B. ad l. de iure da
deiac. / et in omnibus legibus in quibus
reperitur paulo primo / aut potest intelligi compre
hensibilia / et tunc significat in precedenti est
eadem res vel maior et hic non alterum
atque ut l. ubi eum ff. pronomine de sac.
sanc. eccl. C. al. potest correctione ut h.
ff. i. de con. et de l. nam et ea glo. ii
solvit / dicit quod non erant illa contraria
sed alterius voluntatem dispositione tamen ca
sum dy. Ultimo hec lex. movetur in ar.
ad. e. quod si testis interrogatus dicit sit
fuit primo sic quod sentire ultimo dicta quasi
quasi se correxit / non autem habetur pro
vacillatione ut hic et spe. ponit in
de testa. Bar. l. d.

Quidam testo. Opp. e. B. de leg.
l. cum quidem Sed hic constat quod testator vol
uit tutorem ac dispendium opp. instr. e.
ff. si plures Sed eodem modo et distinguitur
ut dixi plene in l. in eodem ff. si. e. C. opp.
d. l. qui non mutabat Sed eodem modo

In testo. Qui primo relinquit vin
eas postea partes intelligatur partes facto de
residuo h. d. Queo quid moveat iuris
sultum ad hanc interpretationem cum idem sit di
cere pars quam vinea ut B. C. l. in eodem
ff. presentari et l. quoties ff. Si duo et
te hic no. quod primum debeat habere duas
vineas institutum ex una parte vineam vin
eam et totam hereditatis residuo dividendam primo
rem inmovet vineam quod sit as ut dicta
l. in eodem ff. pr. v. demum. B. eodem Respon
deo quod variavit testator modum loquendi
primo enim assignavit vineas / Sed assig
navit partes colligit intelligitur quod partes fe
cerit de residuo quasi intellexit quod alia
sit significatio partis quam vinee Sed si omnibus
assignasset per eadem verba sine partes dix
isset sive vineas idem esset et sic debet intel
ligi quod dixi in dicta l. in eodem ff. pr. sep
vina pars intelligitur de duodecim nisi ex
mente profecisset aliud apparerent

His verbis. Querit glo. quod
si dicam relinquo tibi bona mea
/ r. v. dicit quod illa verba trahuntur ad institutionem
si alius heres non esset scriptus in testamento
vide glo. et non lex. no. de here. et fal.
ff. si non nulla sit iusto relictis Queo quid

si testator masculum instituit / vel filio certum
relinquo / an testamentum valeat. videtur quod non
quia non fuit data universalis institutio / vel in hunc
casum heredem instituo et verbum relinquo
non trahitur ad institutionem quia aliud est
heredem velle instituere ut no. Contrarium fuit
nam quando nullus alius est institutus verbum relinquo
trahitur ad institutionem ne testamentum pereat
eadem ratione quando illud verbum additur relicto
facto filio. Sed in actu meo instituo ne
testamentum sit nullum. Contrarium est verius nam verbum
relinquo adiectum certe quantitati vel rei
nunquam trahitur ad institutionem ut l. certi ff.
et [illegible] l. ad treb. et ibi per dy. pro hoc
in terminis ut C. de app. [illegible] illud quinto
ff. [illegible] ubi expresse dicitur quod non sufficit
relinquere nisi modo instituendo relinquatur
ut hic tenet Rainerius [illegible] in disputatione
quam retuli in l. illa institutio in prin.
B. C. Sed quando verbum relinquo additur
universitati bonorum pro credit distincto. Bal.

Illa institutio. verba maledictionis
prolata instituentes non vitiant h. d. quod dicit ut
l. turpia in prin. ff. de leg. i. Bart.

Inter dum. Servus de adulterio
accusatus a domino non potest institui. dicit

Si pater. falsa demonstratio non
vitiat institutionem sed de persona cum
constat h. d. quod dicit ut dictum in l. demonstratio
[illegible] in prin. ff. de con. et de. Bar.

Si alienum. In totalitate est institutio
servum alienum cum libertate [illegible]
tempore confirmatur. hoc d. op. de
l. Sed si in conditione ff. eodem. B. C. Eo. ibi
in suo contra hic in proprius alieno. expo.
de l. quotiens ff. servus cum libertate B. C. dicit
glo. servus in suo proprio quod in alieno dicit
dy. nam servus primus alienatus nichilominus
erit heres ex testamento in quo erat institutus
nam ab initio institutio valuit et si alienatus
iussu domini potest adire opp. de le. et pos. l.
filio ubi valet institutio extranei qui postea
arrogatur. Respondeo ibi in extraneo institutio
ab initio valuit hic servus alienus non
potuit institui cum libertate illud primum
[illegible] cum quod per eius non acquiritur monasterio
vel abbati. Quid an institutio valeat sed
verius est contrarium quod non valuit sicut cum servo
alieno non potest relinqui cum libertate quia
si relinquitur est inutile ita non potest re
linqui monacho quin acquiratur monasterio
ut in auth. ingressi C. de sac. sanct.
ecc. [illegible] ista verba continent in se repug
nantiam quod monachus sit heres et quod necessario
sed non acquiratur eius institutio vi
tiatur ut l. si [illegible] ff. de condi. insti.
Et illud videtur de [illegible] Equidem tamen
est quod ista perplexitas dissolvitur [illegible] vo
luntate testatoris sicut alibi lex disposuit
perplexitatem dissolvi et simpliciter mente de
functi ut l. cum quadraginta in prin. ad.

l. fal. et sic servus illorum liberorum quod monasterio
non acquiratur hoc est quod parantur monachi
heredes communibus omnibus sicut patet dicit
ff. in l. iiij. de manumiss. et quod et abbas
quaerit non faciat ut no. in l. lucius ff.
tres he. [illegible] i. ad trebell.

In extraneis. In extraneis heredibus
requiritur capacitas tempore testamenti et mortis
et aditae hereditatis media vero tempora non
nocent. h. d. quod dicitur l. Si sub conditione
ff. solemus. [illegible] l. pe. expresse quod
tantum tempus mortis inspiciatur ut infra
he. q. et dist. ff. fin. glo. hic se involvit
finaliter concludit advertendum est aut
loquimur in herede suo aut in extraneis [illegible]
succeditur ex testamento / aut ab intestato
herede suo / vel suo / et [illegible] in
[illegible] succedit / ex testamento [illegible]
[illegible] tempore testamenti ut constituit institutionem
ut B. l. [illegible] [illegible] tempus mortis
in [illegible] ff. fin. tempus additionis non in
spicitur quia tempus mortis et additionis
est idem in suo vel in suo et [illegible]
dicit glo. quod tempus testamenti inspicitur est [illegible]
quantum ad hoc [illegible] an succedat
Sed quantum ad hoc ut [illegible] an sit suus
vel voluntarius erit aliud ut [illegible]
fin. glo. hoc quod dicit quod tempus mortis et
additionis est idem probatur in l. si post
mortem in prin. ff. de l. [illegible] et l. [illegible]
in pri. [illegible] de con. et de. et ibi non [illegible]
facit lex. [illegible] [illegible] ff. de l.
[illegible] dixi plene in l. ult. ff. de condi. insti.
[illegible] constat quod potest succedere [illegible]
an sit suus vel [illegible] tempus mortis in
spicitur ut [illegible] ff. fin. [illegible] de he. qua.
et diff. [illegible] in institutione pure
secus in institutione sub conditione quia tunc
etiam inspicitur tempus existentis conditionis
ut l. si sub conditione B. de le. et pos. quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] in suo [illegible]
in suo et [illegible] in [illegible] inspicitur
tempus mortis sive pure sive sub conditione
[illegible] institutus nisi [illegible] [illegible]
vel a [illegible] ut [illegible] filio et dixi in
[illegible] l. si sub conditione et l. postuma de le.
et pos. [illegible] hoc facit prin. [illegible] l. Eo.
ibi ab [illegible] institutio non valuit Item
advertendum est quod [illegible] tempus mortis in
[illegible] ut [illegible] an sit suus [illegible]
quod sufficit tempore mortis esse in [illegible]
dico [illegible] / quia posito quod tempore mortis
non [illegible] primum locum in [illegible]
incipit tunc ut nepos subducto patre
de medio tunc suus erit ut l. si quis ex
heredibus in prin. B. de in inst. tes. [illegible]
[illegible] quis [illegible] succedit ex testamento Sed si ab
intestato succedatur inspicitur tempus in
[illegible] dicit glo. tunc dicit quod testator decessit
nullo condito testamento tempus mortis inspicitur
aliter inspicitur tempus quo testamentum destituitur

ut l. si postumos de li. et posth. et in
fi. de he. que ab intes. § ita demum et
insti. de lega. agno. sunt § pe et de i.
l. si ammo ex he. dato. in prin. et hec q.
ad institucionem (quo ad legata non. dic
glo. et l. institucionem ff. de le. pstan. bepo.
pen qui intelligo ut dicam in l. j. de re.
catho. et l. si qis nat. de rebus du. ex
j. c. l. in tempus Sed ibi fuit institucio
condicionalis hic pura Opp. j. de ac
quir. hereditate l. si servus dicit glo. ibi quod
benignitate receptum est tu dic ut ibi
opp. ff. de sta. ho. l. in fideicommissis § ingenui
et c. de here. aut. Idem de nesteriam
glo. dicit contra sunt dic quod in prima est
favore libertatis in fideicommissis fidei quod non fac
quod l. istam l. de usu. l. cum vir Sed ubi

Servus. hec lex in prin. sin
ephenditur sub predicti sum
ptio et dicit media tempora non noc
ent. h. d. Bar. leg. iii decire

Si in non faciendo Impossi.
condicio de institucione vicit ly dic glo. pone
exemplum si dixisset celum non tetigeris certe
ista condicio non est impossibilis sed est necessaria
pone quod instituo te sub hac condicione
si non moreris vel si per annum non comederis
et sic de hac impossibilitate dictum ple.
in l. i. j. de con. insti. Bar. l. d.

Hereditas h. in condicionem pone
prima nomina variata Bar. l. d.

Talem Opp. de l. quia re
de condi. insti. Sed hic bis fuit
data libertas primo pure 2o sub condi
cione valet ergo prima cum sit plenior
ut l. ex creditum de condi. et de. sz dy.

Si quis ita Servus ex de. nescimus
predicam construitur hec l. d. non expli. pro nomine
servus sua sum non sicut solum dominum
sz ius alicuius sic in l. suos et l. imp.
q. de l. in. Sic vulgariter appellamus va
sallos homines nostros quia ius aliquod in
eis habemus licet sint liberi Opp. de condi.
insti. l. servus glo. dicit Sed ut ibi stam
hic fuit data primo pure ¶ Opp. de l.
qui concubinam § si sthinus j. de l. iii. Sed
glo. ibi non dixit si meus erit sed si erit
in potestate mea vel l. illa intellige sum
istam ut distinguitur inter manumissionem
et alienationem Bar. l. decter.

Servus In servo hereditario i
spiritur condicio de futuro h. d.

Lucius Si testator expleret et
alie alios heredes instituit vel eos
in alio alie vocavit non primus substi
tuere hoc dicit Bar. l. d.

Pater filio Ut primum testum tol
latur per sim sufficiat esse possibile ut
ex eo adeatur hereditas ideo servus substi
tutus pupillo et ei institutus si servus tempore
tempore mortis prius pupilli h. d. Non quod in prima
sufficit quod sit servus tempore mortis testatoris licet
rex patrie alienatur tempore existentie condicionis
dixi in l. si alienum § i. c. Jn rex. Justi
aur pupillaris substitucionis ibi vendidit
post quam hereditatem prius se immiscuit ibi
pervenit et sic expiravit substitucio pup
pillaris dy. Opp. ad primum dictum de l. si filius
qui in potestate ff. de libe. et postu. Sed ut ibi
in l. cum ipsius § de inutil. test. Opp. ad
2m dictum j. c. i. l. si. in fi. Sed ut in glo.
quia non est heres necessarius nec ius communi
licet vel voluntarius sed existente condicione po
test esse voluntarius Opp. quod non possit esse
heres pupillo qui non reperitur servus tempore
mortis pupilli ut l. servum meum in pri.
et l. talem § i. c. et iv. Sed sufficit quod sit
servus tempore mortis testatoris licet non pupilli
dixi in § in contrariis Bar. l. decter

Si res quu solvendo Illius servi
institucio proficit qui fraudandos
creditores est institutus non proficiunt h. d.

Potest quis pot quis facere
testum sub condicione si si certum tempore
decesserit h. d. Non quod regula que dicit quod
quis non potest decedere pro parte tempore testa
tus sed pro parte intestatus est vivi in tempore quo
habet curare post mortem testatoris ita in tempore
quo currit in vita potest quis facere ut si i
certum tempus decedat testatus decedat si post
illud decedat intestatus et sic vel pro toto
tempore quo exanimis post mortem erit testatus
vel pro toto intestatus Querit glo. quid
ergo si testator dixit volo valeat si decessero
post annum sexagesimum an valeat et argu.
per et contra veritas est quod valet nec obstat
catho. quia non habet locum in institucione condicionali
ut l. pele. de re. catho Et addit glo. ratio
quia testator pro sua voluntate potest derogare
regule catho. quod non tenetur in l. ceterum
j. de le. i. ¶ Quid dixit testator instituo
talem meum heredem et nolo testum meum
valere si ex hac infirmitate decessero
Quero an ipso convalescente testum valeat
certe sic per hanc l. Facit l. alumpne § fi.
j. de ali. le. sim. Ja. de are. et pro hoc contra
j. de dona. cum mortis l. iii. et l. senatus
§ mortis. Bar. l. dor.

Nemo pronomine hic hec hoc est
demonstrativum rei presentis ad oculum h.
d. de significacione huius pronominis dixi in
l. meminisse j. de l. ij. Idem habes in l. sim
pulari ff. de v. ob. et l. i. in prin. de
ex. no. inter. et ibi dixi Bar. l.

Qui frater Opp. de l. si pr. et l.
nec apud c. de he. insti. ubi institucio est
facta qui non est non valet Sed distinguere nobis

ut in glo. aut sciebat eum fratrem aut igno-
rabat aut dubitabat et in dubio presumitur
scire eum fratrem suum cum sic nominat quia non pre
sumitur quis dicere quod mentiri non agitatur
ut l. labeo de supel. le. Sed quando constat quod probatur
quod ipse sciverat eum suum fratrem Respondeo si publice
erat notum nisi publica fama erat tunc [illegible]
ma mixtim ea que dixi in l. is potest de ac-
quirenda hereditate. Bar. l. doctor.

Liber homo. Si liber homo adire
iussu filius iussu alterius non valet
additio h. d. dic plene ut l. liber homo
in prin. de acquirenda re. do. et l. qui in aliena
in prin. de acquirenda here. Bar. le. dor.

Si quis ita. Post relictam portionem
hereditatis per substitutionem ad portionem alterius
ve. h. d. Bar. l. doctor

Titius. Duo quorum habet unum secundum
unus distincte habet alium h. d. Oppo. de le-
ga. l. lucius § lucius ubi quandoque admittitur
in virile. So. glo. notatur quod gerundivum illorum
verborum habet esse tollit [illegible] vel secundum glo.
illud quod alibi dixi quod copula que cadit inter duos
ordines non inducat coniunctionem verbalem sed
illa que cadit inter personas in eodem ordine
positas quod est verum probatur in l. i. C. de caduc.
tol. et l. cum in duos § i. quando. Insuper
dixi in l. re coniuncti. i. de le. ii. ad quorum
de § lucius dic ut ibi. Oppo. de l. fi. i.
[illegible] C. de impu. et aliis substitutionibus dicit
glo. intellige illa fuisse [illegible] Tu dic quod ibi
[illegible] nam verba distributiva quibus quandoque [illegible]
singulariter indicatis ut ibi notatur.

Cumque. [illegible] porcio deficientis eis qui
nemini erat coniuncti accrescat omnibus h. d.

Si heres. Media tempora non nocent
h. d. hoc intellige quando patris est in medio ca-
pitis diminutio secus si maxima quia tunc [illegible]
tutis videtur alius heres ut l. medio tempore [illegible]
con. et de. que l. et glo. huius § et l. si
in conditione § solemus. C. Bar. l. d.

Titius ex semisse. Institutus ex
parte pure et ex parte sub conditione si habet
coheredem adeundo ex pura pro parte con-
ditionalis institutionis est heres conditione pendente
sed cum expirante in totum sive nova institutione
aditione et decedenti interim non [illegible]
hoc dicit cum § sed. Oppo. quod et ex medio
tute quadrantis. B. relicto sub conditione sit
heres ut i. [illegible] §. So. fateor quod licet suppleatur
pro § sequentem. Oppo. de l. si solus. de acquirenda
hered. ubi qui adit ex institutione pura et ex con-
ditionali herede So. illud est verum quando [illegible]
pars est sibi delata. Oppo. ad § si [illegible] ubi
dicit quod statim est heres pro parte. Solutio primo non
est heres quia non existit conditio et conditione
pendente non potest esse heres ut dicta l. si solus
de acquirenda hered. So. non habebat ibi coheredem
hic sic. Quod glo. quis qualiter intelligitur pro

illo textu [illegible] in pendenti / dicit glo. qui-
libet et simul esset in pendenti tamen hoc declara
ut l. qui fundum § si [illegible] ex parte ad l. fal.
certa dic ut in glo. Bar. l. d.

Si statuo. Qui adit hereditatem heres dicitur
definitive ex parte si sua portio significata
eius iniuriarum obvenit eius portio
pro parte sibi accrescit si habet coheredem
alias in solidum hoc dicit. Dicitur hic quod statim
ex semisse est heres / quomodo intellige glo. si
sit [illegible] ex semisse [illegible] dic vide [illegible] et
unde in fi. dicit glo. est in suspenso licet est
falsum quia tex non dicat quod servus adiret he-
reditatem tamen primo repudiavit. 2o. quia si ad
iret non haberet nisi centum ex persona tamen
cum ipse titius adiisset ut probatur in littera
et sic ius accrescendi locum non habet ut d.
l. § pe. B. de usufructu accrescendi. ideo
dicendum est quod hoc fuit additio ~~[illegible]~~ in
nova. Ita dicebat dominus Old. / vel dic quod
glo. erravit in nova personarum ut simi-
liter dicit quod centum habeat servus ex sua in-
stitutione quam de eo fecit titius qui adiit
hereditatem tamen et medietatem centum ipsius
servi qui repudiavit habet iure accres-
cendi / Alius medius tercius est insussu
[illegible] glo. Item vide aliam glo. par-
ticularem que dicit tacito testatore [illegible]
primo herede tamen testaverunt. Bar. l. d.

Qui soluendo. Servus pro
[illegible] loco institutus ab eo qui
non est solvendo est heres necessarius h. d.

Qui volebat. Verba contraria
[illegible] in actu odioso dispositionem indu-
cunt h. d. Oppo. B. c. l. ex facto et [illegible]
[illegible] So. ibi fuit verba contraria emis-
sa conditionaliter propter aliud hic sunt verba con-
traria emissa principaliter propter se / dixit
cum testatur te filiam exheredem [illegible] illa sunt
verba emissa propter se que inducunt dis-
positionem et subiunxit hoc ideo feci quia nolo
te dote contentam esse [illegible] sunt verba
contraria propter aliud emissa per modum
cause [illegible] inducunt dispositionem dicamus [illegible]
Quo [illegible] ex istis verbis qui te grauiter de-
[illegible] voluntatem inducit dispositionem. Respondeo aut quero
[illegible] ex hoc voluit filiam exheredare et glo.
tenuit quod sic quia dictum [illegible] verba [illegible] fuit
alienam a sua hereditate quod est exheredare
ut l. in. C. de li. pre. quam glo. intellige
quod ista verba cum aliis precedentibus indu-
cunt exheredationem quia et sola verba pre-
cedentia sufficerent ut dixi Ista autem sola
exheredationem non inducerent quia sunt verba
contraria emissa propter aliud et sic non
sufficerent ad exheredationem cum non inducunt
nec sufficerent ad institutionem ut dicta
l. ex facto 2o. est videndum an inducant dis-
positionem quantum ad dotem. Respondeo ista verba con-
traria emissa per modum cause non inducunt
dispositionem quantum ad ius dicendi ut l. cum pater

ff. h. t. de rei ven. Sz quantum ad acquisi-
tionem personalem mouentem dispositionem et est ad ex-
ceptionem ut ff. de doli except. l. si. § fi.
et ff. de coll. do. l. pe. no. C. so. ma. l.
Si sol. § licinius et ibi dixi. Bar.

Lucciupus · pot quis in-
stitui in tempus quo tempore potuit
h. d. oppo. de l. si alienum ff. i. b. c. So-
lu. sunt institutum simpliciter h' ad diem in-
certum. oppo. de l. hereditas. b. c. so. ubi
sunt dies certa hic incerta vz dixi ibi
oppo. de re catho. l. i. So. glo. h' testator
voluit regulam illam hic locum q' apparet
quia instituit in die incerta et testator
pot. pluribus regulam catho. ut ff. no. ff.
c. l. pt. quis et hic Bar. l. d.

Quintus · vivat institutum pro-
prie et conditionem perdone. h. d..

Hercules · porcio quintu def-
iciens accrescit quinti. coinstitu-
tionibus. h. d. Bar. in l. l. dec

Helius pot. instituere filium eius q
post mortem testatoris nascitur. h.
d. Oppo. postumus alienus alienus
non pot. institui sm illa contraria ut inst.
de bo. pos. in prin. et quod in l. gallus
§. ille casus So. nec filius postumum ut b. c.
l. non inius So. intelligo de filio illius
postumum qui pot. institui ut ex pluribus
galli. l. velleyi. et l. nil. ut dictus q'lz
non possit instituere postumum alienum in-
pot. instituere filium eius sm ea que dixi
in sil. in l. filius eius de acquir. her. d.

Hereditas · l. no vr quis eiz
instituere quem legando. Ecuamur.
h. d. Querit dy. ponit q' testator dixit
quinto tali abbi ut det centum fratribus
prioribus q' pro hoc abbas non vr institu-
tus ut hac l. sm dy. Sz pone q' testator
iussit bona sua distribui inter pauperes
xpi pro anima eius pro hoc tenus ut insti-
tutus. So ex istis verbis pro loco non
vr heres institutus ille executor ut h'
si habetur loco heredis ut agat et quia
accrescibus hereditatibus ut l. Si quis ad de-
clinandam C. de epi. et cle. si ibi le. in ex-
ecutore legatorum tunde est in executore testa-
rio ut l. nulli c. ti. et hoc tenet Rof.
in ti. de act. ex testa. et spe. et ti. de instru.
edi. § nunc aliqua Jmmo et alij causa
iuste modum m. c. cum ibi ex. de testa.
ego dixi in q. quam disputam que incip.
filium institui Bar. le. de.

Sitaquis · commutet re-
bus et quintis verbis tantum ad per-
sonam variamus pariter admittitur. hoc d.
Quod que e ratio huius l. Ro. tamen est
institutus insolidum in una ordine vnaliis
institutis e' conjunctus Gayus et mevius ex
equis partibus instituti sunt tunc quinti
vi. tantum quia posita in qua ordine non sunt con-
iuncti tamen pro divisionem portionis quia
dixit equis partibus ut l. re quinti Restat
q' quinti ad istam causam pro portione deficiat secundo
quod vnaque est conjuncti re tantum alie verbis tantum
et sic sentiunt q' pariter admittitur et est secundo
causus illius q. difficilis que pone in l. re
quinti ff. de l. iij. in glo. Quid quod velit
dicere tex. in fi. non tantum quinxisse quam cele-
riter dixisse videatur. Ro obmissis ex-
ponibus glo. q. velit dicere non tantum quinxisse
s. in eos realiter eos dare sed instituere
quia non sunt re quinti quam celeriter
dixisse i. in una ordine eos posuisse pro
quod sunt verbis tantum quinti. Bar. l. d.

Si ita scriptum · institutio ple-
nior prevalet. h. d. oppo. i. s. con-
et de l. nam ad ea So. ibi in legato h'
in hereditate ut dicat glo. in l. Si re solutum
supra eodem

Si quis Sempronium ·
institutio non pot. conferri in alienus
voluntate expressam si relatum sit. h. d. Ro
huius e' q' quam expressum relatum non exp-
ressum pro eum modum pro quod tacito non est.
Nam si dicat instituo te si titius voluerit
confertur in liberam voluntatem titij Sz
si dicat Si capitolium ascenderit non con-
fertur in libera voluntate titij q' forte
non potest ascendere. Idem si dicit Si capi-
tolium non ascenderit quia forte nunc habz
ascendere pro alia sm sua. Idem in 2° casu
huius l. illa conditio si heres eius adierit fuit
expressum pro alium modum q' tacite institui
dixi in l. et si pecari § filius. B. de libe.
et postu. plenius in l. hec verba. ff. de l. i.

Quinctius · expressio eorum que
tacite insunt nihil operatur. Si ex-
primantur pariter insunt. Secus si alio non
h. d. Nos ex fi. l. q' pro ista verba si volet
testator fiat de nemo voluntarium. Sile i. l.
tam dubitari q. e. fiat ad id q' dixi q'
substitutio vulgaris fiat de nemo volun-
tarium ut no. in l. pap. § quarta de inoffi.
te. et in l. Si filius heres dic. et poster.
l. iuliano. Si quis ob. ca. te. Bar. l. dec.

Captatorias · Contra l. cap-
tatorie ff. de l. i. et l. captatorie
C. de tes. mi. q' dic ut ff. dicunt. Quid
testator instituit pauperes eligendos per
gubernatorem sm mortem Jan. vz dy. q' sit
ut l. captatorie ff. de le. i. quia non confert
sibi inutiliter in tantum. Sz electio personarum
sit. Idem tenet si dy. in l. captatorie de
testa. mi. C. et e casus qui facit istam dis-
tinctionem in l. fi. in fi. de fideicommissis. hoc
e' vili pres. in relictis ad pias causas propter
valet institutio captatoria et legatum cap-
tatoria ut in c. cum tibi ex. de testa. et
ibi per Jnno. Bartholus

Ille autem. Notabilis casus est et est ro casus quia sicut metu pene quis non potest compelli ad instituendum alium ut l. capte hoc. ita quis non potest astringi ad instituendum spe premii et sic non quis non inducitur astringi spe lucri. Contra oppo. ff. e. l. si quis sem premium ubi non confert in alterius voluntatem expresse et valet. So. illa conditio non continebat que ad instituendum alium spe lucri hic secus. ff. oppo. de l. cum ff. i. et de con. et de. So. ibi in mea? licet sic cum specialis non prohibetur symonia ut ibi dixi. Si hic loquitur in instituendo in quibus prohibitum quis astringi spe premii sicut metu pene et hoc facit ad q. quas ibi dixi de monacha. Bartholus legum doctor.

Si quis Solidum. No. tex. ibi lege cum re. Et no. quod id quod in favorem alterius est introductum non debet in alterius lesionem redundare et hanc l. allegant pro eum ad q. quam facit glo. alibi ut nos habemus in aut. hoc amplius c. de hered. et in co. vii. Sentit quod qui non implet voluntatem defuncti privatur hereditate ipso iure et vadit ad personas in alia tus. Querit glo. quid si ille persone voluerint hereditatem an revertitur ad illum institutum qui non implevit voluntatem defuncti et dic quod non, nam quod in eius lesionem est introductum non debet in eius commodum redundare ut no. glo. in aut. de her. et fal. ff. Si navi inulit pro qua glo. ut casus licet quod nota.

Sub conditione. Conditio adiecta in institutione vel repetitur in substitutione h. d. oppo. et vi. quod ad substitutionem transeat cum eodem onere ut c. de caduc. tol. ff. pro. So. contrario ff. ne aut. ubi semper transit cum onere glo. i. dic. hoc est verum in conditione casuali secus in potestativa vel mixta ut in ?? ff. de eo? tenet Cy. in ff. pro secunda et po. ibidem contra ?? so. contra casum l. fin. intellectum glo. in l. que conditio ff. de con. et de. prout glo. ponit casum et hic de dandis ex. cy. in legat. diat distinguere aut erat conditio que alteri emolumentum afferebat et non repetita aut non et non inde repetita h. So. est contra casum l. que conditio valet aliud in legatis aliud in institutionibus et substitutionibus que sunt favorabiliores ut pone sequentis glo. ff. opp. de l. qui liberos ff. de. verba de iud. et pub. et l. licet q. de leg. l. diat glo. quod conditio non videtur repetita in substitutione quo aliqua conditione adiecta quia omnis substitutio est conditionalis institutio ut l. pe. ff. de do. h. licet secus in legatis et aliis peragimus quia substitutiones sunt favorabiliores quod tene mente unde glo. que diat si non ?? unde ibi fa

vorabiliores quod tene mente unde glo. que tene mente glo. et substitutiones que sunt conditionales institutiones pre opponitur de l. cum pro ff. ab instituto q. de le. ii. So. ut ibi. Bar. l. doc.

Si ita. hoc diat plene in l. po. stulta ff. si alius c. e. et ibi dixi.

Servus. diat tex. legatum post mortem donationem revocatum aliter secus quia talis donatio confirmatur in te ut l. donationes de do. inter vir. et uxo. sim. Ja. de are. Bar.

Hec toto. agitur ex scriptura declarata non ex scriptura declarante h. d. vel alius in una scriptura inveniri contineri ad quod continetur in alia ad quam refertur hoc diat idem quod dixi in similiter ad q. facit l. intendit talis ff. de. leg. et l. si ita scripsi de con. et de. cepibus.

Qui non militabat. no. quod illud quod quis accepit contra contractu in quarta imputatur exceptione doli ut hic et l. nemini et l. si filia. q. ad l. Fal. et dixi in l. quarta c. e.

Aliud. no. tex. ibi modum ?. no. hic tex. ad id quod dixi in l. intendit. ff. e. quod due partes intelliguntur due de xii partibus tantum hereditate insti. ex aliqua ad iusto apparet testatorem aliud sensisse fa cit l. sicut ?? ff. in testa. ff. e.

Filius. no. textum ibi notandum de materia ?? ff. indistincte ple. in l. intendit ff. so si duos et no. plene in l. cum ?? de legatis.

Quod si ue. hoc hic tex. ?. l. ii. ff. e. ti. Bartholus l. doc.

Quesitum est. Si ita scripserit ex. et inducitur quod in mora conditione valeat institutio. ar. ff. e. l. ii. So. hic fuit conditio de preterito vel si receptissem alter restitisset et sic convertitur l. contraria. Si si intelligitis quod si de futuro ut diat glo. intelligatur quod institutio est inanis ff. tamen conditionalis si valet tamen pura et allegant hanc l. in mea ?? ubi dixi quod relatum quis vel qui inducat conditionem quod in relatum quantitatem vel qualitatem et dixi quod sic per hanc legem. Bartolus. l. d.

Si quis ita. Ex voluntate defuncti prius non est locus successioni ab intestato quia ex testo. h. d. dy. oppo. et vi. quod non possit prius sitere de veniens ab intestato ut l. antiqua c. e. tit. de suc. et l. qua. ?? de acquirend. her. So. diat quidam quod veniens ex testamento dic quod hoc est verum propter defuncti voluntate et pro hanc l. dixi in l. gallus quod testam. in quo dico quod filius moritur inte

vino non instituto filio aliter valeret. Sed
non quia substitutio vulgaris non presuppo-
nit de necessitate institutionem liberi. Glo.
indecat aliud velle de [illegible] l. i. hic loquitur
substitutio vulgaris legittime tamen non
est institutus nec venit ex testamento dicit
[illegible] et [illegible] Bar. l. dec.

Si non lex Cum plures leges
concurrunt ad unum effectum si cessat
una remanet vigor alterius. h. d.

Si servo Servus cum testamento
de necessitate dat libertatem non potest eius
institutio fieri. h. d. nota tex. ibi quidem enim
[illegible] usque ibi idem erit etc.

Lucius Si in qualibet parte al-
ternative mens testatoris non veri-
ficatur disiunctiva accipitur pro copulativa. h.
d. et est singularis lex. et non habes institu-
tionem [illegible] contra. Nota tex. ibi filium
ex servam de quo dicitur i. de [illegible] l. si
ita quis testatus est. et ibi [illegible]. Ro. [illegible]
[illegible] quoniam [illegible] hic videtur ad [illegible]
dicit veluti et sic requiritur utrumque
[illegible] effectus conditionis et defectus liberi
ut substitutus veniret. Sibi locum tene-
ment [illegible] l. et sic habes quod dis-
iunctiva accipitur pro copulativa quia mens ac-
cipitur testatoris non verificatur in utraque
parte disiunctive. Contra. oppone l. cum ita
liceat. C. de insti. et substi. Solutio si
is qui [illegible] ff. de re. du. [illegible]. oppone
de con. insti. l. si heredes plures ubi in al-
ternativa sufficit alteram partem contingere.
Solutio hic non sufficit mens testatoris nec verificatur
in qualibet parte disiunctive. Ratio quia non
est verisimile quod testator preferat libertati filii
suo [illegible] filius [illegible] et idem nota in
C. e. l. cum talis. Quando testator dicit filium
heredem instituo et si decesserit sine
liberis deveniat in [illegible]. Quod [illegible]
[illegible] substitutio non va-
leat ex testamento effectus est [illegible]
non veniunt ex testamento [illegible] alie-
nare [illegible] al. non dicit hic glo. quia
veniunt ab intestato [illegible] et te-
ne eam mente. Bartolus. l. d.

Leam dubitari Servus
potest institui sub conditione
si voluerit nec [illegible] expressatione
in conditionibus defectus et [illegible] effectus
voluntatis ad implendo conditionem in-
hereditate adire hoc dicit et dividitur
in duas partes primo dicit de institutione
[illegible] secundo de acquisitione hereditatis [illegible]
ibi non ab re. Nota quod dixi in summario
[illegible] non quod [illegible] quantum ad velle et nolle
non autem eius contrarium et non velle ut habetur
hic [illegible] alibi velle non et nolle sed non
velle et non est [illegible] velle quia non velle
est medium inter velle et nolle probatur
in l. filii [illegible] ad treb. et l. qui se
[illegible] C. [illegible] liberi et l. fi. C. de inst. et sub.
[illegible] et probatur in [illegible] in l. i. [illegible] de
tributis et facit quod non in l. aliquis i. de
con. et de. et dixi in l. si in legato
[illegible] si voluerit i. de [illegible]. Oppo. ad hanc
l. [illegible] quod implendo conditionem videtur
adire Con. in l. i. [illegible] de [illegible] consen.
et l. si quis ita de condi. insti. dicit qui-
dam ibi in [illegible] hic in suo glo.
[illegible] l. [illegible] de acquir. he-
re. ubi actus qui in [illegible] inducit
aditionem in suo inducit immixtionem [illegible]
glo. solvit aut implet conditionem eo
animo ut sit heres et tunc est heres aut eo
animo ut purificet conditionem ut sit he-
res et tunc non est heres ut l. [illegible] de
acquir. here. aut dubitatur et tunc dic
[illegible] aut conditio consistit in voluntatis
expressione et tunc implendo videtur adire
ut hic aut consistit in facto extrinseco ut
si x. dederit vel capitolium ascenderit et
tunc implendo videtur eo animo ut purificet con-
ditionem non ut sit heres ut l. i. [illegible] de [illegible]
ob. ca. et l. si quis ita [illegible] et l. in
conditionibus [illegible] de con. et de. cuius
hoc tangit glo. dicit Guil. in l. i. [illegible]
de [illegible] ob. ca. quod et quando conditio consistit in facto
extrinseco debemus inspicere coniecturas
an multo tempore deliberaverit et procuravit
[illegible] et tunc videtur implere eo animo ut
sit heres alias non et nihil [illegible] sed [illegible]
facit lex sed si alio [illegible] ad treb. et
l. [illegible] Querit glo. an filius possit
repudiare qui fuit institutus si voluerit
et videtur quod non quia antequam impleat conditionem
non potest repudiare nec postquam impleverit
quia heres est ut hic et l. [illegible] de
acquir. here. tamen dicit glo. et bene
quod potest repudiare antequam impleat ut l.
is qui heres [illegible] de acquir. here.

Si is qui Cum semel est heres
[illegible] non potest desinere esse heres
[illegible] in casibus notatur in l. in
substitutione [illegible] Bartolus. l. d.

Si totius Hec lex ponit tres
casus in quibus fiunt cum [illegible]
[illegible] servo [illegible] et glo. ponit casum.

Testo lex ista est singularis cum
sua glo. et est [illegible] plu-
res l. in hac materia sufficit [illegible]
quod [illegible] Si [illegible] conditionis e-
ventu libertatem [illegible] consequitur [illegible]
[illegible] non est. h. d. Oppo. de l. in [illegible]
fideicommissariam [illegible] et l. [illegible] filio [illegible]
ubi sufficit quod [illegible] tempore [illegible] ut
sit [illegible] Solutio illud verum quando consequitur
libertatem ab homine secus si a lege ut hic
vide glo. que incipit unde tenet in
fine ibi videtur. Bartholus

Imperatorem Oppo.
de l. ex hoc edicto [illegible] si heredem
de [illegible] [illegible] ubi quis potest

instituto aliquem heredem nec inaudit in pe
nam illius coerci glo. dicit speciale ibi quia
plus sibi timere debet sic ff. de inof. te. l. nec
filiis et insti. qui. mo. testa. fi. §. fi.

Patronus hec est singularis
lex nec alibi reperitur falsa causa vi
ciat institutionem legatum tamen firma per
manet hoc dicit. non quod rumor et publica
fama que est in civitate est iusta causa cre
dendi aliquid ut hic ibi rumore placa.
etc. de hic quod vestra etc. Contra falsa causa
non viciat institutionem ut l. cum tale §. falsa
de con. et de. Sed verum est nisi probetur tes
tatorem aliter instituturum non fuisse ut ibi dicit.
Sed ex hac presumptione quia heredes quos vo
luit etc. presumunt testatorem alios relicturum non
fuisse vide glo. que incipit cum ibi ar
batur etc. hoc etc. quod tene menti quia cot
tidie de facto contingit et sic hec questio
presumptione probat cum singule dispositionis quod
tene menti. Et ista est melior que sit de
hoc. Oppo. de l. institutum §. fi. de inoffi.
te. ubi falsa causa non fuit ibi apposita licet
putaverit falsam causam esse veram minimum et
sic habes ex hac l. contra quod falsa causa in
fine et expressa in testamento viciat dispositionem ipso
iure. Sed si non fuit inserta sed iacet in cor
de retenta non viciat ipso iure quod tene me
nte. Quo quere causa quod falsa causa non vici
at institutionem et non legatum ex una
solutione in precedenti habes unam racionem
quia illa causa non fuit inserta legatum sed in
stitutioni et ideo institucione tantum viciat ut
hic ibi licet modus institutionis etc. Sed si
esset adiecta institutioni et legatis tunc in
stitutio et legatum viciarentur et hoc si leg
ata essent magis que non esset insilie testo
rem relicturum si ipsam vere sciuisset et
ita dixi dum tractavi materiam in l. c. cone
stratio §. r. ff. de condi. et de. Item non casus
singularem quod legatum valeat viciata insti
tucione ut hic no. glo. in l. cum quis §. C. de
fideicomissis ut ff. cum. l. l. Item non ista l. fa
ciat ad quod quis non proponens multos
amittere liberare pone enim quod statutum
dicat quod si aliquis accusat aliquem de fal
so falsam accusatorem proponat si non probat
puniatur etc. nunc aliquis accusat de falso
non tamen non tamen probat queritur nunquid sit re
medium quod de falso non puniatur et hoc vi
quod sic debes enim articulare quod de hoc erat
rumor et fama ideo hoc fecisti et sic ex
cusaberis ut hic expressat et a presump
doli ut l. miles §. mulier de adulteriis
hic est excusare a pena ut ibi et l. ii.
quibus ex. in bo. pos. ff. quod. l. allat ia. de
ore. est et alius modus quod quis accu
lentie quod hoc ideo fecit quia audivit a
pro sonis fidedignis ut l. qui cum maior
§. si pater de te. in. facit l. mulier C. de
talis. seu si a fidedignis ut l. ad ti
tionem ff. de falsis. Item hic excusare enim si
probet quod de hoc erat publica vox et fa
ma ut dicta lex ~~mulier~~ nulex. Item habes
ipsum excusare si hoc audivit ab amicis
et consanguineis ut l. autore de his qui

qui ut indig. et facit quod de bo. l. l. si
paulus §. quero hic non sit alia. Bar.

De vulgari et pupillari substitutione

Dicto de institutione in primo gradu nunc
sequitur inde de illis qui sunt instituti in 2.
unde quia hoc fit per substitutionem vulgarem
et pupillarem ideo post precedentem rubricam
ponitur iste. Oppo. ad istam continuacionem
dixi sequitur inde instituti in 2o gradu quia
quia consistit in 2o gradu ut l. pe.
in princ. et l. si postius ff. pu. sub. et de
libe. et postu. et sic male dicebat qui
tractat de 2o gradu tantum Sed intellige
omnes institutos post primum in 2o gradu
pro declaratione quot quot sunt gradus sub
stitucionum glo. dicit quidam directa et vulgaris
et de hac dicemus hodie in l. i. Item pup
illaris de qua dicemus in l. ii. Tercia est
exemplaria de qua dicemus. i. e. l. exfere
Quarta est breviloqua de qua dicemus. i. e. l. lu
cius Quinta est compendiosa de qua dicemus
i. e. l. centurio et est alia substitutione
s. fideicommissaria et illa est duplex ut dicit
glo. insti. de vul. sub. §. sit ita glo.
dicit quod est due de qua sit in parte vel in
toto Item quia quedam sit verbis mere
obliquis quedam verbis directis et obli
quis quedam verbis comunibus et habes istius
substitucionis materiam in ea. ad trebel. per totum
tangitur quatenus incidenter contraret
in materia substitucionis in l. centurio
et in l. compendiose. Bar. d.

Heredes ista l. primo
dividitur in tres partes primo
ponit divisionem unam inter
institutos usque ibi et heredi substitutione
ibi 2a inter substitutiones subdividit
ex qua subdivisione apparet duas inter
substitutiones vulgarem et pupillarem
usque ibi substitucione ibi 3a incipit tra
ctare materiam substitucionis pupillaris
ideo usque ad §. substitutionem legemus hic materiam
et tractabimus materiam vulgaris. Oppo.
quod instituti in primo gradu non sunt he
redes ut insti. de bo. po. §. quos autem
Sed intellige in testamento valido dum in eo ali
ius de eo quod apparet hereditas large sumitur
do continet bonorum possessionem ut l. hereditas
appellatione de ver. sig. et l. i. §. bonorum quod
ad aeta. Sed oppo. quod instituti in 2o
gradu sunt instituti non substituti ut
l. l. pp. §. Si quis ita Sed intellige
hic de 2o gradu considerato ordine
intellectus non ordine scripture ut ff.
te. l. l. Si quis ita instituerit et l. tale
inprim. Tercio ad 3am partem op. quod ista
substitutio sit simplex cum vulgaris con
tinet pupillarem et pupillaris vulg
arem ut l. iam hoc iure ff. e. Bo. hic vi
simplex inspecta sola figura verborum
Sed l. contra loquitur inspecta mente in
tellectus et hoc verum cum substitutio sit pu
pillo secus si adulto vel consenso fieret

quia nec est simplex totaliter. Ita intelligitur hic secundum dy. et bene sicut 2a parte glo. illius l. Quarto oppo. quod substitutio pupillaris hic non incipit bene dicit enim michi heres esto, sed pupillaris succedit pupillo non testanti ergo non dicit michi heres esto sed filio meo heres esto, dicit glo. hoc dicit multum relevat facit ista glo. non ad id quod dicitur in l. si ita. § i. de his [illegible] ¶ Expeditis quibusdam [illegible] inducebam semel ista [illegible] ad. quod statim quod quis quibusdam simpliciter tenetur respondere, affirmando nel [sic] negando aliter habetur pro confesso, nec [illegible] quod quid [illegible] dixit nego me habuisse pecuniam et si assumit me habuisse dico me expendidisse in negociis domini ego dixi quod habebatur pro confesso in tali [illegible] sione, quia illa est simplex [illegible] que fit sine aliqua [illegible] et [illegible] in utrumque casum [illegible] Si quis conferitur in duos casus non est [illegible] simplex sed duplex ut hic et l. communi. § pro socio et C. de fidei comiss. l. cum quidam. j. de v. ob. l. inter stipulantem in prin. ibi simplex [illegible] et l. i. § si quis simpliciter C. a. Tamen adverte quia si aliquis respondet simpliciter sunt verba sed illa verba habent duplicem intellectum, tamen dicitur simplex [illegible] ut patet per ea que dixi C. in. tuo [illegible] per dy. ¶ Veniamus ad materiam vulgaris substitutionis et tractemus hoc ordine primo queram quare dicatur vulgaris 2o quotuplex sit vulgaris 3o quibus et quibus verbis fiat quarto quis sit effectus vulgaris substitutionis quinto et ultimo que impediant et extinguant effectum vulgaris substitutionis. Ad primum respondeo dicitur vulgaris quia in quolibet et cuilibet fieri potest ita dicit azo. in summa C. e. et inst. de vul. subst. similiter [illegible] et pro azo. ibi in summa, dicunt quidam quia quibusdam [illegible] istis verbis .s. si heres non erit 2o etc. non refert Cy. C. e. l. precibus [illegible] hec et fideicommissaria potest dici vulgaris quia illa posset fieri a quolibet et cuilibet et quibuslibet licet non illis verbis, sed [illegible] de ca. dicit quod quamquam non potest dici vulgaris. Primo potest dici vulgaris .i. que omnibus patet ut j. de fur. l. vulgaris et l. in rem. § quod vulgo. j. ad l. falc. et l. filius § u. j. de legat. i. et ideo non potest dici vulgaris substitutionis quia omnibus patet et quia cuilibet et a quolibet potest fieri 2o exprimitur vulgaris .i. diurna ut B. ti. i. l. cum quid. cum filio Isto non potest ea dici vulgaris quia diurna est et sunt hoc fidei commissarie non competit hoc nomen 3o dicitur vulgaris .i. appellata ut l. si servus navem j. de furt. et hoc non est potest dici [illegible] ista substitutio appellatur 4o dicitur vulgaris quia fit cum certis verbis vulgaribus, quarto dicitur vulgaris .i. expressa a [illegible] quasi accessorie l. libertates j. de fideic. li. Ita hic dicitur vulgaris quia expressa a me et quasi accessorie dicitur vulgaris .r. que nichil habet speciale ut l. edicto § ex stat. j. de [illegible] Et ista substitutio dicitur vulgaris 2o. ¶ 2o principaliter quero quotuplex est substitutio vulgaris glo. et dy. dicit quod duplex expressa et tacita et dicit glo. C. de pupil. sub. in glo. magna quod ille substitutiones que continentur in breviloquia sunt tacite alibi dicit quod substitutiones que continentur in breviloquia sunt expresse [illegible] tacite .i. e. l. lucius. ff. de v. a. dicit aliter quod substitutio vulgaris alia tacita alia expressa et tacita alia [illegible] ut refert Cy. in l. precibus dicit ray. et guil. de cun. tamen aliis verbis que veraciter non [illegible] Cum omnibus omnibus dicas sic quod vulgaris substitutionis tres sunt species, alia expressa, alia tacita, alia partim expressa alia partim tacita et quelibet per se recipit subdivisionem ¶ Videamus ergo de prima que dicitur vulgaris expressa ad quod sciendum est quod expressam dicimus tribus modis primo expressam dicimus illud quod generaliter dicitur ut l. si in fine et quod ibi notatur C. quod cum eo, 2o dicitur expressum quod specialiter exprimitur ut j. ad l. corneliam de fals. l. i. § nec filium et dicta l. finali C. quod cum eo. Sunt alia oppo. 3o dicitur expressum id quod singulariter et proprio nomine exprimitur ut l. cum tres § fi. j. de leg. i. et ibi glo. pro nulla hijs premissis dico quod substitutio breviloqua et compendiosa completitur et substitutiones expressas saltem genere Ita loquitur glo. C. l. lucius et C. de testa. mulier. l. in testamento et [illegible] intelligitur quod notatur glo. C. de impub. et alias sub. l. precibus in glo. fi. et quod notatur azo. in summa illius tituli in fi. Nam ibi sunt generalia et comprehenderunt hac [illegible] tiones Sed si accipies expressum specialiter vel singulariter tunc non comprehendit expressas substitutiones sed tacitas ita loquitur inst. e. ti. § qua ratione in glo. magna et quod notatur C. de impu. et aliis subst. l. precibus in glo. penul. et quod sentit glo. in l. fi. C. de inst. et subst. et quod notatur j. e. l. iam hoc iure in glo. que incipit .s. substitutione tacite et [illegible] tantur in l. iam hoc iure V. hoc iure ita dicit intellectum glo. magna C. e. ti. l. precibus et sic inde quod divisis respectibus potest dici expressa et tacita, expressa in genere et tacita in specie Est et alia substitutio expressa specialis seu que ad speciem ut si dico si heres non erit talis sit heres ut hic et insti. eo. in prin. Ista est expressa specialis seu in specie quia speciem substitutionis comprehendit sed non expressa singularis, non enim exprimitur aliquis singularis casus in quem substitutio committatur dicit enim si heres non erit 2o etc. et illud quod non sit heres potest esse vel quia non vult vel quia non potest ut l. cum proponas C. de hered. inst. Item quia non esse heredem potest esse vel propter mortem vel propter aliud impedimentum vel [illegible] non potest dici expressa singularis licet glo. nobis appellet eam

expressam. Est et alia expressa singularis ut
quando casus substitutionis exprimitur ut si postumus
non nascetur ut l. fi. C. de insti. et substi. Et
dico si filius meus vivo me moriatur ut l. Gal
lus in prin. vel si heres institutus capere
non poterit ut C. de here. insti. l. ii. et hec
non quidem potest dici expressa in specie non sin
gularis ut supra dixi. ¶ 2o est videndum de taci
ta vulgari circa quod sciendum quod quedam
est tacita vel que alio respectu potest dici expressa
ut iam dixi, quedam est omnino tacita ut illa
que continetur in expressa pupillari ut ff. e.
l. iam hoc iure. ¶ Tertio videamus de ea que
est partim tacita partim expressa et hoc con
tingit duobus modis. Primo quia partim est
expressa partim tacita quo ad casus. 2o quo
ad verba et illud 2m declarabo infra in ver. quod pupil.
¶ Ad declarationem primi quero ista substitutio
si heres non erit quot casus comprehendit duos
duos scilicet si heres noluerit esse vel non po
tuerit et illud non posse continet pluribus
modis ut dixi supra in l. cum proponas C.
de here. insti. quid est enim ita quod substitutus
est in parte instituti tunc non videtur sibi per
missum repudiare ex institutione et esse
heres ex substitutione ut ff. si quis omissa causa te.
l. Iulianus et ibi notatur quod sunt hec illa verba
si heres non erit intelliguntur id est non poterit.
Hec premissis quero numquid substitutio facta
in unum casum scilicet si heres noluerit esse por
rigatur ad alium casum scilicet si esse non poterit
ut eo casu quod non ut l. pater Severinam de
condi. et de. et l. quotiens ff. de li. et
post. et l. si cum dote in prin. ff. sol. ma. cum
similibus contra in e. veritas et est casus in l. Gal
lus ff. et quid si tantum ubi expresse dicitur
quod substitutio facta sunt consilium Galli porri
gitur ad alium ad idem quia paria sunt
nolle et non posse ut ff. r. i. g. [illegible] ff. de parti.
Fa. l. mulier. ff. ad treb. non obstat l. pater
Severinam ut ibi dixi. Ad al. l. [illegible] ut dixi
in ff. et quid si tantum et hoc tenet Guill.
et Ray. et bene licet tamen substitutio facta
in unum tempus non porrigitur ad aliud ut
ff. e. l. si ita et quod dicitur in l. si mihi ff.
ff. e. Ex hiis manifeste habetur quod illa substitutio
est partim expressa partim tacita quo ad casus
quia in quibusdam casibus expressa in aliquibus
tacita. ¶ Tertio principaliter quero qualiter et quibus
verbis fiat substitutio, et primo quero an sic
necesse quod institutio heredis precedat gl. et dy.
in contra gl. huius l. videntur velle quod de
necessitate debet precedere institutio. Ego fateor
hoc esse verum quantum ad posteriorem est facta substitu
tionem vulgarem non precedente institutione
ut si dico si Lucius heres noluerit esse
talis sit heres ut ff. e. t. l. si quis ita
facit. l. cum in testamento in prin. et ita intelligo
prout iacet l. gl. subaudiatur institutionem
quod non est verum ut ibi dixi ad idem l. Gallus
in prin. et ibi dixi licet non dicitur quod tacite

vel Lucium Institutione ut ff. de vulga. l. Sed
l. cohibitum et inde quod non in l. si anus
meus heres Iustinianus et sic tacite precedit
institutio quod satis placet et pro hoc videtur casus
in e. l. coheredi ff. fi. sim vulga. ter. quod tene
mente. ¶ Ultimo quero quibus verbis fi
at substitutio vulgaris gl. insti. e. dicit
quod expressa fit verbis negativis tacita fit
verbis affirmativis ut ff. e. t. l. Lucius cum l. se
ct. ff. e. l. qui liberis ff. hec verba et l. fi.
ff. de he. insti. Azo in summa C. e. videtur
quod in de. ff. hec verba et in aut. l. fi. C.
de he. insti. sunt vulgares et idem tenet
dy. et idem refert Cy. in l. precibus ff. a. de
ra. refert Cy. in l. precibus et Guill. de cu.
et Ray. forte dicit quod hec sua verba nec
mulam violenta nec necessaria nec vitanda
propter ea non accipio referre. Dico ergo sic quod
omnis directa substitutio sive sit tacita
sive expressa habet duo extrema unum quod re
fertur ad eum cui fit substitutio sive
sit tacita sive expressa, aliud quod refertur
ad eum qui substituitur primum semper est ne
gativum vel probativum et istud nunquam fallit
sive enim illud extremum exprimitur semper ne
gative seu probative exprimitur sive tacite
subintelligatur negative sive probative sub
intelligitur. Aliud extremum semper est affirmativum
seu positivum sive tacite sive expresse in vul
gari, hoc patet in pupillari et patet nam si
filius heres erit et si pupillare etatem
decesserit tunc sit heres in illa verba
si heres erit, que sunt positiva non sunt
verba substitutionis quod patet quia potest fieri exheredatio
ut hac l. in fi. et illa verba si infra pupillarem
etatem decesserit sunt probativa quia idem est
decedere et non vivere, alia verba tunc
heres esto, que referuntur ad eum qui sub
stituitur sunt affirmativa, sunt ad propositum
tacita vulgaris que continetur sub expressa
pupillari nullis verbis fit a testatore ex
pressis sed a iure tacite subintelligitur per
affirmativa verba et negativa eo modo quo
dixi supra substitutio tacita de qua loquitur lex
si anus cum ff. se. ff. n. t. subintelligitur propter
quedam verba affirmativa a testatore prolata cum
sic intelligitur affirmative et negative secundum
ea que supra dixi supra substitutio de qua loquitur
lex qui liberis ff. hec verba ff. e. in illa
exprimuntur verba que referuntur ad sub
stitutum vel substitutos merito illa sunt
affirmativa sed verba que debent refer
ri ad eum cui fiat substitutio fuerunt
obmissa et tacite subintelliguntur si impubes
decesserit etc. et sic probative ut dixi, ideo
gl. que dicit quod illa substitutio est tacita,
bene dicit dixit respectu verborum que debent referri
ad eum cui fit substitutio, et Azo. dy. qui
dicunt quod ibi est expressa bene dicunt respectu verborum
que debent referri ad substitutos eodem

q ibi nō ē vulgaris expssa s3 pupillaris
ut ibi dicit Itē substitucio de qua legis l. fi.
C. de hered. inst. ē expssa quo ad vba re-
lata ad eū qui substituit et sic intelligit
az. et dy. et ē tacita quo ad vba relata
ad eū qui substituitur que debet referri
ad eū cui fit substitutio. gl. ie. l. vlti.
appellat illam substitucionē dubiā et bene
q illa verba nō expresse sonāt in vulgarē
q p eā s. vulgarē succedit defuncto
ut inst. e. ti. prin. S3 ibi testator dixit
semp(ro)nius plonij heres esto cū plonium nō
instituisset magis eī sit apta ad pupil-
larē p quā succedit pupillo et ideo dicitur
dubia et lex interptatur eā vulgarē
et sic hiis duobus casibus substitucio expressa
ē expssa cōtrarium tacita quo ad vba idem
possimus dicere de reciproca nā ibi nō ex-
primuntur nisi vba que referuntur ad sub-
stitutos ¶ Queritur pⁱᵒ quo quis sit effectus
vulgaris substitutionis. Pro quo scias primo qd
in hoc casu inst. siue intelligitur si heres nō erit
uel institutus adiret et aliū hered nō fecit
s3 in hoīe alieno inst. intelligitur si ipse he-
res nō erit uel aliū hered nō fecit ut
ff. ti. i. l. si pr familias tantū et inst. de
inst. ff. in fi. C. de her. inst. l. cū pro-
nas Sīc effectus ē q testator pōt assūme
vices ab isto hoc gradu ut l. iij. in fi. ff.
de libe. et post. Tercius ē q illa vulgaris
expssa cōtinet tacitā pupillarē ut s.
e. l. Iam hoc iure Quartus ē q p eā
succedit defuncto nō ei an fuit substi-
tutus ut inst. e. in prin. Quintus effectus
est q vulgaris substitucio fiat cōditio
et simō voluntariū ut l. si filius heres
ff. de libe. et post. et nō in l. pater C. q̄ in
ff. de inoff. test. de quibus effectibus istos
videamus p ordinē Et primus effectus est
si heres nō erit uel aliū hered nō fecerit
admittitur substitutus ut dicit l. et hoc
in testatore sciente s3 in ignorante dic
ut l. si pr cū l. se. ff. ti. i. qr q dic si heres
nō erit sic intelligere et desinit eē post
se quia exclusus repudiare uel alio mō
donec ē spes instituendis cessat substi-
tutio ut l. qui dū ff. de acquir. hered. Et
cū hoc dubitatur quid ē spes q institu-
tus qui repudiauit veniat p restitucione
in integrum an interim cessabit dico q nō ut l.
et si sine s. si q pater ff. de inoff. q
dico q durat spes instituendis sic intellige
si ē spes de iure cōi secus si de iure spe-
ciali ut l. iij. C. r. i. de fideicom. lib. pro
hoc q nō in l. ij. s. expectandi s. de
bon. cū. Itē dubitatur quid si institutus
decessit an adita hereditate tū ad hered
transmit ius deliberandi quis pferetur
an heres heredis an substitutus dico q
heres heredis pfertur qr l3 institutus
nō fuit heres tū fecit aliū hered quia
ex eius psona alius heres adit et sic
cessat substitucio ut dicit l. si pr p hoc

pr casus in d. l. C. de his qui ante ap. tab.
et ibi hoc ita exponebat ia. cū ibi dicat tex.
alios quia r. et ipse exponebat alios
s. substitutos uel quicūq p hoc inducitur tex.
ff. de acquir. hered. l. si quis filiū 2o. resp.
s3 hic illud responsū ad primū cōtrariabis
p hoc vr gl. in d. l. s3 et si pro dote C.
permiss. ff. de l. pstam. et ibi tercia debet
ee expectare q heres heredis repudiet
uel alio mō excludatur Itē pōt dubitari
quia seruo instituto volente adire hered
dn̄s nolit locū ē substitutioni ut l. cū pro-
pos C. de her. inst. Quero quid si ē in-
stitutus monachus qui nō vult adire quia ē
are et sic dicit idē q in seruo ut l.
de duobus C. de epi. et cle. et idem insp.
in ti. de sta. mo. s. i. v. viij quitur alij
dicūt q l3 monachus renuisset adire nichilo-
minus pōt adire monasteriū sicut pr filio re-
cusante ut l. filio s. fin. aut. in fi. C.
de bo. q3 li. et hoc tenet ar. dy. xviij. q. i.
c. i. et Io. an. tangit extra de pbat. c.
quāvis et ista vr equior opy. et sic sub-
stitutio monachalis sit magis subiecta filialis
quā seruilis q apparet qr seruus pōt renūciare
monachus nō sicut nec filius Itē monasteriū
cogitur alē monachū sicut pr filiū non
aūt dn̄s seruū qr pōt eū hīre p dere-
licto Et dicit vos adhuc restat dubio
an filio repudiante pferatur substitutus
uel pr gl. in dicit l. cū nō solū s. i. tenet
prem pferri et ibi ey. idē Vide de sim-
tez duriū qr testatoris volūtas est suadēda
ut in s. disponat gnaliter de ca. idē q
expssa cōmisio testatoris debet tollē cōmisionē
l. ut l. e. cū ex filio s. i. et l. ex facto s.
Itē quero dn̄s ray. tenet gl. p tex. illius
l. qui dicit q repudiatio filij nō obest
pri et quia pr et filius censentur una p-
sona Ego idē teneo q pr pferatur primo
p l. cū nō solū s. sit nā ibi enī dicit
tex. pinde ac si ab initio ipe pr fuisset
institutus preterea dixi q substitucio vulgaris
intelligitur si heres nō erit uel aliū hered
nō fecit ut l. si pr cū filiabus ff. ti. i. s3
hic filius iussio suo fecit hered pre3
et pr ex iure filij adijt et sic cessat sub-
stitucio et p videtur ad omnia cōtra quia
fateor q cōmisio testatoris tollit cōmisio-
nē l. si necū casū quo testator disposuit
s. si heres nō erit uel aliū hered non
fecit s3 hic fecit aliū hered ut ē Idem
dico in monasterio q pferatur substituto
qr aliū fecit hered Queso quid si monachus
uel filius decessit an adita hereditate an
sit locus substitutioni uel veniet pr Dn̄s
ray. cōtingebat hos duos casus filio re-
pudiante uel mortuo an adita hereditate
et dicebat idem ut ep cū Et sic tam mul.
dicebat secus filio mortuo ut refert

ex. in l. ... C. de bo. q. li. et h(oc) p(ro)cedere(t) p(ri)mo (con)tra l. si infanti de(m)u(m) ... filio in(ter)ueniente an adire(t) que(ri)tur ... iam de(mum) si fuit infans secus si fuit maior ibi g(lo). est tex. et glo. in(st)i. q. p. contra filiu(m) no(n) ad(m)ittitur ad pa(tr)is h(er)editatem no(n) aditam nisi aliorum descendentium s(e)c(un)d(u)m glo. l. i. C. de his qui an(te) ap(er). ta. et l. ii. C. ad orfit. licet quida(m) teneant (con)tra(riu)m in hoc ut ibi notat(ur) s(ed) g(lo). est sp(eci)ale in h(er)editate ascendentiu(m) q(ue) ad (con)tra(riu)m e(st) in(ter) eos s(ecundu)m alios esse(t) nimis dubiu(m) ut ibi notatur.

Item dubitatur quid si ille qui p(ro)hibuit h(ab)et substitutum (et) fideicommissu(m) fideicommissarius p(ro)pter illam repudiante(m) cogi adire ut l. ... si quis (com)pulsus ad t(re)b. Substitutus vero vult h(er)editatem iure substitutionis quia quis p(re)feratur et v(idetu)r q(uod) fideicommissarius ut l. ... C. ad treb. et l. facta iulianus ad t(re)b. ubi hoc v(idetu)r express(u)m (et) inconveniens v(idetu)r cau(sa) in l. si p(ro)ximus ... pone etia(m) quod sit aut fideicommissarius ut est ... a substituto ... et no(n) p(re)fertur substitutus ut d(i)c(t)o §. si. ... et (con)fert(ur) fideicommissari(us) ut dicta l. ... et d(i)c(t)o §. Iulianus. Et quia ille §. Iulianus aliquantulum ... obstat huic dicto ... dic ut ibi. Item q(uero) quid si h(er)es institutus est indignus ... h(er)editate(m) an veniat fiscus vel substitutus ... fisco repulso substitutus ... l. ad ... l. Et sequitur in p(ri)n(cipio) ... de bo. lib. l. in fiducie §. et qui ... quia licet ipse institutus ... sit heres tamen ... fiscus ... substitutus repellitur ut l. si p(ate)r ... fallacia ... hinc est q(uod) fiscus ... ad legata et fideicommissa eius h(er)editatis no(n) adita p(er) h(er)ede(m) ut no(tatu)r in l. cum ... C. de fideicommis. et l. ... §. si fisco ... ad treb. Item quero an aliquo casu institutum et substitutum veniat sil. ... concurrat q(uod) sic in casu l. si p(ate)r ... et ... §. si. Et de alio casu quo p(ro)ximus fuit institutus et in aliqua re ... gravatus quia no(n) ipse h(ab)ebit debitum ... ut institutus et residuum h(ab)ebit substitutus si ipse no(n) vult iudicium defuncti replere ut l. si liberis pro ... quid ... de bo. li. et sic (con)currunt institutus et substitutus. Item de eodem casu in filio instituto et ... eodem mo(do) ut no(ta) dixi in p(ro)ximo ... eande(m) l. q. est eade(m) ... Summo expedi(tu)r de p(ri)mo effectu et quibus (con)tingentibus ... illu(m).

Sub effectu est q(uod) testatum pot(est) assumere effectum ab illo 2o gradu ut l. in. in fi. B. de li. et pos. ... q(uod) dic ... quia p(ri)mi gradus no(n) h(ab)et effectum ... de ... (con)tingentia ex p(ar)te ... q(ue) ... defectum (con)tingere ex p(ar)te instituti.

p(ri)mo casu aut ille defectus fuit ... ut exh(er)edationis et tunc distinguatur ut no(tatur) in dicta l. in ... B. de libe. et pos. et B. de inst. tes. l. nam et si sub conditione ... quia ... vel ex h(er)edatus ... ut fuerat lecum ... no(n) alio p(ro)pter hoc l. p(ro) ... B. de t. in(sti). tes. quibus dixi no(n) aut fuit alius defectus in p(ri)mo gradu qui cessat in 2o et tunc indistincte ... a ... gradu in(ter)ue(n)it ut B. de t. in(sti). tes. l. si miles et B. ... l. Si is qui solvendo no(n) est ... 2o casu quo defectus ex p(ar)te instituti tunc indistincte ... a ... gradu in ... sine p(ri)mus nolit esse h(er)es B. ... l. iam dubitari et C. de h(er)edi. insti. l. ... (com)ponatur cu(m) filiis sive p(ri)mus sit exclusus tempore ut ... de acquir. h(er)ed. l. quam diu sive sit exclusus morte ut C. de ... §. p(ro) ... ubi vel substitutus ... et ibi no(tatur) et ... de fideicommis. l. l. ... §. ... sive sit exclusus deportatione vel alia damp(n)atione ut B. de li. et post. l. Gallus §. et quid si tantum et de bo. li. Si ... §. ... l. sive excludatur ... alius ... q(ui)a no(n) est natus ex ... q(uia) ... ut l. ii. C. de h(er)ed. insti. et p(re)dicta vera in vulgari expressa. Sed ... dicit

Ulterius quero quid si institutus in p(ri)mo gradu pot(est) esse h(er)es sed no(n) eode(m) mo(do) quo defunctus voluit quia fuit institutus sui(s) vel ... qui ... morte ... emancipatus vel manumissus an admittitur substitutus vel institutus hoc est ... dubium et dic aut illa vulgaris substitutio fuit facta ex ... ut quia nepos substituitur filio et tunc substitutus p(re)feratur ut l. Gallus §. et quid si tam emancipatus esset ... v(idetu)r enim substitutus in illum casum si filius desit esse sui(s) ut ibi p(atet) et hoc s(ecundu)m ista ... s(ecundu)m hodierna iura forte aliud esset ut dixi in d(i)c(t)o §. et quid si tantum. Si vero substitutio fuit facta ex voluntate tunc p(re)fertur institutus no(n) attenta illa status mutatione ut dicta l. Gallus §. si. et insti. de h(er)e. insti. §. s(er)vus aut(em) et est express(u)m B. ... l. Si p(re)sumit tamen v(idetu)r omnis substitutio in eum casum si heres no(n) erit quoquo mo(do).

Ulterius quero an testam(entu)m possit vires assumere a con(tra)ria vulgari an vere resumatur adito in p(ri)mo gradu glo. dicit q(uod) no(n) pot(est) in ... p(er) a(lia)s ... ex ea tam(en) vulgari ... requirit(ur) aditio ex ... ut l. apud iulianu(m) §. iulianus et ita sentit glo. ... p(ro) illu(m) §. et l. ... §. ... et quia ... ex p(re)sso ... ut l. in §. qui h(ab)et de ... p(ro)

Idem v(idetu)r ex ... in l. ... et idem d(ominu)s Ray. Guill. de cu. ... quia ... vulgaris ... effectum in casu h(er)editatis non adite ut ... l. hoc ...

g° est impos^le | q in casu hereditatis adite
affuat effectum | p. p aditione hereditatis
dz finiri tacita vulgaris ut l. p adicionem
C. e. g° ab eo casu no potest inchoari
ut l. neo cu moriem de usufructu
et de usufructu le l. Si usufructus cum
moriar. Iste vones excludunt q tacita
vulgaris p aditione ipius pupilli no
pot confirmari | q concedo licet glo. et dy.
dicunt de aditione coheredis | tamen old. et
idem q guill. q ym hoc sequere q si
testator solum pupilli instituit | qui de
cederet hereditate no agnita | testum
no rupernum. qua nullus posset ee heres
nec ex pupillari | nec ex tacita vulgari
q e contra juncte l. iam hoc iure j. e. Ita
dicebat old. | sz certe nec qn pupillus
est institutus exunia sui heredis co firmat
tabulas pupillares ut dict. j. l. p x.
in nia pupillaris substitonis | io testum no
rupernunt | quid g° dicemus. Ego q licet
pupillaris requirat aditione hereditatis
tamen vulgaris | tacita que continet sub
ea hoc no requirit | sz pot ab ea inci
pe p[ro]bo p l. licz eum. g. fi. de testa
mili. | et dicta ibi eo casu | nã ibi sub ex
pressa fideicommissa requirat aditione
hereditatis et ab ea testum no possit as
sumere vires ut l. ille a quo. g. Si testo
j. ad treb. | tu illa tacita vulgaris no
requirit aditione ut ibi p3 | nec dicat
aliquis | q ibi spale e | quia fateor q
ibi est spale in hoc q fidei quissa via
trahantur ad dictum q no exprimitur alibi
p[er]tinat in casu illius l. Ez q illa taci
ta vulgaris confirmet testum ex se nih°
no e spale sz iuris com ut ibi p3 ut tex.
et hoc v[er]o teneo glo. p. c. l. lex cornelia
B. de vent. inspi. l. pet. et dicta j. p x xi.
g. no obstat q vitiato expresso vitiat
tacita quia illud e ver | qn tacitum hz se ad
expressum ut accessorium | sz secus si verum
q e contra e principale ut l. si fideicomis
sor in prin. et ibi dixi. j. de l. j. no ob.
g. i. iulianus | quia ibi requirit° conditio
ad confirmandas tab. pupillares q°d
appareo | quia ibi tex. fuit mentionem de
his intp. tab. et si dicatur hoc viij
cum pupillus nichil heret ut ibi di
cit glo. g° dz intelligi de tacita vul
gari | Ita pino hebat forte bona ma
na vel alia que post morte pris
acquisierat | no ob. g. a pre quia ibi
loq° in pupillari ¶ Ultimus quero
pupillo cui e factum substitutio pupil
laris decessit vivo pre | an substi
tutus pot succedere ex tacita vulg.
ari glo. q sic j. c. l. lex cornelia sup
ubo no ex timo. et in glo. fi. et j.
c. l. Si pr captivus. Idem tenuz guill.
de cu. que glo. videntur tenere id. q. B.
tenuit q testum pot assumere vires
a tacita vulgari dy. con p. l. q filius

j. de capt. ibi nec pupillus est vera quasi di
cit nec de pupillari nec de tacita vul
gari | et idem v[er]o sentire glo. et Cy. C.
c. ti. l. p[re]cibus. Alij aut distinguunt aut
aut pupillus ht coheredem cuius aditi
one confirmatur tacita vulgari | et ideo vo
sentire glo. et Cy. C. e. ti. l. p[re]cibus. Alij
aut distinguunt alit. aut pupillo ht
coheredem | cuius aditione confirmatur tacita
vulgaris et loq° p[ri]ma opy. | aut no habz
coheredem et loq° opi. dy. Ez certe pur dixi
B. p[ro]ximo g. illud quod tacita vulgaris
confirmetur aditione | no e nec dicere quan
dico q omnes dicunt bene | duis tamen casibus
loquuntur. Vn distinguo. aut filius mori
tur emulo vivo pre | ut quia captus ab ho
stibus | vel post mortem pris moritur naturaliter
et tunc substitutus pot succedere ex tacita
vulgari ut j. e. l. lex cornelia | et ibi no°
rō quia pre vivo adhuc durabat spes
substitutionis pupillaris v[er]o no e quid in
p[er]tinere pri an testum no mutavit | aut fi
lius vivo pre decessit naturaliter | et tunc signate
pr statim decessit post | ita q no habuit te
pus mutandi testum | et ideo q substitutus
venit ex tacita vulgari ex p[er]sumpta volu
tate defuncti | q eum instituisset. Si sciuis
set ut dicta l. Si pr captus cu sua glo. p e.
Si vero pr decessit post ex intervallo ita
q habuit potentiam mutandi post testum
tunc substitutus no admittitur ita loq° lex.
q si filius et opy. dy. Nam cu potuit
sibi p[ro]videre | et no p[ro]vidit lex no subve
nit sibi nec pot dici q no cogitavit de
hoc quia filium mortuum vidit hoc p[ro]bat
j. de testa. mili. l. tractabatur et ar. l. iij.
C. de inoffi. te. ¶ Ultimus quero quid si sub
stitutio pupillaris facta e nenturi et venter
no nascitur an substitutus admittatur
ex tacita vulgari tex. et glo. q sic. B. de
vent. inspi. l. plz. fuit. C. de insti. et sub
sti. l. fi. ubi vulgaris expressa facta si postumus
no nascetur continet tacitam pupillarem co
nata | g° idem e° | Alij vero dicunt g° nisi
sit coheres cuius aditione confirmetur illa
tacita vulgaris q no p[ro]bat ut dixi. B.
q aditio no requiritur. Dico g° sic aut
spes nativitatis postumi desinit post mor
tem testoris vel an p modicum tempus et tunc
substitutus admittitur ex tacita vulgari
ut dicta l. pelz. aut desinit multo tempore
post vel an mortem testoris et tunc secus
p ea que B. dixi. Sumus expedivi de 2°
effectu ¶ Tertius effectus e q illa vulg
aris expressa continet tacitam pupillarem ut
j. e. l. iam hoc iure q est ver nisi testator
dixit contrarium expresse vel tacite | expresse p
batur j. e. l. iam hoc iure. insti. et C. e.
l. q[uonia]m tacite in similiter facta dispicimus
ut dicta l. Iam hoc iure cu similibus sed
qn inter utriusque casus expressum p[ro]vidit ut
j. e. l. cu ex filio. g. i. ¶ Quero q si inter
e immedio an non in vulgari contineatur
tacita pupillaris glo. in l. p[re]cibus dicit

q continetur sed non eius effectum / alia glo. dicit quod
q non continet. ff. e. l. centurio et ibi de his
dicam Item quero quid si vulgaris fuit facta
in unum casum ita q contineat vulgarem ta-
citam in alium casum secundum ea que dixi s. an
tunc tacitam pupillarem contineat communis est
q sic. C. de impu. et subs. l. fi. secundum lec.
glo. Queritur an vulgaris expressa facta filio
furioso vel mente capto contineat tacitam
exemplarem / dicam. ff. e. ex facto in materia
substitutionis exemplaris ¶ Quartum
effectus est quia per eam succeditur defuncto
non ei cui substituitur est facta / ut insti. e. in prin.
¶ Iuxta hoc quero quod vulgari expressa que
in se continet tacitam pupillarem an per eam
succedatur pupillo ita q trahatur ad bona
pupilli / dy. q sic per vicinitatem quam habet
cum pupillari / et dicit q est communis. ff. e. l. ij.
§. Sed si ita et exponit tex. ibi q ei. s. fi-
lio ut ad proximum fiat relatio et idem dominus
Ray. Sed Cy. hoc relinquit sub dubio
Gwill. de cu. et mar. sill. contra / quia per
vulgarem substitutum succeditur defuncto
per pupillarem pupillo ut insti. e. in prin.
et ar. l. sextilia. ff. de le. iij. Ego dico q
Ia. de are. in hoc passu sentit veritatem
s. q per vulgarem succeditur solum defuncto
et hoc eo tempore quo pupillus respondat
sed per pupillarem tacitam in ea comprehensam
succeditur pupillo / tunc cum pupillus in
pupillari etate decedit et sic habet locum
ex utraque substitutio / nec enim est necesse de-
venire ad pupillarem substitutionem / quia filius
sit heres ut l. iulianus. ff. de acqui. here.
per totum l. hec probatur / et ita debet intelligi
opi. Ia. de are. que opi. per ista male
recitatur non ob. §. sed si ita quod dicit expe-
et s. patri / nam si exponimus et s. filio intel-
ligere ex pupillari tacita quare queritur an
tacita vulgaris contenta in pupillari
expressa / trahatur ad bona pupilli / dy. quod sic
et est communis secundum unam lec. ff. ad l. falc. l. quod
fundum. §. coheres communiter tenet glo. C. de
impu. et subs. l. fi. dominus Ray. dicit an substi-
tutus cohe... et habet locum dictum dy. aut aliter
et habet locum dictum glo. trufa est / quia dicit
q eo tempore quo se abstinet pupillo succe-
ditur ex tacita vulgari / sed eo tempore quo
moritur succeditur ex expressa pupillari ut
dixi. s. proximo q. utrumque enim reperitur q per
vulgarem succedatur pupillo et si contingit
q simul et semel pupillus decederet et pater
per quod excluditur adventus predictus dicerem
substitutum venire ex pupillari ad bona pupilli
ex vulgari ad bona patris Nam illa substi-
tutio continet varios casus copulative ut si
non eveniat unus q alter eveniat secundum alium sufficia-
at ut ff. e. l. Iam hoc iure / non ob. §. cohe-
res quia teneo alias lec. ibi positas vel intellige
secundum predictam. Ultimo quero utrum tacita
vulgaris habeat locum quando intus in medio est
glo. q sic quia per eam non succeditur pupillo

sed defuncto ut no. in l. fi. C. de impu. et
subs. et hoc procedit verum de iure pupilli sed
si viveret uter testator tunc tacita vulg-
aris non haberet locum contra mentem testatoris eadem
ratione qua tacita pupillaris que inest
pupilli non admittitur ¶ Secundo quero utrum per
aditionem que fit ex tacita vulgari con-
firmetur pupillaris expressa dicam in auc-
tentica pupillaris. §. i. proximo. Quinto quero
quidem de vulgari primum expressa per tacitam
ita an admittatur contra mentem in casu
tacitam / dico q est communis q non ut l. fi. C.
de impu. et subs. intelligo aliter quam
glo. intelligat et advertere quia est melior
mentis intellectus Nam dicitur primo q est
ibi communis q tacita pupillaris non admit-
tatur contra mentem non est bene dictum nam hoc
ex vim est ius certum et apertum ut l. precibus
C. e. ti. Sed in dictum l. ultima dicitur q de illo
tamen erat contentio inter ulpianum et pa-
pianum. Ergo non est dicendum q ipsi dubitassent
eum de eo de quo est ius apertum et clarum
quare pono ibi casum aliter. s. q testator
instituit uxorem ex parte et nepotem ex
parte / et nepoti si non nascetur substituit
quendam vulgariter et sic expressit unum
casum Contingit q postumus natus decessit
hereditate non adita nec exspectata sui heredes
ibi operatur adinvicem quia habet coheredem
exeuntem ut l. apud iulianum. §. constat iuli-
anus. ff. ad treb. ¶ Queritur utrum substi-
tutus admittatur ex substitutione vulgari
tacita in hoc casu / An inter et ibi re-
sponderetur q sed ibi tractetur de suc-
cessione viri / tamen inter excludit substi-
tutum ex presumpta voluntate defuncti
quia ipsam uxorem instituit pro parte et
quia testator plus diligit uxorem quam ex-
traneos ut l. cum queris. C. de nah. li. Et ideo
est verisimile q velit hereditatem iure esse ipsius
defuncti ad eam pertinere et substitu-
tum excludi / nisi uxor prior decedat
quia tunc admittitur substitutus et hic est
casus singularis in l. illa alias autem
tacita vulgaris admittitur contra mentem
impuberis quia de eius impuberis suc-
cessione tractatur ut dixit s. §. proximo q.
Quero an plerumque veniat in vulgari
substitutione de hoc dicit in l. q filialis. C.
fi. i. de l. i. et in quali … / dixi quan-
tus effectus est et q vulgaris substitutio
fiat de suo voluntarium ut l. qui filio
heres. ff. de h. et pos. dic ut ibi dixi
et l. si filius qui patri. ff. e. Expedita
summa de quarta proximo ¶ Quero quan-
do que impediant et que extinguat
effectum vulgaris substitutionis i ex dic-
q post aditam hereditatem extinguitur vul-
garis substitutio ut l. post aditam. C. e.
… ob. C. de fideicom. aut. hoc amplius
et ibi no. et C. e. l. post aditam per azo.
in summa. C. e. ti. exspirat Sed circa hoc
insurgunt dubia Primo quid si fecit

…

tres vel quatuor gradus substitutorum / an omnes expirent per aditionem primi et ita sit ut ff. eo. l. cum in testamento et p. e. l. si mi. § fi. Item queso verum aditione unius ex coheredibus / hoc dico sic extinguatur substitutio facta omnibus / hoc dico sic aut substitutio fuit facta pluraliter copulative vel coniunctim ut instituit duos titium et seyum / et dixit sic si titius et seyus heredes non erunt tales substituo vel dixit / si neque titius neque seyus et c. vel si neque deus et c. tunc uno adeunte extinguitur substitutio quia eius substitutionis conditio / deficit cum requirat neutrum heredem esse ut p. e. l. quidam testamento et C. e. l. quamvis Si vero fuit substitutio facta separatim tunc uno adeunte expirat substitutio / quo ad se ipsum / non quo ad alios non adeuntes ut ff. de vulg. et pu. l. pe. et p. e. l. ex duobus § filium et l. cum ex filio § fi. et l. coheredi § coheredes ad hoc faciunt omnia iura que dicunt substitutum preferri quieto ut C. de cadu. tol. § pro se et j. de bo. pos. l. equissimum § si duo et C. de sece. aut. hoc amplius et no. in l. qui patri j. de acquir. her. Item dubitatur quid si adivit heres si adi tus aditione restitutus est ut abstineat an admittatur substitutus vulgaris et dic sic ut l. et si sine § sed et pap. ff. de mino. et l. ex contractu j. de re iu. et j. e. l. ij. § in fi. dnz sim viua lec. et no. C. e. l. post aditum et hoc casu si substitutus adeat de iure civili an habeat petere bonorum possessionem secundum tab. et non / quia cum pertinet non exstat de iure civili / ut dic. § sed et pap. et l. ei qui solvendo ff. te. et alius communis heres esse non potest ut l. quo con. § iiij. j. de re iu. et l. hereditatem § pr. j. de ac. tren. peten. et hoc videntur sequi ulti. mo. et ex sequendo cor. C. de vul. liberi l. qui se patris et vi casus in l. ij. § ini dnz insti. j. e. ibi ut preter vulgaris adver sus sim viua lec. veritas est quod potest de iure de iure pretorio ut ibi que et d. iure civili ut l. j. § Et quis adita j. ad tre. cut. ubi est casus et notatur de sur. edic. l. fi. nec obstat quod alius remanet de iure civili heres quia verum dixeris Sed substitutus erit de iure civili heres utiliter habilis in eo. an hereditatis restituitur per treb. et hoc pluries dixi Dubitatur etiam an exutia sui heredis impediat substitutionem vulgarem hoc dic aut substitutio est facta ex necessitate ut ex consilio / galli vel l. velley. et tunc exutia sui heredis excludit substitutum nam facta est substitutio sub conditione si suus heres esse desinat ut dicta l. gallus § et boni hoc senciunt glo. p. e. l. si mu. § j. facit quod dixi ff. cum sim effectum Si vero vulgaris substitutio est facta voluntate / tunc

significande est vulgaris expressa exutia sui heredis non potest habere locum ut l. si filius heres ff. de li. et pos. et ibi dixi et dicam j. e. l. Si filius qui patri Si vero loquens de vulgari tacita dico quod eam non extingunt exutia sui heredis / quod patet quia exutia sui heredis confirmat tab. pupillares in quibus continet quod continetur tacita vulgaris ut l. filius qui patri j. e. de acqui. hered. l. filius et l. iulianus tunc dico quod non impedit illam tacitam vulgarem per l. ff. allegatis et per ea que dixi ff. pro. q. ¶ Volumus quero quid si filius non potest adire de iure civili sed solum de iure pretorio / in casibus notatis in l. ff. C. unde legi. / vel pone filius fuit in primo gradu preteritus a patre exheredantis approbat primi gradum adiit / ita quod ex eo potest petere secundum tab. ut l. filio ff. de inusto. ruf. an substitutus admittatur qui venit de iure civili vi. quod sic / sicut institutus in patris testamento quod est val idum tamen de iure pretorio non admittitur si precedat aliud testamentum validum de iure civili ut l. cum in patre ff. de in inusto. ruf. et C. e. l. Et quis eius § j. Item hic preferitur substitutus qui potest venire de iure civili hoc vi. quod prefertur institutus Nam substitutio fuit concepta in casum si heres non erit sed heredibus apparet quod continentur bonorum possessorum ut j. ad treb. l. j. § bonorum et l. hereditatis j. de re. sig. Ego dico quod quamvis ius perinde bonorum possessorum incipit habere originem vivo testatore hoc est quod testamentum vivo testatore de iure pretorio valebat ut qui conditio quia pertinet approbat ut l. fin. § si sub conditione j. ad treb. et in postumo qui moritur vivo testatore ut l. postumus in prin. ff. de inusto. te. tunc institutus prefertur substituto arg. j. de con. et de. l. in conditionibus § si pureus ubi vi. casus quod conditio si pre ius non erit deficit pureo vivente patre con. tunc et sic de iure pretorio prius ille qui venit per secundum tab. prefertur ei qui potest adire de iure civili ut j. de con. tunc patre totum in ultimis illud qui habet secundum tab. cum ille veniat ex voluntate defuncti illegi. voluntate Si autem ius perinde bonorum possessorum incipit habere originem post mortem testatoris ut filio preterito approbante testamentum tunc dicendum substitutum preferendum per dictam l. cum in pa. ff. et gl. sua quam intelligo solum eo casu cum filius post mortem approbat testamentum ut patet ex l. quam glo. allegat ratio quia approbans talis non potest tollere ius quesitum substituto tempore mortis et quia aliud tempus inspicitur ut l. si alienum § in eo. ff. et j. no ob. quod no. in l. si quis cum § j. j. e. quia ibi est filia ut ibi dixi Quero quid si is qui potest venire de iure civili vult venire secundum tab. an repellatur substitutus certe casus est quod sic C. de iur. deli. l.

pubertem. Item quero quid si heres institutus re
pudiauit bonorum possessionem secundum tab. et tunc uult
venire de iure ciuili substitutus vero dicit
quod sibi fecit locum repudiando quid iuris.
in l. sum heredem. C. de iure deli. videtur dicere
substitutum admitti. Sed doc. reprehendunt
ibi illam glo. dicit ut ibi per eos. Quero
quid si institutus soluit prius conditionem
sub qua institutus erat, tunc non est dubium
quod substitutus admittitur ut l. ii. C. de insti.
et substi. ¶ Ultimus quero quid si pater emanci
pauit filium an fecit substitutionem pup
illarem an tacita vulgaris in ea contenta
extinguatur. Guill. quod sic in l. cohered. §.
cum filie. ff. e. Sed certe ibi de vulgari uel
dicitur dominus Ray. ideo quia illa conditio si
in potestate eius morietur permansit que est in
pupillari sicut vulgaris pupillaris in potesta
tis defectu uitiatur et tacita vulgaris
ar. ff. de condi. et de. l. mulieri et nunc
Item quia ar. utriusque vel uniformiter expri
ut l. si legatarius infi. ff. de l. iii. Ego
credo hoc esse verum quia ex quo pupillaris
sua sponte annullauit impuberis sub con
ditione vulgaris. Sed non prodit ut l. tractatu
batur ff. de res. uidi. ad quod facit quod dixi
ff. sin effectum ad idem. ff. de adi. le. l. rem
legatam et l. si seruo cum libertate et ff. quod
ad. sin. amit. l. si Gallicanus licet sit contra quod
ff. de sin. vi. n. prodi. l. Si dominus Sed ibi
utraque similis erat per se expresse conti
net vna substitutio erat expressa alias sic
intellecta a iure ex presumpta voluntate def
uncti que per superueniens cessat quia eius extra parte
et in vulgari non prodit ut s. dixi.
Quero quid si ille cui est facta pupillaris expres
sa efficiatur pubes an extinguatur
tacita vulgaris sicut expressa pupillaris
glo. ff. e. l. lex cornelia in fi. in glo.
sicut ubi ad augmentum quod non extinguitur
Ja. de are. Guill. de cu. et dominus Ray. contra
ff. l. qui habebat. ff. e. Sed illa in l. sicut
contra per l. si fundum per fideicommissum ff. si cer.
l. se. ff. de l. i. Sed certe si rationem illius con
sideras uel facit quia ibi est quia post tempus
pubertatis locum non habent ex dispositione
defuncti quia si voluisset testator non po
tuisset prouidere in bonis pupilli. Sed hic
si voluisset vulgariter substitutionem pon
ere et hanc opi. videtur tenere glo. illa
e. in glo. mag. Sed illud potest referri
ad pupillarem tantum in vero sit dicendum quod
fuit facta pupillaris cum limitatione certa
temporis ut si infra pupillarem etatem, tunc ex
spirat utraque s. pupillaris et tacita vu
lgaris quod apparet quia voluntas defuncti
fuit non prouidendi nisi illud tempus ut ff.
e. l. Sed cum quis et l. si plures in prin.
et hoc casu lo. dy. et alii dicunt fuit fac

sine tempore prefinitione ut quia dixit quod si que in
his erit filio meo heres esto uel sunt
facta in tempus longius ut si filius meus
decesserit infra xxx. annos talis heres esto
tunc licet infirmetur pupillaris adueniente
pubertate ut l. in pupillari et l. cent
urio ff. e. tamen durabit vulgaris ar. l. fi.
C. de her. insti. et quia apparet quod voluntas
defuncti fuit hec pro hoc quia ab initio
fuit pupillaris substitutio facta maiori
uel exempto continetur vulgaris ut ff. dicam.
¶ Quero ergo quid si fiat pupillaris maiori
uel exempto an contineat tacitam vulgar
em. Guill. quod sic quia uiciato expresso
non viciatur tacitum ut l. i. § i. ff. quibus mo.
pi. uel ypotheca soluitur est ratio quia in mai
ore valet ut vale potest ut l. Si vnus § si
acceptilatio ff. de pactis et quod non in l. a
iubente ff. de pactis. dominus Ray. contra per
glo. insti. e. § exempto. Sed certe illa glo.
est falsa et ipse idem reprehendit in materia
compendiose ut ibi diximus. tene ergo intra
dictum Guill. per l. si fideiussor ff. de de. i. et
per l. fi. C. de her. insti. et ibi canus. Nam
illa verba tamen plena heres esto sunt
verba pupillaris expresse quia alii non
sibi heredem facit et tamen lex resoluit in
tacitam vulgarem. Bar. l. d.

¶ Subatuere hic incipit ce
lebris materia tractatus materie pupillaris
substitutionis et diuidet iste § in tres par
tes primo dicit an potest fieri substitutio
pupillaris 2o quibus potest substitui pupillus
3o qualiter debeat fieri substitutio pupill
aris. Salui et aliis eius 3o ibi substitutio
Examines istum § et oppo. quod exheredato
non possumus substituere ut ff. e. l. cohered.
§ cum filie dicit glo. hic in substitutione di
recta ibi in fideicommisso vel quia per directam
quis efficitur heres pupillo et sic est
prouiso quia decedit testatus ut ff. l. xxx
et insti. e. § igitur. Sed in fideicommisso
non grauari a patre quia ab ipso patre videtur
relictum ut l. unum ex familia ff. de l. ii.
Cum ergo sit omnis non potest ei imponi cum
relinquitur. Sin dy. et bene ¶ Ultimus
oppo. C. de li. pre. aut ex causa impera
ex certo ut cum decrp. coq. § si cui igitur
ubi testamentum valet licet non valeat institutio
quod est contra istum tex. glo. que est hic huius in
more dicit ibi lo. quod ipse sola preter
one testamentum est nullum. Sed hic quia substi
tuit sine institutione noceret ista glo. uel
legem istam glo. quod aut ex causa non habeat locum
quando quis facit testamentum nomine heredis institu
to secus si instituit aliquem heredem certi
loci preterit quod non ut dicit glo. quia illud
est ius nouum hic vetus quod dicit in ani
illius aut. corrigitur ista lex quo sim

utramque s. tex. glo. quod pupillaris sub
stitutio confirmatur per aucten. ex causa que dicit
cetera namque firma permaneant / dy. contra di
tens quod ista auten. loquitur tantum in hiis que sunt
sine institutione heredis valere puta ut le
gata et fideicommissa que puta ab in
testato relinqui / quod non est in pupillari sub
stitutione ut hic et quod l. pe. dicit dy. alii
vero reprobant dy. quod etiam tutele con
firmatur ut no. in l. iure nostro § fi. ff.
de testa. tu. et tamen in codicillis non possunt
dari tutele / nisi codicilli sint confirmati per
testamentum ut C. de tes. tu. l. iii. Cy. in auten.
ex causa hoc relinquit sub dubio teneo
glo. hic positam quia tex. in tertio ex
presse dicit quod tutelle remaneant firme
quia est favor filii ita est favor in hac
substitutione pro editum et quando obmissa
causa testamenti confirmat tabulas pupillares
ut ff. l. proxima § plane eadem ratione con
firmentur per auten. ex causa pro tex. in auten.
ex causa / dicit cetera firma permaneant
et idem in corpore unde sumitur / sed appa
retur confirmentur tabule pupillares ut
q. c. qui plures liberos § fi. et l. na
quod § si quis compulsus ad trebell. et he
tenet Ja. de are. et ol. et omnes de sub
stitutione vere fidei commissaria an confir
metur per auten. ex causa dic ut dixi ff. ad
treb. l. Jam causa § quod / Queritur an possit
substitui filio pretito glo. hic dicit quod nec Ja.
de are. dicit esse verum nisi filius pretito
apparet testamentum / ff. l. filio pretito ff. de mini.
tes. et dictum ff. l. pe. ¶ Queritur an filio
possit substitui in legitima per fideicommissum
glo. quod non C. de inoffi. te. l. quam in pri
oribus contra nostrum in l. ex tribus C. de
inoffi. te. et ibi Cy. recitat consilium dy.
quod quidam ponit super illa l. dic breviter
aut tale fideicommissum iniungitur filio
et non tenet ut l. causa proximis ff. de le. ii. et
ff. e. l. coheredi § cum filie. Aut tale fidei
commissum iniungitur venientibus ab in
testato et succedentibus ipsi pupillo et
valet ut ff. de l. i. l. fideicommissa res que
venientes ab intestato non habent ex testamento
quia poterat testator substituere alium pu
pillariter et eos privare sed ipse filius
habet ex natura ita consilium dy. et
sic sumus expediti de ista § Bar.

Moribus. In hac l. in
consultus dicit quo iure est introduc
ta substitutio pupillaris et quis pos
sit substituere pupillariter et quibus et
usque ad quot tempus quale et quem effectum
habet substitutio pupillaris Prima quattuor
expediuntur primam usque ad § quinque
quintum usque ad § adeo Sextum usque ad §.
Interdum et tamen de tex. legemus / unde tex.
ibi utraque sed causa post ibi dicit utramque
pupillaris substitutio pro q. principales et
accessorias ¶ Primo quero quo iure fuit
introducta substitutio pupillaris 2º quot
requirantur ut locum habeat / 3º quotuplex
sit 4º quibus liberis fit 5º quis sit eius
effectus 6º et ultimo qualiter finiatur Ex quibus
verbis apparebit intellectus presentis l. et glo.
ipsius et totius materie ¶ Queritur primo quo
iure fuit introducta substitutio pupillaris
tex. hic dicit moribus / et idem insti. e. § i.
glo. exponit .i. iure late donorum ut insti.
de iure na. § ex non scripto hoc ideo dicit ne
forte putares hoc esse de iure gen. quia
hoc est contra l. observe .i. de v. sig. et ff. de
testa. l. iii. fuit ergo a iure civili non scripto
illius civitatis introducta sed tamen hodie sit
in scriptis redactum et a iure civili romanorum
approbatum post dictum de iure civili sit ff. de ar
quirenda hereditate l. in more fuit dy. Certe
fateor hoc primitus esse introductum ut dixi
tamen adhuc est dicendum ius consuetudinarium
licet sit in scriptis redactum / quia scriptura non in
ducit sed quod prius erat in scriptura redigit
ut pro eam probetur ut l. cum res C. de probat.
et ff. de pig. l. conventio Idem dicimus in li
bris feudorum quia adhuc consuetudines ap
pellantur licet sint in scriptis redacte et
hoc nota pro dy. in l. i. C. de legi. ¶ 2º
quero que requirantur ut habeat locum hec
substitutio glo. ponit hic quinque sed ex
tex. colliguntur alia tria que sunt octo
Primo quod sit de liberis ut hic dicit tex. li
beris Secundo quod sint impuberes ut hic dicit
tex. in puberibus 3º quod sint in potestate
ut in v. quod sit 4º quod sint in morte te
statoris efficiantur ut hic in v. plane
postumum. 5º quod non desierint esse in pote
state ante mortem testatoris ut ff. e. l. coheredi
§ cum filio Jam dicit glo. Sextum quod pater
faciat testamentum ut ff. l. pe. in fi. et hoc in
§ quinque. Septimo quod impuberes sint in
stituti vel exheredati ut hic in v. quod si
eos. 8º quod prius adeatur hereditas ut hic
in § adeo hec omnia expediemus per ordinem
Dixi quod requiritur quod sit ex liberis Queritur
de quibus liberis Respondeo aut queris de liberis
legitimis et naturalibus et potest substitui ut hic
et insti. e. in prin. et C. e. l. si tecte cum
filiibus / aut de legitimis tantum et idem ut l.
Si arrogator ff. de adop. et l. sed si plures
§ in arrogato ff. e. et hic in v. sed si quis
ratione quod tamen in filio arrogato hodie non
procedit eo casu quo in potestate non consistit
ut insti. de adop. § i. et C. de adop.
l. cum in adoptivis et notatur hic in glo.
Aut queris de filiis naturalibus tantum et eis
non potest substitui pupillariter cum non sint
in potestate ut insti. de pa. po. § i. et tex.
ff. e. l. licitum et ibi notatur Ita habet locum
in liberis primi gradus et ulteriores natis
et nascituris ut hic in tex. Quero quid
si fiat expresso an trahatur ad fideicommissum
dictum ff. e. l. verbis et hoc de primo.

¶ 2º ego quero dixi quod sit impubes. Ecce
pone quod statutum civitatis caveat quod minor
xxv annis non possit testari, an pater huic
filio possit pupillariter substituere. Videtur quod sic
quia propter etatem testari non potest, ergo videtur
ut instit. e. § i. Contrarium quia cum alias propter
pupillarem etatem filius impediebatur
testari, pater non poterat sibi substituere ut s.
e. l. ex facto et ideo fuit introducta substitutio
exemplaria ut d. l. ex facto et C. e. l. hu-
manitatis que tamen alia est a pupillari. ¶ Ad
dicemus dicere quod pater non poterit ei testari,
pupillariter nam in pupillo est ius defectus etatis
ut quia non potest habere filios, sed talis minor
xxv annis potest habere filios. Ideo magis
comparatur furioso quam pupillo merito
ei non potest substitui pupillariter ex textu
huius l. Sed an ei possit substitui exem-
plariter per l. humanitatis, dico quod illud statu-
tum quod prohibet testari inducit quandam
bonorum interdictionem specialem, quia interdi-
citur testari. ar. ff. de curat. furios. l. ex cons-
tituendi et cetera. Tendit in illam partem quod an pro-
digo cui est bonis interdictum exemplariter
substitui possit quod dicunt ff. e. l. ex facto et
quod ibi dicitur ita intelligo et determinatur
hic. Quero quid si fiat hec substitutio
pupillaris pubere an transeat ad fidei
commissum dicemus ff. e. l. verbis civilibus. Secundo
dixi quod requiritur quod sit in potestate. ¶ Queri-
tur an hoc sit certum per aut. de her. qui
ab intest. que dicit esse sublatam distinctionem e-
mancipatorum et patris potestatem eius dor.
Dicitur quod non quia in sui(s) ex testamento inte-
ntum. No. in l. gallus § et quid si tan-
tum ff. de li. et post. et C. de li. preteri. aut. ex
causa et de collat. aut. de codicill. l. si ema-
ncipati cum filiis et ideo olim non poterat
substituere pupillariter ut C. e. l. si inter
Item non hodie. Ideo quia non potest in potestate fi-
lium. Queritur quo tempore debet esse in potestate ille cui
fit illa substitutio. Videtur non requiritur quod sit
in potestate tempore facti testamenti sed sufficiat quod sit tem-
pore mortis ut hac l. § Sed si contineat sed
contra hoc quod requiritur habilitas tribus temporibus
scilicet testamenti mortis et adite hereditatis ut l. si
alienum § in extraneis ff. e. t. Sed si ille cui
fit substitutio non erat in potestate tempore facti
testamenti non valuit ergo non confirmatur licet sit
in potestate tempore mortis dicit glo. quod est verum quod
requiruntur tria tempora quantum ad capaci-
tatem heredis sed hic semper fuit capax licet sit
de voluntario intestatus ut ff. e. l. iij. § fi.
Item dicit glo. videtur illa so(lutio) restringit per-
sonam impuberis instituti cum institutio
ab initio valuit sed erat voluntarius licet
propter aditionem efficiatur intestatus sed de persona
substituti cuius substitutio ab initio valuit
Ista glo. nichil in dicto. Sed concluditur glo. hunc
bonum intellectum nam talis substitutio facta
extraneo ab initio valuit ut vulgaris sub-
stitutio propter inutilem contingentiam tempore mortis

assumit illam naturam ut valuit ut pupil-
laris ut sic innuitur quedam qualitas
sicut in dicta l. iij. § fi. ff. e. t. innuitur
qualitas quod efficiatur de voluntario intestatus
hoc vult dicere ista glo. et sic ergo. Si po-
neres quod talis substitutio ab initio inu-
tiliter valere posset non confirmaretur ut
dicitur § in extraneis et l. que ab initio de re-
gulis. Nota ergo ex hac glo. quod hic habes
textum quod pupillaris substitutio facta extraneo
continet vulgarem quam ab initio valuit ut
vulgaris ut dixi de hoc ff. e. l. iiij. in
ultimam vulgaris substitutionis tacite q.
Item quero quid si aliquis naturalis tantum legitimatur
post mortem patris per principem vel co-
mitem habentem auctoritatem an valeat pupillaris
substitutio ei facta dicendum quod sic quod probo quia
legitimatio facta per principem vel dicto a latino
et legitimatis vero ac veris paribus naturalibus
in ceteris quam in no. nat. effe. sui § illud et
§ nulla et ibi exposui hoc dicendum. Item talis
legitimatio seu restitutio natalium retro
trahitur ac si semper fuisset legitimus ut ff.
de natalium restit. l. fi. dixi in l. gallus § et
quid si tantum. Sicut ergo filio post mortem
patris revertente ab hostibus valet institutio
et substitutio ergo facta quia fingitur
retro fuisse in potestate et in civitate ut
l. illa § i. ff. e. t. et ff. e. l. lex cornelia
et ff. de cap. mi. l. pe. et l. se. Item in pro-
to quod cum filius possit legitimari post mor-
tem patris ut cavetur in aut. quibus modis na.
de natu. li. et in corpore vero statuitur. Queritur
quid si pupillaris fiat ei qui non est in
potestate an transeat ad fideicommissum dicemus
ff. e. l. verbis. ¶ Quarto requiritur quod con-
stituatur sui iuris post mortem ita quod in
potestate alterius non recidat. Queritur contrario
respondeo ratio est quia pater potest facere testamentum
filio qui propter etatem testari non potest ut
instit. e. § i. Sed hac posito quod non esset de-
fectus etatis tamen testari non posset quia
respicitur in potestate alterius et ideo talis non
posset quis facere testamentum. Idem dicemus si
pupillus alia ratione esset intestabilis
quam ratione etatis quia pater non posset ei fa-
cere testamentum et hoc tangitur in ultima pri.
capituli q. Sed pone quod instituitur mulierem
impuberem in alterius potestate reciderem
an potest ei pupillariter substitui. Contra
est quod impubes potest esse miles ut l. fi.
ff. de testa. mili. et videtur quod sic quia solum
propter etatis defectum impeditur testari sed
miles filius potest testari de castrensi pe-
culio tamen credo quod non valeat talis substi-
tutio quia per hoc fieret iniuria ei in cuius
potestate recasurus est quia auferret ei
potestatem substituendi filio militi pupillariter
hoc verum nisi ipse testator esset miles pro
hoc expressum ff. de testa. mili. l. cum filio
et l. impuberi de admin. tu. pro hoc fa-
cit hec l. que generaliter dicit quod filio qui

est recasurus in alterius ptate nō pt
substitui. ¶ Quinto dixi q requirit q ne
deserit ee in ptate an morte testatoris
hoc e verū si p emancipacōez exeat de
ptate ut dco .§. cū filio. Itē si alii da
retur in adopcōez eadem rōe (secus
si exeat si spes ē q remaneat p fixi
onez ut in capto ab hostibus ut .j. e. l.
lex cornelia et .l. pe. de capt. Queo
quid si exeat de ptate p dignitatez
dicit guill. et bene (q pupillaris sub
stitucō nō extinguitur q2 omnia ura
natalia et iura rimanent firma ut in
aut. qstitue que de dig. § illud sz sz
q posset substitui pupillarit ē dē
iure ciuili gz̄. Itē quero an pup
illaris substitucō rumpatur p emancipacōem
vl maneat valida. ut fere ... dico q
nō quia semel valuit ut dicitur ut .j.
e. l. verbis ciuilibz. Itē queo quid si filius
exeat de ptate p religionis ingressum
dicimus .j. in ultia .q. in pn. et hic d' quite.
¶ Sexto dixi q requirit q pr faciat
testm̄ sibi hoc fallit in milite ut hic
in .§. quisquis et .l. miles .ita. de testa.
mili. Itē d3 facē testm̄ p se sibi ut .j. e.
l. .§. prius et ibi dicā. Sz queo q si testm̄
suum solepne fuit prs̄ an valeat sub
stitucō pupillaris vr̄ q sic q2 omnes
fauore liberos ut sic filius decedat
testatus ut dcm̄ ē et pbatur in .l. Juli
anus .q. de admin. hēd. gz̄. d3 valē ut
l. hac qsultissima .q. ex impfecto .C. de
testa. et hoc putaue verū Si aliqs de
liberis eēt substitutus Sz si ex̄nees eēt
substituti incedet in illa .q. an dane ut
torf valeat fcā a pre filio i impfecto tes
to de qua in dco .§. ex impfco ut d'.
in .l. qm apre de confir. tut. finaliter
puto q nō valeat sicut enim ipse pup
illus nō posset ex̄neū instituē i testo
impfco ita nec pr p eū que .ß. dixi cir
illud vsum ¶ Quarto requirit et p tex.
§. ex impfco qui dicit q ad ex̄neos hē.
p nō fco et hoc de septo. ¶ Septimo
dixi q requirit q sit impubes institutus
vl exhēdatus (rō) quia al' testm̄ eēt nullz
ut hic in .§. Sz si cos. Queo quid si
testm̄ rumpatur p conf. tut. dicimus .j. e.
si gz̄. Queo quid si testm̄ rumpatur p
querelam (dic an i totū vl impte ut .j. §.
Sz nos impuberē et hic notatur in glo.
Queo an id q dr̄ de exhēdatione sit ho
die certum (q vr̄ q2 impubes pōt qmit
te causā ingratitudinis ut .l. si quis
in suo .§. leg. .C. de inoffi. tes. q ē vim
i impubere (qui nō ē doli capax al' seq
ut nō. insti. e. §. nō solū et hc tenet
guill. et ola ¶ Queo quid si sit talis
pr̄ius qui nō rumpet testm̄ cū inceo om
alia qcurrant (que requirunt in pup.
substitone (cte credo q ei potuit substitui
pupillarit nec requirit institucō vl exhe
hēdato (ex'us in nepote ex filio emancipa
to in ptate retento (q2 fuit unica hodi
erna ut plē dixi in .l. gallus .§. et quid
si tm̄ .ß. de liber. et postu. et sic incedet
nonnis casus quo poāt pupillarit sub
stitui ei qui nō ē institutus vl exhēda
tus ut plē ibi dixi Itē quero quid si filius
pr̄ius appbat testm̄ an valeat pupillaris
substitucō fca ei .Ja. de are. dicit q sic
ut dixi .ß. .l. .xx. p .l. filio pr̄ito .ß. d' inst.
tes. hoc intelligo verū si pupillus app
bat tutore auctore ut .l. Si a pupillo
de aut. tu. ¶ Itē queo an id q dr̄ de filio
exhēdato hēat locū sive bona sive ma
la mente exhēderetur ut .l. nulla .ß. eod.
et pos. guill. de cu. q sic quia lex nō
distinguit gz̄. arg. l. de pno d' pub.
p hoc .l. cū quidā .C. de lega. et .l. ab
exhēdato .q. delegatis .j. et .l. in tēpe
.§. fi. ad .l. falc. que vident loqui in ex
hēdato malo (mente cū eis testor nil
reliquerit et tamē pōt eis substituē.
Sz tu dicas quo medium vl testm̄ pu
pilli qmittitur pr̄i qn eū exhēdat ma
la mente (et sic ē sibi inimicus nō debz
rem sibi mediam pri (sicut arbitr.
vl medias ut .l. nō distinguimus §. cū aliqs
.ß. de arbi. et .C. si qua pdi. po. .l. j. (Sed
l. cū de pre qsidit q nō credit (q filio
faciat aliquid nisi p bono et ad pen
none pris filius mereret ut .l. filius
tunc .C. de pa. po. cū nullus credat vin
cere patrem ut .ß. de cau. cura. fur. .l.
pelē et .l. ita quidā q inc. cū (dixerim
ut pro verite (q si pr eēt ita cupidus p
sona q ei nō qmitterētur ad nullo verū
filij viuentis ut .l. fi. .C. de sen. pass. et
.ß. se. ma. .l. si cū dote .§. co. aut. tpe q
tunc nō pōt pupillarit substituē et multo
magis cū ibi sit maius piculū facit .ß.
ubi pupil. edu. de .l. j. et .l. nullietatem
de confir. tu. q tene mente ¶ Octauo
queo requirit quid sit adita hēditas ut
valeat substitucō pupillaris et h in .§.
adeo Itē p edictum si quis ob. ca. testat
in .§. plane fallit in milite ut .l. mi
les ita .§. fi. de tes. mili. Itē fallit ubi
ex mā sua hēdis confirmat tabulas
pupillares ut .l. pn. impu. .q. d' pu. ed.
quā glo. hic allat p contra et hoc plē
ex aucto .j. e. .l. si filius qui pri ¶ Queo
an adicet fuerit ex causa vulgari qfir
mentur tabulle pupillares (Rō si quidē
solus pupillus fuit hēs institutus ex tū
ca sua hēdis qfirmat tabulas pupillares
Jdē nō ē ura q qfirmentur p aditōez
ex causa vulgari ut dcm̄ ē tenendo illa
opi. qs̄ tenui .ß. l. .xx. in .q. illa. Sicut a cau
sa vulgari potuit incipe testm̄ q plē ibi dixi

¶ Quero quot sunt species pupillaris substitutionis. Respondeo due. Alia expressa alia tacita. Expressa que fit verbis expressis. Tacita que fit verbis tacitis seu a iure subintellectis ut dixi supra in vulgari substitutione. Ita tamen licet de hoc possit dubitari, an vulgaris pupillaris pupillaris, pupillaris tamen tacita, pupillaris tamen expressa sicut dixi in vulgari. Respondeo si queratur an ex pupillari pupillaris expressa pupillaris tacita quo ad casum dico quod non potest reperiri quia hoc solum tacitum confertur scilicet si intra pupillarem etatem decesserit. In alium casum non potest comprehendere quia nullus alius casus est. Nam si in parte substituat in alia parte vero voluisse substitutionem non valet ut l. Si ita quis ff. e. quod dicta vera nisi in casu quem dicta fuerit ut l. pr. q. Si vero queratur an reperiatur pupillaris tacita pupillaris expressa quo ad verba dico quod sic eo modo quo dixi in vulgari per easdem l. et hoc de tercia q. ¶ Quarto queritur quibus verbis fiat substitutio pupillaris. Respondeo verba que referuntur ad eum cui substituitur debent sive negativa sive affirmativa scilicet si decesserit intra pupillarem etatem ut pro ut dixi supra circa vulgarem substitutionem et eandem hic potest exponi oppositionem quia in pupillari substitutione dicitur si heres erit et intra pupillarem etatem decesserit etc. et illa verba si heres erit sunt affirmativa sive positiva ut supra l. pr. in prin. Respondeo illa verba si heres erit non sunt de substantia pupillaris substitutionis quod patet quia potest filio exheredato fieri et quamquam preterito filio ut supra eod. Item probatur expresse C. e. l. Si testator et ff. e. l. Quamlibet et l. hec verba et l. Coheredi et l. Duos et l. Prefinitum et l. Pater ff. e. in l. pr. xii § Sed et si quibus ¶ Sed quero quid si illa verba apponuntur quia dicit testator si filius meus heres erit et intra pupillarem etatem decesserit, talis sit heres et filius non fuit heres, quia abstinuit, si infra pupillarem etatem decessit an veniat substitutus. Dico quod sic ar. l. Julianus ff. de acquir. hered. et l. pr. in prin. supra de pupill. credi. et secundum hoc erit hic casus in quo pupillaris substitutio est pro expressa pro tacita, quo ad casus expressa si heres erit et scilicet si pupillarem etatem etc. ut ff. e. l. Iam hoc iure ¶ Quinto principaliter queritur quis sit effectus pupillaris substitutionis. Respondeo primus effectus est quod pupillaris continet tacitam vulgarem ut l. Iam hoc iure in prin. ff. e. quod est verum nisi testator contrarium scripsit expresse vel tacite ut dixi supra circa vulgarem ¶ Alius effectus est quod per eam succeditur pupillo ut Inst. e. in prin. Quero quomodo iure trahatur ad omnia bona impuberis pupillaris substitutio. Dic aut quis substituit filio legitimo tantum ut filio adoptivo et dic ut l. Si arrogator ff. de adop. et ff. e. l. Sed si plures § in arrogato aut filio legitimo et naturali et tunc aut fuit paganus et trahitur ad omnia bona pupilli undecumque quesita ut l. Sed si plures § ad substitutos ff. e. aut fuit miles et tunc potest ad certa bona trahi et ad certa non ex mera sua voluntate ut dicto § ad substitutos. Si vero substitutio fieret filio naturali qui non habet nec legitimo, non valeret quia non habet in potestate ut hac lex in prin. supra e. ¶ Tertius effectus est quod pupillaris expressa excludit matrem et alios ascendentes pro querela quos ipse filius pretermittere non posset ut l. Pap. § Sed nec impuberes supra de inoffi. test. et C. e. l. Precibus et l. Lucius ff. e. Sed circa hoc insurgunt dubia. ¶ Primo dubitatur an hoc sit verum hodie. De hoc sunt tres opiniones. Jacobus de Are. et Mar. Sett. dicunt quod hodie mater non excluditur per l. Humanitatis C. e. ubi exemplaria que est introducta ad exemplum pupillaris matrem non excludit ¶ 2o quia quod olim pater precedebat in filii successione ut l. ii. § Obitum ff. ad Orfit. eadem ratione substitutus ab eo. Sed hodie secus ut Inst. de Tertull. § ad Orfit. et sic l. Humanitatis ¶ 2a opinio est quod et hodie sit idem quod olim, quia continua est legum correctio et hec est opinio Ja. de Rava. et Cy. C. e. l. Humanitatis Jo. contra dicit quod Bartholomeus de pe. monebat l. et quidam que loquitur post l. Humanitatis C. e. tit. que l. permittit frem sibi substitui non autem patrui et in consortium quod hodie frater succederet ab intestato cum patre sicut iure ut Inst. de tutor. defuncto. Tercia fuit opinio quorundam que dicit quod mater hodie de iure legitimo gaudeat ex l. pr. aut. post fratrem C. de episc. et cle. licet per multa verba dicunt videre non curo de iure opinio quod precedens opinio quod ille l. non sunt correcte et secundum ras. sunt et canonizate in C. si pr. infra ex. de testa. hec quere que est lex novissima non obstat l. Humanitatis quia ibi loquitur in exemplaria que differt a pupillari ut dicimus ff. e. l. Ex facto non ob. vero alia quia per laico in suas ratione est causa substitutionis sed prima rationes ad sequeretur quod et iure de iure antiquo posset substituere quod est falsa quia ipsa iure succedit. Item hodie pater posset in instituendo solum unum unciam quod est absurdum ¶ Ultimo queritur quid de pupillari tacita an tacita pupillaris excludit matrem. Respondeo glo. omnes tenent quod non ut l. Ulterius de iure. et subst. et l. pr. C. e. tit. quod dicti vera in tacita pupillari subintellecta a iure ut l. Iam hoc iure in prin. ff. e. et sic nullo modo fuit expressa. Sed si nos loquimur de tacita pupillari sicut aliqua que expressa est verbis generalibus ut illa que continetur in reciproca vel illa quo continetur in compendiosa dicemus ff. e. l. Centurio et ff. e. l. Lucius ubi est alia ratio ¶ Ultimus quero quid de pupillari patris

p(ro)p(ri)am tacitam p(ro)p(ri)am expressa utr(um) m(at)rem ex-
cludit. R(espondeo) siquidem est p(ro)p(ri)am expressa(m)
tam tacita quo ad verba sine dubio m(at)rem
matrem excludit. R(atio) quia ex verbis testatoris
ista substitutio comprehendit sicut diximus
in ea que in verbis expressa continetur ut p(ro)x(ime) c(irc)a p(ri)n-
cipium. Et si nos queramus de ea que est
p(ro)p(ri)a expressa p(ro)p(ri)am tacita quo ad casus
ut s(upra) dixi dico idem si enim testator voluit
matrem excludi in uno casu s(cilicet) si filius
heres erit et i(n)p(ubes) pupillaris etatis deces-
sit eadem ratione ex coniectura mentis
defuncti voluit eam excludi si heres
non erit et i(n)p(ubes) pupillaris etatis decesserit
ut p(ro)x(ime) dicetur cum tractatur de coniectura
voluntatis defuncti circa tacitam substi-
tutionem. Et cum hec dubitatur tacita
pupillaris non excludit matrem, quero
an excludit patrem vel e contra, casus
sunt substitutionem vulgarem nepoti in
potestate retento ex filio emancipato,
an tacita pupillaris excludat patrem
illum emancipatum. R(espondeo) q(uod) sic quia de matre
lex tamen loquitur ut l. precibus C. e. et non
referuntur ad patrem ut l. Si vero § de
viro s(oluto) ma(trimonio) et hoc quia leges
que loquuntur de mulieribus non exten-
duntur ad mares ut l. pe. et ibi no.
i. ut in poss. le. In contrarium v(idetu)r et est veri-
tas que enim est r(ati)o q(uod) tacita pupillaris non
excludit matrem R(espondeo) p(ropter) ea duplex vulgaris
p(ro) vulgarem succedit testatori defuncto
p(ro) pupillarem succedit ipsi pupillo ut
insti. e. ti. p(er) tot. licet ergo testator p(re)-
tulerit expressam matrem pupilli in sub-
stitutione ipsius testatoris non tamen est verisimile
q(uod) voluerit p(re)ferre expressam in substitutione
nominis pupilli et matrem excludere a
luctuosa substitutione filii pupilli ut
C. de insti. et substi. l. fi. ubi p(ro)ba(tur) p(re)-
dicta r(ati)o. alia r(ati)o est quia mater p(re)terita ab
ipso filio impubere habet querelam s(e)d
mater quam preterit filio testamento excluditur
a querela ut dicit l. pap. § s(ed) nec
impuberes de inoffi. te. unde voluit
l. p(ro)p(ter) suam impuberem excludere matrem
a querela, si testator eam non exclusit ex-
p(re)sse. Et iste rationes habent locum in patre sicut
in matre ut l. si non secundum C. de inoff.
tes. § ult. quod primo est maior r(ati)o in patre
quam filius est testatoris et sic non est verisimile
alienum sobolem sue voluisse p(re)ferre ut
l. cum acutissimi C. de fideicommissis et l. ge-
neraliter de insti. et substi. et l. cum auus
de condi. et de. non ob. l. Si vero § de
viro quia verum est q(uod) lex non debet extendi ad
alios casus etiam eadem ratione habentes
quando lex est contra ius commune ut dixi in dicto
§ de viro. Et ista q(uod) tacita pupillaris
non excludat matrem non est contra ius commune
quando aliquos statuunt ingratos non repellimus
ut ob. l. pelle. i. ut in poss. le. quia ibi
est diuersa r(ati)o inter mares et feminas.

Ulterius quero an tacita pupillaris exclu-
dit auiam. V(idetu)r q(uod) sic quia de matre lex lo-
quitur. ut v(idetu)r dicto § de viro, et hoc facit
l. p(e)n(ultima) et l. si euenerit i. de adult. In contrarium
v(idetu)r et est ista veritas q(uod) tacita pupillaris
non excludit auiam, quam p(ro)p(ter) mortem auia
non assimulatur sibi locum matris ut l. nepo-
tes et l. ubi C. de suis et le. Item quia
par est pulsimus matris et auie in tutela
ut in aut. matri et auie C. quando mu. tu. of.
fun. po. et in corpore ut licet ma. et auie
primo et hoc i. ad cautt. l. ii. § si mater eo-
rum de. quid si nepotibus ubi apparet quod
continuationem que lo(quitur) de matre non paciat, ad
ar(gumentum) contrarium p(ro)p(ter) r(ati)o(nes) ex hiis que dixi s(upra) et
hoc tenet dominus gan. de ca. et dominus Ray. et
hoc puto verum. Ulterius quero an ta-
cita pupillaris excludit fratrem pupilli.
V(idetu)r q(uod) sic quia de matre lex tamen loquitur § ut
ut in dicto § de viro. p(ro) non est eadem r(ati)o in
fratre que est in matre, quam frater non habet querelam
nisi si preferatur ab alio fratre inhonesta tur-
pi persona ut l. fratres C. de in offi. te. quid
dicemus? gan. de ca. tenet contrarium ex p(re)sump-
ta voluntate defuncti, que est ut voluit
filium suum p(re)ferri cuilibet extraneo ar(gumentum) l.
cum acutissimi C. de fideicom. et de insti.
et substi. l. generaliter et l. cum auus de condi.
et de. Dominus Ray. dicit q(uod) idem in fratre utri-
usque coniuncto, s(ed) si est frater coniunctus ex uno late-
re tantum dicit secus quia non est eadem r(ati)o in eo
quod est in matre quam mater ei p(re)fertur in succes-
sione ut in aut. defuncti C. ad tertull.
Videtur primo dictum gan. de canco intellig(endum)
quam expressus fuit substitutus vulgaris
pupillo in fauore filii testatoris et fratris
pupilli cum forte multa fideicommissa re-
liquit, nec enim voluit gravare oneribus
heredium ius apponendo simpliciter expressum
esse substitutum vulgaris pupillo et ratio
quia pater exclusit filium suum a successione ipsius
patris que magis est sibi debita quam succes-
sio fratris ut l. scripto in fi. i. de vul. liberi videtur
ipsum exclusisse a successione pupilli ut
s. dicta in similibus quibus concedo dictum domini
Ray. qui dicit q(uod) hec habet locum in fratre utri-
usque coniuncto, secus si ex altero tamen parte in-
tellige s(cilicet) ex matre tantum, nam si esset tantum ex
patre adhuc staret r(ati)o generalis p(ro) l. cum acutissimi
et similibus nec ob. si dicatis non est eadem
r(ati)o que in matre quia primo est eadem r(ati)o que
que in matre s(cilicet) una ex rationibus s(cilicet) p(re)sump-
ta voluntas defuncti, et ex pluribus ra-
tionibus sufficit una sibi valere ut l. si neme(?)
§ in bonis i. de p(ri)n. credi. et insti. de
imp. § affirmatur et l. liberorum de his
qui non insti. cum sua glo. Item ista
aut q(uo)d p(re)cedens non potest incideri quam ipse
idem frater est substitutus vulgaris quia
tunc ipse idem succedet a se ipso ex ta-
cita pupillari hec tractemus an ipse ex-
cluderetur a se ipso et ideo potest dici. Ul-
terius p(re)cedo quia dixi q(uod) tacita pupillaris

no excludit matrem et quosdam alios Quo
quid si pbetur q testor noluit matrem ex
cludi vigore tacite pupillaris gl. vult
q mr excludat ut l. m testo in fi. C. de test.
mili. hoc not gl. in l. pribus C. e. et bn
dicit ad idem facit l. iam hoc iur p. e. ff
dicit si voluntas defuncti pbatur go no
e tacita pupillaris sz erit pupillaris ex
pssa / Ro no e vm qr nulla mencione fecit
de pupillaris et in de psumpta volun. qr ali
quib signis coiecturis constare ut p de
clarabo p exempla ¶ Quero go et pmo
ce in dubium quot testes requirant ad
pbandum istam voluntatem defuncti vide
te declarate istud q. dependet ex quadam
dubietate / quidam enim dicit q qn mr e
i medio vulgaris expssa nec cpmet eam
et hoc vr sentire gl. C. e. l. pribus / Alij
dicit q vulgaris expssa bn cpmet ta
citam pupillare sz contra matrem no ht
effectum et istud vera ut examinabo p e. l.
centurio ubi gl. tangit si hoc e q con
cur tacita pupillaris licet no heat effectum
contra matrem ista pbacio fit ad declaracionem
hui volunt s. huius tacite pupillaris contente in
expssa vulgari et pbacio declaratoria pt
fieri p duos testes ut l. hi. dee palam
C. sz si nom. ff. de tes. et ibi p gl. et dy.
sz si teneamus aliam opi. s. q no cpmet tunc
ista pbacio fieret ad inducendam nouam vo
luntatem no ad declaracionem id requirentur
vij testes p ea que no. in C. sz si nomen
teneas pcedentem opi. p ea que dixim
in l. centurio. quero ex quibus psumatur
ista voluntas defuncti q voluit matrem ex
cludi p tacitam pupillare Ro ex iiij pnt
pmo p ea que testor dixit ex testum / 2o
ex hiis que dixit in testo / 3o ex condicione
psone matris et aliarum psonarum de quibus
excludendis tractatur / 4o ex condicione p
eius qui e substitutus ¶ Videamus de quo
lz dixi pmo q ex hiis que testor dixit
ex testum q enim si ante dixerit si filius
meus moretur / nolle q mr eius heret
vm oblite ul similia verba / tunc videntur
sufficere testum arg. ad hoc ff. n. r. l. quo
ciens C. i. et q ibi not / Ad id j de leg.
i. l. si quis in fundi vocabulo / p hoc l.
titio C. idem respondit j. de b. ob. cum sint
similibus / 2o pt appe ex vbis posit i testo
quid enim si testor matri pupilli relinquit
aliquid et iussit eam ee contentam et plus
de bonis suis petere no posset ulz. dicit
guill. siquidem illa verba fuerunt adiecta
legato relicto ad ipo pupillo tunc mr
no pindicat in successione que venit p mor
tem pupilli ut l. paulo valinnate C.
t. j. de l. in sz si illa verba essent adiecta
in aliquo legato relicto a substituto pu
pilli / tunc securus psumatur enim q voluit sub

stitutum matri pferre ut l. petro in prin.
j. de l. ij. p hoc facit l. fideicommissa C. si
quis ita j. de l. iij. et q dixi in nob. qd
pmo vm Sz quid si testor relinquit
uxori sue aliquid donec viduitatem vita
servauerit / et ipa nupsit ad sa. nota
an ex psumpta voluntate defuncti sic
p nupsim ad sa. nota ab ipo relicto pri
uetur Ita excludatur a tacita pupillaris
videre p sicut aliud illud fideicomissum
ul legatum annum pot debita a substituto
pupilli sicut ab ipo pupillo ut l. si fun
dum sub condicione C. si pt j. de l. i. facit
l. no solum C. liberacio j. de le. ie. et ie
sicut p nupsiam ad sa. vota testor voluit
eam illo relicto priuari ec in psona
substituti seu alterius heredis pupilli
p consistit et successione tribus eade ratione p
sumitur q voluerit eam p nupsiam ad
sa. vota excludi a tacita pupillari / 3o
pt pbari ex condicione psone matris
et aliarum psonarum de quibus excludendis
tractatur ut ecce / quid si mr erat
inimica testoris et iura forte habuit aim
acciam cum eius sepire ul stolai et sic
multum eum offenderit ecce psumitur eum vo
luisse ipam excludi a tacita pupillari
ut l. in. ins. et l. ex pte. j. de al. le.
et l. si inimicicie j. de hiis qui ut indig.
et hoc est tex guill. Item quid si mr ne
e capax hereditatis pupilli / qz tutore
pupillo no petiit ee p inde / est aclsi
no esset mr ut l. ij. in fi. j. ad cautter
s. i. C. pelt j. de qn tut. et ibi dixi Ide
esset dicendum si post mortem pupil
li vere testoris aliquid inhonestum fe
cisset ut no in l. fidei commissa C.
de fideic. et l. sororem C. de hiis qui
ut indig. ¶ Quarto dixi q pbatur ex
condicione psone substituti pone er
q fr. pupilli filius testoris e ipi pup
illo substitutus vulgariter certe tacita
pupillaris excludit matrem / qz psump
cio est q testor s voluit filium suum p
ferre uxori / arg. l. cum acutissimi C.
de fideic. hoc vr sentire glo.
in l. pribus C. e. ti. arg. fine ultime
glo. et vr sentire azo. in summa C. ti.
hoc vo tenet Ja. de ra. et p luces alij
in l. fi. C. de instit. et subst. q vr m
ee multum conformem voluntati defuncti
facit ad hoc l. petro C. fi. j. de l. ij. fa
cit etiam l. lucius ff. ti. i. et l. generaliter
C. de instit. et subst. p ista vera i fre
pupilli secus in fre testoris patruo
pupilli secundum guill. de cu. ut l. ij. fo
rulso j. de l. iij. Sz quid de iure dicen
ti / quid enim si mr defuncti e substi
tuta vulgariter pupillo / dicit guill. de
cu. Idem q in filio pari rone qui
ab intestato equaliter succederet pupillo

sicut filius testatoris pupilli ff. ut in aut.
defuncto h(oc) q(uod) e(st) de pupillo ar(gumentum) q(uae)d(am)
fac post prin. de l. p(ri)mam. Jo(hannes) dic(it) glo.
q(uod) satis mi(hi) placet. Quinque effectus e(st)
pupillaris substitutionis e(st) q(uia) p(ate)r facit
sibi ut s(upra) e. l. § pupill(us) in fi. et l. s(ed) et
si plures. § quos possum s(upra) e. p(er)tinet
mentem e(st) tamen utile scire / nam p(ri)mus
q(uod) extra(n)e(us) sui h(er)edis in illo pupillari
substitutio ex eius institutione h(ab)et h(er)edi-
tatis pupilli ne adire sicut sicut h(er)edi-
tatis p(at)ris ca(us)e bene ut dicimus s(upra) e.
l. si filius qui p(at)ri / 2(us) est p(ri)m(us) e(st) vide-
dum qualiter finiatur substitutio pupillaris
c(ontr)a mag(ister) ponit glo. tamen l. in pu-
pillari s(upra) e. 10 ibi dicimus. Bar(tolus) l. d.

Interdum. Institutus cog(itur) ad-
ire p(ro)pter fideicommissum debitum i(n) s(e)c(un)d(is) tabu-
lis adiens f(ac)i(t) ex vi r(e)stitutionis c(on)firmat
tabulas pupillares hoc dicit et di-
vidit in duas p(ar)tes / et quelibet pars
h(abet) duas lec(turas). In p(ri)ma p(ar)te s(ecundum) Bazi(anum)
In s(ecund)a p(ar)te tenet lec. p(ri)mam. No(ta) tex(tum) ...
impleri e(st) 2(a). S(ecund)a p(ar)s incip(it) ibi erg(o).
Oppo(nitur) ad p(ri)m(um) § et vi(detur) q(uod) fideicommissum nec
relictum a substituto exh(ere)dati / n(on) va-
leat ut l. coh(ere)di. § cu(m) filio in fi. s(upra)
s(upra) e. et l. plane el. u. ex p(ri)m(o) s(upra) de l.
ii. S(olutio) fateor c(ontra)ri(um) nisi substitutus ex
h(ere)d(ati) sit institutus ab ipso testatore in
l. in r(ati)one § fi. s(upra) ad l. fal(cidiam) et l. qui
fundum § qui filios e(t) ti. h(ere)dis s(ubstituti) l. fi.
in prin. s(upra) de l. iii. et io posuit h(oc) casu(m)
q(uod) fuit substitutus exh(ere)dato ille qui
fuit institutus a p(at)re que e(st) s(ecund)a lec.
posita in glo. s(ed) p(ri)ma lec. glo. sic fla-
ut ex p(re)dict(is) ap(paret) / unde glo. q(uae) incipit
tenue i. In(ter)e(st) si eiusde(m) e(st) h(oc) incipit
s(ecund)a lec. que e(st) vera / s(ed) p(re)cedens esse(t)
n(on) ut cessent omnia c(ontra)ria possumus
ponere casum q(uod) filius n(on) fuit exh(ere)-
datus / s(ed) fuit institutus / dato sibi h(ere)-
de ext(ra)neo / u(bi) ext(ra)nea sui h(er)edis ni-
hil exp(ec)tat u(nde) oportet q(uod) h(ere)s cog-
atur adire p(ro)pter tabulas pupillares
et fideicommissum relictum in eis et hec e(st)
tertia lec. posita hic in glo. Item
oppo(nitur) et vi(detur) q(uod) quis sit solicitus de
h(ere)ditate invicem ut in aut. § ro-
gatu c(ode) ad treb. et c. archimedorum
c. ut nup(tias) le. dicit quod illud p(ro)-
cedit ex voluntate testatoris / s(ed) c(on)t(r)a hoc
n(on) p(ro)cederet ex voluntate quasi dic(ens)
ibi agitur de voluntate testatoris h(ere)ditate
mortui s(ed) hic de h(ere)ditate pupilli ve-
nientis sui d(e)p(ositi) et s(ecund)a de are. Veniet
ad fin(em) v(e)r(sus) de h(oc) q(uod) fuit r(e)stitutum adeu(n)-
de h(ere)d(itate) dicat ea(m). Quero ad quid fuit
r(e)stitutum / dicit quid q(uod) fuit r(e)stitutum
ut adeat et sic c(on)firmantur tabul(a)e tabul(ae)
pupillares. Alii dicunt fuit r(e)stitutum ut
restituat vel repudiet et s(ic) h(oc) c(on)fir(matur).

vulgaris substitutio ut substitutum vulg-
ariter possit adire c(ontra)ria lec. s(ed) in se sit
vera ut s(upra) de inoff. l. et si sine § s(ed)
q(uod) pap. t(ame)n quantum ad m(odu)m § n(on) e(st) vera
quia h(ic) dicit s(ecund)is tabulis et sic lo(quitur) de tabul(is)
pupillaribus s(ed) substitutio vulgaris e(st)
p(ri)me tabule testamenti s(ed) sic s(ecundu)m Garsiam (?) te(n)s(it)
s(ecund)a(m) lec. oppo(nitur) de l. et si sine § de inoff(icioso)
al(iter) e(st) lex aut p(re)tor § s(ed) q(uod) p(ate)r pap. s(upra) d(icitur)
glo. hoc e(st) v(er)um in libero substituto inf(r)a(?)
aut distingue ut ibi et bene. Vlanus
§ ille v(erbo) cuius vin(us) q(ua)e aliquis admittit
h(ere)ditatem et repudiat p(er) r(e)stitutionem in
integrum. Quero utrum substitutum vulg-
ariter possit adire de iure civili vel an
habeat n(ecess)e petere s(ecundu)m tab(ulas) et v(idetur) q(uod) h(ab)eat
n(ecess)e petere s(ecundu)m tab(ulas) quia p(ri)mus remanet
heres de iure civili ut l. ei qui solvendo
s(upra) t(itulo) l. g(ene)r(ali) s(ecundu)m eodem iure heres n(on) esse
pot(est) et sic h(ere)s n(on) venire de iure p(re)-
torio / et hoc videntur sentire ultimi
et ey. sequendo eos in l. qui se patris p(ro)
hoc v(erbo) ex causis in § isto ibi d(omi)n(u)s dicat
p(re)tor 2(us). Cu(m) iii ex viij q(uod) c(ontra) de iure
civili pot(est) adire ut l. 1. § si quis adit
et ibi dixi s(upra) ad carb(onianum) tracta(vi) in l. 1. s(upra)
e. in tractatu substitutionis vulgaris ad
hunc tex. S(olutio) q(uod) fateor q(uod) p(ate)r petere s(ecundu)m
tabulas n(ecess)e e(st) p(ro) hoc prohibetur adire
de iure civili / ad c(ontra)ria S(olutio) ut dixi in §
si quis adita et s(upra) e. l. 1. Bar(tolus) l. d.

Prius. Si aliquis substituat
filio exh(ere)dato d(ebe)t s(ecundu)m p(ri)mus h(ere)dem st(ar)e
al(ias) substitutio vitiatur s(ed) si substituat fi(lio)
filio instituto ordo n(on) attendi(tur) h(oc) dic(it)
usq(ue) ad fi. No(ta) tex. usq(ue) ibi adeo dr(?) hic
q(uod) questio ordinis vitiat substitutione(m)
cont(ra) l. 1. § x § dicit quidam q(uod) iste v(ersus) p(er)
sequentem corrigi(tur) c(ontra) h(oc) n(on) e(st) v(er)isimile q(uod) statim
Iuris c(on)sulti se corrigant ut l. in adeu(n)-
s(upra) de condi. et de. Alii dicunt hic de rigore
ibi de equitate / c(ontra) e(st) idem dic(o) q(uod) corri-
gere quasi glo. dicat h(ic) q(uan)do substitutio
fit filio exh(ere)dato ibi q(uan)do filio instituto
quod docet ultimi dicentes q(uod) n(on) videntur
r(ati)one huius glo. aut substitutio fit diversis
t(em)p(or)ibus et habet locum iste § / aut fit
eodem tempore et eod(em) contextu et tunc h(abe)t
locum sequens § et hoc tenet p(rimo) et in-
deo tene(n)t hanc glo. in l. si quis eu(m) § et
s(upra) e. c(ontra) in quantum ipse dicat q(uod) testamentum fit
diversis t(em)p(or)ibus d(ebe)t s(er)vari ille ordo dic(o) v(er)u(m)
s(ed) in quantum dicat q(uod) hic § n(on) h(abe)t locum
q(uan)do fiet eod(em) t(em)p(or)e male dicat p(ri)mo c(ontr)a
glo. 1. huius §. / 2(o) q(uia) tex. dicit eu(m) scripture
in singulari n(umer)o et sic innuit q(uod) erat ea-
dem scriptura eodem t(em)p(or)e f(a)c(t)a / n(on) divisit
et s(upra) dicit unum testamentum et sic unico contextu
f(a)c(tu)m / teneamus g(lossam) s(ecundu)m glo. Queso q(uod)
e(st) r(ati)o diversitatis utrum substitutio fiat ex-
h(ere)dato vel instituto dicit quid / q(uia) q(uan)do
p(ate)r exh(ere)dat filium / n(on) facit q(uod) d(ebe)t / et

ideo debet plus attingi. Sed nichil est dicere quod forte facit quod debet exheredando filium ex iusta causa, quas puto esse novam que per instituit et filium et ei substituit. Sive precedit substitutio sive sequatur secundum ordinem scripture semper sequitur substitutio et precedit institutio secundum ordinem intellectus ut in [illegible] eo. Sed factum est rescripto imperatoris quod requirit substitutionem precedere. Sed quando filius fuit exheredatus non potest dici quod institutio precedat secundum ordinem intellectus, et substitutio viciatur quia est obmissus ordo, et hoc facit ad quod dico in libello peto cum certa et expensis et ad predictam condempnari; vel simpliciter libellus non precedat quia primo petit executionem quam sententiam, etc. primo precedit quia secundum ordinem intellectus primo petit sententiam quam executionem ut hic et l. talis sub [illegible].

Contrarius oppositio. Dicitur hic quod ordo debet attendi; contra in l. ambiguitatis et l. postea C. de tes. et l. nec emi de so. et l. quidam de penu legata et insti. de lega. § an heredem. Glo. dicit quo ad aliam non curatur ordo ut in contrariis. Sed certe ista solutio non habet intellectum. Alii ut dy. in l. [illegible] de solo dicunt: aut apparet de mente disponentis et non curatur de ordine ut in contrariis, alias ordo debet attendi ut l. [illegible] de usufructu. Sed per hoc non est responsum ad hanc l. quia hic apparet de mente et tamen ordo attenditur. Alii ut Cy. in l. postea C. de testa. dicunt aliter et imperfecte, quare puto sic dicendum. Triplex est ordo: primus ipsius rei quo ad aliquam rem in qua ponuntur [illegible] in sententia que debet sequi precedentia libello, et hic est [illegible] ... [illegible] ... ut hic. 2us ordo est temporum [illegible] rei ad aliam rem, quia una in tempore precedit aliam. 3us ordo est scripture sive locutionis. Dico primo constat quod quedam res debent in se habere ordinem precedentie ut in aut. de he. et fal. § in ordinatis. Sed dubitatur an ordo obmissus habeat viciare vel non. Dico quod dicitur aut est ordo necessarius, aut voluntarius, aut dubitatur. Primo tamen obmissio ordinis viciat ut C. de sen. l. placuit et de hered. acti. l. ut debitum et in persona § [illegible] id quod dico viciat, dicit quia ipse [illegible] quia sententia indicitur ut l. 1 et ibi notatur C. de ap. Secundo casu tunc obmissio non viciat ut l. postea C. de testa. et insti. de lega. § an hered. 3o casu quando dubitatur, aut autem obmissio talis ordinis est magni preiudicii, et tunc videtur ordo necessarius et obmissio viciat ut l. cum hi § si pretor de transact. Aut est modici preiudicii et tunc videtur ordo voluntarius et obmissio non viciat ut l. 1 in fi. ff. de ven. inspi. et istud pertinet satis ad multa: pone in tractatu obmittitur signum crucis, puto quod non viciatur, affectio [illegible], quia aut talis ordo voluntarius importat modicum preiudicium videtur

ordo voluntarius et non necessarius, et obmissio non viciat ut l. 1 insti. et ibi dixi de ventre inspi. Secus si obmitterentur contrarie dicendum quia est magni preiudicii ut l. cum hi § si pretor de transact. Circa quartum queritur ordo temporis sit spectandus ut in dicit Platones in [illegible] aut primo de honoribus aut de aliis muneribus personalibus aut queritis de ordinandis, et tunc non inspicitur ordo temporibus ut preferatur antiquior, sed dignior vel honores in princi. de decur. et in aut. de monachis § ordinatos C. de decur. l. sub [illegible] li. x. Fateor tamen quod in ipsius ordinandi persona inspicitur ordo ut gradatim ascenderit ut l. nec gradatim de mu. et ho. in princi. et l. honores § gerendorum C. [illegible] fallit ubi esset aliqua specialis permissio ut l. principaliter C. de offic. prefec. [illegible] et de advo. diversorum iudi. l. [illegible], aut queritis de [illegible] ordinantis tunc preferendus, et ordo temporis inspicitur ut l. 1 § de albo scriben. et C. de consul. l. 1 li. xii. Aut queritis de aliis muneribus realibus vel personalibus, et tunc [illegible] distinguitur per glo. et dy. in l. [illegible] de [illegible] credi. et l. cum unus de [illegible] aut iudi. pos. et l. si fuerint § si plures de damp. infec. et in qualibet casu dixi et per dy. in C. qui potio. de [illegible] in l. [illegible]. Circa 3um circa ordinem scripture vel locutionis queritur nunquid debeamus considerare ut ex eo aliquid presumamus, et dicit aut mens disponentis est certa et non curamus de ordine ut l. nec emi § de solut. et l. cum pr. § sic fideicommisso de leg. ij et l. quidam ut in pos. le. Aut est dubium et inspicimus ordinem ut l. generaliter § si quid [illegible] de fideicommissis li. et de usufructu l. quotiens in pri. [illegible] et ita loquitur prima consti. C. [illegible] quia si ex die et consule apparet de prioritate et posterioritate stamus [illegible] alias in dubio lex que prius est posita primo videtur facta, et sic videtur quod ordinem scripture attendimus ut ex eo aliquid presumamus. Bar.

Sed et si quis: hunc § sicut cum precedenti et dividitur in prima parte fecit primus substitutionem vulgarem [illegible] institutus et expirat conditio vulgaris. In secunda substituitur eodem modo cum deficit conditio vulgaris et expirat conditio pupillaris [illegible] ibi sed et si ita. 3a ibi et si ex [illegible] tex. insti. ubi impuberes. Sed hic non incipit a testamento impuberis secundum ordinem intellectus, sed ordo scripture sive ordo locutionis aliud indicat. Oppositio ad hunc § [illegible] et ibi dixi et facit ad quamvis abilis [illegible] vulgaris expressa [illegible] tacitam pupillarem in se trahat ad [illegible] impuberis dy. dicit quod sit allegat per eum hunc § in [illegible] sed si ita ubi scriptus a [illegible]

erit etc. et exponit gl. ex. s. impuberi
mi ad prox. fiat relatio. Sed gentil. de
cu. conf. dicens quod per vulgarem succed.
defuncto non pupillo. Ad hoc quod rndz
exponendo et s. testori hunc passum ex
quam. ff. l. prox. in tractatu vulgaris
pot. esse queri an mater vulgaris contenta
in expressa pupillari trahatur ad bona
impuberis. gl. dicit esse casum in l. qui hi
dum c. coheres j. ad l. falc. examini ff.
e. l. j. in tractatu vulgar. ideo non in
sisto in hoc. Bar. l. illuminatur.

Cum filio. Qui est heres defunc
to per mediam personam alterius non
admittitur ex substitutione facta per hec verba
quis autem michi heres erit h. d. Oppo.
j. e. l. si testator ff. ut ibi videbitur. Quero
dicit hic quod dominus non pot esse heres ex vulgari
simus substitutione. Quero quid in filio. quia
facit heredem dominum domino. ja. de are. dicit
quod filius non poterit esse heres. quod nullo
ipse fuit heres. secus in filio ut l. cum filio
j. de l. j. quod tex. gl. in l. cum proponis c. de he.
insti. puto quod non veniunt dicit hoc puto quod
idem in filio et servo ut l. qui liberis
ff. hec verba j. e. et plene dixi in l.
cum filio. ego puto quod ipse filius vel filius
potuerit esse heres quod medium nostri heredes
retinet facit j. e. l. ex facto ff. Julianus
et j. e. l. in substitutione. B. l. illuminatur.

Iam hoc iure. Ista est multum
pulcra et nobilis l. et br. h. d.
usque ad §. quod ius. Substitutio facta impu
beri vulgariter continet tacitam pupil. et
facta pupil. continet vulgarem tacitam
h. d. Oppo. quod permissio facta in unum casum
non trahit in alia remotiorem ut l. quo
dissimile. ff. de libe. et post. et l. si cum do
tem in prin. ff. so. ma. ex. facit hec gl.
in l. pabo et finaliter nichil dicit nam
dicit quod hoc sit favore pupilli ista non
est vera so. quod favore pupilli est quod vulg.
ar. continet pupillarem. Sed quod pup
illaris contineat vulgarem est favor testatoris
qui per eum testatorum succedit ut insti. c. cum
prim. possumus dicere sic substitutio de
natura sua habere unam conditionem puta ne
si testator substituit in unum casum illam con
ditionem de natura posuit. ideo non videtur
velle excludere alium casum presumitur lex quod
quod si de alio casu cogitasset eodem modo sub
stituisset. contra loquitur in institutione
vel alia dispositione que de natura nullam
conditionem habet. Cir. hoc tamen distinguitur
ut dixi in l. gallus ff. et quid si tan. ff.
de li. et post. Oppo. j. e. l. cum ex filio
et insti. e. § n. Ro ibi vulgaris non con
tinet vulgarem pupillarem quod apparet de
mente testatoris qui in utroque casum sperandum
hic prendit. Sed hic fuit secus. Quero
utrum substitutio facta in unum casum porri

gatur ad alium. Ro sic ut l. gallus ff. et quid
si tan. de li. et post. et plene dixi in trac
tatu vulgar. Bartolus. le. dot.

Quod ius. Breviloqua facta
duobus impuberibus invicem per se vul
garem et pupillarem continet h. d. Nota quod
dicit hic reciprocam quia de dicta reciprocam
per doc. appellatur breviloqua cum maxime
exaudiunt. j. e. l. lucius. Cir. ista fortasse
una q. utrum substitutiones que continentur
in reciprocam sint tacite vel expresse. et quod
sint tacite videtur hoc casus cum gl. que capit
substitutionem tacite. Contrarium nota j. e. l. lucius et
ibi exaudiabo veritas est quod non est tacita eo
modo quo ff. dixi de pupillari continenti
vulgari et e converso. quia e. fuit tacitam
omnino verbis nullomodo comprehensa. hic vero est
expressa generaliter tacita tamen specialiter. quia verbis
specialibus non est expressa ut plene declaravi
ff. e. l. j. in tractatu vulgar. ad hunc
tex. qui dicit quod ius rude et expo
quod ius. s. ut una comprehensio substitutionis
plures comprehendat dissimode tamen et
eodem modo pot sustineri gl. que dicit quod
ius. s. substitutionis tacite ut intelligas
tacite s. specialiter. sed expresse generaliter. verum non
est tacita eo modo quo dixi. Bar. l. doc.

Sed si alter. Substitutio bre
viloqua facta personis disparibus ad eum
casum porrigitur qui utrique convenit h.
d. Nota tex. magistrum etc. Nota quod cum una
dictio non refertur ad duo dictio ambulans
debet intelligi per ut ea pot dictio adaptari
ut hic. et l. hereditatem et l. quibus c. c.
et de tes. mili. l. in testo facit quod hoc est
in l. si legatarius ff. si. j. de l. n. Nota
ff. quod ubi substitutio est tacita ut hic dicendum
hoc cum verbo etc. et hoc tex gl. in l. par
tibus c. c. sed tamen hic tex. nil facit quod
dicit cum verbo. quod cum refert ad duos
non autem dicitur esse illo versum quia possit
esse dictum et fideicom. Quero quid si fi
at institutio duobus impuberibus et unus
postea efficiatur pubes quam alius et sic
ad imparitatem deveniat videbitur j. e.
l. lucius. Item quid si fiat tribus quorum
duo erant impuberes tercius erat pubes
utrum in persona duorum contineatur utraque sub
stitutio. dicam in l. lucius j. e. Item quero
quid si non fiat substitutio tacite sed certis
sed quidam tamen substituatur eis quando
verbo certe idem quia intelliguntur substitu
tus in eum casum qui pot utrique convenire
ut l. quibus c. c. maxime ante istam de
clarabo j. e. l. lucius. Bartholus.

Hoc itaque casu. Substitutio
vulgaris seu pupillaris repetita pluribus
facta ad utrumque casum porrigitur licet sint
persone dispares. et ubi verba sint clara

no admittit q. voluntas hoc dicit usque
ad finem sm opy. glo. qua puto veram Queo
de h q vulgaris unus substituit pro
sex atum qui sit dispares v luigr. ge bo
lutas ut n talis vulgaris gemeat pu
pillare ¶ Queo quid nisi tunc in glo. et
opy. una q no gemeat alia op. t. e q sit
et istam opy. rez glo. Sz doc. ulcinon
ut Ja. de ra. tener op. l. prima et h po
nit Cy. in l. quamus et ibi no. C. e. in glo.
sit verbo cesserit et l. in testo in ultima
q. C. de tes. mili. Sz Ja. de are. tener
op. glo. et nil allegat vide ro que
mouz ulcinon e ista pluralis locutio ge
minat duas singulares ut l. fila. ff. fi.
j. de q. de. Si ergo dixit eis tunc substi
tuo p inde est ac si diceret pm substi
tuo So et sm substituo primo bm intellat
duas gerenaones no dz ee dicta Sz puto
contra et teneo opy. glo. nam pprt unione
sonus videntur quodammodo in unum corpus
et in una qualitate redacti ut e. de
cadu. tol. ff. hmoi. §. jt ita cum dictum
in uno dz intelligi in alio ut l. intra et
tuo de condi. et de. et l. sexe ff. gayo.
j. de fun. instruc. Sz qui sunt substitutos si
pate de qualz gerenone sex actis indict.
ner infert. de una ad aliam ut l. pri.
ff. fi. ad l. falc. et l. fi. ff. de in ins. tes.
no ob. q dicit q pluralitas geminat du
as singulares ut ple dixi in l. falsa
e. t. l. hec articulo de her. instituen.

Qui testo

Substituunt pupilla
quisquis michi heres erit ad
substitutoz pe hereditaria portione vocatur
in qua gemeat id q he ius accrescendi
h. d. no ge q in portione hereditaria co
putetur id q he ius accrescendi gre
no. Op. et videntur q isti vocentur in vi
riles portiones ut l. no uusq. j. ad tre
fe. So ibi fuerunt expressa propria nomina h
appellativa Sz contra hoc oppo. de l. ult.
C. e. ubi videntur q quilibet admittatur
ad virilem 2o facit q pro hec verba qui
quis michi heres erit quilibet vi idonia
tus adeo q tunc no videntur quilibet ut
dictum j. e. l. Si pr cum pro noia appellativa
videntur nolata re vocantur pro hereditariis
portionibus Jt dicit hic id q he ab alio
pro ius accrescendi geminat in sua portio
ne co. ff. e. l. cum filio al. j. e. l. qui liberis
ff. hec verba Ro ibi lo. qn prim habuit
no immediate a defuncto h pro media pro
sona heredis Sz hic huit a defuncto immedi
ate pro l. ut tex. dicit ex hoc no. duo primo
q id q quis he pro ius accrescendi dicitur
magis here pro l. qua ex dispone defuncti
dicitur ut hic de in tex. cum sua glo. que
incipit ex pte Sz nunc contra si hoc vim
hec e contra j. e. l. qui liberis ff. hec verba
ubi ille qui no venit medio testore no

de admitti Ro hoc h pro l. mediante
medio testore h no dicit ut l. legis ob
venire j. de v. sig. ff. le n. l. generale ff. si
quis sm j. de fideicom. li. et intelligas
q hic decrevit portio alcuius ut quia
repudiaverit ut alio no tenet capere non
potuit ut qz erat naturalis ut j. l. pro xii.
¶ Vlt. no h ar. ad q. testor habens
iiijor filios duos ex uno matrimonio duos
ex alio unus erat pupillus cui fecit
substitutionem pro hec verba quisquis michi
heres erit ut pro silia verba geminat
q unus ex filiis prim matrimonii decessit
et ei successit fr. ex utroque coniuncti mo decess
sit pupillus cui e fm substitutio ille
filius prim matrimonii nolebat admitti
ad substitutionem pro portione sua et
et fris cui successit ab intestato pro
hanc l. certe hec l. nil facit quia loq.
hic qn habuit a l. immediate et no fi
at nisi ad psona alcuius et sic ha
buit a l. mediate medio testatore Sed
m. q. nra facit nisi ad psona fratris
pbatur j. e. l. qui liberis ff. hec verba
et ff. e. l. cum filio Bar. l. doc.

Si is qui ex bonis

Si filius naturalis substitutus pupil
ni bonis testatoris no pot succede ut
statuit portione in bonis pupilli in
solidu pt succede h. d. ad evidentiaz
sais q filius naturalis no pot succede nisi
in certis uncijs concurrentibus legitimis ut
a. n. C. de nali li. no ex char. l. immobili
q licet naturalis ut spurius phibeatur
succede pri cum no phibetur fri suo
pupillo succede et ex medio prius cum
est hic de naturali filio de spurio no glo.
in aut. qui. mo. na. effi. sui in fi. coll.
vi. ¶ Oppo. de l. q admonuis j. de de. cum
morte glo. sol. hoc ro ne decedat pro
pte testatis p pte intestatus causa e
tu dic ibi illud q cum conditionibus imple
de caperetur succedit in loco bonorum
testoris ro sicut ex bonis testoris no pt
cape ita nec cum conditionibus implede
h hic lo. de eo q capitur ex substitu
pupillari de bonis pupilli q e omino
cop. bona testoris ¶ Oppo. de eo aut. ex pri
me. na. effi. sui. ff. fi. So. ibi de q spu
rius ex substitutione vulgari no pt ad
mitti re quia pro vulgare defuncto
succedi ut instit. de pupillari substitu.
in prin. h hic ex pupillari pot ad
mitti quarum succedi in bonis pupil
li ¶ Queo id q naturalis filius no pont
cape cui differre Re ut not. glo. in
l. i. in Sorriso. C. de his inp. et j. de
re. iur. l. ius q est in prin. ¶ 2o quo
rerum ille que instituum apre spurium
possit instituere filium spurium testoris
prim h ut q sit in bonis prius no

bonis habitis ad effinctu | sed ecce hec
lex nil facit quia hic loqr qn ualis ul
sic ininis reuocaret ex dispone testatoris
Sed qo mia loqr qn reuocat ex dispone he
redis lo cessat omnis fraudis suspicio
ut l. eodem § sed heredem ff. de alii. iudi. mu.
ca. fac. et sic punto q institucio valat
Tercio quero utrum spurius possit em
ere ab eo cui vendidit pr suus glo.
in l. qui testam ff. de prbat. vr dicere q
sit et q cessat susp. uio Ja. de bel. disp
utauit q̄r̄o et bene quia eo ipo q spu
rius repitur possidere bona pnta p
sumitur alienacoes facte in fraudem
allegat l. ~~ipsum ff.~~ i. C. de naturali
li. que bene facit et facit l. iii. in fi. C.
ti. et l. i. et ii. C. de repu. hered. et j. de
acquir. hered. l. si is qui in bonis facilius
g. presumitur fraus in contractibus quia
in ultimis voluntatibus ut dco § si here.
falsa ff. pr. q. ¶ Nlac p ma ho. l. fallit
facit q dixi vobis in l. fi. C. de his q
ut indig. Bartolus. l. doc.

Verbis ciuilibus

Com
pendiosa facta a pagano per
uerba directa no vaz nisi tpa pub. in
ire qui no admittitr ut substitutio no
admittitur ut quinctus. h. d. Ista est
nobilis lex et valde menti tenenda.
oppo. ad prin. de l. centurio. j. e. ubi
compendiosa pot fieri vbis directis ultra
tempa pubertatis So. ne4 e in milite
secus in pagano ut hic / main compen
diose dicemus in l. centurio | ad secunda
partem oppo. di. hic q no admittit ut sub
stitutio no admittit ut quincto glo.
ponit q substitutio fuit facta p illa vba
si ult. xxv. annis decesserit et sic sub
stitutio fuit sub die et sic p mora die
de admitti ut quincto ut l. heredis
ff. ce. v. pa. l. contra loqr qn fuit sub sim
plici die institutio hic vero fuit insti
tutus sub condicione limitata tempore h
e si filius decesserit ult. xxv. annos
no g. fuit dies simplex sed condicio limi
tata tempore Quero utrum substitucio que
valuit semel iure directo obliqueur ali
quo casu ut trahatur ad fideicommissum
h. uide q tex. no in prin. et l. in pup
illari. q. e. fallit fauore militis ut. C.
e. l. pr̄abus hoc qualit intelligatur di
cemus in l. centurio Quo utrum ecouerso
substitucio fideicomissaria seu obliqua
trahatur ad directam | glo. que e hic dic
q no et vr q hoc colligatur ex l. ista
sed non bn colligitur nisi dicas q colligitur
a ctr. in prin. ergo ut sicut directa ad
obliquam no trahitur ita obliqua non
trahitur ad directam ul dic q colligitur
ex fo rulso sicut substitutio no trahitur
ad institucionem ita et obliqua no trahitur
ad directam Sed contra hoc hemus clare in
l. authomus j. de fideicom. li. fi. in fi. Ja. de are.
et inde bene in l. neq. enim § fi. cum l. se.
j. de tes. mi. Quero si iussio ul substitucio
no dicta fuit p verba directa ut ille ge
ponit vale iure directo an valeat iure
fideicommissi glo. que e hic simplr dicat q
sit sine ab initio no potuit vale iure
voluntatis iniqua fit quia fit in codicill.
ul iure testamenti ul eius cui quo quis res
tuitur ut. l. scevola ad treb. et l. ex facto
e. ti. si nil est aliud q impediat sed quo
cum potuit vale iure directo no trahitur ad
fideicom. vide glo. que incipit testator et ipam
nota et tene menti et aduerte q declarat
hanc glo. ¶ Quero utrum vba directa
in codicill trahantur ad fideicom. glo. q sic
p. l. scevola j. ad treb. et ibi tex. in l.
illiaco § tractatu j. de iur. codicill. et
l. cum quis § seyam j. de l. iii. Ja. de are.
dicit contrarium dicens q hec nulla le. pbatur
et dicit q in l. illiaco fuerunt vba obli
qua s. vbum volo q e obliquum secus
si esset vbum mere directum quia nec umq
obliquatur ut hic glo. sed olda. pmittit
pudit p l. scevola que dicit q ex benig
nitate illa verba trahuntur ad fideicom
missum | si enim esset vbum obliquum trahetur
de rigore ad fideicommissum | pr vbum volo
est directum ut l. quoniam indignum. C. de testa
mentis | pr ut dixi p̄unces no e directum ul
obliquum de se nisi rone adiuncti ut dixi
in l. aufidius. C. de apr. le. Sed pr Ja. de
are. facit glo. que est in l. imperator
C. de manu. te. | sed illa glo. no omnino bn
dicit | sed de intellige fui pocia ¶ Ultimo
glo. dicit q si ppter condicionem pronis
no valet trahitur ad fideicommissum Que
ro nunc facit pupillarem substitutionem utrum
valeat iure fideicom. pr istam glo. vr q
q sit quam nunc no pot substitucione directa
et pupillariter quia no ht filium in pota
te ut ff. e. l. ii. et j. e. l. si nec Contrarium
nota glo. nisi. e. § cpanem | quam glo. q
dam tenet sed com omnes tenent glo. hic
positam et ad illam que dicit q nullo
iure valet dicit s. iure directo | sed iure
fideicom. sic ut hic glo. sicut in quolibet
casu substituente ut j. de l. i. l. filius
§. ut quis heredem et l. ex facto in prin.
j. ad treb. Sed quero pone q substitutio
cio pupillaris est facta maiori utrum va
leat iure fideicommissi pr istam glo. vr q
sic quia ppter condicionem pronis nunc
potuit vale iure directo | contrarium dicit omnis
doc. uia cum substitutio pupillaris dicitur
finiri adueniente pubertate ita q ult.
no duret g. a pubertate no de magis
ut j. de usufru. le. l. Si usufructus cum
moriar | ad hoc facit l. Si fundum p er

fideicommissum . C . fi . cum . l . se . p . dele . i . hoc tenet dns Ray . et G. will. de cu. et omis q sane placet Cont omia pdca v. q m lis substi. nullo casu possit vale. ut fideicommiss. nam ab initio pot. vale. ut directe vulgaris que pot fieri a quolz et in tibz gñis etc. Sed ut dicit in ma compendiose in q. illa verum compendiosa continet vulgarem. Vltius querere nos hoc hic utrum vba directa trahantur ad fideicommissum vel contra. Sz quero utrum vba unius substitutionis directe trahantur ad aliam substitutionem directam glo. hic no. dicit q sic q verba dubia directa trahantur ad vulgarem aliam substitutionem vulgarem directam. allegat l. fi. C. de he. insti. ubi verba sonabant in pupillarem quia dicit tum plone heres esto et sic videbantur facere hredem hredis tamen interptatur ibi esse vulgarem et sic vba unius substitutionis trahuntur ad aliam ut ibi dixi . Bar . l . dot

Qui liberis. No tex. ibi cum sit. i. e no de distributiuo quisquis q habet in se conditionem ut dixi in l . hoc ar . C . a . i . et plenissime in l . i . j . de con. et de. Oppo. q nulla substitutio sit pura cum omis substitutio sit conditionalis institutio ut l . cohedi . § coheres . j . e . et l . in bone § si filio ad l . falc. So. ut in glo. Oppo. de l . q id q e idem sit sile q l . q uerna et q ibi no . C . de posi . Re nullum q sit p omia ide de sile ut ibi h uero idem quo ad effcm dirisi quo ad vba ille v . dicunt sila q . v . s diuersa.

Hec verba. Qui e heres p mediam psonam alterius no admittitur p substitutione fauum p hec vba quisquis michi heres erit . h . d . et e no tex . ibi quia no ex mediate veniunt sile tex . e j . ut lenio . ca . l . i . § no solum na si cet heres heredis ex dispõe defuncti puta ex pupillari substitutione admittitur vigore dictorum verborum / ro / quia ht affectione defuncti / casus est . j . e . l . pi . fal . pmus in prin. Oppo. B . cum rem vsd . l . iij ubi no refert an p obliquum vel p directum aliquid fiat sz h alius quia considerat affectio testatoris quia eo quo e hres p obliquum no cadit. Vltimus oppo . h de nepotis hredis hres con in l . qui p . j . de acqui . hred / dic ut dicam / Vltius oppo . j . de codicill . l . si quis cum testa / ubi no cauit qui sit hres sz ibi nullus erat institutus / vn in eis illa uerba nichil poterant opari hic uero sic vel aliter ibi nolebat quosdam grauare hic nolebat eos honerare qui honor no cadit in eum in quo testator nullam ht affectionem p ma . so . magis placet / quia illam tenet dy . jf oppo . C . de dona . int v . et vx . l . si donatae § . i .

glo . no sol . sz dic q ibi ultimus cumulus tenet locum primi quo ad effectum comunis h uero heres hedis no tenet locum primi quo ad affectum testatoris. Ex glo . quo quia substitutionum continet / ista vba quisquis michi heres erit sz hres i pubi filio meo dicunt quidam q expressam vulgarem hita tenet azo . in suma h . t . et dy . in tractatu suo de substi . glosa dicit q hic continetur expressa pupillaris et tacita vulgaris j. tit no . insti . . e . in distinctione magna Jac . et Ja . de rav. C . in . l . p . abus / hoc etiam tenuit ver . b . c . l . i . in tractatu vulgaris in quibus verbis comprehendatur nam cum hic ~~heres~~ substituatur pupillo / quia dicit filio hres esto / p q e expressa pupillaris continens in se tacitam vulgarem ut ibi dixi. Vltius hanc l . induco q Ja . de are . et pe . qui dicunt q filius e hres nominatus sz simus no ut dicunt in . v . cum pon ab . C . de here . insti . Sz dico contrarium q certum no est heres dns p simus sicut pr p filium ut plene dicam in l . cum filio . j . de . l . j . Vltimus hanc l . induco ad q . in qua saepe dubitatum nos hemus q si delegatio est facta alicui sub nomine dignitatis transit ad successorem in dignitate ut in . c . cum abbas ex . de offi . dele . et no . C . de mand . o . in . l . et quia et . l . tale pactum in fi . de pactis / nos pone qmissum e factum in aliquem abbatem sub nomine dignitatis an transeat ad successorem in dignitate uo q sic p dicta iura in contrarium videtur q sic p dicta iura . In contrarium v . casus hic licet sub nomine appellatiuo sic fca substitutio h quisquis michi heres erit no transit in eos in quos no cadit affectio licet succedant in nomine appellatiuo ut hic ita erit in q . ista / unde sicut qmissum no transit ad hredem ut l . dicam p here . § . i . C . de arbi . sic nec ad successorem in dignitate ut h et hoc tenet Inno . in sti . in . c . fi . ex . de offi . del . nec ob . q dicimus in delegatione fca sub noie dignitatis q illud verum qu aliqua iurisdictio committitur sz q . iura loquitur qu comittitur aliqui exercitium seu aliquis actus ut qmissum et similia ut no . p Inno . in dcto c . fi . ex . de offi . dele . et hec faciunt multum contra ea que dixi in . l . quidam relegatus . j . de re . du . et contra id q hic contra dic dicit testator / filius meus executorem pore talis hospitalis / na sim pdca uidetur q successor in hospitali non sit executor nec in illo officio succedat q e contra comunem obseruantiam et ea que dixi in . l . quidam relegatus / sz dic qu testator

dat executore in ultima voluntate dat
eum in locum executoris legitimi hic in locum
eius qui est legitimus executor ut l. nulli et
l. si quis ad declinanda . C. de epi. et cle.
sicut ergo illa executio differtur sub no
mine dignitatis ita hic appellatio quod
defertur in locum legitimi videtur magis de dig
nitate quam de persona intr. sensisse Sed
si vellemus quod ista lex nil faciat dic ut pl.
ista lo. quando sit aliquis substitutus sub
nomine appellativo per testatorem impositio
et introducto quia ipse eos heredes insti
tuit sed si esset aliud nomen appellativum non
introductum per testatorem non curaremus, esset
sicut ut primus ut dixi in solutione contra l.
si quis cum nullum de iure codicilli prius
tamen ea que dixi de arbitro et arbi
tratore esse vera per ea que no. per primo in decr.
. c. ultimo ex. de offi. del. ut hic habes hic ali
a nisi quod recitabo aliquas . q. quas ob
misi . ff. l. i. § hec verba et quero utrum
substitutio facta per hec verba quisquis michi
heres erit vel per verba eos quos mihi
heredes instituo vel admittantur illi qui
sunt instituti in secundo gradu ut substitu
ti vulgariter vel pupillariter alii filio . Et
sic quia iudicio testatoris veniunt in dicto
§ hec verba. Quero quid si testator
substituit per hec verba si talis decesserit
substituo heredes meos instituto scriptos de
inde postea instituit pauperes eligendos
et nominandos per aliquem utrum illi pauperes
admittantur ex substitutione illa . Et et
ad utrumque per illam dictionem . Scriptos non
scripti dicuntur illi qui possunt legi non qui
possunt intelligi hoc probatur in l. i. et
prin. ff. de his que in testa. delentur
pauperes autem electi non possunt legi in
testamento sed ex testamento comprehenduntur Ego dicens
sic sicut testator nullos fecit heredes qui
nominatim scripsit institutos vel substitu
tos tunc de necessitate est intellectum de eis
pauperibus quia alii non sunt scripti et sic
constat testatorem de eis sensisse ut l.
ii. ff. de le. i. et posui sic ad hoc § de
aur. et ar. le. l. pedicus . § ut cum que
retur Si vero alios heredes nominatim
in testamento scripserit ad illos refertur illa
substitutio qui illi sunt scripti et re. sic intel
lecta in dubio debemus stare verbis sic
sicut ut l. non aliter . ff. de le. iii. et l. i.
§ si is qui nomine de exercit. Sed qui sub
stitutus esset factum per illa verba quisquis
michi heres erit vel eos quos mihi heredes
instituo et similia verba tunc in omni illo
veniret pauperes sic electi quia veni
unt ex iudicio testatoris probatur in l. unum
ex familia . ff. de le. ii. quod tene menti ut
respice similiter verba testamenti qualia sunt con
cepta. Volens non quod illum instituto trahe

ad substitutionem directam de quo dicemus per
l. sequentis Bartolus. l. d.

Partes oppo. C. e. l. ff. eo. ut dicat
in l. prox. Bartolus le. doctor

S pater. Distinctio in una di
midiam et plures quantum in alia
dimidiam per hereditas divisis portionibus ad sub
stitutos veniunt. h. d. Oppo. ad hanc l.
de l. lucius . § lucius . ff. de l. ii. ubi dicitur
quod omnes vocantur ad virilem dicit glo. sed
ut ibi. Alii vero dicunt aliter ut no. C. ff.
l. ii. l. hic homo . § titius ubi dicitur quod com
mixtio verborum illud inducit sed illa so
lutio est bona nam hic non fuerunt verba
geminata sed diverse geminate sed fue
runt omnes vocati in una et eadem oratione
Alii ut Ja. de are. dicunt quod ibi expresse re
lictum quos quos videntur singulariter nomi
nari illa sic appellatur per ea. C. e. l. iste
sed in veritate est contra ipsum textum quia hic
ponit relictum quos vero esse et contra glo.
in glo. l. sive actio . ff. de duo. re. ubi
relictum quis vel qui non indicat quod plures
videantur singulariter nominari quid dicemus
ergo tenendo sic glo. posite in l. ad quam
glo. remittit nam ex eo quod testator voluit
alienatam ex familia prohibere quod vo
luit magis dare virilem ut ibi no.
Volens oppo. de l. ff. eo. e. ti. istud quem
est valde difficile glo. hic et ibi utram
sic ponit que omnes diminutionem continet
sed veritas est quod ibi est substitutus per hanc
dictionem distributivam quosque unum quibus re
novavit merito quibus vero substitutum
in virili hic vero substitutum per illud re
lictum quos quod est magis unitivum quam distribu
tivum , dicit enim quos sibi quod non est
distributivum sed magis unitum et collectivum
nam collectum est ad referendum in pluralitate
et ad plures nominatos referentur et hoc
patet ex significatione verborum et hec vera quam
quam sequuntur doc. ultramon. et audivi
a quodam antiquo doc. quod Mar. de
fano intrigatus de solutione huius contrarii fu
erat . Et contra illam sic oppo. si per
distributivum ut quibus nominatim ergo in vilem
quibus admittitur non per hereditaria volunta
te quod est contra casum . ff. l. i. § in fi. et l. si
in testa. ff. e. Et quibus videtur nominatis no
mine appellativo et sic inter se in portioni
bus que eos contingunt habuit portiones
hereditarias sed quantum ad compendium habuit
viriles ut ol. l. ff. e. e. que videtur velle
quod et inter se viriles habeant quia illud
non quando etiam in hereditate habuit viriles
alias esset contra l. ff. § ipso iure. et ff. e. l. si in testa.
Ultimo glo. ex. de e. C. e. Sed illa concordat
et non discordat Bartolus. le. doctor.

Sed si plures. S. per ost. subst. in pupillar. ad hredem no trasit h. d. C. op. de l. liber. q. hec verba b. e. dic ibi obiectur soli pupillo sec. de sue substitutionis recepte ut l. lucius q. fi. p. c. Oppo. de l. qui pri. p. de acquir. hr. d. So. ut ibi dicit et no bn istum tex. quia condicio est. Bar.

Quos possum. Iste est bonus q. et habuisti in l. ij. q. prius. b. e. No q. si erit existentia sui h'dis operatur acq'sitionem he'ditatis p're ut dicim p. c. l. si filius qui pri et pomissime in l. ex mili tari. p. e. l. si filius qui pri de test. mi. lita op. tam cu'su'ssione h'e h'ditatis ex pupillari q nota nulla ut l. si tanus

Quero quid si pr. fecerit S. de filio suo voluntariu ut p'uo quia dedit sibi substitutum vulgarit p. l. si filius heres de li. et pos. an possit face itaq filio suo et dic q sic ut hic quia sufficit poten tia sua, to no requirit q fiat, q no ut hic. Quod ut bn'ficiu abstinendi q hr filius in h'ditate pr'na habeat locu in h'ditate filia et dic q sit ut l. si filius qui patri. p. c. Bar.

Filio impuberi. Substitutus pupillarit no pot h'ditate pupill arem separare a p'rna Ite ubi adeat ex p'rna no pot ex pupillari adiri her ditat q se. q. et est no. in tex. ibi no pot ibi respondet et no ibi quarta eni tex. ibi h're possit sine p'rna na aut filij ad merat h'ditate p'ris et no qredi separa'o valet ut. b. p. x. q. aut no adi uit et tuc p me no pot confirmari tabule pupillares quia repudiata e sit no defertur ex eis h'ditas ut l. p. xi. q. augm aq reatum inde pur q. se.

Et ex alte. Exuens solus insti tutus repudiando h'ditate pr'na no pot agnosce pupillare. h. d. in tex. ibi institutus eo'uen secus si est simus ut l. e. l. si filius qui pri. Oppo. ad q. filio q possit separari h'ditate p'ris et filij ut l. si filius qui pri. p. c. So. ibi filius adiuit et p bn'ficiu restitutis abstinuit hic nullo m ut hic sum via let. Sed dubitatur an in casu istius l. substitutus possit pete restitutione ex psona pupil li ut se abstineat a p'rna, re q sic p l. no solu. b. de in integr. res. Et contra hoc no p hanc l. ubi hr nec vtraq h're vel neutra sz fo heret nec habere s. ipo iure, nisi restitutione implorei op. de l. si filius qui pri. p. c. ubi pot h're vna sine alia So. ibi vtraq erit sua et necessarius quia duo sunt vn extranea sui h'dis licet vtraq repudiaret qfirmat tabulas pupillares hic vo vnus erat eo'uens ipo iur et pupillo r'pudiate

secus, quia ~~eo'uens~~ extranea sui h'd non hr locu vbi coh'des eo'uen hr ut l. Iuliani q. idem Iulianus p. ad trebell. et dicam in l. si filius qui pri. p. c. Non ibi quarta eni h'ditatis zc. quia effecta e vna h'ditas vtraq inde glo. que incipit, ymo contra ut p. e. l. liber. Et vnu no dependet ab alio ut e p'b cuius sicut in duis legatis servatur ut l. Si duobus. p. de l. ij. dy. Oppo. ad q. si ex asse de l. ap. no. ins. q. ide iul. p. ad treb. So. hic dicit ex asse et sic, et nullu hr coh'dem, cuius adic tione possent tabule pupillares con firmari sz ibi sic dy. Quero quid si est h'ro ex asse, tamen in testa. e qui heres in re certa, an p eius agnitionem qfirment tabule pupillares, videt q sic q. cu r'pianus alius heres vbi ille institutus ex re certa erit r'liq hr'e ut l. i. q. si ex fundo p. c. i. et dixi plene in l. ex fa. c. ti. Et adiute q in institutione in re certa no fuerint apposita illa verba, et plus debo ins pete no possit, quia tunc non hr'et locu vlie h'dis Et testm via arctius ut dixi in l. quot. b. ti. l. et l. ple. b. de in insti. te. Oppo. de l. si fi lius que pri. p. c. So. hic qn filius e exh'datus au fra est substitutus secus si se abstinet qu est institutus, q nec eo'uens sui h'dis confirmat tabulas pupillares Ista ma. po. in glo. r. l. quid enlogio. c. de inst. deli. et p dy. in distinctione magna. p. de acquir. hr. dy. vide glo. que incip. ad h. zc ibi l. quod vulgo sz. quo ad confirmatione eorum que ex testo dependent requiritur aditio ut hic cu sy. et l. cu pronus p. de bo. li. sz quo ad mutatione voluntatis sufficit posse adiri licet no adeat ut in contrario. Bar. l. d.

Ad substitutos. Substitutus pupillaris porrigit ad omnia bo. p'ris et filius, nisi ex testo inducitur aliud spec. lit. dispentatur. h. d. Hic ad substi tutos pupillares, quero an hc sit vin sive quis decedat ex causa pup illari sive expressa dy. dicit q sit vno quia loq'tur hec l. generalit, zc quia e eade ro ne decedat pupillus p pre testatoris p p'rem. Quero qualit aliud e in milite, Ro. q miles pt decedere p p'te testatoris et p p're intestatus, et ideo pot fieri in testo pupilli p'derat vera i filio latino qd in arrogatio dic ut dixi. ins. proximus e. Bar. l. d.

In arrogata. pr. lamus pot substitutione filio pupillarit solu hunc q ab eo pt sit h. d. No. tex. ibi ut

dat executore in ultima voluntate dat
eu in locu executor lanni hic in locum
ext qui e lecimo executor ut l. nulli et
l. si quis ad declinanda. C. de ep. et cle.
sicut g illa expectatio differt sub no
mine dignitat ita hic ap. intellig quod
deferatur in locu lanni vn mag de dig
nitate quam de psona vult sensisse Sed
si vellemus q ista lex nil faciat dic q l.
ista lo. qn sit aliqui substitutu sub
nomine appellatiuo p testatorem imposito
et introducto quia ipse eos hede insti
tuit h si eet aliud nome appellatiu no
introductu p testatore no curare esset
sub ul prius ut dixi in solutione gru l.
si quis cu mulli de inr. codicill pun
tume ea que dixi de arbitro et arbit
tore ee vera p ea que no p primo in dec
c. ulti ext. de offi. del. no hens hic ali
a nisi q retinebo aliquas. q. quas ob
misi. ff. l. i. §. hec verba et quero vtr
substo fca p hec verba quisquis michi
heres erit ul p verba eos quos mi
hi hedes institui vtrius admittant illi q
sut institui in sco gradu ut substitui
ti vulgar ul pupillarit alci filio | ratio
sit quia videtur testator venire in dict.
§. hec verba. Quero quid si testator
substituit p hec verba si nullus extiterit
substitutus hedes meos instituos de
inde postea instituit paupes eligendos
et nominandos p aliquem ut illi paupes
admittant ex substitutione illa. Ro et
adute ppt illam dictionem. q. scriptos nam
scripti dicuntur illi qui pnt legi ut q
pnt intelligi hoc pbatur in l. rat
prim. ff. de his que in testa. delentur
paupes aut electi no pnt legi in
testo. h ex testo aphendantur. Ego dicas
sit. sigd testator nulles fecit hedes qs
nominat scpsit institutos ul substitu
tos tunc de veritate oz intelligi de eis
pauperibus qui alii no sunt scripti et sic
constat testatorem de eis sensisse ut l.
ij. ff. de li. et postu. fac ad hoc. §. de
aur. et ar. le. l. pedeant. §. ut cu que
retur Si vero alios hedes nominatim
in testo scpserit ad illos refert illa
substo qui illi sut scpti et vo si inst
scpti in dubio debemus stare ppe sig
ficatioi ut l. no ali. §. de le. iii. et l. i.
§. si is qui nave de exerc. h qn sub
stitutus eet fca p illa verba quisquis
m heres erit vel eos quos m hedes
instituti et silia verba tunc in casu illo
venirent paupes sic electi quia veni
ut ex mente testatoris pbat in l. vnu
ex familia. §. de le. ij. q tenet mentem
respice mulaz vba testi qualit sunt
scripta Volens no q istu instituit trahit

ad substitucionem directam de quo diximus re
l. ex iure. Bartolus. l. d.

Partes oppo. C. e. l. h. so. ut dicat
j. l. prox. Bartolus. le. doctor

Si pater dismittit in vna di
midiam et plures quot in alia
dimidiam p hic dicitur portionibus ad sti
pites vocantur. h. d. Oppo. ad hanc l.
de l. huius. §. huius. i. de l. ij. ubi dicitur
q omnes vocantur ad virilem dicit glo. so.
ut ibi. Alii vero dicunt aliter ut no. C. n.
l. i. l. hic homo. §. titius ubi di q conjun
ctio verbor illud indicat h ista so.
no est bona nam hic no fuerunt vba
geminata si omnes geminate h fue
runt omnes nominati in vna et eadem oratione
Alii ut Ja. de are. dicunt q ibi ppe re
latiuu quos quos videntur singulatim nomi
nati illa so. approbatur p C. C. e. l. ult.
h in veritate e contra ipsum tex. qz hic
ponitur relatiuum quos ut ee et contra glo.
in dicta l. sive actus. j. de duo. re. ubi
relatiuu quis ul qui no indicat q plures
videantur singulatim nominati quod diximus
etc tenco so. glo. posite in l. ad quam
glo. remittit ut ex eo q testator voluit
alienari extra familiam p sumitur q vo
luit cuiq dare virilem ut ibi no =
Volens oppo. de l. fi. C. e. ti. istud ergo
est valde difficile glo. hic et ibi nititur
so. ponit que omnes dimittantur
Sz veritas e q ibi e substitutio p hac
dictionem distributiuam quosqs vn quilz vi
detur et merito quilz vo substitutum
in virile h vero substituitur p istud de
latiuu quos q e magis vnitiuum q distribu
tiuum dicat enim quis sibi quod no est
distributiuum h magis vnitiuum et collectiuum
ita collectiue cu reperitur in plurali numero
et ad plures nominatos referatur et hoc
pz ex significatione verbor et hec verba qm
quam sequuntur doc. ultimo et audiui
a quodam antiquo doc. q char.. de
fano intrinsecatus de solone huius qsi sit
fuit. Sz contra illam so. oppo. si per
distributiuum non quilibz nominatus ges in virilem
quilz admittitur no p hereditaria volunta
te q e contra ca. ff. l. ppe in fi. et l. si
in testo. ff. e. Ro quilz videtur nominatus no
mine appellatiuo et ideo mite se in portioni
bus que eos contingunt habuit portionem
hereditarias h quam ad seruitutem habuit
viriles ut ol. l. fi. C. e. que videtur velle
q etiam mite se viriles habeat | quia illud
id quam etiam inhereditate habuit viles
al eet q l. ff. ppo. ins. et ff. e. l. si i testo
ultimo glo. ex. de. i. C. e. sed illa concordat
et no discordat. Bartolus. l. doctor

Sed si plures. Hic substitutus pupillaris ad heredem non transit h. d. Op(ponitur) de l. liberis § hec verba ff. e. dic ibi obicitur soli pupillo. Sed de spe substitutionis recepte ut l. liug § si h. s. e. Oppo(nitur) de l. qui patri s. de acquir. her. Sol. ut ibi dicit et non bu isturi tex. quia contrarius est Bar.

Quos possit. Iste est bonus § et habuisti in l. ii § primus ff. e. Nota quod sicut existentia sui heredis operatur continuationem hereditatis prime ut dictum s. e. l. si filius qui patri et penultime in l. ex milit. s. e. l. si filius qui patri de test. mil. ita operatur continuationem hereditatis ex pupillari quod nota multum ut hic in casibus.

Quero quid si pater fecerit s. de filio suo voluntario ut puta quia dedit sibi substitutum vulgarem per l. si filius heres de li. et pos. an potest facere item filio suo et dic quod sic ut hic quia sufficit potentia sua et non requiritur quod fiat quod non ut hic. Quod ut beneficium abstinendi quod hic filius in hereditate prima habeat locum in hereditate secunda et dic quod sic ut l. si filius qui patri s. e. Bar.

Filio impuberi. Substitutus pupillaris non potest hereditatem pupilli avertere separare a prima. Ita ubi adeat ex prima non potest ex pupillari adiri hereditatem ut se. § et est no. in tex. ibi non potest. Ibi respondet et non ibi quinta enim tex. ibi hre possit sine prima non aut filius admiserat hereditatem patris et non conceditur separatio naturalis ut ff. e. § aut non adiuit et nec propter hoc non potest confirmari tabule pupillares quia repudiatum est non defertur ex eis hereditas ut s. l. xxi § augmentum atque veterum inde patris § se.

Sed ex asse. Exheres solus institutus repudiando hereditatem primam non potest agnoscere pupillarem h. d. in tex. ibi institutus exheres secus si esset suus ut s. e. l. si filius qui patri. Oppo(nitur) ad § filio quod posset separari hereditas patris et filii ut l. si filius qui patri s. e. Sol. ibi filius admisit et per beneficium restitutionis abstinuit hic nullo modo ut hic bene una lex. Sed dubitatur an in casu istius l. substitutus possit petere restitutionem ex persona pupilli ut se abstineat a prima et quod sic per l. non solum ff. de mi. integri rest. Sed contra hoc ut per hanc l. ubi hic neutra utrumque hre vel neutram sed potest heres nec habere. Sed ipso iure nisi restitutionem imploraret op. de l. si filius qui patri s. e. ubi potest hre unam sine alia. Sol. ibi verum erat suus et necessarius quia duo facit verum exheredatus sui heredis licet verum repudiaret confirmat tabulas pupillares hic vero unus erat exheres ipso iure et pupillo repudiante

secus quia ~~exheres~~ extraneus sui heredis non hic locum ubi coheredes exheredem hic ut l. Iuliani § idem Iulianus s. ad trebel. et dictum in l. si filius qui patri s. e. Nota ibi quinta enim hereditas etc. quia effecta est una hereditas. Vlpiano inde glo. que incipit ymo contra ut s. e. l. liberis. Sed verum non dependet ab alio nec est pars eius sicut in divisis legatis servatur ut l. Sed duobus s. de l. i. dy. Oppo. ad § si ex asse de l. apud iul. § idem iul. s. ad trebel. Sol. hic dicit ex asse et sic et nullum hic coheredem cuius aditione possent tabule pupillares confirmari sed ibi sic dy.

Quero quid si esset heres ex asse tantum in testamento et quasi heres in re certa an per eius agnitionem confirmentur tabule pupillares et videtur quod sic quia comprehensus alius heres videtur ille institutus ex re certa erit vulgaris heres ut l. i. § si ex fundo s. a. t. et dixi plene in l. ex facto e. t. Sed adverte quod in institutione in re certa non fuerint apposita illa verba et plus debemus petere non possit quia tunc non habent locum vulgaris heredis. Sed textum vicarium ut dixi in l. quotiens ff. a. t. et l. plures ff. de in integ. Oppo. de l. si filius qui patri s. e. Sol. hic quando filius est exheredatus an frater est substitutus secus si se abstineret an est institutus quia tunc exheres sui heredis confirmat tabulas pupillares. Ista materia ponitur in glo. s. l. quid enim legatum e. de inst. deli. et per dy. in distinctione magna s. de acquir. her. dy. vide glo. que incipit ad hoc etc. ibi l. quod vulgo sed quo ad confirmationem eorum que ex testamento dependent requiritur aditio ut hic an sp. et l. an pronus s. de bo. li. sed quo ad initium potestatis voluntatis sufficit posse adiri licet non adeat ut in contrario. Bar. l. d.

Ad substitutos. Substitutio pupillaris porrigitur ad omnia bona patris et filius nisi ex testamento induceret aliud specialiter disponentis h. d. dicit hic ad substitutos pupillares. Quero an hoc sit verum sive quis decedat ex causa pupillaris sive expressa dy. dicit quod sit verum quia loquitur hec l. generaliter etc. quia est eadem ratio ne decedat pupillus pro parte testatus et pro parte intestatus.

Quero quid aliud est in militare. Ro. quod miles potest decedere pro parte testatus et pro parte intestatus et ideo potest facere in testamento pupilli pro certa re filio la(..)ino quod in arrogatio dicit ut dixi. In § proximo s. Bar. l. d.

In arrogato. Pater licet non potest substituere filio pupillariter solum bonorum que ab eo perveniunt h. d. No. tex. ibi ut

prium arrogatoris etc. Sed hoc contin
git quod pupillus decedat pro parte testa
tus pro parte non, contra l. ius nostrum ff. de
re. iur. Respondeo posito uno inconueniente seq.
aliud inconueniens unum inconueniens est quod
quis habet duos patres unum naturalem et
ciuilem, aliud ciuilem tantum eadem ratione seq.
aliud inconueniens quod pupillus potest dece
dere pro parte testatus pro parte intestatus
et cum duobus testibus quorum unum est filium a
patre naturali aliud a ciuili quod dicitur l.
si arrogator ff. de adop. Vltra glo.
inducit hanc l. contra ambaxiatores me
diolanensium de quo nota in l. qui pro q. ff.
pecu. ut in ceteris ff. de pecu. et dixi
in l. si uero § item quidquid ff. so. ma.
Vltimo in fi. huius § quod quidquid fi
lius habet beneficio patris seu eius contemplatione
dicitur profectitium ut hic cum similibus alle
gatis in glo. et nota in l. cum oportet de
qua li. Ego limito hoc dictum sit quod fi
lius habet beneficio patris intelligo quod beneficium
patris sit causa proxima uel sit cum remota
immediata sicut ubi gratia patris filium
meum in hospitio et diceres sibi aliquid
quod dares nisi contemplatione mea, tunc sic causa
proxima uel cum remota non multum quantum immediata
quia das eo quod pater nec tamen dares
nisi contemplatione me secus si ego per rem cum
remota quia contemplatione patrem meum habui no
titiam cum quodam domino, tunc solum factum
ita quod ille dominus diligit me plus
quam patrem meum et ideo quod daretur michi ab ≈ illud
illo domino non erit profectitium sed aduenticium.
hanc distinctionem ponit tex. nota in l.
Item qui ff. pro soc. Ex hoc habes colli
gere multa pone quod aliquis duxit ux
orem fuit cuius ma uxori, contingit
quod soluitur matrimonium quero cuius debent esse
ille res donate. Respondeo si quidem donatio
est facta a consanguineis ex parte uiri illa do
na fuerunt facta contemplatione uiri uel
de bonis uiri uel est profectitium ut hic dum dic
amicus uel cognatus uel cognatus uel
cum magis facta marito quam uxori Sed si e con
trario facta a consanguineis uxoris uidentur
facta contemplatione uxoris et ita
hoc anno de facto consului

Nemo. Si quibus tempus substituatur
non ualet nisi substitutio quodammodo afficiat
testatorem l. exactam plene ff. e. l. fi. in
tex. siue est innominatione siue ablatione
quodammodo ex substitutione proueniente.

Sis qui heres. Capacitatis
uel incapacitatis substitutio tempore
mortis pupilli inspicitur ff. de inoff.
ibi filius decessit sed non erat capax tempore
mortis patris impuberis. Sed ibi potius est
audi quia tempore quo decessit pater erat ca
pax. dy. oppo. quod quis debeat esse capax om
nibus temporibus ut l. si alienum ff. in
co. ff. ti. l. So. hoc uerum quando quis est
heres institutus ipsi testatori sed quando quis
est substitutus pupillo inspicitur tempus
mortis pupilli ut hic uerum fateor quod re
quiritur quod sit capax tempore testamenti et mortis
pupilli et aditionis hereditatis media uero
tempora non nocent ut l. sed si in conditione ff. sol
cuius ff. e. l. Vltimo scias quod quidam legunt
alio modo hunc fi. quod substitutio fuerat con
natus sub aliqua pena quod lex glo. re
probat quia dicit quod de iure isto non po
terat pena imponi sed certe ista ratio non
est bona quia hodie potest fieri ista iura
pena imponi ut dixi in l. i. et ii. ff. de
his que pene nomine et nota in l. i. ut
ta. ff. de q. et de. sed non placet illa lectura
non congruunt littere Bar. l. d.

Si filius qui pri. Quia
sin his dictis operatur confirmationem
tabularum pupillarium ad quodammodo filii ab
stinentis l. hec dicitur ista solennissima lex et di
uiditur in partes tres principales. Primo ponitur
dictum. 2o respondetur duabus obiectionibus con
dictum. 3o ponitur quedam illatio ex predictis resul
tans 2a ibi itaque legata. Ad euidentiam de
bes scire quod lex ista in prima parte sui hanc
diuisionem recte quod casus narratiue tribus modis.
1o filii substituti sed uariatur tribus modis
2o eius cum filio est substitutio hoc premisso
pone casum sic, quod quidam filium suum maiorem
heredem instituit et filium pupillum ex
heredauit, uel eum instituit, sed se abstinu
it ab hereditate paterna, moritur pupillus
in pupillari etate iste maior institu
tus uult hereditatem paternam repudiare
et pupillarem amplecti quia sibi pup
illo substitutus est pupillariter Queritur
an possit uidetur impossibile quod pater uideliceт
uenit ad u. institutus in tex. ibi filio sed non
fit mentio de institutione impuberis. Sed
dum dicit quod hic impuberes fuit exhereda
tus secundum Ja. de Ra. uel institutus sed repu
diauit secundum opinionem positam in glo. in tex.
exciterit uerum similis aut non per in
mixtionem uel aditionem glo. tamen et hic
et dy. addit sic de beneficio abstinendi dy.
in l. si minor pone casum obiectum ad istam
decisionem non potest substitutus separare se
paterna a bonis pupillaribus ut ff. e. l.
Sed et si plures ff. fi. et C. de imp. et ali.
l. quidam cum legato sed hic permittitur separa
tio quare ualde? Respondeo in illa lex Institutus est
is in qua heres quod abstinere uerum ingenue
quia si aliter fit ab intestato succederet
In tex. contrariatur assume ibi prouenerit
ibi itaque et postea ueneris ff. ibi etenim
ius dicentis et tunc pone casum. 2a oppo
quod testamentum pupillare non potest ualere si ex pri
mo non aditur hereditas sed ff. respondetur ex
primo non est aditum hereditatem ergo pupillare
testamentum non potest ualere maxime de iure secundum
sed quod filius habet beneficium abstinendi ueretur

heres ipse iure ad quod videt inutili. beneficium
abstinendi est a pretore introductum in fa-
vorem filiorum ne dum obligarentur cre-
ditoribus hereditariis sed in hiis que in eorum
comodum ex tunc sui heredis operaretur vo-
luit pretor eos remanere ideo in casu illo ex-
tunc sui heredis operatur quia ad ipsius
filii substitutum comodum pertinet. hec dicit
inde tractatum cremonensis dicens etc. l. fi. pro
vis qui concessit filius in potestate manen-
tibus beneficium abstinendi et nota hunc tex.
qui est valde notandus et menti tenendus Item
textus iste multum ponit illativum ex dicto
pone casum ecce inde quod potest repudiare
patrem et adire pupillarem querere quibus
debentur legata et qualiter imponitur
ut ff. l. falcidia Ret infra quod legatum debetur
ex hiis tamen et videtur l. falcidia imponitur
ratione bonorum impuberis non ratione bonorum patris
nota quod hec l. quod beneficium abstinendi est
introductum in favorem filiorum non tamen
eodem quod tene menti contrario sunt opposita
ex textu ex quo non additur hereditas non
potest succedi pupillo sed non potest hic
locum substitutio pupillaris ut ff. e. l. ii.
§. adeo et l. Sed et si plures § si exalte
Sed dicit quod possum casum hereditas non sunt
adita ex patre quod etc. Item timere
variatur lex tribus modis in forma sub-
stitutio pupillaris primo quod hic filius ad-
mit sed propter beneficium restitutionis se ab-
stinuit et hoc vult dicere tex. paternam
hereditatem recusset dico propter restitutionem
in integrum quia ista quod aditio confirmat tabulas
pupillares secundum illam lec. que lec. ponitur
in fine prime glo. ubi dicit quod recusset etc.
secundum hanc lec. habes casum notam quod si ab
adimit et post restituitur ut abstineat
remanent firme tabule pupillares
Sed quod hic expresse est in l. non est novum ff.
de condi. inde ubi aditio restitutione secu-
ta nil operatur sed sustinenda hanc lec.
puto possumus restitue secutam aditionem pre-
dentis nil operatur in hiis in quibus hereditas
adita diminuitur Ita loquitur lex contra fall.
favore libertatis in l. si minor ff. de
minori. § c. ti. l. in integrum nota secundum hoc
in hac l. tractatur de hiis que nullam
hereditatis diminutionis restituunt Similiter
habes in hac l. unum valde singulare in
§. cremonensis dicens etc. quod omnis ille qui ad
iuit et est restitutus remanet heres no-
mine ut l. et si sine § sed quod pap. ff. de
minori illud ipsum et heredem nomine habz
effectum in omnibus in quibus comodum sunt
operatur et hereditas propter hoc non minuitur sed
hanc lec. et propter quod remanent firme
dationes tutele et similia per que heredi-
tas non minuitur verum quia ista lec. ali-
quantum continet diminutionem ideo alii dicunt
quod illi fratres habebant coheredem cuius aditi-
one confirmate sunt tabule pupillares
hec lec. ponitur in fine glo. ibi Item pone

Ista lec. est clarissima ut l. apud iulianum §.
idem iuri. ff. ad treb. et l. quesitum de ac-
quirenda hereditate Sed tamen sequentes non concur-
rerunt secundum § instituit et § cremonensis etc. Quare
alii legunt fratre instituto fatetur quod nullus
admisit et ex tunc sui heredis ipso filio
repudiante confirmat tabulas pupill-
ares et ideo ex eis potest succedere sed ob-
mittatur hec lec. est vera et nil continet
diminutionis et ponit ipsum in glo. i.
in prin. et ipsam tenet dy. i. de acquirenda
hereditate in distinctione magna et cy. in l.
quidam eulogio C. de inofficioso testamento et in glo.
non firmat sed tangit et ipsum sed ita de-
are. et probatur in l. filius qui se de
acquirenda hereditate et l. iulianus C. ti. et i. de
pupill. credi. l. si pupillus Sed opponitur substitu-
tus non potest separare bona patris a bo-
nis pupilli ut ff. e. l. Sed et si plures
§. filio et l. quidam eulogio C. de ino-
officioso Huius contrarii timore hec lec. huius l.
in eo filio impubere cui est facta substitutio
variatur tribus modis primo quod hic sit qua-
le in forma substitutio hec lec. prima ponitur
in prin. glo. que incipit quoniam ff. l. sed et si
plures etc. et quod glo. dicit C. de lega.
l. cum quidam dixit l. quidam eulogio C. de
ino. offi. et ponitur contra hec lec. in ista
glo. ibi vel admisit etc. Ista lec. si im-
poneres impuberem hereditatem admisisse
non esset bona quia iam incerto hereditatis
esse cepisset ut l. sed si plures § filio ff.
e. ideo non potest fieri separatio ut l. v. et ii.
i. de acquirenda hereditate propter quod alii legunt alio
modo seu eo sed limitant et dicunt contra
contrarium et dico quod filio cui est facta substitutio
repudiavit similiter nam filio qui est substi-
tutus repudiavit sine dubio ut tex.
dicit hanc lec. ponit glo. ii. in prin. huius
l. ista lec. est nec vera secundum hanc lec.
ponitur quod utrique filio fuit institutus et utrique
repudiavit Sed tamen opponitur quando filio datur
coheres ex tunc sui heredis nil operatur
ut l. apud iulianum § idem ut i. ad
treb. Sed hic fuerunt duo filii et sic fi-
lius repudians habuit coheredem ergo
ex tunc sui heredis nichil operatur So-
lutio sustinendo hanc lec. pro vera ego li-
mitarem secundum dominum dy. qui dicit quando
filius habet coheredem ex tunc sui heredis nil
operatur intellige verum quando habet coheredem ex-
tra neum secus si fratrem ut hic et i. de in-
officioso l. liber homo et l. Sed si plures §.
quos possum ratione est quia habet coheredem com-
munem videtur testator recedere a legis dis-
positione providendo de coherede extraneo ut
dicit dy. in ma. substitutionibus et cy. re-
citat in l. ex facto C. e. sed quando habet fratrem sim-
tur a legis dispositione non videtur recedere Sed quid
quando si testator dedit filio emancipatum
coheredem ut videtur propter hoc videatur testator re-
cedere a legis dispositione cogitabis contra hoc
opponitur C. de ino. offi. l. si frater ubi tex. dicit
quod ex tunc sui heredis operatur in successione

cum filius habeat coheredem extraneum / al' di xi et dico dato coheredibus extranei fiat extraneum sui heredis nil operari nisi ea que veniunt ex testamento ut circa institutione tunc dato coheredibus non impedit extraneum sui heredis operari ut ibi et sic in duobus limitis dictum dixi. Sed quia ista lex licet sit vera in se tamen continet aliquam dubitationem / ut ff. ad. de are. recedit ab ista lex et ponit hunc fictum cum datis substitutis exheredatum / et sic transit exheredatio hereditatis nunquam fuit dicta / pater ff. pubes substitutus hereditate paternam repudiare et pupillarem amplecti ¶ Premio ad ultimum patrem dicit hic quod legata debentur a substituto impuberis contra a substituto exheredati non possunt deberi legata / ut l. plane el. ff. de le. i. et l. ab hereditate e. ti. et l. post. C. de le. et § finali. § qui filios. ff. ad l. fal. scilicet a substituto exheredati non debentur legata nisi ipse substitutus fuisset ab ipso testatore institutus ut l. in ratione § fi. ad l. falc. Si hic fuit institutus si repudiaverit quod est contra. vel pone quod uterque fuit institutus et uterque repudiavit sicut ea que. s. dixi ¶ Item quero tu dicas quod extraneum sui heredis operatur in favorem filiorum / Sed ego operatur in damnum / quia debentur legata ex tabulis pupillaribus ut hic. sed extraneum sui heredis operatur in sui favorem ut possit succedere ex tabulis pupillaribus hoc est contra modum sibi / quia possent esse quod succedendo ab intestato haberent pupilli mixtum vel alios coheredes / sed ex successione tabularum pupillarium habebit integrum ubi est sibi commodum et quod sic voluit inducatur conflictus legatorum et sic non est omnino odium / primo quia sic voluit l. unde expedit examinemus aliqua dubia primo extraneum sui heredis de iure civili quod hic locum. postea an beneficium abstinendi de iure pretorio hic locum ut enervet vires extranee sui heredis / Ad primum dico quod si quando filius in patre hic substitutum vulgarem expresse extraneum sui heredis nil operatur ut l. Si filius heres. ff. de li. et post. et notatur in l. pap. § quartam de inoff. te. in ii. glo. magna / Ratio quia dando substitutum vulgarem videtur cum fuisse heredem si voluit hanc rem ponit Innocentius in. l. i. §. Si proponatur l. si quis ob. ar. te. Item si testator eum instituit sub hac conditione si voluerit extraneum sui heredis nil operatur ut hunc notatur in l. cornelius et l. iam dubitatum in ff. de. te. pro. et ff. te. pro. l. verba / Sed quid si eum instituit sub conditione potestativa ut si .x. dederit / an fecerit de necessario voluntarium tex. hoc est contra l. conditionibus. ff. de con. et de. Item si dat sibi testator coheredem extraneum extraneum sui heredis nichil operatur in hiis que dependent ex ipso testamento ut l. apud iul. § i. ad treb. / secus in hiis que veniant ex testamento ut l. iii. C. de inst. deli. et ff. dixi / al' autem ex hoc casu extraneum sui heredis

semper operatur de iure civili ut inst. de here. qua et diff. § sui et § sui inst. de he. ab intes. et ff. de bo. li. l. Si ex modica §. Si filius ou. sy. Item quero an beneficium abstinendi introductum a pretore enervet vires extranee sui heredis Ratio quia filius expresse se inmiscet hereditati paterne / tamen beneficium pretoris nichil operatur ut probatur per hunc tex. ibi non sponte suscepit / quia sponte adeunt pretor non se inmiscet fur. l. cum bonis. ff. de acquir. here. et C. ut se ab here. absti. l. i. et l. iii. ff. de condit. fur. / quia filius tacet / quia se inmisceret nec repudiavit et tunc sic que respiciunt damnum / et omnibus ipsius filii ut creditoribus hereditariis tenetur et tunc beneficium pretoris operatur ut enervet vires extranee sui heredis ut hic ibi non sponte re. et C. si ut se ab heredi. absti. l. i. et dicit l. cum bonis de acquirend. here. et l. necessariis. e. ti. quedam sunt in quibus extraneum sui heredis operatur quomodo / et in limine filii / ut patris confirmationem tabularum pupillarium Item confirmat actum tutele ut l. si nemo. ff. de testa. tu. et ibi per dy. et C. de testa. tu. l. ii. et ibi per cy. Et probatur per rom. illud l. quia continet filii quomodo non quomodo Item ut ex per omissione hereditatis non adire ad quosdam ut l. apud hostes et ibi per doc. C. de suis et le. et dictam hunc positum. ff. de tes. mili. l. ex militari in fi. cum l. se. In aliis autem casibus filiis in quibus filii quomodo respiciunt aliud est quomodo filii substitutum Item quomodo filii cui est facta substitutio / quia decedet testatoris / et tunc beneficium abstinendi non impedit effectum extranee sui heredis quia hoc non fuit introductum per pretorem ut sic et l. Julianus de acquir. here. et l. fi. et l. pe. de inofficio. te. / et tenent doctores ut dixi. ff. quid sit in quibus extraneum sui heredis operatur nec est quomodo filii ubi querit / quod legata debeantur ex testamento primo Item libertates ex testamento competunt / nam conceditur filius qui veniens ab intestato tenetur glo. que est in l. ad sill. l. i. § idem scevola in ba. calumpnia / videtur tenere quod extraneum sui heredis confirmat legata tex. habemus / in glo. in. l. ut impos. le. l. i. et probatur in dec. l. si ex modica. § si filius de bo. li. pro dec. fallit / primo favore libertatis ut l. scenon. ff. de manu. te. et l. cum quasi §. Sed et si quis. ff. de fideic. Item quia filius ut l. in cum. § si pre. ff. ad treb. et rom. ibi dixi Ex istis concludo ad unum quod illa remanebit quasi declarata / pone filium exheredatum alium filium institutum / extraneum exheredato substitutum / institutus abstinuit / post nec substitutus ex his nisi succedere / dico quod non quia extraneum sui heredis operatur confirmationem tabularum pupillarium in quomodo ipsius filii abstinuerit sive

ipse filius qui se abstinuit fuit substi-
tutus sive ei fuit frater substitutus sed quia ista
cessant in questione proposita extranea sive heredis
non propter hoc effectum, tamen operatur beneficium ab-
stinendi, et est casus cum suus quando filius
expresse se abstinuit ab hereditate paterna
an tunc operetur beneficium abstinendi. Dico
quod tunc beneficium abstinendi operatur et eva-
nat vires eius sive heredis. Fallit propter
filii delictum ut l. si bonum § abstinere ff. de
acquir. hered. Secundo quia ex eo quod expresse se
abstinuit quod extranea sive heredis operaretur
cet sibi dampnum quod quidem fit contra vo-
luntatem filii dicit esse sibi dampnum ut in
Instit. de aetl. § p. s. circa illa que non res-
piciunt ipsam hereditatem a qua expresse se
abstinuit sed circa aliqua extrinseca ut
circa substitutionem pupillarem, vel dationem
tutoris tunc extranea sive hered. operatur ut
hic et l. filius ff. de acquir. hered. et alii
l. attar. C. Contra hoc in ff. de l. i. l. naz
nec emancipato ubi postquam se abstinuit
extranea sive heredis non operatur et in hoc quod
quomodo filii respicit ut ibi dicit contra l.
precedens ubi Ba. ibi adhuc ut legata ob-
tineant testator voluit quod hereditatem re-
tineret unde sensit ibi textus de retenti-
one hereditatis de facto non de extranea sive
heredis que consistit in suo iure ut l. si
ex modica § si filius de bo. li. iuncto
extranea sive heredis nil operatur. ¶ Quero
de tali questione. Dicit statutum huius civitatis
quod exbannitus non possit venire ad civitatem
ff. x. annos, nisi habuerit pacem ab heredibus
occisi, modo filius occisi se abstinuit ab
hereditate paterna, an possit facere pacem
illi exbannito et sic possit venire. Videtur
secundum tractata precedentia, nec est dubium quod
favor filii est quod occisor patris eius possit
revenire vel non revenire secundum voluntatem filii
ut Instit. de acti. § p. et facere pacem de
illa offensa seu de illa iniuria non est quid
hereditarium sed extra hereditatem ut l. pro herede
§ si. ff. de acquir. hered. et l. pete. C. de se-
pul. viola. unde cum non sit quid hereditarium
et sit favor filii concluderem quod extranea sive
heredis remaneret, et sic potest facere pacem
tamquam suus heres, licet non tamquam heres insti-
tutus in testamento, plura alia essent querenda
que nunc causa brevitatis obmitto.

LEx pupillari. Ista lex est brevis
ita quod non indiget summario dicitur
hic quod finitur pupillaris adveniente pu-
bertate. ¶ Quero utrum finiatur finiatur
omnino ita quod non contineat fideicommissum. Respondeo dy.
quod sic in l. verbis C. e. Contra ff. de condi-
et de. l. pa. § conditionum illa glosa non sol-
vit. Solvit dy. ubi extranea sive heredis consideratur
que hic intervenire non potest. Sed certe ego
non intelligo hanc solutionem. Nam ita potest inter-
venire hic nova consideratio ut post tempus

pubertatis valeat ut fideicommissum quare dicit quod
ibi licet uno tempore compendiose finiatur verbum tutela a-
lio tempore uniuspece tamen semper tendunt ad eun-
dem effectum scilicet ad provisionem filii ut habeat
tutorem et curatorem hic vero si post
tempus pubertatis valeret ut fideicommissum
tenderet ad contrarium effectum Nam pu-
pillaris substitutio est provisio filii sed
fideicommissum est odium filio ut dixi nota in l.
i. co. prin. C. de tes. et ideo non variatur
significatio de uno esse ad aliud esse
sicut tendens ad eundem effectum bene potest vari-
are videbitur ff. l. xx. et C. de tes. l. liij. §
cum fideicommissum. ¶ Hoc premisso quero
qualiter finiatur substitutio pupillaris
glosa que est hic dicit quod finitur sex modis
inde glosa et signa eam addit dy. quos-
dam casus non cavo, nec Ray. plus dicit
quam ista glosa. Tu vero plenius dicas et
sit substitutio pupillaris quando deficit
in ipso initio, quia deficit aliquid ex
essentialibus que dixi in l. ij. in prin. C. e.
quandoque deficit ex post facto, et ista est
vera materia, et hoc contingit tribus principaliter
modis. Primo ex parte testantis seu testa-
toris ex persona substituti. Tertio ex persona
eius cui facta est substitutio. Quarto ex
ipsa substitutione adveniente per ordinem. Primo
dixi quod deficiat ratione persone testantis
seu testatoris ut puta si testator fuit depor-
tatus, unde irritatur eius eius testamentum ut l.
si quis filio § irritum C. de inof. tes. vel
si aliud fecerit testamentum ut ff. l. si quis cum
in fi. Item si testamentum sit ruptum agnatione
postumi ut l. si pro filio ff. e. hoc tamen
intellige olim hodie vero remanent
tabule pupillares propter auctoritatem ex causa ut dixi
in l. i. C. si. e. ta. Item si hereditas non ade-
atur ut l. ij. § adeo C. e. quod intellige
nisi substituatur pro contrario. Si quis ob-
ter. te. ut ibidem, vel nisi extranea sive
heredis operetur confirmationem ut l. fi. si.
qui pro C. e. Item rupto testamento per querelam
in toto ut l. pap. § sed nec impuberes
ff. de inoffi. tes. quod sic intellige secundum opi-
nionem qui dicunt quod hodie remanet fir-
ma legata et ceteris propter auctoritatem ex causa, tunc tabule
pupillares firme remaneret pro eo quod
dixi in l. i. in fi. C. e. Secundo modo irritatur
ex persona substituti, ut puta si non
reperitur capax tempore mortis pupilli
ut l. si is qui heres C. de te. e. quod intel-
lige si non est in toto capax pro parte et
pro parte non dicit ut l. fi. is qui ex bonis
C. e. ti. Tertio modo irritatur ex persona
pupilli cui est facta substitutio hic con-
tingit multis modis, Primo adveniente
pubertate ut hic. Quero utrum suf-
ficiat illum annum tetigisse an sit necesse
quod sit completus, hoc possent allegari pro
et contra ea que posui in l. iij. § inducem
C. de inoffi. verius est quod eo tempore quo

pupillus incipit posse testari eo tempore
et momento desinit substitutio pupillaris
quod probatur nam substitutio pupillaris fit
in persone filii qui propter etatem sibi ipsi
providere non potest ut ff. e. l. ii. in prin. et insti.
eo. prin. cum ergo incipit posse testari de-
finit substitutio pupillaris quo autem tempore
hoc sit habetur in l. qua etate ff. de testa.
et qua l. hoc declaratur. Eo desinit si te-
stator aliam impuberis etatem taxat ut s.
e. l. Si itaque. Tercio desinit capitis dimi-
nutione minima et ut ff. de ap. l. nec ei
§ eorum. Sed hic adverte quia licet desinat
ipso iure substitutio tamen in effectu remanet
valida quia debetur hereditas ex inploratione
illius qui succedendum ex implorationem si adoptio
facta non esset ut l. non aliter et l. hiis
verbis ff. de adop. Contra hoc quero ex
glo. quod si pupillus fuit passus maximam
capitis diminutionem quia deportatus vel s-
ervus pene effectus patet cum ille pene ca-
dit in pupillum doli capacem ut l. Si ar-
rogati ff. de adulter. et l. impuberem
de fur. et de fals. l. impuberes quid
erit tunc. Respondeo quando vicantur tabule pu-
pillares nam remoramenti etate pu-
pillus non posset facere testamentum ideo sibi pro-
videre non potest sicut quando est talis pup-
illus qui remanet in alterius potestatem
ut ff. e. l. ii. in prin. et hoc tenet Guill.
de cu. et bene. Sed contra hoc oppo. quia quando
in arrogatione filius salvo effectu sub-
stitutionis pupillaris remanet quare
ergo non in hac. Respondeo arrogatio fit in favo-
rem filii ut dicta l. nec ei ff. de ad-
opt. ideo non tollit effectum substitutionis quia
est solum ad favorem filii et propter eius de-
lictum merito tollit ea que sunt ad eius
favorem quando ad hoc fit et ideo cum caper-
dat que sunt iuris civilis et hoc probat
ut heredem habere non possit. Sed contra hanc
determinationem oppo. quod substitutiones de por-
tione non tollantur ut l. ex facto ad
treb. et l. Statius § Cornelius de iure
fisci. Solutio ibi loquitur in substitutione fideicommissaria
que erat ad omnes filii et ad commodum ali-
orum ideo deportatio ipsius gravati non
potest extinguere id quod spectat ad commodum
aliorum. Sed hec substitutio pupillaris est
ad ipsius deportati commodum ideo extinguitur.
Quero quid si pupillus efficitur religio-
sus an finietur pupillaris substitutio. Di-
cunt hic tamen videtur propositione impossibile
nam pupillus non potest obligari reli-
gioni ut in c. ii. ex. de regularibus. Dic
Guill. intellige quod parentes obligaverint
eum religioni ut l. Lucius § plane ad
municip. et C. de mu. non conv. inve pa-
cti l. i. et ii. vel fuit factum ex dispen-
satione vel dispositione iuris ut l. quidam consule-
bant de re iudi. Isto casu dixit ipse
finietur substitutio quia efficitur intesta-
bilis filius et remoto impedimento erit
ut in auth. ingressi et dixi. ff. proxime
ob. quod dicitur de filio dato in arrogationem
ubi effectus non extinguitur quia arrogatio
non est impedimentum perpetuum sed potest solvi de
facili scilicet emancipatione vel arrogatione
et morte. In quantum Guill. dicit de filio
effecto religioso ex dispositione iuris dicit verum
de filio tradito a parentibus religioni non
puto verum. Nam decretales dicunt quod pu-
pillus traditus religioni non est perpetuo
traditus sed potest penitere quousque ad annos
xiiii pervenerit ut in c. ii. et c. nuper
extra de regularibus tenet Innocen. tamen generali-
ter ut ibi et ideo puto idem dicendum
quod in filio dato in arrogationem et extingu-
itur. Si non contrahit quod puto maxime
verum quando a sola iure post mortem patris in-
ditur monasterio quod potest fieri ut in c. ii.
ex. de regular. in prin. nec sic in iure
perpetue extinguere substitutionem pupillarem. Item
finitur substitutio pupillaris emancipatione
Sed cum morte patris fuit pupillo emancipa-
tus ut l. coheredi § filio ff. eo. Circa hoc quero
quid si impubes habuerit filium scilicet ante
pubertatem, diceres tu hoc impossibile, sed certo
reperitur quod mulier concepit in xi. anno et pe-
perit cum xii. annum compleret licet sit contra communem
consuetudinem arg. l. Si maior C. de leg. her.
et hoc est quod dicit quedam decretalis de im-
puberibus quorum malicia supplet etatem
ut ex. de despons. impuber. c. de illis.
Sed cum hoc sit possibile dico quod pupillaris
substitutio finietur nativitate filii ut
l. ex facto in prin. s. e. ti. Item desinit
substitutio pupillaris ex defectu ipsius
substitutionis ut si est facta substitutio sub
condicione extrinseca que deficit ut ff.
e. l. si plures in prin. Bar. l. dec.

Centurio. In ista l. tracta-
tur materia substitutionis compendio-
se plenissime et est lex ista famosa va-
lis et preclara et dividitur in duas partes
primo loquitur de filiis decedentibus infra pupil-
larem etatem, secundo de decedentibus post-
postea ibi postea autem et hunc h. d.
Substitutio compendiosa facta a milite
impuberi infra tempus pubertatis trahitur
ad omnia bona patris et filii postea vero
solum ad bona filii cum fructibus ex primo
§ h. d. Nota quod substitutio compendiosa
directis verbis facta infra tempus pubertatis sub-
stitutione compendiosa trahitur ad omnia bona
patris et filii non quod in substitutione compen-
diosa post tempus pubertatis veniunt fruc-
tus. Contra de l. ff. eo. et l. verb. civili-
bus § si ubi ex post facto non vi-
tiatur substituto sed hic variatur quia primo
valet pupillaris demum alter, sed directa
mutatur ad fideicommissariam, ut in glosis

sed una directa in aliam directam sicut hic et sic de voluntario heres de sit necessarius ut l. iij. § qui fideicom. ff. ad l. fal. quia in his tantum symbolum est ut l. iij. in fi. et l. se de be. pos. et l. si acceptilatam, de acceptil. et l. in rem. § item quamvis de rei vend. in una directa in aliam directam non autem in fideicommissariam que est sibi opposita. ¶ Op. de hic quod venit pater et filii omnia bona ff. e. l. sed et si plures. § in arrogato. Sed ibi in filio arrogato, hic in naturali. ¶ Oppo. quod in filio naturali non veniunt omnia bona ut l. miles ita § exheredato ubi non potest substitutio valere nisi pupillaris directa. Sed hic loquitur in filio in potestate. ¶ Oppo. de l. fi. C. de instit. et subst. et l. precibus eo. ti. ex causa pupillari non succedit impubes nec veniunt bona eius. Sed secundum glo. hic quia ibi quando mater est in medio quo casu in expressa vulgari non continetur tacita pupillaris, hic vero non erat mater in medio merito non veniunt ibi bona impuberis quia ibi nulla est pupillaris expressa vel tacita, ita videtur tenere glo. magna hic et non ista glo. presupponit duo primum quod substitutio pupillaris comprehensa in compendiosa sit tacita, illud etiam videtur probari per tex. et glo. magna in dicta l. precibus. Ego dixi et dico contra hoc quod est tacita specialis, tum expressa per dictam generalem quod sub hac generalitate verborum comprehenditur pupillaris et excludit matrem, illa pupillaris comprehensa in compendiosa ut l. precibus patet et in C. l. de testa. li. vi. et in hoc differt a tacita pupillari que continetur in expressa vulgari quia intelligitur nec generale nec speciale sed a iure intelligitur ut ff. e. l. i. dixi et illa matrem non excludit. Sed determinatur dictam ff. in l. ij. in mea pupillaris substitutionis sine quod vulgaris expressa quando mater est in medio non continet tacitam pupillarem. Sed glo. in dicta l. fi. et dicta l. precibus dicit contrarium, quod etiam continetur tacita pupillaris que tamen non habet effectum contra matrem et sic habentur glo. contrarias. per et refert Cy. in l. precibus in 2a q. o. videtur tenere quod non contineatur tacita pupillaris quando mater est in medio et sic contra istam glo. sed de ea non faciat mentionem, et probat sic quia tamen valet tacitam quantum expressam ut l. cum quid si cer. pe. Sed expressa excluderet matrem ergo etc. ¶ Pro expresso eorum que tacite insunt si exprimantur. Contra. arg. in r. de reg. i. et tamen non operatur si exprimantur. Cum arguo sic substitutio que ab initio non comprehendit pupillarem ex post facto non comprehendit eam ut l. quod ab initio de re. iu. Item quia tempore testamenti dum infans ut l. si ita quis de aur. et ar. le. dixi et tenent doc. in mea repetitione ut dixi in l. miles [illegible] hoc primo l. dicit quod sed mater sit in medio tempore quo fit testamentum vel tempore mortis testatoris si decedat mater post ea antequam pupillus tacita pupillaris completitur ut ex ea succedat

dicitur pupillo ut l. fi. C. de inst. et sub. Si igitur non potest dici quod ex post facto non potest comprehendi quae ab initio comprehendit eam sed sine effectu sic propter matrem unde pono contrarias glo. dico verum ex hoc scilicet magna ratione, si quod si mater repudiat hereditatem filii ab intestato non venirent alii venientes ab intestato sed substitutus ex substitutione tacite pupillaris que in veritate in vulgari continetur sed contra matrem non habeat effectum nec est eundem necesse mater moriente vel repudiante excluderetur arg. l. ij. § si et si non sui et § se. r. ad treb. et istam opi. puto veram non obstat ratio pe. s. quod tamen valet quantum expressa quia illud non est verum semper ut patet in filio qui dum ignoranter exheredatus non praeteritus sit ac ita hic mater dum praeteriri ab hereditate filii per expressam substitutionem non per tacitam nisi esset tacita probata ut dixi in materia substitutionis vulgaris non ob. illa ratio quia expresso eorum que tacite insunt nil operatur sed in hiis que insunt ex natura sed de voluntate secus ut l. [illegible] r. de le. i. et dixi in l. iij. C. e. ti. Item hic tacita pupillaris continetur de voluntate non de necessitate. ¶ Oppo. ad sum per tex. de l. precibus ubi substitutio compendiosa post tempora pubertatis fit fideicom. hic contra. Sed Fr. contrarium sed Fla. per glo. hic, quia miles et post tempora pubertatis substitutionem maiori ut l. miles i. et l. militis in hijs de tes. mili. probo ex glo. quod sic Fla. quia in substitutione fideicommissaria non veniunt fructus percepti ante mortem testatoris ut l. iubemus C. ad treb. sed hic veniunt fructus ut in fi. l. patet ergo non loquitur in fideicommissariam ad l. precibus. Per glo. quod ibi propter matrem quia est in medio quasi obliquatur sicut favore matris tacita non habet effectum ut dixi. ff. Effectus vero obliquus post tempora pubertatis est in magnis ut hic propter fructus et [illegible] que veniunt in restitutione ut l. coheredi § cum filio. r. e. propter beneficium [illegible] et multa alia ut hic et l. precibus. Sed licet hoc teneant doc. et in se sit bene dictum, tamen quantum ad l. istam non placet quia hic si mater esset in medio non obliquaretur ut hic non ob. l. precibus quia ibi fuit facta substitutio per verba com. s. substituo et tunc obliquatur post tempora pubertatis et si infra pubertatis valuit in re dicto sed substitutio directa ut hic dicitur ergo et miles post tempora pubertatis directa potest substituere ut l. miles ita de tes. mi. ex. de l. verbis ff. e. Sed ibi in milite ex speciali privilegio sed in pagano non. ¶ Oppo. de l. scevola r. ad treb. Sed ibi in codicillo non ad fideicom. trahitur vel ibi pater et ibi codicilli fuerunt facti a privato non milite et in codicillo potest substituere directe ut l. miles codicillis in prin. ff. de testa. mili. ¶ Oppo. quod fructus medij

non testamentum ut l. iubemus. C. ad trebel. ibi substitutione que fit per fideicommissum hic in substitutione compendiosa directa in qua continentur heredes non omnes sed illi qui sunt precepti et exprimuntur in hereditate ut hic dicit tex. no. ¶ Expedimus de generibus de mandatis ad materiam compendiose quia multum est subtilis et male tractatur et magis tonat aliqua alia. Et primo quero quid sit substitutio compendiosa, secundo quare compendiosa dicitur, tertio de eius effectu. ¶ Ad primum dico secundum quod est de mente azo. in summa et aliorum illa est compendiosa que sub conditione mortis vel alia multa complectitur tempora quod dico sub conditione mortis appono exempli positum hic et in l. precibus ait enim si filius meus decesserit dico vel alia intelligo quasi certa si esset apposita aliqua conditio ut puta si aliquid fecerit eadem esset substitutio quod dico multa complectitur tempora scilicet tempus pubertatis vel pupillari vel aliud hoc autem fit vel tempore limitato ut quando dicit si intra x. vel xx. annos decesserit ut hic vel tempore non limitato ut quando dicit quandocumque decesserit ut l. Gallam ¶ Secundo quero quare dicitur compendiosa Respondeo quia sub compendio verborum plures substitutiones complectuntur seu plura tempora et istud nomen sunt introductum ab imperatore ut l. precibus. facit ad hoc l. meminimus. C. de duobus reis l. ij. ibi etenim compendio Sed an ista compendiosa sit de se substitutio an vero quedam adiectio videtur est quod si ista substitutio fiat a pagano tunc est magis adiectio quia directa in eo non sunt nisi due vulgares pupillares et exemplaria alia fideicommissa Sed si fiat a milite qui potest etiam post pubertatis tempora substituere modo directo tunc nova substitutionem in se continet et ideo est vera substitutio Ita voluit dy. in tractatu substitutionum et ita voluit glo. h. c. l. et hoc procedit de iure com. Sed in quibus dam civitatibus sicut et statutum secundum quod certe paganum potest substituere directe post tempora pubertatis dicit enim statutum huius civitatis quod filie sive femine cogantur observare omnia et ideo ex forma huius statuti vel filie potest substitui directe filie femine et sic ista substitutio potest fieri a pagano ut hic in talibus civitatibus maxime et credo verum ¶ Tertio quero de substitutionis compendiose effectu et primum quod continemus per q. Primo quis sit effectus substitutionis in milite fit per verba mere directa et loquitur l. ista aut per verba communia et tunc si moriatur est in medio post tempora pubertatis obliquatur ut l. precibus alias valeret semper modo directo per hanc l. et l. precibus aut fit per verba obliqua et tunc semper est fideicommissum ut l. coheredi. §. cum filio. ff. e. et hoc verum contra opinionem pilei et hoc in milite Idem forte in pagano qui posset substituere directe post tempora

pubertatis ut supra dixi ex forma statuti. ¶ Quero secundo quis sit effectus substitutionis compendiose in pagano Respondeo secundum glo. vltimam aut fit talis compendiosa per verba mere directa et tunc per tempus pubertatis valet iure pupillari post illud nihil ut l. verbis et l. i pupillari ff. e. aut fit per verba mere obliqua et tunc est fideicommissum ut de eo §. cum filio aut fit per verba communia ut per verbum substituo et tunc glo. contrarie quia in l. precibus dicit quod semper est fideicommissum et in §. ult. in glo. mag. dicit quod per tempus pubertatis valet iure directo. nos i. dicemus et idem assumo per totum pueri q. et sic hic. tria membra. Primo quero quis sit effectus substitutionis compendiose quando fit per verba mere directa ut quandocumque decesserit vel intra xxx. annos decesserit talis sit heres. glo. ut dixi dicit post tempora pubertatis nullomodo valet quando sit ut l. verbis et l. in pupillari ff. e. et hoc tenet glo. hic et in l. precibus et in §. ult. in glo. mag. et azo. in summa Ja. de bel. et dy. et omnes. tenet in c. Raynaldus extra de tes. et Innocentius. et Jo. an. in c. i. de testa. li. vi. in glo. antiqua. Supervenit hodie Jo. an. in c. i. de testa. super novella qui tenet quod post pupillarem etatem valet iure directo postea iure fideicommissi de primo est casus dicit ipse in dicto c. i. de tes. li. vi. et de secundo dicit ipse quod est casus in c. Raynaldus ubi dicitur quod post tempora pubertatis non valet iure fideicommissi. Item ipse dicit quod de iure civili est casus in l. precibus Nam ibi nulla specialitas ponitur in milite sed facit sicut dicitur fere quod ratio velle probatur per multas rationes ut quia ibi dicit quod et ultra fuit dispositum ... et ultra Bononie per dominum Bartolum de pa. qui dicebat quod sic opinio est contra voluntatem defuncti sed quantum teneret sic iure et voluntate testatoris dicit ipse quod ... ut l. in conditionibus de condi. et de non. ob. ff. et l. pupillari et l. verbis ff. e. dicit ipse quod ibi nolebat substitutione pupillari tamen et per errorem magis tempus expressit vel alio quod ibi dicit fiat scilicet quantum ad substitutionem directam nolebat tamen iure fideicommissi. et iste est in ... effectus. nemo quid dicamus tamen forte neutra opinio potest sustineri Nam in veritate quod verba directa quantum ad pubertatis tempus competunt duplicem continent ¶ Quedam sunt directa et civilia hec est iure civili introducta ut vbi heres est ut l. legem obvenire ff. de ver. sig. Scias enim quod deportatus non potest esse heres quia non habet ea que sunt iure civilis. Item pretor non potest facere heredem sed bonorum possessorem et similia et idem de verbo institutio ut l. i. et per totum ff. e. t. i. Et isto modo accipiendo si substitutio est facta per verba directa civilia si

si semel valuit iure directo numquam trahitur
ad fideic. ut l. verbis ff. e. et non obstat
lib. etc. ita et non in l. in pupillari ff. e.
Quedam sunt verba directa hoc est que di-
riguntur ad substitutum ut ipse de sua
manu capiat non ab alio ut l. cum questi-
tur ff. de fideic. in glo. sunt verbo directa
¶ Exempli in verbo accipiat et in verbo capiat
et in verbo moriatur ut in c. i. de testa.
et ideo ista verba sunt magis communia et generalia
omnibus generibus et actualibus et ista bo-
no accipiuntur dico quod opi. Jo. an. est vera
pro hoc illud dictum talis accipiat vel talis
moriatur et similia possunt verba intelligi quod
quis accipiat iure directo ut heres et po-
sunt intelligi ut quis ut legatarius acci-
piat sua tamen autem ut l. tertia § i. de l. ii.
et sic ista verba a iure civili non habent
proprium significatum quia verba iuris civilis non sunt
et ideo in dubio intelligerentur secundum quod
casus eveniret quod si pupillus moretur
in pupillari etate lex interpretatur illam
substitutionem directam sed postea moriatur
interpretatur fideicommissariam simile habes
in verbo quod pro tempore preterito presenti et futuro
una lex illud interpretatur secundum accidentiam
facti quia si in preterito occurreret in eo in-
terpretabitur et ita econtra ut l. iii. de ad
imen. le. et l. hec condicio § fi. de
condi. et de. et pro hoc rursio ad glo.
quod dicat quod substitutio directa numquam obli-
quatur concedo sed ista numquam fuit directa
si post pupillarem etatem decessit quod
hic sciebat l. illa primo moritur ut l.
cum quedam § sunt de acqui. hered. et
ideo l. fuit semper certa et si pupillus deces-
sisset in pupillari etate esset directa quod
certa erat lex sed quando sunt verba directa
civilia illud verbum habet in se proprium significatum
ut iure directo sit heres et ideo ibi non est
necessaria interpretatio quia voluisse defunctum
constat ideo post tempora pubertatis non
obliquatur et ita dico hoc forsitan voluit
sentire Jo. an. in fi. glo. sive novelle ubi
facit dictam iure directam directo et directam
non directo. ¶ Quid si testator sic substituit
ut quandocumque decesserit sine liberis talis sit
sit heres glo. in l. precibus dicit quod omni
tempore est fideic. quia dicit sine liberis Jo. de
Inno. in c. Raynucius extra de testa. dy.
et alii dicunt istam opi. esse falsam ut hic
et contra casum huius l. quia hic fuerunt
apposita illa verba sine liberis et tamen
iure quod infra tempora pubertatis nec est illa verba
habent inductam fideicommissariam substitutionem quia non
congruunt pupillari etati contingit enim pu-
pillum decedere sine liberis Ja. de bel. intel-
lexit glo. quod illa verba sine liberis videantur
ad maiorem referri qui potest decedere cum li-
beris ut l. i. de sub. et le. et dicit ad hanc
l. quod hic est speciale [illegible] et non ob-

quod hic dicatur iure communi quia pupillus et mulier
quod infra tempora pubertatis valet iure communi et sic habet
ad omnia bona patris et filii et ista sunt
verba sua que non habent iuris saporem et com-
e. r. ex. de testa. li. vi. et est casus in hac
l. non obstat [illegible] non dicitur decedere
sine liberis nisi ille qui eos habere potest quod
est falsum ut huius l. et alia est significatio
illius proprii intellectus et similis de qui-
bus in l. i. de sub. et legatis et alia ista
vel aliter sed ideo quod ibi dicitur sic ex rigida sig-
nificatione verborum tamen de communi usu aliud est ut ibi
et l. aliorum librorum § quod tamen casus i. de l.
iii. et l. labeo de supel. le. et l. cum de lanio-
nis § asina de fun. instruc. ¶ Quid
si testator substituit aliquem sub compendio
iuncta persone vel in etate re an nali-
ter iure directo infra tempora pubertatis secundum ea que
dicta sunt exempli significatur substituit per
verba directa et civilia ut heres esto vel
instituo et tunc sufficiat si semper unica
se esset substitutus ut l. coheredi § fi. ff. e.
sed unica lex et ar. C. de l. l. i. § si ex fun-
do si vero substituit per verba directa non
civilia ut accipiat talis res vel talis posse-
sit .F. talis et similia si filius meus quan-
documque decesserit sine liberis et isto casu
trahitur ad directam substitutionem quia in re-
bus singularibus nulla est differentia verum ex-
ponantur verba directa vel obliqua ut
l. omne verbum com. de l. et insti. de sin-
re per. fi. velut certa patris nisi addi-
antur expresse illa verba talis sit heres
quia tunc secus ut dicto § si ex fundo.
Sed si verba ista adiungantur ex persona
que re dictum in q. pre quid fuerit de hac
substitutione facta per verba communia Sed quid si
testator compendiose substituit per hec verba
quandocumque sine liberis decesserit lego talis
bona mea videtur quod ista sint verba directa
et sic infra tempora pubertatis trahantur ad directam
pupillarem nam verbum lego trahitur ad in-
stitutionem heredis ut l. verbis legis de v.
sig. et l. filium § legata quieta l. i. in
prin. de l. [illegible] ve. l. mulier §
fi. ad treb. et hoc puto verum pro hoc
apparebit rursio ad contrarium sed cum ex [illegible]
sima significatione verbum lego trahatur ad institu-
tionem in suo autem usu non trahitur sed
est species distincta ab actu heredis ut dicto
l. verbis [illegible] usu stare debemus
dictum est fateor tamen quod verbum lego est
verbum directum in dubio ut l. lucio § i. de l.
ii. et non dico quod sit directum ad ipsum legem
attinet ideo dic quedam sunt verba directa
que habent a iure civili significationem
ut trahantur ad institutionem ut verbum in-
stituo et verbum heres esto quedam habent
significationem separatam a iure ut verbum
lego quedam vero habent specialem significationem
ut verbum accipiat verbum moriatur et verbum

sit talis ut ex predictis apparet ¶ Sed pone
quando est ista compendiosa substitutio sit per
verba mere obliqua et isto casu secundum omnes
ista substitutio est omni tempore fideicommissaria
et invicem non excludit et non recipit bona
pupilli et filiadia [?] de hoc habetur ut l. cohere-
di § cum filio ff. e. Sunt autem verba ob-
liqua ut restituo ut dicto § cum filio
Sunt et alia ut l. fundi trebatiam
de usufructu le. et l. dictum ¶ Sed quid si
testator dixit quandocumque filius meus decesserit
sine liberis volo quod bona mea dentur vel
distribuantur inter pauperes etc. per meos fidei-
commissarios an ista substitutio sit fideicom-
missaria tempore pubertatis videtur quod omni tempore sit fi-
deicommissaria cum verbum dentur et distribuantur
sint mere obliqua per dictam l. fundi. Contrarium
est verum nam in huius verbis per pauperes [?] intrare [?]
subintelligitur tale verbum quandocumque sine li-
beris decesserit ita quod mei fideicommissarii
accipiant de manu sua et dent ut l.
alio in fi. [?] de alimentis [?] et cy. le. et l. cle-
mens § mediam de peculio le. et dictis expresse
ut § si quis autem in auth. de ecc. ti. Sed
istud verbum subintellectum scilicet accipiat re-
fertur ad administrationem bonorum trahitur ad
directam pupillarem ut ... probatur et plures
indeterminate c. i. de testa. et in l. huius verbis
in prin. ff. ... Pro hoc videtur esse tex. in
c. cum tibi ex. de testa. ubi dicitur quod cum non
est alius heres institutus isti fideicommissarii
habentur loco heredum. Hoc autem tex.
Rof. [?] in ... ex textu videlicet id quod
erit quod sepe contingit et specialiter ... ut
vero aliqua ... pone quod aliquis de
inferiori ... et ... in decretali cum tibi
sicut ergo quando testator nullum alium facit he-
redem dicti fideicommissarii habentur loco he-
redum ita quando testator filio suo impuberi
nullum alium facit heredem videtur facere heredes di-
ctos fideicommissarios. Sed dices tu si invi-
cem ... videtur quod ista interpretatio non debet
admitti quia sicut tacita pupillaris non ad-
mittitur ... invicem ut l. precibus ita nec
admittitur contra invicem ista tacita inter-
pretatio que est ut testator videatur apposuisse
illa verba sive verbum accipiat ¶ Ad hoc
invicem non admittitur tacita pupillaris
de qua testator non cogitavit sed in ...
sunt si de hoc cogitasset nec admitti-
tur vel tacita que continetur in vulgari
ut l. precibus Sed tacita que ex presump-
ta voluntate defuncti colligitur ex aliqua
coniectura vel verbis testantis ista bene
excludit invicem ut in l. precibus in glo. sup.
v. omnis et in l. in testa. inst. c. de milit. tes.
sed ista est [illegible] ... Sed quid si dixerit
testator Si filius meus decesserit sine
liberis tunc bona mea dentur pauperibus

nec dixit per quas videtur quod idem quia episcopus
est executor legitimus qui habet potestatem eandem
quam haberet fideicommissarius nominatus ut l.
nulli et l. si quis ad declinandum de epi.
et cle. et sic episcopus tenebit locum heredum ut
dictis l. Sed contrarium credo quod ista substitutio
sit fideicommissaria omni tempore quia facta est per verba mere
obliqua ut dicto § cum filio nec obstat quod episcopus
est legitimus executor et tenet locum heredum
quia episcopus tenet pauperum et si quidem pau-
peres sint instituti tunc episcopus tenet locum
heredum ut dicta l. si quis ad declinandum.
Si vero pauperibus est legatum vel fideicommis-
sum locum heredum episcopus non tenet sed potest intentare
actionem pro hoc legato nec per illa verba
intelligitur in persona episcopi quod accipiat de manu
propria ex presumpta voluntate defuncti ut supra
dixi in principio quia illa executio pertinet
ad episcopum mere ex iuris dispositione contra voluntatem [?]
voluntatem defuncti etc. Si dixit contrarium ut
dicto § si quis autem de ecc. ti. et ideo non tenet
locum heredum sed solum actiones intentabit que
competunt ipsis pauperibus ¶ Quid si testator
dixit volo quod bona mea vendantur et pre-
cium eorum detur pauperibus per fideicommis-
sarios an hoc oriatur directa in tempore
pubertatis videtur quod non nam testator precepit
duo primum quod bona vendantur et in hoc non
aditur per quem ... precepit quod precium inter
pauperes per suos fideicommissarios distribu-
atur et ergo primum actum debeat fieri per
heredem vel episcopum ex l. dispositione videtur quod sit fideicommissaria
quia de manu alterius precium fideicommis-
sarii capiunt et credo tunc contrarium quia
illa verba ultimo posita declarant verbum
dentur et verbum vendantur ut l. nulli
et titulo de condi. et demo. ¶ Quid si
testator dixit volo quod bona mea vendantur
et precium distribuatur inter pauperes quorum
electio fiat per meos fideicommissarios an
ista sit pupillaris in tempore pubertatis quasi illa
verba per meos fideicommissarios ad omnia
precedentia referantur an vero solum electio
ad fideicommissarios et distributio et vendi-
tio remaneat dispositioni iuris communis sine distribu-
tione executoris. Istud ultimum puto verum quia
qualitas que additur verbo declinato per relati-
vum respicit solum suum antecedens ut l. a filio in
fi. de ali. le. nec obstat verba dicunt quorum
electio pertineat seu fiat per meos fideicommissa-
rios intellectum quorum scilicet pauperum verum ad id
tantum refertur per meos fideicommissarios pro-
hoc l. filia et quod ibi notatur per ... impos. le.
et secundum hoc ista erit fideicommissaria. Ideo puto
si diceret bona mea vendantur et precium
distribuatur inter pauperes eligendos per meos
fideicommissarios quia illa verba per fideicommis-
sarios meos referuntur ad principium solum

eligendos | et principium testamenti in rebus | et
personis ut eligendos .i. qui eligentur. ut s.
dixi proximo dicto uersu | nisi ex uerbis aliis § ubi
s. in testamento positis appareat testatorem aliud sen
sisse. ¶ Quid si talis distributio non fiat
de bonis omnibus sed de certa portione .s. cum
Tercio principaliter quero quando substitutio compendiosa
est facta per uerba communia ut per uerba substitutio quod
est communis ut l. precibus an infra tempora pubertatis
ualeat ut directa postea ad fideicommissum tra
hatur uel sit omni tempore fideicommissaria | Re
spondeo istam substitutionem est factam cum [illegible] distinc
tione | ut quia dicat si decesserit infra pupil
larem etatem uel postea quandocumque talis substitutio
etc. | tunc secundum omnes infra tempora pubertatis erit
directa pupillaris postea fideicommissaria hoc
tenet glossa in l. precibus circa finem glossae et omnes
indubitanter hoc tenent quando fit sine temporis
distinctione et in hoc sunt opiniones. quia glossa in l.
precibus | et hic tenet quod omni tempore sit fideicommissaria
Idem azo in summa Idem Ja. de bel. et glossa
in c. Raynaldus extra de testamentis et Jo. an.
glossa antiqua in dicto c. si pater de testamentis Idem
Ray. et Mar. sy. et est communior pars le
gistarum | et eciam decretistarum. Alia glossa in ista c.
fine magne glossae. tenet contrarium quam tenet Ja.
de are. etiam distinctione temporis ut ex in l.
precibus et Jo. an. hodie in c. de testamentis li. vi.
Argumentum eciam hoc primo inducamus pro ista
parte quod ualeat directe infra tempora pubertatis
postea non fideicommissum illud quod [illegible] et [illegible]
atur secundum diuersitatem temporis uariatur uariatio
tempore ut l. pena [illegible] § ne nulla ad l.
falc. et l. [illegible] § uxori ff. de l. ii.
et C. de [illegible] l. pubes ita in proposito ista
substitutio que diuersa tempora respicit cum
[illegible] tempora pupillaris etatis ualet ut pu
pillaris deinde ut fideicommissaria. pro hoc l.
[illegible] ne uerbis de ueteri iure enucleando § pro hoc
[illegible] § [illegible] de condi. et de. et
[illegible] in l. precibus. C. e. pro hoc uidetur ho
die casus expressus in c. i. ex. de testamentis li. vi.
Predicta opinio quod omni tempore sit fideicommissaria
probatur sic ista substitutio est una per omni tempore
et uerba substitutionis ad plura tempora relata
debent illa determinare uniformiter sicut dicimus
in personis ut l. quintus et l. heredibus C.
e. et l. iam hoc. ff. e. | et ista uerba [illegible]
ne de tempore ad personas ut l. uel
singulis et l. si [illegible] etc. Sed ista non
potest esse omni tempore sit fideicommissaria | Patet
quia esse diuisio uoluntatis ut l. cum qui [illegible]
de his qui ut indigni Et si ab initio esset
directa et postea efficeretur fideicommissaria
fieret uoluntatis diuisio etc. Contra hanc per
hoc l. dic. § inde queritur ff. de ar. le. ubi
dispositio debet esse communis et uniformis | Preterea una
et eadem res non debet diuisa [illegible] censeri Ista
sunt argumenta opinionis et omnium Et habita opinione

sumat Ray. Tercia fuit opinio Ja. de are.
qui indicat distinguendum inter illas opiniones ut
dicamus sit aut ista substitutio compendiosa
sit aliqua temporis distributio | ut si filius
meus sine filiis decesserit talis substitutio
et tunc potest esse uera opinio glossae in l. precibus
et eciam sequentium | quando apponitur in hac
substitutione distributio in tempore | ut cum dicat quandocumque
eciam decesserit talem substitutio et isto casu
dicat uerum esse opinio aliarum glossarum | Ita sunt
omnes et uerum quod cum sit distinctio temporum .s.
pupillarem etatem erit pupillaris postea
erit fideicommissaria ut dictum est. Sed per distributionem
quandocumque fit distributio temporis ut l. si cum [illegible]
nos in prin. qui. mo. [illegible] amittuntur
etc. pro illud ex [illegible] dispositio uniuersalis in uni
uerso quod similiter in singulari ut l.
sicherius. ff. de le. iii. et l. omnes. C. de pres.
xxx. uel xl. an. et hoc multum tenuit Cy. in
l. precibus | et probat sic fideicommissum qui dirigitur
ad personam debet intelligi secundum conditionem persone ut
l. plenum § equitis de usu. et ha.
et sic per illa uerba relata ad filium infra
tempora pubertatis erit pupillaris postea
erit fideicommissaria et sic consimiliter se
dicat et ita tollit inducentes rationes dy. et glossae
qui dicunt quod una substitutio non debet diui
se iure censeri quia secundum predicta sunt plures
ista opinio non uidetur uera quia sine dist
tinctione rei quod infra pupillarem etatem sic
directa postea fideicommissaria ut dicto c. si pater
de testamentis li. vi. Preterea secundum unam naturam distributionis
in tempore non inducit pluralitatem nisi fiat
[illegible] temporum ut l. [illegible] § duplicatis de [illegible].
ob. ubi dicitur singulis annis quotta l. pluri
bus e. ti. et quod in qualibet causa per dy. dicitur
Item non uidetur quod possint dici plures dispositio
nes ex pluralitate effectualiter | quia aut uno
tenetur infra pupillarem etatem aut postea
et sic unum erit sicut in dispositione alter
natiua ut l. illud .s. qui de le. iii. et quod
no. in l. si ex toto .s. de le. i. et ita locum
in tali actu qui semel possit accedere
dicimus dubito tamen dico in quantum quod
debemus primo aduertere si ex talibus uerbis
per testatorem appositis possimus coniecturare
quod uoluerit infra tempora pubertatis uim di
recte ualere | quod contingit sepe quia cum
si dicat testator quod substitutus capiat sua
auctoritate ex hoc uidetur dicere iure directo
ut l. titia § i. ff. de [illegible] de le. ii.
uel quia si in precedentibus uerbis illud esset
accipit pro directo ut l. si fundus pluribus
§ fi. .s. de le. i. Item quia si testator dicit accipi
at quasi dicat accipiat de manu mea
non enim uidetur detinere liber | quando sua auctoritate
non potest accipere | et sic per per aliud impe
diri ut .s. unde ui. l. unum fatetur in fine
fatetur quod dicit .s. de le. ii. l. meminisse § in fine
in fine § Uel quia si testator dixit | quandocumque

filius meus decesserit uolo hereditatem meam
totam et integram ad talem uenire quia
tunc hoc non potest esse nisi ex mente pup-
illaris directe quia aliter subtraheret lumina et
trebellianicam / et ideo erit directa directam ar. l.
in testamento in fi. C. de testa. mi. vel quia si
dicat omnia bona mea volo peruenire ad
talem quia eo ipso quod dicat omnia nichil
excipit ut l. iulianus in prin. ff. de le. iii.
vel dicat perueniat sine aliqua diminutione
et tunc excludet trebellianicam / quia est pupil
laris tacita ex voluntate presumpta ut l. ff.
tibus in glo. sup. verbo oid secus si dicit
peruenire uolo omnia bona mea mobilia
et inmobilia / et non dicit iura et actiones
quia tunc videtur instituisse in certis bonis quia
actiones non sunt bona mobilia uel inmo-
bilia ut l. quintiberonius § fi. ff. de peculio
et Ja. de are. in l. manentum de v. sig.
et Spec. in ti. v. ho quero de stat. et
missione et l. adimo. pro .j. de re. mil. Quia
aliquod illorum uerborum non apponitur in testamento
sed simpliciter loquitur testator ille cum de volun
tate testatoris est dubia uel de eius voluntate
apparet dico quod debemus inspicere si quidem
nichil est in medio et tunc interpretor pro
mente tamen in benigniorem partem et erit
omni tempore fideicommissaria ut dicimus in l.
qui duos de re. dub. et quod non inhar
glo. et in l. precibus et hoc cum intellectu
expresso omnium qui dicunt hanc substitutionem esse
fideicommissariam omni tempore .s. quando nichil est
in medio quod intelligo sint substitutionem
filii testatoris penam qui ex presumpta volun
te defuncti intentum excludunt ut non per
glo. in l. precibus . C. e. in ult. glo. et dicitur
in l. luna . j. c. ubi glo. dicat facit quod
dec. dicit in l. fi. C. de inst. et subst. =
Dices tamen hoc est contra l. precibus ubi primo
est directa postea est fideicommissaria et est nichil
in medio sed ibi est speciale in testamento militis qui
potest substituere directe omni tempore et
hoc probatur quod l. dicat etiam oblique et
nichil est in medio Sed si esset paganus tunc esset
omni tempore fideicommissaria Contra preterea ff.
e. l. de testa. li. xi. ubi nichil est in medio
et tamen valet nisi directe nisi tempore pub
tatis sed verum est quod ibi fit illa substitutione
per uerbum directum ut ibi no. in prima glo.
super verbo filie sed ista l. loquitur quando fit
per uerbum commune et sic patet intelligitur quod de mente
alterius accipiatur sed quando est uerbum directum tamquam
est uisibile quod alteram accipiatur Ista autem presumptio
non cadit in omnibus in quibus tacita pu-
pillaris admittitur contra mentem ex presumpta
voluntate defuncti Idem dicendum probatis per
substitutionibus predictis quod de mente dixi intel
ligo etiam si esset in medio aliquid illarum personarum

contra quam dixi non admittitur tacita pupil
larem ut dixi in mea tertia pupillari
Si non mater neque aliqua illarum personarum
esset in medio tunc dicendum saluo meliori con
silio ut in hoc et in aliis semper quod si de
cessit in pupillari etate erit pupillaris
directa postea autem fideicommissaria hoc probo
per rationem quam feci .s. quia uerbum quod per se
habet ad plura trahi potest indicatur in dubio esse
prolatum ab initio ut ostendit singulos effectus
ut l. iii. in fi. j. de adi. le. et l. heredi. dicat
el. primo de condi. et de. et l. sed et iuliani
s. ad macedo. et l. qui res post pri. de so
lu. Aut ergo ille filius decessit in pupil
lari etate et non hoc verbum prolatum ac si
dixisset testator si in pupillari etate deces
sit Si uero postea decedat verbum prolatum pro
latum in fideicommissum et sic videtur illa substitutio
uniformis quia lex que semper certa est
facit istam substitutionem ab initio pupill
arem ex post facto fideicommissariam et ideo
non variatur ex tempore sed est uniformis et
in verum casum potest competit et per hoc patet ratio
ad contraria Dices tamen per hoc non respondet ad
rationes . l. iam hoc iure quia uerbum substitu-
tio prolatum ad plures personas intelligitur
ut uniformiter illas respiciat ergo idem in
tempore sed non est verum quia substitutio bre
uiloquia relata ad plures personas pr
in duobus casibus competit quod cum si unus
repudiasset hereditatem certe alter succ
cederet ex uulgari posset tamen ille
idem decedere infra pupillarem etatem et
sic est expressus de pupillari tractatum et
sic habet diuersos effectus in duobus temporibus
concurrentes sed hic est semper uniformis
et habet eundem effectum ergo etc. Item quero
nunc pro eo quod dixi quod si hec substitutio fiat
cum temporis distinctione infra pupillarem
etatem continet pupillarem substitutionem
absque dubio Sed quid si dixi substitutio
tali filio meo impuberi si decesserit sine
liberis utrum per hoc uerbum indicatur impuberi
etate limitasse ut uideatur hec substi-
tutio non extendatur Jo. an. quod non nam illud
uerbum impuberi non adiectum causa demon
strationis ut dicitur C. si pro. de testa. li. xi. ut
ipse etiam no. et allegat C. Raymundus de
testa. ubi inde textus Tu uero dicas sic
aut illud uerbum impuberi adicitur uerbo dis
positiuo ut filio meo impuberi talem sub
stituo si decesserit sine liberis / et tunc est
verum hoc quod dicit Jo. an. ut l. mela . in pri.
de ali. et a. le. Si uero ponitur et respi
cit uerbum executiuum ut si filius meus
decesserit filio meo impuberi succedat
talis uel mea bona deueniant in talem
quia illud uerbum deueniant / et succedat est
uerbum executiuum sed demonstrationis causa sit ad
iectum / et tunc presumitur quod sit tunc impuberi

cu(m) illi succedatur ar. ad hoc. in. l. ij. de am(bi)g(uitate).
et ar. le. et l. in delictis. §. si ex(tra)neus de nox(ali).
et l. si nauis de testa. mili. et quod dixi in l.
ex facto in prin. cum glo(sa). s(upra) e(odem). Fallit si
ponatur aliquod uerbu(m) p(er) quod apparet appareat
testatorem aliud sensisse ut puta sine liberis
quia tunc uidetur uoluisse extendi ad substitu(tionem)
post t(em)p(or)a pubertatis et ita p(er) insti(tuta) et e(st) Ray-
nerii quia licet decedat sine liberis non decedere
debet impubes de necessitate et tamen postea
intelligitur ut illud uerbu(m) impubes sit ap-
positum causa demonstrationis. ¶ Quero utrum sub-
stitutio compendiosa facta p(er) uerba com(m)u(nia) con-
tineat uulgarem s(cilicet) si institutus non erit heres
aut illa compendiosa continet pupillarem
quod quin sit apparet ex dictis et continet uul-
garem ut s(upra) e(odem) l. nam hoc iure in prin. aut
non continet pupillarem ut puta quia facta
filio maiori uel emancipato uel alio ut p(ro)
ex predictis et tunc si illo compendiosa erit facta
p(er) uerbu(m) mere obliquum non continet uulgarem
q(uia) illa substitutio obliqua euanescit in-
stituto non adeunte ut l. ille a quo §. si de-
fecto j. ad trebell. Sed si esset facta p(er) uerbu(m) com-
mune continet uulgarem s(ecundu)m ia. de ra. ut dic(itur)
C. in l. p(ro)ximis. Et Ray. tenet hoc expres-
so uerbo nam uerborum significatio hoc importa-
bit cum si filius meus meus decesserit
sine liberis uel quandocumque quia intelligitur sine
decedat in uita testantis siue non siue ante
testamentum siue post ut l. ij. in fi. de adi. le. et
l. hec condicio. §. fi. de condi. et de. s(ed) dictis
casibus sine dubio dicta substitutio non potest
uulgarem. ¶ Contra hoc uidetur l. heredes mei §.
cum ita ad trebell. ubi sunt p(er) uerbu(m) com(mun)e per-
ueniat semper uidetur fideicommissaria s(ed) illud potest
adita hereditate ex uoluntate. ¶ Ego opp(ositio) ad predictam
et uidetur quod hec substitutio compendiosa non con-
tineat nisi uulgarem tunc et nullo modo
trahatur ad fideicommissariam ut l. cum hoc
modo in prin. s(upra) e(odem). ut ibi dicitur quod breuiloquia
facta p(er) uerbu(m) substitutio continet a(liquando) non
uulgarem et idem in compendiosa se intelligitur
sit. Et quidem substitutio compendiosa est
facta p(er) adiectionem temporis imp(er)ceptam p(er) dictam
tam quandocumque tunc sine dubio continet fideic-
ommissariam post aditam pupillarem quandocumque
ut dixi s(upra). Idem si non est apposita dictio quandocumque
s(ed) alia dictio que de sui natura temporis tractum sig-
nificat ut decesserit sine liberis s(ed) non dicat
quandocumque quia tunc requirit tractum temporis ut sem-
per non decedat sine liberis et tunc continet
fideicommissariam ut dicit l. heredes et
dicto. C. j. de testa. et facit l. p(ro)bal. ¶ Sed
si dixit testator filio meo tale substi-
tuo nullo adiecto quod requirat trac-
tum temporis tunc ista substitutio non esset
compendiosa s(ed) uulgaris tamen uel pupillaris
si esset facta filio impuberi ut l. centurio
§. 1. s(ecundu)m unam enim positionem de lib. et po-
stu. approbatur in l. iam hoc iure. §. 1. s(upra)
e(odem). ¶ Quero ulterius quid si substitutio
compendiosa sunt in re certa p(er) uerbum
commune facta ut puta si filius meus decesserit
sine liberis substituo ei titium in tali fun-
do uel talis fundus p(er)ueniat ad talem dico
quod uerbu(m) com(mun)e adiectum certe rei uel quantitati
uidetur trahitur ad institutionem ut l. ex(tr)a-
§. et gratiano j. ad trebell. hoc tenet dy-
ibi p(er) §. aliud quoque capitulum committe. §.
ceterum. C. e(odem) in aut(entica) ut cum de app. cog(noscitur).
Et hoc non ad. q. Si testator instituit filium
in certa quantitate et si decedat sine liberis
uel pr(e)ter quandocumque uolo quod dicta quantitas re-
uertatur in talem quia tunc non continet pu-
pillarem quia est facta p(er) uerbu(m) com(mun)e idem si di-
cere quod illud uerbu(m) est directum quia non est de
directis et ideo non trahitur ad institutionem
ut s(upra) dixi. ¶ Quero ulterius quid si hec
substitutio p(er) uerbu(m) com(mun)e fiat in rem certam
sub nomine quote an trahatur ad directam
si quidem totam hereditatem diuisit p(er) quo-
tas in plures personas tunc est p(ro)inde
ac si unum tantum in certa substituisset sta-
assignatis portionibus s(ed) non apponatur
heres esto unum hec institutionis ut l. 1.
§. diuus aut(em) p(er) ius s(upra) in l. Cum autem
tantum portione alteri assignasset et in
alijs nulla substitutione fecisset tunc no(n)
institutio non trahitur hoc probatur cum
p(er) l. cum aut(em) j. de le. ij. hoc est probatur p(er)
uerbu(m) com(mun)e trahitur ad institutionem quia sic
nullus est alius uoluntatis heres in testamento
ut l. huius uerbis in prin. et ibi no(tatur) s(upra) in
l. Et hic alius heres est s(cilicet) p(ro)pinquis intesta-
tus et heres eius post mortem sua(m) est-
hic aut(em) instituit uidetur testator uoluisse
se ex herede p(er) illud uerbu(m) com(mun)e et quia
sibi totum non assignauit ar. de le. l. cum
aut(em) et ibi dictum. ¶ Quero ulterius quid
si testator dixit si filius meus decesserit
sine liberis bona mea deueniant ad tales
an hoc substitutio ualeat in filijs fi-
liorum. Ista q(uestio) fuit de facto Ray. Rogerius dixit
quod non quia testator uel eis reliquit stab-
ilitatem ut ex testamento succederent p(ro)pter
eorum ut no(tatur) s(upra) in l. 1. lucius quod eos non
ponunt gratuite p(ro)pter ut l. sed et si sic
§. 1. et ibi no(tatur) uel longa j. de le. iij. ia. de
bel. Contra uos aut(em) dicunt sic aut fi-
deicommissum relinquitur ab ipso filio primo
instituto s(ed) sub duplici condicione alter-
natiua ut puta si decesserit sine liberis
uel eorum filij sine filijs et tunc ualet
quia ille grauatur qui honoratur s(ed) q(uo)d
heredis istius primi filij existit illa condicio
ut l. cohered. §. cum filie j. e(odem) ti. de condi.

legatum sub conditione. Si vero relinquatur
nominatim ab ipsis filiis filiorum tunc non va-
leret relictum per dictum l. si et si sit g.
-ret et hoc tenebit Azo et Ray-
cogitatum quod pro possessionis institutione quasi li-
centia valeret fideicommissum ff. ad l. fal.
et si sit et necesse quod ibi filii filiorum non
habeant ex dispositione testatoris primum nisi ex
quo illos filios filiorum gravavit ut eis
reliquisse ut l. denique § initium de pe-
le. facit in l. alio in fi. prime glo. j. de
al. et c. l. Z hoc indicio tex. optime
faciente j. de ap. l. l. si cum ... in princ.
no. ab l. lucius pallam quia ibi non quod ...
norum quam ipsis filiis filiorum nullum ...
impositum et aliis secus ut dixi s. non du-
bitatur cum illud onus sit adiectum
vel filio instituto primo vel eius filiis
ff. tenendo primam opinionem quod fideicommissum
ab eis relictum non valet quod in dubio de-
beamus dicere ab eo relictum a quo valere
ut valeat magis res potius quam pereat
ut l. quotiens de re. dub. probatur in l. si ser-
vus legatus § qui manumittit j. de le.
j. et l. fi. C. ad treb. Sed tenendo opinionem
quam primo tenui s. quod ab utrisque posset re-
linqui dic ut colligitur ex his que dixi
l. qui duos s. e. et ex his que ibi notat
glo. ¶ Quarto principaliter quero Supra expedi-
vi quando relictum est verbis vel mere obliq-
uum. Sed quid si apponuntur due ex his
verbis dic quod apposuit quivis illa in
persona unius quia dixit si filius meus de-
cesserit sine liberis talem sibi substituo et
eum sibi heredem facio vel bona mea ad eum
perveniant et in his eum heredem instituo et
filia et idem eum pervenire indicabo ac si
tota institutio esset facta per verba mere di-
recta quia illud verbum est et ambiguum de-
claratur per adiunctum arg. l. si fundus plu-
rium in fi. j. de le. j. et l. nec adiecta
eius ... s. e. per scr. vel melius verbum
directum stabit in sua significatione quia
verba trahuntur ad fideicommissum ut si ali-
quid operatur adiectio dictorum verborum et tunc
erit in electione substituti vel capere ex
directa vel fideicommissaria vel in testa. j.
de manumiss. te. et l. recusare § Titius
ad trebell. Idem si testator dixit post factam
factam substitutionem volens eandem sub-
stitutionem vale vulgariter et pupillariter
et per fideicommissum quia tunc esset clara sub-
stitutio ut dictum est. Idem in quantum modi dic-
testator si filius eius decesserit sine
liberis Titium instituit et substituit tunc
tamen verbum instituit sit directum ut s. e. l.
in princ. et l. pater filio et l. i. in princ.
s. e. t. vulgaris ... ad hoc facit l.
pla. de ver. signif. Idem pro ... si

testator utitur duplici verbo uno per verbum directo
et alio obliquum ut dicendo sic Si filius
meus decesserit sine liberis volo bona mea
devenire ad Titium quem substituo et fideicom-
missum quia substituit in verbum directum et fideicom-
obliquum quod d3 intellectum ut sit utrumque et sic
sit clara substitutio ut probat tex. in dicta l.
recusare § Titius ad trebell. ¶ Quinto quero
predictum quid si verbum directum in substitutione
apponitur post se heredem per modum dispositionis et
per modum demonstrationis ut cum dixit te-
stator si talis filius meus decesserit sine
filiis tunc ei substituo Titium in fi. adiecto
meum heredem quem postea instituit heredem sed sic
nam illa verba meum heredem ponit intellectum
eorum et in textu non quod dixi s. quod in dic-
dico quod in dubio debent intelligi demonstra-
tive ut l. fi. C. tam de libe. le. ¶ Quero
ulterius quid si in persona duorum apponi-
tur predicta verba duo sive Illa te territa
quod ad hoc se supponatur unum verbum simplex
quod verbum est adiectum circa portionem non simul
ad institutionem ubi esset alius ultimus heres in
testamento al secus ut no. in l. his verbis in
princ. s. t. j. et in aut. de her. et fal.
§ si vero nulla in glo. super verbo relicto
hoc premisso quod testator unum substituit
directe vel per verba directa et alia simpliciter
alium per verba communia in eadem portione tunc sub-
stitutus simpliciter erit substitutus directe Sed
substitutus per verba communia erit oneratus fideicom-
misso per rectum predictum quasi non potest esse
ad substitutionem cum alius sit institutus ita
quod unum instituit directe in eadem portione
alius per verba communia in residua portione
et tunc fiet quod nihil potest ad directam illa
fit per verbum commune quia in ea portione in qua
admittitur nullus alius esse heres insti-
tutus potest et per ea que dixi quando testator
unum substituit in eadem portione per verba di-
recta et simul quia verba directa non in
similia quantum in proposito modicum diffe-
runt actibus alium substituit per verba
mere obliqua in alia portione vel non
substitutus per directam capit iure directo et
ut l. coheredi § fi. j. e. alius erit fideicom-
missarius in portione ei relicta quando
unum substituit in eadem portione per verbum
commune alium per verbum mere obliquum et tunc
puto quod totum illud substitutus debeat censeri
fideicommissarium quod glo. facere videtur
et omnes qui dicunt quod verbum commune se habet ad di-
rectum dicunt unum quam addit primus ultimus verborum
et alius non est heres ut dictum in l. his ver-
bis s. de here. insti. non aut. addit. verbo
Si vero illa portio est relicta per fideicommissum

ex p̄sse. Ita ut uno u̇bū dubiū et obscurū
inter̄ptetur fideic. ut dat. l. si pluribus plu
rium inst. Et quia constat testatorē volu
isse ius p̄mi hr̄dis remanē eo q p̄ mor-
tem suam reliquit fideicōmissū nec
relinquit ab ista qm erit substituta
in ea porcōē p uu̇bū erē quāz apponitur
in p̄sona duisōr. v̄ba coīa quos substit
uit in ehis p̄ porcōnibus dimidio hr̄di
tatis inter eos et hec sine dubio trahit̄
ad institucōm quia dimisio hr̄ditatis p̄ p̄ter
licet nō adiciat. heres esto ad institucōm
trahatur ut l. i. § diuus. ff. ii. l. ¶ Quid
quid si in medio testam̄ relinquo certa le
gata singularia deinū dixit residuū
uero bonor meor uolo ad tale p̄uenia
re. Nō p̄t illa legata substitutis viti
fia p̄ uerbū residuū ut. nō aleat. sz re-
maneat in suis uiribus ac si eēt heres in
stitutus ut. l. ii. C. de hr̄. inst. ¶ Expe-
diuis de ista porcōne ueniō ad alia/
¶ Quoū et ulciā p̄ma. ē uidendū dixi-
ff. q quedam sint uerba direct̄ quedam
obliqua et quedā coīa vide henr̄ de hns
et quibusdam aliis de quor nā dubitat̄.
Et p̄mo uidamus regulas dico q v̄bū di
rectū ē illud q de sui natura hoc importat
ut ille cui relinquitur de sua manu acci
piat nec in alicuius fam̄ trahit̄ aut p̄
batur in l. eam quā in glo. sup uerbo
directū. C. de fideic. et in l. oīe uerbū
C. coīa dele. et hoc ē q dico q u̇bū hr̄s
esto ē v̄bū directū ut dicit glo. in l. p̄
tibus et ff. ii. i. l. i. et p̄ contrahit. ii. quia
ip̄e testator facit nō disponit ut alius
faciat in totū q si disponat ut alius
faciat ut uolo q tale hr̄de recipiat sī
erit fideicōmissum ut l. p̄t filiū. § fi. p
dele. iii. et l. lucius. § fi. e. ti. Idē si di
cat rogo ut tū hr̄dem faciās ut l. ex
facto in p̄n. ad treb. et l. filiusfāl.
§. uc quus hr̄dem q. dele. i. p̄n tamen ē
v̄ba direct̄ / quedā sunt v̄ba direct̄ et ca
milia / quedam nō ciuilia / sz direct̄ et cā
ue gemma ut ff. dixi et hoc de directis
quedam sunt u̇ba obliqua et ista sunt
fam̄ alicuius quā testator requirit̄ ut p̄ba
in uerbo restituatur in l. cohr̄di § cū
filia. q. e. et quasi p̄ totū ti. ad trebell.
hoc p̄batur in uerbo detur ut l. fundi
trebaciani de usufr. Idem de u̇bo red
datur ut l. cū quidam q. dele. ii. et l. u̇bū
reddendi de v̄. sig. Quedam sī u̇ba
coīa ut ea que p̄ut hr̄e utraq̄ sig̃ncaz
uel q quis de manu sua accipiat uel
de manu alicuius ut ponit ex̄ glo. // Sz
quare u̇bū substituo nō sit ita u̇bū directū
sicut instituo dic q ē v̄bū magis generale

quia quocūqz mō quis in loco alicuius
ponatur dicitur substitutus adeo q in
legatis singularis / ut l. lucius cū dualb)
l. sc. ff. ii. i. et C. de cadu. toll. § in primo
et § p̄ pō sz nō ē ita in uerbo instituo
¶ Modo hiis regentis p̄missis dubitat̄ de qui
busdam aliis et p̄mo de u̇bo p̄ueniat an
sit directum uel cōe uel obliquum et q sit ob
liquū vr̄ cauis in l. hr̄des mei § cū ita
ad trebell. et l. hr̄dibus § fi. e. ti. Iūgitur
q sit directū in l. ii. § p̄uenisse de hr̄d
ven. et l. hr̄des mei in p̄in. ad trebell.
et oīs l. que loquitur de substitucōe
facta p̄ u̇ba quidquid ad eū p̄ueniet
ut l. cū virum. C. de fideic. et l. balista
cū l. se. i. ad trebell. et hoc vr̄ tenere
Iunior ut Raymundus in glo. sup nō
denemus ex. de testa. Ego dico q sit
cōe p̄mo ex p̄dcīs appet quia in obliq.
et in direct̄ reperitur sz ē cōe hoc etiam
app3 ex regula p̄cedenti quia sine de
manu alicuius sine de manu mea direct
heat dicit̄ p̄uenire direct̄ ¶ Sz dicit̄
de u̇bo p̄tineat et uī q sit obliquum ut
l. fideic. § filio. q. dele. iii. et l. i. C. de
pac. int̄ emp. et ven. ubi exponitur
p̄tineat. i. restituatur ut l. lucius §
p̄tineat. i. restituatur ut l. lucius §.
filia q. dele. ii. et ibi. dy. Iūgitur q direct̄
sit et trahatur ad institucōm hr̄dis ut
l. licet. C. de pac. Ex p̄dictis dico q ē v̄bū
cōe ut l. u̇bum p̄tinere de v̄. sig. Nec obstat
§. filiam ubi interp̄tatur fideicōmissū in
dubio / quid illud in relicto singulari /
uerba coīa nūqm ad institucōm trahūt̄
nec etiam v̄ba direct̄ ciuilia ut l. oīe
uerbū. C. coīa dele. et dixi ff. ¶ Tercio
dubitatur de u̇bo habeat q uī directū
quia hr̄e ē ius dnī uel possessionis n̄ aut
dr̄ hr̄e qui hr̄ p̄ executor ut l. inpte
um. § hr̄e de v̄. ob. et l. hr̄e de v̄. sig.
Sz in fideicōmissis quis dz petē ab alio
g̃ ē cōe. et hoc vr̄ sentire azo. in summa
de hr̄di. inst. post p̄in. uiğrm q sit
obliquum ut l. fideic. § filio. q. dele. iii. Ex
p̄dictis satis possumus dicē q sit cōe p
hoc facit reḡa p̄cedens / quia siue a me siue
siue ab alio hcam. habē dicar. ¶ Quito
dubitat̄ de uerbo remaneat uerū sit
cōe et vr̄ q sit quia dicit si heat et
restituetur ut l. cū si cū aū. C. de donac.
cū imp. et l. p̄tor in p̄in. et q ibi
nō sup u̇bo remaneat q. de coll. bo. Idē
in u̇bo redeat ut puto lz alibi uideat̄
accipi p̄ direct̄ ut l. si duobus de testa.
mili. ¶ Quinto dubitatur de u̇bo succe
dat et uī q sit v̄bū directū ut in Rub.
et l. i. et. ii. C. coīa de succ. et in plu
ribus aliis l. et l. si abductū. C. de furt.
et l. si in p̄sona. C. de fideic. et l. quicūqz

ad. l. fale. cum filiibus Com. credo q sit
verbum comm. ut. l. no. cum in prin. ff. de fideic.
li. et. l. vsitatum. ff. si. cer. l. se. ff. ad treb.
ubi de q ex testo est sumo p hoc vi. argu.
in. c. Raymundi. ex. de testa. Sexto du
bitatur de verbo convertatur. quod est obli
quum ut. l. iii. C. de pat. vit. emp. et ven.
Sed credo q sit idem quod. s. dixi in verbo
pertineat et p hoc e glo. no. ff. de donat.
l. i. in fi. magne glo. et facit. l. lucius
ff. t. eo. heredes ad trebl. Septimo dubi
tatur de verbo devolvatur et vi. q sit
directum ut. l. de cuiusq. pane. C. de legi. he.
et. l. lucius. ff. eo. c. et C. de in. de li.
l. si infanti. sup. verbo devolutus dixi q e
comm. ut. l. n. et quod ibi no. de alii. et. ca. l. et
qd ibi dixi. Octavo queo quid de verbo
accrescat et vi. q sit obliquum ut. l. codi
cilli de usufruc. le. In contrarium q sit di
rectum C. qui no po. par. in rubro et ingres.
et. C. hius iii. C. de cadu. toll. et e verbum
aptum ad oprehendendum bona impuberis ut
l. qui p. in prin. de acqui. he. et hoc
puto verum nisi cum aptatur ut quis capiat
de manu alterius no obstat. l. codicilli q
ibi in codicill. ubi si cetera verba directa tra
hentur ad fideicommissum ut. l. scevola. la.
ad trebl. Nono queritur de verbo ma
neatur tex. et glo. est in hoc. c. si pr.
de testa. quod e verbum directum quia dicit
moriatur tali. s. directo ad talem per
veniat puto tamen q verbum hoc et precedens
et tertia verba similia ut illa duo. s. here
esto et instituo no sunt omnia sed mag.
tota iuris gravium. Vlterius queritur de il
hec substitutus firmatur et cum dixi volu
s. qui ista substitutio continet vulgarem
quamque pupillarem quamque aliis dic. ut. s. dixi
p materias vulgarem pupillarem et aliarum
substitutionum de substitutione de quo loquitur
l. scevola ad trebel. diximus ibi. Bar.

Siquis eum. Si frater
legatarius substituatur pupillo e
vanescat legatum in conditionibus cuiusque
h. d. hic dic. q in hiis testis et sic dicit
q patris et filii sunt plura testamenta. Sed
con. de. l. patris et filii. q. c. ff. eo. ut in. l.
contra diximus. Ulterius op. insti. de adi. le.
p totum ubi dic. q no refert an codicilli
sint confirmati vel no. Sed. q dicit hoc
confirmati subaudi maxime. Dicitur
hic legatum rei exempte queo an videatur
in continenti an expectetur eventus con
ditionis substitutionis dicit glo. in quarto
ii. vide glo. que incipit sub conditione
etc. glo. precedens dicit contrarium q expec
tatur eventus conditionis casus e in
l. si frater cons. in fi. ff. e. et. l. post mor
tem. ff. fi. ff. de le. ii. secundum Ja. de are. Bar.

Si eum suo. Rupto testa.

prius rumpitur pupillare et remanente pri
no remanet pupillare. h. d. tex. ubi in
tervat dic. et filium iam natum preteriat
Advertatis ex duobus modis dic. h quod
potest quis facere testamentum sibi filio et diversis
horis contiuo immo debet fieri uno contextu
ut. l. heredes palam. ff. fi. s. de testa. Sentit
hic quidam quod dicit alia hora s. con
tinuata et sic factum sine intervallo uno con
textu. Tu dic. quamquam est unum testamentum omnia
et tamen debet fieri uno contextu ut dicta. l. he
redes palam in fine quamquam e unum testamentum uno
respectu. sed alio respectu dicitur plura testamenta
ut in casu proposito ut videbitur. q. e. l. patris
et filii et nisi potest fieri uno contextu
sed potest fieri diversis horis in qualibet tamen
per se nisi adhibitis lamnis testibus ut h. dic.
Queo verum sit differentia a quo incipiat vel
a paterno vel a testamento pupillari glo. dic.
q sic quia cum sit diversis horis debet incipi a
paterno alias pupillare no valet si fieret
uno contextu nisi dic ut dixi in. l. ii. ff.
prius autem. s. e. Pretendo dic. hic si vi
vo se filius decedat et quero an ista verba
si vivo ro. etc. fuerint verba testatoris
facientis institutionem sub illa conditione
an vero sint verba legis recitantis secundum
glo. dicit utramque lectionem posse esse veram
Sed prima op. posita in glo. q ista verba
sint testatoris no placet quia secundum hanc tes
tamentum no esset ruptum et filius no esset
pretermissus nam cum expresse amiserit sub
conditione si filius vivo moriatur pro
ut instituere suum filium ut. l. si quis ita here
s. n. i. et e casus secundum unam lectionem in. l. cohe
di. ff. fi. ff. e. et. s. de libe. et post. l. gal
lus in prin. vel subaudiendo ut glo.
alia tenetur et est tex. s. n. l. l. cum testato
in prin. no cavillando tex. p hac op.
facit ar. optimum. l. si ita stipulatus in
prin. de v. obl. l. quare tene. lec. secundum
hic positum q ista sunt verba legis et
exponamus si. s. quando ut dicit glo. secundum
quam lec. habes q filius iam natus pretermissus
licet vivo testatore decedat tamen testamentum
no ut confirmatur de hoc tamen plene
habes in. l. postumus in prin. s. de in ius.
testa. Iuxta. l. in eam querit glo. h quid
si pretermissus est filius postumus qui natus
vivo testatore decedat an rumpatur supra
testamentum glo. q no quia secundum testamentum confirma
tum de iure pretorio ut possit peti bonorum
possessio secundum tabulas ut dicta. l. postumus in prin.
de in ius. te. et ideo primum no rumpitur quia
ad hoc ut primum rumpatur p secundum requiritur
q ex eo potuit adiri de iure civili ut dicta.
l. cum in secundo de iniu. te. probatur in. l. si filius
qui in potestate. s. de li. et postu. vide glo.
que incipit sub hac conditione glo. ista
nulla dicit in casu in quo loquitur ut ex
testo secundo in quo postumus est pretermissus posset
fuit hereditatem adiri de iure civili ut puto

nō nato postumo ꝯ ꝑmū rūpit ut ·l·
·i· et ·ii· ff· de in ius· te· et est casus contra
istam glo· in ·l· postum· §· sz et si contineret
ff· de in ius· te· et sic glo· male dicit qz
potuit adiri hereditas de iure ciuili Roe
aut potest in glo· includit intellectum in filio
iam nato p̄terito et probat p̄ casum ·l· si filius
qui in potestate· ff· de li· et pos· ¶ Sz quo
quid si pm̄ testm̄ est tale ex quo sic infrā
peti bonorum possessionem sm̄ tabulas Ex alia in
est quia post eam p̄teritionis ut quia sunt
aliquis institutus sub condicione impossibili
qua p̄terito rumpitur uel ex alia causa deficit
dicatur ut dixi in ·l· cū in fō· ff· de in ius·
testa· rescripsi in mā uulgaris substitutionis
Tene ergo mentem istius glo· ad duo p̄imo
quod postumo p̄terito et mortuo viuo testatore
de necessitate deuenitur ad sm̄ tabulas ut ·l·
postumus in prin· de in ius· testa· ¶ Sc̄o
nō quod ad hoc ut p̄imū tollatur p̄ sm̄ est
necesse quod hereditas possit adiri de iure ali
hoc exclam in ·l· cū in fō· Bar·

Substitutum videtur hic quod filius
postumus filio substitutum pt vide
glo· et nō soluit vide eam ad hoc oppo·
glo· et nō soluit vide eam que incipit
dic naui ibi sz ar·ui contra zc· Sz hic intelli-
catur ex postfacto ibi non· qd nō· i·
c· l· si pater· filius· Bar· l· d·

Si servus· Jtem primo ponit
tres casus satis finales in nō sup
ino· dicit hic offert et Cum p̄imo requi
ino· dicit ut· C· de comm
consignacio et deposito ut· C· de comm
sio mutui l· i· dicit dicit quidam male
ius no substituto petitur est ut quod
hic deficit ibi supplentur ut dicitur offe-
rens et deponens ut consignans/ mutu
hius ·l· habet plene expeditum p̄ glo·
in ·l· sz et si sub condicione ·§· si· ff· h· t· ꝯ
hic nō insisto videatur glo· p̄ vos· Bar·

Quando· Si habeo casum ad vnū
glo· quā habitet ff· c· l· Si quis cum infine
¶ Dr hic quod post mortem idem ē zc· Quo
quod debeat expectari tempus mortis lega-
tarii ff· non eiusdem in ·l· si post mortem §· fi·
q· de le· i· sz dz expectari euentum condicionis
substitucionis ibi ipsius mortis nati quod cum
est nouerim ·uz · Bar· l· dector·

Patris et filii· Testm̄ patris
et testm̄ filii quo ad quid habent
p̄ vno· h· d· ¶ Ex quo et inde quod de iure p̄
torio habentur tamquam diuisa testa ut ·l· si tal
§· fi· de bo· pos· sm̄ tabulas· ff· ibi loquitur
qui pt fecit testm̄ in scriptis filio p̄ inten
pacione et cum ei scd̄ quod autem testm̄ habet
p̄ diuis et sic concordat cum fine nō aut
concor· cū eam principio que aut sic di-
uersitas infra dicitur ¶ Jte h̄ dr̄ suffit
ee signatas tabulas patris lz nō filii Cau-
ff· e· l· si quis cū· §· fi· ubi requirun̄ eade
solemnitas in testo filii que sunt in testo pa
tris et dz reiterari in testo filii sd̄ quia

tabule patris et filii sunt vnio continua vna
solemnitas sufficit/ ita lo· hic et quod dr̄
in tex· lz tabule filii signate nō sunt expo·
p̄ glo· duobus modis· p̄imo· i· aptē et nō
signate et inuellatas nō signate· s· scpa
te· ff sunt intra testo p̄uo adeo quod signa
inpressa in testo p̄uo videntur impressa
in pupillari Jta debet intelligi hanc
·l· ut ·l· ad testium· §· fi· ff· de testa· Alio
modo exponitur p̄ glo· i· apte coram homi
nibus p̄sonis ut ·l· ii· C· quemadmodum te· ap·
et hic intellige quod ab intus fuerunt
signate p̄uo cū testo p̄uo ubi debet
intelligi hanc materiam ¶ Quid ar· hac
·l· in ·l·· fi· qui pt facit testm̄ sibi in scriptis
et filio p̄ nuncupacionem an dicuntur plura
testa uel vnū tm̄ Quidam dicunt vnum ex
illo uerbo cum et hoc pz ex p̄imo huius
·l· Alii dicunt et ista ē veritas quod nō vi-
dentur duo testa hoc apparet ex tex· qui
dicit scd et sic ē dcō adiuncte quod dco
st cum po· cū copulatiua et denotat di-
uersitatem in sc̄o yconp̄tiuue in iure
et sic hic in fi· generat quod hec sunt diuisa
testa quo ad diuersas solemnitates scd
vnum quo ad vnum ius effectum vide glo· q̄
incip· p̄ hoc pt· quod incipit sic ibi ass·
alio zc· Simile de hac dco scd· et
habetur ff· ne quis eum qui in ius· uo· ui·
ex· l· a· ii· et l· sz et si lege in prin· sm̄
viuā lex· ff· de pe· here· Sz si ponitur
dco scd sine copula ut alia adiunctiua
sine copula nō denotat diuersitatem i sc̄o
et in iure ut tangit glo· in ·l· hoc am-
plius· §· de hiis autem simpl· verbo autem
de damp· infec· et ut quod tangit in ·l· resti-
tuendi· ff· de v· ob· ¶ Quo quo ad quid
habentur ut duo testa et quo ad quid ha-
ut vnum et inde glo· que incip· ergo vnū
zc· p̄ istis· Ad declaracionem dcti sciendum quod
testo sunt plura consideranda videlicet
p̄sona testantis/ solemnitas testi valor seu
effectus testi vltra acquisicio hereditatis
ex testo p̄cedens ¶ Ad p̄imū dico quod si
consideramus p̄sonam testantis quod sunt vnū
quia vnus et idem sunt ut·i·q· testm̄ ut
ff· c· l· ii· in prin· Sc̄o si consideramus sole-
mnitatem testi dico quod potest haberi in vnum si
fiant vno contextu et vna solemnitate
Jte potest haberi ut diuersa si fiunt diuer-
sis horis/ et diuersis solemnitatibus ut dixi
ff· in ·l· si quis cū· ff· c· Si consideramus
tercium· s· ualorem uel effectum testi quedam sunt
que testo in toto euacuat ut p̄terito
filii quela inofficiosi p̄posita/ et obtenta et
hereditas nullo modo adita/ et silia et sim-
ilibus/ quia nō ualet pat· p̄imū nec vulgare
pupillare ut consentitur in vnum ut ff· c·
·l· si quis cū ius· et de inoffi· te· l· pupill· §·
Sz nec impuberis et ·l· ii· §· adeo · ff· e·
ti· Quedam sunt que testm̄ expugnant

quo ad quid no in con ut bonorum
possio con tabl. que expugnat tm
de mo pterio Item querela contra ptr post
ta et obtenta et istis casibus testam
pupillare censetur ut diversum a primo
ut l. et si con. in prin. l. pap. § si nec in
puberis de inoff. te. Si consideramus
hereditatis acquisitionem procedere ex testa
tum dico quod porta quod testum pupillare sit
confirmatum vera aditione vel contra
contrarium sui heredis, tunc ut diversa testa
censentur quia quis potest agnoscere hereditatem
patrem pupillare et repudiare pri
nam ut l. quitur de acqui. hered. et l.
si filius qui patri h. e. et dixi in l.
sed si plures § si ex asse h. e. quod
non contingeret si diverse partes hereditatis
plane patris essent nam non posset
quis unam amplecti et aliam repudi
are ut l. si solus de acqui. hered. et l.
quidam et l. quidam cum legatio et ibi no
plene C. de iure deli. Volo quod ipso po
ne quod in eadem carta sint septem testes
plura adhibitis hiisdem testibus utrum
valeant ista testamenta vel quod non quia speci
le est in testo patris et filii quod sufficiat
una solemnitas quia in aliis plures so
lemnitates requiruntur. Ingenium vel quantum
solemnitas vel quodlibet testium proprie in
illa carta et sic quodlibet testium habet per se
suam solemnitatem ut l. si quis ex argu
entariis § si minum h. de eden. Quod
dicamus sine pro quod omnia ista testa va
leant per dicta § si minum et l. sane debemus
j. de re. ob. et l. tria § fi. x. e. ti. et l.
pluribus in prin. e. ti. non obstat l.
ista quia hic sufficit una solemnitas ad
hibita ab eodem homine In quantum ista
quot sunt homines testantes tot fue
runt homines qui adhibuerunt suos testes
si de hoc una scriptura fuit facta vel
licet hoc dixit uno contextu vel una
vice ar. de h. j. de duo. re. l. iiij

Si itaque. Substitutio pu-
pillaris facta ad tempus post tempus
videtur prohibita h. d. Oppo. substitutio
facta in uno casu habet locum in alio cum
a testatore obmissus ut l. iam hoc iure
h. e. et l. gallus § et quid si tantum de
libe. et postu. Sed hic dicit quod Solutio hoc
verum nisi testatoris voluntas repugnet
tacite vel expresse ut l. iam hoc iure
h. e. et l. quamvis C. e. Sed hic apparet tacita
ta voluntas repugnet tacite vel
expresse ut l. iam hoc iure ingenium
non restringendo se ad certum tempus prohibe
ut l. statim liber. § stichum j. de leg. j. et
l. Impuberi C. de postu. et hoc est quod
dicit tex. hic non enim in hunc casum substi-
tuitur pl. Oppo. de l. fi. C. de pen. her.
instit. Solutio ut no. modo le. quamvis in de
li. et postu. Oppo. de l. si emptioni h. de
condi. ob causam Solutio illa concordat nam ibi in
sua obmissis remanent dispositi iuris communis
hic causis obmissis post x annos rema
net dispositio dispositioni iuris communis Item op.
j. de supel. le. l. legatum et l. questium §
fi. de fun. instruc. ubi dicitur quod per specialem
comprehensionem non derogatur comprehensioni generali
Solutio hic non fuit specialis comprehensio et nulla
generalis comprehensio precessit et ideo stamus
soli comprehensioni speciali Bar. le. doc.

Is qui. Oppo. de l. sed si con. re.
So. ubi successit ex pupillari aliquis
quia ille qui potest contrahi legat
contractabilis non expugnaverunt tabule
pupillares ut ibi sed ille qui contractabilis
est indignus substitutione Quod vero hic
sit verum sive ille obtineat sive succum
bat dicitur ut in glosa. Bartolus.

Quod si plures. Expressimus
quomodo breviloquie ad heredem tra
ns-ivit et in dubio pro nova appellatione
intelligimus et ideo non solum quia
heredes ex eo vocantur prohereditariis por
cionibus h. d. et l. sed No tex. ibi qui
mecum in eodem casu sit et no. tex. ibi qui
dicit qui heredes extiterint et sic pro
nova appellatione Oppo. de l. si ex plurimis
bus j. de suis et le. Solutio ibi loquitur de iure ac
crescendi quod transit ad heredem sed vero
in substitutione breviloquia que ad heredem non
transit ut hic et l. lucius § fi. j. e. et vid
istas similes in l. qui liber. § hec verba et
l. sed et si plures in prin. h. e. Oppo. de l.
si ita ex parte j. de acqui. hered. ubi etiam
ille qui non est heres vel quod admittitur ad
substitutionem Solutio ibi fuit facta substitutio
per nova contra hic vero fuit facta per appel
lationem quod in dubio presumitur ut hic tex.
infi. non dicit Volumus ex hac l. non dicit
quidam quod hec substitutio breviloquia omni
casu comprehendit directam et fideicommissariam
substitutionem ut hic dicit tex. qui tantum
in omnem casum etc. sed dy. exponit in omnem cau
sam pertinentem ex substitutione directa non per
fideicommissum hoc exponendo in l. lucius j. e. Item
ad l. si plures. Oppo. j. ad trebell. l. non im
quam et l. quotiens Solutio sed per illam decimam
debet ut succedant pro hereditariis portio
nibus nisi fuissent expresse contra nominati
fuerint nisi dare aliquid ex quo pre
sumatur quod testator voluit eos heredes vel eum
ut glo. dicit et hic in dubio autem videtur
facta hec substitutio per nova appellatione
ut hic in fine Bartholo

Si pater. Generaliter post mortem omnium
filiorum in dubio substitutum videtur h. d.
Genero quatenus fuerit formata illa testi

in hac l. quidam dicit q pr dixit filiis meos tunc substituo et hoc pertinet quoad substitutionem alii dicunt q dixit tantum institutio et hoc pertinet hinc institutionem. Sed non curo quia si dico tunc institutio ista verba continent institutionem et substitutionem ut l. qui liberis ff. hec verba. ff. e. ¶ Sed quero quid si pr simpliciter instituit filios et eis substituit tantum ¶ Ro semper videtur morienti pr substituisse ut l. ple. C. e. t. quoad bona castrensia ut l. heredes mei ff. ad trebel. ¶ Dic sicut duo gradus. Cum ergo tres qui instituit filios et substituit tunc et substituit tertium glo. solvit duobus modis tenendum ut exponitur instituit. i. substituit et sic gradus institutionis non continetur Bar. l.

Si pater. Substitutio vulgaris hic locum et institutio vivo testatore defuncto. h. d. secundum glo. et e difficilis et subtilis tex. Op. C. de postu. hered. insti. l. fi. Re ut no. in l. quemadmodum ff. de lib. et postu. ¶ So op. q substitutio non potuit institui quia incertis et incertam ut l. quotiens in prin. ff. de here. insti. dicit glo. q hic sunt demonstrativa certa demonstratione quo hic vim conditionis quia omnis coniunctio ... conditione ¶ Tex. op. q substitutio non admittatur. nam institutio mortuo vivo testatore substitutionem debet expirare quia non pot adiri hereditas ex institutione prima ut l. in eadem et l. si si plures ff. si ex asse ff. e. Sed illud vim in pupillari substitutione. hic loquitur de vulgari dicit enim si filius meus natus post mortem filii mei et sic e vulgaris expressa a qui testatur pr magis ut hic et ff. de liber. postu. l. gallus et quasi contrarium l. et C. de condic. tol. et p so. et l. thays ff. sple defensus et hodie li. ita dicit glo. et dy. in prima glo. huius l. exponit pri. s. vivente et sic fuit vulgaris expressa Sed quia tex. non dicit ista Ja. de ra. dicit q ista lex. continet diminutionem Et ita legit alius ut sive eius lex hoc dicit Tacita vulgaris non expirat pupillo vivo testatore defuncto si sibi est substitutum h. d. secundum Ja. de ra. In tex. substituit. s. pupillariter ¶ Sed haec lex op. tacita vulgaris requirit aditionem hereditatis ex testamento primo ut l. apud iul. ff. ad trebel. Sed hic ex primo non pot adiri quia pupillus institutum decessit vivo testatore dicit Ja. de ra. illa ratio fallit quando est substitutum impuberi ut hic fuit l. si filius qui ff. e. et tangitur C. e. l. ple. Ego autem dico indistincte q ad confirmationem tacite vulgaris non requiritur aditio ex testamento primo sed si pupillus moritur vivente testatore an extinguatur tacita vulgaris distinguo ff. e. in tractatu vulgaris et tangam per l. lex cornelia. In hac tamen non op. Ja. de Ra. Barthol. d. doctor.

Si Iacius. Bonus casus est et quod dicit hic in versiculo pre. quia licens in partem tam iure substitutionis in parte coheredis iure accrescendi si repudiaverit coheres Sed si ponamus coheredem admisisse et tamen repudiasse partem tunc non admittere semper in partem tam non ut l. ij. ff. si duo p. de bon. tabulis Bar. l. d.

Lex cornelia. Fuit l. cornelia sicut testamentum confirmat primum tam et pupillare si pupillo post mortem testatoris vera vere vel ficte in pupillari etate decessit h. d. cum l. se. Et procedit hoc ordine quia primo ponit unum dictum solutionem ibi quinque Item illa solutio dividitur in quattuor partes primo loquitur qui impubes post testatoris decessit vere in etate. so qui ficte 3o qui ante mortem testatoris filius decessit ficte et vere 4o qui ante mortem testatoris filius decessit ficte post mortem vere ibi sed si pre 3o. Sive vivo 4o ibi quasi ec. ¶ Dicitur hic in v. sed si pr q ex l. cornelia venit substitutio. Contra ff. de capti. et postli. re. l. pe. insti. ubi dicitur q venit eadem pretorio glo. dicit q venit ex ead. et ex suppletione pretoris vide glo. que incipit ut ex verbis et sic hec casus secundum Ja. de are. et glo. quod venit substitutio de iure civili sed pretorio. Op. glo. ponam q pr capitur deinde filius tunc pr moriatur in captivitate et si sic prius mortuus per ambula hora captivitatis qui primo pr deinde filius et sic substitutus debet admitti ut hic sed infra l. proxima dicitur contrarium Ret glo. que incipit ut ex verbis ibi Rude ec. Ista so. e vera et verissima sed ita solutio pt q. l. proxima Nam ratio e quia si filius decedit pre mortuo ficte filius et hereditas pri non potuit ut l. iux. C. de captiv. non fuit suus heres nec per immixtionem et et sic testamentum primum e nullo momento et sic substitutio non habet locum vide glo. q. l. proxima que incipit ex pupillari et hoc sunt vera si ponimus impuberem non habere coheredem cuius aditione confirmentur tabule pupillares quia nec bene pr succedens ipsi pupillo licet non teneatur ad bona pupilli defuncti de quo dic pleno ff. de capti. l. pe. et ibi glo. Sed si filius mino vivo pre est captivus tunc admittitur substitutio ex substitutione pupillari ut hic ¶ Sed quero utrum non bona defuncti possit venire ex tacita vulgari Tres glo. dicunt q sic videamus eas et una est supra ut non existimo et incipit ad hoc ec. ibi vel saltem ec. alia incipit ad hoc generaliter ec. ibi vel saltem tacita alia e. pe. l. pro. Et incipit ex pupillari Contrarium tex et

suprema si heres non erit, debet intelligi
cum posset esse heres ut ibi dicit glo. Ista glo.
habet duos passus. primus passus glo. est
an existentia sui heredis impediat sub-
stitutionem vulgarem. glo. distinguendo videtur
dicere quod sit videre regulariter. intellige in
quantum ut ff. e. l. ii. § iure. de in fi. § et
l. et si sine. § sed quod pap. ff. de inoffic.
test. apparet in principio. Nam ex eo quod quis
habet institutionem vulgarem cessat existentia sui
heredis ut l. pap. § quarta. et ibi no. ff.
de inoffi. te. et l. si filius heres ff. de lib. et
post. sed posito quod existentia sui heredis non ces-
saret sed heres habet locum tunc idem esset
ut ff. dixi. procedit vera regulariter et communiter.
Sed quando substitutio vulgaris est facta primo ca-
sum galli vel l. velleye tunc existentia sui
heredis impedit substitutionem vulgarem, et
hoc casu loquitur glo. nostra et bene ideo quia
magis videtur nepos substitui in suitate
quam in hereditate ut l. gallus § et quid si
tantum. preterea loquitur in filio emancipato
probatur est in § inst. de lege et ideo sta-
tim cum primus est filius cessat substitutio
quia est facta in suitate et hoc casu lo.
bene ista glo. ¶ Venio ad determinationem
q. si filius superviveret patri sed repudiet
nepos ex substitutione non admittitur quia
substitutionem impedit existentia sui heredis et
ideo dicit glo. ista. sed ista glo. non videtur
intelligere de nepote substituto de quo loquitur
tex. et quod glo. vult ille non potest dici
substitutus in suitate, quia non est de liberis
sed magis in hereditate … substitutus huius
tenore glo. dicit ideo nepos non admittitur
quia ista verba si heres non erit debent in-
telligi cum esse posset sed hoc casu cum nepos
cum nepos potest esse heres. Preterea videte pro ista
glo. facit l. pe. senatus. in prin. § con-
di. et de. Contra istam glo. videtur hic tex. et
l. cum proponas C. de he. insti. ubi verba si heres
non erit debent intelligi vel quia noluit vel
quia non posset praeterea quod quando explicat
… istam glo. in … quod ista glo. dicit ve-
ritatem hoc casu primo quia si aliud dice-
remus sequeretur quod ille substitutus tertius
preferretur nepoti in hereditate contra defuncti
voluntatem presumptam ut fideic. h. l. cum
acutissimi et l. cum quis § de condi. et
de quod aut nepoti substitutus preferretur in
hereditate ostenditur sic. Iste nepos ex substitu-
tione non potest succedere ut datum est in questione. Item
nec ab intestato posset succedere ut dictum
est in q. nostra. Item nec ab intestato possunt
succedere donec est locus successioni ex testamento
ut l. quamdiu de re. iur. et l. quamdiu § de
acquir. her. et l. hereditatis C. contra ff. de suc.
Sed iste substitutus tertius posset succedere
ex testamento primo ille nepos repelleretur. ideo
debent intelligi ista verba si heres non erit
i. cum posset ex testamento succedere et illud absur-
dum sequatur. ¶ Contra hoc op. fortissime sub-
stitutio vulgaris facta in uno casu porrigitur
ad alium casum non expressum ut l. gallus §
et quid si tantum de lib. et postu. dixi. ff. e. l. ii.
Sed ista substitutio est facta in uno casu
tantum, i. si heres esse non possit, referatur ad
alium casum, s. si heres esse nolit et econtra.
Rx. et dico quod porrigitur ad alium casum ubi volun-
tatis testatoris repugnaret tacite vel ex-
presse ut ff. e. l. iam hoc iure et i. e. l. cum ex
filio § i. sed hoc repugnat propter iniquitatem
quod ff. dixi et ideo si ponimus alium casum
s. quod nepos non posset esse heres vel ma-
nebimus illud testator, vel quia nepos ille
esset mortuus antequam filius repudiaret
tunc crederet substitutum admittendum quia
certa verborum significatio hoc patitur ut l.
cum proponas C. de he. insti. Item nullum aliud
est inconveniens propter quod de voluntate defuncti
aliud presumatur. ¶ Contra istud quod dixi ultimo
op. l. substitutio facta in uno casu porri-
gitur ad alium ubi non repugnat volun-
tas defuncti tamen vivo patre facta substitutio
ad aliud non porrigitur ut l. si ita quis ff.
e. Sed in casu l. et proponitur quod fuit facta substi-
tutio si me vivo filius moreretur et sic fuit
facta collatio in certum tempus, ergo si decederet
post debet cessare substitutio. Sed illud quod
fuit appositum in substitutione facta nepoti
de filio de nepote sed non fuit adiectum in
substitutione facta nepoti de quo loquor nec
etiam debet intelligi repetitum ut ff. e. l.
subconditione in fine ergo quando admittitur
in casu quo ff. dixi. Bar. l. doctor.

Ex duobus. Supponimus vel ut
timus est post quod nemo sequen-
h. d. ex. de l. cum qui l. ad trebell. § ut
ibi et dixi in l. duas in prin. i. de re. dub.
¶ Item hic dicitur quod sunt duo … Contra
illud relatum quis vel quam quando potest distribu-
tive ut ponitur hic requiritur quod in una cum
instituent expressa conditionis non in pluribus
ut l. si fuit § de re. dub. Sed hic … pluribus
verificatur. Sed hoc non est ex voluntate presump-
ta defuncti qui voluit in voluntate ultima
repetere hereditatem primo ut l. qui duos § de …
i. dixi in hoc articulo ff. de her. insti.

¶ **Filium.** Heres ex substitutione
vulgari admittitur ad substitutionem in
pupillari factam per hec verba quicumque mihi heres
erit … h. d. ¶ Ad hanc l. oppo. illequin
non est hic directa, et immediate defuncto non
admittitur ad substitutionem per hec verba ut
ff. e. l. qui liberis § hec verba dicit glo. no.
hoc non est quia … quicumque plures re-
quirit et ideo si non comprehenderet substitutum non

verificaretur dare quisquis. Sed in l. centurio erant plures instituti ad quos referretur dictio quisquis. Comprehendit istam glo. quod verbum quisquis potest referri ad unum ut l. si testamento § i. q. si quis ab. et re dicit glo. dicit quod quereret communis intellectus tamen ad intellectum substitutionis vulgaris r. quia ex defuncti intentione succedit probatur in dicta l. qui liberis § his verba etiam rei nolle dicit. et eius ratio michi placet plus quam ratio glo. tamen glo. dicit istam magis dicit quod distributum quisquis requirit ad minus duos ut enim evidentia debes scire quod dare quisquis importat in se conditionem ut l. qui liberis in princ. et c. Unde contra conditio omnis verbum potest verificari in uno tantum ut l. si testamento § i. si quis ab. etc. Sed primo loquamur et ostendo de numero eorum de pluribus ut hoc probatur in dicta l. qui liberis in princ. et § hec verba sicut ponimus unum scolarem tantum esse in scola et dicimus quisquis pius expulit scolas etc. esset impropria locutio quia distributum seu partitum requirit plura ut hic probatur ad sensum. Sed ponamus quod in testamento dixit testator quisquis mihi heres erit dei illi dece... an pro hec verba intelligi nolle quod sit quidam reprehendant hanc glo. dicentes quod l. si quis cum nullum. ff. de acq. vel amitt. loquitur ubi nullum est factum testamentum et si nulli heredes sunt nominati et sic de nominatione intelligatur de venientibus ab intestato, sed quando est factum testamentum et heredes nominati, tunc glo. non bene dicit. Sed ego puto glo. bene dicere in utroque casu quia quando fit substitutio pupillaris est pro ..ssio ideo in eo quamvis nominatus in testamento non cadit affectio ut dicto § hec verba etiam eo quod non in l. cum filiabus § i. ff. de leg. i. Sed quando relinquuntur legata per hec verba, quisquis michi heres erit etc. videtur heredibus continet omnis esse testator voluit gravare heredes quos nominavit et dilexit multo magis videtur gravare venientes ab intestato et substitutos quos non dilexit ut l. publius § cum de condi. et de. et sic glo. bene dixit. Et hoc habes notare, quod importat verba quisquis mihi heres erit quod importaret repetitis ab intestato. Contra hoc dicta l. fideicommissa § si plures ff. de leg. iii. ubi dicitur quod idem est dicere heres meus dato vel quisquis mihi heres erit. Sed illa similitudo que ibi ponitur est vera similitudo quantum ad scriptos in testamento non quo ad omnes.

Etiam si contra. Rupto testamento per contrarias tabulas non rumpitur substitutio pupillaris vel legata a substituto. h. d. Contra rupto testamento rumpuntur tabule pupillares ut l. pap. Sed nec impuberis de inoff. test. sed ibi quando rumpitur per querela et sic non tollitur testamentum ipso iure, quia est de iure ... contrarias tabulas. Contra est de iure pretorio, unum sicut pretor non potest facere quod heredem ipso iure tamen non potest facere desinere ipso iure possessionem tamen dicit enim per contrarias tabulas tollitur testamentum paterni in effectu. Ideo etiam tabule pupillares non rumpuntur. Contra effectus tabularum pupillarium continet pro missionem filii quia decedit testatus et ea que continet promissionem liberorum utrum finiantur ff. de leg. praestan. Ideo substitutio pupillaris remanet. Ista est ratio docto. et bona. Contra illud. idem ex quo quod dicitur quod ea que sunt in promissionem filii res[titu]antur ut de leg. praestan. est verum de filiis non intervenientibus contra tabulas ut l. filium § omnibus de leg. praestan. Sed hic secundum istam glo. ponitur quod filius intervenit contra tabulas. Ideo quod dicimus secundum illam l. filium § omnibus legatur in quo ... in quibus ipse filius potest disponere per se vel cum aliis ... vel ... unum petendo contra tabulas per directum magis potest disponere. Sed illud est testamentum pupillare, cum quod pupillus etiam in pupillari etiam nil potest disponere neque ... aliquibus ad hoc se extendit unum contra tabulas petendo non potest testamentum pupillare irritari. Contra illud querit glo. que dicta est ... querelam et bonorum possessionem contra tabulas et dicit ut in glo. Ben. l. doct.

Etsi contra. Ista l. reputatur difficilis et habet tres partes. Prima durat usque ad verbum sic autem. Secunda usque ad verbum id consequitur. Tertia usque ad finem. Et secundum quod textus exponit habet tres partes in glo. magna que est hic que ponit casum habet tres partes. Prius ponit casum. Quarto et ultimo glo. format quandam q. contra l. videamus glo. magnam ibi et si consenti. etc. ponitur ibi per se. Contra ad istud princ. secundum casum glo. hec quod substitutus tenetur omnibus per se praestare legata cum pupillus non tenetur nisi ... ... et non ulterius ut l. qui fundum § qui filium q. ad l. falc. et l. filium in princ. de leg. praestan. Ista enim legata de quibus loquitur hic debentur ex persona impuberis ergo non in plus substitutus tenetur et ideo Ja. de are. et alii dicunt quod glo. non posuit bene casum debuit ergo poni sic. Si legata praestantur omnibus forte ... lex falcidia pro quanto legata excedere ... Sed quia filius non praestat legata excedentia. Sed solum parentibus ideo legata debentur in plus quia falcidia non detrahitur cum non praestantur tot legata ut l. de leg. praestan. l. filium § fi. et ideo habet hic in textu. Contra non ... ... exponatur i. contra secundum Ja. de are. et secundum hoc intelligitur substitutus ... pupillus in hiis que a pupillo sunt relicta. Credo Ja. de are. dicit [illegible] legata sive ab initio sive ex post facto efficiantur in ... falcidia ut

sm hoc no erit cor. vera l. vlti. ff. de
lib. et posth. Tamen ut cauteris in hoc
qui ille casus eveniret dare tale consi
lium q illum filium emancipatum instituere in
v. solid. et residuum sibi legaret in tempus
pubertatis sm consilium illorum quatuor sapi
entum tunc enim nullo no posset dici qui
institutus iure no posset age ad supplem
tum quia ius agendi ad supplementum suc
cedit in locum querele ut l. si cum filius
in fi. et l. omni modo. C. de inoffi. te. unde
sicut querela no pt intentari ut hic no
ita no pt agi ad supplementum ¶ Quero
utrum sufficiat q filio relinquatur aliquid
iure fideicommissi vel ut iure institutionis
videatur hic glo. in l. si unus. §. cum aut
C. de inoffi. te. vbi dicit q sic. Ego aut
dico contrarium p. l. ita tamen q si quis rog
atus ff. ad trebel. Fallit in casu huius l.
ubi talis modus relinquendi succedit in
locum pupillaris substitutionis ¶ Quid
glo. an ille cui legatur dimidia here di
tas tene ad onera debitorum credito
rum et legatorum et est casus in l. si quis
sum. §. fi. cum l. se. de le. ii. licet fiant
ar. in contrarium l. mulier §. fi. ff. ad treb. dic
ut ibi ¶ Quero hic dicitur q in sua tu
telam est qualiter intelligatur quidam usque
ad xxv. annos alii usque ad xiiii et hoc
verum quia si compendio succedit in locum
pupillaris substitutionis que pupilla
ris substitutio no pt fieri nisi usque
ad xiiii. annum ergo et hic de xiiii. annis in
telligitur ar. p hoc ff. de le. iii. cum
filio Bartolus legum doctor.

¶ Filio. Expressim fiat testatore mani
h. d. vide hic casum expressum in quo ex
pressa vulgaris non continet tacitam pu
pillarem et econverso et hoc propter expres
sam provisionem

¶ Quidam. Ius accrescendi tran
sit ad illum ad quem transit portio in
substitutione h. d. ¶ Ex. ille substitutus
no erat illi coniunctus quibus no ce
deret ei accrescere dicit glo. fateor q no
erat coniunctus ille cui fuit substitu
tus glo. ista dicit verum si illi qui re
manserunt heredes erant coniuncti illi ergo
ergo si ponemus omnes disiunctos ista in
vestigatio glo. no est necessaria cum inter
heredes et disiunctos est locus iuri
accrescendi ut l. heredes sine partibus
ff. de he. inst. et l. i. § is in. e. d. ex tol.

Quia cognita. Substit
utus impuberi qui se dedit po
stea ad arrogandum habet vires quas
vis si post impuberes decedit h. d.
de materia huius l. dic dic ut l. si ar
rogatur supra de adoptio. Bar
tolus legum doctor excellentissimus.

Coheredi. Ista est bona l. sub
stitutionibus et qui e substitutus
coheredi suo verius defuncto veniret
in utraque portione h. d. ¶ Quero
quo iure iste habebit utramque portionem
quidam dicunt q unam partem habet iure
substitutionis alia iure accrescendi et
hoc quidam dicunt et hanc appostillantes
p dy. Et ego hoc sentio dixi idem ff. e.
l. si necesse coheredi. tex. tamen in l. si ita
vero dicit q iure substitutionis habet utramque
partem dic enim in utraque parte substitutum e.

¶ Ex his. h dicit vel alii et sic dicunt
q hic dicit pr quam filius et dicunt qui p
sunt acquisiverunt admittantur. Contra in l.
qui liberos §. hec verba ff. e. sed ut in glo.
q filius vel servus remansit in potestate al
terius vel aliter pr qui per filium et dicunt qui
p servum acquisiverunt no admittuntur quia nec
hoc hic ut si ille filius vel servus adm
ittitur semper licet alteri acquisiverint ut l.
in substitutione ff. e. et quod dixi in l. qui
liberis §. hec verba et l. cum filio ff. e.

¶ Cum filie. Iste §. ponit sex
notabiles casus ut pz ad literam. No ex
primo casu huius §. q pupillaris substitu
tio evanescit. et an est facta sui vel ex
facto ante mortem testatoris quod intellige
si aliter quam per dignitatem fiat sui iuris
ut plene expiavi ff. e. l. ii. Bartolus.

¶ Quod ab herede. fine casus
est huius §. clara tex. ibi vel ab impubere
etc. quia e valde no tex. Et est notand
ex hoc §. primo q substitutio facta in
fra tempus pubertatis per verba mere
obliqua no trahatur ad directam mere
enim obliquam fuit verbum restituere sed
mere si fuit verbum esto ut no in l. pre
cibus C. e. ¶ Secundo no et per contrario tene me
n q in dubio fideicommissum vel relictum ab
ipso dubio filio instituto impubere tz re
linquatur post mortem suam ut hic dicit
tex. ibi vel ab impubere etc. Hoc io dico si
fideicommissum est datum notatum ab herede
impuberis veniret in fideicommissum tamen
filii ut l. si fundum per fideicommissum §. fi.
cum l. se. de le. i. Sed si sit ex causa ipse
pupillus no veniat tamen in generali
ut no per dy. no per dy. ff. e. l. i. et
per Cy. in l. ex tribus C. de inoffi. te. et
hoc tene menti ¶ Tertio no q licet im
puberes de illo fideicommisso trahuntur falcidiam
seu trebel. etc hodie etiam tamen sm opi
nionem in c. Raynutius et Raynaldus
ex. de testa. de quo tangitur in glo. in l.
pap. § inemissa ff. de inoffi. te. et l. qui
quis C. ad l. falcid. et in auth. de here. et falcid.
§. sed tamen et l. i. §. fi. ff. si plus quam per l. falcid.

et l. in ratione § quod vulgo j. ad l. falcid.

Nec aliud. No. quod substitutio que fit per verba mere directa non extenditur ultra tempora pubertatis. Unde tamen quidam ex isto § notant quod si fieret ultra tempus pubertatis per verba directa quod valet quod glo. reprobat ut dixi in l. centurio ff. de vul. et pu. Bar.

Que ita. hic § no. et de hoc j. de codicil. l. j. in § fideicommissa. Oppo. de l. § C. si plures § ad substitutos ff. eo. ibi modo vero hic in fideicommissaria in qua bona filii non veniunt quod non sed veniunt apud successores filii. Sol. Jur. [illegible] Oppo. quod eadem si sint legata a filio exheredato non valeat fideicommissum ut l. cum quidam C. de leg. Sol. intellige ibi in fideicommisso relicto a substituto exheredati quod non valet etiam si sit legatum exheredato hic ab ipso exheredato. Oppo. de l. qui fundum § fi. et l. in ratione in fi. j. ad l. falc. Sol. valet si substitutus sit ab eo institutus ut plene dixi in dicta l. qui fundum § qui filios. No. quod legatarius singularis non detrahit falcidiam quod dic ut l. lex falc. § in quantitate j. ad l. falc. No. quod legatarius vel certe licet rogetur restituere rem occasione ipsius legati non detrahit falc. seu trebell. quod no. quia hic sunt filie relictum legatum et sunt rogati de restituenda hereditate ut ibi in fi. medium hereditatis datum etc. quod facit si pater instituit filiam in certa quantitate et eam rogavit de restituendo simpliciter bona sua decedat sine liberis adiecta conditione [illegible] detrahit falc. et trebell. quod verum est si est gravata [illegible] occasione illius portionis et quia est institutum in certa quantitate eius contemplatione pater gravavit ut hic

Qui discretas. Substitutio breviloqua refertur [illegible] in institutione quantitates postea distinctas h. d. et est valde no. casus et ipsum indicium ad aliquando tractatibus mater breviloque

Qui pater eius. Substitutio breviloqua refertur ad eos quibus specialiter est substitutum h. d. No. tex. ibi per specialem etc. Oppo. de l. fi. j. ad trebell. ubi porriguntur ad eos quibus est specialiter substitutum. Sol. ibi per illa verba illi vel illi que cum sint specialis [illegible] non potuit verificari nisi referantur ad eos quibus est specialiter [illegible] ut ibi dixi. Item oppo. quod per specialem conjunctionem a generali non fit recessum ut l. i. § i. de nov. ope. nunc. Sol. ut dixi in l. quesitum § fi. j. de fun. instruct.

Coheres. legata in his tabulis relicta contribuuntur cum relictis a substituto h. d. et tractatur materia contributionis. Oppo. quod ista contributio non fiat ut l. in ratione § quod vulgo et § quesitum. Sol. hic loquitur quod relicta a se in institutione cum relictis a se in substitutione contribuuntur. Sed an relicta a pupillo contribuuntur cum relictis a se dic ut ibi plene dixi et l. qui fundum § coheres j. ad l. falc.

Non videri. hic est no. § et legitur duobus modis et utrumque est pulcher casus et fuit principalis lex h. d. dicit Substitutionem impuberi admitti etiam si non [illegible] alius h. d. Sed secundum aliam lecturam hoc dicit Substitutionem factam a filio si impubes decesserit valet licet non expressim non procedat quia procedere fingitur h. d. et est nobilis casus. Contra hanc secundam lecturam oppo. quia filius debet esse institutus vel exheredatus ut ff. eo. l. ij. circa princ. Sol. debet esse institutus vel exheredatus vel pro instituto vel pro exheredato habitus. Sed cum [illegible] institutum invalidum tamen filius esset pro tanto et testamentum non valeret. Sed quando nullum alium instituit in testamento hic ut filium instituisse et non velle eum heredem ab intestato ut l. si quis ita heres ff. [illegible] et si non esset heres habitum non valeret substitutio licet glo. [illegible] ff. eo. l. Si quis cum § fi. et l. [illegible] et l. Gallus in princ. ff. de lib. et posth. et ibi dixi nobis. Bar. l. d.

Qui duos. Si duo impuberes heredes simul decesserint substitutus succedit utrique eorum ex pupillari directa alteri vero cum hereditate propter hereditatem patris tamen bona aliunde quesita h. d. No. [illegible] quod dixi in similibus § quod si decedunt utrique succedit ex pupillari directa et [illegible] ff. eo. l. ex duobus et l. qui duos in princ. j. de re. dub. Sed si diversis temporibus decedant succedit [illegible] ultimo ex pupillari directa licet in hereditate ultimi veniat hereditas patris [illegible] ut l. vel singulariter ff. eo. et l. pater filium § fi. j. ad l. falc. et dictum in l. qui duos j. de re. dub. Oppo. quia secundum hoc [illegible] quod pater testatus decedat et pater intestatus [illegible] l. ius nostrum j. de reg. iur. Sol. in casu decedit testatus [illegible] filius si primus decedit in totum intestatum et sic non obstat contrarium. Item oppo. quod in hereditate si non [illegible] hereditas patris si non sunt [illegible] ut l. qui [illegible] et in § in novissimo C. de condic. tol. Sol. dicas quod hic admittit hereditatem patris et competit sibi ius deliberandi vel ius petendi restitutionem in integrum quia assumitur [illegible] substitutum ut dixi in l. qui duos ff. [illegible] Oppo. quod in ratione falcidie computentur omnia bona defuncti que ipse testator habebat ut l. in ratione in princ. j. ad l. falc. et § quod vulgo. Sol. hec dicit glo. quod bona alterius impuberis in hoc non computantur quod in hiis

non fuit substitutus hoc est satis breviter dicitur vel dic fateor quod debent in spem bona que tamen habebat tempore mortis testatoris si ille pupillus cui est factus substitutus non habebat tempore mortis testatoris nisi suam partem, sed aliam habuit ex post facto iam in falcidiam non computatur ut l. in ratione ff. quod in legem falcidiam ¶ Item dicit hic quod legata data a substituto in irritum recidunt. Sed numquid ille versus referatur ad primum casum ut ad hunc glossa dicit quod potest referri ad utrumque, sed in quantum dicit referri ad primum casum male dicit quia in primo casu succedens ex pupillari dicitur utrique et sic legata ex persona utriusque debentur cum uterque decedat testatus ut l. pater filium ff. e. ti. j. ad l. falcidiam et in hoc reprehendit glossam et bene ¶ Ultimo quero qualiter fuerint concepta verba quando legata fuerint a substituto relicta dicit glossa quod dixit si talis infra pupillarem etatem decesserit lego tibi centum quod tene menti et sic non dicit lego a substituto sed simpliciter dicit lego tibi centum et tamen glossa dicit quod ex istis verbis videtur relictum a substituto. Contra hoc videtur tex. in l. xxxi ff. cum filio ver. quod si heredes se possimus dicere quod ibi verba fuerint prolata ad ipsum impuberem quando ipsum impuberem gravavit sed hic simpliciter licet fuerint prolata verum non referuntur post mortem videntur relinqui a substituto ar. l. cum dicitur in prin. de usufructu lega. et hoc puto verum in substitutione directa in substitutione fideicommissaria annotamentum legata relicta ab herede vel fideicommissario debet plene ut dixi in l. marcellus ff. ad treb. Et hoc tene menti quia est utile quando legata relinquuntur a substituto, veniunt bona secundum si ab impubere. Bartolus de sa.

Ex facto. Substitutio exemplaris impedimento cessante ut hodie postea suscepto h. d. Et dividitur in iiij partes principales prima est proponit thema et questio. Secunda ponitur quedam preambula ad decisionem questionis. Tercio ponit decisionem questionis. Quarto declarat nonnulla que dixit circa decisionem ex premissis. Secunda ibi videlibus. Tercia ibi legitime agnatione. Quarta ibi nec interest usque ad finem. Istud quero In tex. ibi recipiant filium i. patrem dicit substitutio pupillaris que est testamentum filii ¶ Sed pone primus dividitur in quatuor partes vel quinque prima proponit unum ad finem ex certorum existentem. Secundo dicit tales substitutionem evanescere impedimento cessante quod probat ex verbis rescripti. Tertio illud probat per similitudinem impuberis quarto per similitudinem furiosi, quinto probat preductione ad absurdum. Secunda ibi verum tertia ibi ut quemadmodum. Quarta ibi nam et furioso. Quinta ibi et cum inquam. ¶ In versu vers. pono casum sic. Senatus dixit quod sed principes adiri sed quod si non possimus facere quod si ille mutus desinet esse mutus substitutio extinguebitur quia cessat impedimentum quia verba rescripti loquuntur de muto ergo donec durat mutus non cessat substitutio, sed postea sit et ita pone casum et ita vides. Et numquid veniat ad rescissionem in versu ut quemadmodum. Jurisconsultus probat per similitudinem et est casus clarus codamus est clarus in versu nam et furioso et versu se non tex. ibi auferatur enim ¶ In versu legitime agnatione Justitiat querens quid ergo dicit in questione proposita Rex inconsulte natura filii impuberi substitutionem et probat sic ista similiter parva quem sibi heredem facere per testamentum vel sibi autem fieri sed si ipse sibi fecisset per testamentum talis substitutio extinguebatur ut s. probatum est ergo idem cum nascuntur sibi filii qui a lege efficiuntur sui heredes ¶ In versu nec tamen hic probat per aliam rationem dicens quod verba rescripti non debent referri ad casum non cogitatum sed pater vel princeps non videtur cogitasse de hereditate eorum qui postea nascuntur h. d. Op. ad primam partem sed videtur a principe impetrantur quod a iure cum conceditur ut l. i. C. de thesauro et l. i. ff. ad municipalem et ff. nau. l. quo substitutione ius sed de iure communi quis potest substituere filio sic impedito ut l. humanitatis C. e. ergo Re. de iure antiquo non potest quis substituere filio puberi quantumcumque impedito testari nisi hoc impetraret a principe ut hic hodie non fuit est iure communi per dictam l. humanitatis et insti. e. ti. qua ratione igitur ista substitutio quia introducta est ad similitudinem pupillaris vocatur exemplaris. Quidam tamen dicunt quod muto non potest substitui sine rescripto principis et l. humanitatis loquitur in mente capto non in alio impedito quod non placet ut j. dicam ¶ Ideo solum contra quod princeps non debet interpretari sed semper de iure debet interpretari quando cum perquiro preferimus ut l. nemo ff. de pen. se. aliud in partibus ut ibi aliud est hic ut hic. Quarto op. dum hic ex eo quod premisit substitutionem ante non intelligi debet donec durat mutus contra non video quod talis qualitas et similes qualitates apponuntur causa demonstrationis et sufficit tales qualitates si semel extiterit licet postea desinat ut ff. e. l. in substitutione et ff. de ali. et cibo le. l. mela in prin. sed ille qualitates apponitur in ordine significant regulariter sive ipsius verbi ad cuius determinationem veniunt ergo ille qualitates determinat ubi prequod significatur ipsius a quo dispositio

Simulat efferetur

sumat effectum aut destinat quoddam aliud
verbum separatum ab his. ¶ Primo casu sufficit
regulariter illas qualitates adesse tempore
quo fit dispositio, licet post destinant
ut l. Mela in prin. ff. de ali. et ci. le. et
ibi dixit testator relinquo alumnis Puero
vel puelle nam illa adiectio puero vel pu-
elle destinat verbum relinquo. Sufficit ergo
quod tempore quo relinquitur .i. tempore testamenti sit
puer vel puella hoc est probatum ff. de
aur. et ar. le. l. iii. ubi enim leguntur que
pro uxore cum sunt / quod est verbum presentis temporis
quod sic fiat tempore testamenti id sufficit testamenti
tempore. Fallit in l. mea quia sequerentur
iste absurditates que ponuntur in tex.
Requiritur quod qualitas duret usque ad tempus
quo substitutio sumat effectum. Secundo casu re-
quiritur quod ille qualitates assint illo tempore
quo dispositio substitutionis sumat effectum
ut ff. e. l. de aur. et ar. le. ubi enim le-
gantur que uxoris causa comparata quod
verbum futuri temporis vel qualitas uxoris veniat
ad destinationem illius verbi comparata quod est
verbum futuri temporis / et sic tempus mortis
in quo dispositio sumit effectum et id requi-
ritur quod tempore mortis sit uxor ad idem ff. ad
trebel. l. ex facto § si quis autem ubi ista illa
si decesserit sine liberis intelligimus sine
liberis superstitibus tempore quo decedit quia
illa verba sine liberis destinant verbum de-
cesserit. ad idem C. de nox. l. in delictis § si
extraneus fuerit ff. de testa. mili. l. [illegible]
que multum probat de presenti dispositione alias
distinctione. Tertio casu quando destinat quoddam
aliud verbum separatum ab his tunc sufficit
illam qualitatem semel extitisse licet destinat
hoc probatur in l. in substitutione / ubi enim
dixit quisquis mihi heres erit impu-
beri filio meo heres esto / nam verbum erit
non respicit tempus quo testator facit testamentum
nec tempus quo moritur testator / sed sufficit
quod semel fuerit heres quod trahitur ad tempus mor-
tis ut l. his quoque de acquir. her. et l.
heredibus § i ad trebel. [illegible] ff. de testa.
mili. et quod dixi in verbo idem dico in prin-
cipio / nam qualitates que veniunt ad destina-
tionem principii debent adesse in tempore in
preterito pro principio ut dicta l. [illegible] de
testa. mili. Et hoc est utile ad infinitas
questiones. ¶ Dicitur hic quod beneficium non debet in-
telligi ut iniquitatem contineat. Con. ff. l.
proxima et l. prospexit ff. qui et a quibus. Ratio
non debet intelligi ita quod contineat iniquitatem
per quam aliquis damnificatur ut hic. Secus si ad-
mittitur pro hoc lucrum aliquid respectu prin-
cipis pro hoc non restringitur ut ibi ¶ Ultimo
hec l. indicatur per dy. ad q. aliquis habens
filios naturales tamen fecit eos legitimari
ut possit eis substituere deinde accepit
uxorem et habuit filios legitimos ex ea quaeritur

an tales filii legitimi possint succedere una
cum liberis legitimis. dicit dy. quod et contra multa
possent dici tamen pro hac l. solum dicit quod
non quia cum cessat que erat quod filios non
haberet legitimos / ex ea quaeritur an tales filii
legitimi possint succedere una cum liberis legi-
timis. dicit dy. quod et contra multa possent
dici tamen pro hac l. solum dici quod non quia cum
cessat que erat quod filios non haberet legitimos
ideo debet cessare effectus ipsius legitimationis
pro hac l. ita dicit dy. dominus Ray. dicebat
contrarium quia res capta pro filiis et constituta
licet perveniat ad eum casum a quo non pot-
uit incipere tamen non vitiatur ut [illegible] legitime
de verb. ob. l. [illegible] et de v. ob. l. si sub una
§ si quis [illegible] / ad hanc l. dicit quod substi-
tutio cum moreretur filii non erant pro [illegible] suo
legitimatio sit. Sed ad dictum dy. possem [illegible]
quia licet legitimatio esset pro filiis tamen actus suc-
cedendi de quo quaeritur erat impeditus
non confirmatus sicut substitutus tamen
in hac [illegible] magis facit / quia in primis
quia legitimatio est pro filiis licet actus succedendi
de quo quaeritur est accessorius ad legitima-
tionem. [illegible] aliud dicit quod pro filiis esse
legitimatos pro [illegible] et succedunt
cum legitimis ut l. cum ple. et ple. C. de natu.
aut dicimus eos esse legitimatos per rescriptum
principis et tunc idem quia tex. in aut.
qui ma. na. effi. sui § illud in fi. dicit
quod legitimati per rescriptum habentur per omnia sicut
legitimi per matrimonium. Sed si ponimus esse legitimatos
per dationem curie forte procedit dictum dy.
¶ Veniamus ad materiam substitutionis ex-
emplaris. Et primo quero quare nomi-
netur ista substitutio dicitur quia intro-
ducta ad exemplum pupillaris ut
hic et C. e. l. humanitatis et Insti. eo.
[illegible] ¶ Sed contra hoc opponitur exem-
plar dicitur illud unde sumitur exemplum dicitur exem-
platum ut in l. i § si quis duobus de bo-
po. fur. tabul. et l. ii de fide instru. et id
magis debet dici exemplata quam exem-
plaris [illegible] dicit quod istud est [illegible] in aliis lo-
cis de quibus non est [illegible]
[illegible] una scriptura est ab alia exempla-
ta sicut ista hic [illegible] una res ad ex-
emplum alterius fit [illegible] eadem
Et tunc quia [illegible] vocari cum
[illegible] exemplaris et exemplata sic
placet ¶ Quero ideo quia ista substitutio est
introducta ad exemplum pupillaris videamus
in quibus conveniant / et differant ad
invicem ex quo habemus materiam per se
quod quo principaliter queritur ¶ Primo
qualiter conveniant in eorum productione / ideo
qualiter in ista productione hoc est in ea omnia
que requiruntur ad pupillarem requiruntur.

ad exemplarium 3o qualiter in necessitate pro
cedendi conveniant hec [illegible] substitutiones
exemplaris potest fieri tacite et expresse
sicut pupillaris Quarto qualiter in effectu
producti hoc est iure omnis effectus habet quos
habet pupillaris Quinto vero in productio
nis materia hoc est iure eisdem modis finiun
tur exemplaris sicut et pupillaris ad
primum vero conveniant iste substitutiones in
causa producente dicitur dicunt quod sic quia
sicut pupillaris fuit inducta quia pup
illus non potuit sibi providere per testamentum ita
exemplaris quia mente captus et similes
non possunt sibi providere per testamentum ut l. huma
nitatis C. e. et insti. e. § qua ratione Tandem
laurius dicit quod licet aliquid conveniant in causa
efficiente et dicit quod non quia pupillaris
fuit introducta moribus ut l. ii. ff. e.
Exemplaria lege vel consuetudine
principis ut dicta l. humanitatis dicit quod
tamen conveniant in causa finali et dicit conve
niunt in causa finali in genere quia utraque sub
stitutio fuit introducta ad providendum
ei qui sibi providere non potest sed si consideres
causam finalem in specie et dicit non conveniunt
quia pupillaris substitutio fuit intro
ducta ad providendum ei qui propter etatem non
potuit testari ista non ut d. l. humanitatis
et § qua ratione et hic ¶ Quarto alio cum si
cut conveniant in materia producibili hoc est utrum
in ipsa substitutione requiruntur illa certo
de quibus dixi in l. ii. in prin. ff. e. dixi
primo quod in pupillari requiritur quod sit de liberis
an hic requiratur dic quod sic ut hic
et in d. l. humanitatis ¶ Sed quero de quibus
liberis dic aut queris de liberis legittimis et
naturalibus et tunc conveniunt ut hic et l. huma
nitatis aut in legittimis tantum et idem ar. l. si
arrogatum ff. de adopt. et l. si si plures
§ in arrogato ff. e. Cum ergo non reperiam
discordantiam sed hinc similiter dicit que
runtur de naturalibus tantum et in hoc discordant
iure quia inter naturales non potest substitutio
pupillaris cum non sint in potestate ut l. i.
ff. ¶ Sed ista bene potest eis fieri quod in causa
requiritur patria potestas ut l. dictam dicitur
iis de liberis spuriis et in hoc conveniunt
quia non sunt nominandi filii ut in auth. ex
complexu de incest. nupt. et in auth. qui
bus mo. na. eff. sui. § si . . . nec pupillaris
nec exemplaria potest eis fieri ¶ Sed quero
an pater furioso substitutum possit pro filio
exemplariter videtur quod sic ut l. ii. qui ff. de
tu. et cura. da. ab his. dicit contra
quia hic cum filiabus tantum dicit de liberis ut
l. si vero § de viro ff. so. ma. pro. in prin.
non est tamen quod filius substituatur patri ergo
nec in ista que inducitur ad eius exemplum
Non obstat l. ii. qui quia aliud in adminis
stratione bonorum quod habet fieri aliud in
testamento ut l. ab avuncolo § curatus de le. legem
et quemdam in l. i. § fuit quin . . . ad webs.
pro plus non habet pater in administratione bonorum
filii quam extraneus ut non in d. l. ii. qui ergo &c.
¶ Secundo quero etiam in pupillari quod filius
sit impubes an hoc requiratur hic in ista
substitutione dic quod non ut hic per et in d. l. h
manitatis C. e. que loquitur in huius filius
qui possunt sustinere filios et hic expresse
dicit puberes etc. ¶ Sed quero ius dicit quidam
habet filium impuberem et mente captum
vel furiosum utrum exemplare possit sub
stituere dic quod non quod cum non sit duplex
defectus pro valet exemplaris et ideo fiat substi
tutio pupillaris ar. l. qui habet ff. de cur.
cur. pro qua l. hoc tenet dy. et Ja. de ra.
Sed guill. dicit aliter et melius dicit filius
furiosus impubes non est in potestate et sic
potest ei exemplare substitutum cum pupilla
ris non possit propter defectum patrie ac si in
potestate esset et tunc si fiat exemplaria tunc
post pubertatem valet tamen pupillaris ar.
dicta l. qui habet post valebit tamen exem
plaris ar. l. centurio ff. e. quod intellige
si fuit facta exemplaria sine limitatione
temporis ut l. dictam ¶ Sed opponitur quia substitu
tio que affirmat unum effectum non transit in
alium ut l. verbis et l. in pupillari ff. e.
sed substitutio que incipit valere tamen directo non
transit in fideicommissariam sed vina directa
in aliam directam bene transit ut l. iii. §
qui fideicommissarium ff. e. l. et l. centurio
ff. e. ¶ Tercio quero in pupillari certe sub
stitutione requiritur quod pupillus sit impu
bes an etiam hic dic quod non quia in l. huma
nitatis C. e. pro ut ostenditur pubertatis utique
sexus Sed que est ratio diversitatis inter pu
pillarem et fideicommissariam exemplarem
Et guill. et cy. cum eo videntur dicere quod
sic ideo quia substitutio pupillaris est intro
ducta fieri rigore iuris civilis quod pu
pillus ex tali rigore impeditur testari
ergo ei non potest substituta nisi ab eo qui habet
in potestate et patria potestas est de iure civili
ut l. iura civium de his qui sui sui vel
alie iuris et quia pater una pro sola potestate
cum filio de iure civili ut inst. § ei qui ita
iusti de iure. nup. sed filius furiosus
non impeditur testari propter impedimentum
iuris civilis sed magis propter quoddam natu
rale et ex quadam humanitate providetur
ei et hoc dicit rep. in dicta l. humanitatis
sed ista humanitas cadit propter in matre et in
patre ut l. furioso inst. de cur. Sed
ista ratio non est valens ingenius quia etiam
pupillus impeditur propter defectum intellectus sic
furiosus Ray. dicit quod ubi maius pro pinqu

necessitate ibi cautum est ergo idem. Sed ma-
nus est probatum in furioso quia potest esse furiosus
perpetuo, non habet lucida intervalla et providetur ut est
in ista quia pater possit ei facere testamentum. Sim-
pliciter non intelligit quia perpetuo intelligitur id est conti-
nuo ut l. ij. C. pro soc. Sed si pupillus
decedet in pupillari etate in perpetuum fuit
impeditus vel furiosus decedens in fu-
rore, vel dic quod in pupillari substitutione dantur
magis large potestates quia quilibet potest
substituere, non sic in exemplari ut dicta
l. humanitatis. Sed quia ista ratio est minus probans
ergo etc. Sed certa est ratio nec crederet videre
pro l. non omnium ff. de leg. licet iste sufficienter
sunt bone. ¶ Quod autem mater que instituit
ad partem possit filio exemplariter sub-
stituere dico quod non quia ista substitutio est intro-
ducta ex humanitate, que humanitas cessat in
ista matre ut l. ley que tutores C. de ad-
mi. tu. hoc probatur ex quia pupillo non datur
educari apud eam que ad secundas nuptias transivit
ut l. ij. C. ubi pu. edu. de. Prohibetur matri
non concedit tutela ut in aut. sacra-
menta C. quando mul. offi. tu. fun. po. si tamen
non convolet ad secundas nuptias in morte. ¶ Quid
si mater fecit testamentum in quo primo substitu-
it exemplariter postea ad secundas nuptias transivit,
puto quod evanescat substitutio, quia requiritur
ut tempore quo moritur assit illa qualitas ad sub-
stitutionem requisita ut l. coheredi § cum
filio ff. e. ¶ Quarto requiritur in pupillari
substitutione quod post mortem pupillo fiat sub-
stitutio, idem in furioso. Sed qualiter
fiat sive post mortem testantis vel alio modo non
curo, quia in hac substitutione non requiritur ut
quis habeat eum in potestate ut supra dixi. ¶ Quinto
requiritur quod non sit verisimile in potestate venturum,
hic sit idem puto quod sit quia solum hoc casu
est introductum ut quis possit alteri test-
ari ut impeditur propter dementiam vel si-
milem casum. Si vero propter aliud defectum utputa
in potestate patris et silet non posset quia non
posset impedimento per se cessante vel per
aliud ut l. neque ff. e. C. de hered. insti. Ego
idem dicit Guill. quod si furiosus aut
furore est condemnatus de crimine ex quo
efficitur intestabilis tunc non posset sibi
testari exemplariter ut quia hereticus ut
l. manicheos C. de heret. vel quia deportatus
ut l. si quis filio § ... ff. de in inoff.
et in. te. ¶ Quero an requiratur quod quis
pacatur dementiam vel silentium ... ita
posset fieri talis substitutio. Respondeo non repe-
rit sed moveat ut l. ij. § sed si ... ff.
C. cum omnibus non reperiuntur discordia remanet
similiter in hac ... pupillare et exemp-
lariam. ¶ Sexto requiritur in pupillari
quod pater sibi faciat testamentum an hoc sit in ex-
emplari. Respondeo sic nec ... testamentum prius sit
patris. Ista substitutio que est testamentum filii ut

ut hac l. est accessorium ... quod concre-
metur a suo principali ut j. l. proximum ...
probatur in l. humanitatis § et que re-
quireret quod quis illi filio saltem legitimam
... cum sibi dare testamentum. Sed hoc
fallit in milite ut l. miles ... ff.
de testa. mili. ¶ Septimo in pupillari
requiritur quod filius sit institutus vel ex-
heredatus an idem in exemplari. Respondeo
institutum concordant. In eo quod dixi ex-
heredatus an possit substituere pupillo
certe discordant. Vide in l. humanitatis
dicit quod de iustitie ... sibi legitima. ¶ Ego
que est ... consistunt. Respondeo dicunt doctores quod pu-
pillaris substitutio introducta est prin-
cipaliter ... occasione patrie potestatis que
durat sive filius sit institutus sive ex-
heredatus. Sed exemplaris est introducta
ex quadam humanitate, que cessat cum
filius exheredatur. Ita dicit Guill. alii
ut Ray. dicunt quod non potest esse quia pupil-
laris fit impuberi quia potest esse doli
capax et committere causas ingrati-
tudinis ut dixi C. e. l. ij. Sed furiosus
non potest committere causas ingratitudinis
facere quod non ... C. § non solum ho-
est certa, quia posset esse furiosus con-
nubat cum ingratitudinis ante furo-
rem ... eum precedens vel
solus, quia non omnis que etc. ut l. non
omnium ff. de leg. quia ...
non potest assignari. ¶ Quid quid si
furiosus et silet sunt instituti in
modica quantitate in legitima. Respondeo ... substi-
tuto cum eum possent agere ad sup-
plementum ut l. omnimodo C. de inoff. testa.
... et si esset in legitima tamen
¶ Octavo queritur in pupillari requiritur
... heredibus an idem in exemplari.
... quod non, nam furiosus non potest adire nec
curatorem pro eo ut l. ij. § sin autem propo-
nitur C. de cur. fur. ergo etc. ¶ Tu ergo
dicas aut est institutus solus furiosus
a patre in cuius potestate erat et tunc ex ...
suis heredibus confirmat tabulas pupillares
arg. l. ff. § i. C. de cura. fur. non obstante
... et arg. ... que dixi in pu-
pillari substitutione ff. e. l. si filius a patre.
Si autem non erat in potestate quia ...
de testamento ... vel quia habet coheredes
extraneos ita quod ... sui heredis non potest
confirmari tunc requiritur aditio coheredis
ut l. apud ... § idem ... ad Trebell.
vel ... curator qui petit bonorum
possessionem ... ut
l. ff. § ... de cur. fur. et dixi in l. j. de
bo. po. que furi. infan. etc. tamen confirmare
... tabulas exemplares, quia sicut

confirmat fideicommissa et cum sit alia
ita istius tabulas vltimas exemplares ut
l. cum he. ff. de his instituendis q. ad trebell. §
l. est singularis ad hoc ad quod facit
l. nam quod § si quis coniunctus q. ad
trebell. et l. qui plures § fi. ff. e. hic
q. non tenetur iur. doct. ¶ Ex predictis queritur
utrum substitutio exemplaris comitetur
ius proponendi cum pupillari et in hoc
excitabitur tria. primo utrum sicut pup
illaris proponatur in esse et expressa tacite
tunc ita et exemplaris. Secundo quibus per
sonis possit substitui exemplaris. Tertio
que persone possunt substitui. ¶ Demo
ad primum certum est quod expressa exemplaris
potest fieri ut hic in l. humanitatis et cum
qua est contra e. ff. de tacita dubitatur
Quero ergo utrum in vulgari expressa fa
furioso non contineatur tacita exemplaris
Guill. quod non quia casum aduersum et fortunam
tamen etc. ut l. iure singularem § sanctum
q. de v. obl. preterea duo specialia non debent con
currere circa idem ut l. cum post § generaliter
et quod ibi non. ff. de iure doct. et ij. l. ij. c.
de dot. promiss. sed cum vulgaris expressa contineat
tacitam pupillarem et hoc est speciale non
debemus dicere quod contineat aliud scilicet tacitam
exemplarium. Credo quod decaminus dicere
sic si tempore quo fit substitutio vulgaris
ille non erat furiosus non continet tacitam
exemplarem quia casum aduersum quia fortu
nam etc. ita intelligere doct. Sed si illo
tempore erat furiosus credo quod contineatur
tacita exemplaris arg. l. qui et l. si
pro ea ff. de re. cert. nec ob. quod dicitur
quia casum quia aduersam fortunam etc.
quia ibi de casu futuro hic de cum iam
imminet. Item non ob. quod dicit quod duo specia
lia etc. quia illud intelligitur quando duo specialia habent
originem ex eodem fonte. Sed hic quando ex
duobus quia unum nomen propter etatem aliud
propter furorem bene potest contineri ut l. singu
laria ff. si cer. pe. preterea nunquam ubi duo
specialia possunt contineri quia donec habet
locum pupillaris cessat exemplaris pro
l. qui hic ff. de vulg. Concludo ergo quod
contineat tacitam exemplarem sicut ta
citam pupillarem ¶ Quero utrum in expressa
pupillari contineatur tacita exem
plaris Guill. et Ray. quod sic quia in hu
iusmodi similibus fit hoc transitus ut l.
ut rem § ita quecumque ff. de rei ven. et l.
si acceptolatum ff. de accept. et l. iiij § fi.
q. de bo. poss. Ego vero dico sic aut pu
pillaris substitutio est facta cum limitatione quod
et dicit si pupillus infra ad tempus pupillaris valet et
tempora pubertatis expirat omnis effectus
huius substitutionis arg. l. si ita quis ff. e. et
hoc tenetur in iure vulgaris. Aut est facta
substitutio sine ista limitatione ut quia
dixit talis heres esto. tunc si est factum filio
impuberi continuo in prole valet ultra tempus
pubertatis iure pupillaris precariam valet iure
exemplaris substitutionis arg. l. centurio ff.
e. Sed si infra tempus pubertatis non posset valere
ut pupillaris valeat ex nunc quo potest
et sic iure exemplaris arg. l. gallus
§ i. ff. de li. et posth. ¶ Sed contra hoc quod
nunquam sit reperire tacitam exemplariam
plariam certe sic ut l. in testa. in fi. C.
de testamentis. ¶ Quero utrum sit reperire ex
emplarem expressam generalem et tacitam spe
cialem dicam pro ea l. lucius in ma. titulo
que ¶ Quero utrum sit reperire exempla
riam primam tacitam primam expressam ut
dixi in pupillari et tertia in vulgari
fide anteaquam veniam ad tertiam questionem me de
finire aliam et quero. pone quod aliquis
non est mente captus sed surdus et mutus
impeditus testari ut l. discretis C. qui
te. fac. pos. vel prodigus an iste possit sub
stitui exemplariter. Cy. refert quod Ja.
de are. dicit quod non quia l. humanitatis
C. e. loquitur solum in mente capto quod non
habet locum in aliis ut l. si nemo § dominio
ff. de ma. et sic in casu huius l. deberet
impetrari hodie a principe sicut olim
Guill. de cu. distinguit inter mutum et
surdum ex una parte et prodigum ex alia
primo casu potest substitui exemplariter quia
eadem est ratio que in furioso et demen
te. s. propter casum generaliter legis comprehensio comprehendit
ad casum similem ut l. gallus § et quid
si tantum ff. de libe. et posth. et non in de
propter infirmitatem de v. mu. in prodigo vero non
potest substitui quia in illo casu ipse incidit
sua culpa et delicta ex quo dicitur sequi pena
et non dicitur hic primum ut l. sine condicione
hereditatis de nego. ge. Item imputet sibi
quia se posuit in hanc necessitate ut l. si fide
iussor ff. qui satis. co. et l. ij. si quis mutus
dicit Ray. in hoc idem tenet quod Guill. et
bene dicit eum quod prodigo propter substitutionem exem
plarem per hoc facit l. i. C. de cur. furiosi
ob. quod dicit Guill. propter l. sine hereditatem
quia propter dignitatis est tale vitium propter quod
testium iam factum non dicitur vitiari et sic non est
tale delictum propter quod detur impam pene
cum factione testium ut l. ij. § prodigum q.
de bo. pos. sun. tab. et quod idem non propter propter
tale vitium lege sibi providetur in vita cum
do sibi curatorem eadem ratione debet provideri sibi
in morte ut alius ei possit testari
ex quo enim procedit prodigalitas nisi ex
quadam dementia et sic videtur quibus
substitui possit exemplariter ¶ Quero
ergo utrum reperiatur exemplaris pro expressa
primum tacita dixit testator si filius meus
decesserit in furore talis sit heres cessavit
furor sed remansit prodigus vel surdus
vel mutus utrum ad istos casus non expressa

porrigitur substitutio. Rationem dixi quia sicut vulgaris expressa continet tacitam pupillarem et tacitam exemplariam, ita et sic vulgaris facta in unum casum porrigitur ad alium tacite hic eadem ratione ut l. Gallus § et quid si tantum ff. de libe. et post. et l. iam hoc iure ff. eod. l. fi. ff. de vulg. et subst. Facit quod dixi ff. e. l. i. in materia vulgaris. ¶ Queso quis possit substituere exemplariter? Respondeo substituere pupillariter quemcumque posset facere heredem in testamento, possem facere pupillo ut l. sed si plures § quos possum ff. e. in quantum vero in exemplaria. Respondeo non quia debet substitui de liberis si sunt vel de fratribus ut l. humanitatis C. e. h. ¶ Queritur que sit ratio diversitatis. Respondeo substitutio pupillaris est introducta favore multis rigore ratione patrie potestatis que durat et si expresse substituitur ut ff. dixi. Sed exemplaris fit ex quadam humanitate et pietate que pietas non est cessare in substituendo extraneos cum furiosus habet filios vel fratres hec est ratio Guill. que tamen satis bene possent assignari alie rationes de quibus non curo. ¶ Juxta hoc quero utrum mater possit parari in tabulis exemplaribus? Ja. de Ra. et Mar. sillo. dixerunt quod non, sed mater debet substituere et pro hoc inducebant l. Paulus esse contrarium que dicit quod mater potest parari expresse in tabulis pupillaribus quod explanavi ff. in tractatu pupillaris substitutionis. Dico et quod in casu l. mater non dicit verum ut tenet in glo. inm. e. § qui rationem ubi dicit quod omnes personas non habet mater testator substituere exemplariter filius mente captus primo filios. Item si non habet filios tunc fratres. Sed tamen si puta alius potest substituere quoscumque vult et hoc tenuit Nyco. Matell. in quadam disputatione et idem Guill. de cu. ¶ Item dixi quod pater debet substituere unum ex filiis vel fratrem, quero an possit unum ex filiis mente captus substituere et alios preterire vel exheredare sine causa. Glo. in l. humanitatis dicit contrarium et quod dicit lex humanitatis quod debet unum ex filiis substituere, subaudit glo. et alios exheredare vel preterire ex causa legitima. Ryc. Azo. et Mart. hic reprehendit istam glo. nam illud est verum an hoc est propter furiosi non debet conqueri et in filii dicitur in § sed nec impuberis l. pap. ff. de inoff. te. et hoc videtur probari per principium l. humanitatis C. e. dum dicit nulla querela etc. Puto quod glo. bene dicit cum determinatione quam dico. Nam quod dicit tex. unum ex filiis debet substituere concedo tamen alios instituere ex re certa vel exheredare ex iusta causa debet si furiosus est debet facere id quod faceret si esset sane mentis. Item quod dicit tex. nulla querela non intelligo quia exheredatus ex iusta causa. Item quod dicit Ry. tamen. prin. § sed nec impuberis non habet locum hic quia hic loquitur in exemplaria que

indicatur ex quadam humanitate concessa, cum quis exheredatur ex non iusta causa quia non est testatum ex officio pietatis cum exheredat ut l. i. et ii. C. de inoff. te. ¶ Item quod dixi quod pater debet substituere unum ex fratribus.

¶ Queritur de quo fratre debet intelligi. Dicit Guill. de utrimque coniunctis, quod probatur quia l. humanitatis C. e. loquitur de illis qui admittuntur ad querelam, sed fratres coniuncti ex uno parente tantum non admittuntur ad querelam ut l. fratres C. de inoff. te. § etc. Alii ut Ray. dicunt aut substitutus fit aperte et debent substitui fratres consanguinei vel utrimque coniuncti, aut fit tacite et debent substitui uterini vel utrimque coniuncti et ad l. humanitatis C. e. et ad l. fratres C. de inoff. te. Ratio quod non potest rumpi per querelam a fratribus uterinis. Sed tamen furiosi cum fit substitutio sed vero impuberi tacite fit substitutio sicut ut l. pap. § sed nec impuberis ff. de inoff. te. Unde parentis qui facit substitutionem in sensu habet humanitatis talem fratrem non substituendo. ¶ Queritur utrum pater vel mater possint substituere nepotes? Dic quod non. Ar. l. fi. de off. pretoris et l. preses de off. presi. prout ut tabule exemplares valeant requiritur adiuncto ex testamento principali ut ff. dixi. Sed in nepote non potest ratio heredita[-]tas ex testamento ipsius testatoris ut l. cum sup[-]stitutus de acqui. her. pro hoc quia legis provisio que permittit parenti substituere filio non intelligitur de scripto ar. ff. mand. l. si mandato § si ubi. ¶ Queso qualiter hec substitutio operatur et distinguitur in effectu cum pupillari et plus effectus substitutionis pupillaris expresse est, continet in se tacitam vulgarem, quero an idem sit in exemplaria? Puto quod sic per l. iam hoc iure ff. e. et l. ii. C. e. Sed et in hoc non reperitur distinctionem erit in hac sicut pupillari maxime quia eadem ratio est. Sed effectus pupillaris substitutionis est quod trahatur ad omnia bona patris et filii undecumque quesita, quero an sit idem in exemplaria? Dic aut est facta filio legitimo et naturali et tunc trahitur ad omnia bona sicut pupillaris in l. sed si plures § ad substitutos ff. e. l. humanitatis C. e. aut est facta filio arrogato et tunc idem quod trahitur ad arrogatoris tantum exemplum pupillaris ut l. si arrogator C. de adopt. et ff. e. l. sed et si plures § in arrogato. ¶ Postea et hic queritur quantum in exemplaria que continet tacitam vulgarem et quid de vulgari que continet tacitam exemplariam? Certe in omnibus dicimus idem quod dixi ff. circa substitutionem pupillarem. ¶ Vlo[?] an[?] utrum substitutio exemplaria excludat matrem sicut pupillaris. Breviter dicas quod

tacitam exemplaria non excludit matrem
sicut non excludit eam tacitam pupillaris
ut l. precibus. C. e. et hoc ideo dico ratione pa-
ritatis et omnes illas rationes que pro ta-
citam pupillarem non excluduntur ut
dixi in tacitam pupillaris substitutionis
per illas rationes puto non excludi per tacitam
exemplariam per eandem rationem et ex omni-
bus causis ex quibus potest presumpta volun-
tas probari | quod voluit excludi matrem et
silicet per rationes per tacitam pupillarem | ex eis-
dem causis puto posse probari in ta-
citam exemplariam per easdem rationes et
leges. De exemplaria vero expressa an
matrem excludat dixi in precedentibus
/ Ultimo quero pone quod filio furioso
est facta exemplaria substitutio a patre vel
a matre quis preferetur. J. a. de ra. mar-
sil. dy. et fr. Cy. dicunt substitutum a patre
preferri arg. ff. C. de cur. fur. et l. nec
mea. 1. ad l. iul. de adult. et l. i. C. si
cont. ma. vol. Guill. de Cu. distinguit
aut pater erat vilis persona et tunc pre-
fertur substitutum a matre ut ff. de libe.
exhi. l. iii. et l. ii et § si filio q. d. minus
fiat. C. so. ma. l. si cum dotem § eo autem
tempore | aut non erat vilis persona sed hon-
esta et tunc prefertur substitutum a patre
substituto a matre | et capit omnia bona ar-
g. l. ii. § obicitur. ff. ad tertul. sed bona
matris debebit per fideicommissum substituto
a matre arg. eius quod no. C. e. l. ult. cum
bus et l. filius § ut quis heredem q. dele-
.i. et l. scauola ff. ad trebel. Sed tertulle l.
porum factum | quod loquitur in casu prorsus
diverso. Sed pro hac opinione facit glo. l. si ar-
rogatum. C. de adopt. Dominus Ray. dice-
bat aliter aut pater erat vilis persona | et
tunc dicit idem quod Guill. quia prefert
substitutum a matre alias non substitutum a patre
habebit bona paterna, sed matris dicta cum
decedit ille mente captus cum duobus
testamentis arg. eius quod dicimus de filio ar-
rogato in l. si arrogator. C. de adopt.
Nam ibi diversitas parentum cum pater pup-
illariter substitutus faciat quem cum duobus
testamentis decedere. Ita in proposito pluralitas pa-
rentum cum pater facit hanc substitutionem
faciet cum decedere cum pluribus testamentis iste
distinctiones Ray. et Guill. non placent
michi | primo in eorum presuppositione quod iste
erat vilis persona pro qua substitutione filio |
Credo hoc non esse verum sicut enim tali patri
denegatur administratio in vita ut l. fi.
C. de sen. pat. et l. si cum dotem § eo autem
tempore. C. so. ma. cum talibus tamen ei dene-
gari facultas disponendi post mortem
de bonis suis eadem ratione illi cum cum est
in eadem bonis et potest potestatis est inter-
dum in vita et in morte ut l. i in fi. qui
bonis. C. de testi. Preterea illa distinctio est
insufficiens dicit enim substitutum a patre habebit
bona paterna substitutum a matre habebit bo-
na materna | sed quia possibile est quod filius ha-
bebit bona | nec paterna | nec materna sed ut
Rex io. quo nostro. marchio. disputauit hanc
q. et dixit sic aut substitutio est facta a patre fi-
lio quem habet in potestate et tunc substitutum
a patre prefertur cum illi omnia iura
patris patrie potest et et illud iure huma-
nitatis et pietatis et pro hac ex fac-
ut arg. l. humanitatis C. e. et arg. eorum
que dixi. C. de pupillari substitutione
et hoc est verum quod talis substitutus preferetur
in bonis patris et in bonis undecumque
quesitis preterquam a matre. bona enim materna
habebit substitutum a matre quia substi-
tutus ex quadam humanitate arg. eius
quod dicimus in filio arrogato in l.
si arrogator. C. de adopt. et arg. eius
quod dicimus de curatore in l. iii. C. de testa-
tu. et l. mulier. et l. prenum. C. de
cu. fu. Si vero ista substitutio fuit
facta filio quem quis non habebat in potestate
hoc casu sunt pares conditionis substitu-
tus a matre et substitutum a patre quia
quilibet est substitutum a patre ex quadam
humanitate et ideo substitutum a patre ha-
bet bona paterna et substitutum a matre
habebit bona ~~paterna~~ materna et heredes
vero huius filii furiosi bona non adve-
nit habita aliunde dividerentur ut se sicut
dicimus in filio. C. a. l. l. ex fac. et fin
et fin. hoc diversitas pluralium exarat ut
quis cum duobus testamentis decedit et hoc
expresse. et distinctio plus placet
¶ Quarto si quis dedit unum substitu-
tum et mater alium quid iuris dicunt quidam
aut habebat eum in potestate et prefertur sub-
stitutum a pa. ut l. ii. C. e. aut non
habebat eum in potestate et prefertur substi-
tutus a matre | quia maius est ius matris
et maioris potentie et maioris expe-
tatis contra eum arg. in auth. de defuncto
C. ad tertul. et ita dicit Ray. Sed ego
dico idem quod in precedenti q. dixi per
easdem rationes nec obstat quod matris hac
potentia matris circa eum quia ex actu sug-
gestionis facultas substitutionis non attende-
tur nam filio furioso qui habet liberos qui omnes
alios heredes excludunt potest fieri ista
substitutio. ¶ Quinto potest quero qualiter
ista substitutio finiatur. utrum in hoc concer-
tat pupillari. Resp. si testator definat
ex persona testatoris vel alias ex defectu testa-
vel quia rumpitur per querelam vel per preheredi-
tatem non aditam in omnibus istis tacet finitur
exemplaria sicut pupillaris ut patet ex
precedentibus per easdem rationes. Item sicut
pupillaris substitutio desinit quando ex de-
fectu substituti vel ex defectu ipsius substi-
tutionis vel conditionis ipsi substitutioni adiecte
ita et exemplaria per easdem rationes et c.

quas dixi ff. e. l. in pupillari. ¶ Sunt
tamen duo casus examinandi qui hac l. po
nuntur pro quibus hec exemplaria desinat
impedimento cessante. ¶ Secundo desinit si pre
ans filius ut hic. Tercio est videndum an
desinat hec substitutio ex defectu eius cui
facta est substitutio. ¶ Ad primum dic hic
quod hec substitutio firmatur impedimento cessante.
Quid quid si furiosus factus est sane
mentis et postea reincidit in furorem an
convaleat firma substitutio videtur quod sic ut
l. ult. C. de cura fur. Sed Guill. ar. hoc
distinguit. aut furor cessavit in vita
prius testantis et in vita eiusdem est et
tunc reconvalescat substitutio aut furor est re
sus post mortem testantis et non convale
scat arg. l. postumus in prin. de in iust.
et irrit. testa. quinta l. ii. C. de posthu.
he. insti. et idem tenebat Ray. Sed hoc
non videtur verum primo per tex. l. humanitatis C. e.
l. ubi non quod cessante furore cessat sub
stitutio. Secundo quod dicit cessat non dicit ex
tinguitur et dictum est inter cessare et ex
tinguere ut l. inter stipulantem § sacram
et quod ibi no. ff. de ver. ob. Item distinctio
quam ipsi faciunt aut furor est reversus in
vita testantis etc. non videtur vera. nam l. post
humus de iniusto. et l. ii. de postu. he.
insti. que faciunt distinctionem an postu
mus moriatur in vita testatoris an post
mortem loquitur in testo quod quis sibi
facit alterum ut filio pupillo vel furio
so non attendam utrum impedimentum ces
savit in vita testatoris vel non. Sed an ces
savit in vita eius cui facta est substitutio
ut in vita pupilli vel furiosi ut a. no.
in l. si arrogator ff. de adopt. in
prin. per glo. magne dicit ergo quod cessante
ante furore cessat substitutio exempla
ria non extinguitur ex furore reincidente
incipit habere vires. cum unquam fuit ex
tincta. Fateor tamen quod si illo medio tem
pore erat in dilucido diluvio inter
vallo furiosus sibi testamentum fecisset ta
bule pupillares erunt omnino extincte per
tex. huius l. non enim debet auferri testi
factio hoc sane mentis. Et ex hoc de
termina aliud quia si filius furiosus fe
cisset testamentum an furere eo esset furi
oso non potest substitui a patre vel a matre
vel filiibus. Sufficit enim quod sibi fecit
testamentum et testifactio non debet ei auferri
per hanc l. Sed ista l. videtur ei aliquantulum
contraire quod ff. dixi quod cessante furore
cessat substitutio quia hic videtur dicere quod ex
tinguatur omnino. Respondeo hoc l. hoc sentit secundum
l. humanitatis que est constitutio nova. No
natur huius verbis que sunt hic ponen
tur ex substitutione que fiet ex rescripto stare
hinc l. Sed ex substitutione que fiet per l. huma
nitatis stat ea illa l. vel alia. Dic potest
quod non esset vera illa ratio quia exem
factio ex dote cessat in remanet nam
[illegible] alia quam factio per glo. ff. de adopt.
l. si arrogator per quam [illegible] tenere.
¶ Secundo est videndum hic ob quod liberis pervenit
extinguitur hec substitutio hoc videtur contra l.

humanitatis C. e. ubi dicit quod etiam si habet liberos
post substitutionem filios furioso. Sed ergo in
nata non impedit hanc substitutionem ergo
eadem ratione vel maiori nascitur non
extinguitur substitutio iam facta ut l.
pre furioso ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. Sed credo quod si de filiis nasci
turis in exemplaria substitutione
esset facta mentio sicut quod ff. dixi de
beret fieri de filiis iam natis ergo sub
stitutio exemplaria per nascituros fili
orum non extinguitur. et sic hec l.
determinatur per l. humanitatis. ¶ Item quero
quid si furioso nascitur filius qui
in principio non habebat an per hoc extin
guatur an exemplaris substitutio. Si con
sideras tex. hic videtur quod non quia tex. hic
requirit quod ille qui nascitur sit suus
heres. In contrarium dico et tamen quia lex vel
homo facit mentionem de filiis furi
osi vel mente capti debet intelligi de his
quos habere potest. Sed tales per sonne intro
mittit contrahe non potest cum consensum non habeat
ideo debet intelligi de filiis naturalibus ut l. hii
quibus ad trebell. Sed si esset facta hec
substitutio unico qui posset postea con
trahere uxorem ut hac l. et l. unius C. de
iure dot. qui forte habet compotum que ad
[illegible] hoc casu de quibus liberis debet
intelligi debemus recurrere forte ad di
stinctionem glo. in l. generaliter C. de insti.
et subst. et plenissime dixi in l. ex
facto § si quis rogatus ff. ad trebell.
¶ Ad hunc tex. qui videtur requirere quod sit su
us dic quod hic due voces ponuntur. una
habet locum cum qui nascitur suus. Sed alia ratio
que est quod non est verisimile imperatorem de hoc
cogitasse habet et locum in filiis naturalibus
et de duabus rationibus sufficiat una ad ratio
ut l. si me venus § in bonis de pupil.
credi. et in § affinitatis insti. de nup.
et l. liberorum § notavit ff. de his qui no. infa.
¶ Ultimo est videndum an ex defectu eius cui
est facta substitutio exemplaris finiatur.
Dico sic si enim prodigus cui facta esset hec
substitutio commisisset delictum propter quod
esset deportatus et simul pene efficitur
[illegible] prodigum obligatur ex delicto ut no.
per doc. in l. si quis in tantum C. unde vi.
et [illegible] in l. iii cum bonis ff. de v. ob.
vel si ponamus furiosum habuisse dilucida
intervalla et delictum commisisse vel
religiosum esse factum tunc dicerem extingui
[illegible] que dixi in [illegible] pupillari sub
stitutione ff. e. l. in pupillari.

¶ **Item qui** spem temporis deroga
at generat quis h. i. d. Bartolus l. d.

¶ **Lucius** Rupta institutione rumpitur testa
mentum substitutione. h. d. Bar. l. d.

¶ **Julius** qui simul est heres et cui ut
in digno auferatur hereditas vel ipse inus
desinat esse heres venit ex substitutione
per hec verba quamvis [illegible] heres erit. h. d.
no. tex. ubi nec desinit etc. op. de l. in

in substitutione .ff. e. §. primo cum illis
l. concordat In hoc tamen discordat sed
illud est propter dationem tutoris ibi posita ut
ibi dixi ¶ Ultimus op. de l. in fraudem ff.
de condi. et de. ubi ille qui est effectus heres
inutilis licet postea effectus esse liber non
admittitur quia tunc alius heres §. ut dixi
in l. si cognatum ff. de rebus dubiis et ple-
nius dixi in l. l. et l. se. ff. de contra
tabulas ¶ Ultimo vide glo. que incipit
scilicet ff. ibi. Solutio ibi quia in iure acc-
rescendi quod accrescat portioni hic
in iure substitutionis quod respicit perso-
nam Item ibi quia ab indignis sed ibi
indignitas reddebat quem inhabilem
ad omnes honores hic vero ad unam
hereditatem tantum in qua deliquit ¶ Ulterius
op. de l. huius qui contra tabulas ff. e. ubi ille
qui deliquit circa testamentum primum excludi-
tur a pupillari scilicet ibi delictum fuit
commissum circa ipsum testamentum quod utramque here-
ditatem respicit. hic vero fuit commis-
sum delictum circa ipsam hereditatem pri-
mam non circa ipsum testamentum. Bar. l. d.

Ex pupillari.

principale
per accessorium non confirmatur
h. d. ¶ Quo dicitur hic necessario quod propter
quero quod est ruptum per pro . Respondeo per quem
lam que potest per pro rupte ut l. certa
ff. de inoffi. te. tamen remanet validum
pupillare ¶ Item quero exemplum
in toto ¶ Respondeo si principale est ruptum intro
ito per contra tabulas remanet validum testamen-
tum pupillare ut l. ex duobus in fi. ff. e. tamen
per additionem factum ex pupillari non confir-
matur testamentum primum et legata debent
ex pupillari non ex primo ut dixi ff.
e. l. et si contra ¶ Video quod primum tes-
tamentum non confirmatur per pupillare contra an
testamentum possit confirmari per additionem factam
ex causa vulgari comprehensam in expres-
sa pupillari dixi in materia vulgaris ad
pupillarem substitutionis ¶ Ultimo nota quod dixi
in tamen per hoc dicit doctor quod partum pupillare
non potest vicinari a parto primo quod est
accessorium de quo dicit per doctorem in l. pe-
nultimo tenus. C. de pat. Bar. l. d.

Utrius

Substitutio breviloqua
facta personis imparibus continet
tam vulgarem et personis paribus con-
tinet etiam pupillarem que iure excu-
ditur h. d. usque ad §. Paulus In tex. ibi
ad invicem. Ex ab invicem nobilia collig-
ans per vos ut patet ex summario ¶ Expone dici-
tur quod hic naturalem filium heredem instituit Con-
talis filius naturalis non potest heres nisi pu-
nitam ut l. ij. C. de na. li. §. hic loqui-
tur secundum iura antiqua sed aliud hodie Ita
dicit glo. hic §. vel contra l. si is ff. e.
et contra glo. ibi positam §. possimus re-
dere quod licet glo. exemplificet illa l.
per iura nova tamen de iure antiquo
non erat in filio ut dicit sed filius naturalis non
fuit institutus nisi in vnica/ et de iure an-
tiquo potest cum uniuerse in totum quod non

erant alii filii legitimi hoc non est inimicum hoc
quod est iure quinque deficit ut in auth. licet
C. de natu. li. ¶ Ex expo. ad hunc versum sic
huius l. tacita pupillaris non excludit
invicem ut C. e. l. precibus et l. si. de impu-
et subst. glo. dat duas §. una est fuerat
quod ista substitutio continetur in reciproca est
tacita / et quod dicitur tacita pupillaris non ex-
cludit invicem / non est verum / nisi quando est sub-
stitutus alius filius testatoris ita non hic/ et
in l. precibus in ultima glo. C. e. et quin
eam tenet in l. fi. C. de imp. et subst.
sub condi. facta que §. michi non placet
contra ad l. in causam tacita pupillaris
excludit invicem probata voluntate ex le-
gitimis presumptionibus ut dixi ff. e. l.
ij. et non C. e. l. precibus multo omne sed
presumptio est quod pater voluit alium filium pre-
ferri sive uxori ut l. cum auus de condi.
et de. et l. cum acutissimi. C. de fideic.
¶ Alii dicunt quod hec substitutio continet pu-
pillares expressas non tacitas de quo di-
cam in materia brevilogia ad quod
tractandam accedamus ad evidentiam huius
substitutionis debes scire quod hec substitutio non
est per se substitutio per se sed est quedam ad-
iectio substitutionis sicut dicimus in stilo in
actione de peculio quantum et tributoria
ut l. i. §. cum generum ff. de pecul. nam ista
substitutio continet vulgares pupillares
et exemplares ut in l. dicam et sic est
nomen accidentale non substantiale et ista sub-
stitutio in textu vocatur reciproca ut l. iam
hoc iure ff. e. sed per doctorem vocatur breviloquo
qua ut hic videtur et in l. precibus C. e.
et inst. e. in glo. magna ¶ Circa hanc
substitutionem quero circa principalem primo
quare dicatur reciproca seu breviloqua Secundo
principaliter quibus verbis fiat Tertio principaliter quis
sit eius effectus ¶ Venio ad primum et
dico quod vocatur reciproca ff. e. l. iam ex iure
quasi reciproca de uno cum in alio respe-
ctum secundum hugutionem. dicitur autem breviloqua
quia brevibus verbis fit ut hic in eadem
glo. ¶ Secundo principaliter quero quibus verbis
fiat hec substitutio Respondeo per verba vos in-
vicem substituo ut hac l. et l. iam hoc
iure et l. qui plures et l. coheredi §.
qui distincte et §. qui pres ff. e. et
C. e. l. hereditate et l. tertio ff. de vulga.
Item fit hiis verbis ut nec con-
veniet ut l. cum et servus cum l. se. ff. n.
i. et l. de le. i. l. si fundum sub conditione
§. hiis verbis Item fit per hec verba vos
fratres instituo et substituo sive ut per
par. l. in testa. §. si verba ff. n. i. et C. e.
l. si pater impuberes secundum unum lec. glo. Item
fit per verbum devenerit seu pervenerit ut
vos heredes meos instituo et si quis vestrum
decesserit volo bona mea ad alium deve-
nire seu pervenire ita dicit guil. dominus Ray-
dicit hanc esse fideicommissoria per l. fideicommissum
§. hec verba ff. de le. iij. Ego dico idem quod
guil. ut per omnia sit idem multo pervenire
et in verbo substituo verumtamen cum est verbum com-

ut dixi in l. centurio et hec est illa di-
biuloqua seu compendiosa quam in una compre-
hendit plures huic inde substitutiones ut
ex precedentibus patet. ¶ Circa primum queritur
de effectu huius substitutionis breviloque circa
quod primo queritur dicit guil. quod ista substitutio
continet duas vulgares tantum quamvis ut quando
fit duobus personis impuberibus quarum uni-
us post substitutum pupillariter ut ff. et
ff. e. l. iam hoc iure § i. et C. e. l. hereditatem
atem et dere mili. l. in testamento facit forte
dubium in hac ma. nam hec substitutio
breviloqua fit ibi a milite qui etiam post adi-
tam hereditatem potest substituere expresse di-
recte ut l. centurio ff. e. et tamen ibi non
videtur substituisse pupillariter post nisi per verba glo.
ibi solvit illud quoniam duobus modis po-
test ibi requirunt probationem ab eo qui hoc
dicit quia contrarium eius erat aliqua presump-
tio sed illud est dimittendum alii dicunt quod proba-
tio ipsa quod non probatur contrarium istam est contra illam
rationem. Tu dic et melius quod ista substitutio
que fit a milite post aditam hereditatem cum
liceat expresse fit ex privilegio speciali militis
et ista breviloqua in dubio non continet sub-
stitutionem que ex privilegio speciali potest fieri
nisi voluntas probetur secus de hiis que de
iure communi possunt fieri ita loquitur ista littera
Quandoque ista substitutio continet duas pu-
pillares tantum ut quando fit duobus impube-
ribus exheredatis arg. insti. de pup. sub.
§ non tamen. Quandoque continet duas fideicom-
missarias tantum ut quando fieret in codicillis
ut l. Scevola § i. ad trebell. Quandoque continet
quatuor duas vulgares et duas pu-
pillares ut quando fieret duobus impuberi-
bus institutis et in potestate existentibus ut hic
secundum unum sensum et l. iam hoc iure ff. e. ¶ Quandoque
continet sex ut si dico filios meos im-
puberes instituo et eos invicem substituo
si decesserit in pupillari etate et post
quandocumque. Nam hoc continet duas vulg-
ares si non adeant hereditatem et duas
pupillares si decesserit in pupillari etate
et duas fideicommissarias si decesserit postea
sic patet ex quod continet octo ut si aliquis ha-
bet duos filios impuberes mente captos
et eos instituerit et substituerit per hec
verba si decesserit in pupillari etate vel
post in dementia vel alias quandocumque invicem sub-
stituo ista tunc continet duas vulgares
duas pupillares duas exemplares et
duas fideicommissarias. Facere tamen si duo-
bus filiis dementibus substituerit simpli-
citer per verba eos invicem substituo continebit
sex dictas due vulgares et due pupillares
et due exemplares. Ista sunt vera quando
substitutio breviloqua fieret duobus tantum
sed si fieret pluribus puta tribus vel quatuor
vel octo pupillis tunc numerus substitutionum
ascenderet multum posset enim continere octo
vulgares et octo pupillares et si de-
fisibus et si plures filii erunt numerus mul-
tiplicaretur plus et hoc patet ad sensum

¶ Secundo queritur quando substitutio hec fit duobus dicitur
quod continet duas vel quatuor vel sex etc.
Sed quando posset substitutiones in pauris numerum
contineri ut tres vel vi vel vii non video quod posset
fieri nisi ex probata voluntate ut puta
si invicem substituit duos filios quorum unus
erat pubes et probatur voluntas quod vo-
luit impuberi pupillariter substituere
arg. l. in testamento C. de mili. te. ¶ Secundo queritur
utrum hec substitutio contineat substitutionem ex-
pressam vel tacitam glo. hic et insti. e.
dicit quod continet expressam et ideo Azo
in summa quod apparet quia tacitam exclu-
dit que per tacitam non excluditur alibi glo.
in l. Fabius tenet quod sunt tacite hoc
videtur probari per tex. l. iam hoc iure § i.
quod ius ff. e. et ibi glo. que magis sentit
tacite eandem dicens guill. circa hoc dicit
verba sua et dicit quod est tacita quantum ad ver-
ba sed expressa quo ad effectum quia excludit
matrem. Breviter dicas quod ista substitutio con-
tinet substitutiones expressas generaliter
et ita debent intelligi glo. que dicunt
quod sunt expresse et isto respectu potest dici
tacita specialis ut dixi ff. e. l. i. in tractatu
vulgaris substitutionis. Et si dicitur
tacita substitutio non excludit matrem sed
tacita substitutio ista non expressa non
excludit matrem sed ista substitutio est
tacita specialis sed expressa generaliter et ideo
matrem excludit et ita debent intelligi.
¶ Quinto pone quod testator habebat tres filios
primum pubertatem duos impuberes et eos in-
vicem substituit tertium est quod vulgaris
continetur in persona omnium sed dubitatur
an inter filios impuberes contineatur pu-
pillaris videtur quod non propter inspectionem numeri
ut l. i. § ... sed queritur de quarum coter.
et ceti. guill. de cu. tenet contrarium arg.
ff. e. l. coheredi § qui distractis et §
qui prior arg. per hoc l. i. ff. de condi. et
colla. de. et l. pretor § ult. C. ut per quas
l. dicit ipse quod videtur quod ista que debeat de-
finari. Illud idem tenet Ray. quod dispositio
relata ad personas debet intelligi secundum
conditionem persone ad quam refertur
ut l. si quis filia § utrum de inst.
te. et l. ex militari de mili. te. Non
obstat § ... quia ibi erat ius
inseparabile hic secus arg. § i. C. l. i. § ar-
bitrium et quod non ... in canale et
de re. iur. li. vi. Contrarium dominus non placet
per primo et tenui ratione quam que monet
legislatorem in l. iam hoc iure ff. e.
et ne verbum quod respicit impuberes res-
piciat eos differenter. Sed dicendo
est si unus de x. erat maior sicut si
unus de duobus etc. Et ideo est verisimile quod
testator voluit unum filium impuberem prefer-
ri in successione alterius impuberis sed potius
est verisimile quod voluit alios filios con-
currere in successione predicti et sic servare
inter eos ius sanguinis hereditatum ut l. ul.
singula ff. e. maxime ne inequalitas
servetur inter fratres arg. l. illud ... ff. e.

de codicillis al. de coll. non obstat l. eo
hered. § qui distincte ff. eo. quia ibi apparet
divisionem quam facit in instituendo pluribus
definiti voluntas in substitutione. Sed in-
certum non apponitur hic. Si enim impuberes
ponderunt in similitudine coniuncti et ille dis-
iunctus fuerit iudicium al. secus non obstat
§ qui plures quia ibi nulla invenitur
specialis provisio. non obstat l. i. § fi. de coll.
bo. et l. pater § iulianus c. t. quia ibi
non que movit legislatorem hic locum
sive sint duo sive plures comparati
fuit ibi dictum ut emancipatus con-
ferat filio non autem emancipato cum
emancipato nulla fiat iniuria. Sed in q.
nostra appetit dispositione alterius cessante
que movit legislatorem ut ff. dixi.
Non obstat quod dixi quod verba debet intel-
ligi secundum conditionem persone ad quam re-
feruntur quia concedo dum tamen ad plures
uniformiter referantur non autem
difformiter. ¶ Sed pone hoc plures fi-
lios impuberes unus habet unum annum alius
habet xii annos eos invicem substituo ille
qui habet xii annos efficitur iam pubes
ita quod in eius persona expirat pupil-
laris substitutio. nunc expirabit in altero
qui remansit impubes videtur quod sic quia res
deveniat ad eum casum a quo incipere non
potest. ar. ut l. verbis § si cum duo
ff. de fideic. quia pupillaris substitutio per-
ficitur in tempus huius pubertatis ut ff. eo. l. si
ita quis et l. ex facto § fi. Item quero si
et hic facit vel in tempus brevius pubertate
ita quod omnino sit equalitas ar. l. illud de
coll. Guill. de cu. et dy. sic hac l. te-
nent iudicium quia inequalitas que pendet
ab initio ex post facto superveniens non in-
fringit dispositionem ut l. eius § i. de
duo. reis. Pro hoc iudicat Guill. Ferrarius
ff. ad trebell. l. iii. § ubi et hoc videtur
velle glo. nostra. Sed dominus Ray. dicit alia
aut illa inequalitas supervenit testa-
toris vivo et sic cum dispositione consumma-
tum et tunc videat ita quod finitur substi-
tutio secus si post mortem ar. ff. de v.
ob. l. si sub una § si quis ita et l.
pluribus § et si plurium c. t. et quod
non ff. dy. in l. sciendum tamen ex. de reg.
iur. li. vi. hoc dictum non placet illi
nam licet in persona unius superveniat pu-
bertas non est hic casus in quo impediatur
pupillaris substitutio in persona alterius
sed est casus in quo fiat plurimum teste
rem non voluisse in dubio ab initio inte-
fuisse nisi in praesenti casu qui fiat ab
initio voluntate cessare si superveniat
ex post facto non mutat persona ipsam quod
cesset voluntas si prior voluntate defecit
si superveniunt ut l. fideic. § si re ff.
de le. iii. et l. rem legatam de adi. le.
nisi ista talis superveniunt nam non dis-
positione definiunt generaliter. Pro illa sub-
stitutio intelligitur ab initio in persona utriusque

Sub hac forma si quis eorum impubes de-
cesserit ut hic in ho casu non aut intelligitur
limitatum si quis infra xiv annos decesserit
et hoc de mente huius ff. si quis bene
inspiciat. ¶ Quo ulterius duos filios
impuberes instituo et eos invicem invicem
substituo deinde unum ex his emancipo
ita quod pupillaris substitutio finitur an
finitur in persona alterius videtur in
parte ut quia ar. l. si post mortem
§ i. de gestis. et l. cum de dote. reis ubi
inequalitas que supervenit ex post facto
non impedit. Guill. de venet. contra nam
cum mutatio fit in unum videtur fieri in alio
casu vide ar. C. de dig. resp. l. i. et in
aut. ut liceat matri et avie § ad hec
pro hoc facit tex. optime in l. alia de
adi. le. hoc idem tenet dominus Ray. allegat
l. cum eiusdem et l. plerumque de col. cer.
Ego ut dico nobis puto hoc esse verum quia
emancipatio ita fuit facta de voluntate
testatoris ipse sibi ex aliquo casu finisset eo
actus tunc esset aliud ar. de. l. rem
legatam de adi. le. et l. fideic. § si re
ff. de le. iii. non obstat l. eadem § i. de
duo. re. quia illa inequalitas supervenit
ex post facto de voluntate contrahentium cum
distinctio esset inter personas ergo similiter
hic testium seu substitutio non erat con-
firmata quia confirmatur morte. Sed
contra predicta opponitur certum est quod illa substitutio
pupillaris continetur ab initio in similitudine
quo ergo potest testator innovare eam sine
nova solemnitate. Preterea illud quod continetur
in similitudine est quedam declaratio huius equa-
litatis sed declaratio potest fieri sine nova
solemnitate ut l. heredes palam § fed.
si notam. ff. de testa. generaliter. ¶ Quoque
econtra si ab initio fuit facta inequalitas
sed supervenit inequalitas postea pone
instituit quis duos impuberes unum in patre
alium emancipatum et eos invicem substituit
postea emancipatum adoptavit nunquid pu-
pillaris substitutio continebitur videtur quod sic
quia cessat ratio inequalitatis in persona
generaliter ut l. dig. est quibus de mi. pa.
pro hoc facit l. qui solvendo non erat ff.
fi. l. ad idem l. si res aliena in fi. ff. ad
trebell. pro hoc videtur casus in l. iii. post pri.
C. e. Contrarium determinat doctor quia dis-
positio invalida ab initio non confirmatur
ex post facto ut l. pe. de re. iur. et l. i.
§ si filius ff. de le. iii. ad idem l. si ita
de aux. et ar. le. Et ideo tenebat dominus
Ray. quod puto verum nam certum est quod hic ab
initio non continebatur in pupillaris ex post
facto ergo licet defuncti voluntate comprehendi non
potest fieri sine nova voluntate ut l. hi
des § fi. et si nota de testa. Non obstat
l. ii. post pri. C. e. quia ibi testator sub-
stituit pupillariter expresse unde constat quod
voluntas testatoris fuit ab initio quod esset
pupillaris licet non esset confirmatur ergo cess-
ante impedimento quia fuit voluntas et

duret sed hic ab initio constituit voluntas propter
inequalitatem ¶ Sed pone habeo duos fi-
lios impuberes unum substituo alium exhere-
do et eos invicem substituo certum quod non tenet
pupillaris que potest fieri in persona instituti
Sed an contineatur vulgaris in persona insti-
tuti videtur quod non propter inequalitatem cum vulg-
aris non possit fieri exheredato Guill. de
cu. dicit vulgarem contineri nam vulgaris potest si-
milibus non potest fieri exheredato quia non sunt
instituendis unum est hic defectus materie non
autem defectus iudicio potentie testatoris
Sed defectus materie unum impedit ut l. si
unus § et acceptilatio ff. de pac. et l.
an inutilis de acceptil. Idem tenebat Ray.
et ideo dicebat vulgarem contineri propter verba
si heres non erit sed ista verba non sunt
exheredato congrua propter hoc etc. non videtur quod sola
vulgaris contineatur sive esset defectus in
materie sive impotentia saltem ibi quod resistunt
plura contra illa uniformiter determinare ut
l. si legatarius in fi. ff. de le. iij. per hoc fit
l. inversa C. de testa. mili. ubi non sufficit
adesse potentiam nisi assit de iure communi per
ut ff. sunt determinatum per Guill. tenendo
opinionem suam quam cum privatur potentia facto
suo qui emancipat aliquem testator pro
suo pupillari substituendum … hic
si exheredando privat me potentia faci-
ende vulgarem substitutionem cessabit com-
prehensio. Sed ad rationem Ray. dicit ipse
substitutio incipitur in casum si heres non
erit que verba non sunt contraria exheredati
videte sive sunt contraria et dixisti in per-
sona instituta ista verba faciunt condi-
tionem si in persona exheredati faciunt tamen
sed propter quia ita dico si quam apponitur rei que
est de pura et certa resolvitur in quantum ut
l. iiij. et ubi non. p. de le. j. dixi in l. de con.
et de. Pone habeo duos filios unum pube-
rem alium impuberem sed furiosum constitu-
tum et ad invicem substituo certum est quod in
persona neutrius continetur vulgaris Sed an
contineatur in ~~vulgaris~~ persona unius pupil-
laris et in persona alterius exemplaris
Guill. de cu. tenet quod non quod pure verum
… multe sunt diversitates et imparitates inter
pupillarem et exemplarem istud 2º
verbum substitutio non respicit uniformiter
illas personas contra l. iam hoc iure ff.
e. Sed iuxta hoc quero quid si duo erant
filii furiosi et testator instituit eos et in-
vicem substituit utrum contineatur vulgaris
et etiam exemplaris videtur quod sic ad similitudi-
nem pupillaris frequentiam videtur substitutionem
fit iure speciali non continetur in breviloquio
nisi exprimatur ut l. in testa. C. de testa.
mili. Sed exemplaria fit ex quadam huma-
nitate et fit de iure speciali ut l. huma-
nitatis C. e. quod est contrarium puto quod conti-
netur ad exemplum pupillaris hodie quia
illa substitutio potest fieri de iure communi quia
liberi testatores hunc filium furiosum per l.
humanitatis C. e. Sed si loquimur de iure hoc speciali

cuiusquam quia sive in quo ista substitutio ex-
emplaria non potest fieri nisi de iure
speciali ut l. ex facto ff. e. cum putavit Ray.
¶ Quod vero inequalitas potestatis im-
pediat substitutionem pupillarem conti-
neri in breviloquio etiam non per l. si plures
ff. e. cum l. sed et hoc et probatur nam
inequalitas quantitatis non impedit istam
substitutionem contineri ergo nec inequalitas
rerum ar. l. miles § quia diximus ff. de
testa. mili. ¶ Sed quero circa hoc de
pupillari quod potest fieri vera quantum inequa-
litas rerum hoc est portionum quia plus
quantitatis habet unus quam alius Sed pone
plures filii sunt instituti ex certis
rebus vel quantitatibus et deinde filii in-
… sunt vel instituta postea dicit
omnes filios meos invicem substituo
filie pro dote videntur cum in …
substitute Et non heres ex certa re non
est proprie heres simpliciter loquendo sed ha-
betur loco legatarii vel est tamen quasi
pro se quia vocatur heres singularis
ut C. non ff. e. l. ex facto in prin. et ulte
substitutio propter hoc in portionibus here-
ditariis ut l. qui plures et l. si plures
ff. e. sed ille non habet portionem hereditatis
propter hoc probatur in l. coheredi § quibus
diversis ff. e. ubi quos testator coniunxit
institutione illos videtur coniunxisse in substitutione
sed in institutione … non habet ius accre-
scendi cum institutus ut l. i. § si ex fun-
do ff. si. l. etc. ¶ Pone quod instituo
duos impuberes et dico si quis eorum non
erit heres eos invicem substituo nam
in ista breviloquio continetur pupillaris
et videtur quod non ratio breviloquii quia talis
substitutio fuit collata in casum satis
expressum si heres non erit unde contine-
tur tacita pupillaris sicut expressa vul-
garis ut l. iam hoc iure ff. e. dicitur
mere tacita et non excludit invicem
sed si esset mere obliqua excluderet in-
vicem ¶ Quod vero substitutio breviloqu-
entem per hec verba eos invicem substituo
contineat fideicommissum … quod sic ut l. … qui
per ff. e. ubi in eodem casu etc. et l.
Scevola ad trebell. dixi contra quia an-
tequam fit ista substitutio si ab initio re-
manet vulgaris directa ergo ex post facto non
obliquatur ut l. verbis ff. e. Nec obstat
l. Scevola quia substitutio ista fuit facta
in codicillis unde trahitur ad fideicom-
missariam licet aliter intellexit Ja. de
are. ut dixi in l. verbis et l. Scevola
sed non placet hoc ratione quia licet contineatur
vulgaris ab initio cum adiit hereditatem tamen
post aditam potest trahi ad fideicommissariam
ut diximus in l. centurio tamquam decli-
natum est verum per l. iam hoc iure ff. e.
ubi in vulgarem centurio etc. et ubi non fide
obstat l. qui plures quia illa verba
dicunt in eodem casu et in eodem eventu per

veniens ex directa substitutione sic obstat
q dicimus in mā gpendiose qz ibi alie
sequna testator multa expā in substitutione ad
leat / et dicendo quandoqz decesserit hoc h'
nō fecit et de hoc dixi in mā gpēdio
sc. ¶ Quo quidā hēs duos filios ex
prima uxore duos ex sc̄a eos insti
tuit et īuicē substituit unus repudia
uit utrum admittatur ille solus qui ī
vtrumqz iunctus + q̄ nōc. quia lege
coniuncto equiparatur iunctus homis ar. l.
si testator de hi. insti. sz iunctus ab hoīe
preferetur in similequa disiuncto ut l.
coheredi. §. qui distinctas. ss. e. gl. 2a. nō
obstat d̄ca l. coheredi. §. qui prem. ppt
rō q ista substitutio spaliter facta debent
aliquid operari ult. ius tē ar. ad l. si qui
p. de le. i. quia illud iō qz sic testator ex
pressit spaliter p. ista substitutio aliquid
operatur et ita hēt quidā p dy. in d̄co
§. qui distinctas alij in d̄ca l. ia hoc
iure dicit q iure iusticie est int
elliga qz fm voluntate testatoris veniunt
ut l. cui libis. §. hec ubi. ss. e. sz pt
patem hēt affirme omnibus gl. r. dub
Ray. sunt p'mo cū dy. fam l. si. p. ad
trebell'. p. dicit ipē rō dy. nō ē rap
p. revmuntr p. de le. l. nūta. l. et p'mio
p. de le. ij. quia fortior est iunctio hois
qm legalis Ego q'o dy. qz ubi fres ille
nō sit iuncti iunctione legali Nam
in hac materia iunctos accipimus illi co
iunctione que inducit ius accrescendi ut
l. coheredi §. qui distinctas ss. e. Ez ista
fiet sit iuncti iunctione sanguinis rō
nō iure accrescendi ut dixi in xx. q.
de iunctione legali ut l. re iuncti p. de
le. iij. ¶ Quo ponamus duo fr̄ institu
ti et īuicē substituti an pro obuncte
iure institutionis et ampe ius accres
cendi glo. tangat in l. uer. is §. hīs
d aug. hīe et ibi dixi et l. neqz hīs. e. ti.

¶ **Paulus.** Spes substitutionis re
cepte ad hēdem nō transit. h. d. con
cordat. l. qui libis §. hec verba et l.
sz si plures in prin. ss. e. ¶ Op. de l.
sz si ex pluribus p. de hē. insti. sc. ibi
iure accrescendi hīt in spe substitutionis
¶ Op. de l. coheredi. ss. e. so. ut dicim
in l. qui habebat. p. e. Bar. l. doc.

Pater familias. Nobilis
et pulcra. l. est pupillaris ex
pressa et que nō continet vulgare ta
citam trahitur ad bona patris et filij
h. d. vel sic hec condicio si nichil he
res erit vī opulē si aliquis est heres
hēdis ex dispositione defuncti. h. d. et sic
ē nobilius summarium dic ibi sibi s.
vulgaris prima pars summarij pbatur
ibi sibi et sic est vulgaris et ex eo q
dixit filio suo pupillaris ut l. cū ex
eo q dixit filio suo pupillaris ut l.
cū ex filio. §. fi. ss. e. ubi reperimt
lmiua patris et filij coniuncta // Op. ad fin
summarium qz p pupillare substitutionē
succeditur pupillo tm̄ ut insti. ea
prin. sc. illud ī hī nichil vel operatur
ut l. si ita. q. qui filio p. de sic. subl
ut dic q nō ē hēs defuncti sz p medi
am psonā filij et sic heres heredis
et heres testatoris ut l. si. c. de hē. insti.
Ez contra de l. qui libis §. hec verba
ss. e. ubi nō sufficit q sit heres p me
diam psonā filij et sic hēs hēdis so.
hic hoc nō dz attendi sz hoc si an sit
heres ex iudicio defuncti ul legis dispo
ne sz hic ex iudicio defuncti sic ē insti
tutus gditio ex ingresso eū illorum verborum
quisquis in ūr. substitutio vulgaris con
prehendis ut ss. e. l. ex duobus in prin.
et continet pupillare ut hic ¶ sed
ad q. aliquis est heres hēdis tui pe
tit hēditatē / nec dicat in libello ut hē
dis heres sz ut heres tuus sz postea
pbat q heres est p media psonā
to q valet quia condicio dz intelliga
ad literam ut l. mens p. de condi. et de
muliero magis dz intelliga fm mētem p
sentis ut l. si quis mentione ss. de ind
tis tangitur p q. in l. si. c. de hēd.
insti. Bartolus le. doctor.

Qui habebat. Spes substitutionis
pupillaris nō transit ad hēdem
pupillaris substituti. h. d. diffinitive
et subtilis est hec l. iudicio meo ¶ Op
q spes substitutionis pupillaris transeat ad alium
substitutum ut l. coheredi. in prin. ss. e. so.
glo. viij ē q transit ad substitutum vul
garis ut ibi nō pupillaris ut h' ēē
intelligo q si impubes decessit tā frater
heres ita dicat glo. sup ilō impubes dy.
dubitat de hac. sc. rō dicit in hoc medo
nō iure vnā substitutionē et aliā ē
dicit q inspicio p'tm hēbat ius accresce
di / p'tm hēbat ius coheredis sz nō placz
qz ambas p'tes hēt iure substitutionis ut l.
si tantus. ss. e. et dixi in d̄ca l. coheredi ppi
io tene sc. glo. iure quia ibi loquitur ī
vulgarē hic in pupillarē cuius condicio
nō extitit quia ista filia decessit pubes
ut ex textu appet et ex glo. vnū ista im
et soror nō pot venire ex vulgarē vel
pupillarē iure ad eas nō ēēt spes
substitutionis ¶ Op. tāc est q substitutio pu
pillaris qua ista filia ē substituta sit
ē gditional' instituto ut l. in hoc §. si fi
lio p. ad l. falc. Ez institutione gditionali
ul legatum condicionale nō ēēt substi
tutioni p'mo legatario decedente ueim
§. sin aut sub gditione. C. de cadu. toll. et
est expssum in l. quidam de acquī. hēd.
sc. glo. fi. et hīs et nō ibi qui erāt filij
instituti erant pupillaris substitutum §.

filio si impubes decesserit sed ista filia deces-
sit pubes nunc condicio sub qua substitutus e-
rat non est substitutum non potest admitti
ad bona pupilli arg. l. coheredi § cum patre
ff. e. et sic dicit ista glo. quod si decessisset
filia in pupillari etate ita quod mater et soror
ex substitutione successissent quod exemplo sub-
stitutionis pupillaris ad hereditatem admisisset quod
quod placet ex presumpta voluntate testatoris
quia voluit istos substitutos succedere
filie in eius hereditate voluit tacite hoc
dicitur fieri ut l. ex duobus in pri. ff.
e. et non in l. qui duos de vulg. dubius
et fini hoc illi qui ponit hic casum quod
species substitutionis pupillaris substitutionis
non transit ad heredes [illegible] dicit quod
tamen transit ut hic dicit glo. ¶ Quero
de vna q. ista verba si filia mea decedit
antequam nubat qualiter intelligatur. glo. i. dicit
i. nubilis esset ¶ Sed contra habetur ff. de vir.
l. [illegible] c. de nupt. ubi intelligitur i. ante-
quam nuptiarum solemnitas sive festivitas
celebrantur. sed illa loquitur in dubio sed hic est
intelligi ut glo. dicit nam hic filie ex-
heredate non potest substitui nisi pupilla-
riter et dicto ut l. i. in fi. ff. e. et generaliter
intelligatur et dicto ut l. i. in fi. ff. e.
esset intellectus absurdus ut l. quotiens
et l. in ambiguo de reg. iur. Cum autem
possit utroque modo valere statuimus de ea l.
[illegible] ¶ Quero ultra tu dicis quod species sub-
stitutionis transit ad substitutum vulgarem ut
l. coheredi et l. si ita ff. e. nam hic mater
et soror fuerunt pupillariter substitute
que continet vulgarem tacitam et expres-
sam non recipiunt. Sed quando quis substituitur
filio exheredato talis substitutio non potest
sibi continere vulgarem substitutionem ista non placet
quod licet ista filia esset exheredata a primo
gradu tamen a secundo non quod erit substituta
vulgariter et pupillariter et sic potest
ter non gradu ut ff. t. l. potest [illegible] dicit
quod hic filius admiserit non prima substitutione
expiraverat ut dixi ff. in primo questione
aliter vulgaris tacita contenta in expressa
pupillari expirat adveniente pubertate
ut ff. t. i. l. i. dixi in ma. vulgari sub-
stitutione aut quod ista filia adoleverit ex-
pirat ista substitutio pupillaris sub qua sub-
stituta erat. Bar. l. dec.

Servum difficilis est non hec l.
et hoc dicit adicio hereditatis ex-
tinguit spem substitutionis vulgaris in por-
tione adeuntis tantum. h. d. istud primum
Op. quia dum locus est institutioni non est locus
substitutioni sed hic est in institutio [illegible] ut l.
quamdiu de acquir. her. sed hic locus est sub-
stitutioni in portione sua tamen non eius cuius
adicio fuit facta et ideo non illa portio va-
dit ad substitutum ¶ Op. quod ista portio
vadit ad coheredem non ad substitutum ut
l. si filius cum ab exer. ff. de acquir. her.
sed ibi nullus erat substitutus hic autem sic
¶ Op. de l. si pa. ff. t. i. et insti. e. § fi. ubi
intelligantur ista verba si heres non erit
vel alium heredem non fecerit [illegible] sed glo.
quod fecit in portione sua cum nisi admittit
non alios quia filius reputatur persona
suorum duorum ¶ Op. ex glo. quod iste substi-
tutus vulgaris non debeat admitti nisi
utroque non adeunte et non alio non agn-
oscente ut l. quintus c. e. et l. quidam testa-
ff. e. sed ista verba si heres non erit re-
lata ad finem eorum intelliguntur separatim
et disiunctim hoc placet ut l. et ponit
ff. de le. ij. et l. cum heredi § si duorum fuer-
ent de condi. et de. inverso autem quod per
[illegible] vacet substitutus admittitur in gene-
re fuit facta substitutio duobus coniunctim et
copulative non requiritur quod veniat sic hic
et ita debent intelligi ista diffinite [illegible]

Clavis. multum difficilis. q. est q.
tiens substitutio est plenior quam insti-
tutio prevalet substitutio. h. d. habet quatuor
partes primo ponitur thema et q. Secundo
formatur circa q. ponendo quatuor casus
tertio resolvit q. et eam determinat. quarto
ponit novam q. et eam solvit. Sed ibi
dum quidem tamen ubi sunt hec quarto ibi quid
ergo dic ut moveo in hac q. tamen hoc
thema examinando per modum questionis.
¶ Op. ad primum dum dicit in hac q. dic.
dico in his questionibus cum plures sint ut
appostilla in fine [illegible] ¶ Op. ad secundum
quod substitutus afferat quomodo ut l. i. ff.
si proponatur in l. si quis ob. ca. te. sed quidam
quod nullo momento est si nullius utilitatis
quia posset adire ex substitutione et
dimittere ex institutione aliquid ista fin-
[illegible]
¶ Op. dicit hic quod substitutio est pura et nihil
non valet contrarium ut hic et dixi l. sed
si plures ff. e. sed l. sic pura tamen affert
aliam utilitatem et hoc sufficit quod possit
aliquam utilitatem afferre ¶ Op. dicit hic
quod quis fuit substitutus pure sed contra
quod nulla substitutio est pura ut l. coheredi
§ coheres ff. e. et l. in re § si filio ad
l. falc. ff. et [illegible] ut l. qui liberis in pu-
ff. e. ¶ Op. dicit hic quod institutus fuit hic
substitutione et substitutum pure Sed contra
quia ista substitutio pura habet in se condi-
tionem contrariam arg. l. si post mortem § fi.
ff. de le. i. et l. si pecuniam ff. si cer. pe. glo.
dicit quod ista est conditio tacita que proprie
non est conditio ut l. conditiones que
extrinsecus de condi. et de. sed non placet
quia ista conditio ex testamento procedit
l. alioquin de condi. et de. et dixi in l.
conditiones [illegible] quod significantius
[illegible] lo. in legatis sed in hac substitutione
est aliud quia in ea inest de natura et
dicitur contraria ei que in substitutione est apposi-
ta et ille conditiones que insunt de natura
non proprie suspendunt ut l. iij. ff. de le. i.
¶ Op. quod ista conditio non debet expressari
cum omnino sit conditio extrinseca ut l. si quis

ita respondit . ff . ne . le . sed in contrario in una parte institutio erat pura et ideo non expectatur conditio hic vero in nulla parte causa pura ideo expectatur conditio quia pro/sequitur moriti mori ut . l . hunc modum . ff . de le . i .

Op. ex de hic quod conditiones instantiarum expressae fuerint non valet substitutio sicut si ab initio fuissent duae pure . ex . de . l . nihil ff . ad . l . falc. sed illud in legato in quo adiciente conditione non sustinetur ut . l . sempronius attalus de usufr. le . et illud est in dic . in conditione . in . l . i . ff . si quis ob . au . te . et ideo non sustinetur ut . l . quod dicitur de testi . in . et ideo due sunt

Op. ad eam dicitur hic quod libertatis pro vale legato . ff . de le . ... filii ff . si idem . q . de le . i . sed intelligo hic in dubio et quod libertatis potest valere al. secus ut ingenio

Op. hic dicitur quod iste filius ex secundo gradu non potest esse heres quia sibi non fuit libertas relicta Contra in . l . pol . ff . de uer. ser. insti. sed fateor quod hodie ex primo gradu potest esse liber et heres ex statim quod heres instituitur. vel quod si libertas nisi appareat contrarium et ita debet intelligi glo. magna insti. que debet intelligi secundum instituta nova al' diceret male et hic textus quo dicit quod ex prima institutione non potest esse heres

Ite op. quod pro libertate data in substitutione legatum non revocatur simpliciter sed debeat expectari eventum ut . l . fi . ff . de uer. ser. insti. Glo . prima que est hic vel . fa teri gener . pro . l . ... illa . l . ... vel ... aliquid de iure autem sed ponit casum qui ponitur in . l . si filius co/mune in fi . ff . c . dic quod ibi loquitur quando est substitutus pupillo hic sibi ipsi vulgariter que non hic tractatur / sufficit enim quod velit esse heres sed si substitutio facta esset se ipso esset facta sub aliqua conditione / tunc debet expectari eventus conditionis

Dic hic unus gradus . Contra ymo plures sunt institutionis et substitutionis glo. solvit quod unus est gradus ex parte . si validus vel alius . i . una persona que est substituta et instituta vel unus gradus . ff . substitutionis tene quod non est certo

Veio ad quartam partem circa quam op. quod ista in vestigatio an iste unus heres admittatur vel non / non sit necessaria / quia cum si admittit substitutio erit liber et heres sive testator voluit perferre legatum libertatis vel econtra propter illam perplexitatem quia ille non potest iubere antequam sit dominus / iste non potest iubere antequam adeat

Op. de . l . fi et si plures ff . fi . ff . c . sed hic afferri modum quia substitutio facta est cum libertate

op. quod perplexitas inter ut . l . si titius . ff . ti . i . sed de con/ditione impos. ratione perplexitatis ... ti . l . i . Ulpianus distinguo ut glo. magna quam incipit sub dubio sicut non per/vale . ... ff . fi . dic . ibi ... vivisint eis status ex eventu conditionis pendeat

Queritur glo. ... ab hereditate et bonis potest abstinere quod dic/ut . l . iii . ff . qui fideicommissa . ff . c . i . et istius ff . materiam expecta ff . in . l . pater fam/ilias in fine . Bartolus legum doctor :-

De conditionibus institutionum . Rubrica

De condit. instit.

Sub impossibili . hec . l . habet duas lecturas que constituit sicut illis ibi . Alio modo ut dicit ibi glo. et utraque est vera textus quam uult et secundum utramque pone casum ex . insti . de legat . ff . fi . et ff . de his que pe . no . l . i . ibi est idem textus . dicit glo. hec conditio sunt apposita honeste ibi sunt apposita ... secundum azo . glo. hic non format sed eam format . ff . de his que pone no . l . i . et insti . de legat. ... ff . fi . et . q . de condi. et de ... et . l . optimum et ... in . c . nemo ponit ex de re . iu . li . vi . doc . ultimo dicit ... quod illud contrarium non ... signari ... legatum ibi non fuit relictum sub impossibili condicione sine sub conditione ... dix/eram iubeo quod heres ... si non ... vel ... quod ... heres ... sub con/ditione si heres ... non ... sed filius ... est impossibilis ... non ... et si relictum sub conditione ... debet sic relictum sub conditione ... quod pro puro habetur ut . l . si pupillus . ff . sub conditione . ff . de nouat. sed debetur nisi habeat pro de/centem conditionem turpem ut . l . si homo mortuus . ff . de v . ob . et . l . in illa stipulatione si ... et ... ob . ... glo . hic et ibi vel ibi non est impossibilitas etc. Illa ... distinctio addiciatur honorario vel gratuito / est falsa quia lege non ... et ... casum . l . si ... et ubi . ff . si quis fi/nes . q . de le . i . ubi conditio addita ... et valet dispositio . ... hec . l . et . l . conditio ... et . l . optimum . ff . de condi . et de lo/quitur generaliter et non ... an ... sit adiecta conditio impossibilis ... conditio que adimitur ... vel relicta legatis / et relicta ab illo testatore ut . l . si dies insti . ff . quando di . lo . ce . ... si esset ... talis opinio sequeretur / quod nulla legata relicta in testamento illo in quo quis est institutus sub conditione impossibili valeret alia est opinio ... de his que pe . ne . re . quod hec . l . concordat ... contra ... textus . l . i . de his que pe . no . insti . sine illo damno etc . et ibi ... testatoris ... etc .

Dimissis prius ... ad materiam conditionum impossibilium. Et primo quatuor species impossibilitatis. Quedam est impossibilitas de iure quedam de natura quedam est ratione perplexitatis quedam est impossibilitas de facto ... qualibet per se . Et primo de impossibilitate nature

Op. quod impossibilitas ... testamentum ut . l . si stipuler de v . ob . et . l . apud iulianum . ff . fi . ff . de le . i . ...

ubi impossibilitas adicitur per modum dis-
positionis id non valet ipso iure si per
modum conditionis ¶ Ad hoc op. de l.
si michi et tibi § si quis fratres ff. de leg. i.
ubi adicitur per modum dispositionis et non
vitiat sed ibi impossibilitas non erat in eo
quod erat substantiale in dispositione sed in quod-
dam accidenti ut in die seu dilatione non vitia-
tur et non vitiat ut ibi dixi Item op. con-
ditio de preterito non vera est impossibilis
ut l. nec [?] ff. de ver. obl. sed conditio de pre-
terito non vera vitiat dispositionem ut l. ar-
bitror de transactionibus et l. ij. de her. inst. et
ff. e. l. institutio talis inst. tit. [?] talibus Sed
hic loquitur in conditione impossibili de futuro
ibi de conditione de preterito, Et quia talis
conditio est magis quam finalis quam conditio
ut l. demonstratio § i. ff. de condi. et de. et
quod ibi dixi ¶ Contra hanc so. de l. si
in nemine C. de hered. inst. glo. isti dicit
quod ibi loquitur de conditione irrigatoria ¶ Sed
quid vult dicere irrigatoria, Sed conditio
de preterito que est non impossibilis et de preterito
fuit impossibilis est irrigatoria et non vitiat
sed illud quod C. dixi loquitur in conditione
de preterito que licet nunc sit impossibilis tamen
de preterito fuit possibilis ¶ Ad hoc op. et
videtur quod conditio impossibilis vitiat dispositionem ut
ff. de ver. ob. l. impossibile, Sed impossibilis con-
ditio vitiat contractum ubi non ultimas
voluntates ut hic et est favor ulti-
me voluntatis ut l. in testamentis de reg. iur. ¶ Sed
contra hoc de contractu op. quod in contractibus
impossibilitas non vitiat ut ff. in insu-
la C. loca Sed ibi impossibilitas erat circa
aliquod accidens ut plene dixi in l. si mi-
chi et tibi § si quis fratres Ex predictis potest
distingui circa impossibilitatem nature aut
impossibilitas adicitur in ultimis voluntati-
bus aut in contractibus, primo casu aut per modum
dispositionis aut per modum conditionis, si per mo-
dum dispositionis aut est impossibilitas circa
id quod est substantiale in dispositione aut circa aliquod
accidens Si per modum conditionis et tunc
aut de preterito aut de futuro Si de preterito
et tunc aut est impossibilitas nunc et fuit
impossibilis de preterito et non vitiat aut
de preterito fuit impossibilis et de futuro non et
tunc vitiat ut hic salvo eo quod dictum circa
impossibilitatem iuris Si in contractibus aut
per modum conditionis et vitiat aut per modum
dispositionis et tunc aut circa id quod est principale
in dispositione et vitiat ut l. si stipuler ff. de
ver. ob. aut circa accidens ut certa die, et
tunc distinguitur aut in contractibus bone
fidei aut stricti iuris ut plene dixi in l.
si tibi et michi § si quis fratres ff. de leg. i.
et probatur in l. in insula C. loca. Ego dixi
quod impossibilitas vitiat contractum contra
in l. si mulier C. de condi. ob. cau. Sed hic
dantur plures so. Sed prima aliud in contractibus
innominatis 2a. Sed Dy. ponit veram Sed in-
possibilis conditio vitiat omnem contractum de
iure sive bone fidei 2a. sed non impedit con-
tra conditionem ob causam que non oritur ad pro-
ficiendum contractum per actum [?] sed ad resolven-
dum ipsum ex eo quod agitur ut l. si ex. § i. C. quod

Ita loquitur l. si mulier C. de condi. ob. ca.
¶ Venio ad impossibilitatem iuris et op. In-
stitutionem in alterius voluntatem conferri est im-
possibile de iure tamen si fiat institutio
non vitiatur ut l. illa et l. si quis sempro-
nium et l. captatorias ff. de her. inst. Sed
conditio contra impossibilis de iure est illa que est
contra bonos mores sed ista institutio que con-
fertur in alterius arbitrium non est impos-
sibilis de iure, sed lex non admittit talem ut l. si
stipulatio ista § alteri ff. de ver. ob. et quod ibi
no. et quod no. in l. pacta que contra C. de pac.
Vel si volumus dicere quod sit contra ius dicas
quod ibi non vitiat quia talis conditio fru-
strat [?] solempnitatem testamenti et voluntatem de-
functi instituenti talis non habeat et ideo
vitiat institutionem ¶ It. op. quod conditio impos-
sibilis de iure debeat impleri de facto ut per l. mu-
lier et l. mevius ff. de condi. et de. Sed
conditio que est de iure impossibilis
impleatur de facto et nichil faciat contra
bonos mores debeat impleri de
facto ut hic et per e. l. conditio talis ac
Dy. in l. quidam cum filium ff. de ver. ob.
¶ Item op. de l. fratris de condi. inde ubi
conditio de iure impossibilis vitiat legatum
glo. ibi solvit conditio impossibilis non vi-
tiat si testator credebat ipsam impossibilem
sed si credebat possibilem et erat impos-
sibilis vitiat quod tene menti arg. C. de he-
red. inst. l. quo loco § i. hec Sed non est casus
l. ab omnibus § i. ff. de leg. i. ubi dicit quod licet
testator putavit conditionem possibilem que erat
impossibilis tamen non vitiat Sed illa condi. de
tabulis reddendis respicit unum
finalem effectum sed liberationis et ideo licet sit imp-
ossibilis per unum modum sufficit esse possi-
bile per alium modum equipollentem sicut dicimus
in l. in pri. ad trebell. et l. si ita
quis di. le. re. et l. ij. C. de inst. et subst.
In aliis autem conditionibus que ad unum
finalem effectum non respiciunt est hic contra
quia conditio debet impleri in forma specifica
nec debet impleri equipollenter ut dixi
in l. Gallus § et quid si tantum ff. de lib. et
post. Op. de l. filius ff. e. ubi conditio
impossibilis vitiat institutionem glo. solvit
duobus modis primo quod ibi vitiatur testamentum
ad quemdam institutum qui erat suus [?]
ab intestato et vitiatur institutio et
succedat ab intestato et legata non sol-
vat, Alia est quod ibi speciale in filio, qui non
potest institui nisi sub conditione pertinere
se illa institutio est que pertinet in fine [?]
et ista est vera, et per hoc apparet quod pre-
cedens so. non est vera, quia illa l. in aliis ve-
nientibus ab intestato non procedit ut l. fili-
fratris sub conditione ff. de he. l. Item non habet
locum in filio emancipato nisi instituto a
iure ut l. 2a preherendenda C. de inst. et
subst. ¶ Ex expeditis de impossibilitate
iuris quia in omnibus casibus in quibus impos-
sibilitas non vitiat in omnibus illis impossi-
bilitas iuris vitiat Sed in illis in quibus

impossibilitas nature non viciat an impossibilitas iuris viciat distinguit ex parte dictus per te. ¶ Veniamus ad impossibilitatem ratione perplexitatis et ex. quod impossibilitas viciat ut ff. e. l. si titius scilicet ibi impossibilitas ratione perplexitatis si ratio iuris et est ratio quia impingitur sibi testatori qui induxerit perplexitatem et conditionem miscuerit ipse met ut ibi non ¶ Ite ex. quod impossibilitas ratione perplexitatis non viciat ff. e. l. si quis ita impu. scilicet ibi perplexitas potest de iure dissolui de facto secundum ut l. si titius ff. de v. ob. ubi licet contestata de facto quis dissoluit perplexitatem scilicet ille qui implet conditionem de facto et sic dissoluit perplexitatem implet cum sibi ad suum commodum non talis dissolutio admittitur. sicut ff. e. l. mulier. § i. Sed si implens de facto fiet ad alterius commodum tunc talis dissolutio perplexitatis non admittetur hic et causa in perplexitate et plenius in ex. de e. l. l. si titius ff. e. a. et plenius in ex. de e. l. ¶ Ex. si titius in exemplo negativo ¶ Ex. quod ista perplexitas non viciat dispositionem ut l. qui quadringenta in prin. ff. ad l. falc. scilicet ibi perplexitas ex verbis vel ex dispositione defuncti non contingit sed ex quadrantis adventu facta extimatione pretiorum et ideo non viciat sed dissoluitur perplexitas per hoc possibile secundum suam voluntatem defuncti. Sed quod ff. dixi hic locum in perplexitate que provenit ex verbis et ex dispositione defuncti. ¶ Item ex. de l. ult. § titius ff. quid ex. s. a. pe. ubi perplexitas non viciat dispositionem. scilicet ff. § titius loquitur quando perplexitas cadit inter res dignas pari favore tunc dispositio viciatur. Sed si cadit inter res quarum una digna maiori favore preferetur. secundum notabiliter ar. l. inter pares ff. de re iudi. ¶ Veniamus ex parte dictus distinguit per te. ¶ Venio ad impossibilitatem de facto et ex. de l. legatum et l. in heres ff. i. ff. de sta. li. glo. que est ibi et in ff. impossibilis insti. de he. insti. scilicet ibi de impossibilitate de facto que est difficultas quam impossibilitas et ideo quia est possibile sed difficilis dispositionem viciat ut ibi de tali impossibilitate de facto que dicitur difficultas dicit ut dixi in l. continuus § illud ff. de v. ob. videtur quod conditio impossibilis dispositionem non viciat quero an in locum illius debeat aliud impleri / Ro. quandoque testator adiecit conditionem impossibilem ad nullum finem honestum ut si digitis celum tetigeris et tunc non debet aliud impleri ut hic et ff. e. l. conditiones et l. optimum de condi. et de. quandoque adiecit conditionem impossibilem ad aliquem honestum finem / et tunc debet impleri ille honestus finis per id quod est possibile ut ff. de usufr. le. l. legato et per hoc si testator reliquit certum fratribus predicatoribus pro missis canendis et conventus est interdictum ita quod missa non potest cani / tunc debet aliud honestum fieri in locum illius honesti finis ¶ Quid quid si conditio est ex parte possibilis et ex parte impossibilis non ¶ Ro. quatenus est possibilis impleretur quatenus est possibilis ut l. ut in l. qui dotem de dote pre. fuerit l. velit ff. de condi. et de. ¶ Quid vero institutio sub conditione impossibili possit adire hereditatem de iure civili vel habeat interim petere bonorum possessionem de iure pretorio. Ia. de are. dicit simpliciter quod hic interim petere bonorum possessionem de iure pretorio ut ipse notat in l. cum in pro. ff. de in. insti. testa. et l. si quis cum ff. hi. proximo et probatur per tex. l. fi. § si in diuida ff. si sub conditione ff. ad treb. Quam dicerem ego quedam conditiones impossibiles remittuntur a iure civili quedam a iure pretorio / primo casu potest adiri de iure civili ut hac l. et inst. de he. di. insti. § impossibilis et l. conditiones ff. e. a. quedam remittuntur de iure pretorio et tunc non potest adiri de iure civili / sed recurretur ad bonorum possessionem sui tabularum ideo quia ius aliud illam conditionem non remittit tamen legatum § si in diuida et ibi loquitur l. i. § adeo ff. ad l. falc. ¶ Contra hoc facit l. si liberis in prin. ff. de bo. li. ubi conditio remittitur a pretore / et tamen est heres de iure civili. Sed ex te intelligere hereditatem esse i. bonorum possessionem non autem de iure civili ¶ Item quero dominum quod si filius est institutus sub conditione impossibili non valet testamentum. Quid an filius poterit testamentum approbare dicitur quod sic ut l. filio ff. de in. te. et est casus recte intellectus ff. e. l. si quis testamentum ¶ Quid glo. quid si conditio impossibilis in persona eius apponitur dicit glo. quod non viciat ut l. si meminimus ff. de he. insti. et hoc probat generaliter l. optimum ff. de condi. et de. ¶ Quid glo. an iniunctionem fratri sub conditione impossibili valeat et videtur quod sic quia favorabilis sicut institutio. Sed ca. dicit de hoc ut in ex. extra. de condi. appo. Bar. l. dot. ff.

Si velit. Conditio si mens est verificatur in preterito aut tempus ut patris nisi contraria voluntas defuncti appareat. h. d. ¶ Ex. dicit hic quod certum est mensem est / pone quod certum est mensem non est ut l. quintus ff. de aur. et ar. le. glo. dicit in dubio non dicitur mensem / nisi in totum sit mensem quod tene menti. Sed ista glo. est contra in ipso suo quo est signatum ubi nisi evidentissime ubi dicit mensem quod est certum / nisi probetur contrarium / unde glo. dicit in l. id quod ff. de v. m. quod certum est / dicitur mensem facere non vere / tamen dicit ut plene dixi in l. fi. in clerico ff. i. ff. de le. i. ¶ Dicit hic ubi alienavi usumfructum adhuc dicitur res mea. Sed quero quid contra si alienavi proprietatem dicit glo. quod idem videtur ut l. quarta de usufr. et dicit finale contra ut l. i. § i. ad treb. et l. ad l. falc. l. statu liber non obstat l. certa quia usufructus licet sit pars dominii tamen finitur morte testatoris ideo non faciunt testatori ¶ Quod quod si mansit itaque tamen ius prorogatus remanet causa huiusmodi ff. c. q. l. tale § i. ¶ Item querit glo. quid quando testator voluit quod certus finis in certo quis erat alius heres dicit glo. distinguit ut hic mense in l. sed si in conditione quod si suum cas. o. n. i.

Secundus. Una pluralitas ge-
minat plures singularitates. h. d.
Con. hoc op. C. de impu. et al. substi.
l. quamvis et l. pe. ergo expectam plene
in l. falsa. §. fi. ff. de condi. et de. et a-
liqui. b. n. i. l. hoc articulo ubi glo. ma-
gis. Ultima glo. inducit hunc tex. in ar-
gu. ad q. utrum ista compositio possit fieri duo
et tria sunt quinque vel duo et duo et tria
sunt septem. glo. dicit quod sic quia duo
sunt de uno quinque item duo et duo sunt de
uno vij. et sic infinite. unde glo. contra te-
xtum de hoc. ff. de v. sig. l. quotiens. Cer-
tum omne quod licet ex duobus et tribus compo-
natur quinque tamen duo et tria non sunt quinque
ut l. ubi fideiussor. ff. de solut. et ibi no.
Quod facit ad q. dicit statutum quod ex-
bannitus a certis libris supra possit impu-
ne offendi. certe si habet duo banna unum in
quinquaginta aliud in sexaginta non est
exbannitus in centum ut dixi in dicta l. ubi
fideiussor et ibi vide quod tene menti.

Si ita heres. Conditio pecunia-
ria que per impleta sistit pro certa
certa persona debet impleri. h. d. et hic una
bona glo. Et quod primo utrum suffi-
ciat oblatio sola vel depositio et consigna-
tio ad hoc ut conditio habeatur pro imple-
ta. glo. dicit si quidem sit presens tunc suffi-
cit sola oblatio ut l. statu liberos §. stichus
de sta. li. aut sit absens et tunc fieri
debet depositio et consignatio ut l. i. C.
de con. sub modo manu. et no. b. n. i. l. si b-
inus con. Tu dic quod quando oblatio fit ad
complendum conditionem vel de suo prodit et
nihil obligatur implenda conditione tunc
sufficit sola oblatio ut l. statu liberos §.
stichus ff. de sta. li. et ibi glo. et casus
est expressus in l. ult. C. de condi. insi.
Sed quando oblatio fieret non solum causa implende
conditionis sed causa solvendi quia ille cui
certa persona impletur ad aliquid obliga-
tur tunc requiritur depositio et consig-
natio ut l. i. C. de con. sub mo. man. et fa-
cit l. si servus. b. n. proximo et probatur
in l. ampliorem. C. de pac. inter emp. Se-
cundo quero utrum ille in quem est iussus implere
conditionem sit legatarius et glo. dicit
quod non per l. si quis sub conditione ff. si quis
ob. cau. te. et econtra quod sic ut l. fideicommissa
§. cum ff. de le. iij. Sed ad §. cum dicit
glo. sed ut ibi et l. in rem. §. cum et si-
mi. ad l. falc. Nam ibi loquitur quando conditio talis
apponitur ei quem testator potuit pergravare.
Sed in dicto non testator potuit istum
heredem gravare sed illud impedimentum debet
impleri antequam sit heres et sic antequam possit
gravari et ideo non potest dici legatum vel
fideicommissum. Quid quando si ista condi-
tio habeat diem ut puta si domum edificaverit
et ille in cuius solo debet edificari impedit an
statim est heres vel debet expectari dies dicitur in
legatis et dispositionibus que recipiunt diem sta-
tuit quod expectantur dies ut l. in illa sti-
pulatione §. fi. ff. de v. ob. Fallit secundum
liber tum ut l. statu liberos §. fi. ff. de statu
li. Sed hereditatis institutio non recipit diem
ut l. hereditas. b. n. ij. et sic conditio cum he-
redem per impleta sola dies remanet que
non expectantur et de hoc dixi in l. hoc
iure et l. in illa. ff. de v. ob. et dixi in l.
si ita stipulatus in iiij. q. principali. et ubi
plene dixi et distinxi quod sit dicitur ut ibi.

Si quis ita. Non habet l. Querit
glo. utrum statim contracta societate
fiat ille erit heres an debeat expectari
cursus xvj. annorum. azo. tenuit quod non
debeat expectari. glo. tenet contrarium quod
non fuit appositum tantum si contraxerit socie-
tatem sed si permanserit unde debet expectari
cursus temporis. Ego dico quod si quis esset ad
certum contractum ut institutio vas si con-
traxerit societatem in bonis meis usque
ad xvj. annos et tunc celebrato contra-
ctu remanet solum tempus. Sed de hereditate
ante subducitur ut no. b. l. proxima §. et.
Sed si esset adiectum non solum contractum sed
pro sustinere ipsius contractus tunc est con-
dicio tunc cursus temporis debet expectari.
Item quero quo potest impleri ista conditio
perseverantie ita dicit tex. permanserit
etc. illud verbum impor. quod permaneat fe-
cit antequam sunt heredes. Sed debet intel-
ligi quod permanserint in illa societate non
futura et pro declaratione quod post mortem pote-
runt tabulas ut l. ij. §. si sub conditione
de bo. pos. secundum tabul. et l. si quis institu-
atur. b. n. ij. et ideo omnia gerunt et tra-
ctabunt tamquam heredes et hoc propter legem
quod defunctus non contraxerit societatem
alii dicunt huius timore quod defunctus ipse
ipse societatem contraxerit ut dicit pa. glo.
quod non placet propter rationem que dicitur hic in tex.

Iouem Iulianus. Iste §. tra-
ctat de iniciana conditione cautione. Op.
quod hic non habeat locum cautio iniciana
quia ista conditio potest impleri nisi inter
heredes ut l. cum tale §. i. ff. de condi. et de-
mo. expectare morte esset triste ideo non
expectatur ut in l. cum tale §. i. et l.
iniciane. Item vide hic quod conditio est impos.
quia non est cum caveat. Contra quia sunt saltem
venientes ab intestato quibus debet caveri
ut l. ij. eod. ff. de condi. et de. expresse
de venientibus ab intestato potest in aut.
cum relictum. C. de indic. vidu. et inter-
pretatur sentire. sed dicit quidam quod hic non
erant venientes ab intestato vel dic
ista conditio si non alienavit respondetur
de facili si non est persona cuius favore
sit prohibita ut l. filiusfamilias. §. divi.
ff. de le. i. Sed secus in aliis conditionibus
negativis ita dixi in dicta l. ij. eod. ff.
de condi. et de.

Si heredi. Ad necessitatem computatio-
nis requiritur utraque pro te vera. h. d.
Op. et vide quod cum plures conditiones

apponitur dz parere ultime non cuilibet
ut l. qd tradiderit ar. l. ff. de condi. et
de ff. tibi disiunctiuum pot accipi dupliciter
videlz q pro alternatiua. aut / et / vel / et
sit loquitur hic / aliomodo disiunctiuum pro
separatiua et tunc est parendum ultime ut ibi
Jte op. ff. n. y. l. lucius ubi distincta
accipitur pro coniuncta ff. ibi speciale et com
ibi indistincte Jte op. q ad naturam copula
tiue non requiratur utrumqz / sz alterum suff
icit ut l. i. ff. de his que non infa. et l.
i. q. ad l. pompe. de parricid. / veritas
est qm due orones ponuntur copulatiue
non principal. / sz respectiue ad aliud tunc
requiritur conante sub utrumqz ut hic Sz
qm plures orones non copulantur respecti
ue ad aliud / sz quelz principaliter tunc
copula ponitur magis cum ordinis quam
coniunctiue / et non requiritur quatenus utrumqz
ut l. generis et p h ex p tex. l. ea tamen
adiectio . pro dele. iii. et hoc plene dixi
in l. ib. qui duorum ff. utrum p. d. re. dub.

Si quis ita. Impossibilitas

Oritur de institutione h. d. Et
queri glo. utrum talia iuramentum debet
impleri glo. q sic quasi due sint pre
cepta ut l. celsus. ff. i. ff. de arbitr. et
l. hec scriptura. ff. r. ff. leca. et l. si michi
et tibi. ff. dele. i. Bartholus. l. d.

Si quis sub condicione

Nota hic q in ipsa ex accione heredum
cont. non est utilia ex recepto quia alia
pro altera non queritur actio ut l. stiple
ita. ff. altera . i. de ff. ob. dicit quidam
q in legatario datur actio quare heredibus
stipulanti inest sz est contraria quia
tunc querere ipi stipulanti non cum ut
glo. dicit quare dic q sunt stipulatio
non ex parte vide glo. que incipit Ex
de euict. l. pele. sz si ita stipulatio
duplex incepit ex una / et ex con
suetudine contractus secus hic / ff. h. p.
sumitur mala fides ubi non Volo glo.
induceret hanc. l. in arte ar. contra eos qui
copulant aliquos in matrimonio et in arte
q neuter separabunt ratione consanguinitatis
quia hoc iuramentum non valebit Jam
fiunt ad statuta que generaliter habentur
quam aliquid mandatur non porrigitur
ad illicita exemplum dicit statutum qui
cumqz declinauerit mandatum potestatis po
test offendi certe hoc non intelligitur de
clerico declinante facit q d. in. l. i.
ff. que onerande quarum re actio non datur. -

Que sub condicione

Jurisiurandi condicio heredi uel
legatario uel fideicommissario uel mortis
causa donatario apposita remittitur siue
sola siue coniunctim siue disiunctim cum alia
fuit apposita h. d. usqz ad ff. quotiens
Ex. de h. q remittitur talis condicio sz
Contra p. c. l. ff. quotiens ff. ff. cum ad iuramentum

remittitur. sz quod venit in iuramentum dz
impleri ar. ff. de condi. et de. l. h. scrip
tura Op. de l. si in patrimonio C. com
ut. indi. et l. si quis cum debet. ff. de
me. inrium. Glo. dicit ibi in contractibus
h in ultimis voluntatibus hoc reprobatur per
l. penultimam ff. de pact. datur alia ff. ibi in iu
ramento de preterito hic in iuramento de futuro
quod non licet iurare Jte op. de l. si quis
libertatem de manu. te. ff. ibi speciale fauore
libertatis ut fiunt qui non pot implere con
dicionem faciendo uel dando iuret Jte
op. de l. municipibus C. de condi. et de.
ff. ibi in iuramento de preterito hic in iuramento
de futuro // Jte op. de l. constitutis. ff.
de acquir. her. ff. ibi in iuramento de pre
terito h in iuramento de futuro et est contra
ut dicit glo. et bar. pro. in iuramento de
futuro est periculum de periurio Jte sepius
deiuraret in iuramento de futuro =
Ex. glo. op. et vo. q iuret de futuro
ut l. si quis maior C. de trisac. et l.
penultimam C. de his quia ad hec etc. concessis et
in auten. iusiurandum quod prestatur pro rem ulla
firmitur iuramentum de futuro Jstis g
rectis soluitur p. e. in dicta. l. si cum pacto
C. com utrinsqz iudi. et ibi refert Cy.
Guill. in l. illicitas de offi. pres. in illa
q. an in securitate et in l. si quis
cum debitore. ff. de me. inrium. dicit
sit iuramentum quod est de futuro et simplex
eo quod est voluntatis non dz imponi ita
loquitur quia implere condicionem est
voluntatis ut l. si quis sub condicione
l. si quis ob. ca. te. et ita dz intelliga
glo. que est in l. in arbitrio Sz si simplex
eo quod est necessitatis tunc secus est ut in
contrario Jte et l. que dicit q sufficiat
cautio iuratoria Jte adiicite quia in hiis
que relinquuntur sub modo non est prohibitum
iuramentum illud est in obligatione ut l. fi.
C. de his que sub modo de iuramento pro ha.
in auten. cum relictum. C. de indic. vid.
Volo hec l. in B. sz et si iusiurandum
fiat ad q. certum est q statutum iusiurando
rium / quod fit in fraudem appellationis conceptum
ad superiorem non valet ut ex. de iur.
ur. C. ad nostras Consules et presides co
gnouerunt hic constitutiones pro malleis ma
pone q ciuitas que cum appellationes non
habent statuit ut quilz qui dicet se gra
uatum pot petere consilium sapientis
pro quod ex grauetur uel pot appellare
contra hoc est in fraude appellationis
ar. huius C. cum sua glo. vat. l. d.

Quotiens

Quotiens. sz iusiurandum re
mittatur tamen uel faciendum est q sub
illo iuramento preparatur Jte condicio
pecunia uel montis habetur pro impleta si
non stetit per eum qui debet implere sz pro certis
h. d. no. tex. in fine implenda erit
// Op. et no. q non sit implenda immo habetur
pro defecta ut ff. ad l. aquil. l. inde neratius

§ idem iulianus scilicet ubi condicio deficit forte per casum tamen actio datur in factum hic autem cum fortuito deficiat condicio. Sed tu oppone de l. legatum C. de condi. insertis ubi si deficiat condicio deficit relictum scilicet ibi in conditione mixta hic autem in potestativa nam si non potest liberari recusare ut l. si filius C. de inoff. testa. et potest et distinctionem huius materie dic ut no. glo. in l. in testamento ff. de condi. et de. et ibi optima glo. ubi plene dixi Bartholus legum doctor

De hoc iure. Quod a iure remittitur non est iure remissum a iudice Interdicta condicio non impedit transmissionem h. d. et non habet text. qui est notabilis et incidentibus et hic dictum quedam quod numquam nobis dixi // Nota quod dixi in summario. Et est ratio quod alia condicio insit quia dicte inter ferre tenebantur quod coniunctum sub iuramento ut ff. quotiens et sit verum quod a die mortis non cedit dies legati scilicet hic testator composuit solum condicionem de iurando que est remissa a iure ideo non impedit transmissionem dy. in illa nelle contrarium quod duo transmissio impediantur et hic text. intellige dy. quod dies legati cedat postea implentis condicione de cautione faciendo / et ad hoc pro eo dy. et notum ff. quotiens ubi impeditur legatarius habere actionem antequam impleat condicionem ego puto glo. dicere verum et est casus in l. si post diem in x. ff. quotiens ubi dicit actores hereditarias non habebit ergo fateor quod non cedet dies quo tamen ad naturam actionis / quia interdicta condicio impedit naturam sic ergo positiva scilicet transmissione non impedit ut l. fi. annua ff. de pac. et hoc non potest videri ad l. si quis libertate ff. de manumis. testa. Ego dixi nobis plures et nunc dictum quod contractus sua ubi textum est nullum non possum petere a iudice hoc declarari nullum et quo iure possum petere et quod non possit fieri per actionem hic. Et bene hoc dicens tamen qualiter potest cognosci de nullitate scilicet non possum petere ideo iudicem agam petere hereditatem et excipies de testamento testium dictum nullum ut l. i. C. de ordi. iudi. vel agam actione personali et si excipiatur de summa replicabo de nullitate / ingenium est glo. in l. i. ff. i. in glo. fi. in ver. continet ff. que sen. sine app. rescin. Quod dicemus nunc teneo quod principaliter possit agi de nullitate et probat iura que allego quo iure possit peti non obstat iste text. quia fateor quod non est iure scilicet possum bene si volo sed ob. text. qui dicit quod non est per singulos remittendum quia fateor quod non est remittendum scilicet committetur remissum. Sed quero quo iure possum petere quod annuller vel cassetur quantum de facto processit immo ex. de off. iudi. c. ult. dicit quod iudicis officio glo. tangit in l. si dolo C. de rescin. ven. Ego dico quando contractus est nullus ex parte cum questione sive nullitate aperire et tunc potest permanere nullus / et cassari / quatenus de facto processit actio ex contractu

ut l. exempto ff. is qui in iura ff. de act. emp. Si vero contractus est nullus non ex parte questionis scilicet alia causa / tunc si quidem dolo processit fuit nullus potest cassari actione de dolo ut l. eleganter in prin. ff. de dolo. Sed glo. in l. si dolo C. de rei vendi. non bene se firmat Si vero non fuit nullus tunc potest cassari officio iudicis ut l. et si is C. de pro. in. et aliter intelligo primam opinionem positam in l. si dolo C. de rei vendi. Si vero non est contractus scilicet loquitur de testamento vel sententia que est nulla tunc potest declarari nulla et cassari quatenus de facto processit officio iudicis ut l. i. cum sua glo. ff. de feri. et per illam l. intellige Immo per officium iudicis in dec. c. fi. ex. de offi. iudi. et probatur in l. cum C. quando provocare non est necesse ita intelligo l. i. ff. i. que sen. sine app. rescin. cum sua glo. et per hoc l. cyrographis ff. i. ff. de admini. tu. et ibi glo. vide glo. quod minus dicere nullum est iudicis officium. Bartolus.

Institutio talis una scriptura vel contractus scilicet quod continetur in alia ad quam illa refertur h. d. similiter hinc in l. asse toto de here. insti. Oppo. glo. de l. quidam referunt de inoffi. tedicillis dicit dy. ibi fuit mutata condicio propterea hic non. Item hec l. inducitur in ar. ad q. nos eligimus illam que tunc nominabat quibus vel eligere et dicit glo. non ille qui nominabit ut l. Iurem [?] co. ff. si decuriones ff. quod cuiusque universitatis no. inde glo. que incipit sic ff. de condi. et de. ibi ff. si decuriones Item ff. fuit magistratum sua glo. quod nos videmus eligere ff. per aliud verbum hec adverte ad verba quando dicimus eligimus illum quem titius nominabit nos eligimus et ille fungitur officio nominandi ut hac glo. quando damus titio potestatem eligendi et tunc videmur eligere facte per alium ut l. iurem co. ff. si decuriones ff. quod cuiusque universitatis no. Quero utrum de hoc debeat fieri unum instrumentum nos eligimus illum quem titius nominabit vel duo / dico quod duo debent fieri de iure licet consuetudo aliud observet ut dixi in l. heres ff. sed si nomen ff. de testa. Item inducitur hec l. ad q. utrum institutio possit fieri uno modo in verbo dec. dixi in l. i. ff. i. ff. de he. insti. Item inducitur ad q. utrum possit committere per venire illum quem nominabit titius / et titius est inhabilis ad committendum proinde Cy. format hanc q. in l. quod quis C. de peni. et c. religiosus in et se. an. ex de peni. c. religiosus in clem. et hec l. facit quod possit licet titius sit inhabilis.

Si quis testamentum hanc l. heres per difficultatem Oppo. quod filius non possit institui sub tali conditione ut l. si pater de insti. et substi. et ff. de he. insti. l. filius quamquam scilicet hic erat emancipatus

institucio p[ri]ma s[ed] diuisa[rum] porcionum q[uas] dicto l[ibr]o
ut. ¶. l. p[ro]xima ¶ Ex. si vnus fr[atr]um ducat
sororem inuicem est illicitum et sic condicio
est turpis ut C. de consan. et affi. c.
no[n] debet ff. de ritu nupciarum inuicem talie
est p[ro]hibitum s[ed] fr[atr]i hac l. est p[er]missum
¶ Queo quid si vnus ex fr[atr]ibus duxit
illam et alius erat p[ar]atus ducere et illa
noluit quero qualiter diuidantur ista bona
glo. dicit ille qui duxit habebit dodrante[m]
alter quadrante[m] quia c[ul]pa erat quod ducebat
nube[re] no[n] poterat / vide glo. que incipit
si alter et ¶ Istud quod dicit lex qui condicio
no[n] stat per me habetur pro impleta e[st] ver[um] ubi
voluntas defuncti repugnet / s[ed] hic repug-
nat voluntas defuncti / q[ui]a p[er]mittendo
q[uod] nubat vni videtur p[ro]mitte[re] q[uod] alii no[n] nubat
et sic habes q[uod] condicio que no[n] stat per
heredem habetur pro impleta e[st] ver[um] nisi vo-
luntas defuncti repugnet ita intellige
in l. condicionibus in prin. ff. de condi. et
de. et hoc idem no[tat] glo. in ff. de nec.
ob. l. in execucione ¶ fi.

Quidam in suo

codi[cillo]
que continet in testamento u[e]l
premitur et ex fi[li]onibus nigeriis pre
sumitur no[n] sane mentis nisi p[ro]betur [contrarium]
h. d. ¶ No. q[uod] ex qualitate [condicionis] quis
p[re]sumitur furiosus. si[mi]l[iter] de cur. et fur. dan.
ab his l. is qui ¶. i. et hunc in l. apud
iulianum ¶ fi. ff. de condi. et de. ¶ Ex. di
qui iste qui tale condicionem apposuit pre
sumitur furiosus. Cont[ra]. ff. de condi. et de.
et l. meminisse dicit glo. h[oc] specialiter facere hanc
ne religionis u[e]l dic ut ibi dixi ¶ Racio
quia post istam suspicionem sibi nocet et p[ro]
bari quod sit sane mentis et ex his nec-
no[n] p[re]sumatur furiosus Ro. hoc magis
consistit in facto qui in iure q[ui]a erat
iocularius qui cum ludis ludendi talia res
tantum faciebat / u[e]l faciebat cum huius
modi et reddidit ad magna confusione[m]
suum corpus despiciebat / vnde c[on]sulo quod
noverius cum inseratur in testamento qui talia
scribitur ¶ Ite[m] quero quid mult[um] dicitur rex
in memoria humane condicionis ¶ Ro. duo
bus modis quia homo fuit de terra c[re]
atus et ~~vermis~~ in terram sepelitur
ut interam revertatur / u[e]l dic q[uod] ille q[ui]
tradidit eum terre facit in memoria co[n]
dicionis humane ¶ Verbo glo. inducit ad
q. hic in fi[li]onibus stultus p[re]sumitur stul
tus u[e]l furiosus / dicit glo. q[uod] eodem mo[do]
p[re]sumitur d[omi]n[u]s si incipit possidere s[ed] no[n]
necesse sit d[omi]n[u]s q[uod] tene menti s[ed] glo. alibi
dicit [contrarium] ut no[tat] in l. iii. C. de p[ro]bat. et
l. cum reb. c. ti. ubi dicit q[uod] ex possessione
quis no[n] p[re]sumitur d[omi]n[u]s s[ed] Ja. de are disti
guit plene ¶ Sz ego dico et sicut alibi
solemus distinguere si queratur utrum si quis
d[omi]n[u]s possideat tamquam d[omi]n[u]s p[re]sumitur d[omi]n[u]s / dis
tingue / aut d[omi]n[u]m deducit in iudicium
per modum actionis / aut per modum excepcionis
primo casu aut p[ri]n[cipaliter] intentatur ut in rei ven.

No. No.

in qua p[rin]c[ipali]t[er] venit d[omi]niu[m] aut incide[n]t[er]
quia est talis actio in quo venit d[omi]niu[m] i[n]
cidenter / primo casu d[omi]nium d[icitur] p[ro]bari d[icitu]r
de iure co[mmun]i / u[e]l simili ut l. in re ff. de
r[ei] ven. et l. ita ut si fur. ff. quod m[etus] c[ausa] et
ibi no. et C. de no[n] nu. pecu. l. i. et q[uod]
ibi no[n] fallit qui agitur contra eum qui
violenter accepit ut l. si quis emptor
et l. sicut hiis C. de p[re]scrip. xxx. an. Sec[un]d[o]
si qui d[omi]n[u]m in iudicium deducit incide[n]
ter / et tunc aut quis ad p[ro]bacionem d[omi]nii
inducit possessore[m] de p[re]senti et p[re]sumitur
d[omi]n[u]s ita intelligitur hec glo. et ex p[re]sencia
in l. sicut ¶ si queratur ff. si servi. ven.
et e[st] tex. cum glo. ff. fam. her. l. i. ad
q[uod] facit q[uod] no[tat] p[er] ex. C. que sit long. c[on]sue
l. ii. ingenua q[uod] p[rin]c[ipali]t[er] in fi. ff. e q. u[e]l c[on]tra
ff. ad l. aquil. l. ita mela ¶ p[re]ter. ubi
d[omi]n[u]m venit in iudicio incidenter et cum bo[ne]
fidei possessor no[n] habetur p[ro] d[omi]no q[ui]a ibi co[n]
stabat [contrarium] s. eum no[n] esse d[omi]n[u]m et sic p[ro]
debet intelligi nisi [contrarium] appareat aut
ad p[ro]bacionem d[omi]nii inducitur possessio de p[re]
terito / et illo casu possessio no[n] facit quem
p[re]sumi d[omi]n[u]m ut l. et que insidu[n]t siue ¶ q[uod]
d[omi]n[u]s ff. de pig. act. et no[tat] p[er] glo. in l. iii.
C. de p[ro]bat. facit q[uod] solet p[ro] dot. in l. cum
res C. que res p[er] i. ob. pos. et q[uod] solum no[n]
p[ro] dot. pitti. de act. ¶ Ite[m] fi[li]ana Sec[un]do
d[omi]niu[m] inducatur in iudicium p[er] modum ex
cepcionis tunc aut post fundatam in
tencionem actoris et no[n] p[re]sumitur d[omi]n[u]s
ut C. de p[ro]bacione l. sine possidet aut
an[te] intencionem actoris fundatam et tunc p[re]
sumitur d[omi]n[u]s ut l. ob maritorum et ibi glo.
C. ne vx. p[ro] mari. et l. i. et quod ibi
no[tat] C. de p[rin]cip. fis. facit ¶ de solut. l.
tuna et ibi tetigi ad p[re]dictam etiam facit
C. de agri. et cens. l. tributis et sic d[icitu]r
intelligi quod no[tat] in dic. l. cum reb. C.
de p[ro]bat. et l. iii. e. ti. facit ad hoc q[uod]
glo. que vi[detur] velle q[uod] ~~cau~~ et fama q[ui]
q[ue] sufficiat ad p[ro]bacionem d[omi]nii ut no[tat] in
dic. l. iii. C. de p[ro]bacione et l. ac quinta
turia ¶ cum inte ff. de neg. g[es].

Quero

Sz quero an sine
effectum cogitauerit glo. dubitat utrius
est q[uod] sine effectu cogitauit ut azo dic
in l. diuus de iure codicill. et ins. de codicill. ¶ fi.

Si filius

Filio instituto sub
condicione potestativa que potest
implere ultimo iure spiritu decedente antequam im
pleat condicionem si locus substituto et
venientibus ab intestato / ipse vero secus
si in ea condicione que ultimo iure spiritu pot
adimpleri quia tunc ipse intestato ad
mittitur. h. d. Et diuidit[ur] primo ponit
thema et q. ho. q. angit ponendo du
bium bimbre / tunc ro[nem] primo dubio ¶
ponit vnum dubium casum silencium p[er]mer[it]u
sionem / sed ibi cum non sufficit tamen ibi nam
suspicis q[uod] vel ibi altum no[n]. quia ibi gradatim[?]
et ista est valde difficilis lex. in tex.
heres erit. ff. institutio instituerit. ff.

vulgaritur et filius decedit antequam
pareat conditioni ¶ Queritur an nepo
tes admittantur eo mortuo vel eo vivo.
In tex. quemadmodum nepotes filio vivo et
in actu mortis existente admittantur ad he
reditatem cum in primo casu ita hic / et ita h'
dno quemadmodum non ad (con)ventum sed ad pre
dentia referentur sm dy. ¶ Dic hic quod nepo
tes admittuntur vivo filio quando decessit
filius illo casu rumpitur testamentus et sic testamentum
est nullum ut l. quemadmodum si testamentum. de lib. et postu.
et l. pelle. e. ti. dicunt quidam quod filius qui
instituitur sub conditione que non pot im
pleri ulterius nisi spir. dz in eius defectum exhe
dari hoc est qz casus .l. si liberis .ff. quibus mo
de bo. l. et non pro doct. m. l. si pr. e. ca.
ad quem rude quod imputet sibi filius qui
conditionem non implevit ut .l. suus quoque
de he. insti. ¶ Dic hic quod legatum cedit eo
moriente et transit ad heredem. Com. in
l. miles .ff. pro par. quod de le. ij. s. ut ibi dicit
et facit ad hoc quod habuisse in .l. ult. .§. qui
di. le. ce. et l. ab omnibus .ff. cum quidam
.j. de le. i. ¶ Ite di. hic in v. alia quod nepo
tes erant latini. Con. ille est latinus quod est
proximior tempore mortis ut .ff. cum aut. insti. de
he. que ab intestato. s. nepotes non erant
latini tempore mortis glo. vide quem quis de
cedit nullo conditio rescisso tunc inspicitur
quis est proximior tempore quo testamentum (con)stituitur
vel si non et probatur. insti. de legi. agno.
.§. proximus et habuisse in .l. si quis post
mortem .ff. si filium .ff. de lib. et po. sed primum
membrum quam decedit intestatus / intellige
quod ille intelligitur proximus qui est proximior tempore
mortis vel cum hereditas defertur ut si ab
decessit relicta uxore / inspicitur tempus quo
partus nascitur qui est proximior obven
tus ut .j. de suis et legi. l. in testa. §. pla.
et l. intestato .§. i. quod maxime hodie est verum
insti. de le. agno. suc. .§. placebat ¶ Ex.
di. hic quod valet exheredatio quam heres est insti
tutus cum filius moritur quod hoc est expressum
in l. filium .ff. fi. de lib. et po. huius contra
rium ore iste v. quemadmodum legitur tribus
modis primo pro quod hic tex. non dicit quod testamentum
valeat sed non quod non valeat et hoc cum testamentum
destituitur l. non valet et sic refertur ad
proximum et sic sicut .s. destituitur sic hic
sed non eodem modo nec eodem tempore ut in glo. / alia
lectura prius est quod valet testamentum ad quem vide
glo. quod si habebat alium coheredem expressum
pure institutum cuius aditione potuit confir
mari exheredatio et sic confirmatum est cum
l. contra non habebat coheredem hoc s. est non
in se licet contineret dominicas sed tunc sub
veniendo instituitur sm hoc que testamentum desti
tuitur ut tenuit in terza quemadmodum etc.
glo. videtur destituitur .i. irrevocabile
firmatur morte filii quia amodo non
habet locum querela vel dic destituitur .i. annullatur
vivo filio et querela inter non tangit
insti. glo. alii dicunt in .l. contra de quod filius

non pot exheredari post mortem hoc est
verum si filius instituatur sub conditione
casuali secus si sub potestativa / et in eius
defectum exheredetur / quia tunc non pot ex
heredari post mortem vid. glo. l. ultima s.
est filia cont. tex. l. suus quoque .ff. sed si fi
lius .ff. de he. insti. ubi tex. dicit quod
filius non pot exheredari in defectum con
ditionis mixte vel potestative quamvis circa
v. quemadmodum refertur ad primum casum non
ad proximum sm dy. et sic cessat contrarium
s. quod filius exheredetur et alius instituatur
cum filius moritur / quia filio vivente
et in actu mortis existente ille pot
adire et non incidatur testamentum in vita non
obstat .l. si ita quia ibi post mortem filii
fuit alius institutus hic cum morietur
sm Ja. de ra. Et ex hoc habes trina
quod quoque quis exheredatur et alius insti
tuitur post mortem eius et tunc aut [marginal: aliter]
coheredem / et valet ut hic sm una lec.
aut non heredem et tunc non valet ut .l.
si ita in fi. aut filius exheredatur et alius
instituitur cum filius moritur non dico
post mortem tunc valet exheredatio et
vivo filio et in actu moriendi existente
admittitur heres institutus post mortem non
ne posset adire ut hic dicit ¶ Sed quero
si admittantur nepotes / cum est in actu
moriendi an quereret ipsi filio pr. eorum
et sic post / ex persona eius habeant mis
sio glo. arguit pro et con. vide glo. que
incipit post substitutos. sed an. etc. Ja.
de ra. tenet quod nepotes in actu morien
di non quererant pr. p. l. fi. in fi. C. de bo.
q. li. allatum in glo. Ego puto contrarium /
ad quod cum esset sua disputatio in hac
l. an vivo filio vel eo mortuo nepo
tes admittantur quare contrarium quod
ratur filio et ex persona filii habeant
ro ad .l. fi. in fi. C. de bo. que li. quia
dicit quod ibi lex. in usufructu qui nullus
est cum sit moriendi recedit sperari quod
esset meo qui moriturus dz mori hic
lex. in persona qui aufert utilitatem ei
qui moriturus dz mori quia non transmisit
ad heredes suos hoc probat tex. in .l. iij.
in fi. et .l. se. j. qui di. le. ce. ¶ Sed tunc
instituatur filiusfamilias non pot acquirere
hereditatem nisi iussu patris ut .l. si quis
mihi bona .ff. de acquir. .j. de acqui. he. sed
filius dum est in actu moriendi non pot
iubere ergo non esset possibile quod illis nepoti
bus quaratur hereditas tamen filii ¶ Ro. quod
nepos est suus heres cum nec requiratur
iussus / et filius efficitur heres pri. suo
per mediam personam nepotis velit nolit
est necessarius heres ut .l. filius pro. .j.
de bo. li. et .j. de acqui. he. l. cum nalicu
.ff. ut .d. Et si reducatur an per se vel
per alium tertium fuit heres aut quid post
ro ad .l. ... Et sm hoc quero utrum post
mortem et aditionem in suo ... de ... dare

medium istum quod formatur dixi in l. nam nec emancipatus ff. de le. i. et glo. sunt diversi in l. si alienum ff. in expeditis de here. Dixit quando est dare medium colum non in l. interdum aut ff. de condi. et de. et hic videtur casus quod inter mortem et aditionem in suo herede est medium, nam hic nepos est heres suus patri non statim sed quam pater mortetur. Item videtur tex. ff. ad sill. l. i. § si pater et primo et ibi tenet in contrarium vide tex. in l. si post mortem ff. de le. i. et l. quesitum § primo e. ti. ¶ Adverte habes distinguere quatuor casus aut queritur de successione ex testamento aut ab intestato, primo casu aut filius est institutus pure, et inter mortem et aditionem non est dare medium ita loquitur glo. in l. si alienum et tex. in l. si post mortem § i. et l. quesitum § primo ff. de le. i. et si quis ob. ca. te. l. i. § qui sunt in potestate et alia glo. ff. ad l. falc. l. si creditores. aut est institutus sub conditione et tunc potest esse medium inter mortem et aditionem ut l. conditionibus ff. de condi. et de. et hic si loquitur in successione ab intestato, et tunc aut nullum est conditum testamentum, et non est dare medium ut § sui insti. de here. qua. et dif. quod intellige secundum quod non est medium, quin sit heres in tota parte, sed in aliqua parte potest esse medium pone quod decessit relicta uxore pregnante aut quis eum postumus sit vel erit formatus, filius iam natus non est heres nisi pro quarta, quia tres non possunt creari aut etiam creatus postumus, ita quod cum quo partu plures creari non possunt, et tunc est heres sua veritate, quia si unus est conceptus est heres pro dimidio ut l. cum quidam § fi. ff. de acquir. here. unde in illa parte est medium illud tempus quo pendet an postumus formetur. Item si postea conceptum non fuerit postumus in mente, erit heres in toto et sic fuit medium in illa parte. Idem si fuerint duo filii quorum unus postea abstinuit, et hoc viii. de iure tot sed per responsum posset post mortem esse filius suus ut dixi in l. gallus § et quid si tantum ff. de libe. et post. et ibi tangitur per glo. aut aliquod est testamentum et tunc potest esse medium quia ille est suus heres qui est proximior tempore quo testamentum destituitur. ut hic et l. si filius qui patri ff. unde li. proximo et hoc hodie vero ad ius civile sed secundum ius pretorium sive quod filius potest abstinere non est dubium quod non est dare medium ut l. nam nec emancipatus ff. de le. i. et huic respondit forte huic glo. in l. intervenit ff. de condi. et de. Tamen secunda adiectio vero a tempore mortis fuisse heres postquam non abstinuit ut l. i. § qui sunt in potestate si quis ob. ca. te. et si potest queri de medio tempore. Sed si de medio ponderis secus est in casu quo quis est suus pro medietate ponendam alterius ut ff. de acquir. here. di. l. qui in aliena § [struck-through word] secundum

¶ Sed quando pater instituit filium sub conditione si monasterium intraverit, an pater instituit sub tali conditione, et videtur quod sic quia est potestativa et sic valet ut hic et l. suus quod dixi. Tenet contrarium quia non sufficit quod sit potestativa solum sed oportet quod sit facilis ut hic et l. suus quoque secus in difficilibus ut l. hec conditio ff. de condi. et de. et non l. ii. e. ti. et quod ingredi monasterium sit difficile allegat dixi in aut. de monachis § i. coll. ii.

¶ De iure deliberandi

De iure deliberandi Rubrica :-

Servus. Expone et videtur quod suus debeat habere tempus ad deliberandum quia ipse potest non adire ut l. cum proponas C. de here. insti. Sed suus non potest adire neque repudiare, adire non nisi precedat iussus ut l. si quis mihi bona § iussum ff. de acquir. he. Item repudiare non potest ut l. i. § per servum ff. de succ. edic. sed potest velle adire sed propter hoc non datur tempus ad deliberandum ¶ Quando quid in filio familias credo quod debet dari patri, et filio similiter quia neuter sine alio potest repudiare ut l. is qui heres et l. se. ff. e. ti. Sed aliud in servo quia solus dominus potest repudiare ut l. i. § per servum de succ. edic. dixi in l. legatum in l. aurea ff. de le. i. ¶ Quero quid de monasterio venien[te] ad successionem ab intestato cum expatrimonio servo vel filio effectus est quia si filius repudiat pater potest adire ut l. si § ubi autem C. de bo. que li. Secus in servo de hoc dixi in mea mulgari substitutionis tamen in hoc puto quod equipetur servo cum non sit spes quod sibi suus suus possit queri

¶ Aut pretor. Nota tex. hic dominum dicitur tempus etc. quod ubi tempus non adiicitur certum relinquitur arbitrio iudicis ¶ Quando autem datur tempus ad deliberandum dicit glo. quod heredi non legatario cum ex eo non timeat ut l. hereditatis C. man. ¶ Quid in fidei commissario universali ex vero glo. videtur quod debet habere tempus ad deliberandum, quia commodum et incommodum habet ut hec tex. insti. de fideicom. here. § si quis et ex hoc concluditur ad quod non fideicom. universalis possit ex sua persona inventarium facere, et dixi quod sic quia inventarium fit ex hoc ut cesset deliberatio ut l. fi. § ii. C. de iure deli. Sed deliberatio cadit in heredem sicut in fideicommissarium universalem etc. Item dixi in l. in ratione § quod vulgo ad l. falc. et in spec. de instru. edic. § dicto vero quod si heres non fecerit ¶ Quando tamen dicitur heredes instituti vel venientes ab intestato et modo statuit statuti infra quem debet videre an volunt esse heredes vel non. Quanto quantum tempus debet dari heredi in l. nam tex. nota quod debet dari ad minus tempus centum dierum et expressius in § largius de succ. edic.

Et ex hoc reprobam glo. B. de hered. instit. l. si quis instituat. Sz hec opinio reprobat glo. latius .j. de acquir. her. l. qui dum scribi dicimus ¶ Item quero dixi hic q pendente dilatione dz dari ea cognita hoc facit ad mat. l. in penariis B. de fer. Sz quero si iudex dedit dilationem sine cause cognitione utrum sit ipso iure nullum qd sub illa dilatione fit uel valeat si annulletur p appellationem ab interlocutoria de ista causa uel p appellationem a diffinitiva de ista causa vide dixi in l. ij. l. de re iu.

Aristo scripsit.
Op. q quis non debeat esse instituti adiuvando ... l. ult. C. de eden. et l. i. et l. qui accusare .C. co. Sz hic cogitur quis ede instrumenta creditoribus ... B. dicit glo. hic loquitur ante aditam hereditatem quo casu fit copia creditoribus hereditariis tamquam de corporibus hereditariis Sz post aditionem non fit copia quia creditores incipiunt heredem adversarium et hoc ad fundandam intentionem sed ad fundandam replicationem sicut in l. fi. C. de eden. Sz ibi de hoc sunt opi. et est casus in l. pre. § fi. ad l. falc. ¶ Quod hic fit copia instrumentorum heredi de quibus instrumentis loquitur ¶ Re de hereditariis ut l. aristo .j. de acquir. her. uel et de instrumentis comunibus pro creditoribus hereditariis sim quosdam ut glo. dicit quid sit fiet quia iudex facit proclama q quicumque habent instrumenta hereditaria uel dz aliquid habere in hereditate ostendat infra talem diem alias si producat ut e repetitum in l. i. § cum dicitur .j. si cum plus quam per l. fal. fiat opinione .j. de acquir. her. l. aristo.
¶ Solutio l. probat unum. ego creditor heres obligatam omnia bona mei debitoris etc nolo q notarius dat mihi instrumentum q heres obligationis nomine debitoris mei dico q dz dare copiam ut hic et l. fi. j. de bonis aucto. iudi. poss. Bartholus

¶ Similiter. In tex. pendente aditione non presumendum q per hoc non videatur adire sim dy. ¶ Nota q pendente dilatione permittitur heredi vendere res hereditarias. Con. j. co. l. an pre. ubi est speciale in pupillo non in maiore q vendendo impeditur. Sed ut ibi dicitur Bartolus legum doctor.

Aut pretor.
Nota tex. ibi eum ab ... rc ¶ Dicitur hic q ille qui non potest alienare non potest actiones opponere. Contra de l. pecunia B. de pecu. Sed faciunt eo qui non potest alienare suo nomine sz in eo qui non potest alienare nomine alieno non sequitur ergo non potest actiones intentare nomine illius quia potest habere mandatum ad agendum non alienandum ad quod facit tex. et glo. in l. cuius est nolle .j. de re. iur.
¶ Item op. de l. aristo § si maior. B. e. ubi indistincte in persona omnium deliberantium non permittitur alienatio et cum cognitione Sed ibi loquitur in magna hereditate hic in parva. Potest hic pot diminui cum vestiendi pupillum ibi non ita dicit glo. Cum aut adiuerit

qualiter iste l. procedant quia si maior deliberat de adeunda hereditate ipse deliberans non potest alienare deliberatione pendente nisi cum cognitione ut l. aristo § si p. e. Sz si esset datus curator bonis uel ipse uel alius non potest alienare ex causa sine decreto iudicis res que perituras ut l. si quis instituatur § fi. et l. se. B. de here. insti. Sz si pupillus deliberat et esset dato bonis non posset alienare aliquas res et que perituras nisi cum cognitione et idem puto in qualibet hereditate hic est casus in l. si quis instituatur § fi. B. de her. insti. et ideo hic dicit propter diminui vestito et sicut in personali aquo ... Sz in l. aristo § si maior. loquitur personaliter f. de pro. ... deliberat.

Si quis suus.
Nota notabilem l. et mouet contrarium et concordat in l. ulti. C. de re. her. di. ¶ Op. de illa l. fi. C. de re. her. di. hic dicitur q per instituitur post repudiationem. Contrarium ipso infra triennium ut in l. precia Sed intellectu illam sim istam ne possit adire infra triennium computandum a tempore repudiationis si fuit maior uel infra triennium computandum a tempore uel lis anni si fuit minor et sit est casus singularis q potest ... de eo quod gessit s. quadriennium quod datur ad restitutionem quod est ibi speciale regulariter ... ut .j. de nona. l. doli. mali. § divisum ¶ Item op. de l. iij. B. de inst. et fal. iuris. ubi post repudiationem non potest adire quidam dicunt q ibi meminit heres expresse repudiando alii dicunt ... inde glo. ibi vel nepotibus ab substitutione uel lanius qui dicit unum filius excluditur ab hereditate inania per ut .j. ad trebel. l. filii § i. sim autem heredem eo casu eo ab hereditate parva non excludet nisi causa ... Jac. lo. hic sim Jaco. de ra. et sim hoc hic lo. de hereditate parva ibi de hereditate inania et hoc est vera sol. ¶ Glo. ge. et ... in dubium utrum hac habeat locum in quolibet suo tamen in filio ... pote. dic l. ulti. de repu. her. di. loquitur de hereditate parva sz ista l. loquitur in quolibet suo et sic intellige et sentit glo. in l. non inique .j. de coll. bo. et l. inter ... circa fi. j. de re. fi. ubi ... appellatione intelliguntur de ... l. fi. que lo. de hereditate parva intelligitur de anita ¶ Quid quid de emancipato glo. hic et in l. fi. de repu. her. dicit idem q in suo p. l. non inique .j. de coll. bo. Sed l. non inique non loquitur de repudiante sz nolente conferre ... dicendum q dictum de filio repudiante hereditatem inaniam ut probatur ... de ino. et fal. ... l. ij. et iij. et ibi no. ... ex dixi in dicta l. non inique licet quidam dicunt idem in filio emancipato quod in suo p. l. pro herede § par. de acquir. her. que l. facit modicum ut ibi videbitur.
¶ Quid quid in hereditate inania utrum possit

penitus si repudiauit glo. quod sic in l. fi. C. de repu. her. per l. filius § eo. i. j. ad trebel. Aduerte l. filius § i. non loquitur in repudiante sed in eo qui dixit nolo adire nam ille qui deliberat post dicit nolo esse heres, nolo adire, non ideo presumitur repudiare, dicendo nolo esse heres nisi sit elapsus annus postquam dixisset ut dicta l. filius § i. sed si repudiasset nunquam post posset adire ut dicta l. ii. et iii. C. de iure et fac. ig. et l. sicut C. de repu. her. circa quod dic ut dixi in l. filius § i. j. ad trebel. ¶ Quero infra quantum tempus possit adire ille qui semper tacuit. Respondeo ad xxx. annos si viuit. Sed si decesserit infra annum transmittit ius deliberandi ad heredes ut l. qui seruum et ubi no. et l. cum antiquioribus C. de iure deli. de iuris deliberandi transmissione plene dicitur j. de re. dub. l. qui duos in prin. Sed quero utrum ille qui repudiauit audiatur postea volens adire in suo sit ut hic et l. fi. C. de repud. her. sed bonis fideicommissum pro ... ut l. ita quod § fi. j. ad trebell. Si vero est minor tunc sed audiri nisi bona fide fuit alienata a substituto ut l. quod si minor § scaeuola ff. de minor. et ibi glo. ¶ Quero quid si dixit volo repudiare vel dixit hereditatem sibi non expedire, dic aut hoc ipse dixit post tempus datum sibi ad deliberandum et tunc illa verba inducunt repudiationem ut l. si alio § i. et l. omnibus quum j. ad trebell. Aut hoc dixit ante pendentiam deliberationis et tunc ista verba cum cursu temporis nec simul inducunt repudiationem per se non et singularia in l. i. § sed non [?] coniuncta cum sua glo. C. e. ti. ¶ Sed quid si dixit nolo adire dico quod ille qui ait se nolle adire cum cursu anni inducitur repudiatio ut l. filius § i. j. ad treb. et ita tenet glo. in l. ii. C. de iure et fac. ig. licet pe. ibi aliter dicat. Et ait quod non C. unde li. l. qui se patris ubi vult quod idem sit dicere nego me heredem et nolo esse heres et est idem dicere ut hic et ea que dixi procedunt quia hec verba sunt abrogatiua voluntatis definentis, nec ponunt voluntatem ad aliquid tendere ut si dico nolo esse heres non tamen dico quod habeam animum repudiandi sed magis differendi ut no. in dicta l. ii. C. de iure et fac. ig. idem si nego me heredem ut no. in l. qui se patris. Sed in quantum precedentia verba ponunt aliquam voluntatem adeo cum dico nolo repudiare hereditatem vel dixit sibi non expedire et similia, et tunc vel inducitur repudiatio statim vel inducetur cum cursu temporis eadem ratione ista verba nolo adire vel puto in hereditatem expedire si proferantur post tempus datum ad deliberandum inducunt ... ut dicta l. omnibus qui ad trebel. alias post lapsum spatium trium mensium ... dicta § sed non quia dicta verba ponunt aliquam voluntatem et ista sunt utilia et singularia ¶ Sed quid si testator statuit certum tempus infra quod debeat adire vel repudiare, et vel secundum dic quandoque illud tempus statuitur ei qui est institutus sub conditione potestatiua vel mixta et tunc elapso tempore habetur pro repudiante sed pro adeunte non potest haberi, cum conditio non sit impleta ut l. si quis institutus ff. de her. inst. et l. si fuerit inst. de bo. aut. iudi. pos. Quandoque illud tempus statuitur ei qui est institutus pure, et tunc aut statuitur ad pretentionem filii exheredati qui vult inofficiosi querelam ut dic in l. scimus § fi. C. de inoffi. test. Quandoque statuitur ad petitionem creditorum et tunc elapso tempore hereditas habetur pro adita ut l. fi. § sed quia quidam et § sed si C. e. Aut statuitur ad petitionem substituti et tunc elapso tempore habetur pro repudiata ut l. quamdiu et ibi no. j. de acquir. her. et sic ista l. non corrigitur licet glo. dicat eam corrigi in dicta l. fi. § sed quia quidam et in lege et ibi doc. reprehendunt ipsam. Ego dixi quod ille qui dixit hereditatem sibi non expedire vel nolle adire ista verba non inducunt repudiationem nisi cum cursu temporis ut supra dixi hoc est verum nisi sit compulsus adire nam si patitur se compelli tunc quantum ad suum dispendium habetur pro repudiante et sic potest adire ut l. nam quod § si quis compulsus et l. ita cum § si prominus j. ad trebel. et ibi dixi et habetur in l. generaliter C. de instit. et substitut.

Oculum de hac materia in... plo in l. ex facto § si quis rogatus j. ad trebel. et in l. generaliter C. de insti. et subst. Bar. le. doctor.

¶ De testamento militari Rubrica.

hic incipit xxix de testo milit. ...

Militibus. Ex quo miles debet testari iure com. ut C. e. l. pe. huius ... glo. soluit distinguendo tres casus vide glo. que incipit absque iure. Et ultimum l. indixi similiter ad pulchram q. cum in statuto ciuitatis Assisii quod in maleficiis possit procedi ad condemnationem non obstante nulla iuris solemnitate, ... continet de maleficio, non testes fuerint examinati die feriato sed queritur an possit procedi ad condemnationem. Certe sine ... quod valet dicta non obstante iuris solemnitate, et ratio quod tunc est dicere quantum ad prima iura naturalia redeamus. Nam hoc de iure naturali omnes liberi nascebantur et postea superuenerunt bella et captiuitates, et inde serui sunt introducti et quidam sunt serui, quidam non, quidam liberi et quidam serui. Et in aut. quibus mo. na. effi. le. § sed licet non quod imperator restituit naturalibus restituit ad pristinum ius non obstante iuris obseruantia ut dicta § sed licet tamen. qui mo. na. effi. sui § illud. et § bella me in contraria cum dicitur non obstante iuris obseruantia tunc est dicere quantum redeamus ad pristina iura

valia sed de iure nali in ore duorum vel trium testium stat omne verbum ut c. nomine ex. de iudic. Item solemnitas seruatur est de iure ciuili non nali ut l. pmunicat psides C. de fer. et ibi dixi. Item inuentarium est de iure ciuili ut l. vi. incandi C. de testi. quod tamen per defensio non auferatur quia defensio est de iure nali ut l. ut vim. de iusti. et iur. et c. pastoralis. ex. de re. iudi. et hoc probatur in hoc tex. ubi milites possunt testari qualitercumque volunt et remissa est eis iuris solemnitas sed tamen duobus testibus probari ad idem C. famil. her. l. si. Sed cum quando testes examinantur in iudicio requiritur iuris solemnitas Ro sit ut l. lucius ff. e. ibi lucius probabatur Nam in eo quod venit expediendum per ipsum in litem est remissa solemnitas ut hic sed in eo quod venit expediendum per iudicem vel heredem secus ut ff. e. l. in fraude § fi. Bar.

Si vules. Illud quod in nostra volu[n]tate defendet intelligimus facere omni iure quo melius facere possimus h. d. No. tex. ibi neque enim etc. Sed quando ingressus aliquis per gradus tamquam tutor et tamquam privata persona et contraxit simplex de hac q. dicam in l. si post mortem ff. ad sen. cons. treb. ¶ Ex. inducit hanc q. ad l. in quo ex promissum in titulo iam in arbitrium et arbitratorem et eligit viam arbitri an possit redire ad aliam viam dixi in l. si dum ff. de furtis et sed ex. ponit in c. de arbi. § sequitur q. quid si compromissum

Qui iure. Idem intelligo in auten. ex causa quod illa auten. non habet locum ubi testator facit legata magna et non cogitat de filiis vel ignorans uxorem pregnantem. Probatur ff. e. l. mulieres § miles ut dixi in auten. ex causa et C. de in. rup. et irri. te. l. filio preterito. Baldus l. dat.

Ex militari. Sermo debet intelligi secundum conditionem persone ad quam dirigitur h. d. No. tex. ibi nam cum ¶ Ex quo quod condepnatus de crimine capitali non possit facere testamentum ut l. si quis ex. § irritum C. de in. testa. sed intellige hic iudice vel principe permittente in sua ut l. si quis in princ. ff. miles. ff. de le. iij. et ff. de re. iu. l. sicut l. et no. in l. ex militari C. e. ¶ Et facit ad q. an iudex possit dispensare notario condepnato de falso quod possit facere instrumentum et videtur quod sic doc. dicunt quod cum cognitio potestatis non ut l. no pot. ff. de furtis et l. dimis ff. de in. iur. et ibi vi. cinus. Ex. ponit in l. ff. de in. iur. et ibi vi. cinus ex. de l. si qui C. de testi. ex militari C. e. ex. de l. si qui C. de testi. te. ubi debet fieri iure com. sed hic non ideo quia cum muliere loquebatur intelligi quod facit iure militari Nam sermo debet intelligi secundum conditionem persone ad quam dirigitur ut hic et l. plerum. § equiti ff. de usu. et ha. et per dy. in c. ea que de iure com. ex. de regulis li. vi.

Si filius. Cum l. se. usque ad § se. re non an hereditas patris non adita a filio suo quoniam in patrem transmittitur ad quoslibet vel non glo. dicit quod transmittitur ad suos ut hic no. et dicit tex. in l. i. C. de his qui an. ap. tabl. per l. apud hostes C. de suis et legi. et vi. cinus ibi et idem tenet in l. ij. C. ad orfitian. ad extraneos non ut no. glo. in l. si infanti C. de iur. deli. et idem sentit in l. si filius C. ti. hoc dicunt vi. contra casum l. iure et l. hereditatem ff. si filius ff. de acq. hered. et l. qui duos § qui in bello ff. de rebus du. et l. lucius ff. de iud. fis. et dat. l. apud hostes de suis et le. in quibus l. vi. expressum quod non transmittuntur ad quoslibet quarum mat. fili. et Ja. de belui. dicit glo. esse veram ubi filius impeditur adire instantia ignorantia vel alio iusto impedimento tunc enim ad quoscumque transmittuntur ut ex l. allatae in glo. videtur ubi filius impeditur adire per iustum impedimentum Item tenet in auten. de tri. et semis § fi. Alij doc. tenent indistincte quod transmittuntur ad quoscumque per pallatiis l. et hanc op. tenet Ja. de are. et pe. et ultimo sequitur et Ray. Ry. mal. et Cy. in l. apud hostes et Ray. de for. et idem Ray. de monte ubiano tenuit consulendo hanc opinionem et sepius sic de facto consului et ista distinctio nihil impedimenti non placet per l. lib. homo ff. si. de usu. ser. ubi et tex. quod et ille errauit in iur. in extranea sui heredis hereditas prius acquisita oportuit et in hac tamen beneficium abstinendi fuit introductum in fauorem filiorum ut non teneantur creditoribus non modum sunt sed si hereditas non aditur non admittitur et sit penitus a lege inducta quia habebat de iure antiquo iam illud beneficium esset in eius commodum inductum quod esse non dz ut l. si filius qui patri ff. de vulg. et pup. et l. apud hostes C. de suis et le. ubi dicit sua etc. ¶ Dices nunc hic posset commodum filij quod cum si hereditas soluendo non esset dico quod non commodum quia sicut filius viuens habebat potestatem abstinendi vel immiscendi ita transmittit ut ff. a. l. si quis filium § 1. et ibi no. ¶ Et hanc op. facit q. ad treb. l. i. § si quis ex libris ubi videtur casus Sed tenet bar. ler. pa. tam in glo. Et facit § 1. de iur. deli. l. si infanti ubi dicit omnes hereditates intelligas sed ex personis et code iure C. de cadu. toll. § in nouissimo ubi dicit hereditates non aditas non transmitti intelligas ex personis ¶ Item contra hoc facit l. i. C. de his qui an. ap. tabl. ubi ex speciali beneficio transmittitur hereditas et tamen loquitur de prima sed illa l. loquitur de hereditate ascendentium erga eos qui in potestate non habent et in quinto loco de prima hereditate quam habent cum in potestate illa l. nullum inducat speciale ¶ Item facit § pri. l. cum antiquioribus C. de iur. deli. ubi vi. dicitur idem in filio quod in extraneo quod deces. transmittitur ius deliberandi Sed in dic. si filio et extraneo certum tempus ad deliberandum.

et decedit intestatus et idem in suo quod in exemplo Sed si nullum tempus est statutum tunc remanet dubium iure suo et competit quibuscunque ad quos spectat et quousque instituti sunt competens infra annum tamen Item quero cum filius repudiavit remanet dubium heres necnon extraneus sui heredis competit ut heres filii possit adire illud quod ipse filius repudiavit textus quod non in l. i. C. de his qui ante apertas tabulas. Istam materiam forsan latius tractando .ff. ad trebell. l. ii. §. si quis ex liberis.

Neque enim. Deportatus

Nam ad evidentiam nota quod circa testamentum sunt multe solempnitates quedam circa formam testamenti et ipsum testamentum quedam circa personam testantis quedam circa personam institutam seu legatarium quedam circa subiectam dispositionis circa quodque illorum videndum dispensatum per illa verba posita .C. e. l. i. §. testentur quomodo velint Sed hic loquitur de solempnitate que est circa personam instituti quia debet esse capax et debet esse capax tribus temporibus ut l. si alienam §. in extraneis de here. insti. et .ff. de b. sed si sum ad b. deportatus qui in primo tempore dicitur quod non capax potest institui In sequenti non glo. sup. verbo cepit dicit quod ibi tu fere tollitur glo. ibi solvit sed non per hec verba sed solvit per illa verba posita .C. e. l. i. per que cum in militibus omnis solempnitas est remissa videtur quod omnes possunt institui omnes qui sunt capaces de iure gentium licet civili tamen non possunt institui et hoc tene menti quia facit ad illud quod dicitur statuta non obstante aliqua solempnitate que verba intelliguntur quia redditur ad primum ius naturale ut dixi .C. e. l. et intelligas naturale i. de iure gentium Et ius gentium est duplex primum quod sunt eo ipso quod gentes fuerunt non tamen esse cum brutis nisi premissa solvetur et illud ius gentium adhuc est ius iuris quia naturaliter obligatur Quoddam est ius gentium quo omnes gentes utuntur non introductum usu gentium ut l. l. in fi. ff. de iusti. et iure et illud ius non cadit in servo quia per ius gentium est introducta servitus que impedit hac in l. manumissiones .ff. de iusti. et iure et ideo illa verba remissa omni iuris solempnitate reducto ad ius gentium non enim ad primum tamen quod sunt eo ipso quod gentes fuerunt sed etiam ad id quod sunt introductum ex usu gentium videtur et quod non cadit in servum non videtur remissum ut hoc .ff. Item nota in istam mulieris dicitur .C. e. si vero tamen hoc latius et melius dic quod in testamento sunt consideranda quatuor primo in illo nostro primo ipsa forma et solempnitas testamenti Et circa videndum dispensatum in nono primo in iure testamenti hoc quod non requiruntur testes sive testium persone .C. e. l. i. Tercio quod non tenetur filium instituere vel exheredare dummodo tamen fuerat scientes ut .ff. e. l. qui iure et l. quis miles. Quinto miles et l. sicut in vita ut l. sunt certe Quarto quia aggravare sui heredis quos fit per legem nostram non requirunt nec sic per filium ut .ff. e. l. idem Quinto quod potest instituere in codicillis ut l. militis codicill. l. pr. .ff. e. Sexto quia filius testamenti confirmatur ut .ff. e. l. in fraudem §. i. et l. militares §. veteranus. Septimo quod in substitutione pupilli non requiritur quod sibi faciat testamentum ut l. miles .ff. e. Octavo quod quo ad confirmationem tabularum pupillarum non requiritur additio ut dicta l. miles in §. fi. Nono quia potest decedere cum duobus testamentis .ff. e. l. quibantur Et circa omnia ista dispensatum videtur per illa verba posita .C. e. l. i. §. faciant testamentum quomodo velint Item secundo consideranda persona testantis circa quam videndum dispensatum primo in contingentibus de crimine capitali ut l. ex militari .ff. e. Secundo in dubitatione de statu suo ut .ff. e. l. ex militari §. miles Tercio in muto et surdo ut .ff. e. l. nam militari In eo vero qui est sub potestate vel pupillus non est dispensatum ut .ff. e. l. fi. et .C. e. l. fi. et est ratio quod impedimentum sunt naturales et iuris gentium sive impedimentum distinctionis quod est in pupillo filio est iuris gentium unde ad hoc non porrigitur dispensatio que inducitur per illa verba posita .C. e. l. Tercio est consideranda persona defuncti instituti seu legatarii et hic est advertendum quia quis est impeditus de iure civili propter defectum iuris gentium ut quia servus est tunc in hoc non videtur dispensatum cum milite ut .ff. e. l. si servum et .C. dixi aut propter impedimentum iuris civilis et aut aut licet dispensatum tollitur ius alterius et non intelligitur dispensatum ut .ff. e. l. in fraudem in prin. et l. eo tulerunt quod nota ad ea que ibi dixi aut non tollitur ius alterius et tunc intelligitur dispensatum in tribus primo quod potest institui ille qui alias non potest ut hoc §. si deportatus Secundo quia sufficit quod sit capax tempore mortis ut hoc §. Tercio quia femina militis est concubina quod non possit relinquere inter in qua est turpis suspitio ut l. miles ita §. militi .ff. e. Sed hoc non est ex vigore illorum verborum positorum .C. e. l. i. Sed ex rescripto divi adriani ut dicit §. mulier Quarto debemus considerare ipsius dispositionis statum quia quis est prohibitus disponere ne auferat ius alterius et tunc hec prohibitio durat etiam in milite ut .ff. e. l. cum filius et dicta l. miles ita §. mulier aut ius alterius non aufert et aut ideo est prohibita dispositio quia contra deum et homines vel contra bonos mores et non videtur dispensatum ut l. si a milite §. et dictum .ff. e. aut alia ratione est prohibita dispositio in privato et tunc videtur dispensatum in septimo primo quod miles potest instituere ex re certa ex aliis non et sic pro parte potest decedere testatus pro parte non ut .ff. e. l. miles ita in prin. Tercio quia potest exemplo substituere directo ut .ff. e. l. militis §. hii

que et de vulg. et pup. l. centurio. ¶ Tertio quia obligatio trahitur ad diversum ut ff. e. l. § fi. et l. se. Quinto quia ista emancipatio cum ista parte aliud inducit differentiam ut C. e. l. ex hiis. Sexto quia emancipatio substituitur directe ut ff. e. l. miles § ex heredato sed illud est idem cum tertio. Septimo quia pro herede gerenda ultima de domino ut l. si e. tam § sicut l. se. ff. e. et C. ad l. falc. l. in testamento. Bartolus. l. doctor.

AA

¶ Cum miles. pro sancte militis et sancte libertatis et institutionis fideicommissi libertas trahitur ad diversum. h. d. ¶ Op. et videtur quod illud sit de iure com. et parte defectum in statim cum hereditas fideicommissa inutiles debetur ut l. i. § cum aut. C. ad trebell. glo. solvit dicendo quod fideicommissa et hoc liberta que antecedens possidet militare vide glo. quam probat in testo et id quod dicit glo. est falsum quia hereditate non adita fideicommissum non debetur libere hoc ut l. ille a quo § si de teste ff. ad trebell. Non obstat l. i. § cum aut. C. ad trebell. quia ibi decessit post aditam hereditatem sed sine herede decessit habere institutum et hanc opinionem omnes doc. Ja. de ra. Ja. de are. Ray. et omnes moderni. ¶ Item opp. de hoc quod in testo paganorum confirmatur libertatis condicio de l. antonius primus § de fideicommiss. liber. sed in testo militis sine decedit vivo testatore et facere sive non confirmatur hereditas et libertas sed in testo paganorum si decedit testatore sciente et quod ad deliberandum seu ad providendum habere non confirmatur libertas ut l. antoninus de fideicommiss. lib. Sed si decedit ipso ignorante tunc confirmatur libertas et hereditas ut hic. ¶ Sed quero quid si decedit militarium testatore sciente sed non habuit tempus ad providendum an confirmatur libertas et hereditas dico quod sic ut l. tres tutores de admi. tu. et l. acholetes § dat finibusque ff. de cons. in. et facit optime C. de inoffi. te. l. ius. ¶ Verbo pro istam l. ego dico quod tantum vulgaris que continetur in fideicommisso non requirit aditionem ut hic ita nec tantum vulgaris que continetur in expressa pup. ut dixi in l. i. ff. de vulg. et pup. Item inducit hanc l. ad aliud quod si decedit pupillus cum est pupillaris substitutio tantum expiret tantum vulgaris dixi in dicta l. i. Sed dico quod debet distinguere sicut distinguitur in l. i. aut decedat institutus testatore sciente et ad providendum tempus habente aut non ut hac l. distinguitur quod tene menti.

¶ Ultrandem. Illud primum declarabo q. l. proxima § fi. ubi dicitur scienti.

¶ Erat. Nota tex. ibi si erat etc. ibi et ideo cum miles induxisset. Et non inquantum dicit induxisset. Credo quod solemnitas requiritur in testi constitutione ideo ea que requiratur in destitutione ensi ut hic continetur l. i. ff. e. Quero quid in dubio resigillat quis testum cancellatum an in dubio fiat animo renovandi glo. quod non. sed magis non legatur inde glo. que incipit que autem et hoc expressum tenet dictum ald. Et quidam doc. contra et dicit dy. multum facit contra. ff. e. l. l. lucius § fi. cum concordanciis ibi positis ubi sigillando inde quis probare iam factum. Ego dico sic duo sunt actus aperire testum et resigillare. Et quidem quis aperit testum inadendo tabulas non inadendo linum tum et cancellando seu inducendo testum tunc ex hoc actu presumitur mutatio voluntatis et si postea resigillet non videtur facere ut apparet sed magis ne legatur ut hic ibi et ideo cum miles induxisset et sic non solum aperuit sed etiam induxit l. cancellavit ut l. in ductum C. de salute et l. quis libertatem, § fi. de pen. hered. Et quando simpliciter aperuit sed non induxit vel cancellavit et post resigillavit sigillando inde magis apparet animo retinendi et ideo per sigilli rem videtur confirmare ut ff. e. l. lucius § fi. // Item quero utrum sigillando quis inducatur approbare dic ut no. ff. e. l. lucius § fi. et dixi. B. sol. ma. l. que dote. ¶ Solario inductio non q. notarius cancellavit instrumentum et post ipse sic notarius quod illud instrumentum per errorem cancellaverat an illud instrumentum probet dico quod est tex. hic ubi miles aperuit et cancellavit et nihilominus si noluit non valuit fuit quod dixi in l. cancellaverat ff. de his que in testamento de.

¶ Si quis. privilegium militis non tollit delictum scribentis. h. d. et est ideo quia privilegium militis conceditur solum circa ea que sunt expedienda ab ipso milite. Bar. l. d.

¶ Bonorum. Quod voluit dicere ista verba quia generalis est ista que desinat dicere glo. ut non sit nulla exceptio. Ex quo no. dy. quod regula generalis comprehendit omnes casus privilegiatos. hoc in non placet quia regula generalis non comprehendit specialia ut notat dy. super Rta de re. iu. li. vi. et ff. de re. iur. l. i. sed est ratio legis quia privilegium militis non excedit personam militis et ea sunt ab ipso milite testamento sunt expedienda respiciat ut hic sed petito bonorum possessionis respiciat personam heredis et privilegium militis non tollit negligentiam heredis ut hic et ideo privilegium militis non tollit delictum scribentis. Bar. l. d.

¶ Ostaleum. Quero quid est volumus l. ideo quod privilegium militis non debet privilegium mulieris dicit glo. inde eam et l. quicumque allatis § l. fi. nuptiis ff. ex qui. ca. ma. Sic inde debitis non. q. l. proxima § l. Et hoc est no. ad q. in qua consilium de civitate civitatis quibusdam sapientibus baylivis et potestatem providendi et ordinandi super habundancia quocumque modo velint et melius possint et hic illam potestatem qua habet administratoris generalis an possint ausse

ius alterius et v(er)um q(uod) p(otes)t (con)ditionale ius alteri(us)
ut l. venditor § si constat co(mmun)ia p(re)di.
et l. authiocensiu(m) § i. ff. de priuil. credi.
et l. lucius ff. ad trebell. et de ven. re.
ad ciui. § i. l. i. Sed cont(ra) una p(re)dia
singulare(m) n(on) possent ut l. si p(ro)pria(m)
ff. qui et aqui. et l. cotensis § i. ff. de
pollic. Et dubiu(m) q(ui)d e(st) an ex illa (con)ditionali
co(n)cessione transeat p(ro)p(ri)us illa ita q(uod) si illi
sapientes volunt p(otes)t auferre ius que-
situ(m) alii / et hoc ius n(on) venit in (con)ditionali
concessione ut hic q(ui)nto § i. ff. e. Glo.
ult. si legatur fundus dotalis debeat(ur)
extimatio glo. dicit q(uod) n(on) quia d(omi)nium rei
dotalis n(on) e(st) quesitum quod tene ment(e)
et idem glo. tenet in l. si p(re)diu(m) ff. de fundo
dot. et ibi ex. hoc tangit Ja. de are.
tenet (con)trariu(m) hic et dicit q(uod) n(on) e(st) veru(m)
q(uod) fundi dotal. q(uo)nta(m) sit p(ro)hibitu(m) i. ipsa
venditio s(ed) p(ro)hibitu(m) e(st) alienatio et io.
dicit Ja. de are. q(uod) debeatur extimatio
ut l. si quis inquilinos ... ff. de le. i
et l. certa § duobus. e. ti. Ego exattam
in l. cu(m) l. de fideius. § et dixi q(uod) v(er)um mu-
lier e(st) p(ro)hibita (con)trahere et obligare et
d(omi)nium transferre et ita n(on) in l. si p(re)diu(m) ff.
de iu(re) dot. et ibi p(er) dot. Sed v(er)o alioru(m) co(n)-
tra tenet obligatio et venditor emptori
obligatur et fideiussor accedit s(ed) d(omi)nium
n(on) transit ut dixi in l. cu(m) ff. de fideius.
et si hoc casu debeat(ur) extimatio

Si certarum. Ibi certarum al(ias)
certam et n(ota) (con)tra al. certarum
et n(ota) subaudi tantum immobilium al(ias) insti-
tuisset simplex in certis rebus et si ille
esset heres ... et alii hi(n)c loco lega-
tarii ut l. ... C. de he. insti. Bar. l. d.

Julianus ex glo. p. e. l. si duob(us)
se. ut ibi. / Que ex. de l. si sub co(n)ditione
q. in. usufruct. amit. se. ibi sit heredem
tres duoru(m) hic unu(m). / Que ex. ff. e. l. impub.
se. hic sunt diversa p(er)sona et io. diversi
sunt heredes ibi unu(m) autem. Glo. de tex.
fie. ff. de hered. insti. se. ibi in paganno
qui n(on) h(abe)t nisi unu(m) p(er)sona(m) hic i(n) milite
qui h(abe)t duo(s) p(er)sona et io. sic i(n) ... separat(ur)

Sed codem. In hoc § satis dubi-
tant d(omi)ni hic p(otes)t e(st) in l(itte)ra n(on) q(uod) paganu(m)
illa que heredem instituit n(on) p(otes)t exhere-
dare / eode(m) m(od)o (con)tra ... illa l(itte)ra ne-
gativa ... p(er) duob(us) mo(d)is p(ro) m-
serint ... cu(m) libertate et ademit sine
libertate / quod n(on) p(otes)t ut l. si ita § regula
ff. de libe. et posth. et n(ota) p(re)cedit si
scrupulo quia miles hoc p(otes)t p(ro) paganu(m)
n(on). Sed alio m(od)o intelligitur in libero in
stituto et n(ota) dicit glo. q(uod) ro. e(st) quia
exheredatio e(st) res inepta in ... ut l.
quida(m) cu(m) filiu(m) ff. de v. ob. Sed (con)tra h(oc) n(on)
intell(igitur) solum (con)trariu(m) alterius que que exhe-
redatio est res inepta in ... s(ed) in here-
institutio est res apta ut l. pe. famil.
testa. ff. de he. in. instit. Ego dico q(uod) nichil(omin)us
liber homo p(otes)t habes n(on) p(otes)t exhere-
dari sine instit(utio)ne cu(m) hec e(st) causa ut l. pe. famil.
testa. de he. insti. et l. uxore § heres
ff. de le. iii. et e(st) ra(tio) quia ... heredi omnis de
beatur heredi institutio. Sed p(otes)t hec l(itte)ra
aff(irmati)va p(ossi)t sine ... m(od)o q(uod) pos
sit fieri ex ca(usa) ... ingratitudinis
ut l. pe. famil. testa. ff. de he. insti. et
l. uxore § heres ff. de le. iii. ... dic n(on)
p(otes)t admi directo s(ed) p(er) fideicommissu(m) ut
dicta l. uxorem § heres et dixi in dicta
l. pe. familias testamento. Bar.

Sed miles. hic § cu(m) l. se. (con)cor-
dat ... l. si post missionem ff. ad l. falc.
et cu(m) l. se. quid ergo glo. ponit casu(m)
volo q(uod) noteris unu(m) queda(m) e(st) diminutio
que fit de legatis / quia vires patrimonii
n(on) sufficiunt / queda(m) e(st) diminutio q(ue) fit
p(er) l. falcidiam (con)trariu(m) p(ro)bat(ur) hic et l.
si post missione(m) et l. in quantitate ins.
ad l. falc. ergo adverte legata n(on) debe-
ntur ult(ra) vires patrimonii. Sed quero an
sit indebitum de iure n(atur)ali hoc e(st) gentium
et civili et hic e(st) casus q(uod) sic et io. n(on)
v(er)o dispensatur p(er) verba. l. i. ff. e. ut
dixi. ff. e. l. nemo cu(m) § i. Sed diminutio
que fit p(er) l. falcidia(m) n(on) facit legatum
esse indebitum de iure gentium s(ed) de iure civili
et io. in testo militis h(abe)t locum p(er) mala di-
minutio s(ed) p(er) ha(n)c n(on) ut dixi in l. i. p(ri)n(cipio)
l. falc. Glo. inducit hanc l. ad que(stionem)
de legatis qui ... sibi p(ro)hibeant
... et de q. hac e(st) sia decret.
ex. de off. lega. c. p(ro)p(ter) li. vi. et hoc
p(er) dy. in c. i. in ultima q. de reg. iur. li. vi.
Ultimo hec l. inducit(ur) ad q. vos ... q(uod)
q(uod) licet testam(en)tum et ea codicilli (con)firmet(ur)
eodem tempore si tempore mortis tamen ordo com-
positionis inspicitur et sic inducit(ur) ad
q. de duobus statutis contrariis in eodem
volumine repertis / ut sciam derogat p(ri)mo
licet sint eodem tempore confirmata debe-
notat ex. in l. y. C. de testa. mil. et p(er)
dy. in l. tuuores ff. de testa. tut. et ego
... in repetit(ione) l. omnes populi de
iust. et iur. Bar. l. doc.

Quere(b)atur. hec l. e(st) valde
notabilis et menti tenenda et in(con)-
ti(n)ua(n)da in h(oc) titulo p(re)cedit hoc ordine
quia a p(ri)n(cipio) tituli usq(ue) ad l. si certaru(m)
ponit expositione(m) illorum verborum testat(ur)
quomodo velint poterat. ff. e. l. i. Sed in l.
si certaru(m) incipit formare q. ... unaq(ue)
et h(ec) ponit(ur) una q. Glo. q(uod) verba obli
qua trahuntur ad directum ex expressa dis
positione defuncti ut hic que quoq(ue) fa-
vore libertatis trahuntur ad directam ut
ff. e. l. nemo cu(m) ca. l. se. que n(on) q(uod) que
ex dispositione defuncti verba directe trahunt(ur)

ad fideicommissaria ex iure quod ex vi de legatis ut videtur in l. verbis civilibus ff. de vul. et pup. ¶ Item quero si testator dixit quod post mortem meam substituatur tali substitucione vulgari et pupillari erit ne directa et videtur quod non quia verbum substituere fideicommissum ut l. cum here. ff. cum filie de vulg. et pup. Sed tamen contrarium est verum quia testator voluit aliud fideicommissum trahi ad directum et ponit ut hic et contrario esset idem ¶ Item nota glo. que in qua alias simul et alias semel qui dicat quod illud sit institutionem unum post aliud dicitur fit simul. quod fuit ad q. plures testes dixerunt quod viderunt talem quod fecit simulatam unum post alium non queritur an probent. et videtur quod non quia non sit contestes Contrarium est verum ut hac glo. Item nota in l. antiqui si pars hered. pe. et l. heredes palam insti. de testa. et nota per Ja. de are. et Cy. in l. testium C. de testa. et ibi inde Bar. l. doc.

¶ Similis a militie. de hoc nota ut plene dixi in l. licet q. de le. i.

Tribunus ¶ Cum aliis

de hac materia dic ut dixi ff. e. l. in fraudem ff. i. Barcolus. legum doctor.

Quod constitutus. nota hanc l. quo solet allegari in materia statutorum quod non recedatur a verbis statuti ¶ Certe glo. que sic tribunus et miles an habeat istud privilegium finito officio et dicat quod sic quia cum miles habeat illud privilegium ergo et ipse cum sit miles Et sic nota quod tribunus militum non habet privilegium militis nisi ipse sit miles quod tene mente ¶ Et moveo hoc ad q. statim canoniste dicunt quod exempta ecclesia videntur exempti presbiteri in ecclesia et personis oblati ut in c. pe. exempt. extra de privil. nunc quidam est prior cuiusdam hospitalis quod est exemptum an ille prior est exemptus Ergo consimilis sit prior hospitalis potest esse laicus ut in c. cum. ex. de rel. domi. in clem. in c. quod dicit exemptum esse vero exemptos plarius intelligo de plano qui sit de corpore ecclesie et ita habes hic et ita dixi Bartolus

Omnis tyrannus hec est glo. ¶ Ex quod testes rogati non possunt ut c. l. hanc se. ut nota plene ff. e. l. i. ubi plene glo. distinguunt et nota e. e. l. militare ¶ Sed nota ex hac l. militare primo dicat statutum quod contra instrumentum publicum non possit opponi nisi due exceptiones vel certe vel contra signam incidit non possit opponi si una exceptio nam ego nolo probare instrumentum non esse instrumentum vel signam non esse signum queritur an possim opponere et ut sic quia prius debeo contradicere signum esse ut hic facit l. iiii. C. de compensacione de re iudi. et hoc disputavi dominus Dertinamus nicolaus marcell. ¶ Item sicut statutum per totum ytaliam quod si aliquis fuit derobatus villa tenetur restituere dispendium

de robato et stetur eius iuramento et hoc debet intelligi quod prius debeat constare ipsum esse derobatum et post stabitur eius iuramento de extimatione damni ut hic et pro hoc facit l. si cum exceptione ff. in hac. ff. quod me. ca. ¶ Item nota hic quod aliud relinquo fit hinc ad institutionem de quo dic ut dixi in l. his verbis ff. de here. insti. ¶ Item nota quod nihil que audivi preciperit testator sufficiens est res testis si dixit ego audivi ut hic ibi se audivisse etc. de here. per doc. in l. testamentum C. de testa. et per Ja. de are. in l. ii. C. idem Labeo de aqua plu. arc. ¶ Item nota quod si testes dicunt se audivisse tantum instituisse talem heredem et non dicunt se adhibitos et destinatos ad hoc vel probant ut hic ibi aliqui etc. et hoc tene mente quando heres probare testamentum per testes ut sic aliquis in formam do articulos. Bartolus doc.

Trans. qualiacunque mecum ubi vel parapio debet meditari fuit tempore ubi vel parapii ff. d. solennis lex Et nota ex ubi constitutionibus etiam etc. ¶ Dicit statutum quod dominus tenetur pro delicto commisso a familia suo Quero an teneatur dominus pro delicto commisso antequam esset factus famulus certe non quia oportet quod sit famulus tempore delicti commissi ut hic et expresse in l. in delictis ff. si ex noxali ff. de noxal. et glo. ibi alleg. contrariam et facit l. autem inst. ff. quod iussu Sed dicit quod dominus tenetur pro delicto simul tunc ille tenetur intuitu quod tenetur pro delicto ante commisso ut hic quia dicitur non valet testamentum. sed cum aliis fui cogitans in hoc quod est valde utile scire unde auc. hoc ff. de vul. et pup. l. ex facto in prin.

Centurio. nota quod qui annullat testamentum non solum annullat testamentum sed et omnia scripta in testamento Bar. l.

Quum filius filius nota textum ibi quia hereditatem etc. et concordat C. e. l. in fraudem in prin. et l. comite

Si a militie ¶ Edictum. nota hunc ff. quod est glo. illius ibi quod quod est proximus ff. e. l. i. quia verba illius arbitrii quod datur militibus ff. e. l. i. non extenditur ad turpe.

¶ Patricius. Quero que sit probatio debitum patri emancipati sui ista responsio dicat glo. quod est tercia Idem nota in l. prohibemus C. de pe. Nam quis fit emancipatus Contrarium nota in aut. de trien. et semis. ff. i. et in aut. novissima C. de inoff. testa. ubi queritur glo. an probatio quarta que debetur patri augeatur per aut. novissima Quod dicimus forte quod patri emancipati debetur tamen tercia loco illius glo. concordans sed aliis attende vulgus ut ex linea inferiori vel alii attendentur qui vero

habuit cum in patre nec cum matre sit aut
debeatur quarta ut in glo. aut. ex causa
Item dic hic quod contra tabul. non hic
locum in testo militis Sed quod quid in
querela dicat glo. idem ual. ff. C. de
inoff. testa. vide glo. que incipit ut
impetrat ibi ut l. nam bona et sic tex.
quod testum facit cum authentica peculium non
subiaceret que de nec contra tabul. idem
no. in l. ff. C. de in off. testa. Contra
no. in l. alleg. C. de epi. et cleri. et
c. n. aut. presbiteros et in corpore uni sit
tur de sanct. epi. § presbiteros ubi di
quod petitur tamen conditione ex lege
ubi glo. dicat quod subiacet hodie q
vele et quarta tabul. ut no. in aut. ex
testo. C. ad trebel. et l. ff. C. de inoff.
testa. et si quis a pa. fit man. sup.
Rim et ibi de hoc dixi et hoc tenet
Ja. de are. et Cy. in aut. ex causa
Ergo teneo idem per tex. in corpore ut
ut cum de app. coge. vii sicut aut.
ex causa et aut. ex testo. ubi dicit quod testz
filii restitu. pro patre et sic intellige
in casu in quo filius potest testari. Sed
filius non potest testari nisi in castrensi
vel quasi ergo in castrensi vel quasi
castrensi et sic hodie subiacet que de le

Filius hec l. duos casus ponit
per pulcherrima rom. et unum casum
et qui postumus natus est inliue exi
te in militia sibi qui nascitur post ma
tutinam Bartolus

Quis miles. Capitula
Officialis tollitur quod valet de iure
com. spali quia quod valz de iure com.
h. d. et no tex. ibi aliequin etc.

Militis codicillis. no glo.
que dicat ad testim. 4. inst. testz
et sic dico ad ponit per mixta et cod.
non ut l. idem yberus ff. de fruct. in
fidei. et l. apud labeonem § si quis
q. de reg. iur. et ibi per Ja. et tenet mi
hanc l. nam per ipam consului in causa
ista in vita q. nam dicat l. i. ff. c. quod
militis quomodo sunt testiu valet testz
et dicat si fecit codicillos heredibus de
berint iure directo non quidam instituit
filium pupillum et ei pupillare substit
uit quemdam extraneum post in codicill
illam pupillarem substitutionem revocavit
et id ei substituit sorores illius pupilli
et evenit casus illius pupillaris sub
stitutionis dicit substitutus pupillaris
quod in codicillis non potuit revocari subst
tutio iure directo. Sed iure fideicommissi et
sic volebat succedere iure directo et resti
tuere aliis substitutis retenta quarta
et sic tenebant omnes doc. ego dico quod
ille extraneus in toto repellatur quia cum in
prima voluntate est institutus extraneus

et in sequenti voluntate non solemni sunt in
stituti venientes ab intestato sunt prima
voluntas solemnis tollitur per secundam non so
lemnem ut l. hac consultissima § si quis
autem C. de testa. et l. ii. ff. de iniu. testa.
Sed michi videbatur quod ille § si quis lo
quebatur cum testator non restrinxit se ad
certum genus testandi Ergo videto per l.
istam nam sicut ibi in § si quis autem
premittitur non solemniter testari Ita hic
miles premittitur non solemniter testari
et tamen miles se restrinxit ad certum
genus testandi § quia voluit codicil
lari et ex illo principio in codicill dicitur
heredibus directo uehit et ita fuit obtentum

Miles. Opp. ff. e. l. querebatur solu
ibi et videbitis § e. l. in fine.

Miles. no ex hoc § quod aut. ex
cum que dicat ex causa per exceptionis vel ex
hereditationis etc. hic locum ubi testator
preterit filium sicut secus si ignorat
hec quia nec legatum non debetur ut hic
§ et l. si ag. vel in utero C. e. t.

Veteranus. no solemne § et
no tex. ibi sui aut. excepit vires Et
quero quid voluit dicere illa tibi ro
doli exceptio semper innatur equitati ut
ff. de doli. excep. l. cum et l. qui equitate
viii si legatarius potest repelli exceptione
quia non hic voluntas defuncti
Si vero legatarius possidet et heres
institutus potest simul repelli heres
exceptione que procedit ex ea equitate
quia potest quia si non habet voluntas
defuncti et hic in pari cum pacior est
conditio possessoris et § et institutio
non valebit ut l. si hereditas C. de his
qui indig. ff. ut ibi per doc. no. et in l.
unam C. de testamento. Et crederem quod si
aliquis diceret ista ubi hodie contra testes
tibus et in illo testo non erat expressi
septem sed venientes ab intestato premium
lenire quia sufficit quoque voluntas
indiv. etc. ut l. ii. C. de in iust. testa.
et l. hac consultissima § si quis aut C.
de testa. et hoc tene menti et tempore
quis sit institutus in testo. nam semel
ego habui de facto per dubitatur quoddam
testum septem et publicatum in quo erat
scripto filii testatoris et rogatum per fideicommissi
restitueret quod testum erat corruptum adeo
quod non apparebant nisi duo testes dicebatur
quod testum non valebat Sed ego
dixi quod valebat per § ex imperfecto de l.
hac consultissima C. de testa.

Miles. Queritur si miles fecit testum
sine an videatur nolle revocare sed illi ipso
iure vel an videatur nolle ut ergo va
lere glo. in l. quebant ff. e. dicat quod

dubio valet utrumque. Sed ubi rex illius l.
faciat in contrarium iste rex. facit pro glo. ff.
c. in prin. l. et § i. Quid dicimus dic
secundum quod paucum testium expresse vult re
nuntiare non est dubium ut dict. l. quae bar.
Si autem nil dicat et tacite videtur velle privi
legium renuntiare ut dict. l. quae bar. Si autem
faciat sive pro rege bonorum in dubio videtur
velle utrumque valere ut ff. in prin. et
§ i. ita dicunt doctores. Bar.

Si duobus. Iterum in ista si
mat glo. ple in l. n. c. e. tit.

Quod dicitur. Nota glo. quod in
[illegible] contraditione
[illegible] vero ut hic et non pro dyi
ff. l. de ff. mil. l. vi. secus in leg. clausis
ut l. i. § ad sil. et ibi modicum. Bar.

Lucius. nota illud verbum notario
suo etc. quod est valde nobile. Item
an ille notare prohibeat dixi in l. quotiens ff. sed
si nec note ff. de her. instit. Jo. an. dis
putavit vtrum quod an in testamento scriptum a nota
rio suo valeat licet non causas quod valeat et
pot allari pro et contra. Sed magis videtur
quod sit et hic dubium erat quia erat scrip
tum notis non litteris extensis haec quaes
pauit Jo. an. in [illegible] suis in tracta
tu nos non recordor sub qua littera. Item illud
quod dicit latinis probationibus non ut dixi
ff. in l. i. in fi. Item non quod et testium militis
non valet sive non est perfectum facit. j. de le. iij.
l. xi. § i. ff. de testa. l. si ut qui

Miles ita. Et ex diverius
Ibi qui bonorum etc. Nota quod pluralitas est
argumentum de rebus ad tempus ut hic et ide
de personis ad res ut l. qui plures libe
ros de vul. et pu. Item de tempore ad locum ut
l. hiim si cer. pe. et l. in hac ff. de cat.
et l. quotiens de v. ob. Item collige rationem ex
hac l. quare quis non pot decedere pro parte
temporis testatus pro parte non quia sicut
quis non pot decedere pro parte vero testatus
pro parte non testatus ita in tempore dixi in l.
hereditatis ex die ff. de her. instit.

Mulier. Nota nobile quod quod miles
non pot relinquere militiam de quo est simplex
suspicio et idem habetur in l. milites j. de
his qui ut indig. et in l. ij. C. de dona.
inter vir. et ux. Sed quaero quid in ga
bina utrum miles possit sibi relinquere
similis vel velle quod non ut non in l. affectio
nis j. de donat. et vide ea quae ibi dixi

Quaero quid in privato qui donat vel
legat alicui militi concubine vel alii in qua
est suspicio dicit glo. quod valet et allegat
l. affectionis j. de donat. et l. donat.
in concubinam j. e. ti. Sed in legato est
expressum in l. qui concubinam j. de le. iij.
et l. item legato § parum. e. ti. Sed
quid in clerico qui retinet concubinam et ei
legatum relinquit Ricar. vel. dicit quod

pot. ut hic et l. mulierem de his qui
indig. Nam sicut miles secularis mili
tie non pot ita miles celestis militie non
possit et pro hoc allegat glo. l. milites j.
de re indic. et ibi idem dixi. Quaero qua
quis retinet tamquam uxorem quam dux
orem habere non pot. quia consanguinea vel alia
ratione an pot sibi relinquere legatum. Videtur
est ista aut mulier ignorat ~~matrim~~
matrimonium non consistere sed credit illud
valere tunc valet ut j. de le. i. l. fi. et
l. ij. de his qui indig. aut mulier
sciebat matrimonium non consistere et tunc in
eius personam legatum non pot consistere
ut l. uxor marito j. de usufru. le. d.
dubitatur utrum sciret vel non et in du
bio praesumitur ignorantia ut l. fi. de le.
j. Item collige ignorantiam vel scientiam
ex his quae not. in l. fi. ff. de ritu nup.

Ex eo tempore. Nota a tempore
electionis sed ex eo tempore quo scriptus
est in matricula militum incipit quis perfru
i[?] militia ut in. h. d. Glo. dicit tres
contra dantes et hic habes quod sola el
ectione quis non est miles, sed veraliam
dignitatem consequitur ex electione sola ut
in aut. de mon. § i. nec efficitur sum
mus ut in aut. consti. quae de dig. Item
nec imperator efficitur imperator nisi
suscepta infula ut l. bene a zenone
de quadrie. prae scrip. Quaero utrum miles ha
beat dignitatem. Dico non ut l. milites. C. qui
non pos. mili. li. x. et de equestr. dig. l.
j. e. li. et sic ista similia vel habent
et mulier quia ponitur sicut in dignita
te. Item adducit glo. sic in magistro militie
alia contrarium. Sed quid in doctore dicit in
solis novi in contrariare per va. ff. vetera
ubi doctor appellatur illustris. Sed
si legit per x. annos consequitur dignitatem
perpetuam. Item dicit glo. in proce. all. consti.
Lex. j. l. proxima ubi antequam sit scriptus
in matricula gaudet privilegio militari
dicit glo. quod hec lex supplet per illam
vide glo. quae dicit Justinus augustus et sic
ex quo investitura quis est missus in posse
ssionem consequitur dignitatem et de investitura
vide per dy. in c. i. de re. iu. li. vi. et
hostiensis xi. coll. quid sit investitura. Item
ope. dicit hic quod pro electionem quis non consequitur
dignitatem. Contra in § filius quinta j.
[illegible] fi. C. de decuri. li.
ibi loquitur in casibus specialibus in quibus ex
sola electione cum acceptatione secuta quis
consequitur dignitatem. Sed hic loquitur in digni
tatibus minoribus in quibus electus quis non
habet dignitatem ut not. in aut. de adm.
§ illud coll. vi. et in aut. si epi. C. de
epi. et cle. quae vide sumitur et facit quod
no. C. de consul. l. fi. li. xij. et dixi in l.

pluribus in prin. ff. de condi. et de-
mon. hoc opp. in auth. de defen. civi. §.
sed si eadem ubi ex sola electione alius con-
sequitur dignitatem et ita intelligit glo.
illum tex. in l. provinciarum C. de iure. emi. indi.
Sed illa glo. non intelligit illum tex. bene
quia ibi dicitur ex sola electione aut confirmatione
aut administratione in quibus consequitur dignitatem
Ro. appone provinciam ne officium vacaret in
terim et ita faciunt canoniste qui inter
clericos valde timore ab ecclesia Romana
sunt electi sed electione statim possunt admini-
strare ante confirmationem ut in c. nec
defectu extra de electione et eodem modo defen-
di potest ante confirmationem administrare sed non
habet dignitatem omnino et bene potest dimoveri
si non est dignus. Sed contra facit hec l.
ubi non sufficit electio ante administrationem nisi
sit scriptus in numero. Sed rendeo hec l. loquitur
in minoribus in quibus non est dignitas sed
predicta loquuntur in officiis ubi est dignitas
extra de bo. poss. contra tab. l. i. in fi. §.
ut ibi dicam. Item opp. de l. qui militare
§. ampli. et ple. ff. ex qui. cau. ma. ubi
donec est in tirone habetur loco alicuius
vel publice non tamen est miles. Item
video quod non sufficit quod sit in numero sed oportet
quod habeat signacula ut l. signa C.
de fabricen. Solutio dic quod et requiritur quod
habeat signaculum et alia que notantur in l.
ple. ex qui. cau. ma. Dicit hic quod ille qui
est scriptus in matricula militum habet privi-
legia militum et scolaris si est scriptus in ma-
tricula scolarium habet privilegium scolarium.
Sed quero quid si est scriptus et non est mi-
les vel non est scolaris. Respondeo non habet privilegium
ut l. carnicarios C. e. et l. qui sub
praetextu C. de sacro. sanc. eccle. et l. qui
duos §. si minore ff. de excusat. tut.
Sed quero an sufficiat scolarem probare
animo intrasse et studuisse si non studuit
an non perdit privilegium. Et ex quo non exercuit
illud ministerium per unum annum. Respondeo non perdit
privilegium nisi steterit per v. annos ut de
privileg. l. fi. et de medi. profes. l. iii. li.
duodecimo. Bartholus legum doctor.

Filius habetur pro facto quod de
presenti est faciendum. h. d. bartolus

// De acquirenda hereditate

De acquirenda hereditate
Rubrica :-

Iurisconsultus
In l. i. ff. de origine
iuris. Admonet non incipere
sine aliqua prefatione et
inchoatione (?) ... prestito i la-
ra (?) ... assumpsisse au-
toritate pulchra sit et de-
cora etc. Sicut assumo istam
Nigra sum sed formosa filie
Ierusalem ideo dilexit me rex
et introduxit me in cubiculum suum
in quibus verbis etc. Glo. continuat
rubricam dictum est supra de iure deliberandi
etc. dicitur ut in ea. Quero quid sit here-
ditas. Respondeo Iurisconsultus Paulus dicit here-
ditas nil est aliud quam successio in univer-
sum ius quod defunctus habuit ut l. ni-
hil. de re. sig. Examinemus hoc illud
verbum procedere. Aut intelligis successionem de iure
succedendi et hoc est falsum nam ius succe-
dendi habet quis antequam adeat quod patet quia
transit quandoque ut l. ante. auctoritate(?)
C. e. Si ergo hereditas esset ius succedendi ergo
haberet quis hereditatem antequam quod videtur in se
repugnantia et est contra tex. l. pariter
§. ad l. falc. Aut intelligis de ipsa succes-
sione et tunc antequam succedat non est successio et
sic non esset hereditas antequam adeatur quod est
falsum. Aut intelligis de ipso actu succeden-
di et ille non est hereditas sed est quidam actus
animi et facti ut l. pro herede §. i. ff. e. Aut
intelligis post ipsam successionem et ordo
est hereditas quia postquam quis admi-
sit hereditas est et confunditur cum patri-
monio heredis ut l. sed et si plures §. filio
de vul. et pupil. et l. fi. in fi. C. de inoffi.
testa. et non in l. sed proprie §. veteres
de acquir. poss. et ubicumque post aditionem
hereditatis appellatur hereditas improprie
locutio est ut ibi notatur. Respondeo veteres docto-
rum male fatentur diffinitio ista potest se
referri solum ad successionem hominis diffinitio
loquitur de successione mortui cum testator
succedit quoddam ius quod notatur hered-
itas et personam defuncti sustinet in omni-
bus que defunctus habuit ut l. he-
reditas dicitur in mulieribus (?) de acquir. rer. do.
et l. mortuo de fideiuss. et illud ius
appellatur hereditas ut l. ii. §. fi. ...
dom. Illud est ius quod per aditionem acqui-
ritur et iste est verus intellectus huius l.
licet glo. ibi et ff. de bo. poss. l. iii. §. he-
reditas videtur aliter intelligere. Secundo queritur quare
iure est introducta hereditas videtur quod de iure
gentium nam omnes gentes illo iure uti-
tur consimiliter cum hereditate sunt ad
posteros et hoc habemus in veteri testamento
in pluribus locis. Ingrum (?) quod sit de iure
civili Romanorum tamen est textus in decreto
di. i. §. ius quesitum fuit de v. sig. legatis
obviamus (?) et l. tutelis in prin. de capi.
dim. et quod non. ff. e. l. iii. et C. de acqu.
poss. l. i. et hoc apparet quia deportati
qui non sunt capaces eorum que sunt iuris
civilis non sunt capaces hereditatis ut
l. i. C. de here. insti. et illud est verum quod he-
reditas de iure non sumpta scilicet ius quoddam quod
succedit in omnibus bonis que defunctus
habuit et solum civium Romanorum et nul-
lius gentis alterius. Et ex hoc sequitur
necessario in foro conscientie heres tenetur ultra ad
debita ultra vires hereditatis. Responsio quia
in foro conscientie non assumitur hereditas
ille nomine quo assumitur de iure civili et
ideo non tenetur nisi quatenus patitur hereditatis
facultates. Iure tenet hostiensis in summa de

No.

v

testa. ff. pe. le. §. sed quod si bona et ita tex
in c. au. de usufr. C. quinquaginta li. vi. in no-
vella. Idem tenet theologia ut inquit
multis similibus co. Ex hoc apparet aliud quod
est ordinatum ut hereditate et bona vacantia
No quia si succedit in universum ius
te. ulterius invenes hereditatis sed quamquam capit
sub hoc nomine tamquam bona vacantia non
dicitur in hereditate succedere ut l. iii. ff. ea
constitutio de fideic. li. cum glo. ibi posita
et ideo non tenetur ultra vires hereditatis ut l. ii.
ff. que bona ut l. non potest de mi. sis.
¶ Tertio quero qualiter hereditas acquiratur.
Re. duobus modis aut facto hominis aut ipso
iure. Si facto hominis et hoc tripliciter vel
de iure civili vel de iure pretorio et sic
per aditionem et huius ideo titulum et de hoc
loquitur. Rubrica dum dicit de acquirenda
hereditate vel per restitutionem trebellianicam
et huius titulum ad trebell. vel bonorum
poss. introductam a iure. Et huius titulum
ut ex le. senatus. ne. consul. bonorum posses-
detur. Ex predictis ergo habes quod aliud est
hereditas aliud ius acquirendi. Secundo modo
acquiritur ipso iure ut in herede suo et necessario
vel nectio tamen sed quia heres suus et ne-
cessarius habet a pretore beneficium abstinendi ad
hoc ut effectualiter dicatur heres est necesse quod
illam acquisitionem a iure introductam ad-
mittat hoc est approbet quod fit per immix-
tionem et de hoc loquitur. Rubrica dum subdicit
et de admittenda hereditate ut heres p. d.
Si prius habes sine d. dicitur intelliga i. de
perdenda seu repudianda tractat enim hic
titulus tam de acquisitione quam de repudi-
atione. Tractatur enim hic per declinanda
materia huius tituli quattuor inducere possis
primo de iure seu parte acquirendi here-
ditatem quod dicitur in l. is potest ff. e. ubi glo.
ponit. Secundo de ipso actu acquirendi here-
ditatem quod singulariter exaurit in l. pro
herede per totam l. ff. e. Ergo tractabo ff. e.
in l. ff. e. Tertio utrum hereditas non adita
transmittatur quod tractabo in l. notre
ff. e. Quarto utrum hereditas potest pro parte ha-
beri et pro parte repudiari et in hoc passu
glo. extendit se multum in l. quidam cum to
glo. C. e. quod dicitur tractat in l. i. ff. e. tamen
in e. quia illa materia fundatur ex multis l. huius
tituli ut prius videatur leges tractabo
eam in l. si. ff. e. iuncta glo. Rubrice

Qui totam. Adduco pro
contra quod queritur sive simul
sive distincte pluribus deferatur
h. d. cum l. se. Deinde prima pars
loquitur quando hereditas fuit delata pro partibus
pluribus sed per repudiationem devenit est ad
unum et hoc sibi glo. que in prima l. post eam
per l. testo C. de impu. et al. subst. Secundo quando
hereditas pro partibus fuit delata uni seu pluribus
vel aliter et melius prima loquitur quando heredi-
tas tota fuit delata uni sive distincte
partium. Secundo quando uni per distinctionem partium et

ita est si alter. glo. in l. quae est maior et magis
applaudet littera. ¶ Ad evidentiam scias quod
naturaliter et de iure est quod unitate quis non pos-
sit tenere in manibus pro parte existente unita-
te ut l. in lege § in prin. ff. de furtis et l.
cum pro ff. pro socio. Sed dividendo uni-
tatem et frangendo rem possit partem
auferre et partem tenere ut dicta l. i. Hoc
premisso pone casum in terminis aliquem est
delata hereditas in totum. Queritur an possit
pro parte agnoscere et pro parte non. Respondetur
in regulariter quod non nam cum possit eam scindere
et scindendo partem habere vide tex. Secundo
Sed et si quis. Sed quero quid si testator eam
divisit et scindit per partes et reliquit
per partes unum vero passet partes quasdam
adire et quasdam repudiare et dicendum quod
non hoc dicit inde littera. Ratio in prima
l. e. quia hereditas non est heredis antequam ad-
eat ideo non potest eam scindere. Ratio in sed.
est quia lex multum pro ingratitudine habet quod illa pars
que repugnat est in hereditate repetitur
pro parte tamen et pro parte non et ideo inaudiptum
quod per aditionem partis ingratam partem per aditionem
videatur esse aditum de ipsa hereditate ut l. et
l. ex asse et l. si solus in prin. ff. e. ¶ Secundo
C. l. si solus. ff. Item si plures. Et dicit glo. sed
cum deferuntur plures partes uni per se ubi
cum per aliam. Idem est unus si primo quis adiit
partem sibi delatam per se tamen non acquirit
partem delatam per servum vel filium. Ratio quia non potest
ipse solus sua voluntate acquirere sed requiritur
consensus servi vel filii qui potest non consentire
ut l. cum propones. C. de hered. insti. et l. si quis
mihi bona. ff. iussu. ff. e. Sed si primo non acqui-
rerit partem sibi delatam per servum suo ad-
eunte ex iussu suo tunc statim acquiruntur
sibi alie partes sibi delate quia potest sua
voluntate sibi acquirere ut l. si ex asse ff. e.
Item quando sunt plures partes mihi delate per me
aditione unius acquiro totum si possum
si non possum secus ut si cum institutus
in parte pure et in parte sub conditione ut
l. si ex solidum. ff. de her. insti. Remanet ergo sa-
na regula quam dedi summando. Si quis adiit
partem totum acquiritur quod potest sive simul
sive separatim deferatur. ¶ Quid utrum ego ad-
eundo partem acquiram totum glo. dicit quod sic
ut ff. e. l. ex asse et intelligit glo. eam
si statim dictum partem adeo partem repu-
dio et quod sic intelligit patet ex eo quod plura
querit quid si partem repudiat partem
defert Ja. de are. ille cum dubitabat quia
illa verba videntur continere repugnantiam
et sic actus vitiat ut l. ubi repugnantia
ponit quod glo. non dicat nec contrarietas
repugnantiam ut patebit ex infra dicendis
statim. Dico ergo quod quisquis adiit partem
et nescit plus sibi deferatur ignoravit et
dicit ut l. ex semisse ff. e. quamvis sciat plures
partes sibi deferri et dicit si quidem unam
partem adiit de alia nil dicit et est heres
in totum quod patet ut l. si ex asse ff. e. Si
vero adiit unam partem et alias partes

repudiavit tunc solus est heres in toto
ut hic sum. glo. Probo quia potius quam re-
pudiatio valet in primis repudiat partem
ius accrescendi in toto succedere nec ob-
stat repugnantia si repudio ex institu-
tione, et valeo ex iure accrescendi ut
in l. si ex parte ff. e. et no. in l. ut
ff. e. Sed si proponeres quod renuntiavit iuri
accrescendi et iuri accrescendi, adhuc dico
idem quod est heres in toto quia ius accres-
cendi non est persone sed portionis ut l. si
tuo ff. de usufr. et l. si totam ff. e. et
ita persona ei iuri repudiare non potest, et
hoc est quod dicitur quod res accrescat invitis ut C.
de cadu. toll. l. una § ult. igitur. Item dico
quod si ipse diceret adeo illam partem ita tamen
quod ex hoc non obveniat aliud pro aliquo
modo seu iure non valet ff. l. ii. ff. e. (?) si insti-
tuit. ff. e. Sed si dicta verba proferret con-
ditionaliter adeo illam partem si per hanc alia
mihi non accrescat aliquo iure tunc aditio non
valet, et hoc tamen esset vera opi. Ja. de Ra-
vanis quia sub conditione de presenti que dicitur
ut l. cum ad presens ff. si cer. pe. ad idem l. acti-
legitimi ff. de re. iur. ¶ Sed quero quid si par-
tem repudiet utrum videatur alias partes
repudiare, glo. sentit quod non, et facit in l. si
solus in prin. ff. e. imo repudiatio partis
nil valet ¶ Sed contra qui vult unum vult
aliud sine quo illud esse non potest ut l. nec
ff. ... et l. illud ff. e. ergo repudiando
partem videor repudiare omnes alias sine quibus
repudiatio illam repudiare non possum
per hoc in l. si quis vi § diffe. de acqui.
poss. et quod ibi no. per Cy. et alios sup.
glo. sc. quod habendo pro derelicto dominium videor de-
relinquere possessionem sine qua dominium pro de-
relicto haberi non potest. Ideo si in omnem re-
pudiatur cum possem illam partem habere
sc. per ius accrescendi, et non dicatur illa re-
pudiatio nullius effectus vel possumus di-
cere ut glo. hic videtur sentire quod illa reg. (?)
cum quis vult unum vel (?) ... cum quis aliquid
acquirendo secus si repudiando ad quod
facit quod no. in decre. l. si quis vi § diffe.
per glo. licet alia opi. teneatur ibi contra
¶ Quid quod est ratio quod adita parte trahit ad
se totum non autem repudiatio partis glo. dicit
quia est favorabilior, et est sane bona ratio
tamen assigna meliorem rationem illius quod est
aliquid ponitur, recipit augmentum illud quod
nichil est non potest augmentum recipere ut
l. ad hoc ff. quod in testo (?) l. de acqui. re.
do. et quod no. in l. i. ff. de inoff. (?) ad
propositum adire hereditatem pro parte aliquid acci-
pere, et ponit aliquid in persona acquirentis
ideo trahit ad se aliud ut dictum est, repudi-
atio vero nil ponit in repudiante sed
privat, ideo non trahit ad se totum ¶ Quid
glo. quid si partem repudiat aliam adierim
differt dicit ut in glo. ¶ Quid glo. quid
in legatis et est contra glo. l. i. glo. ponit

duas regulas, et unam exceptionem a qua-
libet regula dicit glo. in legatis unius
rei est idem quia non potest acquiri pro parte
et pro parte repudiari, et ratio dicit non patitur (?)
quod statuere (?) ... non potest. Sed nec potest (?)
... legatarius dispositionem testatoris dicit
glo. fallit in herede legatarii ut l. lega-
tarius ff. de le. i. et est bona exceptio ratio
quia inter heredes per l. xii. tabu. est divisum
ius legati ut l. i. C. si cer. pe. unde potest
heres pro parte agnoscere pro parte repudiare
nec est in legato illa repugnantia que est
in hereditate sc. quod non potest decedere (?) pro parte in
toto quia in legatis non cadit. Secundo
in glo. alia regula si plura legata sunt
potest unum amplecti aliud repudiare ista
est bona regula, cessat enim in eis ratio, que
est in hereditate quod per plures partes defer-
tur, ponit glo. exceptionem nisi onus con-
tinetur uni legato alii non ut l. si ex
duobus ff. de le. ii. Bona exceptio quia est
eadem ratio que in hereditate sc. ut illud
onus in toto subeatur ¶ Quero quidam
volui tibi donare et posui ante te mag-
nam quantitatem florenorum dicens sic
donare tibi totum et tu accepisti parvam
et postea peniteret te et dicis quod agnos-
cendo partem videris agnoscere totum et sic
ius petere totum. Ille ex adverso dicit quod non
potest pro parte acceptare, et non vult ante re-
petere quod accepisti, quid iuris quid (?) ... et videtur
dicendum idem quod in legato quia legatum
donando donatio est ut l. legatum ff. de le.
iii. Contrarium puto sc. quod pro illa parte quam accep-
tavit valeat pro illa non possit aliquid di-
ci ut l. i. § si stipulatus ff. de v. ob. et arg.
l. sunt (?) C. de donat. Non obstat quod di-
de legato quia legatum est quedam dispositio
perfecta ab ipso testatore, et sic eo mortuo quesi-
tum est ipso legatario dominium vel saltem ob-
ligatio non ergo potest repudiare pro parte illud
ut l. an pars ff. pro derelicto. Sed donatio est
contractus qui non perficitur nisi consensu
duorum cum unus consentiat possum impedire
ut non perficiatur nisi in certa parte cum de
hoc dominus non ledatur nec donatarius
ut l. i. § si stipulanti ff. de v. ob. ¶ Quid
quod si aliquid deferatur alicui ex l. dis-
positione non iure hereditario, an poterit
pro parte agnoscere (?) ... C.
de ... (?) quia glo. allegat (?)
Ex predictis potest distingui cum aliquid de-
fertur alicui aut a testatore aut inter
vivos si a testatore aut iure legati
aut iure institutionis. Bar. le. do.

Quamdiu. Quid glo. infra
quantum tempus potest institutus adire
dic ut in glo. ¶ Ex. de l. pri. de his (?) di-
citur (?) ... glo. hec regula fallit in certis
casibus qui ponuntur in glo. textus in casu
dicto l. pater (?) ... est quod retulit in aliis

vero non ut in eis incidebat. Addite tamen quod ista l. debet intelligi quando pupillus posset adire de iure communi. Si enim posset adire per restitutionem, tunc subtilitati non esset parcendum, sive sit restitutio que concedatur per pretore iudicem ut l. iiii. § i. de fideicom. li. sive concedatur ipso iure ut l. si. C. de repud. her. et quod non in l. ii. C. de iure et fac. ig. et l. si quis suus de iure deli. alia dicenda sunt hic regula iudicis § c. l. quamdiu. Bar.

Nolle. hec regula formatur hic negative in l. is pot. § e. per affirmative quam repperi ibi et ibi ego animabo hanc regulam. Bartolus.

Mutum. respondeo summat vox hinc. quod assignat glo. Non singula quod non sufficit voluntas sola in adeunda nisi declaret per actum. Eundem modum ut refert Cy. in l. ponit § e. dicam in l. gerit § e. Quid glo. ut in iuris et surdus possit iubere eum alium adire dicit ut in glo. Oppo. quod glo. muti et surdi regantur consilio curatorum ut l. i. in fi. ff. l. se. de po. et § de cur. fur. in Rim. et l. i. in fi. de iur. et fa. ergo non potest adire sua sponte ut l. proximo § fi. quidam sunt qui propter hoc impedimentum efficiuntur non capaces intellectus et isti per se non possunt facere sine curatore sicut pupillus sine auctoritate tutoris. Quidam impedimento non obstante intelligunt et tunc isti possunt omnia gerere ut l. dudum et C. qui te. fa. po. et l. i. de bo. pos. fur. compe. Ideo est quod fiat hanc distinctionem in l. sive tuto § si pupillo ad trebell. Quid adicione facta per nutum quale sibat notarius Respondeo si notarius per se intelligit nutum muti scire posset sibere quale tale nutum mutum admittit hic dicitur ut l. mutu § de le. iii. non enim hic notarius scribat omnia verba et actus contrahentium. Sufficit enim quod scribat effectum ut nam sufficit quod scribat et fideicommissit per talem ut l. mendum § de v. ob. sed ad illud multa verba requiruntur. Si vero per se non intelligat adhibeat aliquem viventem vel consanguineum qui intellexit et scribat in instrumento qualiter iste notarius certificatus per talem suum consanguineum tali quia per interpretem videt dictum talem faciente signa et nutus per que hereditatem adire volebat ut l. i. in fi. de v. ob. Sed qualiter hoc probatur per testes cum maneat dubium an ipsi debeant deponere de eo quod viderunt vel de effectu que ipsi inducunt ut l. qui testamento in fi. ff. de testam. dele. et l. testium C. de testi. Respondeo si quidem testes erunt consanguinei vel domestici sufficit quod deponerent simpliciter se vidisse talem mutum facientem signum et actus per quos et quos significabat se velle adire hereditatem tales enim per sonae per

simulantur scire actus et consuetudines muti et ipsum intelligunt ut l. actum § unde cog. et C. de in iure. vers. l. de tutela. Si vero erunt extranei tunc debent deponere notariam de signis hoc modo vidi talem mutum digito ostendere domum et res hereditarias et postea stringere brachia adse per quem intelleximus eum velle illas res ad se pertinere esse et vale et quod vere ut ar. hoc adhiberentur alii testes consanguinei et domestici qui dicerent quod consuetudo muti erat hoc per talia signa vellet significare.

Furiosus. Oppo. C. de his que l. mancheos dicit glo. intellige de eo cui interdicitur bonis a iudice propter prodigalitatem ut l. i. ff. de cur. fur. sed si propter delictum interdicatur a. l. ut in glo. Ego idem dico si alicui interdicatur administrano ab. aliis a statuto non propter delictum sed propter imbecillitatem consilii ut sunt statutum contra per prodiga que dicunt quod mulieres non possunt obligari sine consensu consanguineorum. tunc enim poterit adire hereditatem non simpliciter sed cum solempnitate statutorum ut dicam statim et probatur in l. more § e. Op. de l. furiosi § de re iur. sed prodigi nulla voluntas est sed in alienando ut ibi sed in acquirendo sic ut hic dicitur tamen intercedat auctoritas curatoris ut l. cum quidam C. de cur. fu. toris ita dicit glo. et bene. Op. adsi. si hoc tractatum de acquirendo ergo non requiritur curatoris auctoritas ut l. is cum § de v. ob. glo. non solvit Ja. de are. dicit et bene si esset acquisita simplex que non posset damnosa perdere contra sed acquisitio hereditatis posset esse damnosa ergo requiritur auctoritas curatoris ut insti. de aucto. tu. § neque. Bartolus.

Qui in aliena. hereditatem quo ... que non delate filius adeundo non obligat patrem nisi precedat iussus sed in bonorum possessione sufficit si ratiha bitio subsequatur h. d. Op. C. de bene. que ab. l. fi. dicit glo. hodie adeundo filius sine iussu patris obligat se ut l. fi. § quibus ca. in bo. pos. ser. ne. et patrem ut hic. Oppo. filius quod enim cum obligatur patrem in mutuo et voto ut l. filius § de act. et obl. quare ergo non obligatur adeundo. Respondeo votum dicitur quasi volum filiusfamilias ergo non obligatur voto hoc est simplici voluntate sed hereditatis contractus adicio consistit in voluntate simplici de clarata per aliquem actum ut ff. l. proxima in principio non obligatur cum contineret sub illa exceptione patrem in voto et eciam non in agnitione bonorum possessionis de quibus obligari voto magis solempnizato quam quod illud votum fiat coram iudice et per iudice approbatur.

deteriendo olim hodie sufficit agnitio sola ut l. fi. C. qui admit. ad bo. po. pos. et filiusfamilias non obligatur agnoscendo bonorum possessionem secundum ista comportandem in trebelliani senatusconsulto. Nam licet heres restituat hereditatem in totum creditoribus et legatariis ergo nil fuit sed ex hoc solo quod accepto restitutionem hereditatis tibus obligatur ut l. i. § i. ff. ad trebell.

Sed quero que est ratio quod in aditione hereditatis debet precedere iussus in bonorum possessione et trebelliani senatusconsulto sufficit ratihabitio sequens ut hic et l. fi. circa principium C. ad trebell. Re. glo. tangit in l. i. C. qui admit. ad bo. po. pos. Tu dic quia ius adeundi hereditatem est de iure civili de iure gentium vel divino non reperitur quod nuda voluntate obligetur nisi deo. Sed hic nuda voluntate obligatur. Sed est iure iuris civilis ut dicit in Rin. Sed de iure civili est patria potestas ut l. iam civis ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. Secundum ergo ius civile filius non est potens sive non g. de hac voluntate nisi per permittit vindo ergo quod precedat iussus patris seu permissio ut s. iussu et ratihabitio non sufficit cum nil reperiat secundum eum nulla mediante voluntas ergo ratum hic non potest. Sed in bonorum possessione non consideratur adeo solemnitas iuris civilis, pretor enim venit ad hereditatem inspecta naturali causa, nec curat utrum sit agnatus vel agnatus emancipatus vel similis, ideo vel aliquid sumitur naturaliter inveniet potest ratum haberi ut dicit glo. d. l. C. qui admit. ad bo. po. pos. Eodem modo in trebelliani senatusconsulto certo aliquod negotium cum hereditate restituente et cum eo agit saltem tamen ut satisfaciam creditoribus et legatariis licet abinde; licet et de iure civili inveniatur cum senatusconsultum trebell. illis absentibus non obligaretur quia alia stipulatur etc. non obligabit naturaliter ut l. stipulatio ista § alteri ff. de ver. ob. ergo erit aliquid actus inveniet potest ratum haberi sed hereditatis aditio in sola voluntate consistit ut dixi.

Quid utrumque filius posset procurare hereditatem absque iussu patris hodie constat quod sic ut l. cum non solum § sed neque heredem l. no. ut l. his qui heres in fi. ff. e. sed ibi non dicitur quod iussus debeat precedere licet requiratur voluntas sed hoc probatur in l. Julianus ff. de acq. in prima circa ubi op. que est actus consistens in simplici voluntate non potest fieri per filium nisi precedente iussu, et expresso aliquis repudiationis continet non opinando unum repudio certe.

Dices tu ista videtur contra l. nam ratihabitio consistit in simplici voluntate nec requiritur potest per ... ut l. pomponius § ... de neg. ge. tamen filiusfamilias potest ratum habere etiam sine iussu patris ut l. ii. § ... ff. so. ma. et l. si sine § fi. ff. rem ra. ha. Pro cuius declaratione scias quod istorum actuum consistentium in libera voluntate quedam sunt magne auctoritatis ut testamentum et codicilli per que sola voluntate disponimus in aliis et ista non possunt fieri per filiumfamilias etiam patre volente vel iubente ut l. qui in potestate ff. de testa. Quidam sunt actus etiam solemnes sed non tantum ut aditio hereditatis per quam quis obligatur etiam his qui nil sciunt de hoc et obligant sibi alios qui erant obligati, et iste actus non potest celebrari nisi iussus precedat ut hic et s. iussu in bonorum possessione et trebelliano senatusconsulto sufficit ratihabitio per rationes quas dixi. Quidam sunt actus per quos quis obligat se tantum ut vovendo se deo, et in istis sufficit sequens inceptio tamen nec requiritur quod precedat iussus ut l. si quis rem § ... de pollicit. Quidam sunt actus qui consistunt in voluntate per quas quis nec alium obligat sibi nec se alii sed per illum actum ex alio actu contingit obligatio ut ratihabitio non enim oritur actio ex ratihabitione sed ex dem opp. Sed ex negotio gesto quod non ... ratihabitione ut l. si pupilli § ... de neg. ge. et ibi dicit tex. et in isto actu non requiritur auctoritas nec consensus patris probatur quia similiter pupillus non obligatur sine auctoritate tamen potest implere conditionem per quam perficiatur actio vel obligatio ut l. conditionibus ff. de condi. et de.

Sed si non adierit. Ex continuitate temporis presumitur omnia solemnia acta. h. d. Nota ipsum summarium vel scire debes quod ex cursu longi temporis non indicatur aditio sed presumitur quod precesserit ideo dicit tex. credendum est admisse similiter in l. cum de in rem verso de usur. de h. hec practicum debes enim allegare quod precessit iussus patris et sententia contra aditio filii et ad hoc probandum potest sufficere ponentes quod pretenuit decem bona per x annos filio patre et patiente. Quid quid in bonorum possessione eo modo presumitur solemnis agnitione bonorum tex. hic loquitur in aditione dic. enim sed si non adierit et per in bonorum possessionem non precedat patet quia illa de agnitione vel ratificatione nescit ... ad ph. ut l. bonorum rem ratam ha. Sed hic requiritur cursus x annorum ergo etc. et hoc ... ja. bal. Sed glo. C. qui admit. ad bo. po. pos. l. i. sup verbo ratam intellexit idem in bonorum possessione et allegat hanc l. quod tenet ibi doctores moderni et hic sua pandecta tantum temporis inducit actum fe... presumitur quod recte ab ipso initio sint

omnia solemnitates actus et sint infra tempus
Quero quid si appareat unius actus omnino
qui non potest fieri ut ius et nomine hereditatis
ut ff. e. l. pro herede in uno die factus
a patre consentiente filio expresse et ad
emere non dico quod processit inius pro-
de adeundo sed quia actus fuerit a patre
consentiente filio / ex quo deberet inducit ad
ideo si sint in eodem / Ro ex illo solo actu p
sumuntur omnia solemnitates actus sicut hic
ex cursu longi temporis cum parentibus
glo. not. in l. in l. n. C. de do. promiss.
Nam ibi dicit quod illud quod apparet pro maiori
longi temporis ut l. cum de in rem verso Ieronymus
apparet promissio per unam horam sint pro
tanto tempore ¶ Velut si fuit ff. ego sis
tuncos glo. ma contra dictum quidam anteces-
sorum / Nam dicit glo. quod ex patientia x.
annorum presumitur sinit quando si alleg.
sed hanc enim discontinuam ut l. cum de
in rem verso ff. de usur. et l. i. infra q. de
aqua arc. et l. similiter q. sumit quod
reprehendit ultimo Nam l. cum de in
rem verso loquitur in faciente si in solucione
q. glose loquitur in patiente in qua est
maior presumptio Ita tenebat Ja. bu. et Ray.
de fors. et hoc tenet Cy. in l. cum certis
annis C. de pac. hoc dico hic esse casum
q. et l. si filio C. de pen. hered. sunt quod
no. in l. ple. C. cum dom. dixi in l. i. infra
de aqua plu. arc. dixi in repeticione dicte
l. cum de in rem verso Bar. l. dee

¶ **Si is qui** qui iussit alicuius adire
presumitur saltim inhereri velle querere si
iussum credat valere secus si credat in ali
dictum vel sine iussu adire h. d. Tres partes
habet ut in glo. pone casum secundum ultimam
lec. glo. et veram al. ex causa ¶ Op.
de primo versu / ad contra dicit quidam primo
loquitur in errante sive in dubitante
quod glo. reprehendit et bene p. l. si. de condi.
inde. Alii dicunt quod principium loquitur in er-
rante in facto sive in errante in iure
quem omnis pars non est vera quia error iuris
vel facti quantum ad hoc non videtur attendendum
ut l. i. in prin. q. dele. iii. ff. ignorancia
facti supina / et ignorantia iuris idem
est ut l. i. de iuris et facti ignorantia glo. dicit
veram intellectum et bene Ex quo distinguit ut
habes tex. et glo. aut ille qui dubitat
errat in iure vel in facto ut si filiusfamilias
adit precedente iussu / et nit in dubio
inducitur velle querere sibi nisi aliud appareat
ut hic in prin. aut scit illum actum vero
tantum inutile vel expresse et inducitur velle q
rere sibi ut sequenti versu / et sic non preced-
ente iussu sed ponemus filium ignorante mor-
tem patris presumetur cum adire ex precedente
iussu / aut adit nullo precedente iussu
et inducitur velle pro se ut in tercio versu Et

primo versu non diligenter quod si precedit man-
datum alicuius de aliquo faciendo et in fact
postea licet non exprimatur se facere nomine
illius / tamen presumitur / ut nomine illius / et
pro illo fecerit ut hic et l. qui sunt ff. de
in rem verso actione et quod non in l. si pupilli q. i.
in glo. magna de neg. ge. quod est verum quoad
ad mandatarium / quia ipse habet actionem mandati
contra facientem et faciens contra eum / non
contra illum cum quo contrahitur nisi haberet in-
terest / ut l. si et si in lianus ff. de admini-
stra. in secundo versu ¶ Quero que est ratio huius
glo. dicit ut statim dictum legendo casum di-
ctum ratio est quia credebat iussum convaleri
tum unde non presumitur facere ex necessitate
iussionis inde glo. pro se dicit glo. unde
non est bona ratio / quia si aliquo tempore fuit
male / magis debet et impedire querere
ad eundem / dicit glo. ratione iussus quod
nichil est secundum Ja. de Ra. quia actus quod
iussu oritur ex iussu precedenti sicut
contractu vel quasi ut si inbere re incog-
nitis commoditas ad utilitatem inadmittentis

¶ **Interdum** Si filius in potestate
est alicui heres institutus / sunt prius inuti-
liter heredem / secus si sint voluntarius h. d.
in ff. Sed et siquis pone casum secundum ultimam
lec. glo. al. ex causa ¶ Op. nepos non
est suus donec precedit eum pater ut in l.
de hered. qua. et dif. q. sunt sui sed hoc
precedebat eum ge. 2. dicit glo. hic casum
exheredatis vel heredis pro mortuo ¶ Op.
si habetur pro mortuo quomodo potest sibi ac-
quirere filius suo habetur pro mortuo q.
ad quid / et quo ad quid non ¶ Op. quod
glo. quod est exheredatis non habetur pro
mortuo ut nepos dicatur esse suus heres
pater / quia potest precedere ut l. si quis post
postumos et l. si quis filium in po. de
in iur. testa. sed in situatione contra vol.
preter voluntatem cum nepos filii ex-
heredati non dicitur suus sed in situatione
secundum voluntatem dicitur suus ut hic / Re
quare vivente filio nepos non dicitur suus
est / quia precedit eum pater / nec potest dici
quodammodo dominus bonorum cum eum exhereda
ne presumatur esse post mortem ut l.
filium q. sed cum heredato q. ad contrarium
pater omnis non habet intentio infirmatur vel exhere-
dare eum Sed qui pater instituitur eum her-
suus et necessarius / quia erat in potestate sua

¶ Op. et tenuto glo. quod non quaerantur
pater quo ad pertinent ut l. si C. de bo.
que li. dicit glo. verum est hodie cum
adventicia non querantur No. tamen istam
glo. quod illud quod nepos habet ab avo de
adventiciis respectu patris quod dicit ut
dictum in l. dedit dotem de coll. bo.
tangentem in l. quesitum in prin. q. dele.
i. ¶ Venio ad v. Sed et siquis Renovo

in dubium intellectum huius glo. legit
quatuor modis primo in aliquo qui sit
institutus ab aliquo extraneo dicit dy.
istum casum non procedere quia non habet du
bium et intelligit institutum ab extraneo
quo ad se institutum et extraneum quo
ad filium arrogatum ut ab vlpia. et
differentia. alii legunt quod aliquis fuit
institutus heres a patre suo in eius contu
mac. hec lectura non est vera quia con
tex. ibi mortis tempore et c. Tercii le
gunt ut in glo. quia lec. glo. reprehendit
et bene unde glo. que subdit quod filius
non possit hic adoptari certe pot
filius qui non est in potestate ut l. qui li
beratus et l. si pater filium ff. de adopt.
Vltimo glo. ponit casum verum qui est
clarus et posita legendo litteram
Adverte primo huius §. faciat ad virum
verus filius faciat heredem patrem tex.
vel quod sit ibi premissum cum sum et c. dictum
in l. cum filio ff. de le. i. Secundo notandum fa
cit ad aliud nos videtis quod quis effi
ciatur talis heres per alium qualis et
ille per quem efficitur quod facit ad q.
glo. in l. iii. in prin. de pen. hered. Sed
sum heres tuus ab intestato qui fuit
heres suus ex testamento vel dicor heres
ex testamento vel ab intestato et determinatur
eo modo quo prius per quod l. non invenit
ff. de fideiuss. ii. Bar. le. dec.

Celsus protestatio precedens actum
sequentem contraria fiunt ut sub sequens
actus nichil operetur h. h. sum dy.
Notandum in hiis que consistunt ex mera pura
voluntate protestatio precedens impedit
actum sequentem. Notandum quod in dictis casibus
quibus hic protestatio non requiritur probatur
prima vel quod ei incorrectum ut hic et in
glo. cum dicit clam. Sed si certe cele
brandis actibus qui pendent ex volun
tate mea et alterius et tunc protestatio
debet in necessitatem pro alter. vel valeret
ut l. sed. §. Item si prodixerit vim. cum
sit. et l. si fideiussor in prin. ff.
man. et l. actio §. in communi ff. pro
soc. et l. i. in prin. de libe. agnos.
tangitur per doc. in l. pacta nomi
sima C. de pact. Notandum quod in protestatione
non requiritur causa quod in predictis
casibus intellige. secundum quod in mera volunta
sola consistit ut hic. Sufficit enim pro
pria voluntas ut l. quia poterat ad
trebell. alias requireretur causa ut l. si hoc
ff. manda. et l. si heres ff. man. et l.
i. C. de libe. agnos. Notandum quod pactum se
quentem contrarium protestationem non vide
tur a protestante recedere ut hic. Ratio quia
ille sequens actus pendebat a mea
simplici voluntate que voluntas abesse
presumitur propter protestationem. Secus si actus
sequens pendebat ex voluntate mea et
alterius ut l. cum in plures §. locator hor
rei ff. loca. et C. solutionibus quod ff. de appel.
Sicut enim propositum meum in mente retentum
non nocet cohibenti meum ut l. si eo per eos
C. de condi. ob. cau. Ita nec talis protestatio
que ei non innotescit. Et adverte ad illud
quod dico quod talis protestatio facit per sum
voluntatis abesse intelligitur de actu qui
statim sequitur postea secus si ex inter
vallo magno ar. l. pro retentione C. de
usuris. Et ideo ad hoc ut hoc cesset est
necesse ut protestatio largior fiat. scilicet si aliquo
tempore fiunt aliqui actus per quem induceretur
aditio protestor quod non faciam animo adeundi
Modo ad glo. ex. quod aditio valet sed
reformandum per actionem quod mero cum ut l. si
mulier §. si metu ff. quod metus causa Hoc est
vera solutio per quod hic non admittit quod
appetit ex protestatione precedente per quam pre
sumitur voluntatem abfuisse et hoc vult
dicere glo. cum dicit hic falleres ibi non
Ex. quod metus vitiorum non sit meritum
ff. eo. in quo. ff. quod hic non admittit nam
si admisset metum non fuisset in tuis
Ex. C. e. l. cum aliquis ff. dicit glo. ibi
pro incerto cogitur sic ff. ad trebell. l.
nam quod ff. si quis compulsus adverte quia
actus pendet ex mera mea voluntate
tunc est verum quod protestatione impedit actum
sequentem. Sed cum quis potest cogi adire
velit nolit et invite cogi tunc protestatio
precedens nil operatur. Ex. l. si quis ob.
ex testa. l. i. §. i. dicit ut in glo. Ratio
sed est quia dubius potest invite compelli vi. quia
ad dictam aditionem non stat in libera potestate
sua et sic nil relevat protestatio sed
quantum ad extraneum vel ad preiudicium sit. Ex.
de l. si pater de ritu nup. dy. dicit quod ibi
loquitur de contractu venenali quod nil re
quia actio etiam venenalis induat
restitutionem ut l. §. que onerande quam
rerum actor non da. dicit glo. quod ibi erat actus
qui non pendebat ex mera voluntate fa
cientis ideo nulla precessit protestatio Item
reperitur in quibusdam additionibus dy. quod
per hanc l. consulunt quod si aliquis timebat
ne cogeretur ab alio contrahere consulitur
quod protestetur clam quod si contrahet metu co
trahet hoc consilium non est bonum quia hec
lex locum in hiis que penderent ex volun
tate cohibentis tunc sed si postea celebratur
contractus cum alio protestatio nil operatur
ut dixi nec per hanc. Protestationem pre
venit metum ut l. metum C. quod me. ca.
Et de materia protestationis dixi in l. non
solum §. si. de no. oper. nunciat. Bar.

Si quis filius vulgaris sub
stitutio expirat si pro institutum al
teri hereditas acquiratur h. d. Ex. quod si fi
lonis substitutum cum filius non sit heres

sed preteribit

sed preteritum heredem fiat ut ff. e. l. proxima
§. interdum so. ut substitutus excludatur
sufficiat quod ultimum sit heres vel alius
eius ministerio ut hic et l. si pater ff. de here-
di. instit. ¶ Quero glo. an hoc sit verum
sive testator sciebat sive ignorabat
eum filium dicit glo. si ignorabat hic lo-
cum distinctio l. si pater haud glo. tenet Ja-
de ra. pe. tenet contrarium ut refert Cy. in
l. cum proponas C. de here. instit. dicit in l.
cum filio q. de le. i. tenementum haud glo.
quod distinctio l. si pater de here. instit. que
loquitur in ignorantia quod filium hic locum in ig-
norantia que filium familias. Bar.

¶ **Sed et si filius.** sinus hereditatis
patris non agnitum transmittit cum be-
neficio abstinendi. h. d. ¶ No. quod omnes leges
que dicunt hereditatem non agnitam transmitti
debet intelligi ut ille in que transmittitur pos-
sit adire vel repudiare tamquam vel abstinere
sicut defunctus poterat ut hic et nota
in l. i. de his que cum ap. ta. ¶ Quero
quid si decessit factus se necessarium glo.
videtur idem iuris iunxerit / cum enim habeat
beneficium abstinendi heres sicut defunctus
ut s. § proximo / per hoc facit tex. in l. cum
antiquioribus C. e. ubi dicitur illud fuisse versum
per paulum iureconsultum / cuius est hec l. et
sic hoc hic debet haberi glo. que dicit idem
si ignoraverit al' sive non et male quia non
est diversa causa ab eo qui ponitur in lra.
Quero glo. quid si velit abstinere a pa-
hereditate et habere auitam an possit dicit
glo. quod sic ista glo. dicit verum tenendo
illam opi. quod hereditas patris non agnita
non transmittatur ad extraneos quod tex. glo.
in l. si infanti C. e. Sed tenendo aliam
opi. moriam quod hereditas patris per suum trans-
mittatur ad quoscumque her. glo. non pro-
cedit nam si nepos abstinet se ab heredi-
tate pa. illa hereditas vadit ad alium
et ille alius potest adire auitam cum filius
decedens illam transmisit ad quoscumque et
hoc bene tangitur in l. quis se patris C.
unde liberi et ibi per Cy. in q. illa exe-
mpla reprobantur. Dicitur vero l. quis se
patris debet intelligi / quod filius ab heredi-
tate pa. erat penitus exclusus verum cum
non poterit transmittere hoc autem an hereditas
patris non agnita transmittatur dicemus
plene in l. ventre q. e. Bar. l. doc.

¶ **In omni.** hereditatem agnitam per de-
functum non potest heres eius repudiare
h. d. ¶ No. quod qui est heres heredis testatoris
est heres glo. dicit quod hec regula fal-
lit in casibus per eum declaratis debemus
scire quod circa hoc occurrunt duo dubia
et primo an appellatio heredis porrigatur
tantum ad filios an ad quoscumque extraneos de
quo in l. ex facto ad trebell. dicemus
in l. gallus § nunc de lege. ff. de libe.
et postu. ¶ Secundo dubitatur an appellatio

heredis porrigatur in infinitum ad quoslibet
successores an vero intelligantur de primo tantum de
hoc etiam dicemus in dicto § nunc de lege
in pupillari tamen substitutione facta / per hec
verba quisquis mihi heres erit sit heres
filio meo non intelligitur de heredibus defunc-
to nisi qui ei est heres ex dispositione sua
ut l. qui liberis § hec verba de vulg.
et pup. et l. sicenon de v. sig. ¶ Quero
si sum heres tuus per medium personam alteri-
us ego heram tuus hoc an libelle expri-
mere dicitur sufficiat scilicet tantum sum hereditarie
heredem tuum doctores in l. si C. de he-
di. instit. dicit quod non est necesse / quod est verum
allegat per hoc argumentum l. pater familias primo de
vulg. et pup. Bartolus l. doc.

Nolle Quinino potest se obligare non
potest adire h. d. hec l. in modo
legendi aliquam varietatem habent tamen omnes
lec. tendunt ad idem. Sed primam primo po-
nit unum dictum secundo illud declarat secun-
dum primo ponit unum dictum secundo aliud sic
Certe non potest legi et melius primo po-
nit unam regulam generalem / secundo infert ad
speciem / et sic potest summarium et sic hac
lectura quam posui et nota q. de statuto
prohibente mulierem obligari sine consilio
consanguineorum ut non possit hereditatem
adire sine consensu eorum ¶ Sed quero
si statutum dicit quod mulier non possit contrahere
sine consilio consanguineorum an possit adire
hereditatem et videtur quod sic quia adire non
est contrahere / sed quasi contrahere ut l. apud Ju-
lianum in fi. ex quibus cau. ma. et l. ex
maleficiis § heres de act. et obl. In con-
trarium videtur quia per contractum accipitur omnis
obligatio ut l. omnis ff. de ver. ¶ Quero
hic lex de pupillo / quid de adulto
videbitur in l. impuberibus in fi. q. e.
¶ Quero quando pupillus est sinus necessarius
habet beneficium abstinendi dicitur ut in glo.

¶ **Impubes** se ipsum solvat ex-
cept. glo. ad eundo quibus obligatur ut
ff. proximo sed patria potestas non est
sufficiens ad obligandum ut l. si § i. de
v. ob. circa x. so. in illis casibus in qui-
bus filius tamen / obligatur auctoritas patris
non est sufficiens ut in prino sed ubi agitur
ad querendam hereditatem que patri debeat
queri in totum / sed illa tempora vel hodie quoad
ad usumfructum / et sic pater est tamquam admini-
strator cum patria potestas est sufficiens ut
hic et l. si in fi. C. e. declaravi in dicta
l. si. § i. Bartholus.

Pupillus Pupillus potest sine tu-
toris auctoritate hereditatem adire
h. d. primo declaremus tex. quid intel-
ligitur causam acquirendi hereditatem non
intelligatur. Respondeo. i. non intelligatur verum
ab intestato vel testamento / ut nil sibi cumque

voluntario aut tamen nemo deferatur he
ditas ista enim debet scire heres ut l. quis
pot. et l. is qui putat. § ex. ¶ Quero quid
velit dicere tex. nec enim scire nec discer
nere talis etatis pot. ¶ Respondeo sicut in iudicio primo
fit examinatio postea iudicatur ita intel
lectu meo primo fit quedam examinatio post
examinationem iudicat intellectus ista examina
tio dicitur discretio / cuius non est capax pupillus
quod scire dicitur. ideo quod per causam cognos
cimus et per hanc examinationem facimus vel
cum nobis vel cum alio ut l. in bonorum poss.
Illud scire non habet pupillus et hoc vult
tex. cum dicit nec scire nec discernere
pot. ¶ Quero quid vult dicere non sic magis
quam furiosus. Respondeo illud scire quod procedit
ab illa examinatione quam supra dixi sicut
nec cadit in furioso ita nec in pupillo
sed unum scire superius magis large modo
cadit in pupillo quod non cadit in fu
rioso scit enim quod bonum est habere aliquid
et malum non habere et quedam multa alia
que fiunt sine examinatione et ideo pupil
lus naturaliter examinatur que in furioso non
cadunt. Item intellige hanc l. in pupil
lo qui non est proximus pubertati sed infantie
quod innuit tex. cum dicit si fieri pot
est. alias posset scire et cognoscere est enim
doli capax ut l. i. § an in pupillum
ff. deposi. et de novat. l. i. in fine
¶ Quero quid in infantia constitutus ut glo. ¶ Quero
utrum tutor solus possit adire pro pupil
lo. glo. dicit quod non et bene. C. e. l. pater
¶ Quero utrum furiosus possit adire he
reditatem vel curator pro eo dare directum
§ de bo. pos. furioso da. l. i. ¶ Quero
utrum tutor sufficiat pupillo ad adeundam
hereditatem dicit l. cum in una § tutor
de app. ¶ Quid tamen glo. an solus tutor
possit pro eo petere bonorum possessionem dicit quod sic
ut l. tutor de bo. po. concordat glo.
in l. impuberi ff. de tuto. et cura. da.
ab his et in dicta l. potuit C. e. quamvis
non. C. qui admit. ad bo. po. l. bonorum
ubi dicit idem in bonorum possessione quod in
hereditate sed hanc glo. cum similibus tenet
dy. et omnes. Bartolus. le. doc.

Impuberibus. hec l. se ipsam
sumat et glo. legat ipsam in
pene quod non exiget supplectione ponit enim
unum opi. pala. quam reprobat postea po
nit veritatem ex qua colligi breviter
sic. aut loquimur de impuberibus aut de
adultis primo casu aut se non immiscuit
et sine dubio pot. se abstinere et tunc
aut sine tutore et idem aut cum tutore
et non pot. se abstinere nisi per restitutionem
aut loquimur in adulto et tunc aut non
habebat curatorem et loquitur hec l. quia ita
demum potest se abstinere si se non immiscuit
non pot. se abstinere nisi per restitutionem quod
habet curatorem et tunc distinguo non ut in
pupillo in prin. dixi. quia aut cum eius

auctoritate aut non Bartolus doctor.

Ex causa. Simus quin se non im
miscuit pot. abstinere beneficio
edicti pretoris sive aditione indiguit h. d.
hanc l. declarabo j. e. l. in ultimis. Bar.

Is qui heres. illa hi. dicitur
repudiatione amittitur quod pot. ad
iri non potest h. d. ¶ Ex. quod illa determina
tio hoc ita verum est non sit ita quia
includebatur in verbo delata ff. pertinet
l. delata ff. de ver. sig. so. ut in prima
glo. ¶ Ex. quod possit repudiari ut j. e.
tit. bo. du. l. i. et l. in plurium j. e. so. glo.
no. ubi contra iudice sed ex iudicium secus
ut hic. Idem no. in l. quibus ¶ Ex. de l.
nec his nec is quod j. j. e. se. glo. per l.
illud j. e. ¶ Ex. de l. i. C. de par. so. per
partum quis pot. se obligare et renunci
are hereditatem delate sibi sub conditione
non simplici renunciatione ratio ponit ibi glo.
¶ Ex. l. delo. pos. secundum tabu. l. ii. § sub
conditione dicit glo. aliud in bonorum possessione
quam in hereditate. Tu vero dicas clarius
pendente conditione potest peti bonorum possessio
secundum tabu. que non tribuit ius et ideo
non pot. illa bonorum possessio repudiari
Sed bonorum possessio que tribuit ius non
posset peti pendente conditione neque
repudiari et sic est idem quod in hereditate.
¶ Ex. et intra tacta glo. ff. de condi. insti.
l. i. so. intelligas hic qualis conditio
et tunc non sit talis quod non heretur pro non
apposita et impleta sed si talis que susp
endit dispositionem ¶ Ex. conditio que con
sistit in arbitrio heredis non suspendit
aditionem ut l. verba de condi. insti. quia
nec repudiationem sed in alicuius voluntatem
conferantur ipso iure non valet ut l.
illa institutio de he. insti. se conditio
pertinens in persona heredis pot. esse du
biorum expresse si volet et ita in herede
extraneo vel extraneo in suo exparte constat
de iure voluntarium tunc adeundum non
suspendit quia nec repudiationem et hoc
non loquitur hec l. Ego non pot. conferri
in voluntate eius delatum ut si x. dederit
et filia et tunc conditione suspendit et
idem in extraneo ut l. si quis sempronium de
her. insti. ut l. non iniquis de condi. et de.
dicit tamen glo. quod si apponitur in volun
tate alicuius per hec verba si arbitrabitur
non per verba si volet quod semper est pura ut
l. i. § dele. ii. et ibi intellexit. ¶ Quero
repudiatio facta pendente conditione non
valet an postea existente conditione similiter
poterat adire dicit sic ut l. [illegible] re.
et ad hoc l. facit l. si quis sub conditione j. e. Bar.

Si quis qui non potest adire propter dubitationem seu inhibitionem vel conditionis dependentiam non potest repudiare. hoc dicit Bartolus doctor.

Neque filius. scripsi similiter quo iure quis iste filius habet locum in hereditate patris profecticia ut si filius fuit institutus et contemplatione patris glossa dicit quod sic quod sine dubio est verum quia nec filius non potest repudiare sine consensu patris Sed an pater possit repudiare sine consensu filii est dubium et verius quod sic quia profecticia queritur patri pleno iure ut l. cum oportet C. de bonis que li. § si pater repudiet non nocet filio et sic verba huius l. cessat que est ne alter alteri noceat et hoc quidam tenent probe Forariensis quia filius instituitur contemplatione patris et si adeat sentiens suis sumptibus cogetur patri restituere ut l. adiuro ff. ad S. C. Trebellianum et l. liber homo de acquirenda hereditate et l. quidam cum filium de hereditatis institutione Contrarium tenent quia pater tamen non potest adire sine filio ut l. si quis mihi bona § iussum ff. de acquirenda hereditate nec potest repudiare ut l. is potest ff. eodem fateor tamen quod nec potest cogere filium ut repudiet arg. l. idemque § si cum mandaverit ff. mandati ubi hoc optime probatur et hoc verum in repudiatione expressa in repudiatione vero tacita quod fit per cursum temporis statuta a lege vel iudice expressa vel forte a iudice prefinitum videtur patri ut l. ff. quis ordo in bonorum possessione § et quod not. in l. ii. C. de re possessoria et est in profecticiis per iura nova vel est hodie in mutatum ut not. in auth. l. ff. quis ordo in bonorum possessione § Si enim tempus statuitur a iudice tunc non posset hodie statim sed nisi patre consentiente in dicta ut l. cum nec solum § meminisse de bonis que li. Sed quero licet repudiatio patris non valeat an preiudicet sibi patri licet non filio glossa dicit quod sic ut l. ii § deinde ff. de sol. ma. Jo. de ra. dicit et bene quod illa loquitur in pacto non repudiatione simplici per not. ff. in hac l. in principio. Quero an hec l. habeat locum in hereditate adventicia glossa dicit quod sic specialiter hodie non apud filium debeat remanere proprietas verum est quod hodie et olim non poterat filius repudiando nocere patri nec pater filio ut hic et sic repudiatio non valebat hodie vero est immutatum quod repudiatio valet quantum ad repudiantem et alii remanet plenum ius adeundi ut l. ff. § ubi autem de bonis que li. et hoc est verum in repudiatione expressa Sed quid dicemus de tacita dic ut in l. i. C. qui admitti ad bonorum possessionem dicit quod sicut expressa repudiatio filii non noceat patri ita nec tacita alii dicunt contrarium quod puto verius quia dicta l. cum non solum loquitur in repudiatione expressa et in tacita licet sit eadem ratio ista antiqua non est correcta ut l. proprium

in ff. de appell. preterea moriente filio pater privatur hereditate sibi filio delata nisi filius esset infans ut l. si infanti C. eodem iure adiectione hoc autem quod filius neglexerat pater privatur hereditate nisi forte filius maliciose neglexerat tunc enim illa dicitur repudiatio ut ff. eodem l. ex causa et habet locum dicta l. cum non solum Quid in quo hereditatis inventa olim acquirebatur per filium patri pleno iure an apud filium remanet proprietas glossa negat hoc plenum hic quod alibi et aliquid tibi ut l. ii. C. de bonorum possessione alibi non invenitur quod verum credo quidam dicebant quod olim filio remanebat proprietas quod glossa reprobat dicit quia hoc prius fuit introductum per testamentum ut l. i. C. de bonis maternis Rizardus Malumbra tractat hic habetur q. et non facit mentionem de hac glossa Et reprobat eam ut l. i. C. qui admitti ad bonorum possessionem et tenet quod de iure antiquo hereditas in ventre non acquirebatur patri pleno iure per l. filius in principio de inofficioso testamento et ibi dicebat ipse quod casum contrarium est in textibus et si non est glossa hic ponit casus est ut l. filiusfamilias ff. eodem et l. si filius meus ff. ad l. Falcidiam filius suo quod quoddam est ius querendi et illud non queritur patri per filium et de iure antiquo quod apparet quia ius adeundi residet in persona filii et non transit in personam patris multo minus ius quod est prius illius ius querendi ut querela inofficiosi que parit ius adeundi ut dicta l. filius et sic querelam queritur patri nec ius adeundi Sed aditione secuta ius prosequendi sed actio vel hereditatis petitio seu ius remedii queritur patri ingratitudinis ut l. placet ff. eodem et l. ff. allatas Dicitur tamen si inofficiosum adeundo secuta queritur patri quid nocet filio si pater repudiat Respondeo quia filius habet spem si efficiatur sui iuris antequam adeat quod queratur sibi sicut suo si antequam adeat manumittatur ut in. ff. institutionem § alienus Item dicit glossa hic probatur in l. venientem C. de codicillis. Queritur quando in suo an hereditatem suo delatam dominus possit repudiare glossa dicit hic quod sic et ita tenet in l. legatum suo ff. de le. i. Sed quid puto dico Cy. in voluit se intulam in dicta l. venientem dominus non inde l. que hoc dicit quod hereditatem delatam suo dominus repudiat et in contrarium hec ratio quia dominus non potest adire ut l. cum proponas C. de heredibus institutis § nec repudiare ut l. is potest ff. eodem Non obstat l. i. § pro suo quia ibi loquitur in bonorum possessione non in hereditate quod filius confert Concedo enim et pandectis conditione de bonorum possessione sui tabularum et non de facili conceditur dominio patris repudiandi patri autem hoc non conceditur ut l. ii. C. de re bonorum possessione Ratio quia filius expectatur effici sui iuris per emancipationem vel mortem sui patris ut l. ex parte ff. unde liberi ut l. nam

et si parentibus de inoff. testa. Secundum
enim non expectat libertatem nisi ex volu-
ntate domini morte eius expectatur effec-
tum [illegible] quia talis adquisitionis fortuna
[illegible] ut in § sane et ideo si ponamus illum
[illegible] liberorum liberum esse forte domini
non posset repudiare bonorum possessionem
sicut nec in filio. ¶ Queritur quid de legato
vel fideicommisso relicto filio vel servo [illegible]
[illegible] si legatum erat purum [illegible]
dies eius cedit et queritur patri vel domino ut
l. qui legatum de c. inst. ideo pater vel dominus
posset repudiare ut l. legatum filio
ff. de le. i. Sed si esset relictum sub condicione
non posset repudiare ita intelligas glo.
C. de fideic. [illegible] repudiare hodie in fi-
liis [illegible] ut in adventiciis que [illegible]
sibi quo ad proprietatem et pater [illegible] ei.
¶ Quid dicit hic similiter patri repudiare an
debeat precedere iussus sicut in aditione
dic quod sic ut l. Julianus ff. de le. i. dixi
in l. qui alienam inprimis ff. eo. ¶ Item glo.
quod si pater cogat filium ad repudiandam
vim facit [illegible] sibi post mor-
tem patris ut l. apud celsum § fi. de
doli except. Bartolus

Si is qui putat. Error an
sit necessarius vel non [illegible] repu-
diationem et aditionem h. d. ¶ Queritur quid
vult dicere plus est in opinione quam in veri-
tate [illegible] aditio consistit in animo solo ut l. pro
herede § i. ff. e. ergo in eo debet inspici opi-
nio que est in animo magis quam veritas. Sed hic
opinio erat erronea ergo vitiatur repudi-
atio. ¶ Ex. glo. quod iste error non
vitiat aditionem ut supra e. l. qui talem
§ si filius [illegible] in hoc casu errabat
an fuisset filius familias defuncti de cuius
hereditate agebatur et sic errabat in
[illegible] si cum erat filius [illegible]
[illegible] erat sibi facta ipso iure et non erat
debebat sibi queri per suam voluntatem [illegible]
l. contra in hoc an esset filiusfamilias [illegible]
[illegible] et sic certus erat de [illegible]
di sed errabat an hoc [illegible] acquireret
vel sibi qui error non impedit aditionem
ut ibi solus cum error circa acquisitionem
impedit aditionem ut ff. e. l. [illegible] ad quem
[illegible] quia impedit voluntatem ut [illegible]
¶ Expo. glo. quod magis inspicitur veritas
quam opinio ut l. [illegible] ex [illegible] here.
et [illegible] § si a pupillo ff. de [illegible]
[illegible] glo. non solvit dicit quod hic loquitur
in aditione que consistit in solo animo ideo
magis inspicitur opinio [illegible] quem
solo animo et non consistit ita sentit glo.
in l. heres ff. e. et ita solvit dy. ff. e.
l. si quis expuens § i. et hoc volunt
dicere hic [illegible] ut [illegible] dixi ¶ Queritur glo.
textus hic loquitur quando in veritate erat vo-
luntarius et putabat se necessarium quid

econtra [illegible] fuerit [illegible] glosator
finaliter determinat [illegible] declaro si
quidem est necessarius [illegible] ut filius sine dubio
non potest adire voluntate quia velit nolit
est heres nec habet beneficium abstinendi. Quando
est suus et necessarius [illegible] beneficium absti-
nendi potest dubitari quia [illegible] voluntarius
de iure pretorio. glo. tamen [illegible] et bene
declaro error talis impedit voluntatem ergo
impedit aditionem que consistit in voluntate
[illegible] impedit voluntatem patet nam si puto
me voluntarium [illegible] suus [illegible] hoc
voluntatem acquirendi de novo [illegible] hoc
voluntatem [illegible]
[illegible] ut dixi sup. [illegible]
[illegible] ego ignorans [illegible]
si repudio hereditatem [illegible] abstinendi [illegible]
[illegible] et
repudiatio [illegible] glo. et non eam [illegible] et
per hoc debes esse cautus [illegible]
[illegible] filiusfamilias ut dicitur [illegible]
[illegible] et se esse suum
heredem dicte hereditati se immiscuit idem
si dicet eam adire vel pro herede gessit
[illegible] se suum heredem. Quando
dicet [illegible] hereditatem [illegible] tunc
non valet aditio quia [illegible]
[illegible] ut l. [illegible] non est
c. l. [illegible] qui heres in pri. Sed hereditatem
[illegible] quis non potest adire sed [illegible]
[illegible]
nisi [illegible] aliquid [illegible] per quod appareret
[illegible] ut si [illegible] ad
[illegible]
¶ Sed quid si appareret quod aliquid pro herede
gessit [illegible] se voluntarium
vel necessarium [illegible]
in iure non presumitur ignorantia ut l.
[illegible] C. de leg. [illegible]
que dixi in l. non fatetur ff. de confes.
et que dixi in aditione idem intelligas
in repudiatione [illegible] doctor.

Hec eis. [illegible] dubitat de [illegible]
[illegible] non potest adire [illegible] non
impedit cum qui certus est h. d. [illegible]
glo. [illegible] que moventur [illegible]
testamento [illegible] dubium ut l. [illegible] ff.
ad carbon. [illegible] testamentum [illegible] potest
esse certus de [illegible] testamenti [illegible] concedo
quod [illegible] dubium in omnibus que [illegible]
in facto [illegible] ut si ipse
[illegible] testatoris vel [illegible] quod ipse [illegible]
[illegible] in l. [illegible] ff. e. et [illegible]
[illegible] in l. [illegible] ff. e. Bar. le. doc.

¶ Heres institutus. Repudi-
atione [illegible] repudiatam ali-
[illegible] repudiatam non potuit sine illo repu-
diari h. d. Ex. prin. not. glo. quod dixi
in [illegible] et [illegible] ad [illegible]
quod quis potest amplecti successionem de [illegible]

& acquirendi vel amittendi hered.

et repudiare de iure pretorio ut C. e. l.
pubes. ¶ Quod si institutus habet substitutum
et repudiat uno iure et vult venire
alio. an ei preferatur substitutus glo. in l.
sin. C. e. dicit quod sic doc. ibi. contra In
dic quod aut repudiatio refertur ad ipsam
hereditatem et tunc videtur repudiare de iure
querendi illam hereditatem ut l. si duo ff.
in aliam et l. si duobus ff. si quis omiserit
de iure iure. quandoque refertur ad ius adeundi
ipsum repudiat aditionem de iure civili et
vendicat de iure pretorio vel econtra. et tunc
dico quod ad hunc ipse preferatur substituto quia
quamdiu potest succedere institutus non admittitur
substitutus ut l. quamdiu C. e. et generaliter
loquitur l. quamdiu que dicit bonorum admitti
potest nec distinguit quo iure sufficiat
ergo quod aliquo iure admitti potest ex testamento
si dicit se nolle acquirere hereditatem simpliciter
tunc videtur in totum repudiare sicut
econtra qui dicit se velle acquirere videtur
velle acquirere omni iure ut dicta l. pubes.
¶ Item innuit glo. quod si alias potest venire
per substitutionem et per ius accrescendi potest
repudiare uno iure et alio amplecti
dictum in l. si ita expresse ff. e. et expressim in l.
re. quaerit ff. de le. iii. Bartolus l. do.

Is potest. bimus est et quamquam
per tex. non eget simulacio sed simul
vo tex. cum glo. et omnibus que dicuntur
sed cum habet ius adeundi prius et per se
impeditur ad suam voluntatem ius repudiandi
potest alius non h. d. ¶ Nota quod nunc cognoscimus
qui potest repudiare quando cognoscemus qui
potest adire et qui potest adire glo. hic
ponit ... que requiruntur in persona heredis
volentis adire quorum si quod deest adire
non potest et hoc declarat glo. in prin. ff.
instit. ibi. Item sciendum ad hoc ut quis
quis adire potest quedam requiruntur quorum si
quod deest adire non potest et hoc prosequitur
glo. usque ibi. sed regula hinc l. ...
glo. per te. que clara est ¶ Ideo queritur
dicitur per eam ... dicitur posse
quis adire quando ea non concurrunt quia satis
quod sit liber homo et capax hereditatis ad
posse adire ut l. in tempus de here.
instit. et l. si ita scriptum ff. de le. ii. et ex
non ... de legatis ff. legatum que ex testamento
posse adire dicitur est uno testatore
ut ff. de inst. te. l. i. ¶ Pro declaratione eorum
debetis scire quod nos habemus in hoc te. duas
regulas unam negativam scilicet non potest repu-
diare qui non potest adire ut l. iiii. ff. e.
aliam affirmativam scilicet ... potest repudiare qui potest
adire. Et ut intelligamus sciendum quod
posse adire hereditatem seu ius adeundi
hereditatem ... plus ... generale
est et simpliciter non videtur aliam hereditatem
petentis sed per speratum petere et ita loquitur
l. in tempus et l. si ita scriptum fall. et omnis

l. que dicit aliquid posse adire eo ipso
quod est capax iuris exercendi et illud
ius non est aliud ius particulare et separatum
a libertate quam quis habet que libertas est ge-
neralis facultas ff. ut l. libertas de
sta. ho. Sicut enim ille qui est dominus rei non
dicitur habere ius usufructus quasi aliud ius sit
alibi separatum adiunctum ut l. uti frui in prin.
si usufr. pe. sed est natura quia dominus ita
illud posse capere non est separatum a libertate sed
is quis potest capere qualiber et quando quis
efficitur non capax tunc dicitur status eius dimi-
nui ut l. exemptum in fi. de vab. et
expo. exem. et hoc vult dicere annulus
de capitis diminutione hoc est de diminu-
tionis hoc probatur in l. in eadem vel eius
questione ff. et infra de le. ii. legatum et
in omnibus omnibus ibi notatis et ista ro-
ne sit supra quod tunc procedit regula
negativa qui non potest adire hoc est qui
non est capax ille non potest repudiare ut
l. iiii. ff. e. Sed regula affirmativa non procedit quia
cum habet illud posse non potest illud repudi-
are ... quia non potest quis
adire hereditatem nisi patiendo se venire
ad statum procapiendi et ita non potest solum
admittere illud ius adeundi quod est idem
cum libertate fallit in his que noverit
regulam fratrum minorum que est in altissima
paupertate fundata que efficiuntur heredi-
tatum penitus incapaces ut in c. exi-
vit de verborum signi. in clem. quod
plene tractavi in meo libello minorum
¶ Sed circa predicta obicitur fortius probatur
quod heredem ... ut l. iiii. per sed
ff. monitum est aliqua spes si enim non
esset aliquid non posse de dua in contrarium
ut l. nec emptio de contra. emp. pro
ubi ipsa spes non continetur nec insensibile
ponitur sed continua veniet ipsa hereditati
tamen obiciens ut l. antea ff. quod depictis
... Sed enim conveniet ipsa spes in casu
sit adire vivus sanus sicut alius cum ius
adeundi sit esse quod esset ... l. illam Sed
posse adire seu ius adeundi sit commune
quod esset contra l. illam est videre hereditatem
futuram et hoc vel ab intestato vel
ex testamento si ab intestato vel est potius
adeundi descendentium vel aliorum descen-
dentium melius et hoc quero utrum ius ad
eundi quod habet consanguineus sit ius eius
vel res aliqua per se et videtur quod sic nam
sunt que non possunt transire filio pro dic-
tis succedendi ut l. ii. ff. si ius ad ter-
tium ut l. omnis C. ad tertium ergo est tale
aliquid ius quia quod non est pro eo non
potest. probatur quia non habet spem succedendi
alteri ut l. iiii. ff. si quis C. de condi.
ob. cau. si spes est aliquid ut l. spem C.
de donat. et ff. videtur quod nichil est particulare
et separatum aliud cognitionis in agna-
tionis sicut usufructus causalis non est
aliquod ius separatum a dominio tex. est

in l. ius agnationis C. de pac. et l. iura sanguinis de re. iur. comprobatur in l. post emancipationem de libe. le. Sic et proximus qui habet ius succedendi libero non habet ius aliquod separatum a iure proximitatis ut l. ff. de libe. ag. Ex predictis apparet quod in tali iure succedendi procedit regula negativa scilicet qui non habet illud ius non potest repudiare. ¶ Regula affirmativa habet ius l. non procedit quia qui habet illud ius succedendi non potest illud repudiare ut dicta l. iura agnationis et dicta iura l. sanguinis et hoc est verum quod non potest repudiare simpliciter repudiatione sed per pactum nil innovatur per de iure canonico ex. de pac. quamvis libet licet de iure civili secus ut l. pactum C. de coll. et l. non dubium C. de legibus. Ius non succedendi quod competit proximo potest tolli eo modo quo ius proximitatis ut l. ii. C. de iure patro. non obstat l. ii. ff. ff. i. ad tertull. quia fateor quod ius succedendi potest adimi ab illo iure cognationis vel agnationis sicut ius militie (?) adimo sed donec durat non est aliquod ius separatum ab illo iure agnationis. Nec obstat quod est spes aliqua ut in C. singulis (?) quasi quia fateor quod potest esse spes hoc est actus voluntatis sperantis tamen non est spes iure approbata ita quod dicatur esse ius aliquod immo a iure civili reprobatur in morte alicuius sperare ut l. ff. C. de pac. Est et aliud posse succedendi seu ius succedendi liberorum et istud est aliquod per se separatum a iure filiationis quod probatur ff. de adop. l. nec ex preterea ubi dicitur quod filii habent spem succedendi parentibus et illud iure approbatur per totum contrarium ut l. capto ff. unde lib. quod apparet quia mortuo filio primo gradu nepotes succedunt in illud ius patris sui ut l. de suis et le. l. i. ff. suos et l. gallus per totum de libe. et postu. et in aut. de her. que ab inte. ff. i. si succedit in illud ergo est aliquod separatum a iure filiationis cum in illo non succedat ex tunc (?) cum ea persona et illo iure procedit regula negativa quia qui non habet illud ius non potest illud repudiare non autem procedit regula affirmativa quia non potest filius renuntiare iuri succedendi ut dicta l. pactum C. de coll. licet contrarium sit factum in decretalibus in eadem qui vendidit fratri suo Iacob ius primogeniture est ergo aliquod illud ius a filiationis distinctum et probatur in decretis non recordor ubi. Est et aliud scilicet potestas succedendi ex testamento alicuius viventis et illud scilicet non est ius aliquod nec spes approbata a iure quod apparet quia aliquis non potest petere aperiri tabulas viventis quod posset si aliquod ius haberet ut l. ii. ff. si

dubitatur (?) q. ff. i. et non debet esse sollicitus de hereditate viventis quod posset si aliquod ius haberet ut l. i. ff. inter ceteros (?) ff. de vulg. et pup. non est ergo aliud nisi quedam possibilitas succedendi sic cogitationis vel ymaginationis ut dicta l. i. de iniusto te. ubi opponitur possibile est. ¶ Sed circa hoc quero an substitutus pupillo mortuo testatore dicatur habere ius succedendi vel spem aliquam iure approbatam ita quod ius dicatur. Et quod non solum enim in statu libero sumendo liberi (?) est introductum vivente pupillo dicatur habere spem ut l. ii. et l. in tabulis ff. de stipu. In alio substituto non ut dicta l. ii. ff. iurisconsultus (?) de vulg. et pup. Et per hoc dixi iam plures in curia ista est communis quod quicumque habet instrumentum cessionis vel conditionis alicuius rei valoris x. solidorum librarum vel supra debeat illud ponere ad insinuandi infra sex menses alias non valet nec audiatur. Et ille qui est substitutus pupillo pupillariter vivo pupillo non tenetur insinuare quia non habet ius vel spem aliquam que aliquo iure censeatur alicuius extimationis. Nec debet esse sollicitus de hereditate viventis per hoc optime facit dicta l. post emancipationem de libe. le. Sed si esset substitutus per fideicommissum tunc aliud diceremus habet enim interim spem quod potest quia potest petere cautionem ut in con. n. ut le. no. ca. et non tenetur de hereditate viventis sed iam mortui ut C. ad treb. auten. nisi rogatus ergo habet aliquod ius quod potest esse extimationis x. librarum et videtur generaliter quod non est ius aliquod scilicet principale et per se sed bene potest ius aliquod hec est qualitas aliqua inherens institutioni facte de illo substituto quod apparet quia si institutus adit primum non potest repudiare pupillare ut l. quidam eulogio C. e. Item in venditione hereditatis prius petere hereditatis pupillaris ut l. ii. ff. illud de her. ve. et sic accessorie ut ibi no. Item transmittatur ad heredem nec cum eo ipsa hereditate ut l. qui patri ff. e. ¶ Quibus premissis ad propositum dico quod in ista parte succedendi procedit regula negativa quia qui eum non habet non potest eum repudiare affirmativa autem non procedit vivo testatore non potest repudiari hereditas ut ff. l. proximi. ¶ Tertium posse potius est posse adire hereditatem vel ius adeundi vel petere hereditatem iam existentem quia mortuus est ille de cuius hereditate agitur et hoc triplex primo quando hereditas non est delata quia institutus est sub conditione et conditio pendet certe illud ius est aliquod et spes aliqua iure approbata quod apparet quia potest petere bonorum possessionem secundum tabulas et ipsa spes sit aliquid rei est tex. ff. de her. vel act. ven. l. nova fuit l. spem C. de donat. ipsa tamen spes hoc tamen non potest cedi nec committitur. ¶ Con. h. ubi quod

illud qd e spe no sit res aliqua ut l. ul.
cupao de ghen. cup. ss. p te. ¶ Sed
no de quis hre posse adeundi hereditate
qui hereditas e delata, s3 subest aliquod
impedimentu, ul' circa psonam ul' circa causas
qui hic ponuntur in glo. et illud pos
se est ius aliquod qd apper quia ei p
stbitur ut l. licet. C. c. ti. no obstante
ignorancia ut l. si. ins. de pup. lon-
tem. et de pup. le. xxx iii. l. sicut et l.
omis. Ite quis ntimitur. ut in quibus
qui non in q. nature p e ¶ Sz incaly
illud ius qd ius e, Rndeo si quidem impediti
est aniuu quia furiosus ul' infans,
ul' alr ignorans testam ul' morte testa
toris ul' hereditatem sibi delata, tunc appel
letur ius adeundi no aut ius delibera-
di qz delibare no pt ille qui ignorat
ut l. aumquioribus ec. Sz si e aliquod
impedimentu subsistens causa ut si e filius
famil. ul' pupillus ul' cuis curator sc
dicitur et ius delibrandi quod appar3
quia tales delibare pnt ut l. qui i alie
nam. ff. si is qui pnut. B. e. et l. mulier
de condi. et de. dixi plene in l. qui duo
de re. dub. fiunt. e. qui admit. ad bo.
po. l. i. et et quis or. in bo. po. s. l. si.
et illud di' ius delibandi adeundi sil.
quia ius delibandi psupponit ius ad
eundi ut dem l. aumquioribus in sua glo.
pma s3 ius adeundi pot ee sine iure de
libandi ut B. dixi ¶ Sz op. si illud ius
e aliquod, ergo filius acquirit duonti.
quod acquirit de acqui. re. do. ergo e
ure quod pcedat iussus Ro ius acqui
rendi p filium, ul' p suum no quirit pr
ul' dns quia si eet acquisitum ang3 que
tur contra l. pater. re. l. Filii. Sz
ius psequendi actoni iam quesitam, vel
quesitam retinendi acquiritur p suum dno
ut dem l. acquiritur et l. placet. p. e. et
dixi in l. is qui f. si. B. co. Ex hoc p3
q si filius decedat ante aditam hereditate
dns. no pot adire ut l. mec neratius
f. i. B. ad l. aquill. et ide dico i mortho
Sz si decedat, cumpadeat alius no pot
adire cau. Rnd, Ipiur ad pocium in illo
iure pcedit regula negativa qui non
ht illud posse adire no pt repudiare
sed aut pcedit regula affirmativa ut
qui ht illud posse l3 impeditus potest
repudiare ut hic et l. p pma in prin.
et l. is qui heres in prin. ¶ Tercio no
di' posse adire hereditate, ul' hre ius ad
eundi nullo mo impeditus et illud app
ellatur sil' ius deliberandi et adeundi
ut dem l. cu aumquioribus in sua glo. et
in illo iure pcedit regla negativa. s. qui
no pot adire no pot repudiare ut l. iiij.
B. e. Ite pcedit regla affirmativa posita

s. ille qui pot adire sine aliquo impedimento
pot repudiare, Illa ergo regula sit limi
tum remans glo. et op. ad ea Tutor
pot adire hereditate infanti delatam absq3
aliquo impedimento ut l. si infanti. ec.
tn no pot repudiare ut l. tutor. q. de
bo. poss. ergo regula no e va Rndeo dicit
glo. fallit Tu dic q hec rla pcedit ideo
qui pot adire p se et ad sui utilitate
secus in illo qui adit p alio Itm nota
glo. in l. cuis e nelle q. de b. ins. tuta
in glo. media l. si infanti ¶ Op. filius
repudiare no pot, et tn pot nollead
ire ut l. iij. in si. C. de hereditariis. dicit
glo. ibi fallit Certe no fallit qz filius
no pot adire, l3 pot no adire. Sed
dubium fuit quod di' de dno qui pot re
pudiare licet no possit adire s3 dic
ut dixi in l. is qui heres in si. B. e.
// Op. bonorum possione decretalis quis
pot acquirere no pot repudiare ut l.
i. g. decretalis de suc. edit. glo. dicit
ibi fallit, ca dic quoddam e ius quendi
et hic tractamus de repudiatione ita
loquitur hic hoc e de no acquisitione vel
de habituris pirif querendi Sz bonorum
possio decretalis est ius quesitum vn
ubi no cadit repudiatio quia bn pot ibi
quesi iura posse relinqui, et hereditatis
derelicto no an posse repudiari, quia
iam quesitum est ergo 2a ut l. sicut. C. de
repu. her. di. Et p hoc dico q illud ius
adeundi hereditate, est ius querendi et
ius querendi no queritur alii, ut B. dixi
de filio, et suo et mortho ro dicimus
unica q regulariter hereditas no adita no
trasmittitur ut l. unica C. in novissimo
C. de cadu. toll. et l. unica de his q. an
ap. ¶ Expedita de theorica huius l. re
manet ad q. ex quibus apparebit practica
ipius Et primo hic ponitur in prima. qsa
causa psonam que dat circa alias qualita
tes que intervenire debent ¶ Videamus
qualiter hec pbentur quod circa psonam
defuncti vi' primo cum requiritur q sit liber
ho, Certe ei qui dicit no liberum incubit
onus pbandi si est in possione libertatis
ul' servitus ut l. monemus. C. de lat. expor.
et contra in eo quod di' de filio famil.
ut l. certa. C. de pbat. et l. titia. B.
so. ma. Ite quod di' compos mentis ut l.
nec codicillos. C. de codicill. Ite quod
di' maior xxv. anis dic ut dixi in l.
de etate. B. de min. ¶ Venio ad alias
qualitates in quibus e aliqualis difficultas
Et primo dicit glo. q d3 scire testatore
mortuum ut q. l. p pma hoc importat
duo. s. q vere sit mortuus et q heres
sciat primum qualiter pbet p glo. in l. s3
et si de sui. re. et l. sy f. si dubitet. q.
ti. i. et ibi dicimus. Sm s. q heres sciat

primum qualiter probetur per glo. in l. sed et si de sua .j. c. l. ij. § si dubitetur .4. ti. j. et ibi dictum. ¶ Sed in si quod heres sciat condicionem. Et sciendum est quod illud scire non debet intelligi de nova scientia que perpetuum presensit sicut dicimus in teste ut l. testium C. de testi. et qui testa. § si. ff. de testi. et l. j. in prin. de her. que ab intes. defe. Sed intelligitur de scientia hoc est de vehementi opinione ut l. cum quidam § quod dicitur j. e. et l. si quis extraneus § si .j. e. fuit quod notatur glo. in l. ij. § labeo de aqua plu. arc. ¶ Nunc videamus qualiter istam probatur. Ad quod advertendum est quod aliquando ille qui dicitur heres negat se scivisse defunctum testatorem ad hoc ut evitet onera hereditaria et aliunde vult probare eum scivisse et tamen signate expresse dixit se facere aliquid ut heredem vel confessus illum mortuum scivisse quia invenit nulla hereditatis ut l. j. § de her. vel act. ven. et l. j. supra heredem nec potest venire contra suam confessionem nisi de errore doceat ut l. generaliter de non num. pecu. ¶ Sed posset dici ista confessio non ei preiudicat nisi quantum ad illos qui presentes fuerint ut l. fi. ff. de inter. act. Sed quod in illo tamen adversus preiudicat quo ad omnes est si fiat tacite faciendo id quod non potest fieri cum iure et nomine heredis ut in § papi. et l. fi. de inter. act. Sed interesse eos qui heres esse non potuit et ibi non. Cum ille qui heres dicitur hoc non expresse quod fecerit ut heres sed alio modo res hereditarias administravit ita quod si sciret mortuum videretur admisisse alio casu si probetur quod sit consanguineus eius qui dicitur mortuus et presumitur ut l. certum vide cog. et l. de tutela .j. de in inte. re. m. nisi forte ipse ad ius ad excludendam talem presumptionem probat absentiam suam vel aliud aliquid per quod tollatur illa presumptio arg. l. filium de his qui sunt sui vel alie. iur. et ex. qui in a. actu. pos. c. cum in via. Si vero non consanguineus sed probatur quod esset vicinus nec deberet probari quod fama esset in vicinia et presumetur sciens ut probatur C. de pign. act. l. si pulvis et si non esset vicinus sed esset civis eius civitatis debet probari fama in civitate et presumetur scientia eius ut l. j. § j. et l. nec supina de iur. et fac. igno. ff. l. si eo tempore de remiss. pign. et dict. l. si furtum et de re s. cum intra nisi ipse ex adverso ad tollendam illam presumptionem probaret absentiam vel infirmitatem ut dicto c. cum in via quod non diligenter quia illud quod dicitur quod presumitur quod quis sciat illud de quo est publica fama intelligitur de sano non de infirmo et de presente non de absente. Aliquando ille qui dicitur heres non est consanguineus nec est vicinus nec est civis eiusdem civitatis tunc non presumitur presentia et per quos nec scientia nisi aliis modis probetur ita si pre

sumeretur eo in civitate tunc est nisi ipse probet absentiam ut dictum est de vicinitate presumeretur quod non sit in alia civitate ut l. ex facto de condic. et demonst. et quoniam supra. Aliquando ipse heres dicit se scivisse aliunde ex excludendum eum ab hereditate dicit ipsum non scivisse et tunc aut ille heres aut est, et tunc dicit aliquid verum et est presumptio quod nemo sciverit ex eo quod dixit, nemo enim dicitur dixisse quod mente non cogitavit ut l. labeo de supel. le. Est enim ei credendum de his que in mente consistunt ut notatur insti. de act. § alie. nisi ex adverso ad excludendam illam presumptionem probetur contrarium quod potest fieri probando quod mortuus fuit tali loco et tempore, et quod heres erat in tali loco et quod ad eum pervenisse non potuisset ut dicto. Contrarium vel probando quod per alios unde constat probabatur et sic ex vivo heredis que colligitur ex suo dicto non fuit mora nisi is vinculis quod sufficiat ad impediendam actionem cum quando § quod de .j. e. ¶ Sed pone quod quis dicit tunc se scivisse sed in presentia non dixit sed simpliciter bona administravit et iure scire non sufficiat puta si ius adeundi esset sibi delatum per ius deliberandi quod durat anno et l. cum antiquioribus C. de iure deli. et cum annus elapsus esse non presumitur scientia in prelato per regulam l. notorius ff. de probat. et c. presumitur de re iud. li. vj. quod intellige nisi probetur aliquid per quod presumatur scientia ut puta quod erat consanguineus vel vicinus vel communis et erat fama in civitate vel in vicinia ut ex predictis patet et eodem modo qui de suo probanda tractatum est cum iam hoc iam definitum potest ius deliberandi quod sciens vel nesciens probari debebit per eas coniecturas predictas que occurrunt vel possunt per modos predictos. Sic ergo circa adventum ad sciendas probationes excludendas pro presenti sufficere videntur de primo. ¶ Secundo dicitur glo. quod debet scire delatam sibi hereditatem quia puta institutum vel pupillariter est institutus ut in glo. ¶ Circa hoc est advertendum quod primo presupponit testamentum esse et illud debet scire et non intelligatur quod ut fuit testamento vel indirecte fieri sed sufficit quod ei sit dictum vel copia litterarum ut l. de statu in fi. ff. de inter. act. vel quod de hoc sit communis opinio per supradictam quod ab anno hereditatis par adiri clausis tabulis ut l. j. § j. cum glo. C. de adim. tolli. et l. j. in fi. de iur. et fac. igno. et l. j. § de bo. pos. sec. tabul. Sed si ex adverso probaretur communis opinio et fama quod testatum non est ferunt heres non posset adire licet esset in contraria opinione ut dicto l. cum quidam .j. e. Et advertere quod dico in contraria opinione quia

si esset certus per suum statum ut quia iam fuisset
vel haberet testamentum publicum ut probatur ff. e. l. cum
filius et C. e. l. contra in pri. et ibi no. et ff.
e. l. cum quidam ff. si. et expressius in l. sciri
de carbon. ¶ Pro declaratione huius q. et pre-
cedentium et sequentium pono unum dubium
pone quod heres ab initio credit testatorem esse
sanum et sensu integrum vel defunctum mortuum
et ita erit communis opinio et fama et ideo
ut ipse potuit adire et adivit postea
supervenit fama contraria quod erat de illa
additione vel quod fit nulla nam semper fama
tollit priorem ut l. ii. ff. de quibus ob. et bo.
pos. ff. contrarium dico nam postquam quis est
effectus heres ex opinione communi contraria illud non
primum nec extinguitur ut l. cum quidam
ff. si. i. e. licet enim communis opinio impediat
ne adeatur tamen aditione facta non potest
extinguere ut ibi patet et in hoc casu
sed esse tamen adhortamus ut cautionem con-
cludat fama tali ipse quod sufficiat
ad inventionem suam. postea gl. quod consiterit
testatorem sanum sed sane utrum pure vel sub con-
ditione sit institutus. ponamus gl. quod institu-
tus est institutus pure. sed hoc an heres
sciuit dubitatur. qualiter probetur dic aut
heres fuit certificatus quando institutus vel
vidit vel recitari fecit et tunc non potest
dubitari quin scivit sicut quod ... ut ... in pre-
toris aut heres fuit certificatus ex opi-
nione et ex fama vel ex litteris amicorum
et tunc aut illorum opinio vel assertio habebat
se simpliciter quod talis erat institutus utrum
pure vel sub conditione nichil dicebatur
et tunc presumendum est quod pure accedit ut
l. i. i. de condi. et de. et ideo potest adire
quia sua opinio cum veritate convenit ut
l. cum quidam ff. quod dicitur i. e. aut opinio
et assertio ex qua heres fuit certificatus
habebat se cum dubitatione ut quia dicebatur
fecit testamentum et instituit talem et nescimus
qualiter vel pure vel sub conditione et tunc
heres non potest esse certus nisi inspexerit
ut l. cum filius i. e. Si vero dubitatur qualiter
fuit certificatus et tunc in dubio heres sic
presumitur ea que interesse queruntur ut l.
cum heres de lib. de le. et l. quidam ... ff.
si quis filium i. ad treb. facit l. non est si-
dus. B. de tutelis. Expectans in l. qui rome
ff. duo ... i. de V. ob. Sed si ponemus here-
dem in veritate institutum sub conditione tunc
si conditio non extat absque dubio aditio
non valet ut in rubr. vulgaribus. Sed si po-
nemus conditionem extitisse et tunc potest esse
dubio consistentia in talem eventum quod heres
presumitur scire prius in morte consanguinei
vel victimi vel in aliquo eventu ...
factum de quo erat fama publica in contrarium
ut in pertinentibus patet. Sed si pro dec. presentes
testarentur restat regula quod presumitur ignorantia
ut dicit l. verius et dec. e. presumitur ... qui

dicta ignorantia vincat aditionem ad-
verte quia si heres scivit conditionem
adiectam vincatur aditio. Si vero credide-
rit se pure institutum licet fuit sub con-
ditione et conditio purificata aditione va-
let ut l. si et si de sua ... et l. si
quis exponens ff. si. i. e. et ibi per dy. ¶ Cas
requiritur dicit glo. quod sit certus et quod
testator potuerit testari vel dubitabat de
iuribus testatoris ut l. heres ff. si. certe
hoc quod potuerit testari de facili satis
presumitur licet aliquando de illis conditionibus
que ponuntur in l. querimus de testa.
Sed ubi quis vellet probare de hoc heredem
dubitasse ad excludendum eum ab here-
ditate tunc hoc est difficile et adverte aut
quis hoc vult probare per verba heredis aut
... aut per facti ... presumptionem tamen
sequendo verba heredis si expresse habebat
ad dubitationem quia dixit nescio si potuit
facere testamentum nec ne ut ... dixit ignoro
utrum fuit pupillus vel adultus vel utrum
pater eius decesserit ante eum vel non est
est probata dubitatio est enim actus mentis
qui probatur per verba ut l. labeo de
suppel. le. et quod no. in ff. alie. iudi.
... Sed si verba heredis ostenderent
quod animus magis inclinabat ad unam par-
tem quam ad aliam tunc secus esset ubi ...
dicebat heres credebam quod pater eius de-
cesserit ante eum vel quod esset adultus vel
quia sic audivi a tali vel ... non in
possum esse bene certus et tunc non nocet
talis inclinatio non habet vehementem ex-
... quia sufficit ut no. in l. si
quis exponens ... i. e. Si non volo probare
dubitationem heredis per alia facta ex ...
tunc si communis opinio seu fama fuit contra quam
heres adeundo asseruit et tunc assertio
heredis nil relevat ut l. cum quidam presente
dicitur i. e. nisi heres diceret se certum
per sensum corporis ut l. cum filius i. e. et quod
... dixi ¶ Sed quero quid si coram pro-
barentur due fame contrarie et opinio
heredis correspondeat cum illa que magis
... per eo. Resp. stamus in illa fama
que procedit ab hominibus fide dignioribus
ut l. cum quidam ff. quod dicitur ...
gl. si ... i. e. ubi mulier licet negaret
se obstetrices affirmant illi credatur
tunc. Sed si esset fama equalis pu-
tarem satis ex hoc dubitationem esse probatam
quia animus suus non potest magis ad unam
partem declinare quam ad aliam ¶ Quarto
dicit glo. quod requiritur quod sciat quod nullus
eum precedat vel dubitaret de iuribus
testatoris ut l. cum quidam ff. si. i. e. hoc quod aliquis
eum precedat potest esse in dubitatione aliquando
de ... modis primus si forte defunctus
habebat quendam filium qui absens erat
et de eius vita vel morte dubitabat tunc

qualiter posset quis certificari quod nemo eum
precedat. Apparet de hiis que dicuntur in glossa
probari posse vita vel morte alicuius dicitur
l. ii. § si dubitetur ff. [?] Sed hoc potest
contingere quia est aliquis presens qui dicit se
filium alius qui negat, quia dicit for
te eum presumptum vel ex alio natum quod quidem
deducitur in contentionem non est mea materia
Sed est materia l. i. ad l. cornel. de fal. et l.
scriptus ff. ad treb. ex ibi dicit et l. filium
de hiis qui sunt sui vel alie. iuris. Tercio
non potest contingere, quia est quedam mulier
que dicitur pregnans quo paritura est postu
mum posthumum anteriorem in gradu et
qualiter de hoc dubitetur vel qualiter quis
certificetur traditur doctrina ampla consilio
in l. cum quidem § i. [?] quod dicit vincentius
mulier se asserit pregnantem esse vel non esse
et neminem contradicente et nunc eius dicto
creditur ut dicto § quod dicitur et si puer
et l. i. § certe de ven. inspic. Si non com
munis opinio, absterrunt vel dicunt que consulan
tur cum illa se habet in contrarium cui standum
est illi opinioni. Sed si opinio sit diverse dicit ut dicto
dixi. ¶ Quinto dicit glossa quod scire debet quia
ex causa ad eum pertineat vel ex testamento vel
ab intestato ut ff. e. l. si is ad hoc quod dicitur.
ex testamento de fideicommissariis servi cum que ff. e.
Sed hoc quod dicit ab intestato, ista est mere
ra negativa scilicet quod testamentum non ~~fecerit~~ fecerit
qualiter ergo de hoc scire ~~non~~ potest. Responsio
ex opinione eorum arguentium, cum nemine contradicente
ut dicto § quod dicitur. Si enim communis opinio est
quod testamentum non fecerit et non quod hoc alleg. scilicet
testamentum non fecit fundatam est intentio mea, nisi
per adversarium aliud probetur ut l. cum proba
tione et ibi no. ff. de probat. Sed si opinio
est quod fecit ~~te~~ testamentum tamen non reperi
tur ad hoc quod possit preveniri ad aditionem
consilio fieri diligentem inquisitionem ante
aditionem scilicet quod interrogentur omnes notarii et
habentes protocolla notariorum mortuorum
interrogentur consanguinei et vicini et
presbiter a quo confitebatur et similes persone
et si non reperitur apud istos, tunc dicitur
pro non testamento facto non est sicut deducitur
in necessitati probatione que non est solvendo
ut in corpore de fideicom. § i. et de pign. act.
hoc si debitor sicut enim probatione
deducitur in noticiam an aliquis sit
presens ut l. cum quidam ff. si cer. pe. l. se. i.
de le. ii. et l. hoc iure ff. de v. obl. Sed
etiam per diligentem inquisitionem potest
certificari an res extet vel sit deper
dita ut l. iii. § neratius de acquir. poss.
In dubio autem si de hoc nil est certum si quis
est heres suus non est presumendum quod sciat
testamentum quia potest esse heres ex testamento
etiam ignorans ut l. si suus testa. de
suppl. [?] et l. quesitum de adquir. ve. do.
et l. eius qui in provincia § si cer. pe. et l.
ex [?] ff. de her. insti. et § fi. insti. de
hered. instit. nec tamen videtur de novo acquirere

scilicet sibi inde diutius continuari et ideo in eis non
habet locum titulo pro herede ut l. i. C. pro herede
et l. in suis de lib. et postu. Sed si est extra
neus in dubio presumitur ignorans quod certius
contrarium doceatur ut dicta l. cum heres de
lib. le. et l. quidam in § si quis filium ff.
de vul. et l. non est ferendus de transact.
Glo. non ponit hic plura. ¶ Sexto dicit quod
requiritur quod sciat utrum sit heres voluntarius
vel suus et si in hoc erraret viciaretur
aditio ut l. is qui putat et l. se. ff. e.
Et circa hoc moveo unum dubium. Ticio
fuit delata hereditas Sempronii cui Ticio
ego successi et sic fieri unum instrumentum hinc
tenor, dico quod ego credo quod Ticius fuit he
res Sempronii et eius hereditatem adive
rit quod si hoc probare non possem ex iure ergo
adeo ex iure deliberandi et adeundi
in me transmisso per ipsum Ticium. Queritur an
valeat talis aditio. Videtur quod non. Si enim Ticius
adivit hereditatem Sempronii ego de iure iam
habeo illam hereditatem Sempronii nec possum
repudiare ut l. si quis filium ff. e.
et si ipse non adiverit quod transmisit in me
ius deliberandi et adeundi ~~…~~ ego pos
sum eam adire et repudiare sicut ipse
poterat ut l. si quis filium ff. de b. e. et
sic error in hoc utrumque sit necessarius vel
voluntarius et sic aditio nulla. In contrarium
facit. Nam ille qui est heres heredis dicitur
esse heres ex causa, primo quia defuncto
defuncto succeditur ut l. iii. et ibi no.
ff. de peti. her. [?] e. l. qui in aliena
§ interdum. Per ista videtur dicendum quod in aliquo
casu ego sum heres necessarius quadam
necessitate consequentie videlicet si volo esse here
des Titii heres de necessitate hereditatis Semp
ronii si eam adivit et principaliter dependet
ex voluntate mea sicut cum adeo patrem
de necessitate heres alium propterea adire, nec
pro hoc dicor invitus, quia a mea volun[tate]
causatur cum igitur utroque enim sum heres
voluntarius videtur quod non impeditur aditio hoc
tamen relinquo sub dubio, quia est de [?]
[?] est glossa illa. Unum requiritur quod sciat pro
qua parte sit heres institutus. Circa quod
distinguendo ut no. ff. e. l. si quis ex parte
i. et l. ex semisse § i. e. Penultimo vero cum
quis per se solus potest adire sed cum filius
vel servus adiret iussu patris vel domini
tunc persona requiritur quod credit suum patrem
vel dominum in persona filii vel servi ut l. cum quidam
ff. e. ple. Sed ultimo cum adit pupillus
cum auctoritate tutoris vel minor cum consensu pu
pilli in cuius persona requiritur quod credat
sua predictam. Nec sufficit quod sciat hoc in
ter hoc voluit dicere [?] notabiliter in l.
pupillus ff. e. ubi dicitur quod pupillus
non potest scire causam sue aditionis et tamen
favorabiliter est permissum quod possit adire
cum auctoritate tutoris. Bartolus.

PRo herede. In precedentibus
l. et [illegible] in l. hec 16 par et l.
si infans consiliorum dicit de iure seu parte
adeundi hic dicit de ipso aditionis actu et
manet huius l. explicatio in l. gerit ff. e.
cum facit aliquid tamquam heres oneribus
hereditariis obligatur secus si alio modo
faciat ut apparet post ex sua qualitate h.
d. usque ad § si tamen ¶ Quod quid est ei
de pro herede dicit quidam i. pro domino ut in ti.
de her. qua. et dif. § pe. et intelligatur
pro domino ex causa hereditaria posset enim se ge-
rere ex alia causa et non esset heres. sed
j. dicit quasi alio iure domini. Et qualiter
hoc verbum pro herede accipiatur dic ut l. reg-
ularis. ff. de pet. her. et q. pro herede super-
flua ¶ Quo animo vult dicere pro herede
gerere non tamen facto factum quam animo quam an
est dicit glo. oleatur pon. quia solus
animus sufficit. No. quod dicit solus Sed in l.
unico ff. e. dicit quod requiritur quod animus declare-
tur per factum. Idem in l. potuit ff. e. Ulterius
in dicta l. potuit tenet oppinionem huius glo. et sic
hoc inferre confirme ille qui in animo suo deli-
berauit se heredem teneri creditoribus licet probari
non posset. Contrarium ego puto. Si probatur
animus et probetur per aliquod exteri-
oris facti vel non facti non curo probo primo
[illegible] dicit non tamen facto quam animo. De-
inde euidenter debes scire quod triplex est
comparatio in gramatica, quedam comparatio fit
equalitatis et ista fit per tam et quam et per
omnia aduerbia similitudinis, quedam comparatio
in excessu indeterminato et fit per comparatiuum
qualitatem, quedam in excessu determinato et to-
et tunc homo [illegible] ut l. ubi autem in
prin. ff. de v. ob. et sicut tam et quam quando
ponuntur affirmative faciunt comparationem secundum
qualitatem ita quando ponuntur negative faciunt compara-
tionem inequalitatis ut cum dico non tam pe-
trus quam martinus currit quasi dicat non
tantum petrus currit quantum martinus [illegible]
tam currit ita hic cum dicit non tam facto
facti quam animo est quasi dicat magis in
animo quam facto consistit tamen requiritur hoc
probari ut l. si animus ff. e. et l. gerit
ff. e. ubi in aliquo ponitur animus modo ab omni
actu ¶ Pre. non reprimus in aliquo quod cogitatio
et deliberatio obliget aliquem ut l. cogi-
tationes de penis nisi in noto facto de-
quo dicit ar. ut l. si rem ff. noto de pollicitatione
Ite hic licet hic dicat non tamen facto quam
animo est non tamen per hoc excludit quin
animus sit sufficit ut l. in bone fidei § j. ff. de
actionibus re. do. quod ergo non tam facto aliquis
expruerit quam animo et quia animi facto e.
¶ Quo dicatur hic quod solet fieri protestatio
quod si non fuerit facta hic sunt due glo.
super hoc in prima fuerunt opiniones [illegible]
[illegible] et hic ex una parte qui dicunt non
esse necessariam protestationem ut Jo. et Azo. ex alia
qui dicunt quod est necessaria alias presumitur heres
postea in alia glo. super verbo tamen si fecit
vi quod Azo. mutauerit oppinionem dicit enim quod si
protestatio non est facta in dubio uidetur pendere
ex qualitate rerum et personarum earum et ex
[illegible] actuum et rerum quas attingerunt
et dicit multum bene si minus obscure
et ad illam q. descendit dominus [illegible] Ja. de are
et dicit in hoc standum iuramento heredis
ut l. in ambiguis ff. de re. iur. et hoc
si fuisset tale quid quod potuisset tenere
alio iure quam hereditario ita dicit ipse et
non plus hoc defficio in l. gerit ff. e. ¶ O-
rit glo. uerum utrum sibi et emancipatum
in presumendo si aliquis dictam et hoc uidetur
tenere quod non ut dicta l. gerit ¶ Quid si
fecit prius post protestationem actum contra pro-
testationem dicitur ff. e. l. § papinianus.

¶ **Si quid tamen**. In hoc que
non spectant ad heredes extraneos nomine
heredis intelligitur de filio et consultum
fuit ut his oneribus hereditariis non
obligetur. h. d. secundum intellectum quem ha-
bent in [illegible] licet glo. aliter intelligat
¶ Ex. quod ipse spectant ad heredes extraneos
ut l. a duobus et l. cum proximus ff. j. de
ex. li. [illegible] intelligere hic de operis intellige que
ad heredes non transeunt non de certis ut
[illegible] Ite non intelligatur de obsequiali-
bus fateor quod iste § debet intelligi de hiis
que ad heredem non transeunt quicquid expedit
Et qualiter extra noscentur ego discere po
a glo. et modus ut dixi in l. si non sor-
tem ff. libertus ff. de condi. inde. ¶ Ex.
et intro. glo. ut quia non facit aliquid
quasi heres sed aliud quod facit non sic he-
reditarium hoc casu oneribus hereditariis ob-
ligatur ut j. l. proxima § j. et l. gerit
ff. e. hic dicatur contrarium [illegible] quasi nullo
huius timore quedam hoc hic [illegible]
[illegible] et cancellant non et sic
concordant et sic non hic casus quod plus
datur quam creditoribus cum heredi ex-
tra [illegible] ponit glo. Ista lectura non habet
[illegible] et ideo non placet nec potest sustineri
ut statim dicam. Alii habent litteram negatiuam
et tunc procedit contrarium sed glo. uidetur quod de
expositione quasi heres i. quasi non extraneus
ipse. Ista expositio destruit tex. dicit ergo
quod tex. stat per se ad contrarium videlicet quibus
que ad heredem extraneum non spectant heredis no-
mine heres intelligitur de filio. tex. ff. de
ult. fen. c. j. x. coll. ubi filius proprie dicitur
heres illud quod non transit ad heredem
extraneum intelligitur proprie ut ualuis in lo-
[illegible] uerba secundum materiam in qua
ponuntur ut l. et uno ff. locati et ideo non ob-
ligatur oneribus hereditariis et quod sic
intellexit in consilio pap. [illegible]
ff. [illegible] ubi dicit [illegible] quod cum pro herede ge-
rere [illegible] quoniam fecit quod uerum ius
et nomine heredis facit non potest requiri
nomen et ius heredis Sed si esset aliud
quod potest facere pro herede hic est casus hic

ibi intelligit heredis .l. Filij ¶ Quo ergo
intelligitur textus qui dicit quod separari pe-
tere compellent creditoribus / quidam intelli-
gunt de creditoribus patris sine diuisas
lituras sed lecturam quam teneo intelli-
ge de creditoribus filij qui hunc separatis licet
non sint heredes patris ¶ Sed nota quod quod
ille ex parte mente non deberet alij quam pre-
no ut .l. si non sortem .§. libertus .ff. de
condi. inde. secundum glo. nota quod sit contra [illegible]
[illegible] et in exemplum hoc allegatur in materia
[illegible] in .i. q. sicut creditor con-
tumacia potest capere possessionem libram in qua
habet ius debitoris ut sibi operetur in con-
tumacia [illegible] non reddentur ius si sui
ipse copia habet non potest / possunt capi
homines illius ciuitatis in quos omnis
habet ius ¶ Dicit tamen hec lex videtur hunc
licet [illegible] affirmatiua negatiua
licet non est bona [illegible] si heres illa liceret
quod peteret [illegible] ex testamento aliquid
dari adierit / ex quo apparet quod similiter
illud nomine heres non pro filio tamen sed pro
herede nomine et iure. Bartolus.

Papinianus. Summarium
ponit [illegible] in fi. § ibi nisi [illegible]
¶ Ex. glo. qui semel repudiauit rursus
adire non potest ut .l. sicut .C. de repudi.
here. sed illud [illegible] hic in sic //
¶ Ex. p. e. l. si filium [illegible] glo. ¶ Ex.
ff. de inoff. [illegible] glo. non soluit
hic [illegible] in ista glo. dicit ut
ibi ¶ Ex. quod ista distinctio non sit bona
[illegible] quam testator iubet dari pecuniam /
intelligitur dari ut heredi [illegible] qui pecuniam
de sua [illegible] non potest [illegible] et no-
mine heredis distinguens quod testator iussit
dare pecuniam aut heredi aut nominatim
filio / aut simpliciter. Si heredi tunc indistincte
accipiendo videtur gerere pro herede
sed filio distinguens ut hic tex. aut habe-
bat coheredem / aut non / et si habet cohere-
dem / aut admittit aut non et si ad-
mittit habet locum distinctio tex. secus si non
admitteret / aut iussit simpliciter et tunc pro-
inde est ac si iussisset dari heredi ut d.
l. qui pecuniam [illegible] hic ius et nomine he-
redis / quero / quis est qui habet nomen
tantum / quis est qui habet effectum tantum / quis est
qui habet nomen / et effectum glo. dicit et
est clara. Tu dic plenius in sermonibus
hic nomine heredis intelligitur quis .i. filius
licet non sit heres ut dixi .§. [illegible] primo
quandoque intelligitur hic nomine qui est heres
de iure ciuili licet non de iure pretorio
ut in filio qui se abstinuit [illegible] in eo
admittitur. et pro restitutionem abstentus est
ut .l. et si siue .§. sed quod pap. ff. de inoff.
et .l. ei qui soluendo .C. de here. instit.
quandoque quis intelligitur heres nomine et non
re ut filius qui acquisiuit hereditatem
patri ut .l. cum filio .i. de le. i. licet apud eum
non remaneat [illegible] / [illegible] dicitur

t testam

sed solum nomine heredis ut d. l. cum filio In his
uero qui habent effectum tantum / uel nomine et effectum
ponit glo. exempla clara ¶ Adde quintum
membrum quia sunt quidam qui habent no-
men heredis et non effectum / quo ad omnia sed
quo ad aliqua / ut ille cuius aufertur he-
reditas ut ab indigno ut .l. ex facto .ff. de vul.
et pupil. idem in eo qui restituit hereditatem
[illegible] ex trebelliano quia quedam apud
eum remanent ut no. in .l. pro herede .§. ad
trebell. ut igitur quis videatur gerere
pro herede requiruntur ista duo copulatiue
et non possit fieri alias nisi et nomine he-
redis Si enim posset fieri ex nomine tan-
tum videtur gerere pro herede ut .l. pro-
ximo §. Si uero posset fieri ex effectu tantum
non ex nomine non videtur gerere pro herede ex quo
[illegible] est difficile ponere casum in eo qui
succedere potest ex substitutione directa et sic
est heres nomine et effectu / et potest succedere
ex fideicommissaria ut .l. recusare .§.
[illegible] ad trebell. tamen si faceret aliquem actum
in rebus hereditariis de natura non intel-
ligeretur quod faceret ut heres [illegible] sed ut fidei-
commissarius / si illo modo fieri posset ut .l.
restitutam in prin. ad treb. ¶ Ex eo. potest
[illegible] libertates confirmantur ex sola
[illegible] sine heredis siue aditione siue immix-
tione ut .l. sicut de man. te. et .l. cum
§. sed et si quis de fideic. li. [illegible] hic filius
solus institutus poterit accipere illam pe-
cuniam ex solo nomine hereditario / sine immix-
tione [illegible] non videtur se pro herede gerere [illegible]
iure ciuili suus est heres nomine et effectu
licet de iure pretorio secus / et non accipiendo
simpliciter videtur se immiscere quia sine nomine
et effectu saltem de iure ciuili hoc non pro-
cedit [illegible] istam diuisionem quia aliud
est posse fieri tantum nomine hoc est ut heres
tamen accipiendo aliquid ex voluntate
defuncti videtur se immiscere ut hic est [illegible]
licet quo ad libertates operatur [illegible] sine
heredis non tamen operatur quo ad alia re-
licta ut .l. [illegible] ut in pos. le. [illegible]
accipiendo illud quod sibi debetur [illegible]
condicionis videtur se immiscere ¶ Ultra ex isto §.
collige tria exempla glo. primo quod si ali-
quis [illegible] pro restitutionem quod non intendebat gerere
pro herede si postea faciat actum pro restitutionem
[illegible] videtur ab illa recedere quod patet hic in
filio qui se abstinuit et postea facit
actum abstentionis contrarium quod est [illegible] qui
facit actum cum alio contrahendo uel solutionem
recipiendo ut hic [illegible] secus si pura sua
voluntate adiret ut .l. qui [illegible] §.
fi. ff. e. et non se diceret post prestationis
penitentie ut .l. si quis in prin. testa. [illegible]
de le. iij. ¶ Secundo quod suus qui habet coheredem
non desinit esse suus quod apparet quia
adhuc post abstentionem suam [illegible] quod
non posset si non esset suus [illegible] obstat
apud iulianum .§. idem in .l. [illegible] ad trebell.
ubi dato coherede non operatur [illegible]

heredis quia illud est primum in his que de-
pendent ex testamento in aliis secus ut l. si
filius qui patri de inoff. et per hoc sed hoc an
suam abstentionem posset revocare non, quia
dependent ex testamento, g. et c. ¶ Ultra quod
inducunt hic, g. quod bis factum l. fi. C. de repu-
di. hered. hic locum in filio emancipato et idem
debebit consequi iure proprio quod emanc-
ipatus consequitur et ex. ibidem allegatur hic
tex. dicitur ubi et tu ergo dicam ut l. non
utique ff. de coll. bo. Bartolus.

¶ **Si sepulcri.** Cum agat actione
pro familia competenti ad vindictam licet pro re
hereditaria se immiscet non videtur, h. d. et prosequitur
ut in glo. ¶ Indicat ex. huius g. ad q. de
filio qui fecit pactum de morte patris et
accepit inde pecuniam an videatur adire sta-
tim hic g. quod ex. in l. cum C. arbi. tu. ego
pono in l. iiii. C. de sepul. viol.

Si quis extraneus. Animus
delinquendi est contrarius animo adeundi
h. d. dicitur quod hoc est contra illos qui dicunt
tu mentiris salvo honore tuo quia ibi
iniuriosum procedens declarat quod non habet volun-
tatem salvandi illum honorem ut l. si non
convitii ff. de iniur. Bartolus.

¶ **Interdum.** Si quasi heres res non
hereditarias attingit adire videtur h. d. dicit
glo. l. fi. sed hic in addicione hereditatis quod hic
solo actu quod non est in furto ut l. inficia-
ndo ff. de furt. ex.

¶ **Si quis pretium.** Error in animo
non impedit aditionem nec ignorantia con-
dicionis hereditatis h. d. ¶ Ex ad primum dicit
ff. e. l. ex semisse glo. dat plures solutiones
sive illa aut erat eius opinio quod quando
quod pure esset institutus volebat esse heres et valet
aditio; aut erat eius opinio quod nolebat esse
heres pro maiori parte, et valet aditio si in
minori presumatur voluisse; primum intellectum probat
hic; secundum ut l. ex semisse; tertium ut l. si quis
bona bona ff. si ex parte, ff. e. ¶ Ex ad primum ff.
de condi. et de. l. ii. et l. multum, C. e. glo.
dat tres solutiones quarum potest esse bona; tamen ultima
est nobilior; nam quedam est ignorantia propter quam
quis ita redditur incertus quod ad nullam partem
applicatur. Quedam est ignorantia hec est
vehementia quedam contradictoria tamen
animus vehementer applicatur ad unam partem
et ista ignorantia non impedit aditionem
et ita loquitur hic et hec solutio est vera et probatur
in l. cum quidam ff. quod dicitur ff. e. ex. Soluit quando
non quando quis scit se institutum sub condicione
quam ignorat extitisse et tunc adire non
potest ut in l. gloria sed si putat pure institu-
tum et ipse erat institutus sub condicione que
extiterat licet ignoret tunc non impe-
ditur aditio. Ita loquitur hic pro quo facit l.
sed et si de sui, ff. si pe. et tunc etiam ista so-
lutio est vera in se. ¶ Realiter ergo omnia sit quod
quis ignorat condicionem extitisse et tunc
aut erat condicio iuris aut erat condicio
facti; primo casu talis error non impedit
ut l. multum de condi. et de. dicit glo. in-
telligere si pro talis errore in animo non vacilla-
tur in causa acquirendi sed sciebat se esse
sui vel voluntarium; quia si in hoc errare-
tur non valet aditio ut l. is qui putat et l.
se. ff. e. Sed pro illud vacillabat in persona
cui debebat acquiri ut l. qui in aliena
ff. eo. cum ff. e. et ita loquitur l. multum preal-
legata. Si vero erat condicio facti, et tunc
aut erat institutus pro parte pure pro parte
sub condicione et tunc talis ignorantia
non impedit ut hac l. in fi. et hic in glo. s.
fa.; aut erat institutus in toto sub con-
dicione et tunc aut habuit vehementem opi-
nionem condicionem extitisse sed verum ignorabat
aut simpliciter ignorabat; primo casu non
impeditur aditio ut hic in ultima solutione
glo. hic pro qua ar. l. cum quidam ff. quod
di. ff. e. Si vero simpliciter ignorabat aut
sciebat se institutum sub condicione et non
potest adire ut l. multum aut credebat se
institutum pure et potest adire ut hic sim-
ili. ex. et probatur in l. heres institutus ff. e.

Sis ad quem. Error in ac-
quisitione non impedit aditionem h.
d. et est singularis l. et legitur contra quan-
tum est glo. quero ratio huius l. Ratio
dicitur: aditio consistit in animo et voluntate
sed error in animo acquirendi impedit vo-
luntatem ergo impedit aditionem. ¶ Dicas tu
error iste in eo non impedit animum volentis
acquirere ut in tex. titulo de condi. inde-
bi. Rc in acquisitione dominii non est ita proximum
acquisitionis et solutionis sed traditio cum
voluntate tradentis ut l. traditionibus;
quia cum error contra impediret voluntatem
tradentis impeditur translatio dominii ut cum
trado rem meam ut tuam ut l. iii. ff. sub-
tilius de condi. ob. ca. dixi in l. cum qui
in provincia ff. cer. pe. Sed hic cum acquisi-
tionis est voluntas mea et ista cum est con-
iunctio defertur merito si in illa erra-
tur acquisitio impeditur. ¶ Ex glo. s.
l. pro prima inf. et solvit ex hoc. ¶ Ultimo
glo. inducit ad q. quod si iudex ferret sen-
tentiam ex falsa causa non valet sententia in effectu sed manifeste
veris probationibus permittet idem pronunciasse
et valeret ut l. iiii. C. si ex fal. instrum.
ita dicit glo. Contrarium illud quod dicitur
ex non valet sententia eo effectu; tamen sententia
valet ipso iure posset tamen rescindi ope
appellationis vel restitutionis vel alia. ¶ Pro-
tinus declarare dicit quia sententia fertur ex falsa
causa allegata a parte quia ex falsa allegata
a iudice quia ex falsa est in mente
retenta a iudice; si primo modo tunc aut
sunt allegata falsa cum circa substantialia iudi-
ciorum quia dixit litem contestatam cum non
esset et similia et sententia esset ipso iure nulla
ut l. si quis obreptionis ff. de fals.; aut
sunt allegata falsa cum circa merita principalis
ut quia dixit pactum factum vel solutum

et filia et tunc aut lata sententia contra ipsum
vel est ipso iure nulla ut C. si ex fal.
alleg. l. i. aut contra maiorem et tunc aut illa
allegatio fuit facta dolo partis aut absque
dolo / primo casu si sententia fuit lata contra
absentem / est ipso iure nulla sed contra presentem
est aliqua / sed per restitutionem rescinditur ut l.
si pretor ff. marcellus de min. Si vero
absque dolo / tunc sententia est aliqua sed ope
exceptionis restituitur / et iste duobus
casibus loquitur titulus C. si ex fal.
instru. et l. diuus de rescind. et sic
potest intelligi hec glo. et per dicta uera in sententia
secus in decreto quia si illud interponatur
ex falsa causa ubi agentis indistincte est
ipso iure nullum ut l. si curio ff. sub
uentum de fideius. li. et l. i. ff. hec si ba
ne vis fiat ei / quod declaravi ut dixi
in l. iuste de acquir. pos. // Secundo casu
quando falsa causa fuit a iudice expressa et
aut fuit falsa in facto / et in iure uel
in iure tamen / et sententia est ipso iure nulla que
continet expresse errorem ut l. qui re
stitutio de excu. tu. et C. quando prouo. non
est nec. l. ii. et de app. l. si expressim
aut fuit falsa in facto tamen non in iure
ut puta si dixit quia reperimus talem sol
uisse ideo absoluimus eum / tamen de soluere
non apparet in actis tunc sententia ualet
sed per appellationem rescinditur ut l. si pre
ses de re iu. ita potest intelligi hec glo.
Sed aduerte quia si ex alia causa index
idem iudicauit ex alia causa pro iudicium
appellationis confirmabitur ut l. fi. quod
cum eo dicet tu si deberet confirmari
male dixisset glo. que dicit quod non inquam
in effectu nec agitur ex sententia illa sed ex
sententia noua confirmatur ex noua causa ut
no. in l. fina in prin. de his qui notantur
infa. ut l. cos C. de app. et potest esse
magnus effectus / quod cum si iudex con
dempnauit aliquem ex causa / que infa
mat iudex et probat illa causa confir
mat sententiam ex alia causa / que non infa
mat certe non diceremus sententiam per maz
non in effectum uale. Tercio casu quando iudex
falsam causam in mente retinuit / ut quia cor
ruptus precibus uel pecunia an ualeat
sententia dixi in l. primo titulo ff. cum pretor ad
treb. Et an tunc competat actio uide
ut ibi nota. Bartolus

In repudianda: facit
quod mulier que renunciat nolle
ano debet certificari ut l. fi. ff. pro ple
ad uelle. dixi in l. doli except. § de
nouat. Bartolus legum doctor.

Fuit: qui accepit pecuniam uel pro
missionem ut repudiet non uide
tur. hoc dicit Bartolus le. de

Siquis uictor bona sinus
bona fide possessus si adire iussi
possessionis non acquiritur et hoc dicit // ex
de l. adino ff. quod a quibusdam re. glo.
dicit ibi loquitur in libro homine bona fide pro
possessio hic in seruo et assignat bonam
rationem. [Op. C. de usucap. l. fin. et l. se ro.
glo. quod dominus non ex iube. sed ex restitutione pos
sessi si eius contemplatione fuit institutum
ff. de ra. dicit quod l. adino. i. c. et l. fin.
que dicunt quod bone fidei possessor non po
iubere intellige si eius contemplatione non
est institutus alias posset iube. causa mandati
cuiuscumque ut l. dum testes de condi. inde. et
l. si duo patroni ff. si per hoc non placet
intelli. primo pro resp. in l. seruus dotalis
ff. so. ma. ubi mulier non potest iube. licet
eius contemplatione sit institutus seruus do
talis nisi habeat dominium. Sed pro ratione seruus
non dicitur habere uoluntatem sine iussu domini ut l.
qui in aliena in prin. ff. e. e. et § c. l.
ff. iussum et ideo actum aditionis uel alium conse
rentem in simplici uoluntate non potest facere
et iustus possessionis non est ad hec ualidus
ut dixi C. non obstat quod dicitur contrarium
qui uult quod intrat arcuinus. si non intra
sed hic est uerius [Quero quo iure cog
nat. domini iube. sequitur sic restituatur poss
ori glo. in l. fin. de usucap. uer. dicit quod
officio iudicis debetur legatum / cum adquira
sine iussu ut dicit glo. Bartolus

[**Seruus**. Seruus uniuersitatis iussu
rectoris / et seruus fisci iussu procuratoris
adibunt hereditatem / et seruus pene est non
capax. h. d. primum et sequentem in ista declara
ut in glo. [Queritur in § si quis plane
an sit idem in deportato quod in dampna
to ad mortem glo. dicit quod est idem quantum
ad hoc ut non sit capax ut l. i. C. de here.
insti. hoc est uerum nisi licet in aut. l. i. de
hoc dubitatur dicam in l. si deportatus
ff. q. delo. in [Queritur an quod hic dicit
de seruo pene hodie sit correctum glo. dicit
quod sic. Tu dic quod non hodie est aliquid innoua
tum in his qui post sententiam restituuntur ut
no. in l. qui ultimo ff. de penis et aut.
sed hodie C. de donat. inter ui. et uxor.
[Queritur quod hic dicitur de his dicitur sic
integrato glo. dicit quod sic et bene nisi in
legato aliquorum. Bartolus.

[**Iussum**. § pro iussis et precedere
auctoritas potest sequi h. d. primo uariat
cum dicti aliquorum sed illud firmat plene
quod sibi sequitur usque ad finem [Que
que est ratio diuersa cum quod tutoris auct
oritas debeat precedere / in pupillo non obli
gatur uero sicut filiusfamilias ut l. si ne
ff. uoto. § de pollici. et eadem ratione aut
oritatis sed precedere certe si ille qui in
tellus quasi sit uel cessit fuisset Imperator
dicerem quia sic sibi placuit sed ipse aut
oritate consuluit ut ibi dixi in l. i. ff. in prin.
colupna unde moueris fuit ratio / Ratio

et pot quia patris preest in filium et maior
(habebat eum olim potestatem vite et necis ut
l. in suis . de libe. et postu. unde filii in
illa et voluntas viri non pot applicari per-
sequende consensum ut dixi in l. qui malig-
na patris eum tutor est minor pupilli
eum de aliquis ex consensus quod pater
quia aliter obligatur ideo per tutorem pot
validari quod factum est quia et aliquid
C. e. l. filio . sed ibi precedit voluntas
filii non adeunt sed gmittentur patri qui adeat
et sit quodammodo presens sicut parentem si
pater postea gerit pro hereditate sanctificamus
enim precessit eius voluntas patris ex eo quod in-
cessit mandatum et secutum est aditio filii
patrem adeuntis nomine filii Et si dicas
similiter hoc videtur aditum hereditatis per pri-
cium concedatur cum filius non possit adire
licet sola nuda voluntate et cessat ratio que
ponitur in l. paulus q. e. Et si dicatur ergo
sustinere pot duplici persona iubentis et
ei cui iubetur concedo hoc nec est inconveni-
ens diversis respectibus ut l. si consul. de adopt.
et l. i. de offic. proc. ¶ Ius primissis
venio ad glo. et op. C. de bo. que li. l. i. § f.
ubi aut sed. de iure antiquo obtinet hoc
s. in advenientiis et profectitiis hodie
adventitiis non est iure quod precedat iussus
ita dicit glo. i. et alia glo. superius pro
cedere et non in l. qui in aliena . ff. e.
¶ Adverte tamen quod in profectitiis nil est
hodie innovatum ut no. in l. filius or-
in bo. pos. sec. / In adventitiis tamen est
innovatum quando pater discordat cum filio ut
l. f. de bo. que li. glo. ex. tenet quod ubi nulla
est discordia / filius pot adire generaliter
pro ratione quia pot ex consuetudine ita
no. in l. i. et qui admitt. ad bo. po. pos.
¶ Op. hic in dicit quod auctoritas tutoris pot
sequi contra C. de aucto. tu. l. obligari ff.
tutor verius est quod tutoris auctoritas potest
sequi statim ut hic non ex intervallo ut
ibi ¶ Venio ad secundam glo. op. quod iussio
non requiritur ut in l. p. de castr. pecu. sed
glo. Illa est regula que fallit in aliquibus
vide glo. Primo est in l. unde castr. pecu.
ratio quia habetur loco patrisfamilias quoad
ad castrense peculium ut l. ii. ad macedo.
Secundus casus est in l. qui in aliena . ff. eodem
certe ibi non fallit quia hic loquitur de
aditione que fit per hominem ibi de eo quem
tre... per l. unde iussus non est necessarius
Tertius casus est . i. e. l. cum heres / certe ibi
bene fallit quia pater furiosus erat / et
iubere non poterat Si esset absens quid
iuris sic modo ibi in l. cum quidam in prin-
cipio. Quartus casus est in l. qui in alien.
v. sed si non adierit certe ibi non fallit sed
presumitur iussus intervenisse licet non de-
claratur ut ibi dixi Quintus casus est in l.

si filius . ff. de pecu. hered. certe ibi non
fallit sed iussus presumitur intervenisse ut
dixi s. in proxima causa Sextus casus est
in adventitia hoc declaravi s. ¶ Op. quod
sufficiat quod sequatur ratihabitio ut l. f.
C. de mandato . sed glo. hec specialis sed intellige
quod precedat quod non bene ¶ No. quod dicitur speciale
in iussu non dicit speciale in hereditate et
sic adverte quandoque lex disponit quod inter-
veniat iussus seu mandatum et tunc
debet precedere mandatum ut hic et l. si
vero non remunerandi ff. si pot. s. man.
Quandoque lex disponit quod interveniat auctoritas
alicuius tunc debet intervenire in ipso negotio
aut vel post statim ut hic et l. oblig-
ari ff. tutor . s. de aut. tu. cum similibus
quandoque lex disponit quod interveniat consensus
vel voluntas alicuius et tunc sufficit sive
precedat sive sequatur incontinenti vel ex
intervallo secundum distinctionem doctorum ut l. f.
C. ad maced. et hoc pro primo et Jo. an.
de re. eir. non alie. et l. li. vi. et dy. in
c. ratihabitione de re iur. li. vi. ratio eorum
est significatio verborum licet enim non pos-
set dici fieri aliquid iussu vel mandato
meo nisi precedat auctoritas hoc impo-
rtat ut in ipso negotio quis sit auc-
tor consensus tamen et voluntas quando
cumque intercedat pot dici consensu meo
et voluntate mea factum et ideo si dispositio
non diceret quod aliquid debet fieri de
licentia permissione vel precepto alicuius
certe ista verba importarent idem quod
mandatum vel iussus ut liquet intuenti
¶ Venio ad glo. super illo posse =
op. inst. de aut. tu. ff. tutor . sed aliud
in auctoritate aliud in iussu ¶ Op. C. de aut.
tu. l. obligari ff. f. sed ut in glo. C
rit glo. ut iussus interveniens sta-
tim post valeat / pyleus dicit quod sic
et nulle quia tunc non differret ab auc-
toritate tutoris quod est contra hunc tex.
Adverte tamen quod iussus vel ratihabitio
sequens non valet adiuvare precedente sed
si postea sequeretur aliquis actus sufficien-
tis ad aditionem valet ut q. e. l. v. quod
si mandaverit et ibi no. ¶ Queritur glo. in
quo filius vel servus posset hunc ius-
sum non paret certe de facto possemus
parere posset enim dicere se nolle suscipere
tunc mortuo / antequam vellet adire ut
l. iii. C. de her. inst. Sed de iure non
pot contradicere quia pot invite parere
patris / vel domino cogi ad eundem ut l.
l. ff. l. i. si quis ob. ar. testa. et l. cum
aliquis C. e. et quod no. in l. qui malig-
na ff. f. s. e. ¶ Indicat et vel hunc
ff. verum consensus patris qui debet intervenire
in iudicio per l. aliquis non solum ff. in vita
tem possit intervenire postea / hic tex-
tus facit quod non / dicit glo. certe vel fiunt

hic enim requiritur iussus vel consensus
Si tamen verum est hoc quod ibi non potest sed
consensus per aliam viam quia indicium
potest in individualibus sive substantialibus vel
sive non in consensu solo ut ibi nota
¶ Iudicat iste § per dictam legem ille consensus
de quo loquitur § voluntate possit prestari
per nuntium vel per epistolam / et dicit quod sic arguit
huius § quod pro vero per textum l.
honores ff. de decur. Bar. l. de.

¶ Sed utrum iussus debet
specialiter interponi respectu hereditatis licet per
iubentem dubitetur de causa acquisi-
tionis h. d. ¶ Ex quo sufficiat generale
mandatum ut l. procurator cum libera ff. de pro-
curatoribus et l. si duo de admin. tut. sed ibi
regulare hic et in aliis casibus est
speciale ut dicit glossa et bene advertere enim
diligenter quod ubi requiritur speciale mandatum
de mandato certus certum respectu rei ut
hic unde doctor dicit quod si fecerim te
procuratorem ad petendam restitutionem in in-
tegrum / et non dixerim in qua causa vel quam
rem quia non valet per textum istum ita vide
C. et per procuratorem in integrum restitutionem agere
pos. l. una ¶ Contra hoc videtur l. filius familias
§ pen. C. de donat. ubi sufficit quod pater
consentiat filio quod donet causa mortis licet
non exprimet rem nec personam / et tamen
illud dicitur speciale mandatum sed hic non sim-
pliciter exprimam ¶ Ex glossa quod ista intel-
ligo vivat adicione ut l. si ius et l. ut
in ff. C. sed ibi adicione impedit tale
interpretando ut ibi non iussum ut hic
¶ Quero an pater possit generaliter filio per-
mittere ut instituat in aliquo et quidam
dicunt quod non per istum textum Sed certe ma-
gis faciat in contrarium quia hec est specialis / ergo ius
certum est in contrarium sive ut in verbo quod de
casu hinc pendeat ex operibus quod sunt
in § voluntatem dicit enim dicitur quod requi-
ritur consensus in signum representandus
et faveat quod non possit consentire generaliter
quia cum repudiat certus esse debet
ut l. in repudianda ff. C. dicit tenendo
aliam opinionem quod requiritur consensus in-
distincte ad pertinentem personam filii que
est in potestate ut ibi non / sed in aliam opinionem
tunc posset consensus prestari generaliter
quia non exprimitur quod specialiter debeat pro
hoc glossa incidit in l. si longius in prin. ff. de iudic.

¶ Sed quid si mandavit
Iussus intelligitur quocumque modo et
per quecumque verba voluntatem patris appa-
ret processisse h. d. ¶ Ex quo qui petit
bonorum possessionem videtur adire ut l. pupillus
C. eodem ergo qui mandat petere bonorum possessionem
videtur mandare ut adeat / et sequitur adire
nichil operatur ¶ Ret glossa de eo qui
pater adire licet filius adire non potest nulla
voluntate ¶ Iudicat iste § per pe. ad quod
creditor dixit debitori suo / ego indigeo
illa pecunia / quam tu michi debes vel similia
verba / videtur ex hiis verbis inducatur de-
bitor interpellatus / et constitutus in mora
Iste § facit quod sic Contrarium tenet pe. et
quod refert infra l. in mora ff. C. in qui. ca. in
integrum re. non est verum. nam verba enunciantia
in contractibus non inducunt dispositionem dicit
ipse continuum dico / Nam hic loquitur in con-
tractibus inter vivos nam in ultima volun-
tate et bene / tamen illa verba dispositionem in-
ducunt ut hoc l. et hoc ius est l. bonum
ff. de le. i. nec potest dici quod illa sunt ver-
ba enunciativa quia si hoc esset tunc per se-
paratur de futuro in dicto l. non induce-
rent dispositionem in ultimis voluntatibus
ut l. cum in prin. ff. de leg. i. dico ergo quod
sunt verba dispositiva pro unde et ergo
ac si diceret redde michi ¶ Facit ad §
quidam nobilis de Florentia dixit
cuidam suo famulo qui recepit quandam
summam michi reddas in domum / si ego
non scivero aliquid de isto negotio ille
famulus ivit et fecit in contrarium
queritur an dominus videatur mandasse et
videtur casus quod sic et ita fuit obtentum / et
amputaverunt caput illi nobili seu nobili-
tate domini Francisci de Eugubio et notarii
mulaverunt illos casus / et in aperte illud contrarium
hinc operatur mandatum ad sequentem ac-
tum et non illud quod dixi in summario

¶ Si dicam pater potest iussum
limitare / vel in re vel in quantum quia
limitationem non licet egredi si per eam ad-
eo fieret deterior secus si melior h.
h. ¶ Sequitur ff. Idem quod intellige quod
debet intelligi nunc fiat conditio patris
melior vel deterior sive persona —
¶ Queritur glossa quid si adivit sine pactis
tum an valeat dicit ut in glossa et dixi in
l. item et veniunt ff. de adim. tu. Bar.

¶ Sed si mandavit Iussus re-
spectu patris hereditatis non porrigatur
ad pupillarem secus si simpliciter iussit
respectu testamenti h. d. Bartolus.

¶ Sed si postea Nuda penitentia
iubentis revocatur iussus Item mutata
mentis eius an iubetur h. d. dicit glossa
l. in diem sed ibi vertitur dampnum man-
datarii hic non sive dicitur vel hic in hiis quod
nuda voluntate fuit cum alio non ostendo
ibi secus Bartolus.

Si ego Cum vult potentia sibi
delatam per aliud vult sua h. d.
hanc l. prosequere ut in glossa

Aiuto Rationes de Aiuto
patris pen ut videantur an deliberant
et ex hoc inter videtur adiri h. d. cum l. sed
¶ Queritur glossa quomodo inter petantur iste

rationes dicit glo. officina inditus.
Quumquidam impeditus in
bere ppe absenciam vel incertitu-
dinem h. d. primo precedentes usque glo.
Quod dicitur. primo ponit regula
antiquorum breviter hic examinat. primum me
brum et hoc sunt ibi et non solum tercia ibi
quod si ipse venter cum parituri e pos
tumum qui alii preferatur impedit sequentes
adire sive sit plenus sive preteritus se
cus si vere est natus et sic exponendo
accidens et cons. h. d. Tercius paritum
est subaudi querit qualiter intelligatur.
Sequitur et non solum. hec sunt pars
sub duo modo. primo dicit regula hic locum
sive ex testamento sive ab intestato succe
ditur. secundo sive venter paritur est sive
non dum tamen alius preferatur. Tercio
sive succedatur de iure civili sive pre
torio. Quarto concludit ad predictum poi
tum quinto exponit verbum putavit. sunt ibi
et meo. tercia ibi idemque quarta ibi sive
ergo quinta ibi quod dicitur si putavit.
Sequitur et quod sibi iuris consultus
hic exponit sunt membrum regule et hec
pars subdividitur in tres. primo dicit quod sive
de illis cum sit iustis rationibus motus ut
puta sunt opinionem multorum secus sunt
iustus. secundo dicit quod opinio que non con
cordat cum veritate non sufficit. tertio
dicit quod cum quis est certus et sensu proprio
tamen opinio non curatur sunt ibi quid ergo
tercia ibi sed et si ipse. Op. ad principium
ff. si pars hered. pe. l. antiquum. so. ibi cum
instituto quidem vna cum postumo vel pos
tumus erat exheredatus hic postumus e
rat preteritus vnde nanus rumpebat testamentum
vel succedebat ab intestato vnde debebat
preferri. Op. et cont. hoc quia quando erat
exheredatus testamentum rumpebat per querelam
so. querela non rumpit testamentum ipso iure sed
per hominem. ideo non impeditur adire ut
no. in auct. l. antiquum. Op. ff. e. l. e. si cum
so. ibi loquitur in filio cum postumo
ante ponitur. ideo ibi medebatur ut ibi dicam.
Op. dicit hic quod venter et non filius in
possessione mittatur. Contra ff. de ven. in
pos. mit. l. i. § i. huius timore sunt hic
due glo. prima super verbo legittimum in
fi. que dicit quod hic loquitur de ventre
cuius filius quo ad defunctum legitime
vel consanguineus quo ad alium qui supra
est hec lex. non placet quia sunt hec
in isto v. vel addentur ad regula antiquorum
Alia glo. est super verbo contrale vbi dum
dicit ventrem mitti in possessione intelli
tur filium et redeat ad sunt tu dic sunt dy.
et Ja. de are. quod venter et non filius mit
titur in possessionem non quo vigore edicti de
ventre in possessionem mittendo quod sic
redit in locum edicti de cont. tabl. sed quod
alius probus secum cum natus mittetur

in possessione propter vindicandum vel vnde cog
nati vel sunt tabl. ita venter mittetur
in possessione ut l. ubicumque et l. ff. de
ven. in pos. mit. Ouo unitum lonus et
consanguineus possit esse idem. So sunt
glo. et bene quod sit declaro sive amplius
consanguineus propter cognato non est dubium
quin cum est loqui hoc est agnatus
ille est cognatus ut l. aut agnatos
§ vii coll. Sive amplius consangui
neus de fratre exceptis patris ut l. post consan
guineos de suis et le. et in auct. de
consan. et uteri. fra. tunc Jde. quia frater
fratri unius sit loqui et cum consangui
Sciendum tamen est quod coius nonus loquitur
consanguineum appellat omnem quocumque
suo sanguine coniunctum ita ponitur exp.
de consan. et affi. Jam ponit azo. in
summa de suis et leg. primo op. l. ista
debetis singularis nomine exponit huius
verbi preteritur Nam preteriri dicitur
quantum ad sui effectum quod institutus non
putatur ut hic in v. quod si ipse Iusta
aut non est si illud dicitur ab eo de
cuius facto agitur ut hic in v. quod si
preterit nisi dum illud habeat exp. contra
rium ut hic in v. quod ergo si ipse Jra
iusta non credendi est cois opi. ut h
in v. quod si ipse quod fiat adminiculum
fama excuset cum adolo Et sic fiunt
quod si ego accusarem vel denunciarem aliquem
de maleficio de quo erat publica fama
quod non possum puniri nisi fuerit falsam
accusacionem vel denunciacionem quod est hic se
pissime obtentum fuit et quod sindicus qui
aliquo modo denunciat non mortis nisi
rationibus possit puniri Sed querendum
hic multorum opp. quod debeat esse isto
glo. in l. iij. § eius de quoque principis
ff. de testa. dicit quod maior pars populi debet
habere illam opi. ut l. i. C. de testa. et
l. ar. bic. & d. placet. vide dicit quod omni debet
esse opinio Thomas de piperata an
tiquus doctor Bon. dicebat quod in hac
advertendum erat negocium magnum vel
de merito regis vel vnius nobilis requiritur
fama totius comitatus Civitatis In ne
gocio non tamen magno sufficit fama
vicinie vel alias cuius dicit eius expla
cet in multum et hoc dicit glo. hic que
incipit multorum opinio quia hoc sine
puto sufficit ergo fama inter vicinos et
consanguineos quod plene dico in l. de
minore § plerumque de quaestionibus Ultimo no.
quod quando cois opinio est de aliquo quod pen
det ex facto meo demum attende fun
mentum et initium non cois opi. ut h. i. v.
sed si ipse Quod fiat ad. q. Sindicus
et denunciare omnia maleficia de quibus
est fama fama est quod sindicus ipse delinquit
potest hoc quod al. tenetur denunciare nisi se cum
aut non tenetur si ipse nescit quod non deliquit arg. huius v.

Suus heredem lex semper cer
ta est de eo quod est ideo incertitudo
hominis non viciat aditionem que fit .l. in
duatur. h. d. glo. affirmat quia glo. dixit
de extraneo hic de suo ¶ Antequam inne
glo. quero rationem primi dicti suo suus
efficitur heres per legem que lex certa
est et ideo eius ignorantia non impe
dit continentiam sui heredis ut .l. illud
ff. si pars heredi. pe. ¶ Quid quid vult
dicere tex. quod post certum tempus filius est
heres pro dimidio. Ro lex certa est
de omni eo de quo potest esse certitudo
homo non de eo de quo solus deus certus
est et ideo postumus res est certa et lex
donec pendet res ex eventu futuro
illud scit deus solus et lex de hac est
incerta Nam ad probandum an xl. dies
infra quos conciperet unius vel ge
nerentur plures et ideo non dicitur non
potest heres pro dimidia quia lex ista
ignoraret post xl. dies partus est
conceptus et ideo si unus est in ventre est
heres pro dimidia quia licet nos igno
remus lex hoc scit et est certa ideo filius
vivens est heres pro dimidia hoc pla
cet hic et in .l. ventre .ff. e. ¶ Oportet
est fortis oppositio et videtur quod sit heres
pro quarta exemplum copy. pomp. ut .l.
antequam ff. si pars here. pe. et .l. sed et si
restituatur .ff. si. ff. de indit. se. glo.
quod sunt pop. que hic ponuntur exemplum
ibi et hoc multa tenet Tu dic quoniam que
ris pro quota parte filius iste sit heres
in veritate et hic locum distinctio hinc
.l. quia antequam sit natus in rei natura non est con
ceptus possit non dicetur heres pro dimidia
sed pro quarta ut dicta .l. antequam postquam
in rerum natura est certum quod unus partus
est est heres pro dimidia Sed si queritur
pro quota sit heres quo ad hoc ut ad
mittatur ad petendum est heres pro
quarta ut dicta .l. antequam que loquitur
respectu petitionis quod patet quia est po
sita in titulo si pars hered. pe. hic vero
attenditur ipsa veritas scilicet pro quota parte
sit heres non pro quota ad petendum ad
mittatur quod patet quia si unus
extraneus est institutus una cum postumo
et adiit pro parte sua statim cum re
rum natura certum est mulierem esse pre
gnantem licet ipse ignoret sibi accrescit
quia illa accrescitio fit per legem ipso iure
ut probatur in .l. si quis heres .ff. e. et
eo ignorante ut .l. proxima et dicta
.l. illud et quod accrescat probatur in .l. si
quis heres .ff. e. ¶ Ultimo glo. similiter
hanc materiam per unam distinctionem vide
eam et adde ut dictum dicit glo. quod
prevalet ut hic Tu dic quod Julianus lo
quitur quo ad petitionem pap. quo ad ma
teriam istam ff. dixi dicit glo. et dimi
in quarta quod est verum de iure antiquo
quo emancipatus non erat admissus sed ho
die admittitur de iure civili ut .l. ineman
cipatus de hered. insti. et in auten. de here. que ab
intestato ff. i. Et puto quod non admittitur magis
tamen sed eo non quo suus ut dicta .l. ine
mancipatus ubi et ad solicitudinem suorum dicit glo.
Et invenies prius postumus quod non est verum
si aliquis est in ventre quod dubitatur de
viribus testamenti ut .l. ventre .ff. e. et .l. illud
insti. de contrab. scilicet si nullus esset in ven
tre tunc ut dictis .l. Dicit glo. vel exheredatus
hoc quod exheredato dicitur hodie corrigitur
quia postumus non potest committere causas
ingratitudinis ideo exheredari non potest ut
.l. si quis in suo .ff. legat. de inoffi. testa.
commicto .ff. causas in aut. ut cum de
app. cog. Bartolus doctor excellentissimus
¶ Scientiam autem ad eum qui sciat
instituatur non paris vel omni videntis
h. d. dicit glo. an contra ut instituan-
tur facienti nominis mandantis et man
datarii Sed dic quod solus heres et solus
adiit et ideo eius instituatur scientia vel
ignorantia et in contractibus mandantis sunt
similiter et ideo scientia mandantis inspicitur ne
sit malefactum ubi maneat impunitum dy.
¶ Quero quid in tutore et pupillo Respondeo
inspicitur scientia tutoris ut .l. pupillus ut
.l. pupillus .ff. e. et dixi in .l. i. ff. pot. insti.
ff. e. Bartolus legum doctor
¶ Si certus. Qui est certus pro sen
su non redditur dubius per litem. h. d.
secus si non est certus pro sensu sed per aliorum
opinionem ut .l. cum filii .ff. e. t.
Heredi portio deficientis accre
scit etiam ignoranti etiam non de
ferenti. h. d. Ratio huius .l. est quia accresci
tio que fit per ius accrescendi fit a lege
ut .l. si quis heres .ff. e. ideo non requiritur
scientia ut hic Bartolus
Heres ignorantia mortis vel ex
istentia conditionis et dubietas
an testator fuerit sui iuris impe
dit aditionem nisi in certum parte dubitatio
nis testamenti valituri esset. h. d. ideo
primum dictum est clarum ¶ Venio ad secundum et
op. .ff. e. .l. sed si de sua .ff. si. hic et ubi glo.
multum insistit in solutione huius contrarii quidam
dicunt quod hic putabat se puram institutionem
quod est contra tex. qui dicit quod ignorabat
hoc dic ergo quod hic quod hic ignorabat
verum pure esset institutus vel sub conditione
et sic dubitabat ibi vero putabat se in
stitutum pure et erat institutus sub condi
tione que purificata erat vel putabat
se institutum sub conditione et purificatam
sciebat et erat institutus pure unde ne
mo cum opinione concurrit hic vero
erat in dubio ¶ Venio ad tertium .v. ideo
patet ex tex. quia dubitabat de viribus
testamenti ¶ Op. de .l. i. .ff. quemadmodum se. glo. a
liud in accrescendo alicui vero quam hic dicitur

Ita dicit glo. quasi dicat hereditatis acquisitio consistit in solo animo et animo insinuatur potius quam veritate, acquisitio aliorum iurium sit solo animo. Idem dixi nobis in l. si quis expressis ff. i. s. c. Vide hanc glo. et tu eam. ¶ Ex glo. C. de edic. divi adri. toll. l. ij. salve ut ibi. Bartolus

Quod si dubitetur. Nota ex hac l. ubi ius adeundi et ius adeundi est aliquid separatum ab ipsa aditione, dixi in l. ij. post. ff. c. ¶ Eo presenti textu determina quem textum in actis lis est contestata nec dicitur per confessionem vel negationem an valeat, spec. ti. de litis contestatione vers. dicto quod non nec obstat l. Sciendum ff. de v. ob. quia in solo sit uniformiter litis contestatio, potest fieri differenter scilicet per negationem vel confessionem. Ergo ex hoc ubi lis contestata est non possum aliquid presumere. Ego dico quod presumitur tenet licet dubium an per confessionem vel negationem lis contestata sit, quia sufficit quomodocumque fiat et valet presumitur arg. huius l. Sed si queratur an debeamus interpretari an sit sic facta per negationem vel confessionem, dico quod neutrum illorum modorum, sed stamus in dubio quod sufficit ad valere presumitur dixi in l. Sciendum ff. de v. ob. ¶ Item nota quod ad aliud citatio debet fieri ad domum habitationis ut l. i. ff. i. de libe. age. quam autem in c. cum ex. de cler. in clem. tenet quod si quis duas domos habet et in una habitat in hyeme et in alia in estate sed in utraque potest fieri citatio. Quid ergo si in causa retulit fiat citatio in domo propria habitationis nec expressum de qua. Puto relationem valere, quia in quacumque sit ius citandi, arg. huius l. Bartolus

Sed si de sua. Error in conditione persone adeuntis aditionem non impedit, quia per hoc de causa acquisitionis non dubitatur h. d. ¶ Ex quo patet primum casum supra iure et sic de sua conditione quis non dubitat secundum glo. hic nullis rationibus movebatur ac credendum contrarium, video glo. et nota eam. Ex p. ff. e. l. is qui putat et l. se. secundum glo. et nota bene. Tu dic hic dubitat utrum esset filiusfamilias vel alterius quam illius de cuius hereditate agitur, ibi an esset filius eius de cuius hereditate agitur et sic dubitatur an esset suus vel voluntarius ut ibi dixi. Fallit hec l. si aliquis est index et ignoravit an sit index an valeat acta per eum dixi in l. multum ff. de condi. et de. Dictum in l. quero ff. de eo qui pro tutore. Bartolus legum doctor.

¶ **Sed et si cum esset.** Institutus pure qui putat se institutum sub conditione nisi ea purificata non impeditur adire h. d. ¶ Ex declaratione huius quero quare Saturninus hoc admittitur in casu secundo quam in primo. Glo. aliquantulum se involuit. Dic quod quando conditio est preteritum ad hoc ut quis possit adire requiruntur duo, scilicet una de tempore quo impletur ut l. ij. de condi. et de. Alia de tempore quo hereditas defertur aditur ut sciat eam impletam. Quando est conditio casualis sufficit viventi scientia ut quis sciat eam impletam licet ignoravit tempus implementi ut l. ij. Pallatii et l. multum e. ti. ¶ Hic dicitur Saturninus ¶ Ex ff. e. l. heres institutus glo. solvit et bene dicit ut in contrario dixi

Si quis heres. Et qui adiit partem alia sibi delata accrescit invito h. d. ¶ Ex ad prin. de l. si solvit in prin. ff. e. secundum glo. ¶ Querit glo. et hanc quod non utrum ille possit repudiare iure substitutionis et hic iure accrescendi, quidam dicunt quod potest, glo. determinat firmiter illum textum qui dicit quod ex causa substitutionis accrescat eo invito. Contrarium hic. l. non. in l. cesset ff. de impu. et alia subst. ¶ Item contra glo. facit l. nec ius ff. i. et quod ibi no. Et et quod ibi no. l. i. eiusdem ff. titulus ff. ad trebel. dy. i. mei ad istas duas quia ibi erant duo iura scilicet invicem vel comparentur, scilicet ex testamento et ex intestato ut l. nec ius ff. i. secundum e. vel iure directo et iure fideicommissi ut dicto ff. titulus. Sed hec due cause comparentur invicem. Ita dicit dy. elo. dicebat aliter quod in l. i. recusare ff. titulus erant due cause et quelibet ex dispositione defuncti unde potest eligi et hic una est ex dispositione defuncti scilicet ius substitutionis alia ex dispositione legis scilicet ius accrescendi ideo non licet disponere de functi repudiare nec amplectatur dispositione legis. ¶ Sed contra hec facit dicta l. nec ius ff. i. secundum ibi est una dispositio defuncti scilicet ex testamento alia dispositione legis scilicet ab intestato sed ibi in contrarium ex uno iure hic vero ex parte ex dispositione legis, quod non admittitur et inter hic glo. Verius est istam autem incipit quis ab aditione partis et alia habet iure substitutionis in iure et hic est casus hic et glo. Sed cum quis aliquid adeat per unam partem repudiare et aliam adire et tunc parte repudiatam habebit iure accrescendi hoc probatur in l. si ex parte in prin. per te ita loquitur glo. in con. l. cesset et l. nec ius ff. i. ¶ Ad finem i. tantum vero et per intellectum ipsius prosequere ut in glo. Bartolus

¶ **Si ex duobus.** Acquisitio partis non queritur alio eo iure quo defecit nec debet acquiri per aliam institutionem aditio interveniat hoc dicit.

Si ex sua. Ex ff. e. l. si ego secundum iura acquiritur pro iure institutionis sed iure accrescendi sit ita dicit glo. et bene facit l. si quis mihi pure i.

dele. iij. r. dicentibus l. viduus in l. i. et
ij. ff. e. an enim porcio que nichil acqui-
rere per alium non possit acquiri invi-
to voluntate ideo non acquireretur. Bar.

Heres. Contra de hered. de militari
propterea dicit glo. intellige de
herede universali qui totum alius non suc-
cedit in omni sed in universitate. Contra de
his que ad heredem non transeunt ut usu-
fructus et similia sed intellige in his
que sunt transmissibilia ad heredem. Contra
de his transeunt certa via legatarium
ut legatum sed expone in his que non
transeunt ad alium ex dispositione officii.

Si duo. Qui vult unam partem re-
pellere sibi aliam accrescere. h. d.
Contra de l. cum hereditate per se ibi al-
ter non abstinuerat vel si abstinue-
rat alter ignorabat. Contra in d. par-
tis error iuris excusat ut l. i. regula
de iure et facti igno. sed glo. nobilis.
hoc dampnum habuit originem a iure
vel fingitur facte inde glo. et non ipse
bene ibi vel dicit secundo ratio est quia quando
credit ad lucrandum tunc omnia debent diligenter
inquiri diligenter inquirere ut l. qui
in alterius. ff. de regulis iuris. Et non quod
hic dicit fingitur et sic est fictio quod
est idem quod presumptio iuris et de iure ut
l. fi. in prin. ff. quod met. ca. et sic non
admittitur probacio in contrarium ut tenet se-
quens glo. quia inde et non quod sit fictio
patet ex textu qui dicit videtur quod verbum
fictionem significat ut dixi in l. si his
qui pro emptore ff. de usu. Bar.

Quamdiu. Contra de l. si quis
ita ff. de hered. insti. sed ibi fallit
Contra ff. e. l. fi. solvit glo. ibi non poterat
erat adire ex testamento quia condicio de-
fecerat. Contra quod quamdiu potest dari con-
tra tab. non datur sed tab. sed ut in glo.
dicitur quod bonorum possessio contra tab. datur
filio emancipato de iure pretorio eo
casu quo si esset suus diceret nullum sicut
si esset preteritus ut l. i. in prin. ff. de con-
tra tab. quando ergo fuit ius dicendi
nullum de iure civili illud fuit bonorum
possessio contra tab. respectu iuris pretorii non
dubitatur de iuribus testamenti ideo interim
possit adiri hereditas sed donec potest
dici testamentum nullum non potest adiri hereditas
ut l. et cum quidam ff. quod dicit sed
e. ita donec potest peti contra tab. non datur
sed tab. quia respectu iuris pretorii du-
bitatur de iuribus ideo interim pos-
set adiri hereditas de iure civili licet
glo. hic dicit forte cum indubitatum sit
est et l. illud et l. cum duobus de con-
tra tab. et l. is qui in potestate ff. de leg.
prestan. Bartolus legum doctor.

Quesitum. Cum repudiat heredita-
tem primam potest adire pupill-
arem hereditatem si habet coheredem al. secun-
dam dicit. Quero quod est illud editum
in quo incidit glo. reperitur duobus modis
primam impubes. Sunt qui sustinet certe illud
videtur contineri lex que dicit quod non
potest heres pupillaris dicendum est ergo
quod editum dicebat quod si quis repudiat
primam pupillarem habere non possit.
Quero cum dicit marcelli dicit ut in glo.
et dixi ponderose casum glo. remittitur ad
nos in l. quidam eulogio ff. e. dicam
in l. fi. ff. e. ti. Bartolus le. doc.

Filius. Ex contra sui heredis confir-
mat tabulas pupillares ad quod filii
abstinentis h. d. hanc l. non. Contra ff. l. xx.
§. quidam hic dicit hic habebat coheredem
qui adivit quod est cumulare vel dic quod hoc
est speciale in filio abstinente dicit glo.
hec est vera videamus cum glo. est
bona ratio est quod ex contra sui heredis apparet
confirmationem tabularum pupillarium ad co-
modum abstinentis hic est textus hic probo
de iure civili filius est suus et necessarius
de iure pretorio fuit introductum in fa-
vorem filii ut si vellet posset absti-
nere ne creditoribus premiatur tenetur
ut ff. e. l. necessariis et insti. de here. qua
et dif. §. sui. Cum ergo ius pretorium sit
introductum in favorem filii, meo tamen
quo nocet filio illud ius pretorium vel
expirat ut l. quod favore C. de legi. in-
to ad sui filii abstinentis commodum contra
ca sui heredis expirat ut confirmat ta-
bulas pupillares ut hic. hoc dicit textus
in l. si filius qui patri ff. de vul. et pup.
sibi intellige idem esset ius ad commo-
dum filii cum frater est substitutus ut infra
l. proxima. Bartholus l. doctor.

Iulianus. Ex contra sui heredis
confirmat tabulas pupillares ad
commodum sui cui frater est substitutus h. d. primo
ponitur dictum Iuliani quod continet regulam
et exceptionem. Secundo reprehensio marcelli circa
exceptionem. Tertio consilium marcelli, si opinio
Iuliani esset vera, quarto addit declarationem
reprehensionis. Secunda ibi quod sim. tertia ibi alioqui
quarta ibi sed quid in fratre. Contra si pu-
pillus abstinuit et sic non adiit heredi-
tatis ex testamento patris non valet pupilla-
ris ut l. ij. §. adeo de vul. et pup. et l.
quesitum infra ff. e. quidam dicunt quod ha-
buit alium coheredem qui adivit quod est
cumulare, alii dicunt quod hic filius primo ad-
ivit et postea restitutionem fuit abstentus non
hanc sed quod ex contra sui heredis remanet
post restitutionem in integrum, confirmat tabulas
pupillares, eadem ratione et tutelas similiter
in legatis ut l. ij. §. fi. cum l. se. de con-
fir. Sed huic concordat l. si filius qui

patris ·ff· de vul· et pup· hec vna lectura
licet sit vera in se· tamen diminutionem con-
tinet / alij dicunt quod hic se abstinuit ab in
ino ff· explicita sua hereditatis operatur confirma-
tionem tabularum pupillarium / Ista est vera
per rationem / Ista est vera quam dixi ·ff· l· proxima
est enim ad quemadmodum filij tunc sunt est substi-
tutio / ut hic se abstineat / valeant ta-
bule pupillares / ut hic in textu· et beneficium
abstinendi quantum ad hoc nil operatur le-
gata / tamen et alia que debentur ex ueteris
et ad quemadmodum filij non confirmarentur ut
ff· l· insti· ut in pos· le· fuit / in libertate
ut l· cum quasi· ff· sed et si quis ·q· de here·
h· [illegible] Op· Ex gl· ·j· ad trebel· l· apud
Jul· ·ff· idem Jul· soluit dicit alibi ibi pu-
pillus habebat coheredem ex noui / quia
explicita sua hereditatis non confirmat tabu-
las pupillares hic nullum coheredem habebat
ad idem facit ·l· pri· ·q· de · pupill· acced· Op·
et mit sine glo· magna de l· si filius ·ff· de
vul· et pu· ubi est si non tenentur creditoribus
prius hic dantur duo se· tamen ad idem te-
dunt / quia intas est quod heres sunt et intus sunt
et tamen eam repudiare potest beneficio edicti
pretoris concedentis beneficium abstinendi ut dicit
·l· si filius // vltimo dicunt quidam quod hic traus
quod tanta vulgaris contenta in expressa pupillari
substitutur abbona impubis / hic enim pupillus
se abstinuit et sic habet locum vulgaris / et sic
trahitur ad bona impuberis ut hic contra
dixi in l· ·ij· ·ff· si quis ita ·ff· de vul· et pu-
quia fateor quod ex vulgari succedit defunc-
to / sed ex pupillari succedit pupillo
ut ibi dixi· Bartolus· l· doctor·

Si in societate · Si preue-
nerat inchoans in vita patris ut se immis-
cere secus si noua inchoauit· h· d·
Op· quod debeat dici tertium quia inchoatio
ista habet ex voluntate patris ut hic et
l· heres socij ·ff· pro socio· Sed facit ex necessi-
tate procedens actus sed non videtur adire
ut l· iij· ·ff· sed et de mi· sed si noua inchoet
facit voluntarie sed vi· adire / Unde vult
elligo quod hic fuit contracta societas viuo
patre cum quo continebant ex quelibet illa
re prima posita in societate / vnde si filius
post mortem patris perficit cepta administrat
res patris / videtur adire / Intellige quod
si illa que fecerat non erant ita que exa qui
derelinqui possent / aliter non videtur ad
ire per rationem quam ·ff· dixi probatur in l· quia
post pubertatem de tu· et cu· da· ab hijs
et l· curatorem de admi· tu· sed quando de nouo
aliquid querit bona patris non attingit
ne non vide se immiscere ita loquitur hic sed si po-
nitur quod in societate inchoanda seu continuanda
ponit erant certe res patris / tunc siue
noua siue vetera filius facit circa illas
res videtur se immiscere quia bona patris administrat

Si seruus · Qui manumittitur seruus

pro eum non se immiscet secus si fuit castren-
peculij ·h· d· cum ·ff· se // Op· de isto ·ff· ad
tre· ·ff· Ex· glo· duobus modis dicitur in eo / et
dicit ratio est quia manumisit seruum proprium
non peculij ita dicit dy· et bene

Heres pro parte heredi dicitur non potest
queri aliquid quod sit hereditatis hereditatis
et habet l· declara ut in glo· que ponit
rationem huius l· dicta plene in l· i· ·ff· recte
de acquirenda poss· Bar· l· doc·

Quesitus · Gesta pro pupillo bona
fide habentur rata eo pro restitutionem
abstento ·h· d· Nota quod facta a prelato qui
postea est remotus valent sed quid de facto
a prelato qui postea priuatus est non excep-
tionis glo· tangit in l· iiij· ·ff· in quibus
cau· in inte· resti· non est ne et glo
in l· ius intrandum quod ex quo uiae ·ff·
de iure· iura· et ple· per summo· ex· de elect·
c· nichil· Bartolus · legum doctor·

Adiacio · aditio hereditatis dicitur non est
opera ideo requiritur iussus domini
·h· d· glo· diuidit dicens / primo ponit dictum
quod probat tribus rationibus / ut sunt dy· primo
ponitur regula secundo tres illationes ex ista
tertio remouet eandem obiectionem que posset
fieri in contrarium sed et ideo tria ubi et quidam
dicit text fin in l· quod opera dicitur officium diur-
num ut l· i· de ope· li· Sed aditio hereditatis
animo solo actu consistit dy· Op· de l· de
tali ·ff· se· ma· dicit dy· aut fuit testa-
turus contemplatione uxoris / et tunc potest in uxorem
aut contemplatione viri et tunc in virum ex-
tendi ut l· generalis· aut dubitatur et presumitur
quod contemplatione ipsius sui et sic tunc potest in
uxorem ut hic Bar· le· do·

Quum falsus quod falsi non impedit
aditionem eius qui factus suo est certus
de iuribus testamenti ·h· d· Nota quod quis
debet esse certus de facto suo / ad hoc op·
de· l· sed et si me pro· in prin· ·ff· de
condi· inde· ·ff· ibi certat de dampno
vitando vbi presumitur ignorantia hic vero
de lucro adipiscendo quod non· in l· si duo ·ff· e·
facit quod non in l· cum in debito ·ff· r· ·ff· de
probat· Op· ·ff· de condi· dem· ader· l· tal·
·l· Sed glo· et non valde quod ibi a iure adm
erat cum quod falsi fuit mortuus Nota diligen-
ter pro eo quod dixi in l· i· posse ·ff· e· et du-
bietas superueniens post aditionem et viciat
aditionem antiquam siet viciaret eam / ut
dic quod ibi in peticione hic in possessorio
hec vera quo ad illam l· Quid quod si alio
modo de iuribus testamenti dubitetur glo· dicit
idem quod intelligeas quod sit certus pro sua parte
non pro opinione dixi in l· cum quidam ·ff· si· et
l· nec ius i· e· c· Vlpianus scribit quod hoc
tamen decedere intra tempus constitutum dicitur

nec aditam inducunt in l. venit. § e.

Qui servum iussus vel non iure furore superveniente h. d. Nota quod sicut morte finitur mandatum ita furore superveniente. Contra glo. de l. ij. § voluntate ff. sol. ma. et de l. pre furioso, et re non adiit. Nam in § voluntate si sane mentis esset non posset adire in l. pre furioso non sufficit voluntatem tacitam sed requiritur expressus dissensus, ut de divor. per totum furiosi autem non dissentit quia voluntatem non habet. Ergo potius concordat cum isto. Dy. solvit aliter quod ibi loquitur in retinendo hereditatem. In acquirendo de novo procedit solutio ista.

Si quis alicui furore superveniens non revocat ea que sunt perfecta vigore mandati sed impedit perficienda h. d. Contra de l. pupillo § e. Solutio hic mandavit vel filio vel servo ibi autem petivit vel hic in bonorum possessione ibi in additione hereditatis que est bona. Contra ff. de cond. inde. l. indebitum. Solutio glo. ibi mandatum non finit vel nominatim tacite vel expresse accedit. Dy. nec revocari poterat quia mandatum fuit obligatorium pro alio ut l. si quis prohibuit ff. de public.

Quid pro quo est dicendum hic ratio ista pertinet bonorum possessionis dic ut in glo.

Pupillus. Tutor qui non gerit sed gerere potest potest auctorizare h. d. secundum Bartolum de Saxoferrato.

Si per epistulam. Morte tutoris vel non revocatur mandatum factum ab eo h. d. Nota quod hoc primo quod tutor potest iubere per epistolam. Secundo quod hic iussus revocatur morte tutoris. Contra ad primum quod tutor debeat esse presens in ipso negotio ut l. obligari § tutor de auc. tu. Solutio ibi quando requiritur auctoritas hic quando iussus. Dy. ut l. si quis in bona § iussum ff. e. Contra quod tutor non potest iubere ut ff. e. l. potuit. Solutio glo. non quod licet l. loquitur in infante alias requireretur ipsius voluntas hec l. non facit quod commissum fuit a pilato extinguitur morte eius de quo inspice de arbi. § finitur. Sed quid si pilatus mandat pro simul in l. non distinguimus § si duo de arbi. facit etiam quod mandatum factum pro pilatum extinguitur morte pilati de quo est hec. Contra de prescrib. § c. fi. in clem. et ibi glo. tangit q. de arbit. Contra hoc facit l. si quis mandaverit § si impubes ff. de inst. Solutio ibi loquitur in mandato institoris quod non revocatur morte ut dicitur ibi generaliter. Preterea vera quando pilatus solus iubet vel mandat. Sed quid si pilatus cum capitulo facit presentem vel tutor cum pupillo ut l. neque ff. de preu. et videtur idem quod solus pilatus possit revocare et quod eius morte finiatur quia cum requiratur voluntas utriusque statim cum alterius voluntas desit est mandatum est nullum et hoc videtur teneri Inno. extra de test. c. ad hoc circa prin. quod olim erat contrarium et hodie capitulum Pisanum de test. li. vi. et percipiatur si inter eos mandaverit. Sed quid si pupillus facit parentem cum tutore auctore vel capitulum cum auctoritate abbatis et si abbas ipse non facit dubitabile est Bar. l. de.

Eiusque. Si dubitatur de viribus testamenti non potest adiri hereditas h. d. Contra glo. quod si apparent duo testamenta confecta eodem die nec apparet quod prius et quod posterius. Glo. remittit ad l. si. ff. de edit. Contra adiri potest dic ut l. i. § i. de bo. pos. secundum tabulas ubi glo. hoc etiam ponit.

Filius. Iste § legitur duobus modis primo ut sit § per se ut non sit § secundum primum h. d. Etiam in mandans habet locum argumentum a contrario sensu h. dic. Secundum aliam lecturam dicit non valet aditio si non est certum forte nullum h. d. Nota diligenter quando committitur alicui quod aliquid debet explorare quod explorationis est quam ab his qui hoc scire debent alias est presumptive pro hoc l. magis puto § non possunt ff. de re. cons. et l. qui ex causa in pos. l. hoc autem § i. de re. ob. l. hoc iure et l. aut pretor § fi. ff. ex quibus cau. ma. et sic non est nova quod ad hoc ut est explorationis dicatur quis habere tantam certitudinem quanta requiritur in rebus quas deberet de iure probare ut l. cum quidam § ... ff. e. et quod dixi in l. ii. pos. ff. e. hoc l. ... c. i. de off. dele. in cle. et quod ibi non per glo. ubi dicitur quod si papa mandat alicui conferre beneficium si reperiat ydoneum valet collatio etiam non facta inquisitione de ydoneitate. Sed tunc illa verba non faciunt mandatum conditionale quia tunc tantum nisi reperiatur ydoneus sed in hereditatis aditione non est ita quod explorat.

Si quis hereditatis aditio non recipit conditionem h. d. facit l. actus legitimi de re. iu. Ratio quia consistit in voluntate que voluntas firma non est si conditio apponitur Bartolus.

Quin heres. Si pater est furiosus filius potest adire et sibi querere sine iussu h. d. et est singularis casus. Contra ff. e. l. si quis in bona. Solutio fallit propter patris furorem. Contra quod filius non possit manumittere quia patri acquiret vel placet § e. Solvunt quidam quod hic manumittit et curator quod glo. reprehendit per l. fin. § i. de manumiss. vin. alii dicunt quod hic manumittit ex publica utilitate cum favorabilis est hec non convenit liciam que dicit quod hereditatem perinde ac si pater familias adiret est quod hic est casus specialis in quo filius

non acquirit patri. arg. ad idem l. Imperator. § ad treb. ¶ Op. ad hoc de l. quamuis § fi. C. e. Sol. ibi filius adiuit iussu curatoris patris non acquiritur patri h. sensus

Qui ex parte. Non expectatiuum eius euentum uel expectans. h. d. ¶ Op. s. l. proxima. Sol. ut ibi ¶ Glo. signat quandam glosam que non soluit tollere so. sed ea dic glo. l. penultima ad has duas questiones ut non in dicta l. Iulianus dy. dicit glo. l. Iulianus. Et ibi expectatio potest impedire cum is moriens et non expectatio aliquid operatur. hic non dic glo. l. si Titius ibi expectatio affert debitori quendam dilationem hic expectare uel operari. Nec obstant l. aliquid. C. ad velle. quia ibi respexerat tam obligaciones sola ut l. si uult § senat. C. c. fin. dy.

Qui ex duabus. Etiam heredi his quis pro parte acquiritur portio in qua decessit euentum. h. d. Contra primo stant pertinuit ad ipsum adeundum ut s. l. prox. infi. hoc esse forte quis. sed dicit quod ut loquitur Azo quod hic loquitur generaliter hanc substitutam et inde glo. hoc non uerum quia instituto decedente ante aditionem euentum ad heredem eius de illa portione nichil pertinebat etiam condicione extante ut l. fi. C. quando dies leg. et pupil. et l. illi ho. § si ita. Soluitur s. de her. inst. nisi dicat substitutum repudiasse uel expectasse dictum fuisse per testam. quod non adiuit est nisi conditionis defeciuit ipsi idem Io. et Azo. Superest alia uidere quod hic non habet quintum hoc non nisi bona quia dummodo illius partis delate sub condicione statim esset sui aditus. Alia dum dicit non transiret ad heredem proprio herede moriens non extincta condicione ut dicta l. liber homo § si ita [illegible] Reg. subaudit hic maxime et hoc est bona lex uel clarius adicitur sed statim hoc totum iure accrescendi illam partem ex iure condicione habeat iure institutionis. Et si dicas quod institutio condicionalis transit ad heredem Rec. speciale est hic in instituto parte quadam non habet substitutum uel quintum transit cum ad heredem sicut nisi accrescendi iure teneret sequens glo. quod tene mentem fac quod dicat [illegible] primo

Qui semel. Porro defuncti acquiritur heredi in iure. h. d. ¶ Op. de l. cum hereditate [illegible] intellige nisi dimittere relin

Heres hereditatis adire rem hereditariam ad tempus mortis. h. d. Et ut [illegible] sit similitudinem an sine [illegible] glo. dic. sine [illegible] et bona et sine hoc si statim loquitur de domino alterius rei non haberet locum in herede qui sunt dubio facte hereditatis [illegible] est tex. cum glo. in l. iii. § hec uerba. ff. de neg. g. ¶ Quo [illegible] hoc facere semper habet locum glo. dicit quod non dicat [illegible]

fere C. de re. iud. et allegat hic aliquos tantum dic quidam sunt casus in quibus repertum [illegible] et nec ista facte non attenditur ut dicta l. iii. § hec uerba sic loquitur l. hereditarie C. de furt. et cum similis detinui ex persona heredis. Cum ea furtum sic committitur rei aliene requiritur quod res sit aliena in [illegible] quod non est in hereditate iacente § [illegible] Cuiusque licet ista facte sufficeret in non potest habere locum uel ut hec lex habeat locum requiruntur duo extrema hinc assistens in quibus facere instantia ut l. Stichum et l. denique. ff. ex qui ca. ma. et l. hinc scriptura ad l. aquil. et l. quod denotat. et l. cum qui § fi. i. de v. obl. Item hic sunt quedam que extinguuntur tempore mortis defuncti et non cum non replantur tempore aditionis hereditatis non pertinet ad heredem transire quia illud extremum deficit ut no. in l. heres in C. e. quod non erat tempore mortis nec poterit inchoare iacente hereditate ut acquisitio usufructus ut l. usufructu de stip. seruil. usucapio ut l. cepit de usucap. et in istis similibus hec facere non habet locum et ad ista requiritur ostendit causas ponit in glo.

Quum hereditate propter unum abstinente tamen potest alius qui adiuit a toto recedere nisi creditoribus propter abstinentes cum uoluerit molestare quidem in herede eius. h. d. cum l. se. et e ualde singularis lex. dicit tex. portionem tamen illam adiuit non potest a toto recedere quia tamen ut sequitur in tex. dicit tex. debet dic utrumque tamen accrescit non quidem ultra uires illius portionis dic tex. eius. si pro accrescit dic tex. debetur heres quod in totum non tamen tenetur ultra uires illius portionis pro illa portione. No. quod possim pro alio quod non possum pro me ¶ Op. et glo. et soluit dicit glo. l. qui insinuare sed hoc arrider hic propter in opinionem assistit que ibi ostendit dicit glo. l. post [illegible] l. ampliorem et concordat quod intellige ut ibi dicit glo. l. si heres § l. concordat nisi est speciale in milite et de hoc dic per dy. ex. de re. iud. et quod alicui non licet li. vi. ubi de hoc per eum. Veniendo ad istam partem et prima [illegible] in dubio intellectum tex. glo. legit duobus modis sed lex tenent doc. per l. si inde i. e. que lex placet in effectum per l. cum post. ad trebell. et per l. si certa § l. C. de [illegible] quia ista expositio facit magnam violentiam litere non expone ut dixi legendo literam et reddit in eundem effectum ¶ Op. quod non potest pro parte decedere testatum pro parte intestatum ut l. ius nostrum i. de reg. iur. So. ut dixi legendo literam. Op. de l. qui ex duobus infra C. e. Soluitur quod aliud in exitu reprodiuturae aliud in ista in inigerit hic et ibi Io. dic in repetio

ut hic in prima glo. et in glo. magna que
tenet glo. C. e. l. quia et ex lege usque quia
pro beneficium abstinendi habet suus idem quod eman-
cipatis ut l. nam et emancipatis
s. de le. i. et l. pro herede. ff. pap. §. e.
Op. §. e. l. si duo §. ibi unus primo repud-
iaverat alius postea adiuit hic primo adiuit
et postea repudiavit et sic in opinione
cuius postea evenit. Op. quod hec clausula est
attribuitur ut l. si mater. s. e. Sol. ibi fuit
abstentus per restitutionem in integrum cum iam
adierat, hic non unquam adiuit. Op. ad
hanc §. de l. ampliori ad treb. Sol. ibi
in fideicommissariis qui sentit gravamen ex
aditione heredis, sed ex eius abstensione gravamen
non sentit in hac, ut vel totum retineat, vel
a toto recedat. Sola prodens loquitur in eo
herede qui sibi abstinuit per restitutionem
non debet vero alia coheredi quia sine
portione dicitur contentus, et sic restituendus
est aut primo quis adiuit certam dominum
servata est repudiante altero ut repudiantis
portio accrescat adeunti: primo tamen aut repud-
iantis servata est, ipso iure aut beneficio
pretoris unum restituentis. Si ipso iure loquitur
hec l. Si beneficio pretoris unum aut aut
loquitur in coherede aut in fideicommissario, hoc
tamen qui repudiantis portionis aut sciebat
ille qui postea adiuit et loquitur l. si duo
§. e. aut hoc ignorabat et habet locum
hec l. eadem ratione. Quo primo quo iure
deferatur hec conditionalis adeo pro
conditione ex l. ultima. C. et hic indicitur
aliquid favore alterius pro divinat attem
et exceptionem ut l. statuliber de admini-
stratione do. possemus etiam dicere quod hec excipe-
diatur officio iudicis ut l. si ita § fi.
ff. fine ibi dicit quod sint compellendum ut. etc.
Si certe alius cuius eius est ab illo, tamen
in placet plus quod oritur conditio quod habet
l. et est exceptio ut statim dicam. Circa
eum debet ista conditio de herede in animo
non est hec l. ut fideicommissa § fi.
dicit. s. de le. iii. agere hic cum creditores
et eos faciet cautio ut debeat ipse pro ipso
a toto recedendi propter portionem evenientem
tamen tunc si creditores impedire volunt
pro dicto se contentus est eius portione
et pro residuo non tenetur ultra vires ipsius
portionis vel et si volunt deferant illi
illi clausulam recedendi a toto vel defendendi
pro toto, nisi cum pro creditores deferetur
clausula, non potest heres hoc facere ut hic et l.
ibi quia non potest hic exonerari si defe-
ratur adiuvo pro esse et intelligi quod hec
clausula deferatur ipso iure nisi creditores
dicunt se nolle esse contentos eius portione
et tunc erit ista petitio quod hic exoneret
habitis quod creditores cum actorum et ipse heres
expectet quod portionem accrescentem ultra
toto recedere. Creditores replicabunt quod cont-
entum quod habeant pro parte sua pro alia non
teneatur ultra vires hereditarias, sed non congrue
non permittitur hoc heredi nisi pro creditores et
si ubi nulli essent creditores illa electio
non concederetur heredi. Si cum creditores sint
et volunt molestare non datur
sibi clausula multo minus ubi nulli creditores
sunt quia nec volunt nec possunt molestare.
Ex hoc dixi in l. § de suo filii ad
unum hereditatem in parte pro patre sibi quaesitam
et sic pro parte illa acquisivit usufructum patri
suo de certis remanente filio ex iure suo
alia parte deficit, nunc filius volebat
totum repudiare ut sic non haberet cum ex
persona iure sed potest hic ex persona sua et
per hoc excluderet eum nomine ab usufructu
etc. non potest nam ille cuius non est creditor
hereditarius non cum debebat a iure Sta-
lia sua et tamen nullus sit creditor here-
ditarius heredi non deferatur hec clausula ut hic.
Quo an hec l. hodie locum habeat si hic
inventarium non fecit, puto quod sic nam propter
omissionem inventarii non gravatur nisi in hoc
quod tenetur in solidum et quod non possit uti beneficio
falcidie quod aut per dictum beneficium habeat l. respondit
expresse ut in aut. de he. et fal. §. si non
non fecit etc. Quo quid si non sint cre-
ditores sed legatarii, videtur quod habeat locum hec
l. quia quo ad ipsum heredem legatarii sint
creditores ut l. creditores. ff. de ver. sig. et
ind. pos. mihi contra quod enim hec propter legata-
tarius quibus non tenebatur ultra vires he-
reditarias ut l. i. §. plus. ff. ad treb. et C.
de leg. l. si unquam cum legatarii non formidant
aliquid omnibus ista l. non procedit hodie for-
te cum tenetur in solidum et ultra vires here-
ditarias, posset dici hanc l. locum habere nisi
dicimus quod in solidum teneatur propter delictum
suum quia inventarium non fecit. Sed videtur quod
hoc delictum non respexit portionem alterius
quod non debet admittere beneficium huius l. quod est pro
illa ut l. recepta. q. de his que ut indig.
Quo quid si non sint creditores nec lega-
tarii sed sint in hereditate alie complures
que requirunt forte laborem animi et expen-
sam quod propter hoc non deferatur ei hec clausula
solum cum propter creditores defertur ut hic patet
et nota in l. cum hereditate quod omnibus habeat quod
coheredem cum suus heres dicit ut ibi sine
suo sine expensis. Nec obstat l. ad treb.
l. apud Iul. §. ultimo quia verum est quod si
desunt esse heres suus quantum ad ea que
pendent ex testamento sed illud posse abstinere
vel non non pendet ex testamento ad hoc l. pro
herede. ff. pap. §. e. et l. ii. C. e. facit
l. ex parte. s. e. et dixi in l. si filius
§. de vulgari et pupillari. Bartolus. l.

Necessarius. Sunt hi a patre
vel filiam abstinendi si sit solempniter
non i[n]stitutus / si solempniter institutus sive
heres / nisi ve[r]o maneat ut in eod. / aliter non
heres nullo modo se abstinere pot hoc dic-
Queritur an sit fundata intentio creditorum
contra filium nisi filius probat se abstinuisse
q[uod] sic glo. contra hic et in l. i. C. si ut se ab
here. absti. et ibi modum vacillat videtur
ista / quia utraque opinio pot sustineri / nam
filius de iure civili est heres nomine et
effectu ut hic et in § sui / insti. de here. qua
et diff. et ff. n. l. i. § qui sunt in potestate
et ff. de condi. et de l. condicionum et l. iii. §
de condi. fun. et C. de cur. fur. l. fi. § i. et
C. e. l. merx. ii. resp. et ita creditoribus te-
netur ab initio omni tempore. filius nisi velit
se abstinere ut hic dicit tex. et in [deleted]
dic. §. sui oz cum ergo filii voluntas decla-
ratur ut l. si iam legatum § illi si volet
ff. de le. i. et hoc non procedit opinio contraria
Sed pone quod creditor egit contra filium
filius in nulla parte iudicii fecit aliquem
actum per quem videatur se immiscuisse
et fuit contumax / et sic de eius voluntate nil
appareat potest ne condempnari quasi creditor
intentio sit fundata et videtur quod sic per ea
que data sunt / quia tamen nisi appareat vol
untas contraria / contra est verum sit cum ille qui obli
gatus est iure et obligatur illa renunc
ciari / ne condicione eveniet non pot intelligi
conveniri ut l. pertinax. ff. si cer. pe. ita iste
filius licet sit obligatus iure de iure [illegible]
li quia sperabatur tolli illa obligatio / condi-
cione eveniente sed si noluit se abstinere tamen
conveniri non potest nisi hic hec nove opponi
quia ius inducit hoc quia illud quod est [illegible]
[illegible] inductum non est nove exprimi per hoc
hic est casus in l. i. C. si ut se ab here. absti.
ubi fides instant[illegible] [illegible] adminicula non desiderat
et idem not. in l. et qui . C. e. et facit l. qui
subiectum insti. ff. de condi. insti. et hoc
non vera est opinio. [illegible] hic in glo. / dum
dicit quod interim non est heres quantum ad co-
modum et [illegible] quia non pot ut heres
conveniri / eodem modo procedit sequens opinio [illegible]
ta hic in glo. cum dicit tenet. i. teneri videtur
prima facie quia nec tamen tenet licet non effectualiter ut
dixi / dicto in ista glo. que dicit cum non
est heredem quantum ad incomodum [illegible] et quod dixi
in l. filius et l. iulianus ff. e. et contra tex.
l. si filius qui pa[ter] [illegible] de vul. et pu. [illegible]
quedam est incomodum ex ipsa hereditate [illegible]
cuius quod non pot ab incomodo separari ut
debita et credita hereditaria et nominatim
procedit hec glo. que dicit sunt incomoda ex
ipsam hereditatem ut quod confirmentur tutele
pupillares et tutelis datas et institutio-
nem contra sui heredis et post abstinentes
ut in [illegible] / op. de l. cum quasi § [illegible] et [illegible]

de fideicomiss. li. ff. ubi male in libertate et de hac
contraria sui heredis dixi in l. si filius qui
pater ff. de vul. et pu. Contra de l. cum pater
ff. non solum ff. de moribus So. ut i[n] glo.

Ex parte. Sunt licet habeat co
heredem concurrentem pro sua parte et inter
nisi sub condicione sunt instituti h. d. Nota
id quod dixi in summario istius et in fine et nota
dixi in l. cum hereditate in fi. ff. e. Bar.

Cum pater. Ius accrescendi non
est ad heredem et si est venturum cum pu
pillari substitutione trahitur ab ea ut habeat
locum per aditum hereditatis et trahatur
ad bona impuberis h. d. et est singulare
et non reperitur alibi primo prima [illegible]
[illegible] declarat illud hic locum in here. de here. [illegible]
[illegible] ibi quod sic. Quo ad omnia que vult
dicere tex. et si ipse [illegible] [illegible] hereditatis pri-
me aditio obligat heredem ut cogatur
habere pupillare / si obligationes [illegible]
in heredes [illegible] heredes heredis cogitur habere
pupillare. Op. ff. e. l. quesitum § fi. So.
ibi non adiit primam / op. de l. si filius
qui pa. ff. de vul. et pu. Solut ibi
Venio ad glo. magnam op. ius insti-
tutionis pupillaris non transmittitur ad he-
redes ut l. qui liberis § fi. de vul. et pu.
et l. si plures impu. e. ti. So. dicit
Reg. hic fuit [illegible] nomine substitutio
expressum ibi appellatum glo. non [illegible]
hac tamen hec solutio est falsa et [illegible] tex. in
l. qui habebat ff. de vul. et pu. So. et [illegible]
rum magis cum transmittitur quod vulgariter est
sub nomine appellatio heredes quia sub nomine
[illegible] ut l. cum ita de condi. et de. ut glo.
solvit So. non quod hic non venit per ius
substitutionis / sed per ius accrescendi hec venit
ut statim dicam / [illegible] dicit quod hic loquitur
quod pupillus adiit magistris [illegible] in
[illegible] quod indistincte quod pupillus adiit
ius substitutionis transmittatur ad heredem
quod est contra tex. l. qui habebat ff. de vul.
et pup. et contra [illegible] l. i. § i nominatio C.
de cadu. tol. Tene ergo precedentem So. quod
hic venit per ius accrescendi ut probatur ibi
ibi accrescendi [illegible] [illegible] Sed op. glo.
op. ius accrescendi non habet locum in diversis
hereditatibus sive differentibus ex diversis testamentis
sive ex uno ut l. si sub condicione ff. e. qui-
bus usufructus [illegible] / et l. si duobus ff.
ti. i. et l. ii. C. de testa. mili. et quod ibi no-
So. unum est in iure accrescendi simpliciter
ingressus Sed si est in iure cum pupillari sub
stitutione trahitur ab ea ut porrigatur ad
bona impuberis / hic est casus singularis hic
facit l. si ex duobus impu. glo. ff. e.
et quod ibi dicit in ultima solutione. Item
contra ius accrescendi non habet locum post
aditam hereditatem et [illegible] ut l. i. [illegible]
ff. de usufructu. accres. Sed hic pupillus
adiit hereditatem primam [illegible] non habet locum So.
illud in iure accrescendi simplici / Sed

si est vivat cum substitutione pupillari et hic ab ea ut habeat totum etiam adiectum hereditatem et hoc est singulare hic quod ergo dicitur ius accrescendi transit ad heredem hoc est de iure com. ut l. hec scriptura de condi. et de. et l. si ex pluribus de suis et le. et in § is ita. C. de cadu. tol. Sed quod est hic ad bona impuberis ut quod habeat totum post aditam hereditatem hoc est singulare contra rationem quam habet hic cum substitutione pupillari dicit tamen glo. et bene quod illud est verum cum alii iure substitutionis admitti non potest quia non erat / vel erat exclusus nam si esset ius substitutionis preferetur iuri accrescendi. al. glo. de her. et fil. § si non et de vul. et pup. l. qui habet melius probatur in l. ii. § si duo de bo. pos. secundum tab. ¶ Cont. de l. si ex pluribus in fi. de suis et le. Sed glo. ibi in vulgari hic in pupillari est. li non loquitur in ipsa substitutione ut diximus in iure accrescendi. Alii quod hic fuit sive substitutus ibi contineret / nec hoc placet nam tex. hic dicit quod substitutum obligat adeundo non quod sunt fuit / alii dicunt quod hic erat substitutus qui admittitur pro [illegible] erat institutus sed ibi substitutus non erat institutus. Ista so. non est bona. pro quo tex. l. i. § i. l. si plures ubi heres institutus non admittitur ius pupillaris substitutionis dic ergo quod ibi in iure substitutionis sed in iure accrescendi quod admittitur et sic concordat cum illa ¶ Cont. de l. coheres [illegible] ibi ¶ Queritur an hec l. habeat locum / sive pupillus admittit sive non glo. l. in fi. dicit non curandum de hoc contra no. in l. tenens [illegible] et C. de cadu. tol. l. i. § sin autem sub conditione / et istud verum / si cum pupillus non admittit prius ius accrescendi non esset unitum cum substitutione pupillari tunc divisa respicientis quia ius accrescendi respicit hereditatem paternam / ius substitutionis hereditatem pupillarem ¶ Sed tu intellige quia vel tex. est universalis sive pupillus admittit sive non / cum enim substitutus admittit primam / est obligatus hereditate pupillari sive pupillus admittit sive non et ita loquitur glo. hic prima et bene ergo ista obligatur ad hereditatem [illegible] Similiter video quod substitutio non est iuncta cum iure accrescendi tunc transit ad heredem quia ius accrescendi non exigitur cum persona et hoc est quod tex. dicit hic quamvis eam partem hereditatis et ex hoc quod nos ponimus hic pupillum ad [illegible] quod non potest dici succedi ex vulgari tantum ut expositum. Bar. l. doc.

Filius. Institutus si adiit ab intestato non repudiare ex teste et fuit totum substitutus h. d. ¶ Cont. quod non sit [illegible] quod probatur quod sane fuit sane mentis cum pronunciatur iusta probatur contra ut l. nec codicillos C. de condi. Sed glo. quod probatur eo ipso quod non probatur contrarium ¶ Cont. de l. nec is § hic C. [illegible] et l. in fi. [illegible] pet. Sed hic credebat sibi hereditatem esse delatam / al. servus vel ingenuus ista ita et si dicas immo ignorabat quia putabat se cum decedere [illegible] ut dicitur in tex. So. presumptio est quod scivit [illegible] esse quod filius ut l. [illegible] ubi illud [illegible] quibus dixit [illegible] vere errasset in facto [illegible] cum [illegible] fuisse tamen repudiasse non [illegible] ut in contrariis alii dicunt quod hic erravit in iure quod so. non est vera contra tex. qui dicit tamquam demens fuit unde [illegible] l. in facto errabit non in iure. Sed quid si in iure errabit dicam in l. Clodius [illegible] Bar.

Si minor. Pertinet abstinuerit sive per restitutionem non accrescit coheredi finito h. d. ¶ Cont. C. l. cum hereditate dicitur ut ibi Bartolus doctor.

Autultus qui implet condicionem vi adire nisi [illegible] hoc [illegible] fuit h. d. ¶ Cont. de l. iam dubitari C. de he. insti. So. distingue ut ibi et l. § si parendi de condi. et de. et l. si quis ita [illegible] de condi. et demo. ¶ Cont. quod non valet ista conditio nisi [illegible] si iuravit et l. que sub condicione de condi. insti. So. ut in glo. quod ibi de iuramento futuro hic de preterito Bartolus legum doctor.

¶ **Si servus.** Si dominus sum [illegible] nomine requirentur iussus hoc d. Bartolus

¶ **Si liber.** Filiusfamilias non acquirit voluntatem sua sed voluntate l. vel alterius cum iussu curatoris Bar. le. doc.

Servus. Si unus plurium potest pretium acquirere patri sibi si fuit manumissus h. d. ¶ Cont. quod adeundo pro se videtur adire tamen ab initio ut l. i. [illegible] C. Se. [illegible] consultus [illegible]

Si servus. Si unus plurium potest [illegible] h. d. ¶ Cont. si unus [illegible] non potest institui heres [illegible] ab uno ex dominis ut l. sed et si in conditione § sin cetera C. de her. insti. de donat. § si. Se. sum [illegible] oportet intelligere quod omnes domini [illegible] decesserint ut l. si duo servi de he. insti. ubi omnis hereditas pertinet ad unum hodie autem procedit sine dubio ut l. i. C. de com. ser. manu. Bar. l.

Si servus. Ex [illegible] legatum hereditate locus est iuri accrescendi h. dicit / et est no. l. in legato [illegible] servus in usufructu idem dic ut in glo. et unde cum et inde quod dicitur [illegible] l. [illegible] primum.

Quum servus solus. Si unus plurium potest separatim adire partem separatim que a lege inducitur sed non accrescit.

h. d. p hoc apparet solutio glo. q fecit d.
fi. iiii. duo et b. c. ¶ Quo his instituto i
solidu decessit .s. aut et ait similiter ius
deliberandi ad plures hredes. vet habent
omnes ipsi adire simul an quibz posset se
paratim, etc posset quibz separatim et hic
licet eni unius sola mortuo illud ius
no esset diuisu tamen in psona hredis p. l.
dium de sicut cetera iura hereditaria et po
tuit separatim adire valeret tamen ne alteris
festinantia noceat alii ut hic et l. le
gataria in prin. p. dele. f. aliis rependia
bus positis ul exclusis erit locus iuri
accrescendi ut ff. l. proxima. Bartolus.

Quamdiu. Sequens in gradu
no admittitur nisi primus exclusis
no primus statuitur tempus ad eundum ulterius
q no audiatur. h. d. primas duas oppo.
dic ut in glo. ¶ Ex de l. ait pretor § sed
q pat. b. de iure. s. glo. no q hic insti
tutus pot admitti de iure cedit no expiracio
substitutus secus si de iure ciuili per
tempus vt ibi Jacobus sic tenet contra. ipso
iure siue vir eius ro preteri enim ut l. fi.
c. de repu. hred. ¶ Venio ad ultimam
glo. qui no adit. s. tamen ut repudiat
ut adire ut c. eo. l. fi. § sin aut. et ff.
si quis aut temerarius ff. hoc. l. hodie
tamen ig. p illam sunt azo. et hug. aliud
cum sq ista na et no qbus statuitur tempus
ad instantiam creditorum hic substitutis q
petio tene mentem, hic tenet doc. ibi
et bar. q. quantum qd intimet medio q in
stantiam c decimis et adiscendo melius ut l.
de etate § qui tantum de inst. act. ubi
qui statuitur tempus ad instantiam credit
oris nisi c creditori ut heat p adeunte
ut heat quid querat. Sz qui statuitur
instantiam substituti, nisi c eius q heat
hic p repudiante, et sic possit adire
et ita loquitur hic et hoc c verissimum tunc
de instituto puro, sz si sub conditione
primum et ei esset statutum tempus ad condi
tionem implendam ul adeundam, ut implerit
no heretur p adeunte, quia no pot, cum no
sit implerit conditio ut l. si quis instituatur
in prin. de acq. hred. insti. et l. si fiunt § de
be. aut. iudi. possi. dixi in l. si quis fiunt
ff. de iure deli. Item hoc verum in herede qui pot
adire de iure ciuili, sz in eo qui no pot
alio succedere nisi p consensum, secus quia
ibi requiritur iudicium ex psilio certi iudicis
ut c. qui admit. ad bo. po. pos. l. fi. Item
ex eo q glo. dicit ad instantiam creditorum
etc. intelligas petitione humi. l. quia haly
hoc fuit indez ad petitionem eius committeret
et ad natam quia iudex q iudex pot statuere
certo indicere tempus centum dierum ut l. i. c. eodem.
ff. de iure deli. et ibi de hoc dixi in casu

sufficiant tres menses ut l. fi. § i. ff. de
iure deli. Item quero quis sunt isti qui petunt
hoc peti ut sufficienter statuatur. Resp. si sunt
creditores et filii qui sperant moueri
querelam in officiosi ut hic in glo. mag.
¶ Quo quod statuitur hic tempus substituto
incipiet currere tempus instituto ¶ No. q sz
dicitur. c. de dilat. l. fi. Resp. q petente
te dilatione iudex officium cumulat tamen
posset dari dilatio que inciperet p illam
finitam q no ¶ Dy. in c. is aut monach.
ad q. si tres fuerint electi primus vinq
terze, vnus postulatur et finis de te dis
pe deliberare q admittitur tamen. ar.
c. p. de condi. et de. l. ps. tamen dicit ipse
hanc quoz tangit .c. in l. p. adimam c.
de impu. et al. subst. fac q dicit in l. cum
subhac. s. de condi. et demo. ¶ Quo inspe
petit testator filium hrede instituit et pu
pillariter substituit titium et quempz de
cessit titius sine libris ei substituit sem
primis, quarit q titius an pupillum mor
tuus est deinde decessit pupillus quo
an sempronius posset ei succedere ex vulgare
pupillari substitutione et hic c casus q sic
et cum clarius apparebit fundendo ex uno
¶ Cons. posset facit. l. si ius de vul. et
pu. sz ri. de ut ibi ¶ Item facit q. quia
sempronius fuit substitutus titio no pu
pillus. Sz ridet az p hanc l. q secundo
gradu substitutus proinde admittitur
sequens ¶ Item facit q. q ille fuit substi
tutus qui erat sequens gradu in eius pso
fuit substitutio fideicommissaria, et sic pu
pillus no pot succedere directe, Resp. ille
fuit substitutus compendiose que sub se cura
contineret vulgarem ut dixi in l. centurio
vi. ge. dein filio titium pupillarie substi
tuto et si titius heres no erit sempronius
substituto, et ut finis gradus substitutis
ut l. ps. de vul. et pup. qui fuit glo.
que ad titium c vulgari, que ad pupil
lum c p upillaris sz si fuisset prima directa
pupillaris secunda mere fideicommissaria, tunc
secunda no pot. habere locum nisi ex substitutione
adeatur hereditas ut l. apud iul. § i. de
iul. ad trebel. et l. ita tamen § substitutis
c. ti. Sz si prima esset mere fideicommissa
secunda idem tunc sz primum fideicommissum deficeret
apud hredem cum onere suo remaneret et sic
debeatur. so ut l. i. § p. so c. de caduc. tolle.

Repudiatur. Sine succedatur
de iure ciuili siue de iure pro
prio tempus prodest hominem et si conditio
sit adiecta et interim non posset re
pudiare nisi coram iudice. h. d. ¶ Ex glo.
ad fi. de l. is pot et l. is qui. § i. b. c. So
hic coram iudice repudiatur, et ita

et ita no hic et in simil. et in l. i. de cond.
ob. cau. ubi dicit quod hic expresserit condi-
tionem sed in maga nobilis. Bar. le. do.

Si seruum emit alienum ab hostibus
redemptum post quem mortuus heres
sibi faciet sed dno primo expensas debet.
h. d. hic est glo. que ponit qualiter iste
redemptus tenetur et ad quid. Bar.

Si quis hec per quem pro parte instit.
est nolunt ait et pro parte ueniens. h. d.

Pretor ait quia monet aliquis de
hereditate ut se abstineat mala fide post
beneficium abstinendi seruus si post abstina-
tionem h. d. usque ad fi. primo ponitur uerba
edicti hoc in consultis ponit enim neccessi-
tas unde ut exponentur ha ibi sed et si quis
facta ibi ut dixi et hec quod dicit si quis
suus apparet expositio illorum uerborum ea
que re perito in edicto non sumitur eam
solam suam ut hic uidetur dicitur tex. ut dixi
hic exponit uerba edicti factum sint non
ex hoc uerbo quod cum uerba sint nota in per-
sonam ut si quis acciderit si quis pariter
si quis furatus fuit et silia tunc exposita
significatione uerborum hec porrogantur ad
fi. facientes sed cum uerba sunt nota in rem
ut si hoc factum fuit et silia tunc ex parte sig-
nificatione porroguntur ad fieri facientes
de quo Ja. de are. in l. aut qui aliter
in fi. quod ui aut clam et l. hec uerba
de adulte. dixi plene in l. non solum § si
mandato et § fenus de iniur. dicit tex.
ait pretor hic exponitur uerbum quod dicit
tex sine ex ea hic exponit uerbum ex ea
hereditate non quod dico quid significat in quarta par-
ticula uel ibi glo. que in l. i. § i. e opinio-
nem. dum dicit quid opis exponit quid
i. quod quia per formam opus requirit quasi
dicat quid significat in quarta particula
Tex. hic dicit amouere h. exponit uerbum
amouere op. glo. et uide quod talis error non
excuset ut l. eum qui § si iurisdictionem
et l. i. C. de lega. dy. dicat dic ut nota
in dicto l. eum qui in fi. ut dic specialiter hic
addicione hereditatis dicatur que consistit in solo
animo ut l. pro herede § i. ff. eod. dy. Tu dic
quod in l. eum qui animus erat delinquendi si
aliquem offenderit quem crediderit hic ut
non erat animus delinquendi ad l. i. de
leg. ff. dic quod potest quod ista ignorantia de-
beat puniri sed non tamen de puniri tantum pe-
na quod perdat beneficium abstinendi. Nota ex
hac l. quod lex que priuat aliquem parte de
licitum ab aliquo beneficio exprimendo tali
locum post beneficium ut obtentum quod per admini-
stratione. op. de l. fi. C. de re expu. he. Go. fi-
te. op. quod qui se sponte se abstinuit post redire
ad hereditatem sed delinquendo non in adeundo
redire fac. l. si quis extraneus in pri. et c.

Si quis heres sumen cum dilatione
sumendi delatum h. d. et c no. l. pro quod
dixi plenius de facto si iudex dat aliam
finem terminum dierum ad rndendum positionibus
et ille rndet pius die quod amodo non
officium post procedere sicut si illa delatio esset
finita nec illum ultimum diem expectare de
ut hic et l. a filia § fi. i. ad treb. cedo
dicat in l. i. insula sed in aliis non erat fi-
nita cum dilationibus omnis ut ibi patet in
sequentia glosse glo. Bar.

Si quis non quasi ex quo
fecit ut filius non ut heres no
uidetur immixtione h. d. plus est quod si
dixi quasi heres simpliciter quod intelligitur
ut filius secundum ea que dixi in l. quod he-
de § si quis tunc C. e. Bar.

Qui putat condicionem eandem in
expletione si datur plus sed sumens
h. d. et notat ex l. precedenti quod filius
petendo minimum se declinat non in se
immiscere cum illud pertineat ad filios ut filios
non ut heredes quod dico si petierit posses-
sionem explicitam quae per formam pretoris debet
redire ad filios de quo dixi in l. si pre-
in § i. ad treb. dixi in l. i. me mirandi
§ si liberi de ope. lib. Bar.

Qui a bonorum liber primus
se sinit mittit alicui adeundo non obligatur
seruus si sua sponte h. d. cum § se.

Ex seruisse enim admittit ex
parte maiori et deferet hereditas
pro maiori non obligatur si hinc erit
propria h. d. Op. de l. si expresse. C. e.
glo. soluit quod ibi scrit se minoriam
in toto hic ignorauit Op. de l. si quis
in bona § si expresse C. e. Go. glo. etiam in
iubente hic in adeunte hoc non placet cum
quia quantum ad hoc est iubens cum ex eo
ut l. pretor imprimis § i. e. unde solue ut sepe
similiter Op. de l. si quis expressit § sa-
cendum C. e. et l. aliud si pariter heredes per-
dit aut sciebat se nominatum in parte
maiori et in hereditate in toto ut l. i. ex. et
l. ex asse C. e. aut ignorabat et tunc
aut erat eius propria ut uellet eum esse
heredem pro quacumque parte et tunc heres erit
sine dubio aut erat eius propria quod ue-
lebat esse heres pro maiori et non erit heres
ut hic aut dubitatur et tunc aut est simi-
uile quod sit heres pro maiori et si ex hoc sit
eius conditio melior et presumitur quod sit
heres in toto aut deterior et tunc secus
ut l. si quis in bo. § si ex parte C. e. aut
dubitatur ueri sit et rale ultimo et sit intelle-
ctus si erit heres pro maiori parte uoluit esse alias
secus ut dicto § si ex parte. Barto
lus legum doctor excellentissimus

Si ex parte quotiens ius ad crescendi portionis alia que potest acquiri sine noua aditione acquiritur. ut ecce quis est institutus et repudiat portionem non potest aliam partem ex substitutione succedere et de repudiata parte partem iure accrescendi habebit. h. d. et est forma. l. diuidi. Primo ponit unum casum in quo quis admittit ex substitutione et postea concedit institutus ex una et ad istum venit. Secundo quando primo repudiavit ex institutione et postea vult adire ex substitutione et ad istum non venit. Tertio respondet cuidam questioni quare autem substitutus precedentis ibi Tertio sed ibi nec dubitari dicit textus. omnibus aditionem et deinde repudiat tamquam coheres qui sunt substituti et admittit alius coheres. dy. textus. dicat ... partem. decimat. subdivide partem quasi dicat accedendo ex substitutione partem accrescere hoc est ex substitutione facta in parte eius dicit textus. portionem hic partes tamquam coheredi iure accrescendi delatam. Sed quod sit ut partem ex sequentibus dicit textus. mea institutus eidem et substitutus dicit textus. repudiaverit hoc est dicit in mea parte est heres ex substitutione et repudiavit ex institutione et cetera. dy. ¶ Per declarationem. l. veniendo intelligitur in prima parte glo. legit duobus modis. primo in duobus institutis .s. eisdem sub conditione in duabus unciis et una parte in x. et secundus tamquam substitutus et hoc in prima parte glo. secunda glo. tenet que mihi non placet quia si duo tantum essent instituti statim cum semel admittit ex substitutione esset heres in totum et non expectaretur conditio ut l. cum heres ins. ff. e. Sed textus dicit continue expectationem conditionis nisi sustineret dicitur ut dixi in l. qui ex duobus in prin. ff. e. Unde alii autem legebant in tribus institutis et hec lectio ponitur in glo. super hereditate adire quod inde aliis placet quod tres essent instituti et tunc est unus qui expectetur conditionis eventum solam pro dimidia ut l. liber homo. § si in. ff. de her. insti. tamen tenendo hanc lectionem placet ut exponatur textus ut fiat institutio pure et sic a mea parte et intelligitur in ubi glo. tamen ab ista lectione recedit dicens quod ille casus est in primo. sed non est verum ista enim differt ab illo quia in primo repudiavit partem suam postea admittit ex substitutione hic non primo ex substitutione admittit. ¶ Verum ad finem casus et hic § variatur duobus modis primo quod essent duo instituti quod glo. non placet et mirum quare non totam heres ille adiens ex substitutione dicit glo. quod erant tres instituti ut apparet postillam legendo literam. ¶ Sed quero quid iuris de hac q. cum non videatur ad eam sed ex contrario sensu colligitur ex sequenti verso quod si repudiavit partem suam tamen adeundo ex substitutione habebit iure accrescendi partem illius partis vel totum si duo essent instituti. op. ad

pri. de. l. si solus. ff. e. Sed ista l. illa est similis glo. solvit ¶ Op. de. l. sunt .C. de repu. her. ubi qui semel obmisit non potest adire si facteor eodem iure. Sed alio sit ut hic et l. si. de mil. et pup. ¶ Op. de l. quidam cum legato .C. e. et ff. e. l. n. si. adiero partem quas hic totam nisi pars reproduxit aliam partem tunc eam adeundo aliam partem de parte repudiata non habet nisi quatenus ei accrescit ita lex. hic. ¶ Sed hinc hoc est in parte sua heres iure accrescendi vel iure institutionis § l. si quis in pri. ff. e. Sed ut dixi ibi et probatur per hanc l. si quis enim incipit ab aditione partis aliam partem habebit ex iure quo sibi delata est iure substitutionis ut hac l. in pri. et et tunc ut dicit l. si quis heres. § si quis incipit a repudiatione postea adeundo partem potest illam habere iure accrescendi et hoc est quod hic in fine dicitur quod potest habere ex iure institutionis vel ex iure accrescendi. ¶ Unde nota quod gerundium si respicit verbum vel principium facit tempus conditionem inducit ut hic ibi quia ex substitutione adeundo et cetera. et glo. exponit adeundo .i. si adierit. Sed si gerundium respicit verbum vel principium principis tunc non inducit conditionem sed magis refertur ad modificationem vel purificationem vel qualificationem actus ut l. unum fuit de vir. et vir. ar.

Illud. enim multis questionibus multi antecedens. h. d. vel si ratio partium consequentes sequitur. postea antecedentia ista fit. predit ex his que dependent ex uniusmodi mera voluntate. In aliis non non pro deret ut primum si ergo per dicto simul sed de institutione § profecerunt actum esse non est probatum ut l. platum .C. de sen. Item pro eo quod aliquis est ordinatus sacerdos sequitur de institutione § alii ordines profecerunt esse non ut .C. ij. ex. de cle. pigri et ibi per Inno. dicitur glo. § si quis Go. ille esse se operantur ut l. initio de pena. de lib. iste non. ut l. quod in .ff. e. fin. dy. Bar.

Quod statuis. vsus est ratio tota ad rationem heredit dimittit solum non inducit nisi quis vel facit quod ex voluntate coloniis facere tenetur. dy. d. Et non. l. istam per eum suo quia non est ¶ Quod quo generosa vel plus quam per parte sua damnum imposuit et ex hoc inducatur adire. Tradit quod quedam sunt que per parte expediri non possunt et tunc ex voluntate coloniis quis habet illud facere insolidum. Sed in eo casu non adire si eius animi fuit ut hic probatur et l. sicut uno .ff. ex noxa. et aga. et l. si omnis al. qui omnis .ff. de neg. ges. Et l. ius si unum § idem si heredes famil. hercis. quecumque non possunt expediri per parte et illa si facerent insolidum inducerent aditionem quia plus parte sua damnum imposuit et ita loquitur.

et dicte l. probant. ¶ Eadem her. l. legat.
quod ff. dicit ex illo actu voluisse se
adire hereditatem quod est. si ipse vel heres
eius affirmat se ex illo voluisse adire
adversarius negat quod iur. dic uerdi
tum in l. gerit. § i. et dicit glo. l. ultimo
illa concordat ut in hiis que possunt fieri
iurisdictione vel et actionis sit facte ex inter
ligante alias secus ut ex predictis patet

Placet que nobis acquirunt. per eos
que sunt in potestate nostra modo non
residens penes eos h. d. ista l. unum
dicit. s. quod dixi in summario alius pre
supponit s. quodcumque acquirit filius ac
quirit patri / quod in her. l. prius non dicat
sed dy. probatur in l. i. § si quis a fi
li. ma. et ad illud ipse tendit generaliter
sic ut in ¶ Op. de l. quod si dux p. degra
nde se. glo. ibi in nali obligatione hic
intimuli acquisitio dy. hoc reprobat quia
et nalis obligatio quaeritur per filium patri
ut l. ff. a fine de condi. inde. Sed dicte
de quod glo. ibi nec ista faciunt civili na
nalis obligatio nec queritur ita patri
quod remaneat et apud filium / sed in aliter ac
quisitio vel apud filium remanet probat
l. ita dicit sed hoc reprobo ibi non nalis
obligatio facilius differt. quod tamen ut
l. si eius § ad treb. se. glo. contrarium lo.
in obligatione nali quia ipse dux tenet
sibi vel patri filio que sibi non queritur nec
sibi ipsi obligatio videantur hoc dicit dy.
et glo. in dicta l. ff. a fine et idem quod dicit
dy. in l. si quis pro eo § i. de fideiussoribus ¶ Op.
§ de solu. l. cum hominem § cum dicam / glo.
hic et ibi involvit se in isto genere
intellectus est quod filius est heres et quod actiones
confunduntur / et sic ad patrem hereditatis
transferuntur pater est apud filium ut in
l. gratia sed hic tamen expende quomodo
actio ita quod modo non remanet apud
filium ita loquitur hic ¶ Op. de l. cum filio §
dele. l. glo. dicit solve ut ibi / quia
apud filium remanet nudum nomen heredis
absque aliquo iure ¶ Op. de l. cum hered.
in prin. de condi. et de ge. glo. ibi in
septo ut ut her. de. dicit dy. ibi loquitur
in hiis que sunt facti / hic in hiis que sunt
iuris michi non quod querere solum idem cum
eat nam ibi loquitur in cuius persona de
beat ~~impleri~~ impleri conditio que
est facti in quo solum inspicitur persona
eius qui est heres sed ad omnis licet heredi
tatis effectus in eum non resideat hic loquitur
que ad alios effectus ius hereditarium
in quibus non inspicimus personam filii quod
apud eum vel remanebit sed ista mea
¶ Op. de usufr. in l. i. alias ff. insti. glo. se.
hic sed quia passus difficilis est obmitto
nunc / examinabo in l. filio de condi. et de
¶ Ulterius quod non omnia que filius acquirit
querit patri ut l. cum heres in prin. de

ex facto sed ista tempora quia ex cum
alii eisdem filius non querebat patri quo mo
primo quod querebat aliunde ut l. quod simus de
acquir. posse. sed in dote ut l. iiii. § quod si in
patris § se. ma. et l. prepo. philadelphus
filius heres ve sunt fines tunc de coll. dotis et
de iur. antiq. / Item in auten. l. cum heres
§ c. et l. cogi. § si pater et l. imperator §
ad trebel. sed nunc vel hodie et a de are. hodie
vero filius querit sibi ex omni cum ad
venientia patri c. de bo. que lib. Bar. le.

Si solus. In hiis que quis acquirere
potest pater per se adire potest tamen qui
tur secus in hiis que quis acquirere potest
per alium h. d. et est ingenuus l. ultimum et
glo. multum sufficienter rone eorum circumst
videamus quod quis est institutus insolid
sine distinctione est partium adimendo pro par
tem acquirit vel / quia non potest scindere
ut p. c. e. / sed quod institutus est ex pluribus
partibus et in nulla hic substitutum utrum
ut hic / nam illa divisio partium facta a
testatore non est hereditatem divide in ora
deferant. pro unus / sed magis demonstra
hic sicut h. vel tribus / qui divide quasi vbe
rior ultime in idem fundus remanet ut
l. gaynus § de l. ii. sic et videmus quod in
illa mensura que notatur quia in qua sunt
signa divisionis non tamen dividitur uni
tarius ipsius tamen sed quod in aliquam parte
hic substitutum vel quia heres ipse
ad diversas personas / testator vel / divide
tamen agnoscere partes tamen agnoscere. vel
illa ne sit impedienti persona reputa
to ut dixi in l. i. et ii. § c. in fine
l. fe. est quia agnoscere partes non acquir.
tamen / quia non potest non cum pendere ex
voluntate inbentes vel / vel accessionum
ve tangitur multum glo. et p. l. per pro
probatur ¶ Ex predictis possumus solvere dum
dubium hic loquitur quod est simus institutus ex
parte pure et ex parte sub conditione quid
si ex pluribus partibus pure est insti
tutus / et si unus dominus est non videtur quod
posset pro parte adire quia non potest
divide cum testator ipse non divisit re
ferendo partes ad unam personam vel / vel
l. dividit / quod est unius dominus / sed quod plures
ut l. cum simus § c. ¶ Venio ad glo.
op. de l. lib. ho. § fi. § de her. insti.
glo. non solvit hic in v. glo. sed solum
in ultima glo. quia ibi hereditas differt
in pro alium ex nova dispositione s. quod heres pro
successit ¶ Op. de l. si iur. ex parte in fi.
§ c. se. ut ibi ¶ Op. de l. cum hereditatem §
c. ibi deferuntur in plures partes divi
se iure s. una ex dispositione defuncti alia
ex iure accrescendi hic vero conferunt.

plures ex dispone defuncti tm. Ultio glo. firmat hanc materiam et glo. et de hac l. quidam cuilegio. c. e. licet no ple dicam in l. ff. p. c. Bar. le. doc.

Toacus. Jus substitutis no transmittitur ad heredem. h. d. Op. ff. e. l. qui pri. Et ibi nulla ferom. ius acrescendi no ius substitutionis. Et illud ius hr. hc q trahatur ad bona imputatis q intelle ut ibi dixi. Bartolus. le. doc.

Seruus. Si fuus no capit instituitur. interim vel in parte contemplatione sui ius fui spirit adire hereditatis instituere. h. d. hec l. hr. duas lec. prima ut loquatur in fuo eius qui e omnino non capax et ita no intelle glo. hic et ex eo dicat dy. Et prima pte ponit exemplum in spurio Et sco in filio nali. Contrariat q spurius e simpl. ab intestato ut l. ij. e. de na. li. et l. lugius ff. r. j. dele. et ibi dicam. Sed intellige in fuo eius qui licet capit ipso iure no in effectu quia auferatur ab eo ut indigno et ita sentit glo. j. l. p xiiij et Ja. de are. pone ergo casum simile et in gl. ij. ex ambo. op. de. l. que ab initio et l. pelt. de iure. glo. dit h ex benignitate de rigore sentis. Contrarie vero q si instituitur no nati quod ressta ullo no sic valida ut l. si alienum ff. in ex pueris. ff. de hered. insti. Et in fuo instituitur capacitatis ut ex psona dom ut l. no ing de he. insti. Et hic dum erat no capax. ergo 2a glo. hic intel lexit q cum ille l. loquuntur de rigore hic uo de benignitate. Et hec no exprimit h in equales. Unde Ja. de are. dit q hic fuit institutum fuus eius qui retinet potat lz ab eo auferatur tamq ab in digno. Et tum semp valuit institutio Jus aut vero ei auferatur vel no. Respit tm tacitum sensus si abinitio institutum potest ut l. h qui mm. ff. de apostat. et l. mulii cheos de hert. que l. na e i se faut. j. de iure fisci. l. no intelle g. hu aut hec ergo q si fuus nunciat dum no p dicam hereditatis. Et q p primo dns eat indignus nisi ipse fuus eet institutus contemplatione eius dm indignum. Et sic institutum dem qui fuus vel no fuit manumissus vel alienatus in fraudem tm pot inde hec. l. cm intellectum glo. nat glo. l. l. pp. in no convenit litte. que dicit simpl. cape no pot. Intelle ergo in fuo no capite simpl. et ita intellr dy in glo. ut ordi nate intellige q fuus no fuit institutus contemplatione ipius sui licet obstat qua ista loquuntur qu fuus e institutus contemplatione dm vel simplr. Que cum in hibitus ee respectus ad dum ut l. cm ab af. cm ag. C. e. Jde dit vel si fraus ine in institu. capacitatis vel in capaci

tatis respectu dm. Et qui instituitur respectu sui cz iuste in spirit adire hereditatis aut eum vel de ff. in fraudem tm lex lz et p hoc hec intellam l. si deportati ipi. j. dele. l. Nam licet deportatus ullo modo si capax sui maio opy. ut l. r. c. de heredit. insti. et l. si vero. ff. deportari de bo. li. et l. i. in ff. de q. tolli. et no ff. c. l. si quis nichil bona ff. i. ca fuus deportati hr. aliquid plus capacitatis Et si spirit sui contemplatione relinquitur ut hic. Et si dicas lex an cedit in rautre deportate acquiritur fisco. Et deportatus no posset acquirere secus si relinquitur contemplatione deportati vel simpl. p hanc l. Bar. doctor

Statuli. portio accresat portioni no psone id qui p dit portione p dit ius accrescendi lz nomine heredis retineat. h. d. et e bona lex. op. de l. ex fac. g. nil e iud. et pu. ff. ius substitutionis sequitur psone no portionem. Et q appz quia no transmittitur ad heredem ut l. tracius ff. c. et id lz ab alio auferatur hereditatis ut ab indigno remaneat tamen nomen heredis in psona sua no prosiliret ex missione que no transit ad fiscum lz porcio accrescat. Et hic lex in iure accrescendi q respit rem no psonam ut l. siuus de usufructu. q ptz q no sit ad heredem ut l. qui pri. ff. e. et l. si pluribus de uul. et pup. et l. i. ff. hus ita. c. de cadu. tol. in iure transit ad fiscum ad quem transit portio. Ulcinus her hic glo. q dicit Jtem no q hic dr no capax et no dat. Et adverte q h glo. intellr l. precedentem maxime in sed rursus q lex indigno Jtem adverte quod uelit dicere glo. dum dicit h glo. in incapacitate et no dat. Et dit no dat. ff. ipi no capaci. Et fisco datur auferatur eum ab herede instituto qui erat capax tamen e indignus p p sum delictum quia supsit tacitam fidem de restituendo no capaci. Et si ipi capaci no eet dictum relictum tunc no daretur fisco h remaneret remanetus ab intestato ut l. r. C. de na. li. et l. i. c. de her. insti. sui naz opy. et l. no intell. circa pri. et ff. j. de iure fisci. Bar. l. doctor

Aeurie. Ex testo no pot ee heres qui de eius iuribus dubitat a sit fuus et in se sit vim testamenti nulle ap. sentur et qui in omnes euentus futura se heredem agnoscat inuenit heredem de cedens transmittitur. h. d. Primo pone vnum dum de quid fuit in potestate differt ab emancipato. Ius expressio econtra dit ex potestate insurgens vnum in ipsum quarte q illud contrarium dat vel medium ut ibi h et si vacua eo in ergo si venie ex. ibi. et ff. Jn eius filium emancipatum

vel expectem institutum venire uxore
pariat. queritur utrum institutus possit
adire hereditatem ex testamento. Respondetur quamquam
diu pendet an postumus nascatur et
sic an testamentum rumpatur h. d. [illegible] huius l.
est quia dubitatur de viribus testamenti ff.
eo. ut l. [illegible] de suis et legitimis allegat glossa
aliam rationem quia institutus expectat
partus ut l. ij. § expectandi de bo-
norum pos. secundum [illegible] et hic non [illegible] dicitur
ut ibi. ¶ In secunda parte pone sic casum queritur an
esset idem si filius in potestate esset institutus
et venter preteritus. Respondetur et si in utraque
venter esset vacuus sed non credetur filius
in potestate statim est suus heres et decedens
transmittit / emancipatus vero non est suus
heres / nec adire potest donec uxor pa-
tiatur [illegible] / sic ergo venter est vacuus
differt suus ab emancipato. Contra a contrario
sensu quod si venter est plenus nec suus
nec emancipatus interim est heres
¶ In tertia parte sit posita casus / ex eo quod dictum
est. § accrescere [illegible] et suus venter ple-
no interim non est heres / Sequitur illud
quod si filius suus interim decedet / nul-
lam hereditatem transmittet quia non est heres
suus per legem nec per aditionem [illegible]
[illegible] quod decedens non nil transmittat
iniquissimum fuerit quod sequitur illud inconve-
niens ¶ Secunda quarta parte illa divide
in tres et primo dat remedium contra
inconveniens / secundo ponit rationem [illegible] illud
extendit [illegible] ubi quod sine [illegible] ubi quero
¶ Prima particula legitur duobus modis col-
lige ex glossa primo quod dicit decreto in-
telligatur per bonorum possessionem contra
tabulas. et ita intelligitur glossa super illo
decreto secundum hanc sic pone casum [illegible]
remedium [illegible] inconveniens ¶ Respondetur
l. [illegible] quod si ille filius decedens
transmittit ad heredem suum ius petendi
bonorum possessionem contra tabulas ex decreto iu-
dicis interponendo super bonorum possessione
filio et heredi eius succurrere h. d. hec
lex. probatur in l. illud instit. et l. [illegible] de
bonorum pos. contra tabulas. Tenendo [illegible] lex dico
quod si quidem heres filii vult venire
per contra tabulas pendente dubio an nas-
catur postumus potest idem si est postu-
mus natus. Sed si postumus non esset
natus et tamen esset ipsum non nasciturum
tunc non veniret per contra tabulas quia tunc est testamentum
non ruptum / sed per secundum tabulas ita dicit [illegible]
alternative posita in l. illud cum l. se-
quenti et ibi [illegible] licet glossa aliter sentiat
¶ Secundo modo legitur quod hic loquitur in [illegible]
[illegible] l. dicit [illegible] quod est sic
[illegible] filio de-
creto et [illegible] l. ut decedens
illam hereditatem sed non [illegible] ipso iure
per aditionem transmittat. h. d. hoc glossa.

sentiat quod dicit non ex hac l. hereditatem
non acquiri transmitti. Idem [illegible] si
[illegible] ad [illegible] et ita lex placet
[illegible] cum [illegible] de acquirenda heredita-
te de iure civili et lex in dubio inte-
ligendum secundum naturam in qua potuisse ut
l. [illegible] de [illegible] et l. [illegible]
de condi. [illegible] / Sequitur [illegible]
queritur que est ratio que movet nos ad
statuendum hoc contra regulas iuris communis
Respondetur quod sive postumus nascatur sive non
heres futurus erat [illegible] equum est quod decedens
transmittat ¶ Sequitur eadem ratio [illegible]
[illegible] erit ne idem in emancipato Respondetur
quod sic [illegible] quod eadem est ratio hoc. d. ¶ Oppone ad primum
quod in omni eventu futurus est heres non
impeditur adire ut l. qui si dubitet [illegible]
[illegible] emancipatus est huius [illegible] ut in fi-
nem legis cuius contrarium hic dicitur So. l. qui si
dubitet loquitur quando non dubitat de [illegible]
quisitionis sciebat eum defunctum decessis-
se testatum / sed dubitat an in [illegible] an
apud hostes et sic [illegible] certus [illegible] ex
testamento succedebat hic non erat certus de [illegible]
[illegible] an ex testamento vel ab intestato ergo adire
non potest sed in omnem casum futurus sit heres
ut hic et l. [illegible] ad que [illegible] ¶ Ex ista
[illegible] parte [illegible] quod proximior agnatus dece-
dens pendente dubio an postumus na-
scatur sed sciat tamen defunctum ius
deliberandi ad heredes non transmittit p. l.
cum antiquioribus C. e. [illegible] sibi interim he-
reditas non est delata ut hic dicit lex re-
spondetur So non potest [illegible] delatam [illegible] quia
non est delata hereditas que non potest ad-
iri [illegible] l. delata et sic [illegible]
¶ Ad [illegible] a contrario sensu [illegible]
quod pleno ventre filius in potestate interim
non est heres [illegible] l. cum quidam [illegible]
So ut dixi ubi lex semper certa est de omni-
bus de quo certum est in natura / et ideo si venter
est vacuus sed apud nos dubitetur lex
certa est et facit filium in potestate suum he-
redem ut in contrario sed lex non est certa de eo quod
non est certum in natura / sed solum est certum apud
deum / et ideo si venter est plenus potest esse
quod nascetur vivus et quod non nascetur
hoc soli deo liquet / non autem est incertum
in natura. Ideo nec lex est certa / nec filium
facit suum heredem ut hic et hoc non dicit
lex in [illegible] § [illegible] ubi nec per naturam
humane conditionis etc. quasi dicat l. [illegible]
certa est de eo quod est certum in natura non de
eo quod est certum super naturam ut deo ¶ [illegible]
parte non casus ex [illegible] quod filius in potestate
heredem [illegible] non aditum transmittit ad
quoscumque heredes [illegible] loquitur de filio se
immiscente / quia non poterat [illegible]

cū eni ex novus nō possz adire ut hic dr̄
ex nec filius se immisce͞r ut l. cū bonis. ꝑ.
c. Item rx̄. hic dicit heres fuisse mater
quasi dicat lex. facit eū hr̄edem et licz
decessit heres fuisse nō ut transmitt
at nec potes dicē q hic sit casus spā
lis quia hec l. solū spālit̄ inducit̄ co casu
quo filius nō intellec̄ a iure fuisse hr̄s
.s. q venter erat plenus ut pz ex supra
ꝑte et .s. dixi ¶ Ex pdictis pz q inter mor
tem et aditionē a filio suo ē mediū uā
venter erat plenus ut plē dixi in l. ff.
de condi. insti. ¶ Venio ad cāiam et qrō
ꝑtem simul. ex nō dz ee melioris con
ditionis qui ē in casu dubii quā qui ē
in casu certi ut l. ordinarii ꝑ ff. ꝑ. de libe
ra. et l. int̄. in pri. s. de condi. inde et
l. i. in prin. ꝑ. de le. iii. Sz ille qui certe sci
eus hr̄editatem sibi deferri et eā non
adiit decedet nō transmittet ut l. vna
ꝑ. ī nouissimo. C. de cadu. tol. ergo nec iste
dubitans / sed si constaret q sciuisset certo
admisisset sed adire neglexisset / iste
decedens nō transmitteret ꝑ rōnem pdictam
sz lex psumit q si fuisset certus admisisset
sz ꝑt ē illud impedimentū nō ponit ita in
tellige ꝑ glo. C. de testa. mili. l. i. insi. /
magne glo. dū allegat l. i. ꝑ. ff. s. si intē
ven. no. et ibi est casus sīlis illi ut stātz
dicam ¶ Ex si infans ven. no. l. i. ꝑ. ff. so
dicit ꝑ glo. qui in expresso hic in filio / q est
contra l. si captiuus ad castellū que est in expresso
loco dic ergo q in l. si captiuus qrō est qui
impedimt me adire ponendo me in
dubitationem / nō potuit hīc regressus / qz
nō fuit dolosus ut nō est saluendo / sed
si contra illum possit hīc regressus ut
in materie que dixi tamquam de se ꝑrogā
nautem / et est soluendo ut insimul ꝑ
quo facit .s. de eo ꝑ quē fac. c. l. i. et
ꝑ. de le. i. l. plane cl. bo. ꝑ. i. et ad. l. aq
lib. l. inde neratus ꝑ. i. et ꝑ nō in l. in
testo ꝑ. de condi. et demō. ¶ Venio ad
materiam quā glo. hic tractat / et glo. in
ff. ponit vnā regulā negatiuā / q est
q hr̄editas nō adita nō transmittitur ut
C. e. l. iii. et l. qui et C. de cadu. tol. ꝑ.
ī nouissimo ab illa regula glo. excipit
multos casus in materia tamē nō sunt
casus singulares sz magis sunt regule
exceptiue nō in vlēs sicut regula a
qua excipiuntur ut ꝑ. patebit / primus
casus insius ē hic in quo fallit regula
dicit glo. ex quo talē regulā collige
q ꝑt aliquā dubitationē adire non
pot et in omib; euentibz se futurū hr̄edē
agnosceret interim decedens transmittit
Et q hec regulā dz sit ꝑbatur ex ff.
huius l. ubi mō consultus extendit ad
omēs casus ubi est ad eam causā ubi est
eadem rō quare dico q agnosceret se

futurū hr̄edem in oem casū sed q si
ignoraret ꝑt aliam causam impedire
quasi ꝑ dubitationē et sic decedens
nō transmitteret ut l. si quis al. qui pos
tumos. ꝑ. ad sill. ¶ Ex re quid si filius
ignorat an pr̄ fecit testm̄ vel nō
sed in filio suo nō ē dubiū q interim
est heres quia siue sit testm̄ siue nō.
lex facit eū hr̄edem ut h. et l. exim
... ꝑ. ff. de inli. test. et l. se et l.
eius qui in ꝑuincia si cer. pe. cū sīlibus
In filio emancipato sui vero ꝑ de
cedens nō transmittit quia nesciebat
in oem euentū hr̄edem / possibile enim ē
q testō sibi substituerat quoque re
licto titulo ut l. cum qui. C. de inoffi.
te. q suffic̄ ut ī aut. de tri. et se
ꝑ. i. Sz cū hodie desit sibi relinquī insti.
institutionis agnosceret se in oem euentū
futurū hr̄edem / lz nō in quantū siue pr̄
decedat testatus siue intestatus dece
dens transmittet ꝑ rationē huius l. ¶ Eodem
de alio veniente ab intestato sciendo ī
dem si in omib; euentibz futurū se hre
dem recognoscat / exemplū ꝑximus agn
atus ꝑ ꝑmit intestatum in testo q testm̄
dicitur falsū ab alio fabricatū / et sic
nō pot adire ut l. cū filius. s. c. etiam
quia siue sit testm̄ siue nō recognoscit
se futurū hr̄edem ead̄ interim decedens
transmittit ꝑ regulā huius l. facit ꝑ. de
bo. li. l. si filius ꝑ. ff. ¶ Eius casus pri
mus in glo. est ꝑ. ad tribon. l. si captus
Ex quo talē formo regulam / quotiens
facto alterius quis adire impeditur de
cedens hr̄editatem nō aditam transmittit
ut in dicta l. si filius ꝑ. ff. de bo. li. et
sic ē idem casus in illo lz glo. ponat
infra ꝑ diuersō q intellectus si ꝑ illum
impedientē posset hīc regressus ut
l. i. insi. si inuste ven. no. et s. dixi.
facit optime l. si inli. ꝑ. i. s. q me. ca.
Tercius casus qui ponitur in glo. ē
ꝑ. ad sill. l. iii. ꝑ. elegantur et l. qui po
stumos ex quo talis datur regula quotiens
quis timore pene legalis tamē impe
ditur adire interim decedens transmittit
ut ibi impediebatur enim ꝑt notorem pe
ne senatusconsulti sill. ¶ Et ꝑ hac dice
bam in q. de sta. Senarum ē hic q
nullus forensis posset aliquid iudo te
ritorio huius ciuitatis aliqua bona acquire
sub certa pena / nisi ꝑmo fuerit se al
librari contingit q mortuo quodam
ꝑrisino quidam forensis eius ꝑximior ex
sanguineus venit ad ciuitatem istam ut fa
ceret se allibrari ut posset adire anteqz
hec posset expedire ipse mortuus est
dicebam q datum hr̄editatem nō aditam trans
mittit quia timore pene statuti distulit adire ꝑ regulam pdictam / facit q

comparabat se ut l. quamodum de inoff. test. Item tres casus ponit glo. et illi casus probant pro iure. C. et in isto articulo ordine glo. assumam illas l. sunt quod fuerint priores et posteriores. ¶ Quartus casus in quo fallit dicta regula est. C. de suis et le. l. apud hostes de quo casu sunt multe contentiones quidam enim assumunt inde talem regulam hereditas ascendentis non adita transmittitur ad descendentes quod tenet glo. ibi dum dicit speciale in iure quod et ita non in l. i. C. de his qui ante aper. tab. et l. ij. C. de cessit. ista regula est contra l. i. ff. si quis ex libris l. ad trebel. quod l. si infanti. C. e. ideo quod dicit speciale esse quod transmittat ad patrem vel ad ascendentes per lineam nullam omnes alias hereditates non aditas dico quod non transmittat alii dicunt quod in dicta l. apud hostes est ideo quia sciunt filia hereditas captivitatis qua fuge mortuus et sic tali collige regula quod scit mortem certam sed ignoret natum intercedentis transmittit hoc est contra casum sed ut nos de capti. unde alii dicunt quod ideo ibi est quia erat sua heres quod esse tunc Ex quo tale colligo regulam in ultimam. Suus heres de iure civili hereditatem non aditam transmittit ad quoscunque successores hic est casus ibi enim dicit sua herede exstitit et in l. iii. C. de iure de. li. non riolando licentiam et hoc erat de iure antiquo secundum tex. est hic in fine parte et ff. dixi et l. ex vultimi ff. si. cum l. se et l. qui duos de re. dub. ff. cum in bello et ff. fi. et de imp. ser. l. liber homo ff. i. et de iure fisci l. lucius de contrahen. l. lucius preciul. l. hereditate ff. filius hoc probat pro romano inspecto iure civili mere antiquum filius habet beneficium abstinendi non est dubium quod transmittebat dubium fuit hodie beneficium abstinendi concessum filio pro quod equiparatur quodammodo extraneo ut l. iii. nec emancipatum ff. de le. i. Sed beneficium abstinendi fuit introductum in favorem filiorum ut l. neque B. e. et insti. de he. qua et dif. ff. sui et ibi tamen non esset favor filii beneficium non operatur ut l. si filius qui pat. B. de inul. et pup. et pro regulam quia quod favore introductum est etc. ut l. quod favore. C. de leg. Sed si istud beneficium impediret transmissionem esset detrimentum filii quod non operatur ¶ Et si dicas non est detrimentum quia forte hereditas est damnosa Res ymo est detrimentum simpliciter quod si esset damnosa heres eius posset abstinere sicut ipse posset cum transmissione ut l. si quis filius ff. l. Be. Iur est quod filii transmitte illud ius ad eundem cum beneficio abstinendi sicut ipse habebat pro hoc enim habebit heres eorum habitum vel ar. l. iuliano in pri. B. e. et hoc est quod dicit tex. expresse in l. fi. ff. l. de cur. fur. sed glo. ibi nichil dominiere illum tex. dicit enim tex. de iure antiquo nulla erat dubitatio quod filius suus hereditatem paternam transmittit ad quoscunque cum beneficium abstinendi sit introductum ad suum commodum ut ibi dicit glo. sed postea aliud inferat. s. quod transmittitur et istud communiter tenet omnes moderni ex. in dicta l. apud hostes Rizardi et Ray. collegam huius civitatis sunt consulunt in quibus fuit Ray. de nicolis urbano vir recolende memorie et Ja. de bel. disputaverunt super hoc una q. et circa hoc posuit quattuor glo. in effectum tres negativas et unam affirmativam quas referet nobis ad licentiam ut inde ars an procedunt ¶ Prima regula talis est quandocunque suus heres liberorum habet arbitrium se immiscendi sed scienter hereditas et quod possit miscere nec habet impedimentum iuris vel facti regulariter non transmittit hereditatem etc. paternam ad interim vel extraneum sed ad liberos vel ad patrem et sit est ratio vel extranei si est infans vel extranei si eam pro tutore ut in ff. in ultimo. C. de cadu. tol. est. si infanti. C. de iure deli. et l. qui in aliena ff. ut dicit et l. si quis filio ff. i. et l. ei qui ¶ Secunda regula casus est quandocunque suus heres habet impedimentum aetatis vel ignorantie vel alterius proprium iuris vel facti et tunc transmittit et non agnitum et ignorantis ad quemlibet extraneum ut l. hereditatem ff. filius de adquir. pecul. et l. qui duos ff. cum in bello et ff. fi. de re. dub. et l. apud hostes de suis et le. ¶ Tertia regula est quandocunque suus heres impedimentum naturale quia infans vel furiosus et tamen non transmittit hereditatem etiam ad interim ut l. ij. ff. si quis ex libris i. ad trebel. ubi est casus fin. etc. et C. de cur. et fur. l. fi. ff. tali et ff. sin autem favore et C. de iure deli. l. si infanti ff. si vero et ibi non ¶ Quarta regula casus est quotiens filius non est solus legitimus heres sed sunt alii qui cum eo ad hereditatem admittuntur et tamen nec pater nec infans inmittitur ex tertulliano vocatur sed hereditas que tunc transfertur ad fratres et ad coheredes exclusis ascendentibus casus est apertus fin. etc. in l. ij. ff. si quis ex libris r. sed si non solus l. ad trebel. et C. ad orphi. l. ij. ista verba sunt sua ad licentiam extraneum et in quantum in dictis verbis continet hereditatem paternam non aditam transmittit

contrar. cum regula quam supra posui. In aliis dis-
cordat ut hic. Nunc videamus per ordinem.
¶ Prima regula que dicit filium scientem
et habilem adeundum non transmittere nisi
ad suos non est vera. Primo per l. cum antiquioribus
in prin. C. e. ubi dicitur filius deliberans
et in suam potestatem posteriorum delibe-
rationem transmittere, et per eam quam dicit
non solum ad extraneos sed etiam ad suos transm-
ittit deliberationem. ¶ Diceret [illegible] hic non
sane intellexit qui arguit de [illegible]
ad manus [illegible]. Sed [illegible] hic
[illegible] videbatur quod non transmitteret delibe-
rationem seu ius deliberandi. Sed cum fuerit [illegible]
ar. ff. e. l. qui in alieno [illegible]
[illegible] non potest facere [illegible] ponit
ibi per constitutionem quod in [illegible] transmittit
ius deliberandi, et etiam in sua potestate
[illegible] sua est transmissa in eum transmissionem
et admittit ius transmittendi ut dicta
l. cum antiquioribus. Sed hic eodem [illegible] ignorantes
[illegible] distinguit transmittit ut in ba-
sin regula, [illegible] multo magis sciens
[illegible] transmissionibus [illegible] quia suus heres est
ut dicta l. apud hostes et hac l. cum fili-
bus, sed illa [illegible] hic [illegible] locum [illegible]
[illegible] de ignorante [illegible] quod prima
regula iam non est vera. Exceptiones quas
ipse facit in dicta l. [illegible] et con-
cordant regule mee [illegible] illas non [illegible]
[illegible] dicta [illegible] concordat cum mea.
¶ Tertia regula est quod impeditus impedi-
mento [illegible] ut quia infans vel furio-
sus non transmittit, et [illegible] non est
in infante [illegible] probatur per [illegible] in l. lucius
ff. de [illegible] sed [illegible]
[illegible] quod ibi fuit [illegible] hereditas [illegible]
[illegible] transmittitur probatur [illegible] dub.
l. qui duos ff. cum in bello. Sed ipsi videtur
quod ibi fuit infans impeditus [illegible]
antiam et per mortem subito sequentem et sic
fuit impedimentum aliud [illegible]. Sed
male dicit, quia si verum esset quod impedimentum in-
fantie impediret transmissionem [illegible]
concurrerent [illegible] alia impedimenta que non
[illegible] impedire [illegible] illud [illegible]
pedimentum infantie [illegible] noceret ut l. qui po-
stumos ff. ad Sill. [illegible] quod infantia cum
ignorantia fuit quod sic [illegible] transmissa
[illegible] infans semper transmitteret [illegible]
Illud autem quod dicit de furioso est contra tex-
tum [illegible] in l. [illegible] C. i. de cur. fur.
Non obstat ff. ad treb. l. ij. § si quis ex
liberis [illegible] per eum quod ille [illegible] fuit
per illa [illegible] seu lex. Nam ibi [illegible] et [illegible]
[illegible] si [illegible] filius qui decessit [illegible]
agnita hereditate [illegible] vocatur patris
[illegible] quod si non nasceretur suus [illegible] patris
obstaret et ipse illam hereditatem transmit-
teret ad suos heredes quia suus. Et si dicitur
non potest esse quod non nasceretur suus patri [illegible]

erat [illegible] per [illegible] patet
[illegible] non est [illegible] sed est in potestatem
[illegible] et [illegible]
dr. in dicta l. apud hostes [illegible]
et l. non obstat l. ff. C. de cur. fur. [illegible]
et l. ij. § si quis ex liberis ff. ad treb.
quos ipse allegat quia ibi [illegible] in he-
reditate [illegible] nam [illegible] con-
mittit ut [illegible] l. ff. ¶ Quarta regula
dicta iam non est vera [illegible] quia [illegible] l. ij. C. eod.
[illegible] in hereditate materna et sic
filius [illegible] suus heres non obstat ad
treb. l. ij. § si quis ex liberis [illegible]
non solus [illegible] quia ibi in filio qui
erat in potestate patris ut patet ex
[illegible] ut dicta § si quis
ex liberis. Concludo ergo quod filius sit
sciens sive ignorans sive impeditus
adire sive non impeditus hereditatem
paternam non agnitam transmittit. [illegible]
[illegible] est heres de iure civili per l. [illegible]
[illegible] per l. [illegible] de [illegible]
quia dicitur quod filia sua et errans in
ius hereditate patris non agnitam trans-
mittit, et sic tolle illam distinctionem
an habuit notitiam [illegible] ignoravit
vel non. Non obstat ff. si infans [illegible] de
iure deli. [illegible] firmat se [illegible]
tenet [illegible] Nam ibi dicitur omnis
hereditates filia delatas non agnitas
non transmittit [illegible] est [illegible] non
[illegible] quia [illegible] in hereditatibus in quibus
est [illegible] additio seu agnitio quod non
est ut patet ex [illegible] non agnitas
in hereditate non [illegible]
[illegible] quia lex [illegible] cum heredem [illegible]
[illegible] ut l. [illegible] C. [illegible]
transmittit non obstat l. cum antiquioribus
C. e. [illegible] de iure antiquo [illegible]
speciale in filia quod transmittebat ius de-
liberandi ad suos, quia ibi [illegible] et
[illegible] ut. C. [illegible] ff. obl. l. [illegible] in
[illegible] de ord. [illegible] quia ibi [illegible]
in hereditatibus que [illegible] et
[illegible] quia filius in potestate [illegible]
suus heres patris per legem [illegible] si [illegible]
causa [illegible] heredes [illegible]
quia [illegible] substitutum vulgarem [illegible]
cum non transmitteret nisi agnitam [illegible]
[illegible] et probatur in l. si filius heres [illegible] de
[illegible] et [illegible] hic [illegible] quia [illegible]
[illegible] suus non transmittet ad heredem
nisi speciali [illegible] huius l. [illegible]
circa hanc [illegible] in l. si filius heres [illegible]
[illegible] de vul. et pup. [illegible] si ipse fi-
lius hereditate [illegible] repudiavit [illegible]
[illegible] non transmittit ut [illegible]
qui [illegible] nec plus [illegible] trans-
mitteret ad heredem suum quam ipse [illegible]
et quia [illegible] per abstentionem [illegible]
illa [illegible] quia [illegible] suus heres =
¶ [illegible] quid [illegible] de hereditate materna
[illegible] non agnita transmittatur [illegible] quod sic

ut l. pen. de suis et le. ubi di. quod filius suc
cedit iure ipso iur. sed intellige ipso iure sed ad
eatur vel habe sit dicimus in quo prosecutoe
no enim transmittitur nisi adita per tex. i.
n. C. ad orfi. et per quam ind. ff. i. no
uissimo. Quod an hodie emancipatus he
reditate non aditam transmittit sic simus
ut quod sit ut l. ineunius C. de le. he. ubi
di. quod emancipatus succedit ad similitu
dinem suorum sed in suo non est dubium ut dixi
est ergo et per hoc quia sublata est differentia emn
cipationis et prie patris ut in aut.
de he. insti. que ab intes. § nulla. et
no. quod dicat in textu nulla differentia est et cognatis.
Quintus casus qui hic po. in glo.
C. de his qui an. ap. m. l. i. ex quo
colligitur talem regulam quod quis decedit
non adita hereditate ascendentis nec illa re
pudiata eam transmittit ad suos descendentes
et si non sit suus ut ibi p3 Istud
est illud nouum quod introducitur illa l. vide
licet quod non suus transmittit sed ad descen
dentes ex se tantum quam de iure antiquo
suus transmittebat non solum ad suum
sed ad quoslibet extraneum ut ff. de acqui. hereditatem
his l. ex ea cum ut ibi p3 doc.
Sextus casus est qui ponitur in glo. C.
de iure deli. l. si infanti ex quo talem
colligitur regulam quod quis infans de
cedit hereditate cuiuscumque non agnitam
delatam transmittit ad alios ascendentes
per lineam primam quoniam si tenens patre non
fuisset ut ibi p3. Sed certe hic dubitatur
quod potest esse quod filius infans non fuerit
in potestate patris. Respondeo quia fuit emanci
patus per rescriptum principis ut l. fi. C. de
eman. li. vel quia natus erat ex filio e
mancipato post mortem emancipantis aui
vel quia genitus est naturali emancipato
patris. Quod quo iure ascendentes hanc
hereditatem perciunt. Respondeo olim occupabant
iure peculii hodie vero iure heredi
tario ut not. in dict. l. si infanti.
Quod filius infans cui delata esset he
reditas decessit superstite patre et matre vel
auo materno. illa hereditas non agnita
quod iure succedit pater solus an simul
cum matre et an quod ipse solus habeat bene
ficium illius l. si infanti non videtur sed solum
cum ingressu succedit utrumque
secundum formam aut. defuncto C. ad tertul.
Nam pater non dicitur illud beneficium simplex
sed fictum cum perinde ac si ab infante
fuisset adita. Facit et pater si auus
paternus si viuit ut ista hereditas habeatur
pro adita. Et si sic est vocatur utrumque ipsi
et mater vel auus paternus vel auus ma
ternus ut dicit aut. defuncto ergo et be
neficio ergo patris vel aui patris vocatur ad suc
cessionem matre vel auus maternus sicut in
simili in l. post mortem ff. de cognatis. cum similibus.

Quod filius emancipatus substituit filio
suo infanti pupillariter et contigit decessit
relicto filio et auo patre ipsius filii ille
filius infans decessit hereditate eiusdem
et tunc sibi delatam et non agnitam. ad illam
tamen est substitutum non vocatur quia non sit
beneficium l. si infanti an vocetur auus paternus
ius. puto quod non nam dicit l. si infanti
comprehendit patrem vel auum tantum casum tantum in quo
excluditur a nulla hereditate propter hereditatis
non aditam. sed hic auus excluditur a successione
propter substitutum non si hereditas esset adita
esset substituta ut l. ff. et si plures ff. ad
substitutos de vul. et pu. Septimus
casus est C. de iure deli. l. cum antiquioribus
ex quo talis colligitur regula quod quicumque
sciens hereditatem sibi delatam decedit ea
non adita vel repudiata infra annum
ad quem ius deliberandi vel adeundi trans
mittitur ut ibi. Circa quod multis et no
uis questiones fecit in l. qui duos in pri. de re.
dub. dicit ut ibi. Octauus casus est secundum
glo. C. de insti. et subst. l. fi. sed certe ille
casus nullam nouitatem continet quod ibi
filius hereditate paterna non agnitam trans
mittit ad matrem quam transmittit ad quoslibet
cum plures casus non ponuntur in glo.
et potest unum de transmissione hereditatis non
adite que fit ipso iure et est quedam trans
missio que fit per restitutionem in integrum restitu
tione dicitur in l. pantonius in prin. ff. de
acqui. in dict. l. qui duos in pri. de re. dub.

Suitus ad ius scripturam
pertinens. h. d. Bar.
Pauonius imperatoris ad
ire propter iustam absentiam si dece
dat intra tempus petendi restitutionem adeundi
suo heredi relinquit. h. d. No. multum po
potest constitutio principis gratia aliquando
quis actio sed potest decreto generalis iuris
tamen sed ibi ineitam. Ex tempore pende
bat possionis est utile quoniam non caveat aliud
dicat glo. dic ut no. C. de re. mili. l. fi.
illa ergo non gerunt hunc l. quod hic non dicitur
quod fuit exclusus tempore sed morte sed absentia
ad dictum l. i. io video non ut ibi no.
ex. Sed conplesio non fuit conpleta in absentia
non dicitur restitutus ut l. ex hoc de re mili.
dicat glo. secundum ut ibi. Item pauinus ex tantum
doc. in l. militis in quarta q. qui dicit
sit quis absens ab hereditate vel bonorum pos
sessione si excluditur tempore seu cursu temporis et
tunc heres potest petere restitutionem ex persona
defuncti sine dubio quia et ipsi defun
cto competebat ut dicit l. i. de re. mili.
quando absens excluditur morte et tunc si
heres uult petere restitutionem ex persona defuncti
non potest de stricto iure sed de benignitate
principis constitutum statuitur in absentia causa rei
publice ut h. ipsi. aut uult petere restitutionem ex
persona defuncti non sed ex clausula generali
si qua in iusta causa esse ui. et aut potest

toru cum hoc fan. s. q̄bina et mors se cuta fuerit vna cum institut. p. credi r. supz in integrum et hoc h3 locu tm in abiure cu rei publ. q2 in quoscuq3 abitue no culpabilis et hoc vult dicere hic mercurius | dum dicit de abiure cu rei publ. legaliter et ne cu rei publ. | p. subdit de eo qui hereditatem muris 2c. et sic lo. de quocuq3 abitue de inde subdit sine r. spali cuncto 2c. qui dicat no quo sunt lesio i mi nor in morte si tam hoc fuit vna institutum ut dixi p. one q2 minor decessit hereditate no adita q2 vera heres eius po terit petere restitutionem | nec q2 no de iure cu quia minor no vr. lesus nec ex constitutione principis quia lo. solu in abiure cu rei publ. Insuper ne dicu mercurium qui dixit ut hoc tam s. minor eius cu morte concedat restitutionem ex clausula generali et hoc tenet Ja. de are. | et dicit q2 e casus in l. qui paro impu. de re. dub. et ibi communiter doc. tenet Ja. bu. in l. i. de re. mili. Jde Je. an. in c. in pntia ext. de probat. licet Ja. de bel. medeat contrariu tenens in quadam sua disputatione quam ponit mauri. de ne. et sic ius impu. ¶ Guilielmo dy. querit hic numquid h2s possit hre rationem q2 est nomine defuncti et ut q2 no p. hanc l. ul. dic. ple. p. cuz in c. r. am. ext. de r. iur. li. vi. dixi in l. bones et l. ib. cu. j. rem ra. ha. Bar.

¶ **Rei** cuius qui e suspicans de crimine por adiri hereditas. h. d. ¶ op. c. ad. l. iul. ma. l. i. et l. fi. So no por alienari nomine singulari sz ac tande potest acquiri ¶ Quo quid si dubitetur an pr. eius sint culpabilis. Glo. in ii. i. una q2 no possit adire singula quia potest qui heres por hec heres ut in si. de hr. qui ab int. re. g. p. simul et l. qui a latronibus de testam. et io inceri adire potest ¶ Sz quod ponit et cy. dicit quidam q2 p. opinione illorum ut s. q2 de. alii q2 p. fam sim | q2 e in si filius erat inchoatum ut l. cu filius. b. e. ¶ Sz tunc quo por quis ee certus q2 pr. no de liqueri | cu sic incera negatiua glo. dic. no et vide et ii9 cum ¶ No. q2 negat. p. certiorem loci repis cadit in eam si ¶ No. et ex hac glo. q2 si aliquis tacta ratione apposuit die | sz no tenetur q2 sic no probat | dz sinu ubi | ut hic et l. qui hebat in prin. de iust. si cum n cet in re ad diem incertam filio no por lugere de iure coeia pre. dic. et q2 intro ad peatum rei por actum cogi dic. insedeno ut l. i. c. qui arm. n pos. et no. in l. his qui reus de publ. iudi. et ibi dixi. B.

¶ **Proherede** ultimum voluntate concedendo por quis hereditate adire h. d. concordat l. si quia. c. c. no in l. ceg. g. sz si miles ad trebel. Bar. de doctri.

Quibus illi actus qui in specie non inducunt aditionem in suo

inducunt i in nixtione h. d. et sic hanc regulaz

¶ **Pupillus** consensu restitutio restitui tur actus cu fuisse. h. d. de testamenti tum ut videbit in l. x. f. vende re. nec. p. ad fill.

Si pupillus. Restituto pupil. prodest fideiussoribus eius. h. d. ¶ op. c. de fideiuss. in l. i. et ii. dicit ut in glo. et l. minor de peri. Bar. iulg.

Gerit heredem no aditur licet innixtim hereditarium actum gerunt. h. d. diuide in tres ptes primo ponit dem so illud limitat et pbat p exemplu deinde no hereditatem in quia ius habuit de finitus | sedo p ex. de re. re nostri dicatur ut in qua nullu ius habuit sa. sh. viii. et si donum 3o. ubi identitate no primo summarium ¶ So no q2 possidere re ut hereditariam e actus quo probat aditio ¶ Tertio no. q2 in hereditate dicitur ex q2 his possessio rei ut ibi allegat 2c. ¶ op. ad ula. de l. qui fuo. p. de acq. et ob. Glo. dominum defuncti rem pignoratam sibi traditam possidz vere ut l. qui pignoris et l. i. g. p. sum j. de acquir. pos. sz eo mortuo heredes no possidet ne ut l. i. g. scaeuola si quis re. l. e. insu. lo ex. hic dicit qualis glo. | non obstat l. qui a filio no cum de. q2 hereditatis possidebat sz q2 alius incepit ab hereditate possidere proprio | et sic hereditas tribuit alij qualitatem possidendi p sum no q2 possideat quasi quia aliud por possidere civiliter et naturaliter aliquis et tamen ego nullo modo possideo ut l. cum g. qui h2 de perit. ¶ Op. c. b. e. l. ph. re g. si quis tamen | glo. dicit so. ut ibi et dicit bene ut ibi dixi quia nomine heredis ibi accipi p filio no q2 e ut hic ¶ op. dy. quod glo. de l. y. g. si sub conditione j. de ampt. ubi insistatur magis verbis qua opere so. hunius in l. hos in prin. b. e. q2 in his que consistunt in actu ut e aditio hereditatis insistatur magis opere quia verbis ut hic cu solibus ubi in actibus verbum q in actu no consistit ¶ Et hoc inducit dy. tale ad. q. de eo qui prouist etiam quod accedebat lana | an sit experimentum | de quo glo. in l. si quis ignorans. b. lem. dixi in l. item apud labeonem g. si quis in..... in genere z. j. de e ino no e inui ma me ¶ Venio ad magn. l. quero primo vtrum solus actus sufficiat ad inducendum hereditatem glo. in l. p herede. ff. i. b. e. dicit q2 sic alibi dicit q2 requiritur actus et actus uel animum in pri. b. e. et in si. de hr. qua et dif. g. fi. et c. e. l. ponit (h) no glo. alii lo. s. q2 sufficit actus qualiscumq3 declaratus inde haut glo. hec glo. dicit animum tam et declarat omnis alius. s. p. mam quo dicit | q2 sufficit solus actus iuste s. declaratus et alias glo. q2 dicit q2 requiratur actus et actus hoc est aliquid p quod actus

declaretur quod nunquam sit illud. siue fructum siue non fructum siue deum siue septem quod hoc sit verum probatur per tex. in l. pro herede. § i. ff. e. pro horum / sola aio et sola voluntate non obligatur aliquis nisi deo ut l. si quis pro eo ff. de pollic. hoc tenet goff. et host. in summa / et bar. tho. in 2a 2e q. lxxxviii. Ex hoc concludo quod in foro consc. aliquis non obligatur adeundo vel intres hereditatibus quia cum fiat voluntate nuda non possum obligare me alteri nisi quatenus ad me pertinet. dixi ff. e. supra rim. ¶ Quia igitur ad aditam hereditatem requiritur quod aliquis declaretur / quere que sit ista per que aliquis declaretur. et antequam ad hoc veniam primo videndum est / quid est adire / et quid est immiscere / quid repudiare / et quid abstinere / quibus visis videbimus ea que per aliquis ad hoc declaratur / Et ut scias quod antequam quis adeat requiritur potentia adeundi seu ius adeundi de hoc scias [illegible] magna [illegible] in l. ius pot. ff. e. ¶ Presupposita igitur omni potentia adeundi / dico adire hereditatem est potentiam adeundi non impeditam per actum voluntatis declaratam deducere et quod repudiare est potentiam adeundi non impeditam per actum voluntatis declarati a se abdicare ut probatur hic in l. pro herede in prin. et § i. ff. e. et instit. de her. qual. et dif. § fi. ¶ Immiscere quod est suorum hereditatem aliquis acquisitam per actum voluntatis declaratam acceptare. ¶ Abstinere est hereditatem a iure acquisitam per actum voluntatis declarati a se abdicare. unde probatur ff. l. proxima. ¶ [illegible] autem mecum qualiter fiat ista declaratio voluntatis et hoc quod [illegible] est quod in singula hoc casus regulis non [illegible] dicitur sed posuerunt quosdam casus indubitabiles [illegible] quod nec ille casus adeundi declaratur cum quis facit aliquem actum quem nisi ut heres facere non potest ut l. pro herede § pa. ff. e. Sed quia est actus qui potest se habere ad aditam dupliciter [illegible] est / quo ad facta ut l. pro herede § i. ff. e. Quid autem sit in dubio non declaraverint nisi doct. ut azo super hoc tradiderunt talem doctrinam videlicet hoc perpendendum esse ex qualitate rerum et personarum / et ex qualitate actuum et rerum quas attingerunt et sic quandoque habet quis [illegible] / secus non [illegible] adeundi / quod prohibetur ab adeundo [illegible] ff. e. l. pro herede § [illegible] hoc standum esse mente heredis [illegible] ambiguis de re [illegible] pro hoc inducto glo. instit. de act. § [illegible] certe quicquid [illegible] doct. dixerunt in hac materia. ¶ Si quis ista doctrina est multum [illegible] et obscura / ideo [illegible] de hac materia [illegible] potest accessionibus. ¶ Primo quod [illegible] aliquis declaratur per verba certa. Secundo qualiter declaratur per verba septem / Tertio qualiter declaratur per facta. Quarto qualiter per non facta. Quinto qualiter [illegible] declaratur cum quis adire [illegible] alieno vel per alio. ¶ Circa primum sciendum est quod quedam sunt verba dispositiva aditionis nulla habita alia coniunctione ut si aliquis dicat gero me pro herede ut l. pro herede ff. e. vel agnosco illam hereditatem ut hic / vel si dicat apprehendo seu assumo vel accipio mihi hanc hereditatem ut l. apud aufidium de op. le. et per istum inducitur sine dubio. ¶ Sed etiam hic dubitatur. quod quandoque primo [illegible] adeundi et aliquis declaratur / per verba dispositiva suspensiva / Secundo per verba continuata et de hoc [illegible] tertio [illegible] per verba contratanea [illegible] aliud / quarto quando [illegible] sunt verba dubia ¶ Ad primum de verbis dispositivis ut si dicat volo adire [illegible] ex hoc inducitur aditio [illegible] clare [illegible] casus in l. cam [illegible] de her. inst. et [illegible] paulus [illegible] / [illegible] quod per hec verba inducatur aditio si [illegible] et deliberare dixit se velle adire sive hoc [illegible] ex precedentibus sive ex sequentibus [illegible] si non apparet quod deliberare dixit non inducatur / aditio, primum ex precedentibus probatur si fuit datum tempus ad deliberandum et postea [illegible] se velle adire inducatur aditio ut l. si [illegible] primo [illegible] et l. [illegible] ad [illegible]. Ex sequentibus [illegible] quod illa verba preferuntur deliberando probatur si dixit se nolle esse heredem vel se velle habere hereditatem ut dicit l. aufidium de op. le. aliud enim est dicere nolo adire / aliud nolo esse heres vel volo hereditatem ut [illegible] probatur. Item si dixit per [illegible] nolo adire hereditatem. Item si [illegible] ab alio si nolebat esse heres [illegible] quod [illegible] hoc verbum nolo quod proferunt [illegible] aliud [illegible] deliberare volo ut l. [illegible] de [illegible] amplius dicit lex si dixeris [illegible] esse heres vel [illegible] adire et tu [illegible] non / [illegible] deliberare [illegible] ut l. [illegible]. Idem si continuatur [illegible] deliberare vellet. Ex sequentibus non probatur si post dicta verba [illegible] ut [illegible] singularis et [illegible] in additione [illegible] ut instit. de her. qual. et dif. [illegible] de repudi. her. l. [illegible] Sed vero quod dixit si ista verba non preferuntur deliberare [illegible] deliberationi adiunctum probatur [illegible] glo. l. [illegible] clare / si enim dico indeliberate nolo adire hoc sonat hoc est primo motus voluntatis mee est ad eundum / non quod deliberarem velim ad hoc [illegible] dicit [illegible] quod [illegible] deliberare [illegible] non [illegible] ut [illegible] de [illegible] et [illegible]

& aquir' vel amitti hered.

de acq. et obl. l. obligationum fere .ff. fi.
¶ Sexto quid si dixit ista hereditas non
displicet michi vel quod inducatur aditio ut l.
cum autem cir. prin. ff. de acq. h. non pu-
to non enim sed non displicet potest pl. quia est
quoddam medium non displicere et non pla-
cere et non placere ut probatur in l. i. ff. si
is qui nauem .ff. de exerc. et de excu.
t. l. i. ff. si autem et quod non in l. qui se patri .C.
unde li. et ob. l. cum autem quia ubi lo-
quitur in aliqua sufficiat hoc si non displi-
cere ¶ Quinto quid si vocatis amicis et
pluribus testibus dixit sint testes quod ego
volo adire istam hereditatem sed ex illa
solempnitate actum quia quocumque animo fecit
patet quod dixit deliberare et hoc puto esse in-
tellectus l. pamphilo ff. de le. iii. que deleri-
nequeat cum alio non intellexerunt ut dicit
l. sui clausule ff. de le. i. ¶ Octavo quid si ap-
probavit per verba enunciativa puta si ut
si cum confitetur se heredem tunc nunquam quod hec
confessio inducat aditionem non enim obligatur
nisi illo tempore quo confitetur ut l.
fi. ff. de int. act. verius est quod non ibi
aut illa verba proferuntur ab eo qui
potest adire et inducatur aditio seu appro-
bo voluntatis accedit ut hac l. et sibi
quia pro herede se gerit sed si proferantur
ab eo qui non potest adire non prodicat
nisi quo ad confitentem ut ibi ¶ Tercio
inducitur quod qualis vero voluntas probet
per verba enunciativa emissa per aliquem
pono quod ego scribo sic salutando talis heres
talis salutem et similia an ex hoc probetur
aditio videtur quod sic nisi ut l. epistola in pri. de
pac. et ff. de testa. mil. l. ex his verbis
Ingenium sunt una l. et .C. eod. pro herede ff.
l. que dicit quod cum ad aliquid fuerit ut
heres inducatur aditio sed quia verba e-
nunciativa per aliquem proferuntur quando
tale ut primo tibi si heres sum et nunc
non inducatur aditio primo quia talis
actus inducatur aditio primo quia talis
actus conditionem non recipit ut l. cum qui
in fi. ff. et l. actus legitimi de reg. iur.
Sed quia hec verba proferuntur dubitanter
et in aditione hereditatis requiritur animo
certus non dubitantius ut l. is qui heres
ff. et l. si is ad quem et l. heres instituere
instituatur .C. Si non illa verba enunciativa
proferuntur per modum cause ut hec fimo
quia sum heres tunc sine dubio inducunt
probationem voluntatis ut l. emptor nisi de
re a nen. et ff. de col. vo. l. i. Si non pro-
feruntur demonstrative ut in casu pro-
posito s. ego tamquam heres talis te saluto
tunc idem ut hac l. et .C. l. pomponius
in fi. et l. pro herede ff. fi. et l. si quis pro-
nomine ff. Non obstat l. epistola quia ibi verba

erant enunciativa facta aliquem non obstat
l. ex his .C. de test. mil. quia ibi erant ver-
ba enunciativa facta quod patet aliter mo-
ueri .C. quia voluntate proferuntur hic secus
¶ Sed pone quod aliquis dixit sed magna
fortuna fuit quod talis hereditas obuene-
rit michi ex hoc inducatur aditio Ro-
verba enunciativa inducunt probationem vo-
luntatis eius qui enunciat et eius que
importat non ulterius Ergo si verba enun-
tiativa continet quod ego sum heres et tunc
inducunt probationem eius quod dicit .C. Sed si solum
enunciativa continet hoc solum quod michi obuene-
rit non inducunt declarationem voluntatis quod
sum heres quia per hoc quod est in fortuna quod
possim adire sed non aditum non ergo inducunt
probationem aditionis quia extenduntur verba
ultra significationem ut l. tam q. gaynus
ff. de le. ii. Sed si dicere magna fortuna
est michi quod sum heres tunc probatur animus
ut ex predictis patet ¶ Venio ad quartum
quando verba sunt dubia exemplum quando aliquis
non dixit talis hereditas tibi obuenit
ego respondeo bene placet michi vel bene volo
vel bene conuenit ista verba sunt dubia
si enim referuntur ad hereditatem hoc est
bene placet michi hereditas bene volo he-
reditatem inducitur aditio ut patet ex in
dictis sed si referuntur ad hoc tamen bene placet
quod obuenit hereditas non inducatur aditio
illo tamen dico quod stabitur interpretationi di-
centis secundum Ja. de are. et .C. dixi circa
pri. probatur in l. si quis interpretatione de
inoff. et quod non .ff. de act. ff. alie. et
si ipse esset mortuus statim est declar.
heredis qui eius voluntatem melius nouit
ut l. si a filio ff. si quis plures ff. de le.
i. ex hoc enim declaratione alius non capit in
fimini predendo sed forsan dampni-
ficetur predendo lucri sed hoc non im-
pedit heredem declarare ut ibi dixi =
¶ Circa fi. pri. ff. qualiter hic animus probetur
per scripta dico in omnibus idem quod .C. dixi
per dicta non enim si scriptura tantum obligat
sed sensus qui continetur in eis ut l. non
figura ff. de act. et ob. duo tamen sunt
aduertenda primo quando fit in scriptis professio
facilius factum deliberare quam quando simpliciter
proferatur ut l. iii. C. de sen. ex pe. re-
ci. quando scriptura sed esset invalida quo ad
illud ad quod fit principaliter puta si filiusfami-
lias testatur se dicere adire vel aliquid in
eo disponere per quod inducitur aditio
vel si minister non esset solempnis numerus testium
cum aditio probaretur quia imperfecta vo-
luntas probat voluntatem ut l. fi. de re-
uoc. ut l. in testamentis de fideicom. li. et l. iii.
ii. C. de fideicom. ¶ Circa tamen primo ff. qualiter
hec voluntas probetur per factum circa quod sciendum
est quod quedam sunt facta quedam preparatoria

ad aditionem ut ita / et per ista inducitur aditio ad aliud quedam sunt facti que sunt contraria ipsi per se / Circa primum dico quedam sunt preparatoria ad aditionem ut ita et per ista non inducitur aditio exemplum si aliquis implet conditionem sine qua impletam non potest adire ut l. i. § si pater de condi. ob causam et c. et l. aimpliatus vel si aliquis agat querela sine qua ante adire non potest et tamen non inducitur aditio ut l. quemadmodum de inoffi. te. Idem si petit sibi exhiberi tabulas ut instruatur de viribus hereditatis / sine quarum inspectione animum certum non potest adire quedam sunt preparatoria non tamen ut puta ut actum testamenti filii si enim ut eius de hoc non est instructus ut ut l. filius et c. quod preparatoria tale preparatorium quia non est necessarium / inducitur aditio ut l. cum quidam. ff. de bo. pos. et ibi dixi Idem si dicitur aliquis testamentum nullum ut l. sume. C. de epi. hic ergo dicta vera in hiis que preparatoria sunt ad aditionem hereditatis Sed si esset aliquis actus preparatorius ad petitionem hereditatis ut puta si faciam formare libellum volens agere contra te petitione hereditatis vel si peterem quod interrogeris an possideas pro herede quia intendo te conuenire petitione hereditatis et similia omnia ista inducunt approbationem mutuam aditionis ut l. quemadmodum de inoffi. testamento / Ergo dixi quod sunt quedam facta que sunt preparatoria per se et hic adverte / quia quedam sunt que etiam que non inducunt aditionem ut l. pro herede in fi. et c. / quedam sunt qui pro certo inducunt aditionem quia nisi iure et nomine heredis fieri non possunt et de hiis non dubitatur ut l. pro herede C. pap. et c. quedam sunt que pro aliquo possunt facere heredem / et etiam alio modo de hiis dubitatur et in hiis hic locum opinio azonis que est in prin. et vel pendendum ex qualitate rei et facti et c. ¶ Ideo ad hoc examinandum formo .iiii. questiones dubitabiles. Primo quando idem factum quis potest facere ut heres et non ut heres tamen uno modo licite alio modo illicite. Secundo quando quis potest facere utroque heres modo licite et utroque modo nomine suo. Tertio quando utroque modo licite cum uno modo nomine suo alio nomine alieno. Quarto quando modo nomine suo et alieno ¶ Ad primum respondeo quod est facile si enim apparet quod noluerit facere eo modo quo illicite potest non inducitur aditio ut l. si quis extraneus in prin. et c. Si est dubium in dubio non presumitur quod voluerit delinquere cum in dubio presumitur in illam partem ut l. merito et pro so. et hoc est expresse in l. pro herede C. pap. et c. quod si non potest fieri aliter nisi et nomine heredis sit licite et tunc illud presumitur ¶ Ad secundum quando potest fieri utroque modo licite / et utroque modo nomine suo exemplum habitavit

ut heres et quod habitavit ibi tamquam in re sibi obligata pro dote matris sue / vel pro alia causa ut puta quia erat domus emphiteotica que debebatur sibi ex regione matris emphiteosis licet non esset heres vel quod certe in dubio quod fecit eo modo quo est dubius ut C. in ar. C. eme. pig. non de. l. i. et l. si quis domum C. ple. et loc. Ingenuum quod videatur fecisse eo modo quo sibi utilior est ut l. i. cum se. ff. de solu. Siue autem illum actum poterat facere ut dominus et non heres et non presumitur aditio ut l. ulti. C. si. fi. et c. et in exemplo posito de emphiteosi ar. l. si in patrem imprimi. ad treb. et l. pro herede C. si quid emit et c. sum intelligendo quod debebit si non potuit facere ut dominus est heres exemplum si vendidit simpliciter rem hereditariam sibi obligatam vel locavit nisi quia actus est celebratus cum illo videtur hoc fecisse ut dominus nisi aliud exprimitur ut de ar. l. i. C. de eme. emp. pig. non de. et l. si quis domum C. pele. et loc. Sed si ille actus non celebraretur cum alio sed puta ut puta si ipse steterit in domo hereditaria quod potest intelligi ut dominus vel pro alio pignoris vel cum auctore et ex hoc quod intelligitur non decipitur quia cum nomine contrahit / et intelligetur tamen ipsum possedisse ex ea causa que esset utilior sibi et quod diligens homo fecisset ut de ar. l. i. de solu. Quid enim si esset hereditas homine locuplete sum certum expedire aditionem presumitur Sed si contra expediret quod hereditas esset damnosa presumitur aliud ar. de l. i. de solu. et illud voluerunt dicere verba azonis / Si dubitatur recurritur ad declarationem sui vel heredis sui sumptum sum Ia. de are ¶ Ex quo quando si aliquis dicit se possedisse illam domum pro sua legitima et an per hoc videtur ne videatur adire / re legitima hodie saltem habetur iure hereditario et de hereditate non potest quis habere partem qui habet totum que sibi defertur ut l. i. et ii. et l. si non volens C. Indubio tamen tamen respondeo quod potest retinere legitimam et hereditatem obmittere .s. si habet filium vel fratrem / et est gravatus legatis ut l. si libertis predio de bo. li. ¶ Ad tertium quando ille actus potest fieri utroque modo licite cum uno modo nomine suo / alio modo nomine alieno .i. ad utilitatem alienam sive nomine alieno hoc est modo reperiendi et sum illum modum intelligendi per hic locum dicta verba azonis hoc esse pendendum ex qualitate rei et personarum et c. ut dicamus sic quedam sunt magis sicut pietatis de facili ut sepelire defunctum / hoc enim facere veniunt maxime presertim familiares maxime si erit pro ad animi et expensa erit moderata / facere custodiri domum / hec enim omnia facere veniunt maxime / et tamen ex hiis actibus presumitur aditio nisi probetur aliud / ut l. ar. flamis C. pleri que de relig. / quedam sunt in quibus non est

hoc presumpcio iur.

hec pro sic pro ita de facili nec presumptio eius
aditionis ut puta invenerunt aurum hinc
et fructus recolligit | fecit et reposuit et
hic similia de quibus loquitur l. pro herede § recu-
sos ff. e. et aut similiter quando sic ipse vivens
fecit | standum est interpretationi animi
ut dicit Ja. de are. vel dicitur interpretationi
heredis eius ut dixi | quedam sunt in quibus
nullo modo cadit talis presumptio ut si tenetur
rem hereditariam non pretium vel aut ad
habitandum in domo cum familia et suppel-
lectilibus | vel eam domum possidens fecerit
et in ius cum adeundi presumitur neque im-
petitur ut C. de repu. her. l. i. et ii. ff. e. l.
pro herede § i. et hac lex. et ff. e. l. si quis
ni. § in illis ibi quod si ut rem hereditariam dist-
hat nec obstat. C. de iure deli. l.
i. ut ibi no. Ergo non intelligitur potest hec in ba-
sic nomine et alieno hoc exercendo nego-
tium alterius adeunde pertineret et sunt
in dubio nomine alieno non intelligitur ut
l. magis de solu. et quia in actu expressi-
[illegible] non submittere ut l. si uni ex pluribus
§ Grisogonus i. de v. ob. ¶ Et quid quod
si dedit aliquas elemosinas de bonis
defuncti an adisse videtur. R. quedam
sunt elemosine necessarie ut que fiunt honore
defuncti secundum consuetudinem civitatis ut
dando candelas et cereos vel pecunias |
tempore funeris | secundum diversas consuetudines et
tunc non inducitur aditio quia enim expense
funeris | secundum diversas consuetudines et aut
non inducitur aditio videntur enim expense
funeris ut l. at si quis § funus et
§ hec actio de rel. Si vero nulla elemo-
sina non erat necessaria tunc in dubio presumitur
aditio ut l. indebitum C. de condi. inde.
non enim potest quis licite largiri de alieno
ut l. si pignori § i. de furtis et ille
actus non debet posse fieri [illegible] et nomine
heredis ¶ Item quid si maritus cui dela-
ta erat per se vel filius hereditatis uxoris
dedit pannos uxoris pauperibus an ex
hac inducatur hereditatis aditio. R. quidam
sunt panni preciosi et festivi | et illi sunt
viri et tunc ex hoc non presumitur aditio quia
fecit de suo nisi uxor hoc reliquisset
in testamento tunc enim solvendo legatum videtur
adire ut dicit l. indebitum. Si vero er-
ant panni cottidiani tunc illi sunt uxoris
ut l. si pro § i. ad l. falc. et tunc non dedisse
se pannos uxoris et inducitur aditio
ne alias videatur de alieno largiri ut dictum
est ff. de hoc aug. sunt panni cum plene
in l. in hiis § i. de le. iii. ¶ Ad quartam
§ quod potest fieri nomine meo nomine meo et
alieno exemplum declaratum est in hereditate fratris mei
cum quo habebam bona communia quam post mor-
tem administravi possum enim facere ut heres
et etiam si non facio ut heres facio | nomine
meo et alieno | quia pro iure meo | dic

aut negotium quod gerit potest expe-
diri pro parte et ille gessit in communi et inducatur
presumptio aditionis quia plus sua parte
dimitionem imposuit ut l. duo fratres ff. e.
Sed si non potest expediri pro parte | et sunt
tenentur tunc similiter quando negat se fecisse animo
adeundi non presumitur aditio ut
dicit l. duo fratres | sic enim ex natura con-
iunctionis ut l. coheredes § idem iuris ff. fami. her.
Et si ipse vel heres eius dicit se fecisse
animo adeundi stare interpretationi sue pro ea
que dicit sic per Ja. de are. et ff. declamavi max-
ime si hereditas est locuplex | cum quis de acqui-
rendo certatur non implorat [illegible]
are ut l. si abutitur et ibi no. C. si cer. pe.
et l. quo cum § i. et ibi no. rat. ra. hab. //
Venio ad quartum principale scilicet utrum volun-
tas adeundi probatur per non factum scilicet quod sic
primo pro non repudiando hereditatem inducatur
seu probatur per non factum ut l. i. § causari, c. pe-
[illegible] Ja. de [illegible]. Et adiacet quod
hisdem regulis procedit ut inst. de her. qual.
et dif. § i. et § de repu. l. sic hiis et s.
est indubitate [illegible] exemplum commonitur
heredis ad petitionem creditorum ad adeundum
vel repudiandum § trium | vel sunt etc. illo
non facit | sunt presumptio aditionis ut C. e. l.
fi. § sin aut hec et § si quis non tem-
[illegible] non ff. e. l. [illegible] et ibi dixi aliud
exemplum | pone quod debitor in die vel
sub pena succedit creditori suo ut pro de-
bitum non solvit alius quia succederet
ipse repudiavit etc. ex hoc non facto
presumitur aditio probo si aditio non presumitur
[illegible] ille fuisset in mora | sed est in mora et
delictum ut ff. si cer. pe. l. quod te. et l.
quam sine de re. iur. Ergo debemus presumere
aditionem per quam in delictum non incidit ut
l. merito pro soc. ut ff. dixi | Ergo quod est tacito
sit ipso iure si tamen opponatur ab homine
et dicit quod cum communis que compensatione non fiat
nisi invenit [illegible] presumitur factum ipso
iure ut l. si constat C. de compen. et ibi no.
et l. si quis ex fideiussoribus ff. de compensatione
aditio sit ipso iure / hoc de [illegible] volo te-
[illegible] incurrit penam in dubio
est presumendum quod noluit ¶ Certe probo pro-
testum in l. in § similiter et de petitione
le. que inducatur sic sunt hereditas aditur
solo animo quolibet actu probato ita petitionem ad-
mittitur sine | solo animo cum per quemcumque indicia
probato ut l. non [illegible] de petitione. Sed si cum
non esset debitor sine et ei differret solvere
in dubio inducatur animus petitionem ad[illegible]
ut dictum § sic aut | ita hic probatur animus et
adeuntis et hec nec si is quem solvere distulit
vel heres eius dicit | sin aut ipse ne-
garet se admisisse et alius ex hoc vel
let [illegible] | quod adiit puto quod non sufficeret ar-
gumentum quod non ut l. sine possessionis C. de proba.

et l. qui uirasse ff. si pr de inr iur et
im eod. m. a. quam disputaui de hoc ex-
p(ro)p(ter) ea sunt multum utilia et multum valia
et sepe occurrentia maxime in heredi-
tatibus [illegible] in quibus ut plurimum no(n) est
nisi nomen dotis sue et filij debitur sibi
succedunt ut ex hac re sentite inducitur
aditio idem si pr testamentum solue infra
tempus debitum si filij sunt de uero erant
infantes ut j. dicam ¶ Venio ad quar-
tum principale s. qualiter probetur ille actus
in eo qui adit ex iure alieno Et circa
hoc quero quatuor primo quid iuris quando
quis adit ex iure alieno cum pro se Scdo
quid iuris quando quis adit ex iure suo
pro alio tamen et ad utilitatem alienam
Tercio quid iuris quando quis adit ex iure
alieno et pro alio | quarto quid iuris de eo qui
non adit sed adeunti auctoritat. ¶ Ad
primum quando quis adit ex iure alieno pro se
expli. in eo ad quem transit ius delibera-
di certum adeundi hereditatem defuncto de-
latam in omnibus casibus | qui non in l.
penitus b. c. Sed pro omnibus aliis actibus per
quos inducitur aditio si sicut iure et
ex sua persona adiret per eosdem induca-
tur qui adit iure alieno pro se tamen quia
in omnibus in locum illius substituitur
ut ei idem pro omnia tribuatur ut l. si
quis filium. so. eius b. c. ¶ Super pre-
quero quando credebat defunctum an
succedit admisse hereditatem sibi defunc-
to delatam cum ad cautelam dixit sic
si non apponeret defunctum admisse com-
deliberandi adiens [illegible] infra tempus
[illegible] adeo | vel pone quod verba non dixit
sed infra tempus aliquid fecit ex quo indu-
citur aditio sed pro certo credit sibi ius
deliberandi et adeundi esse delatum an ex
hoc inducitur aditio si postea de de-
functo adisse non constitit [illegible] quod non quia
ille qui se putat [illegible] cum sic noluntas
vel in hoc dubitat non potuit adire ut
l. is qui putat et l. se. b. c. Si ille pu-
tans defunctum admisse erat ille cuius
hereditatem defuncti adiit [illegible] nec
potest eam [illegible] ut l. si quis filium
in fi. b. c. sed pro ius deliberandi est
voluntarius ut l. si is ad quem et l. et
l. heres instituitus b. c. gl. 2. pro heredi-
tatis aditio non recipit conditionem ut
l. eum qui in fi. b. c. et l. actus de reg.
iur. Si ille adit sub conditione si
primus non admisit gl. 2. pro de hoc [illegible]
gl. in [illegible] in l. [illegible] in princ. de acq.
pos. ubi quis [illegible] possessionem non
inducit acquisitionem de novo si prius quam
non possidebat sed [illegible] gl. In [illegible]
et illud puto verum [illegible] [illegible] non
tollit voluntatem nec est ei contraria primo
conformis vnde si aliquis vult adire hered-
ditatem conceptam vult omnia onera ipsius

hereditatis ut l. si duos b. c. ti. item in proprio
qui vult hereditatem proximi defuncti et
adit eam sponte ubi velle aliam here-
ditatem quam credit defunctum admisse
et pro hoc cessat eo primo que lo. in eo
qui putat se [illegible] [illegible] [illegible]
nolit hic non [illegible] [illegible] pro lz error
in eo acquisicionis [illegible] [illegible] adi-
tione (sed hoc [illegible] qui quis credit ac [illegible]
vel dubitat quomodo sibi deferatur talis
error non impedit aditionem | [illegible] pone
[illegible] [illegible] non posse succedere de iure
[illegible] [illegible] pro bonorum possessione | per [illegible]
possessionem esse heres ere de iure civili
ut l. pubertatem c. c. fuerat [illegible] non m. l. [illegible]
ff. b. c. ad hoc optime facit tex. l. gal-
lus ff. si quis [illegible] [illegible] [illegible] b. de l. et
post. Si impositum fuit [illegible] quia de
iure et ca. [illegible] succedat illi primo defuncto
pro [illegible] hereditatem sive primus admisit | sive non
ut [illegible] m. l. [illegible] b. de pen. her. | solum enim hic
est error in iure hac [illegible] [illegible] sufficiat
aditio una s. hereditatis ultimi defuncti
an requiratur aditio nova | ad id [illegible]
sit hereditatem sibi delatam dubitat autem
an posset adire pro se an iussu alterius
impedit aditio ut l. qui in aliena ff. si as
qui b. c. ti. et l. mutum de condi. et demo.
gl. 2. pro illud quod dicitur quod hereditatis
aditio non recipit conditionem quod intelliga
de conditione que suspendit aut adeunt
sed si non suspendit aut adeunt | sed in eo
euentum vult hereditatem nec non impedit
aditionem quod apparet in eo quem certus in quo-
[illegible] sit institutus heres nam si dicat se velle
heredem esse sive ex toto sive ex parte sit
institutus | non impeditur aditio ut l. si
quis exponens ff. si quis [illegible] b. c. et l.
[illegible] et ibi no. item in proposito ille vult
esse heres sive defunctus adiit sive non ad-
iuit | pro quis [illegible] possessionem inducitur
acquisitionem possessionis de novo si prius
non habebant possessionem l. qui [illegible]
et l. [illegible] vulgo et l. si [illegible] l. pro emp.
[illegible] gl. que est in l. iij. in princ. ff.
de acquir. pos. et ibi dixi ex quibus con-
cludo illum esse heredem ¶ Ad [illegible] quando quis
adit iure suo pro alio tamen et ad alie-
nam utilitatem ex. in filio familias qui adit
et acquirit patri ecclesia hodie in [illegible]
aliud ex. in monacho qui adeundo acqui-
rit monasterio in quo requiritur iussus
abbatis | sicut in filio requiritur iussus patris
ut non. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] he.
qualis iussus debeat intervenire et quis [illegible]
ad hoc apta [illegible] in l. si quis mihi bo.
ff. iussus b. c. et si iussus ille non apparet
sed solum appareat filium possidisse parente
sciente vel invito parente filio [illegible]
parente [illegible] | vel eam [illegible] [illegible] [illegible]

omnia solemnitates acta ut dixi in l. qui aliena ff. sed si non adierit ff. e. ti. ¶ Ad tantum quantum quis adit ex persona aliena, et pro alio quod in tutore qui adit pro infante vel pone in patre qui adit pro filio infante, pro certo dico quod per eundem actum et in omnibus casibus per que quis diceretur adire pro se per illum eundem actum factum pro infante presumitur aditio, et sic per non factum presumitur animus adeundi pro se, iam pro infante ut l. si infanti ff. C. e. pro hoc optime tex. in l. sed si decem § i et ii ff. de pecu. ¶ Juxta hoc quero pone quod tutor in inventario suo fecit de bonis infantis sic dicat Item credit esse in dictis bonis dicti infantis talem et talem rem que fuerunt de tali hereditate utrum ex hoc inducatur aditio. Respondeo quod sic quia in hereditatibus adeundis licet sufficit quod quis credat rem esse hereditariam licet non sit, ut hac l. et l. si quis extraneus ff. e. facit l. cum in et l. et hoc not. [illegible] de le. i. ¶ Item quero iuxta hoc pone quod infanti competebat ius adeundi hereditatem per ius deliberandi ac eum transmittit ex persona alterius an tutor adire poterit. Videtur quod non quia concurrerent circa idem due fictiones. Nam tutor representat personam infantis, infans representat personam eius cuius est heres ex quo habet ius adeundi et sic impeditur aditio per ea que not. in l. ii C. de do. promis. et l. cum postumi § generaliter de iniu. dot. contrarium puto quia quia ille fictiones habent originem ex diversis principiis [illegible] ut l. singularia ff. cer. pe. et l. finis cod. [illegible] de sup. ti. et hac puto veriorem de contrariis duarum fictionum dixi in l. si is qui pro emptore de usucapion. in te q. ¶ Ad quod dicit § quod quis non adit sed adeunti auctoritatem exhibet in pupillo qui non potest adire sine tutoris auctoritate nec tutor sine pupillo, ut C. e. l. pupillus, circa hoc qualis facta in tutore et pupillo requiratur eorum que ad aditionem necessaria sunt dixi in dicta l. pupillus et l. is potest ff. e. pone ergo quod omnia concurrunt que requiruntur ut possit adiri, dubitatur de actu adeuntis, et l. preterite dicit quod requiritur tutoris auctoritas verum illud queritur in hoc an in presentia auctoritatis requiratur quod tutor loquatur de quo per glo. in l. iii ff. de auc. tu. et ibi de hoc sunt opi. et ibi glo. non [illegible] in hac quod sit necesse tutorem loqui [illegible] [illegible] de ver. obl. l. ubi non [illegible] sed primo videtur quod [illegible] quia mutus non potest interponere auctoritatem ut l. i ff. de tu. sed in hoc erit necesse probare quod pupillus fecerit aliquem actum mandantem tutorem vel laudantem vel approbantem pro verba vel sufficit si pupillus presente tutore domum hereditariam inhabitaverit vel aliquas res tenuit quia verba requiruntur et tamen

dum tenuit tutor vel pupillus presumuntur omnia solemniter acta ut dicta l. qui in aliena ff. sed si sine decreverit ff. e. Bar.

Si pupillus. Restitutio pupilli spectat fideicommissarii h. d. ¶ Op. C. de fideicomm. l. i et ii dicitur in glo. hic et in [illegible] et in l. liber C. de pa[?]. Bar. h. d.

Paulus. ad. incipit pro parte curatorem hereditatis non potest adiri per curatorem et nuntiatur probatione desunt peculium esse castrense h. d. ¶ Op. de off. procur. cesar. l. i ff. de ibi specialiter ¶ Op. i. c. de bo. pos. l. iii § acquirere C. ma. l. nulli dicit glo. aliud in bonorum possessione per tenens ut ibi aliud in conditione hereditatis ut hic ratione quia bonorum possessio non consistit in solo animo dz eam peti audientie ut l. fi. C. qui admitti ad bo. pos. pos. sed hereditatis aditio consistit in solo animo verum eo ipso quod mando videor adire, unde nil restat fieri per procuratorem hoc necessarium. Item per procuratorem voluntate fieri debet heres non per voluntatem alienam heres est solo. veritas ut quibusdam non tenetur ut dicam q. ¶ Op. ad treb. l. qui imp. i. ff. glo. eodem non s. secundum in restitutione treb. que non consistit in solo animo ut dicitur Regulariter non ad omnia potest dixit quod per specialem procuratorem potest adiri hereditas ut in generis non per generalem ut hic ar. ff. de mino. l. illud § si talis, glo. hoc reprehendit per regulam l. si duo de auc. tu. Sed per rationem si enim potest hic per procuratorem eius qui nullum habet mandatum multo magis valet factum ab eo qui habet generale ut dicit glo. hoc [illegible] l. sin eos intelligitur in parte generali vel dicatis sed eos quod hic non loquitur in parte ne ad eundum sed in eo qui est institutus pro alio unde adeundo non facit alium heredem sed dz ei restituere ut dicta l. quidam cum filio ff. de her. insti. contra contraria lex est ista dicta C. de procur. adeundi verum glo. tenet, per primam sed addit glo. nisi in casu forte non suspendi voluntatem meam in voluntate procuratoris, sed Hugolino hoc non placuit ¶ Per huius declaratione examinata recte glo. prima ratio est quia mandando videor adire ista ratio non vero bona non enim concludit in procuratore generali Item non concludit in eo qui incertus est de viribus hereditariis et si forte dicat procuratori vade et inquiras de viribus hereditariis, et adeas sed eam reputas idoneam ut l. si quis in § sed quid si mandavit et l. cum qui § i ff. e. et hoc est quod in fine glo. de voluntate enim suspendi per [illegible] videtur dicit hereditatem posse adiri per procuratorem et C. in l. i C. qui admitti ad bo. pos. po. in primo contrario verius est quod prima ratio glo. non concludit nisi in parte speciali et

qui voluntas domini est certa et clara (tum
alia vero glo. est vlis ad alia omnia dicat
glo. quod per meam voluntatem et animum debeo
fieri heres non per alienam quia in minimis est
declaro ea que coherent persone mee non
possunt explicari per alium ut l. i. § nec aut
C. de cadu. toll. sed voluntas mea est huius
generis etc. ¶ Sed dicas in quolibet contractu re-
quiritur voluntas et tamen potest explicari
per alium (Re. licet in contractibus requiritur
voluntas non voluntas unius non perficit con-
tractum sed due voluntates collate seu co-
adunate vel duorum consensus in unum per-
ficit contractum ut l. i. ff. de pac. ideo potest
fieri per alium ut voluntas unius absentis confe-
ratur per medium ad mentem alterius vel epistolam
ut l. i. consensu ff. de act. et obl. et l. i. in
fi. ff. de contrahen. emp. et istud consistit in
mea libera voluntate nullo modo potest per
alium explicari nisi per me etiam si requi-
ratur quod hereditatis aditio in mea libera vo-
luntate non consistit ut in filio famil.
qui licet velit non potest nisi pater iubeat
tunc possit adire hereditatem per patrem
tamen est ut l. filio ff. e. et eadem ratione pupillus
qui non potest adire nisi auctore tutore po-
test fieri ad acquirendam fac. l. i.
inst. ff. quod cum eo etc. et ibi non per tutorem non
... in hoc non sufficit mandatum quia in-
cum cessat voluntas domini cum requiritur
speciale mandatum ut l. si quis mihi bona
§ iussum ff. e. per ... non potest facere illud
quod non potest dominus per se ... nisi ut
l. si inter ff. de procur. Sed dominus si ...
velit hereditatem sibi delatam per se ...
... adire non potest ergo nec procurator ...
si ponens dominus facere tamen potest dubium
an hereditas sit solvendo vel non suspendit
pendit voluntatem suam et tunc non potest
aditio fieri quia actus aditionis requirit
voluntatem liberam non coactam seu condi
tionatam ut l. cum qui inst. et l. actus de
re. iur. Sed ille qui dicit si est solvendo adeo
alias non habet voluntatem conditionatam sed
coactam unde non potest fieri aditio pro
hoc quia speciale est in ... ut posset
adire per procuratorem ut l. ii. C. de inoffi. par-
te. ... ¶ Ultra dilige-
ter adverte quia licet per procuratorem non pos
sit hereditas adiri nec per aliquem actum qui
a procuratore fiat tamen ipsi ... procuratoris
potest esse aditio hereditatis ut hic expresse
dicit glo. in fi. ... l. dixit ... non quod
... persone ... simul ... et sic
fiat quod si res publica ... ...
ad ... ... simul ... et ...
... fiat C. de inoffi. testa. l. fi. Bar.

Sis qui bonis abstinendo
facta mala fide non prodest quia
... si omnia bona patris emerit vel
per interpositam personam mercatus fuerit hered.

sum ... ... de
licet filii post abstentionem ... non
obligatur cum ut l. suum § fi. ff. e. ... glo.
intellige quod mercatus est ante abstentionem
vide glo. illud est contra ... qui dicit si
is qui bonis patris abstinuit ... abstinere
proposuit al. non prodest (quod glo. dicit sed
in bene dicit non dico ... dicit dy. hic
alii ut Ja. de are. et ... ... manifeste
dicit glo. non bene dicit (quia contra ... ...
ad ... vident quia in l. si suum § fi.
continetur quod vere se abstinuit hic manifeste
se abstinuit in fraudem quod ... ... duo
bus quorum quolibet per se sufficeret ... quia
omnia bona mercatus est ut l. omnis § ...
lucro que in fraudem cre. et l. qui ... de
probat. ... quia mercatus est per interpositam
personam ut ff. de aut. tu. l. pupillus §
sed si per interpositam ~~personam ut ff.~~ ¶ Op.
C. de repudi. her. l. ii. glo. hic solvit et
bene et tenet illud quod precedunt decretis
s. ubi mercatus est ... ... hic omnia
bona item hic in fraude ibi bona fide
et hoc non velle ... ... in ista materia
distinguit plene ut ibi per doc. Et hanc materiam
...o ferat ad materiam l. post contrac-
tum de donat. an quando que alienavit
postea ... malefacta ... fecisse
in fraudem. Bartolus

Filius non valet aditio facta in
... patris ... ... in ...
... h. d. glo. hoc iure veteri hodie non
secus (et sic non requiritur hodie iussus ut
l. si quis mihi bona § iussum ff. e. ...
aut quod hic est casus quod hereditas ... de
iure ... non requiritur et ... ...
... quis est licet de hoc ... dubitare
... ff. e. l. ... ... ff. ... ...

Pater in mandato requiritur ...
... h. d. non tamen requiritur
... quam in ... vel.
si quis mihi bona § iussum et § sequenti)
et l. cum qui § ... ff. e. Bar. le. doc.

Mutus ... potest fieri ... et
... h. d. intellige in muto qui habet
intellectum perfectum al. per procuratorem posset
ut l. ... ... ff. e. Bar. le. doc.

Quod suppletur non ... ...
... ... facta in bonis ...
... h. d. glo. idem dicit si dubitat ...
¶ Op. glo. C. de ... l. fi. ... glo. ibi ...
... quod pater non ... hic ¶ Adverte
non ... ibi ius succedendi non ... ...
... ius ... ...
... ius succedendi quod ... iure
sanguinis nec ... nec ... potest re-
nunciari ut l. iura sanguinis et l. ius ag-
nationis de pac. nisi delinquendo ut ... dicit
¶ Op. ... de donat. l. quedam ... ff. ... ibi
delinquendo a lege privatur l. quedam § fi.
non ipse renunciavit ¶ ... ut ... per patrem pos
sit renunciari ... ... glo. dicit quod

non· est si iuret· ut de glo· hoc quod dicit de
iuramento non preiudicare iure successionis cum in
hoc est statutum ut in c· quamuis de pac· li· vi·
quod est verum in pacto de non succedendo / sed
preiudicium de succedendo est contra bonos mores
ut l· ff· c· de pac· Item non ualeret etiam
iuramento ex· de iure iurando· licet c· non
est obligatorium de reg· iur· li· vi· supplementum
in l· stipulatio hoc modo ff· de v· ob· ¶ Quid si filij
[illegible] ualet renunciatio iuramento firmata de
iure canonico quo quis promisit se non suc-
cedere quid si filia promisit et iurauit se
non uenturam ad bona paterna ut [illegible] hoc pre-
cedit filius natus ex ea glo· tangit in l· p-
actum· c· de coll· Tu aduerte siquidem ne-
potes ex filia uenire ad successionem cum aliis
nepotibus cum tunc patrum iuris non [illegible]
sibi sine dubio quia iure patris est de se filij
[illegible] uenit suo iure Sed si ponerem nepotes
uenire ad successionem cum patruis seu auunculis
tunc ipse non potest uenire nisi succedat in lo-
cum matris cum autem sit exclusa per simile pa-
ctum et filius sed ad [illegible] hoc quod filij suc-
cedat in locum matris seu patris quantum ad suc-
cessionem cum non habet a iure sed ex dispositione legis
[illegible] iure suo sed non potuit auferre filio
ut l· si arrogator ff· de adop· ¶ Sed
quid si ponerem hoc ex [illegible] in pre-
iudicium filij ex ea non succedunt hoc et tangit
glo· in dic· l· pactum· c· de coll· [illegible]
de iure non ualet de consuetudine in quibusdam
locis admittitur ut ex· coll· de iniu· ad
[illegible] c· i· et si de fe· fi· [illegible]

Repudiari. addit Ia· de are· ut
[illegible] repudiari hereditatem [illegible]
[illegible] cum posset eam saluam facere ar-
c· de infirm· expo· l· i· et ij· non habet ad
[illegible] non bene [illegible] l· in l· [illegible] ff· c·

Quis pupillum. Error ad
[illegible] in cetera [illegible] ad aditionem
non impedit· h· d· Ratio quia talis error
uoluntatem non impedit· Bartolus

Clodius. qui adit ex possessione
[illegible] in ualido per uiam erroris in-
ex [illegible] repudiare [illegible] pap· [illegible] paulum
[illegible] ¶ Ex· q· pap· ff· de inoffi· test· [illegible]
[illegible] l· [illegible] fatetur quod pap· male di-
cebat / et iudex male pronunciauit quod
est iniustum si intelligamus illum errasse in facto
[illegible] l· [illegible] sed si ponamus eum errasse
in iure / tunc ad hunc dubium est / nam glo· in l·
filius ff· c· [illegible] / quod eo casu pap·
dicit bene [illegible] ad non in l· fideicommissum
[illegible] ubi glo· distinguitur aut trac-
tatur de perdendo debito / aut de acquirendo
lucro / alij distinguunt quia errauit in
iure aut potuit consulere peritiores aut
non ut l· in bo· [illegible] de bo· pos· Tu dicas
quandoque tractamus utrum per ignorantiam ali-
quis perdat lucrum quod poterat acquirere quan-
doque perdat illud lucrum quod erat iam acqui-
situm [illegible] aut queritur utrum perdat illud
lucrum uoluntate hoc est repudiatione [illegible]

et tunc [illegible] non [illegible] quia [illegible]
nulla [illegible] moris et eadem [illegible]
primo [illegible] ex [illegible] / nunc ex [illegible]
Sed si ex dictis [illegible] differentibus uenire
[illegible] repudiare ut l·
[illegible] ff· de pet· he· [illegible] quia talis error
impedit uoluntatem / et per consequens impedit
repudiationem hoc est quod hic dicebat pau-
lus / et bene explicat opi· pap· Sicut enim
dubitans de uiribus testamenti errando iuris
ut in facto non potest adire hereditatem ut l·
[illegible] et l· [illegible] ff· de
ff· c· et hoc propter impedimentum uoluntatis
ita iste error impediet repudiationem
ut l· iiij et l· [illegible] ff· c· ¶ Con hoc in-
facit l· si proponas in prin· [illegible]
[illegible] quod illud est [illegible] pap· ut [illegible]
procedens eodem errore quo hic [illegible] sub-
[illegible] dictis quod ibi ponitur [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] ff· c· [illegible]
[illegible] et ob-
[illegible] per errorem [illegible]
[illegible] repudiare [illegible]
[illegible] ex alia [illegible] et tunc
[illegible] lex [illegible] aliud quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible]
[illegible] filio et [illegible] error non [illegible] ut
l· ff· c· qui pe· tu· [illegible] ibi [illegible]
[illegible] aliud quod non [illegible]
[illegible] bonorum possessio-
[illegible] distinguere / aut potuit
consulere peritiores / aut non ut dic· l· [illegible]
nec potest dici / quod ibi sit [illegible] repud-
[illegible] petendo [illegible] quia dico
quod illud non [illegible] ex repudiatione sed ex
l· dispositione quia cum si ille infra [illegible]
[illegible] se uelle repudiare [illegible]
[illegible] si [illegible] ex [illegible]
diatione intelligere [illegible] a iure non [illegible]
ex aliqua uoluntate ¶ Sed cum [illegible]
aliquis [illegible] iam [illegible] quod [illegible]
repudiari potest ut in legato per errorem
[illegible] et dic quod non est [illegible] pap· ut l· qui
fideicommissum [illegible] que est [illegible] pap· / et
[illegible] hic erat filius suus heres [illegible]
hereditatis est ipse [illegible]
[illegible] non [illegible] repudiare est [illegible]
pap· quia eadem est [illegible] que in legato ut
[illegible] l· que [illegible] in filio emancipato [illegible]
[illegible] non [illegible] sed [illegible]
[illegible] distinctio ut l· [illegible]
et [illegible] at glo· l· filius ff· c· dico
quod non dicit [illegible] et in illa l· filius [illegible]
[illegible] et [illegible] / et hoc tenet hic glo· [illegible]
et [illegible] quod [illegible] demotam
non credit· et quia [illegible] ut ibi
[illegible] ¶ Quid et [illegible] in dubium [illegible] hic
[illegible] bene pronunciatum / sed si iudex [illegible]
[illegible] pap· male iudicauit sed
alia [illegible] potuit bene iudicare· [illegible]
[illegible] ad [illegible] hereditatis [illegible] hoc

sentit glo. ultima hic et bene. Bartolus

Que neptis post restitutionem coheredis alius se implicans uni-
verse hereditati universis oneribus tenetur. h. d.
Nota quod post abstentionem coheredis conti-
nendo se omnibus bonis potest quis bene
abstinere. l. cum hereditate et l. si minor. ff. e.

Avito. In eo qui post abstentionem
unius omnia bona vendidit debet adire
integre. h. d. ¶ Scias in quo differt hec
l. a precedenti. Nam in precedenti fuerunt ab-
stenti per restitutionem in integrum partes vi-
nientes / hic non una se abstinuit per beneficium
abstinendi quod competit a pretore moriens. Item in pre-
cedenti dicit quod tenetur ad universa onera possunt
hoc potest intelligi quod ad eum pertineat onus
accrescendi actione. ¶ Oppo. ff. e. l. cum hereditate
scilicet hic volebat vendere beneficio alius legatis
ibi nolebat. Con. primo quilibet unius por-
tionem [illegible] heres omnibus aliis [illegible] ut l.
quidam cum legatio. C. e. et ff. e. l. et l. si
solus. Sed ibi quando plures portiones defe-
runtur ex dispositione defuncti hic quando unius
defertur ex dispositione defuncti alia ex
dispositione l. per ius accrescendi circa quod glo.
ponit similem simul ut l. quidam cum legatio
C. e. et ibi [illegible] ponit in l. i. ff. e.
¶ Et ut tibi ista materia liqueat reformam quam hic
ut glo. cum plene habes distingue plenis-
sime quatuor casus. ¶ Primus quando uni defe-
runtur plures portiones unius hereditatis
ex dispositione defuncti. ¶ Secundo quando deferuntur
plures portiones ex dispositione testatoris quedam
et quedam ex dispositione l. ut per ius accrescendi.
Tertio quando deferuntur plures hereditates.
Quarto quando plura legata. Circa primum dic quod
quamvis cuilibet tanquam sit portionem sibi
delatam / quia putat de pluri minori vel
minori quam sit / et distingue ut no. ff. e.
l. ex semisse et l. si quis exponens ff. si ag.
partem aut est certus de portionibus seu portioni-
bus sibi relictis et tunc aut totum relinquitur
uno modo aut distinctis partibus primo
casu aut relinquitur libere / aut sub modo / si
libere aut adit ipse aut heredes eius / si
ipse et tunc adiens partem totam videtur adire
nec potest scindere voluntatem relicti ut l. i.
et l. si ex asse. ff. e. Si vero adeunt heredes
eius forte ex iure deliberandi ad eos
transmisso / tunc si sunt plures pro parte pre
adire ut l. Regulariter in prin. in fi. de hered.
et pro rata portionis ff. e. l. cum filius / et ibi
dixi. Si vero relinquitur sub modo et tunc aut
est sub unius / et non potest scindendo adire
pro parte ut l. i. ff. e. quia testator sic[?] hinc
l. cum filius ff. e. / aut est sub pluribus / et
potest adire pro parte ut l. sub duorum et
l. filius totus et le. se. Secundo casu quando plures
portiones deferuntur distinctis partibus tunc
aut deferuntur in omnibus pro me / aut omnes
pro alio primo casu aut quedam pro me et
quedam pro alio / primo casu aut omnes de-

feruntur iure eodem iure puta institutionis
aut diverso s. quedam iure institutionis / et quedam
iure substitutionis. Si primo aut omnes pu-
re et tunc adiens videtur adire totam
et si in aliqua parte heredem substituit vel
quemcunque ut l. i. et l. si solus ff. e. et l.
quidam cum legatio C. e. Si vero quedam pure
quedam sub conditione tunc aut non habet substitu-
tum seu quemcunque / et tunc adiens unius ha-
bebit totam ut l. cum heres ff. si. ff. e. et l. si quis
de he. insti. aut in parte conditionali habet sub-
stitutum / et tunc adeundo non est heres nisi pro
parte pure relicta ut dicit l. cum heres ff. si.
tamen existente conditione erit heres etiam illa
parte sine nova aditione ut l. si ex parte
impubes ff. e. et erit heres eodem iure quo testator
disposuit nec posset una parte heres esse
intervenientibus alio iure accrescendi ut no.
in l. si quis heres in prin. ff. e. / et sic
incipit a repudiatione non obstat l. si in ex
parte inst. ff. e. quia ibi due portiones defe-
runtur diverso iure s. institutionis et substitu-
tionis ut dicam. Si vero in parte conditionali non
habet substitutum seu quemcunque tunc adeundo parte
pure relictam erit et heres nulla parte partis
conditionalis relicte quia licentiam est in omni eius
tamen saltem in eo quod sibi accresceret conditione defici-
ente in reliquo expectatur conditio ut
l. liber homo ff. si. ita de he. insti. Secundo casu
quando deferuntur ex diverso iure s. quedam
iure institutionis et quedam iure substitutionis tunc
aut primo adiit ex institutione et tunc adveni-
ente conditione substitutionis non habebit alia
nova aditione / et iure quo testator disposuit
ut l. si in parte in prin. in prin. ff. e.
Si non primo repudiat partem suam / tunc postea
parte adveniente ex substitutione poterit adire
et iure suo vel iure accrescendi partem partis sive
ne possit l. si in ex parte insti. ¶ Et
si dicas que est ratio quare hic aliter et
precedentem quando ambe deferebantur ex in-
stitutione cum una pro pure alia sub con-
ditione. Nam ille portiones delate diverso iure
ab initio fuerunt delate duobus et sic po-
test unus agnoscere alter repudiare ita ille
qui utraque duorum sustinet si a repudiatione
incipit ut dictum est. Secundo casu principaliter quando
plures portiones deferuntur in partium pu-
ta pro filio vel servo tunc aut omnes pure
et non potest una pro pure tantum adiri tota
posita ff. e. l. si solus / Si vero alia pure alia
sub conditione tunc potest una adiri et si
conditio extat non heredem alia sine no-
va aditione ut dicit l. si solus ff. e. Ter-
tium principaliter quando quedam deferuntur in pro me
quedam pro alio / tunc aut una obvenit in pro
me / alia pro alio cuius heres sum et dicitur
dicit l. liber homo ff. si ita de he. insti. aut
una obvenit in pro me alia pro alio s. pro
servo vel filio / et tunc dic aut primo ag-
nosco partem mihi obvenientem pro alio et parte

delatum non statim heres sive nolit adierit ut
l. si ex(?) ff. e. aut primo admittit pater meus et
aliam non acquirat sive nolit nisi ut ff. e. l. si
ti ex parte et h. de p. ¶ Circa sextum non quaeratur
portio defertur ex dispositione defuncti / quae ex
dispositione legis scilicet per ius accrescendi et tunc aut eis
eis obveniunt / tunc sunt se omnibus et tunc statim
et potest separare ut hic et ff. l. pro / aut non
tunc sunt se omnibus sed vult pro se statim sive alias
et tunc distinguas / aut primo admittit postea
portio deficit / aut econtra ut plene distinxi in
l. cum hereditas ff. e. ¶ Circa tertium scilicet quando plures
hereditates deferuntur et adeundum diligenter
per v. membra principalia. Primo quando deferuntur plures
hereditates unius ex dispositione unius / secundo quando de-
feruntur plures hereditates unius ex dispositione
diversorum. Tertio quando plures hereditates diversorum
deferuntur ex dispositione diversorum. Quarto quando defe-
runtur plures hereditates diversorum ex dispositione
tamen unius ex illis. Quinto quando deferuntur hereditates
diversorum ex dispositione alterius. ¶ Circa primum quando
deferuntur plures hereditates unius ex dispositione
unius exemplum in milite qui habet duo peculia
si instituit unum pro se in castrensibus / et pro se
in codicillis vel alio testamento in paganum si adiret
unam non cogetur habere aliam sed si dicit si con-
stituit ius [illegible] ut quae non ff. a. l. si
duobus et c. de testamento militis l. ii. cum eius ius
accrescendi cohaereat portioni non personae ut ff. e. l.
si totam et l. si eas(?) c. l. de usufructu et in illis
portiones non sit ius accrescendi apparet quod unam
potest amplecti aliam repudiare sed distinctum
illarum l. et quod dicit quando duo iura concurrunt in persona
unius indistincte ac si concurrerent in persona
duorum vel [struck] [illegible] de his qui ut indigni.
¶ Circa secundum quando plures hereditates unius de-
feruntur ex dispositione diversorum exemplum arrogatus
habet substitutum a patre naturali ?bonis / et in he-
reditate sua propria. et idem substitutum habet a patre
arrogatore in bonis arrogantis quibus eum capit
ut de ratione propter diversitatem patrum et patrimoniorum
secundum veram opinionem non obstat l. si arrogator ff. de
adoptionibus. Nec dico quod potest unam hereditatem am-
plecti aliam repudiare tamen eum si duo testamenta
ex eis non habet locum ius accrescendi ut ff. qui
in non usufructu. aut l. si sub conditione ¶ Circa
tertium scilicet quando plures hereditates diversorum de-
feruntur ex dispositione diversorum et hic nullum est
dubium quod non habet locum ius accrescendi ut dicta
l. si sub conditione et non per glossam in dicta l. quidam
eulogio ¶ Circa quartum scilicet quando deferuntur
plures hereditates diversorum ex dispositione unius eorum
ex illis / hoc potest contingere duobus modis primo
si ab eo cui erat delata una hereditas infra tempus
deliberandi decedens me fecit heredem / et tunc ex
eius dispositione possum habere hereditatem suam et alterius
tunc et hoc casu possum adire hereditatem
testatoris et aliam repudiare sicut ipse poterat
ut l. si quis filium c. f. ff. e. non enim possem
aliam amplecti et testatoris hereditatem re-
pudiare / quia illa propter istam testatori obvenit
Sed si testator iam admisisset non possum unam

amplecti / aliam repudiare ut dicta l. si
quis filium in ff. et de heredibus institutis l. si quis
filium c. ff. Secundo hoc potest contingere quando
relinquitur aliam hereditatis principalis et pupillaris.
In hoc articulo multum dominus Cy. pro se distinxit
In memoriam eius excellentiae sive ubi a sua
quasi ad literam referam et ea modica quae
per me addentur lector manifeste perpendet
facit enim duo membra principalia / aut quis
quis primo adit principalem / et vult repudiare
pupillarem / aut vult repudiare principalem
et adire pupillarem / primo casu si adiit
principalem nunquam potest pupillarem repudiare ut
c. e. l. eulogio et ff. e. l. qui patri / pro ratione
adeo quod si decedit substitutus vivente in-
pubere succedunt heredes impuberis def-
uncti heredibus substitutum et non iure sub-
stitutionis quia tale ius non transit ad heredes
ut ff. e. l. tonens(?) et l. de suis et le. l.
si ex pluribus / sed iure accrescendi ut dicta
l. qui patri pro ratione secundum dominum Cy. Sed quae est ratio
Cy. non dicit / quia quod possum in fine nostros
possum filio meo ut l. sed si plures c. f. q.
possum ff. de vul. et pu. / Sed si aliquis ag-
noscit partem hereditatis meae reliqua sibi in-
vite accrescat / et inter dominus quodammodo vin-
ut ff. e. l. hinc institutum Item et in here-
ditate pupillari / et in istis duo casus in uni-
versum intelligitur vel l. quidem eulogio. et c. Sed si
obveniente pupillaris vellet repudiare principalem
ne illam haberet secundum fecimus l. cum hereditatem ff.
e. facere posset / facit l. si certum ff. in si ff.
ti. l. illud non quod dominus Cy. dixit de coniunctis in iure
accrescendi / ac heredes intellige ut dixi
dicta l. qui patri ff. e. Redeo ad verba Cy.
si non vult repudiare principalem et habere pupillarem
distinguendae sex casus / Primo quando sunt in-
stituti a patre solus impuberes. Secundo quando solus ex-
tra(?) qui non erat in patre institutus et
idem erat pupillo / substitutus et impuberes
exheredatus Tertio quando solus alius filius
erat in patre institutus et institutus et
impuberi exheredato substitutus. Quarto
quando erat institutus impuberes unus cum alio
substituto. Quinto quando impuberes est institutus
una cum alio instituto. Sexto quando substi-
tutus una cum filio est institutus et impuberi
exheredato substitutus / Primo casu cum erat in-
puberes scilicet instituitur / et nullo modo se abstine-
bunt est substitutus nullo modo potest separare
hereditatem impuberis ab hereditate patris
ut ff. de vul. et pu. l. sed si plures ff.
filio. Cy. Sed hoc verum quod non potest separare
adeundo / sed postquam adiit potest impetrare
restitutionem ut abstineat secundum quod poterat ipse
pupillus ut l. non solum de minoribus. f.
dicit Cy. aut impuberes admittit vel si in-
stituitur / et postea per restitutionem se abstinuit
et tunc potest substitutus hereditatem pupilla-
rem sive prima / non tabulae pupillares
sunt confirmare patrimonii et non confirmarentur

pro abstinentiam restitutam concessam ut ff. de
vul. et pup. l. ij. § Iniuriam. Vel quod si intel-
ligitur verum intellectum et de minor. l. et si si-
ne § sed quod patris et ita intelligitur pro aliquos
l. Iulianus ff. e. / aut nullo modo admittit
vel se immiscuit sed ab initio se abstinuit
et tunc potest substitutus habere pupillarem
sine pena / et tenebitur creditoribus impuberis
tamen et non patris ita dicit intellectus l. Iulianus
ff. e. tit. dimittendo quod ultimum est verum ut
ibi dixi et hoc ex parte contraria sui he-
redis in qua medio pupilli qui est substi-
tutus ut decedat testatum ¶ Sed contra hoc vide-
tur quia hereditatis pena et pupillaris hereditas
sicut plures possunt unius hereditatis
ut l. quidam cum legato ff. e. Sed tunc si quis
quis primo habet partem ex institutione / cogatur habere
ex substitutione sine onere ut l. si mihi ex parte ff. e.
Sed sicut si primo adiit paternam cogatur habere pu-
pillarem ut dictum est ita si primo adiit pu-
pillarem cogatur habere paternam ita est forte re-
spondendum quod dicitur consilium Iulianus hoc dictat
in l. Iulianus et arbitror pro tertio quod habet
sunt res que monebant eum / cum respondet
illi a marcello / et ratione ad dictum l. quod
nam illud quod qui habet paternam cogatur habere pu-
pillarem est in favorem pupilli / ut decedat
testatus / et hic trahitur ad se pupillarem
sine parte hereditatis paterne Sed quid hoc est
contra utilitatem pupilli tunc non procedit dicta
comparatio / ita est in proposito / ut ibi / dicit rex.
impingere cum multum utilitate pupilli
ut ibi de rex. Redeo ad verba dicta. Se-
cundum quando solus exheres est institutus a patre
et impuberi filio exheredato substitutus
non potest habere pupillarem sine pena quia
ut confirmentur tabule pupillares oportet adiri
hereditatem dictam ita intelligitur l. sed si plures § .
sed si ex asse de vul. et pu. et ff. e. l. quintum
et ad trebell. l. ita mihi § si suspectam fuit
dictum. Sed si ponimus ita in minorem etate
rem posset adire paternam et postea resti-
tuere / et tenetur confirmare tabule pupillares
et sic habet pupillarem sine pena Redeo
ad verba dicta. Tertio casu quando solus filius
exheres impuberis est institutus et impuberi
filio exheredato substitutus / tunc aut immis-
cuit se paterne et nullo modo abstinuit
et habet utramque sic ex necessitate aut se immis-
cuit / et post immixtionem se abstinuit per resti-
tutionem et tunc quia tabule pupillares re-
manent firme potest habere pupillarem sine
pena et ita non loquitur prima facie l. si fi-
lius qui patri de vul. et pu. / aut ab initio
se abstinuit et nullo modo se immiscuit / et
iste casus non est omnino se expediens [illegible]
quidem in l. qui cum legato ff. e. vult quidem
dicitur quod potest habere pupillarem sine pena
pro l. cum quidam § sed si quis de fideicom. li. alii
dicunt quod illud speciale fuerit ubi fuit et ideo
dicunt substitutum non posse habere pupillarem

sine pena / cum tabule pupillares non sint confirmate eo
quod non est aditum hereditatis patris ut l. i. in § adeo
de vul. et pu. Tu vero an dicte dictis re-
spondeo primo quod potest habere pupillarem solum
nam sola expectatio sui heredis absque aliqua alia
immixtione vel aditione confirmat tabulas pupillares
et fideicommissa vel que ad confirmationem ad-
ditionem sine immixtione requiruntur ut § ad
trebell. ita tamen § si pater in dictum intellectum nec
est opus ominare ff. e. l. filius qui se et de
vul. et pup. l. si filius qui patri et hereditatem
dum dicit illi oneribus non teneri suscepit
et. Si enim ponere immixtionem prestitisse non
tenemus nisi tamen immixtione sed sine immixtione
voluntaria obligamus esset / et hoc quando solum
suus heres est sed si cum alio sola expectatio sui
heredis non inducit confirmationem tabularum
pupillarium nec fideicommissorum ut § ad
trebell. l. ideo apud Iulianum / et potest esse
ratio quia cum testator sibi providet nominando
plures pro quos nisi adiret potuit con-
firmari non curavit ius providere et huic
casu pro confirmatione ut e. de par. quoniam. et
l. de pena. l. et hic § cum quis pro hoc par
in quo obsisteret pupillus sui heredis i.
l. si filius de vul. et pu. et quod exheres sed
liberum institutum et exheredato substituto re-
pudiata pena neque ipsi consequitur pupillarem
ut in § si ex asse servus in suo invalidum
institutio pro expectatione sui heredis [illegible]
dicta quod vult non potest dixi in dicta l. filius. ff.
e. et dicta l. si filius qui patri de vul. et pu.
quod intelligitur ubi talis filius / ex causa ex-
pectationis debent confirmari tabule pupillares
habet substitutum vulgarem quod plus expectatam
in dicta l. si filius qui patri Redeo ad verba dicta.
Quarto casu quando erat institutus impuberis
cum alio substitutus si impuberes solus vel
impuberes et coheres adiverint paternam non
potest substitutus habere pupillarem sine pe-
na ut dicta quod filio. Sed si adiit coheres
solus et non pupillus cum pro eius aditione
confirmantur sic testium impuberis potest habere
pupillarem sine pena ut dicta l. si ita mihi
§ qui suspectam si nec impuberes nec coheres
adiverit non valet pupillaris et ideo ex eo
non deferetur hereditatis ut dicta l. i. in § adeo
de vul. et pu. et ad trebell. l. aut apud Iul.
§ idem non dicta quod intelligitur ubi heres esset suus
quia tunc expectatio sui heredis operatur con-
firmationem ut dixi in dicta l. si filius qui patri
¶ Redeo ad verba dicta Quinto casu quando
institutus est impuberes una cum alio institutus
non potest habere pupillarem sine pena quia aut
adiit solus impuberes et non potest separari
quod [illegible] mixta dicitur nullo adiit / et non
valet testamentum impuberis ut l. ita tamen § qui sus-
pectam ad trebell. et l. sed si plures § filio
de vul. et pu. Que sequitur si adiit solus
impuberes vel solus coheres et pro restitutionem

abstinuit. Ex predictis patet vestra dy. quam intellexi ubi coheres impuberis esset frater eius. patre testatoris tunc cum uterque abstinuisset ab hereditate valent tabule pupillares pro extraneum sive heredis ut de eo l. si filius cum pater de vulg. et pup. Redeo ad verba dy. Ego cum quis substitutum unum cum filio communiter ditur si adiret coheredum primum potest substitutum heredi hereditatem impubis cohere ditur sine prima alias non posset, quamvis valent tabule pupillares ut l. quesitum ff. eodem finiunt verba dyni. ¶ Quarto videtur potest quedam quod omnibus hereditatis defertur michi ex dispositione unius patris si sum substitutus pluribus filiis impuberibus an possim unam amplecti aliam repudiare. dicit si adeo primum cogor habere omnes pupillares ut l. quidam eulegio. ff. eodem. si illam non adeo et sine illo adicio valent tabule pupillares quod quis sit prout ex predictis. aut possum unam amplecti aliam abstinere esset enim contra voluntatem impuberis quia forte neminem unius hereditatem quis acciperet ut l. in illam ff. eodem. quod alicui alia ad se non trahit ut dixi supra ex testamento dividendum non enim accrescendi ut l. si liberis dives quin non instituit. cum ¶ Ultimo queritur quam relinquitur pluribus legatum dicitur. de leg. ii. l. ii. et l. se Bar. le. de.

Quemadmodum testamenta aperiantur. Rubrica

Omnibus. Primo ponit intentionem edictoris. Secundo ponit textum magis exponens. Tertio ibi Ve. Quarto ibi Si quis dicit textus. Quibuscunque quorum interest, et nisi lex quo calumpniam dy. non impostulat dy. duo habemus videre. Primo quo ordine preciatur ad aperiendum testamentum et hoc dicam hic. Secundo postea ubi hoc est deve tum qualiter aperiantur inspiciantur et describantur dicam in § . ¶ Circa primum quero quis invenitur testamentum aperiri ex hoc edicto. Reddo officio iudicis ut patet ex textu. dicit Azo dicit fuerunt se preto. palliatum ut . l. . l. in abiunctio et . e. l. ii. et ideo Jo. in arbore non fecit actionem huius edicti. Commentatores quod ex eo oriebantur actio ¶ Ego quando quis hoc edicto habet locum. ubi quando quis confitetur se habere tabulas et assignat causam quare non debet exhibere et sic non contendit ut . e. l. ii. § . de tabul. exhi. Si enim negaret se habere vel diceret se non habere debere exhibere habet locum interdictum de tabulis exhibendis ut dicitur l. ¶ Tertio quero quo ordine implorabitur hoc officium. Respondeo ante omnia fient interrogationes utrum habeat tabulas vel non. et si dicat se habere utrum contendit exhibere vel non. ar. l. ubicumque de inter. ro. actum. in. dicit Ja. de are. Idem Rof. in libellis suis ti. de tabul. exhi. ¶ Quarto quero si constat quod habet tabulas et non dicit velle se exhibere quo ordine procedetur. dicit glo.

sup. verbo aliena quod non procedetur in forma iudicii sicut dictum est in bonorum possessore. vide hanc glo. etiam in bonorum possessione non est interrogatio. est ut l. iii. § . acquiret et per binam . de bo. pos. quando glo. procedet hoc per tex. in l. proximo § . si dubitetur. dicitur quod debet fieri causa cognita. glo. per textum ut l. in causa § . cum cognitum ff. de minor. ¶ Ad hoc ut istud edictum locum habeat requiritur quod quis non dicat se nolle exhibere. et ideo advertendum quod iste aliquis poterit exhiberi confitetur se debere exhibere tunc fit sibi preceptum informatum l. si debitori sup. de inofficioso, cum fit in forma iudicii ut ibi patet et hoc non potest intelligi hec glo. quia hoc non confitetur. si dicat domine iudex bene habeo testamentum sed nescio utrum testator vivat vel sit mortuus vel an ipsius intersit ipso casu et habebit locum hoc edictum non enim dicit se nolle exhibere vel non debere. Sed an debeat dubitare quia locus l. i. proxima § . si dubitetur. tunc adhibetur summaria cognitio ut eod. § . si dubitetur et si potentem tabulas aperiri. cum non esset iniuria quod alia parte conveniretur. Sed si petenti tabule publicari vel tradi patuit certum quod quis posset ledi ut veniret ab intestato vel quod aliquid in ipso testamento ut l. i. § . de tabul. exhiben. et l. nam cum dominus de eo. ¶ Quero quem probationem requirentur in ista summaria cognitione dicit glo. per iuramentum petentis ut l. thesaurus ad exhibendum et l. ii. C. e. Ymmo vero si queritur unum de probatio an petentis intersit si non debent probari aliquid ut prima mors testatoris de qua dubitetur tunc requiretur alia probatio per famam vel unum testem ut l. ii. § . si dubitetur. ff. e. ff. Fateor tamen quod melius est aperire tabulas et primo ipse iudex et tunc si apparuerit petentem esse in manifestam calumpniam, quia eius nullo modo interest non ostendit sibi cum particula ad eum non pertinentem non iubet sibi edi. tamen si tantum manifeste videatur non pertinet ad se ut l. argentarius § . edi. ff. de edendo. ¶ Quero an illud iuramentum calumpnie possit prestari per procuratorem dicit glo. quod sic per l. quam bona § . si aliena de damp. infec. Quero per glosam nostris voluntatibus habet locum hoc edictum. glo. dicit per testamento nuncupatum et per testamento in carta per notarium in scriptis redacto sed per testamento perfecto et imperfecto ut l. i. l. per § . . quod dicit ut ibi Bartolus.

¶ Ratio. Non hanc regulam in hiis que ex testamento dependent non potest intelligi necessarie discuti nisi inspectis et cognitis ubi testamentum habeant expediat glo. et ego expedivi in l. ex hiis ff. de tran. cum satis. –

¶ Si quis negetur unum ex testibus nomine asscriptis in numero ordinarius fidei tamen fuit vacillare. h. d. dicit tex. Simile quod dicitur a se appositum Ja. de are. dicit tex agnosce

eius forma sigilli non appareat in testo-
rum. ¶ Renoto in dubium si testis negat
suum sigillum verum dubitetur de viribus
testium, glo. obscure, tamen sunt tres non tantis
quando quis dicit aperte hoc non est meum sigil-
lum et tunc si sigillum suum non apparet ibi quia
potest esse vel quia alieno sigillo sigillavit ut
l. ad testium § i. de testa. vel sigillavit
suo non tamen apparet forma, tamen quia dissimulatur
tunc videtur testium suspectum ut hic sum glo.
et dy. Sed si sigillum apparet vel quia ibi
erant arma sua, vel litere dicunt, vel alias
est sigillum notorium, tunc non obstante
dubitatione sua testium est validum et non sus-
pectum arg. l. ii. C. sancimus q. i. et ... et
in tex. de fide instr. c. si non moveat.
¶ Quidam respondent glo. dicentes quod l. in
sancimus loquitur quando quis sigillat ad se
obligandum quo casu non potest contravenire secus
si ad testificandum quod non placet arg. l. ob
... ff. de testa. iiii. ubi quis sigillat
ad non obligandum se et tamen sigillo
tenetur. Ego glo. de fide non sigilli dicit pro-
derit in l. si qua pro emptione de evi. et
tit. pro qua in l. si pro emptore de pro emp. per
... ex. de probat. c. si pro testimonio
teneri in l. si publicanus ff. de publi. non
hec glo. ¶ Quod vero sic dum vero testatur quod dominus
testis de aliquo in testo videbatur instrumentum
suspectum glo. non dicit aut primo in re-
manent tot testes quot sufficiunt in testo
et instrumentum non videtur suspectum probatur pro
tex. in l. si cum tabul. ff. de bo. pos. contra tabul.
ex. in c. cum Iohannes de fide instrum. pro Io-
an. Idem Ja. de are. unde hanc glo.
¶ Et notabiliter pro declaratione materie quero post
quam certum est quod testium non aperiri qualiter hoc
fiat. Et dico si quidem testes sunt presentes similiter
est cognitio quia vocabuntur omnes ut sua
sigilla recognoscant ut l. in ab. sinto q. e.
si omnes non sunt presentes vel nullus et tres in-
erunt aperientur coram honestis personis ut l. ii.
C. e. et ff. e. l. si quis ex signatoribus et hoc
... si aliquis petit tabulas aperiri
vel inspici vel describi non dico insinuari
et publicari quia tunc requiritur alia so-
lempnitas ut statim dicam. ¶ Quod si quis
si aliquis petit insinuari aperiri vel pub-
licari, tunc debent citari omnes testes
et iurare et interrogabuntur si sua sigil-
la et superscriptiones recognoscunt, et si non
sunt presentes exigitur vel iure absentes
ad eos ut l. cum absentio et l. si quis q. e.
et modo publicabit eos dicto et iurare
illius cedule et tunc defecto habet vim
publici instrumenti ut l. publicati C. de testa.
et de hoc tangam in l. prima supra.
¶ Restat hoc modo ubi quod testes qui
dicuntur instrumentum impugnant instrumentum dicam
in l. prima ¶ Ad declarationem prius materie
quia videretur in dubium quibus de viribus
testium, et pro decimo instrumento tradicio ... ubi
dicit quod si videretur in dubium vel instrumentum si scriptum
manu eius qui dicitur scripsisse et tunc si cum illo
venit scriptura eius de aliis pro comparatione litera-
rum appellatur ut faciat plenam fidem ut l. si quis
decurio C. de fals. et in aut. de fide instr.
§ si vero impugnatur et § se. et non tantum
et si C. de fide instrum. quamquam in nostris in dubium
venit utrum instrumentum hoc est et sic verum quod
scriptum est in eo. Et hoc est adinvenctum aut con-
tinuatum vel probatum et in dubio statur instrumento
ut l. cum probabus C. de probat. aut contra-
rium aliquid probatum et hic adverte quod
instrumento contradicunt omnes testes alii dicentes
se numquam interfuisse et tunc dicunt quidam
quod instrumentum pro hoc non reprobatur quia quilibet
istorum est singularis in dicto suo et non faciunt
fidem ut l. ubi numerus C. de testi. et ex.
de elec. c. cum dilecta. Ingenium dicam unus testis
alius in iustitio facit vacillare fidem instrumenti
ut hic in isto magis si omnes testes adhibe-
tur ut pro eos apponatur fides instrumento
ut non in aut. de fide instrum. § si vero
Sed nunc pro eos fides non imponitur generaliter pro
hoc videtur causa ex. de probat. c. cum a no-
bis et de testi. c. cum litteris nostris. Item et ultimo
¶ Ad glo. videtur quidam quod si unus dicit
se non interfuisse vel dicit de aliis quod non po-
tuissent esse ubi quod videretur sed hec non est
bona ratio quia unus alius esse potuisset quod
ille non vidisset nisi subtiliter et diligenter
advertisset sicut non hic in scolis similiter
de quibus nescire dicere, cum sint vel non nisi
diligenter advertere alii. Videtur quod sufficiat
quod testes sint concordes in dicto licet in ratione
sint diversi ut non in l. ob carmen in ff. de
testi. Sed hic omnes contradicunt in dicto dicentes
instrumentum esse falsum hec ratio non est bona, quia adde
esse falsum vel non spectat ad ministerium intellectus et in
testibus non interrogantur de hoc. Sed super aliquo
facto an illud fuerit vel non fuit dico ergo quod
illi testes non sunt singulares immo sunt
contestes. ¶ Ad huius declarationem premitto quod quando
testes in facto proximo et immediate sibi deponunt de
natura sunt singulares ita cum non reddatur pro
ratio generalis ut l. qui testamento in fine ff. de testa.
et l. testium C. de testi. quilibet est singularis
de sensu suo non de sensu alterius sic generaliter
sufficiunt si plures dicunt se vidisse unum in-
genio si plures dicunt se non vidisse ille eum
testificantur per approximationem sensus ad rem
sensatam quia dicunt se vidisse. Item per subiec-
tionem sensus a re sensata quod dicunt se non in-
fuisse et hoc si nolo probare testium esse falsum
quod instrumentum est unum contra contrarium quod in
sanis est factum et coram illis testibus factum. Sed si
quis vellet dicere contrarium non interfuisse
se tunc esset ratio quod probaretur pro testes aliquis
tunc tanto loco vel tempore in quo tale contractum
dicitur esse factum et quod testis dicit non se inter-
fuisse et tale quod factum non esse ¶ Item quero
quid si unus ex testibus aliquid contradicat distinguitur
ut dixi. ff. aut est super uno aut non. Io.

dixit hoc esse speciale in testamento cum aliis doc. di-
cunt idem in quolibet instrumento Jnno. Hostiensis et
Johannes et Ja. de are. et alii. Quid quod si duo
ex testibus assumptis in instrumento contradicunt
dicentes se non interfuisse quidam dicunt eo
dem modo aut in instrumento remanet sufficiens
numerus testium aut non quia illi sunt singulares
in dicto suo. Sed dico quod sunt contestes ideo
instrumentum redditur falsum nisi per alios testes ap-
baretur ut l. optimam. C. de contrahen. et committ. stip.
et statim dicam ut cum testatur ibi dubitatur
consulo quod fiat articulus iste non quod tali loco
et tempore tales testes non fuerunt presentes sed
contractum et quod unus non fuit cum alio et de
dicto loco nec potuissent esse qui se tunc vidis-
sent tunc enim quilibet deponet de absentia sua
et alterius et absque dubio non erunt singulares
Quid quod si testes dicunt se non recor-
dari interfuerunt aut non Jnno.
dicit quod instrumentum remanet validum quia contra
ipsum nil probatur ut l. cum precibus C. de proba.
quod optime probatur per glo. hic et ff. ubi
dicit si testis dicat se non recognoscere si cum
sigillum appareat non redditur suspectum Quid
quod si testes dicunt se interfuisse contrac-
tui dicunt alium fuisse scriptum cum quo fuisse actum
Ideo si sunt plures instrumentum redditur falsum ut dicta
l. cum precibus Quid quod si instrumentum est subscriptum
manu eius qui ipsum vult impugnare an
possit Ideo quod sic tamen oportet eum probare quod in sub
scriptione fuit deceptus quia ostense sibi instrumenta
fuit decem quod continebatur unum et continebatur
aliud et ipse non legit ut l. fi. C. plus val.
quod agi. et C. de re. alie. l. ii. Quid quod si
instrumento contradicunt testes non assumpti in ipso etc.
ut l. in exceptionibus C. de fide instrumenti dicit quod re-
quiritur probatio duorum vel quatuor testium et
hoc quidam dicunt et mouentur sic Justitia
habet vim duorum testium et est ibi autoritas notarii
et sic tres quasi ad minus tres requiruntur ad
impugnandum omnes doctores hoc impugnant quia
assumitur unus idem nam illud verum quod instrumentum
cum autoritate notarii habet vim duorum testium non
quasi assumitur postea autoritas notarii iterum
Jta dicit Jnno. Jo. an. Ja. de are. et omnes secundum
glo. alia ratione mouet ad hoc dicendum quia
instrumentum habet vim duorum testium ideo ad ipsum re-
probandum requiritur maior numerus et potentior
probatio Sed si decem duo testes esset probatio pri-
us potentior quia quod instrumentum non reprobaretur
et propter hoc dicit quod ut dominus Hosti. mart.
et dominus Ja. bu. in quadam disputatione quod quando
testes non assumpti contradicunt instrumento est in arbitrio
iudicis inde quod prevaleat inspiciendo rerum
personam notarii sit suspecta vel si habeat in se
aliquam suspitionem vel rasuram scripturam tunc
credendum potius testibus quam instrumento Sed
si persona notarii esset honesta illi autem testes
essent aliquantum suspecti tunc plus credendum
instrumento quia tex. in l. optimam in fi. C. de contrahen.
et committ. stip. requirit quod hec probatio fiat per
testes multum ydoneos et cum exceptione
maiores in dubio preualebit esset pro instru-
mento ut dicta l. cum precibus ideo advocatus debet
esse multum cauta in hiis articulis ut fa-
ciant fieri probationes de legalitate
notarii et fidelitate et bonitate ipsius
Aduersarius faciat probationem de fidelitate tes-
tium. Alii autem dicunt quod duo testes preualent
simpliciter instrumento nam instrumentum habet vim duorum
testium propter autoritatem notarii Sed maioris
autoritatis sunt duo testes quam autoritas notarii
Sed precedens dictum puto verum pro decima hoc
tamen intellige addite nisi quod qui non assumpti
deponunt contra instrumentum debent deponere se
fuisse presentes dicto loco et tempore quo contractus dicitur
fuisse celebratus alias non concluderet eorum probatio
quia alio tempore potuerunt fieri diuisi et di-
uersi contractus et diuisi tenoris. Et si tes-
tes non bene concordant de tempore est consulum quod fiat
unus articulus quod ille contractus semel tantum
fuit celebratus sunt presentes et si presentes hoc
concludebantur dicti testes reprobant concluderet
de necessitate licet de tempore non recordaretur
ut dicta C. cum Johannes et pro hoc consilium de
illo articulo faciendo dat ibi tex. ubi etiam
dicit quod de hoc possunt presentes interrogari per Jn-
dicem an semel tantum contractus venditionis
fuit inter eos celebratus siue talis res vel plu-
res fuerit. l. fi. C. si unus ex pluribus
Nota Ja. de are. inducit hanc l. ad q. de
teste examinato a notario qui dixit inuentum
dixisse quod notarius scripsit de qua Ja. de
are. hic et in spe. de teste § i. v. sed pone
etc. et p. ex. de fal. l. si quis decurio. Bar.

Tabularium. dicit tex. publice
non dicitur publicum i. autenticum
sed publicam utilitatem respiciens. Quid ut
tabule testamenti probent antequam coram iudice
publicentur Ideo quia testamentum est capa-
tum de quo rogatus est publicus notarius et
illud facit fidem si est publicatum a notario
et ita consuetudine est obtentum et dicit
secundum quosdam ut l. fi. C. de fideic. et ibi
no. et l. i. C. de testa. quoddam est testamentum inscri-
ptis et hoc quando est scriptum manu priuata sigil-
latum et subscriptum a testibus secundum formam l.
hac consultissima C. de testa. et tunc in-
cum est priuata scriptura nec facit fidem
nisi coram iudice publicetur ut expressa
l. proxima unde si testes inueniri morientur
non valet aliquid unde pro illo est faciendum
in scriptis quoddam est testamentum in scriptis factum
manu priuata sigillatum et subscriptum a
testibus et notarius est rogatus a testatore quod
non testes presentes sint esse testium et quod
fuit sigillatum et subscriptum a testibus tunc
illud facit fidem sine alia publicatione
iudicis ita dicit hic glo. non et in intel-
ligit hanc glo. dominus Ja. bu. quod probatur
si enim creditur notario in testamento nuncupa-
tiuo ubi rogatus est tam de tenore testamenti
quam de solemnitate multo magis credetur
sibi in hoc testamento in scriptis in quo est roga-
tus de solemnitate tantum Quid si testamentum
est publicatum sine solemnitate quam dixi

ff. l. proxima an faciat fidem nisi ostendatur originale ut quod non ut l. publicatum de testa. Bl. dicitis aut fuerunt antiquitus hinc sit interest et faciat fidem ut l. optimam C. de contrahen. et commit. stip. et l. fi. de relac. nec debet originale exhiberi nisi aliquis vellet illud redarguere de falso tunc debet exhiberi vel fides fieri saltem per instrumentum quod originale haberi non potest ut l. fi. de fide instru. Sed si hoc non esset tamen ut tantum si quis in aliquo C. de eden. tunc non faceret fidem. Bar. in le. dor.

Testamentum. Omnis scriptura prima facie pertinet ad hoc edictum. Ex p. ad l. cor. nel. de fals. l. si quis legatum glo. facit tres casus primo per testes falsum et non perfectos non habet locum hoc edictum nec est edictum de tabulis exhibendis ut ibi et illud verum si constat esse falsum et imperfectum non enim interest alicuius illud habere non quo ad commodum ex falsum non ut possit accusare alium de falso quia imperfectum et sic omnino non erat commissum ut l. contraria ff. de leg. in fine al. quam filium C. ti. Sed dicit per falsum et perfectum locum habet hoc edictum et illud esse potest esse verum quia interest mea habere illud testamentum ut possim alium de falso accusare quam perficit omne tercius de glo. pro vero et imperfecto similiter habet locum utrumque secundum medium hoc etiam est verum potest enim mea interesse habere testamentum [illegible] vel quia sum de liberis ut l. hac consultissima C. qui ex imperfecto C. de testa. vel quia volo probare voluntatem defuncti quae probatur per testamentum imperfectum ut l. fi. de lib. et post. vel volo ut habeam probationem obligationis naturalis que resultat ex testamento imperfecto secundum glo. ut l. error C. de iur. et fac. igno. et l. i. ff. de condi. inde. quod est verum ut per in l. testo de man. vin. testa. Ex hoc etiam dico quod si testamentum apparet cancellatum vel interlineatum et cum rasuris quod nichilominus potest peti quod publicetur ubi quod notarius redigat in publicam formam per hoc ff. l. proxima insi. tamen debet notarius publicare cum omnibus illis interlineaturis et rasuris et debet de illis facere mentionem ut sic non faciat plus de fide exemplum quam originale primo licet publicatum remaneat suspectum ut ff. l. proxima insi. faciat quod not. [illegible] in C. quam quod [illegible] de probat. Quero si testamentum primum est renovatum per secundum an possit peti publicatio videbimus [illegible]

Si plura. Nota quod secundum ultimam lec. notarius cogitur publicare testamentum primum quod testator illud renovavit per secundum interest enim mea habere illud forte quia volo secundum redarguere de falso vel de nullitate et similia. Et per hoc dixi semel notario interroganti me quod ad petitionem testatoris non poterit debebat testamentum dilacerare ita quod ostendo non reperitur. Sed si testator vult cancellet licet cum sit renovatum adhuc notarius debet facere copiam ut hic Bar. l. dor.

Si dubitetur. Si dubitetur de vita testatoris testamentum non aperitur nisi causa cognita. h. d. Ex. quilibet presumitur vivere usque ad centum annos nisi probetur mortuus ut l. fi. C. de sacrosanc. eccl. quae quidem hoc probat cum vivere dicit glo. quod hic probari debet eum mortuum per unum testem vel per aliam presumptionem quod sufficiebat ad hoc edictum. Tria habes ex hac glo. primo quod quis presumitur vivere usque ad centum annos postea presumitur mortuus hoc tenet Gui. in l. ab hostibus in prin. ff. ex qui. ca. ma.

Si quero si volo probare eum mortuum ex hoc edicto an erunt testes qui probent quod ipse excesserit non centum centum annorum. Respondeo per aspectum corporis quod sufficiat non solum in iudice sed etiam in teste secundum doctrinam quam dedi in l. de etate de inter. Secundo habes ex glo. quod probare quem mortuum sufficiat per famam quantum ad hoc edictum quasi dicat alias alibi et glo. videtur velle quod sufficiat probare per famam ut l. licet si de sta. ff. n. et l. si quidem C. de ing. ma. et ibi per doc. Adverte aliud esse mortuum esse negatum et primum merito est difficile probare ut l. actor C. de probat. Considerandum tamen est quod quibus requiritur probatio mortis alicuius quae sit maioris preiudicii neque aliquis accusatur de homicidio tunc iudex debet plenius ne ut l. inde neratius ut ff. ad l. aquil. quod probabitur per eos qui viderint eum mortuum et per tangentes eum frigidum non habentem pulsum vel si dicat iudex cum hoc etiam signa mortis cum ista signa sint notoria ut habetur in tabula magistri [illegible] vel iudicem sepeliri ut l. i. de re. sup. vel iudicem examinari ut l. ita vulneratus ad l. aquil. vel iudicem decapitari et similia quae de necessitate mortem concludunt. Quandoque sunt questiones tamen preiudicii similiter ut [illegible] fame vel status alicuius et tunc requiritur probare quae post. in aut. hodie C. de divort. est enim magna infamia [illegible] non posset in statum [illegible] Quando est res sine magno preiudicio si non tractatur quia quis est de aliquo modico peculio de quo quicquid fiat [illegible] et tunc sufficit probare publica fama per alias presumptiones [illegible] ut [illegible] luctum et cum pro mortuo habent ut l. ii. de condi. inde. et l. fi. C. [illegible] et l. licet si et si de sta. ff. n. l. et ibi no. [illegible] quod sicut in aliis causis [illegible] debet probari aliquid non esse vel non expirari ad probationem huius ex aliis indiciis debet fieri diligens et diligens inquisitio ut l. magis ff. ne passim de re. [illegible] et C. de prescript.

hoc si debitor et l. iij. de his que in fraudem credi. Ita hic per percontationem a iudice ut inue-
tre. Ita hic pot. prem a iudice ut iuit
tur iudicialis et diligenter inquirat utrum
ille sit viuus uel mortuus arg. l. si fami
de v. ob. et l. cum quidam ff. si. et l. se. j.
dele. ij. Quedam sunt media parudum
et tunc sufficit probatio per unum testem uel
alia leuis probatio uel presumptio ut hic
// Tertio hic comprobat glo. quod contra illa que
bantes facit per tales presumptiones si quis
uult admitti ad probandum contrarium admittitur
// Quero utrum aliquo tantum uolum reddere publice
testium uno teste dicto quod sit ad ipsius
testis petitionem ut l. omni. C. de testi. uel
ad petitionem heredis uel legatarii ut h' et
ff. de re iu. l. i. C. e. ¶ Ultimo dic si in exem-
plo signat et sigillet glo. quod ille qui exem-
plat aliquod instrumentum in exemplo appo-
nit signum suum per quod dicit Ja. de ra. quod
exemplum faciat plenam fidem cum exempl
autem quasi concordet fides in auctentico
ut hic et sic non prius queritur ut hic et l.
generaliter C. de no. nu. peni. Facit et fides
exemplum contra eum qui dat exemplum ut l. si
quis ex argentariis ff. i. ff. de eden. et
ff. de re iu. l. cum aut. si quis in aliquo. C. de eden.

¶ **Diem**. Inspectio et descriptio tabularum
fit sine die et consule h. d. ¶ Ex. C. de
eden. l. preter. ubi rationes eduntur cum die
et consule. glo. so. dicit ut mod. ¶ Quero
si heres petat auctoritate testium utrum debeant
sibi dari cum die et consule glo. in l. ple.
C. e. et expresse dicit quod non hic glo. dic-
unt in so. si enim uno mandante testium est
confectum per petitionem cum die et consule sunt
rationes ut hic dicit glo. si testium sunt
confectum mandato defuncti heredi edi
edi. cum die et consule. Ja. de are. et op-
cum referens in d. l. pete. dicit quod hic deber
intelligi quando petatur edi cum die et consule sine
petatur ab herede siue a legatario quam
quantum ad suum legatum dicit hic ut l. ad exp.
j. de usur. iij. uel quod indistincte aliquod
quod petatur testium inspici et scribi et hoc
ut uideatur an eius intersit quod hoc fieri si
die et consule. hic tex. hoc postquam aut app
aruerit manifeste quod interfuerit alicuius
uel quia heres uel legatarius tunc debet edi cum
die et consule a notario Ita intelligo
dictum Ja. de are. que edendo heredi fit et non
legatario dabitur particula ad eum pertinens
secundum legatum et institutionem heredis ut l. argen-
tarius ff. eod. ff. de eden. et ff. de re iu. l.
C. de pri. nupt. of. ¶ Aut dico quod suf-
ficit legatario producere particulam testium uel
dico idem si quis produxerit particulam nam
illa enim non probat ut l. in tantum de lega.
et plene examino j. de no. ex. nun. sum-
ptum. Item dico si quis uellet redarguere
de falso tunc cum die et consule posset peti

sibi edi cum die et consule etiam ab alio quam
auctorio et a suo aduersario ut l. vi. ff. edi-
tiones. C. de eden. Bar. le. dec.

¶ **Ultimum**. Ex eo datur tempus ad compulsan-
dum tabulas. hoc dicit Bar.

¶ **Si quis** hoc edicto competens ex-
cedentia contra negantem inde dem et heredi
uenditionis competit. hoc dicit Bar.

Quum ab initio. Prohemio legis
quod omnes testes sunt presentes in
eodem territorio secundo quod quidam sunt presentes
quidam absentes tertio quod omnes absentes
secundo ibi in l. sed si maior pars. ibi in l. sed
et si quis v. quod si forte. Et in his l. le-
titur quale cedat ex officio iudicis in ape-
riendo tabulas postquam liquet tamen quod aperiri
debet et hoc sit per summarium ¶ Ex. ua hec
l. cum ab initio dicit testes cogendos
uenire tantum considerat l. sed et si quis se. primi
lex quod sunt in eodem territorio sed quando in alio
territorio uel dic quod etiam quod sunt in eodem
territorio non sit cogendi uenire si non
possit sine magno incommodo ut in l. c. tunc
que huius territoria multum distantia et ipsi non
sine magno incommodo cogantur ut hic
// Ex. et quod officium iudicis sit dampnosum
ut l. post legatum ff. is uero de his qui
ut in dig. so. glo. hoc minimus colle-
ratur quod ut ubi sed ibi adiuncta deli-
culpa hic secus. ¶ Quero utrum isti sig-
natores debeant iurare glo. quod sic sicut
testes qui examinantur ut l. iurisiurandi.
C. de testi. ¶ Quid quod mittitur ad absentes
quis erit ordo Ideo si quidem est in suo
territorio debet iudex mittere notarium uel offi-
cialem suum ad recipiendum iuramentum
et dictum ut l. ad probandum. C. de iuri. iurandi.
et C. de epi. et cle. auc. sed iudex. Si
sunt in alterius territorio committit iudici
alterius territorii ut recipiat iuramentum
et dictum et quod sibi remittat ipse enim iu-
dex principalis tunc est publicus non
ille cui committitur ita tenet glo. hic
probatur in l. iudices et aut. apud elo-
quentissimum. C. de fide instr. Erudit te
quando consilium et quod iudex committens mittat
articulos distinctos et interrogatoria
super que testes interrogentur ut in c. ex
serium de testi. li. vi. Bar. le. dec.

Pupillares. Tabule pupillares
non aperiuntur uiuo pupillo nisi
ex causa h. d. cum l. se. dicit tex. patet
in eo per ea quod dicuntur in l. se. Bar.

¶ **Si in duobus** dicit tex. quod ape-
riatur et si per alio aperiendo non competit
hoc edictum nisi ex causa si in alio dicitur quod
aliter sit scriptum ut l. semper iij. ff. e. le. ij.

¶ **Si dui nauta**. Quedam sunt
non ex. sed nutu iudicis. h. d. Bartolo

Si tabule. Quo(modo) qualiter (?) subuciat(ur)? Resp(ondeo) q(uia) contra corrumpentem vel supprimentem p(ro) actione l. aquilie vel p(ro) actione furti vel p(ro) actione falsi ut l. in aquilia ff. de le(gibus) ad l. aquilia et l. qui tabulas et l. quidam tabulas de furtis et l. paulus ff. de falsis. Cont(ra) heredes etiam succurretur si posset p(er) testes p(ro)bari hic breviter no(n) sunt alia no(n) dicenda. Bar. l. d.

Si quis obmissa ca(usa) testa(menti) s(e)c(undu)m

Gl(ossa) o(mn)ino terminat illud g(lo). dicit hoc edictum esse inductum p(ro)pter tria. Primo p(ro)pter eum qui obmittit ex testa(mento) ut ipse idem teneat(ur) ab intestato. Secundo et tertio ut in glo. Tu dic q(uod) istud edictum p(ro)pter se est inductum et p(rincipa)l(ite)r p(ro)pter unum s. p(ro)pter eum qui obmittit ex testa(mento) ut habeat ab intestato ut j. l. p(ro)xima in prin(cipio). Alii duo casus positi in glo. sunt extrinsece (?) in(ter) consultos et est dampn(um) ut l. licet j. e. ti. et C. e. l. Et est quartus casus similis ex intrusione in(ter) consultos j. e. l. si quis prevaricatione (?) q(uem)ad(modum) et alius j. e. l. quia autem (?) ex(tra) s(upra) edictum p(ro)ut addi aliquis casus in p(ro)ximo (?) inspectione. s. q(uod) p(ri)mus veniens ab intestato obmittit ut veniat ad sequentem in fraudem legatariorum ut l. i. in fi. j. de dolo. iii. Ite(m) q(uando) quis obmittit ex institutione ut habeat iure accrescendi ut l. si in ex parte in fi. ff. n. ii. que omnia examinemus in distinctione quam ponemus in l. fi. j. e. Dy(nus) aut(em) in hoc ti. facit unam distinctionem multum intricatam quam quidam hic in l. si a substituto j. e. Ego dicam in l. ultima j. e. Bar. lector.

P Retor. proinde (?) p(er) incrementum edicti hic incipit exponere ba. (?) ibi et parum. Qui in possidet ab intestato tenetur legatariis ac si adiisset ex testa(mento) si hoc fecerit h. d. Op(ponitur) q(uod) hic tractatur hodie non sit utilis nam here(de) obmittente devenient hereditas ad fideicommissarios et legatarios in testa(mento) vocatos s(ecundu)m ordinem positum C. de fideic(ommissis) aut(hentica) hoc amplius qui ordo habet locum etiam in hereditate non adita ut in aut(hentica) de here(dibus) et fal(cidia) § si non expressim cum glo. non veniat ad venientes ab intestato cessat hoc edictum potens dici q(uod) hoc edictum hodie corrigatur. Vel verius contra loquimur quando in testa(mento) est adiecta illa clausula ne detrahatur falcidia tunc enim si ille talis heres obmiserit deferetur hereditas vocatis in testa(mento) et sic hoc edictum remanet necessarium hoc tenet Ja(cobus) de belui(so) in aut(hentica) de he(redibus) et fal(cidia) § hinc nobis in prole et ultimo contra dicit in l. neque pro (?) p(ro) dolo j. Et ut ibi hoc contra q(uod) ille casus legatum valeat etiam non adita hereditate quando heres obmittit huiusmodi falcidie. Quid hic lo(quitur) in eo qui obmittit ut tamen veniat legatarios quod in dubio p(ro)ximo q(uando) ille qui repudiavit possidet ab intestato p(re)sumitur in fraudem nisi aliud p(ro)betur ut l. ii. aut in prin(cipio) et § non simpliciter j. e. secus si alii possideat tunc enim accepti periculum p(re)sumit(ur) fraus alias non nisi p(ro)betur ut l. si pecuniam et l. testa(mento) j. e. Quid hic dicit actores pol(?) liceantur 2a (?) utrum ille actores erunt p(re)torie vel civiles dicunt quidam q(uod) sunt civiles origine p(re)torie extensive ut l. i. et ii. ff. de he(redi)ta(tis) pe(titione) pos(sessoria). Vel dicas q(uod) omnes sunt p(re)torie quia cum hereditas non sunt adita ex testa(mento) nunquam autem civiles habuerunt originem s(ed) hi sunt p(re)toris in casibus vero in quibus extensa sunt p(er) interpretationem in(ter) consultos ut dixi in sua (?) pe(titione) dicendo (?) ista actio civilis quia rursum p(rae)cedentes nimium le sunt facte inst(itutionibus) de act(ionibus) § sed ille

Et parum. Qui potest esse heres p(er) se vel p(er) alium si obmittit ex testa(mento) et habet ab intestato hoc edicto tenetur hoc d. Op(ponitur) q(uod) filius non sit compellendus ut l. in p(er)sonas C. de he(redibus) insti(tuendis) sed p(re)dicte filius compellendus in prio casu (?) ut s. in l. aut alienus. C. de m(anu)mi(ssis) (?) dole (?) quia ibi erat de statu p(ro)prio (?) dominus non potest eum compellere sua auctoritate cum interim heantur (?) p(er) libro ut l. ordinata de libe. ca. adire non est compellendus iure p(re)toris domine quantum que dominus vult dum tamen ab(stineat) (?) ex causa ut l. ii. C. de his qui sunt sui vel alie. iuris et si dominus non fecerit et hoc ad dampnum suum accedet sibi non imputaretur ut l. in re mandata C. man(dati) et l. si quis (?) ex te § si maritus ff. man(dati). Et si hoc vitaret in dampnum aliorum ut legatariorum tunc dico imputatur si cum non compulit cum teneatur h(oc) d. (?) Op(ponitur) q(uod) possit finge(re) ignorantiam ut l. dolum in fi. de novat(ionibus) sed ad dampnum omnis qui p(er)suadet in contrarium veritatis possumus ignorantiam fingere ut ibi non in dampnum tertii ut hic. Quid glo. an dominus possit repudiare sine filio et dicit q(uod) sic ut l. is qui heres ff. ti. ii. Bartolus

Suppon(?)atur. Si idem est sibi sub(stitutus) ut p(er) institutionem obmittit ex p(er)sona (?) substituti p(er) voluntate defuncti h. d. Nota tex(tum) ibi facultate 2a. Op(ponitur) non valet substitutio facta sibi ipsi ut l. fi. § i. de vul. et pup. glo. dicit q(uod) hic fuit substitutus coheredi et intelligit glo. de substitutione pupillari ut patet ex l. quas allam (?) ff. ti. ii. l. q(uo)niam et l. Julian(us). Hoc non est verum quia substituendo pupillo vel hoc testator p(er)mittit q(uod) obmittitur ex institutione et adeat ex substitutione immo hoc fit contra voluntatem defuncti ut dicit l. Julianus. Item non potest intelligi de substitutione vulgari facta coheredi non enim vi p(er)mittit testator ut quis obmittitur ex institutione sua et adeat ex substitutione tunc enim haberet portionem sua ex iure accrescendi et sic alias quam ex voluntate defuncti licet non possit fieri tamen contra voluntatem defuncti fit ut l. ii. ex parte ff. ti. ii. Intellige ergo q(uod) sibi ipsi fuit substitutus tamen substitutione invitam sunt causa (?) et sic valet substitutio ut dicit l. fi. § i. hic tex(tum). Tenuit q(uod) dando substitutum vel testator p(er)mittit q(uod) repudiet ex substitutione ex voluntate defuncti cum concordat q(uod) dicimus q(uod) si here(s) di(?) suo

Siquis omissa causa testamenti ab intestato vel alio modo possideat hereditatem

datur substitutus uulgaris uo erit simil et utriusque ut l. si filius heres de li. et po sit. et no. in l. pap. § quem de inoff. te. Sed contra hoc ut c. e. l. ii. et l. e. l. iiij. expressius q. e. l. Julianus et ibi dicam. Bar.

Preter uitteure permitte e in exemplo repudiare in suo abstinere i substitutus sub conditione pretium conditione no impleta. h. d. ¶ No. ex hoc qui suus est de iure ciuili est heres re. et nomine licet propterea heat beneficium abstinendi ut ex. in l. nec ius b. n. ii. ¶ Item scias quod quidam per hunc tex. dicunt quod filio abstinente ab hereditate prima illa heres dicitur nec pro se ut pro alium potest adiri de iure ciuili et duo no possunt esse heredes in solidum de iure ciuili. Deueniunt ergo ad bonorum possessionem tex. est h. et sic dicit glo. in l. qui se patris q. de l. et lam ee correcta non bene dicere. In hac ex. sunt omnes moderni. Ego dico quod illa glo. bene dicit quia certus e in prima l. § si quis adita ad trebel. ubi licet ille qui adiuit abstineat pro restitutione in integrum et sic remanet heres de iure ciuili tamen sequens admittitur de iure ciuili ad idem l. sed si sui § si quis pap. b. de uulg. et facit q. de re iud. l. ex contractu et quod ibi no. et l. si de suc. edic. ¶ Non obstat quod dixi quod duo no possunt esse heredes eodem iure quia fateor eodem iure et eodem respectu sed hic licet eodem iure s. ciuili sint heredes tamen diuerso respectu apud filium enim remanet directe et in utiles apud alium accedit directe et in utiles et effectu sicut uidemus rursum utiles ad effectum sicut uidemus in eo cui restituitur hereditas ex trebelliano de iure ciuili ut l. i. § ad trebel. Non obstat hec l. que dicit quod dicit quod petit bonorum possessionem quia per hoc non negat quin possit adiri de iure ciuili.

Nonne quaerimus Qui obmittit ex testamento tenetur hoc edicto si possideat pro herede ab intestato uel pro possessore uel dolo desierit possidere uel possessionem acquirere h. d. usque ad § ulti. ¶ No. ibi tex. quocumque enim modo &c. Ex primo declaratur responso § de eo qui dolo obmisit possessionem acquirere intelligere liceri facturus ea pro aliud no. et. ut l. si quis pecuniam et l. si quis obmissa q. e. Bartolus le. doctor

Si quis Qui obmittit hereditatem ut uadat ad intestatum tenetur legatariis si pecuniam recepit possessore prius excluso h. d. cum l. se. Et aduerte quia tamen illo in edicto no comprehenditur sed e ex extensione et possessore prius excluso ut q. l. proxima et dicit hinc dicit magister quia possessor conuenitur et si no h. iustum ex. q. e. l. si. glo. dicit quod illud maxime habundat ¶ Ex. contra hoc si ille possessor qui no habet causam iustam no tenetur ergo in l. una no tenetur quia dedit precium obmittenti cum contrarium hic dicit glo. h. dedit alius ibi pro ipse quod e dominus ut dic quod michi illo non et hic causam iustam no enim dat bono modo ita dicit glo. et bene et inde ea no emit dedit ut pretium hereditatis sed ut obmittatur hereditates filii ad l. fil. q. ad ue tamen quod q. et l. si finiendi ubi licet quis det causa conditionis implende nichilominus habet titulo iusto sed Ja. de are.

¶ No. etiam quod ille qui dat pecuniam ut consequatur effectum uel prebenda cum et det nullo modo dicitur habere titulo iusto alii recedunt ab hec le. et dicunt quod in re. si utrumque heres obmisit no accepta pecunia et hanc le. prosequuntur. glo. ibi alii dicunt &c. ad quod ex. heres obmittere posset conueniri ab initio nulla facta exclusione possessoris ut q. l. proxima. se. ibi obmisit accepta pecunia hic no. ¶ Ex. quod hec si no accepit pecuniam ergo obmittere ulterius no tenetur ut q. e. l. si quis pecuniam. Preterea hec l. legitur alio modo et retento eodem themate quod heres no accepit pecuniam quod hic prius ponatur &c. clarius quod conueniatur possessor et no heres tamen prima lectura est uerior et illam tene

¶ Ex. quod utrique petitur illo ordine no. ergo ut l. si no suus § si. q. e. se. glo. h. ab utrisque idem legatum ibi secus intellige ab utrisque idem legatum si petitur licet unum sufficiat no intelligas ab utroque idem legatum. sed sicut est quia no e uerum primo ab uno tantum s. ab intestato institutio potens ee suus quod l. quia intellige secundum illum uel dic quod in quia obmisit ut deueniat ad substitutum hic ad intestatum ¶ Ex. q. e. l. si no suus § ii. se. ut ibi ¶ Ex. q. l. pro se illa intelligitur secundum unum ¶ Quantum ad pro ostensum ut liqueat natura huius l. de eo qui obmittit ex testamento ut uadat ad intestatum dic aut obmittit sine dolo aut dolo et fraude legatarium aut dubitatur primo casu no tenetur ut l. quia aut § ue simpliciter et l. si quis obmissa q. e. Secundo casu uel accepta pecunia et tenetur eo ordine quo tra detur aut queritur an teneatur obmittens qui nichil possidet et no tenetur ut q. e. l. si quis pecuniam aut queritur de possessore et tunc si participauit fraude tenetur sine dubio si no participauit tunc tenetur secundum plures et pro se ut no. c. e. l. i. in glo. et pro Cy. Sed secundum mar. et azo. no tenetur ut q. e. l. si quis obmissa in prin. que oppinio e uerior ut probatur per tex. q. e. l. quia aut § si pronius uel § et c. e. l. i. Tercio casu quando dubitatur tunc aut accepit pecuniam et presumitur fraus alias secus nisi probetur probari aut dicitur eo ipso quod obmisit no leuis fuit causam ltamo ut q. e. l. si quis pecuniam alia preuenta ad pecuniam ma tiam dicemus in l. fi. q. e. ¶ Ultimo no. quod ille casus quando quis obmittit ut ueniat ad intestatum no e in edicto sed ex extensione edicti ut hic dicit in tex. ¶ Contra hoc facit l. si pecuniam ubi dicit quod sit ex edicto tum ex ex inuentione uel ualde ut i de ter.

Si pecuniam Si institutus obmittit pro pecuniam ut substitutus ab intestato adeat quibus tenetur contra legatarios et in quibus quibus ponit i solidum

querri. h. d. In tex. dando siue ꝯ͂ius
legatarius cõibus hꝫ locũ ꝙ sequitur
ut ꝑ e. l. si nõ salus. §. fi. fini Ja. de are
Op. ß. l. ꝓxima que dicit possessorem
qui oriendũ glo fatetur ꝯ͂iũ. Tu dic q. si
obmisit ut ueniat ad sciũ hꝫ uel
ret ad substitutũ qui et erat hꝫ scũ
ṽm tũ eo lex nunq̃ agit quia hꝫ volunta
tez defuncti et dispoĩ iuris nõ fiat. dis
putatio hic ꝓ diu que ꝓbat. in. l. sine so
lus. §. fi. j. e. Bartolus. le. docto.

Siquis precario. Si institu
tus obmittit in fraudẽ ut na
dat ad aliũ possidens nõ solũ te. sꝫ petuna
ueceptã tenet. nõ. h. d. No. primo q̃ im
consultus hic tenuit q̃ et eo eodẽ tenet
ille qui obmittit ut ueniat ad substitutũ
uel scũ sꝫ intellige hic ꝑ extensionẽ ut
dixi. §. e. l. r. Eo nõ q̃ ex hac eodẽ indu
citur actio utilis. s. ex testo ut hic et nõ
ß. l. ꝓxima et ꝓbatur. j. e. l. si nõ solus
in prin. Sꝫ Ja. vocauit hanc actionẽ
arbore in factũ ponit et titulũ de actiõe
in factũ ex eodẽ si quis obmissa cã testi
et in hoc nõ contrariare Rof. in libellis
in actiõe sup hac eodẽ possumus concor
dare ut in casu expresso in edicto. s. qñ
quis obmittit ut ipse possideat hꝫ
locũ actio in factũ que oritur ex eodẽ quã
uomine actionis nõ exprimitur ut. l. fi. ß.
de eo ꝓ que fac. e. In casibus in quibus
extenditur ꝑ interpretationẽ voc. actio util.
ex testo mod in tantũ effectus ẽ hꝫ disput
tatio. Op. ß. e. l. licet se. hec fin illaz
ut possessor ꝑmis cõdẽnatur quã ille qui
obmittit ut uadat ad substitutũ fac
ṽ ex voluntate defuncti ꝯ. nõ in mod
in eodẽ ut. l. i. §. si ꝓmittente. ß. e. so
ut dictum. j. e. l. iuliany. Quo aũt
inter q̃ ille qui possideret ꝑ ꝓcurauit
fraudẽ dicit q̃ sic ut. l. quãuis. §. si
ꝓcuranus et. l. in. §. fi. j. e. et. e. e. l. i.
et nõ. j. e. l. si quis obmissa licet quidã
dicunt cõtra ut nõ. in. l. fi. e. e. Bar.

Quamquam. Quicq̃ ꝓcurat ut ab
intestato ex testo hac actiõe te. h. o. d.
Quod nũq̃ ille qui ꝓcurauit te. et si
nil ad eũ ꝑuenit. glo. dicit q̃ sic vide
tur cont. illam op. est quia nõ tenet
qui obmittit. glo. dicit q̃ sic videtur
Cont. illam op. ẽ quia nõ te. qui obit
tit gratis ut ß. ꝓx. et nõ oz intelli. q̃ le
gatarius erat de illis qui veniũt ab i
testato et bõ ꝑuenerit ad eũ al ve
nerunt hꝫ ad quos bona deuenerit sꝫ
Ja. de are. quod ꝓlatz solũ cũ te. ex hoc
eodẽ qui hoc ꝓcurat sciens sibi aliquid
lucri ut. l. r. §. nõne ꝯ͂ciũ. ß. e. Bar.

Si quis. Venditor hereditatis tenet
quasi possidens nõ quasi dolo desinens
possidere. h. d. Ille tamẽ nõ te. hac eodẽ
sꝫ actiõe ordinaria qua admit ut. l. ij.
e. de he. uel. al. de her. vend.

Excusatus. Si aliquis ẽ ꝯ͂ciũ
in lectura hꝫ initiũ causã obmittendi

. h. d. hodie ista nõ est iusta excusatio ꝑma
de debita portione subducenda ꝯ͂iunctim
tam ꝓprio ut insti. de succ. lib. §. sꝫ nũq̃
cũ libis ut. e. de inoffi. testa. l. cum in ꝓo
ribus nõ. j. l. ꝓx. §. si ꝓpriis

Quia autem. Nõ vͥ ꝑmittitur
substituto ut accedat ab intestato ex
eo q̃ aliqua fideicõmissa sunt ab intesta
to relicta et si fecit incidit in edictũ ut
tam pͥus relicta in testo saluantur sꝫ si
testator hoc expresse ꝑmisit nõ incidit i edictũ
et ista legata ꝯtribuntur. h. d. ꝑ incipit
. q. sed videtur ad illam ponendo dictũ inlia
in. Terno dictũ declarat et ex eo colligit
vnũ nobile. quarto fortis vna. nona. q̃z
et videt ad illam sꝫ ibi iuliany. Uña ibi
ordo qꝫ tñ ibi quod cũ. No. q̃ relinquen
do fideicõmissa ab intestato nõ vͥ testator
concede facultatẽ obmittendi ex testo
nisi hoc expresse et nouãm testrix ꝯcessit
ita dicit tex. hic Et ꝑ hoc nõ dicendũ
salua meliori delibatiõe q̃ in. l. fi. e. de
codicill. ubi testator dicit q̃ ualeat iure
testi uel codicillorũ et hꝫ hꝫ electõem q̃ si hꝫ
eligat ab intestato cũ possit ex testo in
cidit in hoc edictũ nisi expresse hoc testator
ꝑmisit. No. et q̃ quã legata deberẽt
ex hoc eodẽ est locus faladie ut hic et. l.
. j. e. e. ot. l. i. §. ad eos. j. ad. l. falc. Tex.
nõ q̃ ista uerba si nõ ualet iure testi ua
leat iure codicillorũ equipollent ist. ibus
si legata nõ deberentur ex testo debeantur
ab intestato ut hic in ibo fuerit relicta
et. l. ex testo. e. de fideic. dicit in. l. i. j. de co
dicillis. Item op. de. l. i. §. si ꝓponatur. ß. e.
se. qñ dat eundem substitutũ vͥ ꝑmittit
ut obmittat ex intestato quia utroq̃ cam
decedit testatus sc̃us qñ relinquit legata
ab intestato quia nõ vͥ eligere viã ad ꝑug
nanda iudicia sua ut. l. ij. ß. de te. mili.
fini Ja. de are. Bartolus legiꝫ. doc.

Non simpliciter. Qui obmittit
dolo te. hac eodẽ si possidet sc̃us si ex
iustã cã. h. d. Quo que sit cã iusta ob
mittendi hereditatẽ inquisitiy hoc ex ꝑmit
dicas. s. si testator ꝑmisit. Item si bona ꝓmi
ad aliũ ꝑsona ponit clausulã ꝯditionalẽ
ẽ iusta cã. Alia cã ẽ si esset grauatus quis
in debita portione fini ista tpa ut. l. excu
satus. ß. e. et. j. ß. ꝓxio. Alia iusta cã ẽ sit
sua faladia et ꝯ͂iam quis hꝫ expuci
ut. l. cũ. §. sꝫ si dno. j. de le. ij. Sꝫ hodie
forte si quis ex illa cã obmittet nõ
posset succedere ab intestato sꝫ deuenire
hereditas ad ꝑsonas uocatas inter ꝑte de
he. et falc. §. si nõ expresse dixi in. l. i. j.
ꝑii. ß. e. Alia cã ẽ si grauaret hereditas
inp̃ubis ꝓp̃t debita testatoris ut. l. iuliany
ß. e. ij. No differre bona uacantia ab here
ditate dic ut dixi. ß. e. ij. sup. Rita

Si patronus. Sꝫ ꝓprio iustã cã
habuit obmittendi te. ex hꝫ eodẽ si ꝓcura
uit fraudẽ cũ here obmittente. h. d. No
tex. q̃ possessor nõ te. nisi ꝓcurauit fraudẽ
quod dic ut dixi. ß. e. l. excusatus. Bar.

Hoc edictum qui obmittit condit. et adit ab intestato etc. hec edicti h. d. Quero de exemplis huius § Ja. posuit casum in filio in potestate patris qui potest dicere nullum et venire contra tabul. Sed glosa reprobat in l. is qui in potestate et l. si duo § i. de le. ii. ubi simul patrimus sed venit contra tabul. nulli prestat legatum. Sed ipse videt quod hic filius obmisit in fraudem prestandi qua fraude etc. quod non placet Ja. de ar. Ita non potest videri fecisse in fraudem quia si admisset non teneretur. Tu alias non legis in filio emancipato qui obmisit contabul. et adiuit ab intestato gl. reprobat quia filius emancipatus de iure ci. ab intestato non potest succedere nec etiam de iure pretoris pretorio quod vult illa doct. ex lege bonorum possessionum contra tabul. ut l. i. § si ita. ff. nulle ext. dic. et Ja. de are. dicit quod hec lex est inutilis quia non potest hic locum habere illa dicit sperne contra tabul. res ex inductio ita fuit hic. Alii ponunt exemplum in suo instituto qui hic contabul. beneficio potest. Alii potest in hec lex est in re vana cum non concurrit hic quia inte. etc. ad prestanda legata omnibus ut glo. dicit. Tene ergo prudenter. Sed tunc ex. si filius emancipatus repudiat contabul. et succedit instituto ut l. quidam ff. e. ii. sed intelle quoniam scienter repudiavit volens fratri gravari ex hereditate et fraude perpetravit. Bar.

Si libertus. Relicta conditionaliter ex hoc edicto cum sua eo. § ut conditionaliter deantur conditione impleta. h. d. Quo tamen pena dicit pareri condicionis ut heredis scripti vel adeuntis ab intestato glo. in l. i. contra heredes § pas. ff. ii. sig. verbo tamen dicit quod in pena heredis scripti quod intellige si vocatum hoc fuit et nomine secus si simpliciter sub nomine heredis tamen cum impleatur conditionis transiret ad eum ad quem transit quod ut l. fi. vel si heredem in prin. de cond. i.

Quidam qui post adire hereditatem obmittit huius s. huius edicti non venit h. d.

Si quis sub conditione, pro eo quod in vi conditionis relinguntur non competunt actio etc. non continetur hoc edicto h. d. Op. pendente conditione non potest repudiare ut l. is qui heres ff. h. ii. Sed non potest repudiare quia si parendo habi tempus. Imo quod debet impleri condicionem vel repudiare ut l. i. § si sub condicione ff. e. Sed possit repudiare coram iudice ut l. i. plurium ff. ti. ii. et l. i. § de cur. bo. dn. Op. de l. fideicom. § cum ceter. i. de le. iii. Sed ut ibi et ut in l. in ratione § cum et si rac. l. fal. Op. ff. de condi. ob. ca. l. si dedi glo. sol. optime dic ut in ea. Op. ff. de tran. l. cum hi. § hec etc glo. non solum hic si ibi solvitur in glo. prima quia ut ibi est legatarius sicut hic licet in eo hoc lo cum ed. que prohibet transactionem. Op. de l. qua aut in ff. ff. e. sed ut ut in glo. Op. de l. quidam testamento § de le. i. dic ut in glosa. Bartolus legum doctor

Quid solus Si plures possideant ab intestato vno obmittente quibus tenetur in virile. al. si petitum ut te quibus insolidum h. d. hoc prin. de rep. ca. quibus insolidum h. d. hoc prin. declara ut dictum pe. l. ff. Bar. le. doc.

Cum substituto. Si qui adeundo potest aliquis hereditate hoc edicto subiungitur hoc dicit Bar. le. doc. excel.

Si duo Si institutus et substitutus obmittunt ex test. si institutus solo possidet ad omnia tenetur. si substitutus dolo repudiavit si substitutus ~~ad omnia~~ pro solidus possidet ad omnia bona tenetur et et instituti si repudiavit accepta pecunia si vero possidet quibus sub legatarius etc. h. d. Op. quod qui repudiavit accepta pecunia pro quaesitam possidet qua obmittens ut l. liz ff. e. sed intelle ratio l. sim illam pertinet lo. in instituto qui repudiavit accepta pecunia et eodem modo pertinet lo. in substitutio sed si loquitur de pecunia legatariorum relictorum ab alio Sed quod ab utroque legata sunt relicta tunc quibus tenetur suis nec dicatur primo possidet ut hac l. in ff. ro quia cum possidet habet onera pro se ex dispositione defuncti lex iuratus agit cum eo pro legatis ab eo relictis ut dictum in l. ff. pe.

Si ab instituto legatarius condere potest querere quem voluit institutum vel substitutum h. dicit Bar. le. doc.

Heredem. Actio ex hoc edicto transit contra heredem insolidum sed si defuncti tenebantur ex dolo transit quatenus ad heredem pervenit h. d. Ut ista § intellige sanus quod heredes etc. ex hoc edicto in tribus in convenientibus primo qui obmisit ex testamento et adiit ipse ab intestato et tunc pro se suam aditionem inducitur quidam quasi contractus sicut si ex testamento adisset et tunc ipse et heredes eius tenentur insolidum et si modicum possideat ut i. l. pro ex. quamquam cum dolo pur. tale pro actionem descendentem ex contractu vel quasi datur contra heredem insolidum ut l. si hanc § damnum ff. depos. et l. ex de positio et l. ex contractu de act. et ob. et in l. prima pro huius § quamquam tenetur obmittens ex testamento qua possidet ut pro vel dolo desiit possidere ad alium vel dolo fuit quaesitum ut l. i. § nec quemquam ff. e. tunc nullus inducitur quasi contractus adeundo et sic ex solo dolo causatur actio contra eum inde contra heredem non datur nisi quatenus ad eum pervenit ut hic in ista parte § idem si pecuniam accepit ut obmitteret

Etiam sive pro se sive vero ex hereditate possideat hoc edicto tenetur h. d. No. quod una res non dicitur pars hereditatis per se. Op. de l. qui res § area i. de solut. ubi area dicitur pars domus sed quandoque plures res faciunt unum integrale vel unam universitatem seu corpus tunc quelibet res pars dicitur pro illius corporis ut in contrario et l. res mixtura de usufr. Concedit et ex quibus colligitur universitas vel ut hereditas tunc

nulla res · pot ppe dici ps illius me q̃
res est facta ita loquit᷑ hic ¶ Ultimo
no · ex · l · ca cum ꝙ ille qui pot querri
ex hoc edcto · ut Bartolus

Si quis omissa · No · glo ·
que requirit ꝙ fraus sit ꝑ ꝑ
ta cum obmittente licet pt pe · et plac ·
ꝯdixerunt ut no · m · l · r · c · c · ff · ꝙ e ra
ꝑ batur in · l · quia aut ꝑ · si ꝑ ꝓmus · ff · c ·

Si duo · plures obmittentes et
ab intestato possidentes ac si ex
testo adiuissent ꝯueniuntur · h · d · Bar ·

¶ **Quoniam** · Ex hoc edcto petunt᷑
legata salua ratione · l · falcidie uel porco
nis alio iure debite · h · d · hanc · l ·
ꝯtra no intellas ꝙ ꝓ rata heat fal
cidiã et ulta illam porcionẽ sibi debitã
sed una pte dz ee ꝯtentus ut · l · i · ꝑ · in
ter dñ · ꝑ · si cui plus qm ꝑ · l · falcid ·

Si eadem · In ꝑte ꝑferunt ille cui
ab intestato est relictum · h · d ·

Si filius · Nota ex hoc edcto pe
titur con̄ ꝑrem qui ex ꝑsona fi
lii obmisit ex testo et adiuit ab intesta
to · h · d · no hic casus ꝙ hr̄ dictis uerba
ba illa ipa quererunt ꝑri lz aliqd dubi
tauerunt in glo · ff · ti · ꝑ · l · is qui hres · ꝑ · fi ·
Ideo quod hic dr̄ ꝙ pr̄ obmisit cum testo
intelle filio volente ne ꝯdicat dicta · l ·
is qui heres · ꝑ · fi · ff · ti · ii · Barto ·

Si intestato · Ꝑ hoc edcm non
ꝯtinuat᷑ ea que ꝑ se pnt subsist
tere et de ñtate aliorum aliorum aditiõ
no expectatur · h · d · ¶ Op · tracto ad
eunte ab intestato uel codicillo extare in
stantis uerius quia tamen hrs est se uere
hrs ex testo et ista uerba debent intelli
si heres erit · s · ex testo · ita dicit glo · ꝯ
uide et no · si quis tamen hrs ꝑ ꝯtabl · ex
taret condo ut · l · codicillis · ꝑ · si ꝓximus
de condi · et de · fideic ex hac · l · l · si quis
cum nullum de iure codicill · ¶ Op · q̃ ff ꝑt
imputari testori culpa si legatum non re
petit ab intestato et sic nunq̃ habit lo
cum hoc edcm · so · ut in glo · tu dic ꝙ re
tex · est · optima siam hr̄ dimittit pr̄ quis
accepe a seipo · nec expectet aditioni
alterius et ecõe no hereditate et legata
sit iniecta ut · l · que sub condicione in fi · de
hr̄ · inst · Imputandum e g̃o testatoris
culpa de ponde fecit ab institutione alterius
legatum no et libertates simplices no
pnt uires sumere a se ipis ut · l · legatum
ꝑ · i · ꝑ · de le · i · Ideo nec ab intestato debet᷑
nisi hereditate ab intestato ꝯdita ut · l ·
iii · de fideic · li · et infra de eo cui bon ·
ta adi · et · l · fi · c · de man te · et ideo cum
de ñtate dependeat ex aditione alterius
no pot imputari defuncto si elegit adi
tione et hoc ualuit hic dicit tex · Bar · l ·

¶ **Si quis** legatum substituto et in
substitutis defectum ꝯtinuantur · ꝑ hoc edcm · h · d ·
Op · ff · c · l · si no solus · ꝑ · i · so · hic obmisit
ex institutione ut tex · dicit ¶ Op · ff · ꝑ · ubi
relictum ipm institutio no ꝯtinuantur · so · hic
fuerunt relicta in substitutis defectum ubi loco
in relicto liberti q̃ pr̄ uires assumere ꝑe
et ipius aditione ut ibi expi · Bar ·

Si filius · Institutus obmittens ꝯ
tabl · sibi ꝯpetentes bonorum ꝑm ·
omnibus ad integram legata tenet᷑ · h · d · ¶ Op ·
ꝙ no debeantur legata omnibus sed excep
tuatis ꝑsonis ut · l · quia aut · ꝑ · i · ff · c · so ·
hic loquitur in filio instituto qui hr̄ ꝯtabl · ex
ꝑsona alterius ibi in emancipato ꝑterito qui
hr̄ ꝯtabl · ex ꝑsona sua Et contra hoc op ·
quia ee filius qui hr̄ ꝯtabl · ex ꝑsona alterius
no tenet᷑ ad legata omnibus ut · l · no minus
ꝑ · de le · ꝑstan · g̃o si obmittit no tenetur
omnibus quia eis no fuit iniuria so · ubi loquitur
qm ꝑ tamen petens ꝯtabl · diminuit ꝑ eum
institutum hic no non petit uel petendo non
diminuit ¶ Ulterius hic glo · notatur iuxta quilibet
tenetur ille qui uenit ꝑ ꝯtabl · Idem no in
· l · si contra · de uul · et pu · et · l · fi · de le · iii · dicit
in · l · no minus de le · ꝑstan ·

Si dolo · Pupillus ex hoc edcto non
tenet᷑ nisi in eo quod ad eum ꝑuenit ex facto
tutoris Idem in adulto · h · d · ¶ Op · ꝙ pupil
lus ex dolo tutoris tenet᷑ in solidum ut · l ·
illud de eunct · et · l · polla · c · de hiis qui
ueniunt dig · glo · no distinguunt tres casus
aut de liquit delinquendo aut ꝯhendo ꝯ
in medio ꝯtra illa inde glo · et no ¶ Quod
mult dice dñ dicat medium int hec no mult
dice de quasi contractu qui celebratur
in medio si forte mult dice quia sit ꝯtra
que forte no sit delictum pnt enim fieri et
hnt nīc effectum lz ꝑ pr̄ istud in aliquo agg̃
uentur a lege ex · ꝑ · in impetrante uel iniq
tur · quod ualet nec est delictum in se licz
ꝑ pr̄ istud aggrauet᷑ · qr̄ eodem modo dz
uia ut hic ualet cum ꝑ repudiatio ex testo
et aditio ab intestato licet ad hoc aggrue᷑
ut creditoribus et legatariis tenetur tamen
quamuis ad hanc · l · posset dici ꝙ pupillus
in solidum tenet᷑ · tn in effectu no tenet᷑ nisi quatenus
ad eum ꝑuenit in residuo liberetur cedendo
actionem contra tutorem ut · l · fi · ff · de aut · tu ·
de hoc qm pupillus tenet᷑ ex facto tutoris dicit
in Rial qm ex facto tutoris ꝯtra alio in · l · i
si quis in fide no obtemp · Bar ·

Qui seruus · Qui obmittit ex
institutione sua et sibi acquirit ex
substitutione fiui hoc edcto tenet᷑ · h · d · hanc · l ·
declara ut · l · ꝑ xima Bartolus

Tutitatus · Qui obmittit ex in
stitutione et sibi acquirit ex substitutione tenet᷑
hoc edcto nisi sit substitutus filio suo
et relictum ex substitutione ꝑ pr̄ defalcat᷑ ·
h · d · et e in glo · alie · l · ꝑmo · loquitur qui
aliam e substitutus filius qui e in eius potestate

ff. quod quis eius filio substituitur ita pr. ff. ibi
demum prima subdivisio ut primo dicit hic
solum hoc edictum ff. qui legatum primus desil
dantur ff. ibi varia. Iterum prima subdividitur
quia primo ponit decisionem ff. ibi quod in
primo casu est clarum. ¶ Ad evidentiam
vide quod debes scire quod substitutio vulgaris com-
prehendit duos casus scilicet si heres esse noluit
vel si non potuit ut l. cum proponas C. de here-
ditate. Item scias quod substitutio vulgaris confertur
in casum quo est explicabilem testatoris ut si
filius moriretur ut l. centurio C. de impu-
et al. subs. Nunc ad propositum contra predicta
posset opponi et videtur quod ponit obmittere
ex institutione et amplecti ex substitutione
ex pluribus voluntate defuncti. Ratio in dubio
solutus quod hoc non est verum. Nam filia substitui-
tur patri in casum hoc est si contigerit quod
pater esse noluit vel non potuit non quod sibi pla-
ceat quod noluit vel quod per testatorem dicitur sibi hoc
preter h. d. ¶ Sequitur videre si natus hic po-
nit ex. casum sic testator non habebat xx. in
bonis primo loco instituit patrem et ab
eo legavit Titio x. Item substituit filiam
et ab ea legavit x. Sempronio ideo quod legata
in vinculis excedant dodrantem quia de
quo legato sit detrahenda falcidia Ratio
falcidie videtur haberi primus de legato relicto
a filia. ¶ Sequitur videre demum. Ista pars est cla-
ra in declaratione glo. ¶ Oppositio dando substitu-
tionem vulgarem fiat de suo voluntate ut l.
filius heres de libe. et post. et l. pater et pa-
tri de mori. te. sed istud est verum quod substituitur
filio suo de quo fuit verum primum non videtur in-
tellexisse quod heres esse non posset ut sic dire-
ctam aliquam testator secundum si expresse substi-
tuit ut hic in prin. et ff. l. proxima. ¶ Op.
C. l. i. § si proponatur sed ibi substituit eidem
sibi ipsi unde non potest intelligi in illo casu si
heres esse non posset quia si non posset esse ex
institutione non posset esse ex substitutione et sic in
eius liberam voluntatem conferri videtur. ¶ Op. ff.
de acquir. here. l. si solus ubi dando substi-
tutum impuberi non fuit cum enim erat institutus
in illa parte voluntarium sed ibi erat expresse
institutum et sic per substitutionem non videtur indu-
cta ut hic vel alias ibi utriusque parte vera ratione
quia agnoscat que trahit ad se alia sed
numquam testator videtur prohibere ne vera pars aliam
ad se trahat nisi hoc manifeste expresserit
ut l. frequenter § si duo de here. insti. Sed sub-
stituendo hoc manifestissime non dicitur immo
nullo modo dicitur etc. ¶ Circa materiam istius
l. distinguenda plene C. e. l. fi. in eius principali
membro. ¶ Volo ne ex hac l. duo primo
primo quod dolus presumitur eo ipso quod quis ob-
misit ex institutione et possidet ex substi-
tutione alterius ut ibi non enim ex dolo etc.
¶ Secundo nota quod heres ex institutione est honor et ex hoc
dicitur colligi quare filio debet relinqui iure
institutionis quia est honorabilior titulus ut hic
Item est alia quia melior pars iuris accrescit
ei ut l. quotiens § si duo de here. insti. Item quia
ex se ipso potest substituere non expectatur al-
terius aditione ut l. si in testamento ff. C. ¶ Dico

quod si substitutum esset quibus alii omissio tamen
moris expectare esset durum admodum patrum
tamen quod in parte substituto filio videtur quod sic
ut l. si cum de condi. et de. igitur puto
quia hec l. solum loquitur quod vocatur primum re-
pugnat Et addite quod hec l. est generalis ad
omnes parentes sive heant in parte sive sine.

Pater dubium huius l. erat quia si
filius hereditatis indebitae quodammodo de
bita non esset si in ea gravaretur videtur heres insti-
tutus repugnandus ut l. precibus ff. C. quod
dubium tollit hec l. Bartolus

¶ **Iuliani edicti** qui non implet con-
ditionem preteritam dum creditur ab institutione
tenetur hoc edicto. hac dicit

¶ **Tercium** Tercius possidens ab intesta-
to tenetur hoc edicto si cum instituto fraudan-
dum participavit h. d. Bartolus

Si servum quando hic patrem videtur heres
hereditatem sibi relictam a se patrocinio h. d.

¶ **Iulianus** fideicommissa relicta con
firmantur per hoc edictum salva trebellia-
nica h. d. Op. quod iste habeat aliud remedium
ut l. nam quod § quinto
ff. compulsionis ut l. nam quod § quinto
pulsus et l. quia potuit ad trebel. et l.
si quis obmissa C. eodem sed verum alioquin non tollit
aliud quia diversi sunt effectus Item quia ex uno
detrahitur trebellianica ex alio non

Qui omissa per hoc edictum con-
firmantur libertates salvo iure patronatus h. d.

Si omissa cum obmisit ex testamento
et possidet aliquam institutionem contracto
inter vivos non tenetur hoc edicto h. d.
¶ Op. de l. § ratione quarumque et l. quia de
§ non simpliciter ff. C. sed intellige hoc textu
§ non facto per collusionem heredis quia tunc
heredis non prodesset ut nota ibi. ¶ Queritur quid
si aliquando unum possum intelligere accionem
ex hoc edicto vel non Ratio fient interrogationes
sicut in petitione hereditatis Nam primo interro-
gabo eum si heres est ex testamento et si dixerit sic
planum est quia quedam eius actione directa ex
testamento si dixit non sed se repudiasse tunc
queritur an illud de dicta hereditate possi-
deat et si dixit quod non tunc queretur an
repudiaverit accepta pecunia vel non si
dixit quod non accepit pecuniam non est ulterius
dicendum quod cum nisi de mendacio convincitur ut l. si.
C. de rei ven. et l. si quis petitionem ff. C.
Si non dixit se possidere aliud tunc queretur
ex qua causa si allegavit aliquem iustum titulum
allegaret si dixerit se possidere pro herede vel
pro possessore tunc queritur ex qua causa repu-
diavit et si iustam allegat tunc non est remedium
in eum ut l. quia autem § non simpliciter ff. C.
Si nullam iustam causam allegavit tenetur ex hoc
edicto ¶ Volo ex. ac similitudinem hanc materiam
posuit vera sua distinctione quam ex. refertur
de verbo ad verbum in l. i. C. eodem que distinctio nimis
bene ordinata est et in multis utilis et etiam.

Et ideo ista materia tibi clare liquat disti
guo x lene quatuor casus primo qui aius
obmittit ex testo ut ipe possideat ab intes
tato Tercio qui obmittit quibusdam ut habeat
ab intestato ¶ Cir primum dic aut obmisit
non implendo condicionem aut repudiando po
tius aut erat condicio penalis et similis
et tenetur sicut si esset institutus pure et
repudiaret ut ff. e. l. i. § qui sub condicione
aut erat gravis et onerosa et non tenetur
quasi ex iusta causa obmisit ut ff. e. l. huius
§ i. Sed cum qui obmittit repudiando
et tunc aut iusta causa et non tenetur hoc casu
ut ff. e. l. quia aut in prin. et § non simpli.
et ibi istas causas explicant aut sine iusta
causa et tunc aut possidet aliquo titulo
inter vivos aut pro herede aut nullo titulo
Si aliquo titulo inter vivos et tunc aut
ille titulus erat simulatus et fictus et tenetur
ac si titulum non haberet ut dicto § nam neque
enim et ar. ff. e. l. quia aut § non simpliciter
et ff. de peti. her. l. nec illa § i. et in contrario
ff. (?) l. in cum ff. e. Si vero possidebat
titulo pro herede aut tamquam heres alicuius
qui illius ex cuius testamento repudiavit et non
tenetur quia nec pro certo hereditatis quam illius
ex cuius testamento queri ut no. ff. de peti. her.
l. nec illa § neratius al. e lex et incipit
quam licet quidam dampnet illam glo. aut
possidet pro herede eius ex cuius testamento ob
misit et tunc aut queritur an teneatur ad
ea que possunt per se subsistere aut ad por
tionem hereditatis relictam dico et non
tenetur ut ff. e. l. si in testamento aut queritur an
teneatur ad ea que per se non possunt sub
sistere et tunc aut est relictum tale quod ex
eo non daretur penitus ut adiret hereditatem
et in condicionis implende et non tenetur
ut ff. e. l. si quis sub condicione licet glo.
alias (?) videatur in contrarium quia ad
§ pret. ff. ibi reprehendi ut daret pe
titio si ex testamento adita fuisset et tunc
aut ille qui vult petere in sibi culpa quia
potuit ad eumdem consequi et ideo tenetur obmit
tens ut l. quidam tantum et l. si in testamento
§ fi. et l. si non solus § i. et ubi habet lo
cum etiam ex infrascriptis casibus ideo in
eis non reputatur aut culpa non potest illi
putari et tunc talis obmittens tenetur ut
l. i. in prin. ff. e. Sed inquantum et que
est advertendum dico quod ~~aut~~ legata non
fuerint repetita ab intestato aut fue
rint primo casu aut ipse solus possidet
tamquam heres et ipse tenetur in solidum casu
si modicum possideat ut ff. e. l. et si non totum
Idem si dolo desiit possidere vel dolo desiit
apprehendere possessionem ut ff. e. l. i. § nove
quoniam et intellige ut ibi de hereditate non
eius dic ut ff. e. l. de liberatione § i. aut
fuit primo casu aut non participavit frau
dem cum ipso obmittente et hoc constat et
et non tenetur aut participavit fraudem
et tunc aut ille obmittens recepit precium
et quilibet tenetur in solidum aut non recepit precium
et quilibet tenetur pro parte hereditaria et hec omnia
probantur in l. si non solus in prin. ff. e. aut

dubitatur an participavit fraudem vel non
et puto quod non presumatur nisi probetur ut l. sicut
§ qui dolo ff. de probat. quod probatur sibi
dem presumatur ut l. i. § presumitur de sub
corrup. vel alias probaretur ut sciretur
l. quia autem § si prius ff. e. Si non ille
alius fuit substitutus qui illis possidet
ab intestato et obmisit ex testamento et tunc aut
querit deleganti (?) relicta separatim a quolibet
aut de relictis contra ab utroque primo casu
quilibet tenetur suis ut l. si non solus § fi.
quod intellige si erant relicte res di
verse seu quantitates Si vero eadem spe
cies prestetur ille cui relicta est ab in
testato ut ff. e. l. si eadem res Si non
erant relicte contra tunc primus legatarius
queritur quis valet ut ff. e. l. si ab intes
tato Sed non casu prius qui legatum fuerit
repetitum ab intestato tunc illa debentur
tamen relicta in testamento debent prius sal
in suo ordine dari ff. e. l. quia autem in
prin. et hoc de primo ¶ Cir secundum qui obmit
tit ex testamento ut alius possideat ab intes
tato aut ille alius non erat institutus
nec substitutus in testamento aut erat substi
tutus sed repudiavit et postea substi
tutus obmisit ut ad institutum rediret quia
erat successurus ab intestato primo casu
dic ut dixi in l. licet ff. e. Sed casu quo
substitutus possidet ab intestato instituto
obmittente tunc aut institutus accepit
pecuniam ut obmitteret et substitutus tenetur
suis et institutus tenetur suis omnibus legatariis
prout quilibet queritur in solidum sicut si utrumque
possideret ut l. si pecuniam et l. si non solus
§ fi. et l. si ab instituto ff. e. nec hoc fuit
prius discussio pastor (?) sicut ff. e. in l.
licet eo quamvis agit lex de substi
tuto qui oportet onera sua sustineret quam con
alio qui non habet onera nisi solum eius qui
ex testamento obmisit dixi in l. si non solus
§ fi. ff. e. Si vero obmisit sine pecunia
solus substitutus tenetur ad omnia ut dicit l. si non
solus § fi. ¶ Tercio casu qui institutus solus
possidet ab intestato obmittente parum
substituto tunc aut substitutus obmisit ac
cepta pecunia et tenetur institutus et substi
tutus ut dicit l. si non solus § fi. prius autem
discutitur pastor qui recipiens pecuniam
ut dicit l. licet ff. e. et non in dicta l. si non
solus Cessat enim ratio dicta ff. cum ita erant
omnia l onera sustinere aut non accepit pe
cuniam et sic ipse institutus possessor tenetur
ad omnia ut in l. si non solus in fi. fallit
In omnibus casibus in quibus dixi legatum
conservari pro hoc eodem iure ubi cum sua cau
sa condicionalia si implentur fuit condicio
sub modo ut impleatur modus ut l. quia
autem § fi. ff. e. Item si debeat detrahi fal
cidia quod detrahatur ut ff. e. l. quia autem
in prin. et l. si duo § antoni. ff. e. et
C. e. l. fi. et l. i. § ad eos ut l. filius eius
de fa. ¶ Cir tercium qui obmittit ut

aut

Heres substitutus

habeat substitutus dic aut erat substitutus ipse inter se ipsi et non tenetur hoc edicto quia videtur factum ex dispositione defuncti ut l. i. §. si proponatur. ff. e. aut erat substitutus alius et tunc aut ille alius erat in potestate primi obmittentis et sic ad eum pertinet et hoc edicto tenetur ut l. ait pretor et l. iulianus ff. e. aut non erat in eius potestate et tunc aut quis substituit descendentem ex se et non incidit in edictum ut cum hoc permisisset testator quod approbatur et quia fuit de sua voluntate testatoris ut l. si filius heres de lib. et po. et not. de in offic. testa. l. pap. §. quarta et per rationem que ponitur ff. e. l. iulianus §. fi. aut substituit extraneo et tunc aut substituit aliquem ex descendentibus substitutum et idem ut dicit l. iulianus in fi. ff. e. aut substituit extraneo et tunc aut obmittens obmisit bona fide et sine fraude et non tenetur substitutus nec ipse ex hoc edicto ut ff. e. l. si quis obmissa aut est factum in fraudem et tunc aut fraude obmitteret quod substitutus ignorauit et idem quia non tenetur ut l. quia aut. §. si pretium in fi. ff. e. et l. siquis obmissa non. et l. i. C. e. facit ff. e. l. in §. fi. aut participauit fraude et tenetur ipse obmittens et etiam tenetur si ipse accepit pecuniam sed an possessor pro discimatur distinguendum est aut substitutus habet oneri suo et non est discimatus possessor aut non et tunc est discimatus ut l. si quis pecuniam et ibi not. et l. si non solus §. fi. ff. e. et dixi in precedenti articulo dico etiam quod quantum substitutus soluit tenetur pro eius debere soluere legatum relicta ab instituto ut est l. iulianus ff. e. et idem videtur dicendum de legatario qui erat grauatus fideicommisso ut si pecunia acceperit ut obmittatur ex testamento ut veniat ab intestato ac cum teneatur ex hoc edicto sicut substitutus ut ff. e. l. si quis pecuniam §. quisquis et l. de tuo ¶ Circa quartum quando obmittitur conditionalis ut habeat ab intestato dic idem quod si obmittit ex testamento ff. e. l. quia aut §. i. quod examina ibi ¶ Quintum quid si obmisit ex institutione vel substitutione ut habeat iure accrescendi dum quod dixi in l. si tibi ex prec. ff. n. ij. in quo non possit habere locum hoc edictum quia non uenit et porro eadem accrescit cum onere suo ut l. i. §. pro rō et §. i. uonisse. C. de cadu. tol. sed certe potest intellegi per eam que dicitur de coniunctis. i. ad l. falc. l. i. §. id quod ex substitutione et §. se ut sit ingressus huius edicti soluatur at si ex institutione admittet ut l. quia aut in prin. et idem videtur dicendum si obmittitur ut alius ut alius habeat iure accrescendi ¶ Sexto quod si obmittit possessionem ut vadat ad sequentem legatum et hoc fieri potest in veteri legatorum ut l. i. §. fi. i. de le. iij. et in omni que dicta sunt quando obmittitur institutio ut veniat ad legatum possessoris hic dicendum eadem ratione ¶ Septimo quid si veniet ab intestato ut filius obmisit ex ille capite et veniet male ut legatum quod fieri potest ut l. i. §. quibus de suc. edic. Ro locum esse huic edicto eadem ratione si hoc factum est in veteri legatorum ut puta si erant institutio non natura ab uno gradu et ipse repudiavit ex illo et adiuit ex sequenti ¶ Octauo quid de filio patre qui potest adire per dum substitutus ut l. filio de in inst. te. an si adeat ab intestato teneatur hoc edicto Ro non. Julianus enim tamen huic ut ff. e. l. excusatus quod intellige si uel fuit sibi relictum iure institutionis ab secus ut ibi dixi ¶ Nono an per illud edictum committuntur legata et fideicommissa vtilia et pro tabulam ut per totum titulum et ff. e. l. fin. §. i. institutionis vero directe non confirmatur ut l. si testa. ff. e. ¶ Quid est de tabulis pupillaribus Ro ille confirmabitur ut l. ij. §. plane de vul. et pup. et ibi est tex. nobilis facit l. iiij. quod §. si quis compulsus ad treb. eadem ratione dico confirmari tutele datiuas et etiam confirmatur per auctentica. ex causa ut in aut. ut cum de app. cog. §. sin aut hec observata non fuerint

¶ ad senatusconsultum sillanum et claudianum Rub.

Quibus aliter. hic ponit causam quare hoc senatusconsultum fuit factum. Not. quod domesticum dicitur quilibet de familia patris ad repellendum testamentum domesticos ut l. respiciendum §. fi. tam domesticum de penis et l. et de testamento ¶ Sed non quod nulla est efficacior pietas ad uetendum etc. ¶ Quero hic dicitur domus qualiter intelligatur. Ro. glo. intellexit de ipso edificio quod est plenissimum reffugium ut l. plerumque de in ius vo. Hec expositio non congruit huic lite quia senatusconsultum habet locum et dum occisus in villa vel in nave ut §. e. l. §. si quis in villa et §. se. vnum expositio quam dicit Ja. de are. exposuit domus i. agnatio que expositio vera est tamen non congruit lite quia habet locum et de occisis qui non sunt dum de agnatione ut §. e. l. §. si vir et §. dicitur vnum exponit domus i. familia habitans in eadem domo ut §. e. l. §. si vir. facit ad hanc expositionem. C. ne liceat po. l. i. et §. si ver. prim. vel ad eum pertinet et l. de ali. et ci. le. l. i. §. cum vnus in prin. In prebus vero tusae accipitur domus pro omnibus descendentibus ab uno stipite de quo dixi in l. pronunciatio de v. sig.

¶ Domini ex. quin habens usufructum continetur appellatione domini ut l. si postulauerit §. de eo de adult. Sed ibi fuerit tercio dicitur fructuario quia erat in eius ministerio quod in cum illo sufficit non quod usufructuarius dicatur dominus et sic concordat ¶ Opp. nam bone fidei possessor habetur appellatione domini ut l. quotiens §. i. dex. nox. et l. mag. pure. §. i. de re. cog. et l. si quis filius. e. de le. iij. Sed bone fidei possessor habetur loco domini ut ipse vel heres eius non possit se dicere non

ad senatusconsultum sillanum

dnm̄ vel alius cuius nō interest / donec
probetur contrarium ut l. si quando in suo de inof.
test. et l. titia § de solut. et ibi loquitur
contra sed postquam dereliquerunt ab alio quod
nō sit dns loco dni nō habetur et ita lo-
quitur hic Bartolus.

Servus. Indicat Ja. de are. hic
§ quod si aliquis commisit maleficium propter
quod bona debent destrui quod tunc dicitur quod
hic domum pigneratam nō potest eam de-
fendere quia que ad iudicium publicum in-
ducuntur dni propter iudicare ac si nō esset pig-
norata ut hic ergo puto contrarium nam ac-
creditores preferuntur penis publicis ut
l. i. C. pe. fis. ac. pre. li. x. et l. pla-
tuit § de iur. fis. Non obstat hec l.
quia loquitur in servo qui delinquendo
potest proiudicare dno ut l. i. § quotiens de re-
et vi. ar. vi. hic ex delicto suo puni-
tur nullo proiudicio. credidi quia et dns
posset proiudicare alie res in animate non
dicuntur committere delictum. Bar. le. dec.

Servi. Nō quod in legatis quod nō conti-
nētur trahitur retro propter hoc l. si maritus
§ an eundem de exc. rei iud. Contra hic
glo. § ad l. falc. l. in ratione § i. et nō
solvit solutam ibi quia ibi nō nulla est
fictio exactam in l. si is qui propter emptorem
de usucap. Sed contra indicantur dicere contrarium in c.
§ de r. iur. li. vi. in ulti. q. Sed in contractibus
secus ut l. potior et l. qui balneum
qui po. in pig. ha. Bartolus

Servo. Nō quod illud quod fieri debet
de proximo habetur propter facto ac si factum esset
Contra de l. in § de his que ex se. duo
sunt videnda primo an servus proiudicare
possit an requiritur. Ad primum dico quod nō
punitur ut hic nisi an fugerit cum apertis
tabulas ut l. gera. Ad secundum dico quod potest
et debet torqueri quia et fortius liber ac-
cusatur ut l. si quis exheredatus ius § C.
nō tamen est festinandum ad eius tor-
menta hic. Iste § indicatur ac. q.
quod si aliquis occidit aliquem nec punit-
ur nō innocente / cum possem nō teneri nisi
aliter cum precepit ut consul sceleris ut patet
hic et apparet propter locum a speciali in toto titulo
si enim in servo est speciale contra in contrarium est ius
tale hoc tangitur per glo. in l. culpa
caret de re. iur. et per dy. in c. nō est
sine culpa de re. iur. li. vi. et per genl.
in l. ut vim § de iust. et iur. et facit.
quod dicit suus in l. consors § C. Bar.

Dominum. Facit propter pluribus dnis vim)
tantum qui habet plures vasallos ut
apparet dominum quibus continentur

Dominum. Nō quod ista pena cum propter
vasallo si facit aliquid contra dnm cum promittet
etiam si faciat contra filium dni. Iste facit
in argumento quod libra seu castrum patris propter si the-
sive in potestate sive emancipato nō autem

alios que et in eadem familia fuit et atque
ius familiaribus et filiis. Plenius quod
hic dicitur de dato in adoptionem et recepto for-
te hodie mutatur per l. cum in adoptivis
C. de adopt. Nō et quod filius emancipatus
ius nō dicitur agnatus ut l. inter
C. de cap. dim. nō tenet hoc cum
so iste e bona expansio quam facit Ja.
de are. in pri. huius l. cum dicat domus.
agnatio ut ibi dixi. Bartolus.

Matris. quero rationem huius § dicit
glo. quia filius nō est de familia matris
etiam vel filius emancipatus est de familia
patris et tamen continetur hoc edicto ut
§ propter § so intelligo quod filii hic nō ha-
bitabant in eadem domo ut q. c. l. § sibi.

Si pater. pri. huius § vi. propter hac
quod in suo iure morte et adicitur sicut
dicit glo. narrent in l. ult. de condi.
et de. et l. si alienum § in exuris de
h. de. insti. tamen quod hic dicit quod inicti quod
est medium de iure proprio de iure civili
nullum est remedium ut l. i. § cum sunt in
prece § a. l. pleno in l. ulti. § de con-
dic. insti. Sum rationem huius § glo. tertio
in filio emancipato cum si esset servus sta-
tim esset liber et sui esset liber et expresse
dixi in similibus quibus est relictum libertatis quod
confirmatur propter exceptiones sui heredis ut l. sed
dicit de man. testa. et l. cum quasi § Sed et
servus de fideic. li. Sed quantum ad servos le-
gatus nō est verum quia exceptio sui heredis
nō confirmat legatum particularia ut l. i. i.
si. ut impos. le. licet secus in fideicommissis
universali ut l. im tu. § si pater ad tre-
bell. ratio patet ibi Bartolus.

Si pater necatus ro huius § est
quia est communis familia et sit nō obstat
de ver. sig. l. licet § patronus.

Si vir. Nō quod propter vel uxor nō di-
citur vel cognatus. Nō quod una familia appellatur
una domus. Glo. indicat hic quod inter
nō potest testificari in crimine vel cognato
quasi sunt domestici persone ita nō in-
de testa. § in testibus. dicit glo. l. sunt
mariti sed huius mariti nō torqueretur
cum uxore ut ibi quia quodammodo est dni
sed pro morte uxoris fit eadem ratione
et sic concordant Bar.

Hac autem Nō tenetur servi demo-
rate dni si ei opem ferre nō potuerit
h. o. Nō primo sic intelligitur ubi occisorum
intelligitur cum propter vim. nō naturalem seu adeo
Sed nō tex. Ibi hoc ideo quia tenetur
quia est cum ad q. quia propter ita si itaque
quod ille et castra continuo teneantur ca-
pere malefactores hoc intelligendum est
si puniri ut hic. Quid enim si aliquis venit
in villa cum tanta gente cum tota villa
nō potuit resistere et commisit delictum certe
nō tenetur villa quia nō potuit capere propter hec lex.

aditor. c. de exp. audi. Item quod si male
ficium sit factum clam etc. non tenetur si non ce
pit ut l. iii. § . si maritus ff. c. Item quod si
maleficium sit factum intra confinia uag
num malefactor potuit misisse in terri
torium alterius etc. non tenetur ut habetur et l. ii. supra
de nox. et l. nulla in princ. de acqui. rer. do
minii l. quod si fugitiui § . celsus ff. de
edi. edic. facit ad posita l. si idcirco c. de
his qui ut indig. Ultimo uides hic tex.
in fi. quod consilii puniuntur. Sed ff. et l. § . sed
si meo dicitur quod non puniatur nisi par
ces qualiter intelligitur hoc. Respondeo sola fama de
maleficio committendo non facit quod teneri
nisi maleficium debeat committi in domo ut
hic uel in preceptum ut l. ii. ad l. pompe. de parri
cid. uel in principem seu in rem publicam an quibus
consilium ut l. quisquis c. ad l. iul. maie.
Sed non debet committi in alium non puniatur quis
ex sola fama nisi fuit particeps ut ff. et l. §
si si in eo dixi plene in l. mi... ff. ad l. pom.
de parricidis. Bartolus. le. doc.

Item illud. Item est bonum § . ex isto §
sumitur practica quod curia mittit notarios
ut uideat mortuum et scribat uulnera cum
contigit aliquem interfici et possimus procedere ad inqui
sitionem quis fuit eius occisor facit l. iudex ne
...atus § . fi. et l. § . ad l. aquil.

Hoc autem leuatus. Hic innuit
tex. contra Ia. de are. quod diuum dicit sicut
ad ...t expandere nox facit l. ...io § . po
tuisse et c. c. l. fi. Item facit ad aliud
statuto huius ciuitatis cauetur quod maleficia
committentes de nocte pena duplicantur
et quod nox intelligatur a primo sonitu campane
que pulsatur de sero usque ad campanam que
pulsatur de mane modo quidam commisit de
lictum in tali loco ad quem sonus campane non
pervenit de nocte modo dubitatur an puniatur
pena dupli. dominus Ia. disputauit hanc questionem et
tenuit illud quod ego teneo cum clarius quam
ipse. dicens quedam est nox naturalis et uera et
quam sol non est supra terram ut l. hec uerba de
uer. sig. quedam est nox ficta ut si sol est
supra terram de sero et campana est sonata
fingitur enim nox et non sit. Hanc premisso sensus
quod quamquam uera et ficta concurrunt circa idem
subiectum respectu eiusdem temporis et omne eodem
... et hic abinuicem fictionem et amplectuntur
ueritatem. Est enim impossibile quod ficto et uera
sint circa idem omni respectu ut l. filio quem pater
de libe. et po. Quamquam uera et ficta concur
runt circa idem respectu eiusdem temporis tamen ten
dunt ad diuersos effectus et hic amplectuntur
fictionem et ueritatem respicimus ut l. recto
et l. in omnibus ff. de app. et in omnibus l.
que tractant aliquid de fictione. Quamquam ue
ritas et ficta concurrunt circa diuersa sub
iecta hic ... amplectuntur et una
non impedit aliud exemplum quidam decessit re
licto filio nato et uentre alio quidem natus
fictione ... est natus ille qui in utero fingitur
esse natus et utrumque ...

ut l. ... quidam ... et ... qui
in utero de sen. ho. et l. illud ...
... Quamquam uera et ficta concurrunt circa
idem subiectum respectu diuersorum temporum uerbi gratia
reuersus est quis ab hostibus fingitur in ...
non est in ciuitate et illud accipimus Iam
fingitur fuisse in ciuitate et illud accipi
mus. Item fingitur fuisse in ciuitate tempore cap
tiuitatis et hoc et admittimus quia respectu
diuersorum temporum est ficta et uera. Hoc
premisso uenio ad questionem hoc statutum quod
indicat noctem ex sono campane que pul
satur de sero usque ad sonum campane que
pulsatur de mane non tollit noctem ue
ram si eodem tempore concurrit quod in nocte
naturali statutum nihil operatur non surgeret
ueritas et ficta circa idem omni respectu
ut dixi et ideo si aliquis deliquit in nocte
uera puniatur pena dupli licet sonus cam
pane ad illum locum non pertenderet. Sed si de
liquisset in nocte ficta hoc est post pul
sationem campane sole existente supra terram non
puniatur pena dupli si deliquit in loco
in quem sonus campane non pertendit ex cu
satur etiam si ibi non potuit audiri et hoc
§ . et l. ult. c. c. Sed quero si accusatio
dicat maleficium est commissum de sero uel de
mane an intelligatur de die uel de nocte dic
ut dixi in l. aut facta § . tempus de penis.
Ultimo uides quod hic § . dictam de me
camera seu arbitri arbitrium et domini
Sed in l. libellorum de accusat. quod domus debet
inseri in accusatione et sic ... sic
inseri camera et sic locus loci.

Hoc receptus. non quod mulier dimi
dio ... ut hic in tex. et glo. ad
idem l. licet imperator ff. de le. i. dubi
... ut ex. de cleri. excom. ...
latores et ibi glo. Barth.

Si quis in villa. et § . Impubes
innuit § . determinat ... infans ff. ... di
cit quod impubes tenetur de delicto si est do
li capax alias non que omnis intelligitur
in delicto commisso in faciendo ut l. in
fine ad l. corneli. de sicar. et l. ...
... de sil. Sed si deliquit in non fa
ciendo tunc secus excusatur ut hic ...
... Item inducitur ad questionem minor xxv. annis
non est ... in ...
... ff. de ... Sed si examinetur an
fiat indicium hic est tex. quod sic et ...
c. c. ... In contrarium quod non debet examinari et
examinatio non facit indicium ut l. maritus
... sed dic ut ibi plene dixi.

Tuliffe. Non hinc ... ... homines
uillarum et ... qui erigunt rumores
et pulsant campanas et fingunt se uel
le et fingunt se capere malefactores et
non posse quod eis non ... hoc ...

Si dominus. hec quod non quod est ... ...

Dominus. dominus ... ... pur
gare ... ... h. d.
... glo. nobilis an dominus possit ab
soluere ... et uidetur quod non illi enim
deliquerunt in faciendo. ... in obmittendo
uide glo. Contra glo. facit c. d. ...

l. diffigere ff. de cimine expilate. licet diffigere in perniciem diffigentis ut ff. illo titulo. Unde nos procedatur et reus non mandat in proprium illarum ut dicta l. diffigere nec per in dicto aliorum qui possent accusare ista lex hic glossa dixi plene in l. si maritus § si negaverit de adulter. Item adverte quia dy. dicit quod per hanc l. et glossa determinatur omnis l. quod dicunt quod de maleficio non licet diffigere § si sunt quamlibet faciendo secus si obmittendo ut hic idem dy. dicit in l. i. § ius ad eos de fure et dy. in l. diffigere ff. de ditat. in prima glossa. Sed in duo illud quod hic singulare est summum notabile continuum in omni cum concordantibus l. quod non rec. et l. nec singulare delegi hoc cum finem in ad iter pertinentur si dimittitur non innuatur et sunt de fidei fit eius remissio et si dimittit rex cum dicat poenitus per similem reo cessat ad. pone enim quod aliquis desistendo incidit in turpitudinem nisi non procedendo incidit in l. iii. C. de iure. l. si certo rex quod dimittis in l. si finem ff. qui accusare non possunt ne illud remitti quia deliquerunt in non faciendo credo quod non obstat cum regula l. diffigere et non de pact. l. ut gam. § si transigitur Bar. talis le. dec.

Si quis ingenuus. dy. dicit notandum per vasallo contra ingratum qui domini in bello dimisit ad id ff. l. liberis de oper. lib. et l. i. ff. de tutel. Sed quod si domi erit omne periculum quin vasallus opere tulisset non vasallus expressis ar. si reus § est et talia superiora de ope. quod quod vi aut clam fiat quod non in l. ii. insti. de iure emphi. sicut dy. Bar. l. d.

Si quis idoneus assertor per fecti non probat contra assertorem nisi aliud probetur h. d. Op. glossa de l. paulus § i. et l. qui in maior ff. de oper. lib. et l. si a furioso de tut. fur. et l. iii. de calum. glossa non solvit dy. dicit quod propter verba defuncti poena non imponitur ut hic Sed hic nullus sumus si accusat ex iustitia causa absque ulla calumnia ut in glossa. Item facit ad quod assessor vinculis admonentem dixit se vidisse cum suum per perimus aliquis dixit se vidisse filium testamentum in ei credatur et facit quod tale dictum non praeiudicet alius ad idem l. i. § si quis ff. de in ad curbon. et l. seya in pri. ff. ad velley. et vide tex. in C. simi. ex. de testi.

Si maritus. dy. allegat hic § qui vasallus non tenetur inter domini inimicum sentit iuste de hoc prima collatione hic incipit que est duo querimus Ecce in dubio ad quod ville et castra communitas tenetur capere malefactorem aliquis occidit exbannitum qui poterat impune occidi extra villa non tenetur si eum non cepit causa est hic Dicas ut hoc in id quod in de finibus in l. ff. § domus et publice per quod § dico quod studium communitas tenetur denuntiare quando aliquis occidit exbannitum licet potuerit impune occidi Sed videas sit denuntiando

ad ingratum vim dicunt denuntiare non enim fit dictus est iudex sed iudex de hoc agnoscit ad idem l. de pupillo ff. pupillo § in communi de oper. nov. non tenetur Sed capere sit ad executionem vim si liqueat ex executionem non debet fieri de tali maleficio villa non tenetur ut h.

Sed an bonus licet filio vim ex domino gratificans hoc dicat Bar.

Subuenitur. dicitur per castellanis communitatibus ut non teneantur si de nocte non convenerit ad capiendum malefactorem delinquentem ex castrum cum claves non tenebant per eum et castrum clausum est.

Surdus. dicitur quod si duo domini habent domos vicinas et neuter hunc per domibus strictis quod non dicatur vicinus est enim aliud impedimentum quam spatium Bar.

Si quisquam qui defendit vim ex suis malefactoribus vide de nox ine siue h. d. vi hic tex. quod qui praestat auxilium malefactori post maleficium commissum ad evadendum vi est auxilium ad maleficium committendum et hoc vi tenet ille albertus de Gandino in libro suo sed hoc non dicitur hic sed est qui celaverit punitur ex hoc eius quod eum celavit ac si reus esset non quod puniatur ut auxiliator et est specialiter hic alibi ille qui fecit ope post maleficium commissum punitur minus ut l. raptores C. de rap. vir. dixi in l. furto § ope et furt.

Si in placitum. Iam quod per fanie uti glossa ibi nisi alias et facit ad quod facit et lex quod quamquam denuntiaverit homicidam habebit tamen an illud puniatur Sed consequentibus principes eius eiusdem si alius denuntiat et quaeret hic nec causa quod sit ut puniatur et sequitur et poenam emeret Iugulum et tex. in l. iii. ff. de conci. ob. tur. Ad hunc § vide quod hic filius non erat princeps eiusdem eius filius nimio delinquat et non praestando auxilium dico quod delictum facilius committeret ut ff. l. ff. et l. i. § impuber. fe.

Utrum. Non vi vindicasse qui videlicet non vindicaverit Item filius pro bolus unde singulis locum ei... non capit de habilitate pro fane h. d. per in. hunc § fac ad multa dicat unum statutum quod quicumque cepit exbannitum habeat certum praemium aliud statutum est quod homines contrate debeant se habere ad capiendum et capere malefactorem et exbannitos contingat quod quidam iverunt ad capiendum exbannitum cum exbannitus aufugeret clericare vel innocere alii eius hoc incidere et ceperunt exbannitum an debeant habere praemium hic est casus primo quod non videtur cepisse Sed in nota et sic capiens non habebit pro hunc § Iuratus non habebit quia non cepit Et adverte diligenter pro illud quod requiritur ideo excludi eum qui incaute est iuratum enim facit ex quasi quadam conditione tacita ut dixi et per in rep. Item eadem ratione excludit illum qui tenetur ex contractu Et pro hoc dico quod praemium quod debetur

capientibus ex banitis non debere consti
tutionibus vel similibus per ea capientibus si cum
ultro fuit sed ex necessitate officii sui quod
non videtur fuit et sic non habebit premium ut
hic patet qui gratis fuit tenetur si premium ac
cipit turpiter facit ut l. i. de condi. ob cau
sam. Item quod dicit videtur excludit eos qui
cum fortuito ceperunt exbannitos. Item qui cum
fit ex bannitus ignorans eum exbannitum
si requirit indicto lem ei non debetur pre
mium contentum capientibus exbannitum quod
non videtur si cum fortuito fecit ut hic patet hoc
ratione quia conditio conditio primum debet impleri
a sciente non facto ut l. ii. de condi. et de.
Sed hic est conditio primum sive accepit hoc est
si sponte cepit pro hoc videtur tex. in l. si quis
aliena. § et si hunis de acqui. re. do. Re
mo ad hoc crimina hic est munimum quod fore
sese non possunt hic enim possidens deinde
fuit est in forma ut qui dederit tale con
trarium debeat habere et possidere a contra. Quo
an si forenses det decet habere videtur quod non
quod statutum debet intelligi de habili ad hunc
ut l. ut gradatim. § sed si lege demu
et ho. In contrarium est casus hic cum enim hoc ma
lum publicum respiciat non respicit re-
de habilitate persone et hoc inducat in sti
pul. in l. si stipulatum. si cer. pe. dixi
in l. omnes populi in prima inceptione vel mitto
Veniamus ad verbum de hiis. Item verbum intelligitur de
hiis qui in aliam sunt sub ordine nolunt
aufugerunt ut ff. e. l. § fin. et § si sit
eo et quod ibi dixi et § proximo. §.

Quod. Supra expeditum est de questione et hu
dicta servorum qui domini interierunt et de
primo eorum qui male fecerunt indicaverint
hic ponitur unum decretum in quo prohibetur
testamentum aperiri recitari vel describi vel hereditati
tate adiri sub certa pena antequam habitum
de morte defuncti et quod sequentibus
pena imponitur. Non prohibetur tamen et
quod aditum sit adeundi hereditatem. Quod est
pena quam sequitur dic ut in glo. Et adicite
quia hic tenet opinio hug. et in l. in conce
ptione. sed non firmat ut ibi dicitur. Quo
modo si non aperuit ut sciret an heres esset
glo. dicit non videtur dolo malo fecisse. Adverte
quia lo. in sciente se heredem esse intelligo
quia sufficiunt in aditione hereditatis
ut dixi in l. is potest de acqui. her. Si vero
scit et aperuit presumitur quod dolo faciat ut
l. quod venenum § nepte. per contra. Si ignorauit
non videtur dolus sed cepit scire utrum ad eum per
tineat vindicatio vel non. Oppo. de dolo de. l.
i. § omnium. § e. dic ut in glo. quod hoc sunt
illam intelligitur. Bar. l. Der

Si quis ignorans. Nota quod hoc tamen
ignorantia excusat inde quod in c. ut
ignorantia opera de reg. iu. li. vi.

Si quis tabulas. facit ad quod expe
ctat quo continetur quod quamvis aperuit liceat aliter
sit ex certa causa non quidem traxit illam carcera
quia legum claudit in iure aperuit neque legat an sit
excontius videtur quod non per hunc § et bene.

Si alius. Nota quod quando lex punit plures
sunt ad penam respondendam non requiritur consen
sum omnium sed sufficit alterum eorum scire ut in l. i.
§ ad l. pompe. de parri. et in l. i. de hiis
qui no. infa. tamen hic melius declaratur.

Non tantum. dicit tex. ne heres non
solum edicti pen. sed in § quod ob alium. Nota
quod licet non sit prohibitum expresse heredi dicitur
adeundum tamen prohibitum intelligitur ut hic et
ibi notatur in glo. Bar.

Eleganter. Si hereditas nondum pe
ne huius edicti non adeatur sed inveniet he
res decedat transmittitur. Secus si heres
alius impedivit adire h. d. an. l. se.
Nota casum in quo hereditas non adita trans
mittitur de quo in l. i. ventre de acqui
her. Contra hoc quero quis poterit
probari quod metum senatusconsulti non adivit
scilicet etiam sive de funere mortuus
non est aliud impedimentum presumitur quod non
adivit metu senatusconsulti ut l. ex parte
venditionis. et § i. l. i. c. Sed nota quod sub
venitur ei qui impeditus est conditione simple
de quo in l. in testamento de condi. et de.

Tertio nota quod quandoque concurrunt due cause
quarum una precedit alia nocet tunc inspicimus
id quod nocet ut l. si quis postumos in fi.
Ad hoc oppo. glo. de l. iii. § si quis pa
lam deinde sibi et non solum dicit quod causa que
precedit que est potentior ut quod obsistat
et pro nunc illam que nocet non inspicimus
id quod precedit ut in l. contra ibi enim quis
reliquit clam et palam et eo ipso quod re
linquitur palam tollitur clandestinitas
ideo illa inspicitur. Hic non causa que nocet est po
tentior. Unum non precedit quod ipse est meticulosus
edicti obmissi aditionem qui si adire vel
let non posset alio impedimento subsistente
simile tangitur in glo. in l. si vir § de dona.
et ibi plene dixi de hoc tangitur per dy. in
c. possessor de re. iu. li. vi. Sed oppo. glo.
de l. emancipatum § fi. et de senatus. Ibi
erant due cause quarum nulla nocet sed una
precedit alia non ideo inspicitur id quod precedit

Necessarios. pena que imponitur
extraneo adeunti tempore vetito se immiscenti h. d.

Non alias. Nota publicantur bona
iuste adito quod edictum sit secutum h. d. et
non per op. inmed. hui. de qua dicitur in l.
in executione § e. Bartolus.

Et si per [illegible]. op. de acqui
l. ff. so. hic est pri. et videlicet qui di
cit principalis potest torqueri ut mortis
occisores et mandatores ac complices
et similes secus de aliis principibus sibi coe
qualibus vel necessariis ibi ponitur. Sed hic est
casus specialis ut ibi notatur.

Si vivus. hoc fuit torqueri pro non con
parente sit pro mortuo h. d. quod de glo. de.
§ e. l. i. §. Item illud quod iuste debet dominum esse
occisum non possunt torqueri subaudi vel
non comparere dominum iuste debet. Nota arg. quod cum

aliquis non recipitur presumitur mortuus ita quod post perveniri ad torturam non di co quod hic sit plena probatio. Bar.

Senatus ¶ **Si filius.**

Ex quibus causis expressos auferuntur hereditates ex his de causis castrense peculium confiscatur. h. d.

Quin filio ad fiscum transeunt bona cum onere legatorum h. d. Nota quod dicitur caducum et sic in eum hereditate videtur esse aditam quod dicitur in l. si quis secundo gradus in prin. ff.

Si exheredatus. Nota quod expressis quod ex futuro eventu declaratur utrum filii deliquerint vel non deliquerint. Contra hoc videtur quod voluntas et propositum firmat maleficium non futurus eventus penitus expediens ut l. iubemus insi. C. de testa. et l. si unus in prin. de iniusto rupto hereditatis vacuus presumitur propter defuncti ut l. mortuo de fideicommissis. Quod sunt hereditarii indebite fuit eo defuncti vere quod delinquerunt quia filii defuncti non vixerunt ut l. i. ff. dum ff. c. Vnde futurus eventus non facit delictum quod non est quia non erat sed bene potest facere ut quis consequatur impunitatem talis delicti quia fingitur non fuisse et per hoc apparet intellectus sequentis l. ff. si non venerit ut vere cum sint erant filii contra quod sunt pietatis dicitur filii ut dicto ff. dum quod sufficiat ex hoc senatus consultum non enim potest fieri quod hodie fingatur retro fuisse filius filii quia filius non est et sic deficit expressum ut l. huius scripture ad l. aquil. Bar. le. dor.

In cognitione hec l. ponit practicam tonitus illius mortui de crimine contra censores hec est effectum confiscationis bonorum quod heredes expressos ut quamquam contra eos qui de morte defuncti possent de parricidio teneri semper h. d. Sine glo.

¶ Op. presentis solum capturam non publicatur bona ut l. iuniores ff. de re militari ff. c. ff. hic hic addebat apertam testamenti et hereditatem adire ff. et Azo intellebat simpliciter glo. hic non firmat m. l. si eo ff. c. ti. hic idem tenet in l. iii. ff. quod obstat ff. c. quod est verum quia causa est motivo ff. non alias ¶ Op. quod ista actio non finitur quinquennio sed xxx. annorum spatio ut l. querela C. de falsis huius tantum sunt hic due lec. prima quod hic heredes dicto accusantur de quo apparuerunt tabulas et hereditatem adiverunt et ferunt suum confiscationis bonorum que actio finitur quinquennio ut quod quinquennium durat semper ut hic exponimus hanc lec. Ex hac lec. hec quod ad confiscationem bonorum prevenitur per actionem factam de hereditate et hec erit practica huius l. sine illa quod bona dicuntur probatur ff. c. l. iuniores ff. i. ubi dicitur quod bona publicantur et sic non sunt publicata ipso iure nisi sententia subsequatur pro hoc l. pe. ff. c. ubi dicitur quod de hoc actione quinquennii si est actio agentur contra pro fide non

coram pretore cessat vel l. i. C. ubi causa fis. sed ubi cum agitur coram pretore cessat quod non est actio sed quod bonorum simpliciter crimen est non probatur in l. Seyus vel Gayus ff. c. Si non est actio vera et interim fieret publicatio post mortem expurgaretur cum quod est falsum ut ibi contra heredes quod agitur accusatione civili pro petitione hereditatis ut l. i. C. de his qui ut indig. et ibi nota quod intellectus ut ubi dicitur Non obstat ff. non alias quod ut ellegio publicabuntur ff. per l. secunda sunt vel homicidias vel non secunda ut l. dictum non obstat l. plt. ff. c. quia intellectus actione ipse et agere sibi in l. qui accusare C. de edendo. Io. glo. legit alio modo contrariis posuit in summario et sic exponit glo. Interea accusatione contra homicidias istam lec. et expositio non videtur congrua lex que dicit de criminibus aperta testamenti contra homicidas non accusantur de aperto testamento sed de homicidio Sed videndo glo. potest dicere ut glo. i. dicit in cognitione i. declaratione cum sit fisco de bonis homicide ita primum sed et non lo. vero quia declaratio potest fieri infra quadriennium homicidis punitis a die declarationis factum fisco vel infra xxx. annos ut l. nec quatuor et l. in omnibus ff. de iure fisci et temporibus prescriptis et ff. c. per l. quia autem ff. non simpliciter Expone quod in l. accusatione contra homicidas per quam pervenitur ad cognitionem aperti testamenti et Silanianum et hoc substantiale littera glo. que contra dicitur sed hec lec. non videtur congrua lex nam post quod occisores non reperirent et tamen non debuerunt tabule aperiri et hereditas aperiri antequam hereditas que de familia ut l. in ff. quod ab eius ff. c. hec lec. procedunt contra heredem agentur quia necem defuncti non vindicaverunt sed hic agitur quod tabulas aperiunt et hereditatem adiverunt ante ad eius vindictam quia causa non est hic et ita sentit glo. in l. Seyus ff. c. lec. tamen que hic ponitur per glo. contra puto approbatam et ideo ea teneo Et ideo per eius declarationem est inde non quam tractatur auferendo bonis heredi post invitam mortem defuncti et tamen hic erit practica quia primo debebit accusare occisores si vivunt et simul tamen contra eos ut quinquennium hec effectum confiscationis bonorum contra heredes vel si erunt heredes quinquennium pretenso ut hic sine glo. et l. i. C. ubi causa fis. contra heredes vero agentur homicidio contra expressus per petitionem hereditatis et sic est civilis ut l. i. C. de his qui ut indig. et tamen heredes dicuntur esse negligentes quam infinitum tempus quod quinque potuerunt accusare et non accusaverunt ut nota. in l. i. C. de his qui ut indig. quod non potest delicta quod committitur in obmittendo quod tamen dicuntur esse perfecta quod infinitum tempus quod potuit impleri quod non est impletum nec expectatur quod tibi sufficiat tempus quo desinat posse fieri sicut in contractibus ut l. in tempus de verborum obligatione Sed est sicut in ultimis voluntatibus ut ibi Sed

quia tractatur de auferendis bonis hr̄di
ꝑpt̄. apert testam̄ seu adit h'ditatē ante
questionē habitā de familia et supplitiū suppli
ciū et tñ si occisor ē ciuis erit ide ꝑcessus
qui dicitur c. s. s. q̄ ꝑo actabi. occisor. et
sua habet effectū ꝯfiscandorum bonorum 2° ut
hic et l. si cetus. ff. e. Quia occisor erit
iuctus tñ dicitur agreditur contra heredes pen
none hereditatis ꝑpt̄ negligentiā suā eum
ꝑ cuicie cedat ut dē l. si ea. e. e. sicut
agentur si occisores erunt mortui tamen q̄ nō
possent ꝯdempnari ut l. i. C. ubi cuc fis.
sunt ꝗ. ad carbon. l. ii. sic et l. si is. e. e.
ubi heres nō puniatur si malefactores nō pu
nieruti quia uerū est q̄ nō puniatur ꝑpt̄
tulram mortem defuncti sꝫ bn̄ puniatur ꝑpt̄
tabulas apertas et ꝑpt̄ h'editatē ꝑ aditā
festinante ¶ Ex. q̄ heres nō puniatur in
ommissione h'ditatis sꝫ incurrit aureis ut
l. ff. q. ff. ꝗ. e. fe. ubi aperiunt sꝫ nō adiuit
h'ditatem Et aduerte quia illa actio q̄ dat̄
ad centū aureos ē ꝑpetua ut dē l. i. § fi.
io nō ē una q̄ expectat̄ aliquem finem
sicut l. ff. ꝗ. de popul. act. Ita mouetur
dy. glo. que hic dicit actionem ad centum au
reos nō finiri quīquennio ¶ Vlēr̄ moueo q̄
q̄ sua lata q̄ occisores hn̄t effectum ꝯfiscationis
bonorum contra h'edes quod moueo ad q̄ dē
de statuto huius ciuitatis quo cauetur q̄ ꝑpt̄
ꝯ soluere ꝯdempnatione ꝑ filio usqꝫ ad la
mam (ut sufficiat filiū ꝯdempnatum et dis
putaui et posui cū in l. cū filius in ꝑn
de v. o b. dy. mouet ista oppo quia sicut
ubi ego dixi q̄ opi. huius tenet glo. in d. l. si
ca. 2° adde. ꝗ. ad trebell. l. marcellus. §.
fi. sꝫ ille. § similiter fiat ꝑ opi. contra sꝫ
utrē ut ibi ꝑ glo. Bar. le. dcr.

Expuntur

Impuberes quod nō muniatur dum nō tenetur senatusc
consulto nisi in eo tñ quaritur q̄ exprimit
hec l. h. d. ¶ Nō cum in quo impuberes nō
excusantur a delicto quinto in nō finando
et eadem rōne ut idem ubiqꝫ dolus
impuberis euidentissime argumentum sit
fiebat hic. Bartolus leg. illustri for.

Sequens gradus

Filius
succedit in locum eius heredis indigni
et ꝑfertur substituto est uno pendentia
h. d. ¶ Glo. fert hic nobile. q. hec l. sine
dubio ꝓcedit si institutus primo gradu ad
iuit quia ꝑ aditionem expirauit ē substitu
tio ut l. post aditam. C. de impub. et al. sub
sti. Sꝫ si institutus nō adiuit quod ut di
cit quidā nō eo idem sed substitutum pre
ferri filio Io. dicit eo idem q̄ opi. Io. e
uera ut textus in l. in fi. in ne. §. ei qui de
bo. li. et l. cū filio. ff. e. m. eo q̄ ibi dicit
tadiciri nō cum esset adiuta si esset adita h'
ditas hoc uero firmate glo. in l. cum quaꝫ
C. de fideic. ubi dicit q̄ h'ditate nō adita
bona auferuntur ab indigno et deferuntur
ad fiscum sine cū onere suo si nō ꝑ glo. in d. l.
recusat. § si filio. ad trebell. Et si dicit qr̄e
nō ꝑfertur substitutus qui uenit ex uolūtate

defuncti sꝫ primus heres nō est Rō potest
ꝗ primus heres nō est sūt negligens est
ꝑ suis nō q̄ in fi. an cū fiscat nō uidetur, io
filius occupat ac si adita esset et hoc
ꝑuio q̄ huic substituto sit dare remedium
q̄ aliquam traducat ꝑpt̄ negligentiā pri
h'edis fiat sibi statim terminum ad adeundum
h'ditatem uel repudiandam tunc cum ipse repu
diauerit aut negligentiam tūc uenit ad sub
stitutum ꝑbat in l. si autem. ꝗ. e. et ī dicit

¶ Cum ex parte

Ab indigno aufert̄
h'ditas et legatum et quodcumque quesitum
q̄ iure debauit tempore mortis in aper
h. d. Eadem rōne dico q̄ ei qui nō uindi
cauerit mortem uxoris eciam auferuntur
illa pacta dotis quae lucrari ex forma
statutorum ut l. et qui mortem. ꝗ. de his
qui ut indig. dicit glo. Si quis autem
nō impuberes fe. ibi ē inculpa hic textus
ut l. ꝑpt̄ ueneni. ꝗ. uel ꝑ. e. uel alio
delictum est manus illo uel alia ibi dele
tum committit solum circa testam̄ lō ꝑ demi
quodꝫ ex testamento capiunt nō aliter h'
delictum committit̄ circa uindicandam
mortem defuncti lō ꝑpetuit quodque
mortis causa capiant. Bar.

Omnino

Et sunt conclusiones ꝑ pre
mio ꝯsequuntur libertate h. d.

¶ Prius

hic d. ꝑius et sic tenetur
q̄ ꝑ querat̄ ad tortura nō procedantur
indiciis ¶ Contra de l. i. in prin. de q̄ōi.
glo. dicit hic specie ꝯtrarium ut ff. e. l. i. §.
idem illud et ꝗ. de q̄oi. l. i. dy. approbat
hanc glo. q̄ hic sit spāle ¶ Op. q̄ in
tortura nō debeat interrogari de certis
nominatim glo. concedit ¶ Ex. ff. e. de
eodem. l. i. §. ꝑm glo. dicit contrarium fiat
et bn̄ ¶ Melius glo. indicat q̄ tortis
est interrogandus quod dicit ut l. ut. in te
stam. C. de testam. et ibi ꝑ doctores

Propter veneni

Mors clandestina ab extraneo facta
nō impedit senatus si de familia
sint dicat̄ h. d. autem aduerte q̄ ex
dicit sumitur supplicium de familia et
sic sub nōe ꝯmissum lō. familia autem
ꝑ comissionis est nō hic capit etiam
intelligere hic familiam ꝑ singulis de familia
¶ Qualiter autem ꝯmissionis puniat̄ pro
delicto ex quo dꝫ inferri mors dic
ut l. aut facta in fi. ad trebell. ¶ Nō.
distinctionem l. ꝑpt̄ ueneni. in ꝑn. glo.
cū in l. si fam. C. e. distinguunt hic
sic aut quis fuit occisus palam et tunc
post aditam h'ditatem aut clam et tunc
aut a familia aut ab extraneo uel
et hec est sua opio. alii ut az. nō dis
tinguunt clam uel palam sꝫ solum an a fa
milia an ab extraneo sit occisus sꝫ primum
est uera ꝑbat̄ in l. in maioribus in fi.
et l. si fam. C. e. n. Bartolus

¶ Nepos

Ei eum aufert̄ h'ditas ut

indignus propter delictum non committitur. actiones
confisse sectis si propter culpam. h. d. et cum no-
bilis distinctio huius §. ¶ Non cau. glo. ad
quod lex committitur et dic ut in glo. ¶ Ad.
ex hac l. quod ille qui sat sum si facit contra ius
presumitur in dolo quod maxime hic locum habet ubi
h. actum de acquirendo ut l. si duo et
ibi no. ff. de acquir. her. ar. contra cont. per
dicta ff. e. l. iij. §. si quis ignorans.

¶ Precudis

in dubio non videtur
heredes indigni si non pronunciaverit. h. d.
¶ op. c. e. l. in moribus in fi. glo. soluit hoc quod
in dubio tu dic aut est certum quod sententia est bene lata
et non tenentur heredes appellare aut est dubium
et presumitur contra sententiam et non tenentur appellare
ut l. heredibus §. gayus de cond. et ita
loquitur hic et quod presidis iniquitate intel-
ligam non apparente licet in veritate certus sit
quod probatur .i. dum dicit tex. non defuis-
se l. non male usi non enim accedant
male iudicatum esse aut enim quo dixi de-
bere appellare expediret contra se improbum
ut l. si per errorem §. si ignorantes
ff. mandati et non hic sum vna. sed si non
appellaverit tenentur ea presumptum ut l.
in moribus c. e. et hoc non licet heres
appellet an teneantur heredes rationem esse
indubitanter sic ut dicta l. in moribus c. e.

Gayus

Ca. cum ius bonorum contra
heredes occisoribus condempnati non
fuerint de crimine vel morte. h. d. ¶ op.
et vi. quod quinquennium pereat ad iudicium con-
firmandorum bonorum ut l. in cognitione §.
c. sed glo. tribus modis presumitur intelligitur con-
tra non tenetur ut dixi in l. gloria de dia-
bus alijs sed tene quando nisi vel dic quod
hic loquitur post occisores condempna-
tos nisi illa per decennium licet antequam con-
dempnaretur sufficeret quinquennium ut in glo.
et sic contra dat ¶ op. ex glo. actiones pe-
nales non transeunt contra heredes ut l. i. c.
ne ex delict. defunct. et l. i. de priua. de-
lic. sed dicit quidam illud in delictis co-
missis in faciendo hic in non faciendo
quod est trusfa dicas quod hic est casus ar. licet
tractetur de bonis applicandis fisco con-
dempnans enim occisoribus statim hoc sit
certificatum et fiscus agit persone heredi
tatis ut l. i. c. de his qui ut indig. et
hoc vult tex. hic cum aut ista causa vult
sit pecuniaria ad heredem non transiret
ut l. ex indictionibus de actio. Bar.

Santequam

Ex cum fideicommissi
cogitur heres adire an vindictam
mortem defuncti. h. d. ¶ Cum quoniam
pro cogitur adire cum si sponte adire ma-
dir in penam Quod est illud quod in causa
cognitione vertitur Nam posito quod ipse
non adiret et mortem defuncti non vin-
dicaret et bona defuncti transirent ad fis-
cum cum onere suo ut l. cum fisco ff. e. et sic
fideicommissarius non perderet fideicommissum
Sed in causa cognitionis vertitur hoc quia
forte heres non vult vindicare mortem
licet fideicommissarius vult Expedit ergo fi-
deicommissario quod aliquis heres sit in vertitur

appellatione adire et vindicare ex hoc enim lu-
cratur quartum quam heredi deberet detrahe quae
perveniret ad fiscum si bona ad eum devenerint
ut l. in fi. j. e. l. Barto. le. doc.

Lege cornelia

pro quolibet
filio an suspicante quod cto dantur
quindecim quinque aurei de bonis quinti
si haberet al. a fisco. h. d. Dunde primo loco
quinque quinque tantum quot vivas non mamillas tertio
quod quinque quot vivas mamillas tertio pa-
tri per ¶ Op. hic inhi. dic ex bonis dap-
nati supra primo dic ex bonis defuncti
vel ex publico glo. sed dicens quod primo ex
bonis dampnati si non sufficiunt vel ex
publico Certe per hoc non tollitur contra
quia ff. dicit de bonis occisi vel Ja. de
are. exponit hic de bonis dampnati
si heredis qui tamen est dampnandus in
confiscatione bonorum eo ipso ex sententia dapna-
tus est ut l. marginalis ff. e. quod vero
dicit quod prius haberet primum ex bonis dap-
nati secundo ex bonis occisi et si non sufficiat ex
publico ut in primo et sic quod in primo casu
hic suppletur quod puto verum Nam expressi
locum quod sunt sic quinti sum non mamillas qui
non possunt habere aliud merito licet habere de
bonis occisi vel ex publico Cum consequenter
loquitur quod est quinque sunt in mamillis qui
possunt habere aliquid ideo dicit de bonis dap-
nati ¶ No. ex hac l. quod sola fuga facit
facit maleficium nisi aliter doceatur vel
primum et sed contrarium ad idem de rap. vir.
l. i. glo. tamen in l. i. alias in l. in bone fidei
c. de iur. iur. dicit quod fuga facit semiple-
nam probationem quo quantum ad hoc dicit ut dixi
dicta l. admonendi alibi vero quod fuga facit
plenam probationem ut l. desertores de
desertis. et l. consiliarios de assess. et l. in
puberi de suspect. tu. Doc. tamen in l.
i. c. de rap. vir. Tu dic clarius quod
fuga obstruitur aliud per crimen et in exemplum pla-
ta fuga probaret crimen ut dicta l. desertores
c. desertores et de re mi. l. desertores et vi-
dendum ff. e. l. i. §. cum dicit quod fuga obiici-
tur aliter in probationem alterius criminis non in-
crimine per se et tunc quod est crimen solius
suspicionis et tunc fuga est plena proba-
tio quia facit eum suspectum ut dicta l.
in puberibus quod est crimen de quo agi-
tur probando de ipso facto non de suspicio-
tum (tunc fuga vel glo. non facit plenam
probationem ut hic et dicta l. i. de rap. vir.
et in corpore de exhi. et intro. re. §. sus-
cepto quamdiu vero vel semiplenam probationem
facit sum glo. in l. in bone fidei et l. ad-
monendi fallit tamen ubi facit probationem
plenam ut dicta l. consiliarios c. de assess.
facit ista l. ar. ad q. quod si statutum pre-
mium denunciantium malefactorem vel exprimit
vel solvatur licet intelligitur sum fer. in l. huius
l. de bonis maleficiis per c. sed de bonis cui
ad cuius utilitatem fuit vel vincendum ratione de
publico ¶ Item no. tex. hic ex virilibus cui
dicatur est filii in l. ij. j. de cuso. re. Barcu.)

¶ Ex hoc edicto qui tabulas testamenti

aperint cont. eodem / te. ad tertium autem actio. prolata quorum medietas est actionis medietas fisco datur. h. d. ¶ Op. quod non sit confiscatio bonorum ut l. in eius tit. C. e. sicut ibi fecit plus quia hereditatem adimit ut ibi dixi. ¶ No. quod omnis pecuniarie pene medietas est actionis. Idem dicit glo. in qualibet actione populari ut l. iii. § de hiis qui dic. vel effu. Ingenium est mutus quia quod lex statuit actionem tota pena est actoris post lit. contest. ut l. si cui de v. sig. Hoc tenet azo. et rof. in libello in ti. si quis corruperit album pretoris. nec ob. hec l. quia hic loquitur quia lex specialis sit. Sequitur et hoc verum quod per legem introducitur actio secus si actio etiam tunc indistincte pena applicatur fisco nisi aliud dicatur. al. ex. coll. que sunt ro. C. i. et l. i. mulctarum C. de mo. mulc. ¶ Quales autem requiescunt an lex introducat actionem vel actionem dixi in l. aquilia de adm. tu. et ff. de edict. l. fi. de liug. et quod ibi dixi.

Hereditarium qui debitum accipit ab heredibus non prohibere eos accipere de ultima morte defuncti. h. d. Adverte quod lex dicit accusare tamen non est proprie actio ut dixi in l. i. in questione B. e. quod in toto titulo non de heredibus qui non admiserunt intelligas nisi fuit actionibus ab aliis auctoribus vel a preside inquirere ut l. qui fecerit C. e. fact. l. edicto. C. de mo. fis. Bartolus

Si de pluribus delictum unius ex heredibus non nocet aliis. h. d. ¶ Op. quod factum unius ex heredibus aliis prejudicet ut l. ii. infi. de v. ob. sed in actionibus que inchoantur a persona defuncti et transeunt in heredes loquitur l. contraria h. in actione que inchoatur in persona heredis dixi plene in l. eadem § cartho. 1. § v. ob.

Si quis aliquem testari prohibuerit Rubrica

¶ Glo. continuat satis et querit in quibus titulis hic titulus habeat locum quod dicitur in l. fi. p. c. Bartolus legum doctor.

Quidam captat Ab eo cui prohibuit testamentum fieri et mutari aufertur hereditas ut ab indigno. h. d. Op. quod non sic legis fisco ut l. i. l. p. xio C. eius se ut in glo. dictum fuit l. fi. p. e.

¶ **Eiusdem** dolus prohibentis mutari testamentum nocet suo vel filio instituto non legatario. h. d. ¶ Op. in prin. dicitur quod dolus unius nocet alteri hic fine dicit quod non. sed in prin. dolus patris et domini nocet filio et suo propter coniunctionem personarum propter eos cum pre et domino sensisse nocent. arg. l. ple. de bo. li. et ita ratio non nocet legatariis quia extranei erant. ¶ Op. sed ratio quod legatarii non decanter ut l. fi. § de hiis que pro non scr. sed hoc et ibi debentur fideicommissa / cum in hoc est contraria quia hic dat ipse legatariis contra ratum indignus est quia legatum ab iuno

consistit ubi nemo dat hereditatem quia legatarius ab initio fuit pro non scripto secundum dy. et hoc verum est in fideicommisso particulari secus in vsu. propter quod dixit salicetus quod debet remanere apud fiscum ut . p. ad. l. falci. l. fi. ¶ Quero quid si uterque ipse filius et filius non est instituto in glo. sit op. veritate est quod idem si unus ipse in preterito non esset dicitur in l. fi. p. e. ¶ Illa glo. sequitur quod aliquid contra que non ipsi sunt secundum aliquid sicut quod sunt signatum scilicet primum. § de l. debitor. inst. § de dole. ii. et l. sunt eius qui capt. B. de acquir. her. sed hic delicto dedit causam dum ultima vel post non ex dolo dum vel patris opponitur contra eos sicut dicimus in delicto patris quod nocet suo ut l. si pater § de doli except. Ita dicit dy. Bartolus.

Siquis qui impedit testes accedere impedit testamentum fieri. h. d. Quero ibi glo. legit duobus modis primo si unus fuit prohibitus quem testari de novo non nocet alteri iam est bona et clara. Sed quando unus solus fuit erat institutus in primo testamento prohibuit mutari testamentum que cum aliis fuit nocet 4. propter eos habuit cum patre suo et non tenent. Similiter si primum testamentum durat in hoc casu sit op. an hec lex si vera est examinabo statim in l. ultimam p. e.

Civium licet testatori persuadere blandis sermonibus. h. d. prout dicitur indemnitas quero in quibus casibus habeat locum iste titulus glo. que dicit in quattuor quos examinemus. Primo hic locum quando ego rogo te ut me instituas tunc indicio incidit et hereditas aufertur et applicatur fisco ut in l. i. C. e. ¶ Sed quero quid potuit ego prohibere nocentibus aliis in eius institutionis qui me precedebant in gradu pro ea que non. § c. l. i. in prin. Reo possum quia institutio nullus est qui me precedat quia in successione prius est testamentum ut l. qui dum in successione indicibus adhuc insurgat magnus quia sicut meo propter me venientes ab intestato vel alias vel per volunt. decedit intestatus sed hoc constat quod tunc me instituit. Sed aut constat aliter illis quos lesit actione quod inter me de dolo vel conditio ex l. ad duplum ut no. in l. itaque § sempronius § de le. ii. et in auten. ut ille incidit § ad hec pervenit et C. e. l. i. et si ille non erit solvendo in dubio ille lesus recipit contra fiscum ar. l. fi. in prin. de ceptionibus § fact. C. et l. plane el. bo. § i. j. de le. i. ¶ Quero utrum legata debeantur ex hoc testamento facto pro unius vel quod sic ut ff. l. proxima et l. i. § i. ingeniose vel / quod possessor factus sit de ultima temporis similiter non habuit voluntatem legatarius sicut heredes et quod coactio fuit pro alium facta non debet tendere legatariis ut j. dicitur. ar. Bartolus et ratio quod si constat quod testator coacte institutio me et nihil aliud constat vel non legata debentur ut in l. alii. Ro. Sed si constat quod certa illa voluntate fecerit coacte nihil debebit pro ratio hoc fortum. ¶ Quero que coacte dicitur inducere ut qui mandat hoc

Si quis aliquem testari

edem Steo metus mortis et comminationis
corporis seu alius qui cadit in constantem
virum ut l. metum quod metus causa. seu alius
metus qui inducit restitutionem per officium
iudicis de quo in l. i. ff. que omnia quando
quam re. arr. non ea. et l. si. ff. i. et ii. et
l. interpositas C. de transac. et non in dicta
l. metum quod metus causa ad tollendam eius sententiam
per suspicionem quod non interfuit metus probavit
quis quod testamentum fiat insinuientibus consanguineis
ut l. transactio C. de transact. ¶ Quid
qualiter practicabis istam materiam. Respondeo primo
contrahibitur ille coactus et promittere cum ...
et suum habebit cum effectum confirmationis
bonorum ut quis quod cavere cohibitur de penitentia
hoc dicitur arg. l. in cog. inspe. ff. n. i. et ita
intelligo l. i. ff. e. Sed hic locus iste nimis
quam expello te ut instituas alium ut l. i. C.
e. Ita dicit glossa. Sed ... in l. ii. C. e. non
insignum per l. metum ff. et licet ff. quod metus causa.
per hoc l. elegant in prin. ff. de dolo ubi
dolus tertii non nocet alteri per hoc l. i. ff. si sile
ff. e. ubi dolus unius non nocet lega
tariis ad idem potest quis esse institutus
tenet primus locum in succedendo sed cum
tertius primum locum non nocet dolus alterius ut no.
ff. e. l. i. in prin. gl. Contrarium tamen videtur ...
quia et omnis causa quia dolus alterius est causa
acquisitionis mee ille dolus mihi nocet ut l. si
per vim. C. de doli excep. et l. i. ff. si quis enim
et ff. filius et vi. et vi. ar. et probat tex.
in l. i. C. e. et arg. l. i. ff. ff. e. et C. qui non
cape. bo. po. l. i. non obstat ff. et l. quia
dolus alterius non est causa proxima acquisitionis
mee Sed labor meus non obstat l. ele-
ganter in prin. quia ibi dolus tertii non
est causa proxima acquisitionis mee ut ob-
diximus de legatariis quia ut dixi ff.
intelligo quod non obstat quod filius coactus
ne legatum ... presuppo. quod coactus
insinuit alium non obstat quod dicitur post
proximior quia hec est proximitatis causa
a dolo tertii qui eum instituit fecit. In quibus
erat proximior in consanguinitate vel sanguine et
sic causa proximitatis consilium per alium quam
ex dolo tertii et per hoc faciunt optime solem
quod dixi. dedit. ff. e. l. i. ff. i. in ultimo quero
quod secundum practicam aut istius modi erit
quod primo contrahibitur inferens metum quo acta
est secunda quod supradictis habebit effectum confirmationis
bonorum quia institutum ut dixi ff. Item
intelligas quod cuiusque quis lesit per illam contra
eum sit salvum ius recuperandi ut dixi ff. in
proximo casu habemus vide duos casus quos
i. dicimus Tertius enim hic locus iste nimis
qui impedio aliquem nolentem testari de no
vo ut ff. e. l. i. in prin. ita dicit glossa. Circa
hoc distinguere larius ut ille qui im
pedit est proximior succedens ab intestato
et heredibus auferantur sibi et applicantur fisco
ut in pri. l. i. aut ille hic proximum in gradu
vel equalem et sibi non preiudicat ut l. ii. C.
si is ff. e. Ita tenet glossa in pri. l. i. ¶ Sed
contra hoc oppo. quod ff. de ... qui ...
git testatorem mutare aliquem alium facit locum

hunc titulo Sed qui impedit testatorem testari vi
cum cogere debuisset cum venientibus ab intestato
tamen ut l. confirmatur in pri. et l. si quis cum
nullam in pri. C. e. l. Sed videtur si constaret
quod ego impediam testatorem volentem testari et
alium instituere procedit opponens Sed quod
dico in glo. intelligo quando probatur quod quis
prohibuit alium testari simpliciter forte cum
si testator fecisset testamentum instituisset venientes
ab intestato ¶ Et distinctio predicta
.No. fiat ad q. de eo qui inferat consanguineus
sive ipsorum succedere ei et si non ipsorum succedere
fiscus quando hunc ille q. omnem per q. in l.
si sequens gradus ff. e. Unus est quod ductus
iniurie aut qui inferat est proximior aut ul
terior consanguineorum primo cum bona confisca
tur Sed non ut l. cum ratio in fi. de bo. damp.
et l. ab hostibus ff. l. fa. ina. quia fieret
non in nullo succedere per dictus l. ¶ Secundo
cum hic locum habet cum quis prohibet testari
vel aliquem qui volebat mutare prius testamentum
ut ff. e. l. i. in pri. ita dicit glossa Sed
¶ Circa hoc tamen distinguere aut ille qui
prohibuit non erat institutus in primo aut erat
institutus in primo cum aut non erat institutus
ipse nec filius eius vel similis et sua prohibi
tio non impedit succedere institutos in primo
ut l. ii. ff. fi. et quod non in dicta l. impedit
quod nullo ius confert quod testator volebat
mutare prius testamentum ... heredes instituit et
nolebat instituere alium nec per inde est ac si
cogit ille illam testatorem instituere ut impedi
entibus expi. fuit ad penam quod sanum prohiberet
non nocet legatariis et fideicommissariis
expresse ut l. i. C. si si legatum et l. prox.
in fi. ff. e. Sed si erat institutus alius tamen
filius vel similis prohibens nec sibi erit
imputare ipse prohibitus sed non erit ipse ad
te heredes dimittere indigni et hereditas
fisco applicantur sicut omnes ut ff. e. l. i. et
l. qui non capere bo. po. l. i. in fi. Sed si erat
sui iuris ipse prohibendis et adire hereditatem
sui expi. ff. e. l. i. ff. i. tamen dico contra illam
quod sit idem quod est ipse esse res per ipsos
coniunctum prius veri prohibens prohibuisse
solum fiunt illorum arg. l. pls. C. de bo. li. pre
terea nisi illi instituti essent successuri ab
intestato nec eum sicut prohibuit tamen non im
pedit succedentes ab intestato ut dixi in
tum predictum multo fortius hic ¶ Pono
casum in eius maritum prohibuit uxorem tes
tari vel codicillum facere ... ad hoc ut suc
cederet omnibus filius et non impedivit per hoc
successio filiorum per ea que dixi et tamen
prohibens qui ius sibi inequali gradu filio
est par quamvis dicetur suspicionem tollit ut
l. non solum de ritu nuptiarum maxime hodie
quia nunc ius habet de ... filium insti
tuere in aliquo ut in aut. ut cum de appel.
cog. ff. aliud quoque capitulum Et non ipse pro
hibens erat institutus in primo testamento et
tunc aut cum alius aut solus si cum alius
non nocet nisi ei ipsi dolum commiserunt ut ff.
e. l. i. et l. ii. ff. fi. quod semper intelligo

nisi constaret quod testator nolebat mutare etiam quo ad institutionem aliorum. Si non erat institutus solus tunc aut ipse solus erat et successurus ab intestato et hereditas applicatur fisco ut l. i. in prin. ff. e. aut non erat successurus in aliquo vel non solus et multis sunt opiniones ff. l. proxima ff. hoc. nam dicunt quidam quod succedunt alii venientes ab intestato vel in totum si alii erant proximiores vel in parte sua si erant in equali gradu et sic patrum unus alius non venit hoc est quod gentes dant hanc opinionem. C. de col. et quod dixi ff. de bo. rum. si quis omnes compulit institutione facere vel ex sive quoslibet quod me instituas sive quem instituere facias proximiores. Alii dicunt quod succedat fiscus et ista opinio placet p. l. i. C. e. licet ab. ff. factum est cum ibi loquitur quando prohibuit testari de novo et ad alios casus tamen referentur ut ibi no. secundum illam opinionem hoc semper intelligatis nisi constaret quod volebat mutare testamentum et institutos venientes ab intestato vel alios extraneos tunc enim illis subvenitur sicut ea que dixi ff. circa principium hu[ius].

Quero quando hereditas applicatur fisco utrum legata committantur videtur quod non quia sic in l. i. ff. ff. si legatum ff. e. et ff. l. proxima in fi. quod intelligo nisi legata essent relicta alio vel filio prohibenti ea ratione qua ff. dixi de institutione vel nisi constaret testatorem voluisse mutare voluntatem et quo ad legata ita intellexi l. eam qui de his quibus ut indig.

Quero quando quis prohibetur quod quis prohibuit testari vel testamentum mutari ideo dico quod prohibuit si quod ille nolebat testari quia non quod ille alius prohibuit sibi ut ff. e. l. i. in prin. et l. ii. in prin. et l. nullus in ff. ad trebell. et l. eam in ff. de his qui ut indig.

Quero pone quod testator dixit coram duobus vel tribus testibus vel et coram notario quod ipse faciebat testamentum coactus et quod libenter mutaret sed dimittit propter timorem an hoc sit sufficiens ad probandum licet dicit simpliciter propter metum non est exprimendo a quo esset illatum puto quod non valet aliquid non enim potest ex sua simplici voluntate renovare testamentum quod iam fecerat ut l. si unius ff. de testa. Sed si dicit sibi metum illatum ab instituto vel a substituto tunc satis enim indignum reputatur et tunc hereditas applicatur fisco ut l. hereditatis de his qui ut indig.

Quero utrum hereditas debeatur ad fiscum sive sit tota sive non licet quod sic ut ff. l. proxima in fi. dominus dicit contrarium sicut quod dixi ff. ut l. si sequens gradus in prin.

Quero inspecta l. in causam pone quod ipse facta testamenti mille minas fecerit facere per virum uxori. Si processerit minis et verbis utrum ex hoc talis vir reputetur indignus. Immo nisi vis quod sic ex. de offi. dele. c. eum in nostra dixi in l. i. ff. que diversitate quia ca... actus non datur. Bartolus

De codicillis Rubrica.

S[illegible] si non valet quod ago ut ago non valet ut valere potest h. d. Hic debemus videre duo primo illud generale si non valet quod ago ut ago valeat quo ad possum l. de quo per gy. in l. non codicilla C. de testa. dixi in l. i. ff. si quis ita. ff. de v. o.

Secundo hic videmus singulare de vigore huius clausule si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum et illud examinemus hic.

Opponitur ad treb. l. scevola gl. so. ibi voluit codicillari hic facere testamentum. Ideo dy. distinguit aut est certum quod quis voluit testari et non valet iure codicillorum nisi dicitur ut hic in talibus aut est certum quod voluit codicillari et tunc valet et verba dicunt inseruntur ad fideicommissum ut dicta l. scevola et l. codicillis ff. legatorum iii. de leg. et quod no. l. verbis civilibus de vul. et pup. aut est dubium et tunc aut in illa voluntate est instituendo heredes et presumitur quod voluit facere testamentum aliter secus ut l. illud ff. ad treb. in. i. c. et l. ii. codicilla C. e. ti.

Venio ad naturam huius clausule examinandam et plures quero primo quid importet hec clausula et aut proprie per hec verba videtur generalis glo. dicit quod videtur gravare venientes ab intestato ut l. ex testamento C. de fidei. et l. quia autem circa prin. ff. si quis ab. ca. re. et ibi no. quod puto verum quando venientes ab intestato succedunt. Si enim succedunt alii qui ex testamento puta quia prestat potius testator quod non est ruptum per hoc solum quod valet iure codicillorum illi heredes succedentes ex eo videntur rogati quamvis enim aliquis non sit heres tamen rogatus ut l. si quis cum mille ff. e. prius si esset heres ex testamento posset fieri ut fa. dictam. Et advertendum est diligenter quod non est simpliciter quod heredes presumuntur procedere a successione rogati alii succedentes ab intestato ut non tex. in l. quicumque ff. de testa. mili. dicit enim testamentum in eo fideicommissum et codicillorum esse quorum sunt per eam clausulam que verba sunt multum ponderanda non ex testamento venientem cognitione prodest nisi adeant regulariter ita non est ita in fidei-commissis dicit enim que trahitur ad fideicommissum ut ff. dicetur. Per hoc nunc fideicommissum valet hic in se tacitam conditionem si agnoverit et sic non committetur ad heredes nisi quando agnoverunt ut l. si ita ff. illi si valet ff. de re. Si enim illud diceres non esset differentia inter testamentum in vim codicillorum et fideicommissum et separatim ius codicillorum ab ea que est in testamento quod non vult iste tex. Sed in hijs in quibus committitur hereditas non adita in illis committitur illud fideicommissum non ergo per eam est idem ac si rogentur venientes ab intestato ita de fisco dixi.

Quero quando dicit testator volo quod valeat iure testamenti et codicillorum an valeat hec clausula videtur quod non quia videntur repugnantia ut l. iubere C. de pugnantia ff. de le. iii. fugiunt est enim in l. fi. C. e. Non obstat contrarium quia quod dicitur et codicillorum debet exponi et i. vel per regulam que ponitur quod copula posita inter incompatibilia resolvitur in disiunctivam ut l. Sicuti quando ff. de usufr. l. et est clausula

hereditas quod competit iure directo vel fideicommissi
ut dicit ff. C. et l. recusare § actius ad
ad treb. dum dicit tamen non elegat causam
intestati in necem legatariorum nec tenetur ex edicto
si quis omissa causa testamenti nisi testator ei non
tantum et simpliciter permisit electionem ut l. quod
in principio § si quis ab. cu. te. Idem si dixit
volo quod valeat iure testamenti vel codicillorum per
eandem l. ¶ Sed quid si dixit volo quod valeat
iure testamenti vel saltem codicillorum. Respondeo arbitror
quod nunc non possit eligere heres nam illa coniunctio
ac diminutiva saltem habet illud importare
ut si primo modo scilicet iure testamenti non posset va-
lere tunc deveniatur ad istud ut C. de eman-
cipatione l. i. patet ex regula coniunctivi de
coniunctione diminuta dum dicit si non potes unum dare
bysantium saltem quinque da in denarium ¶ Sed
pro quid si recipitur sic et volo valere iure
codicillorum et non dicit testamenti Respondeo dicendum vel
quando apponitur verbum ordinem vel eodem tamen et
assumitur per saltem ut l. si stipulatus ff. ad
exhiberi de fideicommissis per vide e g as at si
dixit iure testamenti vel saltem codicillorum ¶ Quero
an hec clausula si non valet etc. habet locum
quando testamentum non valet propter defectum solempni-
tatis omisse tex. quod sic in l. codicillis ff.
f. de le. ij. et l. hac verbis de testa. et
no. in auten. ex causa ¶ Quarto quero quid
si testamentum non valet ratione voluntatis ipsius
quia antequam completur moritur testator
an tunc aliquid operetur ista clausula ex.
sic in l. ff. C. circa medium l. In generali
fuit l. fideicommissi C. r. p. de le. iij. et vi. tex.
in l. ex ea scriptura ff. de testa. et hoc
puto verum / non obstat l. ff. C. quia in-
telligo voluntatem imperfectam rec causam
solemnitatis et quod sic intelligatur nota glo.
in l. si is qui ff. de testa. ¶ Quinto quero
quid si testamentum non valet ex eo quod pretermisit
an tunc ex clausula operetur Glo. manifeste
ex eo dicit quod non et sunt addita nova
Ja. bal. et hug. glosator antiquus te-
net contrarium nec refert mar. sill. in auten.
ex causa et est communis sententia hug. in l. si pretermissus alter
in prin. ad trebell. dy. et omnes moderni
tenent hanc opinionem contra illam glo. et probant
sic ista sunt paria venientibus
ab intestato et dicere si non valet iure
testamenti etc. ut no. in l. ex testo C. de fideicommissis
et l. quia omnem in princ. ff. si quis et cetera
et per dy. in l. codicillis in ff. de le. ij. Sed
si testator dixisset legatum deberi venien-
tibus ab intestato sine dubio filius tenetur
ut l. si quis cum nullum r. e. etc. certa
tenent omnes doctores ¶ Sed contra hoc videtur expresse
esse l. ij. r. de le. iij ubi a filio preterito non
potest relinqui fideicommissum sed a filio preteri-
to non potest relinqui nominatim ut ibi sed
si relinquitur generaliter a venientibus ab in-
testato valet ita loquitur per dictum et hec
verba in iam nota preterito ¶ Sexto quero
quid si postumus filius est preteritus videtur idem
ut r. e. l. si quis cum nullum doc. modum ut
dy. et Ja. bal. et quasi omnes doctores dicunt
quod nos debemus inspicere verba testamenti aut
enim dicit si non valet etc. et sic sunt presentis

et tunc rupto testamento per nativitatem postumi
non debetur quia deficit conditio quare
verum est illo tempore valuisse hanc probationem r. l.
ita res se habuisset r. de le. ij. et l. si in. de
an. et ar. le. et l. cum stipulamus et l. si a
colono et l. si stipulatus fuerit r. de v. ob.
et r. e. l. quedam ff. de re iud. Sed si dixit si non
valet vel valebit iure testamenti etc. tunc por-
rigitur ad testamentum quod rumpitur nativitate post-
humi cum dicit per dictum hic ex quo puto verum
si aliquis pretermittit vetere uxore sive facultate
sed ignoranter quia non cogitabat impre-
tum habere filios / tunc nato postumo illud
testamentum non valet iure codicillorum per hoc dona-
tio inter vivos est validior fideicommisso quod
nunc voluntate durum ut no. in l. i. C. de
par. Sed donatio inter vivos perfecta per nativi-
tatem filiorum revocatur ut l. si unquam
C. de revoca. do. quanto multo magis fideicommissum
per in testamento militis inest illa clausula tacite
si non valet iure communi valet iure militari
ut l. iij. de testa. mili. ¶ Sed pone quod pos-
tumus nascitur post testamentum an illud valebit
iure militari potest enim valere si testator no-
luisset / tamen si testator non valet si testator
de ventre non cogitavit ut l. qui uxorem ff.
de testa. mili. et l. si in vel. in uno C. de
testa. mili. hoc per uno puto maxime hodie
cum illa clausula si non valet iure testamenti etc. potest
magis de consuetudine notariorum quam quod tes-
tator deliberet quid importet ¶ Septimo
quero quid si testator dixit si non valet iure
testamenti valeat iure codicillorum etc. an hec verba
referantur ad tempus conditi testamenti an ad
futurum si contigerit non valere dubium fit
quia illud verbum valet refertur in puncto tempo-
rum et in presenti in perfecto subiunctivum et sic verbum
presentis temporis ut vi. tex. ff. in una leonum in l.
cum stipulamus de v. ob. per ut est ibi in tex.
oportet ut quidam habent et alia litera sic
oportet et tunc non fuerit ad propositum adde
l. qui rome § angerius r. de v. ob. secundum
unam lec. et r. si iure. ma. co. d. l. ij.
cum sua glo. In generali vero quia ista verba sub
iunctivi modi communis sunt preteriti vel presentis temporis
presentis habent significationem temporis futuri ut l. si
ita quis § scyra de v. ob. et ibi per Ja. de
are. et l. Mevium et l. si me crediturum r. de
fideicommiss. et l. si debitorem § in fine de ghen.
emp. et l. si ita libertus post prin. de cond.
et de. et l. cum clarissimus de vi. tav. et alco. le.
re quia subiunctivum est sic respicit aliud
verbum sed illud esset futuri temporis presentis vel
preteritum subiunctivum potest intelligi cum illud in
futuro coniungitur presentis vel preteritum / quod non est
dictum in presentia vel preterito indicativi Concludo
ergo si aliud non repugnat absolute illa in preteritorum
ut res probans valeat etc. maxime in testamentis
ut l. quotiens et l. in ambiguis de re. iur.
et l. in testamentis de re. iud. et sic dicta verba
comprehendunt etiam tempus futurum ¶ Octa-
vo quero quid si dixit si non valet iure
testamenti valeat omni iure quo melius valere
potest an illud verbum possit esse extensum et con-

prohibeat futurum tempus dicit ut ex pri. in l. si
ita de aur. et arg. le. ibi hoc q. per fecte
examinam. ¶ Nono queritur quid si testamentum
non valet ex eo quia heres datus repudiavit. Secundo si quidem testamentum
est nullum ipso iure cum non iustum tunc idem quod
in filio preterito eadem ratione quia non valet. Si
impugnatur per querelam tunc videtur contra quia
illa verba nihil operentur. in l. ratam. ff. de test.
tu. et l. pap. in fi. j. de le. iij. quia cum testamentum
rumpetur tamquam dementis initio non valet
iure codicillorum ut j. l. proxima. §. sin autem.
credo hoc non esse verum hodie ubi querela non
expugnat. hodie testamentum tunc testator sicut de-
mens non erit, est dementia conhereditas filiis
instituta iusta est. si impugnatur, quod cum iusta
non sit nisi vel non probata per heredem quod pre-
te absque aliqua culpa defuncti et hoc
apparet quia hodie confirmantur legata per aut.
ex causa sed contra. quod ibi teneo et probatur
in textu vi. similiter ibi ne filii filiis tenentur
nisi convenientur que ibi referuntur ad filios
coheredes nisi cum iustum non venit et sic
testamentum impugnatur per querelam et hoc tenet
Ja. de are. et Cy. refert in aut. ex causa et
hoc puto verum quamvis dico quod hoc cum ista
clausula operatur. ¶ Sed contra hanc opi-
nionem hodie quod cum preteritus vel exheredatus
testamentum remanet firmum preterquam quo ad insti-
tutionem et sic patet quod deficiat condicio illa
si non valet iure testamenti etc. Nam iniuriatur
valet iure testamenti saltem quo ad legata pe-
tuntur condicione ex. l. si ex te in corpore
dicitur tamquam non rescissum ex parte testamenti et sic
actio ex testamento petuntur et sic fuit primum
cum per dominum Thadeum de pepolis vir dominus
bonus. per hoc quod actio ex testamento petatur. vi-
rum in l. si. in fi. de he. insti. contra quod
videtur ad contrarium quod ista condicio si non va-
let etc. intelligitur quatenus non valet iure
testamenti valeat iure codicillorum ut l. certum
quod ei necessarium erit j. e. et atque adim-
plementum operabitur ut valeat iure codicillorum
non quantum ad legata que debentur ut ex
testamento ut in aut. ex causa et hoc heredibus de-
bentur integre illorum ultimorum probatur per tex. j. l.
quebatur. §. dotem aut. de testamento. et non in
l. si ex ca. ff. de testa. et l. codicill. in fi. j. e.
et l. furti l. postumus §. paganus de iniusto
testa. ¶ Decimo quero quid si testamentum rumpitur
per adgnationem utrum ista clausula aliter operetur
aliquid. videtur quod non. valet tamen rumpatur per agnationem
si valet de iure civili sed non de iure pretorio si
quantum probatur sic substitutio valebit quamvis pupillaris
inest cum si heres non erit. et cum sufficiat
non sit heres de iure pretorio tamen sic de iure
civili ut l. et si sine §. sed quod papi. de
inoffi. et l. j. §. si quis admittat ad reten.
Ita in proposito sufficiat si testamentum non valet de
iure pretorio et hoc puto verum. ¶ Xi. queso
quid si testamentum rumpatur agnatione sui heredis
per l. velleyam ubi quando testator instituerit
tres filios equaliter deinde unus decessit ex uno
remanentibus ex eo nepotibus qui iure rumpun-
tur per filio an nunc operabitur illa clausula

si non valet vel valebit etc. quod dico quod sic
ut dictum est in postumo quos puto vere
quantum ad legata si et non confirmentur per
aut. ex causa non tamen quod nepotes debeant
fratribus iure fideicommissi portionem patris
eorum quia illa verba operantur ut iure fidei-
commissi debeantur id quod relictum dicitur ut
dicta l. quebatur §. item et dicta l. pos-
tumus §. si paganus sed postea filii qui
decedentes non fuit dicere relicta fratribus
suo nullo modo generaliter etc. per ipsi fratres non te-
nentur. tunc ad fideicommissum quia sunt equaliter
instituti in quota et equaliter gravati quan-
tum debet unus alteri quantum alter alteri et
sic esset elusorium ut j. tit. l. ad omnibus
§. si tertio in fi. et ubi non. per gl. le. secundo
si fratres essent dispares quia tunc posset
operari. ¶ Xij. quid quid si testamentum irri-
tatur quia hereditas non est adita nunquid si
operetur illa clausula. credo quod sic et l.
eam quam -c- de fideicommissis et l. cum autem ipsum
ff. si quis ob. ca. te. dum tamen dicat si non
valebit vel similia verba que referuntur
ad futurum. ¶ Xiij. quero quid si non
valet testamentum propter defectum heredis qui est te-
non capacis dico quod illa clausula operatur
ut dicta l. cum quam sim valet. ¶ Xiiij.
quid quid si testamentum non valet defectu testamenti
ipso nihil operatur quia qui non potest testari
nec codicillari ut l. omnium. §. codicill. j.
e. et l. ij. §. ca. i. In cum tamen potest operari
cum codicilli possint sufficere confirmari
quam testamentum ut l. j. §. i. j. de le. iij. fuit ad
predicta quod non in l. iij. de inoffi. te. =
¶ Xv. quero quid si testamentum in quo sunt illa
verba si non valet vel valebit etc. revocetur
per sim testamentum factum simpliciter nunquid illud
primum remaneat validum iure codicillorum
et quod dicere simpliciter intelligere quod non dicit
cum clausula et intentus quamque est ipsum in
primo testamento tunc cum quod operetur illa clau-
dit ut l. sancimus j. de le. iij. videtur quod valeat iure
codicillorum. cum hoc dependentiam ex testamento
sed si testamentum non valebit alternet vires
et id per sequens testamentum non irritatur ut j.
e. l. si quis cum nullum. Credo quod primum tollitur
sic sublatum quia per illa verba si non valet
etc. videtur rogari venientes ab intest-
ato sim ex y. te. non venientes ex testamento
sed illa non concludit modicum. ff. de tran. ff. in
l. q. probe. glo. quod per sim testamentum videtur relictum
quodcumque continetur in primo ut l. si vero
j. de le. iij. et l. l. §. Item si ratione si cum plus
quam per l. falcidiam. eadem ratione non renovatur illa
clausula si non valet etc. pro. in testo mi-
litis tunc metit illa clausula si non valet
iure communi valeat iure militari ut l. iij.
de testa. mili. et tamen faciendo sim prius
tollitur nisi expresse confirmaret in secundo sed
iure militari vale posset ut l. quebatur
de testa. mili. et quod ibi dixi concludo
quod clausulam debeat intelligi sed alias quam per renovata
testatoris. ¶ Xvj. quid quid si intestatus
ubi est clausula illa sicut substitutio pupillaris

puto quod testamentum tantum non valet quia porrigatur ad tabulas pupillares ut l. verbis civilibus et quod ibi not. de vulg. et pup. et l. Scevola ad treb. Sed si poneres quod testamentum vinceretur tantum tabule pupillares sole non possent valere iure directo ideo ut valeat iure fideicommissi ut dicta l. verbis non dico ut ex codicillis sed iure fideicommissi relicto in testamento. Sed dubium forte est an valeat ut fideicommissum relictum ab illis qui impuberi ab intestato succedunt et puto quod sic quia pater potest substituere pupillo si sint de fratribus in aliqua solempnitate quam videtur rogare illi qui ab intestato impuberi succedunt ut l. Scevola ad treb. et l. quod fideicom. i. de le. i. quod intellige ut ibi per
in l. qui duos ... de vulg. et pup. et ibi not. per glo. et ibi dixi. Sed arg. potest quod de alle. et ar. le. l. liberis § postumus ubi illa clausula non porrigitur ad tabulas pupillares sed ibi illa clausula pertinebat ad diminutionem legatorum iure relictorum hic pertinet ad augmentum et substentationem. Item contra predicta hec clausula solet dici hec est mea ultima voluntas quam valere volo iure testamenti etc. sed tabule pupillares non sunt ultima voluntas testantis sed filii ... etc. ... ea tamen de voluntate patris ut l. pap. § si uxor impuberes de inoffi. te. XVII. quero pone quod in codicillis inseritur ista verba si non valet iure codicillorum valeat iure cuiuslibet ultime voluntatis per ut in eis valere potest quod operabuntur ista verba. Respondeo operabuntur ut valeat iure alterius voluntatis ultime minus solemnis ut iure voluntatis imperfecte inter liberos ut l. si. C. famil. her. et l. hac consultissima § ex imperfecto C. de testa. non autem ut valeat iure testamenti sed si esset solempnitas sufficiens ad testamentum et heredis institutionem quia tunc illa heredis institutio potest valere in codicillis iure fideicommissi. Sed si poneres quod ibi erat alia que alias non valent in codicillis ut directi tutores pupillares substitutio et similia tunc idem quia hec verba si non valet iure codicillorum valeat iure cuiuslibet ultime voluntatis debent intelligi ut in modis solemnitatis non autem referuntur ad maiora ut l. si. i. de vi. tri. et oleo le. et de ...
Quid in testamento sunt facte substitutiones pupillares in codicillis ad testamentum facte sunt revocata illa substitutio ad quid ... hec ademptio. Videtur dicendum quod aut testatore est unus solus institutus et repudiavit et non valet ademptio quia non habet aliquo confirmetur ut l. i. § ... C. aut adinvicem sunt plures instituti et aliquis adivit et tunc valebit ista ademptio vide l. sed si conditione inst. de her. inst. et l. si ita scriptum § verba ff. de libe. et postu.

Septa: potest relinqui ei qui non est tempore testamenti sed tempore codicillorum ... h. d. dicit glo. quod pater ... habuit respectum ad ista tempora sed ... que non potest relinqui persone incerto ... dicit quod ... hec ... potest relinqui postumo ut l. post ... ff. hec l. ... ad l. XII tabularum ... l. gallus § ... ff. de libe. et postu. Bar.

Codicillorum facta in codicillis heredem ... inde ac si essent facta in testamento h. d. dicit tex. essent ea die qua codicilli scribuntur ... probant exempla sequentia ... Ja. de are.

Furiosus. Furiosus heres ... ... et non consentiente h. d. declara ut dixi in l. ii. C. de voluntate ... ma. Bartolus.

Hereditas. hereditas non potest dari nec confirmari in codicillis sed ad fideicommissum trahitur. hoc dicit Bartolus.

Si quis ... codicillos fecit ab intestato videtur rogare omnes quoscunque iure succedentes vita et iusti ... h. d. tex. fideicommissum. hic videtur notandum quod qui decedit intestatus videtur instituere illos qui sibi successuri sunt ut hic et l. ... in prin. ff. e. Et notandum quod hec verba quisquis mihi heres erit referuntur ad heredes ab intestato. Contra de legatis ... hec verba de vul. et pu. ... dicit quidam hic loquitur in legatis que continet ... heredis ... et heres ab intestato ... in substitutione que continet ... substitutionem ... non trahitur ad eum de quo testator non cogitavit ... hec ... placet ... per ea que ... ff. ... l. si in testamento ... dicit quod ibi loquitur quando fecit testamentum quo casu hoc verbo referuntur ad heredes ... in testamento hic quando nullum ... ... ex ... et l. quidam ... ff. e.

Testamento ad confirmationem codicillorum requiritur ... testamento facto si factum est h. d. Sed quando nullum factum est testamentum codicillum requirit ... ab intestato ut l. ... de fideicom. li. et et C. de ... l. ... et ... et ... ad l. ... et not. in l. qui filio ... de her. inst.

Ante tabulas. ... codicilli nisi aliquo modo confirmentur h. d. hoc est verum inter ... hodie vero ... codicilli confirmati sive precedant sive sequantur. Bar. le. doc.

Diu. In codicillis ... potest ... conditione. h. d. ... C. de l. ... ut ibi ... excellentissimus Bartolus doctor excellens.

Nemo potest sibi legem imponere a qua non liceat recedere. h. dicit

Si post. ... non ... codicillis. hoc dicit

Quedam. Codicilli facti ab eo qui ... testamento ... non referuntur ad testamentum ... verba ... in codicillis ... non ut ex tempore

testi. hoc dicit. Dicit glo. l. quod dicitur
dic ut ibi et l. in bello ff. codicilli per de cap.
et postli. revers. Barholus legum doc.

Confirmatur. Codicilli

Quin impediatur factio testamenti et precedit
eo minus impediatur factio codicillorum secus si
impeditur h. d. Dic in l. ult. C. de testa.
quod rustici in villa si non habent septem testes possunt
facere testamentum cum quinque. Quid si aliquis est in villa
et non potest habere nisi quinque testes an pos-
sit facere testamentum. Ja. de Are. distinguendo te-
nuit quod non per hanc l. quod puto verum ma-
xime l. ult. solum concedit privilegium rusticis et
sic personis non loco non quibuscumque in loco
illo existentibus et sequitur tenuo et textus aequalium
in l. actores ubi loquitur in ipsa venditione de similibus.
Sed quid verum sit verum indistincte quod
rustici possint facere testamentum in villa cum quinque
testibus si plures non reperiuntur. Glo. in Clement.
l. fi. dicit quod non nisi probetur consuetudo lon-
ga hoc illa l. de michillo prouid. nam consue-
tudo illa l. non potest probari quod desiit esse tunc
in memoria | consuetudo potest non tamen aliquid
facere ad propositum cum illa l. de illa non me-
minit | puto quod non sit necesse probare consuetudinem
nam illa l. est ubi vel rusticis qui sunt sub Imper-
io Romano ut patet ibi circa medium etiam
fi. l. sed cum requiritur verum procedit illa con-
suetudo ubi non fuit quia Imperator aliquid sta-
tuit ex certa sua scientia et hoc est verum
verum sed in dubium interpretatur ut l. ii. C. de le-
gi. et l. ii. C. inoff. test. pro. et ex de
consti. nam ubi vero c. i. et c. ii. Sed ubi Imp-
erator statuendo confirmat veteres consuetudines
omnibus rusticis quasi presupponit quod cum erant
quasi ei statutum est pro. sicut in testamento ubi
contractum inducit dispositionem ut ex testa-
mento non aliter probetur ut l. ii. C. de fal. cum adi-
adiec. et l. legatum C. de libe. le. et l. co-
hac. scriptura de donat. ita contractus principali-
ter habet vim dispositionis ut ex illa lex si pos-
sit | licet de consuetudine. Notamus quod quando
dispositio est causa cum non arcetur ut l. cum
tale ff. Flam. de condi. et de. maxime si
est causa impulsiva ut l. i. ff. sexti de pollu.
Sed ita est ibi. Nam illud quod dixi de consuetudine
fuit causa impulsiva. Causa finalis fuit
rusticitas eorum quia sunt in l. ubi non pos-
sunt copia hominum ut ibi dic. Quid quod di-
citur rustici. Spec. tex. C. ne rustici ad
ullum obsequium l. i. vi. intelligo rusticos
omnes qui habitant extra muros civitatis
ut castri | tamen idem intelligere in habi-
tantibus in castris communibus ubi non est
copia hominum et sic non sunt castra significa-
illa cum non gaudent illo privilegio ut exp-
ressum est dict. l. ult. Quero dic ibi si
non potest habere septem sufficiunt quinque quomodo
hoc probatur terre eo ipso quod aliquis dicit quod
plures habere non poterant fundat fundamen-
tum intentionis sua nisi probetur contrarium et
l. cum. de. l. B. de probat. Tunc tamen quod

notarius scribat in testamento presentibus testibus
est facta per quinque testes plures habere non posset.
Quid verum sit verum quod illi quinque testes propria
deponant coram iudice dicit tex. quod sit
in dict. l. fi. quod intellige nisi testamentum esset
scriptum manu publica notarii ut l. ii. C. de
fideic. et l. ii. ff. fi. B. quadmo. test. aper.
Quid an mode testamenti sint unum simplicia
scripto quod non in l. ~~ham testo in~~ dict. l. fi. continuis
non in l. testo in fi. C. de testa.

Sed post factum

valeat codicilli
facti medio tempore quo aliquis erat in-
testabilis si tempore testamenti et mortis erat tes-
tabilis h. d. Unde primo ponit q. so
una ratione ex quo solum tollit aliam rationem que
videbatur facere | quarto pro illa parte
determinat ibi nam et testamentum fecit ali-
ter sollis quarto ibi si diceremus.

Nam et testamentum

Iste versus habet
diversas literas et sic diversas lecturas pro ut
est in litera sicco. Sumam vobis ut firmat
unam rationem pro codicillis talem certum est
quod testamentum valet ergo codicilli debent vale-
re cum requirunt vires testamenti si perfectus eo
tempore fecit codicillos quo testamentum facere
non habebat pro ut habetur in litera sed. Sed alii
dividunt et alii legunt sicut sic pro imperat
ibi sed eo et facit unam rationem contra codicil-
los et illud quod premisit. nam et testamentum
valet negatur cum q. ut sit iste dubium
dicitur hoc non queritur an ex codicillis debe-
antur legata | ideo dubitandum est | quod testamentum
valet | Sed negatum arguitur quia codicilli
sunt facti eo tempore quo erat intestabilis
ista lectura tangit glo. super verbo non habuit
et sequens glo. super sequenti verbo. Tercia lectura
est cum eo et tunc aliquid non dividatur sed ut
in tota ista particula ponitur ratio dubitandi
que est | quia testamentum valet cum codicilli fue-
runt facti eo tempore quo non erat intesta-
bilis. Tene primam quia magis clara quia
ponit glo. super verbo nam et testamentum alie
particule sunt clare. Ex. ad primum propositum
de l. qui exhibis ff. testo de bo. pos. sunt
tabulas sed intellige ultimum secundum illam sequitur
aliquo indicio voluntatis ille conficiens
confirmavit primum testamentum alias non valeret et
facit ad illud ff. de leg. iii. l. i. ff. i. Ideo
ad versus nec sollis. Ex quo effectus verum non pot
codicillari quia non potest testari ut l. dis-
cretis C. de testa. ergo nec codicillari ut l.
divi. ff. codicillos ff. C. et ff. proximo ff. Sed
dicit intelligas de iuris tempore et quando ex
ponitur et tunc debet intelligi hic de co-
dicillis factis perinnitatibus testamenti vel
si eos fecit stante invaliditate intellige quod
illud primum testamentum et aliquo indicio con-
firmavit ut in textu precedenti patet etiam
intelligi in eo qui tempore non est prius inutilis sed
postea aliquid accedit et infirmatur quod ad
tempus non potest loqui nec potest facere codicil-
los. Num. ut l. nam. ff. de le. iii. Ex-
hic dicit de aliquibus testatur cont. sine co-
dicillaris ut hic patet in tex. sed ut in glo.
Ex. quod non liceat de aliquibus testari ut in

dur. ingressi sc. glo. q hic erraut sua
tpe mortis. ¶ Op. ad ff. q no valeat testa
menti. de hi. i. in prin. sc. no valet
de iure civili sz de iure pretorio cofir.
ut. l. postumus in prin. de iniusto. q in
tellige si vivo testatore decessit alias
secus ut ibi dicitur in cau tamen presen
valent codicilli si testator expresse eos
confirmavit post nativitatem postumi q
postumus post testatorem decedit ita
dicit glo. et bar. et adverte qz postumu
appellat natum post testam no post mor
tem testatoris alias esset impossibile q testator co
firmaret post nativitatem postumi et valz
ex tunc. s. q confirmatione testatoris. Bar.

¶ **Similes** · Codicilli facti a milite
precedente sc. ad testam no refe
runtur. hoc dicit Bartolus.

¶ **Sicutus** · Si legatum no valz ab
initio confirmatur ex post sco impedi
ex ultima voluntate testatoris sublato. h. d.
no. casus in quo testat. r. g. ca. arthomana
plene videtur in. l. i. de re. catho. r. auct.
ponit hic glo. Bar.

¶ **Si quis certa** · Qui confirmat
codicillos posteriores videtur improbare priores
h. d. op. de. l. ff. in prin. q. de le. ii. ubi
a voluntate reprobante tacite recedit per
aliam voluntatem simpliciter sc. hic intervene
runt due actus. s. prima voluntas quie co
firmavit posteriores et per quas reprobavit
priores deinde secunda voluntas posterior
ex quibus duobus media reprobata videtur
ibi secus ut ibi dicitur. Bartolus.

Arius Non possunt fieri codi
cilli ab eo qui dubitat de statu
suo nisi sit miles hoc dicit.

Quod per manus · prin
cipale non debet confirmari
ab accessorio hoc dicit Bartolus.

Quingentum · legata ab eo que
quis in solidum successurus putab
at si alius cum eo succedit in partem no de
bentur in totum fallit in libertatibus h. d.

Illud matiam hui9 l. et l. pote
q. e. dy. tractat in. l. cum pr. p. cum
existimaret. p. de le. ii. et ibi tractabimus.

Tractari · Si testator instituer
scent heredes in dubio videtur voluisse
testari h. d. Tex. codicillis. i. in quadam
scriptura no sufficient ad testam sz ad codi
cillos ¶ Op. hic q e dubium an voluit fa
cere testam vel codicillos. Contra primo est
certum q voluit facere codicillos ut expi et
in prin. po. sc. expone codicillos ut dixi
supra tex. et cessant contraria. ¶ Ulterius nota
duo primo contra Ja. de are. qui dicit q
verbum nolo apponi cum instituere dicitur fide
ad fideicommissum ut. l. scevola ad trebell. q
est contra hunc. l. nec obstat. l. scevola quia
ibi constabat q nolebat facere codicillos
ut no. b. e. l. i. ¶ Sec. no. q ex presumptione
colligitur utrum testator voluit institue di
recto vel per fideicommissum quod facit ad ea que
dixi in. l. centurio. ff. de vul. et pup. nec
licet ut ex presumptione colligamus utrum testator
voluit substitutionem qve dicosam trahi ad
fideicommissariam post tempus pubertatis vel no.

Quidam referunt · dicuntur
Qui pterea duas primo quum unum heredem
instituit et post mortem prima codicillos
fecit Sec. quum duos substituit et codicillos
fecit post mortem unius sed an q si due
prima ptes hoc videlicet Sunt legatum est
nullum quum relinquitur ei qui tempore legatum
est ita quum relinquitur ab eo qui tempore leg
ati no vivit hoc dicit ¶ Op. relicta
ab instituto videntur repetita a substi
tuto ut. l. licet. q. de le. i. g. a substituto
debentur licet ab instituto relicta fuerit
sed possumus hic intelligere cum in medial
lis legata sunt relicta ab herede nominatim
tunc cum no repetantur substitutus ut. l. si plures
ius fi. p. de le. iii. et. l. i. §. sc. q ex substituend
l. falci. et hoc sunt licet ibi quia heres ad
quem sermone confert r. et ibi im. ut ubi
testator codicilli confirmatur ¶ Dicens in
si hoc e. g. no debentur a substituto eum
si tempore codicillorum vivit substitutus quod
videtur contra mentem hui9. l. Suimne de pote
dicebat fateor q no debentur sz no ideo quia
ab initio no valuissent sz quasi deficerit
ex post facto ppter hec dicitur no adiit ab insti
tuto et hunc pot adaptari tex. in prin
cum per inde casu vel ademptio vel dicis
et melius q hic fuerit legatum relicta
a substituto sub nomine appellativo hoc
modo ab herede meo instituto no nominatim
nomine ppo et tunc debentur a substituto
per deum. l. licet. q. de le. i. ff. f. si institutus
vivebat tempore codicillorum alias secus ut si q
e nobilis defunctus ad istam. l. i. one cunct
l. f. proximo ¶ Quero quid si verba i codi
cillis fuerint simpliciter prolata Ja. de are.
dicit q in dubio videtur inducta primo ad herede
institutum primo gradu nichil allat nisi no
placet quia sunt codicilli ab intestato
due quo gradu succedet ut. l. si quis
cum nullum. ff. e. ita eadem ratione si ad testam
referuntur ad omnes cum ex testo heredes
exstiterit quocumque gradu pt. p hoc videtur
tex. in. l. pr. similiter primus de vul. et pup.
ut referuntur ad omnem heredem cum fit
ex mediatione testoris primo vel sec gradus
fuerit. e. ad trebell. l. ult. Bartolus

¶ **Quidam** · legata in codicillis
a duobus institutis relicta uno eorum mor
tuo per parte eius inefficaciter tantum ideo legatum
sz invalidum. h. d. cum. l. sz in ea. l. e. que
dz confirmari cum ista licet multa pluribus ha
beant. l. ab intestato et glo. facit sic
habuit dy. tamen dicit q confirmari debet
¶ Dicit tex. onerum et hoc videtur de vicide.

fectus de equitate ut .ff. prox. ma. l. Sed cum ca-
hunt inge si no habes sum dy. ¶ Oppo.
q hic legata fuerunt relicta p hec ũba si
quis mi heres erit et debebuntur a quo
cumque herede ut l. si quis cum nullum ff. Ja.
de are. q illud quod nullum fam e testm Sz
qn aliquod alia uerba referuntur ad insti-
tutos in primo gradu ut l. cum liberis ff.
hec uerba de uul. et pup. quero intellio
quod hic dixit quisquis mi heres erit
ex institutione ¶ Opp. hereditas p no scripta
accrescit cum onere suo uel ad substitutum
uadit ut l. i. §. is icm. C. de cadu. toll.
et l. que conditio de condi. et de. Si ergo
hereditas erat p no scripta eodem modo lega-
ta ab instituto erat p no scripta ergo de-
bent ualere etiam ad substitutum Respondeo
uerum quod hereditas erat p no scripta et
p consequens legata respectu eius a quo
relinquuntur et sic nulle que reperiunt
hre dependentiam ab institutione cum institutio
nulla fuerit et substitutus habeat tamquam
ipse fuit primus Sz hic institutio fuit ualid
licet legata p no scripta respectu eius a quo
requiruntur et substitutus habet tamquam sit
et no tamquam primus facit l. iii. in fi. C. de h.
et posthu. ¶ Opp. ff. e. l. ple. dicit glo. q illa
corrigit istam hic dic q concordat intel-
ligendo eam cum determinatione l. sed cum ex
qua simul lege Bartolus

Ab intestato hec l. sepius
simmat in fine glo. ut manifes-
tius dic ut ibi dixi Bartolus

Litere id quod dicat p mittitur ex-
ponitur in glo. duobus modis primo
sic ut ualeat hoc p mitto q te heredem fa-
ciam certe hoc no ualet et cum contra
bonos mores talis obligatio ut l. stipu-
latio hoc modo ff. de ue. ob. Ego expone q in his
dixi te heredem facio tunc no ualet testm
quia ibi no est solemnitas nec ualet ut
codicilli quia datur ibi hereditas etiam
secundum hec l. Bartolus doctor

Placet Et actus importatur per
uerbum futuri temporis cadit ideo
quod est de presenti dispositio refertur ad illud
hoc dic facit l. cum tale §. fi. falsam de
condit. et de. et quod ibi notat Bar.

Si quis uiuum Relicta ab
uno quo quis sibi solum successu-
rum putauit sed pro parte succedit pro parte de-
bentur si sunt diuidua si indiuidua no
h. d. Nota contra in fine ubi quomodo mathe-
bus l. dixi in l. cum pat. §. cum existima-
ret ff. de le. ii. ubi dy. ponit ¶ Ultimo no.
fine huius l. ad opinionem quam teneo q
pro aliis ex quo no confirmantur legata rup-
to testamento ex quo praetorium persona qua
se credebat uiuere nam si sciuisset testar
nec tot legata fecisset ei no obuenisset
ut in fi. huius l. dixi in l. filio preterito de
inius. rup. et irri. testa. Bartolus

Si palam nominatio heredis sit
scriptura no facit ut scriptum con-
tinens legata siue institutionem sit testm
Sed ut codicilli habentur h. d. ¶ Opp. ff. e.
l. i. ff. hic no erat scriptum in tabulis
nomine heredis ubi sit ¶ Opp. C. de testa.
l. error ff. ibi obiuissiz errorem scribentis
¶ Opp. C. e. l. si. §. illud dicit glo. illa
magis concordat ¶ Quo uero illa no
minatio heredis ualeat ut testamentum nun-
cupatiuum glo. hic uidetur dicere q no intelli-
gendo q legata debebuntur ab heredibus
ab intestato Sz in l. is qui ff. de testa.
uidetur intelligere q institutio ualeat et
ideo dy sustinuit utramque lec. dicit enim
constat q testator nolebat condere testm
in scriptis et procedit lectura hic posita
no enim ualuit hic ut testm in scriptis
quia no fuit scriptum nomen heredis nec
ut nuncupatiuum quia no constat et tunc
illa nominatio heredis sit facta coram
testibus nisi testm ualeret ut testm
illa scriptura ualet ut codicilli uel in-
telligatur glo. in l. is qui. ff. de testa.
Et sic est finis huius prime partis Bart.

¶ Explicit lectura prime partis Infor-
tiati edita p dominum Bartolum de
Saxoferrato doctorem legum pro
fundissimum. Deo gratias.

dicit ingressum sc. glo. quod hic erravit sua tempore merito. Op. ad ff. quod non valeat testamentum ruptum de his. l. in princ. sc. non valet de iure civili sed de iure pretorio confirmatur ut l. postumus in princ. de iniusto. quod intellige si vivo testatore decessit aliud secus ut ibi dicetur in eam tamen potest valere codicilli si testator expresse eos confirmavit post nativitatem postumi quod postumus post testatorem decedit ita dicit glo. et bar. et adverte quod postumum appellat namque post testamentum non post mortem testatoris alias esset impossibile quod testator confirmaret post nativitatem postumi et valet ex tunc s. g. confirmatio testatoris. Bar.

Similes. Codicilli facti a milite prius stante per se non ad testamentum non referuntur hoc dicit Bartolus.

Sicut. Si legatum non valet ab initio confirmatum ex post facto impeditur ex ultima voluntate testatoris sublato h. d. Nota tamen in quo testat recta cathomana plene modestinus in l. i. de re. catho. ? ancor ponit hic glo. Bart.

Si quis certa. Quoniam confirmat codicillos posteriores vel imperare priores h. d. op. de l. ff. in princ. q. dele. n. ubi a voluntate resperaverit tamen recedit per aliam voluntatem simpliciter sc. hic interveniunt duo actus s. prima voluntas quod confirmavit posteriores et per quam reprobavit priores deinde secunda est voluntas posterior ex quibus duobus media reprobata videtur ibi secus ut ibi dicetur Bartolus.

Arbitrio. Non possunt fieri codicilli ab eo qui dubitat de statu suo nisi sit miles hoc dicit.

Quod per manus. Principale non debet confirmari ab accessorio hoc dicit Bartolus.

Quingentum. Legata ab eo quem quis in solidum successurum putabat ut si alius cum eo succedit in partem non debentur in totum fallit in libertatibus h. d.

Illud marciani hic. f. et l. pete. j. c. dy. tractatur in l. cum pr. s. cum confirmaret pr. dele. n. et ibi tractabimus.

Tractari. Si testator instituit fecit heredis in dubio videtur voluisse testamentum h. d. Tex. codicillis. l. in quadam secunda cura non sufficiunt ad testamentum sed ad codicillos. Op. hic quod est dubium an voluit facere testamentum vel codicillos. Contra primo est certum quod voluit facere codicillos ut dixi et in principio. po. sc. expone codicillos ut dixi supra tex. et cessant contraria. Ulterius nota duo primo contra. Ja. de are. qui dicit quod verbum nolo apponi cum instituere dicitur fideicommissum ut l. scevola ad trebell. quod est contra hunc l. nec obstat l. scevola quia ibi constabat quod nolebat facere codicillos ut non ff. c. l. l. Sed non quod ex presumptione colligitur utrum testator voluit instituere directo vel per fideicommissum quod facit ad ea que dixi in l. centurio ff. de vul. et pup. Item de lib. et ex presumptione colligimus utrum testator voluit substitutionem quod ordinariam vel ad fideicommissariam post tempus pubertatis facit vel non.

Quidam referunt. Dividitur in partes duas prima quamvis unum heredem instituit et post mortem primi codicillos fecit. Secunda quamvis duos substituit et codicillos fecit post mortem unius sed ita quod si duo prima pars hic incidit. Sunt legatum est nullum quod relinquitur ei qui tempore legatum est ita quod relinquitur ab eo qui tempore legati non vivit hoc dicit. Op. relicta ab instituto videntur repetita a substituto ut l. licet j. dele. l. ergo a substituto debentur licet ab instituto relicta fuerit. Ideo possumus hic intelligere quod in medial. his legata sunt relicta ab herede nominatim cum non repetantur substitutis ut l. si plures inst. j. dele. iij. et l. i. ff. sc. quod ex substitutio ad filius et hoc tamen licet ibi quia heres ad quem sermone confertur ?. et ibi tamen ut abi testatore codicilli confirmatur. Dices ne si hoc est ergo non debentur a substituto cum si tempore codicillorum vixit substitutus quod videtur contra mentem huius l. Sicut modo pro ?dicto fateor quod non debentur sed non tamen quia ab initio non valuissent sed quasi deficta ex post facto propter heredis ?dictum non adita ab instituto et huic parti adaptari tex. in prin. an per inde capio vel ademptio vel dicitur et melius quod hic fuerunt legata relicta a substituto sub nomine appellativo hoc modo ab herede meo instituto non nominatim nomine proprio et tunc debentur a substituto pro dicta l. licet q. dele. i. ff. ff. si instituto vivebat tempore codicillorum alias secus ut si quis est nobilis destinato ad ?. l. i. ?. et ?. ff. proximo. Quero quid si verba in codicillis fuerunt simpliciter prolata. Ja. de are. dicit quod in dubio videtur mota primo ad heredem institutum primo gradu nichil alias nisi non placet quia sunt codicilli ab intestato quo quo gradu succedentes ut l. si quis cum nullum ff. c. item eadem ratione facti ad testamentum referuntur ad omnes qui ex testamento heredes extiterunt quocumque gradu pro per hoc videtur tex. in l. pr. similis pr. de vul. et pup. ut referuntur ad omnem heredem qui fit ex voluntate testatoris primo vel secundo gradu facit. c. ad trebell. l. ult. Bartolus.

Quidam. Legata in codicillis a duobus institutis relicta uno eorum mortuo per parte eius inefficacia tamen non legatum invalidum h. d. cum l. sed in ea. l. c. que dicit confirmari cum ista licet multa pro ea habeant l. ab intestato et glo. ?ager sic habuit dy. tamen dicit quod confirmari debet dicit tex. omnium et hoc videtur de ?.

Dicit tex.

secus de equitate ut ff. xxxvi. l. sed cum ca-
hunt inge si non habes ... dy. ¶ Op.
quod hec legata fuerint relicta per hec verba
quisquis michi heres erit etc. debebuntur a quo
cumque herede ut l. si quis cum nullum ff. Ja-
de arc. quod illud quod nullum factum est testamentum sed
quod aliquod ista verba referuntur ad insti-
tutos in primo gradu ut l. cum liberis ff.
hec verba de vul. et pup. quero intellectum
quod hic dixit quisquis michi heres erit
ex institutione ¶ Op. hereditas primo scripta
acceptavit cum onere suo ius ad substitutum
vadit ut l. i. ff. si ita C. de cadu. toll.
et l. qui condicio de condi. et de. Si ergo
hereditas erat primo non scripta eodem modo lega-
ta ab instituto erant primo non scripta ergo de-
bent inesse eadem ad substitutum. Respondeo
verum quod hereditas erat primo non scripta et
per consequens legatum respectu eius a quo
relinquitur et sic nulla que ceperunt
hec dependentia ab institutione cum institutio
nulla fuerit et substitutus habeat tam-
quam fuit primus sed hic institutio fuit
licet legata primo non scripta respectu eius a quo
requiruntur et substitutus habet tamquam fuit
et non tamquam primus facit l. iii. in fi. C. de h.
et posth. ¶ Op. per e. l. plures. dicit glo. quod illa
corrigit istam tu dic quod concordat in-
telligendo eam cum decimavit l. sed cum ea
qua simul legatur Bartolus

Ab intestato hec l. ... finiat in fine glo. ut manifes-
tius dic ut ibi dicam Bartolus

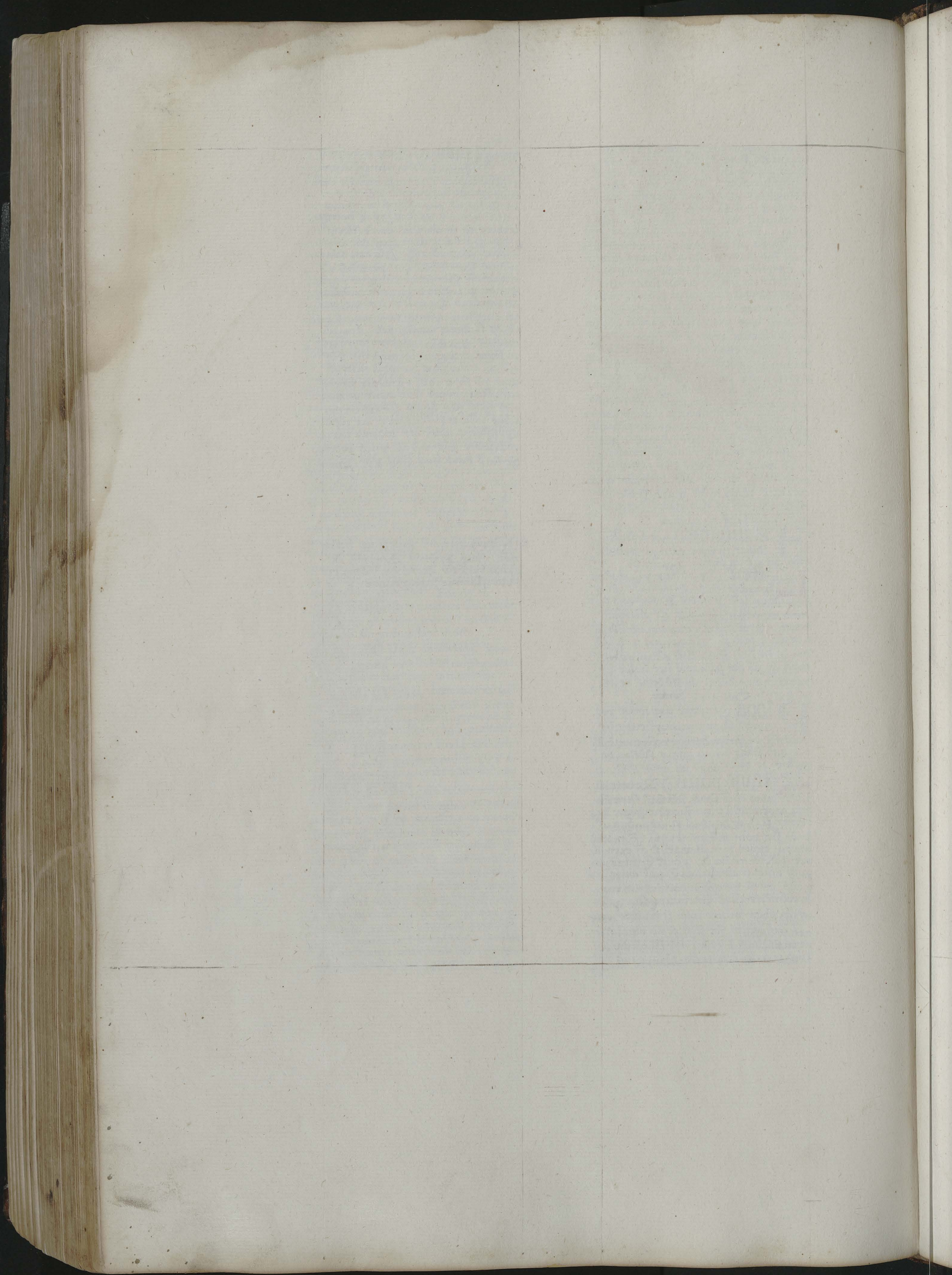
Litere id quod dicat primo mittitur ex-
ponitur in glo. duobus modis primo
fuit inter ... primo muto quod ex hereditate fa-
ciam certe hec non valet et cum contra
bonos mores talis obligatio ut l. stipu-
latio hoc modo ff. de ver. ob. Secundo expone quod in litteris
dixi te heredem facio tunc non valet testamentum
quia ibi non est solemnitas nec valet ut
codicilli quia datur ibi hereditas etiam
lex hec l. Bartolus doctor

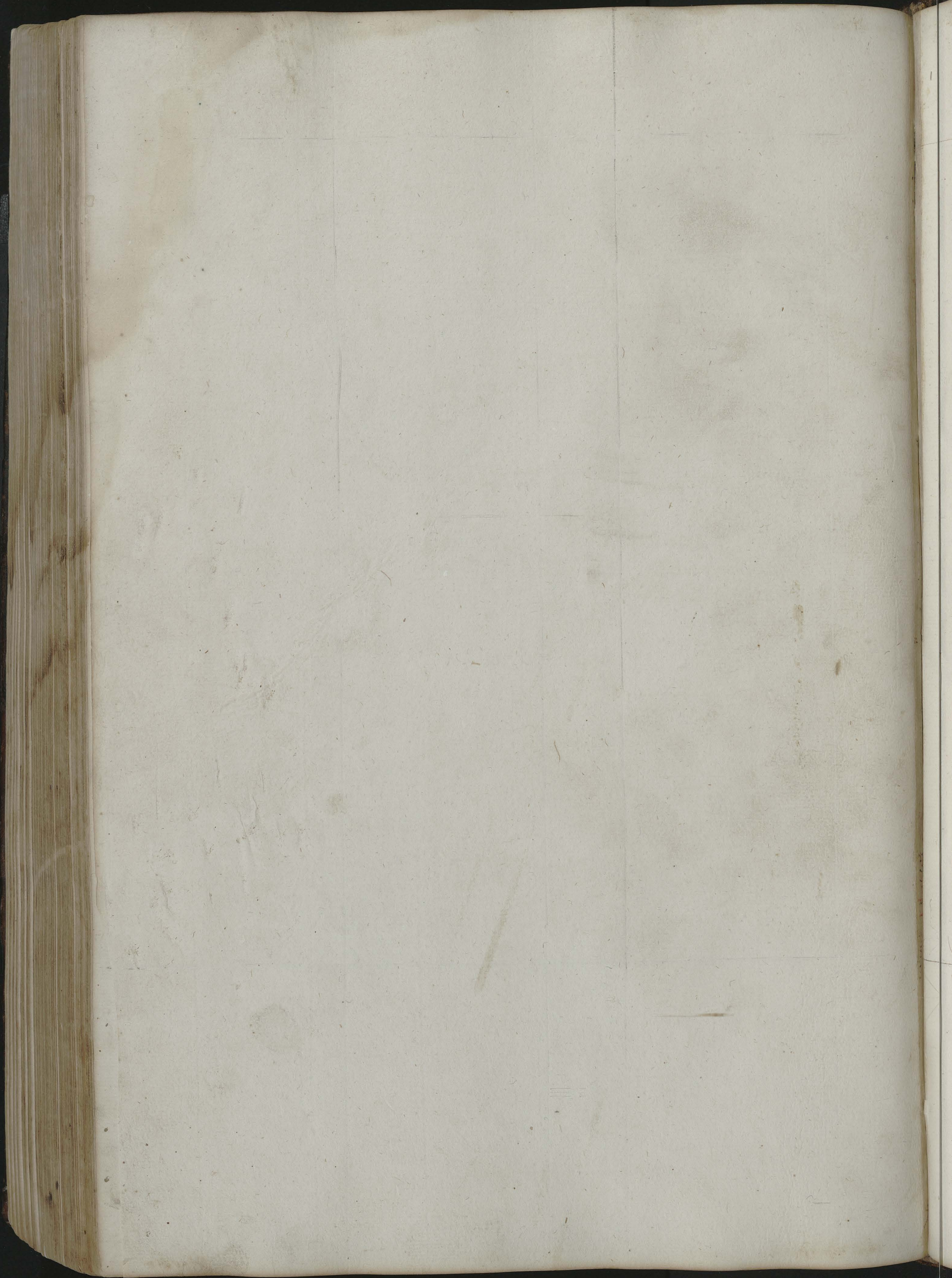
Plena Si actus importatur per
verbum futuri temporis ...
quod est de presenti dispositio refertur ad illud
hoc dic. facit l. cum tale ff. ... de
condit. et de. et quod ibi notatur. ...

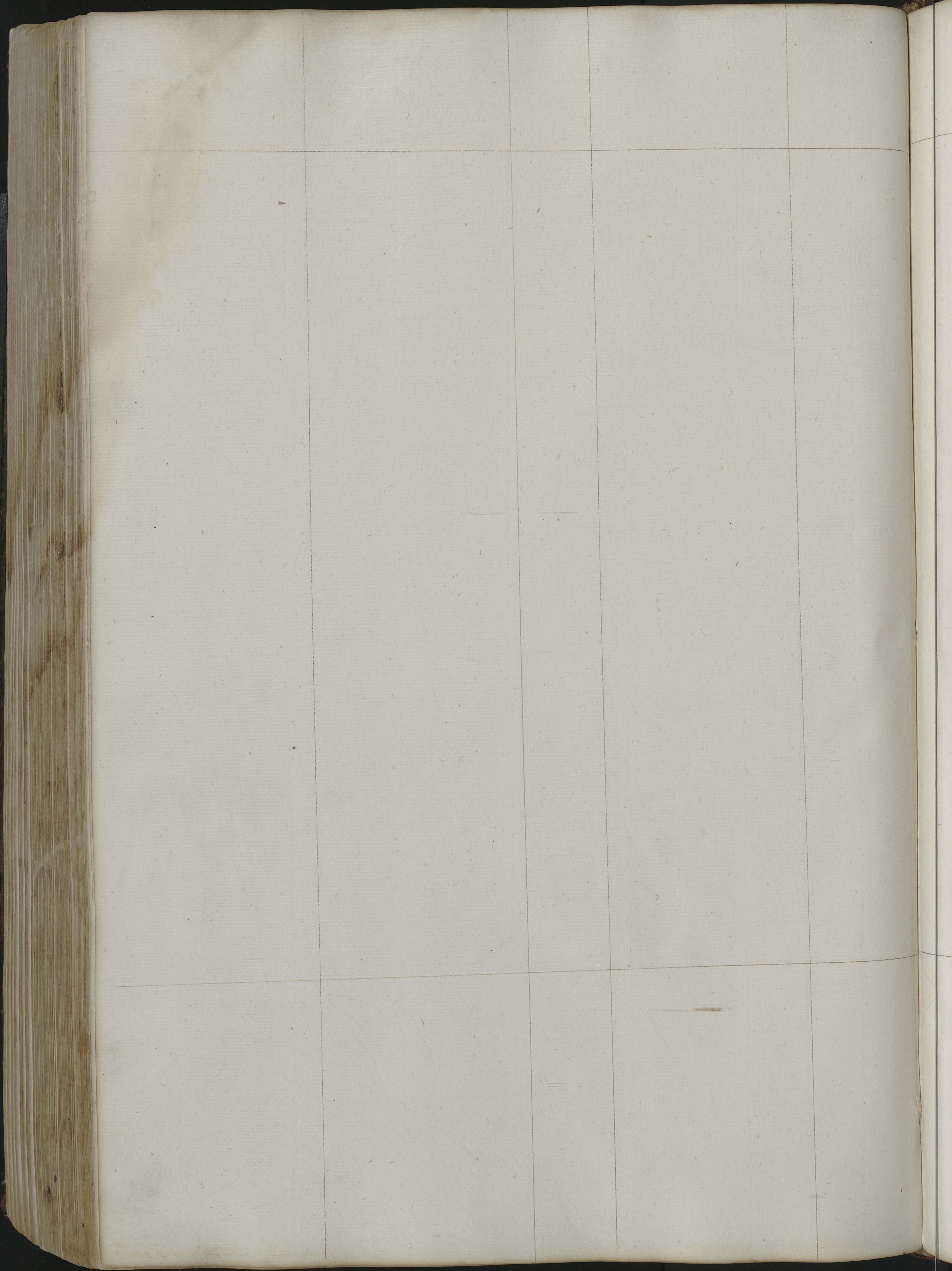
Si quis vivum Relicta ab
uno ... quis sibi solum successu-
rum putavit si per se succedit per se de-
bentur si sunt dividua si individua non
h. d. Nota ... in fine ubi quin ... martia
huius l. dicam in l. cum pat. ff. cum existima-
ret ... de le. ii. ubi dixi. Pone ¶ Ultra no.
fine huius l. ad opinionem quam teneo quod
... non ... legatum ...
to testamento ex ... personis ... quia
ignorabat vivere nam si scivisset testa-
ret tot legata fecisset et non obviasset
ut in fine huius l. dicam in l. Alio presto de
... et ... testa. Bartolus

Si palam nominatio heredis sit
et scriptura non fiat ut scriptum con-
tineat legata sive institutione sit testamentum
sed ut codicilli habeantur h. d. ¶ Op. C. e.
l. i. solutio hic non erat scriptum in tabulis
nomen heredis ubi sit ¶ Op. C. de testa.
l. error solutio ibi obviasset error scribentis
¶ Op. C. e. l. K. ff. illud dicit glo. illa
magis concordat ¶ Quo vero illa no-
minatio heredis valeat ut testamentum nun-
cupativum glo. hic videtur dicere quod non intelli-
gendo quod legata debeantur ...
ab intestato sed in l. iii. qui. ff. de testa.
videtur intelligere quod institutio valeat et
id dy sustinet ... lex. dicit enim
constat quod testator nolebat condere testamentum
in scriptis et procedit lectura hic ...
non enim valuit hic ut testamentum in scriptis
quia non fuit scriptum nomen heredis nec
ut nuncupativum quia non constat et nunc
ista nominatio heredis sic facta coram
... testamentum valeret ut testamentum
illa scriptura valet ut codicilli ... in-
telligantur glo. in l. iii. qui. ff. de testa.
Et sic est finis huius prime partis Bart.

¶ Explicit lectura prime partis Infor-
tiati edita per dominum Bartolum de
Saxoferrato doctorem legum pro-
fundissimum. Deo gratias.

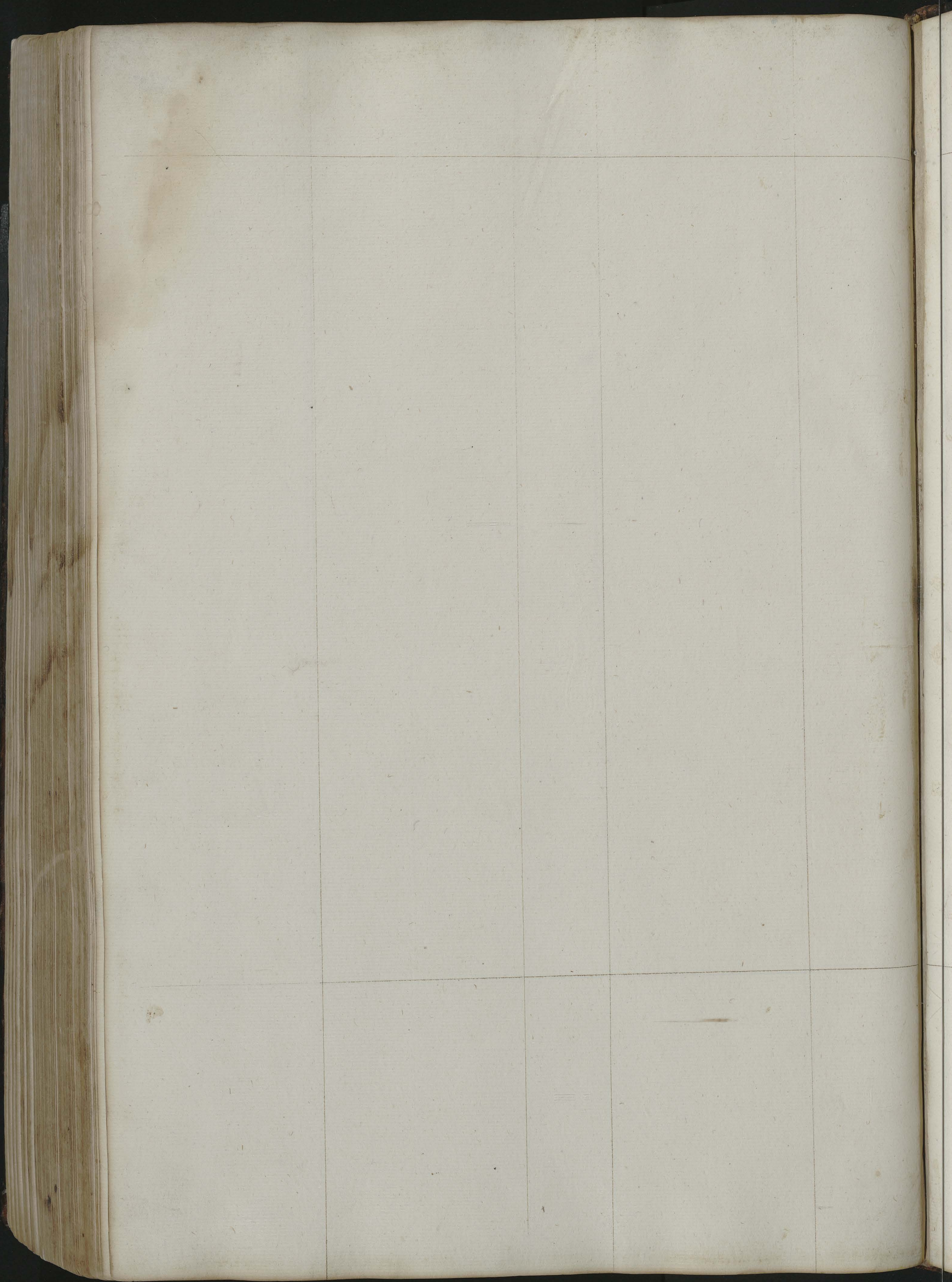

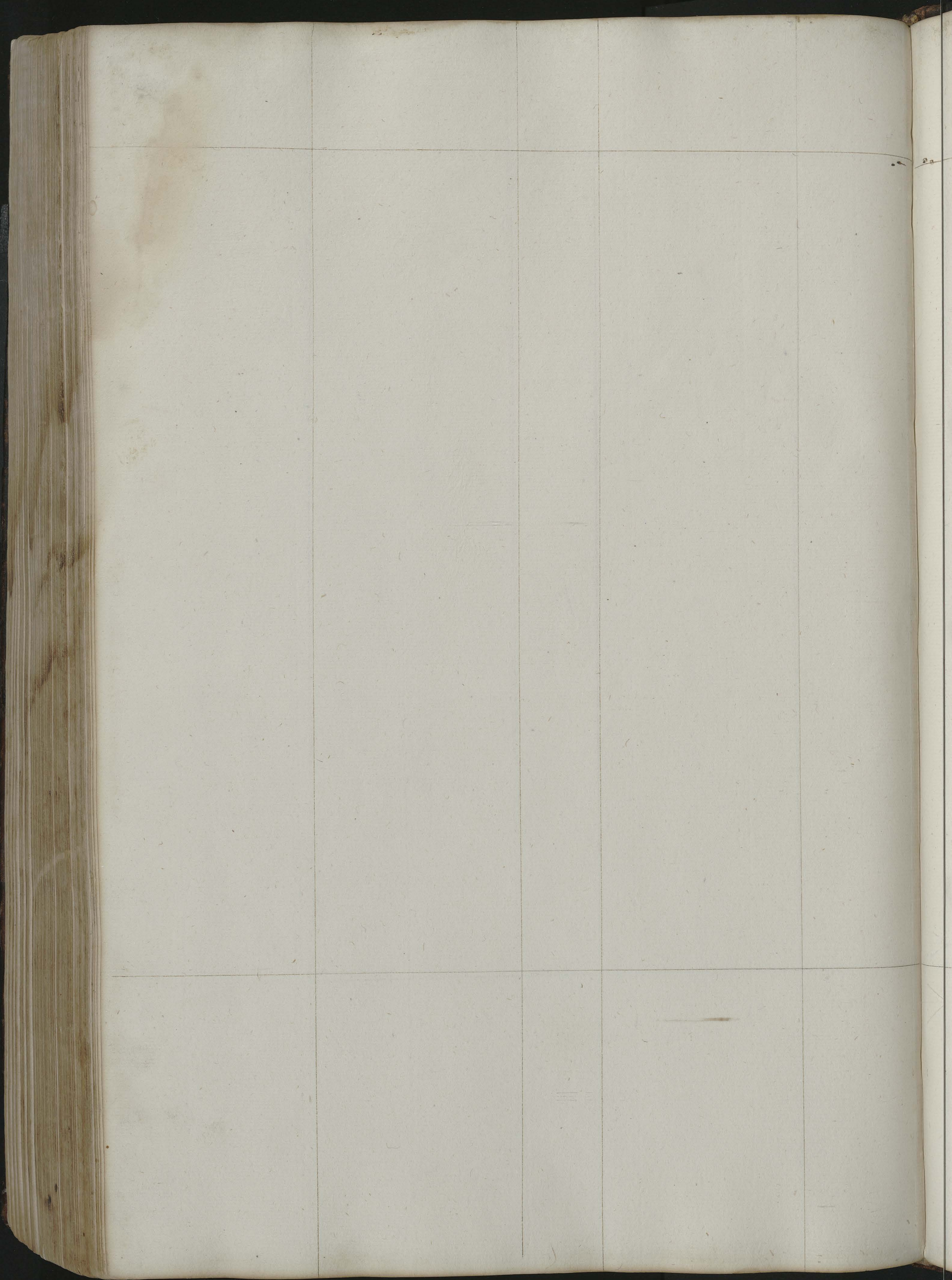

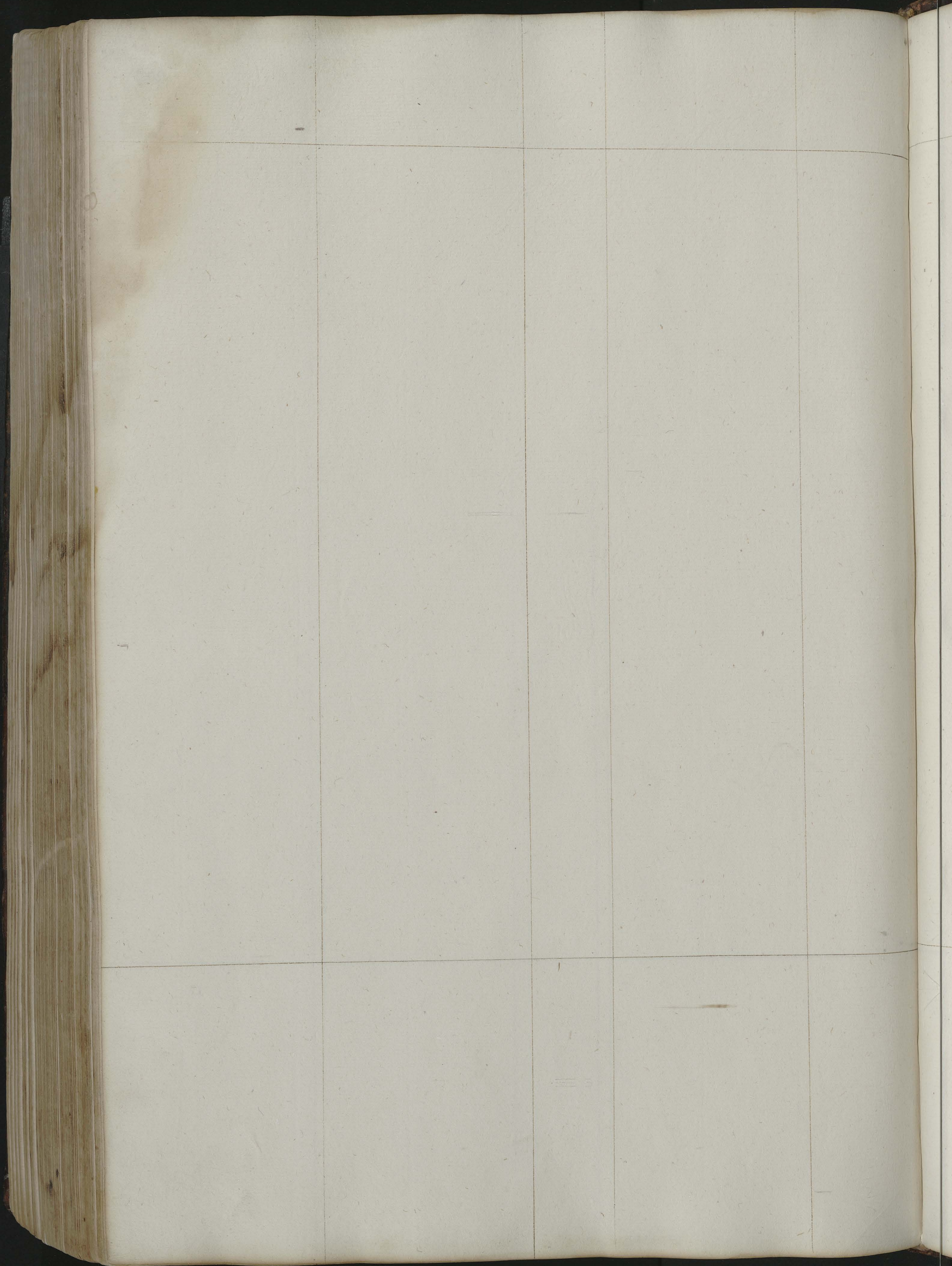

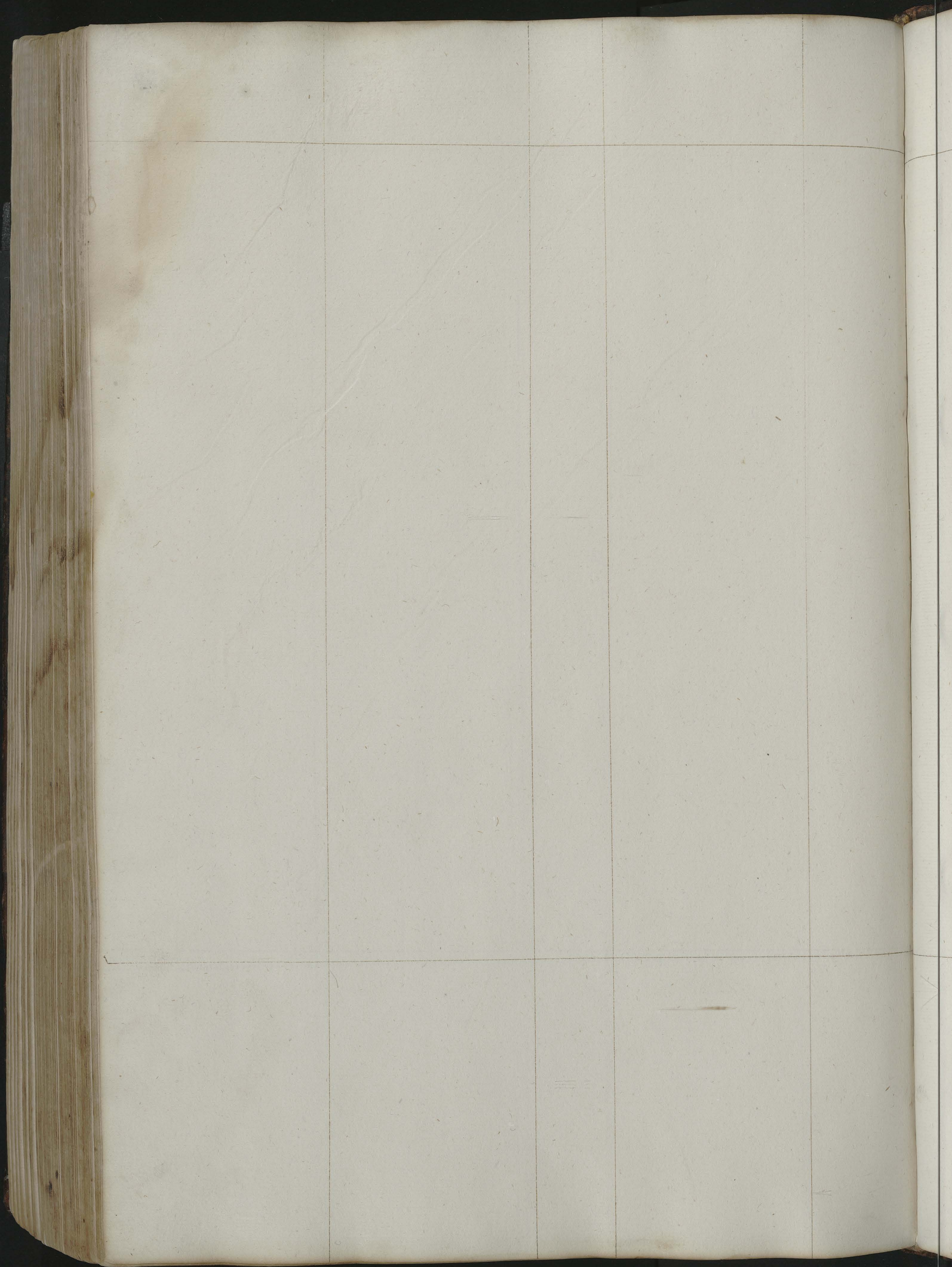

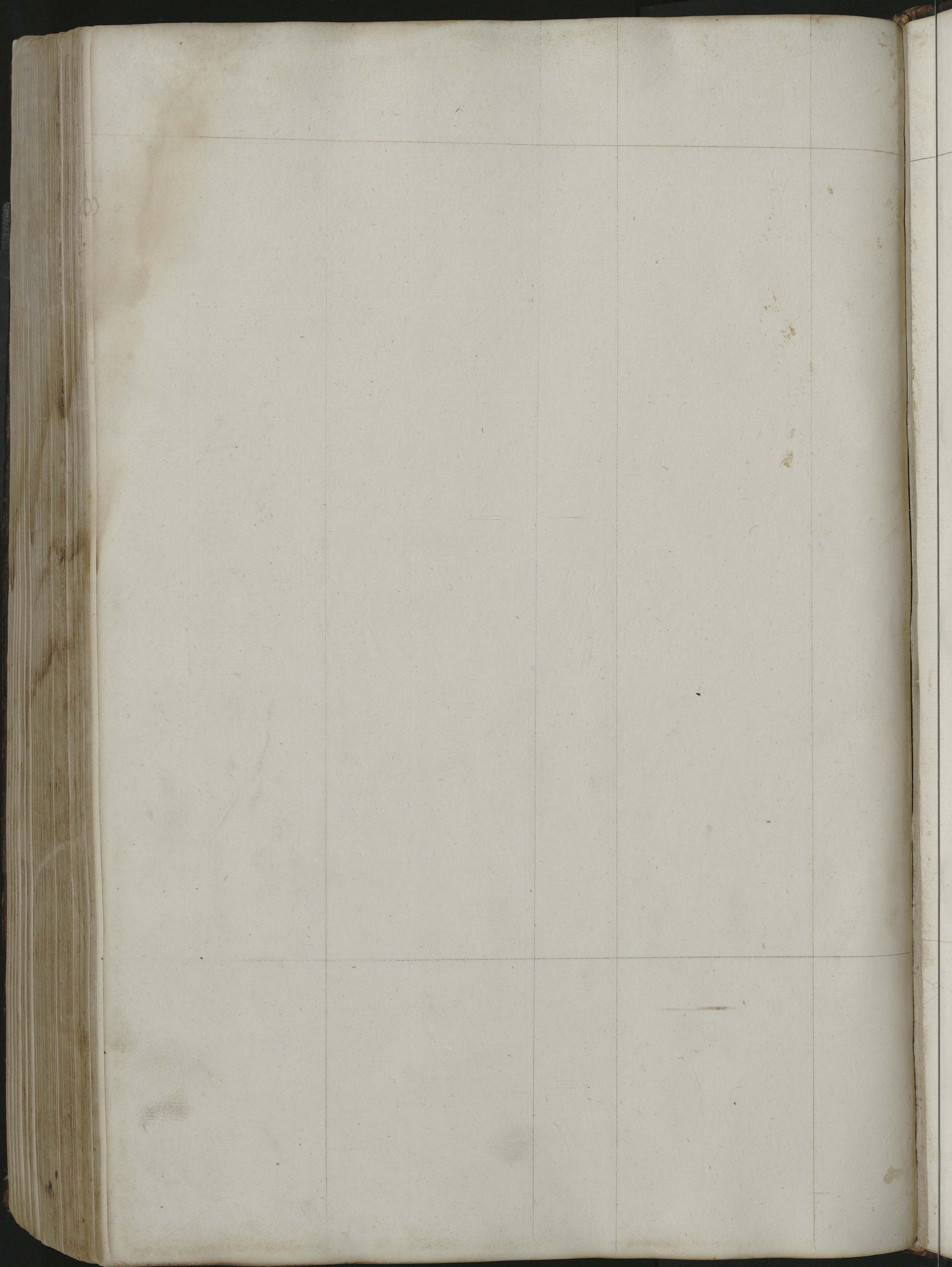

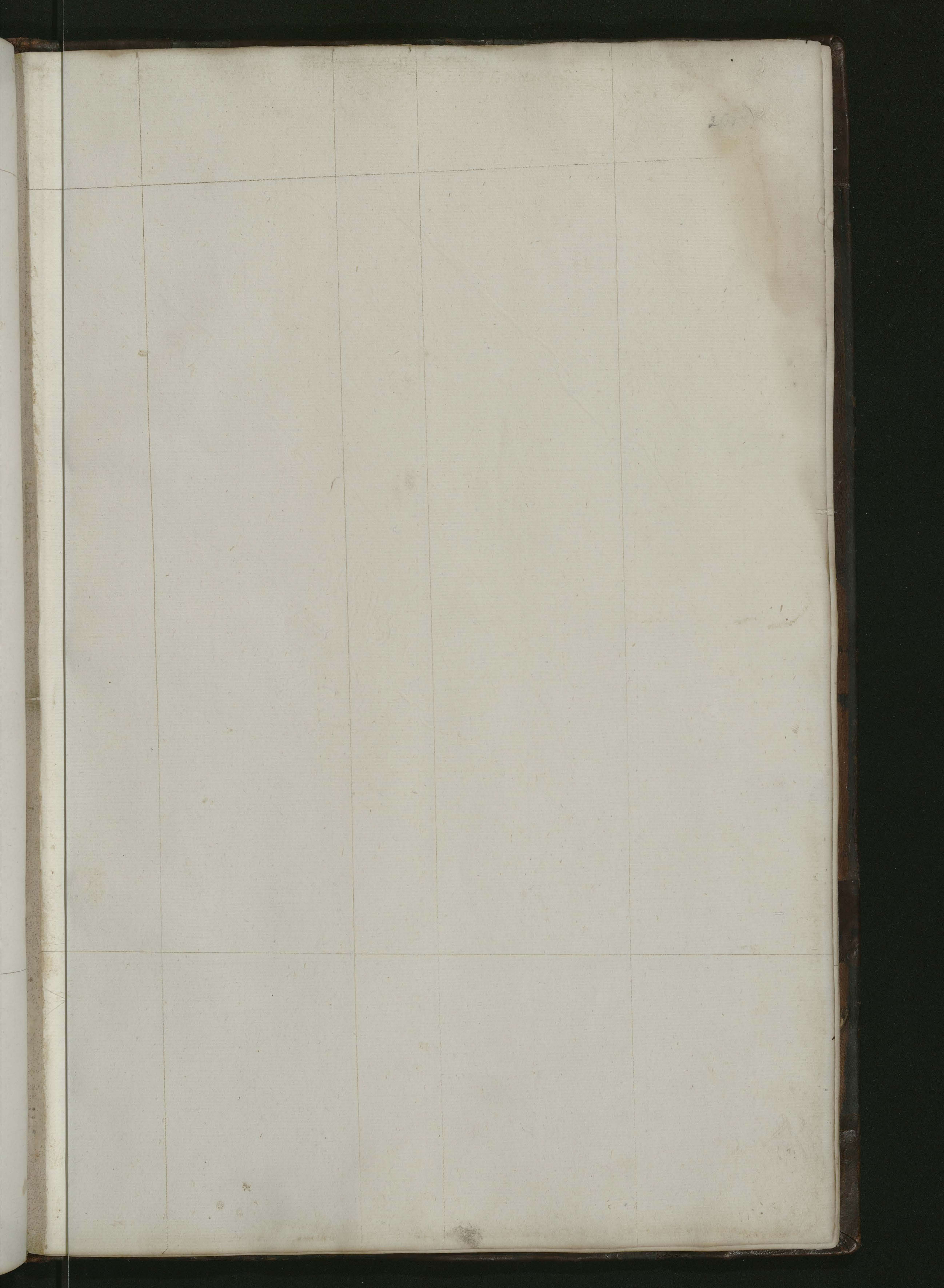

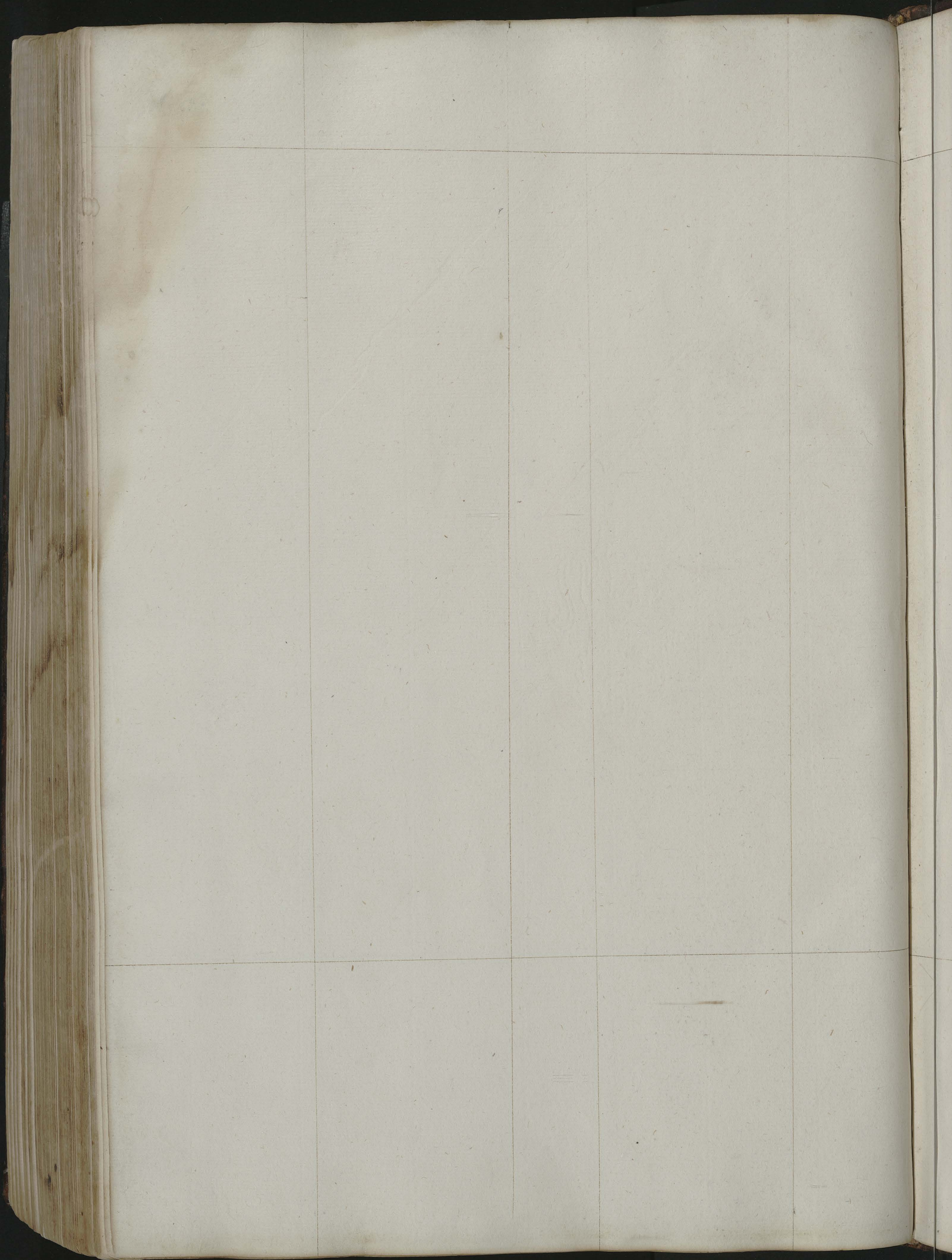

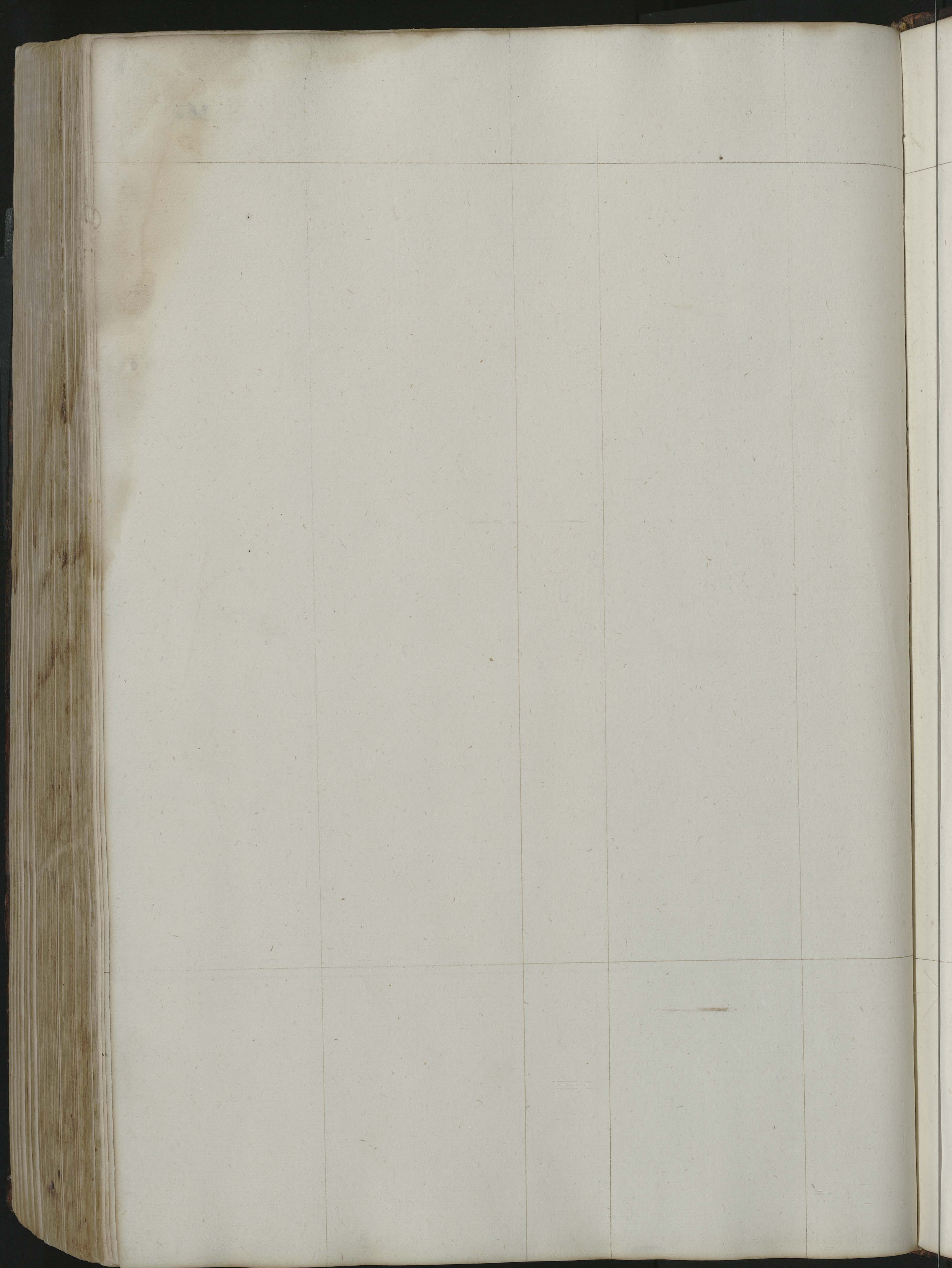

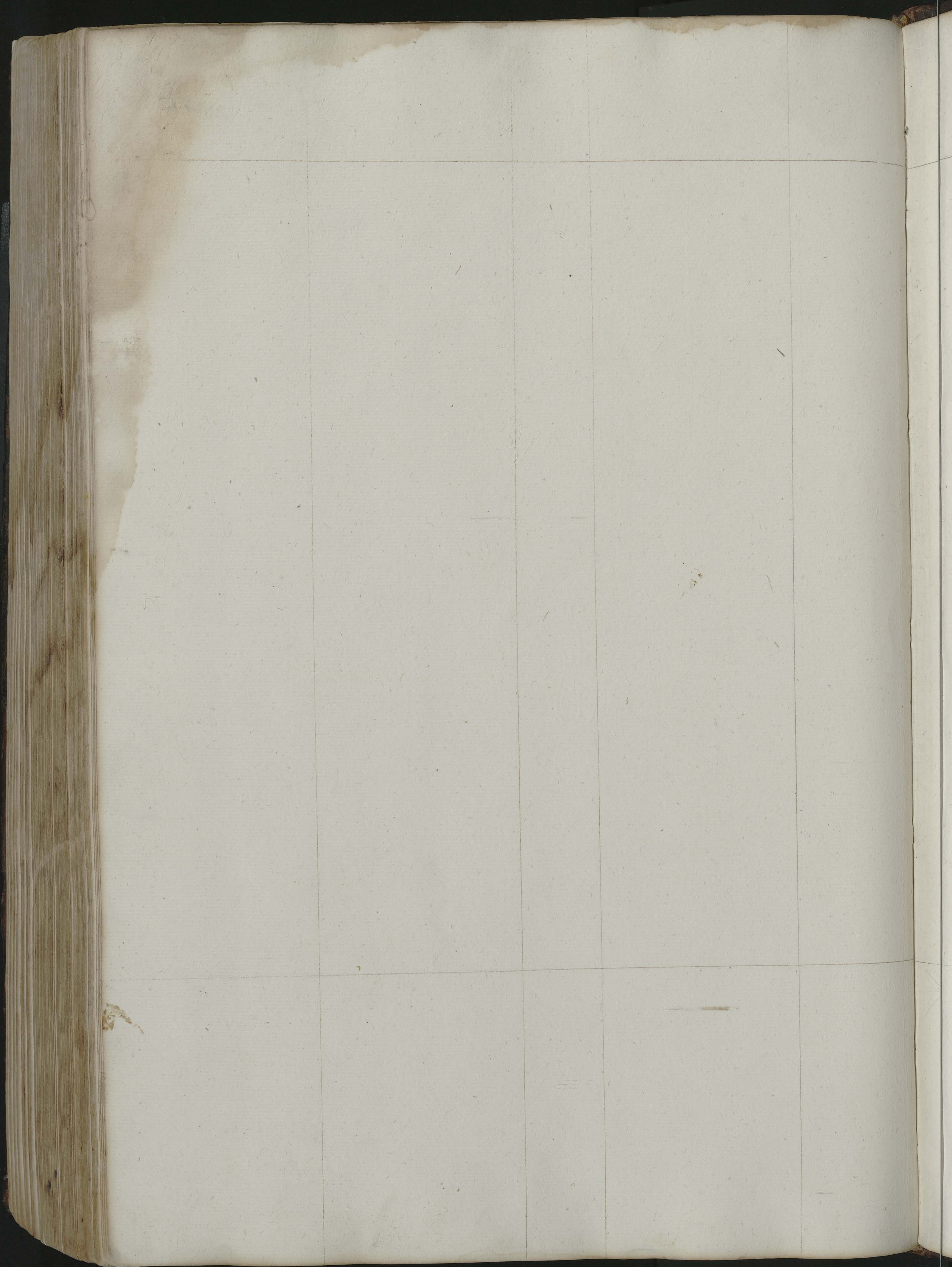

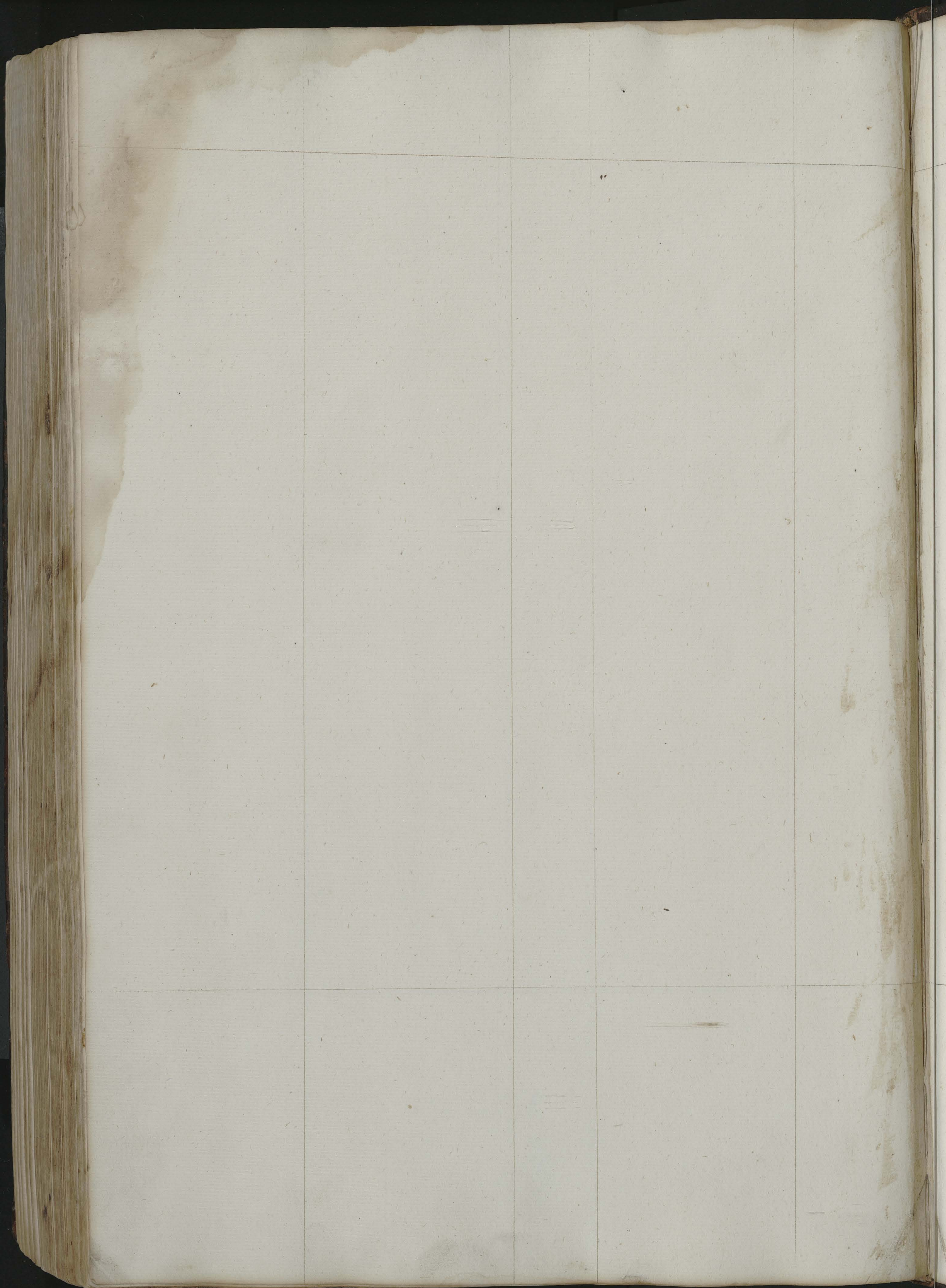

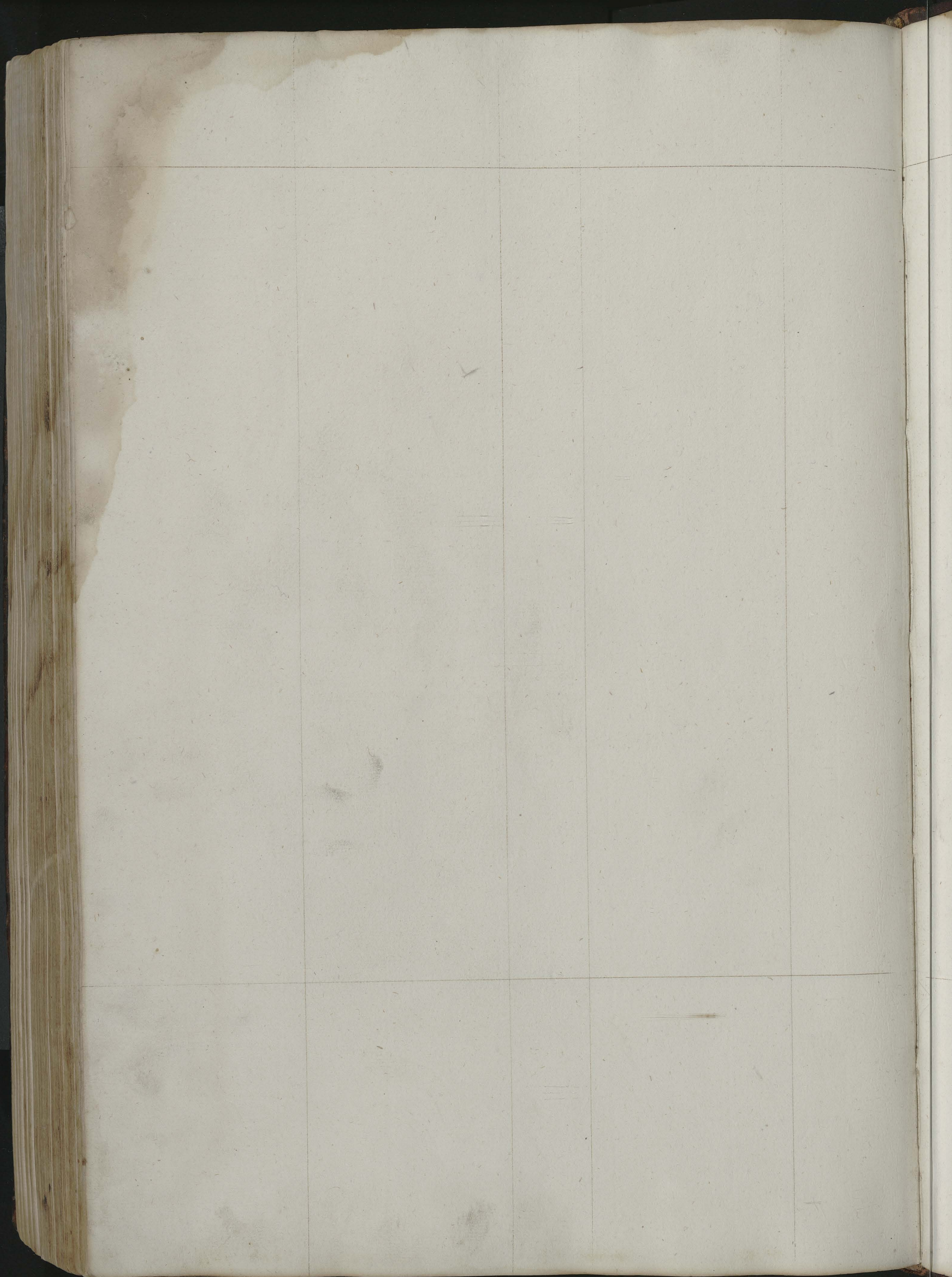

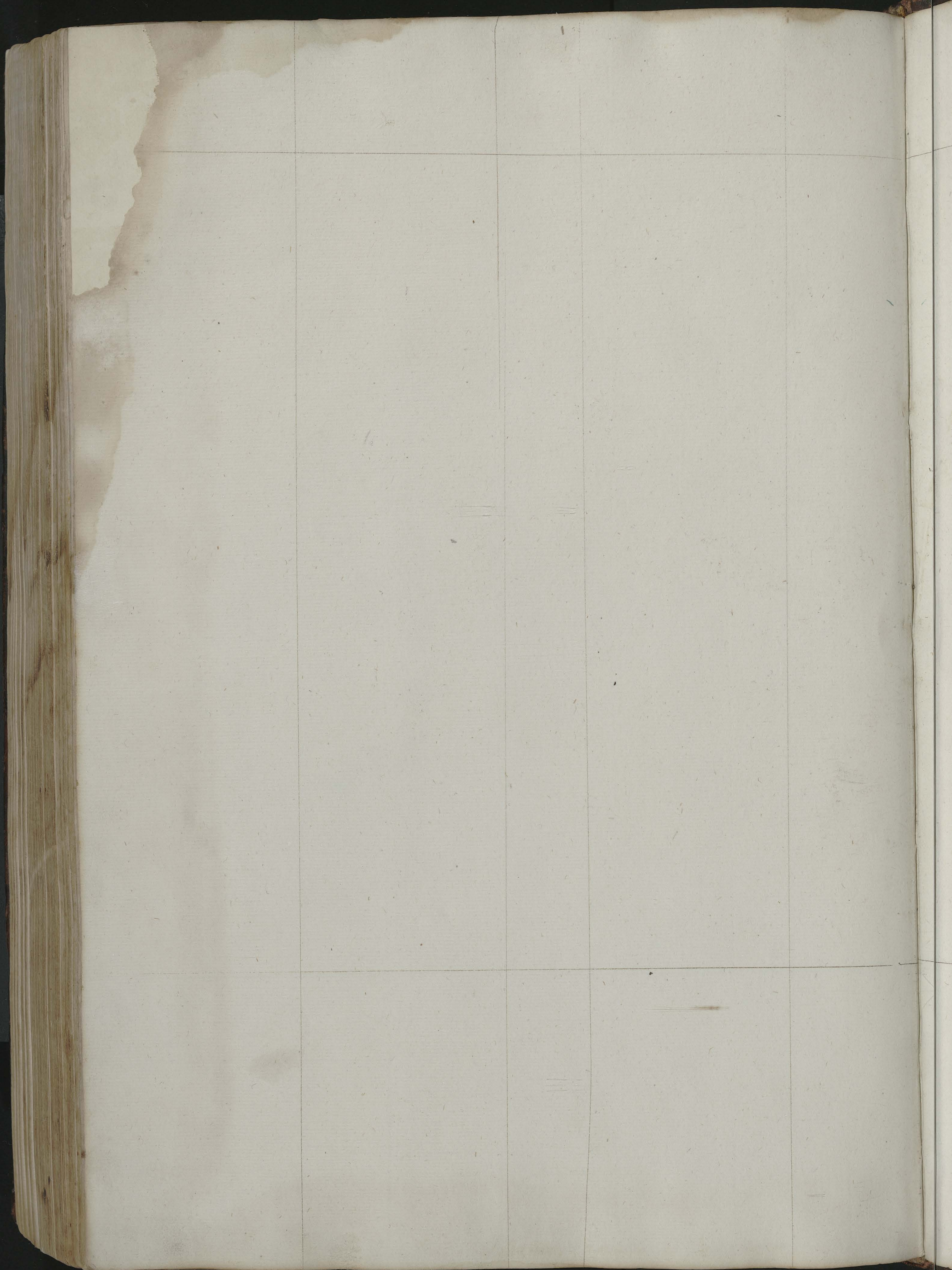

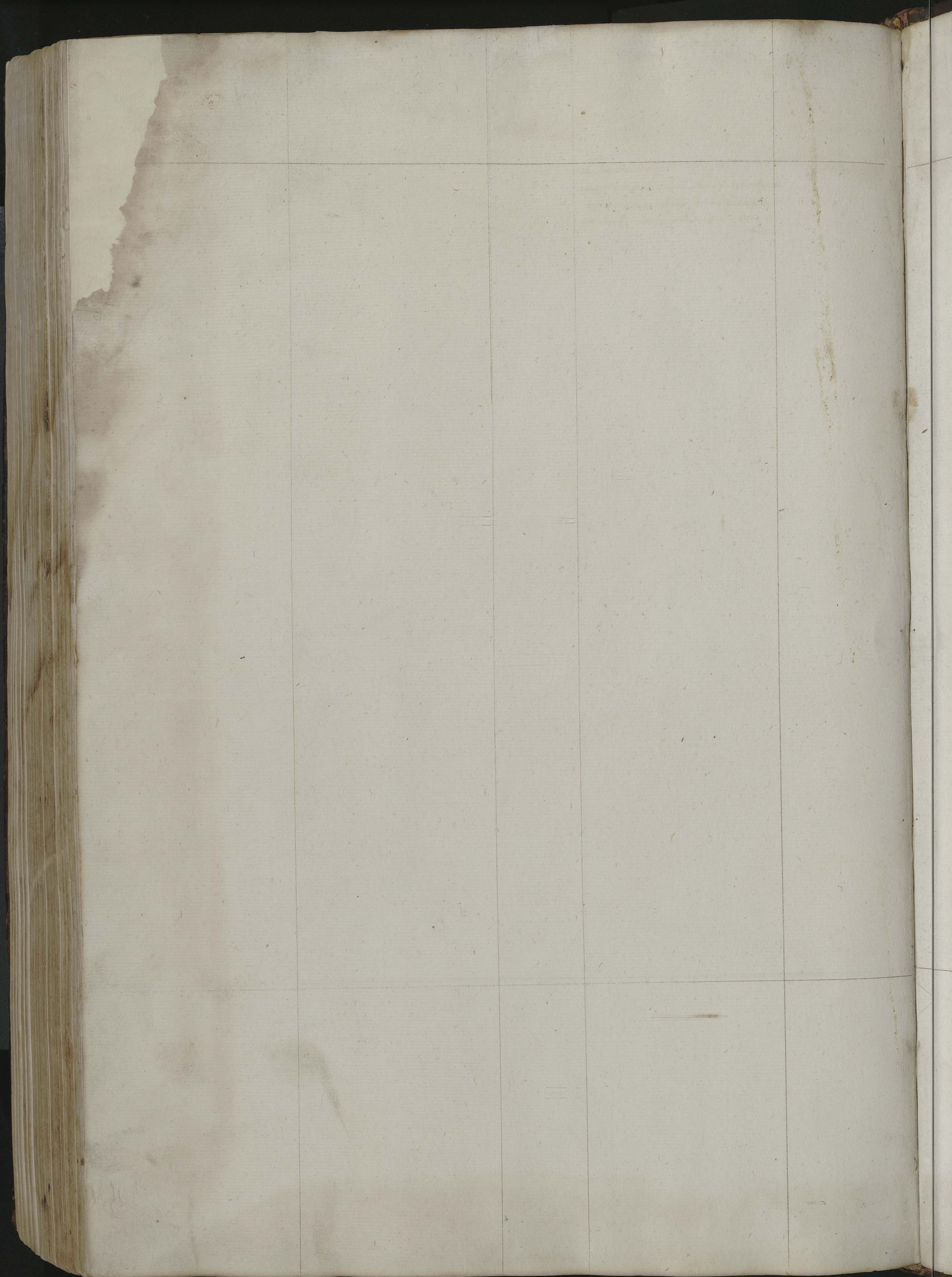

~~Iste liber [illegible]~~
~~[illegible] est [illegible] per [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~in artibus et decretorum doctorem~~
~~[illegible]~~

Lectura prime partis Infortiati dni Bartholi
Compilata per Mgrm Johannem de
Dambrowka Sacre theologie et decretorum
doctorem Anno dni 1462
pro Universitate Cracoviensi

Cibauit eos ex adipe frumenti fr. ii. Ad vincula. a.

alle luia et de petra melle saturauit eos al

leluia al le lu ia al le lu ia Ps Exultate iusti

in domino rectos decet collaudatio evovae Alleluia

V Spiritus sanctus docebit

uos quecumque dixero uobis Alle luia

V Verbo domini ce li firmati sunt et

spiritu oris eius omnis uirtus eorum Off.

I. Vini.

Intonuit de celo Co Spi ri tus sanctus docebit uos

alleluia quecumque dixero uobis alleluia alleluia fr. iiii. a.

Accipite iocunditatem glo rie ue stre alle

luia gratias agentes deo alle lu ia qui uos

uos ad celestia regna uocauit alleluia alle lu ia alle

lu ia Ps Attendite populus meus legem meam in

clinate aurem uestram in uerba oris mei evovae

Alle lu ia V Lo que

ban tur uariis lin guis apo sto

li magna lia de i Alle luia

V Benedictus es dei fi lius qui ascen

dit in celis Off. I. Vini. Portas celi Co Spiritus qui a patre

procedit alleluia ille me clarificabit alleluia. alle luia

Deus dum egredereris coram populo tuo fr. iiii. a.

alle luia iter faciens eis alle lu ia habitans

in uis alle luia alle luia Ps Exurgat deus et dis

